جلـد اول و دوم

افغانستان

قاموس جغرافیایی

انجمن آریانا دائرة المعارف

قاموس

جغرافیائی

افغانستان

جلد اوّل

عنوان کتاب: قاموس جغرافیائی افغانستان (جلد اول و دوم)
مؤلف: انجمن آریانا دایرة المعارف افغانستان
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳ش=2014 م
قطع و تیراژ: وزیری
قیمت دوره کامل: ۷۵۰۰۰۰ ریال با جلد نفیس

انتشارات بین‌المللی سرور سعادت
کابل- چهارراهی دهن باغ (شهرآرا)
۰۷۰۰۰۰۷۰۱۲ - ۰۷۷۷۷۷۷۰۱۲
مزار شریف- جاده بیهقی- کتابفروشی بیهقی
۰۵۲۰۴۳۳۶۰ -۰۷۷۵۹۸۹۴۷۸

مقدمه

قاموس جغرافیایی افغانستان نام کتابی است که در چهار جلد به قطع بزرگ از سال ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۳۹ هجری خورشیدی از سوی انجمن آریانا دایرة المعارف افغانستان جمعاً در (۱۷۲۰) صفحه در مطبعهٔ دولتی کابل به چاپ رسیده بود.

در این کتاب نام قریه‌ها، دهکده‌ها و شرح مفصل شهرها و قصبات کشور ما افغانستان به اساس موادی که توسط اشخاص متوطن همان جایها که به ادارهٔ انجمن دایرة المعارف ارسال گردیده، توسط مرحوم محمد حکیم ناهض عضو آن وقتهٔ انجمن مذکور تحریر و تدوین گردیده بود بیان گردیده است. این مطالب برای شناخت محلات و شهرهای کشور مأخذ و مرجع مغتنمی به شمار می‌آید. اگرچه پیش از آن هم برخی از محققان و دانشمندان مانند محمد عثمان صدقی و عبدالحی حبیبی و لهیلم بارتولد و احمد علی کُهزاد مقاله‌ها و رساله‌هایی دربارهٔ شهرها و محلات افغانستان نوشته انتشار داده بودند، اما یک فهرست کامل از اماکن کشور در دست نبود.

این تشبث انجمن آریانا دایرة المعارف آریانا در وقت خود سخت مهم و مورد احتیاج محققان جغرافیای کشور بود. بعداً در سال ۱۳۵۳ خورشیدی به همکاری مؤسسات فرهنگی خارجی اطلسِ قریه‌جات افغانستان در سه جلد از سوی مرکز احصائیهٔ افغانستان در مطبعهٔ دولتی کابل به چاپ رسید که در سال ۱۳۶۴ با اضافاتی به نام هر ولایت کشور در (۲۹) جلد در کابل طبع و نشر شد. اما در این کتاب فقط نام و آمار نفوس هر قریه و محله را به دست می‌دهد و تفصیل ندارد و فاقد معلومات موقعیت، پیداوار، اوضاع طبیعی محلات و شهرها می‌باشد.

قاموس جغرافیایی افغانستان که الآن چاپ دوم آن را تحت مطالعه دارید، پنجاه سال پیش تهیه گردیده، در آن وقت در تشکیلات اداری کشور هفت ولایت و چهار حکومت اعلی بوده که در سال ۱۳۴۳ خورشیدی تمام کشور به (۲۸) ولایت تقسیم گردیده است. بنابرآن در این قاموس جغرافیایی مضافات بعض ولایت‌ها تحت عنوان همان ولایات و حکومات اعلای همان وقته آمده است. در اثنای مطالعه و تحقیق، قریه‌ها و محلات، مطالب مربوط قرار آتی تعدیل یافته می‌تواند در صفحهٔ (۱) آب اندخوی: دره‌یی است به فاصلهٔ (۱۷) کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول اندخوی مربوط حکومت اعلای میمنه (به ولسوالی درجه اول اندخوی مربوط ولایت فاریاب) تعدیل شده می‌تواند.

صفحهٔ (۳) آب تیبخان: نهری است به فاصلهٔ (۳۵) کیلومتر در جنوب مرکز حکومت درجه ۳ جُرم مربوط حکومت اعلای بدخشان (به جنوب مرکز ولسوالی جرم ولایت بدخشان) تعدیل شده می‌تواند.

صفحهٔ (۵) آبدره: دره‌یی است به فاصلهٔ ½۹ کیلومتر در جنوب غرب رُخه، به طرف غرب امتداد داشته (... امتداد داشته در ولایت پنجشیر) تعدیل می‌شود.

صفحهٔ (۶) آب سفید: کوتلی است که به فاصلهٔ (۳۱) کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومت کلان بادغیسات توابع ولایت هرات (جنوب غرب مرکز ولسوالی گلران مربوط ولایت بادغیس) تعدیل می‌شود.

صفحهٔ (۶) آب سیاه: نهری است به فاصلهٔ (۷۳) کیلومتر در جنوب شرقی مرکز حکومت کلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف (به جنوب شرقی مرکز ولایت جوزجان) تعدیل می‌شود.

صفحهٔ (۷): آب قندوخ: کوتلی است که به فاصلهٔ (۸۶) کیلومتر در جنوب غرب حکومت کلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف (به جنوب غرب ولایت سمنگان) تعدیل می‌شود.

و قس علی هذا مطالب دیگر.

بعد از سال ۱۳۵۰ خورشیدی از جانب فاکولتهٔ زمین‌شناسی دانشگاه کابل جغرافیای عمومی افغانستان، جغرافیای طبیعی افغانستان، اقلیم افغانستان تهیه و به چاپ رسانیده شد. همچنین کتاب جغرافیای شهری در افغانستان تألیف اروین گروتسباخ در پژوهشگاه علوم اسلامی به زبان فارسی ترجمه گردید و به چاپ رسید و در اروپا گزیتیر افغانستان در شش جلد تهیه گردید معهذا قاموس جغرافیایی افغانستان اهمیت خود را نباخته و مواد آن کهنه نشده و قابل استفاده برای محققان و علاقه‌مندان می‌باشد و نیز در حصه تجدید چاپ و نشر قاموس جغرافیایی افغانستان که برادر محترم غلام سرور سعادت مسؤول «مؤسسه نشر و پخش کتب سرور سعادت» اقدام نیک نموده‌اند، قابل قدر می‌باشد.

کاندید اکادمیسین دکتور محمد یعقوب واحدی

سرپُل افغانستان

۱۳۸۶/۱۰/۳۰ خورشیدی

دیباچه

قاموس جغرافیائی افغانستان که اینک جلد اول آن در ظرف (۴۹۰) صفحه از حرف (آ) تا حرف (ج) حاوی (۲۹۱۵) عنوان طبع و نشر گردید، نخستین اثریست که راجع به اعلام جغرافی کشور بوجود آمده و در خصوص ولایات، حکومات اعلی، حکومات کلان، حکومات محلی، علاقه‌داری‌ها، قراء، قصبات، شهرها، کوه‌ها، تپه‌ها، و انواع حیوانات، اشجار، پیداوار زراعتی، فواکه، صنایع، مقامات متبرکه، شغل و پیشه و سایر خصوصیات هر منطقه معلوماتی میدهد.

انجمن آریانا دائرةالمعارف چند سال قبل هنگامیکه کار دائرةالمعارف شروع و نسبت بمواد جغرافیائی وطن برای آریانا دائرةالمعارف ضرورت احساس نمود، به تدارک آن اقدام کرد. بدین قرار که تقریباً ۹۵ فیصد اعلام را با موقعیت طول‌البلد و عرض‌البلد آن از روی ۹۲ قطعه خریطه جغرافیائی افغانستان استخراج نمود، چنانچه برخی از این اعلام بطور ناقص تنها بقید طول‌البلد و عرض‌البلد در جلد اول آریانا دائرةالمعارف نیز طبع شده، لکن اخیراً انجمن به این عقیده رسید که باید این اعلام حتی‌الامکان تکمیل شود، یعنی معلومات ضروریه که بتواند چگونگی و خصوصیات هر ولایت، حکومت، قریه، و قصبه را چه از حیث کیفیت طبیعی و چه از رهگذر اوضاع اقتصادی و حیات اجتماعی مردم معرفی کند تهیه گردیده و بصورت یک قاموس جغرافیائی طبع شود. تا از یک طرف درین قسمت بکار دائرةالمعارف کمک کرده باشد و از طرف دیگر بنیان جغرافیه عمومی کشور به حیث یک سنگ تهداب قرار گیرد. لهذا دو سال قبل (یعنی در سال ۱۳۳۲) در ضمن کار آریانا دائرةالمعارف این خدمت سنگین را نیز سر دست گرفت. و بعد از غور و تعمق نسبت به انجام این مقصود به وظایف و کارهای ذیل ملتفت و مواجه گردید. که اجرای آن حتمی پنداشته شد. چه بدون آن این اثر ناقص مانده و قابل طبع و نشر نمیشد:

۱ـ همه اعلامی که خواه از خریطه‌های افغانستان استخراج و خواه به وسائل دیگر فراهم شده بود باید به شکل قاموس به ترتیب «الف‌با» مردف شود که از «الف» تا «ی» بحدود تخمین (۱۵۰۰۰) آرتیکل میرسد.

۲ـ تمام طول‌البلدها و عرض‌البلدها و ارتفاعات اعلامی را که در این جلد طبع شده است و در خریطه‌های جغرافی به فت و انچ و میل قید شده بود به سلسله متری تبدیل کرد.

۳ـ چون خریطه‌های جغرافی که قسمت اعظم موا این قاموس از آنها استخراج شده نسبتاً قدیم میباشد لابد تا اکنون در تشکیلات اداری و حتی در نام‌های قراء، قصبات و محلات کشور تغییرات و تحولاتی وارد گردیده است که با صورت تشکیل اداری و نام‌های امروزه بعضاً مطابقت نمیرسانید و لازم بود کلیه مواد با تشکیلات اداری موجوده مطابق ساخته شود و اسمائی که در مرور زمان بنابر علل و اسبابی تغییر یافته، شکل موجوده آنها قید گردد. لهذا صورت تشکیلات مملکتی افغانستان از وزارت داخله خواسته و تمام اعلامی که درین جلد به طبع رسیده است به تشکیلات حاضره اداری تطبیق گردید و وقتا فوقتا به وزارت داخله مراجعت و مفاهمه نموده با کمک و همکاری ایشان حتی‌الوسع اغلاط واقعه و تحولات حادثه تصحیح و بصورت واقعی امروزه درآورده شد و در تدوین جلدهای مابعد نیز این کار دوام خواهد داشت.

۴ـ تا جائیکه میسر بود ارتفاعات برخی اعلام از سطح بحر مانند بعضی کوه‌ها، شهرهای عمده، قریه‌ها و غیره مواضع از روی تازه‌ترین خریطه جغرافی استخراج و بمادهٔ مربوطه آن قید شد.

۵ـ حتی‌الوسع ذریعه اعضاء ملکی انجمن دائرةالمعارف، علاوه بر وظیفه که در انجام تدوین، تصحیح، ترتیب، تدقیق و تطبیق مضامین دائرةالمعارف به ماخذ دارند، راجع به مواد مندرجه این قاموس معلومات جغرافیائی از قبیل حیوانات، نباتات، پیداوار زراعتی، صنایع مروجه، اشجار، فواکه، پیشه و حرف اهالی، مقامات متبرکه از قبیل: مزارات مشهور و مساجد جامع و حتی‌الوسع فوکلورهای مربوطه را از کتب و جرائد داخلی و ماخذ خارجی فراهم کرد، و هم فهرست حکومتی‌ها و علاقه‌داری‌های مربوطه هر ولایت و حکومت اعلی را برایشان ارسال و تقاضا نمود تا راجع به حوزه حکومات و علاقه‌داری‌های خود ذریعه اشخاص تعلیم‌یافته و مامورین منور معلومات فوق‌الذکر را تهیه کرده بفرستند چنانچه تا یک اندازه معلومات مفیدی نسبت به بعضی مناطق فراهم کرده فرستادند، که ازان خیلی استفاده بعمل آمد، طبیعی است این کار یعنی تتبع مضامین در تدوین جلدهای مابقی این اثر هم دوام خواهد داشت.

۶ـ صورت تشکیل و تعداد مکاتب ابتدائیه، متوسطه، لیسه و مکاتب دهاتی از وزارت معارف خواسته شد و در متناطقیکه مکاتب تاسیس گردیده است تحت آرتیکل مربوط آن قید شد.

۷ـ حتی‌الامکان فاصله هر شهر، ده، قصبه، قریه، علاقه‌داری و حکومت محلی از حکومات کلان یا حکومات اعلی و یا ولایات مربوطه آن جستجو و قید گردید تا علاوه بر موقعیت طول‌البلد و عرض‌البلد جغرافی خود، معلوم شده بتواند که از مرکزیت اداری خود چه اندازه مسافه داشته و بکدام سمت واقع میباشد.

۸ـ در مناطقیکه اداره مترولوجی تاسیس شده است وضعیت اقلیمی آن از قبیل حداکثر و حداقل درجه حرارت و برودت و بارندگی سالانه، از شعبه مترولوجی خواسته و تحت نام همان منطقه ثبت گردیده و ثبت خواهد شد. معهذا مطالب عمده و مهمی باقی مانده است که با وجود کوشش و مراجعات مکرر بدوائر مربوطه به دریافت آن موفق نشدیم و آن عبارت از تعیین مساحه اراضی مزورعه، مساحه اراضی بائر، مساحه جلگه‌زارها و هکذا مناطق و مساحه جنگل‌زارها، تعیین مساحت سطحیه ولایات، حکومات اعلی، حکومات کلان و تعداد نفوس آنهاست، ولی امید است هنگامیکه بار دیگر به طبع این قاموس اقدام میکنند همچه نواقص با مساعدت روزگار و تیسر وسائل کاملاً رفع گردد، زیرا این طبع قدم ابتدائی است که برداشته شد و هر کار ابتدائی از لغزش، اشتباه و نواقص بری نمیتوان بود.

ناگفته نماند که مملکت ما افغانستان در قلب آسیا، به اعتبار طول‌البلد در قسمت شمال نیم‌کرهٔ شرقی بخط ۶۰ درجه و ۳۰ دقیقه و ۷۵ درجه و ۵۰ دقیقه وبه اعتبار عرض‌البلد در قسمت شرق نیم‌کرهٔ شمالی بخط ۲۹ درجه و ۳۰ دقیقه و ۳۸ درجه و ۳۰ دقیقه واقع میباشد. طبیعی است تمام قراء و قصبات و سایر اعلام جغرافی افغانستان که درین جلد داخل است و یا در جلدهای مابعد این کتاب درج خواهد شد بین خطوط طول‌البلد و عرض‌البلد فوق‌الذکر میباشد و هر آرتیکل که از حوزهٔ درجات متذکره خارج باشد بوضاحت می‌توان دانست که موقعیت آن غلط بوده و سهو واقع شده است. در پایان مقال، انجمن دائرةالمعارف از همکاری‌های همیشگی وزارت جلیله معارف، خاصتاً درین قسمت، و از کمک‌های وزارت داخله که عندالمراجعه اشتباهات ما را رفع کرده‌اند سپاسگزار است. انجمن آریانا دائرةالمعارف از تمام اهل بینش آرزومند است که به حیث کمک، اشتباهات ما را یادداشت فرموده با معلومات ثقه‌تریکه راجع به هر یک از مواد مندرجه این کتاب داشته باشند مستقیماً به ادراه انجمن بفرستند تا در چاپ دوم زیر نظر باشد زیرا گفتیم که چون اثر ابتدائی است از سهو و خطا خالی نیست.

بنده به حیث رئیس انجمن از زحماتی که جوان منور و فعال محمد حکیم ناهض عضو انجمن و متصدی شعبه گزیتر در ترتیب و تحقیق مواد این قاموس متحمل شده و اهتمام ورزیده

است و از خدمات قیمتداریکه آقای غلام‌علی غشتلی عضو دانشمند انجمن دائرةالمعارف و آقای عبدالصمد جاهد سابق عضو این انجمن، در تتبع و نگارش و تهیه مضامین متعلقهٔ هر یک از اعلام انجام داده‌اند، خیلی متشکر است و امید قوی دارم که به مددگاری خداوند و به زحمت‌کشی و جدیت همکاران صمیمی و دانشمند خود به تدوین، طبع و نشر جلدهای باقی‌ماندهٔ این اثر نیز یکی بعد از دیگری موفق خواهم شد. و من الله التوفیق و هو المستعان

سید احمد شاه هاشمی

آ

آباسر: چشمه‌ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در شمال خاش علاقهٔ بکوا (مربوط حکومت اعلی فراه) وقوعداشته و بخط ۶۲ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۳۴ دقیقه و ۱۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب اندخوی: دریائیست که بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) جریان داشته و (تخمین) بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۴ دقیقه ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه واقع میباشد.

آب ایستاده: غدیری است در جنوب غرب قیصر خیل که بارتفاع (۲۱۳۰) متر از سطح بحر واقع بوده و تخمین بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ و ۲۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ۳۰ دقیقه و ۳۵ ثانیه کائن میباشد، جهیل نمکینی است که در یک میدان هموار، بطرف جنوب شرق افغانستان بفاصلهٔ (۱۳۰) کیلومتر بجنوب غزنی واقعست. محیط آن (۷۰) کیلومتر بوده و سطح آن مطابق مواسم تغییر میابد، کناره‌های آن مملو از گیاهان و بته‌های مختلفه است، درین غدیر انواع پرنده‌ها دیده میشود.

آب ایستاده: جهیلی است بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتری در شمال قریهٔ باره‌خیل کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه و ۳۵ دقیقه و ۱ ثانیه واقعست.

آب ایش: نهری است که بفاصلهٔ ۴۴ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ حوض شاه در علاقهٔ شیوه (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بدریای آمو میریزد.

محل وقوع آن تخمین در خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۴۷ دقیقه و ۱۶ ثانیه میباشد.

آب باریک: ناوه‌ایست که بفاصلهٔ ۶۱ کیلومتر در شمال مرکز هرات (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) واقع و تعداد خانه‌وار (۴۰۰) خانه و نفوس آن (۱۰۰۰) نفر است، فاصلهٔ آن از مرکز حکومتکلان «قلعهٔ نو» ۳۶ کیلومتر بوده و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه ـ

۲۴ دقیقه ـ ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۴۳ دقیقه و ۴۸ ثانیه موقعیت دارد. پیداوار زراعتی آن عبارة است از گندم، جو، تربوز، خربزه. و حیوانات آن عبارة از گاو، گوسفند، اشتر، مرکب، اسپ، روباه، سیاه‌گک، خنزیر، و طیور آن عبارة از کبوتر صحرائی، مرغ خانگی و لگ‌لگ میباشد.

به نسبتی که اطراف و نواحی اینمنطقه را تپه‌های سرسبز تشکیل داده و درختان پسته در آن به کثرت میروید و تولیدات آن از طرف اهالی جمع و ذخیره و بفروش میرسد، از مهمترین مناطق جنگل پسته یعنی پسته لق هرات شمرده میشود.

آب باریک: قریه‌ایست مربوط حکومت اعلی بدخشان که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فیض‌آباد وقوعداشته و بخط ۷۰ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و بخط ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب باریک: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۹ کیلومتر در جنوب قریهٔ چهارشنبه، مربوط حکومت درجه ۳ قیصار (توابع حکومت اعلی میمنه) و بخط طول‌البلد ۶۳ درجه ۵۹ دقیقه ـ ۲ ثانیه شرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه شمالی واقعست.

آب باریک: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در جنوب قریهٔ چهارشنبه در علاقهٔ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و در خط ۶۳ درجه ـ ۵۹ دقیقه و ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ۲۸ دقیقه و ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب باریک: نهری است که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در شمال قلعهٔ لعل در علاقهٔ سر جنگل (مربوط حکومتکلان دایزنگی) در حوزهٔ ولایت کابل واقع بوده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه ۱۲ دقیقه ـ ۱۷ ثانیه و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۶ دقیقه و ۵۴ ثانیه شمالی کائن میباشد.

آب باریک‌دره: دره‌ایست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ، در علاقه‌داری درجه اول درزاب گرزیوان (مربوط حکومت اعلی میمنه) که بین طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۳۰ دقیقه، ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۵۶ ثانیه واقع میباشد.

آب بازاو: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشک متصل سرکیکه بطرف فراه میرود، در علاقهٔداری نهر سراج مربوط (حکومت اعلی گرشک) واقع بوده و بخط ۶۴ درجه ـ ۳۲ دقیقه ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب بخش: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ نو، در علاقهٔ

حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) کائن بوده و بخط ۶۳ درجه ـ ۱۵ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب برده: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سنگ ماشه، در علاقهٔ جاغوری (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بخط ۶۷ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ۱۱ دقیقه و ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب بش: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۸،۵کیلومتر در شمال قریهٔ (قلعهٔ چخانسور) مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۲ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب بغل کندی: دریائی است بفاصلهٔ ۳۹ کیلومتر در جنوب قلعهٔ شین یا تخت، در علاقه‌داری کندی (مربوط حکومتکلان دایزنگی) از توابع ولایت کابل که به تگاب سوخته قول میریزد.

محل وقوع آن بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۳۸ ثانیه میباشد.

آب بند: علاقه‌داری درجه سوم متعلق بحکومت درجه اول مقر از مربوطات حکومت اعلی عزنی است که بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر بطرف جنوب غزنی وقوعداشته، اراضی آن هموار و اکثراً دشت و بائر است و بعضاً رود غزنی ازین علاقه میگذرد. خاک آن حاصل‌خیز بوده و حاصلات مزروعی آن عبارة از گندم، جو، جواری، خربزه و تربوز است که بطور آبی و للمی زرع میشود، پیشهٔ مهم اهالی آن غالباً دهقانی و گلیم‌بافی است.

آب بو خر: نهری است که بفاصلهٔ ۴۲ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ تنور، در علاقهٔ درواز مربوط جکومت اعلی بدخشان بوده و بدریای پدیو میریزد.

محل وقوع آن بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۵۴ دقیقه و ۳۶ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آب پران: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ انترو (مربوط علاقهٔ غورات ولایت هرات) که آب آن بشیلهٔ سکوچه میریزد. موقعیت جغرافی آن بین خط ۶۴ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲۰ دقیقه و ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب تلخ: نهریست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در علاقهٔ سلیمان خیل مربوط حکومت درجه اول کتواز، متعلق حکومت اعلی غزنی که در جنوب قریهٔ دومندی بدریای گومل (مربوط وازه خوا)

میریزد، این نهر در ۶۸ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۱۷ ثانیه طول‌البلد شـرقی و ۳۲ درجـه ـ ۱۰ دقـیقهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب تیخان: نهری است بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر در جنوب مرکز حکومت درجه ۲ جرم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که بخط ۷۰ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۵۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای کوکچه مربوط جرم بدخشان میریزد.

آب‌جندم: نهری است بفاصلهٔ ۷۴ کیلومتر در سمت شـمال حکـومت درجـه ۳ اشکـاشم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که بخط ۷۱ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۲۷ ثانیهٔ طول‌البلد شـرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۴ دقیقه و ۲۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای آمو میریزد.

آب‌جوش: نهری است که بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در غرب قلعهٔ زرنی واقـع و بـه تگـاب‌زرنی (مربوط علاقهٔبکوای حکومت اعلی فراه) میریزد، محل وقوع این نهر در خط ۶۴ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب‌جش: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴۰،۵ کیلومتر و ارتفاع تخمین (۹۶۰۰ فت) به سمت شرق قریهٔ گذرپام در علاقهٔ غورات (مربوط ولایت هرات) وقوعداشته و بخط طول‌البلد شـرقی ۶۴ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۳۸ ثانیه کائن است.

آب‌خاش: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۳،۵ کیلومتر در شمال شـرق قـلعهٔ چـخانسور (مـربوط حکومت درجه اول چخانسور) واقع و از توابع حکومت اعلی فراه بوده در خط طول‌البلد مشـرقی ۶۲ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۳۱ کائن میباشد.

آب‌خرمه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۶۶ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه، که مربوط (حکـومت اعلی فراه) بوده و بخط ۶۲ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۵۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آب‌خورک: کوتلی است بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر در شرق قادس متعلق حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ شمالی و خط ۳۴ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۴۹ ثانیه کائن میباشد.

آب‌خورک بالا: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۳،۵ کیلومتر به سـمت شـمال «سـرخ‌شهر» در عـلاقهٔ کهمرد (مربوط حکومت اعلی پروان) که بخط ۶۷ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۵۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب‌خورک پائین: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۷،۵ کیلومتر به سمت شمال «سرخ‌شهر» در عـلاقهٔ

کهمرد (مربوط حکومت اعلی پروان) و محل وقوع آن بخط ۶۷ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب‌خیل: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شرق قلعهٔ متون که در علاقهٔ خوست (مربوط ولایت جنوبی) وقوعداشته و بخط ۷۰ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب‌دان: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز (مربوط ولایت قطغن) که بخط ۶۸ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و بخط ۳۶ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب‌دان: موضعی است که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومت درجه ۲ تاشقرغان (خلم‌حالیه) مربوط حکومتکلان سمنگان (آیبک) واقع بوده و بخط ۶۸ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب‌دان (میرعلم): قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در جنوب غرب مرکز قندوز (مربوط حکومتکلان قندوز از توابع ولایت قطغت) که متصل سرک ولایت قطغن بوده و بخط ۶۸ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب داونگ: نهری است بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر در شمال غرب شهر فیض‌آباد (مرکز حکومت اعلی بدخشان) واقع و بدریای آمو میریزد محل وقوع این نهر در خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۴۱ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۳۰ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه میباشد.

آب‌دره: دره‌ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب رخه بطرف غرب امتداد داشته و در علاقهٔ پنجشیر (مربوط حکومت اعلی پروان) کائن بوده و بخط ۶۹ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۲۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست، این دره دارای آب کافی بوده و زراعتش از آن سیراب میگردد.

آب‌دک: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تیواره (مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات) که بخط ۶۴ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آبرونس: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ سدی‌گل در علاقهٔ نورستان (مربوط ولایت مشرقی) کائن بوده و در خط طول‌البلد شرقی ۷۱ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۵۲ ثانیه وقوعدارد.

آب زردآلو: شیله‌ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر بجنوب گلران (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) در خط ۶۱ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب‌زنجان: رودیست بفاصلهٔ ۶۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ تیزین در محل غلزائی (مربوط ولایت مشرقی) که برود سرخ‌آب میریزد. موقعیت این رود در خط ۶۹ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب‌زنجان: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر بجنوب شرق قلعهٔ تیزین در محل غلزائی متصل رود آبزنجان (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط ۶۹ درجه ـ ۴۱ دقیقه و ۲۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۸ دقیقه و ۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب‌زنجان ثانی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر که بطرف جنوب قلعهٔ تیزین در محل غلزائی (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۳۶ دقیقه و ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۶ دقیقه و ۱۷ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آب سبحان: نهریست که بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در شمال جوینو (مربوط ولایت هرات) به رود کشک میریزد محل وقوع آن در خط ۶۲ درجه ـ ۳۸ دقیقه طول‌البلد مشرقی و بخط ۳۴ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی است.

آب سپین‌گاو: نهریست که بفاصلهٔ ۵، ۴۰ کیلومتر در جنوب مرکز فیض‌آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن بوده و بدریای آمو میریزد، موقعیت جغرافییء آن بخط ۷۰ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب سعدیا: شیله‌ایست که بفاصلهٔ ۲۷/۵۱ کیلومتر در شرق قلعهٔ کرخ و برود کرخ (مربوط ولایت هرات) ریخته و بخط ۶۲ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب سفید: کوتلی است که بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۲ گلران (مربوط حکومتکلان بادغیسات، توابع ولایت هرات) واقع بوده محل وقوع آن در خط ۶۱ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب، سیاه: نهریست بفاصلهٔ ۷۳ کیلومتر در جنوب شرقی مرکز حکومتکلان شبرغان (مربوط ولایت مزارشریف) و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۴۵ ثانیه و خط عرض‌البلد

شمالی ۳۶ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ واقع میباشد. این نهر شاخهٔ نهر استراب است که بطرف شمال میرود.

آب سیاه‌دشت: نهری است بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در شرق قلعهٔ روونچ که در علاقهٔ راغ (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۰ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد. این نهر در علاقهٔ مذکور بدریای روونچ میریزد.

آب سیغان: دریائی است بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در شرق قلعهٔ سیغان سرایک (مربوط حکومت اعلی پروان) که بدریای «سرخ‌آب» میریزد. محل وقوع این دریا بخط ۶۷ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب‌شرمی (چرمی آب): چاهی است که بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در سمت شمال غرب گلران (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) بخط ۶۱ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است این چاه به نام «چرمی آب» نیز در بین اهالی معروف است.

آب شور: نهری است بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر که در شمال قلعهٔ نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) و (تخمین) بخط ۶۲ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر کلاری میریزد.

آب شور: چشمه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق گلاب ناور در علاقهٔ گرمسیر (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع بوده و در خط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۲۹ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه کائن میباشد.

آب شیر: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق زیارت بابولی (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) که بدریای کولاری ریخته و بخط ۶۲ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۲۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آب‌غواص: نهریست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی در حوزهٔ ولایت کابل واقع و بطرف شمال جریان دارد، موقعیت آن بین خط ۶۷ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۴۱ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب قندوخ: کوتلیست که بفاصلهٔ ۸۶ کیلومتر در جنوب غرب حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزارشریف واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ حکومت ۱۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آب‌قول: نهریست بفاصلهٔ ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب مرکز حکومتکلان سمنگان (مربوط ولایت مزارشریف) که به نهر سرباغ میریزد، موقعیت آن (تخمین) بخط ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۳۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب‌قول: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر در شمال مرکز حکومت درجه ۴ بغلان مربوط ولایت قطغن بدریای سرخ‌آب متصل میباشد. و بخط ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۷ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب‌قول: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن کائن بوده و بخط ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

آب‌قول: قولی است که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ جعفر (مربوط علاقهٔ یکاولنگ حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) واقع و بخط ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب قیصار: دریائی است که بفاصلهٔ ۱۵۸ کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه بین خط ۶۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعداشته و بدریای میمنه میریزد.

آب کشنده: دره‌ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ (آق‌کپروک) مربوط حکومت درجه ۳ کشنده در حوزه حکومتکلان بلخ در ولایت مزارشریف واقع و بطرف شمال غرب قلعهٔ مذکوره امتداد دارد، و بخط ۶۶ درجه و ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب کفو: نهری است بفاصلهٔ ۵۰ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ تنور در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بدریای پدیو میریزد محل وقوع آن بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه - ۵۳ دقیقه میباشد.

آب کل‌جی: قریه‌ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۰۱ کیلومتر در جنوب غرب ده تیتان در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مربوط بولایت هرات) واقع بوده و محل وقوع آن بخط ۶۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب کل‌جی تگاب: نهری است که بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ ده تیتان (مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات) برود غور میریزد و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه - ۲۹

دقیقه ـ ۵۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه واقع میباشد.

آب کمری: نهریست در علاقهٔ حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) که بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ نو، به آب شوراو میریزد، محل وقوع آن بخط ۶۳ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۴۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب کندولی: نهریست بفاصلهٔ ۵۷/۵ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ سنگ ماشه (مربوط حکومت درجه ۳ جاغوری حکومت اعلی غزنی بدریای ارغنداب سرازیر شده و موقعیت آن در خط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۱۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۳۴ ثانیه میباشد.

آب گچ: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ پنجه در علاقهٔ واخان (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۲ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۴۵ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه واقع میباشد.

آب گرمک: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۲ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۴۱ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه واقعست.

آب گـرمک: نهری است که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در سمت شمال قلعهٔ نو در علاقهٔ حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) و بخط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۶ دقیقه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه شمالی واقع میباشد و به آب شوراو میریزد.

آب گل: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۵۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ علاقه‌داری درجه اول جوین (مربوط حکومت اعلی فراه) کائن بوده بخط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۵۳ ثانیه واقعست.

آب گنده: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ رووینچ که در علاقهٔ راغ (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۰ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۱۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

آب لفی: نهری است که بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ کف در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) وقوعداشته و بدریای پدیو میریزد و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۳۰ دقیقه ـ ۵۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه کائن است.

آب لم‌لم: پلی است که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در جنوب مرکز حکومتکلان سمنگان (مربوط

ولایت مزارشریف) وقوعداشته و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۵۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه موقعیت دارد.

آب مدت: نهری است در علاقهٔ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بفاصلهٔ ۴۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ خجوه در علاقهٔ مذکور بدریای جوری میریزد و بخط ۷۰ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۸ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آب مرده: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ترین که در حوزهٔ ولایت قندهار واقع شده است.

آب مزار: نهری است که بفاصلهٔ ۳۳کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه ۲گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع و بطرف غرب گلران جریان داشته و بخط ۶۱ درجه و ۲۵ دقیقه و ۲۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۵۷ دقیقه و ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آب میمنه: دریائی است، بفاصلهٔ ۱۴۶ کیلومتر در جنوب غرب شهر اندخوی و قسمت علیای رام‌گل تگاب که در علاقهٔ شیرین تگاب (مربوط حکومت اعلی میمنه) واقع و بطرف شمال جریان دارد موقعیت آن بخط ۶۴ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۴۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۳ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آب نغره: نهریست که بفاصلهٔ ۳۱کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ جوی نو مربوط ولایت هرات کائن و برود کرخ میریزد، و بخط ۶۲ درجه ـ ۳۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آب واخان (اکسوس): دریائی است که در جنوب شرق بزی گنبد مربوط حکومت اعلی بدخشان در علاقهٔ پامیر واقعست.

آبی‌جان: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شمال قلعهٔ بست در علاقهٔ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و دارای لین تیلفون میباشد، موقعیت آن بخط ۶۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه و ۴۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۳۲ دقیقهٔ عرض‌البلد شمالی قرر دارد.

آبی‌سرتی: شیله‌ایست در علاقهٔ خنجان مربوط حکومت درجه ۲ دوشی (توابع ولایت قطغن) که بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر در جنوب قریهٔ خشک آب واقعست و آب آن بدریا ایچه میریزد. موقعیت آن در خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آبی‌سردر: درهٔ‌ایست که بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خشک‌آب در علاقهٔ خنجان (مربوط ولایت قطغن) بطرف جنوب غرب امتداد داشته و بخط ۶۹ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آبیسل: دشتی است که در جنوب شرق (قلعهٔ) جوین در علاقه‌داری درجه اول لاش‌جوین مربوط حکومت اعلی فراه واقع و بین خط ۶۱ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه و خط ۶۱ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۶۱ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ و خط ۳۱ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

آپه‌خیل: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در غرب قریهٔ جوزخیل در علاقهٔ خروار (متعلق بحکومت‌ت کلان‌لوگر) مربوط ولایت کابل واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۰ دقیقهٔ شمالی کائن است.

آتاغار: کوهی است در جنوب شرق قریهٔ شینگی (مربوط علاقهٔ قلات غازائی ولایت قندهار) کائن و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی و خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آت چیر: درهٔ ایست بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در شمال قلعه سرکاری، مربوط حکومت درجه ۲ درهٔ صوف ولایت مزار شریف که بطرف شمال غرب ممتد بوده و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ مشرقی و در عرض‌البلد ۳۶ درجه ۸ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ میباشد.

آتران: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در شمال قریهٔ شیوه در علاقه کنر مربوط حکومتکلان اسمار ولایت مشرقی واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ۴۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آتش خانه: کوهی است بارتفاع (۱۳۰۰متر) که در جنوب غرب مرکز (حکومت اعلی فراه) واقع و د رخط ۶۱ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۴۵ ثانیه کائن است.

آتوره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۰کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه (مرکز حکومت اعلی میمنه) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۳۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۴۷ دقیقه ۳۰ ثانیه واقعست.

آته خان خواجه: قریه ایست در شمال شهر میمنه که بفاصلهٔ ۳۸،۵ کیلومتر درساحهٔ بین

دریای میمنه و قیصار (مربوط حکومت اعلی میمنه) و قوعداشته و موقعیت جغرافی آن در خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه ـ ۴۱ دقیقه – ۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۴۷ ثانیه قرار دارد.

آج غون :رودیست بفاصلهٔ ۹۵ کیلومتر در غرب علاقه داری درجه اول جوین (مربوط حکومت اعلی فراه) که برود دماک میریزد دو بخط طول‌البلد ۶۰ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه شمالی کائن میباشد.

آج غون: کوهی است بارتفاع (۹۹۰متر) در غرب علاقه داری اول جوین (مربوط حکومت اعلی فراه) که بخط طول‌البلد ۶۰ درجه ۵۵ دقیقه ـ ۵۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ۳۵ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آچاخان قلعه: قلعه ایست، بفاصلهٔ ۱۲۴ کیلومتر، در جنوب قریه حصارک، مربوط حکومتکلان لوگر که از توابع ولایت کابل میباشد. موقعیت جغرافی آن بخط ۶۹ درجه ـ ۴ دقیقه ـ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی است.

آچه قرق: قریه ایست در توابع حکومت درجه ۲ رستاق که بحکومتکلان تالقان ولایت قطغن ارتباط دارد.

آخ تاش تگاب: نهری است که بفاصلهٔ ۵، ۲۰ کیلومتر در شمال غرب قریه فرسی مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات واقع بوده و به علاقه سه درخت به خواجه گگ تگاب میریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۵۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۵ دقیقه واقع میباشد .

آخند: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه باره خیل در کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که در خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۲۰ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۴ دقیقه ۳۲ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آخند خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ علی خیل جاجی (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بین خطوط ۶۹ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۴۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۳ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آخند خیل: قریه ایست مربوط علاقه داری درجهٔ ۳ آب بند متعلق حکومت درجه اول مقر (از توابع حکومت اعلی غزنی) که از مرکز حکومتی مقر تقریباً ۱۷،۵ کیلومتر مسافه دارد. نباتات زراعتی گندم، جو،جواری، نخوشرشم، تنباکو، اشجار آن انگور، بید، چنار، حیوانات آن: گاو، گوسفند، بز، اشتر، مرکب، اسپ و قاطر میباشد.

آخند خیل (دوم): قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۳ آب بند متعلق حکومت درجه اول مقر (از توابع حکومت اعلی غزنی) مسافه از مرکز حکومتی تقریباً ۱۷ کیلومتر و از علاقه‌داری تقریباً ۶ کیلومتر بوده نباتات زراعتی آن گندم جو ، جواری، نخود، شرشم، تنباکو، اشجار آن انگور، سنجد، بید، چنار، حیوانات آن گاو، گوسفند، بز، اشتر، اسپ، و قاطر میباشد.

آخند زاده: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه شیخ آباد در علاقه حکومت درجه ۲ وردک (مربوط حکومتکلان لهوگرد) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۱ ثانیه مشرقی و ۳۴ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آخند زاده: قلعهٔ ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب علاقه زاهد آباد در لهو گرد (مربوط حکومتکلان لهو گرد ولایت کابل) کائن بوده و بخط ۶۹ درجه ـ ۳ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آخند زاده: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ کشک نخود مربوط ولایت قندهار، متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود، واقع و بخط ۶۵ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۲۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آخند زاده: قریه ایست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ شیوه، مربوط حکومتکلان اسمار در ولایت مشرقی که نزدیک دریای کنر و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ۳۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۳۲ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

آخور: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر که در جنوب شرق قلعهٔ چاربرجک (مربوط حکومت چخانسور توابع حکومت اعلی فراه) که در خط طول‌البلد مشرقی ۶۲ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۳۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه ـ ۹ دقیقه – ۵۵ ثانیه واقع میباشد.

آخور رستم: قریه ایست (خرابه) بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر در جنوب قلعهٔ شین دند (مربوط ولایت هرات) که بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ شرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳ دقیقه – ۳۷ ثانیهٔ شمالی وقوع دارد.

آدم خان: قریهٔ ایست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ عبدالرحمن، در علاقهٔ ده راود مربوط ولایت قندهار که بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۳۸ دقیقه – ۴۲ ثانیهٔ شمالی کائن است.

آدم خان: قریه است بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شمال شرق گرشک در علاقهٔ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۴ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۱ درجه ـ ۵۱ دقیقه – ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آدم خان: موضعی است که بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ شیخ بابر در علاقهٔ شورابک (مربوط ولایت قندهار) وقوعداشته و در خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۰ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است درین موضع یک چاه نیز در سابق وجود داشته است.

آدم خور: خرابهٔ است که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان (توابع ولایت مزار شریف) بین خطوط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه شمالی وقوعدارد.

آدینه مسجد: قریهٔ است بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ وزیر آباد در علاقهٔ حکومتی کلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که در خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۵۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۵۲ ثانیه وقوعدارد.

آرچاتو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق «سوزمه قلعه» در علاقهٔ حکومت درجه اول سرپل (مربوط حکومتکلان شبرغان توابع ولایت مزار شریف) کائن بوده و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آرزو: قریه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر در جنوب قلعهٔ بنو در علاقهٔ اندراب (مربوط ولایت قطغن) که موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۳۵ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آرزو کوتل: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ بنو در علاقهٔ اندراب مربوط ولایت قطغن کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۲۱ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۲۶ دقیقه ـ ۵ ثانیهٔ شمالی وقوع دارد.

آرق: قریه ایست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب زیارت شاه مقصود در علاقهٔ خاکریز (مربوط ولایت قندهار) که بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ۵۴ دقیقه ـ ۱۱ ثانیه واقع میباشد.

آرق سرخ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال قلعهٔ ناورک در علاقهٔ کشنده (مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۱ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ شمالی کائن است.

آرلمش: قریهٔ ایست بفاصلهٔ ۴۹ کیلومتر در غرب مرکز حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت

مزار شریف که در خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۲۰ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ۱۴ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آرن: قریهٔ ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ بنو در علاقهٔ اندراب مربوط ولایت قطغن کائن و بخط ۶۹ درجه ـ ۲۰ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آرون خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر در شرق قلعهٔ متون متصل سرک که در علاقهٔ حکومتکلان خوست (مربوط ولایت جنوبی) وقوعداشته بین خط ۷۰ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه – ۲۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آزادان: قریه است در شمال غرب مرکز ولایت هرات که قبر شیخ ابی الولید احمد بن ابی رجاء نیز در ان واقع میباشد، ابو عبد الرحمن قتیبه بن مهران المقری هم از همین جا است

آزادمنگ باشی: قریهٔ ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز بغلان مربوط (ولایت قطغن) کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آزاو: قریه ایست بفاصلهٔ ۶۶ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ شین دند (مربوط ولایت هرات) که بخط ۶۲ درجه ۳۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آزاوکوتل: کوتلی است بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال ده تیتان در علاقهٔ غورات (مربوط ولایت هرات) که (۲۵۸۵) متر ارتفاع داشته و در علاقهٔ غورات هرات کائن است و بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه ۵۱ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آرمحمد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ نوری در علاقهٔ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۳۲ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۱۶ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آستانه: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تولک مربوط حکومتکلان غورات (ولایت هرات) که بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ۴۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آستانه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ رخه متصل دریای پنجشیر

(مربوط حکومت اعلی پروان) واقع و بین خط ۶۹ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۲۲ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آستانهٔ کلان: موضعی است بفاصلهٔ ۳۸کیلومتر در شمال شرق قریهٔ رخه در علاقهٔ پنجشیر (مربوط حکومت اعلی پروان) واقع و در خط ۶۹ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۲۰ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آسیا: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ سرکاری در حکومت درجه ۲ درهٔ صوف (مربوط ولایت مزار شریف) که در خط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه و خط ۳۶ درجه – ۱ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آسیا امام: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۰کیلومتر در جنوب قریهٔ وزیر آباد در علاقهٔ حکومتکلان بلخ (مربوط ولایت مزار شریف) واقع و بین خطوط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۵۵ ثانیهٔ مشرقی و ۳۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آسیاب: موضعی است که بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در شمال قریهٔ گذر پام در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۲۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

آسیا باد: قریه ایست بفاصلهٔ ۷،۵کیلومتر در شمال قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ کشک نخود (مربوط ولایت قندهار) که موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۵۸ دقیقه ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۳۹ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آسیا باد: قریه ایست بفاصلهٔ ۵، ۶کیلومتر در جنوب (قلعهٔ) علاقه داری درجه ۳ حضرت سلطان (مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف) که بین خطوط طول‌البلد ۶۷ درجه و ۵۳ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۵۱ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آسیا باد: قریه ایست بفاصلهٔ ۵کیلومتر در جنوب مرکز حکومت درجه اول سرپل (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) که بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه – ۵۶ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه واقعست.

آسیابادک: قریهٔ ایست بفاصلهٔ ۴۹کیلومتر در شمال مشرق کوهستان (در علاقهٔ حکومتکلان غوریان متعلق ولایت هرات) که بین خط ۶۱ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۱۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

آسیاب علی قلی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵کیلومتر در جنوب قریهٔ انار دره مربوط

حکومت اعلی فراه واقع و موقعیت جغرافی آن بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۱ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۵۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ـ ۴۱ دقیقه – ۱۷ ثانیه میباشد.

آسیاب نائب: آسیابی است که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در غرب قریهٔ جوی نو مربوط ولایت هرات واقع و درخط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۳۰ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

آسیا دنگک: موضعی است که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در شمال غرب وزیر آباد یکی از قرای مربوطهٔ حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف واقع و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی کائن است.

آسیا دیو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ گلران واقع حکومت گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات (ولایت هرات) در خط طول‌البلد ۶۱ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۵۵ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آسیا قول: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب شهر مرکز ولایت هرات واقع و بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آسیا کاری قاضی: موضعی است که بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ وزیر آباد مربوط حکومتکلان بلخ (ولایت مزار شریف) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۲۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۴۹ ثانیهٔ شمالی کائن است.

آسیا کهنه: قریه ایست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در جنوب قریهٔ وزیر آباد، مربوط حکومتکلان بلخ، متعلق ولایت مزار شریف که بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آشنا گر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق خیر آباد از علاقهٔ جرم، مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بین خطوط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۵۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۵۴ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آشورعلی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر بشرق قریهٔ علی مردان، در علاقهٔ صد مرده که از مربوطات مزار شریف است واقع و بین خط ۶۷ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۵۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۳۹ دقیقه ـ ۲۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آصف نیکه: زیارتیست معروف که بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سرکاری، مربوط

حکومتی درجه ۲ ارغستان (متعلق ولایت قندهار) واقع و بین خطوط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۳ دقیقه ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۵۵ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آغلای: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ رستاق که در حوزهٔ حکومتکلان تالقان در ولایت قطغن کائن میباشد.

آغلی خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در شمال حکومت درجه ۴ جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان متصل درهٔ ایجه واقع و بر خط ۶۹ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۵۹ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه – ۱۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آغوجان: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ سرکاری مقر (مربوط حکومت اعلی غزنی) متصل سرک واقع بوده و بین خط ۶۷ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه – ۴۵ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آغه: قریه ایست بفاصلهٔ ۶۸ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ جلدک، در علاقهٔ ترنگ (مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار) که بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۳۹ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آغه جان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در شمال غرب سنگر، در علاقهٔ جلال آباد (مربوط ولایت مشرقی) و در خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۲۶ دقیقه ـ ۲۸ ثانیه وقوعدارد.

آغه جان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ حکومتی سپین بولدک. مربوط ولایت قندهار بین خط ۶۶ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آغه چشمه: چشمه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در شمال مرکز حکومتی درجه ۳ نهرین، مربوط حکومتکلان پل خمری، متعلق ولایت قطغن در بین خط ۶۹ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

آغه دره: دره ایست بفاصلهٔ ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه (مربوط حکومت اعلی میمنه) که بطرف شمال ممتد بوده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۲۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه واقع میباشد.

آغه دوستی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در شمال ده تیتان از علاقهٔ حکومت غورات (مربوط ولایت هرات) بین خط ۶۳ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه – ۴۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آغیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر بطرف غرب شهر کابل در حوزه کوه دامن واقع بوده و بین خط ۶۹ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه – ۳۴ دقیقه ـ ۱۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آفتاب: چاهی است بفاصلهٔ ۳۷،۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ کشک در علاقهٔ کشک (مربوط حکومتکلان بادغیسا ولایت هرات) که در بین خط ۶۲ درجه ـ ۴ دقیقه – ۲۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه – ۵۴ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

آفتاب روی: کوهی است که در شمال مرکز حکومتکلان سمنگان (ایبک) مربوط ولایت مزار شریف واقع و بین خطوط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه و خط ۶۸ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۲۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه و ۳۶ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

آفته روز بگیر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در غرب مرکز بلخ مربوط ولایت مزار شریف موقعیت دارد.

آق بای چوویو: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ بار پنجه در علاقهٔ شیوه (مربوط حکومت اعلی بدخشان) وقوعداشته و بخط ۷۱ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۴۴ دقیقهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آق بولاق: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در غرب مرکز حکومت درجه ۳ کشم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بر خط ۶۹ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۱۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۴۵ دقیقه – ۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

آق بولاق: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ شور بلاق واقع علاقه داری درجه ۳ چهارکنت (مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی متعلق ولایت مزار شریف) در بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۶ دقیقه – ۴۹ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آق بولاق: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۸،۵ کیلومتر در شمال بلچراغ از علاقه داری درجه اول در زاب و گرزیوان (مربوط حکومت اعلی میمنه) که موقعیت آن بین خط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه – ۱۳ دقیقه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه میباشد.

آق بیرو گه: کوتلی است که بفاصلهٔ ۷۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان بخط ۷۱ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه – ۶ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق بی روونج آب: کوتلی است که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ حوض شاه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بر خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۲۲ ثانیهٔ و خط عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ کائن است.

آق بی گلزاری: کوتلی است بفاصلهٔ ۵۱ کیلومتر در شمال چزند که در علاقهٔ شیوه (متعلق حکومت اعلی بدخشان) برخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۱۲ دقیقهٔ شرقی و خط عرض‌البلد ۳۸ درجه – ۱ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آق پی: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ تکزار در علاقهٔ حکومت درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که در خط ۶۶ درجه ـ ۲۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آق تاش: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۴۴ کیلومتر در شمال قریه شیخ راضی در علاقهٔ حکومتی درجه ۳ قرقین (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) واقع و بخط ۶۶ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آق تاش: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۱،۵ کیلومتر در جنوب شهر حکومتکلان شبرغان (مربوط ولایت مزار شریف) که محل وقوع آن بخط ۶۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۱۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

آق تاش: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر بطرف جنوب دوشی (مربوط حکومتکلان پل خمری متعلق ولایت قطغن) و بخط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه و خط ۳۵ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آق تپه: تپه ایست در جنوب شرق قلعهٔ حکومتی درجه اول آقچه (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) بارتفاع (۳۴۰،۵) متر که بخط ۶۶ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۱۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق تپه: قریه ایست در حکومت درجه ۳ قلعه زال مربوط حکومتکلان قندز که در حوزهٔ ولایت قطغن واقع شده است.

آق تل پک: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ رستاق که مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن میباشد.

آق توبه: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه اول امام،

مربوط حکومتکلان قندز، متعلق ولایت قطغن که بخط ۶۸ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق تیپ: قریه ایست بفاصلهٔ ۷کیلومتر در جنوب حکومتی و قریهٔ حضرت امام (مربوط ولایت قطغن) که بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض البلد ۳۷ درجه – ۹ دقیقه ـ ۱۵ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آق جلگه: نهریست بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در شمال بزی گنبد در علاقهٔ پامیر مربوط حکومت اعلی بدخشان که بدریای واخان پیوسته و بین خط ۷۴ درجه ـ ۳۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۴۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آق جلگه:شیله ایست که بفاصلهٔ ۵،۵کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ پامیر خرد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن بوده و موقعیت آن در خط ۷۴ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

آق جوی: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۳کیلومتر در شمال قریه شیخ راضی در علاقهٔ حکومتی درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق (ولایت مزار شریف) که بخط ۶۶ درجه ۷ ـ دقیقه ـ ۲۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۴۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آق چاه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در شرق مرکز علاقه داری درجه ۲ شولگره (بوینه قره) (مربوط حکومتکلان بلخ) متعلق ولایت مزار شریف متصل سه دره، کائن و در خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۹ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آق چشمه: چشمه ایست بفاصلهٔ ۲۶کیلومتر در غرب مرکز حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه ـ ۴۶ دقیقهٔ ـ ۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ۱۱ دقیقه ـ ۴۴ ثانیه واقع میباشد.

آقچه: شهریست که مرکز حکومت درجه اول حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف میباشد و حکومتی آن نیز بعین همین اسم یعنی (حکومت آقچه) یاد میشود موقعیت جغرافیائی آن بین خط ۶۶ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد. تعداد نفوس شهر اقچه تخمین (۱۰ هزار) نفر و تعداد نفوس مجموعی قراء مربوط حکومتی آقچه تخمیناً (۵۰۰۲۴) نفر میباشد. آقچه از سطح بحر (۳۳۵) متر ارتفاع داشته و بر سرک مشهوریکه از مزار شریف بطرف میمنه و هرات میرود

واقعست. فاصله آن از مزار شریف ۹۶ کیلومتر و از مرکز کابل ۷۱۷ کیلومتر و از مرکز هرات ۷۱۱ کیلومتر میباشد.

علاقه داریها: حکومت آقچه از حیث تشکیلات اداری حاوی چهار علاقه داری میباشد که عبارتست از: علاقه داری درجه اول خانقا۔علاقه داری درجه اول منگجک ۔علاقه داری درجه دوم فیض آباد و علاقه داری درجه دوم مردیان. درحوزه حکومتی آقچه پنج باب مکتب ابتدائی وجود دارد که یک باب در مرکز شهر آقچه ویک‌یک باب در هر علاقه داری مربوط آن میباشد.

قراء مشهور: قریه‌های عمده و مشهور حکومتی اقچه حسب ذیل است:

۱ ۔شهر اقچه
۲ ۔قریخ بش اریغ
۳ ۔قریه شیرک
۴ ۔قریه قم اریغ
۵ ۔قریه ینگی اریغ
۶ ۔قریه جزه
۷ ۔قریه حیدر آباد
۸ ۔قریه بتی کوت.

مواقع و مساحات قراء مرکزی: قریه (حیدر آباد) بطرف شرق حکومتی مسافه (۳) کیلومتر قریه (بش اریغ) نیز بشرق اقچه مسافه $\frac{1}{3}$ کیلومتر (قریه شیرک) بجانب شمال مسافه $\frac{1}{3}$ کیلومتر (قریه قم اریغ) بطرف غرب شمالی، مسافه $\frac{1}{3}$ کیلومتر (قریه جزه) بطرف غرب اقچه مسافه (نیم) کیلومتر (قریه ینگی اریسغ) مسافه (دوونیم) کیلومتر که بطرف غرب واقعست (قریه بتی کوت) یا(اقچه نما) مسافه (دو ونیم) کیلومتر که بسمت جنوب آقچه است (قریه بش اریغ) و شیرک و قم اریغ و جزه متوالیا از شرق بجانب شمال و از شمال بغرب حکومتی، مرکز اقچه را احاطه نموده است .

مسافات علاقه داریهای مربوطه از مرکز حکومتی: علاقه داری درجه اول (منگه جک) تخمین ۹ کیلومتر بسمت شمال بجاقچه، علاقه داری درجه۲ ۔مردیان تخمین ۱۲ کیلومتر بجانب شمال شرق، علاقه داری درجه ۲ ۔فیض آباد (۲۴) کیلومتر بشرق و قدری مایل بجنوب ۔علاقه داری درجه اول خانقاء (۹) کیلومتر بسمت جنوب واقعست. مسافه بین مرکز ولایت مزار و مرکز اقچه (۹۶) کیلومتر بجانب غرب شمال و از مرکز حکومتی کلان شبرغان بطرف شرق شمال واقعست.

اقچه از طرف شرق با علاقه داری فیض آباد و علاقه داری مردیان مجاور است و از طرف جنوب و شمال بقراء مربوطۀ حکومتکلان بلخ از قبیل: زگ زگ، لیبک، تمورک علیا و سفلا، احمد آباد، غشه خانه، لندی، عاشقان، ارنجی، سال بارون.

زمین اقچه کاملا هموار است خاک آن زراعتی و برای فلاحت هر نوع حبوب مساعد است، به استثنای حصص ریگستان سمت شمال و غرب که به دشت (قاق چیر) و صحاری (جرقدق) و (التی چناق) میباشد و از طرف جنوب به دامنه البرز) تماس دارد و باقی حصص آن تماماً قابل زراعت و حاصل خیز است .

آب و هوای اقچه: ـ اقلیم اقچه در زمستان سرد و در تابستان گرم است در موسم ربیع و خریف کسب اعتدال میکند برف باری غالبا بعد از ۱۵ قوس شروع نموده تا اوایل حمل نیز احتمال باریدن میباشد اما برف باری این مناطق به سبب حرارت طبیعی این منطقه پایدار نبوده زودتر ذوب میشود و بیش از یک یا دو روز دوام ندارد ـ موسم باران از برج عقرب الی آخر ثور است اما در ثور و جوزا برفباری نمیباشد. حوزه حکومتی آقچه از حیث اقلیم نسبت بدیگر مناطق مسطحه ولایت مزار امتیاز و برجسته گی مخصوصی ندارد ـ لکن در موسم تابستان و زمستان یک حالت مستقر ندارد.

یعنی یک هفته در حرارت و برودت هوا فوق العاده شدت دیده میشود و هفته دیگر از شدت خود میکاهد که این اختلاف به نام (هفته گرم و هفته سرد) معروف است و برخی اوقات بادهای شدیدی هم می‌وزد و تحولات جوی بسبب بادهای شدید و خفیف صورت میگیرد ـ در شب‌های تابستان هوای اقچه سرد و گوار است، شب بادۀ خوبی دارد ـ اراضی این منطقه لجن زار است.

اشجار مثمر: اشجار مثمر عبارة از بادام، سیب، بیهی، ناک، الوچه، انگور و زرد آلو میباشد .

اشجار غیر مثمر: اشجار غیر مثمران عبارة است از پنجه چنار، بید، سفیدار، عرعر، توت خسک، که بکثرت وجود دارد.

بعضی انواع گل و ریاحین از قبیل: گل بربینه، داودی، انتری، تاج خروس و نافرمان پیدا میشود. درموقع ربیع گل لاله وگل (مامه چوچک) که از جنس ازهار خودرو و زیباست بدشتها و صحاری این مناطق خیلی فراوان میباشد و قشنگی و دلچسپی دشت و دامان را دو بالا میسازد.

پیداوار زراعتی: ـ حبوب زراعتی حوزه اقچه عبارة است از (گندم، جو، جواری، کنجد، نخود، زغر، ارزن، ماش) که مصارف خود اهالی را تکافو نموده و تجارت ندارد .

سبزیجات: سبزیجات اقچه نیز قابل تذکر بوده و عبارة است ازکچالو، پالک، بادنجان رومی، بادنجان سیاه، شلغم، ترب، تراتیزک، ترائی، گشنیز، پیاز و گندنا که زرع شده و بمصرف خود اهالی انجا میرسد.

حیوانات اهلی: – عبارت است از اشتر، اسپ، گاو، مرکب، گوسفند، بز.

حیوانات وحشی: – عبارت است از گرگ، روباه، قرساق، خرگوش، شغال.

طویر اهلی: – عبارت است از مرغ، و اخیراً فیل مرغ نیز درین منطقه اورده و تحت تربیه گرفته شده است.

طیور وحشی: مرغابی، بغره قره، غار و دوغداغ، باشه، سرخ پشتک، تپوس و چرخ میباشد.

پیشه اهالی این منطقه زراعت ومالداری میباشد علاوه بر زراعت و مالداری صنعت قالین بافی هم پیشه عایلوی قوم ترکمان است ـ پیشه گیلیم بافی و الچه بافی هم رائج است ـ بیش از پانزده هزار متر قالین و قالینچه سالانه بافته و بغرض تجارت صادر میشود. الچه، گلیم، جل و جوال نیز صادرات دارد.

مساجد: ـ در اقچه مسجد جامع شهر، مدرسه ایشان شمس الدین خان، مسجد مندوی ومسجد جامع دروازه بخاراکه بطرز معمولی و مود قدیم است قابل یادآوری است.

مزارات متبرکه: – در مرکز آقچه مزار خواجه کفش گران علیه الرحمه، قدم جای حضرت بابا علیه الرحمه، مزار سید ابراهیم جان علیه الرحمه ،(که یکتن از سادات خود اقچه میباشد) مزار مراد بخش اولیاء و قدم جای چارده معصوم علیه الرحمه مشهور است .

آقچه سفلی :قریه ایست در حکومت درجه ۲ رستاق که بحکومتکلان تالقان ولایت قطغن مربوط میباشد.

آقچه علیا:قریه ایست در حکومت درجه ۲ رستاق که مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن میباشد.

آقچه نما: قریه ایست بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در جنوب (قلعهٔ) حکومتی درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان، متعلق ولایت مزار شریف که بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۷ ثانیهٔ شمالی واقع است.

آقدره: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خیر آباد در علاقهٔ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان و از حیث جغرافی بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۵۱ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آقدره: دره ایست که بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر در جنوب شرق حکومتی کلان شبرغان (مربوط ولایت مزار شریف) واقع و بطرف شمال ممتد بوده بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۴ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آقرباط: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ سرکاری بامیان (مربوط حکومت اعلی پروان) که متصل سرک بوده بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه شمالی واقع میباشد.

آق زرت: شیله ایست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در غرب قلعهٔ پای کوتل علاقهٔ دایزنگی (مربوط ولایت کابل) که به نهر خوردک تخته میریزد محل وقوع آن بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۲ دقیقهٔ شمالی میباشد.

آق زرت: کوتلی ست بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در غرب قلعهٔ پای کوتل که بارتفاع تخمین (۳۱۲۳) متر در علاقهٔ دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع بوده و بخط ۶۶ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق زک قرق: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر در شمال غرب مرکز حکومتی درجه ۲ خلم، مربوط حکومتکلان سمنگان (متعلق ولایت مزار شریف) که در خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و بخط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آق زی عرب: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه (مربوط حکومت اعلی میمنه) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۳۸ ـ دقیقه ـ ۲۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۵۲ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آق سرای: قریه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف شمال شرق سرای خواجه در حوزهٔ کوهدامن که مربوط ولایت کابل بوده و بخط ۶۹ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۱۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

آق سو: خرابه ایست بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب خواجه قلعه در علاقهٔ حکومتی سمنگان، مربوط ولایت مزار شریف که بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۸ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آق سو: نهریست که بفاصلهٔ ۶۷ کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقه پامیر (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بطرف شمال شرق جریان دارد و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۷۴ درجه – ۴۱ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آق سی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه (مربوط حکومت اعلی میمنه) واقع بوده و بخط ۶۴ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۵۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق سی (آق زی): خرابه ایست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در غرب شهر میمنه (مرکز حکومت اعلی میمنه) که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه واقعست.

آقسی: شیله ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ پامیر خورد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) وقوعداشته و موقعیت جغرافی آن بین خط طول‌البلد ۷۴ درجه ـ ۱۲ دقیقه ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۵ دقیقه و ۴۱ ثانیهٔ شمالی میباشد.

آق قره: دره ایست که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و بخط ۶۵ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آق کپروک: علاقه یا حوزه ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب آب کشندهٔ مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۶ و ۶۷ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آق کپروک : قلعه ایست در حوزهٔ علاقهٔ آق کپروک (در نواحی حکومت درجه ۳ کشنده متعلق حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف) که در خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۵۱ دقیقه – ۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۷ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

آق کوتل: کوتلیست بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه (مرکز حکومت اعلی میمنه) که در خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۹ دقیقهٔ شمالی واقعست.

آق گنبد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ گاوهار، علاقهٔ چقچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات وقوعداشته و دارای آثار تاریخی است.

موقعیت آن در خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴۷ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی است.

آق گنبد: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در جنوب شرق (سوزمه قلعه) در علاقه حکومتی درجه اول سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق بولایت مزار شریف که بخط طول‌البلد ۶۶

درجه ـ ۲۰ دقیقه ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آق مزار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۷کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه (مرکز حکومت اعلی میمنه) وقوعداشته و بخط ۶۴ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است .

آق مزار: قریه ایست بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در شمال مرکز حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۴۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه – ۱۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه واقع میباشد.

آق مسجد: قریه ایست در شمال دریای تالقان که در علاقهٔ حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن واقع بوده و محصولات زراعتی آن تماماً للمی میباشد.

آق مسجد: قریه ایست در جنوب دریای تالقان که در حوزهٔ حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن وقوعداشته و زراعت آن آبی است.

آکولک: قریه ایست که در درهٔ شاه شان مربوط حکومت درجه ۴ اندراب در حوزهٔ ولایت قطغن واقع و از مرکز حکومت ۲۹ کیلومتر فاصله دارد.

آگاخیل: قریه ایست در حکومت درجه اول اندر مربوط حکومتی اعلی غزنی که از مرکز حکومتی اندر ۶کیلومتر و از مرکز حکومتی اعلی غزنی تقریباً ۱۷،۵ کیلومتر فاصله دارد. نباتات زراعتی آن جو، جواری، گندم، شالی، شبدر، رشقه، شرشم، تربوز، خربوزه، ماش، مشنگ، سبزی جات آن تره، بادرنگ، بادنجان، پیاز، و گندنه، اشجار آن توت، زردآلو، آلوبالو، سنجد، بید، پشه خانه، حیوانات: گاو، گوسفند، بز، اشتر، مرکب اسپ. حیوانات وحشی آن گرگ، پلنگ، روبا، خرگوش، طیورآن کبوتر، مرغ خانگی مرغ آبی گنجشک .

آگادره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر در جنوب مشرق قلعهٔ بنو در علاقه اندراب مربوط ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آگره: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۲کیلومتر در علاقهٔ ارغستان در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف (مربوط ولایت قندهار) واقع و بخط ۶۷ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۳۰ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

آلپ بودی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق حکومتی درجه اول حضرت امام (مربوط ولایت قطغن) که متصل سرک واقع بوده بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۵۳

ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آلتی بای: قریه ایست بفاصلهٔ ۵، ۹ کیلومتر که در شمال شرق قریهٔ تکزار در علاقهٔ حکومت درجه اول سنگچارک (مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف) واقع و بخط ۶۶ درجه – ۳۱ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آلتی بولاق: نهری است بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) که بدریای رامگل تگاب میریزد.

محل وقوع آن بخط ۶۵ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۶ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

آلتی تپه: تپه ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ خان آباد در علاقهٔ دولت آباد (مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف) بخط ۶۶ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آلتی چنگ خورد: موضعی است چاه دار که بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر در شرق حکومتی درجه اول اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آلتی چنگ کلان: موضعی است چاه دار که بفاصلهٔ ۴۵ کیلومتر در شرق حکومتی درجه ـ اول اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) در ریگستان وقوعداشته و بین خط ۶۵ درجه ـ ۳۷ دقیقه ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۸ دقیقه و ۴۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آلتی بای: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر در شرق سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع و از مرکز حکومتکلان تقریباً ۶۹،۶ کیلومتر فاصله دارد.

آلتی خواجه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر بجنوب شرق شهر شبرغان (مربوط ولایت مزار شریف) واقع و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۴۴ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه – ۹ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آلتی چولای: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در شمال قریه چهارشنبه در علاقهٔ قیصار (مربوط حکومت اعلی میمنه) بین خط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه واقعست.

آلی خاور: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر بجنوب قریهٔ جگدلک در علاقه سرخ رود

مربوط ولایت مشرقی کائن بوده و بخط ۶۹ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۵ دقیقه – ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آمنه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۹،۵ کیلومتر در شرق قریهٔ جانی خیل در علاقه حکومتی درجه اول کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) متصل سرک وقوعداشته و بخط ۶۸ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۴۹ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

آمو: دریای بزرگی است در سرحد شمالی افغانستان که بین خطوط ۷۱ و ۶۶ درجه – ۱۵ دقیقه طول‌البلد مشرقی و ۳۷ درجه ـ ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته و از کلانترین دریاهای ایشیا محسوب میشود منابع آن در انجام واخان بوده و ابتدا از دو نهر خورد که یکی عبارة از پامیر و دیگران آن عبارة از آب واخان است تشکیل میشود. و تقریباً تا فاصلهٔ (۶۴۳) کیلومتر سرحد شمالی افغانستان را تشکیل داده و بجماهیر آسیای روسی داخل و از آنجا عبور نموده بعد از طی (۲۲۵۳) کیلومتر فاصله بغدیر اورال میریزد و از منابع فوقانی تا (پته کیسر) بنام (پنج) یا (آب پنج) یاد میشود، سیر آن در ابتدا عمیق بوده و بعداً در چندین نقطه عریض شده میرود و پس از آنکه دهانه آن آهسته آهسته وسیع گشت قسمت‌های ریگی پیدا میکند که در امتداد سواحل آن بصورت توده‌ها موجود میباشد ـ گلوهای زیادی از طرف کوهستانات مرکزی بطرف وادی آمو باز شده و آب‌های خود را باین دریا میریزد ـ در قسمت بالای (پگش) دریای وسیع شده و در آن چندین جزیره مانند نقطه‌های پراکنده دیده میشود دریا درین موضع قابل عبور میباشد.

در زمستان در جائیکه حرکت دریا بطی و کند است در نزدیک اشکاشم یخ بندی در آن واقع میشود، دریای پنج در پایان واخان به سرعت بطرف شمال میرود و درین قسمت از ۸۰ تا ۱۰۰ متر عریض میباشد، در سیر پیشتر آن خصوصیت موضع تغیر بارزی ندارد بلکه یک وادی تنگی بوده و از هر دو طرف باکوهای بلند و برهنه محاط میباشد، در مقابل قلعهٔ (بار پنج) جادهٔ پامیر از طرف روسیه باین دریا ملاقی میشود ـ این دریا در قسمت شمال ولایت بدخشان حلقهٔ بزرگی میسازد و بعداً وادی آن وسیع شده وکوهای محاط عقب میروند و دریا رفتار با عظمت میگیرد ـ در حالیکه سطح آن بحد اوسط باشد عرض آن از (۸۰۰) تا (۱۲۰۰) متر میباشد خطوط ریگ به همراه دریا امتداد دارد که در بعضی قسمت‌ها با گیاها و نی‌ها و بته‌ها و درخت‌ها حاشیه دار میشود. نهرهای چندی بغرض آبیاری نیز از آن جدا میشود. و پس از آنکه دریای قندز بـه آن یکجا میشود برای کشتی‌های تجارتی قابل کشتیرانی میباشد، اما پلی بر آن ساخته نشده و حمل

نقل در آن توسط کیمه. (کشتی‌های مخصوص که وزن زیاد را برداشته میتواند) صورت میگیرد.

عبورهای مهم توسط این کشتی‌ها اجرا میشود، بغیر از ان کشتی رانی بخاری نیز اندکی درین دریا میباشد، اما استیگاه کشتی در آن نیست، نام قدیم و کلاسیک آن (آکسوس) است که از لغت قدیم (واخشو) مشتق شده و نام پهلوی آن (وهرود) و نام چینی آن (کوه شو) یا (ورهو) و نام عربی و فارسی آن (جیحون) میباشد.

نام کنونی آن از نام قصبه‌های (آمل) آمو، آمویه گرفته شده، سطح مرتفع پامیر که دریای آمو از ان سرچشمه میگیرد، در زمستان دارای برف و یخ خیلی زید می‌باشد، پنج دریائی که آب پنج را تشکیل میدهد عبارت از دریای پامیر، دریای پنجه، آکسو (مرغاب) شخ، و غو ند میباشد. پامیر و آکسو دو معاون بزرگ آن در حصص بالائی دریا میباشند، آکسو همراه پنجه (در قلعهٔ عمر) و در یک دریای دیگر در (لنگر کشت) بان ملحق میشود. دریای پامیر و آکسو از یخچالهائی که در غدیر سر قول و غدیر چکمکتن میریزد جاری میشود، دریای آمو خود بسیار سریع میباشد اما در حدود بازی گنبد و بفاصلهٔ کم در امداد وادی واخان بطی میگردد تا که بطرف غرب گشته و بعد بطرف مقابل به سرعت می‌افتد، از (رنگ) که تقریباً کمی بطرف شرق اشکاشم میباشد تا حدود (خورک) واقع شغنان در جریان دریا تیزی محسوس است.

دریای آمو به سیر خود در وادی واخان مناظر دلچسبی را دارا میباشد. آمو در ابتدا یک کوه سیلاب و طغیان بوده و پس از قسمت (لنگر کشت) دریای آرام، آهسته و بطی میباشد و خرسنگ‌های بزرگ را که با خود آورده میباشد برده نمیتواند.

درین قسمت چشم انسان میدانهای وسیع را با سنگ پارچه‌های سیلاب آورده گی مملو می‌بیند لاکن کمی پایان‌تر از ین قسمت (پتک) یک منطقهٔ سرسبزی میباشد، ساحل دریا با گیاها و تعداد زیاد درخت‌های بید و سفیدار مملو میباشد جای جای بیشه‌های قابل گذر، نیز میباشد بعد از پتک خصوصیت خوب و پر منفعت آمو باز تبدیل میشود و سواحل آن بصورت میدان توده‌های ریگ و آب آوردگی ها و حتی گل ولای دریا در می‌آید.

کوهائیکه در حدود (لنگر کشت) به عقب رفته و وادی وسیعی برای آمو میسازند، در غرب قلعهٔ پنجه باز با هم نزدیک شده و وادی تنگی را تشکیل میدهد که از آن تنها دریای آمو گذشته میتواند اما بعد ازین وادی واپس وسیع شده و دریابازوهای زیادی ساخته و در بین، جزائر پرخاری را بصورت نقطه‌های متفرق تشکیل میدهد، دریا بین (دارسی) و نت) سیر خود را در بین چنان معبر کوهی تنگ طی میکند که انعکاس صدای آن در تمام دره شنیده میشود، بعد از

(نت) وادی دریا باز و وسعت پیدا میکند و سواحل دریا با بیشه‌های انبوه که آشیانه‌های طیور و حیوانات وحشی را تشکیل میدهد مملو میگردد.

اکثر معاونین این دریا آبهای خود را از سلسله کوه هندوکش میگیرند موقع مهم آب‌خیزی و فعالیت دریا در ماه (ثور و جوزا) یعنی وقتی میباشند که یخ رو به گداز گذاشته و برفهای سنگین آب میشوند درین وقت یک حجم زیاد آب از مجاری مختلفه جریان یافته و تعداد زیاد سنگ و یخ را با خود میگیرد و بچنان شدت جاری میباشد که قسمت‌های با آب و قابل عبور را مشکل و پر خطر میسازد و حتی دریا به اندازهٔ پر آب میباشد که سواحل خود را شکستانده و وادیهای مجاور خود را پرسیل میسازد در قلعهٔ (کم) که شمالی‌ترین نقطهٔ آنست دریا بطرف غرب خم میشود و باز کمی بطرف جنوب و بعدتر کمی بطرف غرب به زاویهٔ قائمه بمیلان عمومی کوها بطرف میدان وسیع‌تر جریان میابد مناطقیکه این دریارا احاطه کرده‌اند با قسمت‌های متروکه دریا در حصص وادیهای علیا منظره‌های خوبی میداشته باشند.

نظر باعتدال آب و هوا که برای سبزیجات مساعد است اقسام زیاد میوه‌ها و نباتات نیز در ساحل آن زرع میشوند. در قسمت قطغن و رستاق دریا سواحل کوهستانی نداشته و در یک میدان هموار جریان دارد، وگیاهای زیادی در حول و کنار آن میریزد. کولاب، سرخاب، کافرستان، سرخال، دربان، به ساحل راست آمو واقع بوده و در ساحل چپ آن در حصص بدخشان، و قطغن، کوکچه قندز و آغه سرای از تلاقی به این دریاهای بزرگ دور هستند، بسیاری از دریاهای معاون پیش از اتصال یافتن به آمو بمصرف میرسند در قسمت وسطی و همچنین در حصص پائین از دریا برای آبیاری استفاده میشود. باستثنای (پمیاک) در دیگر قسمت‌ها انحراف مهم آمو برای زراعت مفید نمیباشد. بستر دریا آمو پر از گل و لای عمیق است و چنین تخمین شده که به حدود (۱۶۰۰۰۰۰۰) تن مواد مرسوبی بصورت دائم از آن عبور میکند که دلتای در دهانه آن تشکیل داده و هم سواحل آنرا حاصل خیز می‌سازد دریا غالباً سیر خود را تغییر داده است چه در قرن (۱۴) این دریا به جهیل کسپین میریخت.

دریای آمو در یک منطقهٔ وسیع، سرحد افغانستان و اتحاد شوروی را تشگیل میدهد در سال (۱۳۲۵) (هـ ش) بموجب موافقت نامهٔ جدید تحدید سرحدات خشکه ئی و آبی که در بین ملکتین بعد از یک سلسله مذاکرات دور و در از انعقاد یافت. دولت اتحاد شوروی حق کشتی رانی را در دریای مذکور طبق مقررات بین المللی قبول نمود و هیئت‌ها برای تطبیق این موافقه نامه و تعین و تحدید حدود خشکه و آبی از طرفین بکار آغاز نمودند.

آنچه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر بجنوب قریهٔ خان آباد متصل سرک در علاقهٔ حکومتی درجه ۲ دولت آباد (مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف) واقع بوده و در بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه کائن میباشد.

آنگی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر بجنوب قلعهٔ سرکاری مقر، (مربوط حکومت اعلی غزنی) قرار داشته و در خط ۶۷ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۳۵ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

آنوشاه کج: کوتلی است بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر بجنوب قلعهٔ پنجه (در علاقهٔ واخان مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک توابع اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۲ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آنه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر بجنوب غرب قلعهٔ تیواره، در علاقهٔ حکومتی کلان غورات (مربوط ولایت هرات) بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

آنه تگاب: نهریست که بفاصلهٔ ۴۹ کیلومتر بجنوب غرب قلعهٔ نیواره در علاقهٔ حکومتی کلان غورات (مربوط ولایت هرات) جریان داشته و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۵۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۳۱ ثانیه وقوعدارد.

آواز خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ برکی راجان، در حوزهٔ حکومتکلان لوگر (مربوط ولایت کابل) در خط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ۱ ثانیه واقع میباشد.

آوربای: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر بشرق مرکز درایم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۲ دقیقه – ۴۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آوشیره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر بشمال قلعهٔ نو در علاقهٔ حکومتی کلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) واقع و بخط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی کائن است.

آهن دره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر بشرق مرکز حکومتکلان تالقان (مربوط ولایت قطغن) متصل سرک واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۳۲ دقیقه – ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه و ۴۴ دقیقهٔ شمالی کائن است.

آهنگران: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانهٔ غوری (مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن) واقع و بخط ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

آهنگران: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۳۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریهٔ نوزاد (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بخط ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

آهنگران: خرابه قلعه ایست که بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ کانسی، متصل سرکیکه بطرف قلعهٔ شهرک (مربوط ولایت هرات) میرود و در علاقهٔ چغچران واقع میباشد. و در خط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه و ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه موقعیت دارد.

باری این قلعه مرکز شاهی حکومت غور بوده از مشهورترین مناطق غور و مرکز سلاله سوری‌ها شمرده میشد که اکنون به حالت خرابه باقیمانده است.

آهنگران:کوهی است که بطرف جنوب شرق گرداب در علاقهٔ دو آب مربوط حکومت اعلی پروان کائن و بخط ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

آهنگران: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر به سمت شمال غرب شهر جبل‌السراج (مربوط حکومت اعلی پروان) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

آهنگران: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷۴/۵ کیلومتر به سمت شمال غرب سرخ شهر، در علاقهٔ کهمرد (مربوط حکومت اعلی پروان) واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۹ دقیقه - ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۸ ثانیهٔ کائن است.

آهنگران: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر بطرف شمال مشرق قلعهٔ بنو در علاقهٔ اندراب (مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن) کائن و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقعست.

آهنگردرهٔ قاصان: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ اندراب که متعلق ولایت قطغن بوده و از مرکز حکومت ۷کیلومتر فاصله دارد.

آهنگر کرونه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر بجنوب مرکز علاقه‌داری درجه ۲ زیباک

(مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه شمالی واقع گردیده است.

آیبک: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر به سمت شمال قریهٔ شهیدان در علاقهٔ موسی قلعه (مربوط حکومت اعلی گرشک) کائن و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه موقعیت دارد.

آیبک: به سمنگان رجوع شود.

آینگی: قریه‌ایست که در حوزهٔ حکومت درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که طائفه موسی خیل در آن سکونت داشته و مسافهٔ آن از مرکز حکومتی ۸،۵ کیلومتر میباشد.

آینه‌چی: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر به سمت شمال مرکز حکومتکلان سمنگان (مربوط ولایت مزارشریف) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۱۴ ثانیه شمالی کائن میباشد.

آیاغلان: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر بجنوب شرق مرکز خمیاب مربوطهٔ حکومت درجه ۳ قرقین (توابع ولایت مزارشریف) متصل سرکیکه بطرف اندخوی میرود کائن بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۱ ثانیه واقع میباشد.

ابدو کوتل: کوتلی است صعب العبور که بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر بشرق شهر مزار شریف واقع بوده و بخط ۶۷ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ابراهیم: موضعیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر بطرف شرق قریهٔ علیمردان در علاقهٔ صد مرده مر بوطه ولایت مزار شریف که بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۱ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض البلد ۳۵ درجه ـ ۳۸ دقیقه – ۲۶ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد .

ابراهیم‌آباد: خرابه ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر بطرف شمال قلعهٔ کنج در علاقه داری درجه ۲ نادعلی مربوط حکومت اعلی فراه که بخط طول البلد ۶۱ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۵۱ ثانیهٔ شمالی کائن است.

ابراهیم چشمه: چشمه ایست که بفاصلهٔ ۱۹،۵ کیلومتر بسمت شمال غرب حکومتی قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۰ دقیقه و ۱۲ ثانیهٔ شمالی کائن است.

ابراهیم خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر بجنوب سرای خواجهٔ کوهدامن مربوط ولایت کابل واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴۴ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ شمالی کائن است.

ابراهیم خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب قلعة السراج لغمان مربوط (ولایت مشرقی) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۲ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ابراهیم خیل، جانی خیل: قربه ایست بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر بسمت جنوب شهر گردیز (مربوط بولایت جنوبی) متصل سرک وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض البلد ۳۳ درجه – ۳۲ دقیقه – ۵۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ابراهیم خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر بطرف شمال قلعهٔ اندر (مربوط حکومت اعلی غزنی) متصل سرک واقع و بخط طول البلد ۶۸ درجه ـ ۲۳ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۲۱ دقیقه – ۲۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ابراهیم خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب زید آباد لوگر (در علاقهٔ حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل) متصل سرک واقع و بر خط ۶۹ درجه ـ ۲ دقیقه – ۳۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ابراهیم رود: رودیست بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر بشمال غرب قلعهٔ دلارام (مربوط حکومت اعلی فراه) که بطرف جنوب غرب رفته و تخمین بخط ۶۳ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

ابراهیم زئی: قلعه ایست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر بجنوب شرق غزنی متصل سرک در علاقهٔ شلگر (مربوط حکومت اعلی غزنی) کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۵۹ ثانیه شمالی واقع میباشد.

ابریشم خیل: قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۳ آب بند در حکومت درجه اول مقرکه در حوزهٔ حکومت اعلی غزنی بوده و از مرکز علاقه داری تقریباً ۱۴،۵ کیلومتر و از مرکز حکومت ۵ کیلومتر فاصله دارد.

ابکه زات: پلی است بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر بجنوب شرق مرکز حکومتی سریل (مربوط حکومتکلان شبرغان از توابع ولایت مزار شریف) بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۵۹ دقیقه – ۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۱۱ دقیقه – ۱۱ ثانیه واقع میباشد.

ابلاق: قریه ایست که از مرکز حکومتی درجه ۲ پنبتون زرغون (مربوط ولایت هرات) ۲۰ کیلومتر فاصله دارد.

ابلال: قریه ایست مربوط حکومتی درجه ۲ پنبتون زرعون مربوط ولایت هرات که از مرکز حکومتی مذکور سه کیلومتر فاصله دارد.

ابو چاه: دند آبیست بفاصلهٔ ۶۴،۵ کیلومتر بجنوب غرب غفور کلی که در علاقهٔ سپین بولدک مربوط ولایت قندهار واقع و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۳ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

ابو خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر به سمت غرب قلعه سرکاری معروف متصل دریای ارغستان در علاقهٔ ارغستان (مربوط ولایت قندهار) وقوعداشته بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۳۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه شمالی واقع شده است.

ابوخان (ثانی): قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر بشمال شرق قلعهٔ سرکاری معروف متصل سرک در علاقهٔ ارغستان مربوط ولایت قندهار واقع و موقعیت جغرافی آن بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۵ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی میباشد. خط تیلفون نیز به این قریه امتداد یافته است.

ابورک روم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر بشمال غرب قریهٔ (شو) در نورستان مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۳۵ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

ابوزئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر بطرف جنوب غرب قلعهٔ حمید خان، در علاقهٔ شورابک مربوط ولایت قندهار، کائن و بین خط ۶۶ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه – ۸ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

ابو سخیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر بجنوب شرق علاقه داری درجه اول الیشنگ (مربوط ولایت مشرقی) که نزدیک سرک بوده و دارای خط تیلفون میباشد و از حیث موقعیت جغرافی بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ مشرعی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقعست.

ابه زن: خرابه ایستت که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر بجنوب غرب گرشک، در علاقهٔ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک کائن و بخط ۶۴ درجه ـ ۲۵ دقیقه ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه – ۴۶ دقیقه ـ ۲۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اپارده: قریه ایست بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر بشمال مرکز سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان (متعلق ولایت مزار شریف) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۴۳ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۵۹ ثانیه وقوعدارد.

اپرنک تنگی: تنگی که است بطرف جنوب شرقی قریهٔ زاهد آباد در حکومتکلان لوگر (مربوط ولایت کابل) کائن و بین خط ۶۹ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۴ دقیقه – ۱۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اپرنگ رود: رودیست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریهٔ زاهد آباد مربوط حکومتکلان لوگر (متعلق ولایت کابل) واقع و بدریای لوگر میریزد. موقعیت آن بخط طول‌البلد ۶۹ درجه – ۸ دقیقه ـ ۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اپسی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر بشمال قلعهٔ سدی گل متصل دریای کنر، در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی موقعیت داشته و بین خط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اپه نچ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر به سمت غرب قلعهٔ تکزار در علاقه حکومتی درجه اول سمگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان (در ولایت مزار شریف) وقوعداشته و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه میباشد.

اتباش: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر بطرف شرق مرکز علاقداری درجه ۳ خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین، متعلق حکومتکلان شبرغان (در ولایت مزار شریف) واقع و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۵۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه شمالی کائن است.

اتپر:قریه ایست بفاصلهٔ ۳۲،۵ کیلومتر بجنوب شرق قریهٔ شش برجه، در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان واقع بوده و بخط ۶۸ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۲۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض البلد شمالی کائن میباشد.

اتخیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۶،۵ کیلومتر بطرف شرق ده سبز مربوط ولایت کابل کاین بوده و بر خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۱۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه شمالی واقع شده است .

اترایجی: قریه ایست بفاصلهٔ ۷۲ کیلومتر بشمال غرب قلعه اسمار (مربوط حکومتکلان

اسمار ولایت مشرقی) واقع و بین خطوط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۱۸ دقیقه – ۱۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۲۳ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اتزیدا: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴،۵ کیلومتر بجنوب قریهٔ آرام تل در علاقهٔ نورستان (مربوط ولایت مشرقی) کائن و بخط ۷۰ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۲۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

اتک (هوتک): قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر بجنوب قلعهٔ اندر (مربوط حکومت اعلی غزنی) متصل سرک واقع و بخط ۶۸ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اتکوت: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۸ کیلومتر از مرکز حکومت درجه اول سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع شده است.

اتکول: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۵،۵ کیلومتر بجنوب قریهٔ سنگ ماشه در علاقهٔ جاغوری (مربوط حکومت اعلی غزنی) کائن بوده و محل وقوع آن بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۵ دقیقه ـ ۵۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۵۷ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اتل: قریه ایست که در حکومت درجه ـ اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی وقوعدارد.

اتلن: محله ایست که بفاصلهٔ ۳۲ کیلومتر بشمال راضی (مربوط حکومت درجه ـ ۳ قرقین از توابع ولایت مزار شریف) وقوعداشته و بخط البلد ۶۶ درجه ـ ۵ دقیقه – ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اتمان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر بجنوب غرب متون در علاقهٔ خوست (مربوط ولایت جنوبی) کائن و در خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۹ دقیقه – ۵۵ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اتمان: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قلعهٔ رسول‌خان،در علاقهٔ کامرانی متعلق حکومت در جه اول کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۹ دقیقه – ۷ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد۳۲درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۲۷ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اتم کوه: کوهی است بارتفاع (۱۶۹۱) متر که بطرف جنوب علاقه داری درجه ۳ حضرت سلطان مربوط حکومتکلان سمنگان (ولایت مزار شریف) کائن بوده و بخط طول البلد ۶۷ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اتن جلو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر بجنوب غرب مرکز فیض آباد متصل نهراتن جلو مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن بوده و بخط طول البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه وقوعدارد.

اتن جلو: نهریست که بفاصلهٔ ۴۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب فیض آباد مرکز حکومت اعلی بدخشان (مربوط حکومت اعلی) مذکور واقع بوده در علاقهٔ بدخشان بدریای کوکچه میریزد و محل وقوع آن بخط ۷۰ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۸ دقیقه ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

اتهال: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸۳ کیلومتر بجنوب شرق سنگ ماشه در حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اته کسی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۳ کیلومتر بطرف شرق قریهٔ قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجهٔ – ۹ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اتی اتی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر بطرف شمال قریهٔ سیدی گل متصل دریای کنر در علاقهٔ نورستان (مربوط ولایت مشرقی) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه – ۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اجرستان: یک ناوهٔ مستطیلی است شرقاً و غرباً که خصهٔ شرقی بعلاقهٔ بهسود هزارجات و حصهٔ غربی آن بعضی بعلاقه جات ارزگان و بعضی پیوسته بعلاقه جات گزاب است در حصهٔ شمالی آن علاقهٔ گرزن و در حصهٔ جنوبی آن علاقهٔ مالستان کائن بوده و تخمین بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۱۳ دقیقه‌ـ۵۹ ثانیه و ۶۵ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه ـ و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۴ دقیقه و ۳۲ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۵ ثانیه موقعیت دارد زمین این منطقه هموار و در بعضی جاها برآمدگی‌های کوچک دارد لکن حصه‌های ناوه مذکور که داخل حدودات و طول و عرض فوق آمده زمین کوهی بوده و دارای کوهای برآمدگی و تپه‌های بزرگ میباشد زمین طولانی ناوهٔ مذکور چون آی چشمه دارد قابل زرع است و بعضی حصص که آب رسیده نمیتواند لا مزروع دیده میشود. هوای منطقهٔ اجرستان در تاکستان معتدل و در زمستان سرد زیاد و در فصول بهار و تیر ماه نیز تایک اندازه سرد میباشد. باران در موسم بهار و برف در زمستان زیاد میبارد. اندازهٔ برفباری آن تعلق بسال دارد.

حصه‌های هموار تخمیناً دو متر حصص مرتفع و جبال آن باندازهٔ دو نیم متر حتی سه متر برف میگیرد، در تابستان پیشهٔ اهالی عبارة از زراعت، مالداری و یک اندازه تجارت میباشد که مواد حاصلات اینجا را به اطراف برده و بفروش میرسانند.

مشهورترین کوهای که مطقهٔ اجرستان را احاطه نموده، کوه شاه طوس است که از سلسلهٔ جبال علاقهٔ دایزنگی بوده و بحصهٔ شمالی منطقه واقع و امتداد آن غیر منظم است. که در بعضی جاها بصورت مستقیم و بعضی جاها بصورت منحنی امتداد یافته است. کوهای مذکور دارای درخت نیست سالهائیکه برف زیاد باریده باشد تا اخیر سال برف دوام میکند. طوریکه از هوای آن و وفرت برف در بعضی حصص کوه مشاهده میشود امکان ذخیرهٔ برف دائمی نیز میباشد.

تشکیل منطقهٔ اجرستان بصورت ناوهٔ مشرقی و غربی بوده و در بین ناوه دریای کوچکی از کوهای قوشنگ علاقهٔ بهسود دایزنگی منبع گرفته و داخل منطقه مذکور گردیده است، دریای مذکور بحصهٔ مشرقی منطقه داخل و بطرف غرب جریان دارد، این دریا بتوسط شاخ جویهای کوچک زمین اجرستان را آبیاری کرده و بعداً بعلاقهٔ گزاب داخل و بدریای هیرمند میریزد. موقع آب خیزی آن برج حمل، ثور و جوزا است و بعد از آن دریای مذکور کمتر دیده شده میرود. در منطقهٔ اجرستان بند آب، آب ایستاده و کاریز هم وجود ندارد.

مگر چشمه‌های مشهور آن عبارة از چشمهٔ کوتل خون است که آب آن بمصرف زراعت میرسد، و چشمهٔ دیگر، چشمهٔ لنگر خیل است که آب آن داخل رود مذکور میشود.

اجرستان به سبب کوهساری خود تاکنون راه موتر رو ندارد لهذا حمل و نقل و رفت و آمد اهالی توسط اسب و پیاده صورت میگیرد. مزار هائیکه در منطقهٔ اجرستان وجود دارد عبارت از زیارت (شاه طوس) است که بحصهٔ شمالی در سطح مرتفعی واقعست، و زیارت دیگری مشهور به (شاه مردان) است که بحصهٔ جنوبی قریهٔ چقمق میباشد. در حصهٔ شرقی منطقه مذکور یک تپه مشهور به شهر (قرغانی) وجود دارد که از بناهای قدیم بوده و اندکی آثار دیوار آن ظاهر است. درین منطقه اقوام ملاخیل سکونت دارند، منطقه مذکور در تشکیل اداری، حکومت درجه (۴) متعلق بحکومتکلان ارزگان و از مربوطات ولایت قندهار میباشد.

اجرم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر از مرکز سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع میباشد.

اجره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب قلعهٔ گدام، در علاقهٔترین (مربوط ولایت قندهار) کائن و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه و ۲۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۳۷ دقیقه – ۳۵ ثانیه شمالی وقوعدارد.

اجم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۵کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ روان در علاقهٔ حکومتی درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان موقعیت داشته و بخط ۷۰ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۸ درجه ـ ۲۲ دقیقه – ۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اچ قدق: موضعی است که بفاصلهٔ ۳۸کیلومتر در شرق شهر اندخوی، مربوط حکومت اعلی میمنه، در ریگستان اند خوی، واقع و بین خط ۶۵ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه – ۱۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اچک تاش: جلگه وشیله ایست که بفاصلهٔ ۵کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد، در علاقهٔ پامیر خورد، مربوط حکومت اعلی بدخشان، کائن و بخط طول‌البلد ۷۴ درجه ـ ۷۴ درجه ـ ۴ دقیقه ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۰ دقیقه ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اچکلی: جلگه ایست که بفاصلهٔ ۲۳کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ پامیر خورد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط ۷۴ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه – ۱۵ دقیقه – ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اچلک: دند آبیست که بفاصلهٔ ۴۴کیلومتر در شمال غرب قریه خانان، در علاقهٔ سپین بولدک (مربوط ولایت قندهار) در ریگستان واقع و بین خطوط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اچه: قریه ایست در شمال دریای تالقان که مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن بوده قسمت‌های شرق و غرب آن برای زراعت للمی مساعد است.

اچه ملی: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۳کشنده، مربوط حکومتکلان بلخ که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

اچین: حکومت درجه ۴ است که بفاصلهٔ ۱۵کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ بشبلاق مربوط حکومتکلان شنوار (متعلق ولایت مشرقی) کائن بوده و بخط طول البلد ۷۰ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۵۷ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴ دقیقه ـ ۵۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

احد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸۶کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ فلات غلزائی (مربوط ولایت قندهار) بخط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ـ ۱۹ دقیقه – ۲۴ ثانیه واقع میباشد.

احد کرونه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸کیلومتر در جنوب شرق مرکز کنر مربوط ولایت مشرقی واقع و بر خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴درجه ـ ۳۵ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه کائن است.

احسان (رباط): قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب شهر شبرغان (مربوط ولایت مزار شریف) کائن و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۳۱ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۳۶ دقیقه – ۸ ثانیه شمالی واقع گردیده.

احمد آباد: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در سمت شمال مرکز حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف واقع میباشد.

احمد خان: موضعی است بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ شینکی متصل دریای هوتک (مربوط حکومتکلان قلات غلزائی ولایت قندهار) واقع و بخط ۶۷ درجه ـ ۳۰ دقیقه و ۵۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

احمد خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ گدام در علاقهٔ ترین مربوط ولایت قندهار کائن و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۵۲ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۳۰ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

احمد خیل: قریه ایست متعلق حکومت درجه اول خوگیانی که از مربوطات ولایت مشرقی میباشد.

احمد خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ اسپندی در علاقهٔ خواجه عمری (مربوط حکومت اعلی غزنی) کائن و بخط ۶۸ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۵ دقیقه ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

احمد خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ ده بالا مربوط حکومت درجه ۲ رودات ولایت مشرقی واقع و بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۶ دقیقه – ۴۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

احمد خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ جاجی مربوط ولایت جنوبی وقوعداشته بین خط ۶۹ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۴۹ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

احمد خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر بطرف جنوب علاقه کوهستانی شیرزاد، در حکومتی درجه اول خوگیانی (مربوط ولایت مشرقی) که در خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

احمد خیل: قریه ایست در متون مربوط حکومتکلان خوست که از توابع ولایت جنوبی میباشد

احمد خیل رویه: قریه ایست که مربوط حکومت درجه ۴ (ازرو) متعلق ولایت جنوبی بوده و از مرکز حکومتی مذکور تخمیناً (۱۱) کیلومتر فاصله دارد.

احمد دین : قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ قلات غلزائی (مربوط ولایت قندهار) متصل سرک واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

احمد زئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر بجنوب شرق چار باغ در علاقهٔ حکومتی کلان لغمان مربوط ولایت مشرقی وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۹ دقیقه – ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۱ دقیقه و ۳۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

احمد زی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۹ کیلومتر بغرب قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه موقعیت دارد.

احمد شاه خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر بجنوب شرق قریهٔ قلات غلزائی (مربوط ولایت قندهار) کائن و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۵۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۵۸ دقیقه ـ ۲۷ ثانیهٔ شمالی واقعست.

احمد علی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر بجنوب شهر قندهار (مربوط ولایت مذکور) واقع و بخط ۶۵ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۴۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۲۵ دقیقه – ۴۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

احمد قول: شیله ایست که بفاصلهٔ ۴۲،۵ کیلومتر بشمال مرکز هرات در علاقهٔ حکومتی درجه اول انجیل (مربوط ولایت هرات) وقوعداشته و بخط ۶۲ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اخترحوض: دند آبیست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر بشمال قریهٔ (شیخ بابر) در علاقهٔ شورابک (مربوط ولایت قندهار) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۵۴ دقیقه – ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

اخترخان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر بجنوب غرب قریهٔ سلطان خیل متصل سرک در علاقهٔ وردک (مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل) کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجهٔ – ۲۱ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد

اختوبه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۷ کیلومتر بجنوب زرنی قلعه در علاقهٔ بکواه و خاشرود

مربوط حکومت اعلی فراه کائن و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۷ دقیقه – ۱۳ ثانیه شمالی واقعست.

اختوبه: کوتلیست بارتفاع ۲۵۴۷ متر که بفاصلهٔ ۳۲ کیلومتر بجنوب شرق زرنی قلعه در علاقهٔ بکواه و خاشرود (مربوط حکومت اعلی فراه) کائن بوده و محل وقوع آن بخط ۶۴ درجه ۲۸ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۵۶ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اختوبه: شیله ایست بفاصلهٔ ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق زرنی قلعه که آبش بخاش رود ریخته و در علاقهٔ بکواه و خاشرود (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع میباشد و بین خطوط ۶۴ درجه ـ ۳۱ دقیقه – ۳۵ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۳ درجه ـ ۳ دقیقه – ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اختوخیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر بجنوب قلعهٔ سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۴۲ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اخته چی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر بشرق قریهٔ گلران (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) متصل سرکیکه بطرف هرات میرود واقع و بخط ۶۱ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵ دقیقه – ۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اخته خانه: کوتلی است که بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر بشمال شرق مرکز حکومتی کلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۲۰ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اخته خانه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر بشمال شرق حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۱ دقیقه ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اخته قاق: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۲ کیلومتر بشمال شرق حکومت درجه اول شهر اندخوی. مربوط حکومت اعلی میمنه کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۱۶ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اختیار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بجنوب غرب قلعهٔ تگزار در علاقهٔ حکومت درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۶ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اخجار:قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر بشمال مرکز حکومت درجه ۲ رستاق (مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن) متصل سرک واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۸ دقیقهٔ شمالی میباشد.

اخل قلعه: (قلعهٔ نبی خیل): قلعه ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بجنوب شرق جلریز در علاقهٔ حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر، متعلق ولایت کابل، واقع و بخط ۶۸ درجه ـ ۴۲ دقیقه – ۴۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اخل نبی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف شرق جلریز (مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل) متصل سر کیکه بطرف دایزنگی میرود واقع بوده موقعیت آن بین خطوط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۴ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اخوبک: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ دروازه که در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان وقوعدارد.

اخورک قلعه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر بغرب قلعهٔ چاربرجک (مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه) کائن و بخط ۶۱ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اخوری خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر بطرف جنوب بتخاک مربوط ولایت کابل که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۳۵ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه شمالی واقع میباشد.

ادانک: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱،۶ کیلومتر از مرکز حکومت سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع شده است.

ادرخیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر بجنوب شرق قریهٔ اچین در علاقهٔ شنوار مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خطوط ۷۰ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۴ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ادرسکن: حکومت درجه ۴ و بحکومتکلان غوریان ولایت هرات مربوط بوده و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه – ۱۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت داشته و مرکز حکومت میباشد.

اهالی آن غالباً مالدار و بادیه نشین میباشند. مرکز حکومت هموار و باقی حصص آن کوه بند و دارای دره‌های متعدد میباشد، هوای آن نسبتاً سرد و در قلل کوها تاماه جوزا برف دیده میشود، تعداد نفوس تخمین سیزده هزار نفر و پیشه اهالی تربیه و نگهبانی مواشی است، پیدا وار مشهور آن شیر خشت و زیره میباشد، کوهای مشهور آن سفید کوه و ده خوار بوده و از مرکز حکومت ۲۰ کیلومتر فاصله دارد.

ادرسکن (کوه): کوهی است که بشمال قلعهٔ (حکومت شین دند) مربوط ولایت هرات کائن و بین خطوط ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴ ثانیه و ۶۲ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۳ درجه ـ ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه و ۳۳ درجه ـ ۲۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ادرسکن (دریا): دریای بزرگی که نام آن هم ادرسکن است در شمال غرب حکومتی درجه اول شین دند و بطرف غرب افغانستان در ولایت هرات واقعست.

منبع آن سفید کوه و قدری بالاتر از شمال کاروان سرای ادرسکن جریان داشته و از علاقه‌های سبزوار، جدگه و کلیله گذشته و بالاخره بطرف جنوب در (گورسیستان) میریزد.

ادرویدا: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر بطرف جنوب قلعه آرامتل، در علاقهٔ حکومت درجه ۴ نورستان مربوط ولایت مشرقی واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۲۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اده قلعه: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر بجنوب غرب گرشک در (علاقهٔ سراج مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۳۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۴۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه شمالی کائن میباشد.

ادی چینه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر بطرف شمال غرب قلعه تیزین در علاقهٔ غلزائی مربوط ولایت مشرقی کائن و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۲ دقیقه ۳۰ ثانیه شمالی واقع شده است.

ادی شور: شیله ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر بشمال قریهٔ چهارشنبه در علاقهٔ قیصار (مربوط حکومت اعلی میمنه) کائن بوده و به نهر (شور آغاز) میریزد. و بین خطوط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۵۴ دقیقه - ۴۹ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۷ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

ادین خیل (دیله): قلعه ایست که بفاصلهٔ ۶۷ کیلومتر بطرف شمال قریهٔ خضر خیل مربوط حکومت درجه اول کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی کائن و بین خط طول البلد ۶۸ درجه - ۸ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۳۹ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اراضی: قریه ایست که بفاصلهٔ یک کیلومتر بطرف جنوب سرای خواجه مربوط ولایت کابل کائن بوده بخط طول البلد ۶۹ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۴۴ دقیقه – ۲۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

ارامتل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۲کیلومتر شمال غرب چغه سراب در علاقهٔ نورستان مربوط ولایت مشرقی واقع بوده و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ۱۵ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اران جی: دند آبیست که بفاصلهٔ ۳۱کیلومتر بطرف غرب مرکز حکومت درجه ۴ شور تپه مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف کائن و بین خطوط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۲۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اران جی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷،۵کیلومتر بطرف قریهٔ (شیخ راضی) در علاقهٔ حکومتی درجه ۳ قرقین (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) وقوعداشته بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

ارباب کوال: خرابه ایست که بفاصلهٔ ۱۰کیلومتر بشمال غرب قریهٔ چهارشنبه در علاقهٔ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۵۵ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۰ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اربات: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴کیلومتر بشمال غرب شهر غزنی واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۲۳ دقیقه ـ ۴۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۵۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اربات: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر بشمال قلعهٔ میدان خوله در علاقهٔ منگل (متعلق ولایت جنوبی) واقع بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۴۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۴۱ دقیقه – ۸ ثانیه کائن میباشد.

اربوشی غر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵کیلومتر بطرف جنوب غرب نمله در علاقهٔ حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۱۳ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارپاتوشیله: شیله ایست که بفاصلهٔ ۴۳کیلومتر بشمال شرق قلعهٔ تیواره (در علاقه حکومتی کلان غورات مربوط ولایت هرات) واقع و در تگاب غور میریزد، موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۴

درجه – ۴۳ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۱ دقیقه و ۵ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اریا قول: دره ایست که بفاصلهٔ ۷کیلومتر بطرف شرق قلعهٔ سرکاری در علاقهٔ حکومتی درجه ۲ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان توابع ولایت مزار شریف کائن و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۴۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اریتوکوتل: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴۰کیلومتر بشمال شرق میمنه که مربوط حکومت اعلی میمنه بوده و بخط ۶۵ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اریه گذار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۰کیلومتر بجنوب غرب شهر اند خوی مربوط حکومت اعلی میمنه واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۵۶ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۴۴ دقیقه ـ ۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارجل خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳،۵کیلومتر بجنوب شهر گردیز (مربوط ولایت جنوبی) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۳۴ دقیقه – ۳۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارجنه: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر بجنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز (مربوط ولایت قطغن) بارتفاع (۶۷۷) متر کائن و بخط ۶۸ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ارجنه کوه: کوهی است در جنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن که موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۳۶ دقیقه – ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۴۲ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ شمالی میباشد.

ارچه تو: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۵کیلومتر بجنوب غرب تکزار در علاقهٔ حکومتی درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف وقوعداشته و بین خطوط ۶۵ درجه – ۵۴ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ارچه تو: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۴کیلومتر بشمال شرق بلچراغ در علاقه در زاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و بین خطوط طول البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۲۷ دقیقه و ۵۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه و ۷ ثانیه کائن میباشد.

ارچی نهر: نهری است در ولایت قطعن که تقریباً بیست سال قبل از طرف مرحوم (نائب نبی) رستاقی و چند نفر همکارانش از دریای کوکچه کشیده شده و بعداً توسعه ئی در عرض و طول آن بعمل آمد، نظر باینکه نهر مذکور در حصص هموار و پست دشت حفر شده و ارضی زیادی را در پهلوی چپ خود خشک و بائر میگذاشت و از طریق ظرفی قلیل و محدودی داشت لذا در اثر یک سلسله اصلاحات بعدی مجرای نهر تغییر داده شده و یکمقدار زیاد خاک کنده و برداشته شده و نواقص آن اصلاح و مستحکم و ترناب آن ترمیم گردیده است و بر علاوه در حصهٔ که نهر جدید از سابق جدا میگردد یک (بند) آباد شده. کار توسعه و تمدید نهر ارچی بمنظور سرسبزی و آبادی مزید دشت ارچی که نهر مذکور را احاطه کرده است بتاریخ ۵ حوت ۱۳۲۸ آغاز و بعد از دو ماه در اوائل سال ۱۳۲۹ انجام یافته به جریان در امد.

ارخ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر بجنوب شرق قریهٔ سنگر مربوط رلایت مشرقی واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارخ: ناحیه ایست که در حکومت درجه ۳ تولک در علاقه حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) واقع شده است.

ارخلک رستم: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار متعلق حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومتی مذکور یک و نیم کیلومتر فاصله دارد.

ارخلک کریمداد: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار (توابع حکومت اعلی میمنه) که فاصله آن از مرکز حکومتی مذکور ۱۱ کیلومتر میباشد.

اردیوان: دشتی است که بشمال مرکز هرات در علاقهٔ انجیل (مربوط ولایت هرات) کائن و بین خطوط ۶۲ درجه ـ ۳۸ ثانیه و ۶۲ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجهٔ – ۳۰ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه و ۳۴ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اردیوان: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر بشمال مرکز هرات در علاقهٔ انجیل (مربوط ولایت هرات) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴۳ دقیقه ـ ۱۰ ثانیه شمالی موقعیت دارد.

ارزگان: علاقه وسیعی است از مربوطات ولایت قندهار که شامل یک حکومتکلان بوده و موقعیت آن بین خطوط ۶۶ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه و ۶۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه – ۵۶ دقیقه ـ ۲۵ ثانیه و ۳۲ درجه ـ ۳۴ دقیقه و ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

طرف شرق آن دایه چوپان و طرف جنوب آن قلات غلزائی و ترین و طرف غرب آن موسی قلعه و طرف شمال آن علاقه گزاب واقعست. نهرترین از وسط آن عبور نموده و آنرا آبیاری مینماید ارزگان نسبتاً کوهسار و هوای آن در تابستان معتدل و در زمستان خیلی‌ها سرد است ساکنین آن اغلباً اچکزائی، کاکر و هزاره‌های پولاده و ارزگانی بوده و مالداری مینمایند و یک باب مکتب ابتدائی در ان تاسیس شده که بنام «مکتب شاه زمان» معروف است.

رزل غاره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر بجنوب قلعهٔ غلام حیدر در علاقه مه می(مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه متعلق حکومت اعلی غزنی) وقوعداشته و تخمین بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۴۴ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد

رزن کار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شمال مرکز حکومتکلان بلخ مربوط مزار شریف واقع شده است.

ارزنگ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر بشمال قلعهٔ کف در علاقهٔ درو از (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بین خط طول البلد ۷۰ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۱۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۸ درجه ـ ۱۱ دقیقه – ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ارزنگان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر بطرف شرق قلعهٔ بنو متصل درهٔ پشه ئی در علاقه اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطعن وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۸ دقیقه – ۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۳۸ دقیقه و ۷ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارزنه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۲ کیلومتر بجنوب غرب قریهٔ وازه در علاقهٔ جدران (مربوط ولایت جنوبی) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۵ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه شمالی کائن میباشد.

ارزیو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بطرف شرق قریهٔ خیر آباد متصل درهٔ صرغیلان در علاقهٔ جرم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۱ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه – ۵۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ارس: دره ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

ارساک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر بشمال غرب برکی جان در علاقهٔ حکومتکلان لوگر (مربوط ولایت کابل) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۸ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۴۱ ثانیهٔ شمالی واقعست.

ارس خه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر بشمال غرب قریهٔ شاهکوت در علاقهٔ کامه مربوط ولایت مشرقی کائن و بخط ۷۰ درجه – ۴۸ دقیقه ـ ۵۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۲۰ دقیقه ـ ۱۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ارسک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر بجنوب غرب قریهٔ جوز خیل در علاقهٔ خروار (مربوط حکومتکلان لوگر) متعلق ولایت کابل کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۸ دقیقه – ۳۱ ثانیهٔ مشرقی و خطط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۷ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

ارسک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بشمال شرق قلعهٔ بار پنجه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه – ۵۱ دقیقهٔ شمالی وقوعدارد.

ارسکی: چشمه ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر بجنوب قلعهٔ دوست محمد متصل دریای کج خاوره در علاقهٔ کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی موقع داشته و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۲۳ دقیقه ـ ۳۳ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۱ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارسلا: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد در علاقه کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بین خط ۶۸ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۴۸ دقیقه ـ ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ارسلاخان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر بشمال غرب قریهٔ باولی نزدیک دریای سرخاب در علاقهٔ سرخ رود (مربوط ولایت مشرقی) کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۵ دقیقه ـ ۶ ثانیه مشرقی عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۴ دقیقه – ۲۵ ثانیه شمالی واقع شده است.

ارش: پلی است که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر ذر غرب (قلعه) سپین بولدک مربوط ولایت قندهار موقعیت دارد.

ارشادیووین: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر بجنوب شرق خولدرچت در علاقهٔ واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان تخمین بارتفاع (۴۹۲۵) متر وقوع یافته و بخط ۷۴ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ارغاس: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سبز او در علاقهٔ بهسود (مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۴۷ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ارغچ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر بطرف شرق نمله در علاقه خوگیانی (مربوط ولایت

مشرقی) واقع بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۱۸ دقیقه ـ ۱ ثانیه کائن میباشد.

ارغستان: حکومت درجه ۲ است که بطرف جنوب شرق قندهار (مربوط ولایت قندهار) واقع بوده و بین خط ۶۶ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۵۸ ثانیهٔ و ۶۶ درجه ـ ۵۴ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه و ۳۱ درجه ـ ۱۱ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است اراضی آن حاصل خیز و دریای توجی غرزائی از بین آن عبور و در آنجا مزارع برنج بقدر کافی دیده میشود این منطقه دارای کاریزهای متعدد بوده و باغهای آن نسبتاً کم است علاوه از حیوانات اهلی آهوی زیاد دارد گوسفندهای کوهی، گاوها و اسپ‌های خوشنما و دیگر حیوانات جنگلی مانند گرگ پلنگ و غیره در ارغستان بمشاهده میرسد معدن سنگ گچ نیز در آنجا وجود داشته و ساکنین آن غالباً اقوام الکوزائی، پوپل زائی و بارکزائی میباشند.

ارغستان: دریائست در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه عرض‌البلد شمالی واقع و معاون بزرگ دریای دوری و ارغنداب میباشد از علاقه (معروف) ارغستان سرچشمه گرفته و کنارهای شمالی آن حاصل خیز و مزروع و سمت جنوبی آن کاملاً ریگستان و دشت است و مجرای آن نیز ریگی و کنار آن بعضاً شوره زار است طول آن ۱۲۹ کیلومتر میباشد بالای آن یک پل بزرگ اعمار گردیده و ذریعهٔ آن سرک قندهار به چمن وصل میگردد.

ارغسو: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۵۶ کیلومتر در غرب قلعهٔ قلات غلزائی مربوط قندهار وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۷ دقیقه – ۴۸ ثانیه شمالی واقع میباشد.

ارغسو: کوهی است که در جنوب قریهٔ چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار کائن و بین خطوط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه و ۶۶ درجه ـ ۲۰ دقیقه – ۱۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۱۸ ثانیه و ۳۲ درجه ـ ۶ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه شمالی واقع شده است.

ارغنداب: علاقه داری درجه اول است مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که مشتمل بررسی قریه است زمین علاقه داری ارغنداب حاصل‌خیز و آب و هوای آن خوشگوار است در ماه جدی و دلو درین منطقه برف میبارد پیشه اهالی اینجا دهقانی است پیداوار مهم این منطقه بادامست که برای تجارت بخارج برده میشود اما زرد آلو، شفتالو. انگور، توت نیز زیاد پیدا میشود دریای ارغنداب از اینجا عبور نموده زمین‌های این منطقه را آبیاری میکند یک

دریای دیگر بنام دریای چله گر که از علاقه داری دایه چوپان گذشته بعلاقه داری ارغنداب داخل و در حصهٔ قریه فقرای بدریای ارغنداب وصل میشود.

ارغنداب: حکومت درجهٔ ۳ مربوط ولایت قندهار است آب و هوای معتدل دارد و دریای ارغنداب از بین این منطقه عبور نموده آب و هوای آنرا خوشگوار میسازد به تعداد ۱۲ نهر از دریای مذکور کشیده شده و اهالی آنجا زمین‌های خود را از آن‌ها آبیاری میکنند بطرف جنوب و مشرق ارغنداب دوکوه بنام باباولی و مرنجان واقعست به تعداد پنجاه قریه به دو جناح ارغنداب موقعیت دارد که از مربوطات آن منطقه میباشد پیداوار این منطقه میوه جات تازه و خشک از قبیل، انجیر، آب جوش، کشمش سرخ و سبز، منقه، شکر پاره و غیره که سالانه یک مقدار معتنابهای آن بخارج صادر میشود صنعت دستی مثل گلیم بافی و غیره در بین اهالی معمول است در ارغنداب یک فابریکه برق تاسیس گردیده که مرکز قندهار را برق میدهد. ارغنداب از کابل ۵۲۳ کیلومتر و از قندهار ۹ کیلومتر فاصله دارد.

ارغنداب (دریا): دریائست که از معاونین مهم دریای هلمند محسوب میشود طول آن ۳۷۷ کیلومتر و بین خط ۶۶ درجه طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست از کوهای هزاره جات سرچشمه گرفته از علاقه سنگ ماشه ارغنداب، قلات توخی، جلال زائی و میزان گذشته داخل منطقه ارغنداب میشود سپس کشک نخود و قلعه بست را عبور نموده بدریا هلمند وصل میشود دریای مذکور چون نزدیک قندهار میرسد از چند معاون دیگر آب خود را گرفته و بیک قسمت مستقیم غربی در یک حصه صحرای ریگستان جریان میابد.

ارغنداب (بند): بند ارغنداب بند بزرگی است که به منظور ذخیره آب وادی ارغنداب و حفظ شادابی این واحه و توسعهٔ باغستان و مزروع ساختن قسمت بیشتر اراضی لامزروع وادی ارغنداب بوجود آمده است کار ساختمان بند ارغنداب مستقیماً بعد از امضای قرار داد در ماه جون ۱۹۵۰ مطابق سال ۱۳۲۸ هـ آغاز گردید و در سال ۱۹۵۲ کار آن خاتمه پذیرفت این بند پا یا نتر از قریهٔ دهله بفاصلهٔ ۲۰ میل از قندهار واقعست ارقام ذیل میتواند بزرگی بند ارغنداب و قوه آبی آنرا با خصوصیات دیگر آن معرفی کند:

الف بند ارغنداب

۱ ـ ارتفاع – – – – – – ۵۰ متر

۲ ـ طول بند در قسمت فوقانی – – – – ۵۳۰ متر

۳ ـ طول بند در قسمت تحتانی – – – – – ۲۲۰ متر

۴ـ ضخامت بند در قسمت تحتانی - - - - - ۲۲۰ متر

۵ـ خاک و سنگ و سنگریزه که در پر کردن دیوار بند استعمال شده - - - - - ۲۵۰۰۰۰۰۰ متر مکعب

۶ـ طول جهیل - - - - ۱۸ کیلومتر

۷ـ عرض اوسط جهیل - - - - - ۲ کیلومتر

ب: تونل بند

۱ـ طول - - - - - - ۲۶۴ متر

۲ـ شعاع تونل - - - - - - ۵/۴۰ متر

۳ـ مجموعه سرنگ پرانی تونل - - - - - - ۱۲۰۶۷ متر مکعب

۴ـ مجموعهٔ کانکریت که بمصرف رسیده - - - - - ۲۲۰۰ متر مکعب

ارغنداب: علاقه داری درجه اول مربوط حکومتکلان قلات (ولایت قندهار) و بفاصله ۵۲ کیلومتر بطرف شمال غرب مرکز حکومتی واقعست پیشه اهالی غالباً مالداری و زراعت میباشد.

ارغنده: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق ارغنده بالا در علاقهٔ پغمان مربوط ولایت کابل واقع بوده بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۶ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۸ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

ارغنده بالا: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در غرب کابل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ پیغمان مربوط ولایت کابل که بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۰ دقیقهٔ شمالی واقع شده است.

ارغنده پایان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب مرکز حکومتی پغمان مربوط ولایت کابل بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۳۴ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ارغوان: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب پرجمان در علاقهٔ بکوا و خاشرود (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع و بخط طول‌البلد ۶۳ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه شمالی کائن میباشد .

ارغون: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۸ کیلومتر در شمال مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع میباشد.

ارغه: کوهی است در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

ارکف: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ چهار برجک در علاقهٔ چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۱ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۵۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

ارکنج خواه: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد (مرکز حکومت اعلی بدخشان) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۱۴ دقیقه ۱۱ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ارکنج خواه: کوتلی است که بفاصلهٔ ۳۲کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه – ۴۹ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه – ۱۳ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارکی محمود: چشمه ایست که بفاصلهٔ ۷۲کیلومتر بطرف جنوب غرب مرکز خنجان مربوط ولایت قطعن کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۱۴ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

ارگتو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه اسپندی در علاقهٔ خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۲۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۱۵ ثانیه شمالی کائن میباشد.

ارگته: قریه ایست در جنوب غرب قلعهٔ اندر متصل سرک (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بفاصلهٔ ۶کیلومتر واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۱۴ دقیقه ـ ۳۱ ثانیهٔ شمالی میباشد.

ارگتی: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ حمیدخان در علاقهٔ شورابک مربوط ولایت قندهار که بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۳۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه – ۲۷ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی کائن است.

ارگ شاه: قریه ایست کوهستانی بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر در شمال قلعهٔ جعفر دریکا ولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی، متعلق ولایت کابل که بخط ۶۷ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ارگو: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب فیض آباد (مرکز حکومت اعلی بدخشان) که مربوط حکومت اعلی بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۳۳ ثانیه، و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه ـ ۲ دقیقه ـ ۸ ثانیه وقوع یافته است.

ارگورباط: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر که در جنوب غرب شهر فیض آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) متصل سرک واقع و بخط ۷۰ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲ دقیقه ـ ۴۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ارگون: حکومتکلان مربوط ولایت جنوبی است که بین خط ۶۸ درجه ـ ۵۶ دقیقه و ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه و ۳۲ درجه ـ ۵۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن و در حدود ۵۸ کیلومتری جنوب غرب گردیز مرکز ولایت جنوبی واقع شده و مرکز آن نیز بهمین اسم نامیده میشود حکومت و علاقه داری‌های مربوطهٔ آن حسب ذیل است:

۱ ـ حکومت درجهٔ ۳ سپره که دارای دو علاقه داری است:

الف: علاقه داری درجه اول گیان

ب: علاقه داری درجه ۲ زیروک واقع در جنوب شرق ارگون.

۲ ـ علاقه داری درجه اول برمل واقع در جنوب ارگون.

۳ ـ علاقه داری درجه اول سروبی واقع در شرق ارگون.

۴ ـ علاقه داری درجه ۳ سرروضه واقع در شمال ارگون در راه بین گردیز و ارگون.

۵ ـ علاقه داری درجهٔ ۳ گومل.

علاوه بر آن بالش، ارگون، شیخان، سادات، پیرگوتی، و سرخس، ازدهات بزرگ ارگون بوده و هر کدام آن دارای (۳۰۰) الی (۵۰۰) خانه میباشد.

اهالی ارگون بطور عمومی پیشه دهقانی داشته اما ضمناً تجارت اموال واداتی از هند و صادرات جلغوزه و چوب ارچه را که از کوهای خود آنجا استحصال میشود نیز مینمایند.

در حکومتکلان ارگون مکاتب ابتدائی ذیل نیز موجود است:

۱ ـ مکتب ابتدائیه ارگون واقع ارگون کهنه

۲ ـ مکتب ابتدائیه بالش

۳ ـ مکتب ابتدائیه سرروضه واقع سرروضه.

ارلات: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر در غرب علاقه داری درجه ۲ شولگره در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

ارمز: موضعی ایست در جنوب شرق قریهٔ نوزاد (مربوط حکومت اعلی ترشک، که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتربین خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۳۵ دقیقه ـ ۴۷ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ارم زئی: قریه ایست بفاصلۀ ۲۱ کیلومتر که در جنوب شرق قریۀ خوگیانی در علاقۀ حکومت درجه ۲ ارغستان (مربوط ولایت قند هار) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۷ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۴۲ ثانیۀ شمالی کائن میباشد.

ارم کلی: قریه ایست که بفاصلۀ ۱۰ کیلومتر که در غرب قلعۀ چمکنی مربوط حکومت چمکنی متعلق ولایت جنوبی بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۴۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۷ دقیقه – ۳۴ ثانیه شمالی واقع شده است.

ارملک: قریه ایست که بفاصلۀ ۹ کیلومتر در شمال شرق قریۀ جوی نو (مربوط ولایت هرات) واقع و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۱۲ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۵ ثانیۀ شمالی کائن میباشد.

ارمه: قریه ایست بفاصلۀ ۳۱ کیلومتر در جنوب رشهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۲۲ دقیقه ـ ۳۸ ثانیه واقع گردیده.

ارمۀ ثانی: قریه ایست بفاصلۀ ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز (مربوط ولایت جنوبی) که بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۵۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۲۵ دقیقه ـ ۳۷ ثانیه موقعیت دارد.

ارمیر: قریه ایست که بفاصلۀ ۶۸ کیلومتر در شمال شرق قلعۀ اسمار (مربوط ولایت مشرقی) بدریای باشکال یالندی اتصال داشته و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۵۹ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۴۱ ثانیۀ شمالی واقع شده است.

ارنحی: موضعی است که بفاصلۀ ۵۲ کیلومتر در شرق (قلعه) حکومتی درجه اول آقچه (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) موقعیت داشته و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۴۸ ثانیۀ شمالی کائن میباشد.

ارو: قریه ایست بفاصلۀ ۱۹ کیلومتر در شمال شرق قریۀ رخه (مربوط حکومت اعلی پروان) که متصل دریای پنجشیر بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۱۷ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۶ ثانیۀ شمالی وقوعدارد.

اروا: قریه ایست که بفاصلۀ ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب تک زار در علاقۀ سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان (ولایت مزار شریف) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲۵ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۳۰ ثانیۀ شمالی کائن میباشد.

اورنی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ میدان خوله در علاقه منگل •مربوط ولایت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ شمالی میباشد.

ارورت: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ روان در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلای بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۸ درجه ـ ۲۱ دقیقه – ۲۱ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ارورت: کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ روان بارتفاع تخمین ۳۸۷۷ متر در علاقه حکومت درجه ۲ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۰ درجه – ۵۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۸ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۴۰ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اروکی: قریه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر در جنوب شهر جبل السراج (مربوط حکومت اعلی پروان) و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۶ دقیقه – ۱۸ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اره استخوان: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ چال مربوط حکومت درجه ۴ اشکمش که در حوزهٔ حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع شده است.

اره بای: شیله ایست بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سرکاری (معروف) متعلق حکومت درجه ۲ ارغستان (مربوط ولایت قندهار) که بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۲۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه واقع شده است.

اره زئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در شمال شرق مرکز حکومتی برکنر (مربوط حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی) واقع و محل وقوع آن بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۵۴ دقیقه – ۴۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۵۸ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اره شح: قریه ایست در درهٔ نمک آب درهٔ مذکور از طرف غرب به کوهای فرخارواز سمت جنوب شرق بتالقان بخط شوراب که مشهور به (آب شوراب است) واقع و از توابع حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن میباشد.

اره کش: خرابه ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر در غرب مرکزز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری توابع ولایت قطغن واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۴ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اره کلیک: قریه ایست که در حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و تقریباً ۱۱،۵ کیلومتر از مرکز حکومتی قیصار دارد.

اریغ سرنغ: قریه ایست در آقکپرک مربوط حکومت درجه ۳ کشنده که از توابع حکومتکلان بلخ و در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع میباشد.

اریق بهادر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شرق مرکز حکومت درجه ۴ شورتپه مربوط حکومتکلان بلخ در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقعست.

اریق چنلی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق مرکز علاقه داری درجه ۳ خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق ولایت مزار شریف وقوعداشته و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۵۲ دقیقه – ۳۰ ثانیه و خط ۳۷ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

اریق کاریز: کاریزیست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق مرکز علاقه داری درجه ۳ خمیاب (مرکز حکومتی درجه ۳ قرقین متعلق ولایت مزار شریف) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه – ۵۲ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۲۸ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

ازاشک: قریه ایست در حکومت درجه ۲ درواز که از ملحقات حکومت اعلی بدخشان میباشد.

ازباشی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ بگرام که در حوزهٔ حکومت اعلی پروان واقع و از مرکز حکومتی تقریباً ۳ کیلومتر فاصله دارد.

ازبک: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر. که در شمال غرب شهر فیض آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) وقوعداشته و بخط ۷۰ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه – ۹ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

ازبک دالان: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که در نواحی ولایت مزار شریف کائن میباشد.

ازچ: قریه ایست در علاقه داری درجه اول خواهان مربوط حکومت درجه ۲ درواز که متعلق حکومت اعلی بدخشان میباشد.

ازدو: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۲۳ دقیقه – ۱۹ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ازده: قریه ایست در شمال غربی شهر فراه (مربوط حکومت اعلی فراه) که بفاصلهٔ ۲ کیلومتر از شهر مذکور وقوعدارد.

ازرمگان: قریهٔ ایست در دره پشته (مربوط حکومت درجه ۴ اندر) در حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن و قریب مرکز حکومت واقعست.

ازرو: ازرو حکومت درجه ۴ مربوط ولایت جنوبی است که بین خطوط ۳۴ درجه ۲ دقیقه – ۳۴ درجه – ۱۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۶۹ درجه ـ ۱۹ دقیقه – ۶۹ درجه – ۵۰ دقیقه طول‌البلد شرقی واقعست.

اراضی آن کوهستانی و طرف شمال آن کوه امان کوت که (۴۱۴۳) متر ارتفاع دارد واقعست انشعابات شمالی آن تابکوه کمری کابل امتداد یافته است کوه سفید که بعضی قلل آن بلندتر از (۴۶۱۵) متر است قسمت شرقی آنرا احاطه کرده و جانب غرب آن دشت قاسم خیل کائن است.

رود ازرو سرخاب (ببر) کوه که از مچلغوو دو بندی از طرف جنوب غرب سرچشمه گرفته از بین این علاقه طرف شمال شرق عبور مینماید.

آب و هوای آن در تابستان معتدل و در زمستان خیلی سرد است اراضی آن چندان حاصل خیز بوده زراعت آن که گندم، جواری، شاخل و شبدر است بدرجهٔ اوسط میباشد درخت مهم کوهی آن، جلغوزه، پسته کوهی، ارچه، وبلوط است.

از نباتات طبی ترخ، شاه تره و کوری پیدا میشود اهالی آن شتر، گاو، قاطر، بز و گوسفند نگاه میدارند حیوانات وحشیء آن عبارت از آهو ـ گرگ ـ بوزینه ـ روباه ـ پلنگ ـ خرس و از جنس طیور کبک و سیسی میباشد. راهی از حصارک مشرقی به چبوترهٔ ارزو رسیده و از آنجا یک شاخه آن به چارنده و طرف جاجی و شاخهٔ دیگر بجانب لکری رفته است و در ایام زمستان به سبب برفباری زیاد صعب العبور است. در ینحکومت یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر است.

ازغی: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۰ کیلومتر د رجنوب قلعهٔ اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۵ دقیقه – ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ازم سکل: موضعی است که بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ تکزار در علاقهٔ حکومت درجه اول سنگچهارک (مربوط حکومتکلان شبرغان توابع ولایت مزار شریف) واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۳۱ ثانیه شمالی کائن میباشد.

ازنه تپه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر د رجنوب غرب مرکز حکومت درجه ۳ کشم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) موقعیت داشته و بخطوط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۵۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۱ ثانیه شمالی کائن میباشد.

ازو: کوهی است در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

ازوک: کوهی است که در حوزهٔ حکومت درجه اول مقر مربوط حکومت درجـه اول مـقر مربوط حکومت اعلی غزنی واقع میباشد.

ازوم سقال: قریه ایست که بـفاصلهٔ ۵، ۱۴ کـیلومتر در شـرق مـرکز حکـومت درجـه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف کائن بوده و از مرکز حکومتکلان تقریبا ۸۷ کیلومتر فاصله دارد.

ازوی کران: قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۳ منجان که متعلق حکومت اعلی بدخشان میباشد .

ازه خیل: قریه ایست در جنوب غرب قریهٔ جوز خیل در علاقهٔ خروار (مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل) که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ۴۹ دقیقه ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۳۷ دقیقه ۲۰ ثانیه شمالی و قوعدارد .

دریافته : قریه ایست در حکومت درجه اول بهسود مـربوط حکـومتکلان دایـزنگی کـه د رحوزهٔ ولایت کابل واقع شده است.

از یافته: دره ایست که در علاقهٔ حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع میباشد .

ساموروال: قریه ایست در حکومت درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که درین قریه طائفه اندری سکونت دارند، فاصلهٔ آن از مرکز حکومت اندر تقریباً ۷ کیلومتر و از مرکز حکومت اعلی ۵، ۱۴ کیلومتر میباشد .

اسب کتس: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر د رجنوب غرب قریهٔ باولی و نـزدیک دریـای سرخ آب در علاقهٔ سرخ رود (مربوط ولایت مشرقی) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۹ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۳۳ ثانیه شمالی کائن است .

اسبیگ چاه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر درشمال قلعه حکومتی شین دند (مـربوط ولایت هرات) متصل سرکیکه بطرف هرات میرود واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۲۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اسپ: قریه ایست بفاصلهٔ ۵، ۲ کیلومتر که در جنوب چهار توت در علاقهٔ حصارک خوگیانی (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۴۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۱۷ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسپاندیکوت: موضعی است بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر بطرف شرق تیزین در علاقهٔ غلزائی مربوط

ولایت مشرقی که بین خطوط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۲۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۴ دقیقه ۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسپخوا: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ شهر بزرگ که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اسپران: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹۵ کیلومتر در شمال غرب علاقهٔ جوین (مربوط حکومت اعلی فراه) وقوعداشته موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۰ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۵۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۴ ثانیه شمالی میباشد. ارتفاع این قریه از سطح بحر ۱۱۲۷ متر میباشد

اسپران: رودیست که بفاصلهٔ ۱۰۴ کیلومتر در شمال غرب علاقه جوین (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع و در علاقهٔ فراه برود هاروت میریزد. محل وقوع آن بخط طول‌البلد ۶۱ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۵۹ دقیقه – ۱۰ ثانیه شمالی میباشد.

اسپرف: قریه ایست که بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال شرق قریه دولت یار در علاقهٔ چخچران (مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات) کائن بوده و بخط ۶۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اسپن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب مشرق قلعه تیزین غلزائی (مربوط ولایت مشرقی) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۱۸ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه شمالی موقعیت دارد.

اسپند کچ رویه: قریه ایست که مربوط حکومت درجه ۴ (ازرو) متعلق ولایت جنوبی بوده و از مرکز حکومتی ۵، ۸ کیلومتر فاصله دارد.

اسپندی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب غزنی متصل سرک در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۲۳ ثانیه کائن میباشد.

اسپنسی: شیله ایست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر که در شمال شرق علاقه داری درجه ۲ شولگره (بوینقره) مربوط ولایت مزار شریف و قوعداشته و آب آن بدرهٔ بند بابا میریزد. موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۶درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۵ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۲۶ دقیقه – ۶ ثانیه شمالی میباشد.

اسپوری تکاب: نهری است بفاصلهٔ ۴۴ کیلومتر که در شمال غرب قریه ده تیتان واقع و برود

غور در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) میریزد.و محل وقوع آن ۶۳ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۹ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

اسپوک: قریه ایست در موضع رباط که در شرق حکومتی درجه ۴ شهرستان مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع شده است.

اسپی اور: نهری است که بفاصلهٔ ۸۳ کیلومتر در غرب قریهٔ نیک در علاقهٔ یکاولنگ (مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) واقع و بدریای سرجنگل میریزد.

موقعیت این نهر بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۲۵ ثانیه شمالی میباشد.

اسپی بولاق: دره ایست در علاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که رویهمرفته بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اسپیدر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر در غرب سپین قلعه در علاقهٔ غزنی (مربوط حکومت اعلی غزنی) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه – ۱ دقیقه – ۶ ثانیه مشرقی و عرض البلد ۳۳ درجه – ۴۱ دقیقه ـ ۴۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسپی دک جو: خرابه ایست که در شرق قلعهٔ پای کوتل در علاقهٔ حکومتکلان دایزنگی (مربوط ولایت کابل) بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اسپی زک: شیله ایست که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در غرب قریهٔ نیک در علاقهٔ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۶ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اسپی سنگ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشک دردایزنگی (مربوط حکومتکلان دایزنگی) متصل سرک موقعیت داشته و بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۱ دقیقه ـ ۵۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اسپی سنگ دره: دره ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشک در دایزنگی (مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) واقع و بطرف جنوب غرب امتداد دارد. و محل وقوع آن تخمین بخط ۶۷ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

اسپین پان: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر (حکومت اعلی غزنی) که تقریباً از علاقه داری مذکور ۲۰ کیلومتر و از مرکز حکومت ۳۷ کیلومتر فاصله دارد.

اسپین خولی: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر، متعلق حکومت اعلی غزنی که فاصلهٔ آن از مرکز حکومتی تقریباً ۱۷،۵ کیلومتر میباشد.

اسپین قلعه: قلعه ایست بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر در شمال شرق گردیز متصل سرک مربوط (ولایت جنوبی) که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۱ دقیقه ـ ۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اسپین کندری ناری: کوتلی است که بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ وازه در علاقهٔ جدارن (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۳۸ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۵ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

استاد: دند آبیست بفاصلهٔ ۷۷ کیلومتر در جنوب شرق قتندر تاور ـ در علاقه گرم سیر (مربوط حکومت اعلی گرشک) که ارتفاع آن از سطح بحر ۹۴۵ متر میباشد و بخط ۶۴ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۵۹ ثانیهٔ عرض البلد شمالی واقع شده است.

استار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال قلعهٔ میدان خوله در علاقه منگل (مربوط ولایت جنوبی) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۴۳ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه شمالی وقوع دارد.

استاغی: کوتلی است در جنوب شرق اتمان در حکومتی درجه اول کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۵۵ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

استاغی ثانی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در شرق اتمان کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و بین خطوط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵ دقیقه ـ ۱۷ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۴۰ ثانیه شمالی کائن میباشد.

استالف: علاقه داری درجه ۲ مربوط بحکومت درجه اول کوهدامن متعلق (ولایت کابل) است که بین خطوط ۶۹ درجه ـ ۴ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه – ۴۹ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و درهٔ ایست که در دامنه سلسله کوه یغمان موقعیت داشته و ارتفاع آن از سطح بحر ۲۳۰۰ متر میباشد و از حیث ارتفاع و قشنگی یک صیفیه خوبی را تشکیل

داده زیرا یک قطعهٔ سرسبز و شاداب بوده دور نما و منظره بس قشنگی دارد.

درین موضع باغهای میوه به‌کثرت موجود بوده و اهالی آن غالباً زارع و هنر پیشه‌اند در تربیه و نگاه داشت اشجار و مواشی مهارت بسزا دارند، بالخاصه در فن آهنگری، نجاری، بافندگی و کلالی مشهوراند.

منطقهٔ مذبور دارای چهار هزار و شصت و پنج خانه و بیست و سه قریه خورد و بزرگ میباشد. یک باب مکتب ابتدائیه در آنجا تاسیس شده است بنای هوتل عصری نیز تحت تعمیر است که هنوز انجام نیافته یک چشمهٔ آب معدنی هم در آنجا میباشد که برای علاج بسا امراض جلدی مفید است.

استچ آن: کوتلی است که بفاصلهٔ ۵۵ کیلومتر در شرق مرکز منجان (مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت درجه اعلی بدخشان) واقع و ارتفاع آن از سطح بحر ۴۸۱۶ متر میباشد و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۴۶ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۴ دقیقه – ۳۷ ثانیه شمالی کائن میباشد.

استر: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ علی خیل جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین خطوط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۱۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۸ دقیقه – ۵۶ ثانیه شمالی موقعیت دارد.

استراب: دره ایست بفاصلهٔ ۵۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۴۲ دقیقه ـ ۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

استراب: علاقه ایست که در شرق بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان (مربوط حکومت اعلی میمنه) وقوعداشته و بین خطوط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه و ۶۵ درجه ـ ۵۲ دقیقه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه و ۳۵ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۱۱ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

استرجستیا: نهری است که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ جاجی (مربوط ولایت جنوبی) کائن و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۲۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

استرغچ: قریه ایست مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۳۴ درجه ـ ۵۳ دقیقه – ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی و ۶۹ درجه – ۶ دقیقه طول‌البلد شرقی در دامنه کوه اسپندک که از انشعابات

جنوبی هندوکش است موقعیت داشته و ارتفاع آن از سطح بحر ۳۹۳۳ متر میباشد از درهٔ استرغچ که در بین رشته‌های کوه مذکور واقع شده در موسم بهار شلاله‌های آب سرازیر شده اراضی و باغهای اطراف دره را آبیاری میکند. استرغچ دارای ۸۰۰ خانوار بوده قراء مشهور آن (خوشاب و خلد زئی) میباشد. منطقه سرسبز و شادابی است که باغهای میوه در آن وجود داشته و انواع فواکه از قبیل انگور، زردآلو، آلو بالو، گیلاس، شفتالو و سیب بوفرت وجود دارد.

از حاصلات زراعتی گندم، جو، جواری و بعضی حبوب دیگر نیز درین منطقه زرع میشود.

حیوانات اهلی عبارةند از گاو، گوسفند، بز و خر میباشد. اهالی غالباً باغدار و زراعت پیشه‌اند.

استر مرده: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ حصهٔ ۲ حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که از مرکز علاقه داری ۸۸کیلومتر فاصله دارد.

استریت: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۰کیلومتر در شمال قلعهٔ (استورگت یا گرویس) اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین خط طول البلد مشرقی ۷۱ درجه ـ ۳۷ دقیقه – ۲۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه – ۲۴ دقیقه – ۳۶ ثانیه میباشد.

استری مندر: کوتلیست بفاصلهٔ ۱۹کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ علی خیل (مربوط ولایت جنوبی) که بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ـ ۴۹ دقیقه – ۵۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ۳۳ دقیقه – ۵۵ ثانیه واقع شده است.

استمر: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند در حوزهٔ حکومت درجه اول مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که تقریباً از مرکز حکومت ۵۲کیلومتر فاصله دارد.

استم و کاره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۷کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشک در حکومتی دایزنگی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۲۴ دقیقه – ۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

استو: دریائی ایست که بفاصلهٔ ۷۹کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات برود گز سرازیر گردیده و موقعیت آن بین خط ۶۲ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۲۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۵۵ دقیقهٔ عرض البلد شمالی میباشد.

استورمانی: موضعی است بفاصلهٔ ۷۸کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ شنکی (مربوط قلات غلزائی ولایت قندهار) که در خط طول‌البلد ۶۷ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۳۲ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

استولی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در حکومت درجه ۴ درهٔ پیچ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی واقع شده است

استونو: قریه ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در شمال مرکز غوریان (مربوط ولایت هرات) که بین خط ۶۱ درجه ـ ۲۸ دقیقهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

استوی: کوتلی است بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شرق قریهٔ سدی گل در علاقهٔ نورستان (مربوط ولایت مشرقی) که بارتفاع ۴۷۰۸ متر بین طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۵۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۴۱ دقیقه ـ ۱۳ ثانیه شمالی واقع شده است.

استوی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ دل آرام (مربوط حکومت اعلی فراه) متصل سر کیکه بطرف خاش میرود کائن و محل وقوع آن بخط ۶۳ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

استه وان: شیله ایست که بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تیواره در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) واقع و آب آن به تگاب آنه در علاقهٔ مذکور میریزد.
موقعیت آن بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۱۷ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه شمالیست.

استه دان: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ تیواره در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مرکز ولایت هرات) واقع و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه – ۵۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۵۳ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

استیا دریا: دریائی است که بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ حکومت جاجی (مربوط ولایت سمت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ شمالی میباشد.

استیا کوتل: کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شرق قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ حکومتی جاجی (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۵۰ دقیقه ـ ۳۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسحاق بولان: کوتلی است بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در شمال غرب حکومتی قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین خطوط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۳ دقیقه – ۲۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۵۱ دقیقه ـ ۴۱ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اسد: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در شمال قلعهٔ سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۹ دقیقه – ۱۸ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اسد ثانی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در شمال قلعهٔ حکومتی درجه اول سپین بولدک (مربوط ولایت قندهار) کائن و بخط ۶۶ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۹ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اسفخ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در علاقه داری درجه اول گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه واقع و از توابع حکومت اعلی فراه میباشد .

اسفل کوه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر در حوزهٔ ولایت مشرقی واقع میباشد.

اسفلی‌کاره: قریه ایست در حکومت درجه ۲ ارغستان که از مربوطات ولایت قندهار میباشد.

اسفندیار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در غرب حکومتی قیصار (مربوط حکومت اعلی میمنه) متصل سرکیکه بطرف بالا مرغاب میرود واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۴۶ ثانیه کائن میباشد.

اسفی داق (کمپ): قریه ایست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب غرب پای کوتل که در علاقهٔ حکومتی کلان دایزنگی (مربوط ولایت کابل) واقع و در خط ۶۶ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۳۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۲۰ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اسفی میدان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شمال غرب دهانهٔ کاشان در علاقهٔ حکومتی یکاولنگ (مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) کائن و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۱۱ دقیقه – ۴۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۱۵ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اسقلان (عسقلان): قریه ایست در نواحی شورابی که از مربوطات ولایت قطغن میباشد.

اسکار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر بطرف شمال شرق گرداب متصل دره عسکر در علاقهٔ دو اب (مربوط حکومت اعلی پروان) واقع و بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۱۴ ثانیه کائن میباشد.

اسکک: قریه ایست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شمال قریهٔ انار دره (مربوط حکومت اعلی فراه) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۱ درجه ـ ۳۹ دقیقه ـ ۱۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ـ ۴۹ دقیقه – ۵۴ ثانیه موقعیت دارد.

اسکله چک سنگ: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱،۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ یون در علاقهٔ شیوه (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که کهسار بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۱ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۳ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه – ۱۳ دقیقه – ۱۸ ثانیه واقع شده است.

اسکمن کاج: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در شمال غرب میدان قلعه در علاقهٔ حکومتی درجه ۴ جاجی میدان (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۲ دقیقه – ۳۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۴۲ دقیقه موقعیت دارد.

اسکن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب مرکز حکومت درجه ۲ جرم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۲۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه کائن میباشد.

اسکنک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در علاقه داری درجه اول چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور کائن و متعلق حکومت اعلی فراه میباشد.

اسکوان: قریه ایست در حکومت درجه ۳ تولک مربوط حکومتکلان غورات که از توابع ولایت هرات میباشد.

اسگنوگی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ لعل در علاقهٔ لعل و سر جنگل (مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل) کائن بوده و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

اسلام: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸،۵کیلومتر در شمال غرب (قلعهٔ اقچه) مرکز حکومت درجه اول اقچه (مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف)واقع و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۵ دقیقه ـ ۳۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۴ ثانیه شمالی واقع شده است.

اسلام: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ باره خیل که در کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) وقوعداشته و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه ـ ۳۷ دقیقه – ۲۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه ـ ۱۴ دقیقه – ۱۲ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اسلام آباد: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در شمال علاقه داری الیشنگ (مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۶ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴۸ دقیقه ـ ۵۷ ثانیه شمالی واقع شده است.

اسلام آباد: قریه ایست که در حوزهٔ حکومت اعلی فراه واقع شده است.

اسلام پور: قریه ایست بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در شرق قریهٔ شیوه که در علاقهٔ کنر (مربوط ولایت مشرقی) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۳۵ دقیقه ـ ۱۵ ثانیه واقعست.

اسلام علی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در بلوک النجان که از مربوطات ولایت هرات میباشد واقع شده است.

اسلام قلعه: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۵،۵ کیلومتر در شمال شهر میمنه و متصل سرکیکه بطرف حکومت شیرین تگاب (مربوط حکومت اعلی میمنه) میرود واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه – ۵۱ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسلامی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر در شمال قریهٔ دربند در علاقهٔ مهمند دره (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۳ دقیقه ـ ۳۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۸ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اسلم: دریائی است که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بدریای شور اربا در علاقهٔ کشک و قره تپه (مربوط ولایت هرات) میریزد محل وقوع آن بین خط ۶۲ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده.

اسلم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب چهار آسیاب (مربوط ولایت کابل) واقع شده و در بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۳۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اسلم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در جنوب قریهٔ شیر آباد در علاقهٔ قلات غلزائی (مربوط ولایت قندهار) واقع و موقعیت آن بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۵۳ دقیقه ـ ۳۷ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۲ ثانیه میباشد.

اسمار: (برکنر) حکومت درجه ۳ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی است که بین خطوط ۷۱ درجه ۳۰ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و ارتفاع آن از سطح بحر ۴۴۷۹ متر میباشد اسمار تقریباً در وسط درهٔ معرف کنر قرار دارد و درهٔ کنر که اسمار نقطهٔ وسطی آنرا تشکیل داده است معبر مهمی است که از نقطه نظر سوق الجیشی دارای اهمیت میباشد آب وهوای اسمار گرم و بادهای مخالف زیاد دارد و ازین سبب خراب‌ترین نقطهٔ درهٔ شاداب کنر است دریای اسمار از ته سیر سنگی عبور مینماید.

مواضع مسکون و معروف اسمار قرار ذیل است.

۱ ـ درهٔ سین، که تخمیناً (۱۵۰۰) خانه دارد.

۲ ـ شیگل، که تخمیناً (۱۲۰۰) خانه دارد.

۳ ـ دالنگام، که تخمیناً (۱۰۰۰) خانه دارد.

درین دره جنگل‌های انبوه درخت بلوت و ارچه و بادام وجود دارد و اهالی هم خود از آن استفاده میکنند و هم حیوانات و بهایم ایشان درین جنگل‌ها چرا مینمایند.

مردم اینجا غالباً زراعت پیشه و مالدار میباشند. و بعضاً به تجارت چوب ارچه می‌پردازند. میوه باب این منطقه عبارة از زردالو، شفتالو، چار مغز، سیب، انگور، انار، ناک و توت میباشد و پیداوار زراعتی آن گندم، جو، جواری، ماش، باقلی، عدس و شالی کاری است.

حیوانات اهلی آن، گاو، گاو میش، بز، گوسفند و مرکب است. از حیوانات و طیور وحشی گرگ، پلنگ، خرس، روباه، آهو، کبک و مرغ زری یافت میشود.

اراضی اسمار گرچه پست و بلند میباشد لیکن برای زراعت مساعد است فعلاً درین جا مکتب رسمی افتتاح نشده و اطفال در مساجد بطور خصوصی تعلیم می‌خوانند.

مساجد معررف اسمار عبارة از یک مسجد جامع که در قریهٔ اسمار واقع میباشد و دیگر مسجد والنگام علیا، مسجد شال و مسجد بارگام است.

مزارات مشهور آن عبارة است از مزار «علی شحیق بابا» واقع والنگام، زیارت آهنگر بابا و زیارت تانگه.

اسماعیل: قلعه ایست بفاصلهٔ ۴،۵ کیلومتر که در شمال بالامرغاب (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) متصل سرکیکه بطرف میمنه میرود کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه واقع شده است.

اسماعیل خان: قریه ایست در حوزه حکومت درجه اول چخانسور که مربوط حکومت اعلی فراه میباشد و شامل علاقه داری درجه اول چهار برجه، علاقه داری درجه ۲ میل کرکی، علاقه داری درجه ۲ نادعلی و علاقه داری درجه ۳ اصل چخانسور میباشد.

اسماعیل آی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار بین خط ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اسماعیل تگاب: نهریست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بجنوب غرب قلعهٔ نو در علاقهٔ حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات به نهر (لامان) ریخته و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه – ۵ دقیقه – ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۵۷ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ شمالی میباشد.

اسماعیل جای: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ قلات غلزائی مربوط قندهار که بخط طول‌البلد ۶۷ درجه – ۳ دقیقه – ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۱ ثانیه شمالی واقع شده است.

اسماعیل خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریهٔ جگدلک در حوزهٔ حکومت درجه ۲ سرخرود (مربوط ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه – ۵۸ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۲۴ دقیقه – ۶ ثانیه شمالی وقوعدارد.

اسماعیل خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ متون در علاقهٔ خوست (مربوط ولایت جنوبی) که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۴ دقیقه ـ ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۱۸ دقیقه – ۳۶ ثانیهٔ واقع شده است.

اسم شاتوت: قریه ایست که در حوزهٔ حکومت اعلی فراه واقع میباشد.

اسمیر: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشک در علاقه نهر سراج (مربوط حکومت اعلی گرشک) که بین خطوط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۴۳ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اسنگسو: شیله ایست بفاصلهٔ ۸۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ خم در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که بین خطوط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۸ درجه – ۳ دقیقه ـ ۴۱ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اسیاسی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در حوزهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات واقع گردیده است.

اسیرگی: قریه ایست در علاقهٔ حکومتکلان خوست که مربوط ولایت جنوبی میباشد.

اسین پال: قریه ایست که در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر در حوزهٔ حکومت اعلی غزنی واقع و مسافهٔ آن از مرکز حکومتی تقریباً ۳۷ کیلومتر میباشد.

اش پشته: نام موضعی است که در ۲۵۸ کیلومتری شمال کابل در حوزهٔ حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان واقعست، این موضع به نسبت اینکه یک معدن ذغال سنگ

به جناحین درهٔ آن موجود است شهرت پیدا کرده است. دره مذکور شرقاً و غرباً به مسافه ۳۰ کیلومتر امتداد دارد. زمین‌های زراعتی در بین دره و زمین‌های للمی در بالای پشته‌ها و تپه‌ها میباشد.

معدن زغال مذکور در حدود دو صدهزار تن تخمین شده که حالا از آن جهت محروقات استفاده میشود و سالانه بمقدار کافی و زارهٔمعدن از ان استخراج کرده بدسترس اهالی به قیمت مناسب میگذارد، خصوصاً برای محروقات زمستانی دوائر بیش‌تر مورد استعمال قرار میگیرد.

اشتاوی: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۶کیلومتر بطرف شمال قریهٔ آرام تل نورستون (مربوط ولایت مشرقی) که بین خطوط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۵۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقعست:

اشتراغ: نهری است که بفاصلهٔ ۳۸کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ اشکلاشم درعلاقهٔ زیباک (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بدر یای پنج متعلق حکومت مذکور میریزد، موقعیت آن بخط طول‌البلد مشرقی ۷۱ درجه ـ ۴۶ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه میباشد.

اشتراغ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۲کیلومتر در شرق قلعهٔ اشکاشم متصل سرک متعلق علاقه داری درجه ۲ زیباک مربوط حکومت درجه ۳ اشکاشم (تعلقه حکومت اعلی بدخشان) و قواعداشته و بین خط طول ۷۱ درجه ۴۷ دقیقه ـ ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اشترگان: قریه ایست در شرق حوزهٔ حکومتی جبل السراج متصل سرک که طرف ریزه کوهستان میرود مربوط حکومت اعلی پروان که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۴۴ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اشتلت: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۳کیلومتر در شمال شهر فیض آباد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط ۷۰ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۱۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه ـ ۲۵ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اشتون: قریه ایست در حکومت درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که تقریباً از مرکز حکومتی اندر ۸،۵ کیلومتر و ازمرکز حکومت اعلی غزنی ۱۷،۵ کیلومتر فاصله دارد و درین قریه طائفه جلال زائی سکونت دارند.

اشربی خاور: شیله ایست بفاصلهٔ ۳۳کیلومتر درشمال قلعهٔ اسمار (مربوط ولایت مشرقی)

که بین خط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۲۱ دقیقه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اشرف: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر بطرف شمال شرق قریهٔ گرداب متصل سرک، در علاقه دو آب (مربوط حکومت اعلی پروان) موقعیت داشته و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ ۱۷ دقیقه – ۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه – ۲۵ دقیقه ـ ۶ ثانیه کائن است.

اشرف: قریه ایست بفاصلهٔ ۶۰ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت کشک نخود (مربوط ولایت قندهار) که بین خطوط ۶۵ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۲۶ دقیقه ـ ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اشرف: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک متعلق حکومتکلان قلات (مربوط ولایت قندهار) واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۳۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۴۰ دقیقه ـ ۳۴ ثانیه شمالی کائن است.

اشرف: قریه ایست بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه حصارک در علاقهٔ حکومتکلان لوگر (مربوط ولایت کابل) که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱ دقیقه ـ ۳۱ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۶۷ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اشرف تانه: قریه ایست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شرق قلعه سپین بولدک (مربوط ولایت قندهار) که بین خط طول لبلد ۶۶ درجه ـ ۲۹ دقیقه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۱ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اشرف نادر: دندآبیست که بفاصلهٔ ۹۹ کیلومتر در شمال غرب قریه خرمنک در علاقهٔ گرم سیر (مربوط حکومت اعلی گرشک) کائن و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۱۶ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اشقره شور: نهری است بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر در شمال قریه (حکومتی قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه) که بدریای قیصار میریزد. موقعیت آن بخط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۱۶دقیقه ـ ۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه شمالی میباشد.

اشک: قریه ایست در علاقه دارای درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر، متعلق بحکومت اعلی غزنی که از مرکز حکومتی تقریباً ۱۷،۵ کیلومتر فاصله دارد.

اشک: قریه ایست در حوزه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

اشک آباد: قریه ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در شمال قریه خوگیانی، در علاقهٔ حکومتی درجه ۴ کشک نخود (مربوط ولایت قندهار) که بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۳دقیقه ـ ۳۸ ثانیه مشرقی و عرض البلد ۳۱ درجه ـ ۳۸ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه شمالی واقعست.

اشکازرگران: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳کران منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم که در علاقه حکومت اعلی بدخشان واقع میباشد.

اشکاشک: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳کران منجان مربط حکومت درجه ۲ جرم که در علاقه حکومت اعلی بدخشان واقع شده است.

اشکاشم: حکومت درجه ۳ ومرکز کمیساری علاقه واخان است که در کنار جنوبی دریای پنجه بارتفاع (۲۵۹۱) متر از سطح بحر واقع شده است و بین خطوط ۷۱ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۳ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۰ دقیقه ـ ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمال قرار دارد دریای آمو درین جا از درهٔ تنگی عبور کرده و جریان آن طرف شمال مشرق منحرف میشود. علاقه تنگ اشکاشم که در دامنهٔ شمالی کوه هندوکش واقع شده کوهسار بوده و دارای پستی‌ها و بلندی‌های زیادی است، قلل شامخه و یخچال هندوکش که قسماً بیش از (۷۰۷۷) متر ارتفاع دارد بامنظرهٔ پر هیبت آن از کنار دریا از سمت جنوب نمایان است. قلهٔ یخچال نوشق که در جنوب شرق واقعست (۷۴۸۶) متر بلندی دارد و چندین شیله‌های تند ازین یخچال‌ها بر آمده بطرف دریای آموجاری گشته است قلهٔ اشکاشم نیز طرف غرب یکی ازین شیله‌ها واقع میباشد، اشکاشم از مرکز علاقه داری زیباک که طرف شمال شرق آن قرار دارد ۳۱کیلومتر فاصله دارد ـ زبان اشکاشمی یکی از شاخه‌های آریائی بوده و تاکنون اشکاشمی‌ها آنرا حفظ کرده‌اند .

پیشه اهالی غالبا مالداری و زراعت و ساخت چکمن (چین پشمی) و نمد است. یک نوع گوسفند معروف به (گدی) در آنجا تربیه شده و بکثرت وجود دارد که جثه خورد داشته و سال دو بار چوچه میدهد و هر بار سه الی پنج چوچه بار می‌آورد. حکومت اشکاشم شامل دو علاقه داری درجه ۲ موسوم به علاقه داری (زیباک) و علاقه داری (شغنان) میباشد، در علاقه داری شغنان یک باب مکتب ابتدائی نیز بغرض تعلیم و تربیه اطفال اهالی تاسیس یافته است. پیداوار زراعتی اشکاشم غالباً زغر، باقلی، جو و جواری میباشد که بمصرف خود اهالی آن میرسد.

اشکامل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در غرب قلعهٔ اشکاشم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۱ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه – ۴۱ دقیقه – ۱ ثانیه کائن میباشد.

اشکان: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خیر آباد که در علاقهٔ حکومت درجه ۲ جرم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۱ درجه ـ ۱۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ـ ۵۵ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه کائن میباشد.

اشکری: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ دو چینه در علاقهٔ کتراز (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و بین خط ۶۹ درجه ـ ۱۰ دقیقه ـ ۳۵ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۵۷ دقیقه ـ ۲۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اشک گرده: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود در علاقهٔ حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که از مرکز حکومتی تقریباً (۱۲) کیلومتر فاصله دارد.

اشکمش: مرکز حکومت درجه (۴) است که بهمین نام یاد میشود و مربوط حکومتکلان تالقان تعلقه ولایت قطغن بوده در بین خطوط ۶۹ درجه ۱۵ دقیقه ـ و ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۶ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ و ۱۰ ثانیه و خط ۳۶ درجه ـ ۳۲ دقیقه ـ ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن و درکنار دریای اشکمش تخمیناً به ۵، ۳۰ کیلومتری جنوب خان آباد واقع میباشد، اراضی، اطراف آن هموار وکم آب و بعضاً بائر است، بطرف غرب علاقهٔ اشکمش دشت بی آب (شوراب) واقع شده که در سابق راه کار وانی بین کابل و نهرین و خان آباد بود. بسمت شمال و جنوب آن کوه بچه‌های خاکی و سنگی واقع شده، آب و هوای آن گرم و خشک است دریای اشکمش از کوهای خوست و فرنگ سرچشمه گرفته و از علاقهٔ اشکمش عبور نموده و بعد از طی مسافه تخمیناً ۵،۵ کیلومتر در سمت غربی بدریای خان آباد میریزد و یک دریای سیلابی بوده و علی العموم خشک میباشد. زراعت اشکمش اکثراً للمی است و غالباً گندم، جو، نخود، خربوزه، و تربوز میباشد.

در سمت جنوب آن یک معدن ذغال سنگ نیز وجود دارد که فعلاً سالانه تخمیناً معادل ۸۵۰ خروار (۲۵۰) تن ذغال از آن استخراج و برای رفع احتیاجات فابریکه قند بغلان بشکل کوک در آورده میشود اشکاشم در دوره‌های تاریخی بنام ذروالین شهرت داشت.

اشکن: کوهی ایست بطرف شمال پش دره متعلق حکومتکلان کنرها (مربوط ولایت مشرقی) که بین خطوط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۴۰ دقیقه – ۱۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۴ ثانیه شمالی میباشد.

اشکه: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در شرق قلعهٔ سنگ مانه در علاقهٔ حکومت جاغوری (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه ـ ۲۶ دقیقه ـ ۱۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۲۳ ثانیه واقع میباشد.

اشکیلک دره: دره ایست بفاصلهٔ ۹۰ کیلومتر در جنوب غرب تکزاز در علاقهٔ حکومت درجهٔ اول سنگ چارک (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) که بین خط ۶۵ درجه ـ ۵۷ دقیقه ـ ۱۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ـ ۴۱ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اشکینک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ چهار برجک در حوزه حکومت درجه اول چخان سور متصل سرک (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع و بخط ۶۲ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۵۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اشکینک: نی زاریست که در جنوب غرب قلعهٔ چخانسور (مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه) کائن و تخمین بین خط ۶۲ درجه ـ ۳ دقیقه – ۱ ثانیه و ۶۱ درجه ـ ۲ دقیقه – ۴۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه – ۴۲ ثانیه و ۳۱ درجه – ۱۵ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اشکینک: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ چهار برجک علاقهٔ حکومت درجه اول چخانسور متصل سرک (مربوط حکومت اعلی فراه) کائن و بخط ۶۲ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۱۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۰ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اشلان: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ ادین خیل در علاقهٔ حکومت درجه اول مقر (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بین خط ۶۸ درجه – ۱ دقیقه ـ ۴۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اشلر دره: دره ایست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شمال حکومت درجه ۲ بلچراغ (مربوط حکومت اعلی میمنه) که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه ـ ۸ دقیقه ـ ۴۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ـ ۵۳ دقیقه – ۱۲ ثانیه واقعست.

اشم: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در شمال شهر میمنه متصل سرکیکه بطرف حکومت شیرین تگاب (مربوط حکومت اعلی میمنه) میرود و بین خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۲ دقیقه – ۸ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اشمانزئی: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریهٔ سروبی (مربوط حکومت درجه ۴ سروبی متعلق ولایت کابل) که بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۲۳ دقیقه – ۲۲ ثانیهٔ

مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۴ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اشمره: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ پنجه در علاقهٔ حکومت درجه ۴ واخان (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بین خط طول‌البلد ۷۲ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۵۸ دقیقه ـ ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اشمین کوتل: کوتلی است بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب زرنی قلعه که تخمین (۲۶۵۶) متر از سطح بحر ارتفاع داشته و در علاقهٔ بکوا و خاشرود (مربوط حکومت اعلی فراه) بین خط طول‌البلد ۶۴ درجه ـ ۱۹ دقیقه ـ ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۷ دقیقه ـ ۳۲ ثانیه شمالی واقع میباشد.

اشوارو: قریه ایست که در حوزهٔ حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات واقع شده است.

اشوی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در حکومت درجه ۲ بکواه مربوط اعلی فراه واقع گردیده.

اصحاب کهف: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که در (۱۰۱) کیلومتری جنوب غرب مرکز میمنه واقع گردیده و زیارت (اصحاب کهف) که قریهٔ مذکور هم بدین اسم نامبرده میشود، در همین علاقه قیصار کائن است.

در سابق زیارت و قریه مذکور بنام (آلتی خواجه عزیزان) یعنی شش خواجه عزیز در قریه چیچکتو و قیصار شهرت داشته مرجع زیارت و احترام زائرین بود.

این قریه دریک تگاب (دره) بین دو سلسله تپه‌های بلند خاکی که از شرق به مغرب امتداد دارد واقع میباشد در بین غار دهلیزی دور خورده و در قسمت فوقانی این دهلیز یک خانه مدور گنبد نما و در وسط آن یک منفذ شده و درگوشه شمالی این مغارهٔ گنبدی، یک مغارهٔ دیگری است مانند یک اطاق کوچک، بیک کنارهٔ کوچک، بیک کتارهٔ چوبی و کلکین پنجره داری جدا شده که خیلی تاریک میباشد، مغارهٔ مذکور طبیعی نیست بلکه مصنوعی و حفر شده است همین طور از بعضی قباله‌ها و اسناد تاریخی که در دسترس اهالی آنجا موجود است قریه (اصحاب کهف) موجود از (۱۱۵) سال باینطرف بنام (آلتی خواجه) یا آلتی خواجه عزیزان موسوم و مرجع زیارت زائرین بوده است گرچه هویت و کیف تاریخی آن پوره واضح نیست اما اینکه بنام (آلتی خواجه عزیزان) قریه و زیارتی در چیچکتو و قیصار میمنه وجود داشته و بعد باین اسم نامیده شده است محقق میباشد، طبق روایتی که در ترجمه فارسی کتاب (توحید مفضل) و دیگر آثار موثوق وارد است این زیارت از سه صدسال باینطرف مورد زیارت زائرین

واقع بوده است، احترام و عقاید راسخی که اهالی مانند دیگر عتبات اسلامی به آن داشته‌اند از دستبرد حوادث روزگار محفوظ و مصون مانده است.

اصغر خیل بالا: قریه ایست در خود زائی مربوط حکومت درجه اول مقر که مربوط حکومت اعلی غزنی بوده و باشندگان اینقریه به قوم علی خیل اند که شاخی از قوم سلیمان خیل میباشند.

و قریه دیگری نیز بنام «اصغر خیل پایان» وجود دارد که باشندگان آن طایفه علی خیل بوده و قریه مذکور از مربوطات حکومت درجه اول مقر است.

اصغری: قریه ایست در علاقه داری درجه (۳) آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر در حوزهٔ حکومت اعلی غزنی که از مرکز حکومتی ۱۷،۵ کیلومتر فاصله دارد.

اصفهان: نهری است بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ وزیر آباد، در علاقه حکومتکلان بلخ (مربوط ولایت مزار شریف) و موقعیت آن بین خطوط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اصل بهارک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۲ کیلومتر در حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع شده است.

اصل چخانسوز: علاقه داری درجه ۳ است مربوط حکومت درجه اول چخانسور، متعلق حکومت اعلی فراه.

اضویک: دره ایست که در علاقه حکومت درجه ۲ درواز واقع و از مربوطات حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اطغر: علاقه داری درجه ۲ حکومت مربوط درجه ۲ شنکی متعلق (ولایت قندهار) است که دارای ۲۳ قریهٔ خورد و بزرگ بوده و بسمت شرقی آن کوه (بری غر) که تقریباً از درخت‌های بادام کوهی، پسته و بید کوهی مستور است کائن میباشد. دریای اطغر که از وازه خواه غزنی منبع میگیرد از سمت شرق بطرف غرب جریان داشته و در فصل بهاران که موسم آب خیزی است دهاقین برای زراعت خود از آن استفاده میکنند، علاوة در آنجا چشمه‌های جاری نیز وجود داشته و برای زراعت آن منطقه کمک زیاد میکند. پیدا وار زراعتی آن جو، جواری، ماش، باقلا و حیوانات آن گاو، گوسفند، بز و اسپ است که تربیه میشود.

اعجم: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود در علاقهٔ حکومتکلان دایزنگی که متعلق ولایت کابل میباشد.

اعظم خان: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ چهار برجک (مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه) که بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۳۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۹ دقیقه ـ ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اعظم خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر بطرف شمال قریهٔ سر و بی‌متصل رود اوسبین (مربوط ولایت کابل) وقوعداشته و بین خط طول‌البلد ۱۹ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۵۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۳ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اعظم قلعه: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در شمال شهر شرق قندهار (مربوط ولایت قندهار) واقع و بخط ۶۵ درجه ـ ۵۶ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۲۸ دقیقه ـ ۲۳ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اعنابه: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر که متعلق حکومت اعلی پروان میباشد.

اغارجوی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر در ده میرداد مربوط ولایت هرات واقع گردیده است.

اغدک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریهٔ غاز در علاقه منجان مربوط (حکومت اعلی بدخشان) واقع بوده و بخط ۷۰ درجه ـ ۴۹ دقیقه ـ ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۵۰ دقیقه ـ ۱۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن است.

اغرآباد: (آقرباد): – قلعه ایست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب قلعة السراج در علاقهٔ حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۳ دقیقه ـ ۵۱ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۳۲ دقیقه عرض البلد شمالی واقع میباشد.

اغرام: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز که متعلق حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اغرم: دره ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اغری سنگ: قریه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر که بطرف جنوب حکومت دوشی متصل درهٔ خواجهٔ زاهد (مربوط ولایت قطغن) واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۴۳ دقیقه ـ ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۳۵ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اغز: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع گردیده است.

اغزباغ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر از مرکز حکومت درجه ۳ برکر (اسمار) مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی واقع میباشد.

اغزمی: قریه‌ایست در تکزازمرکز حکومت درجه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان که متعلق ولایت مزارشریف میباشد.

اغزمی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف جنوب سرای خواجه متصل سرک در حوزهٔ کوهدامن (مربوط ولایت کابل) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۴۰ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اغیل سای: قریه ایست در شمال دریای تالقان که مربوط حکومتکلان تالقان (متعلق ولایت قطغن) بوده اراضی قسمت شرق و غرب آن للمی کاری میشود.

افشارخان: قریه ایست که در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع شده.

افشار نانک چی: قریه ایست که تقریباً بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شمال غرب مرکز شهر کابل واقع شده مکتب ژاندارم و پولیس و ریاست مرستون کابل نیز حاضراً درین قریه واقع میباشد. قبلاً سرکی که بین کابل و پغمان امتداد داشت از وسط این قریه عبور میکرد لکن اکنون سرک مذکور متروک گردیده و سرک جدیدی از راه کارته ۴ و علی آباد احداث شده است، گرچه سرک مذکور سابق نیز وجود داشته و بعضاً عبور و مرور از آن صورت میگیرد، اهالی این قریه مالدار و زراعت پیشه میباشند. زراعت جو، جواری، وگندم درین حوزه رواج دارد.

افضل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ سرکاری در حکومت مقر (مربوط حکومتی اعلی غزنی) واقع و بخط ۶۷ درجه ـ ۴۹ دقیقه و ۴۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه ۴۹ دقیقه ـ ۴۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

افضل ثانی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ گدام در علاقهٔ‌ترین (مربوط ولایت قندهار) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۵۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۳۷ دقیقه ـ ۱۳ ثانیهٔ شمالی میباشد.

افضل خان: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سرایخواجه در حکومتی کوهدامن (مربوط ولایت کابل) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۱۲ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۲۸ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

افضل خواجه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات (متعلق ولایت هرات) واقع گردیده است.

افضل کوتل: کوتلی است که بفاصلهٔ ۷۷ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقهٔ انجیل

(مربوط ولایت هرات) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۱ درجه ـ ۵۹ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه و خط ۳۴ درجه – ۴۴ دقیقه ـ ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

افغان: تهانه ایست به فاصله ۱۰ کیلومتر در شمال قریهٔ دربند در علاقهٔ مهمند دره (مربوط ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۷۱ درجه ـ ۴ دقیقه ـ ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۷ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

افغان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در شمال شرق قلعه حکومت شین دند (مربوط ولایت هرات) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه ـ ۱۷ دقیقه ـ ۱۹ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه ـ ۲۲ دقیقه ـ ۳۱ ثانیه شمالی کائن میباشد.

افغان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بخط ۶۴ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۲۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه ـ ۲۲ دقیقه – ۱۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

افغان: تهانه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در غرب قلعه چاربرجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق (حکومت اعلی فراه) واقع و بخط طول‌البلد ۶۱ درجه ـ ۵۲ دقیقه ـ ۵۹ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۱۸ دقیقه ـ ۲۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

افغان تپه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر از مرکز حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع شده است.

افغانستان: مملکت افغانستان در قلب آسیا بین خطوط ۶۰ درجه و ۳۰ دقیقه و ۷۵ درجه و ۵۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه و ۳۰ دقیقه و ۳۸درجه و ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست مساحه این کشور در حدود (۸۰۰۰۰۰) کیلومتر مربع و تعداد نفوس آن بیش از ۱۲ ملیون میباشد.

حدود اربعه: ـ افغانستان از طرف شمال متصل است به جمهوریت تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان مربوط اتحاد جماهیر اشتراکیه شوروی، سرحد مشترک جمهوریتهای فوق الذکر و افغانستان ازپوزه (پوریلوشیکوکی) poralo-schei-kooky در شرق شروع و بقریه ذوالفقار در غرب ختم میشود. درین فاصله تقریبا دو هزار کیلومتر، یک حصه بزرگ سرحد مشترک مملکتین و تقریبا (۱۳۰۰) کیلومتر آن توسط دریای آموتعین و ترسیم گردیده است و در باقی نقاط، سرحد افغانستان و مستملکات روسیه (به استثنای حوزه بالامرغاب که در آنجا برای چند کیلومتر دریای مرغاب سرحد طبیعی افغانستان و ترکمنستان را تشکیل نموده است) توسط علائم سرحدی (پیلرها) تثبیت گردیده است.

در مغرب افغانستان مملکت ایران واقع و سرحدات مشترک مملکتین بعضا توسط عوارض طبیعی مانند دریا، قول، نمکسارها و مابقی توسط پیلرها از شمال تا جنوب یعنی از ذوالفقار در شمال تا کوه ملک سیاه در جنوب تعین گردیده است، افغانستان در جنوب محدود و متصل است به بلوچستان، حصه‌ئی از خاک پشتونستان، که خط سرحدی توسط ریگزارها جبال و کوهای آتش فشانی و غیره تشکیل شده است.

در شرق افغانستان، متصل است به چین (واخان، در حوزه شمال شرقی افغانستان با ولایت سیکیانک چین، تقریبا در مسافه صد کیلومتر، سرحدات مشترکی را دارا است) و چترال و خاک پشتونستان.

افغانستان یک مملکت کوهستانی است که میدانهای وسیع کم دارد. بجز در حصه شمالی آن در دیگر جاهای آن سطح هموار کمتر دیده میشود. بعضی جاهای آن به سبب قلت باران و آب و خشک ریگستان میباشد. حاصلخیزترین نقاط افغانستان وادی هائی است که در میان کوها واقع شده آبیکه از کوها سرازیر میشود، وادی‌ها را سیراب ساخته و مردم بکشت و زراعت مشغول میشوند و هر قسم میوه جات، حبوبات و سبزیجات بدست می‌آید مناطق مهم افغانستان مانند کابل جلال آباد، قندهار، هرات، بدخشان و میمنه همه در بین همین وادیهای شاداب و حاصلخیز وقوع دارند.

افغانستان بوسیله کوها و سطوح مرتفع و وادیها بچند منطقه بزرگ تقسیم گردیده، مانند منطقه شمالی، منطقه هندوکش، بدخشان، هزاره جات، قندهار، هرات، فراه (سیستان).

کوهای افغانستان: افغانستان یک مملکت کوهستانی است و کوهای مشهور آن ازین قرار است.

۱ ـ **کوه هندوکش:** این کوه از سطح مرتفع پامیر (بام دنیا) شروع شده از شمال کابل عبور مینماید. و کوه پغمان که در شمال غربی کابل واقع و بجانب غزنی امتداد دارد از شاخه‌های هندوکش میباشد. سلسله کوه هندوکش منطقه شمالی افغانستان را از کابل جدا میسازد، بلندی این کوه (۷۷۴۰) متر است و مشهورترین قله آن (تیراج میر) نام دارد اکثر حصه‌های این کوه دائما با برف پوشیده و از گیاه و علف محروم است، در بعضی جاها برف کوچ همدارد. اکثر دریای افغانستان از همین کوه و شعبات آن سرچشمه میگیرد و بعضی دریاهای آن از کثرت آب قابل عبور و مرور نمیباشد دره‌های مشهور آن: درهٔ خاواک، درهٔ سالنگ و درهٔ بروغیل است.

۲ ـ **کوه بابا:** ـ این کوه را دره بامیان از سلسلهٔ هندوکش جدا میکند و تخمیناتا ۲۰۰ کیلومتر

بجانب مغرب امتداد دارد ارتفاع این کوه نسبت به هندوکش کم‌تر است و بطرف مغرب با سفید کوه و سیاه کوه پیوست میگردد. بلندترین قله کوه بابا (شاه فولادی) نام دارد و دریای هلمند از همین کوه سرچشمه میگیرد.

۳ ـ کوه سفید: ـ از کوه بابا تا گوشه شمال غرب هرات میرود، دریای مرغاب و بعضی معاونهای دریای هریرود از همین کوه سرچشمه میگیرد، حصه مغربی آنرا سرابند میگویند.

۴ ـ سیاه کوه: ـ از گوشه غرب کوه بابا شروع شده و با سفید کوه بطور متوازی سیر نموده تا جنوب غرب هرات امتداد دارد، منبع دریای (خاش رود) از همین کوه است.

۵ ـ کوه سفید یا (سپین غر): ـ این کوه بجانب شرق افغانستان واقعست که از غرب شهرپشاور شروع شده و بطرف غرب رفته تا جنوب شهر کابل میرسد، بعد از کوه هندوکش و کوه بابا و کوهای ترکستان یکی از بلندترین کوهای افغانستان است یک شاخ این کوه بطرف جنوب امتداد یافته وادی جلال آباد را از منطقه جنوبی جدا میسازد.

۶ ـ کوه سلیمان: ـ این سلسله کوه در جنوب افغانستان شمالا و جنوبا امتداد یافته و گوشه شمالی آن تاسپین غر میرسد و قله آن موسوم به تخت سلیمان است.

۷ ـ تیر بند ترکستان: ـ تیربند ترکستان از کوه بابا شروع شده و بطرف شمال ممتد گردیده تا بالا مرغاب میرسد.

دریاهای مشهور افغانستان: ـ گرچه در افغانستان باران زیاد نمی‌بارد اما نقص قلت باران را کوهای زیادی که در نقاط مختلف مملکت واقعست تلافی مینماید چراکه در زمستان به کوهای بلند برف باریده و در تابستان آهسته آهسته آب شده و بطرف وادیها سرازیر میشود و دریاها را تشکیل میدهد که در آبیاری مزارع از آن استفاده میگردد.

دریاهای مشهور افغانستان حسب ذیل است:

که با معاونین خود تا بحر میرسد این دریا از درهٔ (اونی) در کوه پغمان سرچشمه گرفته و از گوشه مغربی داخل شهر کابل گردیده شهر را بدو حصبه تقسیم مینماید. و از بین شهر گذشته با اتحاد معاونین آن حجمش بزرگ گردیده بدریای سند و از آنجا به بحر میرسد. معاونین آن قرار ذیل است:

الف ـ دریای لوگر که از جنوب کابل می آید.

ب ـ دریای پنجشیر که از طرف شمال می آید.

ج ـ دریای تگاب.

د ـ دریای الیشنگ.

ح ـ دریای الینگار.

و ـ دریای کنرها که بزرگترین و طویلترین معاون دریای کابل است و در شمال شرق شهر جلاآباد بدریای کابل ملحق میگردد دریای کابل با اتحاد معاونین خود از وادی کابل بطرف شرق رفته از (دکه) و علاقه سرحدی افغانستان گذشته به وادی پشاور داخل میگردد و آبهای (سوات و (پنجکوره) نیز در ان ریخته بنام (اباسن) یاد میشود و بالاخره بدریای (سند) میریزد.

۲ ـ دریای هلمند: ـ این دریا از حیث طول و عرض بزرگترین دریای افغانستان است که از کوه بابا سرچشمه گرفته و بطرف جنوب و جنوب غربی سرازیر شده علاقه‌های زیادی را سیرآب و اخیراًدر جهیل سیستان میریزد دریای ارغنداب که از جمله معاونین آن میباشد از کوهای هزاره جات منبع گرفته و بطرف جنوب غرب روان شده وادی ارغنداب را سیرآب میسازد بدریای هلمند میریزد، یکی از معاونین دیگر دریای هلمند دریای (ترنک) است که بجنوب غرب قندهار بدریای هلمند ملحق میشود.

۳ ـ دریای هری رود: دریای هریرود منابع متعدد و معاونین زیادی دارد این دریا بطرف غرب جاری و از جنوب هرات گذشته بعد از طی مسافه بعید از میان جنگلها بر آمده بجانب شمال میرود و در ریگستان ترکمان ناپدید میشود. دریای هری رود بسیار فیض رسان است حاصل خیزی هرات و نواحی آن از برکت همین دریا است.

۴ ـ دریای آمو یا (آکسس): ـ در سرحد شمال شرق افغانستان از سطح مرتفع پامیر برآمده افغانستان و ترکستان روسی (ملک بخارا) را از هم جدا میسازد سمت رفتار آن جانب غرب است معاونین زیادی چون (رود پامیر، دریای پنجه، دریای کوکچه، دریای خان‌آباد، دریای بغلان) بان ریخته و سرحد شمالی افغانستان را سیرآب کرده از گوشه شمال غرب خارج گردیده و در جهیل ارال میریزد.

۵ ـ دریای خاش رود: ـ این دریا از سیاه کوه برآمده بطرف جنوب جاری و بعد از آبیاری اراضی اطراف (گلستان) و (دلارام) مربوط فراه به آب ایستاده سیستان میریزد.

۶ ـ دریای مرغاب: ـ این دریا از سفید کوه منبع گرفته و بطرف غرب جریان میابد و از بالا مرغاب گذشته به سمت شمال غرب متوجه و چندین دریای دیگر نیزبان ضمیمه شده بالاخره مستقیماً به سمت شمال جاری میگردد تا (بمرو) واصل و از آنجا در ریگستان ناپدید میشود.

۷ ـ فراه رود: ـ این دریا از سیاه کوه منبع گرفته بطرف جنوب روان میشود و زمینهای زیادی را

در اطراف و نواحی خود سیراب نموده بطرف سیستان میرود و در آنجا ناپدید میگردد.

نباتات افغانستان: ـ افغانستان در منطقه معتدله شمالی واقع شده خاک و آب و هوای آن برای زراعت و تربیه انواع نباتات موافق میباشد. از جنس حبوب گندم، جو، برنج، جواری، نخود، عدس (نسک) باقلی، ماش، لوبیا، ارزن، شاخل بکثرت زرع میشود. گندم و برنج انواع مختلفه دارد نباتات روغنی از قبیل: شرشم، زغر، کنجد، خشخاش زیاد کاشته میشود و برای گرفتن روغن آنرا زرع مینماید. پنبه که در سالهای اخیر بکشت و کار آن توجه زیاد بعمل آمده در حصه مزار شریف، قطغن، فراه و هرات زیاد کاشته میشود. از حاصلات آن بر علاوه مصرف در فابریکات داخلی به مقدار زیادی بخارج هم فرستاده میشود.

لبلو در اکثر نقاط افغانستان زرع اما از وقتیکه در بغلان فابریکه قند تاسیس شده بمقدار زیادتر کاشته میشود. فابر یکه بغلان از حاصلات لبلوی انجاتقریباً سه ماه بگردش می‌افتد ـ کشت و کار کچالو در تمام نقاط، افغانستان رواج داشته و علاوه بر مصارف داخلی، سالانه بمقدار زیادی بخارج نیز صادر میشود. تمباکو نیز در اکثر نقاط مملکت زرع میشود که بعضا در تدخین چلم و برخی در ساختن نسوار بمصرف میرسد.

میوه‌جات: ـ در افغانستان انواع مختلفه میوه پیدا میشود، اهالی برای باغداری شوق و رغبت زیادی دارند، در اکثر شهرهای افغانستان مانند کابل، قندهار و هرات باغهای زیادی وجود دارد، میوه‌های عمده افغانستان عبارة از انگور، انار، بادام، سیب، زردالو، بهی، ناک، انجیر، شفتالو، الوبالو، جلغوزه، پسته، توت، چهار مغز، نارنج، مته، تربوز و خربوزه میباشد. حاصلات بادام، پسته، انگور و انار افغانستان خیلی مهم است و سالانه مقدار زیادی بممالک خارجه فرستاده شده و از جملهٔ اقلام صادراتی میباشد.

نباتات طبی: نباتات طبی تقریبا در تمام افغانستان پیدایش دارد که اکثراً بصورت خودروی میباشد. عمده‌ترین انها از این قرار است: جوانی، بادیان زوف، عنب الثعلب (سگ آنگورک) شیرین بویه، خطمی، گل بنفشه، گـل گـاوزبان، بـید مشک، کـاکـتی، نـعناع، پـودینه، اسـفرزه، خاکشیر، عناب، شیرخشت، ترنجبین، هنگ، گندلی، (که گنده فیروزه از آن به دست می‌آید) کتیرا و زیره که یکی از نباتات مهم افغانستان است. زیره یکی از اقلام صادراتی بوده در هرات، بدخشان، نورستان و بعضی حصه‌های هزاره‌جات بکثرت حاصل میشود.

حیوانات افغانستان: ـ در افغانستان پرورش مال مواشـی در مـناطق عـلف‌زار و دامـنه‌های سرسبز کوها رواج زیاد دارد اهالی غالبا مالدارند و برای پیدا کردن چراگاه بصورت خانه بدوش

زندگانی میکنند و گله‌های خود را از یک منطقه بدیگر منطقه نقل میدهند. حیوانات اهلی افغانستان قرار ذیل است:

گاو: در عموم نقاط افغانستان بکثرت پیدا میشود که برای قلبه و بار کشی استخدام میگردد گاوهای شیری قندهار، سمت مشرقی و کنرها بسیار مشهور است از گوشت، پوست و شیر آن بسیار استفاده میشود.

گوسفند: در افغانستان گوسفند بسیار زیاد است شیر، پشم، گوشت و پوست آن بکار میرود یکنوع گوسفند که مشهور بقره قلی است اکثراً در ولایت شمالی افغانستان و هرات تربیه میشود. و پوست آن در تجارت بازارهای دنیا رونق بزرگی دارد و فعلاً بزرگترین قلم تجارتی افغانستان میباشد.

بز: در تمام نقاط افغانستان تربیه میشود از گوشت، پشم، پوست، شیر و پت آن استفاده میشود بزرگترین پیدایش بز، کوهستانات مرکزی کابل، نورستان وسمت مشرقی است.

اشتر: چندی قبل که معابر افغانستان شکل درستی نداشت، اشتر یگانه وسیله حمل ونقل محسوب میشد، لکن امروز اهمیت اشتر نسبتاً کم شده، با این هم قبایل خانه بدوش برای حمل و نقل لوازم خود هنوز از آن کار میگیرند و از پشم، پوست و گوشت آن استفاده مینمایند، اشتر فراه برای شواری بسیار شهرت دارد.

اسپ: در ولایات شمال کشور اسپ یگانه وسیله حمل ونقل و سواری اهالی بوده و در ولایات قطغن، مزار شریف، میمنه، هرات و غیره بکثرت تربیه میشود اسپهای قطغن بسیار اعلی و مشهور است و اسپ در کارهای عسکری از قبیل کشیدن توپ‌ها نیز استخدام میشود.

خرو قاطر: در تمام نقاط افغانستان پیدا میشود و برای بارکشی از آن کار میگیرند. خر در ترکستان و هرات و قاطر در سمت جنوبی و مشرقی بسیار تربیه میشود.

حیوانات وحشی: حیوانات وحشی در افغانستان بسیار زیادانـد، مخصوصاً در جنگلهای شمالی و دشت‌های سمت مغربی شیر، پلنگ، گرگ، کفتار، گوره خر، خشگاو، خفک، سگ آبی ،آهو، روباه و شغال پیدا میشود و مردم حیوانات مذکور را ذریعه تفنگ، دام و تلک و غیره شکار میکنند و پوست آنرا گرفته بفروش میرسانند.

طیور: در افغانستان پرورش طیور اهلی بسیار رواج دارد مشهورترین طیور اهلی مرغ خانگی است که در تمام نقاط مملکت تربیه میشود، دیگر طیور از قبیل کبوتر، فیل مرغ، قاز و غیره در اکثر جاها وجود دارد اما کبوتر خانگی زیاد است، انواع طیور وحشی نیز زیاد و مشهورترین آنها

کبک، لگلگ، اقسام مرغابی، قاز، مرغ دشتی، گنجشک، بود نه، قمری، فاخته، دراج، کلنگ، بلبل، طوطی، طاوس، کبوتر صحرائی و غیره میباشد که شکار میشوند. طیور وحشی که شکار نمیشوند مانند باز، شاهین، گرگس و عقاب هم پیدا میشود .

معادن افغانستان: در افغانستان معادن بسیاری پیدا میشود، مشهورترین معادن قرار ذیل است:

۱ ـ فلزات قیمتی: یک معدن مهم طلا در قندهار کشف شده ولی تاکنون به استخراج آن اقدام نشده، تنها بذریعه ریک شوئی از بعضی دریاها مانند دریای کوکچه مقدار زیادی استحصال میگردد. معادن بزرگ نقره در پنجشیر، غوربند، دایزنگی کشف شده.

۲ ـ معادن آهن: در پغمان، پنجشیر، هرات، شنوار مشرقی، دره صوف مزار شریف و بهارک بدخشان کشف شده، و معدن شاه مقصود که یک سنگ قیمتی است در قندهار وجود دارد. معدن مس نیز در بسا مواضع از قبیل چهل ستون کابل کهمرد، بامیان ارغنداب قند هار، نهرین، ارزگان مقر و جلال آباد وجود دارد.سرب در فرنجل، غوربند، بهسود، ارزگان و خاکریز قندهار موجود است. علاوتاً معادن جست نیز در فرنجل و بامیان و معادن قلعی در ارغنداب وردک، غوربند و معادن المونیم در تنگی و اغجان لوگر و معادن نیکل در جدران کشف شده است. معدن تیل خاک در هرات و مزار شریف و بعضی جاهای دیگر نیز یافت میشود. معادن زغال سنگ در غور بند، اش‌پشته، تاله و برفک، نهرین، کرخ هرات ارزگان، دایزنگی و کوتل لته بند پیدا شده و کار استخراج معادن اش‌پیشه، تاله و برفک و کرخ هرات جاریست.

طلق: که یکی از احجار عمده است، معادن آن در کوهای پنجشیر. کوهای مشرقی، کابل میدان، ارزگان، و غیره میباشد علاوه بر معادن فوق الذکر معدنیات دیگر از قبیل سنگ چونه سنگ ریشه، سنگ مرمر، نیل طوطیا، سنگ گوگرد، و غیره در اکثر نقاط افغانستان پیدا میشود.

جواهر: ـ احجار قیمتی از قبیل یاقوت و لاجورد در افغانستان بسیار است، چنانچه یک معدن یاقوت در جگدلک کشف شده و یک معدن لاجورد در بدخشان وجود دارد که از آنجا بمقدار زیادی لاجورد استخراج شده و در فابریکه حجاری کابل حکاکی و از ان زیورات قطی نسوار، لب نی و غیره سامان ظریف میسازند، معدن لعل نیز در بدخشان کشف شده است.

صنایع در افغانستان: ـ افغانستان نظر باهمیت تاریخی و موقعیت جغرافیائی خود از قدیم الایام مرکز صنایع بوده و اثار باستان آن نشان میدهد که صنعت قالین، گلیم، سطرنجی نمد، پوستین، پوستینچه، کوسی، آهنگری، مسگری، زرگری، کاشی سازی و منسوجات ابریشمی و

پشمی از قبیل قناویز، دستمال، لنگی ابریشمی، کرک برک پتوی پشمی درین کشور متداول بوده و هنوز متداول است، چنانچه بعضی ازین صنایع مانند قالین بافی، کرک، برک، صنایع ابریشمی هنوز شهرت دارد و روز بروز بیشتر ترقی نموده است.

سنگتراشی: ـ قدیم‌ترین صنعت افغانستان بوده و تا امروز در اکثر نقاط افغانستان آثار آن دیده میشود. بلکه متداول است و در عمارات و صحنه‌های سنگ فرش بکار میرود مراکز مهمه سنگتراشی کابل، قندهار و هرات است. فابریکه حجاری و نجاری کابل این صنعت را بیشتر ترقی داده است.

پارچه بافی: پارچه‌های معروف افغانستان عبارت است از قاقمه مزار شریف، الچه قطغن و مزار، کرک، قناویز، نرمه، پتو، بشرویه، کرباس دستمال و چادرشب هرات ـ کشمیره و پتوی استالف، لنگی ابریشمی کابل و مشرقی. درین اواخر فابریکه‌های نساجی، کابل جبل السراج ؛ پل خمری، قندهار. صنایع پشمی و نخی را بیشتر ترقی داده و مخصوصادر سه سال اخیر شرکت صناعتی ابریشم در قطغن، صنعت ابریشم کاری را نیز بر روی کار اورده و هنوز هم دستگاهای مذکور توسعه داده میشود.

پوستین دوزی: ـ این صنعت از قدیم در غزنی و کابل شهرت دارد، پوستین و پوستینچه اعلی از پوست بره ساخته و بصورت بسیار قشنگ ابریشم کاری میشود. دستکش‌های که از پوست گوسفند ساخته میشود نیز بسیار مشهور است این صنایع علاوه برینکه در داخل استعمال میشود در خارج نیز صادرات دارد.

نجاری: نجاری قدیم افغانستان خیلی مشهور است مخصوصاً شبکه کاریهاو نقاشیها و کنده کاریهای که بر روی چوب میشد کمال ذوق و سلیقه باستانی ارباب فن این کشور را نشان داده و حیرت‌انگیز است، چنانچه اکثر تکه‌های ارسیها و ککین‌های قدیمه را مردم اروپائی بقیمت گزافی خریداری مینمایند، درین اواخر این صنعت نیز دوباره احیا گردیده و فابریکه حجاری و نجاری درین باره خدمت میکند.

کاشی کاری و کلالی: کاشی کاری در افغانستان از صنایع بومی است، مراکز عمده آن هرات، مزار شریف، بلخ، غزنی و بگرام میباشد اثار عمده کاشی کاری در تمام نقاط فوق الذکر دیده میشود مخصوصادر هرات از کاشی کاری‌های چند قرن پیش اثار زنده ئی در زیارت گازرگاه و مسجد جامع تاریخی آنولا باقی است کاشی کاری مسجد جامع اخیراً تجدید شده و در هرات برای زنده ساختن و ترقی آن اقدامات بعمل آمده است.

کذا در استالف کابل نیز کاشی سازی ترقی نموده کاسه، بشقاب، مرتبان و غیره چیزهای کاشی در آنجا ساخته میشود. علاوه بر صنایع فوق الذکر بعضی فابریکات از قبیل فابریکات حربی، تکمه سازی، سمنت سازی، قند سازی و غیره نیز موجود است.

تشکیلات اداری:

کشور افغنستان از حیث تشکیل اداری به هفت ولایت و شش حکومت اعلی تقسیم شده قرار ذیل .

ولایات:

ولایت کابل

ولایت مشرقی

ولایت جنوبی

ولایت قندهار

ولایت هرات

ولایت مزار شریف

ولایت قطغن

حکومت اعلی :

حکومت اعلی پروان

حکومت اعلی غزنی

حکومت اعلی گرشک

حکومت اعلی فراه

حکومت اعلی میمنه

حکومت اعلی بدخشان

هر ولایت و حکومت اعلی بحکومت‌های کلان، درجه اول، درجه دوم، درجه سوم، درجه چهارم و علاقه داریهای ماتحت آن‌ها تقسیم گردیده است که صورت تشکیل هر کدام تحت عنوان خودش نشان داده شده .

تعداد مکاتب :

در حال حاضر تعداد جمله مکاتب کشور قرار ذیل است:

لیسه ۱۷باب

مسلکی ۴۳باب
متوسط.. ۷باب
ابتدائی ۲۶۶باب
مکاتب دهاتی.. ۱۸۷ باب
مجموع ۵۰۰باب

لکن وزارت معارف در صدد توسعه آن میباشد و هر سال چندین باب مکاتب ابتدائی تازه تاسیس مینماید .

فاکولتهها :- حاضرا هفت فاکولته در افغانستان وجود دارد که در مرکز شهر کابل تاسیس یافته است حسب ذیل:

الف ـ فاکولته هیا مربوط به وزارت معارف:

۱ ـ فاکولته طب
۲ ـ فاکولته حقوق
۳ ـ فاکولته ساینس
۴ ـ فاکولته ادبیات
۵ ـ فاکولته شرعیات
۶ ـ فاکولته نسوان

ب ـ فاکولته مربوط وزارت دفاع ملی

۱ ـ حربی پوهنحی

اقلیم:

افغانستان نظر بموقعیت جغرافیائی خود در منطقهٔ معتدله شمالی واقعست اگر چه فاصلهٔ بعضی نقاط مملکت از بحر آنقدرها زیاد نیست ولی تاثیر هوای معتدل بحر کمتر در بالای مملکت ما نفوذ مینماید از آنست که طور عموم آب و هوای افغانستان را بری میگویند از جانب دیگر چون سرزمین افغانی دارای پستی و بلندی‌های خیلی مختلف بوده پس هر منطقه نظر به عوارض طبیعی خود دارای خصوصیاتی است که در اقلیم آن تاثیر بزرگی وارد مینماید مثلاً آب و هوای حوزه جلال آباد، منطقه کابل و وادی هرات که هر سه از نقطهٔ نظر عرض‌البلد (که یکی از عوامل مهم تعیین اقلیم است) تقریبا یک فاصله را از خط استوا دارا میباشد (هر سه ناحیه بین ۳۴ و ۳۵ درجه عرض‌البلد شمالی واقع اند) یکسان نبوده نسبت بارتفاع هر کدام آن از سطح بحر

نظر به ترتیب افتادهٔ سلسله جبال محوطهٔ هریک از حوزه‌ها اختلافاتی در آب و هوای آنها موجود است .

از همین باعث است که در تعیین و تثبیت اقلیم هر منطقه سرزمین افغانی لازم است علاوه بر عرض‌البلد که بعد و مسافهٔ هر منطقه را از خط استوا یعنی از گرمترین حصه کره ارض نشان میدهد ارتفاع آن منطقه را از سطح بحر، صورت افتاده و وضعیت عوارض طبیعی را خاصة تحت غور و مداقه قرار دهیم که بدین ترتیب می‌توان افغانستان را از نقطه نظر اقلیم طور عموم به سه منطقه مختلفه منقسم نمود: مناطق مرتفع، مناطق متوسط و سرزمین‌های کم ارتفاع.

الف مناطق مرتفع: این سرزمین‌ها که عبارت از کوهستانات و دره‌های مرتفع سیلابها است طور عموم آب و هوای انرا سرد گفته و در حرارت و برودت فصول مختلفه سال انها فرق فاحشی را میبینیم.

۱ ـ سرزمین‌های کوهستانات که دارای بیشتر از ۲۴۰۰ متر ارتفاع از سطح بحر میباشد فصل زمستان انها اکثراً از ۶ الی ۷ ماه دوام دارد: حوزه نورستان، یک حصه بزرگ بدخشان و هزاره جات درین زمره شامل میباشد. (البته سرزمین‌های خیلی مرتفع که ۴۰۰۰ متر و بیشتر از آن ارتفاع دارد و غیر قابل اسکان میباشد دارای اقلیم خیلی سرد و اغلبا توسط برفهای دائمی پوشیده است)

۲ ـ حوزه‌های که بین ۱۳۰۰ و ۲۴۰۰ متر ارتفاع جا گرفته است مانند کابل ـ غزنی کتواز و حصه از بدخشان و دره علیای کنر و غیره دارای آب و هوای نسبتاً معتدل بوده فصول اربعه آن مشخص و از همدگر فرق دارد: تابستانها انقدرها شدید نیست و سردی زمستان بعضاً تا ۲۰ درجه تحت صفر میرسد. مقدار بارندگی بقسم برف و یا باران که اغلبا در ماهای زمستان و اوایل بهار صورت میگیرد از ۳۰۰ میلی متر الی ۴۰۰ و بعضاً بیشتر هم میباشد (اوسط بارندگی شهر کابل تقریباً ۳۰۰ میلی متر است)

که حصهٔ از دامنه شمال هندوکش دامنه سلسله جبال غورات حوزهٔ قندهار ـ دره هریرود شامل آن است دارای تابستان نسبتاً گرم بوده زمستان آنجا شدید نیست و برودت بندرت از ۱۰ درجه تحت صفر پائینتر میرود. بارندگی این ناحیه کمتر از ۲۰۰ میلی متر میباشد که اغلباً بقسم باران و بعضاً بقسم برف سرازیر میشود ولی برف آن هم خیلی بسرعت ذوب میگردد.

ج: سرزمین‌های کم ارتفاع: مناطقیکه کمتر از ۹۰۰ متر ارتفاع دارد از نقطهٔ نظر جغرافیای فیزیکی اطلاق کلمه دشت را میتوان بانها کرد چه از یکطرف مقدار بارندگی این نوع سرزمین‌ها

خیلی کم است و از جانب دیگر فرق زیادی بین حرارت و برودت شباروزی آن میباشد، حرارت‌های تابستان خیلی زیاد و شدید است بارنده‌گی بقسم برف خیلی‌ها بندرت و بصورت باران آن هم بسیار کم است مناطقیکه درین گروپ شامل اند: سرزمین‌های سمت شمال مملکت، تمام مناطق وسیع جنوب غرب افغانستان ـ حوزه سفلی دریای کابل اوسط بارندگی این سرزمین‌ها کمتر از ۱۵۰ میلی متر میباشد. (باستثنای حوزه سفلی دریای کابل که از فیض بارندگی‌های موسومی شاداب‌تر است)

اوسط بارندگی شهر جلال آباد ۱۸۵ میلی متر ـ از مزار شریف ۱۲۰ و از چخانسور تقریباً ۵۵ میلی متر است. عامل دیگری که در اقلیم مناطق سهم بزرگی را دارا بوده و تغییر و تبدیلی را در آب و هوای یک منطقه وارد مینماید عبارة از جریانات جوی و یا بادها است که نظر به پیدایش دو مرکز مختلف فشار هوا از جانب سرزمین‌های فشار زیاد، بطرف نقاط فشار کم میوزد ـ افغانستان نظر بموقعیت جغرافیائی خود در سر راه دو مرکز مهم فشار هوا که نظر باوقات سال شکل آنتی سیکلون (مرکز فشار: باد) و سیلکون (فشار کم) را بخود میگیرد واقعست و این دو مرکز مختلف فشار یکی بالای بحر هند که گرم‌ترین بحرهای دنیا و بفاصلهٔ چند صدکیلومتر در جنوب افغانستان واقعست (در موسم تابستان) و دیگری در بالای ایشیای مرکزی (در موسم زمستان) دائر میگردد. البته جریانات جوی که بین این دو مرکز فوق الذکر فشار کم و زیاد تبادل میگردد بالای افغانستان بدون تأثیر نیست ولی در ینجا هم مثلیکه قبلاً درباره حرارت و برودت نسبت دوری و نزدیکی از خط استوا دیدیم خصوصیات منطقوی که زاده عوارض طبیعی است تأثیر مهمتر و بیشتری را دارا است.

مثلاً با آنکه در ایام زمستان در تمام افغانستان باد (شمال)، بالعوم از طرف شمال بجنوب میوزد یا بعباره دیگر جریاناتی که از مرکز فشار زیاد ایشیای مرکزی بطرف فشار کم بحر هند در آنوقت سرازیر میگردد سرزمین افغانی را نیز جاروب مینماید ولی با آنهم خصوصیات عوارض طبیعی و هم جریانات منطقوی تغییر آتی را در خط سیر این جریان عمومی وارد مینماید و بعضاً بر خلاف آن جریان، جریان دیگری قد علم مینماید مثلاً باد سرد و شدیدی که از دامنه‌های شمالی هندوکش در زمستان بجانب دریای آمو و ماورای آن میوزد. این نوع خصوصیات در سیستم جریانات جوی سرزمین افغانی خیلی زیاد دیده میشود. که در هر جا بادهای منطقوی آن باسم‌های مختلف یاد و نظر به تولید مراکز محلی فشار کم و زیاد جاری میگردد. مثلاً باد گرمی که از جانب غرب قندهار میوزد و بنام بادچپه یاد میشود ـ باد پروان که در حوزه کابل از شمال

میوزد ـ سیاه باد فراه و چخانسور ـ سیاه باد حوزه مزار و یا باد «برو» که در حوزه جلال آباد و لغمان از شمال میوزد و باد نایل که از طرف جنوب شرق در حوزه جلال آباد و لغمان میوزد و غیره. که بعضاً دارای اسم مخصوص هم نیستند.

یکی از مهمترین بادهای منطقوی که تأثیرات آن، خارج از خاک افغانی در ترکمنستان و هم در بلوچستان محسوس میگردد عبارة از باد یکصد و بیست روزهٔ حوزه غربی افغانستان است که باصطلاح اهالی هرات و فراه از بادغیستات (باد خیزات)، سرزمین شمال درهٔ هریرود حرکت مینماید و در حقیقت از مناطق خیلی دورتر سرحدات شمالی ما منشأ گرفته و بجانب حوزهٔ خلیج فارس و بحیرهٔ عمان سیر دارد.

دین و لسان: دین در افغانستان همانا دین مقدس اسلام و مذهب رسمی و عمومی آن مذهب مهذب حنفی است پیروان دیگر ادیان از قبیل هنود و یهود نیز بصورت اقلیت در بعضی حصص موجودند.

یک عده اهالی کشور به زبان پشتو و یک عده هم به زبان دری (مشهور به فارسی) متکلم میباشند. در برخی ولایات و کوهستانها زبانهای ترکمنی، ازبکی پشه ئی، پراچی نیز متداول بوده و اهالی بدان تکلم میکنند.

السنه خارجی از قبیل، عربی، انگلیسی، روسی، فرانسوی، المانی، اردو و غیره را برخی اشخاص کم و بیش تحصیل کرده‌اند و این السنه را به حیث وسیله تحصیل علم و معلومات استعمال مینمایند. لسان عربی، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی بداخل پروگرام بعضی مکاتب رسمی هم میباشد.

فابریکات در افغانستان: اساس فابریکه در افغانستان فی الواقع در عصر امیر عبدالرحمان خان گذاشته شد و اولین فابریکه همان ماشین خانه است که در دامن کوه آسمائی درسنه ۱۳۰۴ هجری قمری تعمیر و در همان سال یک عده ماشین‌های خراطی ذوب آهن، بریخته گری، برمه و غیره نصب شد یک نفر متخصص انگلیسی و بعضی عمال و ماشین کارهای هندی استخدام و شروع بکار نمودند، بعد از چندی ماشین‌های دیگری از قبیل تفنگ سازی، کارطوس سازی، اره کشی و نجاری نیز وارد گردیده و بکار افتاد متدرجاً اساس فابریکه توسعه یافته و در آن هرگونه ماشین‌های حربی بادیگ‌های ذوب آهن، چکش‌های ثقیل، ماشین بوت دوزی. سراجی ضرب سکه، دباغی و غیره وارد و نصب و بکار انداخته شد و کارگران افغانی نیز شامل کار گردیدند.

فابریکه گوگرد سازی: این فابریکه در سال ۱۳۰۶ تاسیس و ماشین‌های آن از جرمنی وارد و

بکار انداخته شد فابریکه مذکور دارای ماشین‌های اره ورق کشی، ماشین قطع و برش چوب، ماشین قطی سازی، ماسین برش کاغذ، غربال گوگرد، مالش گوگرد، ترتیب دادن چوب گوگرد، پر کردن قطی، پرافین، مصالح زدن سرچوب، در جن گردن گوگرد و غیره میباشد این ماشین‌ها ابتدا از طرف دولت وارد گردید ولی ملی گردیده و سهام بزرگ آنرا شرکت پشتون قندهار خریداری نمود.

فابریک حجاری و نجاری: این فابریکه در اوائل سال ۱۳۲۰ شمسی تاسیس شد درین فابریکه ماشین‌های مختلفی از قبیل ماشین چار اره، ارهٔ گول، رنده، رندهٔ صفاکاری، ارهٔ تسمه، ماشین تیز کاری، اسکنه، چول کشی، ماشین رنگ مالی، ماشین‌افزار، ماشین پرکاری، جلاکاری، سنگ و غیره بکار افتاده است، سامانیکه از چوب چهار مغز و جلغوز ساخته میشود خیلی زیبا و نفیس میباشد و علاوتاًشعبات دیگری مانند فتن کاری، شعبه الکتر یک موتر، آهنگری، ریخته گری، حلبی سازی رنگمالی شستشوی موترها و بادی سازی موترها و غیره نیز به این فابریکه ضم شده و اجرا میشود.

فابریکه چرمگری: دومین فابریکه که بعد از ماشین خانه درین مملکت دائر گردید فابریکه چرمگری است که در سال ۱۲۸۶ هجری شمسی وارد و بکار انداخته شد، این فابریکه ابتداء لوازم عسکری را فراهم می‌نمود بعداً کارش رونق پیشتری گرفته بساختن بوت، سلیپر، زین، لجام و غیره نیز پرداخت که به فروش رسانیده میشد و اخیراً این فابریکه به شرکت اقبال فروخته شد و از ان به بعد بیشتر ترقی نمود و اکنون هرگونه سامان از قبیل بوت مردانه، زنانه، بچه گانه، انواع بکس‌های دستی و غیره ادوات چرمی را از چرم خود فابریکه تهیه میکند.

فابریکه پشمینه بافی: اولین فابریکه پشمینه بافی در افغانستان در سال ۱۳۳۳ هجری قمری یعنی چهل سال قبل در جوار ماشینخانه تاسیس و بکار افتاد این فابریکه از طرف دولت اداره میشد محصولات آن نیز برای البسه و پوشاکه باب زمستانی و تابستانی عسکری بکار برده میشد، دستگاهای مخصوصی در آن برای سورت کردن پشم، پنبه، شستشوی پشم، و ماشین‌های خشکاندن، ندافی، نختاپی، مالش، رنگ و اتو و غیره موجود بود پارچه‌های این فابریکه در وقت خود خیلی نفیس بود و در اواخر محصولات ان رو بافزایش گذاشته و علاوه بر اینکه مایحتاج عسکری را تکافو مینمود برای طلاب مکاتب دارالمعلمین مکتب حبیبیه مکتب تلگراف و غیره نیز البسه تهیه مینمود: مقدار اضافی آن به اهالی فروخته میشد و اخیراً این فابریکه نیز به شرکت «سهامی اقتصاد» بفروش رسیده یک قسمت از فابریکه نساجی ولایت هرات نیز بان ضمیمه گردیده و فعلا دائر است.

فابریکه پشمینه بافی قندهار: این فابریکه در سنه ۱۳۲۲ شمسی در مرکز شهر قندهار تاسیس شده و دارای (۸۹) دستگاه بافندگی پشمی میباشد و ماشین‌های پشم تکانی، پشم شوئی، رنگ ریزی، ماشین فشار، ماشین خشکانیدن، ماشین خاک تکانی، ندافی، نخ ریشی، نخ تابی، مالش، شست پارچه، تنظیف، متر کردن، ماشین بخار دادن، ماشین برس، قطع و غیره بکار بوده و بصورت اتوماتیک کار میکند پارچه‌های نفیس این فابریکه مورد استفاده عمومی است.

فابریکه نساجی پل خمری: تعمیر این فابریکه در اواخر سال ۱۳۱۵ آغاز و در آخر سال ۱۳۱۹ به کار شروع نمود فابریکه مذکور از حیث بزرگی در افغانستان ممتاز است و عمارت آن بطول ۱۷۰ متر و عرض ۱۱۰ متر بوده است تنها در دیوارها و سقف‌های این فابریکه ۸۰۰ تن آهن مصرف شده، فابریکه مذکور دارای (۵۵۰) دستگاه بوده و تقریباً ۱۵ هزار دوک نختابی در ان بکار انداخته شده است و در ظرف ۱۶ ساعت تقریباً (۳۱۵۰) متر پارچه در آن بافته میشود، اداره مؤسسه در نظر دارد که بزودی تعداد دستگاهای آن به (۲۲۰۰) پایه ترقی یافته و دوکهای آن ۶۰ هزار شود، درین مؤسسه متخصصین خارجی و داخلی و کارگر زیادی کار میکنند تولیدات آن روز افزون بوده وضعیت بافندگی آن نیز ترقی نموده و یک حصه احتیاجات اهالی را تکافو مینماید.

فابریکه نساجی جبل السراج: این فابریکه در سال ۱۳۱۶ شمسی بکار افتاد که یکی از فابریکات جدید عصری میباشد و دارای هر گونه ماشین‌های حلاجی، ندافی، خاک تکانی، نختابی، نخ ریشی، بافت، رنگ ریزی و غیره است مقدار پنبه خالصیکه سالانه درین فابریکه کار میشود تقریباً دوصد خروار معادل (۱۱۲) تن بوده و منسوجات آن عبارة از جیم، تسر، صحن، روجائی دستمال روی و غیره است و سالانه تقریباً در حدود سه صد هزار متر پارچه مختلف تولید میکنند.

فابریکه نساجی گلبهار: کار تعمیر این فابریکه بتاریخ ۲ ثور سال ۱۳۳۲ شروع گردید و حاضراً کار آن جاری میباشد، در نظر است که عمران عمارت و تورید ماشین‌ها و نصب و بکار انداختن فابریکه مذکور تا آخر سال ۱۳۳۵ شمسی اختتام یابد.

مطابع: نخستین مطبعهٔ افغانستان مطبعه لیتوگرافیست که در زمان اعلیحضرت امیر شیر علی خان تاسیس و بنام شمس النهار بکار انداخته شد در عصر امیر حبیب الله خان شهید اولین مطبعه حروفی تاسیس گردید و از ان به بعد مطبعه تدریجاً توسعه یافت در زمان اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید ماشین‌های آفسیت و دیگر ماشین‌های جدید طباعتی خریداری و بکار

افتاد، درین دوره تمام ماشین‌های طباعتی تمرکز یافته تحت اداره ریاست مستقل مطبوعات درآمد که بنام مطبعه عمومی یاد میشود، مطبعه عمومی حاضراً دارای شعبات فنی ذیل است.

الف ـ شعبه طبع حروفی که (۱۸) پایه ماشین طبع برقی، برش برقی، عکس چاپی در ان بکار افتاده است.

ب ـ شعبه زنگو گرافی و آفسیت که (۱۷) پایه ماشین در آن کار میکند.

ج ـ شعبه صحافی که در ان نیز (۱۵) ماشین کار میکند.

د ـ شعبه حروف‌ریزی که (۲) پایه ماشین دارد

هـ شعبه پاکت سازی دارای (۳) پایه ماشین میباشد.

و ـ شعبه حروف چینی.

اخیراً ده پایه ماشین جدید طبع برقی نیز وارد شده است.

مطبعه وزارت دفاع ملی: اخیراً در وزارت دفاعملی نیز مطبعه تاسیس شد که کار تعمیر آن در برج سرطان سال ۱۳۲۹ آغاز و در برج اسد ۱۳۳۱ ختم گردید تمام ماشین‌های آن نصب و بکار افتاد و در برج قوس ۱۳۳۱ رسماً افتتاح گردید.

این مطبعه حاضراً دارای شعبات ذیل است:

۱ ـ شعبه عکاسی.

۲ ـ « « زنگو گرافی

۳ ـ « « طبع حروفی

۴ ـ « « آفسیت

۵ ـ « « اوتومات مونوتایپ

۶ ـ « « حروف چینی

۷ ـ « « صحافی

۸ ـ « « پلیت سازی

۹ ـ « « گستتنر

مطبعه معارف: وزارت معارف نیز اخیراً مطبعه وارد و تاسیس نمود که اکثر امور طباعتی مربوطه وزارت موصوفه از قبیل کتب درسی و غیره اکنون در مطبعه خود آن انجام میابد.

کار عمران مطبعه معارف در سال ۱۳۳۱ آغاز و در سال ۱۳۳۲ ختم گردیده ماشین‌های آن نصب و بکار افتاد.

این مطبعه نیز حاضراً حاوی شعب فنی ذیل است:

۱ ـ شعبه حروف چینی دستی و ماشینی

۲ ـ شعبه طبع حروفی

۳ ـ شعبه آفسیت (روتاپرنت)

۴ ـ شعبه زنگوگرافی (فتوگرافی ـ کلیشه سازی ـ کاپی کاری)

۵ ـ شعبه آرت

۶ ـ شعبه تصحیح

۷ ـ شعبه بسته کاری.

فابریکات برق: ـ اولین فابریکه تولید برق همانا فابریکه برق آبی جبل السراج است که پروژه و پلان آن در سال ۱۲۸۴ شمسی ذریعه انجنیران امریکائی ترتیب و سپس کار تعمیر آن آغاز شد. سامان و لوازم آن از کمپنی (جنرال الکتریک) امریکا خریداری و ذریعه همان انجنیران امریکائی نصب گردید و در سنه ۱۲۹۲ شمسی بکار افتاد و فوراً ماشین‌های ماشین خانه کابل که از ابتدا تا آنوقت ذریعه سوخت چوب بکار می‌افتد بقوهٔ برقی بکار افتاد و جنگل‌های طبیعی و غیر طبیعی این کشور که به استهلاک معروض بود محفوظ ماند. ابتدا درین فابریکه سه پایه ماشین که مطابقت مجموعی (۱۵۰۰) کیلو وات برق تولید مینمود نصب گردید و از ان جمله هم تنها دو پایه آن بکار آغاز و یک پایه آن فالتو ماند. این ماشین‌ها در جمیع اوقات بخوبی کار مینمود مگر در سال ۱۳۱۵ شمسی ماشینهای جبل السراج ترمیم طلب گردید و یک ماشین نهصد کیلواته دیگر از کمپنی (زیمنس) جرمنی خریداری و ذریعه متخصصین جرمنی نصب و بکار افتاد که بطاقت (۹۰۰) کیلو وات برق تولید مینماید. چون ماشین‌های سابق کهنه و مستعمل گردیده است هر سه ماشین مذکور بقوه (۴۵۰) کیلو وات برق تولید مینماید و بصورت مجموعی هر چار پایه ماشین مذکور حاضراً باندازهٔ (۱۳۵۰) کیلو وات برق تولید مینماید.

۲ ـ **فابریکه برق چک وردک:** ـ چون احتیاج به برق روز افزون بود لذا در سال ۱۳۱۲ شمسی ذریعه یک هیئت فنی از کمپنی (زیمنس جرمنی) درین موضوع شروع به تحقیق شد و در سال ۱۳۱۵ پروگرامی ترتیب و کار تعمیر آن در سال ۱۳۱۶ در چک وردک آغاز شد که در سال ۱۳۱۹ بتکمیل رسید. درین فابریکه سه ماشین تولید برق که آنرا (ژنریتر) میگویند نصب گردیده که بصورت مجموعی باید مقدار تولید برق آنها (۴۲۰۰) کیلو وات باشد اما بطور عموم (۳۲۰۰) کیلو وات برق از آن گرفته میشود.

۳ـ **فابریکه تولید برق قندهار:** ـ راجع به تاسیس این فابریکه در سال ۱۳۱۴ شمسی تصمیم گرفته شد هیئتی برای تحقیق بدانصوب اعزام گردید و بالنتیجهٔ نزدیک زیارت باباولی علیه الرحمه بر روی نهری که از دریای ارغنداب جدا میشود بندی ساخته شد و یک پایه ماشین تولید (۳۳۰) کیلو اته نصب و بکار انداخته شد بوسیله این برق که از مسافه تقریباً ۴ کیلومتر بشهر وصل است شهر قندهار تنویر شد تا اکنون ماشین مذکور کار میکند و تنویر شهر بذریعه آن صورت میگیرد.

۴ ـ **فابریکه جلو ارچه ولایت هرات:** ـ در سنه ۱۳۱۴ یکی از تجار هرات بنام (دوست محمد ایماق) یک دستگاه مولد برق آبی وارد کرد که تقریباً (۹۰) کیلو وات برق تولید میکند این ماشین بر روی نهر (جلو ارچه) که بسمت غربی شهر هرات وقوعدارد نصب شده و مسافه آن از مرکز شهر هرات تقریباً ۶ کیلومتر میباشد. سامان و لوازم فابریکه مذکور از کمپنی (زیمنس جرمنی) خریداری و ذریعه متخصصین ان نصب گردید و تا امروز از آن کار گرفته میشود.

۵ ـ **فابریکه برق پل خمری:** ـ پل خمری چون مرکز فابریکه نساجی میباشد لذا یک فابریکه برق در آنجا تاسیس شد و تمام لوازم آن از کمپنی زیمنس جرمنی خریداری و وارد گردید. در سال ۱۳۲۰ کار ساختمان و نصب فابریکه انجام یافته شروع بکار نمود، ماشین تولید آن سه پایه است و بصورت مجموعی (۴۸۰۰) کیلو وات برق تولید میکند این فابریکه علاوه بر اینکه ماشین‌های فابریکه نساجی را به کار می‌اندازد، جاده‌ها و خانه‌های پل خمری و مناطق نزدیک آنرا نیز تنویر مینماید.

۶ ـ **فابریکه برق بغلان:** این فابریکه در سال ۱۳۲۷ شمسی بر روی نهر اجمیر که بطرف جنوب شهر بغلان صنعتی وقوعدارد بنا یافته است و سامان و لوازم آن بعضاً از جرمنی و بعضاً از چکو سلواکیا خریداری و ذریعه متخصصین داخلی نصب گردید، این فابریکه (۶۰) کیلو وات برق تولید نموده فابریکه قند بغلان را بکار انداخته است علاوتا بعضی آسیابها و پایکوبهای آنجارا نیز بکار انداخته و بعضی خانه‌ها و جاده‌ها را تنویر مینماید.

۷ ـ **فابریکه برق پغمان:** ـ درپغمان یک دستگاه برقی آبی دائر است که در سال ۱۳۰۳ شمسی بر روی دریای پغمان تاسیس و ماشین آن بطاقت (۸۰) کیلو وات برق تولید مینماید و عمارات و سرکها، باغ عمومی و جاده‌ها را تنوبر میدهد.

۸ ـ **فابریکه برق سروبی:** ـ علاوه از فابریکه‌های فوق یک فابریکه برق دیگری که نسبت به همه عمده و مهم میباشد جدیداً در حصه سروبی بر روی دریای کابل تحت تعمیر گرفته شده.

کار ساختمان آن از ابتدای سال ۱۳۲۵ آغاز شده و بعضی ماشین‌ها و توربین‌های آن نیز وارد گردیده است شاید بزودی کار آن انجام یابد و سائر لوازم آن تکمیل گردیده و بکار انداخته شود. طاقت انتهائی این فابریکه (۲۴۰۰۰) کیلوات پیش بینی گردیده است.

فابریکه سمت سازی: کار این فابریکه در برج جوزای ۱۳۳۳ در جبل السراج بدامنه کوه بچهٔ که بنام «کوه غار» معروف است شروع گردیده و تحت نظر مهندسین خارجی هنوز جریان دارد.

راه های افغانستان: مراد از راهای افغانستان همان سرک‌ها و معابری است که موتر رو بوده مراکز ولایات را بکابل مرکز کشور، و یا شهرهای عمدهٔ ولایات را بمراکز خود آن‌ها وصل نموده است حسب ذیل:

راه بین جلال آباد و کابل: کابل پای تخت مملکت افغانستان و شهر جلال آباد مرکز ولایت مشرقی که بفاصلهٔ (۱۸۲) کیلومتری کابل موقعیت دارد توسط دو راه قدیم و جدید بهم وصل شده.

اول راه قدیم: جاده وسیعی بطرف غرب از بین آبادیهای شهر نو جلال آباد و یک سلسله عمارات و باغات دولتی گذشته تا ۳ کیلومتر یعنی موضع علی خیل با راه دوم مشترکاً پیش میرود. درین حصه سرک بدو شعبه تقسیم شده راه جدید بطرف شمال انحراف نموده و سرک سابق بسمت چپ امتداد میابد و پس از طی ۲۰ کیلومتر اراضی هموار و شاداب وادی سرخ رود که عابرین از مشاهده مواضع مختلف و سر سبزی دو طرفه سرک فرحتی احساس مینمایند بموضع فتح آباد که تانک پترول و چند دکان هم در آنجا آباد گردیده است مواصلت مینماید. بعد از فتح آباد (رود کرسو) را عبور نموده بداخل سنگ زاری فراز و نشیب را پیموده بعد از مسافه ۱۰ کیلومتر به باغ و هوتل نمله که خیلی قشنگ و زیباست میرسد

از نمله سرک متدرجاً بلندی میگیرد و در ختم این بلندی از موضع هاشم خیل عبور نموده بطرف گندمک پیش میرود، در بین گندمک و هاشم خیل راه صیفیه ماماخیل نیز بطرف دست چپ جدا گردیده است.

ازین به بعد سرک باز به شکل مار پیچی در بین دره‌ها و کوه بچه‌ها و اراضی خشک و لامزروع و فراز و نشیب امتداد یافته از مواضع سرخ پل، کلالی، جگدلک، فرمان بیک، باریک آب، خاک جبار گذشته بالاخره به اولین منزل کابل یعنی بتخاک میرسد و از بتخاک گذشته جلگه شینه و کمری و بگرامی را قطع و از کوتل یک لنگه و میدان سیاه سنگ عبور نموده به شهر کابل میرسد.

دوم راه جدید: راه جدید عبارة از سرک جدید میباشد که از موضع علی خیل بطرف شمال منحرف گشته به کنار نهر سراج تا موضع درونته یعنی سربند نهر مذکور میرود در حدود پل درونته تنگی کوتاهی را عبور نموده به وادی لغمان داخل میشود و بعد از قطع تخمین [۲۰] کیلومتر دیگر در آخر آبادیهای کج به حدود زیارت (سرکندو بابا) به تنگی باریکی که معبر دریای کابل میباشد داخل گردیذه و خط سیر دریا را متابعت میکند سرک در موضع معبر آب جکدلک و فرمان بیگ کمی فرو رفتگی و بردگی دارد باقی عموما مسطح و هموار میباشد و پس از قطع مسافه ۱۵ کیلومتر از سنگ سوراخ شده عبور نموده بالاخره در موضع سروبی از تنگی می‌براید.

در سروبی دره وسعت کافی اختیار نموده سرک در بین اراضی سرسبز و آبادان سیر مینماید، در سروبی تعمیرات چندی برای حکومتی، هوتل، گمرک و غیره اعمار شده و یک سلسله دکان‌های جدیدی نیز تعمیر شده است.

از سربی به بعد سرک استقامت خود را بجنوب منحرف ساخته پس از طی (۱۰) کیلومتر مسافه در حدود زیارت خواجه سه بابا در خط منکسر به کوتل لته بند بالا رفته و مواضع دهنگی، قفس‌ها، سموچ‌های ملاعمر، وگزک را عبور نموده بالاخره بفاصلهٔ دو صدمتری شرق بازار بتخاک بسرک سابقه یکجا میشود در عرض راه بین جلال آباد و سروبی وکابل بفاصلهٔ‌های مختلف برای چای نوشی و استراحت مسافرین در مواضع (پل درون ته کجوری، په چگال، کج، سرکندو بابا، سروبی، منگی، قفس‌ها، سموچهای ملاعمر، گزک، بتخاک و بگرامی) یک تعداد دکان دائر است.

راه بین جلال آباد و اسمار: اسمار در شمال مشرقی جلال آباد بفاصلهٔ تقریباً (۸۰) کیلومتر در ضلع شرقی وادی کنر واقعست و بذریعه سرک با شهر جلال آباد وصل گردیده است.

این سرک تاپل درونته بسرک کابل و بعد از پل درونته تا (۲۰) کیلومتر دیگر با سرک لغمان مشترک بوده حینکه از پل درونته عبور و از ارتفاعات آن طرف پل فرود آمده و بدامنه همواری میرسد سرک لغمان راگذاشته از جهته شمال دفعتاً دور نموده اراضی سنگ زار دشت مگبیری راکه تخمین [۲۰]کیلومتر طول دارد قطع نموده بموضع شیوه مقر حکومتی [کوزکنر] مواصلت مینماید.

از شیوه به بعد سرک باستقامت شرق سیر کرده بعد از طی مسافه تقریباً ۹ کیلومتر بموضع اسلام پور به پوزه کوهی بساحل دریای کنر مواصلت میکند و از آنجا بعد تاجغة السرای و بری

کوت به کنار راست و شمال خط معبر آن را می‌پیماید. از اسلام پور قریباً ۹ کیلومتر از بین آبادیهای دهن [دره مزار] موسوم به [نورگل]گذشته و پس از طی تقریباً[۱۸] کیلومتر مسافه دیگر بدهن دره [دتوگل] به موضع [چوکی] مقر علاقه داری محلی آنجا موصلت مینماید. در حین عبور از تور گل الی چوکی اراضی سرسبز و شاداب کنر خاص واقعست که مناظر زیبائی را تشکیل میدهد.

بعد از چوکی معبر دریا و خط سرک سمت خود را قدری بشمال تغییر داده بفاصلهٔهای تخمین [۳،۶،۹] کیلومتر از مواضع بابر، ترنگ و تیشه عبور نموده بمرکز جغة السرای مقر حکومتکلان جغة السرای میرسد این جا موضع خرم و سرسبزی است در جوار حکومتی چند دکان و یک هوتل عصری بنا و باغ عمومی مرتبه داری احداث گردیده است از جغة السرای بفاصلهٔ ۲ کیلومتر بالاتر در قسمت تنگنای دره سرکی بطرف اسمار گذاشته و بجانب مشرق میرود و از ینجا تا اسمار تقریباً ۹ کیلومتر مسافه است.

راه بین کابل و گردیز: ـ این راه از گوشه جنوب مشرق کابل از پای بالاحصار شروع شده مستقیماً بطرف جنوب پیشرفته در (۳) کیلومتری، موضع بینی حصار و علی الترتیب سنگ نوشته، خیر آباد، چهار آسیاب را عبور نموده در آخر آبادیهای چهار آسیاب از [دشت سقاوه] میگذرد و در حدود سفید سنگ بمسافه [۳۰] کیلومتری کابل داخل جلگهٔ وسیع و سرسبز لوگر میگردد و از مناطق آبادان محمد آغه، پورک، و اغجان، کلنگار گذشته در حصه تنگنای وادی به پل علم که بر سر دریای لوگر بنا گردیده است میرسد. سپس از پل علم گذشته باستقامت جنوب و جنوب پس از طی مسافه کمی از اراضی پاد خواب شانه و جلگه سرسبز لوگر گذاشته در بین زمین خشک و لا مزروع موسوم به (دشت بیدک) بطرف کوتل تیره پیش میرود و متدرجا بلند شده بده کوچک التمور که درپای گوتل تیره واقع و حد فاصل ولایت جنوبی و کابل شمرده میشود و اصل میگردد و مستقیماً به شکل مارپیچ از کوتل تیره و تنگنای آن بر آمده در موضع (قلعه سفید) از دره خارج میشود و بالاخره پس از طی یک مسافه که زمین خاره و خشک و دامنه جبال است داخل اراضی زراعتی و آبادیهای قراء و قصبات گردیز میگردد و این راه از کابل تا شهر گردیز (۱۲۲) کیلومتر دارد.

از شهر گردیز چهار سرک دیگری بچهار سمت منشعب شده به غزنی، ارگون، خوست و میرز که امتداد یافته است بدین قرار:

راه ارگون: این راه با ستقامت جاده کابل و گردیز بطرف جنوب پیش رفته بعد از طی یک

کیلومتر به سمت راست طرف جنوب مغرب بحاشیه جنوبی منطقهٔ زرمت در اراضی خشک دامنه جبال بزمین همواری سیر نموده و پس از طي تخمین (۲۶) کیلومتر سمت امتداد خود را بجنوب تغییر داده در بین تپه‌های سنگزار و نشیب و فراز سیر میکند و در حدود رباط (سرخ دیوال) یک راه کوچکی بسمت چپ طرف سر روضه جدا میشود و از این جا تا سر روضه ۲ کیلومتر فاصله باقی می‌ماند بعد سرک بداخل منطقه کوهستانی که از جنگل‌های جلغوزه، سرو کوهی و اقسام بته مستور بوده مناظر دلفربی را تشکیل میدهد عبور نموده از پستی‌ها و بلندی‌های متعدد میگذرد و از منزل دیگری که کاملاً در بین رود باریک و آب‌های چشمه سار دره‌های متعدد بهر دوطرف این راه واقعست عبور میکند و به ارگون واصل میشود.

راه بین گردیز و غزنی: راه دوم از گردیز منشعب و بطرف غرب در علاقه زرمت داخل شده به زمین و سطح همواری در بین آبادیهای زرمت سبز مینماید و از حصه اول و حصه دوم و حصه سوم زرمت که متصل هم واقع گردیده‌اند گذشته پس از طی مسافه (۳۰) کیلومتر بموضع (شدن و پتن) که از مربوطات حکومت اعلی غزنی بوده و از انجا تخمین (۴۶) کیلومتر مسافه دارد واصل میگردد.

از محل «شدن» سرک بطرف شمال مغرب میلان میکند و راه همواری را در علاقه شلگر غزنی پیموده و بالاخره از رامک، تاسن، آزرو و شالیز گذشته بغزنی مواصلت مینماید و به سرعت اوسط موترتیز رفتار فاصله بین گردیز و غزنی را در ظرف (۴) ساعت طی مینماید.

راه بین گردیز و میرزکه: راه سوم از گردیز بطرف شمال امتداد و پس از طی مسافه محدودی به سمت مشرق سیر نموده بحاشیه شمال وادی سرسبزی موسوم به (رود احمد زائی) بدشت سنگزاری از دامنهٔ جبال غرک و مچلغو عبور مینماید به سمت جنوب راه اراضی آباد و سر سبز و قلعه‌های متعدد مردمان احمد زائی قرارگرفته و بسمت شمال بدامنه کوه جنگل و منظره دور نمای غرک و مچلمغو جلب توجه مینماید.

پس از طی یک مسافه از رود مچلغو گذشته به کندل خیل که حد فاصل بین احمد زائی و منگل میباشد میرسد.

ازکندل خیل یک سرک بطرف راست دور خورده به علاقه داری طوطاخیل و از ان جا بسرک خوست وصل میشود سرک اصلی بطرف شرق امتداد یافته بعد از طی یک مسافه به میرزکه مواصلت و منتهی میگردد.

راه بین میرزکه وجاجی و چمکنی: از جمله راهای نزدیک که بخط سر حدی وصل میشود

راه جاجی و چمکنی است که از کوتل پیوار عبور و به توتگی مواصلت و از آنجا به پاره چنار میرود این راه همینکه از میرز که منشعب میگردد پس از فاصله کمی بدره تنگ و سنگلاخی داخل میشود، به امتداد این دره بدو طرف آن درختهای ارچه و بلوط، سرو و جلغوزه مشاهده میشود بعد از طی فاصله(۳) کیلومتر از میرز که تنگی بواسطه پیش برآمدگی دو قطعه سنگ بزرگی، از هر دو طرف پیش آمد ضیق‌تر میگردد بعد از عبور این تنگنا باز دره بوسعت خود افزوده جنگل‌های اطراف هم غلوتر و قوی‌تر میشود و هم شکوه پیدا میکند و هم شکوه پیدا میکند و هم فرحت‌انگیز میگردد، در طول این دره در بعضی حصص که وسعت و آفتاب کافی دارد بعضی خانهای برج دار بطرز و سلیقه مخصوص مردم منگل دیده میشود ساکنین این منطقه بزمین زراعتی احتیاج شدید محسوس نموده در طول دره برای عبور آب رود و جریان سیلاب‌های موسمی فاصله کمی را در بین دره باقی گذاشته‌اند و باقی در تمام نشیب‌های دو طرفه راه قطعات کوچک اراضی مسطحه را بوجود آورده‌اند بدین نحو که در کنار معبر آب چوبهای قوی و کنده‌ها را بصورت دیوار ترتیب نموده عقب آن را از شاخه‌های درخت و سنگ و جلغه پرکرده وحصه بالایی آن را از طبقه خاک زراعتی پوشانیده و برای زراعت مساعد ساخته‌اند و برای آبیاری آن از فاصله‌های دور و نزدیک با وجود شامخ بودن جدارهای سنگی و فواصل عمیق و طبیعی که بین دو موضع قرار داشته و سد راه است توسط ترناب و ناوه‌های بزرگ و طویل چوبی مفاصل را بهم مربوط و آب را از آن‌ها عبور داده بمزارع خودها رسانیده‌اند.

پس از طی ۴ ساعت منزل درمعبر آبیکه بطرف شرق جریان دارد در حد قریه هزار درخت که اولین قریه مردمان جاجی بشمار میرود راه بدو شعبه تقسیم شده یک شعبه آن باستقامت جریان این دره بطرف راست بدرهٔ احمد خیل و ازینجا بچمکنی میرود.

و راه طرف چپ تدریجا بلندی گرفته بکوتل هزار درخت بالا میشود از فراز کوتل مناظر قشنگ و دورنمای کوهای پر جنگل و الوان مختلف احجار و وضع آباد یهائیکه در بین جنگل‌ها وجود دارد چشم اندازی را تشکیل میدهد.

و راه بعد از عبور از کوتل در بین جنگل‌ها سیر نموده به دره حسن خیل داخل میشود حسن خیل درهٔ شاداب و خرم بوده و خانه‌ها و منازل اهالی سه طبقه و چهار طبقه بطرز عجیب و دلفریب در دو طرفه دره بین جنگل‌های طبیعی و با غهائیکه خودشان ترتیب داده‌اند آباد گردیده است، جویچه‌های آب روان از قریب منازل شان بخطوط موازی یکی بالای دیگر عبور نموده

شرشره‌های کوچک را تشکیل و عواطف شاعرانه را بشور می‌آورد بالاخره پس از طی پنج ساعت منزل دیگر از کوتل هزار درخت در طول این دره بر فراز یک تپه و پوزه کوه، عمارت حکومت محلی و قشله عسکری مقیم جاجی واقعست.

راه دیگر یکه از هزار درخت به احمد خیل میرود در معبر آب بوده تا خود چمکنی گاهی به این طرف و گاهی به آن طرف آب دور خورده پس از دو ساعت قطع مسافه بموضع احمد خیل که مقر علاقه داری احمد خیل و حسن خیل جاجی میباشد مواصلت مینماید، درین حصه دره وسعت کافی داشته اراضی زراعتی نسبت به منطقه منگل بیشتر و باغهای متعددی دیده میشود، از احمد خیل بعد از فاصله دو ساعته راه، بقریه آخرین جاجی موسوم به (وام) میرسد و ازین موضع بفاصلهٔ کمی از دره خارج شده به حوزه حکومتی چمکنی داخل و از مواضع ارم، دود، و غیره قراء عبور نموده بحکومت‌ی آنجا مواصلت میکند و از اینجا راه هموارى در اراضی وسیع که بطرف سرحد نشیب دارد و موترهم تردد کرده و میتواند بطرف توتگی علاقه سرحد، متداد میابد.

راه بین خوست و گردیز:

خوست بطرف جنوب مشرق گردیز بفاصلهٔ (۱۱۶) کیلومتر واقعست سرکیکه از طرف جنوب شهر گردیز کشیده شده، بعد از طی تخمین یک کیلومتر به دو شعبه تقسیم میشود، یک حصه آن بطرف مغرب امتداد یافته بارگون میرود که پیشتر ذکر شد و شعبه دوم همین سرک است که بخوست میرود.

نخست سرک به سمت جنوب و سپس بطرف شمال مشرق سیر نموده در «سینگی» کوهی که حدود جنوبی رود احمد زائی را تشکیل میدهد، متدرجاً با بالا برآمده آبادی‌ها و سر سبزی‌های رود احمد زائی را بطرف دست چپ قرار میدهد. این سرک در حصه و سطی رود در موضع (میلن) بصورت نیم دائره گولائی کوه را پیموده بالاخره بر فراز کوتلی موسوم به (سروتی) بر می‌آید. از فراز کوتل طوریکه مشاهده میشود سه دره به سه جهة فرود گردیده است، دره اول بطرف شمال و آن عبارت از همین درهٔ میلن میباشد که برود احمد زائی وصل میشود، دره دوم بطرف شرق پائین شده به داخل اقوام منگل پیش میرود، دره سوم بطرف جنوب مشرق پائین شده به جدران امتداد میابد و این دره عبارة از دری خیل بوده و سرک خوست هم به همین دره سرازیر میشود و از اینجا بعد سرک در بین جنگل‌های غلو (ارچه، جلغوزه، سرو، بلوط) سیر میکند، به دو طرف دره بین جنگل‌ها آبادیهای مردمان جدران در

بعضی حصص انبوه و در بعضی حصص انبوه و در بعضی حصص بصورتی که قلعه دیده میشود، بالاخره سرک پس از طی تقریباً (۱۷) کیلومتر بموضع (وزی) که مقر علاقه داری دری خیل میباشد مواصلت مینماید از وزی به بعد سرک استقامت خود را بطرف مشرق گردانیده و وضع مارپیچی خود را هم از دست میدهد و صورت راه همواری را اختیار مینماید که در ساحل و دو طرفه دریا انار باغهای متعدد و منازل اهالی را بر فراز کوها، جنگل‌های ارچه، جلغوزه و سرو کوهی و غیره بنظر می‌آید پس از طی تقریباً (۲۹) کیلومتر از پل سید خیل عبور نموده به ابادیها و قلعه‌های المره میرسد، در المره دره هم وسعت کافی یافته زمین‌های مزروعی و باغ‌های زیادتری به مشاهده میرسد. در حصه وسطی و فراخنای این دره قریه‌های موسوم به کپلی، پلی، لوله، قرار گرفته و بطرف دست چپ قلعه سرکاری مقر علاقه داری المره واقع و بطرف دست راست بر فراز پشته بلندی قلعه مستحکم عسکری موسوم به (نادر شاه کوت) کائن میباشد، پس از طی تخمین ۹ کیلومتر از المره به میدان وسیع و اراضی سرسبز و شاداب علاقه مندوزائی بنام علاقه داری اسمعیل خیل میرسد این موضوع از شاداب‌ترین حصه این وادی بوده مزروعات گندم، جو، جواری، شالی و باغهای سیب، انگور، زردآلو، آلو، انار کم و بیش دیده میشود در اسمعیل خیل بکنار سرک عمومی تعمیر عصری برای مکتب آباد گردیده است.

بعد از اسمعیل خیل سرک به اراضی همواری که در بعضی حصص سرمه ریگ دارد و برای زراعت مساعد نبوده و لامزروع مانده است سیر میکند و بالاخره پس از مسافه تخمین ۱۲ کیلومتر دیگر به خوست (مقر حکومتی و قرارگاه فرقه عسکری مقیم آنجا) مواصلت مینماید.

راه بین کابل و بهسود و هزاره:

از سرک بین کابل و قندهار در جائیکه از کوتل تخت پائین و بودای میدان توصل میکند یک سرک کوچک دیگری بطرف دست راست جدا میگردد این سرک راه سرچشمه و بهسود هزاره میباشد، سرک مذکور تایک حصه بطرف شمال سیر نموده سپس بطرف چپ وادی خرم و شاداب میدان سیر و بعد از طی مسافه تخمین (۷) کیلومتر به کوته عشرو (مقر حکومتی میدان) که بازار مختصری هم دارد واصل میشود، درینجا یک تعداد کافی دکاکین موجود و هر نوع مواد خوراکه و غیره حوائج پیدا شده میتواند بعد ازینجا سرک سمت خود را از شمال بغرب تغییر داده از کنار راست وادی عبور و به جلریز (که مقر علاقه داری جلر میباشد) مواصلت میکند. شهر کوچک جلریز در ملتقای دو آبیکه یکی از دره سنگلاخ از جانب شمال و دیگری از دره اونی و سرچشمه می‌آید واقع گردیده و کیف مخصوصی دارد.

پس از جلریز عرض دره کم‌تر شده و سرک بطرف غرب در کنار معبر آبیکه از سرچشمه می‌آید بسیر خود ادامه میدهد، به دو طرف دره باغها و مناظر قشنگ قرار گرفته که در بین آنها عمارت اهالی مردم تکانه آباد گردیده جلب نظر مینماید، از جلریز بعد از طی مسافه تخمین (۱۸) کیلومتر سرک به سرچشمه میرسد. سرچشمه آخرین حصه وادی میدان میباشد عمارات و منازل اهالی درینجا بالای تپه‌های بلندی بفاصلهٔ‌های مختلفی بنا یافته است، در ینجا سه چشمه بزرگی وجود دارد که منبع دریای کابل میباشد از کابل تا سرچشمه سوتر زیاد در حرکت بوده و همه روزه رفت و آمد دارد. در سرچشمه نیز بازار مختصری وجود داشته و اداره پست و تیلفون و شعبه گمرک نیز موجود میباشد.

بین سرچشمه و بهسود موتر کمتر حرکت میکند بنابران مسافرین مجبور میشوند پیاده و یا بسواری اسپ و مرکب سفر کنند، بعد از طی مسافهٔ تخمین (۳) کیلومتر از سرچشمه سرک به دهن دره اونی مواصلت میکند. درینجا دره بدو شاخ منشعب گردیده، یکی راه پیاده رو است که بطرف غرب در امتداد سرک بکنار آب باریک به داخل دره تنگی پیش‌رفته و بالاخره به دایمیر داد وردک میرسد. راه دیگر که همین سرک موتر رواست بطرف شمال گشته و پس از طی (۱۲) کیلومتر مسافه به پای کوتل اونی میرسد. درپای کوتل اونی دوسه دکان سماوارچی موجود و از قدیم یک رباط برای شب باش مسافرین آباد گردیده است بعد از عبور کوتل اونی بموضع (یورد) که سرای کوچکی میباشد واصل میگردد. سرچشمه و یورد تقریباً ۲۳ کیلومتر مسافه است از (یورد) بفاصلهٔ تقریباً ۹ کیلومتر دیگر به جو قول میرسد بعد از طی تقریباً ۲۰ کیلومتر به مرکز علاقه داری (فراخولم) که موضع بهتر است واصل میگردد.

این راه بفاصلهٔ یک کیلومتر از فراخولم در موضع «اودله» در معبر دریای هلمند براه تنگی التقا نموده تا یک کیلومتر دیگر بکنار آب هلمند پیش میرود، بعد از آن دریاسمت خود را بطرف راست و سرک بطرف چپ (یعنی بطرف جنوب) تغییر داده بداخل دره تنگی پیش میرود و پس از قطع (۳) کیلومتر دیگر باز بطرف غرب میلان نموده پی هم از سه چهار کوتل یکی بعد از دیگری گذشته به رباط باد آسیا که در دشت وسیع آباد گردیده است میرسد، از باد آسیا تا بهسود مرکز حکومتی تخمین ۸ کیلومتر مسافه بوده و راه نسبتاً هموار است بعد از دو ساعت قطع مسافه به کوتل [تلاو] واصل میگردد.

نزدیک قرارگاه حکومتی خانه‌ها و منازل اهالی واقع شده است. از سرچشمه تابهسود بحساب معمول و متعارف مسافرین پنج منزل راه میباشد.

راه بهسود و پنج آب مرکز حکومتی کلان:

از بهسود سرکی بطرف پنج آب مرکز حکومتی کلان میرود، بعد از ۹ کیلومتر یک وادی سرسبز و نسبتاً پرجمعیت که مشتمل به پنج شش قریه خورد بزرگ است واقع شده این موضع به نام (راقول) موسوم بوده و یک باب مکتب ابتدائی هم در انجاتاسیس یافته است سرک از آبادیها گذشته در بین یک دشت هموارى که بیش از ۴ کیلومتر طول نداشته و بصورت سطح مرتفعی دیده میشود امتداد یافته و آبادیهای متعدد و پراگنده‌ئی باطراف و جوانب سرک بفاصلهٔهای متفاوت قرار گرفته است، حینکه سرک بر فراز این سطح برمی‌آید هموار و مسطح به نظر میرسد ولی سرک مذکور بتیغه باریک و امتداد کوهی که تخمین (۳۰۰) متر ارتفاع دارد امتداد یافته است و بهر دو جانب سطوح پست و بلند و دور نمای وادی‌های کوچک و بزرگی که در بین کوه بچه‌های کم ارتفاع موقعیت دارد جالب دقت میباشد این پوزه بالاخره به معبر رود هلمند انجام میابد و سرک دفعتاً از نشیبی تندی سرازیر میشود و از سرپل دریا گذشته بلافاصله بکوه بچه تندی که به نشیب مذکور متناظر میباشد بر میخورد این کوتل را کوتل (ملایعقوب) می‌گویند.

بر فراز این کوتل باز سرک در سطح مرتفع و هموارى سیر میکند بعد از قطع تخمین (۱۸) کیلومتر به منزل دیگری که کاملا در بین دره تنگ و طولانی واقع و موسوم به (موشک) است پیش میرود و بعد به رباط دهن رشتقه میرسد، درین جا چند خانه موجود ولین تیلفون هم تمدید گردیده است از دهن رشقه به بعد راه تایک اندازه هموار بوده در بین دره طولانی و آبادیهای موسوم به (درازقول) در کنار آب سیراب مینماید، در آخر این دره یک کوتل کم ارتفاعی کائن و یک رباطی بنام (زردسنگ) وجود دارد، پس از قطع مسافه یک منزل دیگر که از دو کوتل دیگر بنام (خارپوش و کار طوسی) عبور مینماید سرک به مرکز حکومتکلان دایزنگی یعنی موضع پنجاب مواصلت میکند.

از پنجاب دو سرک دیگر منشعب گردیده که یکی به سمت غرب، طرف کرمان و لعل تمدید یافته و راه هرات و کابل میباشد و سرک دیگر به سمت شمال غرب ممتد و از دره غرغری گذشته بحکومتی یکاولنگ و از آنجا به بامیان تمدید گردیده است، راه دوم بین کابل ودای زنگی میباشد که اینک هر کدام آن را بالنو به تذکر میدهیم.

سرک بین دایزنگی و بامیان:

این سرک از دایزنگی به سمت شمال مغرب در داخل دره‌ئی به نام «غرغری» پیش رفته و بعد از طی ۴ کیلومتر در بین آبادی‌ها سمت خود را بطرف شمال و شمال مشرقی تغییر داده

تدریجاً ارتفاع میگیرد و به کوتل (خرقول) بالا میرود و پس از طی کوتل نشیب آن طرف کوتل را بخط منکسر طی نموده درپای کوتل از جوار یک قریه به نام (جنگلک) میگذرد که نخستین قریه (سبزقول) مربوط حکومت یکاولنگ میباشد بعد از طی مقداری مسافه داخل دره شده و در حصه وسطی دره به سمت شرق از کوتل دیگری میگذرد و به درهٔ دیگری که (سر بلاق) نام دارد فرود می‌آید و در آخر دره در موضعی که باسم [نیک] یاد میشود بوادی یکاولنگ داخل میگردد همینکه سرک از دره برمی آید بسمت راست دور خورده پس از قطع یک کیلومتر مسافه بمرکز حکومتی یکاولنگ وصل میشود، فاصله بین دایزنگی و یکاولنگ تخمیناً [۳۰] کیلومتر بوده موتر در ظرف ۲ الی دونیم ساعت ۲ ساعت آن را طی میکند.

راه بین کابل و قندهار:

بین کابل و قندهار [۵۱۵] کیلومتر مسافه است سرکیکه از ایستگاه متصل پل شاه دو شمشیره علیه الرحمه در کنار غربی شهر کابل جدا شده بطرف غرب جانب قندهار امتداد یافته است نخست مسافه بین کابل و غزنی را پیموده بعد به سمت قندهار میرود بدین ترتیب:

۱ ـ **از کابل تا غزنی:** بین کابل و غزنی (۱۴۹) کیلومتر مسافه میباشد جاده از پل شاه دو شمشیره علیه الرحمه تامینار یادگار عبدالوکیل خان واقع ده مزنگ عریض بوده قیر ریزی شده است از ایستگاه منار مذکور سرک عریض و پختهٔ دیگری بطرف قصر بزرگ دار الامان رو به سمت جنوب امتداد و بعد از (۱۰) کیلومتر بدار الفنون وصل میشود و سرک کابل ازین ایستگاه مستقیماً به سمت غرب به خط سیر خود دوام داده از بین عمارات و اپارتمان‌های کارته ۴ گذشته به ماهتاب قلعه میرسد پس از طی مسافه تخمین ۲۵ کیلومتر بموضع [چوکی ارغنده] واصل میشود در چوکی ارغنده شعبه گمرک و چند دکان کوچکی وجود دارد که مسافرین احیانا فرود آمده چند دقیقه استرتحت میکنند و طعام و چای صرف مینماید، از چوکی ارغنده جاده استقامت خود را از مغرب به سمت جنوب غرب تغییر داده از کوتل تخت عبور و به وادی میدان داخل میگردد همینکه سرک به حاشیهٔ آبادیهای میدان میرسد یک سرک دیگر بطرف راست منشعب گردیده به سرچشمه و بهسود و هزاره ممتد میباشد بعد ازین منطقه سرک امتداد یافته به درانی واصل و از درانی به بعد در یک دشت که بنام [دشت توپ] یاد میشود سیر نموده داخل حوزهٔ وردک میشود. این دشت بین علاقه میدان و وردک حد فاصل است در حصه وسطی این دشت یک سرک باریک به سمت راست طرف چک وردک انشعاب یافته است در چک وردک فابریکه تولید برق کابل دائر میباشد به شیخ آباد نارسیده بطرف چپ یک سرک دیگری

از سرک عمومی جدا میشود که از تنگی وردک گذشته به مقر حکومتی کلان لوگر «برک» مواصلت مینماید در ایام زمستان که بعضی اوقات به سبب برفباری زیاد راه ارغند مسدود میشود. رفت و آمد از همین راه صورت می‌گیرد سپس سرک از منازل سیا آباد، تکیه، و شش گاو که بوردک تعلق دارد گذشته به علاقه حکومت اعلی غزنی داخل میگردد.

از غزنی تا قندهار: همینکه سرک از شهر غزنی خارج میگردد مستقیماً بطرف جنوب رهسپار شده بمنزل نانی که اولین منزل بین غزنی قندهار است میرسد درین حصه وضعیت اراضی تبدیل یافته و سرک به دشت شلگر واصل میشود سپس از منزل موشکی و علاقه قره باغ که منطقه سرسبز و پر جمعیت بوده مقر حکومتی محلی آنجا میباشد مواصلت مینماید بعد از قره باغ سرک اراضی خشک و لامزروعی را قطع نموده از منازل کوه آهن و دشت مقر و رباط [اوبه]گذشته به آبادیهای مقر واصل و پس از طی مسافهٔ کمی وارد مقر میشود.

راه غزنی و مقر کاملاً هموار است، از مقر یک سرک به سمت جنوب تمدید یافته و بطرف آب ایستاده و ناوه مقر امتداد و از آنجا به‌کتواز میرود، آب ایستاده از مقر ۴۵کیلومتر مسافه دارد سرک دیگری در سمت شمال بفاصلهٔ ۵کیلومتر بغرب مقر از موضع «آغوجان» جدا شده بطرف جاغوری، علاقه هزارجات تمدید یافته است، ازین جا تا سنگ ماسه مرکز جاغوری تخمین ۴۰کیلومتر مسافه است.

از مقر جاده در بین دشت بطرف قلات غلجائی سیر نموده رباط آغوجان را قطع میکند و به علاقه شاجوی، شیبار، سر اسپ «علاقه جات قلات مربوط ولایت قندهار» داخل میگردد درین حصص وضعیت طبیعی اراضی به تپه‌ها و کوه بچه‌های کوچکی تبدیل یافته و آبهای جاری و کاریزهای متعددی در هر گوشه دیده میشود، سرک بعد از قطع اراضی ناهمواری در کنار رود «ترنک» و جوار تپه‌ها به قلات وارد میگردد و پس از آن از مناطق جلدک، تیرانداز، شهر صفا، مانجه و مهمند که آخرین منزل قندهار است میگذرد و بطرف قندهار پیش میرود. فاصله بین مانجه و قندهار ۴۴کیلومتر و بین مهمند و قندهار ۲۲کیلومتر میباشد از قندهار تا منزل جلدک سرک در اراضی پست و بلندی امتداد یافته و در اطراف آن بفاصلهٔ‌های مختلف جنگل و اشجار بادام و مزروعات سبز و خرم دیده میشود پس ازان سرک به دشت همواری رسیده بسیر خود دوام میدهد. درین منازل خوراکه پیدا میشود مخصوصاً در شهر صفاکه از شهرهای تاریخی و یک قرن پیش معمور بوده است ولی اکنون در اثر حوادث خراب گردیده معهذا قریه آبادی موجود است. فاصله بین شهر صفا و قندهار (۶۶) کیلومتر و بین کابل و شهر صفا ۴۴۹ کیلومتر است.

اطراف منطقهٔ مانجه هم شاداب و آباد است، شهر صفا و مانجه و رباط مهمند بالین تیلفون وصل شده است.

بعد از یکنیم کیلومتر از منزل مهمند، سرک به منزل باغ قندهارواصل میشود، منزل باغ دارای عمارات قشنگ و باغ خوب و حوض مصفا است و بعد بشهر قندهار وصل میگردد بدین قرار: در یک کیلومتری شهر قندهار نمایندهٔ گمرک موجود است ازین موضع یک سرک بطرف دست چپ جدا و بطرف چمن امتداد یافته است و پس از چند قدم سرک بدو شعبه منشعب گردیده شعبه اول مستقیماً پیش رفته از دروازهٔ کابل بداخل شهر میرود و شعبهٔ دوم بطرف دست راست انحراف نموده بطرف فابریکه پشمینه بافی و گمرک قندهار پیش رفته از سمت شمال وارد شهر قندهار میشود.

راه بین قندهار و چمن: از قندهار یک سرک پخته و اصولی ذریعه کمپنی «مورین کنودسن» امریکائی بطرف سپین بولدک قلعه (جدید) تمدید و سرویس منظم قایم گردیده است سرک در حصهٔ جنوب شرقی شهر قندهار منشعب گردیده پس از فاصله تخمین ۵۶ کیلومتر بمنزل «تخته پل» میرسد. تخته پل موضع آبادی بوده پترول و ضروریات خود را که درین جا پیدا میشود، شعبه گمرک نیز درین جا دائر میباشد. پس از طی ۵۴ کیلومتر دیگر سرک به منطقه (کدنی) واصل میشود، کدنی هم منطقه آباد بوده در سرحد آن تهانه عسکری و سرحداری افغانستان واقعست این تهانه به نام «قلعه جدید» یا (سپین بولدک) معروف است، پاس پورت کسانیکه به خارج سفر میکنند و یا از خارج داخل افغانستان میشوند درین جا دیده میشود در ین جا تانک پطرول و خوراکه نیز موجود است. فاصلهٔ بین قندهار و قلعه جدید یعنی سپین بولدک (۱۰۱) کیلومتر و بین کابل و سپین بولدک (۶۱۶) کیلومتر میباشد و از مرکز حکومتی سپین بولدک تا چمن که ورای خط سرحدی است تخمین ۳ کیلومتر میباشد.

راه بین قندهار و گرشک: سرک از دروازه غربی شهر که بنام دروازهٔ هرات یاد میشود آغاز و از بین عمارات شهر جدید سیر نموده پس از دو کیلومتر بمقام سرپوزه از پای چهل زینه و در فاصله (۱۲) کیلومتری شهر از کنار باغ کوکران و مقبره حاجی می‌رویس گذشته به پل ارغنداب میرسد و از پل ارغنداب گذشته قدری بجانب شمال منحرف میگردد و در اراضی هموار و کم درختی سیر مینماید. سمت راست جاده خشک و سمت چپ آن که بساحل ارغنداب واقعست سبز و خرم میباشد لکن پس از یک منزل راه وضعیت سرسبزی متدرجا کم شده رفته و بالاخر سرک اراضی لا مزروع و خاره‌ئی را قطع میکند و از چندین فراز و نشیب گذشته بوموضع کشک نخود مواصلت مینماید.

کشک نخود مقر حکومت درجه ۴ محلی آنجا میباشد اراضی گرد و نواحی آن کاملاً بذریعه کاریزها مشروب میگردد از قسمت جنوبی باغ حکومتی یک سرک به سمت شمال جدا شده و بطرف میوند میرود که ازین جا بفاصلهٔ تقریباً ۱۲ کیلومتر واقع گردیده است.

بعد از کشک نخود سرک در بین دشت وسیع و هموار و لامزروعی سیر کرده و پس از طی (۲۵) کیلومتر به موضع یخچال مواصلت مینماید که اکنون بنام موسی قلعه یاد میشود.

ازین جا دو سرک یکی بسمت جنوب مغرب قلعه بست ممتد و دیگری بطرف شمال به علاقه داری ساربان قلعه امتداد و از آنجا به ده‌راود کشیده شده است، از یخچال تقریباً (۱۵) کیلومتر بعد، سرک بذریعه رود بزرگ هلمند قطع میگردد. به آن طرف دریای هلمند مقر حکومت اعلی گرشک واقعست.

بر دریای هلمند پل بزرگ آهنی تعمیر شده است.

راه بین گرشک و فراه: از گرشک سرک بطرف غرب امتداد یافته از منازل جدیدی در اراضی هموا و دشت خاره و سنگ زاری میگذرد و پس از طی (۸۰) کیلومتر مسافه بموضع دل آرام میرسد، درین جا یک هوتل عصری بر یک مرتفعی درکنار درهٔ خاش رود آبادگردیده است. دل آرام نصف راه بین گرشک و فراه میباشد. بعد از فاصله ۳۰ کیلومتر به آبادی دیگری مسمی به (سلطان بکوا) میرسد، پس از بکوا تقریباً (۵۰) کیلومتر سرک در اراضی هموار و لا مزروع امتداد دارد و در نزدیک فراه از سه ـ چهار نشیب و فراز گذشته بزمین مسطح و همواری واصل میگردد که دور نمای شهر فراه به نظر می‌آید و بعد از مسافه محدودی بشهر فراه که مرکز حکومت اعلی است وصل میشود.

راه بین فراه و چخانسور: سرک چخانسور اولاً بطرف غرب تا موضع [باغ پل] بسرک هرات پیش میرود و سپس در نزدیک باغ مذکور سیر خود را بطرف جنوب مغرب تبدیل داده اراضی لا مزروعی را در دامنهٔ یک کوه بچه می‌پیماید. پس از طی مسافه تخمین ۱۰ کیلومتر از فراه خارج شده بداخل دشت وسیع و همواری امتداد میابد و بعد از طی مسافه تخمین ۱۰ کیلومتر به منطقه سرسبز و آبادیهای که آن را «توسک و نوده» میگویند مواصلت مینماید. از توسک گذشته بداخل اراضی لا مزروع و دشت ریگزاری امتداد میابد که در اطراف سرک دور نمای تپه‌های ریگی دیده میشود بعد از طی مسافه تقریباً [۵۲] کیلومتر دیگر به علاقه و آبادیهای [جوین] واصل میشود این حوزه بذریعه یک علاقه داری درجه اول که بنام علاقه داری لاش جوین یاد میشود اداره میگردد.

در ین جا چیزیکه جلب توجه مینماید همانا دو قلعه مخروبه [قلع جوین] و [قلعه لاش] میباشد که از ترقی و مدنیت اعصار ماضیه این منطقه نمایندگی میکند.

سرک پس از طی فاصله تخمین [۲۰] کیلومتر به قریهٔ [سلیان] و بعد از قطع مسافه تقریباً ۲۹ کیلومتر به علاقه داری [میل کرکی] میرسد آبادیهای این موضع نسبت به [سلیان] و [جوین] بیش‌تر بوده و ذریعه نهرهائیکه در سطوح مرتفع کسیده شده است مشروب میشود، از میل کرکی به بعد سرک سمت خود را بطرف جنوب تغییر داده پس از طی تخمین [۲۳] کیلومتر به چخانسور وصل میگردد. مرکز چخانسور کنگ نام دارد.

راه بین فراه و هرات: جادهٔ بین فراه و ولایت هرات از شهر فراه تا فاصله [۳] کیلومتر بطرف غرب پیش رفته از فراز پل فرا رود عبور مینماید و بعداً استقامت خود را بطرف شمال گرفته از بین قریه‌ها و قصبات متعددی گذشته در موضع [آچین] که آخرین آبادیهای جلگه فراه بشمار میرود به اراضی خشک و سنگزاری داخل و از رباط ساج عبور مینماید درین منطقه از نشیب و فراز کوچکی در برجستگی‌های دامنه جبال گذشته داخل درهٔ تنگی میشود. در بین این دره هم در چند موضع از پستی‌ها و بلندی‌های کم ارتفاعی می‌گذرد و بموضع [خشک آبه] که منزل دوم بین فراه و هرات میباشد میرسد سپس در بین تپه‌های کوچک و کم ارتفاع اراضی مسطح و همواری را پیموده و به منزل سوم موسوم به [جیجه] و بعد از جیجه به رباط خوست پیش میرود و از خوست تقریباً [۵] کیلومتر گذشته به علاقه شین دند ولایت هرات داخل میگردد، درین‌جا سرک متدرجا به بلندی آغاز نموده پس از طی یک مسافه به شین دند میرسد.

شین دند مقر حکومتی و از مربوطات ولایت هرات بوده در آنجا یک سلسله دکانهای مقبول و هوتل عصری بنا یافته است. فاصله بین فراه و شین دند [۱۴۰] کیلومتر میباشد.

از شین دند سرک بطرف شمال امتداد یافته است پس از طی [۶] کیلومتر از اراضی سر سبز و آبادیهای شین دند میگذرد و در دشت همواری سیر میکند که آبادی بملاحظه نمیرسد، و پس از طی ۲ رباط مسافه بموضع [ادرسکن] که منزل دوم بین شین دند و هرات میباشد مواصلت مینماید.

بعد از ادرسکن در طول راه فراز تدریجی محسوس و سرک در دامنه جبال و اراضی کم زراعت سیر نموده و پس از طی یک منزل به [موضع شاه بید] میرسد پس از طی تخمین [۲] کیلومتر مسافه دیگر، از آغوش تپه‌ها خارج شده در حاشیه جلگه وادی هرات بموضع [میرداود] که آخرین منزل بین شین دند و هرات میباشد و اصل میگردد.

میرداود یک موضع خوش منظر و مدخل وادی هرات بوده و یک هوتل قشنگ و عصری و پارک زیبائی دران جا احداث شده است. از میرداود سرک مستقیماً نشیب دامنه را پیموده به میدان طیاره میرسد و آخر میدان طیاره حوالی شهر میباشد درین حصه راه دو شعبه میشود یک شعبه بطرف دست چپ سیر و از پل مالان گذشته به شهر کهنه داخل میگردد. و شعبه دوم از پل پنبتون عبور نموده رو بشمال بطرف شهر جدید پیش میرود و به پارک شهر نو منتهی میگردد و بالاخره از وسط پارک گذشته در پیش روی عمارت نایب الحکومگی باز بدو فرع جدا میشود. یک فرع مستقیماً به سمت غرب امتداد یافته و بشهر کهنه هرات منتهی میشود و فرع دیگر به سمت شرق امتداد یافته به زلمی کوت که قرارگاه عسکری فرقه هرات و موضع خیلی زیبا و دل آویز میباشد وصل میگردد.

راه هرات و اسلام قلعه: بین شهر هرات و اسلام قلعه [۱۲۰]کیلومتر مسافه است سرکیکه شهر هرات را باسلام قلعه وصل میکند. از گوشه شمال مغرب شهر هرات جدا شده و پس از طی مسافه [۲]کیلومتر از آبادی‌های شهر و قصبات آن خارج و بحاشیه شمال جلگه در دامنه کوه از بین اراضی لا مزروع در سطح همواری سیر مینماید، طرف راست سرک اراضی خشک و ریگ زار و طرف چپ آن سرسبز و دورنمای آبادی دو طرفه هریرود دیده میشود پس از ۲۵ کیلومتر مسافه بطرف چپ سرک باز یک سرک دیگری از سرک اصلی جدا شده بطرف قریه شکیبان میرود این قریه پر جمعیت بوده و یک باب مکتب هم در ان تاسیس شده است. سرک بفاصلهٔ [۱۲]کیلومتر در اراضی هموار پیش رفته وبه منزل سوم موسوم به شبش میرسد ولی از اینجا به بعد بصورت مارپیچ در بین تپه‌ها سیر کرده پس از نشیب‌ها و فرازها به «تیرپل» که بر فراز هریرود ساخته شده میرسد، از پل ناگذشته سرکی به سمت راست بجانب «سال» جدا گردیده است، این سرک از شمال کهسان عبور نموده متصل و موازی بخط سر حدی دولت ایران بداخل علاقه گلران پیش میرود و ازین جا تاکهسان ۵ کیلومتر تخمین میشود. سرک عمومی از تیر پل گذشته پس از طی [۱۵] کیلومتر به اسلام قلعه که سر حد افغانستان و ایران است مواصلت مینماید. در اسلام قلعه دائره سر حد داری، شعبه گمرک، عمارات عصری برای بود و باش مامورین سر حدی و توقف مسافرین نیز وجود دارد پاسپورت‌ها درین جا ویزه و ملاحظه میشود .

راه هرات و چخچران: راهیکه از کابل به چخچران میرود، اول‌تر فاصله بین اوبه و هرات را که راه عمومی و موتر رو است طی میکند. از هرات تا اوبه [۹۶] کیلومتر فاصله است این سرک از زلمی کوت جدا شده بطرف او میرود.

پس از اوبه سرک خط سیر دریا را تعقیب نموده بطرف شرق پیش میرود. عرض وادی هم متدرجا کم میگردد و بعد از [۴۵] کیلومتر به قریه خواجه چشت [رح] مواصلت مینماید خواجه چشت درهٔ باطراوت و خوش آب و هوائی بوده دارای آبادیهای زیاد و بناهای تاریخی، لین تیلفون میباشد و آرامگاه حضرت سلطان مودود چشتی هم در آنجا واقعست. بفاصلهٔ [۱۲] کیلومتر از خواجه چشت پل معروف [شیر خواج] را که بر دریای هریرود تعمیر و از آهن ساخته شده است عبور نموده بعد از طی [۳۵]کیلومتر مسافه به کوتل بزرگ و مرتفعی میرسد و راه شکل مارپیچی را اختیار و بعد از قطع فاصله [۸]کیلومتر از کوتل میگذرد و به (سرچشمه باغ) مرکز تابستانی حکومت شهرک میرسد. بعد از سرچشمه باغ سرک ۶۰ کیلومتر مسافهٔ دیگر را در نشیب و فراز تپه‌های خورد و بزرگی قطع نموده به قریه آهنگران که علاقه چخچران است واصل میشود. از آهنگران گذشته بعد از طی ۴ کیلومتر مسافه سرک به دو شعبه تقسیم میشود. یک شعبه آن به سمت جنوب ممتد شده بعد از طی ۱۵۰ کیلومتر بمرکز غور وصل میشود.

شعبه دیگر از آهنگران بطرف شرق پیش رفته بعد از ۱۵ کیلومتر به موضع (کاسی) مرکز چخچران وصل میگردد در کاسی رباط سراجیه و در مجاورت آن باغ عمومی جدید احداث و عمارت حکومتی و یک پل پخته آباد گردیده است هکذایک هوتل عصری بنا یافته است. این موضع خیلی سرد بوده و اشجار کم‌تر دیده میشود سرک از کاسی گذشته و بعد از قطع ۳۰ کیلومتر بقریه (شینه) واصل میشود این موضع بکنار دریای اهل واقع میباشد سرک در نزدیکی شینه از دریای لعل گذشته بعد از فاصله (۵) کیلومتر بموضع «کورک» میرسد از کورک بفاصلهٔ ۵ کیلومتر دیگر سرک بموضع دلت یار که آخرین علاقه هرات و حد فاصل بین حدود ولایت کابل و هرات میباشد وصل میگردد دولت یار بذریعه لین تیلفون هم وصل گردیده ویک هوتل نسبتاً عصری نیز دائر است.

راه هرات و کشک: این جاده از حاشیه شمال شهر هرات از سمت شرقی زیارت مولانا عبدالرحمان جامی جدا شده بعد از طی مسافهٔ کمی در بین آبادیهای حواشی ومضافات شهر دامنه کوه سید عبدالله مختار را پیموده در بین تپه‌ها و اراضی خشک و لامزروع پیش میرود و پس از طی یک مسافه بحکومت‌ی درجه ۲ کشک میرسد بفاصلهٔ ۲ کیلومتر بعد ازین موضع سرک بدوشعبه تقسیم میشود:

۱ ـ شعبه اول جانب شمال بداخل تپه‌ها سیر نموده پس از طی ۷ کیلومتر به موضع یکه درخت مرکز سابق حکومتی رسیده و از آنجا تا ۱۵ کیلومتر دیگر بداخل اراضی للمی کاری

دشت‌ها سیر نموده و بعد به تور غندی (علاقه سر حدی افغانستان و روسیه) مواصلت مینماید درینجا نییز شعبات حکومتی برای بود و باش مامورین سر حدی و فرودگاه اموال وارداتی و صادراتی تاسیس یافته است. ازین نقطه تهانه و عمارات سرحد روسی به نام (کشکی) دیده میشود.

۲ ـ شعبه دوم سرک بطرف غرب ممتد و از منطقه کشک عبور نموده به گلران (علاقه شوراوک) میرسد گلران حکومت درجه ۲ بوده و مرکز آن «قره باغ» نام دارد از کشک تا گلران تخمینا ۴۵ کیلومتر است.

از رباط سنگی یک راه موتر رو بسمت شرق جداگردیده و بطرف قلعه نو، مرکز حکومتی کلان بادغیسات امتداد میابد و ازین جا تا قلعه نو تخمین ۸۰ کیلومتر مسافه است. سرک در حالیکه یک سلسله تپه‌های خاکی و فراز و نشیب زیادی را در بین جنگل زار پسته می‌پیماید بالاخره به قلعه نو وارد میشود.

راه هرات و قلعه نو: از شهر هرات تا قلعه نو (۱۶۵) کیلومتر مسافه است سر کیکه هرات و قلعه نو را بهم وصل میکند. از بین شهر نو هرات گذشته بطرف مشرق ممتد و تا موضع (پل پری) که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر واقعست با سرک او به یکی میباشد در «پل پری» سرک سمت شمال مشرق را اختیار کرده و بعد از مسافه ۳ کیلومتر از رودخانه پاشتان گذشته بطرف کرخ میرود و پس از طی (۳۰) کیلومتر بکرخ میرسد. کرخ حوزهٔ خوش آب و هوا خرم و سر سبز است پس از کرخ به موضع رباط مسجد چوبی واصل میگردد که در پای کوتل سبزک واقع است. بعد از مسجد چوبی سرک به کوتلی بالا رفته بصورت مارپیچ در بین مناظر قشنگ طبیعی این حوزه سیر میکند دو طرفه سرک دامنه‌ها و تپه‌ها کاملا از جنگل ارچه و غیره اشجار کوهی مستور دیده میشود. مسافه بین این کوتل که درین حصه از مرتفع‌ترین کوتل‌های سفید کوه بشمار میرود (۱۴) کیلومتر است. بعد ازین کوتل سرک (۱۵) کیلومتر مسافه دیگر را در بین اراضی هموار دامنهٔ جبال طی نموده بمرکز قلعه نو وصل میشود. از قلعه نو یک راه بطرف شرق جدا شده بحکومتی قادس میرود و تا موضع لنگر که یکی از میله جاهای مهم و مشهور این منطقه بشمار میرود امتداد یافته است و راه دیگر عبارة از راه مرغاب و میمنه میباشد که بطرف شمال امتداد میابد.

راه قلعه نو و بالا مرغاب: بین قلعه نو و بالا مرغاب (۱۱۶) کیلومتر مسافه است جادهٔ که این دو منطقه را بهم وصل میکند از قلعه نو جدا شده و بعد از طی (۲۰) کیلومتر بطرف بالامرغاب ممتد و در داخل یک تنگی موسوم به (دره بوم) که عرض آن از ۵۰ تا ۱۵۰ متر و طول آن ۱۵

کیلومتر تخمین میشود امتداد میابد. بر فراز دو طرفه این تنگنا که سطح مرتفع دارد جنگل‌های غلوی پسته مشاهده میشود. سرک از دره بوم گذشته در حصه پل کهنه مرغاب بوادی مرغاب وارد میگردد. درین حصه دو پوزهٔ کوه بهم نزدیک شده درهٔ تنگی را ایجاد میکند و ازینجا سرک سیر خود را بطرف شمال غرب تغییر داده مسیر و جریان آب دریا را تعقیب میکند. گاهی از دریا دور و گاهی به آن نزدیک میگردد. به دو طرفه دریا آبادیها و مزروعات و بالای کوه جنگل‌های پسته دیده میشود، سرک در اکثر حصص هموار ولی در بعضی جا از پوزه تپه‌ها و بلندی‌ها می‌گذرد و بالاخره پس از طی (۲۵) کیلومتر مسافه وارد حکومتی مرغاب میشود.

در مرغاب پلی بنام (پل تینی) بر فراز دریا آباد و ابنیه و دکاکین و هوتل عصری تعمیر گردیده است مکتب هم دراینجا تاسیس یافته. بعضی باغ‌های زرد آلو، آلو بالو، انار، انگور و غیره هم در حوالی این منطقه موجود است.

از مرغاب یک راه بطرف شمال غرب تمدید یافته و به موری چاق علاقه سرحدی میرسد، درین جا هم موسسات حکومتی، تجارتی، دکاکین ومکتب وجود دارد. موری چاق از مرغاب ۳۵کیلومتر فاصله دارد. دائره کمیساری افغانی برفراز یک تپه کائن است اطراف این تپه اراضی حاصل خیز و معمور میباشد. و صدها خرگاه مردم ترکمن بادیه نشین برپا و امرار حیات مینمایند قالینهای که باسم مروی یاد میشود اصلا در همین جا توسط ترکمن‌های افغانی و ترکمن‌های ماورای سرحد ساخته میشود، راه دیگر بطرف شمال شرق ممتد و از طریق علاقه داری غور ماچ و چیچکتو به میمنه مواصلت مینماید.

راه بین مرغاب ومیمنه: فاصله بین مرغاب ومیمنه [۱۷۱]کیلومتر میباشد راهیکه میمنه و مرغاب را وصل نموده است از مرغاب آغاز و بطرف شمال شرق امتداد یافته تا فاصله کمی دربین مزروعات و آبادیهای اطراف مرغاب سیر و بالاخره از تپه‌های خورد و بزرگ در خطوط کج و معوج و از فراز و نشیب زیادی گذشته بعد از فاصله [۳۵] کیلومتر به علاقه داری غورماچ میرسد، علاقه داری غورماچ در بین یک وادی که عرض آن نیم میل تخمین میشود واقع شده. اطراف آن کمی سر سبز است اخیراً یک هوتل هم درین جا تعمیر شده است. اراضی مجاور و مربوطاعات این علاقه غالبا للمی کاری میشود آبادیها و منازل اهالی در داخل تگاب‌های خورد و بزرگ و بالای تپه‌های کوچکی در دو طرفه وادی بصورت پراکنده قرارگرفته است بعد از طی [۲۰]کیلومتر مسافه سرک از غور ماچ به آبادیهای چیچکتو که علاقه میمنه گفته میشد داخل وسپس به میمنه وصل میگردد.

راه بین کابل و مزار شریف و خان‌آباد: این سرک در گوشه شمال مغرب مرکز نایب الحکومگی کابل از یک دستگاه وچار راهی جدا میگردد که یک سرک طرف شمال، یک سرک جانب شرق و سرک دیگر به سمت جنوب متفرع شده است.

سرک شرق از عقب قصر صدارت عظمی امتداد یافته به شهر نو و شیرپور میرسد.

سرک جنوب از پیش روی مقر نایب الحکومگی کابل مستقیما به ایستگاه و چارراه مقابل سینمای کابل انتها می‌یابد. اما سرک شمال سیر خود را دوام داده همینگه بزید برج شهر آرا میرسد بدو شعبه متفرع میگردد:

یک شعبه آن سرک قدیمی است که از بین قریه شهر آرا گذشته بالاخر بشکل یک زاویه به سمت غرب متوجه میگردد. شعبه دوم. سرکی است که جدیداً تمدید یافته از سمت غربی قریه شهرآرا ممتد و در آخر شهرآرا این هر دو سرک باز به هم یکی شده بعد از مسافه قلیلی در حصهٔ باغ دبیر سیر خود را تدریجاً بجانب شمال میگرداند و در پای باغ بالا از قریه نه برجه گذشته پس از فاصله تخمین ۱۰ کیلومتر به قریه ده کیپک که در زیر کوتل خیر خانه واقعست واصل میگردد. کوتل خیر خانه حد فاصل بین حوزهٔ شهر کابل و دند شمالی میباشد. سرک ازین کوتل عبور کرده اراضی نشیب و همواری راکه بنام دشت چمتله یاد میشود قطع میکند و پس از طی مسافه ۲۰ کیلومتر از شهر کابل به قریه قلعهٔ مراد بیگ میرسد که از سمت کابل نخستین قریه حوزهٔ کوهدامن گفته میشود ـ در قلعه مرادبیگ قرارگاه فرقه عسکری وجود دارد که بنام حسین کوت معروف است. سرک از قلعه مرادبیک گذشته بعد از تقریباً ۱۰ کیلومتر به سرایخواجه و بعد از ۲۰ کیلومتر به قره باغ واصل میگردد. سرایخواجه بازار نسبتاً خوب دارد که هر چیز در ان پیدا میشود. هکذا در قره باغ نیز چندین دکان وجود دارد که از میوه باب گرفته تا خوراکه و پوشا که در ان یافت میتوان شد. سرک از قلعه مراد بیگ تا انجام قره باغ کاملاً در بین باغستان میوه و تاکستان انگور ممتد بوده و دو طرفه آن را به شکل دو خط متوازی، دیوارهای باغستان در آغوش گرفته است. وقتیکه سرک از منطقه شاداب و سرسبز قره باغ بیرون میشود از دشت بگرام، قریه چیکل و لغمانی عبور کرده به شهر چاریکار وصل میگردد و سرک به ایستگاه مرکزی شهر منتهی میشود. از کابل تا چاریکار [۶۴]کیلومتر مسافه میباشد.

چاریکار نسبتاً شهر وسیع و مرکز حکومت اعلی پروان است. از ایستگاه مرکزی چاریکار یک جاده به سمت غرب امتداد یافته که از مرکز شهر و بازار کهنه چاریکار میگذرد و از بین اراضی سرسبز و باغستان‌ها و قریه‌ها عبور کرده به پل سعدالله که بر دریای غوربند تعمیر شده

است میرسد و از پل گذشته باز هم در بین اراضی خیلی شاداب و باغستان و دهات از قبیل سید خیل و غیره قراء امتداد میابد و به گل بهار واصل میگردد. فاصله بین چاریکار و گل بهار در حدود ۱۰ کیلومتر تخمین میشود. سرک دیگر از ایستگاه مرکزی چاریکار به سمت شمال ممتد گردیده و تا موضوع توتمدره تدریجاً بطرف شمال غرب میلان میکند. و بعد از تخمین ۶کیلومتر به توتمدره میرسد.

در طول این مسافه بطرف شرق سرک اراضی مزروع و خرم و باغستان قرارگرفته است، اما بجانب غرب سرک دشت خشک و لامزروعی میباشد که از سطح اراضی مزروعه مرتفع بوده و آب بان نمیرسد لذا بصورت بائر و دشت مانده است. قریه توتمدره کاملاً شاداب و سرسبز بوده و مشرف بدریای غوربند واقعست. سرک همینکه از پل توتمدره (بر دریای غوربند) میگذرد، بلافاصله بدو فرع جدا میگردد، یک شعبه مستقیماً به سمت شمال رفته پس از فاصله تخمین ۳ کیلومتر به شهر صنعتی جبل السراج وصل میشود و شعبه دیگر بطرف غرب امتداد یافته بدرهٔ غوربند داخل میگردد، بین چهار دهی غوربند و کابل ۱۲۴ کیلومتر فاصله است سرک از درهٔ غوربند گذشته و در انجام آن به کوتل شبر بالا میرود و از کوتل گذشته در حصه بلوله بدو فرع جدا میشود یک شعبه آن بطرف چپ به سمت بامیان امتداد دارد، و شعبه دیگر به سمت راست داجل درهٔ شکاری گردیده از قریه‌های معروف: دو آب میخ زرین، اشکمش، تال و برفک، دوشی و کیله گی و غیره قراء و قصبات عبور نموده بالاخره به پل خمری وصل میشود. فاصله بین کابل و درهٔ شکاری (۲۰۲) کیلومتر میباشد. از پل خمری یک جاده بطرف شمال جدا و جانب سمنگان امتداد و راه دیگر به سمت شرق جدا شده و بعد از مسافه ۱۵ کیلومتر به شهر صنعتی بغلان میرسد و از بغلان بطرف خان آباد امتداد میابد. از کابل تاپل خمری (۴۰۴) کیلومتر و تا بغلان (۴۱) کیلومتر مسافه است.

راه بین پل خمری و مزار شریف: سرک مزار شریف از طرف شمال پل خمری آغاز یافته پس از طی مسافه کمی از بین آبادی‌ها و کنار فابریکه نساجی گذشته داخل اراضی مسطح و شاداب غوری جدید میگردد که اخیراً تحت آبیاری آورده شده است و بعد از طی (۵) کیلومتر سمت خود را از جنوب بشمال مغرب تغییر میدهد و بعد از قطع مسافه (۳) کیلومتر دیگر از موضع چین زائی عبور نموده و در (۱۵) کیلومتری پلخمری به اراضی نی زاری میرسد که بنام (چشمه شیر) معروف است از چشمه شیر باز سرک سمت خود را بطرف غرب تغییر داده از دشت همواری میگذرد و به (رباطک) واصل میشود در ینجا یک رباط و چند دکان وجود دارد

لین تیلفون هم باین جا تمدید شده است ازینجا بـه بـعد در فـراز و نشـیب تـپه هـائیکه بـعضاً جنگل‌های پسته میباشد سیر میکند و بالاخره در حاشیه وادی ایبک از دریای خلم گذشته به اراضی سرسبز و شاداب ایبک داخل میشود.

از ایبک سرک به سمت شمال سیر نموده بعداً از قراء و قصبات قسمت شمال وادی ایبک و رباط حضرت سلطان و صیاد میگذرد و به تنگی تاشقرغان داخل میشود، طول تنگی از صیاد الی تاشرغان ۳کیلومتر بوده و تقریباً پنجصد متر اخیر آن بدرجه ضیق است که غیر از سرک و مجری آبیکه باندازه عرض سرک است دیگر جائی وجود ندارد.

تنگی تاشقرغان یک حوزهٔ سـرسبز وسـیع، و بـاغستان است کـه در بـین آن مـنازل اهـالی بعضاًبصورت انبوه و بعضاً به شکل پراگنده واقع شده است و بعد از تخمین ۹کیلومتر که تماماً سرسبز میباشد بالاخره در حصه وسطی این خطه سرک به شهر تاشقرغان وصل میشود. و از آنجا سرک بطرف غرب امتداد یافته تا مزار شریف میرسد که ۵۸کیلومتر مسافه دارد در ارض راه و باطنهای نائب آباد وگور یمار واقع بوده و اراضی اطراف و نواحی آن تماماً دشت و لم یزرع میباشد و در دو طرفه سرک بین تاشقرغان و مزار شریف قریه‌های نزدیک دیده نمیشود.

راه بین پل خمری و خان آباد: این سرک از پل خمری جدا و بطرف شمال مغرب در دامنهٔ کوه کم ارتفاعی سیر نموده پس از طی (۷) کیلومتر سمت امتداد خود را بطرف مشرق تغیر و داخل اراضی شاداب بغلان میگردد و بعد از (۶) کیلومتر دیگر به شهر صنعتی بغلان که در آنجا فابریکه بزرگ قند سازی دائر است مـرکز نـایب الحکـومگی قـطغن مـیباشد تـوصل مـینماید درین‌جا اساس شهر جدیدی طرح گردیده است و یک سلسله دکاکین و عمارات مـتعددی از قبیل هوتل، شفا خانه، مکتب متوسطه و منازل بود و باش مامورین دولتی و غـیره مـؤسسات تجارتی آباد و باغهای مشجر احداث گردیده است. بعد ازین جا سرک کاملاً در اراضی مزروع و آبادیها سیر نموده به شهر جدید بغلان که یکباب مکتب ابتدائی نـیز آنجا دائـر است واصـل میشود.

تخمین ۹کیلومتر بعد از این موضع سرک بداخل اراضی لامزروع و بین فرازها و نشیب‌های تپه‌ها ممتد میشود درین حصه سمت سیر سرک از شرق بشمال منحرف شده بزیر کوتل جلوگیر میرسد و از کوتل گذشته بموضع علی آباد میرسد درین جا نیز چند دکان و آبادیهائی دو طرفه سرک دیده میشود سرک از علی آباد بدو شعبه منقسم شده یکی آن معبر آب دریا تعقیب و به قندوز اتصال میابد. راه دیگری بطرف شرق سمت خود را تـغیر داده بـر یک سـطح مـرتفع و

اراضی خشک و لامزروع بر می‌آید و سطح همواری را پیموده پس از مسافه ۳۰کیلومتر بموضع سر دورهٔ خان آباد واصل میگردد. بطرف چپ در سطح پستی منظرهٔ عمومی دورنمای حوزهٔ خان آباد جلب توجه مینماید بالاخره سرک استقامت خود را بطرف شمال گشتانده پس از طی یک مسافه بسرزمین پست و هموار و شادابی سیر و مستقیماً پیش رفته بشهر خان آباد وصل میگردد.

راه خان آباد و فیض آباد: راهیکه خان آباد و فیض آباد بدخشان را وصل میکند، ار خان آباد جدا شده به تالقان واصل و از آن جا بطرف فیض آباد امتداد میابد بدین قرار که تا حوزهٔ تخمین ۱۷ کیلومتری تالقان سرک بطرف شرق در بین آبادی و مزارع امتداد و پس از طی مسافه (۱۷) کیلومتر در بین تپه‌ها در حصه فراخنای دره به اراضی همواری موسوم به (دشت رویا) میرسد در بین این دشت یک رباط سر کاری موجود است و ازینجا به بعد باز سرک در داخل دره‌های تنگ و راهای پر پیچ سیر و از چندین کوتل گذشته بالاخره پس از طی تخمین ۳۵ کیلومتر مسافه از مناطق کلفگان و چنار گنجشکان که آبادیهای مختصری دارد عبور نموده به دره سر سبز و خرم و پر نفوسیکه به نام (مشهد) یاد میشود واصل میگردد.

مشهد مرکز حکومتی کشم بوده چندین دکان و آبادیهای مختصر و باغها و اراضی سرسبز و شادابی دارد که ذریعه دریای کشم آبیاری میشود خود کشم که در حوزهٔ این حکومت نقطه پر نفوس میباشد از حکومتی بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر طرف جنوب واقعست. علاوتا یک راه دیگر موتر رو ازین موضع بطرف شمال جدا شده است که خط سیر دریا را تعقیب کرده اول به رستاق و از آنجا به چاه آب وینگی قلعه امتداد یافته است. سرک فیض آباد ازین موضع بطرف شرق امتداد میابد و پس ازین که از علاقه کشم عبور مینماید به اراضی کوهستانی داخل شده در بین سلسله کوها به پیچ و تاب سیر و بعد از طی [۴۵]کیلومتر مسافه به درایم بین کشم و فیض آباد میرسد که نخستین رباط میباشد. سرک از درایم گذشته راهای پر پیچ را در بین فراز و نشیب دره‌ها و کوه بچه‌ها می‌پیماید و پس از طی [۱۵] کیلومتر مسافه به سطح مرتفع بر می‌آید این سطح مرتفع بنام [ارکو] معروف بوده و در آن آبادیهای مختصری بصورت پراکنده وجود دارد. درحصه وسطی این سطح مرتفع یک رباط نیز موجود است درختم این سطح مرتفع سرک از کوتل [ریزگان] گذشته بطرف وادی فیض آباد سرازیر میشود، از فراز کوتل تا فیض آباد در حدود ۱۲ کیلومتر مسافه تخمین میشود بعد از قطع این مسافه سرک از یک پل خشتی که بر دریای کوکچه اعمار شده است از سمت جنوب داخل فیض آباد میگردد.

راه بهارک الی شغنان: شغنان در شمال فیض آباد آخرین نقطه بدخشان بوده و بخط سر حدی بین خاک روسی و افغانی واقعست راهیکه بهارک و شغنان را بهم وصل میکند از بهارک آغاز و بخط سرک فیض آباد غربا در حدود ۳ کیلومتر راپیموده بعد بطرف شمال به دره تنگی داخل میگردد و تقریبا تا ۶ کیلومتر راه پر پیچ میباشد ولی بعد هموار شده بزیر کوتل (بام دره) میرسد از زیر کوتل تا فراز آن که تخمین ۶ کیلومتر مسافه را در بر میگیرد راه خیلی پر پیچ و تند بوده به زحمت زیادی طی میشود. از فراز کوتل تا مسافه تقریبا ۳ کیلومتر سر نشیبی کوتل بهمین ترتیب پیموده میشود بدیگر طرف کوتل سرک بیک دشت وسیع و اراضی چمن زار واصل میشود این دشت بنام دشت شیوه مسمی بوده تخميناً از ۴ الی ۶ کیلومتر وسعت دارد تپه‌های کم ارتفاع وسر سبزی درین خطه وجود دارد، خود چمن با تپه‌های مجاور آن چراگاه وسیع راتشکیل میدهد که در موسم تابستان کمندهای سرکاری و گله‌های مردم مالدار کوچی به کثرت درین جا می‌چرد و هر طرف خیمه‌ها و غژدیهای شان بر پا میگردد. در قسمت اخیر این دشت راه در بین تپه‌های سر سبزی سیر نموده پس از قطع مسافه تخمین ۱۵ کیلومتر به آبادی مختصری که به نام (پیر نخچیر)معروف است میرسد از موضع پیر نخچیر سرک استقامت خود را بطرف شرق تغیر داده پس از مسافه تقریبا ۹ کیلومتر به کوتل شیوه (حوض بدری جمال) واصل میشود.

کوتل شیوه باستقامت شرقا غربا واقع گردیده طول آن تقریبا ۳ کیلومتر و عرض آن یکنیم کیلومتر تخمین میشود راه سرک عمومی از کنار چپ کوتل عبور نموده و در حصه وسطی کوتل سرک بطرف شمال میل میکند و بعد از مسافه تقریبا ۵ کیلومتر بپای کوتل دیگری به نام (غار جبین) میرسد این کوتل نسبت به کوتل بام دره هموار ولی کاملا سنگلاخ میباشد، از پای کوتل تا حصه بالائی آن ۳ کیلومتر تخمین میشود، و از فراز کوتل تا ۶ کیلومتر دیگر نشیب آن طرف کوتل را پیموده بالاخره به تهانهٔ محافظین کوتل واصل میگردد، نزدیک این تهانه بعضی قراء و آبادیها دیده میشود. بعد از تهانه سرک نشیب باقیمانده کوتل را طی و پس از قطع مسافه تقریباً ۶ کیلومتر دیگر به شغنان میرسد، در دو طرف این کوتل آب باریک که از ذوب برف و چشمه سارهای مجاور دره‌ها جریان میابد به نظر می‌آید .

راه مزار و میمنه: سرک میمنه از حاشیه غربی شهر مزار انشعاب یافته در اراضی هموار و مزروعی بخط مستقیم سیر مینماید و بعد از طی (۷) کیلومتر بالتدریج آبادیها و شادابی‌های دو طفه سرک کم شده میرود بالاخره بعد اطی ۱۵ کیلومتر به آبادیهای نواحی بلخ میرسد و بر فراز

یک سطح مرتفع حصار و رواقهای مخروبه شهر بزرگ و با عظمت تاریخی بلخ مشاهده میشود.

بلخ: شهر تاریخی و معروف افغانستان است که آثار و آبدات تاریخی آن چه از دوره پیش از اسلام و چه از عهد اسلام هنوز موجود و یادی از تمدن و عظمت باستانی این شهر میدهد این شهر تا ۱۳۱۲ بحالت خراب افتاده بود ولی در سال مذکور شهر جدیدی در کنار شهر قدیم با یک تعداد کافی دکاکین و عمارات دولتی و رعیتی در اطراف آن آباد و خیابانها و باغهای متعددی احداث گردیده و در اطراف خیابانها و جاده‌ها، اشجار مثمر و غیر مثمر غرس شده و باز قدری رونق گرفته است.

در شمال مغرب بلخ سرک هود خط سیر خود را تعقیب نموده بعد از (۳۰) کیلومتر از مواضع چه وند، شلخی و تیمورک عبور مینماید و به رباط (نصرت آباد) که بین بلخ و آقچه واقعست میرسد درین جا چند دکان درکنار جاده عمومی ساخته شده است نصرت آباد یکی از ایستگاهای مشهور این راه به شمار میرود از اینجا به بعد تقریبا ۱۱ کیلومتر دیگر در بین اراضی لامزروع که بدو طرف سرک نیزارها و علف چرهای زیادی وجود دارد سیر نموده بعد منزل دوم یعنی آقچه میرسد.

آقچه مرکز حکومتی درجه اول مربوط مزار شریف است درین جا هم بازار و دکاکین متعدد، کاروان سرای‌ها، حمام و هوتل عصری و یک باب مکتب موجود است در اطراف آن اراضی وسیعه زراعتی و آبادیهای زیادی قرار دارد.

بعد از آقچه سرک جهت خود را بجنوب مغرب تغیر میدهد و به هر دو طرف دورنمای اراضی مزروع و منازل اهالی به نظر میرسد پس از طی مسافه تخمین ۳۵ کیلومتر از علاقه داری خانقا گذشته به شبرغان مرکز حکومتی کلان واصل میشود از مزار شریف تا این حصه سرک هموار بوده در میدان وسیعی مینماید

شبرغان: شبرغان مرکز حکومتی کلان بوده بین میمنه و مزار شریف واقعست درین جا اساس شهر جدیدی وضع شده و یک تعداد دکان آباد گردیده در وسط آن باغ عمومی احداث و عمارات عالیشان حکومتی، مسجد جامع و عمارت مکتب و هوتل عصری به شکل زیبائی اعمار شده است. بعد از شبرغان سرک در داخل تپه‌های شن زار سیر نموده پس از مسافه تخمین ۵۲ کیلومتر از منزل (خواجه درکوه) و (شاه مردان) عبورکرده به شهر اندخوی که اولین آبادی علاقه میمنه میباشد میرسد.

از شبرغان یک راه دیگر بطرف جنوب سر پل میرود که یکی از مواضع معمور و خوش آب و

هوا و صیفیهٔ مزار میباشد فاصله بین شبرغان و سر پل تخمینا ۵۸ کیلومتر میباشد .

راه اندخوی و میمنه: از قسمت شرقی شهر اندخوی سرک بطرف جنوب جدا میشود در بین اراضی سر سبز و شاداب مضافات شهر و علاقه قرعان سیر نموده بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر از اندخوی بموضع قرمقول میرسد درین جا بازار مختصری وجود دارد بعد از قرمقول سرک سمت خود را بطرف غرب تغیر داده اراضی شن زار و یک تپه کوچک شن زاری را پیموده به دشت هموار و لا مزروعی سیر میکند. پس از طی تقریبا (۵۲) کیلومتر از اندخوی از کنار دولت آباد گذشته بوادی سر سبز و شاداب علاقه شیرین تگاب میرسد در شیرین تگاب به دو طرف سرک اراضی مزروع و باغستان و آبادیهای زیادی واقعست.

شیرین تگاب از میمنه بفاصلهٔ تخمین ۴،۵ کیلومتر قرار دارد. سرک بالاخر از آبادیها و سرسبزی‌های این منطقه گذشته بر یک سلسله کوه بچه‌ها و تپه‌های کوچکی سیر و نشب چندی را پیموده از سمت شرقی به وادی میمنه داخل و پس از قطع مسافه کمی به شهر میمنه واصل میشود.

میمنه از اند خوی ۱۴۰ کیلومتر، از شبرغان ۲۰۵ کیلومتر، از مزار شریف ۳۳۸ کیلومتر و از کابل ۹۵۹ کیلومتر فاصله دارد.

راه بین میمنه و قلعهٔ نو هرات: بین شهر میمنه و قلعه نو هرات (۲۸۷) کیلومتر مسافه واقعست راهیکه از میمنه بطرف هرات جدا میشود و از المار، قیصار، چیکتو (متعلقه حکومت اعلی میمنه) و غورماچ، بوکز، مرغاب، (متعلقه هرات) می‌گذرد.

این سرک از قسمت شرقی شهر میمنه منشعب گردیده بخط مستقیم طرف غرب پیش میرود و پس از طی ۳ کیلومتر آبادی‌ها و سرسبزی حوالی میمنه را گذشته بین تپه‌های بلند خاکی بخط مار پیچ بخط کوتل کوچک را پیموده پس از طی ۱۸ کیلومتر به میدان وسیع و هموار المار داخل میگردد که در حصص مختلف آن بصورت پراگنده آبادیها و مزروعات واقعست در وسط این میدان بازار و مقر علاقه داری و یک رباط سرکاری قرار داشته و یک سلسله دکاکین جدید به دو طرفه سرک آباد گردیده است.

عمارت عصری برای مکتب تعمیر شده، اراضی این منطقه اکثراً کاریزی و للمی بوده آب رود کمتر دارد وسعت این میدان در حدود ۳۷۵ کیلومتر مربع تخمین میگردد.

بعد از ان بار دیگر سرک در بین تپه‌های بزرگ خاکی سیر نموده از رود بارها و کوتل‌های چندی عبور و بالاخره از راه درهٔ تفگی موسوم به (هول بلا) به میدان بزرگی داخل میگردد که

طول آن شرقاً و غرباً ۳۰ کیلومتر و عرض آن ۲۰ کیلومتر تخمین میشود این میدان بنام «قیصار» مسمی و منزل دوم بین میمنه و هرات میباشد. این حوزه نسبت به منطقه المار بیش‌تر سرسبز و شاداب بوده اشجار و باغستان زیاد دارد و آبهای جاری وافری بهر طرف آن در جریان دیده میشود. از حیث آب و هوا و اراضی شاداب این منطقه از مهم‌ترین علاقه‌های میمنه بشمار میرود. در حصه وسطی این منطقه بقرب و جوار حکومتی بازار و دکاکین متعددی وجود دارد قسمت غربی این وادی بیک تنگی منتهی میشود، این تنگی از فاصلهٔ ۹ کیلومتری قیصار شروع شده و در طول ۷ کیلومتر کاملاً شاداب و سرسبز میباشد و از بین آن یک رود آب میگذرد، عرض این وادی در بعضی حصص یک کیلومتر و در بعضی حصص دیگر تا سه کیلومتر وسعت میابد. در حصه وسطی این دره رباط سرکاری و بازار مختصری موجود است. این دره موسوم به چیچکتو بوده و از مربوطات حکومتی قیصار است که تحت عنوان خودش به تفصیل ذکر شده است. این رود که از بین دره میگذرد از دو طرف چپ و راست آن دریاچه‌های که آن را تگاب می‌گویند بحیث معاون به آن آب می‌رساند در داخل این تگاب‌ها آبادیهای زیادی کائن است. از رباط چیچکتو بفاصلهٔ [۶] کیلومتری دره وسعت پیدا میکند بطرف سرک در فاصله دو کیلومتری در دامنه کوهی زیارت اصحاب کهف واقع شده که یکی از مواضع معروف و آثار متبرک بشمار میرود ازین موضع بفاصلهٔ [۱۰] کیلومتر سرک به علاقه داری غورماچ مربوط علاقه مرغاب هرات واصل میگردد. و از مرغاب گذشته به قلعه میرسد.

جنگلهای طبیعی افغانستان: جنگلهای طبیعی افغانستان در مناطق مرتفع مملکت واقع بوده کوهستانهای هندوکش، بدخشان، پاراپامیزاد، سفید کوه، قلعه نوهرات و غیره از اشجار مختلف مستور است فقط سطح مرتفع مرکزی عاری از جنگل میباشد در جلگه‌ها و میادین پست بجز حاشیه ولایت شمالی باساحل ترنگ و بعض حصص سواحل هلمند دیگر هیچ حصه دارای جنگلهای بزرگ نیست.

اشجار جنگلی افغانستان بدو نوع تفریق شده: اشجار ثمردار و اشجار بی‌ثمر نوع اول شامل درختهای پسته، بادام، جلغوزه، انجیر و غیره میباشد نوع دوم عبارة است ازارچه، بلوط، نشتر، سرو، کاج، و غیره اشجار مناطق آبی. از جمله اشجار جنگلهای ثمردار افغانستان چیزیکه حقیقتاً مورد استفاده صحیح و مهم میباشد پسته است جنگل پسته در کوهای شمالی ازپاراپامیزاد تا بدخشان امتداد یافته است، مهمترین جنگل‌های پسته در دو نقطه واقع میباشد (باد غیس) شمال هرات و نزدیکی فیض آباد، ازین دو نقطه سالانه پسته زیادی جمع گردیده برای فروش بخارج

فرستاده میشود. درباقی حصص درختهای پسته عموماً بصورت یکه واقع بوده کمتر از ان استفاده میشود.

بعضاً از چوب درخت پسته ذغال نیز میگیرند اشجار بی ثمر نسبت ثمردار زیادتر قابل استفاده بوده و تقریباً تمام مصارف محروقات و تعمیرات مملکت را تهیه مینماید مهمترین این چوب‌ها از نقطه نظر اقتصادی همانا چوب ارچه است که به پیمانه زیادی به خارج اصدار و یک مقدار کافی در داخل بمصرف عمارات میرسد چوب ارچه افغانستان در صفات خود با بهترین ارچه ترکستان شوروی همسری مینماید جنگل‌های آن عموماًحصص علیای کوهای بزرگ را تا ارتفاع (۳۵۰۰) متر می‌پوشاند در هرات درخت ارچه بین ۲۱۰۰ و ۲۵۰۰ متر ارتفاع دیده میشود.

بطور عموم در افغانستان چهار منطقه بزرگ جنگل دار وجود دارد:

۱ ـ منطقه نورستان: نورستان منطقه مخصوص جنگل بوده صد فی صد جنگلل‌های عمومی مملکت را شامل میباشد اشجار مهم آن عبارة است از ارچه (۵۵ فی صد) نشتر (۲۰ فی صد) جلغوزه (۵ فی صد) متفرقه ۲۰ فی صد.

قرار پیمایشهای اخیر وسعت جنگل‌های نورستان و کنر به ۱۹۴ هزار هکتار و مقدار چوب ساحه آن به ۳۱،۸۷ ۰۰۰۰ متر مکعب بالغ میشود.

چوب نورستان چون عموماً در منطقه کوهستانی صعب المرور واقعست حمل و نقل آن دشوار بوده کمتر مورد استعمال است معهذا به خارج یک مقدار صادرات دارد، اما چوب کنر تا جلال آباد مرکز ولایت مشرقی بذریعه دریا و از آنجا به خارج صادر و قسما بداخل فرستاده میشود.

۲ ـ قطغن و بدخشان: جنگلات قطغن و بدخشان بدو حصه منقسم میشود.

الف: جنگل‌های بدخشان و عنبر کوه که از درختان پسته، ارچه، بلوط، نشتر و غیره تشکیل میابد.

ب: جنگل‌های قطغن یا دامنهٔ شمال هندوکش، این جنگلها از سلسله جنگل‌های نورستان است و پس از آنکه در قلل مرتفع و پر برف هندوکش قطع میگردد باز بدیگر طرف کوه شروع گردیده تقریباً (۱۵۰) کیلومتر در دامنه آن امتداد میابد اشجار مهم این حصه عبارة از پسته، بادام، بلوط، و در حصص مرتفع ارچه ونشتر و غیره است.

۳ ـ سمت جنوبی: در ارتفاع ۱۶۰۰ الی ۲۳۰۰ متر نشیب جنوبی سفید کوه از جاجی الی و

زیرستان یعنی به طول ۱۰۵ کیلومتر از جنگل بسیار مهمی مستور است تنها منطقه جاجی طوری که بصورت صحیح پیمایش گردیده است (۱۸۳۱۲۰۰۰ متر مکعب) چوب دارد. اشجار مهم جنگل‌های جنوبی، مثمر و غیر مثمر عبارت است از جلغوزه، بادام، ارچه، بلوط، نشتر، سرو، صنوبر، ناجو، چهار مغز، ناک وحشی، روشک، تاک وحشی، درخت نیل درخت استراگل، زیتون جنگلی، اکاسی، کیکر، عناب، پام، جنگل‌های سمت جنوبی مخصوصاً سمت جاجی نسبت به تمام جنگل‌های افغانستان زیاده‌تر مورد استفاده میباشد. زیرا مردم جاجی به تجارت چوب اشتغال نموده و بصورت چار تراش هم بکابل و هم بخارج آن را صادر میکنند و منبع بزرگ عائدات ایشان است.

۴ ـ باد غیس و پامیر: در شمال هرات بین ۴۰۰ و ۲۰۰ متر ارتفاع جنگل‌های وسیعی وقوعدارد که بیشتر اشجار پسته وارچه است.

علاوه بر جنگل‌های فوق که عموماً در حصص مرتفع مملکت وقوعدارد در بعضی مناطق پست مملکت و مخصوصاً کنار رودخانه‌های بزرگ نیز جنگل هائی موجود است که اگر چه وسعت و اهمیت اقتصادی آن بپایه جنگل‌های مناطق مرتفع نمیرسد اما باز هم منافع زیادی از ان برداشته میشود و خیلی مفید است مخصوصاً در تعدیل و مرطوب ساختن آب و هوای بعضی حصص مملکت رول مهم بازی میکند، این جنگل‌ها عموماً درختان کوچک میباشد از قبیل خنجک و غیره که در سواحل دریای آمو وجود دارد بعضی حصص هلمند، مخصوصاً علاقه سیستان و هرات، نیز دارای چنین جنگلها میباشد.

مراتع: کشور افغانستان ما لچرهای زیادی دارد، و ازین لحاظ اکثر قبائل افغانی مردم مالدار میباشند. قسمت اعظم این مراتع در ولایت قطغن، مزار شریف، میمنه و هرات قرار گرفته است، لهذا مردم این ولایت بیش‌تر به تربیه مواشی از قبیل بز، گوسفند، گاو، اسپ و غیره می‌پردازند. در بعضی حصص قندهار و هزاره جات نیز اراضی مالچر وجود دارد که همه ساله طوائف کوچی سلیمان خیل و غیر هم از ماه حمل به این مناطق رجوع نموده تا ماه عقرب مواشی خود را می‌چرانند و در صحرا زندگانی میکنند.

شرایط طبیعی افغانستان

برجستگیها و معادن مفید:

افغانستان مملکت کوهستانیست $\frac{۴}{۵}$ حصهٔ این مملکت راکوهها تشکیل میدهد. حصهٔ مرکزی آن را به طول ۷۰۰ کیلومتر سلسله جبال هندوکش که در شمال شرق بپامیر همسری میکند،

مانند کمان احاطه کرده است. بلندترین حصهٔ شرقی هند و کش مرکب از دو قله متوازیست که از همدگر بفاصلهٔ ۱۰ الی ۱۵ کیلومتر واقع اند، قله‌های مذکور در هفتاد درجه مدار نصف النهار طول شرقی بحصهٔ کوتل خاواک گرهی تشکیل میدهند. در تاریخ مشهور است که ازین گره یاراه اسکندر مقدونی و بعدتر تیمور بطرف هندوستان حمله بردند. نقاط بلند این حصهٔ هندوکش تقریباً شش هزار متر ارتفاع دارد. اما گردنه‌های این نقاط از ۳ الی ۳ ونیم هزار متر ارتفاع دارند.

کوههای مذکور بطرف غرب کوتل خاواک، آهسته آهسته نشیبی پیدا کرده بنام‌های جداگانه یاد میشوند. مثلاً کوه بابا: از مرکز عمومی آن شاخهای زیادی به اطراف منشعب گردیده خالیگاه‌ها و ارتفاعات داخلی را می‌پوشاند. در غرب کوه بابا یک سلسله جبال به اطراف پراگنده گردیده است: مثلاً طرف شمال مغرب پارو پا میزاد (هندو کش) و تیر بند ترکستان، و طرف غرب سفید کوه، و در سمت جنوب سیاه کوه قرار دارد ارتفاع وسطی رشته‌های مذکور از ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ متر میباشد. و هر قدر بسر حدات ایران نزدیک شده میرود همانقدر پستی اختیار میکند.

حداکثر وسعت مرکزی ناحیهٔ کوهستانی از شمال بجنوب ۶۰۰کیلومتر می آید دریای عمیق، و پرآب، دامنه‌های عمودی و شخ، کوهای مذکوررا غیر قابل عبور میسازد. اما اهالی این کوه‌پایه‌ها به این کوهای دشوار گذار طوری عادت کرده‌اند که تنها همان قله‌ها و شاخهائیکه آهوان و بزهای کوهی تردد نمیتوانند بدسترس ایشان نیست و باقی نقاط را تماماً مسخر کرده و پیموده‌اند:

جنوب شرق افغانستان را سلسله کوه سلیمان که به سه ناحیه اوروگرافیکی (رسم الجبال orographic) منقسم است، اشغال نموده. ارتفاع وسطی کوهای کویت، پشنی و کوه مشهور بولان بدو هزار متر میرسد. سلسله جبال سلیمان که از طرف دریاهای کورم، گومل، توچی قطع میشود زیادتر از ۳۴۰۰ الی ۳۷۰۰ متر ارتفاع ندارد. سلسله جبال سفید کوه که دریای کابل در بین دره‌های آن جریان دارد و راه مشهور خیبر از بین دره‌های آن میگذرد حتی ۴۵۰۰ متر مرتفع میباشد.

در انتهای جنوب متصل بسرحد بلوچستان یک شاخه کم ارتفاع سلسله جبال چاگای که ساحه تپه زار جنوب افغانستان را می‌پوشاند برخاسته است. این حصهٔ (سیستان) که ۷۰۰ متر از سطح بحر ارتفاع دارد از رسوب تقریباً عاری میباشد حصهٔ، جنوبی اراضی سحرای وسیعی که تقریباً ۲۰ (فیصد) مملکت را تشکیل میدهد در بر گرفته است. نهر هلمند صحرای مذکور را بدو حصه تقسیم میکند:

اول صحرای غربی دشت مار گو ـ دوم صحرای شرقی، (ریگستان بین جبال هندوکش و کوهای کویت، پشنی، قلات و غزنی که مانند پاشنه‌های خیلی بزرگ طرف جنوب غرب بطور سرنشیب واقع بوده و ذریعه هلمند و معاونین آن جدا شده است.

دامنهٔ شمالی رشته جبال هندوکش تدریجاً شکل تپه‌ها را گرفته و در شمال با جلگه‌های وسیع آمو دریا اتصال میابد.

دریاهای زیادیکه از این کوها جریان میابد، زمینهای مذکور را قطع کرده طرف شمال میرود. تقریباً تمام این دریاها بریگ فرورفته و آب آنها به آمو دریا نمیرسد. زمین همواریکه جنوباً بطول سرحد ایران امتداد یافته است به شکل نیمه صحرای خاکی با لکه‌های سفید نمک مانند میباشد، زمین مذکور (دشت) گفته میشود، ارتفاع وسطی این دشت از سطح بحر بین ۶۰۰ الی ۸۰۰ متر است، درین دشت فقط چوپانها در اوایل بهار گله‌های خود را برای چرا می‌آورند. اما بعد از چند روز اقامت بطرف کوه حرکت میکنند. زیرا آفتاب سوزندهٔ تابستان نباتات دشت را از بیخ میسوزاند.

در افغانستان از سالهای قدیم زمرد، یاقوت، اوزق، لعل، لاجورد، یشم، بلور و غیره احجار کریمه و احجار نیم گرانبها در صنایع دستی کار میشد. ذخائر اکثر معادن و جنس آنها هنوز خوب کشف نگردیده است، بعضی معادن که از مدت‌ها باینطرف کشف گردیده است، شهادت میدهد که افغانستان دارای صنائع مهم میباشد شرایط اساسی که عبارة از فقدان انواع وسایل حمل و نقل میباشد استخراج این ذخائر طبیعی را محدود ساخته است. زیرا اکثر معادن در ایالات غیر قابل عبور و مرور کوهستانی واقع شده‌اند. (و. آ. ابروجیف)[1] عقیده دارد که: «استخراج طلا، سنگ جهنم، لاجورد، احجار کریمه، در زمان قریبی اهمیت زیاد پیدا خواهد کرد، زیرا حمل و نقل این اشیاء در راهای کوهستانی ممکن و برای ترانسپورت نیز نسبتاً آسانتر است ؛ و هم استخراج آنها سهل بنظر می‌آید».

و هم چنین استخراج نفت نیز خیلی ممکن است، در باب استخراج زغال، مس، سرب، و آهن فقط میتوان اهالی را حساب نمود رگهای معادن مختلف و ثروتمند هنوز به آسودگی در اعماق زمین خوابیده و ساعات بیداری و نوبت خود را انتظار میکشند.

---

(۱)و. آ. ابرجیف (معادن ثروتمند افغانستان) جدید نمره ۱۶ ـ ۱۷ سال ۲۷.

انواع زمین‌های افغانستان:

عامل بزرگ اختلاف آب و هوای افغانستان عبارة است از پستی و بلندی اراضی این مملکت و اوضاع نباتات آن به کیفیت بارندگی که درین سرزمین صورت میگیردمربوط میباشد. بنابه تذکر فوق مناطق و اراضی مختلف افغانستان را میتوان دسته بندی کرده، بدین طریق: ایالات کوهستانی، سطوح مرتفع، صحراها، دامنه‌های کوهی، دره‌ها و جلگه‌ها.

کوهای افغانستان از سنگ ورقه‌های شفاف بلور مانند (کرستال) قدیم که از انفجار انواع سنگهای آهک به عمل آمده ترکیب یافته است. دندانه‌های برهنه و قله‌های کوها دارای رنگ‌های مختلف میباشند. در قله‌های بعضی کوها قطعات سفید برف میدرخشد. اما اکثراً در اواخر تابستان ذوب میشوند فقط در انتهای شمال شرقی (نواحی درواز) قله‌های کوه را یخچال‌ها پوشانیده و سیل‌های سنگینی از نشیبی‌های کوها سرازیر میشود. بابر پادشاه مغل مناظر کوهستانی افغانستان را چنین توصیف میکند: «کوهای افغانستان منظره یک نواخت دارد: بلندی متوسط، زمین برهنه، آب کم، نباتات هیچ نوع، قیافه حزن آور و سخت» سطوح مرتفع، در بین سلسله جبال واقع اند و مناظر آن نیز از تنوع و قشنگی بی بهره میباشد در اکثریه صحراهادشت‌های این کوهای بلند علف‌های آن به سبب قلت رطوبت، حتی در اواخر بهار نیز طراوت نداشته پژمرده میباشد. تنها قلات درواز و واخان به سبب آبیاری از یخچالها و کوهای متعدد منظرهٔ دیگری پیدا کرده است. علف‌های این سرزمین، مانند علف‌های ایالات آلپ با ساقه‌های بلند طراوت فوق العاده، تا آخر تابستان دوام میکند. مالدارها در موسم گرما حیوانات خود را از دره‌ها و نشیبی‌ها درین‌جا می‌آورند چمن زارها و مرغزارهای سبز و خرم بسبب اجتماع طوائف مختلف محل اقامهٔ بازار ومیله جا قرار میگیرد فلات کوهستانی نیز مانند قله‌های کوها، خشک، بی آب و صحرای لم یزرع میباشند.

صحرای سیستان: یک ناحیه هموار سنگستانی، خاکی ولی طبقه فوقانی آن ریگی بوده و بته‌های سکساول در آن میرود صحرا در اوایل بهار برای مدت کوتاهی زنده میشود و تمام بساط صحرا مانند یک قالین منقش و رنگینی با گل‌های سرخ و زرد لاله، سوسن و بته‌های تربوز وحشی مزین میگردد اما حیات این بتها بسرعت خاتمه میابد، آفتاب تابناک این نباتات را می‌سوزاند. و باد آنها را در صحرای برهنه و پهناور با دانه‌های (کولر سینت) و بته‌های خشک شترخار بهر طرف پراگنده می‌سازد، گوشه شمال مغربی افغانستان بین نهرین آب قیصار و آمو دریا همچنین است، یک گوشه ریگستان قره قوم که افغان‌ها آن را صحرای ادیلی تور کمند

میگویند باین حصه تماس دارد. وادی‌های کوهستانی به دو نوع معرفی شده وادی شمالی و وادی جنوبی.

اختلاف آب و هوای بین این دو: اساساً وادی‌های کوهستان شمالی مرطوب‌تر و برای للمی کاری مساعد و موافق‌تر میباشد زیرا بارانهای بهاری حصهٔ شمالی تا آخر بهار دوام میکند حال اینکه در وادی‌های جنوبی برف و باران کمتر واقع میشود. مخصوصاً باران‌ها زودتر قطع میشود شرایط آب و هوای این حصه، للمی کاری را تقریباً اجاره نمیدهد.

۱ ـ وادی‌های شمالی: از طرف مغرب تا جلگه هرات و از طرف مشرق تا فیض آباد اراضی کاملاً از رسوب قوی و ضخیم ترکیب یافته است. زمینهای مذکور چون طبیعتاً مرطوب هستند، متناسب به اندازه بعد تدریجی از کوها و نزدیکی به ریگستان‌هاو وقوع در تحت تابش آفتاب و هم بنابر اتصال به نواحی پست کوهستانی حصص شمال، خیلی قوی میباشند. نباتات آن سبز و خرم و مختلف میباشد. در دامنه‌ها و دره‌های کوهستان مذکور بته‌های وحشی و ارچه بکثرت وجود دارد و در حصص بلندتر آن درخت‌های که برگهای سوزن مانندی دارند دیده میشود در امتداد دریاهای متعدد کوهستانات شمالی، جلگه‌های ثروتمند و زمین‌های مزروعی وسیع و حاصل خیزی وقوعدارد، مزروعات للمی کاری دامنه‌ها را می‌پوشاند. کوهستان‌های شمالی نسبت بدیگر ایالات افغانستان بیش‌تر حاصل خیز و خوش منظر میباشد.

۲ ـ وادی‌های جنوبی: اراضی جلگه‌ها و دامنه‌های کوهستان جنوبی از رسوب‌های ریگی و خاکی ترکیب یافته است. درین زمینها بسبب، کمزوری نباتات خیلی پژمرده و نحیف میروید، این نباتات عبارة از بته‌های اشخار و دیگر انواع نباتات صحرائی میباشد. اکثر این نباتات بعد از خشک شدن ناپدید میشوند و جای خود را بشکل میدانهای وسیع و برهنه ریگستان در می‌آرند، تنها در امتداد رودها و سواحل و دامنه‌های کوها بعضی علف‌ها و بته‌های غلو که صحراهای خشک آسیای وسطی را بیاد میدهد، میروید. نباتات سر درختی خارج از حوزهٔ جلگه‌های آباد وجود ندارد. و بندرت در برخی جاها درخت‌های خرما و دیگر درخت‌های ساقه کوتاه دیده میشود. برروی زمین‌های مزروعی نیز یک طبقه خاک کم عمق موجود میباشد، این وضعیت طبیعی اهالی را مجبور می‌سازد تا اراضی را بطور مصنوعی، زراعتی بسازند و این قبیل زمینهای مصنوعی طبعاً فاقد قوت شرائط میباشد.

اما در امتداد نهرها، جلگه‌های سرسبز و شادابی قرار دارد مانند حوزهٔ گرشک، قندهار و غیره.

دره‌ها و دامنه‌های کوهستانی، نسبت به صحراها و نیمه صحاری ایلات کوهستانی، زنده‌تر و شاداب‌تر است. در دره‌های که نهرها جریان دارند حتی در بلندترین حصص کوها نیز آبادی موجود و مردم زیست مینمایند. در دره‌ها سه قسم زمین موجود میباشد.

الف ـ دره‌های کوهستانی: دره‌های عمیق، تنگ،، بدون آبادی و درخت و نباتات به سبب سقوط و لغزیدن کوه پاره‌ها، صخره‌ها، سنگچلها و طبقات خاک از شاخهای تند و شوامخ کوها از مواد مملو میباشند. دامنه‌های سنگزاریکه آهسته آهسته ارتفاع پیدا میکند زمین‌های زراعتی و حاصل خیزی به وجود آمده است.

این نوع اراضی بنا بر تشکلات طبیعی کم یا زیاد حاصل خیز میباشد لکن معمولاً ضعیف و تقریباً عاری از هر نوع مواد آهکی است اهالی برای اینکه طبقات خاکی زمین‌های آبی خود را تقویه کنند خاک های زمین هائی را که در آن کشت و زراعت امکان نداشته باشد می‌برند و به زمین مزروعی خود میگسترند خصوصاً در قسمت غربی بدخشان و حصص مرکزی هندو کش (هزاره جات)، این قبیل زمین‌های آبی غیر طبیعی خیلی زیاد است. آب و هوای سرد، زراعت انواع نباتات، حبوبات و اشجار را تحدید میکند. حتی در جلگه‌ها هم نباتات یک نواخت میباشد.

ب ـ دره‌های جنگل زار نورستان: نورستان حوزه ایست پر جنگل، کوهای بلند و دامنه‌های آن از جنگلهای ارچه، ناجو و جلغوزه که همیشه سبز و خرم اند پوشیده میباشد. خاک‌های سیاه و طبقه بزرگ کوموس را شامل و نسبت زمین‌های بی جنگل کوهستانی بیشتر حاصل خیز و قوی میباشند اهالی مجبوراند در حصه‌های کوهستانی و سنگستان‌ها برای خود زمین‌های زراعتی تهیه کنند. یعنی زمین‌های گوهستانی را از سنگچلهای که باران و سیل‌های تند از کوها پایان میکند پاک نموده کشت نمایند. حتی درین چنین زمینها نیز مانند دیگر زمین‌های افغانستان زراعت بدون آب ناممکن است.

ج ـ نوع مخصوص زمین‌ها: دره‌های وسیع دریای هریرود و کابل با رودهای مشرقی: در جلگه هریرود کلتور زراعت قدیم طبقهٔ قوی و حاصل خیزی برای زمین‌ها تهیه نموده که بسبب شبکه‌های بسیار خوب آبیاری طبیعی و (آبیاری مصنوعی) ترقی کرده است شاخهای بلند و دیوار مانند کوهستانی، زمین‌های مذکور را از بادهای سرد شمالی و تفت باد صحراهای جنوبی محافظه میکند، آب و هوای معتدل پیش از فرا رسیدن موسم تابستان کیفیت اقتصادی دهاتی برای دو مرتبه زراعت اجازه میدهد. کناره‌های غرب و شرق حوزه افغانستان صحراهای وسیع

ریگستانی را تشکیل داده است، اما باقی حصص افغانستان باغ سرسبز و خرمیست که دست اهالی آن را بوجود آورده است. جلگه‌های جلال آباد، کنرها، لوگر و بعضی دره‌های شعبات رودخانه کابل دارای خاک سرخ میباشد. و تعداد رسوبی آنها در آب و هوای گرمی که زمستان ندارد خیلی زیاد میگردد، دامنه‌های کوهستانی و دره‌های سنگستانی از ثروت نباتات بی بهره میباشند ـ اما بر خلاف بستر رودخانه‌ها غالباً با نباتات مختلف پوشیده میباشد، جنگلهای سبز و خرم که در آنجا نباتات منطقهٔ سب تراپیک (sub trapic) دیده میشود با اشجار سبز و خرم سرو پوشیده میباشد. دره‌های فراخ و جلگه‌های رودبار شرقی با اوضاع طبیعی خود قشنگ‌ترین ایالت افغانستان را تشکیل میدهد، اما در قطعات علیای جلگه کابل، نزدیک پایتخت، وضعیت بالکل تبدیل میگردد. جلگه کابل تماماً از چنان طبقات اراضی متشکل است که زور بازوی انسانی آن را بعمل آورده است لهذا به عقیده و او یلوف هر وجب زمین مذکور برای زارعین حوزه کابل از تمام دنیا گرانتر است. (۱)

حواشی برهنهٔ رودخانه از خاکی پوشیده شده که هروفت آن به دست انسان در آنجا آورده شده است کوها و دامنه‌های آن بسبب آنکه سنگستانی و خشک میباشد روح و رونقی ندارد و اکثر حصص زمینهای که در امتداد دریا واقع اند باطلاقیست. جلگه کابل را در قسمت شهر. با جلگه‌های سر سبز و ثروتمند آن نباید مانند (دورنما و منظرهٔ) طبیعی دید بل ازین نقطه نظر باید نگریست که نتیجه زحمات بزرگ انسانی چهره اصلی و طبیعی خطهٔ مذکوره را تبدیل نموده است.

اختلافات جغرافیائی و آب و هوای افغانستان امکان یک زراعت خیلی عالی و مفیدی را حاویست. مملکت افغانستان دارای زمین‌های بسیار خوب و حاصل خیز میباشد. و برای زراعت و وسعت آن آب و هوای خیلی مساعد دارد. در مراتع وسیع و ثروتمند آن پرورش حیوانات اهلی را میتوان خیلی ترقی داد.

در اعماق زمین آن بقدری انواع مختلف معادن و مواد خام نهفته است که میتواند شعبات مهم صناعتی را برای تامین منافع حیاتی مملکت بکار اندازد این ثروت‌های طبیعی متأسفانه هنوز مورد استفاده واقع نشده است. زیرا ترتیب و نظام اقتصادی اجتماعی افغانستان عزیز را با وجود استعداد طبیعی فوق العاده و منابع ثروت آن از ترقی و انکشاف باز داشته است.

---

(۱)ن. ای. واویلوف ود. دیو کینچ «افغانستان زراعتی» ۱۹۲۹ صفحه ۴۹.

زراعت: تعداد عمومی میدانهای زراعتی مملکت تقریباً یک و نیم فیصد تمام قلمرو افغانستان را تشکیل میدهد. اقلیم افغانستان چون مخصوصاً کم رطوبت میباشد لهذا دائره زراعت للمی را محدود میسازد، از جمله عمومی میدانهای زراعتی، بیش از چهل فیصد اراضی آبی میباشد (در ایالات جنوب و غرب تعداد فیصدی مذکور تا ۶۵ فیصد بالا میرود) توسعه میدانهای زرعت آبی غالباً به سبب قلت آب رودخانه‌ها خصوصاً در تابستان و تیر ماه با مشکلات توأم میگردد.

به کار انداختن اراضی آبی و استفاده دائمی از ان هم بدون تجهیزات مکمل آبیاری بستن بندها و ذخیره آبها که مصارف زیادی بکار دارد. امکان‌پذیر نیست. زیرا با شرایط موجودهٔ زراعتی چنین مصارف هنگفت را عملی ساختن مشکل است. گرچه سعادت اساسی توده بسته به آبیاری میباشد. افغانستان از حیث موفقیت تخنیکی و تجهیزات زراعتی خود پس مانده است اکثر زمین‌ها توسط ار هد آب داده میشود. گرچه بندهای نسبتاً خوبی در جنوب و شرق وجود دارد و در قندها و نیز اخیراً آبیاری گرفته شده است بندهای که در سالهای اخیر از قبیل بند دهله و بند کجکی تعمیر گردیده است با صلاحیت و استعداد مجموعی کشور نسبتی ندارد.

طریق آبیاری که در افغانستان معمول است بسه شعبه تقسیم میشود: آبیاری که بیش‌تر رایج میباشد که کانالهای عادی از نهرها جدا کرده، بعد از ان جوی‌های کوچکی از آنها جدا ساخته به کشت‌ها و مزارع خود می‌برند، در شمال و غرب جلگه هرات تمام زمین‌های مزروعه به همین طریق آبیاری میشود. ایالات کوهستانی از جوی‌ها استفاده میکنند.

برف و باران‌های آسمانی و آبهای که بصورت جویچه‌ها از کوها فرود می‌آید تماماً به کانال‌های مصنوعی ریخته و از آنجا به مخزن‌های نهایت قدیم الشکل جمع شده و بعد به اندازه لزوم به آبیاری زمین‌های مزروعه که به قطعات کوچکی تقسیم شده است بکار میرود این طرز آبیاری در بدخشان و دره‌های شرق هند و کش نیز مروج است. در دره‌های وسیع و جلگه جنوب افغانستان علاوه از طرز آبیاری جویها، کاریزها نیز مستعمل است. کاریز آب‌های است که ذریعه کانال‌های تحت اراضی از زیر زمین بروی زمین میکشند و مزارع خود را آبیاری میکنند. این طرز آبیاری زمانی موقع عمل گذاشته میشود که آب نهر و رودها خشک گردد اصلاً نهر و جوی بر سطح اراضی مجری نداشته باشد.

آبیاری بذریعه کاریز در دامنه‌های مرتفع کوهای جنوبی شمال غرب شهر گرشک نیز خیلی مستعمل است.

شعبه دوم کانالها که زمین‌های زراعتی از آن‌ها تغذیه میکنند اقسام مختلف و صاحب شاخ و پنجه‌های زیاد میباشند. در طرز اول و دوم آبیاری، نوع محل، استعداد زمین، ترکیب و کیفیت بذر تخم در نظر گرفته میشود. برای برنج، رشقه، جواری و سبزیجات در ایلات هرات و کابل طرز آبیاری مرتبه دار استعمال میشود. یعنی کردهای زمین که به اندازه ۴ الی ۶ متر مکعب باشند. آب از سطح آن‌ها برمی آید تا زمین بکلی در آب فرو رود.

در دامنه کوهای سمت جنوبی آب را بر روی کردها جاری میسازد یعنی آب را در بین تمام کردها که با پلوان‌های کوچکی از همدیگر جدا میباشند جاری می‌گردانند در دره های هندوکش کشت زارهای للمی را در اول بهار بعد از بذر تخم تنها یک بار آبیاری میکنند، بدین طریق که آب را مستقیماً، توسط جویها به کشت زار جاری ساخته و کشت را بشکل کول آب در می‌آورند. تقریباً در تمام ایالات مملکت اراضی کشت زار را قطعه قطعه یعنی کرد، کرد ساخته ابیاری میکنند، حتی تخم را در کردهای کم عرض و کج و معوج که یکی از دیگر خود قدری بلندتر میباشد می‌پاشند باید گفت مزیتی که آبیاری زمین‌ها بصورت قطعه قطعه یعنی کرد کرد دارد اینست که این قسم زمین‌ها بعد از آبیاری قشر پیدا نمیکند، علاوه برین این نوع آبیاری طرز خیشاوه راکه اهمیت زیادی به آن داده میشود اسان میسازد.

زمین‌های آبی راکه با سعی و جدیت زیادی برای زراعت آماده می‌سازد بوقت مناسب آب میدهند و چندین بار گیاهای هرزه آن را خیشاوه میکنند و بالنتیجه حاصل بیش‌تر و خوب‌تر از آن برمی دارند، بالعکس بزمین‌های للمی توجهی کافی نمیشود و گیاهای هرزهٔ آن را قطعاً خیشاوه نمیکنند لذا محصول آن نیز خیلی کم و پست بعمل می‌آید وسائل و تولیدات تخنیکی زراعت ناقص است.

اکثر دهاقین امور آبیاری خود را کاملاً بدست اجرا میکنند استخدام حیوانات به کار زیاده‌تر در جلگه‌ها و دامنه‌های کوهستانی متداول است. اما در آنجا نیز اکثر دهاقین طوریکه شاید ازین چیزها استفاده نمیتوانند:

«ماشین» اقتصاد زراعتی افغانستان تماماً عبارة از یوغ، اسپار چوبی که در یک انجام آن برای شق کردن زمین یک پارچه آهن بنام [فال] نصب است و آلهٔ میباشد که ذریعه گاو کشیده میشود عدم وجود کود معدنی و گرانی پارو مردم زمیندار را مجبور می‌سازد تا از دیوارهای کهنه و خاک قلعه‌های خرابه، زمین‌های شوره زار و امثال آن استفاده نمایند که در حقیقت به این طریق یک طبقهٔ خاک دیگر بر زمین‌های زراعتی خود می‌افزایند. هم چنین دهاقین از پیخال طیور در

حوزه‌های اطراف شهرها از کود کمپوست (کود انسانی) هم استفاده میکنند.

اکثر مستاجرین به کلتور زراعتی چندان اهمیت نمیدهند در للمی کاری‌های دامنه‌های شمالی زیاده‌تر سیستم فلاحت سه ساله و نوبتی دایمی، مراعات میشود و اکثر زمین‌های مذکور بعد از سه سال زراعت متروک شده و نوبت به زمین‌های دیگر میرسد. ترتیب بذر افشانی در افغانستان اختلاف دارد. قریب (۷۰) فیصد میدانهای زراعتی مخصوص حبوبات میباشد، بعد از آن نباتات زیوتی (روغن دار) و سپس زرع علفها غرس باغچه‌ها کشت پالیزها و احداث باغستان‌ها و تاکستان‌ها میباشد.

درین سیستم مقام اول را گندم اشتغال نموده است. و اراضی بیشتر برای زرع گندم متعلق میباشد که برخی. مدققین خارجی محصول متوسط سالانهٔ آن را هشت صد هزار تن تخمین کرده‌اند با وجود اینکه افغانستان محصولات خیلی زیادی از حبوبات برمیدارد حاصل گندم در سالهای اخیر برای اهالی افغانستان کفایت نمیکند در دامنه‌های شمالی افغانستان، هم در اراضی آبی و هم در اراضی للمی کاری غالباً گندم کشت میشود. اما در دیگر ایالات افغانستان فقط در زمین‌های آبی گندم کاشته میشود و بس جو در تقریباً در هیچ جابقسم کلتور مستقل دیده نمیشود جز این که در بین زراعت گندم بطور نباتات هرزه روئیده و(ده‌ای ۱۵ فیصد) گندم را تشکیل میدهد.

(خصوصاً در زمین‌های للمی) جو وارزن در افغانستان بوفرت زرع میشود، در ایالات کوهستانی به اندازه قلیلی جو به عوض گندم خوراک اهالی را تشکیل میدهد، در دامنه‌های کوهستانی برای حیوانات اهلی نیز جو داده میشود، مخصوصاً برای مرکب و اسپ. برنج در افغانستان میدانهای بزرگ را اشغال نموده است این میدانهادر شمال کشور (در دره‌های دریای قندز وخلم) و در ولایت کابل (در دره‌های کنر و پنجشیر و نواحی جلال آباد) قرار دارد. در ایالت جنوب و جلگه هرات برنج کمتر کشت میشود. محصول متوسط سالانه برنج از ۱۹۰ ـ ۲۰۰ هزار تن تخمین کرده‌اند زرع جواری در دره‌های کنر، کابل، قندهار، مقر، و غزنی رائج است. از ساقه جواری مخصوصاً برای خوراک حیوانات استفاده میکنند. و تنتهٔ جواری را در محروقات بکار میبرند. نخود و لوبیا در تمام محالات افغانستان پیدا میشود. حبوبات مذکور در ارتفاع (۳۱۰۰) متر نیز زرع شده میتواند. هم چنین عدس، مشنگ، نخود، لوبیا، ماش و بعضی حبوبات دیگر در دامنه‌ها و جلگه‌ها نیز زرع میشوند. نباتات زیوتی خردل، کتان، کنجد و بید انجیر در افغانستان اهمیت زیاد دارد.

چون شحم گوشت حیوانات پشم دار کم میباشد لهذا اهالی در غذای خود بعضاً روغن نباتی استعمال میکنند. آفتاب پرست بصفت نبات زیوتی نه بلکه در شهرها و قصبات بزرگ به حیث نبات تزئینی زرع میشود. نسبت به همه نباتات زیوتی، پنبه دانه بیش‌تر تیل میدهد. گشنیز، بادیان، زیره، انیسون (جوانی) و نعناع را هم باید یاد آوری نمود، از این نباتات بقسم دوا استفاده و هکذا در خوراک استعمال میشود. حبوبات و نباتات زیوتی تنها در زمینهای آبی زرع میشود.

زرع مواد صادراتی اگر چه ساحه خیلی محدودی دارد اما نسبت به قیمت اقسام حبوبات در عایدات خیلی تجاوز میکند.

یکی از بلندترین مواد زراعتی پنبه میباشد. قراریکه (اودین) و (مارلکین) احصائیه گرفته‌اند ساحهٔ که در ان پنبه زرع میشود ۳ فیصد اراضی مزروعی افغانستان را تشکیل میدهد که قسمت اعظم آن در حصص شمال میباشد گرچه چندی قبل پنبهٔ افغانستان از حیث جنسیت پست و محلوج غوزه آن کوتاه و خشن بود اما حالا در ساحات خیلی وسیع سورتهای بسیار خوب امریکائی و حتی مصری که محلوج خیلی دراز میدهد زرع میگردد فقط در زمینهای للمی تا حالا سورت غوزهٔ محلی کشت میشود ولی آن هم تدریجاً جای خود را به سورت امریکائی میگذارد.

در عین زمان به مقدار زیادی محلوج پنبه از مملکت به خارج صادر میگردد روغنی که از پنبه دانه گرفته میشود در بازارهای داخلی به فروش میرسد. تفاله دانه‌های آن یعنی (کنجاره) برای خوراک حیوانات بکار میرود بته‌های خشک پنبه که به اصطلاح اهالی پنبه چوب گفته میشود برای محروقات زمستانی ذخیره میشود.

انگور و محصولات باغی نیز متعلق به صادرات میباشند. محصولات باغستان دامنه‌های شمالی غالباً عبارة است از چار مغز، انار، تاک، سیب، شفتالو، زرد آلو و انگور در حصص جنوب و غرب بادام و خرما نیز با میوه‌های فوق علاوه میشود. در جلگه ـ جلال آباد لیمو و نارنج نیز به عمل میاید [۱] یک مقدار متوسط میوه و انگور بصورت تازه صادر میگردد. خصوصاً انار و شفتالو. اما حاصلات مهم و اساسی افغانستان را میوه خشک تشکیل میدهد که عبارة‌ست از: کشمش (انگور خشک) و اشتق (زردآلوی خشک) زیرا انگور و زردآلو در افغانستان وافر بوده

---

(۱) در جلال آباد نیشکر نیز می‌روید اگر خربوزه و تربوز را حساب نکنیم نیشکر یگانه نبات قندی افغانستان میباشد نیشکر فقط بمصرف اهالی آنجا میرسد اما احتیاج سوم حصه اهالی مملکت را در قند کفایت نمیکند.

اقسام خیلی زیاد دارد، خصوصاً کشمش بی دانه و شیرین واشتق زرد و شفاف افغانستان که هسته آن را میکشند خیلی شهرت دارد. از جمله صادرات افغانستان، خربوزهٔ خشک، چهار مغز، بادام، پسته (که از درخت‌های خودرو و کوهی جمع میشود) و خرما میباشد درخت خرما در بعضی مناطق افغانستان ثمر نمیدهد و از جملهٔ درختهای تزئینی شمرده میشود لکن در غرب و شرق یعنی در جلگه‌های هرات و کابل ثمر میدهد و هم از جملهٔ مواد محصولی میباشد.

برای تغذی اهالی تربیه باغها و فالیزها و هکذا تربیه انگور اهمیت زیاد دارد. زیرا اینها کمبودی قند را پوره میکنند. در دامنه‌های شمالی خربوزه و تربوز در زمینهای للمی نیز به آن مشاهده میرسد اما اکثراً در زمینهای آبی زرع میشود در اراضی سبزیکاری که در افغانستان خیلی وسعت دارد. پیاز زردک، شلغم، ملی، بادنجان و کاهو زیاد کاشته میشود اما کرم و لبلبو، بادرنگ و بادنجان رومی نسبتاً کم‌تر زرع میشود اگر چه زرع این سبزیجات نیز رو به تزاید است، و هم چنین کدو و کچالو نیز نسبتاً کم زرع میشود.

زرع کوکنار و بنگ عموماً در نواحی هرات صورت میگیرد. در زمین‌های مناطق خشک آبه، و جاهائیکه نباتات آن نحیف و پژمرده میباشد مالکین زمینها مجبور میشوند در زمینهای خود شبدر ورشقه آبی کشت کنند زرع این نباتات در تقویهٔ زمین خیلی معاونت میکند و بنابر همین است که شبدر ورشقه قسمت مهم زمینهای آبی را حتی در ایالاتیکه خوراک طبیعی حیوانی خیلی زیاد است اشغال میکند در اکثر جلگه‌های کوهستانی غرس توت رواج دارد. توت یک وقتی غذای اساسی کرم پیله را تشکیل میداد ولی اکنون، درختان توت زیاده‌تر از حیث ثمر خود قدر و قیمت دارد توت در حالت خشک و تلخان عوض نان خوراک مهم اهالی بدخشان و اهالی کوه پایه‌های هندوکش را تشکیل میدهد. از قبیل دند کوهستان، پنجشیر، سالنگ و غیره غرس و تربیه درخت توت بغرض تغذیه کرم پیله اکنون تنها در نواحی هرات و نصف غربی بدخشان صورت میگیرد. زیرا درین ایالات صنعت ابریشم تا حال رواج دارد تا چندین سال پیش ارتباط بین ولایت دشوار بود.

اما اکنون که جاده‌ها صورت عصری را بخود گرفته، حصه‌های منقطع مملکت را باهم مربوط ساخته و سدها و موانع داخلی راکه مانع پیشرفت تجارت بود از بین برداشته است، این ترقی در موانع مختلفه نتیجه قابل قدری بار آورد، و موجب ترقی تجارت داخلی و خارجی و فعالیت زراعتی گردیده است.

تربیه حیوانات: تربیه حیوانات، در اقتصاد افغانستان، با زراعت آن مساویانه رول مهمی

بازی میکند. اقتصاد ملی کوچیها تفوق و برتری دارد، زیراکوچیها ساحه عمل مهمتری دارند.

مالدان سیستانی، در تابستان حیوانات خود را در دره‌های کوهستان مرکزی هندوکش می‌برند ، بین مراتع زمستانی و تابستانی حیوانات مالداران سیستانی صدها کیلومتر فاصله میباشد.

در قطغن علیا و بدخشان، در سلیمان کوه وکوهای غربی هندوکش و هکذا در صحراهای سیستان و دشتهای غرب ایالت میمنه، تربیه حیوانات شغل مهم اهالی را تشکیل میدهد اما در دیگر ایالات این مسئله مربوط به زراعت میباشد و قاعدهٔ اهمیت درجه دوم دارد.

سیر تشخیص و طبقه بندی صنفی را مردم مالداریکه به تربیه و نگهداری حیوانات مشغولند و همچنان ملاکین به پیمانه خوبی میدانند. چنانچه تقریباً ۱۵ فیصد مربیون حیوانی خود حیوان نداشته و حیوانات دیگران را برای چراندن «اجاره میکنند» از طرف دیگر طبقه سرمایه دار (مقصد رمه دارها) خیلی بزرگ بوده و هم چنین بهترین مراتع و چراگاها نیز بدست آنها میباشد، از حیث مادی کسانیکه صاحب رمه‌های گوسفند میباشند بدیگر مردم مالدار بیش‌تر اهمیت دارند. مدققین در افغانستان بیش از ۱۷ ملیون رأس گوسفند قائل شده‌اند که تخمین ۲،۵ ملیون آن را قره گل دانسته‌اند قره گل افغانستان مقام درجه اول را در دنیا احراز کرده است. در جمله دیگر مواد محصولی گوسفند، پشم، چرم وگوشت را نیز باید تذکر نمود. اندازه پشم سالانه بیش از هزار تن میرسد. از جمله این مقدار ۲۵ الی ۳۰ فیصد آن در فابریکه‌های ملی داخلی خود کشور مواد پخته ساخته میشود و باقی آن به خارج صادر میشود چرم نیز یک مقدار صادرات دارد ولی مقدار بیشتر آن در داخل کشور استهلاک میشود.

گوشت و مقداری هم روغن آن برای خوراک خود اهالی باقی می‌ماند در افغانستان بیش از ۷ ملیون رأس بز تخمین شده است که تعداد زیاد آن در شمال و نواحی مرکز هندوکش میباشد. حیوانات بزرگ شاخدار را مخصوصاً برای کار استعمال میکنند. صادرات مواد محصولی آن‌ها مثل گوشت و چرم نسبتاًکم است.

لبنیات فقط در اطراف شهرهای بزرگ و در ایالات قطغن و بدخشان اهمیت تجارتی دارد. احصائیه تقریبی حیوانات بزرگ ۳ ملیون رأس میباشد بدین قرار است ۳۰۰ هزار رأس خر و قاطر، یکنیم ملیون اشتر، بیش از صد هزار رأس اسپ، خر، اشتر و قاطر به امور حمل و نقل و ترانسپورت استعمال میشود. ولی اکنون حمل و نقل و ترانسپورت بیش‌تر بذریعه موترهای لاری صورت میگیرد.

اسپهای افغانی بر عکس حیوانات شاخدار جنسیت خیلی عالی دارند و صاحب حوصله و طاقت بوده چست و نیز قدم میباشند: در زمستان اسپها و خرها را با رمه‌های گوسفند یکجا به چراگاه سر میدهند که باسمهای خود پرده‌های نازک یخ را از روی علف زار بشکنند و بدینصورت به چریدن رمه‌های گوسفندها معاونت کنند.

ترانسپورت: افغانستان یکی از ان ممالیک قلیل دنیا است که تا اکنون راه آهن ندارد. چندین سال قبل باری یک خط آهن محدودی بطول ۱۰ کیلومتر بین کابل و دارالامان تمدید شده بود ولی بعداً از بین رفت.

تا چندی قبل کاروان یگانه وسیله ارتباط و حمل و نقل اموال تجارتی بوده و اکنون نیز در بعضی ایالات کوهستانی متداول است چندی قبل این ترانسپورت کاروانی طوری رواج است که حتی بعضی اقوام خود را مخصوص این کار ساخته بودند کاروان‌ها که (پونده) گفته میشوند اقوام وزیر، خروت، میان خیل و غیره میباشد تعداد مجموعی شتر بانها تخمین ۶ هزار نفر و در سال بیش از ۳۵ هزار اشتر را بکار می‌اندازد.

لکن اخیراً فعالیت جدی حکومت در باب احداث راها و تزئید تعداد موترهای حمل و نقل نتیجهٔ واضح و بارزی داده است. در حدود ۱۲ سال قبل تعداد موترها از ۳ هزار متجاوز [1] و طول معابر (راها) زیاده از ۱۳ هزار کیلو متر سنجیده شده بود. اما اکنون بیش‌تر گردیده است.

تعمیر جاده‌های موتررو و ارتباط بین ایالات را توسعه بخشیده است و ترانسپورت ذریعه موتر صورت میگیرد اما در قصبات و دهات که جاده‌ها دور بوده ولی در تبادل اموال با نواحی ارتباط طبیعی دارند هنوز ترانسپورت ذریعهٔ حیوانات بار بر میشود ارتباط هوائی به دو طرف وجود دارد یکی لین کابل، امر تسر و دهلی میباشد درین خط طیاره‌های هندی کار کرده و هفته یک مراتبه رفت و آمد دارند. طرف دیگر لین تاشکند، کابل میباشد این خط نیز با قاعده کار میکنند درین خط طیاره‌های اتحاد شوریه داخل کار هستند.

مناطق عمده اقتصادی افغانستان:

گرچه عموم مناطق افغانستان کم و بیش دارای صنائع و پیدا وار میباشد حتی در

۱در سال ۱۹۱۵ در افغانستان فقط یک موتر موجود بود که آن هم مخصوص امیر بود آن به سبب خرابی راها از نواحی کابل خارج شده نمیتوانست.

کوهستان‌های افغانستان کم و بیش صنائع دستی و تولید مواد نباتی و حیوانی بعمل می‌آید لکن مناطق مشهور قرار ذیل اند:

غزنی:

الف ـ مصنوعات:

ظروف مسی، برنجی، شال، برک، گلیم، جراب، دستکش، پوستین، پوستینچه، ظروف چوبی نقاشی شده، تخته سطرنج، چوب دست و قاشق.

ب – پیداوار نباتی و حیوانی:

آلو بخارا، پشم، پوست خام، گندم.

قندهار:

الف ـ مصنوعات:

گلیم، نمد، کوخی، ظروف مسی از قبیل (دیگ، قاشق) ظروف سنگی، تسبیح، تکمه‌های یخن و آستین از سنگ رفام و شامقصود، کلاه و عرقچین، گلاباتون دوزی، سیم دوزی، روی بندها و قطیفه‌های خامک دوزی، تکه‌های پشمی، رخت فابریکه، صابون رخت شوئی و روشوئی.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی: کشمش، آب جوش، شکر پاره، انجیر، انار، پوست، پشم، بادام، انگور، زیره.

فراه:

الف ـ مصنوعات:

گلیم، قاقمه، سطرنجی، قالین، قالینچه، نمد، کوخی، جوالهای پنبه ئی، بشرویه،

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

پوست خام، پشم، عناب، کشمش، رودنگ (روین) انجیر، خرما،

هرات:

الف ـ مصنوعات:

قالین، قالینچه، کرک، برک، قناویز، دستمال‌های ابریشمی، کرباس زنده جانی، دستکش، جراب، بنیان پتی، ظروف مسی و شیشه ئی.

ب – پیداوار نباتی و حیوانی:

پوست، پشم، شیر خشت، زرشک، قره قلی، انگور، کشمش، ابریشم،

میمنه:

الف ـ مصنوعات:

قالین، قالیچه، قاقمه، خورجین، جوال ازبکی، الچه، جراب، دستکش پتی.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

پوست قرقلی، پوست روبا، پوست موشهای دشتی، پشم، کنجد، زغر، تمباکو، نصوار، خربوزه خشک.

مزار شریف:

الف ـ مصنوعات:

قالین، قالینچه، قاقمه، خورجین، جوال ازبکی، الچه‌های نخی و ابریشمی، نوار و دستمال پشمی، ظروف کاشی، چاقو، کارد تاشقرغانی، بوت و موزه، زین.

ب – پیداوار نباتی و حیوانی:

پوست قره قلی، پشم، پنبه، خربوزه خشک، پسته، بادام، تمباکو، نصواره، بزغنج.

خان آباد:

الف ـ مصنوعات:

قالین، قالینچه، الچه، ظروف چینی و کاشی قندوزی، صابون، قاقمه.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

پشم، پنبه، پوست روبا، پوست خفک، قره قلی، خربوزه خشک، برنج.

بدخشان:

الف ـ مصنوعات:

گلیم، شال، چکمن، وشغه بدخشی، کلاه، دستکش، بنیان، دستمال گردن پتی و پشمی برک، کرک، قاقمه، الچه.

ب ـ پیداوار تباتی و حیوانی :

پشم، پوست روبا، خفک، پر مرغان شکاری، پت، پسته، زرشک، بزغنج.

جلال آباد:

الف ـ مصنوعات:

منسوجات نخی هر رقم، کشمیر ه‌های دریشی و پیراهن وار، لنگی‌های نخی، حاشیه ابریشمی سرشانه‌ئی، دستارهای نخی، پایه‌های چپرکت و چارپائی لاکی از چوب شیشم و توت

و ظروفهای چوبی و منقش.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

برنج باریک و لک، نیشکر، گر، نارنج، چکوتره، سنتره، لکات، خرما، لیمو، چوب ارچه، چوبهای عماراتی، چوب بلوط، پنبه، ذغال و انار بیدانه، پنیر.

جنوبی:

الف ـ مصنوعات:

باستثنای چکمن مخصوصیکه مردمان جاجی و چمکنی میسازد فاقد مصنوعات است.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

چوب ارچه، جلغوزه، ذغال، عسل، برنج لک.

هزاره جات:

الف – مصنوعات:

برگ، شال، گلیم، جراب، دستکش پشمی، ظروف و اشیای نفیس سنگی.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

پشم، روغن، قروت، یارلنگ، شیرین بویه، موم لائی، ممیره.

چاریکار سمت شمالی:

الف ـ مصنوعات:

منسوجات نخی از هر قبیل به پیمانه وسیع، لنگی‌های سرشانه، روی جائی و دستار، دستمال‌های روی پاک، ظروف سفالی و سنگی.

ب ـ پیداوار نباتی و حیوانی:

میوه جات از قبیل انگور، بادام، کشمش، سیب، ناک، شفتالو، زردآلو، مرغان شکاری، انار بیدانه، گیلاس و توت.

این مواد در مناطق مذکور به پیمانه‌ئی تولید میگردد که مقداری از ان علاوه بررفع حوائج خود اهالی منطقه، بدیگر شهرهای داخلی کشور بحیث مواد تجارت عرضه میگردد. و اکثر اقلام آن بخارج مملکت صادرات دارد.

افغان قلعه: قلعه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در غرب مرکز حکومت درجه ۳ کشم متصل سرک (مربوط حکومت اعلی بدخشان) وقوعداشته و بخط ۶۹ درجه ۴۸ دقیقه و ۳۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه – ۴۶ دقیقه – ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

افغانیه دوشی: قریه ایست در حکومت درجه ۲ دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری که متعلق ولایت قطغن میباشد.

افلاطون چاه: موضعی است چاه دار که بفاصلهٔ ۵۳ کیلومتر در شمال غرب غفورکلی در علاقهٔ سپین بولدک (مربوط ولایت قندهار) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۱۴ دقیقه – ۵۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه – ۵۳ دقیقه – ۵۹ ثانیه کائن است.

اقمش: قریه ایست در حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومت ۱۱،۵ کیلومتر مسافه دارد.

اقمیچ آباد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان واقع و از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

اکبر خیل: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر متعلق حکومت اعلی غزنی که از مرکز حکومت ۴۳،۵ کیلومتر فاصله دارد.

اکبر خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر بطرف جنوب شرق تیزین مربوط ولایت مشرقی واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه ـ ۴۶ دقیقه – ۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه ـ ۱۷ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اکبر خیل رویه: قریه ایست مربوط حکومت در جه [۴] ازرو متعلق ولایت جنوبی که از مرکز حکومتی ۳ کیلومتر فاصله دارد.

اکرم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت درجه ۴ کشک نخود [مربوط ولایت قندهار] واقع و بخط ۶۵ درجه ـ ۳ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه ـ ۳۶ دقیقه ـ ۲۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اکرم خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ جلدک در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک [مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار] وقوعداشته و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ـ ۴۶ دقیقه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه ـ ۵۴ دقیقه – ۷ ثانیهٔ کائن میباشد.

اکرم خان ثانی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۷ کیلومتر در جنوب مشرق قریهٔ جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک (مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار) واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۴۵ دقیقه – ۵۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۴۹ دقیقه – ۲۵ ثانیه شمالی کائن است.

اکسیو: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۴۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ سلطان خیل متصل دریای غزنی در علاقهٔ حکومت درجهٔ ۲ وردک (مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل) واقع شده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه ـ ۲۴ دقیقه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه کائن میباشد.

اکل تیمور (قل تیمور): قریه ایست در جنوب شرق قریهٔ وزیر آباد متصل سرک در علاقهٔ حکومتکلان بلخ (مربوط ولایت مزار شریف) که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه شمالی واقع شده است.

اکلنگ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال شرقی قریهٔ واشیر در علاقهٔ حکومت درجه ۲ نوزاد (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بخط طول‌البلد ۶۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه کائن است.

اکوری: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در شرق قلعء سرکاری حگومت مقر (مربوط حکومت اعلی غزنی) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اکه جان: قریه ایست در حکومت درجه اول شین دند (سبزوار) مربوط حکومتکلان غوریان که متعلق ولایت هرات میباشد.

اکه زئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در شمال قلعهٔ بالامرغاب متصل دریای مرغاب (مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه واقعست.

اکه زئی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ اسد در علاقهٔ خاک ریز (مربوط ولایت قندهار) کائن و بخط ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

اکیک دشت: دشتی است در شمال غرب قلعهٔ چار برجک (مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه) که بین خط ۶۲ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اکینه: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در شمال شهر اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) و متصل سرکیکه بطرف اندخوی میرود موقعیت داشته و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه -

۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه - ۸ دقیقه - ۸ ثانیه کائن میباشد.

اگاتسی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر در شمال قلعهٔ اسمار (مربوط ولایت مشرقی) متصل دریای لندی در علاقهٔ اسمار واقع و بین خط ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

اگام: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر در شمال غرب ده بالا در علاقهٔ حکومت رودات (مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی)، کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اگرو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۹ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ اسمار در حوزهٔ اسمار (مربوط ولایت مشرقی) کائن و بخط طول البلد مشرقی ۷۱ درجه - ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه موقعیت دارد.

اگرویا: قریه است بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب شهر اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) که نزدیک نهر «رام گل تگاب» موقعیت داشته وبخط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه کائن میباشد.

اگری گیوک: دریائی است که بفاصلهٔ ۵۳ کیلومتر در شمال شرق گلران در علاقه حکومتکلان بادغیسات (مربوط ولایت هرات) که بطرف شرق میرود واقع بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه کائن میباشد.

اگل قره: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول اندخوی (مربوط حکومت اعلی میمنه) متصل سرک واقع شده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه - ۱ دقیقه - ۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه کائن میباشد.

الا: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در علاقه دارای درجه اول گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه واقع و از توابع حکومت اعلی فراه میباشد.

الابستر: دندابیست که بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر در شمال غرب صالحان کاریز در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۲۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه شمالی کائن میباشد.

الاتنور: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر در جنوب شرق حکومتی بالا مرغاب (مربوط کلان

بادغیسات متعلق ولایت هرات) که بین خطوط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۰ ثاینیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه واقع شده است .

الاجرغه: نهری است که بفاصلهٔ ۳۷،۵کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ ملاسرکی خان در علاقه داری درجه اول (معروف) مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار بدریای اسپین لوره میریزد این نهر در علاقه ارغستان جریان دارد، موقعیت آن (تخمین) بخط ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی می باشد .

الاجرغه: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ ملاسر کی خان در علاقه معروف در حکومت درجه ۲ ارغستان [مربوط ولایت قندهار] واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه کائن میباشد .

الاچه باف خانه: قریه ایست که در سمت جنوب اندخوی [حکومت درجه اول] واقع و از مربوطات حکومت اعلی میمنه میباشد .

الاخیل: خرابه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ وازه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جدران [مربوط ولایت سمت جنوبی] واقع و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه شمالی کائن میباشد .

الازوی: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۹ کیومتر بطرف جنوب شرق ارگون [مربوط ولایت جنوبی]کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۵۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۹ ثانیه، و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه واقع شده است.

الاسنگ گردند یوار: دره ایست در علاقه داری درجه اول حصهٔ اول بهسود مربوط حکومت درجه اول بهسود که متعلق حکومتکلان دایزنگی [ولایت کابل] میباشد.

الاقلی خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر در شمال شرق کوهستان و متصل سرکیکه بطرف گلران دو علاقه حکومتکلان غوریان [مربوط ولایت هرات] میرود وقوعداشته و موقعیت آن بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه میباشد.

الالته: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳کیلومتر در علاقه داری درجه ۳ حضرت سلطان مربوط حکومتکلان سمنگان واقع و از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

الانرباط: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ سرکاری مقر [مربوط

حکومت اعلی غزنی] واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه کائن میباشد.

الائی سکری: کوهی است که بطرف جنوب علاقهٔ شیرزاد بارتفاع ۱۱۵۸۰ فت در حکومت درجه اول خوگیانی [مربوط ولایت مشرقی] واقع بوده و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه شمالی کائن میباشد .

البرز: کوهی است در شمال بوینقره [علاقه داری شولگره] در حکومتکلان بلخ مربوط ولایت [مزار شریف] که بخط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه، ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه - ۳۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد .

این کوه در آخرین قریه شولگره که در سمت شمال شولگره بطرف مزار شریف و هجده نهر واقعست امتداد داشته شرقاً بکوه سمنگان و غرباً به تپه‌های خاکی حکومتکلان شبرغان ممتد میگردد. شمالاً بعلاقه داری نهر چمتال و جنوباً به آخرین علاقهٔ حکومتی شولگره واقعست.

در بعض حصص کوه مذکور درخت پسته وارچه موجود و علف صحرائی که در آن حیوانات بچرا برده میشوند زیاد است، ارتفاع آن [۱۲۰۰] متر است .

دامنهٔ کوه البرز به حصص دروازهٔ قم انقطاع یافته و این کوه از تنگی چشمهٔ شفا جدا شده بغرب شهر مزار شریف باندازهٔ [۱۰] الی[۹]کیلومتر واقع و از جانی غرب جنوبی بطرف غرب شمالی دامنهٔ دشت ارزنه و دهدادی و چمتال بلخ را احاطه کرده و بموضع دروازه قم اقچه آخرین دامنهٔ آن خاتمه یافته است .

البولاغ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک و قوع داشته و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه کائن میباشد .

الپچن: قریه ایست در حکومت درجه ۴ پرچمن که مربوط حکومتکلان شهرک غورات ولایت هرات میباشد .

التاس کاریز: کاریزی است که بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در شمال صمد خان کلی در علاقهٔ شورابک [مربوط ولایت قندهار] واقع بوده و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۲۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه واقع شده است .

التر غنکک: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ حصهٔ ۲ بهود مربوط حکومت درجه اول بهود که متعلق حکومتکلان دایزنگی [ولایت کابل] میباشد.

التفات: قلعه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف جنوب سرایخواجه د رحوزهٔ کوهدامن [مربوط ولایت کابل]که بخط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه، طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

التمور: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در جنوب قریه حصارک که در علاقه لوگر (مربوط ولایت کابل) واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۶۰ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

این قریه قریه دریای کوتل تیره واقع شده که حدفاصل بین ولایت کابل و ولایت جنوبی است. سرک موتر رو که از کابل بگردیز ممتد بوده و از بین حوزه لوگر عبور میکند، از بین دره کوتل تیره میگذرد. این دره که نسبتاً کم عرض میباشد از قریه التمور تا گردیز امتداد دارد و برخی حصص آن مسکون نیز میباشد.

التی کی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۶ کیلومتر در شمال قریهٔ نوزاد (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه کائن میباشد.

الجن: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۴۹ کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ یا میخورد مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط طول‌البلد ۷۴ درجه ـ ۱۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۲۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه شمالی واقع شده است.

الجنتی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شمال قلعهٔ ناورک در علاقه کشنده (مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه شمالی واقع شده است.

الجه کودک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سر کاری که در علاقهٔ حکومتی درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف واقع و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه شمالی میباشد.

الخن و گل حسن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر درحکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع میباشد.

الداد: قریه ایست در حکومت درجه اول شین دند (سبزوار) مربوط حکومتکلان غوریان که

متعلق ولایت هرات میباشد.

الر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۶کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تکزار در علاقهٔ حکومتی درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف و قواعداشته و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه شمالی کائن میباشد.

الران: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۱کیلومتر در حکومت درجه ۳کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف واقعست.

الرچین: قریه ایست که ردر حوزهٔ حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع گردیده.

الغوئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۳کیلومتر بطرف جنوب سرای خواجه در حوزهٔ کوهدامن مربوط ولایت کابل کائن و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه شمالی موقعیت دارد.

الف: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸۲کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکی خان در علاقه معروف مربوط حکومت درجه ۳ ارغستان در حوزهٔ ولایت قندهار واقع و بر خط ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شمالی واقع شده است.

الفامک: قریه ایست در دره پسته مربوط حکومت درجه ۴ اندراب از توابع حکومتکلان پلخمری در حوزهٔ ولایت قطغن که بفاصلهٔ آن از مرکز حکومتی تقریباً ۲۶کیلومتر میباشد.

الف سفید: ده کده ئی است که بفاصلهٔ ۴۴کیلومتر در غرب قلعهٔ تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان (ولایت مزار شریف) واقع بوده و بخط ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

القاسرخ کمرو قیام: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در حکومت درجه ۳ برکنر (اسمار) مربوط حکومتکلان کنرها (ولایت مشرقی) میباشد.

القانی قشلاق: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر از مرکز سر پل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع میباشد.

القبول: قریه ایست که در حوزهٔ ولایت قطغن واقع شده است.

القچی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در شمال مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع شده است.

القول عرب: قریه ایست در حکومتی درجه ۴ بغلان که از مربوطات ولایت قطغن واقع میباشد.

القول قزاق: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۴ بغلان که در حوزهٔ ولایت قطغن واقعست.

القول مغول: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۴ بغلان که مربوط ولایت قطغن میباشد.

الکتوه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در حوزهٔ حکومتکلان شهرک (غورات) واقع ومتعلق ولایت هرات میباشد.

الک رباط: قریه ایست که د رعلاقه داری درجه اول خانقاه آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان واقع و از متعلقات ولایت مزار شریف میباشد.

الکشان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومت رستاق مربوط حکومتکلان تالقان متعلق (ولایت قطغن) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه شمالی واقع شده است.

الکن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر در علاقه داری درجه اول گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه واقع و از ملحقات حکومت اعلی فراه میباشد.

الکوزئی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در حوزهٔ حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی و قوعدارد.

الکه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در شمال شرق مرکز علاقه داری درجه ۳ بلخاب در علاقه حکومت درجه اول سنگچها رک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع میباشد.

الگد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب سرایخواجه در حکومتی درجه اول کوهدامن (مربوط ولایت کابل) موقعیت داشته و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه شمالی کائن میباشد.

الگده: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ اسمار (مربوط بولایت مشرقی) کائن بوده و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه شرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه ـ ۸ دقیقه - ۷ ثانیه شمالی واقع شده است.

الگنچک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۳کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ سرکاری در حکومتی درهٔ صوف (مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف) بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۱ ثانیه شمالی کائن میباشد.

الگه: قریه ایست در حکومت درجه ۴ جاجی میدان مربوط حکومتکلان خوست که متعلق ولایت جنوبی میباشد.

المار: علاقه داری درجه اول مربوط حکومت درجه اول پیتونکوت و از ملحقات حکومت اعلی میمنه بوده بر خط ۶۴ درجه – ۲۷ دقیقه – ۳۶ ثانیه و ۶۴ درجه – ۳۹ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۴۵ دقیقه – ۱۱ ثانیه و ۳۵ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد، این علاقه بین معبر عمومی میمنه و در وسط میمنه و حکومتی درجه ۳ قیصار واقع شده و در (۲۵) کیلومتری پنبتونکوت کائن میباشد. حدود آن از طرف شمال شرق بمرکز حکومت اعلی میمنه و از سمت جنوب غرب بحکومت درجه ۳ قیصار و از ناحیهٔ جنوب شرق به پنبتونکوت احاطه شده است.

المار دارای یک قلعهٔ تاریخی و یکعده قریه جات و خانه‌ها و (۱) باب مکتب ابتدائی و دکاکین متعدد و یک بازاز نسبتاً منظمی است که در حوزهٔ خود مرکزیت داشته از حیث تجمع اهالی گرد و نواح و عرضهٔ اموال و اشیاء قابل اهمیت شمرده میشود. قراء مشهور مربوطهٔ اینعلاقه حسب ذیل است: قریهٔ فلچ لی، قریهٔ صرفه علی، قریهٔ نغیلی بالا، قریه نغیلی پایان، چلغک، قریهٔتی اروق، قریهٔ تور داغ قلعه، قریه چویمت، قریهٔ قره غیولی، قریه تربت، قریهٔ بخاری قلعه، قریهٔ میرشادی، قریهٔ متفرقهٔ میرشادی، قریهٔ دیوانه خانه، قریهٔ جیلگلدی، قریهٔ قره تنه، قریهٔ آخندبابا، قریهٔ چغاتک، قریهٔ شوران، قریهٔ خدای همت، قریهٔ آق عرب غلبله، قریه کبوتر خان، قریهٔ بیش قره، قریهٔ بادغیسی، قریهٔ برخمان، قریهٔ گاو جان، کته خان، قریهٔ کله لیک، قریهٔ صیاد گاو جان، قریهٔ رویز بالا، قریهٔ رویز پایان، قریهٔ دالان، قریهٔ ری ابدال، قریهٔ ده سبز، قریهٔ چوبکی، قریهٔ شورخال، قریهٔ قبرغه، قریهٔ خدایاربی بی لوئی، قریهٔ خوش بائی، در علاقهٔ المار مزاراتی نیز وجود دارد که زیارتگاه اهالی آندیار واقع شده و اسامی اوشان بدینقرار است، اول (اومکی بابا) که مرقد مذکور در سر راه میمنه و المار میباشد دوم (خواجه المار) که مرقدشان در نزدیک (درهٔ قرائی المار) واقع شده سوم [آخند بابا]که مرقد آن در قریهٔ [خدای همت]بنا یافته، چهارم [تربت جان] در حصهٔ [بخارائی قلعه] المار وقوعدارد که بالای مقابر آنها گنبدهای خشتی تعمیر گردیده بر علاوه زیارت دیگری که بنامهای بابا عارف، خاک شهیدان، خواجه پای آق، خواجه اسحاق، خواجه روشنائی، بی بی آئینه، بی بی تخته، بی بی حور، بی بی در، خواجه یلغوز عطاجان و استاد صاحب مسمی اند در آنجا موجود است.

آب وهوای اینمنطقه معتدل و خاک آن مستعد و حاصل خیز است تپه‌های خاکی و

دشت‌های وسیعی دارد که در ان جلگه‌ها و مال چرهای زیادی موجود است، علی الاکثر زمین‌های این حصه للمی و کمتر آن آبی است، برفها و بارانهای که بموقع می‌بارد عامل مهمی برای تولید و تکثیر نباتات بوده علف زارهای اینجا تا نزدیک زمستان دوام میکند، در دامنه کوها و تپه‌های بلند خاکی این حصه که غالباً برای زراعت للمی اختصاص دارد، کشت للمه به پیمانهٔ وسیعی صورت میگیرد.

در مرکز و اکثر قریه جات مربوطهٔ المار درخت‌های سیب، شفتالو، چار مغز زرد آلو بهی، انگور، خربوزه، بادرنگ و از اشجار غیر مثمر بید، چنار، تربیه میشود بعضی نباتات طبی نیز میروید، حیات مالداری اهالی نسبتاً خوب بوده و در صحراهای وسیع و سرسبز آنجا حیوانات اهلی را که از آنها قلبه و غیره کار گرفته میشود تربیه مینمایند.

دریائی که بدریای (المار) مسمی میباشد از سطح مرتفع جنوبی که به (تیر بند ترکستان) یاد میشود، سرچشمه گرفته از جنوب بطرف شمال در جریان است، از حصهٔ (قرائی) داخل وادی المار گردیده در منتهای وادی‌های (دولت آباد) میمنه در مصب دریائیکه به (شور دریا) شهرت دارد بارود تگاب می آمیزد.

درین منطقه جلگهٔ وسیعی بنام (جلگهٔ المار) وجود دارد که بفاصلهٔ (۱۷ الی ۲۳) کیلو متری این جلگه، دره‌های کوچک کوچکی واقع شده و بنام دره‌های [قرائی] یاد میشود، آب این جلگه از حصه قرائی منبع گرفته به تنگی المار واصل و از آنجا بین اراضی ء کشاورزان آن حصه انقسام میابد، این تقسیمات بر اساس جریبی داخل دفتر گردیده و هر یک مطابق جریبی و مالیه دهی خود حصهٔ از آن اخذ مینماید، درهٔ که بنام [تنگی المار] نامیده میشود و دو طرف آنرا کوه‌های سنگی احاطه کرده و عرض آن تخمین [۷۰ الی ۱۰۰] متر است دهن این دره برای امکان احداث یک بند اساسی موقعیت خوبی دارد که در صورت ساختن این بند دشت المار بوجه احسن آبیاری شده در تزئید پیداوار زراعتی آن موثر ثابت میشود.

قریهٔ [قرائی] از حیث داشتن دره‌های شاداب و کوهای بلند شهرت بسزا داشته آهو و کبک بیشتر در آنجا پیدا میشود و هم وادی‌های طرف شمال علاقهٔ المار که نزدیک سرحد واقع شده است شکارگاه مناسبی برای شکار آهو است.

در المار چشمه سارهای متعددی وجود دارد که چندین چشمهٔ موملائی در [قرائی] مربوط المار موجود بوده و بطرف شرق [آقسوی] متعلق حکومت درجه [۲] بلچراغ جریان میابد و بر علاوه معادن سنگ رخام، مرمر، سرب نیز در [قرائی و گاز] پیدا میشود. چشمهٔ دیگریکه

مشهور به چشمهٔ [خواجه پیچا قلی بوده] مربوط المار است نیز در [قرائی] وجود داشته و آب آن از زمرهٔ چاه‌های [آرتزین] شمرده میشود که همیشه در حالت فوران بوده و مزهٔ آن تلخ و خیلی ناگوار میباشد.

المره: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر که متعلق حکومت اعلی غزنی بوده تقریباً از علاقداری ۱۷،۴ کیلومتر و از مرکز حکومت محلی ۱۷،۴ کیلومتر مسافه دارد.

المره (میر نادر شاه کوت): قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر در جنوب قریهٔ متون متصل سرک در علاقه خوست [مربوط ولایت جنوبی]کائن بوده و بخط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد. این قریه بنام میر نادر شاه خان کند کمشر که در جنگ زمرگ پسر ببرک خان کشته شد تسمیه گردید. چه نامبرده درین جنگ مصدر شجاعت و خدمت قابل قدری گردید. از اهالی کوه دامن شمالی و صاحب منصب برجستهٔ بود.

المه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۴ کیلومتر در حکومت درجه ۳ غورک مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز واقع و از توابع ولایت قندهار میباشد.

الن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ دروچ در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۸ درجه - ۱۴ دقیقهٔ شمالی واقع شده است.

الندر: قریه ایست در حکومت درجه ۳ چقچران که مربوط حکومتکلان شهرک [غوراک] ولایت هرات واقع میباشد.

النگار: علاقداری ایست درجه [اول] و مربوط حکومت لغمان ولایت مشرقی و دارای آب و هوای معتدل است یعنی در زمستان سرمای شدید و در تابستان گرمای طاقت فرسا ندارد. گرچه در زمستان غالباً باران میبارد ولی بعضی اوقات برف باری هم دارد. کوهای آن برف گیر بوده و در تابستان تدریجاً آب شده میرود و بدریای که بنام النگار مشهور است میریزد حاصلات زراعتی این منطقه گندم، جو، جواری، شاخل، مشنگ بوده و از سبزیجات شلغم، زردک، پیاز، کچالو، و ترب بسیار کاشته میشود. درخت انار شفتالو، توت، انگور، و غیره نیز در باغهای آن زیاد است، زمین‌های آن همواره قابل هر نوع زراعت بوده و برای کشت و کار نباتات و اشجار خیلی مساعد است. حیوانات اهلی آن عبارة از گاو، بز، گوسفند، اسپ، خر میباشد. کوهای آن

از جنگل جلغوزه مستور است. لهذا انواع طیور وحشی در آن پیدا میشود. هکذا آهو و برخی حیوانات کوهی دیگر نیز در ان وجود دارد. یک باب مکتب ابتدائی هم درین علاقداری تاسیس شده. که اطفال در آن تعلیم و تربیه میشوند.

النگار: دریائی است که بفاصلهٔ ۷۶کیلومتر بطرف شمال مشرق قلعة السراج [مربوط ولایت مشرقی] واقع و بدریای لغمان میریزید. محل وقوع آن بین تخمین خط ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

النگ ارس: کوهی است که در جنوب قریهٔ گلدان قشلاق در علاقهٔ شهرک مربوط حکومتکلان غورات متعلق [ولایت هرات] واقع و بخط ۶۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

النگی پت: دند ابیست که بفاصلهٔ ۳۱کیلومتر در شمال شرق گلاب نادر در علاقهٔ گرم سیر [مربوط حکومت اعلی گرشک] واقع و بین خطوط ۶۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۷ ثانیه و ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۲۹ درجه - ۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه و ۲۹ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

الوخیل:قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۰کیلومتر بطرف جنوب قریهٔ چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهاردی ولایت کابل کائن و بین خط ۶۹ درجهٔ ـ ۹ دقیقه ـ ۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۱۹ دقیقهٔ ـ ۴۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

الوخیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳کیلومتر در حکومت درجه ۳ جدران واقع و متعلق ولایت جنوبی میباشد.

الوخیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در علاقه داری درجه اول الینگار مربوط حکومتکلان لغمان (ولایت مشرقی) واقع شده است.

الور: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در شمال غرب روونج در علاقهٔ راغ (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه ـ ۱۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه ـ ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ شمالی وقوعدارد.

الوکاول: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۷کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ سرکاری معروف (مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه ـ ۱۴ دقیقه ـ ۵۴ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

الوگک: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۴ اندراب مربوط ولایت قطغن که از مرکز حکومتی تقریباً ۲۹ کیلومتر فاصله دارد.

الولی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۲،۵ کیلومتر در حکومت درجه ۳ دایچوپان مربوط حکومتکلان قلات (ولایت قندهار) واقع شده است.

الوند: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر در بلوک آلنجان واقع و متعلق ولایت هرات میباشد.

آله آباد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ وزیر آباد در علاقهٔ حکومتکلان بلخ (مربوط ولایت مزار شریف) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه ـ ۴۵ دقیقه ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه ـ ۴۳ دقیقه ۲۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اله بالا: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ غازه در علاقهٔ حکومت درجه اول کوهدامن (مربوط ولایت کابل) موقعیت داشته بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه ـ ۵۹ دقیقه – ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۱۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اله تو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه اول سرپل (مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف) وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۰ درجه ـ ۳۴ دقیقه ـ ۴۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۱ دقیقه – ۳۰ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اله داد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ گدام در علاقهٔترین [مربوط ولایت قندهار] واقع و بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه ـ ۵۴ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه ـ ۳۷ دقیقه ـ ۳۵ شمالی موقعیت دارد.

اله ده: قریه ایست در حکومت درجه ۳ترین که در حوزهٔ ولایت قندهار واقع شده است.

الله دوست: قریه ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر که در شرق مرکز کنر در حکومتکلان کنرها [مربوط ولایت مشرقی] واقع بوده و بخط طول البلد مشرقی ۷۰ درجه ـ ۵۳ دقیقه – ۵۴ ثانیه ـ و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه ـ ۳۶ دقیقه – ۵۰ ثانیه کائن میباشد.

اله سای: علاقه داری درجه ۳ مربوط حکومت درجه ۲ تکاب و متعلق حکومت اعلی پروان بوده تخمین بخط ۶۹ درجه ـ ۴۰ دقیقه ـ ۲۹ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه ـ ۴۹ دقیقه – ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد، و بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر بجنوب شرق قریهٔ [سربولی] متعلق کوهستان بطرف شمال متمائل و ساحهٔ آن از سمت شرق و غرب بدرهٔ [اله سای] بین دو

سلسله کوه که بنام کوهای اسکین و اشپی موسوم است محاط گردیده و از سمت شمال و جنوب بقریهٔ اوزائی و تنرخیل و غیره متصل و محدود میباشد. بلندترین کوهای این منطقه بنام کوه [کاول] یاد میشود.

اله سای که مرکزیت یک علاقه را تشکیل داده درهٔ سرسبز و شادابی است. که بین کوها و کوتل‌های خاکی این حصه واقع گردیده و از مبدأ [دهن موری]که موضعی است دو راه منشعب گردیده یکراه بطرف شمال درهٔ [اسکین]که بین کوتل‌ها و دامنه کوه است ممتد و راه دیگر بطرف جنوب به درهٔ [اشپی]منتهی میگردد این دو دره [اسکین و اشپی]که بین کوتل‌ها و کوهای مجاور وقوعدارد از مرکز علاقه داری تخمین ۱۷ کیلومتر مسافه داشته و حاوی یکعده قریه جات خورد و بزرگ است از قبیل: قریه اله سای، قریهٔ اری سنگ، قریهٔ دهن موری، قریهٔ دینه خیل، قریه صبر خیل، قریهٔ قلعه، قریهٔ یوبلام، قریهٔ پولدم، قریهٔ کوتی، قریهٔ سنگ چرخ که جمعیت آنها در حدود [۳۰۰۰] خانوار تخمین میشود. اینمنطقه چون کوهستانی است آب و هوای آن در تابستان نسبتاً معتدل و در زمستان سرد بوده باریدن برف در سطح اراضی الی اخیر حوت و در کوهای آن تا اواخر ثور و جوزا ذوب نگردیده دوام میکند، زمین‌های زراعتی آن باستثنای مناطق کوهی هموار است. اکثراً در اوقات معین توسط آبهای ذوب شدهٔ برف‌های آنجا آبیاری میشود و یک قسمت دیگر این اراضی از آب رودخانهٔ آنجا که از حصهٔ (درهٔ اشپی) منبع گرفته و بطرف زمینهای (درهٔ اسکین) سرازیر میشود سیراب میگردد، موقع آب خیزی دریای آن در برج ثور بوده و باثراختلاط آبهای ذوب شدهٔ برف طغیانی در آن حادث شده بلاخره آب آن بدریای [پنجشیر] می‌آمیزد با آن هم در برج سرطان و اسد درین ناحیه قلت آب محسوس است، زمینهای صالح الزراعهٔ اینمنطقه تقریباً در حدود
[۱۶۰۰] جریب میباشد.

محصولات زراعتی آن عبارة از گندم، جو، جوار، شالی، بادرنگ، بادنجان، کدو، پیاز و شلغم بوده در باغهای آن درخت‌های مثمر و غیر مثمر ازقسم: انار، بادام، شفتالو، زردآلو، آلوچه، سیب، بهی و انگور و از انواع گلها: پتونی و گلاب تربیه میشود. در کوهای اسکین واشپی متعلق اله سای درخت‌های بلوط و بعضاً جلغوزه نیز وجود دارد، و نباتات طبی مانند خاکشیر، کاسنی و غیره نیز در آن جا دیده میشود.

بر علاوه حیوانات اهلی حیوانات وحشی پلنگ، خرس و شغال در آنجا پیدا شده و طیور اهلی و وحشی آن عبارة از مرغ خانگی، کبک، بودنه، شارو و گنجشگ میباشد.

در قریهٔ [قلعهٔ اسکین] چشمهٔ بنام چشمهٔ [بابا] و یک چشمه دیگر در نزدیک خواجه غار در

موضع اله سای وجود دارد که یکمقدار آب از آن جریان میبابد. از منطقهٔ علاقه داری بمسافهٔ تقریباً (۶) کیلومتر یک سرک موتهرو موجود بوده و برای عبور و مرور مساعد است و یکباب مکتب در مرکز علاقه داری مذکور دائر میباشد که اطفال در آن تربیه میشوند و نیز در قریهٔ [سنگ چرخ] آثار مخروبهٔ که هویت تاریخی آن معلوم شده نمیتواند به نظر میرسد.

اله سنگ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز کابل بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

اله غن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ تکزار در علاقهٔ حکومت سنگچارک [مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف] متصل سرکیکه بطرف آق کپروک میرود واقع شده و بین خط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اله که ده: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال شرق حکومتی سر پل در علاقه بلخاب (مربوط حکومت درجه اول سنگچهارک در حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف) واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه کائن میباشد.

اله میلک: خرابه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب شهر اند خوی [مربوط حکومت اعلی میمنه] متصل سرک واقع گردیده و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۴۲ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه شمالی کائن شده است.

الی: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فیض آباد در علاقهٔ [حکومت اعلی بدخشان] بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه شمالی واقع شده است.

الیاره: قریه ایست که در حوزهٔ حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات واقع شده است.

الیشنگ: علاقه داری درجه اول است که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال غرب قلعة السراج مربوط حکومت درجه ۴ نورستان متعلق حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط طول‌البلده ۷ درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه شمالی کائن است. در الیشنگ یکباب مکتب ابتدائی به اسم (اسلام آباد) نیز موجود است.

که اطفال در آن تعلیم و تربیه میشوند.

الیشنگ: دریائی است در علاقه الیشنگ (مربوط ولایت مشرقی) که بدریای لغمان ریخته و بین خط ۷۰ درجه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

الیکیی نای: نهری است بفاصلهٔ ۵۰ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ چهار راه در علاقه بکوا و خاشرود (مربوط حکومتی اعلی فراه) که برود فراه میریزد و موقعیت آن تخمین بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه – ۱ دقیقه – ۱۳ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۴۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه شمالی میباشد.

الیم: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه حکومتی چمکنی (مربوط حکومت درجه ۳ چمکنی) واقع و بین طول‌البلد ۶۹ درجه – ۴۸ دقیقه – ۱۳ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۴۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه شمالی موقعیت دارد.

الینجان: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۵۸ کیلومتر در شمال غرب قلعه فارسی در علاقه سه درخت (مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات) کائن و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه – ۴۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه شمالی واقع شده است.

ام: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب قلعه کف در علاقه حکومت درجه ۲ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه – ۲۷ دقیقه – ۵۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه – ۵۷ دقیقه – ۲۸ ثانیه شمالی کائن میباشد .

امام صاحب: حکومت درجه اول مربوط حکومتکلان (قندز) و از توابع ولایت قطغن بوده بر خط ۶۸ درجه ـ ۲۱ دقیقه ـ ۱۰ ثانیه و ۶۹ درجه ـ ۲۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ـ ۱۹ دقیقه – ۵۹ ثانیه و ۳۶ درجه ـ ۵۱ دقیقه ـ ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و از سطح بحر تقریبا ۷۵۰ متر ارتفاع دارد.

ساحه آبادی این منطقه از سمت شمال بطرف غرب بشکل مستطیل افتاده طولاً و عرضاً در حدود ۴۵ الی ۵۵ کیلومتر تخمین میشود و سمت وقوع آن د رقسمت شمال قندز بفاصلهٔ ۷۰ کیلومتر و از کابل تقریبا ۵۸۵ کلومتر بوده حدود آن از طرف شرق به علاقه داری درجه اول خواجه غار و از طرف شمال و جنوب بعضا به جبهه سر حدی خاک شوروی و از سمت جنوب مستقیما به قندز و از حصهٔ جنوب غرب بحکومت درجه ۳ قلعهٔ زال متصل و محدود میباشد .

مرکز این حکومت حاوی [۶۴۳] خانه [۱۹] باب کاروانسرای [۴۰۳] دکان [۲] باب حمام عصری [۲] باب مکتب ابتدائی در قریهٔ [توت مزار] و [آق تاش] بوده بر علاوه در

مربوطات آن [۴۰] قراء کوچک و بزرگ دیگر که تعداد مجموعی آن [۷۰۰۰] خانه است وجود دارد.

هوای این منطقه در زمستان سرد و در تابستان نسبتا گرم و د رمواسم ربیع و خریف کسب اعتدال میکند ازاین رو اوضاع جوی آن بادگیر نقاط ولایت قطغن تقریبا یکسان بوده فرق فاحشی ندارد.

پیداور زراعتی آن عبارة از: پنبه کنجد، جو، جواری، ارزن، ماش، نخود، و شالی است. زمین‌های مزروعی درین قسمت چون برای رویانیدن و نشو و نماء هر قسم نباتات و حبوب بالخاصه پنبه و کنجد استعداد کافی دارد محصولات پنبه و کنجد بدرجات اول و دیگر غله جات آن بمرتبه دوم و سوم و چارم قرار می‌گیرد، چنانچه مقدار تولید پنبه در سال ۱۳۲۴ بالغ بر ششصد هزار سیر گردید. هرگاه باثر عوارض جوی و خشک سالی کسری در عمل زرع عاید نشود طبیعی است در اکثر سالها محصول پنبه به پیمانه وسیع‌تری بار آمده ارقام درشتی درمقدار استهلاک و صادرات تجارتی تشکیل میدهد. در باغها و احاطه جات زراعتی آن مقدار زیاد میوه وسبزیجات مانند انگور، سیب، ناک، بهی، زرد آلو، شفتالو، آلو بالو، خربوزه، بادنگ، تره، تربوز، کچالو، بادنجان، شلغم، ترائی ،ماش ،نخود، پیاز، گشنیز، تره تیزک، زغر، مرچ سرخ و غیره بعمل آمده یک اندازه نباتات طبی نیز میروید. پیشهٔ اهالی اکثرا زراعت و تربیه مواشی بوده ارضی داخل بست مالیه و خالصهٔ لامالک و غیره در حدود [۴۰۸۸۱۲] جریب میباشد، این منطقه چون درکنار رودخانه [دریای پنج]واقع شده هوای سالم و آب شیرین و خوشگوار دارد مردم اینجا تا اندازه از نعمت صحت برخوردار بوده کمتر بامراض مصاب میشوند. در بعضی قراء بعیده از قبیل ـ حلقه کول عرب، حلقه کول زابر، خم چال کوهدامن، امچین و چغر، کل تپه، دلشاد، گرگری و غیره نظر بکثافت آب و هوا وعدم رعایت صحی امراض محرقه، جمای لکه دار، ملریا، چیچک و سرخکان اطفال و مرضی که باصطلاح آنجا [جاغور] نامیده میشود شیوع دارد مادرین اواخر بنابر تدابیر یکه در تأمین حفظ الصحه عمومی و اعزام هیئت‌های سیار صحی اتخاذ گردیده تا اندازه از تعمیم امراض جلوگیری و از وخامت آن کاسته شده است.

حیوانات اهلی و وحشی و طیور خانگی و دشتی مانند دیگر مناطق ولایت قطغن درین‌جا نیز پیدایش دارد مردم مالدار و صحرا نشین این منطقه برای پیدا کردن مراتع و مال چرها همه ساله در اواخر ثور در دشت‌های سرسبز رود از بدخشان غریمت نموده و در برج میزان مراجعت میکنند.

امام شیر سرخ:قریه ایست که بفاصلۀ ۵۸ کیلومتر در حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان باغیسات (ولایت هرات) واقع گردیده.

امام زاهد: قلعه ایست بفاصلۀ ۸۳کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت اعلی فراه (مربوط حکومت اعلی فراه) که بخط ۶۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیۀ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۵ ثانیۀ عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

امام جعفر: قریه ایست مشهور به قریۀ (امام صاحب) که بفاصلۀ ۱۷ کیلومتر از مرکز سر پل مربوط حکومتکلان شبرغان واقع و متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

امام قلعه: قلعه ایست که بفاصلۀ ۷۲ کیلومتر در جنوب قریۀ شنکی (مربوط قلات غلزائی ولایت قندهار) متصل دریای سرخ آب واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۳۳ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۴ ثانیۀ شمالی موقعیت دارد.

امان خیل: قریه ایست که بفاصلۀ ۳۴کیلومتر در جنوب غرب قریۀ سلطان خیل در علاقۀ حکومت درجه ۲ وردک (مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل) کائن و بین خط ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۹ ثانیۀ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۳ ثانیۀ عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

امان خیل: قریه ایست بفاصلۀ ۲۱ کیلومتر در غرب قریۀ جوز خیل در علاقۀ خروار (مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل) واقع و موقعیت آن بخط ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۳ ثانیۀ عرض‌البلد شمالی میباشد.

امان سرای: قریه ایست بفاصلۀ ۶،۵ کیلومتر در شمال قلعۀ علی خیل در علاقۀ حکومت جاجی [مربوط ولایت جنوبی]که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۹ ثانیۀ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲ ثانیۀ شمالی واقع گردیده است.

امان کوت:قریه ایست که بفاصلۀ ۲۰ کیلومتر از مرکز حکومت درجه ۳ برکنر [اسمار] مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی واقع گردیده است.

امان کوت:کوهی است بطرف تیزین در علاقه غلزائی [مربوط ولایت سمت جنوبی] که از سطح بحر تخمین [۴۱۴۳] متر مرتفع بوده [و تخمین] بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۵ ثانیۀ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۵ ثانیۀ شمالی واقع شده است.

امبارخانه: قریه ایست که بفاصلۀ ۸ کیلومتر در شمال غرب قریۀ باسول در علاقۀ مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار [متعلق ولایت مشرقی] واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه

- ۴۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه -۱۷ دقیقه - ۲۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ام بولاق: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ حصهٔ ۲ بهسود مربوط حکومت اول بهسود که از توابع حکومتکلان دایزنگی [ولایت کابل] میباشد.

امرت: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقهٔ شیرزاد (مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی) کائن و بخط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دار.

امرت: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر بطرف شرق مرکز علاقه داری خنجان (مربوط حکومت درجه ۲ دوشی ولایت قطغن) واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه کائن میباشد.

امرخ: موضعی است بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر که در جنوب قلعه ناورک در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده (مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف) واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه کائن میباشد.

امرد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ خم متصل سرک در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۸ درجه - ۱۲ دقیقه شمالی واقع شده است.

امردی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۸ کیلومتر از مرکز حکومت درجه ۴ چوکی مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی کائن میباشد.

امرشیان: قریه ایست در حکومت درجه اول چخانسور که مربوط حکومت اعلی فراه میباشد.

امرکر: قریه ایست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در کمبراق که از مربوطات ولایت هرات میباشد.

امرکوت: کوهی است در جنوب شرق قریهٔ باسول بارتفاع تخمین ۹۴۰ متر در علاقهٔ مهمند دره (مربوط حکومتکلان شنوار متعلق ولایت مشرقی) که بخط ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی اقع گردیده است.

امرو تک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب دهانهٔ چاشت در علاقهٔ حکومتی درجه ۴ یکاولنگ حکومتکلان دایزنگی (مربوط ولایت کابل) بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه شمالی واقع

شده است.

امرودک: قریه ایست در حوزهٔ حکومت درجه ۳ چقچران که مربوط حکومتکلان شهرک (غورات) ولایت هرات میباشد.

امرول: قریه ایست در حکومت درجه ۲ درواز که از توابع حکومت اعلی بدخشان است.

امرون: دره ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

امرون: دریائیست در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز که از مربوطات حکومت اعلی بدخشان میباشد.

امکان: دریائیست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز علاقه داری زیباک (مربوط حکومت اعلی بدخشان) که بدریای سنگ لوچ میریزد و موقعیت آن بین خط ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

املاک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی واقع میباشد.

امله: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در حکومت درجه ۳ برکنر [اسمار] مربوط حکومتکلان کنرها [ولایت مشرقی] میباشد.

امول: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۵۲ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ قلات غلزائی [مربوط ولایت قندهار] وقوعداشته و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

امه زائی (احمد زائی): قلعه ایست که بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر بطرف قریهٔ زید آباد متصل دریای لوگر [مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل] واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۳۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

امه قلعه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه [مربوط حکومت اعلی میمنه] واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۳ دقیقه کائن میباشد.

امه کدزی: قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۲ شهر بزرگ که در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان واقع میباشد.

امه ول: قریه ایست در حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

امیاسی: قریه ایست در حکومت درجه اول دند که از مربوطات ولایت قندهار میباشد.

امیان: قریه ایست بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ مرکز قلات غلزائی (مربوط ولایت قندهار) که بین خط ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

امیر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ جلدک در علاقهٔ ترنک و جلدک (مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

امیر بلند: زیارتیست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ هزار جفت در علاقهٔ زمین داور (مربوط حکومت اعلی گرشک) که موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه ۸ دقیقه - ۴۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۲۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

امیر تانه: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه علی خیل (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

امیر خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ باولی در علاقهٔ سرخ رود (مربوط ولایت مشرقی) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲ ثانیه واقع شده است.

امیر سلال: زیارتیست در شمال شرق میان پشته در علاقهٔ پشت رود (مربوط حکومت اعلی گرشک) که بفاصلهٔ ۱۸ کیلومتر بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۴ درجه - ۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه واقع گردیده.

امیرش خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ حکومت جاجی (مربوط ولایت جنوبی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳ ثانیه شمالی کائن است.

امیرقلعه: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۵ کیلومتر که در جنوب قریهٔ جلدک در علاقهٔ ترنک و جلدک (مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار) کائن و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه شمالی واقع میباشد.

امیر کلی: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۳ کیلومتر که در غرب قلعهٔ حکومت درجه اول سپین بولدک [مربوط ولایت قندهار] نزدیک نهر میل مانده واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴۹ ثانیهٔ

مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۵۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

امیر کلی: قریه ایست در علاقه داری درجه اول منگجک مربوط حکومت درجه اول آقچه که از توابع حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف میباشد.

امیر محمد خان: قریه ایست بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در حکومت درجه اول چخانسور که مربوط حکومت اعلی قراه میباشد.

امیرمحمد خان و عبدالرحمن خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در حوزهٔ حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه واقع میباشد.

امین: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر که در غرب قلعهٔ گدرم در علاقهٔ ترین [مربوط ولایت قندهار]کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه واقع شده است.

امین بیک: قریه ایست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در غرب مرکز حکومتکلان تالقان [مربوط ولایت قطغن]که بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۷ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

امین قلعه: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ جلدک در علاقهٔ ترنک وجلدک [مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار]که در خط ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۵ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

امیوه: دره ایست که در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز واقع و مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اناب: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در شمال غرب درایم [مربوط حکومت اعلی بدخشان]کائن بوده و موقعیت آن بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه - ۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه میباشد.

انایا: قلعه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شمال شرق جبل السراج (مربوط حکومت اعلی پروان) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۲۲ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۹ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اناخیل: قریه ایست در حکومت درجه اول مقر که متعلق حکومت اعلی غزنی میباشد و باشندگان این قریه قوم علی خیل و شاخی از قوم سلیمان خیل است.

انار: قریه ایست در حکومت درجه ۲ رستاق مربوط حکومتکلان تالقان که متعلق ولایت

قطغن میباشد.

انار جوی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳کیلومتر بطرف شمال قریهٔ پیر محمد خان متصل سرک در حکومتی درجه ۲ تگکاب (مربوط حکومت اعلی پروان) کائن و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه شمالی واقعست.

انار خیل: قریه ایست در حوزهٔ حکومت درجه ۴ بغلان که از توابع ولایت قطغن میباشد.

انار دره: حکومتی است درجه دوم بفاصلهٔ ۶۸کیلومتر در شمال غرب مرکز فراه (مربوط حکومت اعلی فراه) که بین خطوط ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه و ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه و ۳۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته دارای در علاقه داری خاک سفید و قلعهٔ کاه میباشد.

حکومتی انار دره چنانچه از نام آن مستفاده میشود در بین درهٔ کوهی واقع گردیده از طرف شمال بحکومت شیم دند هرات و از طرف غرب بخاک ایران و علاقه داری قلعهٔ کاه و از طرف شرق بعلاقه داری خاک سفید و حکومت شین دند و از طرف جنوب بدشت بابوس محاط و محدود است اهالی انار دره اکثراً بکار تجارت مشغولیت دارند برخی به زراعت و بافندگی، کفش دوزی، خیاطی، دباغی، آهنگری هم مصروف‌اند.

درهٔ انار دره اضافه از سه کیلومتر طول و یک کیلومتر عرض دارد دارای مناظر زیبای طبیعی میباشد، آبشار خروشان آن خیلی فرحت بخش است علت تسمیهٔ آن به انار دره از باعث و فرت میوهٔ انار است دیگر از حاصلات مهم زراعتی موضع مذکور روین است که برای رنگ دادن گلیم و قالین بکار میرود آب دریای انار دره از کوه و دشت‌های شمال شرق و شمال غربی انار دره جمع شده از وسط انار دره میگذرد، سلسلهٔ کوه انار دره اگر چه در چند موضع از همدیگر مجزی میشود لیکن سلسلهٔ آن خیلی دراز است و تا قریب حکومتی اعلی فراه امتداد دارد.

در انار دره یک باب مکتب ابتدائی نیز موجود است.

انار قلعه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۳کیلومتر در جنوب قریهٔ باسول علاقهٔ مهمند دره (مربوط ولایت مشرقی) واقع شده و موقعیت آن بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۳۶ ثانیه میباشد.

انامی کدو: قریه ایست در علاقهٔ حکومتکلان تالقان که مربوط ولایت قطغن بوده و کوه شرشر از بزرگترین کوهای آنجا میباشد.

انبار خانه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲،۹ کیلومتر در حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط

حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی واقع میباشد.

انباره: قریه ایست در حکومتکلان بادغیسات که مربوط ولایت هرات میباشد.

انبیر: کوهی است که در حوزهٔ حکومت درجه ۲ درواز واقع و از توابع حکومتی اعلی بدخشان میباشد.

انته له: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در شرق درایم (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۲۶ دقیقهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انج آباد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه [مربوط حکومت اعلی میمنه] واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

انجرتوشور: شیله ایست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر که در شرق قلعهٔ بالا مرغاب [مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات] واقع و آب آن به نهر چیچکتو میریزد. موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه شمالی میباشد.

انجم: قریه ایست که در علاقه داری درجه ۳ کران و منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم واقع و از توابع حکومت اعلی بدخشان میباشد.

انجمن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۹ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ پریان [مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن] واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه کائن میباشد.

انجمن: دریائی است که بفاصلهٔ ۹۶ کیلومتر در شمال غرب مرکز منجمان در علاقهٔ کران منجان [مربوط حکومت درجه ۲ جرم حکومت اعلی بدخشان] واقع و از سلسلهٔ هندوکش سرچشمه گرفته بدریای کوکچه میریزد.

موقعیت این دریا بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه شمالی میباشد.

انجمن: کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در شنال شرق پریان [مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن] کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۷ دقیقه - ۵۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه شمالی واقع گردیده است.

انجمن: علاقه ایست که در غرب مرکز منجمان (مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان) واقع بوده و تخمین بین خطوط ۷۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه و ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۶ درجه - ۲ دقیقه ۵۴ ثانیه و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

انجمن خورد: قریه ایست بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر که در شمال قریهٔ انجمن (مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انجه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴،۸ کیلومتر در علاقهٔ فراه رود مربوط حکومتکلان شهرک واقع و از توابع ولایت هرات میباشد.

انجهٔ تاج محمد خان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شمال قریهٔ غورک (مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار) کائن بوده محل وقوع آن در خط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۷ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه شمالی میباشد.

انجیر: قریه ایست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در شمال قریه نوزاد (مربوط حکومت اعلی گرشک) کائن و بخط ۶۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۱ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

انجیر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱،۶ کیلومتر از مرکز حکومت درجه ۴ چاه آب مربوط حکومتکلان تالقان واقع و از توابع ولایت قطغن میباشد.

انجیر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱،۶ کیلومتر در حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات وقوعدارد.

انجیران: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال شرق شهر قندهار [مربوط ولایت قندهار]واقع بوده و موقعیت آن بین ۵۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی میباشد.

انجیران: قریه ایست که در حکومت درجه ۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه وقوعدارد.

انجیر ثانی:قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ نوزاد [مربوط حکومت اعلی گرشک]کائن و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۹ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

انجیر جوی: جویئست بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر که در شمال شهر هرات (مربوط ولایت هرات)

واقع بوده و بدریای هریرود میریزد محل وقوع آن تخمین بخط طول‌البلد ۶۲ درجه – ۶ دقیقهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۸ دقیقه میباشد.

انجیرک بابه: قریه ایست بفاصلهٔ ۰ کیلومتر در غرب قلعهٔ کرخ در علاقه حکومت درجه ۴ کرخ [مربوط ولایت هرات] واقع و بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه – ۲۷ دقیقه – ۵۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۲۹ دقیقه – ۴۰ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انجیرک تگاب: نهریست بفاصلهٔ ۳۵کیلومتر که در جنوب قلعهٔ نو و به نهر اسمعیل تکاب در علاقهٔ حکومتکلان بادغیسات [ولایت هرات] ریخته و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۳ درجه – ۹ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۴۶ دقیقه – ۳۶ ثانیهٔ شمالی میباشد.

انجیرنک: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ دوست آباد در علاقهٔ مربوط فراه مربوط [حکومت اعلی فراه] واقع و بین خط طول‌البلد ۶۱ درجه – ۲۱ دقیقه – ۵۰ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه – ۲۲ دقیقه – ۳۷ ثانیه شمالی کائن میباشد.

انجیره: قریه ایست بفاصلهٔ ۴،۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ کرخ در غرب قلعهٔ کـرخ در عـلاقهٔ حکومت درجه ۴ کرخ [متعلق ولایت هرات]که در خط طول‌البلد ۶۲ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۲۸ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

انجیری: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۴،۵کیلومتر در شمال غرب قریهٔ نوزاد [مربوط حکومت اعلی گرشک] واقع و بین خط ۶۴ درجه – ۲۰ دقیقه – ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه – ۲۹ دقیقه – ۴۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

انجیل: در تشکیل اداری حکومت درجه اول بوده مستقیماً مـربوط ولایت هـرات است و تخمین بخط ۶۱ درجه – ۴۹ دقیقه – ۴۸ ثانیه و ۶۲ درجه – ۲۴ دقیقه – ۴۷ ثانیهٔ طـول‌البـلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۲۸ دقیقه – ۴۹ ثانیه و ۳۴ درجه – ۴۵ دقیقه – ۲۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن و بسمت شمال مرکز هرات وقوعداشته از سمت شمال شرق بحکومت درجه ۲ کشک و از جانب شرق بحکومت درجه (۴) کرخ و از طرف جنوب بمرکز ولایت هـرات و از ناحیهٔ غرب بعلاقهٔ حکومتکلان غوریان محدود است، اینمنطقه دیگر حکومات و علاقه داری مربوط در تشکیل خود ندارد اما حوزهٔ آن تقریباً سه صد قریه و دهکدهٔ خورد و بزرگ را شامل است که مشهورترین آن عبارة است از قریهٔ اوران، قریهٔ جبرئیل، قریهٔ جغرتان، قریهٔ شادی بره، قریهٔ تلاب، قریهٔ صوفیان، قریهٔ ملان، قریهٔ حوض کرباس، قریهٔ سروستان، قریهٔ عقاب، قـریهٔ

غور درواز، قریهٔ بیت الامان، قریهٔ تیلام‌ها، قریهٔ کارته علیا، قریهٔ کارته سفلی، قریهٔ کورزان، قریه نوین علیا تعداد تخمینی خانوار آن (۵۱۳۰) خانه میباشد. طول آن از قریهٔ (ادران) الی قریهٔ (سنگ بست) که آخرین منطقهٔ حکومت مذکور را تشکیل داده است درحدود (۲۹) کیلومتر و عرض آن (۹) کیلومتر تخمین میشود. مسافهٔ این قریه‌ها از مرکز حکومتی از سمت غرب (۲۳) کیلومتر و از سمت شرق (۸) کیلومتر و از سمت جنوب (۵) کیلومتر و از سمت شمال (۲) کیلومتر تقریباً میباشد.

آب و هوای این منطقه به نسبتی که سطح هموارداشته در قرب و جوار آن مناطق کوهی وجود ندارد در تابستان خیلی گرم بوده گرمی هوا تا ۱۲۰ روز دوام دارد در زمستان باران زیادی می‌بارد باریدن برف نسبتاًکم بوده زودتر ذوب میگردد بهار آن سرسبز و خوشگوار بوده در تیر ماه کسب اعتدال میکند.

انجیل باغهای پرگل و ریاحین و اراضی مستعد و حاصل خیز داشته درخت‌های انار، ناک، بهی، سیب، زردآلو، گرجه آلو، انگور، توت، و از انواع سبزیجات گند نا، پیاز، شلغم، زردک، کدو، کچالو، بادنجان سیاه، بادنجان رومی، ترائی، مرچ سرخ پالک زرع و تربیه میشود، پیداوار زراعتی آن گندم، جو، شالی، گالک، تریاک، ارزن، ماش، نخود، کنجد، لوبیا، عدس و دیگر اقسام حبوب میباشد و از اشجار غیر مثمر درخت بید در مضافات اینمنطقه بکثرت غرس گردیده تولیدات آن همه ساله در موقع زمستان فروخته و بمصرف محروقات میرسد نباتات طبی از قبیل: خاکشیر، گل خطمی، جوانی، بادیان، بارتنگ، کاسنی، شاتره، عناب، گل عشق پیچان، بنفشه، اسفرزه در هر حصه پیدایش دارد طیور اهلی و وحشی آن عبارة از مرغ خانگی، مرغ آبی، فیل مرغ، سیاه سینه، کبک، بود نه، قاز سفید بوده در اکثر قریه‌ها کبوترهای سبز زیاد تربیه شده و از پیخال و فضلات آن در تقویهٔ زمین‌های مزروعی آنجا استفاده میشود، حیوانات اهلی آن عبارتست از: گوسفند، گاو، بز، شتر. پیشهٔ اهالی آنجا اکثر زراعت و مالداری و بعضاً تجارت بوده صنائع دستی آن حصه را بافت کرباس چادرشب دستمال دست پاک و غیره تشکیل میدهد و تا اندازهٔ کرم پیله نیز پرورش و بغرض تعمیم و ترویج بقسم فروش بدسترس اهالی گذاشته میشود و از قرای نزدیک نیز پوست بره و پسته در بازار آنجا عرضه میگردد.

بطرف شمال انجیل کوه بزرگی بنام (کیتو) وقوعدارد که سلسلهٔ این کوه بمسافهٔ تخمین (۵) کیلومتر در شمال قریه‌های مجاور انجیل واقع و از حصهٔ سرحد جداگردیده بنواحی حکومت او به و حکومت جوی نو و انجیل اتصال پیدا میکند این کوه مشجر نبوده صرف در بعضی جاهای

آن بته‌های (ترخ) بنظر میرسد در دامنهٔ آن آهو و دیگر حیوانات وحشی دیده میشود، رودخانهٔ انجیل در حد سفلی خود با چندین چشمه سارها و آب‌های ذوب شدهٔ برف که از کوهای سرحد سرازیر میشود مختلط و طغیان یافته مورد استفادهٔ زمینداران آن حصه میگردد، سمت جریان این رود در نواحی دایزنگی چقچران، یادگه کاسی، آهنگران، خواجه چشت مربوط او به، کلات، مار آباد، پنبتون زر،غون کمبراق مربوط گذره، ایشانها مربوط جوی نو آوران مربوط انجیل بوده یک قسمت آن بواسطه احداث بندها متناوباً در اراضی مزروعه حکومات گذره، جوی نو، انجیل مصرف شده و قسمت دیگر بعد از داخل شدن در اسلام قلعه از آنجا و بالاخره در ریگستانهای خاک شوروی منتهی و جذب میگردد، کاریزی هم بنام (نخ کاریز) در موضع پریان وجود دارد که از آب آن برای زراعت استمداد میشود موقع آب خیزی دریای مذکور از برج ثور الی اواخر جوزا بوده در برج سرطان تا اوائل میزان قلت آب رخ میدهد.

مکاتب ابتدائی که در انجیل دائر میباشد قرار ذیل است:

۱ ـ یکباب مکتب ابتدائی ملادان واقع مرکز حکومت انجیل.

۲ ـ یکباب مکتب ابتدائی بنام ابوالولید در موضع دیوانچه مربوط انجیل.

۳ ـ یکباب مکتب ابتدائی بنام ماتفی در موضع غیزان چشمه مربوط انجیل .

۴ ـ یکباب مکتب ابتدائی بنام سروستان در موضع خواجه سرمق مربوط انجیل .

۵ ـ یک باب مکتب ابتدائی بنام کاشفی در موضع سفید روان مربوط انجیل ۶ ـ یک باب مکتب ابتدائی بنام کهدستان در موضع قریهٔ بدلو مربوط انجیل .

انج: قریه ایست در حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

انچرک: قریه ایست در قلعهٔ نو که از مربوطات ولایت هرات میباشد.

انچو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر بطرف جنوب غرب شهر کابل (مربوط ولایت کابل) متصل سرک واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه – ۴ دقیقه – ۵۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۳۰ دقیقه – ۵ ثانیه کائن میباشد. این قریه در حوزه ریزه کوهستان سمت شمالی واقعست.

اندخوی: یکی از شهرهای مهم افغانستان که بیشتر از نقطهٔ نظر تجارت در صفحات شمال مملکت اهمیت دارد شهر (اندخوی) است که در تشکیلات اداری امروزی دارای یک حکومت درجه اول بفاصلهٔ ۶۳ کیلومتر در شمال غرب مرکز شبرغان و از مربوطات حکومت اعلی میمنه بوده و بین خط طول‌البلد مشری ۶۵ درجه – ۶ دقیقه – ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه –

۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه کائن و بفاصلهٔ (۱۴۰) کیلومتری شرق شهر اخیر الذکر روی جادهٔ عمومی بلخ ـ هرات بفاصلهٔ (۱۲۰) کیلومتری جنوب مجری (اکسوس) یا آمو دریا واقع گردیده است و مراودات تجاری آن با روسیهٔ شوروی بیشتر از راه (کلف) صورت میگیرد.

اندخوی من حیث شهر و من حیث علاقه در محلی افتاده که میتوان آنرا جلگه خواند دارای تپه‌ها و شیله‌های ریگی و علاوه بران حد بحد چند نقطهٔ مرتفع‌تر سنگی هم وجود دارد. رویهمرفته ارتفاع آن از سطح بحر (۱۰۸۲ متر) بوده و رودخانهٔ بزرگ آمو در زمانهٔ که مجرای آن بطرف بحیرهٔ خزرمی گذشت در قسمت شمالی این علاقه مقدار زیاد ریگ را ته نشین کرده است. تپه‌های که در حوالی ۴۰ کیلومتری شمال شرقی اندخوی افتاده برای للمی کاران و علف چر رمه‌های گوسفند خیلی مساعد است و گیاه فراوان دارد، علاقه اندخوی را دو نهر یا دو رودخانه آبیاری میکند که یکی آن بنام آب (قلعه والی) و دیگری بنام (سنگلک) شهرت دارد اندخوی مانند شهرهای مجاور خود: اقچه، شبرغان، سرپل، میمنه از خود بالاحصاری داشته که تا این اواخر بقایای آن وجود داشت. قدیمترین آثار تاریخی آن یکی زیارت (باباولی) است که مزار یکی از ایشانها میباشد و از روی لوحهٔ آن معلوم میشود که ایشان صاحب مذکور در ۷۸۷ هجری (۱۳۸۶ م) وفات کرده است همین قسم (مزار بابای سنگو) در فهرست آثار تاریخی قابل ذکر است که در (۱۰۸۸) هجری (۱۶۷۷ م) در زمان رحمت الله خان پسر نیاز محمد خان والی ام البلاد (بلخ) که حاکم اندخوی بود تعمیر شده است، زیارتی به اسم (چهارده معصوم) باگنبدی و قبور چهارده گانه در اندخوی وجود دارد که بعضی از آن‌ها دارای لوحه‌هاو کیتیبه هم میباشد و متعلق بساداتی است که سلالهٔ نسب آنها از روی آن معلوم میشود، موقعیت آن روی معبر تاریخی بلخ و هرات کما فی السابق پابرجاست و تغیر یافتن این معبر بجادهٔ موتر رو به اهمیت تجاری آن افزوده است. اندخوی در عصر ترقی تیموری‌ها و سپس در طی قرون ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ تجارت با رونقی با شهرهای آباد بخارا و سائر حصص ماوراء النهر داشت دامنهٔ آبادیهای شهر اندخوی تا پیش از جنبش اصلاحات بلدی ۲۰ سال قبل در صفحات شمال افغانستان نسبت به شبرغان و سرپل و حتی میمنه خیلی زیاد بود و بازارهای طولانی و سر پوشیده زیاد داشت و دکانها از نقطهٔ نظر کثرت و تنوع مال التجارة مخصوصاً پوست قره قلی و قالین و ابریشم باب خامک دوزی‌ها و سوزن دوزی‌ها خیلی آباد و مجلل و پر رونق معلوم میشد چنانچه ازین جنبه هنوز هم بر شهرهای متذکره مزیت دارد و مرکز یت تجارتی آن بیشتر تثبیت شده است. باشندگان اندخوی عموماً مرکب از سه صنف میباشند: مالدار، تجارت پیشه و زارع.

چون تپه‌ها و اراضی اطراف اندخوی برای تربیهٔ حیوانات خیلی مساعد است گوسفند قره قلی به تعداد زیاد درین نلاحیه تربیه میشود، و مالدارهای کوچی گرد و نواح زمستان‌ها بیشتر به پیرامون شهر نزدیک میشوند و آنجا را بحیث شتائیه استعمال میکنند غیر از گوسفند قره قلی گوسفندهای ترکی هم بتعداد زیاد در آنحدود تربیه میشود وکثرت پشم باعث رونق بافت قالین، گلیم و قاقمه درین علاقه گردیده است.

در اندخوی و اطراف آن اسپ‌های خوب هم نسل‌گیری و تربیه میشود و اهالی مانند باشندگان سائر نقاط صفحات شمالی مملکت بسواری اسپ علاقه زیادی دارند. از نقطه نظر زراعت مخصوصاً زراعت للمی خاک اندخوی مستعد است، میوه دارد ولی فالیز کاری آن بهتر است تعداد نفوس این شهر تایک قرن قبل در حدود (۱۵) هزار نفر بود و امروز اقلاً مضاعف شده است و تجار آن‌که سابق به تجارت محلی منتها با ماوراء النهر علائق داشتند روابط خویش را باسائر بازرهای افغانستان و دنیای خارج توسعه داده‌اند فاصلهٔ اندخوی از کابل از راه مزار شریف (۸۱۹) کیلومتر از هرات (۵۸۷) کیلومتر و از شهر مزار شریف (۲۱۴) کیلومتر و از میمنه مرکز حکومت اعلی (۱۳۶) کیلومتر فاصله دارد.

درحکومت اندخوی علاقه داری‌های ذیل نیز مربوط میباشد:

۱ ـ علاقه‌داری درجه اول قرمقول.

۲ ـ علاقه‌داری درجه اول خان چار باغ.

۳ ـ علاقه داری درجه ۲ قرغان.

همچنین چهار باب مکتب ابتدائی داردکه یکی آن در شهر اندخوی و سه باب دیگرکه یکی در علاقه داری قرمقول و دیگر در علاقه داری خان چهار باغ و دیگر آن در علاقه داری قرغان دائر میباشد.

اندر: حکومت درجه اول و مربوط حکومت اعلی غزنی بوده برخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه – ۱۸ دقیقه – ۶ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۱۶ دقیقه – ۲۳ ثانیه کائن و بفاصلهٔ ۲۷ کیلومتر بطرف جنوب غزنی موقعیت دارد.

حدود آن شرقاً متصل است به قریه جات مربوطهٔ علاقه داری (ده یک) و بعضی‌ها به علاقه داری (گیرو) و از جانب غرب ملحق است به علاقه داری (واغظ) و بعضی‌ها بمربوطات حکومت درجه ۳ (قره باغ) و شمالاً بقریه جات حکومت اعلی غزنی و جنوباً بمربو طات حکومت (قره باغ) و بعضاً به علاقه داری (گیرو) ملحق میباشد.

اندر از حیث جمعیت یکی از پرنفوس‌ترین مربوطات حکومت اعلی غزنی بوده در حوزه خود حاوی یک علاقه داری درجه ۳ بنام (گیرو) و تقریباً (۱۷۴) قریه کوچک و بزرگ میباشد که عمده‌ترین آنها عبارتست از: قریهٔ سرده، نانی، تاجله، میری، سرانداز، نیاز بابا، سلطان باغ، پناه، شبک، طهره باز، خاربلند، قلعهٔ بالا، نصرت، دلبر، چنگای علیا، چنگای سفلی، سردار خیل، سرکی، شنکی، کرسو، بهول، رشید خیل،نظر خان، دلیل، کوک، قلعهٔ عطا محمد، علم وال، جال شاه، سرفراز خان، قلعهٔ تاج، گدول عبدالرشید، خانی بابا، باکو، غوله، علم خیل، عاقل وال، بلال خیل، گدول سلام خروتی، ادین، شاه جوی پناه، غبرگول، گدول حاجی، خیر محمد، چاردیوار محمد یعقوب، مزدور، بنگی، رحیمه خیل چند، سروه، جمال علی جان، دلیل چهارخانه، قلعهٔ احمد خان، قلعهٔ حاجی قرباغی، قلعهٔ حکیم خان، قلعه شهر، شانه بلند نانی، علی بیک، آکا خیل، چاردیوار دین محمد، قلعهٔ علی، کنصف، مچن خیل، ملک خیل، قریهٔ خواجه؛ نیازی علیا و سفلی، غلام حیدر خان خانان مهربانی، یعقوب، جلال زائی: لکن خیل و غیره که تعداد خانوار آن تقریباً (۱۳۵۷۲) خانه میباشد، مکاتب ابتدائی که در اندر تاسیس گردیده عبارهٔ از مکتب (صاحب خان) مکتب قریهٔ (کنصف) و مکتب (حصهٔ اول اندر) بوده و هم یک مدرسهٔ تعالیم دینی مسمی به مدرسهٔ (فاروقیه) مشهور به مدرسهٔ (نور المدارس) که زیاده از صد نفر طلبه دارد در سنه(۱۳۲۰) در آنجا دائر گردیده است. آب و هوای آن بصورت اعتدال در زمستان سرد و در تابستان گرم میباشد. اراضی آن قسماً هموار و قابل زراعت بوده و قسمت دیگر خاره و لا مزروع است، اندازهٔ جریبی زمین‌های زراعتی آن در حدود (۴۰۰۰۰) جریب تخمین میشوند، پیداوارزراعتی اینحصه گندم، جو، جواری بوده گندم که محصول مهم اینجا میباشد یکمقدار اضافه از احتیاج بغرض فروش صادر میکنند؛ اهالی بعضاً تاجر، زارع و مالدار بوده گاو، گوسفند؛ بز؛مرکب و اسپ نگاه میدارند. در اندر بعضی باغهای انگور احداث گردیده اهالی بغرس و تربیهٔ انگور و غیره اشجار مثمر ذوق دارند، درخت‌های غیر مثمر مانند چنار، نیله چنار، بید و عرعر نیز در بعضی جاها دیده میشود، برخی نباتات طبی هم در آنجا پیدایش دارد ؛ طیور اهلی و وحشی آن عبارهٔ از مرغ خانگی، بعضاً مرغ آبی، قاز ؛ سنگ خورک میباشد، سرک عمومی که از طرف کابل مستقیماً به قندهار رفته از سمت غربی این حکومت میگذرد و سرک عمومی دیگری که از حکومت اعلی غزنی جانب کتواز ممتد است حصهٔ شرقی این منطقه را عبور مینماید. دو دریا از این منطقه عبور میکند اول رودخانهٔ مشهور غزنی است که از کوهای شمال و غرب غزنی و شمال این علاقه و مرکز حکومت جغتو منبع گرفته پس

از عبور از حصص بند سراج و علاقهٔ اندر بطرف آب ایستادهٔ مقر میرود ؛ دوم رودخانهٔ مشهور (سرده) است که از علاقهٔ زرمت و کتواز بطرف آب ایستاده رفته پس از تماس درگوشه شرقی مرکز اینحکومت از بین علاقهٔ انقدر و گیرو عبور و در حدود (سروه) منتهی میگردد گرچه کوهای اندر مرتفع نیست یک کوه بزرگی که بکوه (مرسل) موسوم است در آنجا وجود دارد که آهوی کوهی و بعضی حیوانات وحشی در ان پیدا میشود.

اندواب: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

اندراب: حکومتی است درجه ۴ در حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بر خط ۶۹ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۱ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی وقوعداشته و سلسلهٔ کوه هندوکش بطرف جنوب آن کائن میباشد.

در اندر آب دره‌های قشنگ و مناظر دلکش طبیعی تشکیل یافته و آب سرد و هوای خوشگوارش قابل تعریف است، منبع آب اندراب درکوه هندو کش واقع بوده و از دره‌های متعددهٔ آن بطرف مغرب سرازیر شده بالاخره دریای اندر آب را تشکیل میدهد دریای مذکور در علاقهٔ خنجان عبور کرده در علاقهٔ دوشی بدریای سرخاب وصل میگردد منابع دریای اندراب عبارةست از آب خاواک و آب پارنده، آب قاصان، آب شاشان و آب آرزو، آب خج، آب دره کشن، آب آرزو از حیث عذوبت و گوارائی خود در سر تاسر کشور ممتاز میباشد.

نباتات زراعتی آن: گندم، جو، شالی، کتان، شرشم، باقلا، مشنگ.

میوه جات: سیب، ناک، زردآلو، شفتالو، انگور، چار مغز، پسته میباشند که شهرت عمومی دارند حیوانات اهلی آن: اسپ، گاو، مرکب، گوسفند و بز میباشد، حیوانات وحشی این علاقع دله خفک و روباه است که از پوست آن استفاده میشود و از پرندگان خوشخوان خاصتاً بلبل اندراب بر همه معروف‌تر است.

در اندراب سه باب مکاتب ابتدائی موسوم به مکتب بنو و مکتب سنگ بران واقع ده صلاح و مکتب قاصان تاسیس و دائر میباشند و اطفال تحت تعلیم و تربیه گرفته میشوند.

اندرابی: محلهٔ پرنفوس است مربوط ناحیهٔ ۳ بلدیه کابل.

اندرانی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق ده بالا در علاقهٔ رودات (مربوط حکومتکلان شنوا و ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اندرکوپ: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در حکومت درجه ۴ چوکی مربوط حکومتکلان کنرها (ولایت مشرقی) واقع گردیده.

اندوه: قریه ایست در حوزهٔ حکومتکلان تالقان که مربوط ولایت قطغن میباشد.

اندک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در جنوب شهر غزنی (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه کائن میباشد.

اندک لام: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال غرب بر چغه سرای در علاقهٔ حکومتی برکنر (مربوط حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه شمالی واقع گردیده.

اندمان جلگه: جلگه و شیله ایست بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ پامیر خورد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۶ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده.

اندمان دوان: کوتلیست که بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در شمال شرق بزی گنبد در علاقهٔ پامیر خورد (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بین خط ۷۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اندور: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در چهارباغ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی واقع گردیده است.

انده: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در جنوب غرب مرکز کابل (مربوط ولایت کابل) متصل سرکیکه بطرف وردک میرود. واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۹ شمالی کائن میباشد.

انده: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۲،۵۸ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ سرما قول متصل سرکیکه بطرف قره خوال (مربوط حکومتکلان دایزنگی) ولایت کابل میرود واقع شده و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انراب: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ کهمرد که در علاقهٔ حکومت اعلی پروان کائن بوده و تقریباً از مرکز حکومت محلی ۲۳ کیلومتر فاصله دارد.

انرار قریه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز (حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی) موقعیت داشته و بخط ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد

مشرقی و خط ۳۲ درجه – ۲۲ دقیقهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

انزر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز کنز متعلق حکومتکلان کنرها (مربوط ولایت مشرقی) وقوعداشته و بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۶ ثانیه کائن میباشد.

انزرگی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۴ کیلومتر در شرق قریهٔ جلدک در علاقهٔ ترنک و جلدک واقع و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۴۹ دقیقه – ۵۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۵۷ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انزلان: کوهی است که درجنوب غرب قلعهٔ دوست محمد در علاقهٔ کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و تخمین بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۱۰ دقیقه – ۳۵ ثانیه و ۶۸ درجه – ۱۳ دقیقهٔ – ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۵۰ دقیقه – ۴۰ ثانیه و ۳۱ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۹ ثانیهٔ شمالی میباشد.

انزلان: نهری است بفاصلهٔ ۴۹ کیلومتر که در جنوب غرب قلعهٔ دوست محمد در حکومتی درجه اول کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و بدریای کنر میریزد. موقعیت آن تخمین بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۶ دقیقه – ۵۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۴۷ دقیقه – ۳۴ ثانیهٔ شمالی میباشد.

انزلک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه حکومت شین (مربوط ولایت هرات) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۲ درجه – ۱۳ دقیقه – ۵۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۲۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه کائن میباشد.

انزواری: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر که بطرف جنوب شرق قریهٔ گیان جدران در علاقه جدران (مربوط ولایت جنوبی) کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه – ۲۸ دقیقه – ۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه – ۵۵ دقیقه – ۴۳ ثانیه واقع شده است.

انساج: قریه ایست در حکومت درجه ۳ اوبه که از مربوطات ولایت هرات بوده و از مرکز حکومتی تقریباً ۳ کیلومتر مسافه دارد.

انغان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۶ کیلومتر در جنوب گرشک در علاقهٔ نهر سراج (مربوط حکومت اعلی گرشک) کائن و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه – ۳۲ دقیقه – ۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۸ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

انغز: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۴ کیلو متر در شمال شرق قریهٔ چاه آب در علاقهٔ ینگی قلعه

(مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن) کائن بوده بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه – ۳۴ دقیقه – ۱۷ ثانیه واقع گردیده است.

انکاریان: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ شهر بزرگ که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

انکرزان: قریه ایست در حکومت درجه ۳ چقچران که مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات میباشد.

انکرولی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در حوزهٔ کروچه مربوط حکومت درجه اول شین دند (سبزوار) که متعلق حکومتکلان غوریان ولایت هرات میباشد واقع گردیده.

انکریاد: قریه ایست در حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی بدخشان.

انکل سر: قلعه ایست در شرق قلعهٔ شرتان که در علاقهٔ اسمار (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط ۷۱ درجه – ۳۱ دقیقه – ۱۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۵۸ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

انکمری: قریه ایست در حوزه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات.

انکوزی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰،۵ کیلومتری چهار باغ مربوط حکومتکلان لغمان واقع و از توابع ولایت مشرقی میباشد.

انکیل: کوهی است که در نواحی حکومتی درجه ۲ درواز واقع و از مربوطات حکومت اعلی بدخشان است.

انگار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر در شمال مرکز غوربند (مربوط حکومت اعلی پروان) کائن و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۴۷ دقیقه – ۱۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه – ۵۶ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

انگارک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شرق مرکز حکومت درجه ۲ خلم (مربوط حکومتکلان سمنگان) متصل سرک واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه – ۵۴ دقیقه – ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۴۳دقیقه – ۹ ثانیهٔ شمالی کائن است.

انگریزی: قریه ایست در حکومت درجه ۳ تولک مربوط حکومتکلان غورات که متعلق ولایت هرات میباشد.

انگسان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۲کیلومتری مرکز حکومت درجه ۴ دهله واقع و از مربوطات ولایت قندهار میباشد.

انگشکه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۰ کیلو متر در جنوب مرکز حکومت درجه اول سرپل (مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف) متصل سرکیکه بطرف سرپل میرود واقع و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۹ دقیقه - ۵۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

انگور دره: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ کوه صافی مربوط حکومت درجه ۳ بگرام که از توابع حکومت اعلی پروان میباشد.

انگورک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در حکومت درجه ۳ تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات واقع میباشد.

انگوری: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ سنگ ماشه در حکومتی درجه ۳ جاغوری (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع بوده بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه کائن میباشد .

انگوری: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵، ۲۰ کیلومتر در چهار باغ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی واقع شده است .

انوک خلطله: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در علاقه داری درجه اول الیشنگ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی واقع شده است.

انهار: کوهی است که درجنوب غرب قریهٔ جلدک درعلاقه‌تر نک و جلدک (مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار) و قوعداشته بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه شمالی کائن است.

انیگران: قریه ایست در حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

اوامه: قریه ایست که در حکومت درجه ۴ لندی سین (کامدیش) مربوط حکومتکلان کنرها در حوزهٔ ولایت مشرقی واقع و فاصلهٔ آن از مرکز حکومتی تقریبا ۴ کیلومتر میباشد .

اوان تنگی: نهری است بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر که در جنوب غفور کلی در علاقهٔ حکومت سپین بولدک (مربوط ولایت قندهار) واقع و بطرف جنوب غرب جریان داشته بخط طول البلد ۶۶ درجه - ۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه شمالی و قوعدارد.

اوانک: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز که متعلق حکومت اعلی بدخشان

میباشد.

اوباتو: شیله ایست بفاصلهٔ ۴۳کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ تیواره و آب آن درتگاپ غور در علاقهٔ حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) ریخته و موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه شمالی میباشد.

اویار: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵،۸ کیلومنر در علاقه داری درجه اول چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور واقع و متعلق حکومت اعلی قراه میباشد.

اوبغن: قریه ایست که از شهر سبز مربوط حکومت اعلی بدخشان بفاصلهٔ ۵،۱ کیلومتر واقع و از طرف شمال بکوه چالوخ و از طرف جنوب بدریای (پنج) و از سمت شرق بکوه (ناد) و از حصهٔ غرب بدشت (رحم خدا) متصل میباشد هشتاد خانوار در آنجا سکونت داشته پیشهٔ آنها عموما زراعت بوده صنعت کرباس بافی در آنجا بیشتر رواج دارد.

اوبند: کوتلی است که بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه اودیله در علاقه دایزنگی (مربوط ولایت کابل) بارتفاع تخمین (۱۰۷۲۵) متر کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه واقع گردیده است.

اوبه: حکومتیست درجه ۳ که مستقیما بولایت هرات مربوط بوده و تقریبا ۱۲۲۸ متر از سطح بحر ارتفاع دارد، موقعیت آن بخط ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار داشته و بفاصلهٔ ۹۶ کیلومتری شرق ولایت هرات و ۱۲۵۸ کیلومتری کابل واقع میباشد.

حدود آن از سمت شرق بعلاقه داری درجه ۳ چشت شریف و از حصهٔ غرب بحکومت درجه ۲ پنبتون زرغون و از طرف شمال غرب بحکومت درجه ۴ کرخ و ازسمت شمال به مرکز حکومتکلان بادغیسات و از ناحیه جنوب شرق بحکومت درجه ۳ تولک ومحدود و محاط میباشد.

اوبه در حوزهٔ خود حاوی یک علاقه داری درجه ۳ به نام (چشت شریف) و قریه‌های زیادیست که مشهورترین آنها حست آتی است: قریهٔ بند بنفش، قریهٔ فقر خم، قریه فشفر، قریهٔ بند کوه شمال، قریهٔ زیروک و کاریز بلوچ، قریه شوره گر، قریه کوبان، قریه تون، قریهٔ اسفرزه، قریهٔ رهکه، قریهٔ انساج، قریه شوره، قریهٔ چهارتگاب، قریهٔ نمک، قریه تگاب شور، قریهٔ کلات، قریهٔ نودرمراویچ، قریهٔ اغورچه‌اسفرزه، قریهٔ چشت شریف، قریهٔ ده ابرویشه، قریهٔ غارسقاب،

قریۀ فلوری، قریۀ ده کلی، قریۀ کشکک، قریۀ جنگلک، قریۀ بازوخان، قریۀ مسافران، قریۀ کتاآباد، قریۀ اوبه، قریه گرشک، قریۀ ده دراز، قریۀ پنجران، قریۀ طاغنده، قریۀ هفت گله، قریۀ پشته منجی، قریه ناب وشفه، قریۀ اردیج، قریۀ لارکه، قریه داجه، قریۀ ده کوب، قریه درشته کلان، قریۀ دشت کر، قریۀ نیک، قریۀ یاری، قریۀ تحت اوبه، قریۀ بیدک، قریۀ مرغچه، قریۀ کفیل، قریۀ قلیب مسجد، قریۀ سپره، قریۀ سوروان، قریۀ تغانکوه، قریه سرک آباد، قریۀ خیاران، قریۀ شهر منال، قریۀ رباط سرخ، قریۀ کشمیران، قریۀ مار آباد، قریۀ آهنه اداب، قریۀ فقیر، قریۀ بندو، قریۀ خواجه محمد استاد، قریۀ پمه، قریه کپی، که تعداد تخمینی خانوار قریه‌های مذکور به (۶۲۶۱) بالغ میباشد .منطقه اوبه بین یک جلگه وسیع و روی سطح همواری واقع گردیده، خاک آن برای تنمیۀ هر نوع زراعت بالخاصه گندم آبی و للمی خیلی مستعد است، زمین‌های زراعتی اینحصه اکثرا از چشمه سارها و چندین تگاب که بنام‌های تگاب شیر شاخ، سونی تگاب و سودتگاب شهرت دارد آبیاری میشود، زمین‌های قابل زرع آن تقریبا در حدود (۱۵۰۰۰) جریب میباشد .

آب و هوای آن نظر بارتفاع و موقعیت ارضی بحد اعتدال بوده از اواخر زمستان تا اوائل بهار باران زیاد می‌بارد در موقع سرما مقدار برف تقریبا نیم‌متر درجلگه‌ها و به پیمانۀ زیادتر در کوهستانها بنظر می‌سد، درجۀ گرمی وسردی الی (۵۰) درجۀ فارن هیت میباشد، در باغهای اوبه اشجار متنوهۀ مثمر و غیر مثمر بکثرت تربیه شده و فواکۀ آن عبارة از انگور، زرد آلو، سیب، بهی، انار امردو، شفتالو، توت، جوز، عناب، و سنجد است، انار و بادام فشفر و کویان، بهی علاقۀ چشت، جوز و زرد آلوی تغاتکوه از حیث شیرینی و خوشگواری قابل تعریف است. از اقام گلها و نباتات مانند: گلاب فطنی، نصرالدین شاهی، داودی، همیشه بهار، لاله عباسی، جعفری، رشتی، سوسن، شب بو، تاج خروس، آفتاب پرست، رواشک، سیچ، سماروغ، خونلق، سرش، سماغ، زیره، پیازکوهی در اکثر باغها و کوهها پیدا میشود.

پیداوار زراعتی آن: گندم، جو، جوار، شالی، عدس، نخود، لوبیا، ارزن، لنکاش (شاخل) شملید (البه) مندو (شرشم) بوده گندم‌های آبی و للمی که بنام‌های زعفرانی، شاه نیازی، زرد خوشه، سیاه خوشه شهرت دارد از حیث کیفیت و نوخ متفاوت است، شالی آنجا باسم معین، رشتی و نیلوفری وجوآن نیز بنام‌تروش و ناجود یاد میشود و هریک قیمت معین دارد حیوانات اهلی و وحشی آن گاو، گوسفند، شتر، مرکب، آهو، نخجیر، گرگ، خرس، پلنگ، شغال، روباه، سیاه گگ بوده طیور اهلی و وحشی آن عبارة از مرغ خانگی، کبوتر، زاغ، گنجشک، عقاب است

و در بعضی جاها بلبل نیز پیدا میشود. اقسام درخت‌های خنجک، سیاه چوب، بیدال و غیره بصورت جنگل‌های طبیعی در اکثر جاها دیده میشود که بمصرف محروقات زمستانی میرسانند و نیز در تغانکوه یک معدن چودن و در چندین موضع معادن سنگ مرمر وجود داشته طرف استفاده کارگران محلی واقع میگردد.

در جلگه‌های اینحصه نباتات طبی امثال: گل خطمی، گاو زبان، زیره، عنب الثعلب، شاهتره، بادیان، جوانی، شبت، خرفه، خبازی بارتنگ، کاسنی، زرشک، بنفشه میروید و بعضی نباتات و گیاهای دیگر نیز مانند زلزک، عبران و غیره وجود دارد که از ساقه و ریشهٔ آن شیر خشت و برخی مواد برای رنگریزی و ادویه معالجهٔ زخم حیوانات استخراج و استفاده میشود، صنعت و پیشهٔ اهالی بعضاً ماموریت و اکثرا صنعت و مشاغل آزاد مانند: خیاطی، حدادی، حجاری، نجاری، صباغی و غیره میباشد منسوجات آن کرباس، کشمیره‌های رهدار و چارخانه چادر شب ابریشمی و نخی و برک و گلیم و غیره میباشد از اوبه گندم و شالی پشم، پوست، زیره، تریاک، گوسفند، کشمش، جوز، نخود، جهة فروش به بازارهای ولایت هرات و بادغیسات عرضه و در مقابل از هزاره جات و سرحدات بادغیس هرات پسته و تان‌های کرک، و از غورات برک وارد مینماید دو سلسله کوه بنام‌های سفیدکوه و سیاه کوه که جلگه اوبه را از طرف شمال و جنوب احتوا میکند یک حصهٔ آن در قسمت شمال بنام کوه (وانتر) یاد میشود و از طرف شرق الی حدود هزاره جات و از سمت غرب الی کوه گازرگاه امتداد دارد از سلسلهٔ کوه (ترکستان) منشعب گردیده است، کوه سمت جنوبی آن در هر حصه بنام‌های جداگانه مانندکوه چشت، گوه گذره و غیره موسوم میگردد.

مواضعی که مناظر زیبای طبیعی و دره‌های سرسبز و شاداب، چشمه سارها و چمنستان پرگل و فرحت زائی را تشکیل داده تفرجگاه و میله جای اهالی آن سامان شمرده میشود اول چشت شریف و شلاله‌های کنارهٔ هریرود است که به سمت شمال مرکز حکومتی وقوعدارد.

دوم مزار سلطان مودود چشتی و حضرات چشتیه است که در فراز تپهٔ بلند و مرتفعی کائن میباشد.

سوم موضع چشمهٔ آب گرم اوبه است که بطرف شمال حکومتی واقع و در عهد مرحوم امیر عبدالرحمن خان به فرمودهٔ فرامرز خان سپه سالار بنای موزون و قشنگی در آنجا تعمیر گردیده بود چشمهٔ گرم اوبه که آب معدنی بس مفیدی داشته معتدل و گوارا میباشد اکنون بصورت یک حمام عصری ساخته شده که حاوی اطاقهای متعدد و زیبا است در پیرامون چشمهٔ مذکور چند

عمارت قشنگ و زیبائی تعمیر شده است که بغرض آسایش و استراحت برخی سیاحین، مفروش و آماده گردیده، چشمهٔ اوبه اکنون یکی از مواضع قابل دید است و بسا اشخاص به آنجا رجوع میکنند. چهارم آبشار فشفر است که یک نزهتگاه طبیعی شمرده میشود، پنجم چشمهٔ اسفرز و چشمهٔ ماهیان میباشد که در زیارت خواجه قراول نزدیک موضع (موران) واقع شده.

دریای آن که از حصهٔ سرجنگل منبع گرفته با چندین چشمه‌ها و شلاله‌ها مجتمع و دریای هریرود را به وجود می‌آورد، اراضی قرب و جوار را مشروب ساخته در حدود چقچران و شهرک با دیگر آبها در او به داخل و برودکبکان میریزد، سپس با جوی کمبراق و دریای پاشدان و جویهای انجیل و جوینو و جلگه هرات و غوریان یکجا گردیده بالاخره بخاک ایران منتهی میگردد، طول این دریا تخمین (۱۱۶) کیلومتر است، موقع آبخیزی این دریا از برج حوت الی اوائل جوزا میباشد جویهای مشوریکه در حصهٔ اوبه از دریای مذکور منشعب و مزارع آنجا را سیراب میکند عبارةست از جوی و پنجان، جوی ده زیر، جوی لار که جوی اسفرز، جوی غورجه، جوی ارویج، جوی که غور، جوی ناب، جوی سنگه جوی قندران، جوی نور خیلی، جوی بالا، جوی بیدک، جوی روخان، جوی شبرقان، جوی کناباد، جوی مرغچه، جوی سیره، جوی کرشک، جوی مار آباد، جوی بوریاباف، دراو به چندین کاریز هم بنام‌های کاریز بلوچ، کاریز فشفر وکاریز شیخ و غیره موجود است که ذریعهٔ آن زمین‌های مزروعی آبیاری میشود.

اشخاص معروفی از علما و مشائخ در ایندیار ظهور کرده‌اند از قبیل: مصطفی خان سلیمانشاهی از خوانین قبچاقیه، ابوبکر، خان الکوزائی، عبدالکریم خان بازک زائی، محمد اعظو خان فوفلزائی، حاجی محمد ایوب خان غلزائی، نصرالدینخان ولد جرنیل عبدالاحدخان فوفلزائی، سید حکیم خواجه ولد مجنون خواجه از قوم سادات.

در اوبه مزارات عرفا نیز زیاد بوده و آنهائیکه شهرت دارند قرار ذیل میباشد: زیارت خواجه ابو احمد ابدال زیارت خواجه محمد ابدال پسر مذکور زیارت خواجه مردان، زیارت خواجه ناصر الدین یوسف زیارت خواجه قطب الدین مودود، زیارت شاه سنجان، زیارت خواجه احمد، زیارت خواجه اسماعیل زیارت خواجه حاجی مکی چشتی، زیارت خواجه نظام الدین، زیارت خواجه مودود اسفرزی، زیارت خواجه احمد ارقم تگاب سوری، زیارت خواجه محمد کامل زیارت امام فخرالدین، زیارت خواجه محمد اعلی، زیارت آخند زاده محمد حسن اوبهی زیارت خواجه محمد اسحاق، زیارت خواجه روشنائی زیارت شیخ ابو الحسن سیروانی زیارت خواجه شمس الدین مطهر،، زیارت ملا میر هاشم چنارانی، زیارت خواجه ضیاء الدین هفت

کله گی زیارت شیخ عبدالعزیز فشفری، زیارت شیخ سعد تغا نکوهی زیارت گندم علی آربی زیارت خواجه ضیاء الدین یوسف ابن مولنا عبدالرحمن جامی زیارت صوفی عبدالکریم آربی.

علما و ادبای صوفی مشرب این حصه که مرحوم شده و از آنها آثار و مؤلفاتی بیادگار مانده است عبارةند از ملا سید احمد که کلام عارفانه می‌سرود، مدفن او در قریهٔ (هفت کله) واقع شده، ملابهاؤالدین پسر مذکور که در سلک ادبا عصر شهرت داشته در شعر (قاصد) تخلص میکرد، خلیفه ایشان محمود خواجه، قاضی ملانیک محمد که مدفن اوشان در قریهٔ کناباد میباشد، ملا قیصر، مولوی محمد اسماعیل درانی که بر کتاب (خلاصة الحساب) حاشیه نوشته و دلائل الخیرات را ترجمه نموده در قریهٔ کرشک دفن است، قاضی ملا عبدالعظیم که کتاب (ردالمحتار) را اختصار و در چهار مجله جمع نموده، ملا عبدالرؤف که رسالهٔ مولاناگندم علی را بعبارة ساده تالیف و تحریر نموده است.

در مرکز اوبه یکباب مکتب ابتدائی و در قریهٔ سیروان مربوط اوبهٔ یکباب مکتب ابتدائی برای تربیهٔ اطفال دائر بوده و چندین مدارس علوم دینی که بمدرسهٔ شیخ عبدالعزیز، مدرسهٔ بنفش، مدرسه کناباد، مدرسه سیروان، مدسه مار آباد، مدرسهٔ بوریا باف شهری دارد موجود میباشد هکذا یک مسجد جامع و حوض پخته کاری وجود دارد به تاریخ تعمیر آن سال (۱۰۴۲) است می‌گویند از بناهای (شاهرخ میرزا) میباشد مسجد جامع دیگر که در قریهٔ (فشفر) وجود دارد تاریخ تعمیر آن سالی ۱۲۵۷ هـ میرسد بانی آن مرحوم سلطان علیخان محمد زائی شمرده میشود.

سرک عمومی اینحصه که از مرکز هرات براه هزاره‌جات الی کابل تمدید گردیده از محاذ اوبه گذشته توسط آن حمل و نقل اموال التجاره و وسائل مخابراتی از همین راه مستقیماً جریان دارد.

اوبه اولیا: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز که در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان واقع شده است

اوبه تو: قریه ایست در ۱۲ کیلومتری در جنوب قلعهٔ سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان (متعلق ولایت قندهار) که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۵۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه واقع شده است.

اوبه تو: شیله ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر که در جنوب قلعهٔ سرکاری معروف (مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار) واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اوبه سر: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب نمله در علاقهٔ حکومت درجه اول خوگیانی (مربوط ولایت مشرقی) که بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۵۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده.

اوبکارز: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر که در شمال شرق قلعهٔ سرکاری حکومتی مقر (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع گردیده و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اوبه گن: قریه ایست که بفاصلهٔ قریهٔ کف در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) ۱ کیلومتر در شمال واقع بوده و بین خط ۷۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۸ درجه - ۵ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اوپیان: یکی از شهرهای قدیم افغانستان است که در علاقه کاپیسا (حوزهٔ کوهستانی و کوهدامن) وقوعدارد این شهر بطرف شمال غربی چاریکار موجوده در بین چاریکار و متک در دامنه کوه بصورت یک سلسله تپه‌ها افتاده است طوریکه تاریخ معلومات میدهد (اوپیان) در زمانه‌های قدیم هم اسم یک منطقه و هم اسم یک شهر بوده است. شهر اوپیان در دوره سلطنت شاهان مستقل یونان و باختری در زمانیکه ایشان از صفحات شمال هند وکش بجنوب آن در حوزه کاپیسا فرود آمده (بگرام) را مرکز قرار دادند و مردم محلی در آن ناحیه سکونت داشتند و بعضی خانواده یونانی در ینجا مستقر گردید و با اهالی بومی وصلت نمودند ولی بعد بمرور زمان این شهر عظیم کم کم انحطاط نموده و از شهرت آن کاست و فعلاً خرابه‌های آنها بصورت تپه‌های کوچک و سائیده بنظر می‌آید و تا کنون حفریاتی درین شهر تاریخی و کهن صورت نگرفته است.

حاظراً مزاری بنام (سیدجعفر) در اوپیان معروف است که نه تنها مردم محلی آنجا بلکه از نواحی دور دست حئزه پیروان نیز به زیارت آن رجوع میکنند و از برکت آن استمداد مینماید.

اوتغلی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر که در جنوب چغه سرای متصل دریای کنر درهٔ پیچ دره (مربوط ولایت مشرقی) واقع و بخط ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

او تک تک: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشک در دایزنگی (مربوط ولایت کابل) که متصل سرک واقع و بخط ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۰ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اوته قل: قریه ایست که بفاصلۀ ۱۷ کیلومتر در شرق مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع میباشد.

اوته گل (اوته قل): قریه ایست بفاصلۀ ۳۰کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومت درجه ۲ دولت آباد (مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه کائن میباشد.

اوتی پرغولک: قریه ایست بفاصلۀ ۱۵ کیلومتر در غرب قریۀ نیک در علاقۀ پکاولنگ (مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل) بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقۀ شمالی واقع شده است.

اوج: قریه ایست که بفاصلۀ ۵۹ کیلومتر در حوزۀحکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات واقع شده است.

اوجک: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز که در حوزۀ حکومت اعلی بدخشان واقع میباشد.

اوچش: قریه ایست کوهستانی، که بفاصلۀ ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعۀ نکشی در علاقۀ حکومتکلان غورات (مربوط ولایت هرات) کائن بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه - ۴۸ ثانیۀ و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۶ ثانیه واقع گردیده.

اوچ قدق: قریه ایست در شمال دریای تالقان که از مربوطات حکومتکلان تالقان (ولایت قطغن) بوده سمت شرق و غرب آن للمی کاری میشود.

اوچک: قریه ایست در جنوب غرب قلعۀ مشک در حکومتی کلان دایزنگی (مربوط ولایت کابل) که بفاصلۀ ۲۵ کیلومتر بین خط ۶۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اوحصار: قریه ایست در حوزۀ حکومتکلان شهرک (غورات) که مربوط ولایت هرات میباشد.

اوخانه: قریه ایست بفاصلۀ ۴۱ کیلومتر که در شمال شرق گرشک در علاقه نهر سراج (مربوط حکومت اعلی گرشک) واقع و بخط طول‌البلد ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیۀ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اوخک: قریه ایست مربوط حکومتی درواز که در توتبع حکومت اعلی بدخشان واقع شده است.

اوخوال: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در سمت شمال مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع گردیده است.

اودره: دره ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ سیغان سرایک (مربوط حکومت اعلی پروان) که بطرف شمال امتداد داشته و تخمین بین خط ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

اودره: دره ایست بفاصلهٔ ۹۰ کیلومتر که در غرب غزنی (مربوط حکومت اعلی غزنی) موقعیت داشته و تخمین بین خط ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۵ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است و بطرف دشت نوار امتداد دارد.

اودره: دره ایست بفاصلهٔ ۴،۵ کیلومتر که در شمال قلعهٔ ناورک در علاقه کشنده (مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف) امتداد داشته و بین خط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه شمالی واقع شده است. ۶

اودکی امرخ: قریه ایست در آقکپرک مرکز حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

اودوا: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ (ازرو) متعلق ولایت جنوبی که از مرکز حکومتی تقریباً ۸،۵ کیلومتر مسافه دارد.

اوده گشت: خانه چلشت: قلهٔ کوهی است در شرق خالد رچت در علاقه و اخان متعلق حکومت اعلی بدخشان)

که با ارتفاع تخمین ۵۸۳۵ متر بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه واقع میباشد.

اودیله: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب گردن دیوال در علاقه دایزنگی (مربوط ولایت کابل) کائن و بخط ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

اور: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ دوست آباد در علاقهٔ فراه (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع بوده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه کائن میباشد.

اورابانی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ خدر خیل (مربوط حکومت اعلی غزنی) بخط طول‌البلد مشرقی ۶۸ درجه - ۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه و عرض‌البلد

شمالی ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه موقعیت دارد.

اوراض گانی سفلی: قریه ایست در علاقه داری درجه اول چمتال مربوط حکومتکلان بلخ که متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

اوران: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در حکومت درجه اول انجیل واقع و از مربوطات ولایت هرات میباشد.

اوربارگت: قریه ایست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانه (دهنهٔ غوری) مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن بین خط طول‌البلد ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه شمالی واقع شده است.

اورته بل: کوتلیست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر که در شمال شرق، بزی گنبد در علاقهٔ پامیر (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ دقیقه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

اورته گنج: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب مرکز حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف شده است.

اورجی تگاب: نهریست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر که در غرب قریهٔ پرجمان که به نهر پرجمان در علاقهٔ بگوا (مربوط حکومت اعلی فراه) میریزد موقعیت آن تخمین بین خط ۶۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

اورخت: قریه ایست بفاصلهٔ ۷۵ کیلومتر که در جنوب غرب قریهٔ روان در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) واقع و بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اورخیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ دوشه (مربوط حکومت رودات ولایت مشرقی) بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۵۰ ثانیهٔ شمالی واقع میباشد.

اورض گابی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب علاقه داری درجه اول چمتال مربوط حکومتکلان بلخ در حوزهٔ ولایت مزار شریف کائن میباشد.

اورک: چشمه ایست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر که در جنوب شرق قلعهٔ چهاربرجک (مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه) واقع و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن است.

اورکن: قریه ایست در علاقه داری درجه اول گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه که متعلق حکومت اعلی فراه میباشد.

اورگد: قریه ایست بفاصلهٔ ۶۰کیلومتر که در جنوب غرب قلعهٔ پنجه در علاقهٔ حکومتی و اخان (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۲ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۱ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده.

اورگور: قریه ایست در علاقهٔ حصهٔ ۳ میدان خوله مربوط حکومت درجه (۳) چمکنی که از توابع ولایت جنوبی میباشد.

اورن: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۲کیلومتر که در جنوب غرب قریهٔ روان درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) کائن و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اورناغه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰کیلومتر در شمال مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف کائن میباشد.

اورونه: قریه ایست که در علاقه داری درجه اول گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه وقوعداشته و از مربوطات حکومت اعلی فراه میباشد

اوره کرقون:قریه ایست در حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان که متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

اوره مس: قریه ایست مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که از مرکز حکومتکلان تقریباً ۱۱،۵کیلومتر فاصله دارد.

اوریا: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷۴کیلومتر در شمال شرق شهر فراه نزدیک رود فراه (مربوط حکومت اعلی فراه) واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۲ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۵ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱ ثانیه موقعیت دارد.

اوری گبک: دره ایست در علاقه داری درجه اول حصهٔ اول بهسود مربوط حکومت درجه اول بهسود که متعلق حکومتکلان دایزنگی (ولایت کابل) میباشد.

اورین: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۰کیلومتر که در جنوب قریه (حکومت شین دند) متصل دریای ادرسکن (مربوط ولایت هرات) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۷ ثانیه متصل مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه شمالی واقع گردیده است.

اوزلنگ: قریه ایست که درحوزهٔ حکومتکلان شهرک (غورات) مربوط ولایت هرات واقع میباشد.

اوژدره خاوره: دره ایست در شرق قلعهٔ دو چینه ممتد بطرف شمال در علاقهٔ کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که تخمین بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۱ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اوژده ولر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در شرق قلعهٔ دو چینه متصل درهٔ اوژده خاوره در علاقهٔ کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۱۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۱ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اوژک: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر که در شمال غرب قریهٔ سدی گل در علاقه نورستان (مربوط ولایت مشرقی) واقع بوده و بخط ۷۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اوژک ثانی: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در شمال شرق سدی گل در علاقهٔ نورستان مربوط ولایت مشرقی کائن و بخط طول‌البلد مشرقی ۷۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه واقعست.

اوسبین: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۱ کیلومتر بطرف جنوب شرق قلعهٔ موسی خان در علاقهٔ کوه صافی مربوط حکومت اعلی پروان که بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۹ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اوسبین رود: رودیست که بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریهٔ پیر محمد خان متصل سرک در توابع حکومت نجراب مربوط حکومت اعلی پروان و بدریای کابل میریزد موقعیت آن بخط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقهٔ شمالی میباشد.

اوشان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در حوزهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات واقع شده است

اوشلان:قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند متعلق حکومت درجه اول مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که تقریباً از علاقه داری ۲۰ کیلومتر و از مرکز حکومت محلی ۲۰ کیلومتر فاصله دارد.

اوشان: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر در حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات واقع میباشد.

اوشن زار: قریه ایست در علاقه داری درجه اول خواهان مربوط حکومت درجه ۲ درواز که

متعلق حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اوشیر خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در حوزه حکومتکلان شنوار که از مربوطات ولایت مشرقی میباشد.

اوطل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتری حکومت درجه اول شین دند (سبزوار) که مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات میباشد.

اوغری کوتل: کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعه علاقه داری حضرت سلطان مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف موقعیت داشته بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه – ۴۵ دقیقه – ۵۸ ثانیه و خط و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه – ۲۴ دقیقه – ۵۴ ثانیه کائن میباشد.

اوغنر: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ ده بالا مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق ولایت مشرقی بین خط طول‌البلد مشرقی ۷۰ درجه – ۲۸ دقیقه – ۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۴ دقیقه – ۲۴ ثانیه واقع گردیده است.

اوف آباد: قریه ایست در کیمباق که از مربوطات ولایت هرات بوده و تقریباً از موضع مذکور ۶ کیلومتر فاصله دارد.

اوفلان: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ آب بند مربوط حکومت درجه اول مقر متعلق حکومت اعلی غزنی که مسافهٔ آن از علاقه داری ۱۷ کیلومتر و از مرکز حکومتی ۲۰ کیلومتر میباشد.

اوفه ملک: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ وزیر آباد در علاقهٔ حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۴ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۶ درجه – ۴۱ دقیقه – ۱۴ ثانیه شمالی کائن میباشد.

اوق:قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه اول اندخوی که مربوط حکومت اعلی میمنه میباشد.

اوقاف: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب تکزار مرکز حکومت درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع و تقریباً از مرکز حکومتکلان ۷۲،۵ کیلومتر فاصله دارد.

اوقلعه: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۳۶ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ چهل خانه در علاقهٔ دهله مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه – ۸ دقیقه – ۴۷ ثانیه

و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۲ ثانیه کائن میباشد.

اوقول کشکه چه: شیله ایست که بفاصلهٔ ۳۳کیلومتر در شمال غرب قلعهٔ پای کوتل در علاقهٔ حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع و آب آن بشیلهٔ لعل ریخته بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه موقعیت دارد.

اوکتروی: تهانه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شمال قریهٔ دربند در علاقهٔ حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط ولایت مشرقی بین خط طول‌البلد ۷۱ درجه - ۴ دقیقه - ۵۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۲۵ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اوکر: دره ایست که در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز واقع و مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اوکر سفید: کوهی است که در حوزهٔ حکومت درجه ۲ درواز کائن بوده و از مربوطات حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اوکل: قریه ایست بفاصلهٔ ۴ کیلومتر که در شمال شرق قلعهٔ مندل در علاقه حکومتی درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات متصل سرکیکه بطرف قلعهٔ شین دند میرود واقع بوده و بخط ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اوکلان: قریه ایست بفاصلهٔ ۷ کیلومتر که در شرق قلعه حکومت شین دند مربوط ولایت هرات وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقهٔ شمالی کائن میباشد.

اوکل و تره تو: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ پا بند متعلق حکومتکلان غورات که در حوزهٔ ولایت هرات واقع میباشد.

اوکی جی: نهانه ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال قریهٔ دربند در علاقهٔ حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار متعلق ولایت مشرقی بین خطوط ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۲۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اوگم فرک: قریه ایست در علاقه داری درجه اول خانقاه متعلق حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان که در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع شده است.

در قریهٔ اوگم فرک و قریهٔ همجوار آن کفگیر بهترین قالین‌ها ساخته میشود که از حیث رخت

و پختگی رنگ در مصنوعات قالین ولایت مزار شریف حائز اهمیت میباشد.

اوگو: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر که در جنوب قریهٔ باره خیل در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه کائن میباشد.

اولاتو: شیله ایست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر که در شمال شرق قلعهٔ تیواره که آب آن در تگاب غور مربوط ولایت هرات میریزد وقوعداشته موقعیت آن بین خط طول‌البلد ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵ ثانیهٔ شمالی می‌باسد.

اولاد: قریه ایست که بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ بنو متصل سرک در علاقهٔ حکومتی درجه ۴ اندراب مربوط ولایت قطغن واقع شده و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه کائن میباشد.

اولادانو: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۴ اندراب مربوط ولایت قطغن که از مرکز حکومت محلی تقریباً ۹ کیلومتر مسافه دارد.

اولالی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۷کیلومتر در شمال شرق قلات غلزائی متصل دریای ترنک مربوط ولایت قندهار کائن و بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

الای تو: موضعی است که بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در شمال شرق قلعه سنگ ماشه در علاقهٔ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۶ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اول بیگی آقامیرزا: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که تقریباً از مرکز حکومت قیصار ۱۷،۵ کیلومتر فاصله دارد.

اول بیگی اماسره: قریه ایست مربوط حکومت اعلی میمنه که فاصلهٔ آن از مرکز حکومت تخمیناً ۱۷،۵ کیلومتر میباشد.

اول بیگی خوشنال: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار در علاقهٔ حکومت اعلی میمنه که تقریباً از مرکز حکومت محلی ۱۴،۵ کیلومتر مسافه دارد.

اول بیگی علی مدد: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومت قیصار تقریباً ۹ کیلومتر فاصله دارد.

اول بیگی قوشتال: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی

میمنه که تقریباً از مرکز حکومتی قیصار (۱۴،۵) کیلومتر مسافه دارد.

اولجتو: قریه ایست در شمال غرب مرکز حکومت درجه ۲ خلم مربوط حکومتکلان سمنگان که از توابع ولایت مزار شریف بوده و از مرکز حکومتی تقریباً ۷ کیلومتر فاصله دارد.

اولم: قریه ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر که در شرق قلعهٔ گدام متصل سرکیکه بطرف قلعهٔ مزار قدم در علاقهٔ ترین مربوط ولایت قندهار میرود، موقعیت داشته و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۱ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اولمه: قریه ایست کوهستانی که بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ تکزار در علاقهٔ حکومت درجه اول سنگچهارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف کائن و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۵ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ شمالی واقعست.

اوله گل: قریه ایست در حکومت درجه ۴ لندی سین (کامدیش) مربوط حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که از مرکز حکومتی تقریباً ۲۴،۵ کیلومتر مسافه دارد.

اولیا: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۹ کیلومتر در شمال غرب چهل خانه در علاقهٔ دهله مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اولی تپه: قریه ایست در علاقه داری درجه اول قرم قول مربوط حکومت درجه اول اندخوی که از توابع حکومت اعلی میمنه میباشد.

اومنه: علاقه داری درجه ۱ است مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بخطوط ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه و ۶۹ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه و ۳۲ درجه - ۴۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست. اهالی ده نشین آن اقوام سلطان خیل و سلیمان خیل میباشند.

در شرق آن علاقه گومل و مربوطات ارگون در غرب علاقه یحی خیل کتواز و در جنوب پاینده خیل وزنگی از شمال به علاقه مموزائی جانی خیل مربوط است اهالی به مالداری تجارت و زراعت شغل دارند مزروعات این علاقه پالیز، تربوز و خربوزه، گندم، جو میباشد آب آن کاریزی است و تازه برخی درخت‌های زرد آلو غرس شده است و میوه سر درختی نادر است. حیوانات آن اشتر، گوسفند، بز، گاو و مرکب میباشد.

اون بای: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده که مربوط حکومتکلان بلخ بوده و

در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع شده است.

اون پیکال: قریه ایست که بفاصلهٔ ۵، ۱۱ کیلومتر از مرکز علاقه داری درجه ۲ فیض آباد آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع شده است.

اونج: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ راغ که مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اونج آب: دره ایست که در حوزهٔ علاقه داری درجه ۲ راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد.

اونگی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ شیخ آباد در علاقهٔ وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل واقع بوده و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۳۹ دقیقه – ۵۳ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۲۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اونی: کوتلی است که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب جلریز و سرکیکه بطرف دایزنگی مربوط ولایت کابل میرود و از بین آن میگذرد بارتفاع (۳۱۰۵) متر واقع گردیده و بخط ۶۸ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۲۶ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

اونی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب جلریز نزدیک سر کیکه بطرف حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل میرود موقعیت داشته و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه – ۲۵ دقیقه – ۴۰ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه – ۲۶ دقیقه – ۳۰ ثانیهٔ شمالی کائن است.

اونیزار: نیزاریست که در شمال قلعهٔ گنج در علاقهٔ گنج در علاقهٔ نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه واقع بوده و تخمین بین خط طول‌البلد ۶۱ درجه – ۴۶ دقیقه – ۲۵ ثانیه و ۶۱ درجه – ۵۴ دقیقه – ۴۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۱ درجه – ۱۲ دقیقه – ۵۹ ثانیه و ۳۱ درجه – ۱۵ دقیقه – ۱۵ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اونی اسیدن: قریه ایست بفاصلهٔ ۶ کیلومتر که در جنوب قریهٔ حصارک در علاقهٔ حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل واقع و بخط طول‌البلد ۶۹ درجه – ۱ دقیقه – ۳۵ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۱ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اوهه کی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در سمت غرب مرکز حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف واقع میباشد.

اویان: دریائی است بفاصلهٔ ۸۴ کیلومتر در شرق قریهٔ مقر در علاقهٔ دهله مربوط ولایت قندهار که بدریای ارغنداب میریزد، موقعیت این دریا در خط ۶۶ درجه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد

مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

اوی بلاق: قریه ایست که بفاصلهٔ تخمین ۱۱،۵ کیلومتر از مرکز علاقه داری درجه ۳ چهار کنت مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی متعلق ولایت مزار شریف واقع گردیده است.

اوی قل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۴۰ کیلومتر در شمال حکومتی اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و بخط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۷ دقیقه - ۳۸ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اویگل: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر که در شمال قریهٔ شیوه و نزدیک درهٔ دوگی در علاقهٔ حکومتکلان کنرها مربوط (ولایت مشرقی) واقع و بخط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

اوی مست: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که تقریباً ۲۶ کیلومتر از مرکز حکومت محلی فاصله دارد.

اهــن: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در علاقه داری درجه اول الیشنگ مربوط حکومتکلان لغمان متعلق ولایت مشرقی میباشد.

اهنه اواب: قریه ایست در حکومت درجه ۳ اوبه که مربوط ولایت هرات میباشد.

ایتل سلق: قریه ایست که در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و تقریباً از مرکز حکومت محلی ۲۶ کیلومتر فاصله دارد.

ایجه: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال شرق جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که متصل سرک حکومت مذکور بوده بخط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه موقعیت دارد.

ایران: قریه ایست که بفاصلهٔ (۱/۵) کیلومتر در شرق قلعهٔ ناورک در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف واقع شده و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض اللد ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۸ ثانیهٔ شمالی کائن است

ایرغان: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

ایرگال: کوهی است در شرق قریهٔ قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین خط طول‌البلد ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۱۰ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

ایرو دروم: قریه ایست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر بطرف شرق قندهار مربوط ولایت قندهار بین خط طول‌البلد ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۸ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ شمالی واقع گردیده است.

ایزات شینه: دره ایست در علاقه داری درجه اول حصهٔ اول بهسود مربوط حکومت درجه اول بهسود که از توابع حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل میباشد.

ایستر کلی: قریه ایست در علاقهٔ حکومتکلان خوست که مربوط ولایت جنوبی میباشد.

ایش: کوتلی است بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر که در جنوب قلعهٔ کف در علاقهٔ درواز (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بارتفاع تخمین (۳۶۰۰) متر بین خط طول‌البلد ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۴ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۷ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

ایگی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در حکومت درجه ۴ فادس مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع میباشد.

ایلاق: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در علاقه داری درجه ۳ چهار کنت مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی متعلق ولایت مزار شریف واقع شده است.

ایل پی تود: قریه ایست در شمال دریای تالقان که در حوزهٔ حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن واقع شده و اراضی شرق و غرب آن زراعت للمی میشود.

ایل تراب: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر که در مشرق تکزار در علاقه حکومت درجهٔ اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۷ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع گردیده.

ایله تن: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ که از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

ای مچ: قریه ایست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر که بطرف جنوب چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل) کائن و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳ ثانیهٔ شمالی واقع شده است.

اینک تاش: قریه ایست در حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومت تقریباً بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر واقع میباشد.

ایوب زئی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر که در شرق قریهٔ خوگیانی متصل سرکیکه بطرف

معروف در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار میرود واقع شده و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۸ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ایوب زئی ثانی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد ۶۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۳ ثانیهٔ مشرقی و عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴ ثانیهٔ شمالی کائن میباشد.

ایونک: قریه ایست بفاصلهٔ ۳۴کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ بار پنجه در علاقهٔ شیوه (مربوط حکومت اعلی بدخشان) بین خط ۷۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۳ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۷ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۷ ثانیهٔ شمالی موقعیت دارد.

ایی ایدون: قریه ایست در علاقهٔ حکومت درجه اول اندخوی که مربوط حکومت اعلی میمنه میباشد.

(ب)

بابا برخ: قریه ایست در حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

بابا صدیق: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ کلدار مربوط حکومت درجه ۲ خلم که از حکومتی مذکور ۲۳ کیلومتر فاصله دارد متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف میباشد.

بابا عیسی: قریه ایست مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که از مرکز حکومت مذکور ۲ کیلومتر فاصله دارد.

بابا ولی: قریه ایست بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار متصل سرک بابا ولی بین ۶۵ درجه – ۴۰ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۹ دقیقه – ۲۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع و دارای موقعیت دلکش است و منظره زیبائی داشته حاوی باغهای حاصل خیز و برومندی میباشد. این منطقه به سبب طراوت، تفرج گاه اهالی قندهار است و در آنجا زیارتی هم در کنار تپه بنام (زیارت بابا علی ع) هم وجود دارد. که در جوار آن هوتل بسیار قشنگ و زیبائی تعمیر شده اهالی قندهار بغرض تفریح و هم تبرک و زیارهٔ این بقعه مبارک به آنجا میروند.

بابا ولی: کوتایست بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار بارتفاع تخمین ۱۲۱۵ متر که بین ۶۵ درجه – ۴۰ دقیقه – ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۸ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابر خیل: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۰،۵ کیلومتر در غرب قریه سلطان خیل نزدیک سرک در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۲۴ دقیقه – ۲۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۲ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابردیش: قریه ایست بفاصلهٔ ۵، ۵۹ کیومتر در شمال اسمار متصل نهر پتی گول مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۳۰ دقیقه ـ ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ـ ۲۹ دقیقه ـ ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابری: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود مربوط بولایت مشرقی که از مراکز حکومت ۲۰ کیلومتر فاصله دارد.

بابکر: قلعه ایست بفاصله ۲۴/۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه میررسول‌خان‌در علاقه کامران مربوط بحکومت درجه اول کتواز (حکومت‌اعلی غزنی) که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابک می: قریه ایست بفاصله ۷ کیلومتر در غرب قریه متون در خوست مربوط بولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابکه: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود که از مرکز حکومت ۹ کیلومتر فاصله دارد از حیث تشکیلات بحکومتکلان دایز نسگی ولایت کابل ارتباط دارد.

بابل: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال شرق چوکی متصل سر کیکه بطرف کوزچغه سرای میرود، در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط (ولایت مشرقی) بین ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابوخیل: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه جانی خیل حکومت درجه اول کتواز (مربوط حکومت اعلی غزنی) که بین ۶۸ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۶ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقع‌است.

بابوخیل: قریه ایست در قریب ستر کلی مربوط حکومت درجه ۳ چمکنی (ولایت جنوبی).

بابوس: قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق شیخ‌آباد در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابوئی زیارت: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۴ کیلومتر در شمال شرق قلعه‌نو مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه: قریه ایست در حکومت درجه ۳ جاغوری (مربوط حکومت اعلی غزنی) که از مرکز حکومت جاغوری ۱۴ کیلومتر فاصله دارد.

بابه: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ‌دوست محمد خان در علاقهٔ‌زرمت مربوط گردیز ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه توده: قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال غرب جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه حاجی: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب گرشک در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه ریگ: موضعیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال مشرق چاه باراب در علاقهٔ شورابک مربوط (ولایت قندهار) که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بابه عبدل: زیارتیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه علی: کوتلیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق رخه در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی (پروران) که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه قره: قریه ایست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه قمیر: قریه ایست مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که از مرکز حکومتی ۳ کیلومتر فاصله دارد.

بابه قو: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب مرکز بلخ واقع و از مربوطات حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

بابه کاجاز: قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شرق قلات غلزائی متصل دریای ترنک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه کرچاهان: چاهیست بفاصلهٔ ۳۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۵ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه کمبر: قریه ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه کم چی: قریه ایست بفاصله ۱۰ در جنوب شرق قریه شوربولاق در علاقه چهار کنت مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بابه نیار بای قدق: چاهیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در غرب دولت‌آباد در علاقهٔ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه ولی: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال‌آباد متصل سر کیسکه بطرف کابل میرود در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه یادگار: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابه یوسف: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیرآباد متصل نهر دولت‌آباد در علاقهٔ‌بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بابی: قریه ایست در حکومت درجه اول اندر مربوط حکومت (اعلی غزنی) که از مرکز حکومت محلی ۵،۵ کیلومتر و از مرکز حکومت اعلی ۱۴،۵ کیلومتر فاصله دارد.

باتی کوت: قریه ایست بفاصله ۱۷،۲۳ کیلومتر بطرف شمال غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگسیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

باج ده: کوتلیست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

باجده: قریه ایست در حکومت درجه ۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه.

باج گاز: قریه ایست در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باجگاه: قریهٔپر نفوسی است که بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر مرکز بلخ واقع و از مربوطات حکومتکلان بلخ و متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

باجگاه: کوهیست در جنوب غرب (قلعه ناورک) در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باجندار: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب قریه سیدی گل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باجه غار: قریه ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باختو: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ دهله ولایت قندهار، مسافه آن از مرکز حکومت ۲۰ کیلومتر میباشد.

باخشور: قریه ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیرآباد در علاقه بلخ مربوط (ولایت مزار شریف) که بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باخود: کوهیست در جنوب قلعه (گدام) در علاقه ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باخه غی: قریه ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب قریه سلطان خیل در علاقه وردك مربوط حکومتکلان لوگرد ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادارگی: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب چهاردهٔدر علاقه قره باغ مربوط

حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باداسیا: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه حضرت سلطان مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه، ۳ دقیقه، ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باد آسیا: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب (اودله) در حکومتی درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باد آسیادگ: موضعیست بفاصله ۳کیلومتر بطرف شمال غرب (قریه‌سربولی) در کوهستان مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادام: کوهیست در غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادام پوچ: کوتلیست بفاصله ۱۰۴ کیلومتر در شرق قلعه روونچ در علاقهٔ‌شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بادام‌تر: قریه ایست در حکومت درجه ۴کرخ مربوط هرات .

بادام دره: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومتکلان تالقان متصل سرك مربوط مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادام کیچر: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سر کاری مقر متصل دریای (ترفك) مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادام مزار: زیارتیست بفاصله ۸۱،۵کیلومتر در شمال موسی قلعه در علاقه (باغنی باغران) مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادامک: قریه ایست بفاطه ۸،۵کیلومتر در جنوب قریه (سید گل) در نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باد بزك: قریه ایست درحکومتی درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی قریهٔ مذکور از مرکز حکومت محلی ۱۴،۵ کیلومتر و از مرکز حکومت اعلی ۲۰،۳ کیلومتر فاصله دارد.

بادپخت (بادپش): کوتلیست بفاصله ۵کیلومتر در شمال شرق صاحب‌زاده قلعه در علاقه حکومتکلان (لغمان) مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵ ثانیهٔعرض‌البلد شمالی واقعست.

بادپخت: دریائیست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب (قلعه السراج) که بدریای کابل میریزد. دریای مذکور در علاقه لغمان ولایت مشرقی جریان دارد.

بادخانه: قریه ایست مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی که از مرکز حکومتکلان ۸،۵کیلومتر فاصله دارد.

بادروک: چشمه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق (قادس) در علاقه حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادزو: کوهیست در جنوب غرب قریهٔجلدک در علاقه (ترنک و جلدک) مربوط حکومتکلان قلات ولایت (قندهار) که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادشاه امیر: قریه ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه دوشه در علاقه چپرهار مربوط (ولایت مشرقی) که بین ۷۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادشاه جهان: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب بعلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادشاه سنگ: موضعیست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلةالسراج در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادشاهی: قلعه ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب علاقهٔشیرزاد مربوط

حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه – ۵۵ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۷ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادشاهٔقلعه: قریه ایست بفاصلهٔ ۲،۵ کیلومتر در شمال شرق شیوه در علاقه کنر مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳۷ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادغیس: درتشکیل اداری عبارة از حکومتکلان و مربوط ولایت هرات است که در شمال غرب ولایت مذکور واقع و باتمام نواحی خود بین دریای هریرود و آبهای علیای مرغاب وقوعدارد و بنام (حکومتکلان بادغیسات) یاد میشود که دارای ارتقاع ۸۸۴ متر از سطح بحر میباشد این علاقه تماماً از یک سلسله جویباری آبیاری میشود که از کنار چپ دریای مرغاب کشیده شده‌اند، در قسمت شمالی بادغیس که سر حد بین افغانستان و روسیه است قبایل پشتون بود و باش دارند.

مقدسی که یکی از مورخین قدیم عرب میباشد بادغیس را به نام (باغشور) و (کنف) ذکر نموده که هیچ یک ازین نامها امروز متداول نیست. بادغیس در قرن ۷ هجری (۱۳ میلادی) به اثر هجوم چنگیزی‌ها بخرابه تحویل و غیر مسکون گردید بادغیس در قدیم با منازل خوش بنایی از خشت پخته و اتاقهای زیرزمینی برای تابستانی و باغهای حاصل خیز و مزارع سبز و خرم محاط بود که ذریعه انهار و چاها آبیاری میشد. یاقوت که در سنه ۶۱۶ هجری (۱۲۱۹ م) این منطقه را زیارت کرد ثروت بادغیس را شرح داده و قصبات مجاور آن را حاصل خیزترین نقاط گفته و جنگل پسته را بی حد نشان داده است و خرابی‌های اخیره بادغیسات را در اثر عبور تیمور از طرف هرات بسمت مرو وانمود ساخته است .

عرزوی سمرقندی نیز سرسبزی دائمی آن را در کتاب خود طوری بزرگ جلوه داده که علف آن را به بلندی رکاب اسپ تخمین نموده و وادی‌های آن را به نام ناوه‌های بادغیس یاد کرده است و آن را بحدی سرسبز و قابل توجه نشان داده که امیر نصر سامانی چند بهار و تابستان را درین جا سپری نمود تا اینکه بالاخره اراکین وی بتنگ آمده از رودکی شاعر و موسیقی نواز دربار او خواهش کردند که اگر شاه را بحرکت طرف بخارا وادار نماید جائزه هنگفتی باو خواهند داد روایت است که رودکی غزل (یاد جوی مولیان آید همی) رابحد دلچسب خواند که پادشاه بیک پای موزه و یک پای برهنه بصوب بخارا حرکت نمود امروز هم بادغیس اهمیت ثروت و شهرت تاریخی خود را از دست نداده و بهترین حاصلات غله، پشم، پوست قره‌قل، پسته، کرک، زیره

سبز، سیاه و سفید و غیره از مناطق بادغیسات بدست می‌آید و سالانه مبلغ هنگفتی از صادرات آن حاصل میشود.

قلعه‌نو که مرکز حکومتکلان بادغیسات شناخته میشود دارای قریه‌های متعدد میباشد مانند قریه مقر، قریه ده برنج، قریه ادبخش، قریه درمان، قریه اوکمری، قریه چکو، قریه خارستان، قریه کوچه و گلخانه، قریه تگاب اسمعیل، قریه قبرستان، قریه اوگرمک، قریه کوکچائیل، قریه پده‌گچ، قریه اوشاده، قریه اوباریک، قریه آب چاسنگی، قریه دهستان، قریه باغک. قلعه‌نو که اطراف آن راکوهای بلند احاطه نموده در سمت شرقی آن سلسله کوهی است که از کوه بابا جدا شده و مشهور به کوتل بند خره میباشد ولی این کوه خاکی بوده دارای اشجار پسته است و بنام پسته لیق یاد میشود هر حصه کوهای جانب غرب قلعه نو نام جداگانه دارد از قبیل کوتل زرمست، کوتل سبزک، کوتل یخک و غیره. این کوه عموما از جنگل ارچه مستور بوده و به نام ارچه لیق یاد میشود قسمت‌های بلند این کوها که اغلبا از برف پوشیده میباشد شیله‌هائی را میسازد که از هر کدام آن دریاچه‌های خورد و بزرگ بهاری و تابستانی تشکیل شده و بنام دریاچه‌های رهستان، چکو، لامان، کوچه زرد، پده کج، اوکمری، مقر خارستان و باغک یاد میشوند .

آثار تاریخی بیشتری در قلعه‌نو دیده میشود منجمله قلعه‌ئی به روی یک تپه بلندی واقعست که بنام قلعه کوهٔ‌نریمان یاد میشود بنای این قلعه از سنگ و چونه گذاشته شده و بصورت پخته کاری دیده میشود. اما از حیث اینکه تحقیقات بعمل نیامده تاریخ بنای آن معلوم نیست و در داخل قلعه زیارتی بنام امام اصغر شهرت دارد هکذا زیارتی بنام خواجه عبدال در کوه لامان و زیارتی بنام خواجه ابوالقاسم در قریه خارستان موجود است.

حکومتکلان قلعه‌نو حکومات ذیل را تحت اثر دارد: حکومت درجه اول مرغاب که علاقه داری درجه اول غورماچ نیز تحت اثر آن میباشد. ۲ ـ حکومت درجه ۲ کشک که علاقه داری درجه اول کشک کهنه نیز مربوط آن است ۳ ـ حکومت درجه ۲ گلران ۴ ـ حکومت درجه ۴ قادس ۵ ـ حکومت درجه ۴ جوند. قلعه نو که در مربوطات خود سه مکتب ابتدای دارد یکی در خود مرکز قلعه نو و دوم در علاقه داری موری چاق مربوط حکومت درجه اول مرغاب و سوم در حکومت درجه ۴ قادس تاسیس گردیده است.

بادک: کوهیست در شمال شرق قلعه شهرک بارتفاع تخمین ۲۹۸۴ متر مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۸ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست .

بادگاه: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شرق قلعه کانسی متصل سر کیکه بطرف دولت یمار در علاقهٔ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین خط ۶۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادمرغان: قریه ایست در قسمت شرقی شهر هرات که سابق به اسم بای مرغان یاد میشد منطقه پر نفوسی است که اکنون جز یکی از نواحی مربوط خود شهر بشمار میرود و در حوضه بلدیه مرکز هرات داخل شده است .

بادو: قریه ایست بفاصله ۷۳ کیلومتر در شمال شرق قریه جلدک در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات (ولایت قندهار) که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادوران: قریه ایست بفاصله ۵۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه کشک نخود مربوط (ولایت قندهار) که بین ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادوس: قریه ایست در حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی بعد مسافه از مرکز ۴۳،۵ کیلومتر.

بادی زائی: موضعیست کوهستانی بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال شرق قلعه (حمیدخان) در علاقه شورابک مربوط (ولایت قندهار) که بین ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بادیل: علاقه داری درجه ۳ راسا بحکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی مربوط میباشد.

بار: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شرق دلارام متصل (خاش رود) مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باراخ خان: قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باراستیا (غندی): قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه علی‌خیل درجاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باران زائی: قریه ایست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدك در علاقه ترنك و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارانی: قریه ایست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه قلات غزائی متصل سرك (مربوط ولایت قندهار) که بین ۶۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارپنچه: قلعه ایست بفاصله ۱۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه (یو) در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارچغه سرای: قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال چغه‌سرای متصل دره پیچ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقهٔ - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بار حسن خیل: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب علی خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارخسو: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۵۴ کیلومتر در جنوب غرب مشك و دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۶ دقیقه - ۷ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارسیاب: موضعیست بفاصله ۴ کیلومتر در شرق مشك مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارش تکبگ: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۱۶،۱۵ کیلومتر در مشرق لعل در حکومتی درجه ۳ لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارك: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال مرکز جرم متصل نهر وردج در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بارکش: چشمه ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سرکاری در

علاقهٔ درهٔصوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارکش: چشمه ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقهٔ - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارکندی: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار.

بارگندی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در شمال مرکز بلخ واقع و مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف میباشد.

بارگل: شیله ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قریه آرامتل نورستان مربوط ولایت مشرقی بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بارگلی: قریه ایست که در نرفری حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی موقعیت دارد.

بارگی: قریه ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه وازه در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی مزار شریف که بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بارمزد: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال شرق قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باروز قلعه: قریه ایست در علاقه داری درجه اول دولت‌آباد مربوط درجه ۲ شرین تگاب متعلق حکومت اعلی میمنه.

باروکی: قریه ایست مربوط حکومتکلان بلخ در علاقه ولایت مزار شریف که تقریبا در ۶ کیلومتری جنوب مرکز بلخ موقعیت دارد.

باره: قریه ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز رستاق مربوط حکومتکلان تالقان (ولایت قطغن) که بین ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باره‌خان کلی: قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق صمدخان کلی در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باره خیل: قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب باسول در علاقه مهمندره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ـ ۴۸ دقیقه – ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱ دقیقه ـ ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باره خیل: قریه ایست در علاقه کتواز متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه – ۵۰ دقیقه ـ ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ـ ۱۹ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باره خیل (ثانی): قریه ایست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه باره خیل متصل سرك کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ـ ۳۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۸ دقیقه ـ ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

باره دارگی: موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه جگدلك واقع سرخرود ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باری: قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۶ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باری زکی: قریه ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه (سربولی) متصل سرك مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه – ۲۵ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۷ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریك: قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۳ نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار.

باریك: کوهیست در شمال غرب قلات غلزائی بارتفاع تخمین (۲۷۰۰ متر) مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ـ ۲۲ دقیقه – ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۳ دقیقه ـ ۳۴ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریکاب: منطقه‌ئی است که بحکومت اعلی غزنی مربوط بوده و تخمین بخط ۶۸ درجه ـ ۱۸ دقیقه – ۱۸ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه ـ ۴۵ دقیقه ـ ۲۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع شده است، باریکاب قبل از تشکیل جدید یك علاقه داری و شامل قریه‌های ذیل بوده: قریه‌ی‌باریکاب، قریهٔ‌سید غلام، قریهٔ‌قلعه جن، قریهٔ‌اکتو، قریهٔ‌بابر، قریهٔ‌چهارباغ، قریهٔ‌ده دولت،

قریهٔ‌کهنه ده، قریه‌ی جوی آهن. اینمنطقه کوهستانی بوده زمین هموار و قابل زراعت کمتر دارد. هوای آن در موسم تابستان معتدل و در زمستان سرد بوده از اوائل جدی الی ثور برف و باران می‌بارد و در کوه‌های آن ضخامت برف تاپنجچارك تخمین میشود.

غله چات آن منحصر به گندم، جو، باقلی، شاخل زمین زراعتی آن توسط کاریزها آبیاری میشود از درخت‌های مثمر توت، زردآلو، گیلاس، آلو، سیب، ناك و از اشجار غیر مثمر بید، چنار و بعضاً گل گلاب پیدایش دارد، از طیور خانگی و وحشی تنها مرغ خانگی و کبک وجود دارد. در دریای موسوم بدریای (خواجه عمری) که از سر آب مربوط جغتو جدا شده بوردك و خواجه عمری وارد میشود از نزدیک باریکاب وارد جلگه غزنی میشود و از آنجا قسمت تاجکیه و اطراف شهر غزنی را سیراب ساخته بعد از مرور از حدود منگور تاجکیه بطرف اندر جاری و بالاخره به آب ایستادهٔ غزنی داخل میشود. آب این دریا در حمل و ثور زیاد شده سپس مندرجات کم شده میرود. بندی مشهور به (بند سراج) که در موضع کله منار واقع شده است در حوضهٔ‌باریکاب میباشد.

باریکاب: قریه ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۴۳ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۹ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریکاب: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب قلعه چمکنی مربوط حکومت چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۵ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریکی: قریه ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب مشك در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۹ دقیقه – ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریکی: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۷ درجه – ۳۷ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۵ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باریکی: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شیخ بابر در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۵۶ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۹ دقیقه – ۱۳ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شرق مرکز خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بازار: قریه ایست در شمال مرکز حکومت بغلان متصل سرك مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار: قریه ایست در جنوب قله‌نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین که بین ۶۳ درجه - ۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار: قریه ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب شرق مرکز خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار: کوهیست در جنوب غرب قریۀوزیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف بارتفاع تخمین ۳۹۰ متر که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار باشی: موضعیست بصورت خرابه که بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه در علاقه سر پل مربوط حکومتکلان شبر غان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازار جوی: قریه ایست بفاصله ۷،۵کیلومتر در غرب مرکز شورتپه مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازارك: دره ایست بفاصلۀ ۲۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه بازارك در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازارك: قریه ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال مشرق قریه رخه متصل دریای پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازارك: کوتلیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال قلعه ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازارك: قریه ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه شیوه متصل سرکیکه بطرف شهر جلال‌آباد میرود در علاقه کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازارکوس: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه خواجه امام متصل سرك در علاقه حضرت امام مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازاری: قلعه ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق سرای خواجهٔ کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بازك: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازکلی: قلعه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قلعه علی خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازگال: قریه ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال قلعه اسمار در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازگی: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازوخیل: قریه ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق شهر کابل متصل سرك که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بازی خیل: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف شمال قریه سربولی در علاقه کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازی خیل: قریه ایست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق جلریز در علاقه میدان متصل دریای کابل مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازی خیل: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازید: قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال قریهٔ‌عبدالرحمن در علاقه ده راود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بازید: قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه گدام در علاقه ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بازی رباط: قریه ایست بفاصله ۷/۵ کیلومتر در شمال غرب پلخمری که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بازی کال: قریه ایست در علاقه داری زیروك مربوط حکومتکلان اورگون ولایت جنوبی.

بازین گنج: نهریست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دوست محمدخان در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و نهر مذکور بدریای شیر وال میریزد.

بازین گنج: قریه ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمدخان در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باسورخیل: قریه ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه شین کی متصل سرك مربوط حکومتکلان قلات غلزائی ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باسول: قریه ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال‌آباد در علاقه مهمندره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باش آباد: قریه ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه خیرآباد متصل دریای (وردج) در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باش بلمس: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار متعلق حکومت اعلی میمنه که مسافه آن از مرکز حکومت ۳۱ کیلومتر است.

باش قان: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ بغلان ولایت قطغن.

باش قلعه: قلعه ایست کوهستانی بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه- ۳۶ ثانیه - طول البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه عرض البلد شمالی واقع است.

باشی بلماش: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب قریهٔ‌چهار شنبه در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باشی بلماش ثانی: قریه ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ‌چهارشنبه در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۳ درجه ۵۹ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۰ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باشی گل: قریه ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب قریه اسپندی در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۱۷ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ: قریه ایست از مربوطات حکومتی کلان شنوار ولایت مشرقی که از مرکز حکومتی ۸۷ کیلومتر فاصله دارد.

باغ: قریه ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در شمال غرب قلعه قلات غلزائی نزدیك دریاس ارغنداب مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۲۸ دقیقه ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۲ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ: کوهٔاست در جنوب غرب قریهٔجلدک در علاقه ترنگ و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۹ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۹ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ انب: قریه ایست بفاصله ۵۵/۵کیلومتر در جنوب غرب قریه اسبندی متصل سرك در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۳ درجه ۲ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۷ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ امك: موضعیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال قریهٔنیك و لنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۵۲ دقیقه ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۳ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ امك: کوتلیست بفاصله ۴۳/۵کیلومتر در شمال قریه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۵۸ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۹ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ امیر: قریه ایست بفاصله ۶کیلومتر بطرف جنوب شهر کابل که بین ۶۹ درجه ۱۲ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۸ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغان تگاب: نهریست بفاصله ۴۳کیلومتر در جنوب غرب قلعه تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۲۵ دقیق ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۷ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ بابر: باغ بابر در مدخل چهاردهٔکابل و در دامنه غربی کوهشیر دروازه واقعست این باغ از بقایای آثار بابر شاه پادشاه مغلی میباشد. که در زمان امامت خود آن را در موضع بسیار زیبائی که برتمام حوزه سرسبز و شاداب چهاردهٔ حاکم است بناگذاشت این باغ بزرگ که محل تفریح و میله اهالی کابل میباشد بذریعه دیواری محاط است که تقریبا باغ را شکل مربع داده است در قسمت شرقی آن که دامنه کوه و بلندترین قسمت باغ است خود بابر پادشاه مدفون است بانی این تفرجگاه یعنی ظهیر الدین محمد بابر پادشاه از سلاله امیر تیمور گورکان و موسس سلسله مغولیه در افغانستان و هندوستان میباشد که در سال ۱۴۹۳ م به تخت سلطنت جلوس نمود و در سال ۱۵۰۴ م بعد از فتح کابل آن راپای تخت خویش انتخاب کرد و با نیرو و همدستی افغانها به هندوستان حمله کرده پس از یک سلسله جنگ‌ها که تقریباً بیست سال دوام کرد قسمت شمالی هندوستان راکاملا به تصرف درآورد و بعد اگره راپایتخت خود قرار داد، ولی کابل را فراموش

نکرده اکثر اوقات خود را در کابل میگذرانید تا اینکه در سال ۱۵۳۵ م بعمر ۴۹ سالگی در هند وفات یافت و بعد طبق وصیت خودش جسد او را به کابل نقل داده و در همین جا دفن کرده است.

چون مرور زمان بنای مختصری را که نواده او نوردین محمد جهانگیر در سال ۱۶۰۷م بر فراز قبرش بنا نهاد در هم شکسته و خراب کرده بود وهذا در سال ۱۹۳۳م به امر اعلیا حضرت محمد نادر شاه شهید امارت جدیدی بر مدفن وی اعمال شد و صحن مدفن با سنگ‌های قیمتی رخام کار شده است که با سنگ لاجورد مرصع کاری گردیده و یک بنایی که مناسب نام و بزرگی آن مرد پودان شاه گردید در حدود ده متر پایانتر از آرامگاه بابر شاه مسجدی بنا یافته که با مهارت و اسنادی تمام اعمال شده مظهر لیاقت و قابلیت معماران و نمونه کمال معماری آن نسل است، این مسجد کاملاً از سنگ مرمر بنا یافته است از لوح سنگی که بر آن نسب است معلوم میشود که مسجد مذکور را شاه جهان، نواده باقر شاه نزده سال بعد از جلوس خود بر تخت سلطنت در سال ۱۶۴۶ م بمناسبت فتح بلخ و بدخشان تعمیر کرده است ولی از آنجا که برخی شکستگی‌ها در مسجد مذکور بیش گردیده، اخیرا امارت قدیم این مسجد تخریب و سر از نو بنای آن آغاز شده که هنوز کار آن جاریست درین نزدیکی‌ها در باغ باریک حوض بزرگ آب بازی احداث شده است که هنگام تابستان اهالی کابل به آنجا رجوع و، رشناوری ازدحام میباشد لهذا باغ بابر شاه علاوه بر مزایای طبیعی و موقعیت دلاویز خود از حیث اهمیت تاریخی نیز جالب توجه است و در فهرست دفتر سیاحین مملکت ما موقع خاصی را اشغال نموده است.

باغ باگه: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۶ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ بالا: تپه ئیست بفاصله تقریبا شش کیلومتر در شمال غرب شهر کابل که از پای آن سرك عمومی بین کابل و ولایت شمال کشور میگذرد، این تپه در زمان امیر عبدالرحمن خان بشکل باغ خرم و قشنگی در آورده شده بود که انواع اشجار میوه در آن غرس و مخصوصا تاك‌های انگور و فرت وجود داشت چندین قصر و عمارت نیز درین باغ بنا یافته بود و بعد از عبدالرحمن خان این بقعه بنام باغ بالا مشهور و تماشا که اهالی قرار داشت تا زمان انقلاب داخلی افغانستان (۱۳۷۰ ش) و بعد از آن هم مدتی این باغ بحالت سابق خود بود ولی از چند سال به این طرف باغ بالا تدریجا رو بزوال نهاده اشجار خرم و مثمر آن که این منطقه را روح پرور و زیبا ساخته بود در اثر قلت آب و بی‌مبالاتی خشکید و عمارت آن خراب گردید به نحویکه اکنون از آن شادابی و

زیبائی چیزی باقی نمانده و بصورت یك تپه خشك بی آب و علف در آمده است، از عمارت نیز جز آثار و دیوارهای مخروبه باقی نمانده است. معهذا هنوز بنام بالا معروف میباشد.

سفارت بریتانیه مقیم کابل دریای باغ بالا قرار گرفته است. و متصل سفارت یك قلهٔقدیمی واقعست که بنام «قلعه برجه» معروف بوده در وقت حمله بچهٔسقوبر کابل بناگاه اشرار قرار گرفت و هنوز آثار گله باری‌های توپ بر دیوارهای آن هویداست.

بطرف جنوب باغ بالاکوه بچهٔی واقعست که بنام «کافرکوه» مشهور است و از سمت شمال نیز با یک سلسله کوهیکه بنام «کوتل خیرخانه» معروف میباشد احاطه گردیدهت است. در سمت جنوب باغ بالا از پای کافرکوه سرکی بطرف یغمان امتداد یافته است که هنوز مورد عبور و مرور میباشد.

باغ بای: موضعیست بفاصله ۱۲ کیلومتر بطرف جنوب خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که تخمین بین ۶۸ درجه ۵۵ دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ بوستان: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در غرب شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۴ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ بهو: قریه ایست بفاصله ۸/۵کیلومتر در شمال قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۵۴ دقیقه ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۱ دقیقه ۱۴ ثانیهٔعرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ پشس: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۰کیلومتر در جنوب شرق قریه خیرآباد متصل دریای و ردج در علاقه جرم مربوط حکومت اصلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۴ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغت: دریائیست بفاصله ۸۷/۵کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۴۸ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغتو: قریه ایست بفاصله ۲۲/۵ کیلومتر در جنوب غرب چهل خانه متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود در علاقهٔدهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۳ دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغتو: دریائیست بفاصله ۵۱/۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه چهل خانه در علاقه دهله

مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۵ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باغتوالکوزائی: قریه ایست در حکومت دهله مربوط ولایت قندهار که از مرکز حکومتی ۳۴ کیلومتر فاصله دارد.

باغ تی: قریه ایست بفاصله ۱۵/۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه ۴۰ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۸ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ جاه: قریه ایست بفاصله ۵/۵کیلومتر در جنوب نمله در علاقه خوگسیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۷ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ خلیل: قریه ایست بفاصله ۲/۵کیلومتر در جنوب زیارت شاه مقصود در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۲۷ دقیقه ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۷ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ داله (باغ لالا): قریه یست بفاصله ۴/۵ کیلومتر در شمال شهر جبل الراج مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه ۱۱ دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۹ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

باغدره ترگلن: قریه ایست در دره مشیه مربوط حکومت درجه ۴ اندراب ولایت قطغن مسافه از مرکز حکومت ۲۳ کیلومتر میباشد.

باغ دسره: موضعیست بفاصله ۴۰/۵کیلومتر در شمال غرب قریه چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۳ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۵ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغران: موضعیست بفاصله ۵/۵ کیلومتر در شمال غرب قریه محمدجان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۵ درجه ۱۲ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۶ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغران: قریه ایست بفاصله ۴۸/۵ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه ۵۵ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۸ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ رباط: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال شین دند مربوط ولایت (هرات) که بین ۶۲ درجه ۷ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۹ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغرك: کوهیست در جنوب غرب قریه جلدك در علاقهٔ‌ترنک وجلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۲۳ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۳ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغشور: شهر سابق رستاق است که در قسمت شرقی بادغیس هرات واقع بوده بقایای آن علی الظاهر معلوم میشود که حالا بقریه (مور) موسوم است، این حوقل در قرن ۴ هجری باغشور را از قشنگترین و ثروتمندترین شهرهای خراسان تذکار و رقبه آنرا مساوی رقبه فوشج (زنده جان حالیه) ولایت هرات نوشته است باغشور خانه‌های خوشنمائی داشت و از خشت خام ساخته شده و همه آنها باباغهای حاصلخیز و مزارع سبز و خرم محاط بوده زیرا علاقه مذکور آب وافری از چاها و کاریزها میگرفت و باعث سرسبزی منطقه گردیده بود. یاقوت که در سال ۶۱۶ هجری شمسی مطابق ۱۲۱۹ ع این مملکت را زیاری کرده درباره ثروت باستانی باغشور و قصبات مجاور آن را تصدیق و تذکار مینماید که درین هنگام تمام علاقه مذکور بحالت ویران و منهدم دیده میشود.

باغ صفا: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی.

باغ صوفی: قریه ایست بفاصله ۱۵/۵ کیلومتر در جنوب شرق درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۳۲ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۷ دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ عالم: دشتی است در شمال قره باغ مربوط حکومت اعلی پروران که سرك قره باغ و چهار یکار از بین آن عبور نموده و سرکی هم از آن بطرف بکرام رفته است و بین ۶۹ درجه ۹ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۲ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقغ است.

باغ عرب شاه: قلعه ایست بفاصله ۷/۵ کیلومتر در شمال شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۱۰ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۸ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باغك: کوهیست در شرق زیارت شاه مقصود در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۷ دقیقه ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۸ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باغك: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال غرب سلطانخیل در علاقهٔوردك مربوط حکومتکلان لوگرولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۶ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغك: قریه ایست بفاصله ۱۸/۵ کیلومتر در شرق زیارت شاه کوهستانی در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۸ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۷ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغك: قریه ایست بفاصله ۳۵/۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۳۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۶ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغك: قریه ایست بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شمال غرب سلطان خیل در علاقه وردك مربوط حکومتکلان لوگرولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۳ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۱ دقیقه ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغك: قریه ایست بفاصله ۳/۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۲۹ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۵ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغك تنگی: شیله ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب قلعه‌نو مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۷ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ محراب: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه غورك مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۸ دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغمرك: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۴ کرخ مربوط ولایت هرات بعد مسافه از مرکز حکومتی ۸/۵ کیلومتر میباشد.

باغ ملا شاه: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه دوشی مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۴۲ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۵ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ میر: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در غرب مرکز تالقان متصل سرك مربوط ولایت

قطغن که بین ۶۹ درجه ۱۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۴ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ میریز: قریه ایست ۱۹/۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه کشك نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۱۲ دقیقه ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۰ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ نی: قلعه ایست بفاصله ۳۰/۵ کیلومتر در شمال مشرق قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۵۷ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۵ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغ نی: کوهیست در شمال شرقی قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۵۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۵ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باغنی: موضعیست در ۲۱ کیلومتری جنوب قریه محمدخان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۹۵ درجه ۱۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۳ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بغنی باغران: در تشکیل اداری عبارة از علاقه داری درجه اول است که مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه از توابع حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۳۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده شرقا محدود است به حوزه حکومت درجه ۲ ده راهود، غربا به حوزه علاقه داری زمین داور، شمالا به پسا بند هرات و جنوبا بعلاقه ده راهود این علاقه در تابستان بسیار گرم و در زمستان معتدل میباشد زیرا درین منطقه برف نمی‌بارد و بنابر اینکه زمین آن کوهستانی میباشد کشت و زراعت در آن کمتر میشود و منحصر به گندم، جو و جوداری میباشد زراعت این منطقه تنها ذریعه چشمه سارها آبیاری میشود، حیوانات اهلی آن عبارة است از اسب، گاو، بز و گوسفند و پیداوار سردرختی آن تنها توت، سیب، زردآلو، میباشد.

باغ نی رود: رودیست بفاصله ۸۱ کیلومتر در شمال شرق قلعه شهیدان مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۴۶ دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۲ درجه ۲۰ دقیقه ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغو: کوتلیست بفاصله ۵۶/۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که

بین ۶۲ درجه ۳۴ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۸ درجه ۳۶ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغنوانی: قریه ایست بفاصله ۶کیلومتر در جنوب غرب علاقه باولی در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۲ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باغی: کوتلیست بفاصله ۷/۵کیلومتر در جنوب پلخمری متصل سرك مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۴۶ دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۲ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باك علاقه داری درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۴ جاجی میدان مربوط حکومتکلان خوست در حوزه ولایت جنوبی میباشد.

باکرخیل: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطانخیل در علاقهٔوردگ مربوط حکومتکلان لهوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۳ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

باگال گروم: قریه ایست بفاصلهٔ ۷۲کیلومتر در شمال قلعه اسمار کوهستانی در علاقهٔاسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۱۸ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۸ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باگت: قریه ایست بفاصله ۳۹کیلومتر در جنوب قریه شینکی متصل دریای هوتك مربوط قلات غلزائی ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۱۸ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۶ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باگی ریگ: ریگستانیست در شمال مشرق گلاب ناور در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالا باغ: قریه ایست بفاصله ۶/۵کیلومتر در جنوب غرب قریه بلولی در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۲ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. بالا بلوك: علاقه داری درجه ۲ بوده و مستقیما بحکومت اعلی فراه ارتباط دارد حدود این منطقه از طرف شمال و شرق بعلاقهٔ کوهستانی غور و برخی به علاقهٔ گلستان و از طرف شمال بجبال غور و شین دند هرات و از سمت غرب بعلاقه‌داری خاك سفید و مرکز حکومت اعلی فراه و از ناحیهٔ جنوب بحکومتی بکواه و کوهای علاقه گلستان و خرما لق فراه محدود میباشد.

بالا بلوك در مضافات خود حاوی قریه‌های متعددیست که فراه مشهور آن عبارة است از قریهٔشیران، قریهٔ کرانی، قریهٔ کنسك، قریهٔ گنج آباد، قریهٔواله، قریهٔرباط ترکان، قریهٔبرازو، قریهٔبخش آباد، قریهٔ بوره لنگر، قریهٔشهرك، قریهٔقلعه کال، قریهٔخواجه خضر، قریهٔتیپه، قریهٔسرچشمه، قریهٔازمردان، قریهٔدشت نصرالله، قریهٔده‌سبز، قریهٔشیخ لالا، قریهٔزیر کوه، قریهٔرباط، قریهٔآب خرما، تعداد خانوارا آن تقریبا بالغ بر (۲۰۰۰) خانه است و یکباب مکتب ابتدائی در مرکز علاقه داری برای تعلیم و تربیهٔاطفال آنجا دائر میباشد. آب و هوای آن بادیگر مربوطات حکومت اعلی فراه تقریباً یکسان بوده نظر بکثرت باغهای مشجر و اراضی سرسبز در تابستان معتدل و در زمستان برف بندرت نزول نموده از برج جدی الی حوت باران زیاد می‌بارد اما در قلن شامخهٔ کوها بالخصوص از کوه (لور کوه) که نسبتا برف گیر میباشد برف بکثرت باریده الی برج جوزا دوام میکند. اراضی مناطق کوهٔباوجود پستی و بلندی سطح آن توسط چشمه‌سارها و سرخ آبها آبیاری شده و زمین‌های مزروعی قرب و جوار مرکز علاقه داری که هموار است، صلاحیت زرع و تربیهٔهرگونه نبات و اشجار را دارد حصهٔشمالی آن که دشت وسیع و خاره است بدون از مواقع بارانی گیاه و نباتی در آن نمی‌روید.

اهالی این منطقه اکثراً مالدار و زراعت پیشه بوده صنعت بافت قالین، گلیم، پلاس، جوال، نمد، خورجین، کرباس و بعضا صنعت تجاری و ساختمان دروازه‌ها از چوب چنار و توت در آنجا رواج دارد. پیداوار زراعتی اینحصه گندم، جو، جوار، ماش، خربوزه، تربوز، و شالی بوده در بعضی سالها محاصیل گندم، پنبه، شالی، ماش نسبت بدیگر غله‌ها بیشتر میباشد.

در بالا بلوك مزارهای زیاد است که مزار ملا عثمان، مزار شیخ لالا، مزار شهدای کنك، مزار خواجه خونخوار (در فراز لر کوه) از آنجمله میباشد علاوه بر اینکه مزارات متذکره زیارتگاه اهالی آن سامان را تشکیل میدهد نظر بموقعیت آن که با درختان انبوه و مناظر زیبای طبیعی احاطه شده محل تفرج و میله جای ساکنین آنجا نیز بحساب می‌آید، آبدات تاریخی آنجا عبارة از (قلعه کال) است که بصورت یك شهر مخروبهٔکوچك در ساحل جنوب فراه‌رود موقعیت دارد و نیز چندین رباط‌های مخروبه در موضع طیور اهلی و وحشی آن: مرغ خانگی کبك، بودنه، کبوتر، دراج، شائین، و عقاب میباشد، حیوانات اهلی و وحشی آن عبارةست از: اسب، گاو، گوسفند، بز، مرکب، شتر، آهو، گوسفند، و بزکوهی، پلنگ، گرگ، شغال و روباه.

دریائی درین علاقه بنام (فراه رود) وجود دارد که از جبال غررات، دره‌ها و چشمه‌های علاقهٔشهرک، تیواره، غور مشکان، پرچمن و غیره سرچشمه گرفته بعد از آمیزش با آب دره‌ها و

چشمه‌های غورات و کوه تاجیك، بعد از داخل شدن در حدود خم شاه ولایت در علاقه فراه اراضی فراء، بالا بلوك و لاش جوین را آبیاری کرده و بالا خره بـه (هـامون سـواران یـا جـهیل سیستان) میریزد. طول این دریا در حدود (۴۳۹) کیلومتر تخمین میشود، آبخیزی آن اکـثر در موقع بارندگی یعنی برج جدی و دلو صورت گرفته بعد از آن رو بقلت میگذارد.

معاونین فراه رود، اول دریـای (مـال‌مند) است کـه از مـوضع وال وئـرغر و غـیره حـصص علاقهٔ غور و کوهای گلستان سرازیر شده به فرارود می‌آمیزد، دوم دریای (ازمردان) میباشد که از جبال از مردان و رباط و آبهای بیشه و تگاب غور جریان یافته بـفراه رود مـلحق مـیشود سـوم شلاله‌ها که از وادیها و کوهستانهای شمال و جنوب مانند: آب دارستان، آب خرما، آب تخت شام و آب شورابك است که بعد از تشکیل دادن فراه رود از آن چندین نهرها منشعب و بمصرف آبیاری زمین‌های مزروعی آنجا میرسد.

کوه بالا بلوك از سلسلهٔ کوهای غورات و علاقهٔ گلستان و کوهستان متشکل گردیده و بطرف غرب امتداد دارد: قسمت شمال این کوه از علاقه غور جدا گـردیده حـصهٔ شمال ایـنمنطقه را احاطه مینماید، سپس مواضع زیر کوه، کشان: برازو، ازو، خارك، ازمردان، خرسکی و آب خرما را در برگرفته الی حوالی مرکز حکومت اعلی میرسد، درواديهای این سلسله کوه، مراتع و علف زارهای وسیعی موجود بوده بعضا اهالی و مالدارن کوچی در آنجا استقامت دارند در دامنه‌ها و دره‌های آن اقسام درخت‌های کوهٔ مانند: بادام تلخ، کسور، خنجك، آول، گز، پیاز کوهی، تمباکو و ریباس بکثرت می‌رویند، ساکنین اینحصه از محصول میوه و چوب اشجار و شکار بز وگوسفند کوهٔ استفاده نموده پوست آنرا بعد نزد باغت بمعرض فروش می‌گذارند، سـلسله کـوه مـذکور بدوحصه منقسم گردیده، سلسله جنوبی آن بکوهای علاقهٔ گلستان متصل و بطرف غرب ممتد گشته در حدود چگاب و پنج انگشت از علاقه کوهستان جدا و بساحهٔ بالا بلوك میرسد، سلسله شمالی کوه مذکور که در جنوب بالا بلوك وقوع یافته بنام لرکوه (لور کوه) موسوم است، در وسط بالاکوه دیگری بنام کوه (سفرك) وجود دارد که از سلسله کوه جنوبی بوده دشت مشهور کلاران که الی کوه کلاران و آب خرما میرسد در شمال آن واقع بوده دریای فراه‌رود از جنوب این کوه میگذرد، کوه مذکور از شمال بطرف غرب امتداد دارد. این دو سلسله در بعضی جا بهم نزدیك و ساحه را تنگ ساخته و در برخی جاها از هم دور گردیده بر وسعت اراضی می‌افزاید درین دو سلسله سیاب کوه شمالی و غربی بکواه، کوه خرمالق، کوه خیرآباد، کوه انجیران، کوه رنگی، کوه کلندزده، کوه شهدای کنسك، کوه کرجی، کوه کافر قلعه، کوه خان، کوه حسن قاق، کوه تاسربند،

کوه گرین، کوه تجرك، کوه جلوگیرك، کوه کاهدانك، اسفل کوه، کوه سلطان امیر و کوه بچه‌های بشتو و غیره شامل میباشد. کوهای مشهور دیگر این حصه که بنام‌های کوه آب خرما، کوه کلاران، کوه خواجه سربر، کوه کند صالح، کوه ازو، کوه برازو، کوه خارك و کوه واك یاد میشود سلسلهٔ آن در موضع آب خرما به کوه بچه‌های دیگر و بامتداد غرب بکوهای انار دره وصل و سپس بسر حدات ایران منتهٔو متصل میگردد.

معابر عمومی اینحصه عبارةست از: اول سرکیسکه از مرکز حکومت اعلی فراه در وسط قریه‌های مربوط تمدید گردیده مستقیما به بالا بلوك وصل میشود، دوم سرکیسکه از مواضع تل کمند، غنیمرغ، چرا، چکاب، دولت‌آباد ممتد و پس از مقاطعهٔمعبر خارك آب خرما به علاقه شین دند هرات می‌پیوندد، سوم سرکیست که از حدود رباط سیاب بسکواه از موضع کربن، گرماب، قلعه کال گذشته بموضع آب خرما هر دو راه یکجا میشود علاوه برین سه سرك عمومی که موتر و قافله بدرستی تردد کرده میتواند دیگر راه‌های خصوصی نیز از مرکز بالا بلوك راه‌های خصوصی نیز از مرکز بالابلوك بطرف علاقه‌های گلستان، کوهستان، بکواه، غورات، خاك سفید، شین دند و مرکز حکومت اعلی فراه ممتد و موجود است، راه‌های دیگری نیز وجود دارد که یك راه آن مرکز فراه بخرمالق و از آنجا به علاقهٔبالابلوك و خاشرود میرود، هکذا راه دیگریست که ار بکواه از موضع سیار و کوتل خرمالق و خیرآباد گذشته بمرکز حکومت اعلی فراه اتصال پیدا میکند. سرك‌های حصهٔشمال نسبت بجنوب کوه‌های مذکور طویل‌تر بنظر میرسد.

بالا پوتای: موضعیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه پروش در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۶ دقیقه ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاجوی: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر بطرف شمال شرق سرای خواجه در کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۸ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۶ دقیقه ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاحصار: بالاحصار قلعه جنگی است در قسمت جنوب شرقی شهر موجوده کابل بر سطح مرتفع کوه بچه‌ئی که بین ۶۹ درجه ۱۰ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۰ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

در تواریخ جزء شهر کابل و گاهٔبنام بالاحصار کابل ذکر گردیده است. بالاحصار در زمان قدیم دارای ارگ متحکم و دیوارهای قوی بوده که از سنگ بنا یافته بود این حصار از طرف جنوب

غرب به دیوار مشهور و تاریخی کوه شیر دروازه کابل التصاق یافته و تا امروز بروج و دیوارهای سنگی بالاحصار موجود و باعث دلچسبی ناظرین میگردد. در دامنه شمالی ارگ بالاحصار شهر کوچک سابق بالاحصار در سطح مرتفع قرار داشت که بادیوارهای ضخیم و بروج جنگی و خندق وسیع محاط بود، معلوم میشودکه ارگ بالاحصار مرکز سلطنتی و نشیمنگاه امراء و حکام و مخزن نقود و اشیاء گرانبهای دولتی بوده است، شهر بالاحصار مسکن مامورین و افسران و سائر مردم و دارای خانه‌ها و قصور و بازارها و حمام و امثال آن بود.

بالاخانه: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب گرشك در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۳۷ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۹ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاده: قریه ایست کوهستانی بفاصلهٔ ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۱۵ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاده: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی که از حکومتی ۱۱/۶ کیلومتر فاصله دارد.

بالاده: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب ارغنده بالا در علاقه یغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۴۷ دقیقه ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاده: قریه ایست بفاصله ۱۰/۵ کیلومتر در شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۱۴ دقیقه ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۵ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بالا غیل: موضعیست بفاصله ۲/۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز چهاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۱۲ درجه ۱۱ دقیقه ۶۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۱ درجه ۲ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست نهر بزرگی از وسط این موضع عبور مینماید که بنام «نهر بالاغیل» مشهور است و اراضی حوزه خود را آبیاری میکند، لهذا حوزه بالاغیل مشجر، مزروع، خرم و مسکون میباشد.

بالا قره: قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب دو قلعه در علاقه یهود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاکارینر: قریه ایست بفاصله ۱۶/۵ کیلومتر در جنوب غرب سرای خواجه در کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۷ دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاکران: موضعیست بفاصله ۱۶/۵ کیلومتر در شمال مرکز منجان در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۰ دقیقه ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالاکم او: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۴۶کیلومتر در شمال غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۳۵ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۲ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالامرغاب: حکومتیست درجه اول مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۵۰ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالامرغاب از حیث پیداوار قالین و پوست قره قلی خیلی شهرت دارد، صنعت قالین بافی اینجا بطرز مرو میباشد که شهرت تجارتی داشته در بازارهای خارجی اهمیت بسزائی دارد که از حیث کیفیت و نفاست درجه اول حساب میشود جنگل پسته نیز دارد که سالانه حاصلات آن بخارج صادر میشود یک باب مکتب ابتدائیه به اسم مکتب ابتدائی موری چای نیز در آنجا دائر است. فاصله مرغاب از کابل ۱۱،۳۰ کیلومتر و از هرات الی مرغاب (۲۸۱) کیلومتر میباشد.

بالا مرغاب قریه: قریه و قلعه ایست بفاصلهٔ ۸۰کیلومتر در شمال قلعه‌نو مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۱۹ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۴ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

قلعه مذکور در بالای تپه مصنوعی بزرگی که طول آن در حدود ۱۵۰ متر و عرض آن یکصد متر میرسد در حصه فوقانی آن واقع و ارتفاع آن هجده متر بوده و در وسط وادی و کنار شرقی دریای مرغاب واقعست، بالامرغاب در وقت خود موضع مستحکمی بوده و در حدود قلعه مذکور چند هزار نفر سکونت دارند.

بالامرغان: قریه ایست بفاصله ۲۰/۵ کیلومتر در جنوب شرق سبزاو مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۸ درجه ۲۰ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

بالاهیر: قریه ایست بفاصله ۳۲کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۳۷ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۸ دقیقه ۳۴ ثانیهٔعرض‌البلد شمالی واقعست.

بالثانه: قریه بفاصله ۲/۵ کیلومتر در شمال شهر شیرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۴۵ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۱ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بالده: قریه ایست بفاصله ۸کیلومتر در جنوب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۳ دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۲ دقیقه ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالغه سبز چوب: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال قلعه سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۴ دقیقه ۴۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۴۲ درجه ۳۳ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بالی خیل: قریه ایست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر بطرف جنوب مشرق قریه پیر محمدخان متصل سرك رود اسپین در نجراب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۴۷ دقیقه ۵۸ ثانیهٔطول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۹ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بام پست: قریه ایست که تقریبا در ۱۵ کیلومتری مرکز حکومت درجه ۳کشنده مربوط حکومتکلان بلخ واقع ولایت مزار شریف میباشد.

بام دره: دره ایست بفاصله ۳کیلومتر در جنوب قلعه ریخته که طرف شمال امتداد دارد مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ـ ۱۵ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بامسرا: کوتلیست بفاصله ۸کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری بامیان مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۵۲ دقیقه ـ ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ـ ۴۷ دقیقه ـ ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بامشاه خیل: قریه ایست در علاقه داری درجه اول الیشنگ متعلق حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی.

بامیان: حکومتیست در میان دامنه‌های مرکزی دو سلسله کوه بزرگ افغانستان یعنی هندوکش و بابا بین ۶۷ درجه ۲۹ دقیقه ـ ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ـ ۳۳ دقیقه ـ ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. بامیان از زمانه‌های باستان به اینطرف از نقطه نظر آئین و

آرت و صنائع مستظرفه و مراودات دارای اهمیت زیاد بوده و آثار باعظمت تاریخی و صنعتی اسباب شهرت جهانی آن گردیده است. بامیان از نقطه نظر تشکیلات اداری جزو حکومت اعلی پروان و از طرف حاکم درجه ۳ که مرکز آن خود بامیان است اداره میشود.

بامیان از نقطهٔ‌نظر آئین بودائی یکی از کانونهای بزرگ مذهبی افغانستان پیش از اسلام محسوب میشود. چون روی معبر بزرگ آسیائی سر راه هند، چنین واقع شده بود علما و دانشمندان و زوار همیشه از آن‌جا عبور و مرور داشتند و در معابد ده‌گانه آن (راهبین) بزرگ به تالیف و ترجمه کتب اخلاقی و مذهبی مشغول بودند و کتابخانه‌هائی در آنجا وجود داشت که خوشبختانه شواهد یکی آن در سال ۱۹۳۰ ع از معبد (G) نزدیکی هیکل (۳۵) متری بودا کشف شد.

مهمترین عامل شهرت بامیان چه در ادوار قدیمه و چه امروز همان مجسمه‌های عظیم الجثه بودائی است که بارتفاع ۵۳ متر و ۳۵ متراند و زوار چینی هر کدام آنها را دیده و اسباب شگفت سیاحین معاصر جهان میباشند.

علاوه بر دو مجسمه بزرگ ۳۵ متری و ۵۳ متری در فواصل میان این دو چند مجسمه نشسته هم وجود دارد که هر کدام آن از خود دسته سموچ و معبد مربوط دارد و طاق‌های آنها تصاویر رنگه منقوش و ملون بوده و بصورهٔ کافی شواهدی از آنها باقی است.

از کابل به بامیان دو راه رفته است یکی از راه دره غوربند و کوتسل شیر که موتر رواست و ۳۲۵ کیلومتر طول دارد و دیگر راه جلیز سرچشمه کوتل اونی، گردن دیوال حاجیسگسک و شهر ضحاك که تقریبا (۱۳۰) کیلومتر طول دارد و نسبت به راه اولی صد کیلومتر کوتاه‌تر است ولی موتور رو نیست و به سواری اسب باید طی شود.

بادندکی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب مرکز بلخ در علاقهٔ‌ولایت مزار شریف واقع شده است.

بانده: قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۲ چپرهار متعلق حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی.

بانده: قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب شرق جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۳ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۵ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بانده: قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال‌آباد متصل سرکیسکه بطرف چهارتخت میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۹ دقیقه ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ـ ۱۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بانده گی: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در غرب مرکز بلخ واقع و مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف واقع شده است.

بانشوی: قریه ایست بفاصله ۲۰،۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشك حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۲۱ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بانشوی ثانی: قریه ایست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشك مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۲۷ درجه ۲۵ دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۱ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بانق: قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر متصل دریای سرخ‌آب در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه ۳۵ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۹ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بانگک: قریه ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۳۳ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۹ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای: قریه ایست بفاصله ۳۲/۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه پیرمحمدخان متصل سرك در سپین دره نجراب و تگاب مربوط حکومت اعلی پروران که بین ۶۹ درجه ۴۸ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۱ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب تکزار کوهستانی در علاقه سنک چارك مربوط حکومتکلان شیرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۲ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۲ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

باباگشلی: موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شرق مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۱۴ دقیقه ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۰ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بایان: قریه ایست بفاصله ۳/۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۴۲ درجه ۱۱ دقیقه ۶۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۵۵ درجه ۲ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. سرکیکه از مرکز چاریکار شرقا جدا شده و بطرف گل بهار امتداد دارد، پیش از رسیدن بدریای غور بند و پل سعدالله از وسط قریه بایان میگذرد - بایان آب

خیلی وافر داشته و لهذا مشجر و سرسبز بوده هیچ یک قطعه خاك آن لامزروع و بی شجر دیده نمیشود. هرگونه غله باب زراعتی از قبیل گندم، جو، باقلی، جواری، پنبه، ماش، ارزن، نسك بو فرت درین جا زرع شده و بمصرف احتیاجات اهالی میرسد. اشجار میوه باب از قبیل توت، زردآلو آلوبالو و سیب نیز وجود دارد باغها و باغچه‌های انگوری بکثرت موجود است. هوای آن گواراست لکن آب نسبت بدیگر مناطق شمالی مزیت نداشته و قابل ستایش نیست.

بایری غار: کوهیست در جنوب قریه شینسکی بارتفاع تخمین ۵۱۳ متر در علاقه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۲۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای سکی دشت: دشتیست در غرب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۳۲ دقیقه ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۵ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای لغ: قریه ایست در علاقه دای چوپان مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۴۷ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۱ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای محمدبیك‌چاه: موضع چاه داریست بفاصله ۱۸/۵ کیلومتر در شمال کهسان متصل سرکیسکه بطرف گلران میرود در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۱۷ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۸ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بای نظر: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال مرکز رستاق متصل سرك مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۴۵ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۱۳ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بایه دشت: دشتیست در جنوب شرق قلعه چخا تور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۱۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۶۲ درجه ۴۲ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیچی دران: کوهیست در شمال غرب شهر فراه بین ۶۲ درجه ۱ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۳ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ببر: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ از رو ولایت جنوبی .

ببر: قریه ایست بفاصله ۴۳ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت

درجه اول خوگسیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۴۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بت: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال مرکز منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۴ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۹ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بت پرستی: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شمال شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بتخاك: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقهٔخوگسیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۱ دقیقه ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بت خاك: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر بطرف شرق شهر کابل مربوط حکومت بگرامی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۲۰ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست، بتخاك بطرف مشرق بگرامی واقع و اراضی آن بواسطه یك بندیکه بنام (بند خورد کابل) مشهور است آبیاری میشود.

در بتخاك عمارات و باغ قشنگ که در عصر اعلیحضرت امیر حبیب الله خان‌آباد گشته است موجود میباشد و یك عمارت گمرك در آن نیز اعمار گردیده است.

بتخاك موضع مهمی است که در خط سرك کابل و مشرقی واقع بوده اهالی آن به زراعت و مالداری مصروفیت دارند.

بت خاك: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه ۳۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمال واقعست.

بت خانه: موضعیست بفاصله ۵/۵ کیلومتر در شمال غرب آرامتل مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۳ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۶ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بت خانه: کوتلیست بفاصله ۳۹/۵ کیلومتر بطرف شمال غرب مرکز غوربند مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۲۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بت سر: موضعیست در جنوب قلعهٔشرتان در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۱۴ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۷ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بتن: قریه ایست بفاصله ۱۳/۵ کیلومتر در غرب قریه اچین در علاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۹ دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بته شاه: قریه ایست بفاصله ۶/۵ کیلومتر در غرب شهر فیض‌آباد نزدیك سرك مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۳۱ دقیقه ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بتی: قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه حوض شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۷ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۴۰ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بتی زاری: قریه ایست در حکومت درجه ۳ که مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف میباشد.

بتی کوت: علاقه‌داری ایست درجه ۳ کشنده که مربوط حکومتکلان شنوار است اراضی آن هموار و غیر کوهستانی بوده در تابستان بسیار گرم نمیباشد و در زمستان چون برف باری ندارد معتدل است پیداوار عمده زراعتی بتی کوت عبارهٔ از گندم، جو، جوار، نیشکر، پنبه و ماش میباشد از اشجار مثمر بجز توت دیگر نوع درخت در آن جا پیدایش ندارد درخت گز هم بوفرت دیده میشود. حیوانات اهلی آن عبارهٔ از گاو، بز، گوسفند، اسب مرکب و گاومیش است. از حیوانات وحشی تنها گرگ پیدا میشود.

بتی کوت: قریه ایست بفاصله ۳۲/۵ کیلومتر در جنوب مشرق جلال‌آباد مربوط حکومت مهمند دره ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۰ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست. و تعداد خانه‌وار بیشتر از هزار میباشد.

بجر کشته: قریه ایست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر در شمال غرب قریه چهار برجك مربوط چخارنور حکومت اعلی فراه که بین ۶ درجه ۴۸ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۲۳ دقیقه ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بجر کشته ثانی: قریه ایست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر در شمال غرب قریه چهار برجك متعلق

حکومت درجه اول چخارنسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۳ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچ: قریه ایست بفاصله ۲/۵ کیلومتر در شمال قلعه بارپنجه درعلاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۸ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۴ دقیقه ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچ: قریه ایست در جنوب غرب شرتان در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۱۴ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۴ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچای: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال شرق چهاردهٔدر علاقه قره‌باغ متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۱۰ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۴ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچو: قریه ایست بفاصله ۸/۵ کیلومتر در شمال غرب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۴ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۳ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچوخیل: موضعیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب قلعه رسول خان در علاقه کامرانی مربوط حکومت درجه اول کتواز حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۰ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچه رابید: قریه ایست بفاصله ۳۴/۵ کیلومتر در جنوب غرب نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۲۰ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بچی گرام: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ کامدیش (لندی سین) متعلق حکومتکلان کنسرها ولایت مشرقی موقعیت داشته مسافه از مرکز اسمار ۸۱ کیلومتر است.

بحرآباد: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در غرب قریه بهود خاص مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۲۴ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخ: کوتلیست در جنوب قریه خشك‌آب بفاصله ۲۸ کیلومتر از مرکز خنجان متعلق حکومت درجه ۲ دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۱ دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه ۲۲ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخت‌آباد: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه شین دند مربوط

حکومتکلان غوربان ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۳ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بختگان: قلعه ایست بفاصله ۴/۵ کیلومتر در شمال ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۳۸ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۸ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بُختیار: قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب جلدك در علاقه ترنك و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۲۶ دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۰ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بختیاری: موضعیست بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه ۱۷ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۷ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخچه بند: موضعیست بفاصله ۷۴ کیلومتر در شمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخرسك: قریه ایست بفاصله ۵۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه خنک در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۰ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخش‌آباد: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق قریه دولت‌آباد در علاقه بکوا خاشرود مربوط حکومت اعلی (فراه) که بین ۶۲ درجه ۴۶ دقیقه ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۲ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بخشی خیل: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ بگرام حکومت اعلی پروان که از مرکز حکومتی محلی ۲ کیلومتر فاصله دارد.

بخشی کلی: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمدخان متصل سرك مربوط حکومت درجه اول کتواز حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۶ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بد: قریه ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند پهلوی سرکیسکه بطرف شبر میرود مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۲۵ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۵ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدب: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب قریه خجوه در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۳ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه ۱۵ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدخشان: یك حکومتی اعلی افغانستان است که در سمت شمال ولایت قطغن بخط طول‌البلد شرقی تخمین ۷۰ درجه ۴ دقیقه ۳۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی و ۳۶ درجه ۵۵ دقیقه ۱۶ ثانیه و همچنین بین ۷۱ درجه ۱۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۹ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدخشان از جانب شمال بدریای آمو ـ از طرف غرب بولایت قطغن ـ از سمت جنوب به هندوکش و از جهت مشرق به چترال و ترکستان شرقی محدود است. دریای پنج که دریای (امویه) نیز گفته میشود در جوار آن جریان دارد. در بدخشان یك سلسله کوهای مرتفعی موجود است که در دامنه آنها دره‌ها و وادیهای خرم و سرسبزی زیبائی طبیعی وجود دارد. آب و هوای این منطقه در تابستان خیلی سرد بوده و معابر کوهستانی آن تماماً از برف مستور و دریاهای آن کاملا منجمد میباشد. بنا به کثرت اشجار باران زیادی در آنجا می‌بارد بدخشان از حیث معادن هم خیلی غنی بوده مخصوصا معادن نمك، یاقوت، بلور خالص، زغال سنگ، طلا، مومیا، زاج، شنگرف، لاجورد، گوگرد و سرب موجود است.

لعل بدخشان در قرون وسطی در ممالك اسلامی شهرت عمومی داشته و دردوارین اکثر شعرا ذکر شده است. معادنیکه از آن لعل برمی‌آید به خارج بدخشان خاص، در شفنان به ساحل طرف راست دریای آمو بوده است (مارکو بو لوسیاح) نیز وجود آنرا تصدیق نموده. علاقه که لعل از آن استخراج میشد درین وقت به تاجیکستان متعلق است. لاجورد بدخشان مانند امروز در قرون وسطی نیز شهرت داشت، معادن آن در مجرای علیای کوکچه واقع و تجارت آن منحصربحکومت است.

در بدخشان اقسام میوه و خوراکه پیدا میشود پیداوار عمده زراعتی آن عبارة از گندم، جو، نخود، باقلی، کوکنار، وزغر میباشد اراضی زیادی للی کاری میشود لکن در برخی مناطق اراضی آبی نیز وجود دارد. امتیاز عمده‌ئی که اراضی بدخشان دارد این است که در زمین‌های للمی آن هرگونه نباتات زرع شده میتواند ـ در علاقه‌های جرم بهارك، زردبو، شکمش، و شغنان هرنوع میوه موجود بوده مخصوصا سیب بهارك و رستاق شهرت زیاد دارد. آب و هوای بدخشان از هر حیث صحی و خوشگوار میباشد. لذا درین منطقه امراض هم کمتر به نظر میرسد.

از جمله مواشی اهلی مخصوصا بز، گوسفند، اسپ، گاومیش در بدخشان تربیه میشود یکنوع گاومیش که خش گاو گفته میشود درین منطقه بکثرت پیدا میشود و از موی دم آن پشه پران (چوری) ساخته میشود.

گوسفند نوع کدی در بدخشان مشهور است در جنگلهای بدخشان از حیوانات درنده شیر، پلنگ، خرس پیدا میشود هکذا در علاقه درواز گرگ، روباه، خفك که پوست آن نفیس و از امتعه تجارتی و قیمتی میباشد وجود دارد پسته و بزغنج در نواحی رستاق و درواز بکثرت موجود است.

در حصص هموار جرم و مواضع بلند و مرتفع آن شقاقل به وفرت موجود میباشد این نبات در طب اهمیت زیادی دارد. بنفشه و سماروغ در جمیع نقاط بدخشان پیدا میشود در توابع بدخشان خصوصا زردیو زرشك زیادتر پیدا میشود (کور) که از نباتات طبی بوده و خیلی مفید ثابت شده و برای خوراکه به حیث سبزی نیز از آن استفاده مینمایند در بسا نقاط بدخشان یافته میشود.

در حکومت اعلی بدخشان حکومات و علاقه داری‌های ذیل متعلق است.

۱ ـ حکومت درجه ۲ جرم که شامل دو علاقه‌داری بوده یکی علاقه‌داری درجه ۳ بهارك دیگر علاقه‌داری درجه ۳ کران و منجان.

۲ ـ حکومت درجه ۲ درواز که علاقه‌داری درجه اول خواهان نیز به آن مربوط است.

۳ ـ حکومت درجه ۳ اشکاشم که علاقه داری‌های درجه ۲ زیباك و علاقه داری شغنان به آن ارتباط دارد.

۴ ـ حکومت درجه ۳ کشم.

۵ ـ حکومت درجه ۴ واخان.

۶ ـ علاقه‌داری درجه ۲ راغ.

۷ ـ علاقه‌داری درجه ۲ شهر بزرگ.

همچنین مکاتب ذیل در علاقه‌های مربوط بدخشان دائر است.

۱ ـ مکتب ابتدائی کشم ـ واقع قبر شاه.

۲ ـ مکتب ابتدائی جرم ـ واقع مرکز حکومت جرم.

۳ ـ مکتب ابتدائی شهران خاش ـ واقع شهران حکومت جرم.

۴ ـ مکتب ابتدائی بهارك جرم.

۵ ـ مکتب ابتدائی شغنان واقع علاقه داری شفغان.

۶ ـ مکتب ابتدائی درواز ـ واقع مالقی حکومت درواز میباشد مرکز حکومت اعلی شهر فیض‌آباد بوده که ارتفاع آن از سطح بحر ۳۵۰۰ فت (۱۰۷۷) متر و مسافه آن از کابل مرکز افغانستان ۷۳۹کیلومتر میباشد.

بدراس: کوهیست در جنوب شرق قریه شش برجه در علاقه باغیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۹ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و تخمین ۳۴ درجه ۳۳ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدرزئی: قریه ایست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب غرب پروش در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۶ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۰ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدری: دریائیست در شمال غرب فارسی مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۲ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۲ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدك: قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال مشرق ناوزك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۴۹ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۹ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدکك: دره ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۴۵ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۷ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدل زائی: قریه ایست بفاصله ۱۵کیلومتر در شمال شرق قلعه حمیدخان در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۱ درجه ۶ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدلوك: قریه ایست که در حکومت درجه ۴ کامدیش یا (لندی سین) مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی موقعیت دارد.

بدود: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ شغنان مربوط حکومت درجه ۳ اشکاشم متعلق حکومت اعلی بدخشان.

بدور: قریه ایست کوهستانی بفاصلهٔ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه روان در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۴ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه ۲۰ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال قریه زرغون شهر نزدیك سرك در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۷ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر درجنوب غرب قریه رسول‌خان درعلاقه کوران مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۵ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۱ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی آباد: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ‌السراج در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۶ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۴ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی راز: قریه ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شرق قلعه سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۲۱ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۳ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی غندی: تپه ایست در جنوب شرق قلعه حمیدخان در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۸ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی کوه: قریه ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کف در علاقهٔ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۹۰ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۱ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدی گال: شیله ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال مرکز اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۳۲ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۲۳ دقیقه ۳۸ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدین: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۵ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲ دقیقه ۱۲ ثانیهٔ‌عرض‌البلد شمالی واقعست.

بدیوه: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب آرامتل نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۰ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۳ دقیقه ۱۳ ثانیهٔ‌طول‌البلد شمالی واقعست.

برآباد: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق چوکی در علاقهٔ حکومتکلان کنسرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۵۰ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۱ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برات‌میرقاسم: قریه ایست از مربوطات علاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنسکی ولایت کابل.

براره: قریه ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق قریه خیرآباد متصل دریای «وردج» در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۰ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

براز آب: قریه ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه آق کنید در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۱۲ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۸ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برازو: قریه ایست در علاقه‌داری درجه ۲ بالابلوك مربوط حکومت اعلی فراه، مسافه از مرکز علاقه داری ۲۳ کیلومتر میباشد.

براگند: تپه ایست در شمال قریه عبدالرحمن در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۷ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۵ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برالا: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در غرب جمرود در علاقه قره‌باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه ۵۶ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۹ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بران‌آباد: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۷ دقیقه ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۶ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بران خیل: قریه ایست بفاصله ۷/۵ کیلومتر در جنوب مرکز چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۷ دقیقه ۴۷ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۴ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برای قلعه: قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال شرق قریه شیوه نزدیك درهٔ مزار در علاقه حکومتکلان کنسرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۵ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۰ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بربج: قریه ایست بفاصله ۴۰/۵ کیلومتر در جنوب شرق چهار برجك متصل رود هلمند مربوط چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۲۶ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۸ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بربر: قلعه ایست بفاصله ۱۶/۵ کیلومتر در جنوب شرق خان‌آباد در علاقه دولت‌آباد مربوط ولایت قطغن که بین ۶۶ درجه ۴۵ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۱۵ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بربیر: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقه خوگسیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۲ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۶ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برپای: دریائیست بفاصله ۶۹/۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز حکومتی درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۴۱ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۱ دقیقه ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برتخت: قریه ایست بفاصله ۸/۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومتی درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۳ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۶ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۴ قادس مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات.

برج: قریه ایست بفاصله ۲۸/۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات متصل سر کیسکه بطرف غوریان میرود در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۵۵ دقیقه ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج امان: قریه ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۴۴ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۷ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج پای: قریه ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه رخه در علاقه مشك در علاقه حکومتکلان دایزنسکی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۱۶ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۰ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج تاجرمن: خرابه ایست بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در شمال غرب مرکز شهرك مربوط

حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۴۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۸ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج توپخانه: قریه ایست بفاصله ۱۰/۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز زیباك مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۱۷ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۳ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج شیران: قریه ایست بفاصلهٔ ۱/۵ کیلومتر در جنوب مرکز بلخ که در حوزهٔ حکومتکلان بلخ واقع و از توابع ولایت مزار شریف میباشد.

برج عبدالله: تقریبا در (۶۰۰) متری قلعه بگرام مربوط حکومت اعلی پروان سمت شمالی در موضعی که دریای غوربند بدریای پنجشیر میریزد، سنگلاخ بلندی دیده میشود که عموداً به سمت شمال و غرب این رودخانه خم گردیده و با نشیب تندی جانب شرق بطرف ساحل راست دریای پنجشیر فرود می‌آید این سنگلاخ را دیواریکه بدور آن از خشت خام کشیده شده بود (تا امروز آثار آن دیده میشود) مستحکم نگه میداشت که سد طبیعی را تشکیل میداد.

تنها طرف جنوب و شرق این حصار خندق عریضی حفر شده و حمله مهاجمین را مانع میشد و موضع مذکور را بصورت یك شهر مستحکم یاقشله عسکری محافظت مینمود. این شهر را متخصصین حفریات بنام (شهر جدید شاهی) یاد میکنند و چنان تصور میرود که این شهر در زمان سلاطین یونانی آباد گردیده باشد زیرا بروی خشت‌های آن حرف (تیتای) یونانی نقش است و نیز طرح حفر خندق و دفاع از آب که از پیشرو و دیوار برج عبدالله ظاهر میشود خصوصیات تام و قرابت زیادی یا تعمیرات یونانی‌ها دارد.آبادی برج عبدالله بر فراز سنگلاخ از نقطه نظر سوق الجیشی اهمیت بزرگی داشت، زیرا یکطرف این موضع برای مراقبت اهالی موقعیت خوبی داشت و از طرف دیگر راه‌های بزرگ عبور و مرور را از قبیل خاواك (اسکندریه غزنه) و جلال‌آباد (ناگارا دیونی) پارو بامیزاد، یعنی راهیکه باختر و تمام صفحات غرب را با پارو بامیزاد و هند ملحق میساخت کنترول و محافظت مینمود.

خلاصه این اردوگاه، پایتخت سیار امپراطوری و مرکز ثقل و نیروئی بود که جنبش و فعالیت بزرگی از آن سرچشمه میگرفت. قراریکه مورخین ارقام میدارند و حفریات ظاهر ساخته است، قلعه بکرام (شهر جدید شاهی) تخمین دو قرن پیش از (هیوان تنگ) متروك گردیده بود.

هیوان تنگ در کتاب خود می‌گوید: (درین منطقه باد چنان بشدت می‌وزد که پرندگان نمیتوانند بر فراز سلسله کوها پرواز نمایند) ازین عبارة بر می‌آید که بگرام از حیث باد تند خود

معروف بوده و حقیقتا پرندگان از روی اجبار بر روی تالابهائیکه از رودخانه‌ها تشکیل میگردد نشسته و نشاط خاطر شکاریان را فراهم مینماید، یعنی شدت وزش باد کماکان باقیست.

برج عیاران: قریه ایست که بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب مرکز بلخ واقع و از مربوطات حکومتکلان بلخ و متعلق ولایت مزار شریف میباشد.

برج قلعه: قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه زائدآباد بد لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج گرده: خرابه ایست بفاصله ۹۷ کیلومتر در جنوب چخارنسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۵ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲ دقیقه ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج گل جان: برجیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال غرب مرکز چاریکار متصل سرك مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۲۵ درجه ۳ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج لار: برجی است بفاصله ۸۷ کیلومتر در شمال مرکز علاقه چخارسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۱۱ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۱ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برج: موضعیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق صمدخان کلی در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۷ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۵۷ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برزاری: دریائیست بفاصله ۵۵ کیلومتر در جنوب شرق برجمان در علاقه گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکواه متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه ۱۴ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۸ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و برودسپی وش میریزد.

برزل پیك: کوهیست در جنوب قریه اتمان در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۵ دقیقه ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

برزین: کوتلیست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر در شمال قریه سدی گل در نورستان مربوط ولایت مشرقی که بارتفاع تخمین ۴۶۳۷ متر بین ۷۱ درجه ۲۳ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۴ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

برسری: قلعه ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال رود یخ در علاقه راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۲ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۴ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برشرتگاب: نهریست بفاصله ۶۲/۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه برجمان که به رود غور میریزد در علاقه بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۳ درجه ۲۶ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برغنك: قریه ایست بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات در علاقه گذاره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۲۴ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۴ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برغنه تل: قریه ایست بفاصله ۱۵/۵ کیلومتر در غرب قلعه اسد در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۲۴ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵ دقیقه ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برفك: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ خنجان متعلق حکومت درجه ۲ دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن.

برقی: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در غرب پای کوتل در علاقه دایزنسکی متصل شیله آق زرت مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ـ ۳۹ دقیقه ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برك: قریه ایست بفاصله ۲۴/۵ کیلومتر در شرق مرکز حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۱ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ـ ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

برك: قریه ایست که در ۲۹ کیلومتری مرکز حکومتی درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقعست.

برك: قریه ایست بفاصله ۲۰/۵ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه متصل دریای پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۳۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکاه: کوهیست در شمال شرق قریه خوگسیانی بارتفاع تخمین ۲۳۶۶ متر در علاقه کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجهت ۱۶ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۱ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برك ریگ: میدانیست که در جنوب مشرق قریه دختران در علاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۲۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۳۹ دقیقه ۳۶ ثانیه تخمینا عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکندی: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال قلعه چغه‌سرای در علاقه پیچ دره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ـ ۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ـ ۵۵ دقیقه ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکنر: اسمار دیده شود.

برکوت: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۵۴ کیلومتر در شمال مرکز اسمار متصل سرك مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۳۲ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکوت: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قریه شیوه دوگی مربوط حکومت اسمار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۵ دقیقه ـ ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۰ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکه: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه مسافه از مرکز حکومت ۵/۵ کیلومتر میباشد.

برکه: علاقه داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه ۳ نهرین و از توابع حکومتکلان پلخمری است که در حوزهٔ ولایت قطغن واقع بوده و بر خط ۶۸ درجه ۵۸ ۳۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه ـ ۳ دقیقه ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد حدود اینمنطقه از جهات شرق، غرب، و جنوب بمرکز و مربوطات حکومت محلی نهرین و از طرف شمال به معبر عمومی بغلان پیوسته و فاصلهٔ آن از مرکز حکومت مذکور تقریبا ۱۷/۵ کیلومتر است.

درین علاقه قریه‌های متعددی وجود دارد که تعداد خانوار آن در حدود (۲۵۰۰) خانه تخمین میشود، بعضا قسمت‌های اینمنطقه کوهستانی بوده در دامنهٔ کوهای آن تپه‌های خاکی و زمین‌های صالح الزراعه وجود دارد که در آن زراعت للمی بخوبی بعمل می‌آید دیگر حصص هموار و قابل کشت بوده برخی لامزروع و بائر است، زمین‌های خاره که تحت زرع نیامده صرف در اوقات بارندگی از زراعت و علف‌زارهای آن استفاده میشود. آب و هوای آن در تابستان و زمستان تقریبا معتدل بوده سرمای شدیدی ندارد مقدار بارندگی در هر سال تفاوت داشته و یکسان نیست، چشمه سارهای که از تپه‌ها و نقاط مرتفع سرازیر میشود برای آبیاری زمین‌های زراعتی کمك شایانی مینماید.

در باغهای آنجا اشجار سیب، ناك، شفتالو، زردآلو، و از اقسام گلها گل پتونی بیشتر در اراضی للمی بعمل می‌آید اضافه از احتیاج آن گندم، جو، جوار، زغر بوده اینمحصول چون بیشتر در اراضی للمی بعمل می‌آید اضافه از احتیاج آن در برخی جاها بفروض میرسد. از نوع سبزیجات در بعضی جاها بادنجان، کچالو، زردک پیدایش دارد در تپه‌ها و دامنه‌های جبال شرقی اینحصه جنگل‌های اشجار پسته و ارچه بکثرت موجود بوده اهالی بجمع و ذخیره و فروش آن می‌پردازند، پیشهٔ اهالی غالبا زراعت و مالداری بوده رمه‌های گوسفند را در مراتع آنجا بغرض تجارت تربیه مینمایند و هکذا یك تعداد اسپ‌های دوند و خانه‌زاد برای بزکشی در مواقع میله‌های ملی تحت توجه و تربیه گرفته میشود.

طیور وحشی آن عبارة از: کبك، قاز، مرغابی است که در ایام زمستان اهالی بشکار آن‌ها می‌پردازند.

سرك عمومی این منطقه همان سرك خان‌آباد است که بعلاقهٔ نهرین پیوسته و راهای خصوصی دیگر نیز مانند راه اشکمش وجود دارد که علاقه داری (برکه) را با حکومت محلی نهرین متصل می‌سازد.

در مرکز علاقه‌داری مدرسه‌ئی بنام مدرسهٔ (قاری ملول) دائر است که طلبه برای کسب علوم دینی در آنجا اشتغال دارند.

برکه: قریه ایست که بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق قلعهٔ سنگ ماشه در علاقهٔ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بر خط ۶۷ درجه ۱۸ دقیقه ۴۳ ثانیهٔ طول‌البلد و خط ۳۳ درجه ۱۷ دقیقه ۱۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکه: کوتلیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب قریه ملاسرکی خان در علاقه معروف ارغنستان مربوط ولایت قندهار بارتفاع تخمین ۲۴۲۴ متر که بین ۶۷ درجه ۳۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۱۸ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکه دارسر: کوتلیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه‌زاده در علاقه خوگسیانی مربوط ولایت مشرقی بارتفاع تخمین ۴۵۵ متر که بین ۷۰ درجه ۱۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکی: قریه ایست بفاصله ۱۰/۵ کیلومتر در غرب مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۵۸ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳ دقیقه ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

برکی: قریه ایست در حوزهٔ حکومتی درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنسگی متعلق بولایت کابل.

برکی: قریه ایست سرسبز درگوشهٔ شمال غرب کابل، درین منطقه باغهای انگوری وفواکه مختلفه بکثرت وجود دارد، این قریه سابق بحکومت ده سبز مربوط بود ولی در اخیر سال ۱۳۲۶ به بلدیه کابل مربوط گردید. اهالی آن باغدار و زراعت پیشه میباشند.

چون این منطقه بر جاده بزرگ که جانب شمال مملکت میرود واقعست لذا تانك تیل بطرول در آنجا موجود و باغ بالاکه در سابق باغ عالی و مهمی بود و اکنون آثار عمرانی آن باقی است در انجام شمالی آن واقع میباشد فاصله آن الی بی‌بی‌مهر و مرکز حکومتی ۳½کیلومتر بوده و ازکابل ۵½کیلومتر فاصله دارد. انگور برکتی شهرت زیادی داشته و نه‌تنها مصارف اهالی مرکزکابل را تسکافو مینماید بلکه مقدار زیادی بهند و پاکستان هم صادر میشود.

برکی برك: شهریست بفاصله ۱۱/۵کیلومتر در شمال شرق برکی را جان متصل سرك که مقر حکومتی کلان لوگر میباشد (مربوط ولایت کابل) که بین ۶۸ درجه ۵۸ دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۷ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. در برکی برك طایفهٔ اورمر زندگانی دارند و اهالی آن به لسان پنبتو و دری تکلم میکنند مرکز حکومتکلان هم در آنجا میباشد در برکسی برك دو باب مسجد جامع موجود است که یکی آن مشهور به نام مسجد قاضی و دیگری بنام مسجد حضرت آخندجی صاحب علیه الرحمه شهرت دارد و در هر دو مسجد از طرف مدرسین علوم مذهبی تدریس میشود. مزارات ذیل در برکی برك مشهور میباشد: مزارات حضرت آخندجی صاحب که آن را بعضی کاکو صاحب می‌نامند، مزار شیخ حسن صاحب واقع ده شیخ برکی، مزار مولانا محمد عثمان صاحب علیه الرحمه، مزار میر مسعود صاحب علیه الرحمه و مزار شیخ عبدالرحمن صاحب علیه الرحمه، در برکی برك یك باب مکتب ابتدائی نیز موجود است.

برکی راجان: قریه ایست بفاصله ۱۱ در شمال غرب مرکز حکومتی کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۵۴ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۶ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی و از مرکز حکومتی کلان تخمینا ۶کیلومتر واقعست. درین جا یك باب مسجد جامع وجود دارد که بنام مسجد دروازهٔ کلان مشهور است. مزارات معروفی نیز درین قریه موجود میباشد از قبیل مزار: شاه ابوالفتح علیه الرحمه یك تن از تابعین کرام و مزار جناب ابو الشاه علیه الرحمه و مزار حضرت میانجی صاحب.

یك باب مکتب رسمی هم در سال ۱۳۱۴ درین جا تاسیس گردیده.

برگام: دره ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال مرکز اسمار مربوط ولایت مشرقی ممتد بطرف شمال غرب بین ۷۱ درجه ۲۲ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برگ زرد: قریه ایست بفاصله یك کیلومتر در جنوب قریه (بریان پنجشیر) مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه ۱ دقیقه ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۰ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

برگمال: قریه ایست در حوزهٔ حکومت درجه ۴ کامدیش (لندی سین) مربوط حکومتکلان کنسرهای ولایت مشرقی قریه مذکور از مرکز حکومت ۲۹ کیلومتر فاصله دارد.

برگه: خرابه ایست بفاصله ۳۶/۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومتکلان شیرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۲۴ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۹ دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برگی: موضعیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال قلعه اسد در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۳ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۷ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برلك: قریه ایست بفاصله ۱۵/۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه جانی خیل متصل سرك مربوط حکومت درجه اول کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۳۴ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۳ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برلك ثانی: قریه ایست بفاصله ۱۷/۵ کیلومتر در جنوب غرب جانی خیل متصل سرك مربوط حکومت درجه اول کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ـ ۲۳ دقیقه ـ ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۷ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برم بالوکری: کوتلیست بفاصله ۶۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه سدی گل مربوط ولایت مشرقی بارتفاع تخمین ۳۴۴۵ متر که بین ۷۱ درجه ۳۶ دقیقه ـ ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۰ دقیقه ـ ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برمك: قریه ایست که بفاصلهٔ ۳۲ کیلومتر در غرب مرکز بلخ واقع و مربوط حکومتکلان بلخ در ولایت مزار شریف موقعیت دارد.

برمل: در تشکیلات اداری عبارة از علاقه‌داری درجه اول است که متعلق حکومتکلان ارگون مربوط ولایت جنوبی میباشد.

برمل به سمت جنوب شرق ارگون موقعیت داشته از طرف شرق بعلاقه (خط سر حدی) از جانب غرب به علاقه‌داری سروبی مربوط حکومتکلان ارگون و از جنوب غرب به علاقه‌داری گومل متعلق حکومتکلان ارگون محدود شده است.

برمه: کوتلیست بفاصله ۲۲/۵ کیلومتر بطرف شمال غرب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۱۸ دقیقه ـ ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۷ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برناباد: قریه ایست بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شمال مشرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۳۵ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برنجی رود: نهریست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال قریه گنده‌لك مربوط ولایت هرات بین ۶۱ درجه ۵۸ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۱ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی جریان دارد.

برنجی کوتل: کوتلیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال شرق مرکز اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۱۵ دقیقه ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برنگ: دشتی است در جنوب غرب مرکز فراه که بین ۶۱ درجه ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

برنگك: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه متصل سرکیکه بطرف شین دند میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۰ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برنوزاد: قریه ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال غرب مرکز حکومتی درجه ۲ نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۲۱ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۷ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

برور: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شمال غرب چوکی در علاقه حکومتکلان کنسرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۹ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۶ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بره: شیله ایست بفاصله ۲۹/۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری ارغنستان مربوط ولایت

قندهار که بین ۹۷ درجه ۲ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۴ دقیقه ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بره: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قریه شنوار در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۱۷ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۸ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بره چمانه: قریه ایست بفاصله ۳/۵ کیلومتر در جنوب قریه سدی گل متصل دریای کنسر در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه ۲۳ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۹ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بره گنه: قریه ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب چهل خانه متصل سرکیسکه بطرف قندهار میرود، در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار بین ۶۶ درجه ۲ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۶ دقیقه ۳۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بره ملك: قریه ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال غرب تکزار در علاقه سنگچارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۱۲ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بری: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۲۰ دقیقه ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۲ دقیقه ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بری آس: کوهیست در شمال غرب نادعلی مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۰ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بریالی: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قریه شیوه در علاقه کنسرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۶ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۵ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بریز: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال قلعه بارپنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲۹ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۹ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزاریق: موضعیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در غرب مرکز شورتپه مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۴۹ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۰ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزاری: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شرق مرکز حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۷ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزبر: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب مرکز بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۲۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزدره: قریه ایست کوهستانی بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر بشمال غرب قریه خواجه غار مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۸ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزرتو: کوهیست در جنوب مرکز بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۲۱ دقیقه ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزگیران: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب مرکز اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۳۰ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۷ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بزمل: کوهیست در شمال مشرق قریه رخه در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۲۵ درجه طول‌البلد شرقی و ۵۵ درجه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بزین: قریه ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه روان در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۱ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه ۲۰ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بسب: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب قلعه زرنی در علاقه بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه ۹ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بست: ساحل چپ رود هلمند (در ملتقای هلمند و ارغنداب) خرابه‌های شهر کهن و تاریخی (بست) دیده میشود که یکی از مراکز مهم مدنیت قدیم این سرزمین بوده و در ادوار کهن (اوایل قرن ۶ مسیح) شهرت بسزائی داشته و بعد در اسر قشون کشی‌های اعراب موقعیت مهم مسلمان‌ها گردیده و در مقابل کابل شادمان مقاومت شدیدی می‌نمود.

از آن پس شهر (بست) تا زمان سلاطین غزنوی شهرت سابقه خود را از دست داده بود ولی در زمان غزنوی‌ها باوج ترقی و تعالی رسیده مخصوصا باغها و اشجار میوه‌دار از قبیل زردآلو، انگور، شکرپاره، خرما، خربوزه و تربوز درین منطقه بکثرت وجود داشت.

تجارت (بست) بسیار بارونق بود، برروی دریای هلمند پلی از قائق‌ها ساخته شده بود که بوسیله آن قافله تجارتی، اهالی و مردم راه نورد از آن عبور نموده به (بست) میرسیدند.

شهر (بست) نسبت به تمام مربوطات مشرقی سجتان (سیستان) بزرگترین شهر بوده مال التجاره هند در بازارهای آن عرضه میگردید و از آنجا به دیگر نقاط مملکت برده میشد، و غالبا سوداگرانی درین‌جا زندگانی مینمود که با هند تجارت داشتند. در شهر (بست) مسجد جامع و نفیسی بنا و در اطراف آن بازارهای وسیع و بزرگی انشاء یافته بود که مال التجاره در آن بکثرت روی هم میریخت. بلافاصله تقریبا یکنیم فرسخ (۹ کیلومتر) از شهر در کنار جاده که بطرف غربی ممتد است. اردوگاهی به بزرگی یك شهر کوچك‌آباد شده بود که اکنون خرابه‌های آن کشف گردیده است و بنام (لشکری بازار) شهرت دارد بست مرکز (شاه‌راه)، بین خراسان و بلوچستان و هند بود. بست علاوه برینکه از حیث تجارت و عسکری شهرت خاصی داشت مردان فاضل و دانشمندان بزرگی را نیز در آغوش خود پرورده که هر کدام از رجال برازنده فرهنگی کشورماست. بست تقریبا باندازه (۱۲۵) کیلومتر بطرف غرب قندهار و بفاصله (۸) کیلومتر بطرف جنوب شرق شهر گرشك واقعست که پل دریای هلمند آنرا بقندهار وصل میکند و اکنون برروی این دریا پل بزرگ و مستحکمی ساخته شده که عبور و مرور را سهل‌تر کرده است.

بستان: بندریست بفاصله ۴۹ کیلومتر در جنوب غرب مرکز چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۴۸ دقیقه ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۴۲ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسته: قریه ایست بفاصله ۶/۵ کیلومتر در جنوب مرکز میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۵ دقیقه ۱ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسرنگ: موضعیست بفاصله ۸۸/۵ کیلومتر در شمال غرب خاش در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که تخمینا بین ۶۲ درجه ۲۶ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسکی: قریه ایست بفاصله ۳کیلومتر در جنوب شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۶ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۲ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسم‌الله: قریه ایست بفاصله ۵۷/۵ کیلومتر در جنوب قریه جلدسك متصل سرك در علاقه ترنگ و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۴۵ دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۴ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسند: قریه ایست بفاصله ۴۰/۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خیرآباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۲ دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۴ دقیقه ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسوتی: قریه ایست بفاصله ۴۴/۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز گرشك در علاقه کشك نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه ۵۷ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۳۶ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسه بت: موضع چاه‌داریست بفاصلهٔ ۱۶کیلومتر در شمال شرق میان پشته مربوط حکومت اعلی گرشك بین ۶۴ درجه ۷ دقیقه ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۵۳ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بسه گر: قریه ایست در علاقهٔ حکومتی کلان لغمان ولایت مشرقی.

بش: کوتلیست بفاصله ۳۴کیلومتر بطرف شمال غرب دهانه غوری مربوط پل خمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۱۳ دقیقه ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشارك: قریه ایست بفاصله ۱/۵ کیلومتر در شمال مرکز آقسچه مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۵۶ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشر: خرابه ایست بفاصله ۳۳/۵ کیلومتر در شمال قلعه چخارنسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه ۳ دقیقه ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۱۴ دقیقه ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بشکات: قریه ایست بفاصله ۶کیلومتر در شمال غرب مرکز رستاق مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۴۶ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۹ دقیقه ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشکه کوچه: موضعیست بفاصله ۴۴ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۴۸ دقیقه ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۸ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشلنگ: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حککومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۴۷ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۷ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشور: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خجوه در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۵۳ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه ۱۶ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشی: قلعه ایست بفاصله ۲۶/۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۶ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۷ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بشی گزه: کوتلیست بفاصله ۳۵کیلومتر در جنوب شرق مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۵۸ درجه ۵۳ دقیقه ۶۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۸ درجه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

بغار: کوتلیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شرق گردن دیوال متصل کوه سنگلاخ در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۲۳ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بغاوی نافلین: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۱/۵ کیلومتر در علاقهٔ حکومت درجه اول سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع میباشد.

بغك: قریه ایست در حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

بغلان: شهریست مرکز ولایت قطغن در شمال مملکت بین ۶۸ درجه ۴۶ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۱۴ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. شهر مذکور جدیداً از نقطه نظر صنعت و زراعت مرکزیت بزرگی حاصل نموده، یکی از اسباب پیشرفت عمرانی و تکامل صنعتی این شهر مهم که تازه در جملهٔ شهرهای صنعتی مملکت جلب توجه میکند همانا فابریکه قند بغلان است.

پلان فابریکه قندسازی بغلان در وقت بسیار کم عملا مورد اجراگذارده شد، یعنی در ۱۳۱۷

شروع بکار نمود و در ماه عقرب ۱۳۱۹ به پایهٔ تکمیل رسیده و فابریک بغلان رسما افتتاح گردید که فعلا قسمت مهم شکر مصارف اهالی را سالانه تهیه مینماید بغلان زمین حاصل خیزی دارد که برای زراعت لبلبو و غیره مواد زراعتی بسیار مساعد است. بغلان که فعلا یك شهر صنعتی و زراعتی گفته میشود دارای عمارت عالی و فابریکه و دهقان خانه‌ها و دکانهای عصری بوده نسبتا سرسبز شاداب و حاصل خیز بنظر می‌آید، فابریکه قندسازی بغلان در اطراف خود ۵۷ هزار جریب اراضی مزروعی شاداب برای زرع لبلبو دارد و در اتصال سرك بزرگی که از پل خمری بطرف قطغن امتداد دارد واقعست. مسافه آن از کابل ۴۴۱ کیلومتر و نفوس آن تخمینا ۲۴۴۱۰ نفر میباشد. و نسبت به اهمیت آن مرکز دارالحکومگی ولایت قطغن شناخته میشود که اغلب دوایر حکومتی و مراکز تجارتی نیز در آنجا موجود است، در بغلان برعلاوه لبلبو، گندم، جو، برنج، جواری، خربوزه، تربوز و سائر حبوبات و سبزیجات به بهترین طریق نشو و نما مینماید. پنبه هم از محصولات مهمه زراعت آن حدود است. میوه‌های سر درختی بغلان شهرت زیادی دارد. همچنین در بغلان یك باب لیسه و دو باب مکتب ابتدائی که یکی آن ذکور و دیگران ابتدائی توان میباشد تاسیس شده اخیر در بغلان یك شرکت مهم پیله‌وری در سال ۱۳۳۱ تاسیس گردیده که نتائج آن اطمینان بخش بوده و فعلا پارچه نفیس ابریشمی از قبیل لباس‌های مردانه، دستمال لنگی، ترمه گلدار زنانه، ابرك و غیره ساخته میشود و در نظر است که این صنعت بیشتر ترقی داده شود.

دربغلان علاوه بر دستگاه دیزلی برق که برای بدوران انداختن فابریکه کار میکند یك دستگاه کوچك آبی که تقریبا (۹۰) کیلوات برق میدهد برروی نهر اجسیرآباد گردیده که برای تنویر شهر و خانه‌ها و بکار انداختن فابریکه خدمت خوبی را انجام میدهد و بر علاوه دستگاه‌های کوچك چیدن پنبه، آسیاب، شالی کوبی و غیره نیز بهمین مؤسسه متعلق بوده خدمت خوبی انجام میدهد.

بغیار: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب قلعه چمکنی متصل دریای کرم مربوط حکومتی درجه ۳ چکمنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۴۶ دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۷ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بك: قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز میدان خوله متصل سرك مربوط حکومت درجه ۳ چکمنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۹ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۲ دقیقه ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکاول: قریه ایست مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف.

بك خیل: قریه ایست بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شرق قریه جانی خیل متصل سرك مربوط کنواز حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۳۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۷ دقیقه ۶۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکرآباد: قریه ایست بفاصله ۸کیلومتر در شرق مرکز شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۳ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بکك: کوتلیست بفاصله ۲۱/۵ کیلومتر در جنوب نیك در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل بارتفاع تخمین ۳۶۳۷ متر بین ۶۶ درجه ۴ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۸ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکوا: حکومتیست درجه ۲ مربوط بحکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه ۵۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بکواء از طرف شرق بعلاقه داری واشیر مربوط حکومت اعلی گرشك و غورات ولایت هرات و از طرف شمال به علاقه‌داری بالابلوك مربوط حکومت اعلی فراه از طرف جنوب به ریگزارهای ته گرشک و از طرف غرب به کوتسل خرمالق مربوط حکومت اعلی فراه محدود است بکواه دارای دو علاقه‌داری است که یکی علاقه‌داری درجه اول گلستان و دیگری علاقه داری درجه ۲ خاش رود میباشد. اهالی بکواه اکثرا مالدار کوچی بوده و به زراعت اشتغال دارند، اگرچه در حکومتی مذکور کاریز زیاد است لکن اهالی بزراعت کمتر توجه دارند. مواد صنعتی شان پشم گوسفند و پنبه و از جمله پیداوار مهم آن گلیم و نمد محسوب میشود. اقلیم مذکور گرم است زمستان معتدل دارد، در تابستان روز آن فوق العاده گرم و از طرف شب خیلی فرح بخش است، برف درین منطقه نمی‌بارد، باران در ماهای جدی، دلو حوت زیاد است، قلعه‌ها و تپه‌های خاکی قدیمه در آن موجود است در حوزه حکومتی بکواه رودیست که از کوهای شمالی آن سرچشمه گرفته و از جنوب سلسله کوهای قسمت جنوبی مرکز حکومتی اعلی گذشته به جهیل پوزك با اشکین میریزد و از آن نهری جدا میشود.

در حدود رباط سیاه و آخرین حصه غربی بکواه که رباط سراجیه در آنجا بنا شده ذخیرهٔ آبی موجود است که در بین دو کوه واقعست سرك عام فراء و قندهار از بکواء میگذرد و نیز بعلاقه‌داری‌های مربوط راه‌های غیر موتر رو دارد مواشی در آنجا تربیه میشود اراضی بکوا برای

مالداری و تربیه گوسفند و زراعت بدرجه اعلی مساعد است اگر بارندگی شود چراگاهای سرسبزی در منطقه مذکور تهیه میشود. زیرا بکوا میدان وسیع و هموار یست صرف دو سه کوه خورد منفرده بفاصله خیلی بعید از یکدیگر کائن است کوهای بلند و شامخ که طرف شمال میدان بکواه افتاده (بدون شعبه حدود جنوبی) در قدیم بنام پارو پامیس یاد می‌شد و حدود غربی آنرا نیز کوها تشکیل داده. بکوا اگرچه بسیار وسیع است لکن کم نفوس است تنها در کنارهای هلمند و خاشرود نفوس آن نسبتا زیادتر است، تمام قسمت مرکزی تقریبا بی‌نفوس است زیرا آب برای زراعت و غیره موجود نیست در سابق آب فراوان توسط کاریزهای زیاد از کوها آورده می‌شد و فراء زیاد داشت. لکن در اثر جدال و کشمکش‌های که در ظرف دو قرن گذشته در بین ولایات هرات، قندهار در آن بوقوع پیوسته اهالی قراء خود را ترك و بجاهای دور رفته‌اند که در نتیجه کاریزها خراب و میدان بکوا بصورت دشتی در آمده است. حرارت آن شدید لکن هوایش صحی است، بدون بته زاری گز و امرغیلان (Mimosa) چیزی دیگر دران نمی‌روید. اگر نفوس آن زیاد و میدان وسیع آن تحت زراعت آورده شود، انبار غله بزرگ افغانستان را تشکیل خواهد داد. همچنین یك باب مکتب ابتدائی به اسم مکتب ابتدائی گلستان در آن دائر میباشد که در شاه‌توت حکومت بکواه واقعست.

بکول: کوتلیست بفاصله ۳۴/۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خنگ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۸ دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۴ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکه کی: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ سرروضه مربوط حکومتکلان ارگون که متعلق ولایت جنوبی میباشد.

بکه مزار: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب شرق قریه شوربولاق در علاقه چهار گنبد مربوط ولایت قطغن که بین ۶۷ درجه ۱۵ دقیقه ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۲۶ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بکیار: قریه ایست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال مرکز قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۵۴ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۸ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگ: کوهیست در جنوب شرق جلریز در علاقه میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین تخمین ۶۸ درجه ۴۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۵ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگ بلوچ: قریه ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال قلعه‌گسدام در علاقه‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۳ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۷ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگرام: حکومتیست درجه ۳ که مستقیما بحکومت اعلی پروان مربوط بوده برخط طول‌البلد مشرقی ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه ۲۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه ۵ دقیقه ۳۱ ثانیه واقعست.

حدود آن از طرف شمال و شرق برود خانهٔ پنجشیر و قسمتی از کوهای صافی و از طرف جنوب هم به سلسله کوهای صافی و از سمت غرب به یك دسته قلعه‌های که بگرام را از چاریکار و سرك عمومی جدا ساخته محاط و متصل میباشد، فاصلهٔ بگرام از کابل تقریبا ۶۰ کیلومتر و از چاپکار مرکز حکومت اعلی پروان ۸ کیلومتر و از جبل السراج ۱۵ کیلومتر است.

بگرام در عرف امروزی ما بموقعیت شهر قدیمی نسبت میشود که جغرافیه نگاران یونان و رومن بنام (کاپیسا) یاد نموده و مدت تقریبا (۶۲۵) سال پایتخت شاهی و امپراطوری افغانستان بود. اسم کاسپیا مثل اسم کابل که اقلا اطراف شش گروهی خود را در برمیگیرد به پایتخت و علاوة بر تمام جلگهٔ کوهدامن کوهستان وزیره کوهستان اطلاق میشد (کاسپیا) به معنی جامع خود عبارة از جلگهٔ حاصل‌خیز فراخ مستطیل شکلی است که شمالا و جنوبا (۱۰۰) کیلومتر طول شرقا و غربا (۵۰) کیلومتر عرض دارد، طرف شمال آنرا دره‌های شاخهٔ پربرف هندوکوه و سه طرف دیگرش را کوهای سیاه احاطه نموده است یك سلسله دره‌های کوچک مشجر و میوه‌دار و پرجمعیتی وجود دارد که از حیث قشنگی و زیبائی از بهترین مناظر کوهستانی بحساب میرود، در امتداد حصار شمالی آن از گلبهار و دهن سالنگ گرفته تا کوه عاشقان نجراب در سایهٔ تیغهٔ پسر برف و بلند (هندو کوه) و (میانشاه) یك سلسله دیره‌های خوش آب و هوا و یك قطعه باغ و تاکستان وسیعی افتاده که تماما سرسبز و شاداب بنظر میرسد، تنها بطرف شرق و جنوب شرق که شاخهٔ کوه صافی حد آنرا معین میکند این جلگهٔ قشنگ خشک افتاده و بگرام فعلی جزء آن شمرده میشود، بگرام از حیث قلت آب مانند حاشیهٔ اطراف خود کوهدامن، کوهستان و ریزه کوهستان بصورت یك باغ و تاکستان نه بوده درخت زیادی ندارد و عبارة از چند باغچهٔ محدودیست که جسته جسته از بین اراضی زراعتی آنجا نمایان میگردد.

آب و هوای این منطقه: چون ارتفاع بگرام از کابل پست‌تر است هوای آنهم گرمتر بوده زمستان آن نسبتا نرم و ملائم میباشد باریدن برف از برج قوس الی حوت و ضخامت طبقه برف

در بعضی جا الی ۶۰ سانتی بوده از حمل الی جوزا باران می‌بارد در تابستان گرمی روزانه شدت نموده میزان الحراره در سایه ۳۵ تا ۳۸ و ۴۰ را هم نشان میدهد، باد پروان که از گوشهٔ شمال غربی برخاسته هر سال از اول بهار تا چند ماه دوام میکند بعضی اوقات از یکروز تا یك هفته مسلسل میوزد، خاک بگرام از نقطه نظر زراعتی خیلی حاصل خیز است.

پیداوار زراعتی: از نوع حبوب گندم، جو، جواری، باقلی، مشنگ و بعضا پنبه است و از حاصلات فالیزی بیشتر خربوزه و تربوزه میباشد. خربوزهٔ آن زیاد شهرت داشته و اولتر از همه جا بکابل میرسد باغهای انگوری و درخت‌های توت زیاد بوده و بعضا زردآلو، سیب و بادام هم تربیه میشود و برای پرورش اقسام گلها مخصوصا گلاب و پنونی مردم آنجا رغبت دارند و یکمقدار نباتات طبی نیز مانند جوانی، بادیان و خاکشیر هم بقسم خود بعمل می‌آید.

حیوانات اهلی: از قبیل گاو، گوسفند، بز اشتر و مرکب نگاهداشته میشود، طیور اهلی وحشی آن عبارة از مرغ خانگی، مرغ آبی و کلنگ میباشد و مردم بشکار آهو و غیره طیور که در آنجا پیدا میشود میل زیاده دارند.

بگرام با وجود اینکه از حصص شمال و جنوب بین رودخانهٔ پنجشیر محدود بوده و این دریا از سمت شرق آن عبور میکند اراضی بگرام از آن استفاده نمیتواند زیرا این دریا مجرای خود را خورده و از سطح عمومی پایان‌تر شده، همین طور رودخانهٔ (باریك آب) نیز آب زیاد نداشته و یك رودخانهٔ دائمی شمرده نمیشود بلکه در برج حمل و ثور جریان داشته سپس خشك میگردد با اینکه رودخانهٔ (باریك آب) چیزی از گل دره و شکر دره و یك اندازه از دامنه‌های غربی کوهای صافی آمده و رود پنجشیر نیز آب سه درهٔ بزرگ مانند غوربند، شتل و سالنگ را همراه دارد بواسطهٔ پستی مجرای خود به بگرام آب داده نمیتواند اما انهار چهارگانهٔ دیگر بنام‌های نهرچه ریکار، نهر خواجه، نهر ماهیگیر، نهر بگرام موسوم بوده و از دریای غوربند که منبع آن کوه شیخ علی وترکمان و پارسا است جداگردیده پس از عبور از علاقهٔ غوربند به بگرام و اصل زمین‌های مزروعی اینحصه را آبیاری میکند، بگرام مناطق کوهستانی نداشته بلکه بروی یك سطح همواری کائن میباشد تنها بحصهٔ شمال آن متصل (برج عبدالله) کوه بچهٔ وجود دارد که بنام کوه (توپ) مشهور است.

حکومت بگرام در حوزهٔ خود داری یك علاقه داری درجه ۳ بنام (کوه صافی) و شامل یکعده قرأ و نصبات میباشد که مشهورترین آنها حسب ذیل است: قریهٔ بگرام، قریهٔ دولت شاهی، قریهٔ دیله، قریهٔ رباط، قریهٔ نصرو، قریهٔ غلام علی، قریهٔ ماهیگیر، قریهٔ لغمانی، قریهٔ قلعهٔ

گلی، قریهٔ ازباشی، قریهٔ جانقدم، قریهٔ بلند، قریهٔ قرچه، قریهٔ گرانشاخ، قریهٔ خروتی، قریهٔ شالاه، قریه نوده، قریهٔ جعفر خیل، قریه توغچی، قریهٔ یورچی، قریهٔ بخشی خیل، قریه قلندر خیل، قریه ترکمسان و غیره که تعداد مجموعی آن تقریبا در حدود (۱۱۰۰۰) خانوار میباشداهالی آن اکثرا بزراعت و برخی هم به صنعت و بافندگی مشغولند و یکباب مکتب ابتدائی بغرض تعلیم و تربیه اطفال در قریهٔ ماهیگیر مربوط حکومت بگرام تاسیس گردیده و دو باب مسجد جامع که یکباب آن در قریهٔ جانقدم و یکباب دیگر آن در قریهٔ قلعهٔ بلند وجود دارد از بناهای آخندزاده تکاب شمرده میشود و همین طور زیارات مشهوریکه در بگرام میباشد عبارةست از: زیارت صوفی،بابادربگرام، زیارت میرشاه غازی در قریهٔ ماهیگیر، زیارت خواجه ورق ولی در قریه توغچی و زیارت خواجه خسرو صاحب در قریهٔ گرانشاخ.

این منطقه اغلباً دشت بوده راه‌های متعددی دارد که برای عبور و مرور موتر مساعد است، بگرام از نقطهٔ نظر آرکیولوژی و تاریخی اهمیت فوق العاده داشته و آثار تاریخی آن مشهور است این آثار ذریعهٔ متخصصین عتیقه‌شناسی استخراج و ملاحضه و تدقیات شده اما خارج از محوطهٔ خرابه‌های تاریخی از حصهٔ شرق و شمال و جنوب یعنی در امتداد مجرای رودخانهٔ پنجشیر در هر طرف آن بعضا آبادی‌ها و قلعه‌ها دیده میشود که چند قلعهٔ آن مشهور به قلعهٔ (قرچه) و چند قلعهٔ آن معروف به قلعهٔ (آکاخیل است که دران بعضی از افغانهای غلزائی سکونت دارند، خرابه‌های قلعهٔ متروکی که امروز نزدیك نقاط تاریخی بگرام بنظر میرسد مسکن یکعده تاجك‌هاست که نسبت شغل صید ماهی مشهور به تاجك‌های صیاد میباشند.

در جلگهٔ (کاپیسا) یاکوهدامن و کوهستان امروزی در عصر یونانیها چندین شهرآباد گردیده که بهترین آنها شهر (اسکندریهٔ قفقاز) و شهر (تیسکایا) بود پس ار تحقیقات باستان شناسان اروپائی چنین فیصله شد که محل شهر (اسکندریهٔ قفقاز) که در پای هندو کوه معمور بود (جبل السراج) فعلی و محل (نیسکایا) بگرام میباشد، خرابه‌هائسکه مربوط به عصر یونانی است عبارة از (برج عبدالله) فعلی است که آنرا شهر شاهی و مناسب‌تر از آن قلعه و با ارگ شاهی باید گفته شود، بگرام در عصر یونانی جنوب هند وکوه وکابلستان گردید. ولی دورهٔ شکوه و با عظمت آن باورود کوشانی‌ها شروع شد و خصوصا در عصر سلطنت «کنیشکای کبیر» مرکز پایتخت تابستانی امپراطور بزرگ و مقتدر آسیا گردید.

بگرام در وقت (آشوکا) بزرگترین سلطان گندهارای افغانستان نفوذ، و اهمیت زیادی داشته و می‌گویند استویهٔ در یکی از کوهای جنوب غرب پایتخت قدیمی بگرام ازو باقی ماند.

بگرام: دشتی است بطرف شمال غرب سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۱۷ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۸ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگرامی: قریه ایست در حکومت درجه ۲ سرخرود مربوط ولایت مشرقی.

بکرامی: منطقه ایست در جانب مشرق شهر کابل که در تشکیلات اداری حکومت درجه ۴ متعلق ولایت کابل بوده و در بین ۶۹ درجه ۱۵ دقیقه ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. از سمت مغرب بسلسله کوهای کوچك شیر دروازه، تحت زنبورك و سنگ آسیا و از سمت جنوب به سلسله کوه متوسط شاخ برنتی و چکری و از جانب شمال بدریای کابل و از مشرق بابتدای کوه لنه بند محاط است طول آن از غرب بشرق تخمین ۱۸ کیلومتر و عرضش تخمین ۱۳ کیلومتر میباشد اراضی آن قسما چمن‌زار و قسما از گل و ریگ چونه مرکب بوده خاك آن حاصل خیز است در نفس این وادی تپه‌های مرنجان بشکل یك خط منکسر بطول تقریبا ۹ کیلومتر واقع شده است سلسله کوه شیر دروازه درین‌جا آخرین دماغه خود را بنام «کاسه برج» و «پشته زمرد بالاحصار» ترك کرده و از آن جا از جانب شمال بسمت جنوب تبدیل استقامت میکند که طول این دماغه تقریبا یك کیلومتر میرسد و بعد ازین نقطهٔ یك گردنه ئی مرتفع را بنام (قله تخت زنبورك) تشکیل میدهد و قله تخت زنبورك نیز تقریبا الی یکنیم کیلومتر امتداد یافته و دماغه دیگر را بنام بینی حصار بوجود می‌آرد، در بین این دودماغه قلعه حشمت خان و مزارات شهدا و چمن قلعه حشمت خان واقعست. تخت زنبورك بعد از بوجود آوردن این دماغه استقامت خود را با جزئی خمیدگی امتداد داده قله سنگ آسیا را بوجود می‌آرد این قله نیز همچنان یك دماغه را بنام (سیاه بینی) تشکیل میدهد و وادی که بین این دو دماغه هست بنام (ولایتی) یا (سیاه بینی) موسوم است از جانب شرق بسمت غرب در جناح جنوبی این منطقه تقریبا به طول ۱۹ کیلومتر امتداد یافته و ارتفاع آن از سطح بحر ۱۸۳۴ متر بوده و گردنه‌ها و کوتل‌های کوچك را تشکیل میدهد که در بالای یك گردنه آن منار مشهور (چکری) که از آثار بودائی میباشد نیز تا حال موجود است. دریای لوگر که تقریبا بطول ۱۰ کیلومتر از وسط این اراضی میگذرد یك قسمت بزرگ این اراضی را شاداب و چمن‌زارهای بزرگی بنام (چمن شیوه کی، بگرامی، و ده خداداد) تشکیل میدهد و با دریای کابل یکجا میشود در موسوم زمستان و اوائل بهار از چمن‌های مزبور آب برخاسته برای شکار پرندگان آبی مساعد میباشد، ارین حوزه دو سرك عمومی میگذرد که یکی طرف جنوبی و دیگر آن سمت مشرقی میرود.

آب و هوای این ساحه مانند شهر کابل بصورت اعتدال در زمستان سرد و در تابستان گرم است. اشجار میوه‌جات این منطقه سیب، ناك، زردآلو، توت، آلو سنجد، بهی انگور بوده و اشجار غیر مثمر آن چنار و بید میباشد. حاصلات زراعتی آن گندم، جو، جواری، باقلی، شرشم و برنج است. و از سبزیجات پیاز، پالك، سیر، گندنه، کاهو، گچالو، بادنجان، کرم، کدو، شلغم، خیار، گشنیز و غیره کاشته میشود و عمده‌ترین حاصل زراعتی آن تربوز است.

اهالی آن گاو، گوسفند، بز، اسپ مرکب و شتر نگاه میدارند. یکی از عمارات باشکوه آن باغ و قصر بگرامی است که در عصر اعلیحضرت امیر حبیب الله خان شهیدآباد گردیده است. مکاتب مربوط این حکومتی یکی مکتب ابتدائیه بگرامی و دیگر مکتب ابتدائیه شیوه کی میباشد در کوه‌های این علاقه معادن مفیدی از قبیل معدن آهن، مس، سنگ ریشه، سنگ شاه مقصود، سنگ چونه، و سنگ زغال وجود دارد ـ قریه زن‌آباد، کمری، ادرخیل و ابوخیل، قلعه حسن خان، قریه نیك، حسین خیل، ده یعقوب، شیوه کی، سهاك، نیازی محمود زائی ولدیو، قلعچه خمدان، سیاه سنگ، بینی حصار، خورد کابل، ملنگ، چکمری، تغری علیا و سلفی میباشد. مرکز حکومتی در قریهٔ بسگرامی بوده و فاصله آن از مرکز کابل ۱۱ کیلومتر میباشد.

بگل: موضعیست بفاصله ۴۳/۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز او به مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۵ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۹ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگلا: قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه اسپندی در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه ۲۲ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگلك: کوتلیست بفاصله ۴۵/۵ کیلومتر در شمال قریه نیك در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۶ درجه ۵۸ دقیقه ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگ لك قدوق: موضعیست بفاصله ۱۸/۵ کیلومتر در شمال غرب شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه ۵۳ دقیقه ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگه پای: قریه ایست بفاصله ۷ کیلومتر در شمال مرکز رستاق متصل سرك مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۴۶ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۸ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بگه لك: قلعه ایست کوهستانی بفاصله ۲/۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۴ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۱ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگی: موضعیست بفاصله ۴۸ کیلومتر در جنوب جلدك در علاقه ترنك و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۴۳ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۵۴ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بگی: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر بطرف شمال شرق زاهدآباد در علاقه حکومتکلان لوگر متعلق بولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۱۶ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۷ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلا غلی: قریه ایست کوهستانی بفاصلۀ ۹۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه ایبك در علاقه روئی مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه ۳۴ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلال غندی: غندی ایست در جنوب شرق قلعه بست در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۲۸ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۲۵ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلانگاش: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب سلطانخیل در علاقه وردك مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۴ دقیقه ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بل بولی: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که در بین ۶۶ درجه ۱۳ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلت فاق: موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال شرق شهر اندخوی واقع در ریگستان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۲۶ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۸ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلچی کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در شمال غرب تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۳ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۳ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلچ: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب قریه چاه‌آب در علاقه ینسگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه ۴۲ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۰ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلچ: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب گرشك در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه ۲۸ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه ۴۶ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلچراغ: حکومت درجه (۲) مربوط حکومت اعلی میمنه و از سطح بحر (۱۱۶۷) متر مرتفع بوده و بر خط ۶۵ درجه ۱۲ دقیقه ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه ۴۹ دقیقه ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد، این منطقه از طرف شمال به علاقه داری درجه اول (درزاب) و از طرف جنوب بولایت هرات و از سمت شرق بحکومتکلان (شبرغان) مربوط ولایت مزار شریف و از حصهٔ غرب بمرکز حکومت اعلی (میمنه) و از ناحیه جنوب غرب بحکومت درجه اول (پنبتونکوت) میمنه محدود و متصل است.

بلچراغ که مرکز حکومت آنهم بهمی اسم یاد میشود از یک جلگهٔ محدودیست که در دو طرف دریا واقع شده حاوی يك سلسله کوهستان‌های مرتفع و دره‌های سرسبز و شادابی میباشد که موقعیت این کوها و دره‌ها این ساحه را بوجود آورده است، درین منطقه باغها و احاطه‌های زیادی نیز وجود دارد که در قسمت شرقی آن باغ و عمارت حکومتی و يك رشته بازار بود کاکین جدید احداث گردیده مرجع عرضهٔ اموال و اشیاء اهالی آن سامان شمرده میشود، حکومت مذکور حاوی يك علاقه داری درجه اول موسوم به (درزاب و گرزیوان) و چندین قرأ و قصبات میباشد که مشهورترین آنها حسب ذیل است: قریهٔ شوراب، قریهٔ قیرمه، قریهٔ دونگ قلعه، قریهٔ دهن دره، قریهٔ جرقلعه، قریهٔ فرش، قریهٔ فرش، قریهٔ سرچشمه، قریهٔ توغین، قریهٔ تنگاب شان، قریهٔ یوخن، قریهٔ مرغابی، قریهٔ آب باريك، قریه ده محمود، قریهٔ درهٔ زنگ، قریهٔ ده عامل، قریهٔ یخل سوز، قریهٔ ایشانها، قریهٔ قلعهٔ تردی، قریهٔ صحرائی، قریهٔ زیقل، قریهٔ قورچق، قریهٔ سردره، قریهٔ علت تو، قریهٔ یورت، قریهٔ قره یغاچ، قریهٔ تاش جواز، قریهٔ خوشتربلاق، قریهٔ آقبلاق، قریهٔ مغل، قریهٔ خلقانی، قریهٔ خواجه تلباق، قریهٔ گرد قلعه، قریهٔ اولاد، قریهٔ یوزبیگی، قریهٔ بیرون سونه، قریهٔ قرائی، قریهٔ بتو، قریهٔ گردن، قریهٔ شیربیگ، قریهٔ خانقاه، قریهٔ چقر، قریهٔ بی سر، قریهٔ جرقدق، قریهٔ درهٔ شاخ، قریهٔ درزاب، قریهٔ گرزیوان، قریهٔ فورچی، قریهٔ کته تاش، قریهٔ جیگالك، تعداد تخمینی خانوار قریه جات متذکرهٔ فوق (۵۱۴۵)

خانه بوده و قصبات مشهور متعلق علاقهٔ (درزاب و گرزیوان) نیز عبارةست از قریهٔ کولیان و قریهٔ تورجی، قریهٔ غلبیان، قریهٔ ده میزان، قریهٔ ورزنگ، قریهٔ فرش، قریهٔ تگاب شان، قریهٔ کاوگی که حاوی تخمین (۱۳۳۰) خانوار میباشد علاوه بر مکاتب خصوصی حکومت بلچراغ یك باب مکتب ابتدائی در قریهٔ (بتو) و یك مدرسه علوم دینی در قریهٔ (غولیبان) متعلق علاقه داری (درزاب) و یکباب مکتب ابتدائی و دو مدرسه در قریهٔ (جر قلعه) و یك مدرسه دیگر مشهور بمدرسهٔ (مولوی عبدالملك) در قریهٔ (تگاب شان) متعلق (گرزیوان) موجود است، در حوزهٔ بلچراغ و مربوطات آن یکعده مزارات عرفا و آبدات تاریخی وجود دارد که از محل وقوع آنها ذیلا تذکر میرود:

(۱) خواجه غار، مدفن مذکور در بین غار متصل چمن‌زار بزرگی واقع شده (۲) خواجه سرهنگ، خواجه سپه سالار، ملا عبدالرحیم و شاه غیاث الدین در موضع درهٔ شاخ (۳) خواجه غائب و خواجه غریب در غرب درهٔ زنگ، خواجه سیف الدین خواجه ملفتی خوار در شرق درهٔ مذکور (۴) خواجه خراس در نزدیك قریهٔ یخل سوز (۵) خواجه گلگون پوش و خواجه لکن در قریهٔ کولیان (۶) خواجه دیوانقل در سر راه درزاب (۷) خواجه میر افضل در عرض راه غولبیان (۸) چوپان آغا در موضع دهانهٔ خوشدره (۹) خواجه آشکارا، ملا رجب، خواجه عبدالله و بی‌بی مریم در قریهٔ کولیان (۱۰) کاسه مزار در بین درهٔ قورچی و خواجه قوشقار و میرسید قتال در قریهٔ قورچی (۱۱) آق مزار در حصهٔ دهانهٔ ینگی (۱۲) خواجه تلبلاق، پسته مزار خواجه انجیرك، خواجه میر حیدر، خواجه المتو، صوفی دوست محمد در علاقهٔ درزاب آبداتیکه درین منطقه شهرت تاریخی دارد: (۱) نشر تپه بسمت غرب معبر عامه وقوع یافته قرار افواه وقتی آباد بوده و فعلا از آثار مسجد جامع تاریخی آن محرابی باقیمانده تا چندی قبل لوحهٔ سنگ و کتیبهٔ بخط کوفی وجود داشت اما درین موقع اثری از آن بجا نمانده (۲) درهٔ شاخ که در سابق آباد و حصار بزرگی هم داشته و هنوز هم آثار حصار مخروبهٔ آن از بین تپه ظاهر است بعضی سنگ‌های قیمتی و مسکوکات که دارای نقش گاو و فیل میباشد بدست آمده. قدامت تاریخی این حصه را تائید مینماید (۳) خواجه خضر بسمت شرقی درهٔشاخ واقع و در سابق دارای مسجد جامع بزرگی بوده که تا حال دو گنبد و محراب و بعضا آثار جدار آن پابرجا است (۴) کولات در شمال قریه واقع و درین‌موقع خانه‌های (سمچی) بارتفاع ده متر از سطح زمین وجود داشته و آثار مخروبهٔ دیگر هم در قرب و جوار آن بنظر میرسد آب و هوای این منطقه با سائر مناطق میمنه یکسان بوده و در زمستان سرد و ضخامت طبقه برف آن در گذشته (۴) سانتی متر مشاهده شده در تابستان نسبتا معتدل بوده بادهای اینجا همیشه از طرف شمال مغرب وزیده

است محصولات زراعتی این منطقه عبارة از گندم، جو، جواز، ماش، کنجد، زغر، ناك، و ارزن است میوه و سبزیجات آن انگور، سیب، زردآلو، خربوزه، تربوزه، ناك، شفتالو، بهی، بالك، زردك، شلغم، و کچالو میباشد. در حصص کوهستانی بلچراغ بالخصوص علاقه درزاب و گرزیوان اشجار پسته، بادام، ناك، انار، گندم، جو، زیره و هنگ طور للمی بعمل می‌آید تربوز (درزاب) گندم للمی، ناك، چار مغز و تنباکوی (گرزیوان) خیلی مشهور است. پیشهٔ اهالی آنجا را اکثرا زراعت تشکیل داده و بعضا در پسته لق‌ها برای جمع و ذخیره نمودن پسته و دیگر میوه‌ها و نباتات کوهی اشتغال میورزند، قسمت زیاد اراضی بلچراغ آبی و دیگر حصص مانند درزاب و گرزیوان للمی است که توسط چشمه‌ها و کاریزها آبیاری میشود اشجار غیر مثمر از قبیل: بید، یخ بید، چنار و تیله چنار درین‌منطقه بکثرت تربیه شده و بمصرف پوشش منازل و غیره میرسد. حیوانات اهلی مانند گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب و اشتر در بلچراغ و علاقه‌های آن تربیه میشود، در دشت‌ها و کوهای درزاب و گرزیوان حیوانات وحشی امثال: گرگ، پلنگ، خرس، خوك، کفتار، شغال شگو، (پشك دشتی) ساگگ، تبرغان، روباه، خرگوش، آهوی سرخه کوهی، تکه آهو، و از طیور وحشی کبك، دراج، کبك دری، مرغ آبی مرغ دشتی وجود دارد.

درین‌منطقه مناظر زیبای طبیعی و وادیهای سرسبز و خرم و چشمه سارهای زیادی نیز میباشد که از آنجمله (درهٔ شاخ) متعلق گرزیوان است، ایندره خیلی شاداب و خرم بوده آبهای صاف و مقطریکه از اعماق کوها و سوراخ سنگ‌های آن خارج میشود بدوا از چندین شلاله‌های طبیعی سرازیر گردیده در تشوونمای اشجار و تاکستانهای که درخت‌ها و صخره‌های اینحصه را در آغوش کشیده است کمك مینماید، کوهای مشجریکه از دو طرف نزدیك آمده ایندره را بوجود آورده عندلیب‌ها غچی‌ها، زاغچه‌ها و کبوترهائیکه در اطراف آن آشیان داشته شورو و لوله ایجاد میکند موقعیت ایندره را بیك نزهتگاه دلکش و شاعرانه تبدیل داده است و نیز درهای موسوم به شیربخت وزم، تکه سری، حوض سیجان، سیف الملوك بکرزیوان وجود دارد که شکارگاه مساعدی برای طیور و حیوانات وحشی شمرده میشود.

منطقه درزاب و گرزیوان از آن مناطق پر اسراریست که در خلال آن شگفتی‌های طبیعت بیشتر بملاحظه رسیده باعث استعجاب میگردد از زمرهٔ آن چشمه‌هائیست که باوجود تبصره‌ها و روایات فلکوری از خود خواص طبیعی هم دارند یکی از آنها چشمه عجیبی است که در شرق قریهٔ (بتو) واقع و آب آن از بالای تپهٔ جریان دارد قرار افواه از منبع آن صداهای عجیبی استماع میشود، این چشمه بنام چشمهٔ (شیخ بلاق) موسوم است.

و همین طور چشمهٔ بنام (آب رحمت) در سه کیلومتری باغ مشهور به (خانقاه) در گرزیوان

وجود دارد که بارتفاع ۶ متر از یك خمی کوه که در آن چندین سوراخ است قطرات آب جاری شده و بعضی اوقات خشك میشود چشمهٔ دیگری که درسمت شرق (درهٔ گلو مرد) واقع و به چشمهٔ (حیرت آور) مشهور است در حدود ۴۰ سانتی عمق دارد و بمجرد تابش آفتاب خشك شده و پس از غروب دوباره بجریان می‌افتد در شرق قریهٔ (آقوی) بلچراغ یك چشمهٔ (موملائی) وجود داشته و در قریهٔ (تخارهٔ) بلچراغ چشمهٔ دیگری است که استعمال آن برای اطفال سنگ مثانه تولید میکند.

و در نزدیك قریه (علت تو) متعلق درزاب نیز چشمه ایست که در آن ماده موملائی یا (فقرالهیو) مخلوط بوده با آب یکجا خارج میگردد، یك چشمهٔ موسوم به چشمهٔ (خواجه گرکو) در علاقه درزاب میباشد که مانند توشا در ذائقه دارد و چشمه دیگری که به (شیر منگو) در علاقه مذکور شهرت دارد از یك سطح همواری جاریست، آب این چشمه بکلی تلخ بود و قابل استعمار نمیباشد، کوهی نیز موسوم به (دنیا کمر) در حوالی گرزیوان وجود دارد که بعضی اوقات از فراز آن صداها و غرش‌ها شنیده میشود از همه مهمتر چشمه‌های نفت خیز و معادن متنوعه این سرزمین است که در سال(۱۳۱۸) توسط (مسر درات) پولندی متخصص طبقات الارضی و یك هیئت در بلچراغ و مربوطات آن کشف گردیده است منجمله در موضع (خوش سر بلاق) دو چشمه نفت بفاصله (۵۰) متر از همدیگر در حالت فوران دیده میشود که بمحض رسیدن آتش محترق میگردد، همچنین در قریه‌های آفیلاق، آقو و قره یغاچ متعلق بلچراغ و برعلاوه در موضع (لاله پای) که حد فاصل میمنه و هراتست چندین چشمه‌های نفت وجود دارد و نیز در حوالی قریهٔ قورچی، کولیان متعلق بلچراغ یك معدن بزرگ زغال سنگ و در حصه خوش سربلاق معادن گوگرد و در نزدیکی قریه (گرن) مربوط بلچراغ معدن آهن کشف گردیده است، در جلگهٔ گرزیوان که منبع آن دریای اندخوی میباشد زمین‌های آبی محدود بوده للمه کاری زیاد است، درحصص کوهستانی این علاقه جنگل مهمی وجود دارد که حداکثر آنرا درخت‌های ارچه و شلوی و پسته لق تشکیل داده است، رقبهٔ این جنگل تقریبا (۵۸) کیلومتر و عرض آن از (۱۴ الی ۱۷) کیلومتر بوده و اشجار موجودهٔ آن درحدود (۲۶۱۵۹۰) اصله تخمین میشود و علاوه برای بزر تخم اشجار جنگلی درین‌منطقه ترتیباتی اتخاذ گردیده که عنقریب مورد عمل قرار میگیرد، در قسمت کوهستانی درزاب، نباتات طبی از قبیل: جوانی، بادیان، بارتنگ، خاکشیر، اصل الوس، خیری، گاسنی، و غیره روئیده طرف استعمال اهالی آنجاست، گیاهی نیز بنام (سرخل) وجود دارد که از شکستاندن شاخهٔ آن مایع سفید شیر مانندی خارج

میگردد، این گیاه را اهالی آنجا بصورت مسهل استعمال مینمایند درین‌منطقهٔ درزاب هم جلگهٔ کم عرضی موجود است که از دو طرف با تپه‌های خاکی احاطه شده توسط یکمقدار آبی که از چشمهٔ (ساره دره) بجلگهٔ مذکور میریزد بعضی اراضی آنجا را سیراب مینماید.

در بلچراغ یك سرك اساسی بوده که بطرف میمنه تمدید گردیده و چندین پلهای پخته روی آن‌آباد شده و سرك قریهٔ (قورچی) نیز الی سر (کوتل میرزا اولنگ) تمدید و از بین دره‌ها و بالای تپه‌ها کشیده شده است.

در بلچراغ یك باب مکتب ابتدائی واقع جر قلعه مسمی به مکتب ابتدائی گرزیوان نیز دائر است.

بلخ یا باختر: در تشکیلات مملکتی حکومتکلان و مربوط ولایت مزار شریف میباشد، بلخ، مهد تمدن قدیمی و درخشان این کشور بوده و به عقیدهٔ مؤرخین مهاجرت آریائیها از همین خط شروع گردید، زردشت مشهور از همین جا و پیدایش سرودهای اوستا نیز در خاك باختر صورت گرفته است، این شهر تاریخی و متمدن و معروف افغانستان است که آثار و آبدات قدیمهٔ آن چه در دورهٔ اسلام و چه در ادوار قبل از اسلام هنوز بیادگار عظمت این شهر بزرگ موجود بوده و سیاحین و باستان شناسان خارجی برای تماشا و غور درین‌حصه می‌شتابند مسافهٔ شهر بلخ از مرکز ولابت مزار شریف (۲۲) کیلومتر و از کابل (۶۴۳) کیلومتر بوده ارتفاع آن از سطح بحر (۱۱۸۵) متر است و بخط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه ۲۴ دقیقه ۲۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه ۳۵ دقیقه ۵ ثانیه واقعست.

شهرت و نام باستانی آن با ضبط‌های مختلف خود که یونانیان، اعراب، هندیها و فارسی‌ها در ادوار قبل و بعد اسلام بنام‌های باکتریان، باختریش، بخدی، باختر و پالهیك‌دیس، یاد نموده و این نامها در تمام مراحل از منه یاد شده و مقام مهمی داشته است.

نخستین بانی این شهر بزرگ تاریخی بنابروایات متداوله (بلخ) بن بلاخ، بن سامان، بن سلام، بن حام، بن نوح بوده است و بعضا بنای آنرا به منوچهر بن ایرج بن فریدون پیشدادی و برخی هم به گشتاسپ نسبت میدهند، که به تعمیر آن ده سال صرف وقت نمود، این شهر چندی بهمان اسم تاریخی شهرت یافت، قراریکه مشهور بوده و بعضا منابع تاریخی هم تائید میکند، بلخ زیبا و دارای بیرق‌های بلند که از زیباترین و معمورترین بلاد دنیا بحساب میرفت از بسکه چشم حرص و آز جهانگیران به این سرزمین قشنگ دوخته شده بود در اثر تهاجم و حملات پی‌درپی تقریبا(۲۲) بار اشغال و تخریب شده، علاوه بر آن در اثر حملهٔ چنگیز و سلالهٔ آن چندین مرتبه

جمعیت و نفوس این شهر قتل عام گردیده و سوختانده شده و بخاکدان و خرابه زاری تبدیل یافته است، چنانچه تا اکنون هم آثار حریق و خرابه‌زارهای زیادی در هرکنج و کنار این شهر کهن و تاریخی پیداست، یك قسمت مهم آن کاملا شوره‌زار و از قبیل خاکستر و غیره مواد محترق شدهٔ ترکیب یافته بدین مناسبت ماهیت اصلی و مزهٔ آب آن را تغیر داده و حتی سطح آنرا یکنوع مادهٔ چربی داری پوشانده است که قطعا قابل شرب و استعمال نمیباشد، گرچه بعد از خرابیهای غیر قابل جبرانیکه متوالیا به پیکر زیبای این شهر وارد گردیده است، باربار اشخاصی هم در ازمنهٔ قدیمه به تعمیر و ترمیم مجدد آن همت گماشته‌اند و بعضا در اواخر برای اعمار آن کوشش نموده‌اند: از قبیل عبد المؤمن خان پسر عبدالله خان اوزبك پادشاه و حکمران بلخ که (قلعهٔ هندوان) و دیوار ضخیم تاریخی احاطهٔ این شهر و یك سلسله دکاکین و بازارها از بناهای او بوده و آخرین بناهائیکه تا سال‌های اخیر هم دوام نمود به امیر حسین (لرکاتی) نسبت میشود که بعد آنهم مشرف بخرابی گردیده و این شهر تا سال ۱۳۱۲ شمسی بحال خرابه افتاده بود و از آن تاریخ به اینطرف شهر جدیدی باساس نقشه درکنار شهر قدیم آن گذاشته شد باین ترتیب که (مسجد خواجه پارسا) مرکز قرار داده شده و چهار سرك مهم و اساسی بچهار سمت آن امتداد یافته است که سرك سمت شرقی آن در منطقهٔ حکومت نهر شاهی مربوط مرکز ولایت تماس یافته، سرك غربی آن مستقیما بطرف نصرت‌آباد ،آقچه و شبرغان میرود، سرك جنوبی آن که از محاذی مسجد مذکور عبور مینماید الی دروازهٔ نوبهار که بدروازهٔ (بابه قو) مشهور است تمدید و تسطیح شده و از آنجا تا (پل امام بکری) مربوط علاقه‌داری چمتال امتداد یافته است، سرك قسمت شمالی که بصورت اساسی و پخته کاری در نظر گرفته شده و دالی بندر کلفت کشیده سده که بنام (سرك کلفت) شهرت دارد، اطراف سرك‌های مذکور باساس نقشه برای حکومتکلان قو ماندانی امنیه، دو اثر مامورین شرکت‌های ملی تعمیرات عصری و زیبائی ساخته شده و هم یك سلسله دکاکین و سرایهای منظمی ترتیب شده که در روزهای معین برای خرید و فروش امتعه و اموال التجارهٔ از قبیل پوست و قالین و عرضهٔ اموال و اشیاء مورد ضرورت بازار برجوشی تشکیل میشود علاوه بر آن خانه‌های شخصی، مغازه‌ها و حمام‌ها بترتیب منظمی و بخط مستقیمی اعمار گردیده و اکثر اهالی از شهر کهنه بشهر جدید نقل داده شده‌اند.

تشکیل جدید حکومتکلان بلخ با مربوطات آن حسب آتی است:

اول: حکومت درجه (۲) دولت‌آباد حاوی تقریبا (۲۲) قریهٔ مشهور و تخمینا (۷۵۶۶) خانوار

دوم: حکومت درجه (۳) کشنده دارای یك علاقه‌داری درجه ۲ شولگره و شامل (۷۵) قریه و تخمینا (۱۳۹۲) خانوار.

سوم: حکومت درجه (۳) شور تپه حاوی تقریبا (۱۲) قریهٔ مشهور و عمده و تخمین (۳۴۰۰) خانوار.

چهارم: علاقه‌داری درجه (۱) چمتال که مستقیما بمرکز حکومتکلان بلخ ارتباط دارد. قرأ و قصبات عمدهٔ مرکز حکومتکلان بدین قرار میباشد؛زرغون کوت، اغز، اوفه ملك، کوشکك، باروکی، رباط، بانده کی، موی‌مبارك، شکی، حاجی کوت، اورگنج، بابه قو، برج عیاران، برج شیران، مندتی، اشیوله، ورشو، غذان، زوزان، ارغون، ورغاده، سال بارون، دهنو، کچك اریغ، کوك‌آباد، برملك، قریش، خواجه روشنائی، شال اریغ، مفکولی: استککی، خرکی، شلخی، استن کی، درغن، آفته روز بگیر، استن نوی کوت، ژنگوری، سبزیکار، کهنه چهار بولك، رشتی، آدینه مسجد، احمدآباد، آورناغه، قزل قلعه، قوره‌چی شیخ تاش تیمور، توره تیکه، وچه و ته، دیاس خسیك، رنروکی، غنی، کوتکی، اوهه کسی القچی، مروقدی، مسهمندان، ترقی، دیوالگی، دیوه‌گی، تینسکان سرکی، والکی، بوکه، بوریاباف، قرلقه دندارگی، غوکی، میدان دهوالی، چارسنگ، ثمر قندیان، سین کوت، شنکی، سرکوت، بانرکی، توجنه، چقش، داکو، کتوری، اصفهان، لجن، کمکی، کوره، کمکی کوت، اونه قل، ده قاضی هزاره، چوبه وال، اوخوال، تورکوت، بارکندی، ارزن کار، زکزك، تیمورك، لبك، شهاب، زولکی، دیره کی، تروه کی، تعداد خانوار قرأ متذکرهٔ فوق در حدود(۸۰۰۰) خانه تخمین میشود.

مکاتب و مدارس: علاوه بریك عده مدارس که طلاب دران باخذ تعالیم دینی مصروف‌اند مکاتب رسمی ذیل برای تعلیم و تربیهٔ اطفال مرکز حکومتکلان بلخ تاسیس و دائر میباشد:

۱ - یکباب مکتب ابتدائی در مرکز حکومتکلان بلخ.

۲ - یکباب مکتب ابتدائی واقع در قریهٔ شلخی مربوط مرکز حکومتکلان بلخ.

۳ - یکباب مکتب ابتدائی واقع در قریهٔ وچه ونه مربوط مرکز حکومتکلان بلخ.

۴ - یکباب مکتب ابتدائی واقع در قریهٔ مهمندان مربوط مرکز حکومتکلان بلخ.

۵ - یکباب مکتب ابتدائی واقع در قریهٔ تیمورك مربوط مرکز حکومتکلان بلخ.

۶ - یکباب مکتب ابتدائی واقع در علاقه داری چمتال مربوط مرکز حکومتکلان بلخ.

باشندگان و پیشه عمومی: ساکنین بلخ اوزبك، تاجیك، افغان و بعضا هراره و عدهٔ محدودی یهودی میباشد و غالباً زراعت پیشه و برخی هم تجار و دکاندار هستند در بلخ هر نوع کار و پیشه

وجود داشته علاوه بر دیگر مشاغل یکدسته از اهالی اجیر بوده بپوست کاری و آشدادن پوست قره‌قل و جلابی پوست مصروف میباشد و ازین ممر برای معشیت خود پول تهیه میکنند، و اکثر آنها به فارسی و پنیتو تکلم مینمایند.

صادرات و واردات: اقلام صادراتی اینحصه را بیشتر پوست قره‌قل که از پیداوار مهم بلخ و مربوطات آنست تشکیل داده و در مرتبهٔ ثانی بافت وت استهلاك قالین‌هائیست که توسط زنهای تکسان در دولت‌آباد و شور تپه بعمل می‌آید. در مقابل صادرات پوست، قالین و پشم، از بعضی علاقه‌های ولایت مزار، برك، شال، و ابرهٔ ابریشمی درخت باب و غیره مواد ارتزاقی مورد ضرورت اهالی وارد میشود.

اوضاع جوی: هوای اینمنطقه در زمستان خیلی سرد بوده در برج حمل و ثور باران زیاد می‌بارد، از اوائل جدی الی اخیر دلو ببرفباری و یخ بندی آغاز مینماید، اما نظر بمرطوب بودن اراضی برفها در سطح زمین دوام ندارد، گرمای تابستان آن بسیار شدید و خطرناك است، بعلت زه آبها، جبه زارها و باطلاقهائیکه درگرد و نواح این شهر وجود داشته در کثافت و غیر صحی بودن آب و هوای آن کمك میکند. امراض ملیرپائی و غیره بیشتر شیوع یافته اکثر اهالی و مامورین بامراض مذکور مصاب میکردند. چنانچه در موقع تابستان و وزش بادهای مسموم اینحصه در اثر حکومتی به بعضی مناطق سردسیر و صیقیه‌ها نقل داده میشود، درین اواخر از طرف ریاست مجادله ملاریا راجع بمجادله با امراض اقدامات لازمه شده است.

وضعیت اراضی و مقدار جریبی: زمین‌های اینمنطقه تموما آبی بوده و عبارة از سطح همواریست که بلندی و تپه در آنجا وجود ندارد مقدار تخمینی آن (۳۹۰۰۰) جریب میباشد این زمین‌ها که قسمت مهم و زیادتر آن قابل زراعت است بنظر بعدم کفایت آبخوره از آن حاصلات کافی بدست نمی‌آید حصهٔ کمتر آن که شوره‌زار و دلدلی است بکلی قابل زراعت نمیباشد، اینقسم شوره خوردگی و مرطوبیت در داخل حوزهٔ مرکز بلخ بیشتر بنظر میرسد حتی سنگ‌ها و خشت‌های پختهٔ که در ساختمان عمارات قدیمهٔ آن بکار رفته اثر رطوبت و شوره در آن ظاهر بوده و باغت انهدام آبادیها گردیده است چنانچه این رطوبت در بناهای جدید نیز سرایت نموده بعضا خانه‌ها و دیوارها را منهدم و خراب گردانیده است.

پیداوار زراعتی: درین منطقه غله و حبوب و سبزیجاتیکه پیدایش دارد عبارةست از: گندم، جو، جواری، پنبه، ماش، لوبیا، زغر، نخود، خربوزه، تربوزه، بادرتگ، بادنجان، شلغم، پیاز، تره تیزك، رشقه، شفتل، ترب، زردك، و غیره در بلخ و دولت‌آباد و شورتپه یکنوع خربزه بنام خربوزهٔ

(ارکانی) وجود دارد که بسیار بادوام و شیرین میباشد، علاوه بر ان یك قسم بادرنگ که در خود مرکز بلخ تربیه میشود به بادرنگ (سواره) شهرت دارد که بیاره و فالیز آن در بالای درخت‌ها و یا چیله‌هائیکه تربیت میشود نشو و نما میابد، این نوع بادرنگ بسیار ضخیم بوده هر یك آن تقریبا از ۲۰ الی ۳۰ سانتی طول دارد و قیمت آنهم چندین برابر قیمت بادرنگ‌های عادی میباشد این نوع بادرنگ در تیرماه بعمل آمده ببازار آورده میشود از قسم غله و حبوب گندم، جو، پنبه محصولات مهم دارد، تخم پنبه که همه ساله طبق مقرارت ریاست شرکت پنبه بزمین داران تقسیم و زراعت آن صورت میگیرد، در اخیر هر سال پنبه مذکور جمع و ذخیره شده از طرف فابریکهٔ پنبه که در بلخ موجود است خریداری و پس از اصلاح و صورت و عدل بندی در جملهٔ دیگر پنبه‌ها صادر میگردد.

اشجار مثمر و غیر مثمر: در باغهای آنجا انواع درخت‌ها از قبیل توت، سنجد، بادام، زردآلو، شفتالو، سیب، ناك، بهی، انگور، انار سفیدار، پنجه چنار، پشه خانه، بید، بیدمشك، مجنون بید تربیه میشود، علاوه بر این باغها یکباغ عمومی در مرکز بلخ وجوددارد که دارای خیابان‌های مستقیم و منظم بوده در آن هر نوع گلها غرس و تربیه میشود این باغ چون در منطقهٔ بلدیه است از طرف صبح و عصر محل تفرج و تفریح اهالی و مامورین میباشد.

اقسام گلها: گلهائیکه در باغهای شخصی تربیه میشود عبارة‌ست از: شبوی سرخ، شبوی زرد، کیناپتونی، مرجان، کشمیری گلاب خوشه‌ئی، گلاب روسی، شفائق، نافرمان .

نباتات طبی: در دشت‌های اینمنطقه علاوه بر دیگر گیاه‌های کارآمد یك اندازه نباتات طبی نیز پیدا میشود از قبیل: کاسنی، خاکشیر، جوانی، بادیان، ختمی، اسفند.

حیوانات اهلی و وحشی: در بلخ و مربوطات آن حیوانات اهلی از قسم اسپ، گاو، گوسفند، بز، شتر و مرکب پیدا میشود و یك اندازه در دشت‌های آن آهو، روباه، خرگوش، گرگ و شغال وجود دارد که مردم این سامان بعضی اوقات بشکار حیوانات مذکور میپردازند شترهای اینحصه که بسیار قوی میباشد یکدسته برای بارو حمل و نقل اشتغال و دستهٔ دیگر محض جهت جنگ تربیه میشود.

اسپ‌های اینجا نیز فوق العاده قوی و خو بصورت و شکیل بوده برای سواری و دوندگی و بز کشی مشهور است، و یکنوع اسپ‌های دیگر آن مخصوص کار قلبه است که دهقانها عوض گاوهای قلبه درکر شخم زمین و قلبه و چپر از آن کار میگیرند.

طیور اهلی و وحشی: طیور اینمنطقه عبارة‌ست از: مرغ خانگی، فیل مرغ، کبوتر، کبك،

بودنه سیسی، مرغ آبی، مرغ دشتی، قاز، بغره قره، کلنگ، کلمرغ، کرگس، باز، باشه، قرغی، غچی، موسیچه، مبنا، اکك (عتعق) زاغ و عقاب.

آبدات و آثار تاریخی: خرابه زارهای زیادکه از چند کیلومتری گرد و نواح این شهر بمشاهده میرسد شکوه و عظمت تاریخی آنرا در انظار مجسم میسازد، از آنجمله بعضی آثار باقیه که شهرت تاریخی دارد حسب آتی میباشد:

اول: بالاحصار قدیم بلخ که بعضی آنرا (قلعهٔ هندوان) یاد مینماید، در سابق یك بالاحصار بسیار وسیع و متین و مجللی بوده که تا اکنونهم آثار برج و باره و قوائم مستحکم و بزرگ آن با آثار جدار فرسوده و از هم ریختهٔ آن مشهود میباشد، نزدیک مدخل این بالاحصار منار بزرگی نیز که حصهٔ فوقانی آن خراب شده است وجود دارد چون بالحصار بسیار بزرگ و بصورت قلعه‌های بسیار مستحکم بنا یافته آثار برج و بارهٔ آن برجاست ممکن از انقلاعی باشد که اسکندر بنا کرده است چندین سال قبلیرین توسط هیئت‌های باستان‌شناس فرانسوی از قبیل موسیو فوشه و موسیوهاکن در داخل بالاحصار مذکور اقدام به حفریات گردیده آثار حفریات و استویه‌های متعددی درین‌جا نمایان میباشد.

دوم: مدرسه مشهور (سجانقلی خان) که در ذیل توجه این پادشاه مدرسهٔ زیبا و باشکوهی در آن عصر ساخته شده و وقتی اینمدرسه کانون علم و دانش و مرجع اهل فضل بوده است فعلا پیش طاق و مدخل آن با آثار بعضی حجره‌ها و دیوارهای مندرس و مخروبه و به نظر میرسد یکحصه کاشی کاری باقیماندهٔ آن از آثار معماری و مهارت استادان آنوقت نمایندگان میکنند، در نزدیك اینمدرسه نیلفوخانهٔ جدیدی احداث شده است.

سوم: ساختمان زیبا و مثمن شکل قدیمهٔ که مشهور به (برج عیاران) میباشد در یکنیم کیلومتری جنوب غرب مرکز بلخ در قریهٔ برج عیاران و قوعدارد، برجیست که در قدیم‌آباد شده و اکنونهم باثر توجهیکه بتر میمات آن بکار رفته همان زیبائی و مقبولیت خود را حفظ کرده است می‌گویند وقتیکه ابومسلم (خراسانی) باستشارهٔ امام جعفر صادق صندوق نعش علی کرم الله وجه را از نجف پنهانی توسط عیاران آزمودهٔ که در هیئت دعاة خود داشت به خراسان انقال داد، عیاران مذکور صندوق مذکور را زره (مرو شاه جهان) چهار جوی وترمذ و کلف عبور از آمو به بلخ رسانیده پس از توقف یك شب در همین موضع مشهور به برج عیاران در مرکز مزار شریف در همین جائیکه مزارشاه ولایت نامیده میشود مدفون و بالای آن مختصر خطیرهٔ بنانموده شده از اینجهت این برج به برج عیاران موسوم گردیده است.

چهارم: دیوار ضخیم و خیلی طویلیست که در عصر عبدالمومن خان پسر عبدالله خان ازبك پادشاه بلخ به اطراف شهر کشیده شده، این دیوار که در جنوب بلخ موقعیت دارد یك حصهٔ آن به برج عیاران تماس مینماید، چون خیلی پخته و متین است تا هنوز به همان ضخامت خود باقیمانده، بعضا قسمت‌های اینديوار در موقع تسطیح جاده‌های جدید تخریب شده است.

پنجم: یك تپه بزرگ خاکی که بغایت ضخیم بوده در جنوب غرب برج عیاران واقعست بنام (توپ رستم) یاد شده در بالای آن آثار عبارة وصفهٔ مربع شکلی نمودار میباشد، این آثار مخروبه نشان میدهد که در قدیم بروی تپهٔ مذکور عمارت و آبادی بوده است.

ششم: در جنوب شرق بلخ قدیم از بناهای تاریخی که اکنون منهدم گردیده منارهای بزرگیست که متعلق بزمان (زردشت) میباشد این مناره‌ها از خشت و گل آباد گردیده است.

مزارهای مشهور بلخ: مزارها و اماکن متبرکه که در بلخ خیلی زیاد است که قید و ضبط همهٔ آنها متعذر میباشد، منجمله هزارهای عمده و مشهور آن قرار ذیل یادداشت میشود: ۱ ـ مزار خواجه ابو نصر پارسا، پسر خواجه محمد پارسا که در مرکز شهر واقع شده در جوار آن مسجد جامع عالی و باشکوهی وجود دارد که در سال ۱۰۰۵ هجری آباد شده است، این مسجد در اثر توجه شاهان سابق باساس خیلی زیبا و مقرنس‌کاری و نقاشی شده، گنبد و دیوارهای اطراف آن با رواقها و حجره‌ها تماما کاشی کاری شده بهترین رنگ و نقوش قدیمه در آن بکار رفته است، چون به مرور زمان در حصص فوقانی و دیوارهای آن خرابی رخ داده بود در سال ۱۳۱۲ که طرح شهر جدید ریخته شد مسجد مذکور مرکز قرار گرفت و تمام قسمت‌های آن ترمیم و بصورت جالب توجهی در آورده شده است.

۲ ـ مزار خواجه عکاشه که در یك کیلومتری شمال شرق شهر میباشد، و حطیره و عمارت بزرگ و عالی شاهی دارد، اما گنبد و بعضا قسمت‌های داخل و خارج آن اوراق و مندرس و به حال سابق مانده است. در حوالی زیارت مذکور باغ وسیمی با اشجار سایه‌دار و آبهای جاری وجود دارد.

۳ ـ مزار امام محمد حنیفه ابن حضرت علی کرم الله وجه که تاریخ وفات آن در ۱۰۳ هجری واقع و مرقدشان در نزدیك دروازهٔ نوبهار که مشهور به (بابه قو) میباشد بصورت نامعلومی است.

۴ـ مزار امام ابوحفص بن برعش بن یحیی بلخی که قاضی القضاة بلخ بوده وفات او در ۲۴۱ هجری و مدفن او در کنار دریای بلخ در قریهٔ (زرغون کوت) واقعست، مردم قریه او را به لقب (جیلب طبیب) معرفی میکنند اما از جملهٔ ابدال و اوتاد شمرده میشود.

۵ ـ مزار امام شیخ عبدالله بن نصر بن مروان بن حام بلخی نبیرهٔ ابراهیم ادهم میباشد، وفات مذکور روزدهم محرم سال ۱۸۹ هجری بوده و زیارت مذکور در قریهٔ استن بلخ وقو دارد.

۶ ـ مزار شیخ الاسلام امام ابو عبدالله ابن اسماعیل ابن سلیمان ابن داود ابن احمد ابن ابو هریره، عبدالرحمن در بلخ متولد گردیده فقیه و محدث و خیلی عالم و مجتهد بزرگیست کتاب بسیط، محیط الاحادیث، اوارث الکبیر و وعظ العام ار مؤلفات اوست، وفات مذکور در سنه ۱۴۰ هجری واقع شده.

۷ ـ مزار شیخ الاسلام امام ابوالقاسم یحیی ابن عبدالواحد ابن ابومت انصاری در بلخ تولد یافته و از احادیث نبوی هزار حدیث حفظ داشت.

۸ ـ مزار شیخ الاسلام امام ابوعمرو داور بن حسن ابن شعیب ملك بن حامد بن سلام بلخی که شاگرد امام احمد حنبل بود، گویند تمام کتب دینی را در حفظ داشت وفات مذکور در سال ۲۴۰ هجری وقوع یافته است.

۹ ـ مزار شیخ الاسلام امام ابونصر محمد بن مراجم بن عبدالله بن سلام معروف به ابوالقاسم بلخی و ملقب به (امام ضحاك) بوده از اصحاب امام ابوحنیفه کوفی است صحبت امام جعفر صادق را دریافته است، می‌گویند حافظ قرآن کریم نیز بوده روز یکبار ختم قرآن میکرد وفات مذکور در سال ۱۹۰ هجری و مدفن او در مرکز بلخ میباشد.

۱۰ ـ مزار شیخ شفیق بن ابراهیم الزاهدی بلخی، کنیت او (ابوعلی) و شاگرد امام زفر و استاد امام حاتم اصم بلخی است مزار او در سمت غرب شهر واقع شده است.

۱۱ ـ مزار شیخ الاسلام قاضی ابومطیع بلخی (اسم وی حکم بن عبدالله) است، وی عالم و مجتهد بزرگی بوده و قرآن مجید را در نمازهای تهجد همیشه از حفظ میخواند مرقد مذکور در موضع دروازهٔ نوبهار بلخ واقع شده است.

۱۲ ـ مزار خواجه محمد احمالی ملقب به خواجه (شفیه) در قریهٔ مندتی در شرق بالاحصار قدیمهٔ بلخ.

۱۳ ـ مزار سلطان احمد خضرویه در غرب شهر واقعست.

۱۴ ـ مزار بابه قوی مستان در موضع دروازهٔ نوبهار، سمت شمال غرب شهر بلخ.

۱۵ ـ مزار خواجه خیزان در غرب شهر.

۱۶ ـ مزار جوانمرد قصاب در ۳کیلومتری جنوب غرب شهر.

۱۷ ـ مزار مولینا دوست محمد صحاف موسوم به (خواجه غولك).

۱۸ ـ مزار قاضی منصور بن موسی.
۱۹ ـ مزار خلیفه کمال الدین حاجی پیاده موسم به (کعب الاخبار).
۲۰ ـ قدمگاه امام زین العابدین بیمار ابن علی کرم الله وجه.
۲۱ ـ مزار پهلوان احمد زمچی ولی‌ار اصحاب ابومسلم خراسانی در بالاحصار قدیم بلخ .
۲۲ ـ مزار نضراب شاه خوارزمی از اصحاب ابومسلم خراسانی در بالای حصار قدیم بلخ.
۲۳ ـ مزار شیر بچه‌ها در ۴ کیلومتری شمال غرب شهر واقع میباشد.
۲۴ ـ مزار امام یعقوب قاری بلخی در سه کیلومتری شهر و در نزدیك دروازهٔ نوبهار بلخ .
۲۵ ـ مزار امام ابو لیث بلخی در نزدیك دروازه نوبهار.

جبال: منطقهٔ بلخی چون بر روی سطح هموار کائن میباشد درقرب وجوار آن کوه و تپهٔ مهمی وجود ندارد، لیك در منتهای جنوب آن که دارای مسافهٔ زیادیست سلسلهٔ مشهور (البرز کوه) وقوع یافته است.

رودخانه و انهار: دریای در سمت جنوب بلخ و متصل (البرز کوه) وجود دارد که به نام (دریای چشمه شفاء و دریای درهٔ گز) یاد شده در سباغ به نام دریای بلخ و یا (بلخاب) شهرت داشت، این دریا از بند امیر و نواحی بامیان سرچشمه گرفته بعد از آبیاری کشت زارهای پیرامون بلخ هجده نهر منقسم و چهارصد (ده) و (قصبه) را مشروب میسازد، انهاریکه ازین دریا منشعب گردیده باسم‌های ذیل موسوم میباشد:

۱ ـ نهر شاهی. ۲ ـ نهر قدر. ۳ ـ نهر سیاه گرد. ۴ ـ نهر بلخ. ۵ ـ نهر مشتاق. ۶ ـ نهر اصفهان. ۷ ـ نهر عبدالله. ۸ ـ نهر دولت‌آباد. ۹ ـ نهر قرشی گک. ۱۰ ـ نهر ارغنداب. ۱۱ ـ نهر شیخشرك. ۱۲ ـ نهر چهار ولك. ۱۳ ـ نهر امام صاحب بلخ. ۱۴ ـ نهر یسگی قلعه. ۱۵ ـ نهر فیض‌آباد. ۱۶ ـ نهر آقچه. ۱۷ ـ نهر باجگیری آقچه. ۱۸ ـ نهر خان‌آباد. گرچه با وضعیت فعلی از مجرای آمو دریا استفاده شده نمیتوان‌د اما باغستانهای اطراف خرابه‌های بلخ که در شرق و غرب واقعست توسط انهاریکه بطرف شمال دولت‌آباد جاری میباشد آبیاری میشود مسجد خواجه پارسا که مرکز امروزی بلخ محسوب میشود در محلی واقع شده که تقریبا (۱۵) کیلومتر از آخرین رشته‌های کوهای سمت جنوب (البرز کوه) و تخمین (۵۰) کیلومتر از مجرای آمو دریا مسافه دارد.

فابریکه: در سال ۱۳۱۸ یك فابریکه پنبه کشی با تمام سامان و ادوات لازمهٔ آن از طرف شرکت شمالی تاسیس و پنبه‌هائیکه قرار تقسیمه از بلخ و مربوطات آن تحویل داده می‌شد خریداری و صادر میگردید، این فابریکه مدتی معطل گردیده حتی محل آن نیز رو بخرابی

گذاشته است اما فابریکهٔ دیگری که در سالهای مابعد تاسیس و از طرف ریاست شرکت پنبه اداره میشود داخل فعالیت میباشد.

صیفیه‌ها: گرچه آب و هوای مرکز بلخ در اثر بعضی از عوامل خراب و غیر قابل صحی است اما چندین مواضع سردسیر و خوش آب و هوا را هم دارا میباشد از قبیل چهار سنگ ثمر قندیان، زرغون کوت، کشك و دولت‌آباد منجملهٔ آن چهار سنگ ثمرقندیان بوفرة شفتالو و انگور اعلی شهرت داشته و هم دولت‌آباد بکثرت و خوبی انگور معروف میباشد.

بلخاب: در تشکیلات حکومت علاقه داری درجه ۳ مربوط حکومت درجه اول سنگ چارك متعلق حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف بوده و بین خطوط ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۵۹ ثانیه و ۶۶ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۸ دقیقه ۱۰ ثانیه و ۳۵ درجه ۳۷ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. فاصله آن از مرکز حکومت سنگ چارك تقریبا (۶۰) کیلومتر میباشد. این منطقه شاداب و کوهستانی بوده و دارای باغهای اشجار مثمر و چمن‌زارهای سرسبز است در آنجا اشجار ناك، سیب، زردآلو، شفتالو، توت، و غیره بوفرت وجود داشته و درختهای چارمغز بسیار بزرگ که حاصل زیاد میدهد و اقسام مختلف انگور دارد زراعت آن گندم، جو، جواری، کنجد، زغر بوده اهالی آن اسپ، گاو، مرکب، گوسفند، قره قل تربیه میکنند، از حیوانات وحشی آهو، روباه، گرگ و باندازه قلیل، خفك و سگ لاهو در دریای آن پیدا میشود.

طیور غیر اهلی آن کبك، کبك زری، کبوتر، مرغابی، کبك دشتی، و غیره بوده و بلبل هزاردستان و عندلیب آن شهرت بسزائی دارد. ازین منطقه یك دریا که سرچشمه خود را از بند امیر حکومت یکاولنگ میگیرد عبور میکند و به آن آب‌های دره کاشان و دره ایس میدان که از مناطق حکومت سرپل میباشد پیوسته و تا زمانیکه بمرکز علاقه داری بلخاب میرسد آبهای دره مزار، داخدار، ترخوج، دوشاخ، باج گاه، دره صوف و دیگر آبهای حکومت یکاولنگ با آن ملحق شده و دریای بزرگی را تشکیل میدهد و از حکومت (آفکوپرك) گذشته به علاقه داری (شولگره) و از علاقه داری شولگره بولایت مزار شریف میرسد و هجده نهر از ان جدا شده و بنام (هجده نهر) مزار شریف معروف است، درین منطقه یك بند مشهور آب ایستاده هست که مشهور به بند (بیرغوله) میباشد طول آن تقریبا یك کیلومتر و عرض آن تخمین (۵۰۰) متر بوده و باندازه ده آسیاب آب از آن سرازیر شده و شکل یك آبشار بزرگی را بخود میگیرد و بلندی آن تقریبا (۲۵) متر میباشد.

راهای مشهور آن یکی راه (آب کلان) است که بحکومت سنگ چارك میرود و دیگر راه شاخدار و راه زوج میباشد که بحکومت یکاولنگ میرود و از آنجا بحکومت بامیان وصل میشود و دیگر راهیست که بحکومتکلان دایزنگی پیوست میگردد راه دیگری از قریه‌های (الکه، نگاری، امرخ، زاری، اقکو پرك و شولگره) بولایت مزار شریف میرسد و راه دیگر آن از قریه گلوز (بالای دره صوف) چل، اوخور گذشته به دو آب میخ زرین ملحق میشود و راه مهم دیگر آن از قریه بیرغوله (بالای دره کاشان) به چپراس ایماقی و لعل و سرجنگل میرود.

درین منطقه دو مدرسه که در ان اهالی مشغول تعلیم‌اند وجود دارد چون این منطقه کوهستانی و دارای کوهای بلند است آب و هوای آن در زمستان سرد و تابستان معتدل میباشد و از نباتات مشهور کوهای آن هنگ زیره میباشد درخت ارچه نیز در ان جا وجود دارد.

پل خوی: موضعیست بفاصله ۵/۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۵۱ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۲۲ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل خیل: قریه ایست بفاصله ۲/۵ کیلومتر در جنوب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۵۲ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۴ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلده: قریه ایست دّر حکومتی درجه اول دند مربوط ولایت قندهار.

بلس: قلعه ایست بفاصله ۴۸/۵ کیلومتر در جنوب شهر فیض‌آباد متصل دریای کوکچه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۱۰ دقیقه ۶۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلسی نکره: قریه ایست در علاقهٔ الینگار مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی و از مرکز حکومتی ۴۰/۵ کیلومتر فاصله دارد.

بل غلی: قریه ایست بفاصله ۲۰/۵ کیلومتر در غرب موزلٔه قلعه در علاقه سرپل متصل نهر استراب مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۳ دقیقه ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۶ دقیقه ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بل غلی: قریه ایست بفاصله ۲۰/۵ کیلومتر در غرب موزله قلعه در علاقه سرپل متصل نهر استراب مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۴۸ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳ دقیقه ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلل: قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال قریه چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۹ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بلل: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق قریه سوزن مانده در علاقه‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۰ دقیقه ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۱۹ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندریگ: ریگستانیست در جنوب قریه خوگی در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندغاز: قریه ایست بفاصله ۲۱/۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز سرپل متصل سرك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه ۴۷ دقیقه ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندغر: قلعه ایست بفاصله ۲/۵ کیلومتر در شرق قریه بهسود خاص مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۳۰ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۷ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندغور: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار متعلق حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومت محلی ۲۹ کیلومتر فاصله دارد.

بلندغی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی و از مرکز حکومت ۱۴/۵ کیلومتر فاصله دارد.

بلندقلعه: قلعه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر بطرف غرب قریه سربولی نزدیك سرك واقع در کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۶ درجه ۱۵ دقیقه ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۹ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندك: قریه ایست بفاصله ۵/۵ کیلومتر در جنوب غرب شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۵ دقیقه ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۶ دقیقه ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلندی: قریه ایست مربوط حکومتکلان خوست که مربوط ولایت جنوبی میباشد.

بلوجو: موضعیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شرق کشنگ متصل دریای ارغنداب در علاقه داری مالستان متعلق حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه

۱۲ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۶ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلوچ: قریه ایست در حکومت درجه ۳ شرین تکاب مربوط حکومت اعلی میمنه.

بلوچ: قریه ایست واقع در حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

بلوچ: قلعه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال قلعه گدام در علاقه‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۵۳ دقیقه ۶ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۵ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلوخچانه: قریه ایست در نواحی حکومت درجه اول سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان که از مربوطات ولایت مزار شریف میباشد.

بلوچ خاوری: موضعیست چاه دار بفاصله ۳۱/۵ کیلومتر در غرب ولی چاه در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۳۸ دقیقه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلوچ شاه نادر: قریه ایست در بیرون سونه مربوط حکومت اعلی میمنه.

بلوچ کشم: قریه ایست در حکومت درجه ۳کشم مربوط حکومت اعلی بدخشان.

بلول تگاب: نهریست بفاصله ۳۹کیلومتر در غرب قلعه تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۳۱ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۶ دقیقه ۳۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلوله: قریه ایست بفاصله ۶۱/۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۴ دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۲ دقیقه ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلوله: قولیست بفاصله ۷/۵کیلومتر بطرف شمال علاقه شیرزاد مربوط حکومت خوگسیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه ۵۷ دقیقه ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۸ دقیقه ۳۴ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بله سن: قریه ایست بفاصله ۳/۵کیلومتر در جنوب غرب غورك مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۷ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهلو: قریه ایست بفاصله ۴۶/۵کیلومتر در شمال غرب شاه جوری نزدیك پای ارغنداب در

دایه چوپان مربوط حکومتکلان قلان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه ۸ دقیقه ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۳۸ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بایمك: قریه ایست در علاقه حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن.

بمبل کوه: کوهیست در جنوب غفور مکی در علاقه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۴۸ دقیقه ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بمبه کوت: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قریه شیوه در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجهت ۳۷ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۰ دقیقه ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بلدر خورد: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه گل‌آباد متصل سرکیسکه بطرف قلعه بست میرود در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه ۵۱ دقیقه ۵۹ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۲ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنادر کلان: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شرق قریه گل‌آباد در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه ۵۱ دقیقه ۵۹ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بنادر میانه: قریه ایست بفاصله ۱۷/۵ کیلومتر در شرق قریه گل‌آباد متصل سرك که بطرف قلعه بست میرود در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه ۵۳ دقیقه ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۳۵ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندر ارغنداب: این بند بدرجه دوم بند کجکی بوده و در حوزه دهله بر دریای ارغنداب ذریعه متخصصین کمپنی موریسن امریکائی آباد گردیده است. عامل بزرگیسکه سبب اعمار این بند شد کم آبی است که چند سال در وادی ارغنداب پیش گردید و به این منبع بزرگ تولیدات میوه صادرانی کشور صدمه زد، طوریکه اکثر باغداران بقطع اشجار باغستانهای خویش پرداختند و نزدیك بوده وادی سرسبز و شاداب ارغنداب با همه باغستان از بین رفته و خساره بزرگی بر پیکر عوائد صادراتی وارد آید، لذا از طرف حکومت کمسیونی تعیین و بقندهار اعزام گردید که در نتیجه مفکورهٔ احداث بند را بر دریای ارغنداب و سرسبزی آینده این وادی مهم صادراتی برداشته شد.

کارساختمان بندارغنداب در ماه جوزای ۱۳۲۹ (جون سال ۱۹۵۰) آغز گردیده و در سال

۱۳۳۱ (۱۹۵۲) خاتمه پذیرفت این بندپایان‌تر از قریهٔ دهله بفاصله ۲۰ میل از قندهار واقعست.
ارقام ذیل میتواند بزرگی بند ارغنداب و قوه بزرگ برق آن را با خصوصیات دیگر آن معرفی نماید:

الف بند

۱ ـ ارتفاع بند (۵۰) متر
۲ ـ طول بند در قسمت فوقانی (۵۳۰) «
۳ ـ طول بند در قسسمت تحتانی (۲۲۰) «
۴ ـ ضخامت بند در قسمت تحتانی (۲۲۰) «
۵ ـ خاك و سنگ‌ریزه که در پرکردن دیوار بنداستعمال شده (۲۵۰۰۰۰۰)متر مکعب
۶ ـ طول جهیل (۱۸) کیلومتر
۷ ـ عرض اوسط جهیل (۲) کیلومتر

ب تونل

۱ ـ طول (۲۶۴) متر
۲ ـ شعاع‌تونل (۵/۴۰) «
۳ ـ مجموعه سر نگ یرانی تونل (۱۲۰۶۷) متر مکعب
۴ ـ مجموعه کاتکریتی که بمصرف رسیده (۲۲۰۰) « «

بنداریغ ساتق: موضعیست در علاقه داری درجه اول خانقاه متعلق حکومت درجه اول آقچه مربوط ولایت مزار شریف.

بند سرائیل غندی: موضعیست بفاصلهٔ ۷/۵ کیلومتر در جنوب پروش در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه ۴۹ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۴۸ دقیقه ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند افضل: کوهیست در شمال غرب مرکز هرات در علاقه انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۵۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۷ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند افغان: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی در حکومت درجه اول چخارسو مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه ۵۰ دقیقه ۱ ثانیه طول البد شرقی و ۳۱ درجه ۳ دقیقه ۲۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنداله که: کوهیست در جنوب شرق قلعهٔ تاورك بارتفاع تخمین ۳۵۱۸ متر در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۵۰ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۱ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندامیر: بند امیر در حدود ۳۴) درجه و ۵۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۶۷ درجه ۱۲ دقیقه طول‌البلد مشرقی در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل واقعست بند امیر نام پنج غدیر مسلسل و کوچك یا اگر صحیح‌تر بگوئیم نام پنج بندی است که غدیره‌های مذکور را تشکیل داده و در بین بامیان و علاقه یگاولنگ واقع‌اند. این غدیرها از سطح بحر تقریبا ۲۹۲۳ متر ارتفاع داشته و در روی وادی دریای که بنام غدیرهای مذکور موسوم گردیده قرار دارند.و این دریا پس ازینکه در میان کوهای چندی میگذرد و بغتة در میادین شمالی افغانستان علاقه مزار ظهور کرده به هژده نهر ملحق گردیده علاقه هژده نهر (توابع مزار شریف و بلخ) را آب میدهند.

مهم‌ترین این بندها (بندهیبت) نامدارد. از بامیان در موسم تابستان و در زمستان بذریعه موتر بدون زحمت زیادی می‌توان واصل شد و این فاصله از بامیان تابند هیبت تقریبا ۷۲/۵ کیلومتر بوده و به ظرف چهار ساعت طی میشود در اثنای راه بایستی از سه کوتل عبور نموده (۱) کوتل شاهدان ۳۰۶۰ متر (۲) کوتل شبرتو ۳۱۴۹ متر (۳) کوتل خم نیل ۳۵۸۷ متر کوتل آخیر الذکر مشکل بوده در حقیقت کوتل مزبور بلندترین قسمتی از یك سلسله پستی ها و بلندیهای است که در فلات رفیعی افتاده‌اند. پستی و بلندیهای مذکور به هیچ جا صعب المرور نیست ولی موقعیکه از جانب مشرق به کوتل شاهدان صعود میکند چند کج گردشی‌های دشوار گذاری را بایستی عبور نمایند در موسم‌تری خاك نرمی که در بعضی از چقرهای کوه‌ها وجود دارد بصورت گل تبدیل شده راه را مسدود می‌سازد و در زمستان تمام این علاقه از برف مستور میگردد. از فلات فوق الذکر راه‌های زیادی سرازیر شده از پوزه باریکی میگذرد و لحظه بعدیك قطعه صفا و نیلگونی که با نشیبهای تندی محاط گردیده بقدر ۳۰۷ متر پاینتر بمشاهده میرسد این قطعه قسمتی از بند ذوالفقار است که بلندترین و بزرگترین غدیرهای پنجگانه مزبور میباشد و طول آن تقریبا ۶/۵ کیلومتر است قدری پائین‌تر قسمت دیگری از بند ذوالفقار که پهن وگشاده بوده در کناره‌های آن درختان روئیده است پدیدار میگردد و تا چشم کار میکند باستثنای آنها دیگر درختی به نظر نمیرسد.

غدیر دوم که بند (پنیر) نام دارد عینا بزیر بند ذوالفقار واقع شده و اگر تالابش بخوانیم بجا

است چه فقط قریب ۱۶۱ متر پهنائی دارد. ازینجا راه متدرجا بطرف غدیر سوم یابند (هیبت) قریب ۲ میل طول و ۵۳۸ متر عرض دارد و آب آن مانند یك دانه نیلم در پهنائی وسیع کوه‌های برهنه متلالا است. قسمت علیای بند هیبت را صخره‌های تند و عمودی که حاوی چندین خلیج‌ها وت مدخل‌های کوچکی است محدود نموده و انجام جنوبی بند مزبور باز و آب از بند طبیعی سنگلاخی آن به شکل آبشارهای کوچك و باریکی سرازیر گردیده بسطح مرتفعی که ۱۲ متر پائین‌تر واقعست فرو میریزد این سطح مرتفع که بعضا سنگلاخ و بعضا خاك است از رسوب سفید یا زرد کم رنگی که غالبا گوگرد میباشد پوشیده شده و آب از روی آن قطره قطره سرازیر گردیده تقریبا یك کیلومتر پائین‌تر غدیر کوچك دیگریرا تشکیل میدهد. غدیر آخر الذکر موسوم به بند (قمبر) و در حقیقت یك تالاب کم آب است.

غدیر پنجم یا آخرین بند که بند (غلامان) نام دارد دورتر در پائین بند قمبر افتاده بشکل مدور به قطر سه ربع میل بوده و می‌گویند خیلی کم آب است غدیرهای مذبور را تا یك فاصله کمی زمین‌های پست و بلند آن ناحیه احاطه کرده و از طرف غرب با سطح مرتفع بزرگه و زردرنگی محدود گردیده که از سطح غدیرها قریب ۶۱۵ متر بلند و از بعضی مواد نرم مرکب و نیز حاوی سنگ‌های کوهی است سد انتهای بند هیبت یك دیوار سنگلاخی است در مرکز قریب ۱۲ متر بلند بوده سر آن چندان ضخامت قابل توجه نداشته تقریبا یك قوس که ملی را تشکیل میدهد به سمت مغرب بند مزار سفیدی مشاهده میشود که به حضرت علی (رض) منسوب می‌دانند در میان بند ماهیان زرد رنگ دسته دسته شناور بوده همه اینها بامزار سفید و صخره‌های مستقیم و گلابی رنگی خیال را باین دنیابل به سرزمین پریان قریب‌تر میباشد به دماغ انسان خطور میدهد مردم اینجا عمق بند هیبت را ناقابل پیمایش میدانند می‌گویند امی حبیب الله خان خواست عمق آن را معلوم کند و تقریبا ۸۰ متر ریسمان انداخت ولی به انتهای آن نرسید هزاره‌های همجوار راجع به چگونگی ساختمان این بند افسانه‌های عجیب دارند.

از بند امیر به بعد فراز و نشیب چندی را در بین اراضی خشك و لامزروع عبور نموده موضع خم نیل چندآبادی مختصری را بصورت پراکنده ملاحضه مینمایند مسافر بهتر است که در یکی ازین مواضع شب را بسر برده صبح وقت حرکت نماید تا به بامیان رسیده بتواند ازین موضع که صبح وقت حرکت شود تقریبا ۴ ساعت بعد به موضع شاهدان که اولین منطقه بامیان بوده و موضع پرجمعیت و نسبتاآبادتری میباشد مواصلت مینماید البته در یکی از قریه جات این منطقه صرف نان و طعام نموده بعد از وقفه مختصری که به سفر خود ادامه بدهد که کوتل کم ارتفاع را

عبور نموده بعد از وقفه مختصری که به سفر خود ادامه بدهد کوتل کم ارتفاع را عبور نموده بالاخره بیك دره تنگ و طولانی داخل میشود در حصه وسطی این دره تقریبا یازده نیم کیلومتر بوده فقط در جوار بامیان از دره خارج میشود. در حصهٔ وسطی این دره راه بطرف شمال جدا شده به سیغان و کهمرد میرود که قبل از احداث دره شکاری راه بین کابل مزار شریف و همین راه بوده است بند امیر که سرچشمه دریای بلخاب مزار شریف میباشد بکنار سرك بین یکاولنگ و بامیان واقع بوده از یکاولگ بطرف شمال مشرق بفاصله ۱۲ کیلومتر و از بامیان بجنوب غرب تقریبا ۱۷ کیلومتر مسافه دارد.

بعد از سنه ۱۳۱۵ تردد موتر بین بامیان و بند امیر شروع گردید و فاصله بند امیر از هوتل بامیان (۷۵) کیلومتر است. دره کوچکی که سرك بند امیر داخل آن میشود در کیلومتر اول خود کاملا سنگی بوده و عاری از زراعت است.

بند امیر در عریض‌ترین قسمت خود از ۲۰۰ متر تجاوز نمیکند ولی طول آن زیاد است و ز (۱۵) کیلومتر متجاوز میباشد بند امیر بین تمام باشندگان دره‌های کوه بابا معروف و اراضی گرد و نواحی آن یکی از چراگاهای بزرگ قسمتی از کوچیان افغانستان میباشد، بند امیر از نقطه نظر توریزم سیاحت اهمیت بسیار بزرگی داشته و افکار سیاحین خارجی را بخود جلب و همه ساله صدها نفر برای تماشای آن رفته و از مناظر زیبا طبیعی آن لذت می‌برند.

بند بابه: کوهیست در شمال شرق کهسان در علاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین تخمین ۶۱ درجه ۵۳ دقیقه ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۵ دقیقه ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بندبابه: کوهیست در غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۳۳ دقیقه ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند بابه: دره ایست در شمال غرب قریهٔ بوی نقره مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندیچ: کوهیست در شمال شرق قلعه ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۴۹ دقیقه ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۴۴ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندبدگك: کوهیست در جنوب قلعه ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت

مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۲۸ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۶ دقیقه ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی و تخمین ۶۶ درجهت ۴۲ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۹ دقیقه ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بندیر: کوهیست در جنوب شرق قلعه شهرك در علاقه شهرك مربوط حکومتکلان غورات و ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱ دقیقه ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین بین ۶۴ درجه ۴۱ دقیقه ۲۹ ثانیه طول البد شرقی و ۳۴ درجهت ۵ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بندبنش: قلعه ایست بفاصله یك کیلومتر در شمال قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۹ دقیقه ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۲ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند بنفش: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۱۲ دقیقه ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۳۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند بیان: کوهیست در جنوب قلعه کانسی بارتفاع تخمین ۳۶۵۲ متر در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۴۲ دقیقه ۲۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۶۵ درجه و ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۳۴ درجه ۱۷ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد و ۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۲۳ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

بند تاوه: کوهیست در جنوب شرق قریهٔ اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۳۲ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۵ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بند چاه خشتی: تپه ایست در شمال قریه شهر خلیل در علاقه کشك و قره تپه مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۲۵ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۲ دقیقه ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بند چشمه دراز: کوهیست در شمال قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۱ دقیقه ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۹ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی و نیز بین ۶۶ درجه ۹ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۴ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند چقمق: کوهیست در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۴۴ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند چهار راه: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۴/۵ کیلومتر در شمال بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۳۶ دقیقه ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندچین گورك: قلعه ایست درجنوب غرب زیارت باباولی در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۵ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۵۹ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند خاره: کوهیست در شمال شرق قلعه‌نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۲۱ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۱۰ دقیقه ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند خروار: بندیست نزدیك دریای لوگر در شمال مشرق غزنی که سمت مقابل آن به سنگ و سمنت و عقب آن دیوار سنگ خشتی ساخته شده است طول بند خروار (۱۴۰) متر و بلندی آن ۳۰ متر و گنجایش آن نزده ملیون متر مکعب آب است که تقریبا برای بیست هزار جریب زمین کفایت خواهد کرد.

بند دروازه: کوهیست در شمال شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه ۲۱ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی و نیز بین ۳ درجه ۱۰ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۵ دقیقه ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند دوخان: کوهیست در شمال قلعه تخت در علاقهٔ دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۹ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین بین ۶۶ درجه ۲۳ دقیقه ۸ ثانیه طول‌البلد و ۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

بند دولت خان: قریه ایست بفاصله نیم کیلومتر در جنوب شرق قلعه دوست محمدخان در علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که تخمین بین ۶۸ درجه ۴۶ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۳۳ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند ذوالفقار: بندیست بفاصله ۳/۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه جعفر دریکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۱۱ دقیقه ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵۰ دقیقه ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندر: قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق قریه اچین در علاقه حکومتکلان شنوار

مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۶ دقیقه ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندر: دره ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه باسول امتداد طرف شمال در علاقه مهمندره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۸ دقیقه ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندرباط: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سد در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۰ درجه ۴۲ دقیقه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندرپست: موضعی ایست بفاصله ۴ کیلومتر بطرف شرق قریه ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه ۲۲ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۴۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندسبزك: کوتلیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب قلمه توبارتفاع تخمین ۲۴۴۶ متر در علاقه بادغیات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه ۸ دقیقه ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۷ دقیقه ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندسراج (یا بند غزنی): بند مشهوریست که بفاصله ۱۸/۷۵ کیلومتر در شمال غربی شهر غزنی بین ۶۸ درجهت ۲۲ دقیقه ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۱ دقیقه ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد این بند بامرا علیحضرت حبیب الله خان سراج در ۱۳۱۸ قمری قدری پاینتر از خط دیوار بند قدیم تعمیر شده، بند قدیم نخست در عصر سلطان محمود غزنوی تعمیر شده بود (۳۸۷ - ۴۲۱ ه) لکن در زمان حبیب الله خان سراج الملك و الدین بامراعلیحضرت موصوف در موضع مساعدی در مجرای فوقانی نهر غزنی تعمیر بند بزرگی را امر فرمودند که بنام ایشان بند سراج موسوم شد این بند طبق فن معماری انشاء گردیده است، برای جریان آب و بند مذکور سه درجه گذاشته شده اول وقتیکه آب دره وافر باشد دهنه مجرای بزرگ آن باز میشود و چون آب کمتر شود دهنه اول بسته و دهنه دوم و سوم آن باز شده دایما یکمقدار کافی آب جریان میابد در اثر تعمیر این بند اهالی غزنی از تکلیف و مشکلات کم آبی نجات بافتند و اراضی آنها سرسبز و حاصل‌خیز گردید ساختمان بند سراج تحت نگرانی و مهندسی خارجی مستر (ملر) انگلیس صورت گرفت.

بند مذکور که به عرض (بند سلطان) ساخته شده و در پهلوی بند مذکور واقعیت در سال

۱۳۲۵ هـ ق یعنی ۴۸ سال قبل احداث گردیده و شامل دو قسمت میباشد یکی بند اصلی و دیگر بند خامه (ضمیمه بند سراج).

بنداصلی: طول دیوار بند در قسمت بالا(۲۲۰) متر در حصه پائین یعنی در حصه دریاخانه (۹۰) متر است ارتفاع از صحن دریا الی قسمت بالائی بند (۳۲) متر میباشد اصل دیوار بند با سنگ سفید سرخی دار و چونه کارشده و در قسمت پائین بند و خانه کوچك که دروازه بند را تشکیل میدهند تعمیر شده واسطه تونل آب بند از کاسه بند در آنجا جریان یافته و از بند خارج و جاری میشود.

بند سراج تا سال ۱۳۱۷آباد و چندی بعد بعضی قسمت‌های آن بمنظور اصلاح نقائص تخریب و ترمیم و اصلاح کار بند مذکور طبق نقشه جداگانه از چند سال باینطرف به ترکیب ذیل دوام کرده است:

۱ ـ در سال (۱۳۱۸) تهداب بند در همین قسمی که کار میشود از دریا ده متر عمیق کنده شده و کاتکرت شده است.

۲ ـ در سال ۱۳۳۰ کار تهداب این قسمت بند جریان یافته از حصه کاتکرت سابقه کار ۱۹۴۰ در بستر دریا بطول (۹۰) متر و ارتفاع آن (۶) متر در سال ۱۳۳۰ الی ۱۳۳۱ هش در حصه زیرین بند در تونلی که (۱۵۰) متر طول و (۴) متر ارتفاع دارد کار شده در سال ۱۳۳۲ وزارت فوائد عامه کار ترمیم و تکمیل‌آبادی بند را بسرعت تحت اجرا گرفت و تا اوائل میزان تکمیل شد چنانچه از ۲ میزان در ظرف ۲۵ روز برای زراعت ۱۶ هزار جریب زمین آب ذخیره شده روز ۲۷ میزان در حضور جمع غفری دریچه‌های بند باز گردید و آب برای آبیاری املاك مردمان آن دیار بار دیگر جریان یافت این بند اضافه از بیست هزار جریب زمین را سیر آب و مزروع میسازد.

دیوار بند مذکور به سه حصه منقسم و برای کاتکرت و قیرریزی مستعد میباشد این سه دیوار که پهلوی هم قرار دارد در حقیقت یك دیوار است که دارای ۱/۷۰ متر عرض میباشد گوشه این دیوار به کوه وصل و در قسمت اخیر آن دو متر در کوه جرزده و دیوار داخل کوه شده است. کاسه بند سراج (۲۰۰۰) متر طول و (۵۰۰) متر عرض داشته و گنجایش تقریبا بیست میلیون متر مکعب را آب دارد.

آبیکه درین بند جمع میشود از حصه عقب دشت ناور چشمه میگیرد و دره سرسبز (جغتو) را آبیاری نموده پس از طی تقریبا ۳۵/۵ کیلومتر از حصه سرچشمه به بند سراج میرسد بند سراج بیست هزار جریب زمین را آبیاری میکند.

بند سفید: دند آبیست بفاصله ۱۰۲ کیلومتر در شمال غرب انار دره در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه ۴۱ دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۵۷ دقیقه ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند شگ: موضعیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه آق گمبد در علاقه چخ‌چران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه ۲۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۲ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند شوی: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود فاصله از مرکز حکومتی تخمینا ۲۳ کیلومتر میباشد، از حیث تشکیلات بحکومتکلان دایزنگی ولایت کابل متعلق است.

بندغازی (بند بنخاك): بندیست در دهنهٔ تنگی خورد کابل که بفاصله تخمین (۹) کیلومتر از بتخاك و (۲۷) کیلومتر از کابل به سمت جنوب شرق کابل بین دو سلسله کوه تعمیر گردیده و بین خطوط ۶۹ درجه ۲۲ دقیقه ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۴ دقیقه ۵۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع و یکی از بندهای مهم و قابل استفاده است این بند در حدود ۱۲ میلیون متر مکعب آب میگیرد و تقریبا دو هزار جریب زمین را آبیاری میکند.

این بند در وقت حکومت امانیه اعمار گردیده و مهندسین خارجی در آن کار کرده‌اند و چندین هزار جریب اراضی لامزروع و بائر حوزه بتخاك و نواحی آن بذریعهٔ این بند مزروع و حاصل‌خیز گردیده است. متاسفانه باوجود مراجعات مکرر نتوانستیم از وزارت مربوطه راجع به بند و انهار و مخصوصا در خصوص این بند معلومات مکمل فنی بدست آوریم، فقط از روی مشاهده می‌توانیم بگوئیم طول کاسه بند تخمین دو کیلومتر و عرض آن تخمین یك کیلومتر می‌آید.

سرك قدیم بین کابل و جلال‌آباد که اکنون متروك گردیده است از زیرا این بند میگذشت و از راه خاك جبار و سروبی به سمت مشرقی امتداد داشت. اکنون هم این بند معمور و مورد استفاده میباشد.

بند غلامان: بندیست بفاصله یك کیلومتر در شمال قلعه جعفر در یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه ۱۰ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۴۹ دقیقه ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بند قره‌قل: قریه ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب شهر اندخوی متصل سرك که بطرف اندخوی میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۹ دقیقه ۳۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند قطغن: کوهیست درجنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه ۳۶ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۳۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

بند کچکی: بزرگترین بند آب است که اخیرا در حوزهٔ گرشك بنا یافته است بدین قرار که حکومت در تابستان ۱۳۲۵ هش (۱۹۴۶ م) به متخصصین کمپنی موریس کنودسن که برای امور عمرانات ثقیله را افغانستان استخدام شده‌اند هدایت داد تا موضعی را جهت ذخیره کردن آبهای هیرمند انتخاب نمایند.

دستهٔ انجنیران کمپنی مذکور برای این منظور بکار آغاز کرده و در یك صد کیلومتر بالاتر از گرشك یك موضع مناسب طبیعی را در نزدیکی قریه کچکی کشف کردند.

بعد از اینکه پلانها و خصوصیات ساختمان بند از طرف متخصصین کمپنی مذکور تهیه و تکمیل گردید فیصله به عمل آمد که در همین نقطه بند تعمیر شود.

چکار بتن بند کچکی در سال ۱۳۲۹ هش (۱۹۵۰ م) آغاز یافت و در سال ۱۳۳۲ هش (۱۹۵۳ م) بپایه تکمیل رسید. خصوصیات فنی این بند حسب ذیل است:

الف.

۱ ـ ارتفاع بند	(۱۰۰) متر
۲ ـ طول بند در قسمت فوقانی	(۲۷۵) «
۳ ـ ضخامت بند در قاعده حصهٔ تحتانی	(۴۲۰) «

۴ ـ خاك، سنگ و سنك ریزه که جهت پرکاری دیوارهای بند استعمال شده ۳،۰۰۰،۰۰۰ متر مکعب.

۵ ـ طول جهیل	(۵۸) «
۶ ـ عرض اوسط جهیل	(۲) «
۷ ـ مواد خاکی و سنگی که در بند استعمال شده	(۳،۲۲۵،۰۰۰) مترمکعب.

ب. تونل آبیاری:

۱ ـ طول تونل	(۷۱۷) متر
۲ ـ ارتفاع	(۱۰،۶۰) متر
۳ ـ عرض	(۱۰،۴۰) «
۴ ـ مقدار سرنگ پرانی	(۷۰۸۰۰) متر مکعب

ج ـ تونل برق:

۱ ـ طول	(۵۷۵) متر
۲ ـ ارتفاع	(۱۰،۶۰) «
۳ ـ عرض اکثری	(۱۰،۳۶) «
۴ ـ مقدار سرنگ پرانی	(۵۶۷۰۹) متر مکعب
۵ ـ مجموعه که نکریتی که بمصرف هر دو تونل رسیده	(۱۲۱۱) متر مکعب
۶ ـ قوه که از بند کجکی حاصل میشود	(۱۲۰۰۰۰) کلیوات

بند کوتل: کوتلیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال قلعه حمیدخان بارتفاع تخمین ۱۰۸۹ متر در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۸ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱۸ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند لخی: بندیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال خاش درعلاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه – ۵۵ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۵ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

بند مدیره: کوهیست در شمال قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۴ دقیقه – ۳۴ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندمزار: کوتلیست بفاصله ۱۱ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه – ۵۱ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بند نم نی: کوهیست در غرب قلعه تکزار در علاقه سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۶ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بند وارث: موضعیست بفاصله هجده کیلومتر در جنوب غرب سلطان رباط در علاقه داری کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۴۶ دقیقه – ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۷ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندودکر: کوهیست که در جنوب قریه (تنور) در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان بین ۷۰ درجه – ۴۷ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۴ درجه – ۵۶ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بندی: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق قلعه شرتان در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندی: موضع چاه‌داریست بفاصله ۳۷کیلومتر در جنوب غرب شاه کرم ریگستان در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بندی زرناب: موضعیست بفاصلهٔ ۳۹کیلومتر در شرق بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنربای: قریه ایست درحکومت درجه ۳کشنده که مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف میباشد.

بن سوی: قریه ایست بفاصله ۵کیلومتر در غرب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنشی کنداد: کوتلیست که بفاصله ۱۴،۵کیلومتر در شرق قلعه اسمار بارتفاع تخمین ۲۴۷۴ متر در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۱۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنعلی: قریه ایست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر در حکومت درجه اول سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان که در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع شده است.

بنفش: موضعیست بفاصله ۱۹،۵کیلومتر در جنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنفش: قریه ایست در علاقه داری درجه اول زمینداور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه حکومت اعلی گرشك.

بنگاو: قریه ایست که بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب مرکز مربوط حکومتکلان کنسرهای ولایت مشرقی نزدیك دریای کنسر بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنگر قرس: موضعیست مربوط حکومت درجه ۲ رستاق متعلق حکومتکلان تالقان ولایت قطغن.

بنگه شهر: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب قریه «اولی» در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنگی: قریه ایست در حکومت درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی.

بنگی خیل: قریه ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق قریه شیوه در علاقه کنر مربوط حکومتکلان کنسرها ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنگی دریا: دریائیست بفاصله ۱۴۳ کیلومتر در جنوب تالقان مربوط ولایت قطغن که تخمین بین ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست دریای مذکور از کوه خواجه محمد سرچشمه گرفته و بدریای تالقان میریزد.

بنگی و سیاب: علاقه داری درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۴ اشکمش مربوط حکومتکلان تالقان در حوزهٔ ولایت قطغن میباشد بنگی بسمت شمال اشکمش واقع بوده طرف شمال مشرق آن تالقان جانب غرب آن حکومت درجه ۲ خان‌آباد و بجنوب شرق آن علاقه‌داری چال و بجانب شرق آن حکومت درجه ۴ فرخار کائن است.

بنو: قریه ایست در علاقه اندراب مربوط ولایت قطغن که بین ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنوباش: قریه ایست در حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف .

بنیادخان: قریه ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در شمال کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بنی بد: قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۸ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوارسه: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق سوزمه قلعه در علاقه سرپل متصل سرك مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوتن: دریائیست بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات که بدریای پنج آب میریزد در علاقه انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوتین دره: دره ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند به امتداد طرف جنوب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بوجاوه: قریه ایست مربوط حکومت پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان.

بوجر: موضع چاه داریست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب شاه کرم درعلاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوجرغان: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوجیته: قریه ایست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم متصل سرك در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوچها: قریه ایست در حکومت درجه ۳ تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات.

بوخر: قریه ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنور در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بودن: قریه ایست در علاقه داری درجه اول ناوه بارکزائی مربوط حکومت اعلی گرشك.

بورسی: کوتلیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم بارتفاع تخمین ۳۳۴۴ متر در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۴ دقیقه -۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بورغن هرك: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه مسافه از مرکز حکومت ۲۶ کیلومتر میباشد.

بورك: کوتلیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شرق مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بورکوت: قریه ایست در علاقهٔ حکومتکلان خوست که مربوط ولایت جنوبی میباشد.

بورکیها: قریه ایست در حکومت درجه اول مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

بوره گی: قریه ایست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوری: نهریست در غرب قلعه چهاربرجك مربوط چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوری: قریه ایست در حکومت درجه ۳ کشنده که مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف میباشد.

بوری: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ دهله ولایت قندهار مسافه از مرکز حکومتی ۲۴ کیلومتر میباشد.

بوری: خرابه ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در غرب چهار برجك مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوری: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار حکومت اعلی میمنه، مسافه از مرکز حکومت ۱،۵ کیلومتر میباشد.

بوریا یاف: قریه ایست که بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر در شمال مرکز بلخ واقع و از مربوطات حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف میباشد.

بوریابافها: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ اوبولایت هرات مسافه از مرکز اوبه ۲۹ کیلومتر میباشد.

بوریالی: قریه ایست مربوط ولایت مشرقی.

بوری سینا: قریه ایست بفاصله ۵،۵کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۴۷ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۸ دقیقه – ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوزبیگی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار متعلق حکومت اعلی میمنه.

بوزه: موضعیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد خان متصل سرك در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۲۱ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوستان: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب شرق گرشك در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه – ۳۵ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۴۸ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوستان: قریه ایست بفاصله ۱۹کیلومتر در شمال شهر قندهار بین ۶۵ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۹ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوستان: موضعیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب قریه شین کی مربوط قلات غلزائی ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه – ۲۸ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوستان نزائی: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ ساربان قلعه مربوط حکومت درجه ۲ نهر سراج متعلق حکومت اعلی گرشك.

بوسرگات: کوهیست در شمال قلعه اسمار بارتفاع ۳۵۲۲ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۲۵ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۹ دقیقه – ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوسنج: کوتلیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه خنگ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۲ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوغی: قریه ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب کهستانی سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه – ۴ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوکان: کوتلیست بار تفاع تخمین ۳۲۸۷ متر بفاطه ۴ کیلومتر در شمال قلعه جمعه علی در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوکان: چشمه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال شرق بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوکان: قلعه ایست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب قلعه جمعه علی در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوکان شور: دره ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوکن: قریه ایست در علاقه مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که از مرکز حکومت ۲۳ کیلومتر فاصله دارد.

بوکه: قریه ایست که بفاصله ۶ کیلومتر در غرب مرکز بلخ وقوعداشته و از مربوطات حکومتکلان بلخ در علاقه مزار شریف میباشد.

بوگر: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بولاغان: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شرق شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۶ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بولاق: قریه ایست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بولاقی: موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بولان: کوتلیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شـرقی و ۳۱ درجـه - ۴۷ دقـیقه - ۵۸ ثـانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بولان: کوهیست در جنوب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار بارتفاع تخمین ۲۰۴۱ متر بین ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بولان (عیاوسفلی): قریه ایست در علاقه چهار باغ لغمان مربوط ولایت مشرقی.

بولك: قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بولکمراد: قریه ایست در حکومت بغلان مربوط ولایت قطغن.

بولی (بوری): قریه ایست مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی قریه مذکور از مرکز حکومتی ۵،۵ کیلومتر فاصله دارد.

بوم: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقعست.

بوور: قریه ایست بـفاصله یك کـیلومتر در جـنوب قـلعهٔ بـارپنجه در عـلاقهٔ شـیوه مـربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوئی گی: قریه ایست در جنوب غرب اندر متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بوی نقره: بکلمه «شورلگره» مراجعه شود.

بوبه تگاب: نهریست که بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه نو جریان داشته و به کرچه غی تگاب میریزد در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بویه جان دوست: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ فرسی متعلق حکومت درجه ۳ تولك مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

بویه راهول: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ فرسی متعلق حکومت درجه ۳ تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات بعد مسافه از مرکز علاقه داری ۱۱ کیلومتر میباشد.

بویه زردآلو گت: قریه ایست در حکومت درجه ۴ قادس مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات.

بویه ششمنی: قریه ایست در حکومت درجه ۴ قادس مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات مسافه آن از مرکز حکومت ۵ کیلومتر میباشد.

بویه گارونگ: قریه ایست در حکومت درجه ۴ قادس مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که از مرکز حکومت ۸ کیلومتر فاصله دارد.

بهادر: قریه ایست بفاصله ۷۷ کیلومتر در شمال شرق قریه گل آباد در علاقهٔ گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهادر خان: موضع چاه داریست بفاصله ۷ کیلومتر در شمال غرب شاه کرم ریگستانی در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهادر خان: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف جنوب غرب شهر کابل مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهادر خیل: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ درهٔ پیچ مربوط ولایت مشرقی مسافه از مرکز حکومتی ۲ کیلومتر میباشد.

بهار سفلی: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی که دارای قلعه‌های متعدد میباشد.

بهار علیا: قریه ایست در حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که قلعه‌های متعدد در آنجا موجود است.

بهارك: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب تگزار در علاقه سنگچارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف بین ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهارک (بهارستان): از فیض آباد بفاصله ۲۹ کیلومتر تقریبا بجنوب شرق (بین جرم و فیض

آباد) منطقهٔ خوش فضا و هوائی بنام بهارستان (بهارك) بشکل يك جزیره نمائی واقعست که طرف شمال این دریای (زردیو) و (سرغیلان) و بسمت جنوبش دریای (دو رووج) و جانب مغرب آن دریای (کوکچه) قرار گرفته است.

بهارستان (یا بهارك) منطقه شاداب و سرسبزیست کوهستانی که زیبائی و جمال طبیعی آن قابل توصیف است قلل شامخه کوهای بلند، تپه‌ها و دامنه آن از گیاهای زمردین، و گلهای خودرو و اشجار دائما سرسبز و مستور دیده میشود. جنگل‌های کوهی آن را غالبا اشجار مثمر از قبیل چهار مغز بادام، گیلاس و غیره تشکیل میدهد که مورد استفاده اهالی میباشد، زراعت آن عبارة از گندم، جو، جواری و غیره محبوب است. علاتا برنج نیز به پیمانه بسیاری زرع میشود. پیشه مردم اکثر زراعت میباشد.

بهارستان در تاریخ این کشور شهرت بسزائی داشته و آنرا از بناهای زمان اسکندر حساب میکنند. در ابتدا معبد بزرگی از لاجورد نیز در آنجا ساخته شده بود که بعداً در دوره‌های سلامی به مسجد تبدیل گردید، و در دور مظالم چنگیز قسمتی از آن تخریب شد و در وقت امیر تیمور کورگانی سنگهای لاجورد آن را به خارا نقل دادند، از جمله آثار باستانی آن مزار حکیم ناصر خسرو بلخی است که از یادگارهای سلاطین غزنی بوده و فعلا هم در آنجا موجود است.

بعضی خرابه‌های دیگری نیز در آنجا دیده میشود که تا اکنون حفریات نشده و بر علاوه آثار زیادی از قبیل چینی‌ها، کاسه، بشقاب، صراجی‌های میناکاری از انجا یافت شده که نزد بعضی اهالی دیده میشود.

بهارك در تشکیل اداری علاقه داری درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان میباشد در بهارك یک مکتب ابتدائی نیز دائر است.

بهاك: قریه ایست مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن.

بهاؤالدین: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در شرق قلعه وزیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهائی خان ول: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال غرب شاه کرم ریگستانی در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهراب چاه: قریه ایست بفاصله ۵۵ کیلومتر در جنوب شرق مامو در علاقه گرم سیر مربوط

حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهرام: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شمالی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهرام: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال قریه غورك مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهرام چاه: موضع چاه داریست بفاصله ۶۲ کیلومتر در جنوب شرق خرمنك در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

بهرام خان کلی: قلعه ایست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در غرب قریه لوی در علاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهرام خیل: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال غرب قریه اچین در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهرام شاه: شیله ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال مشرق بوی نقره مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهزادی: قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر بطرف جنوب سرای خواجه مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهسود: حکومت درجه اول مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل میباشد که در تحت اثر خود هر علاقه‌داری بنام حصه اول و حصه دوم دارد که هر کدام آن علاقه‌داری درجه اول میباشد.

الف: علاقه داری حصه اول عبارت از قراءو قصباتی است که طول آن از سرچشمه الی سر

تاله تقر یبا چهل و دو کیلو متر و عرض آن از قریه سیاسنگ الی قریه کجاب تخمینابیست و هشت کیلو متر میباشد سرزمین آن اکثر کوهستانی بوده بعضا هموار و خاك حاصل خیز دارد اما قسمتی از نقاط آن خاره ولا مزروع میباشد.

جاهائیکه زراعت کرده میشود محصولات آن عبارة از گندم، جو، مشنگ، عدس، باقلا، کلول، شا خل وغیره میباشد و زسبز یجات در بعض حصص آن کچالو، شلغم،ترب، زردك زراعت کرده میشود اما رواج عمومی ندارد میوه جات درین جا عمومیت نداشته و برای تربیه آن اقدام کرده نشده وهکذا گلهای تربیوی نیز وجود ندارد تنها گلهای وحشی در بهار بکوهای آن دیده میشود.

حیوانات اهلی آن عبارة از گوسفند، بز، خر، اسپ بوده و از حیوانات وحشی در کوه‌های آن زیاد دیده میشود مانند گرگ، آهو و غیره.

آب و هوای آن در تابستان معتدل و در زمستان سرد است برفباری آن عموما از ماه قوس شروع شده و تا ماه حوت راه‌ها از برف پوشیده میباشد و بالاخره در اخیر ماه حوت بذوب شدن آغاز و در ماه حمل بغیر کوهای آن برفهای روی زمین تماما ذوب میشود اما کوهای آن برف دایمی دارد. مردم زراعت خود را ذریعه آب چشمه آبیاری مینمایند. اهالی علی العموم زراعت پیشه و مالدار بوده تجارت گوسفند، برك، گلیم، روغن و غیره را مینمایند.

ب. علاقه داری حصه دوم عبارة از قرا و قصباتی است مساحه آن بین ۱۸ ـ الی ۷۲ کیلومتر تخمین کرده میشود قراء مذکور خیلی‌ها از همدیگر متفرق و پراکنده افتاده است وغالبا هر قریه وده در بین یك دره که از پای آن چشمه‌های آب جاری سرازیر گردیده و زمین اطراف و نواحی خود را تحت زراعت قرار داده و در هما نجا توسعه پیدا نموده‌اند که آمد وشد بین قریه در تابستان بواسطه خر و اسپ صورت میگیرد اما در زمستان بواسطه کثرت برف بکلی غیرقابل عبور دیده میشود هوای آن در تابستان معتدل و در دیگر فصول سال بکلی سرد است که در ماه‌های زمستان برفباری آغاز و در بهار بارانهای متواتر میبارد و اغلبا تا آخر ماه جوزا دوام مینماید.

اراضی آن عموما زراعتی بوده و برای کشت هرگونه نباتات مساعد است کوهای آن ریگی اما برای زراعت للمی مزیت خاصی دارد گندم، جو، مشنگ، بدرجه اعلی کشت و زراعت کرده میشود سبزیجات مانند شلغم، کچالو، در اکثر نقاط آن زراعت میشود اشجار میوه‌دار کمتر رواج دارد با اینهمه درختهای سیب، ناك زردالو، شفتالو، بهی، توت دیده میشود و مردم به تربیه آن علاقمند میباشند.

حیوانات اهلی آن اسپ، بز، گوسفند، گاو، خر بوده و در کوهای آن آهو، بز و گوسفند کوهی و گرگ زیاد است.

اهالی عموما زراعت پیشه و مالدار بوده و مانند حصه الف اکثرا به شغل تجارت گوسفند روغن، برك، گلیم و غیره مصروفند.

در حکومت بهسود یك مکتب ابتدائی موجود است که در آن متعلمین مشغول تعلیم میباشند.

بهسود: دو علاقه داری است در حکومت درجه اول بهسود که بنام علاقه داری حصه اول و علاقه داری حصه دوم یاد میشود و از حیث تشکیلات متعلق بحکومتکلان دایزنگی ولایت کابل میباشد. و در تعریف حکومت بهسود ازین‌ها تذکار گردیده.

بهسود (مشرقی): این علاقه مرکزیت بین دره لغمان، دره کنرها، سرخرود و جلال آباد قرار گرفته، در تشکیلات اداری، علاقه داری درجه ۲ بوده مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود متعلق ولایت شرقی میباشد. حدود آن شرقا بدریای کنر و غربا به کوه (برجه) شمالا بـه تـل بـهسود جنوبا بدریای بهسود (آن حصه راکه دریای کابل و دیگر معاونین ان از آن میگذرد دریای بهسود می‌گویند) واقع و محدود است، در اخیر علاقه بهسود، نقطه تقاطع دریای کابل و دریای کنر میباشد.

پیشه و حرفه مردم اکثرا زراعت بوده و عده قلیلی هم به نساجی مشغول‌اند. زمین بـهسود همواره قابل زراعت است که دارای خاك حاصلخیز میباشد مزروعات آن ذریعه دو نهریکه از دریای بهسود کشیده شده است آبیاری میشود بـاغچه‌های مـثمر نـیز دارد هـمچنان از کـاریز مشهوری به نام (کاریز شاهمرد خان) به سبب صفائی آبش توسط تمدید تل‌ها بغرض شرب اهالی شهر جلال آباد استفاده میشود.

آب و هوای بهسود در بهار نزدیك ساحل دریا معتدل و خوشگوار است اما در حصص دیگر ان گرم است و در زمستان برف نمی‌بارد.

پیداوار زراعتی منطقه عبارة است از گندم، جو، جواری، ماش، پنبه، نیشکر، مخصوصا برنج محصول عمده آنرا تشکیل میدهد و به اکثر نقاط مملکت صادر میشود. و از حیث نوعیت بـهترین برنج محسوب میشود. سبزیجات آنهم عبارة ازکرم، کدو، بادنجان سیاه، شلغم و پیاز است.

میوه جات ـ عبارة از نارنج، لوکات، انگور، شفتالو و توت میباشد. حیوانات اهلی عبارة از بز، گوسفند، قچ، گاو، گاومیش است. و از حیوانات وحشی تنها آهو یافت میشود از جنس طیور

مرغابی، کبك، سی‌سی پیدا میشود و شکار خوبی دارد و مرغ خانگی نیز پیدا میشود چراگاهای آن خالص نیز اراست و برای سوخت هم از ان استفاده میشود.

در علاقه داری بهسود یك باب مکتب ابتدائی نیز تاسیس گردید که در محل «بلند غر» واقعست.

بهیسود خاص: قریه ایست بفاصله ۳کیلومتر در شمال شهر جلال آباد در علاقه بهسود مربوط حکومت درجه ۲ سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

به کك: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه نیك در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهگرت: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه گل آباد در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهمان بیگ: قلعه ایست کوهستانی بفاصله ۱۱ کیلومتر در شرق قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهمن: موضع چاه داریست بفاصله ۱۳ کیلومتر در غرب کریم خان چاه در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهوخان: قریه ایست بفاصله ۳۰کیلومتر در جنوب شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بهول: قریه ایست در حکومتی درجه اول اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که از مرکز حکومت محلی ۸کیلومتر فاصله دارد.

بیابان دره: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قریه عبد الرحمن در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیابانك: قریه ایست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب شرق گرشك نزدیك گرم آب در علاقه کشك نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه – ۵۷ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۶ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیابانك: دریائیست که بفاصله ۹۱ کیلومتر در شرق شین دند مربوط ولایت هرات جاری بوده به نهر خار بندان میریزد و بین ۶۲ درجه – ۵۲ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیاسچمس: موضعیست بفاصلهٔ ۴۳ کیلومتر در جنوب شرق مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه – ۲ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیان چر: کوهیست در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه – ۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۲۹ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیان خیل: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال علی خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیانجنل غندی: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی. فاصله از مرکز حکومتی تقریباً ۳ کیلومتر بوده نباتات زراعتی آن گندم، جو، جواری، شالی، شرشف، رشقه، اشجار از قبیل توت، زردآور، جلغوزه، بید، چنار، نشتر، بلوط، ارچه.

حیوانات اصلی بیشتر گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب تربیه شده. حیوانات وحشی چون پلنگ، روباه،خرس، بوزینه دیده میشود.

بیان دور: دشتی است در جوب غرب قلعه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۱۵ دقیقه – ۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۴ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

قریه ایست مربوط علاقه داری درجه ۳ (زنه خان) مربوط حکومت اعلی غزنی که از مرکز علاقه داری ۵ کیلومتر فاصله دارد.

بیانی: قریه‌ایست کوهستانی بفاصله ۱۰ کیلومتر در شرق سیغان نزدیک آب سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۴۶ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

بی‌بی: دره‌ایست که بفاصله ۳۶کیلومتر به جنوب مرکز دوشی مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

بی‌بی آنه: قریه ایست بفاصله ۲۱کیلومتر در جنوب غرب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی بادام: قریه ایست کوهستانی که بفاصله ۵۶کیلومتر در جنوب غرب مرکز کابل مربوط ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی دزد پوجری: نهریست بفاصله ۱۱۰کیلومتر در شمال شرق قلعه چارراه و برودملمان میریزد، در علاقه بکوا و خاشرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی سنگ: قریه ایست بفاصلهٔ ۴۴کیلومتر در جنوب غرب سلطانخیل متصل دریای غزنی در علاقه وردك مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی گوهر: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال شرق اسد در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی گوهر: کوهیست در علاقه خاکریز متعلق ولایت قندهار درین کوه معدن سرب و جست وجود دارد موقعیت جغرافیائی این معدن بخط ۳۲ درجه - ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۶۵ درجه - ۳۳ دقیقه طول‌البلد شرقی وقوعداشته و بمسافه ۸۲کیلومتری قندهار در کنار سرك جدید بین قندهار وکجکی در موضع (قلعه اسد) بسمت شمال غرب کوه بی‌بی گوهر قرار دارد.

کشفیات و تدقیقات اساسی از دسامبر ۱۹۴۹ الی جنوری ۱۹۵۰ (مطابق ۱۳۲۸) ۴۱۱ متر توسط کمپنی موریسن قندهار بمصرف وزارت معدن تحت نگرانی دواید لیمن جیالو جست اداره سروی جیالو جیکی امریکا براساس امداد تخنیکی بصورت معاونت متر برمه کاری و نمونه‌گیری شده و تجزیه آن در تجزیه‌خانهٔ (بیرو آف ماینز) امریکا بعمل آمده است، در اثر این عملیات برمه کاری و نمونه‌گیری علمی و تدقیقات مکمل جیالوجی و تجزیه‌های اساسی که درین معدن بعمل آمده است نتیجهٔ ذیل بدست آمده:

ذخیره یقینی و تخمینی سرب و جست قابل استخراج ۶۹۰۰۰ تن متریك جست ۳۰،۴ فیصد سرب ۷،۸ فیصد و کتمیوم ۰،۲ یصد نقره ۱۸۷ گرام فی تن متریك طلا ۰،۲ گرام فی تن متریك. وجود نقره نیز در رگ سرب و جست تثبیت گردیده ولی هنوز نه معدن سرب و جست مذکور بکار افتاده و نه باستخراج نقره مذکور اقدامی شده، بعد ازین معدن در طول سه صد الی پنچصد متر قبلا حفریات زیادی بعمل آمده است که به عمق ۵ الی ۱۰ متر و قطریك متر میباشد که لابد بغرض استحصال کانسترات سرب استحصال نقره از بین آن صورت گرفته است.

بی‌بی لانی: قریه ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه اسد در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌بی مهرو: قریه ایست در علاقه داری درجه ۲ چپرهار متعلق حکومت درجه ۲ رودات، مربوط حکوکتکلان شنوار ولایت مشرقی.

بی‌بی مهرو: قریه ایست که بفاصله ۳کیلومتر بطرف شمال شرق کابل در دامنه شرقی تپه‌ئی که بعین همین اسم معروف است قرار داشته و بین خط ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. قریه مذکور مرکز حکومتی درجه ۴ ده‌سبز مربوط ولایت کابل میباشد.

پیشه اهالی عموما زراعت ود کانداریست یك باب مکتب ابتدائی هم در آنجا دائر است.

در دامان تپه بی‌بی مهرو زیارتی بنام «زیارت سید مهدی» و بالای تپه مذکور زیارت دیگری به اسم «زیارت بی‌بی مهرو» موجود است که زیارتگاه اهالی میباشد.

پیداوار زراعتی منطقه بی‌بی مهر و عبارتست از: گندم، جوه جواری.

و سبزیجات آن عبارةست از پیاز، شلغم زردك، سیر، گندنا، ترب و لبلو میباشد. بعضا خربوزه نیز زرع میگردد، خربوزه آن شیرین است.

بیت الامان: قریه ایست در حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات.

بی‌تانه: قریه ایست در علاقه پشتون زرغون مربوط ولایت هرات.

بیخوار: قریه ایست در حکومت درجه ۲ رستاق مربوط حکومتکلان تالقان (ولایت قطغن).

بیداد: قریه ایست بفاصله ۵کیلومتر در جنوب شرق اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدادکلی: قلعه ایست کوهستانی بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدپر: قریه ایست مربوط علاقه داری حصه ۲ حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل و از مرکز حکومتی ۵ کیلومتر فاصله دارد.

بیدخواه غوزان: قریه ایست در حوزهٔ علاقه داری خواهان متعلق حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان نباتات زراعتی گندم، جو، پنبه، خربوزه، تربوز اشجار مثمر توت، زردالو، سیب، انگور بوده، حیوانات اسپ، گاو، گوسفند، مرکب و از جنس طیور کبوتر، کبك موجود میباشد.

بیدره: قریه ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال مشرق قریه چاه آب در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدستان: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۴۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدقول: دره ایست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعا پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدقول: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل قریه مذکور از مرکز حکومتی ۴۳،۵ کیلومتر فاصله دارد.

بیدك: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف غرب سرای خواجه در کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: موضعیست بفاصله ۴۹ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه گرداب دارای ارتفاع تخمین ۱۶۰۶ متر مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شمال شرق سرپل در علاقه بلخاب مربوط

حکومت درجه اول سنگ چارك ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: قریه ایست در علاقه داری درجه ۳ فرسی متعلق حکومت درجه ۳ تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات.

بیدك: قریه ایست کوهستانی بفاصله ۹کیلومتر در جنوب قلعه مشك علاقهٔ دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: قریه ایست بفاصله ۴کیلومتر در شمال غرب قریه شهبان در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه حصارك در علاقه لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك: کوهیست در جنوب مرکز خلم بارتفاع تخمین ۲۱۴۲ متر مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك تنگی: شیله ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در شمال مشرق قریه گذرپام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدك سفلی: قریه ایست در حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

بیدك علیا: قریه ایست در حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

بید مبارك: قریه ایست بفاصلهٔ ۷۹کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدمشك: قریه ایست بفاصله ۳۵،۵۰ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطانخیل در علاقه

وردك مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۱۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیدو: قریه ایست در ۵۸ کیلومتری مزارشریف و ۲۸ کیلومتری بلخ به کنار راست معبر عمومی مزارشریف و کلفت، در علاقه دولت‌آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف موقعیت داشته و درین قریه کنار سرك مرکز تیلفون نیز موجود است و بعضا اشجار مثمر و غیر مثمر هم بمشاهده میرسد.

بیدوان: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال غرب قریه غورك مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیرکما: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شیوه در نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیرم گلی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ دره پیچ در علاقه حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیزه: قریه ایست کوهستانی بفاصله یك کیلومتر در جنوب ناورك در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌سر: قریه ایست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که تخمین بین ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بی‌سود: قریه ایست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب شهر شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیش دریغ: قریه ایست در حکومتی درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف.

بیش کپه سرخ: قریه ایست در علاقه داری درجه اول خانقاه متعلق حکومتکلان درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف.

بیش کپه وطنی: قریه ایست در علاقه داری درجه اول خانقاه متعلق حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف.

بیش کفه: قریه ایست در حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه.

بیشه: قریه ایست بفاصه ۱۷ کیلومتر در شمال غرب قریه مرغه در علاقه شهرك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیگ توت: قریه ایست در حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل.

بیگ توت: دره ایست که بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب مرکز یغمان به امتداد طرف جنوب شرق مربوط ولایت کابل بین تخمین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیگ زاده: قریه ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب مرکز بغلان متصل سرك مربوط ولایت قطغن بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیگ سمند: دره ایست بفاصلهٔ ۷۸کیلومتر در جنوب غرب مرکز کابل مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیگم: قریه ایست کوهستانی که بفاصله ۴۰کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی بین ۶۸ درجه - ۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیگم: قلعه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب قریه جوزخیل در علاقه خروار مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

بیگی خوشال: قریه ایست در حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که از مرکز حکومتی ۱۴،۵ کیلومتر فاصله دارد.

بیله: قریه ایست که بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب چارباغ در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیله: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه شاه کوت در علاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیله: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب اسمار نزدیك دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیله: قریه ایست در حکومت درجه ۴ کوز کنر مربوط ولایت مشرقی.

بیله گل محمدخان: قریه ایست بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب قلعة السراج لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیمك: قریه ایست در حوزه حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن.

بینه: قریه ایست بفاصله ۳۵ کیلومتر در شمال شرق شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بینی حصار: قریه ایست بفاصله ۵ کیلومتر بجنوب شهر کابل در سرك کابل و لوگر بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. باغهای متعدد انگوری و میوه جات دارد. قریه بینی حصار صورت یك دماغه را تشکیل نموده زمین آن زراعتی و حاصل‌خیز و اهالی آن اکثراً زراعت پیشه و بعضا دکاندار میباشد یك بازار کوچك نیز در آنجا میباشد. دریای لوگر از قرب این قریه گذشته آب و هوای آنرا خوشگوار می‌سازد و در فصل بهار برای اهالی یك صیفیه خوبیست قریه مذکور مربوط بحکومت درجه ۴ بگرامی ولایت کابل میباشد.

بینی سفید: قلعه ایست کوهستانی بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در شمال برکی راجان در علاقه لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بینی شیوك: قریه ایست کوهستانی که بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بینی قمر: قریه ایست که بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق خم متصل سرك در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بینی گاو: کوهیست در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی و نیز بین ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

بیوه: قریه ایست در حکومت درجه ۳ دایچوپان مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار.

بیهوده: دره ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

(پ)

پابد: قریه ایست که بفاصله ۳۷کیلومتر در جنوب غرب تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات وقوعداشته که بخط ۶۳ درجه – ۱۷ دقیقه ـ ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۳ درجه – ۵۴ دقیقه ـ ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پابدتگاب: شیله ایست که بفاصله ۳۷،۵کیلومتر در جنوب غرب تولك مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات وقوعداشته به نهر سفیدان میریزد.

پاپین: دریائیست در غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی.

پاپین: دریائیست که بفاصله ۱۱کیلومتر در شمال غرب قریه ده بالا مربوط حکومت رودات ولایت مشرقی واقع بوده که بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه ـ ۲۷ دقیقه ـ ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه – ۱۰ دقیقه – ۴۸ ثانیه میباشد که آب آن برود حصارك میریزد.

پاپین: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب قریه ده بالا مربوط حکومت رودات ولایت مشرقی و بین ۷۰ درجه ـ ۲۴ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۶ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاتل: قریه ایست که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی بین ۶۹ درجه – ۴۵ دقیقه – ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۲ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پاتل: قریه ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال مشك در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل بین ۶۷ درجه – ۳۵ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۹ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پاجك: قریه ایست که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شرق شهر غزنی بین ۶۸ درجه – ۳۲ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۹ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاجه: قریه ایست در شمال جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان بین ۶۹ درجه – ۱۲ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۲ دقیقه – ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی.

پاچه گربه: موضعیست که بفاصله ۹۸کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پادخواب شانه: علاقه داری درجه ۳ متعلق حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل بوده بفاصله ۳ کیلومتر بسمت شرقی سرك عمومی پل علم بین کابل و گردیز واقع میباشد تعداد خانوار آن سه صد خانه میباشد اهالی آن زارع و بعضا تجارت پیشه میباشند مزاری بنام (مزار میر سید احمد صاحب) درین جاکائن است یك چشمه که از آب آن آسیاها شب و روز درگشت است درینجا وجود دارد آب چشمه خیلی صفا و گوارا است ماهی به کثرت دران وجود دارد ولی از صید آن اهالی جدا خودداری میکنند اهل هنود هنوز در روزهای ویساك به آن جا می آیند و معتقداند که شانه بابه نانك از گنگا درین چشمه ظاهر شده.

علمای ذی شان و با برکت مانند میر زکریا آقای مرحوم و ملا سید بهادر شاه آقا که از خلیفه‌های حضرات صوفیه بشمار می‌روند درینجا مدفون‌اند فعلا در قریه مذکور سه مدرسه علوم شریعه و یك باب مکتب ابتدائی موجود است غیر از چند خانه سادات دیگر اهالی آن مهمند. استانکزائی، آخند خیل، غزنی خیل و خیرالله خیل نامیده میشوند پیداوار آن از نوع حبوبات گندم، جواری، ارزن، گال و مشنك میباشد، اراضی آن حاصل‌خیز است اراضی نواحی قریب آن از گندم فی جریب تخمین یکنیم خروار و از جواری از دو الی دونیم خروار حاصل میدهد مواشی گاو، گوسفند، مرکب و اسپ بکثرت میباشند.

پارچ: قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب مرکز زیباك مربوط (حکومت اعلی بدخشان) که بین ۷۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پارسا: قریه ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال تیواره در علاقه غورات مربوط (ولایت هرات) که بین ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پارسا پای حصار: نهریست در شمال قلعه تیوان در علاقه غورات (ولایت هرات) که بین ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به فراه رود میریزد.

پارعمبران: قریه ایست مربوط علاقه داری خواهان متعلق حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان.

پارکلی: قریه ایست مربوط حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی.

پالر: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان.

پاروچاه: چاهیست بفاصله ۱۶۶ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات در علاقه غورات که بین ۶۰ درجه – ۳۸ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۶ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاروخیل: موضعیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومتکلان خوست (ولایت جنوبی) که بین ۶۹ درجه – ۵۵ دقیقه – ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۸ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پارون: منطقه ایست در علاقه چپه دره متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی میباشد منطقه پارون خیلی وسیع و علف زار و سرسبز میباشد آب و هوای آن در تابستان معتدل اما در زمستان خیلی سرد بوده برف هم می‌بارد این ناحیه به پنج ده منقسم است پشکی، کشتکی، دیوه، پرنس، اشتوی.

پاسانی: قریه ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب ارگون متصل سرك مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پاش خینه: قریه ایست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۱۶ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پاش غور: قریه ایست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال شرق رخه متصل دریای پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۱۶ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۵ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پاشونن ناری: کوتلیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال سردارخان کلی بارتفاع ۱۷۲۴ متر در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۴ دقیقه – ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۰ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پالتو دریا: دریائیست که در جنوب جَانی‌خیل در حکوم کنواز مربوط حکومت اعلی غزنی جریان داشته و بین ۶۸ درجه – ۲ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۳۰ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به جهیل آب ایستاده میریزد.

پالوزخاور: دره ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق جلدك در سرخرود مربوط (ولایت مشرقی) که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پالوسی: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۳ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

پالوسی: قریه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قریه لوی دکه مربوط (ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۵ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

پالوثی ثانی: قریه ایست بفاصله ۵،/۲۵ کیلومتر در شمال غرب متون در علاقه خوست مربوط (ولایت جنوبی) که بین ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پاملتی خون: قریه ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال غرب پای کوتل در علاقهٔ دایزنگی مربوط ولایت کابل.

پامیر: این نام از دو کلمه فارسی «پای» و «میر» اشتقاق یافته و مفهوم (پای قلل کوه) را افاده میکند پامیر سطح مرتفعی است که در وسط ایشیا شکل عقدهٔ را بخود گرفته و از محل اتصال مهمترین سلسله جبال ایشیا (تیانشان، التائی، قراقرم، همالیه، هندوکش) تشکیل گردیده است نظر بارتفاع بزرگ اشکال نسبتا هموار این قلات خیلی وسیع و مرتفع است که آنرا بنام «بام دنیا» یاد کرده‌اند. از نقطه نظر ساختمان، پامیر را میتوان بدو ناحیه مشخص و مختلف تقسیم نمود که یکی را پامیر شرقی (یا پامیر بزرگ) و دومی را پامیر غربی (یا پامیر خورد) مینامند. هر دو پامیر نظر به تقسیمات سیاسی امروزه بین افغانستان روسیه شوروی و چین منقسم گردیده است.

پامیر شرقی عبارة از یك سلسله سطوح مرتفعی است که بین ۶۰۰۰ و ۷۰۰۰ متر ارتفاع واقع و توسط دره‌های نسبتا عمیقی (از ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متر عمق) از همدیگر جدا گردیده است و هم یکتعداد قله‌های شامخی در بعضی حصص این سطوح مرتفع بر آمده است که بیشتر از ۷۰۰۰ متر ارتفاع دارد. مثلا قله ستا لین که در سلسله جبال اکادمی سیانس و در منطقه روسیه واقعست بیشتر از ۷۵۰۰ متر بلندی دارد.

وجود این اختلافات در ارتفاع، توپوگرافی پامیر را از نقطه نظر علم طبقات الارض خیلی مهم ساخته

است چه این اختلافات در حقیقت شاهد دوره‌های مختلف تشکیل و تخریب پامیرات میباشد.

پامیرغربی یا پامیر خورد دارای اشکال جوانی داشته و عمل اتکال دره‌های عمیق و خیلی متعدد را در بالای این سطوح مرتفع ترسیم و تشکیل نموده است.

تاثیر عمل اتکال یخچالی بر هر دو پامیر خیلی مهم بوده است و امروز هم پامیر با همالیه و تیانشان بزرگترین یخچالهای زندهٔ دنیا را دارا میباشد مثلا یخچال Febtehenko که فعلا دارای ۷۵کیلومتر طول بوده و یخ آن ۵۰۰ الی ۶۰۰ متر ضخامت دارد دومین یخچال دنیا میباشد.

بقایا و آثار یخچالی ابتدائی عهد چهارم طبقات الارضی در تشکیل توپوگرافی موجودهٔ پامیرات مهمترین رولی را بازی کرده است: اگر حجم بزرگ یخچالهای نوع «کلابارانی» ابتدای عهد چهارم طبقات الارضی، شکل هموار سطح مرتفع پامیر شرقی را برای چندین هزار سال در مقابل عمل سریع آبهای جاری حمایه کرده است یخچالهای دوره‌های مابعد که از نوع یخچال دره میباشد آثار زیادی را از قبیل صفه‌ها، جهیل‌های یخچالی، بندها و غیره در پامیرات گذاشته است، جهیل‌های زور قول، قره قول، سری قول و غیره تماما یخچالی بوده‌اند که امروز در اثر ذوب یخ و عقب نشینی‌های یخچال‌های مرجوده، آب آنها تقویه میگردد و همین جهیل‌ها است که سرچشمهٔ بسا دریاهای ایشیای مرکزی را تشکیل نموده است.

واخان که حصهٔ از پامیر غربی است بین ۳۶ و ۳۰ و ۳۷ درجه ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی و بین ۷۲ و ۷۵ درجه طول‌البلد شرقی واقعست متعلق به سرزمین افغانی میباشد که ناحیهٔ شمال شرقی و پیش برآمدگی خاك افغانی را تا ولایت (سیکیانگ چین) در شرق تشکیل نموده است. درین ناحیهٔ کوهستانی با آنکه بارندگی امروز خیلی کم است وجود برف‌های دائمی و یخچالها باعث دریاها و سیلابها میگردد دریای (آق‌سو) و پامیر خورد و هکذا (آب واخان) یا اکسوس، از یخچالهای واخان و پامیر یا از جهیل‌های یخچالی از قبیل چقمق تین قول و سری قول (جهیل و کتوریا) منبع میگیرد. بادهای منطقوی و دورهٔ طولانی زمستان در سرزمین واخان برای امرار حیات انسانی، نباتی و حیوانی مانع بزرگی است تنها در بعضی دره‌های نسبتا وسیع، علی الخصوص دره‌های که رو بجنوب بوده و آفتاب بیشتر دارد، زندگی انسانی ممکن میباشد. کثرت مراتع و چراگاه، حیات شبانی و رمه‌داری را بیشتر رواج داده است، با این هم قریه‌ها بسیار کوچك و تعداد نفوس در واخان افغانی خیلی کم است.[1]

---

۱ مضمون پامیر را دانشمند دکتور محمد اکرم نوشته‌اند.

پانام: قریه ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه غازمنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پانی رك: موضعیست که بفاصله ۲۴ کیلومتر در شرق بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاوبیدعلیا: قریه ایست در علاقه فرسی در حوزهٔ حکومت درجه ۳ تولك مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات.

پاورز: نهریست بفاصله ۹۳،۵ کیلومتر در شرق شین دند مربوط ولایت هرات بین ۶۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر خاربندان میریزد.

پاوگر: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان.

پائین: قریه ایست در حوزهٔ حکومتکلان شنوار متعلق ولایت مشرقی.

پائین تور: قریه ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال قریه بیرم کلی در پیچ دره اسمار مربوط ولایت مشرقی بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۷ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پائین خان: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه حمیدخان در شورابك ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پائین خیل: قریه ایست که بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق شیخ آباد در علاقه وردك مربوط ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پائین دار خیل: قریه ایست که بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب جلریز در علاقه میدان مربوط ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پائین ده: قریه ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شرق جلریز در علاقه میدان مربوط ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پائین کته خاك: قریه ایست که بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال مشك در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل بین ۶۷ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پائین کجك: قریه ایست که بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال غرب مشك دایزنگی مربوط ولایت کابل بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پائین میدان: قریه ایست که بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق جلریز متصل دریای کابل در علاقه میدان مربوط ولایت کابل بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پای امام: قریه ایست که بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پایان: قریه ایست مربوط علاقه داری شهر بزرگ حکومت اعلی بدخشان.

پایان باغ: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ کهمرد متعلق حکومت اعلی پروان.

پای بانا: دند آبیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنگی در علاقه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پای پلی: موضعیست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف جنوب شرق اورگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای تاوه: ده‌کده ایست در شش کیلومتری شرق سرای خواجه حوزه کوهدامن مربوط ولایت کابل درین موضع در اثر حفریات باستان‌شناسی آثار خیلی قیمتدار بودائی استخراج شده و در موزهٔ کابل موجود است.

پای تنگی: قریه ایست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شمال شرق سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای دهك: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق بل چراغ مربوط حکومت اعلی

میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای قول: قریه ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شرق مشك در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای کشك: قریه ایست بفاصله یك کیلومتر در جنوب شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای کوتل: قریه ایست بفاصله ۱۹۵ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پایگه: کوتلیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شرق مرکز سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای مشك: قریه ایست بفاصله یك کیلومتر در غرب مشك دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پای مشهد: قریه ایست که بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب دولت‌آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پای موری: قریه ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان بین ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پایند: قریه ایست که بفاصله ۵۸ کیلومتر در علاقه ترنك و جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار بین ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاینده خیل: علاقه ایست درکتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه

- ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پاینده کوت: قریه ایست که بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب اورگون مربوط ولایت جنوبی بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پپرنگ: چشمه ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب پروش در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پپروك: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ کامدیش (لندی سین) متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی.

پپل زئی کلی: قریه ایست که بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب قریه عبدالرحمن در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار بین ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتاب: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول بهسود متعلق حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل فاصله آن از مرکز حکومتی تقریبا ۱۴ کیلومتر میباشد.

پتان: قریه ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شرق قریه شیوه متصل سرکیکه بطرف چغه‌سرای میرود در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی بین ۷۰ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پتان: قریه ایست که بفاصله یك کیلومتر در شمال شرق نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك بین ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتان خیل: قریه ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه سپین بولدك مربوط ولایت قندهار بین ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتان ریگ: ریگستانیست در جنوب قریه خوگی در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك بین ۶۳ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتانه: موضعیست که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شرق یوسف خیل حکومت کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتاو: قریه ایست مربوط علاقه داری شهر بزرگ متعلق حکومت اعلی بدخشان.

پتچك: دشتی ایست در جنوب قلعه‌نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پتك: قریه ایست که بفاصله ۴۹ کیلومتر در شمال غرب میدان خوله در منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض البلد شمالی وقوع دارد.

پتك: کوتلیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۸ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنکندبرو: کوتلیست که بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در شمال شرق اسمار مربوط ولایت مشرقی بین ۷۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتکی سر: قریه ایست بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پت لخان: قریه ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه حمید خان در شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتن: قریه ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال شرق چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتن ریگ: موضعیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه تخت دختران در حکومت چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتنه: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ شرن متعلق حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی.

پتنی: موضعیست که ۵۹ کیلومتر از علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی فاصله دارد و بین ۶۸

درجه - ۵۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پتوالی: قریه ایست بفاصله یك کیلومتر در جنوب شرق حکومت چمکنی متصل دریای کرم مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتور: قریه ایست بفاصله ۷۰ کیلومتر در شرق اشکاشم متصل سرك مربوط حکومتکلان زیباك بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتور: قریه ایست بفاصه ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق پنجه در علاقه واخان مربوط حکومت زیباك حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتی: قریه ایست که بفاصله ۲ کیلومتر در شمال شرق قلعه حمیدخان در شورابك مربوط ولایت قندهار بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتی جندره: قریه ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قریه بهسود خاص مربوط حکومت سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتی کل: قریه ایست بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه سدی گل در علاقه نورستان مربوط حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتی کل: قریه ایست که بفاصله ۶۲ کیلومتر در شمال شرق اسمار مربوط ولایت مشرقی بین ۷۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پتی کل: نهریست که در شمال اسمار ولایت مشرقی جاری بوده بدریای لندی‌سین میریزد و بین ۷۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پتی کل: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ کامدیش لندی سین متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی.

پج فلان: کوتلیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پج گاه: قریه ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب سنگ ماشه در جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پچ دره: دره ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال غرب برچغه سرای در علاقه کنر مربوط حکومتکلان کنر ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پچ لوه: قلعه ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال بست در علاقه نهر سراج مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پچیر: قریه ایست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال غرب ده بالا در علاقه رودات متصل سرك مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پچیرواگام: علاقه داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی است. پچیرواگام منطقه ایست که در حصه فوقانی رود پچپرهار واقع بوده و از چهار طرف متصل است به مناطق ذیل. در شمال آن چپرها وقوعداشته و بطرف جنوب آن سپین غر طرف مشرق آن به چغر و یك حصه از چپرهار وصل بوده و بطرف مغرب آن مناطق خوگیانی واقع میباشد پچیرواگام منطقه مرتفع و کوهی است که از لحاظ تقسیمات قومی به سه حصه تقسیم شده است.

(۱) منطقهٔ اگام، (۲) منطقه پچیر، (۳) منطقهٔ فنگزائی.

اگرچه تا حال مساحت صحیح و درست، این منطقه معلوم نیست اما بطور تخمین می‌توان گفت که طول آن تقریبا (۵۰) کیلومتر و عرض آن در حدود ۳۰ کیلومتر میباشد.

چنانچه گفتیم پچیرواگام یك منطقه کاملا کوهی است میدان‌های وسیع در ان به نظر نمی‌خورد حصصی زراعتی این منطقه عبارة است از گودالهای تقریبا وسیعی که در بین کوها و یا خارج آن وقوعدارد چون آب برف از سپین غر از راه تنگی آگام که موسوم به سلیمانخیل است سرازیر می‌شو د و یا از راه تنگی فنگزائی بطرف پایان جریان میابد و برخی از اراضی را آب

یاری میکند در چنین اراضی اقسام میوه‌ها پیدا شده و زراعت خوبی نیز صورت می‌گیرد جاهای بزرگ و مهم این حصه عبارة است از میاکلی، لندیخیل، پام خیل، مورگی، کریخیل، کوزبچیر، بربچیر و فنکزائی و صبرونه درین ناحیه به رود مشهور است که همه از حصص تحتانی سپین غر سرچشمه میگیرند. یکی رود تنگی آگام دیگر رود پچیر و سومی رود فنکزائی اما باید گفت که در آب رودهای موصوف هم در زمستان و هم در تابستان قلت رو میدهد، چه در زمستان در اثر برف باری و سرمای شدید آب این رودخانه‌ها کم میشود و در تابستان چون سرچشمه این رودها در حصص تحتانی سپین غر وقوعدارد و برف آن زود ذوب میشود آب این رودخانه‌ها کم میگردد. و ازین رهگذر نمیشود چنانچه شاید از آن استفاده نمود و هم اکثر در قلت آب بین مسکونین چپرها ر و باشندگان پچیرواگام مناقشاتی رخ می‌دهد. چون منطقه بچیر واگام در دامنه سپین غر واقعست از ان جهت زمستان سرد و شدیدی دارد مناطق بلند آن در زمستان با برف پوشیده میشود اما حصهٔ کمی از مناطق پائین آن نسبتا زمستان گرم دارد مثلا حصه صبرونه. این ناحیه چنانچه در زمستان دارای برف زیادی است در تابستان تقریبا هوای خشك دارد و باران زیاد در آن نمیبارد تا در مورد کشت و زراعت آن مفید واقع گردد زراعت گندم، جو، جواری کمی برنج، ماش درین ناحیه مروج است. اقسام سبزیجات آن هم زیاد میباشد نباتاتی که از ان تیل بدست می‌آورند مانند شرشم، کنجد، کوکنار در حصص پچیرواگام زرع می‌شود زراعت پنبه هم درین اواخر درین ناحیه رواج یافته است که اکثر در ساختن کرباس به مصرف می‌رسد تنباکو هم درجمیع حصص پچیرواگام زرع می‌شود و سندهم دراینجا پیدا میگردد که از چوب در محروقات و از پوست آن در ساختن ریسمان استفاده میکنند زرع کچالو هم درین اواخر عمومیت پیدا کرده است مردم این ناحیه به باغ داری هم شوق زیادی دارند و میوجات آن عبارة است از توت، چارمغز، زردآلو، بهی، انار، انجیر، لوکات و امثال آن.

اقسام گلها و نباتات دیگری هم درین ناحیه به وفور پیدا میشود کثرت و اقسام گلهای وحشی سفیدکوه مشهور است و چون پچیرواگام همدر دامنه آن وقوع دارد از این گلها بی‌بهره نمیباشد اهالی از برخی گلها و نباتات اقسام دارو می‌سازند نباتات مشهور که باید از ان نام برد از این قرار استکه باید آن را نباتات خودروی این ناحیه خواند.

پیرگی، بادیان، ترخه، سك انگورك، گل ختمی، شاتره، بنفشه، گل گاوزبان، داتوره، نعناع، اسفرزه، خاکشیر، شیرخشت، زیره و امثال آن.

مردم این ناحیه به مالداری هم‌یملان دارند و اکثر چوپان هایشان بارمه‌های بز و گوسفند خود

چندین ماه تابستان را دور از خانه‌های خود بین علفزارهای سفید کوه بسر می برند و در زمستان واپس به دهات خود مراجعه میکنند حیوانات اهلی که درین ناحیه زیاد بنظر می‌خورند عبارة است از بز، گوسفند، گاو، خر و قاطر که از ان جمله خر و قاطر مخصوصا برای بارکشی و حمل و نقل بکار برده میشود و باوجود کار زراعت از گاو هم دربار برداری استفاده میکنند و حیوانات وحشی که در جنگلات دیگر حصص این ناحیه پیدا میشود عبارة است از پلنگ، کفتار، خرس، گرگ، روباه، جیره، شغال، آهو، خرگوش، موش خرما، اقسام طیور صحرائی هم درین ناحیه به کثرت دیده میشود. اهالی این ناحیه چون دارای جنگلات طبیعی و کوهی میباشند لذا در جنب زراعت بفروش چوب و زغال هم می‌پردازند بنابر احصائیه که درین اواخر گرفته شده است تعداد نفوس که به ایشان تذکره توزیع شده عبارة است از ۵۴۱۴ تن البته می‌دانیم که از یك جانب تعداد فوق متضمن طبقات انات نمیباشد و از جانب دیگر چون اکثر اهالی این منطقه کوهی بصورت متفرق زندگانی میکنند نیز شامل شماره فوق نمیباشند. و همچنان دهاتی هم موجود است که بعکس سایر دهات این ناحیه قومی میدهند چون بر پچیرو فنگرائی می‌توان بصورت تخمین سر جمیع تمام نفوس پچیرواگام را به (۷۰۰۰) تن تعیین نمود که هر سال رو به تزائد است زبان اقوام مسکونه پچیرواگام پشتو است. در حالت موجوده پچیرواگام دارای یك علاقه داری درجه ۲ است و چنانچه پیشتر هم گفتیم از نقطه نظر تقسیمات دهات به ۴ حصه منقسم شده است که عبارة از آگام - پچیر - فنکزائی، سلیمان خیل.

۱ - آگام ساکنین آگام همه افغان و از نقطه نظر قومی به «وزیر» منسوب میباشند که قوم وزیر یکی از اقوام بزرگ خوگیانی میباشند قریه جات آگام قرار ذیل است. صبرونه، لندخیل، پام خیل، زمرخیل، مورك، گریخیل، اهالی آگام مردم زیرك و فعال اند و مشاغل عمدهٔ شان را دهقانی تشکیل میدهد.

۲ - سلیمان خیل این قوم از جمله خوگیانی نبوده چنانچه از نام ایشان معلوم است و گویند که ایشان بصورت همسایگی در جوار اقوام اصلی این ناحیه جاگزین گردیده‌اند و چنانچه رواج است ایشان همه ساله مقدار قروت روغن گوسفند و امثال آن را به قسم تحفه همسایگی به موی سفیدان و روشناسان اقوام مجاور خود میدهند رسم و رواج و حتی لهجه زبان این قوم با سائر باشندگان آگام فرق دارد مردمی هستند شجاع پرزور.

۳ - پچیر: پچیر به دو حصه تقسیم شده است.

الف - برپچیر (پچیر اعلیا)

ب ـ کوز پچیر (پچیر سفلی)

ساکنین این دو ناحیه هم در قومیت منصوب قوم بزرگ وزیری خوگیانی است و مردم جنگجو و فعال هستند.

۴- فنگزائی ایشان در قومیت به شیرزاد خوگیانی منسوب بوده و در رسم و رواج با مردم پچیرو آگام فرق دارند به سه دسته تقسیم می‌شوند.

لوره مینه - مرغه - خرگی.

پخ: قریه ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال شرق رخه متصل دریای پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پخ: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قلعه پنجه در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پخال ساج: قریه ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ در علاقه درزاب گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که در بین ۱۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پخر کرونه: موضعیست ۱۴ کیلومتر در جنوب شرق مرکز کنسر کوهستانی مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پخه: دره ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه اچین در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پخه: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب قریه اچین متصل دره پخه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پخه پنه: دره ایست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه اچین در علاقهٔ شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پداکاپین: موضع چاداریست بفاصله ۷۹،۵ کیلومتر در غرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پده خانه: موضع مخروبه ایست بفاصله ۷۲ کیلومتر در شمال غرب مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پدی: قلعه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

پدیو: قریه ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پدیو: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پراچی: قریه ایست شاداب و سرسبز در حوزهٔ حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل این قریه بذریعه دریای پغمان آبیاری شود.

پراچی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ جوند متعلق حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات.

پرادین: قریه ایست بفاصله ۶۰ کیلومتر در علاقه ترنک جلدك مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پران: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق متون نزدیك دریای کیتو در علاقه خوست ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرانداز: کوهیست بطرف جنوب شرق حوض خاص در علاقه سرخ پارسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پروابر: قریه ایست بفاصله ۸۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه روونچ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۳ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرواد: دریائیست در جنوب شرق گلاب ناور در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه – ۳۰ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۳۹ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پراه: موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعه حمیدخان در شورابك ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۱۵ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرتوس تاور: دندابیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه پروش در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۳۹ دقیقه – ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۴۲ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرچمان: قریه ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال کوتل لخت در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه – ۵۰ دقیقه – ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرچمان تگاب: نهریست در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه بفاصله ۴۹ کیلومتر در شمال قریه پرچمان جاری بوده برود غور میریزد و بین ۶۳ درجه – ۴۱ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۲ دقیقه – ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرچمن: در تشکیلات اداری حکومت درجه ۴ و مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات میباشد. حدود آن از طرف شرق به غور و از طرف شمال به ساغر، مرسی، تولك، و از طرف غرب به شین دند و بعضی حصه فراه و از طرف جنوب کاملا بکوهستان فراه محدود است.

سیاه کوه که یکی از شاخهای کوه بابا حساب میشود ازین منطقه میگذرد و بنابرین که برف دایمی دارد هوای آن در زمستان بسیار سرد و در تابستان نیز خنك است و تقریبا در ۴ ماه جوزا، سرطان، اسد و سنبله نسبتا معتدل بوده و در باقی ماها سرد شده میرود، علاقه پرچمن کاملا کوهستانی بوده و زمین زراعتی دران کمتر دیده میشود، در تمام علاقه تقریبا سی هزار جریب زمین زراعتی تخمین شده و دران گندم، جو، جواری، شالی، کنجد، فالیز، رشقه، شبدر، پیاز، شلغم و غیره کاشته میشود، درکوهای آن بادام شیرین و تلخ، زیره، خنجك، سیاه چوب، آول، و

غیره زیاد وجود دارند و از میوه جات تنها انار آن شهرت دارد و برای فروش بهرات برده میشود.

زنبور عسل از پیداوار مهم آن بوده و مردم برای تربیهٔ آن کوشش مینمایند و سالانه مقدار زیادی محصولات عسل خود را در بازار هرات قندهار برده به فروش میرسانند. حیوانات اهلی آن عبارة از گاو، بز، گوسفند، اسپ، و خر بوده و در کوهای آن گرگ، روباه، شغال، خرگوش و آهو بکثرت پیدا میشود اهالی در موقع شکار، شکارمینمایند. صنعت گلیم بافی (پشمی و پنبئی) کرك، برك، کرباس، چادرشب، جراب و غیره صنائع دستی در پرچمن رائج بوده و خصوصا حوائج خود اهالی را تکافو میکنند مواضع تاریخی در پرچمن زیاد است آثار سلاطین غوری که اکثر خراب و ویران گردیده زیاد دیده میشود مخصوصا قلعه بنام قلعهٔ دختر در آنجا موجود و آثار برج و باره آن تا اکنون باقی مانده، یك مسجد سنگی نیز از یادگارهای آن زمان وجود دارد، سکه‌های سلطان غیاث الدین و شاهرخ و تیمور اکثراً درین جا یافت میشود در پرچمن دو زیارت یکی بنام (سلطان ابراهیم قتال) معروف به (خواجه زور) واقع در کوه زور و زیارت دیگر بنام (شیخ شهاب) در کوه پاسك موجود و معروف است.

پرچو: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قریه الوی دکه در علاقه کامه ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرخه: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرده: قریه ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال مرکز منجان مربوط جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پردل: قریه ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پردل خان: قریه ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق شهرغزنی متصل سرك که در بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پردی: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق قریه نیازی خیل در علاقه کنر مربوط و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه حکومتکلان اسمار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرستم: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب قریه سدی گل مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرستی: نهریست بفاصله ۶۴ کیلومتر در جنوب شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بدریای غدیر میریزد و بین ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرشی کوتل (سورکی): کوتلیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرگش: قریه ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شمال مرکز منجان متصل دریای منجان مربوط جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرنجان: قریه ایست بفاصله ۶۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پرنجیر: قریه ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پروا: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ گران منجان متعلق حکومت اعلی بدخشان.

پروان: نام قدیمی یك علاقه ایست که در وقت حکومت امیر حبیب الله خان شهید از طرف امیر موصوف به اسم «جبل السراج» تسمیه گردید (جبل السراج دیده شود)

صورت تشکیل: پروان اکنون در تشکیلات اداری کشور، حکومت اعلی می‌باشد که مرکز آن چاریکار قرار گرفته است. حکومت اعلی پروان درحوزه خود شامل یک حکومتی دو حکومتی درجه ۲، چهار حکومتی درجه ۳، چهار حکومتی درجه ۴، سه علاقه داری درجه ۲ و ده علاقه داری درجه ۳ میباشد بدین قرار:

الف ـ حکومتکلان کاپیسا.
ب ـ حکومت درجه ۲
۱ ـ حکومت تگاب
۲ ـ حکومت کوهستانی
ج ـ حکومت درجه ۳
۱ ـ حکومت بامیان
۲ ـ حکومت غوربند.
۳ ـ حکومت بگرام.
۴ ـ حکومت پنجشیر.
د ـ حکومت درجه ۴
۱ ـ حکومت سرخ و پارسا
۲ ـ حکومت کهمرد.
۳ ـ حکومت جبل السراج.
۴ ـ حکومت نجراب.
هـ ـ علاقه داری‌ها.
۱ ـ علاقه داری درجه ۲ قره باغ مستقیمامربوط حکومت اعلی.
۲ ـ علاقه داری درجه ۲ شبر مستقیما مربوط حکومت اعلی.
۳ ـ علاقه داری درجه ۲ چهار قریه مربوط حکومت پنجشیر.
۴ ـ علاقه داری درجه ۳ شنواری مربوط حکومت غوربند.
۵ ـ علاقه داری درجه ۳ کوه صافی مربوط حکومت بگرامی.
۶ ـ علاقه داری درجه ۳ درهٔ هزاره مربوط حکومت پنجشیر.
۷ ـ علاقه داری درجه ۳ شیخ علی مربوط حکومت سرخ و پارسا.
۸ ـ علاقه داری درجه ۳ سیغان مربوط حکومت کهمرد.
۹ ـ علاقه داری درجه ۳ روئی و دو آب مربوط حکومت کهمرد.
۱۰ ـ علاقه داری درجه ۳ گلبهار مربوط حکومت جبل السراج.
۱۱ ـ علاقه داری درجه ۳ اله سای مربوط حکومت درجه ۲ تگاب متعلق بحکومت کاپیسا
۱۲ ـ علاقه داری درجه ۳ محمود عراقی مربوط حکومت کوهستان متعلق بحکومتکلان کاپیسا.

۱۳ ـ علاقه داری درجه ۳ در نامه مربوط حکومت کوهستان متعلق بحکومتکلان کاپیسا مرکز حکومت اعلی پروان که در شهر چاریکار که ۱۶۰۳ متر از سطح بحر ارتفاع دارد قائم است از مرکز کابل ۶۴ کیلومتر فاصله دارد و با سرك عمومی که از کابل آغاز و به سمت شمال کشور امتداد یافته از مرکز حکومت اعلی میگذرد و بطرف ولایات شمالی کشور امتداد میابد، بکابل وصل گردیده است.

اوضاع زراعتی: حوزهٔ حکومت اعلی پروان طوری مشجر و شاداب مزروع و حاصل خیز میباشد که جز کوه پایه‌های هندکش دیگر هیچ یك منطقه‌ئی درین وادی، بائر و خشك به نظر نمیرسد، درین حوزه انواع حبوب و غله از قبیل گندم، جو، جواری، باقلی، ارزن، نسك، برنج لك، تربك، زغر و شرشم که از انها تیل استخراج مینمایند، پنبه پته کتان و غیره خیلی وفرت زرع و بوفرت حاصل میدهد که غالبا احتیاجات اهالی این حوزهٔ وسیع را کفایت مینماید.

فواکه و حاصلات سر درختی حوزه حکومت اعلی پروان نسبت به محصولات مزروعی آن بمراتب بیش و بهتر است، درین ساحه پهناور هر نوع میوه از قبیل اقسام انگور، بادام، چارمغز، زردالو، سیب، شفتالو، آلوبالو، گیلاس آلوگرجه، آلو بخار اتمسق» ناك، خربوزه و تربوز به حدی حاصل می‌آید که بزرگترین قلم صادراتی کشور را تشکیل داده چه بصورت خشك و چه تازه بخارج و مخصوصا به هندوستان صادر میگردد. پروان را برخی از همین لحاظ باغ افغانستان نامیده‌اند که واقعا اسمیست تطابقی. جلگه پروان از هر طرف با سلسله کوها احاطه شده شتل، پنجشیر، سالنگ، غوربند و نجراب هر یک دره‌ئی میباشد که بین دو رشته کوه قرار گرفته است ـ

حوزه حکومت اعلی پروان بنا بر مساعدت آب و هوا و سازگاری شروط طبیعی و اقتصادی حیات خیلی پرنفوس میباشد. این مردم فطرتا جنگجو، شجیع و بال متهورانند، لهذا بعضا دشمنی‌ها و کشت و خون‌ها نیز در خود دارند. از انجا که اهالی پروان تماما به شکار عادت داشته و از آغاز بلوغ به این شغل می‌پردازد، لذا هر فرد این تفنگدست و نشانچی بوده و در مواقع ضرورة بالعموم یك عسکر تربیه دیده و آزموده‌ئی را تشکیل میدهد که می‌توانند در میدان محاربه بخوبی از عهده برایند، بنابراین قسمت بیش‌تر نظامی کشور را اهالی پروان تشکیل میدهند. دریاهای معروف پروان همانا دریای پنجشیر، سالنگ و دریای غوربند میباشد که هر یك در حوزه و آبریزهٔ خود ساحهٔ وسیعی از حوزه پروان را شاداب میگرداند، این سه دریا هر یک از دره‌ئی که بنام خودش یاد میگردد باولوله و غرش رعدآسائی بر آمده و در موضعیکه بنام برج عبدالله موسوم میباشد، باهم آمیخته و بطرف تگی غار و جریان میابد.

مناطق مربوطه: مناطق عمده حکومت اعلی پروان عبارة است از: حوزهٔ چاریکار، غوربند، جبل السراج، کوهستان تگاب، بامیان، بگرام، پنجشیر، سرخ پارسا، کهمرد و سیغان و نجراب که هریك در ردیف خودش می آید.

آب و هوای مناطق پروان بسیار معتدل بوده نه در موسم زمستان سرمای شدید و مهلك دارد و نه در تابستان گرمای طاقت فرسا و مضر صحت. معذلك بارندگی بصورت برف و باران بحد کافی بوده و دریاهای آن بسبب ذوبان برف در قلل جبال در طول موسم گرما خروشان میباشد.

مکاتب: سیستم تعلیم و تربیه عصری و تاسیس مکاتب رسمی در حوزهٔ پروان از اوائل حکومت امانیه آغاز یافته است تعداد مکاتبیکه حاضرا درحوزهٔ پروان وجود دارد و اطفال در ان تربیه میشوند حسب ذیل است:

الف ـ لیسه:

۱ ـ لیسهٔ پروان واقع مرکز چاریکار.

ب ـ مکاتب ابتدائیه:

۱ ـ ابتدائیه لیسه چاریکار واقع مرکز چاریکار (مرکز حکومت اعلی).

۲ ـ مکتب ابتدائی سید خیل واقع هیبت خیال بحکومت جبل السراج:

۳ ـ مکتب ابتدائی تگاب واقع قورغل بحکومت کاپیسا (مرکز کاپیسا).

۴ ـ مکتب ابتدائی محمود عراقی واقع ده بابا علی علاقه داری محمود عراقی بحکومت کوهستان.

۵ ـ مکتب ابتدائی قره باغ واقع قریه سردار بیك علاقه داری قره باغ.

۶ ـ مکتب ابتدائی مرکز نجراب واقع چار دره نجراب.

۷ ـ مکتب میانشاخ واقع میان شاخ بحکومت اعلی پروان (مرکز).

۸ ـ مکتب ابتدائی چهار دهی غوربند واقع چهار دهی غوربند.

۹ ـ مکتب ابتدائی بامیان واقع بحکومت بامیان.

۱۰ ـ مکتب ابتدائی سیاه گرد بحکومت غوربند.

۱۱ ـ مکتب ابتدائی جبل السراج واقع جبل السراج.

۱۲ ـ مکتب ابتدائی گلبهار واقع علاقه داری گلبهار.

۱۳ ـ مکتب ابتدائی رخه پنچشیر بحکومت رخه پنجشیر.

۱۴ ـ مکتب ابتدائی خارجدره واقع خارجدره بحکومت نجراب .

۱۵ ـ مکتب ابتدائی بازارك پنجشیر بحکومت پنجشیر.
۱۶ ـ مکتب ابتدائی بگرام واقع قریه ماهی گیر بگرام بحکومت بگرام.
۱۷ ـ مکتب ابتدائی اشتر گرام بعلاقه داری جمال آغه.
۱۸ ـ مکتب ابتدائی تنم دره بحکومت اعلی پروان.

پروش قلعه: قلعه ایست در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۵۱ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۵۱ دقیقه – ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پره داب: موضع چاه داریست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق گنبد سوریز در علاقهٔ پشت رود مربوط حکومت موسی قلعه ولایت قندهار که بین ۶۲ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱۳ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پریان: قریه ایست در حوزه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان.

پریان: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال غرب شهر هرات که بین ۶۱ درجه – ۵۷ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۴ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پری خم: قریه ایست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب غرب کف مربوط حکومت (اعلی بدخشان) که بین ۷۰ درجه – ۱۳ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۵۳ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پریرك: تپه ایست در شرق قریه خدرخیل در علاقه سلیمان خیل بارتفاع تخمین ۹۳۰ فت مربوط کتواز حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۵۹ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۲ دقیقه – ۲۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقعست.

پریشان: دره ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب مشرق گرداب در علاقه دو آب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۴۱ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۶ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پریشان تپه: تپه ایست در شرق قعه آقچه مربوط ولایت مزارشریف بارتفاع تخمین (۳۴۱) متر که بین ۶۶ درجه – ۱۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۳ دقیقه – ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پری لام: موضعیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه سربولی مربوط

حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد واقعست.

پری نای: موضعیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه شنکی در علاقهٔ قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پرینو: قریه ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه خیر آباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پرینه خم: قریه ایست در حوزهٔ علاقه داری خواهان متعلق حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان.

پزبیا: قریه ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شرق خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پزگران: موضعیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال قریه رخه در علاقه پنچشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پزمامشی: کوهیست در شرق جاربرجك مربوط چخانسور حکومت اعلی فراه که ۶۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۱ دقیقه -۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پزوان: قریه ایست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پژغور: قریه ایست در حوزه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان.

پسابند: حکومت درجه ۴ و مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات است، آب و هوای کوهستانی دارد و قراء مشهور آن قرار ذیل میباشد: قریه کاکری، قریه خانه بگی، قریه او کل، قریه غارك،قریه سرخ دیوال، قریه غرغراب، قریه سرخ سرای، قریه مشنگان و مربوطات، قریه سرخك و متك،قریه شلك،قریه غجورباش، قریه بجکه، این قریه‌ها که در جوار همدیگر بفاصله

کم و زیادی واقع اند تماما تحت اداره حکومت پسابند اداره میشوند و هر قریه از حیث جمعیت نفوس تفاوت داشته نفوس بعضی زیاد و از بعضی آن قلیل میباشد.

زمین آن عموما ناهموار و پست وبلند بوده و زراعت آن اکثرا در دامنه کوها میباشد و غیر از گندم و جو دیگر حبوب کاشته نمیشود.

دربعضی قریه‌ها درختان زرد آلو، بید و چنار دیده میشود. چون منطقه مذکور کوهستانی است در هر قریه یك یا دو چشمه کوچك وجود دارد که مصرف اهالی و آب یاری زراعت بدان وسیله صورت میگیرد. در پسابند بته‌های کتیرا که یك ماده مهم تجارتی است پیدا میشود اما استفاده از ان طور ناقص است و برای استفاده مزید اصلاحاتی لازم است. پیشه اهالی زراعت و دهقانی بوده و صنعت در بین مردم دیده نمیشود.

حوزه پسابند با اینکه کوهستانی است اما کوهای آن چندان مشهور نیست تنها یك کوه بنام سنگان معروف است که از وسط حکومتی گذشته شرقا و غربا امتداد دارد چون کوه مذکور بلند است برف گیر نیز میباشد و در تابستان که برفها ذوب میشود آب آن بطرف ده راود و فراه سرازیر میشود و بالاخره بدریای هلمند میریزد. درین کوه اغلبا گوسفند وحشی دیده شده ولی دیگر نوع حیوانات وحشی در ان کمتر بمشاهده میرسد.

حیوانات اهلی آن عبارة از گاو، گوسفند، بز، خر و اسپ میباشد. درین جا هنوز مکتب رسمی تاسیس نشده است.

پس او: قریه ایست بفاصله ۳۹،۵کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پستکه بلوچ: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ رستاق حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن.

پسته زار: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ رستاق متعلق حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن.

پسته مزار: قریه ایست بفاصله ۳۰کیلومتر در جنوب غرب مرکز سرپل مربوط حکومت شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پستی: قریه ایست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب قلعه بارپنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت

اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پسرلی: قریه ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه اتمان در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پس شاه: قریه ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

پس قدوق: قریه ایست بفاصله ۷۵ کیلومتر در شمال شرق بوینه قره مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پسک: کوهیست در جنوب غرب ده تیتان در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

پس کران: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ در شمال مرکز کرمنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پس کران: کوهیست در شمال شرق مرکز منجان مربوط جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد و همچنین بین ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد و ۳۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد موقعیت دارد.

پسکران: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان

پس کنده: قریه ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پس کندی: قریه ایست در دره پیشه مربوط حکومت درجه ۴ اندراب متعلق ولایت قطغن مسافه آن از مرکز حکومتی تقریبا ۶۱ کیلومتر است.

پس کوچه: موضعیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پسکوه: قریه ایست در حوزهٔ علاقه داری حصه ۲ بهسود متعلق حکومت دایزنگی مربوط ولایت کابل بوده فاصله آن از مرکز علاقه داری تخمیناً ۱۰ کیلومتر میباشد.

پسنگر: قریه ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پس نی: قریه ایست بفاصله ۷۷،۵ کیلومتر در شرق بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقعست.

پسی کو: کوهیست در شرق چکمك در علاقه اجارستان واقع دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پسی گرام: قریه ایست در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پسین: کوهیست در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پسین بور: دریائیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق ملاسرکی خان در علاقه معروف مربوط ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳۳ درجه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشاش گال: شیله ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال قریه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشاور: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ لندی سین (کامدش) متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی.

پشاورگال: شیله ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قریه سدی گل مربوط ولایت مشرقی که بین ۱۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشپر: قریه ایست بفاصله ۷۳ کیلومتر در شرق هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشپلاق: قریه ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب باسول در علاقه مهمند ره مربوط شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشت: قریه ایست در شرق کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشت توپ: قریه ایست بفاصله ۴۶ کیلومتر در شمال شرق مرکز بوینه قره مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشت رود و زمینداور: علاقه ایست مربوط حکومت موسی قلعه ولایت قندهار که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد و ۱۴ درجه طول‌البلد و ۳۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشت زوار: کوهیست در جنوب غرب تولک‌مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشت سبز: کوهیست در شمال شرق قریهٔ دوست آباد بارتفاع ۷۳۲ متر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشت سبز: تپه ایست در شمال قریهٔ دوست آباد در شمال فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشت شهر: قریه ایست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال شین دند متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشتك: قریه ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشت لور: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قریه دولت بار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشتون پل: پلیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شهر هرات برروی دریای هریرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. این پل در سال ۱۳۱۵ و ۱۳۱۶ در اسر توجه بناغلی غلام فاروق خان نائب الحکومه هرات تعمیر و به پایهٔ تکمیل رسید ولی متاسفانه در سال ۱۳۱۸ در اسر سیلابهای موسمی مجددا خراب و بکلی ازین رفت که تاکنون تعمیر نگردیده.

پشتون زرغون: حکومت درجه (۲) محلی مربوط مرکز ولایت هرات بوده دارای آب و هوای مساعد و زمین حاصلخیز میباشد که هرگونه نباتات و اشجار در آنجا تربیه و پرورش میابد پشتون و زرغون باقراء مربوط خود که تقریبا (۱۱۱) قریه میباشد پرنفوس‌ترین حکومات مربوط ولایت هرات بوده و از حیث اینکه مسافه آن از مرکز بعید نیست همه وقته محصولات زراعتی خود را بمرکز رسانیده میتواند. قریه‌های مشهور آن عبارة از رمان آباد، سراج آباد، ده شکر، شاه آباد، دوغ آباد، بندآباد، لنگر خواجه، هارون، میر آباد، یحی آباد، گـل بـی‌بی، لنگـر، طـاقچه، بلندآب، بوریاباف، حسن آباد، جوی نو، سید آباد، ده شیخ، ذوق آباد، رباط حـافظ، خسـرو، خواجه محمد چنار، نهر نوا، کاریز سلطان و غیره میباشد.

محصولات زراعتی آن عبارةست از گندم، برنج لك،ماش، لوبیا، نخود، باقلی، خربوزه، تربوز، خیار، بادنجان سیاه، و غیره که بوفرت تربیه و زرع میشود. درین‌جا بادغستان زیاد است و هر نوع میوه از قبیل انگور، سیب، بهی، آلوبالو، شفتالو، پیدا میشود. درخت غیر مثمر مانند بید، چنار، عرعر، توت، نیز بخوبی در آنجا نشو و نما یافته و نباتات علوفه‌ئی از قبیل رشقه، شبدر نیز برای خوراکه مواشی کاشته میشود منطقه مذکور چون آب وافر و زمین حاصل خیز دارد برای زراعت نهایت مساعد و موزون است حیوانات اهلی آن بز، گاو، گوسفند، اسپ، خر میباشد که بکثرت تربیه میشود.

در سابق حکومتی مذکور بامربوطات خود بنام (شافلان) یاد میشد اما در سال (۱۳۲۰) اسم

آن به پشتون زرغون تبدیل گردید، درین حکومتی یك‌مکتب ابتدائی در قریه (سنگر کوچه) تاسیس شده که بنام حکومتی مذکور (پشتون زرغون) یاد میشود.

پشتون کوت: منطقه ایست شرقا به بعضی علاقه جات حکومت بلچراغ و تگاب شیرین از حصه زرشوی الی ده‌کده اسلیم و تپه‌های علف چر مربوط آن حکومت، شمالا به خاك‌شو روی و غربا بحکومتی قیصار و ولایت هرات از کفتر خان الی بندر و جنوبا بولایت هرات و حکومتی بلچراغ از حصه بندر الی تگاب ماغ محدود بوده و از حیث مساحهٔ سطحیه، تعداد نفوس و قریه جات نسبت به دیگر حکومتی‌های مربوط این ولایت وسیع‌تر و زیادتر بوده و اکثر حصص آن شاداب و دارای جلگه‌های حاصل خیز و تپه‌های للمی کاری میباشد تنها علاقه داری کوهستانات بنا به اینکه سرد و برف گیر میباشد قسمت زراعتی و مالداری آن نسبت بدیگر جاها قابل تعریف نمیباشد درین منطقه به تعداد تقریبا ده هزار خانه‌وار مردم‌که عموما به مالداری و دهقانی و صنایع بافندگی مصروف میباشند سکونت‌پذیر بوده قسمت عمده شان ده نشین و خانه‌دار میباشند. شهر تاریخی میمنه یا بعبارهٔ دیگر مرکز حکومت اعلی میمنه در وسط مربوطات حکومتی پشتونکوت واقع میباشد نظر به افواه فولکوری در پشتونکوت موضعیست که با غار زرمت شهرت دارد این مغازه در بین مردم شهرت عجیب و غریب دارد و جانب شرق قریه دهن دره واقع و مدخل غار مذکور خیلی تنگ و داخل آن وسیع و طویل میباشد.

می‌گویند این موضع سابق برای پناگاه عسکری بوده در بین آن چندین هزار نفر امکان گنجایش داشته است.

اشخاصیکه در پی کشف و معلومات حقیقی این غار برامده و داخل غار شده‌اند باچراغ و غیره وسائل ممکنه تاحصهٔ در بین غار پیش رفته و مشاهده کرده‌اند که از بین غار راهای متعددی بهر طرف منشعب شده است لهذا بدون کشف حقیقت واپس از غار بر آمده‌اند. در یك حصه این غار نسبت به عدم هوا چراغهای دستداشته شان خاموش گردیده و حالت خفه کننده به آنها مستولی شده و هم از دور صدائی را مشابه به آواز رود بار شنیده‌اند، سپورت اهالی این منطقه مانند سائر نقاط میمنه پهلوانی و بزکشی است. در منطقه پشتونکوت حیوانات وحشی از قبیل کفتار، گرگ، خرس، خوك،شغال، پشك کوهی، روبا، سیاکك،خرگوش، آهوی سرخه کوهی و حیوانات اهلی آن عبارهٔ از اسپهای بزکشی دونده، بارکش، شتر، گاو، گوسفند، بز، مرکب و غیره میباشد.

و طیور آن منطقه عبارهٔ است، از مرغ خانگی، کبك،بودنه، گلنگ، قره سینه، گنجشك، لك‌لك، فاخته، سائره، غکه، زاغ، قره قوش و غیره.

پنبتون کوت از حیث آب و هوا معتدل و اراضی آن حاصل خیز است. اشجار مثمر و غیر مثمر دارد از غله‌جات گندم، جو، بیشتر زرع میشود دشت‌ها و تپه‌های علف‌چر، زمین مزروعی آبی و للمی بوده اراضی للمی کاری آن بیشتر است در موسم بهار علوفه و انواع نباتات و گلها و حبوبات و گیاهای طبی می‌روید که از یك طرف برای تربیه حیوانات مساعد و از جانب دیگر مناظر زیبا و قشنگ بوجود می‌آرد.

در پشتون کوت علاوه بر اشجار مثمر که میوه‌های لذیذ را حاصل میدهد منطقه جنگل‌دار نیز وجود دارد که جنگل مورچه غال و ترکلی نامیده میشود، جنگل مذکور مربوط حکومت پشتون کوت بوده و بطرف شرق واقع و به حصص علاقه درزاب مربوط حکومت بلچراغ وصل میشود تپه‌های آن خاکی و نسبتا گرم سیر و در بین اراضی حکومت محلی تشکیل یافته در اوان قدیم موضع مذکور جنگل بزرگ پسته زار بوده که از حیث بی احتیاطی اشجار آن را از بیخ قطع نموده و از بین برده بودند از روی علائم اشجار در سنه (۱۳۲۰) یک مقدار پسته به موضع مذکور بذر و بعضی حصص آن از تردد مواشی ممنوع قرار یافته تحت تجربه گرفته شد از یك طرف پسته مبذوره روئیده و از طرف دیگر از بیخ اشجار قدیم نهالهای پسته نمو نموده است و نتیجهٔ که از آن بدست آمده است به طول (۵) کروه و عرض نیم کروه بوده و اگر توجه شود در آینده هم امکان توسعه دارد.

در پشتون کوت یك باب مکتب ابتدائی نیز وجود دارد. مکتب مذکور در سنبله ۱۳۱۵ افتتاح و ابتدا اطفال در مسجد خانقاه سرگرم تحصیل ولی بعدا برای مکتب عمارت عصری در قریه انجیلا تعمیر شد.

پشتون کوت من حیث تشکیلات حکومتی حکومت درجه اول و شامل دو علاقه دارای است یکی آن علاقه داری اکار و دیگری، علاقه داری کوهستانات میباشد که هر یك بنام خودش جداگانه شرح داده شده.

پشته چل: موضعیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب سوزمه قلعه در علاقه سرپل کوهستانی مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشته حسن: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب خاش در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشته منجی: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ اوبه متعلق ولایت هرات بوده مسافه از مرکز حکومتی ۹ کیلومتر میباشد.

پشتی: قریه ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر بطرف شمال غرب گیان جدران متصل دریای متوی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشتی میدوج: کوهیست در جنوب شرق خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان.

پشدان: قریه ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال شرق هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشسه قاصان: قریه ایست در دره قاصان مربوط حکومت درجه ۴ اندراب متعلق ولایت قطغن که مسافه آن از مرکز حکومتی تخمینا ۲۶ کیلومتر است.

پشمل: موضعیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق خوگیانی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشمه قلعه: قلعه ایست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیر آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشن جان: قریه ایست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شمال غرب موندل در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشوکن: تپه ایست در شمال شرق جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بارتفاع ۱۰۳۲ متر که بین ۶۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشه: قریه ایست بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب شرق قریه خیر آباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشه خاور: شیله ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق قلعه دوچینه در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پشه ئی: قریه ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب مرکز پغمان متصل دره بیگ توت مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پشه ئی: قریه ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشه ئی: قریه ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه سربولی در علاقه کهستان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پشتی کوتل: کوتلیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پغدر: قریه ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب قریه خرمنك در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پغوان: موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق چاه‌باراب در علاقه شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پغمان: مرکز حکومتیست بفاصله ۲۷ کیلومتر بطرف غرب شهر کابل بین ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد پغمان دره بزرگیست که در دامنهٔ کوه پغمان واقع بوده و به وسیله دریای که به اسم خودش (دریای پغمان) نامیده میشود آبیاری میشود. دریای مذکور کشت زارهای قریهٔ پیراچی، چند لبائی و خالداری، دره زرگر و قلعه ملك پشه‌ئی و عیسی خیل را آبیاری و خواجه مسافر علیه الرحمه و کشگگ را عبور نموده بطرف چهار دهی گذشته بدریای چمچه مست وصل و

جانب کابل میرود. و دیگر رود پشه‌ئی و بیگ توت و بعضی حصص اوریاخیل و خواجه مسافر برود پغمان یکجا شده بطرف چهاردهی میرود. و همچنین رود ارغنده از درهٔ ارغنده جاری و زمین‌های ارغنده علیا و چوکی را آبیاری کرده در حصه فاضل بیگ بدریای چمچه مست یکجا میشود و هم دارای کاریزها و چشمه سارهای فراوانی میباشد. اشجار میوه جات از قبیل چار مغز، توت، زردآلو، گیلاس و غیره داشته اشجار غیر مثمر از قبیل چنار، بید عرعر و غیره بفراوانی دارد. گندم للمی و آبی، خربوزه، تربوز و غیره نیز به فراوانی میباشد، حیوانات اهلی از قبیل اسپ، گاو، مرکب و گوسفند و حیوانات وحشی مانند آهو، روباه، پلنگ و غیره بوده اراضی هموار و کوهستانی را دارا ست آب آن از باعث خوشگواریش بکابل برای نوشیدن اهالی بواسطه تل‌ها تقسیم شده علاو تا باغها و تفریح گاهای دلفریب را نیز دارا میباشد. و عمارات قشنگ دارد که صیفیه تابستانی اهالی متمول کابل است (طاق ظفر) و منارهای یادگار جنگ استقلال در ان موجود است از پیداوار مهم نباتی آن گیلاس، آلوبالو رواش زیاد و مشهور است و آبشارها و دیگر مناظر طبیعی بکثرت موجود است ارگ شاهی عالی نیز در پغمان وجود دارد یکی از بناهای مهم آن (بند قرعه) است که بفاصله تقریبا ۱۶ کیلومتر برای ذخیره آب تحت تعمیر گرفته شده که در ثانی نتیجه خوبی از ان گرفته خواهد شد (حوض‌خاص) که یك آب ایستاده و در بلندترین قلهٔ آن واقع و در حصه شمال غرب واقع شده، کوه آن سلسله کوه هندوکش است پیشهٔ اهالی بیشتر سنگ تراشی، نجاری نساجی میباشد پغمان از حیث تشکیلات حکومتی، حکومت درجه ۲ و مربوط ولایت کابل بوده و از سطح شهر کابل ۹۵۴ متر و از سطح بحر بارتفاع ۱۶۵ متر واقعست.

پغمان از حیث اینکه در تابستان نهایت معتدل و خوشگوار است یك صیفیه بس زیبا میباشد و کوتی‌های قشنگ و عصری درین‌جا زیاد ساخته شده و یك باغ عمومی نیز دارد. کسانیکه در آنجا منزل دارند برای سپردن نمودن ایام گرما در انجا می‌روند در پغمان مزارات عرفاء مانند پیر بلند (در فراز یك تپه واقع قریه پراچی) و خواجه لکن (در قریه خواجه لکن) و خواجه مسافر و همچنان مقبره شاه نعمت الله ولی نیز در قریه خواجه مسافر موجود است و بر علاوه مقبره (خواجه عبد الواحد) بدره چهل تن و مزار حضرت چهل تن نیز در همان قریه موجود است و قبر جوانمرد قصاب در حصه ارغنده شهرت دارد. در پغمان و مربوطات آن سه باب مکتب ابتدائی تاسیس شده که یکی آن در خود مرکز پغمان و دو باب دیگر در قریه خواجه لنکن و قریه خواجه مسافر موجود است و بر علاوه یک مکتب عالی بنام (مدرسه علوم شرعیه) در مرکز

یغمان موجود است که از طرف شب نیز اعاشه میشوند و تمام مصارف طلاب از طرف حکومت پرداخته میشود. اهالی پغمان عموما زراعت پیشه و باغدار میباشند. اوضاع جوی پغمان از سال ۱۳۳۱ طوریکه شعبه مترولوژی خبر داده است قرار ذیل میباشد. آب و هوای پغمان در تابستان بهتر و در زمستان نسبت به غزنی، گردیز، کابل و بعضی نقاط دیگر افغانستان خوبتر میباشد. اما سطح پغمان نسبت به اکثر نقاط افغانستان بلندتر بوده در موسم زمستان برف زیاد میگیرد و ضخامت طبقه برف بلند میگردد ـ بلندترین درجه حرارت در تابستان ۱۳۳۱ (۲۹) درجه سلسیوس و پست‌ترین درجه حرارت از (۳۱) درجه تحت الصفر تجاوز نکرده است. باد عموما از سمت شمال مشرق بسرعت فی ثانیه (۴) متر وزیده است. رطوبت نسبتی که حد نهائی آن بمشاهده رسیده در موسم زمستان (۹۹) فیصده بوده است مقدار مجموعی بارندگی درین سال به پیمانه (۲۳۸) میلیمتر رسیده است ضخامت طبقه برف حد نهائی بالغ بر ۸۸ سانتی متر بوده است. دره پغمان زیباترین صیفیه ئی است که در حوزه ولایت کابل از جمال طبیعی و صنعی برخوردار میباشد.

پگش: قلعه ایست بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پنجه در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه – ۱۳ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پگل: قریه ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در غرب قلعه پنجه در علاقه واخان مربوط زیباك حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه – ۲۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پلاس بوش: قریه ایست بفاصله ۷کیلومتر در جنوب قریه وزیر آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه – ۵۶ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۶۳ درجه – ۴۵ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل امام بکری: پلیست در جنوب قریه وزیر آباد و در ۱۸ کیلومتر شهر مزارشریف در علاقه دهدادی متعلق حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۹ درجه – ۵۵ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۸ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل بابه رنگی: پلیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه – ۸ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۲ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پل پرامداز: کوهیست در شمال غرب قریهٔ کفتار خانه در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۹ ثانیه عرض البلد شمالی واقعست.

پل پیری: قلعه ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شرق شهر هرات متصل سر کیکه بطرف اوبه میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پل تاج: موضعیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در غرب قلعه تگزار در علاقه سنگ چارك مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل خشتی: پلیست بفاصله یك کیلومتر در جنوب آقچه مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پل خمری: شهر کوچك صنعتی است مربوط حکومتکلان پل خمری متصل سرك مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل خمری: طوری که معلوم است بنا یك پل خشتی که از ازمنه سابقه در ان جا وجود داشته و اکنون قسمت مهم آن زیر آب رفته و بجای آن پل جدیدی بنا شده است موسوم، و مرکز حکومتکلان بهمین اسم است.

موقعیت و وضعیت جغرافیائی پلخمری از طرف شرق و غرب بر تپه‌های محاط است که صورت آن بطور یك دره در حدود یازده میل تخمین شده و پهنای آن در بعضی حصص به اندازه یك میل یا بیش و کم میرسد. پل خمری از سطح کابل (۱۱۵۰ متر) پایان‌تر بوده و از کابل ۴۰۴ کیلومتر فاصله دارد. از بین دره پل خمری یك دریا میگذرد که از حدود بندامیر و شبرو غیره مناطقه سرچشمه گرفته و درحدود دوشی دریای اندراب با آن یك جا میشود و ازین دره عبور نموده بالاخره بدریای آمو منتهی میگردد. این دریا موسوم (دریای غوری) است یك نهر نیز از سابق درین منطقه وجود داشت که به نهر (گهرگان) و یا گورگان) موسوم بود و اکنون آثاری از ان بنظر میرسد مگر آب در آن جریان ندارد. دریای غوری در حصه پل خمری یک آبشاری دارد که ۳/۶ × ۱۰۰۰ متر تخمین شده است فرش دریا پر از ریگ و سنگ پارچه است مگر در زمان

بارانها در اثر سیلابهائی که پیدا میشود گل وخاك از شیله هائی که سیل از آنها سرازیر میشود یك اندازه بر دریا می آمیزد. پلیکه درین موقع بردریای غوری وجود دارد و اسم خود را بر این منطقه میدهد عبارة از پلی است که از خشت پخته بنا شده و مادر که از ان در زمان تخریب بدست آمده بود خیلی پخته و طوری جوش خورده به نظر میرسد که گوئی سمنت و یا کدام ماده دیگر دارای کیفیت سمنت بوده است. اصلا این پل بر سرکی بنا یافته که از کابل به پل خمری و از ان جا بجانب مزار شریف میرود.

مختصر داستان پل خمری و نهر گوهرگان: تاریخ پل خمری را در حدود چهار صد سال تخمین ولی این تخمین هنوز مستند بر کدام سند تاریخی نیست وجه تسمیه آن روشن نیست لکن روایت میکنند که (خماری) نام دختر یکی از ثروتمندان بوده و سرمایه هنگفتی از پدر به ارث گرفته بود. در زمان او غوری به علاقه‌جات جانب مشق خود رابطه داشته حیثیت یک مرکز تجاری را حایز بود و این دختر نیز بهمان سمت تجارت مینمود. برای تسهیل عبور و مرور قوافل اموال پل خشتی مستحکمی را که بالفعل به پل خمری (باحذف الف خماری) اشتهار دارد بنا نموده و چندی بعد گوهرگان نام دختر یکی از امرا این خدمت خماری را شنیده از روی غبطه خواست او نیز از خود چیزی بیادگار بگذارد و همان بود که نهری باسم نهر (گوهر گان) حفر نموده و اکنون هم آثار آن در همانجا وجود دارد.

حیوانات و نباتات: در موضع حیوانات و نباتات نمیتوان از پل خمری بطور جداگانه بحث نمود. چونکه پل خمری در واقع آنقدر مساحه ندارد که اوضاع محیط آن سبب امتیازاتی از غوری و مقامات دیگر مجاور آن شده بتواند و هم پل خمری از نقطه نظر تنگی ساحه، محل خوبی برای پرورش یانسل‌گیری حیوانات و حفظ رمه‌ها و غیره ندارد اکثر اشجار که در اطراف پل خمری مانند غوری و غیره موجود است در خود پل خمری نیز پیدا میشود. عرعر در ان جا خوب نشو و نما میکند زمین آن برای شالی کاری خوب مساعد میباشد ولی بغرض جلوگیری از ملاریا زرع آن اکنون ممنوع است از حیوانات درنده گرگ و پلنگ در ان جا دیده شده است از طیور کبك و سی سی خیلی زیاد دارد کوه‌های مجاور آن زبته و جنگل برهنه است. خربوزه و تربوز و سیب و ناك و غیره از جمله پیداوار آن است طوریکه امتحان شده پنبه امریکائی نیز در پل خمری خوب حاصل میدهد.

آب و هوا: پل خمری در سابق زمین دلدل زار بوده و صحی گفته نمیشد بالخاصه ملاریا یکی از امراض عمومی آنجا بود. ملاریائی بودن آن علاوه بر چگونگی وضعیت خاك عامل دیگری

هم داشت و آن عبارة از آمیزش آبهای شالی کاریهای اطراف با آب نهر آن بود لکن حاضراً وضعیت آن بسیار خوب و صحی و عوامل ملریا بر طرف ساخته شده.

اوضاع سابقه و حالیه: معلوم نیست که پل خمری در تاریخ وطن اهمیت از حیث مرکزیت داشته است یا نه؟ چیزیکه بالفعل باید بان توجه شود عبارة از تفصیل وضعیتی است که قبل از انتخاب بحیث مرکز نساجی در ان جا وجود داشت لذا باید گفت پل خمری قبل از موسسات جدیده محض یك خطه خاره و بی زراعت و بدون آبادانی بود و بیش از یك رباط کهنه و چند دکان گلی آنهم به اثر رفت و آمد مسافرین دیگر آبادی وجود نداشت و قشلاق پل خمری مرکب از (کپه) هائی بود که به حیث خانه‌های موقت کارمیداد. کپه‌ها را این مرد عموما بصورت گنبدی از نی میسازند اهالی قشلاق پل خمری نیز در زمستان درین گونه کپه‌ها زندگانی داشته و در بهار بر نقاط سردتری که برای مالداری ایشان چراگاه میسر میگردد میرفتند و ضمنا از شدت گرمی هوای ملاریائی آن‌جا نجات میافتند تمام این خطه پر از نباتات وبته‌های هرزه بود اخیرا حکومت بفکر استفاده از ابشار پل خمری برای تاسیس بند برق و برق ابی افتاده در ماه ثور ۱۳۱۵ آنر بنا نمد با اینکه موسسه برق و ضمنا تاسیس یك فابریکه نساجی نیز درین نقطه به عمل آورده شود طوریکه فیصله شد ماشین و لوازم آبی از شرکت (زیمنس) جرمنی و لوازم نساجی از انگلستان خریداری شده و پل خمری بحیث مرکز این دو فابریکه قرار داده شد.

بند و فابریکه برق: در اواخر ثور ۱۳۱۵ تهداب بند برق از طرف یك نفر متخصص جرمنی و متخصصین وطن نهاده شده نهر فابریکه برقی تقریبا پنجصد متر بطرف شمال پل سابق پل خمری در یك پوزه کو بنا شده است. طوریکه ثبت شده است بند برق دریای غوری را (۱۰۰۷ متر) بلند ساخته باین صورت آبشاری تشکیل میکند که در حوضه آن چهار ملیون متر مکعب آب جمع میگردد. تعمیر بند بطرف دریا۶۵ متر و عرض آن بسمت جریان دریا ۳۳،۵۰ متر است و بر چهار درك مساوی تقسیم شده که عرض حصه یکی از آنها ده متر است باسمنت تعمیر شده است. روی پخته کاری درك‌های فوق الذکر چهار دروازه کلفت آهنی نصب شده که سطح آب را ۱۰/۷۰ متر بلند ساخته آبشار تشکیل میدهد و حرکت دروازه‌ها توسط یراق اجرا میشود. در پشت درك‌ها دو قطار دندانه‌های کانکریتی مخلوط به آهن بصورت نتوات ساخته شده که از سرعت جریان آب مانع میگردد. به جانب راست دریا متصل فابریکه یک تپه مصنوعی ساخته شده که از یکطرف به متانت بند می‌افزاید و از طرف دیگر مانع از نفوذ آب بر حصه‌های بالا و پائین حصص جوار فابریکه میگردد. در جانب چپ دریا متصل حوضه بند یك تپه‌ها طبیعی

مرتفع وجود دارد و برای حفظ ماتقدم از سیلها و طغیان‌های محتمله پیوسته با تپه مصنوعی بعرض هشت متر یك دیوار خاکی بنا شده که روی آن با سنگ پارچه‌ها کار شده است و از تپه مصنوعی تا به بازار خمری ممتد میباشد بعد از آنکه آب بنابر تکمیل بند دمه نموده ارتفاع گرفت چون ارتفاع آن تا به ۳ الی ۴ کیلومتر عقب میرفت پل سابق (پل خمری اولین) نیز تحت تاثیر آن وارد شد لذا لازم آمد که آنرا خراب کند باین صورت پل خمری تاریخی از بین رفت مگر عوض آن در نزدیکی بند فابریکه پل جدید مستحکمی بعرض ۶ متر از کانکریت و آهن بنا شده است که دو طرف آن ۱۰۷ متر کناره سمنتی دارد و چراغهای برق بر ان نصب شده است. راه کابل ـ مزار شریف از روی همین پل عبور میکند ساختن بند برق آب دریا را آنقدر بلند برده است که فابریکه نساجی (واقع در سمت چپ دریا) با اراضی مجاور آن از آب آن استفاده میکند. از قسمت غربی حوضه بند برق یك نهر جدیدی به منظور آبیاری کشیده شده است و مبداء انشعاب آن را یك دروازه تشکیل میدهد که ظرفیت چهار متر مکعب را دارد. این نهر جدیکه ۱،۵۰ متر عمق و ۷ متر عرض دارد گرچه در عین موضع نهر گوهر گان سابق تمدید نشده است مگر بازهم وظیفه آنرا ایفا میکند و دشت مزچانی و دهنه غوری را آب میدهد.

فابریکه: فابریکه برق پل خمری که از جدیدترین فابریکه‌ها است از جرمنی خریداری شده است. ازین فابریکه در حدود شش هزار و دو صد اسب قوه برق حاصل میشود که توسط یك سیم زیرزمینی (کیبل) شش هزار و شش صد ولت و پنجاه سایکل از جنریتر (ماشین مولد) جریان نموده به فابریکه نساجی میوسد. رویهمرفته قوه فعلیه برق را چنین تخمین میکند که فابریکه دارای سه ماشین مولد برق و هر مولد برق (۱۶۰۰) کیلوات برق تولید میکنند و مجموعا چهار هزار و هشتصد کیلوات برق از ان بدست می‌آید. مصارف و قیمت تمام شد برق و پل و غیره (۹،۸۱۸،۹۴۹) افغانی شده و مصارف حفر و روی کار آوردن نهری راکه قبلا ذکر آن رفته است (۱۲۸،۹۶۶) افغانی را نشان داده‌اند.

فابریکه نساجی پل خمری: این فابریکه بمسافه یك کیلومتری یا کمتر در شمال فابریکه برق در سنه ۱۳۱۷ آغاز شده است و عرض و طول زمینی که اشغال مینماید هژده هزار متر مربع است این فابریکه برای شصت هزار چرخه نخ ریشی دارد و هزار و دو صد دستگاه بافت بنا شده بود شروع کار تعمیر آن در سنه ۱۳۱۷ و مقدمات آن از قبیل هموار نمودن اراضی و غیره روی دست گرفته شد و درسته ۱۳۱۸ ماه دلو بکار تعمیر اقدام و عمارت آن در سنه ۱۳۱۹ تمام شد.

علاوتا برای سرسبزی این مقام بغرض اشجار و غیره نیز توجهی بعمل آمده و یك باغ ذخیره

بزرگ از سنه ۱۳۱۷ ترتیب گردیده است که ۱۶۰۰ ـ ۵۰۰ متر مساحت دارد و یك باغ عمومی و یك هوتل عصری باباغ مربوطه آن نیز ساخته شده است.

این فابریکه بتاریخ ۱۰ میزان ۱۳۲۰ مطابق ۱۲ اکتوبر ۱۹۴۱ افتتاح شدو باساس (۱۵ هزار) کارگاه نساجی بکار افتاد. و در ظرف هشت ساعت کار باندازه (۲۴۰۰۰) وار حاصل میدهد.

پل خمری یك باب مکتب ابتدائی ذکور و یك باب مکتب ابتدائیه نسوان تاسیس شده پلخمری از نقطه نظر تشکیلات اداری حکومتکلان بوده و حکومات و علاقه داری‌های ذیل به آن مربوط میباشد:

۱ ـ حکومت درجه ۳ نهرین که علاقه داری برکه به آن مربوط است.

۲ ـ حکومت درجه ۴ اندراب.

۳ ـ حکومت درجه ۲ دوشی که علاقه داری تاله و علاقه داری خنجان مربوط آنست.

۴ ـ علاقه داری غوری که راسا بمرکز حکومتکلان مربوط است.

پل رستم: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ لندی سین (کامدیش) متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی.

پل زر افشان: قریه ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب شرق یون در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

پل سلطان: قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شرق سنگ ماشه مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۰دقیقه - ۲۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

پل سنگی: پلیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه دولت مایه در علاقه قخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل شده: قرایست مربوط حکومت درجه ۲ پشتون زرغون متعلق ولایت هرات مسافه از مرکز حکومتی تخمین ۸ کیلومتر میباشد.

پل علم: پلیست در جنوب غرب حصارك در علاقهٔ لهوگرد که برای دریای لهوگردبنا نهاده شده و اکنون در ترانسپورت جنوبی و غزنی موقعیت مهمی را حائز شده و بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پن فرناگی: موضعیست بفاصلی ۱۸،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل لوی ناب: پلیست بفاصله ۵ کیلومتر در غرب بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پل مالان: پلیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شهر هرات و برروی دریای هریرود واقع و بین ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پل محب الله: پلیست روی دریای خان آباد و دریای مذکور از بین شهر خان آباد گذشته و پل مزبور روی دریا در معبر عمومی قندوز و خان آباد و بدخشان قرار گرفته است.

پلنگان: خرابه ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در غرب شهرك مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پلنگی فخری: دره ایست مربوط حکومت درجه ۳ جدران متعلق ولایت جنوبی.

پلنگی: موضعیست بفاصله ۷۶،۴۱ کیلومتر در جنوب چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پلنگی تگاب: نهریست... در غرب قریه پر جمان در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پلواته: قریه ایست بفاصله ۴،۰۷ کیلومتر در جنوب علاقه داری علی شنگ در حکومت لغمان ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پلوچ بابه: شیله ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پله وان ناور: دند آبیست بفاصله ۱۸،۷۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ تنگی در علاقهٔ سپین بولدك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پناه: قریه ایست بفاصله ۴۳،۸۳ کیلومتر در جنوب اندر متصل سرك مربوط حکومت اعلی غزنی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنبه: قریه ایست بفاصله ۱۴،۴۴ کیلومتر در جنوب غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنبه: قریه ایست بفاصله ۲۲،۶۶ کیلومتر در شرق قریه قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنچاب: مرکز حکومتکلان دایزنگی بوده در یك موضع تنگ و محصور بین کوهای بلندی واقع و از جهتهای مختلف از پنج دره پنج رود بار باین موضع با هم تلاقی مینماید که وجه تسمیه پنجاب ازین رهگذر میباشد عمارات حکومتی بصورت قلعه مستحکمی برفراز پوزه یك کوه واقع بوده و عمارات و منازل رعیتی و زمین مزروعی به استثنای چند جریب محدود باطراف قلعه حکومتی بمشاهده نمیرسد آبادی این حصه را فقط عمارات حکومتی شفاخانه گدام، عمارات تلگرافخانه بیسیم و چند دکان محدودی که بداخل یك رباط کهنه و مربعی که اضلاع آن از ۵۰ متر مربع بیش نمیباشد تشکیل میدهد علاوتا درین اواخر یك تعداد دکانهای جدید را هم بصورت منتظمی برای رفع احتیاجات اهالی احداث نموده در نظر دارند تا نقشه شهر جدیدی را هم طرح نمایند. بطرف شمال دره (تکاب برگ) و شمال مغرب دره (غرغری) و بشرق جنوب سیاه آب گنداب و طرف مغرب دره (غوچك) واقع بوده که اگر شخصی بداخل دره‌ها پیش میرود به آبادیهای خورد و بزرگ مصادف میشود درینجا دو سرك دیگری یکی بطرف غرب یعنی کرمان و لعل تمدید یافته که راه هرات و کابل (پیاده رو) میباشد و سرك دیگر بشمال غرب از دره غرغری عبور نموده بحکومتی یکاولنگ و از آنجا به بامیان تمدید یافته که راه دوم بین کابل و دایزنگی میباشد.

پنج آب: محلیست بفاصلهٔ ۴۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شیخ بابر در علاقه شورابك

مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنج آسیاب: قریه ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه شش برجه در علاقه بامیان مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنج امگاو: موضع خرابه ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شمال شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنج انگشت: محلیست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق دوست آباد در علاقه بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنجاو: قریه ایست بفاصله ۶۴،۵ کیلومتر در غرب مشك در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۱۷ درجه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنجاو: موضع مخروبه ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب گرشك در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنچاو: محلیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه ریخته در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنج بای: محلیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه شش برجه متصل سرکیکه بطرف دایزنگی میرود و در حوزه حکومت بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنج خوله: قریه ایست بفاصله ۵۷ کیلومتر در جنوب غرب تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنجده: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال غرب جوین متصل رود فراه مبوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

پنجده کهنه کاریز: محلیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال جویر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنجران: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۳ اوبه متعلق ولایت هرات.

پنج شهر: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق فیض آباد متصل سرك مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنجشیر: حکومت درجه ۳ و مستقیما مربوط حکومت اعلی پروان بوده و بین خطوط ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه و ۶۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۲ ثانیهٔ طول‌البلد مشرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست و از کابل بفاصله (۱۲۰) کیلومتر به سمت شمال قرار دارد مرکز این حکومت بنام (رخه) یاد میشود، در حوزهٔ خوددارای دو علاقه داری میباشد که یکی علاقه داری درجه ۲ چهار قریه و دیگری علاقه داری درجه ۳ درهٔ هزاره میباشد. قراء مشهور آن حسب آتی است: قریهٔ عمرص، قریهٔ ملیمه، قریهٔ تنبنه، قریهٔ خنج، قریهٔ تال، قریهٔ سنگی خان، قریهٔ تنخوه، قریهٔ عبدالله خیل، قریهٔ حصارك، قریهٔ قلعهٔ اسفندیار، قریهٔ جهر علی، قریهٔ اعنابه، قریهٔ زمان کور، قریهٔ هزاره خانه، قریهٔ درخیل، قریهٔ مرشتان، قریهٔ پریان، قریهٔ فراج، قریهٔ آبدره، قریهٔ تاواخ، قریهٔ فربال، قریهٔ گاوات، قریهٔ منجو، چار قریه، قریهٔ کاچو، قریهٔ بازارك، قریهٔ قلات، قریهٔ دنگه نه، قریه گلناری، قریهٔ گدورین، قریهٔ دولانه، قریهٔ کند، قریهٔ پرندیو، قریهٔ بالااسپ، قریهٔ وات کول، قریهٔ آستانه، قریهٔ ارو، قریهٔ سنگناه، قریهٔ برك، قریهٔ سفید جر، قریهٔ نمانچو، قریهٔ ساوی سنگ، قریهٔ کاسور، قریهٔ پیاورش، قریهٔ کابه‌زال، قریهٔ خواجه، قریهٔ خاواك، قریهٔ منگر، قریهٔ تاواك، قریهٔ ملك خیل، قریهٔ پازگران، قریهٔ دوست علی، قریهٔ پوچاوا، قریهٔ بازار رباط، قریهٔ غوزه، قریهٔ پاش غوز، قریهٔ زینی، قریهٔ پخ، قریهٔ برخ امال، قریهٔ متاح، قریهٔ آستانه کلان، قریهٔ شصت، قریهٔ قابضان، قریهٔ بخشی خیل. علاوه برآن حکومت مذکور حاوی دو علاقهٔ مهم دیگر بنام هزاره خانهٔ بالا و هزار خانه پائین نیز میباشد که هر یك آن شامل چندین قریه‌های کوچك دیگر است، پنجشیر در سابق دارای هفت

هزار خانه بود که بنام هفت هزار خانهٔ پنجشیر تاکنون یاد میشود اما حال از پانزده هزار خانه هم متجاوز است: علاقه‌های متذکره تقریبا (۲۹) کیلومتر از مرکز حکومت مسافه دارد پنجشیر عبارة از وادی ایست تنگ که میان دو کوه واقع شده شمالاً و جنوباً ممتند است و در میان این وادی رودیست بنام (دریای پنجشیر) که از آغاز تا انجام وادی مذکور در بین آن جریان داشته سبب خوبی و طراوت هوای آن میگردد و در بیشه خرم و سرسبز و پهناوریکه بنام گلبهار مشهور است از دره پنجشیر خارج میگردد. در پنجشیر دره‌های متعددی بنام‌های ذیل نیز وجود دارد: درهٔ هزاره، درهٔ جرعلی، درهٔ عبدالله، درهٔ غار، درهٔ جارویش، درهٔ خنج، درهٔ غوره، درهٔ زریا، درهٔ ولاندر، درهٔ ریوات، درهٔ درنومه، درهٔ تکه ویز، درهٔ خاواك، درهٔ پریان، درهٔ ماسکی چل، درهٔ مارستان، درهٔ آبدره که سرسبز و شاداب بوده و چشمه‌های از اعماق و شگافته گیهای کوها از ان جریان دارد. مردم اینمنطقه بامور مختلفه از قبیل زراعت و غیره مصروف بوده بعضا بغرض مزدوری و غریب کاری بکابل آمده زیست مینمایند. صنعت مهم آنها را بیشتر بافندگی مانند برك، گلیم، کرباس و ساختن یکنوع چکمن و برزو تشکیل میدهد، در قریهٔ رخه مرکز پنجشیر یکباب مکتب ابتدائی و در قریهٔ بازارک یکباب مکتب ابتدائی برای تعلیم و تربیهٔ اطفال دائر میباشد همچنین یکباب مکتب دهاتی در قریه پریان نیز تاسیس گردیده است.

اشجار مثمر و غیر مثمر آن عبارةست از: توت، زردآلو، ناك، چارمغز، اما درخت توت آن قابل تعریف است. زیرا یکی از وسائل مهمهٔ معیشت اهالی پنجشیر توت تازه و توت خشک و تلخان میباشد که آرد توت است. استعمال توت و قوهٔ آب و هوای پنجشیر تاثیر بارزی در صحت و فعالیت مردم این سامان دارد، هوای آن در زمستان خیلی سرد و برفباری آن زیاد است طوریکه عبور و مرور درین اوقات مشکل میگردد در قلل کوها تا موسم تابستان هم برف ذوب نگردیده بعضاً دره‌های آن فقط پنجماه (جوزا، سرطان، اسد، سنبله، میزان) از زیر برف برمی آید، تابستان آن معتدل است، موسم باران پنجشیر برج حمل و ثور است و بعضاً در جوزا هم بارندگی وجود دارد. حیوانات اهلی آن عبارةست از: گاو، گوسفند، گدی، بز، اسپ، خر، حیوانات وحشی آن آهو، روباه، پلنگ، گرگ، دله خفك، وندك و سگ آبی است. طیور آن منحصر به کبك و قره قوش میباشد. در کوهای پنجشیر بعضی حیوانات مانند خرس و پلنگ نیز وجود دارد.

زمین پنجشیر کوهستانی و سنگ زار است خاك آن برای زراعت آنقدر مساعد نبوده باآنهم گندم، جو، جواری، باقلی، مشنگ، و شاخل کاشته میشود، تنها جو و جواری باثر کوشش مردم

حاصل خوب میدهد. بعضا گیاها و نباتات که خواص طبی دارد نیز دراینجا پیدا میشود.

دریای پنجشیر از کوه خاواك و کوتل مارزو سرچشمه گرفته بانهرهای خوردیکه از دره‌های جبال سرازیر میشود یکجا شده دریای بزرگی را تشکیل میدهند، معاونین مهم ایندریا شوربه، نهرپارنده، آب پیاوشت است. این دریا وقتیکه از دره پنجشیر خارج شد در جلگه کوهستان سمت شمالی کابل منتهی میگردد و در آنجا نهرهای برای آبیاری زمین‌های قابل زراعت جدا میگردد. طول این دریا تخمینا به ۱۰۱ کیلومتر میرسد موقع آبخیزی دریای پنجشیر برج جوزا ست و بعدا آب آن کمتر میشود، سرك جدیدی نیز بموازی دریای مذکور تمدید گردیده که از گلبهار تا بازارك بحدود تقریبا ۳۴کیلومتر امتداد یافته و برای عبور و مرور انواع نقلیات مساعد است، لیکن اینراه بصورت پیاده‌رو بحالت سابق خود تا کوتل خاواك راه رفت و آمد را بین پنجشیر و قطغن تشکیل میدهد کوه بزرگی در اخیر قریه پریان پنجشیر که بحدود انجمن مربوط بدخشان اتصال دارد بنام کوه (مهرسمبر) شهرت داشته و مزاری هم بالای این کوه وجود دارد که اهالی سال یکبار بزیارت آن می‌روند، در بعضی حصص کوها درختان بلوط یافت میشود خصوصا درهٔ فراج که در آغاز درهٔ پنجشیر است با درخت بلوط مشجر است، دیگر قسمت‌ها خشک و سنگ زار میباشد. بازیهای تفریحی اهالی پنجشیر عبارةست از بزکشی، نشان زنی تفنگ بازی، تفنگ زنی و بیت خوانی، شعر خواندن پنجشیری‌ها نوع خصوصی است که در دیگر جاها مشاهده نشده و غالبا بصورت دسته جمعی میباشد. در پنجشیر یك دشت وسیعی موسوم به دشت ریوات وجود دارد. و چند کوتل آن بنام‌های ذیل یاد میشود: کوتل نیل گاو، کوتل بابه علی، کوتل فرجغان، کوتل شابا، کوتل پرندیو، کوتل جنگلك و کوتل سکی چال.

وجه تسمیه پنجشیر بین عوام: شبهۀ نیست که کلمۀ پنجشیر که امروز در مورد تمام درهٔ (از دربند تا پریان) استعمال می‌کنم در آثار عموم جغرافیه نویسان و مؤرخین عرب و ماخذ فارسی قرون وسطی بصورت پنجهیر یا (پنجهیر) ضبط شده و این کلمه تنها اسم خاص بوده. مردم پنجشیر عموما به این عقیده هستند که پنجشیر قبل ظهور غزنویان (کچکن) یا (کچکنه) خوانده می‌شد در دورهٔ سلطنت سلطان محمود غزنوی موقعیکه بند معروف «سلطان» را آباد می‌کردند اهالی را از دور و نزدیك برای کار جمع میکردند و کسان سلطان بدرهٔ پنجشیر هم برای جلب نفری آمده بودند. مردم پنجشیر جمع نشدند و نرفتند فقط از میان خود پنج نفر فرستادند چون ایشان کنار بند رسیدند سلطان فرمود که چرا باقی اهالی نیامدند این پنج نفر عرض کردند که چون منظور سلطان کار است از روی ما پنج نفر کار بسیار میشود و آنگاه بیل و کلنگ گرفته و

واقعا بصورت حیرت آوری کار کردند و پرگنه‌های بزرگ اشجار را میکندند و در نتیجه سلطان فرمود که اینها مانند (پنج شیر) هستند و مانند شیران مشهوراند کار میکنند. سپس این نام شهرت یافت و دره کچکن من بعد به (پنجشیر) و باشندگان آن به پنجشیری معروف شدند. این پنج نفر بعد از انجام کارهای محوله به درهٔ خویش برگشتند و در آغاز دره میان خود عهد بستند که در موارد مشکل همیشه جمع شوند و به مشورت هم کار کنند ایشان در نزد عوام به پنج پیران پنجشیر شهرت دارند و آرامگاهای زیارتگاه تمام اهالی است اسامی پنج پیران و مدفن آنها قرار آتی است:

۱ ـ خواجه ابراهیم در دربند.

۲ ـ خواجه صفا در دو آب.

۳ ـ خواجه کل ولی در تل (طول).

۴ ـ خواجه عارف در اریب.

۵ ـ خواجه احمد بشارا در آستانه کلان.

پنجشیر از نظر سیاحت (توریزم) آینده بسیار درخشان دارد. این درهٔ زیبا از نقطهٔ نظر آب و هوا مناظر بدیع طبیعی آب‌های خروشان و شفاف. کوه گردی و شکار آهو و کبك و کبك زری آبهای معدنی، احجار و طبقات الارض در حوالی کابل نظیر ندارد و دهکده‌های قشنگ آن برای گذرانیدن ایام تفریح و رخصتی مناسبت تام دارد.

معادن: از حیث ذخائر معدنی نیز بی بهره نیست و معادن آن قرار ذیل است:

۱ ـ معدن نقره: وجود معادن نقره بطور محقق تا اکنون معلوم نیست ولی می‌توان گفت که در ساحه پنجشیر از حصهٔ عموص مربوط علاقه داری حصه اول پنجشیر تا کوتل خاواك در طول ۴۸ کیلومتر بین رگهای کلینیت (یعنی فلز معدنی سرب) استخراج صورة گرفته است این حفریات شاید به دورهای قبل از حمله چنگیز (هفتصد الی هزار سال قبل) مربوط باشد قراریکه در سنه ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ از طرف وزارت معادن تحقیقات شده نقره پنجشیر از بین همین رگهای سرب معدنی استحصال شده و این رگها حاوی یک مقدار نقره میباشد.

۲ ـ معدن مس زمان کور: در زمان کور پنجشیر جنس معدن کاپیرپیرت است که در اثر تماس «میتامورفزم» با سنگ آهك که به مرمر تبدیل شده است، در بین سنگ مرمر مذکور بوجود آمده، اصل رگ معدن بضخامت چهل الی پنجاه سانتی باستقامت تخمینا هشتاد درجه از غرب بشرق امتداد دارد، در سطح رگ مذکور ترکیب (مالاخیت) یعنی کاربونات مس برنگ مخصوص

سرخ و سبز نمودار است مگر اصل رگ مس از ترکیب کاپرپیریت بوده و نظر به سنجش ابتدائی مقدار فیصدی مس درین معدن قابل توجه میباشد ولی هنوز تحقیقات اساسی جیالو جیکی و تجزیهٔ کیمیاوی مس مذکور بعمل نیامده.

۳ ـ معدن مس پسکران : این معدن بمسافه ۶ میل از مرکز علاقه داری حصه (۲) پنجشیر بین دره هزاره در یکنیم میلی سمت جنوب قریه پسکران بارتفاع تخمین چهل الی پنجاه متر از سطح دره واقعست. ضخامت رگ معدنی در حد بیست سانتی و طول رگه (تا حدود یکه اوت گروپ آن نشان میدهد) پنج متر میباشد مابقی حصه آن در جوف کوه فرو رفته جنسیت معدن (کاپر پیریت) بوده و مقداری فیصدی مس درین‌جا بیشتر از معدن مس زمان کور است طرز پیدایش آن مثل زمان کور بوده ولی تجزیه آن هنوز در دست نیست .

۴ ـ معدن مس جنگلك در بازارک پنجشیر: این معدن که دوازده میل بطرف شمال غرب رخه واقعست در غرب اهالی بازارك پنجشیر بنام «طلاکان» جنگلك معروف است این معدن به مسافه ۶ میل بشمال غرب بازارك خاص بارتفاع هشتصد متر از قریه جنگلك در کوه ناوه پیچ واقعست و عبارت از دو رگ معدنی است که بضخامت ۳ الی ۴ متر در فاصله ۵۰ متر زیك دیگر بالای هم دیگر در جناح شرقی این کوه وقوعدارد در رگ بالائی، یك دهنه صوف که اخیراً مسدود شده و بنام کان عبدالقادر معروف است دیده میشود و رگ معدنی کا پر پیریت مس دران دو متر ضخامت دارد در رگ مس تحتانی سه عدد صوف مسدود بنام «کان ملا» و «کان کلان» و «کان ناشناس» وجود دارد و در ان بطول بیست متر و عمق دو متر و عرض یک متر حفریات بعمل آمده است می‌توان گفت این معدن غنی‌ترین و بزرگترین معدنهای مس میباشد که تاکنون در افغانستان دیده شده است.

۵ ـ معدن سرب: در پنجشیر نیز وجود دارد که در سابق از ان استفاده بعمل آمده است.

۶ ـ معدن سنگ ابرك: در رخه پنجشیر وجود دارد که در سنوات ۱۳۲۲ و ۱۳۲۴ و قبل از ان بحدود یکصدتن از ان استخراج شده است کریستالهای ابرك مذکور که عموما از جنس (مسکووایت) یعنی ابرک سفید میباشد به عرض و طول (۶ × ۸) سانتی و ضحامت ۲ الی ۴ ملی متر میباشد که ورقه‌های نازك هم از آن بدست آمده میتواند.

پنج کره: خرابه ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال غرب شیوه در علاقه کنز مربوط حکومتکلان اسمار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست .

پنج کش زیارت: زیارتیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق چاربرجك مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنج کرام: قریه ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب قریه شیوه تورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنج گیو: قریه ئیست مربوط سرغیلان به سمت شرقی بهارك علاقه جرم بدخشان که فاصله آن از مرکز بهارك تقریبا ۱۴ کیلومتر میباشد اهالی آن عموما زراعت پیشه بوده و بعضا بافندگی نیز مینمایند که منسوجات آنها عبارة از کرباس، آلاچه، چپك، قاقمه و غیره میباشد. پیداوار زراعی آن عبارة از گندم، جو، نخود، مشنگ، و باقلی بوده و اشجار مثمر آن عبارة از: توت، ناك، سیب، زردآلو، امرت، گیلاس، شفتالو میباشد زاك که برای رنگ‌آمیزی چرم بکار میرود دراینجا یافت میشود.

حیوانات اهلی آن اسپ، خر، گاو، بز، گوسفند بوده و علف چر طبیعی درین‌جا زیاد است که برای تربیه حیوانات مفید است. تفرجگاه‌ها و مناظر طبیعی خیلی زیاد دراینجا دیده میشود

پنجن کو: منطقه ایست در حصه سرغیلان به سمت شرقی علاقه داری درجه ۳ بهارك مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که فاصله آن از مرکز علاقه داری بهارک تقریبا ۱۴ کیلومتر میباشد و بطول‌البلد شرقی ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۵ ثانیه واقعست.

آب وهوای آن در زمستان سرد و برفگیر و در تابستان معتدل و گوارا است درین حصه دو کوه یکی بطرف راست و دیگری بطرف چپ، باسم کوه سرغیلان، که از حصه سرغیلان و زردیو شروع و تا انتهای شهر بهارک ختم میشود، وجود دارد در دو جناح این کوها زمین متمایل و هموارى که خاك آن برای زراعت مساعد است مزارع را تشکیل میدهد اهالی این منطقه عموما به زراعت و مالداری اشتغال دارند زراعت آن عبارت از گندم، جو، جواری، مشنگ، زغر، ارزن، و غیره بوده از اشجار مثمر سیب، ناك، توت، زردآلو، گیلاس، شفتالو، وجود دارد. و از غیر مثمر بید و چنار و غیره میباشد. از نباتات طبی زاك که برای رنگ‌آمیزی چرم و پشم بکار میرود یافت میشود. حیوانات اهلی آن گاو اسپ، مرکب، گوسفند و بز بوده و از حیوانات وحشی شیر، پلنگ، خوك، روبا، آهو، گرگ، شغال، سیاه گوش پیدا میشود. طیور خانگی آن مرغ خانگی

و مرغابی است و از طیور وحشی باز، باش عقاب، گرگس، غال بك، کبك، سیسی، بلبل، عندلیب، بودنه، هدهد، و غیره زیاد است.

ازین منطقه یك رودخانه بنام رودخانه (سرغیلان) می‌گذرد که از پای کوتل آغوره از قصبه (ورسش) منبع میگیرد و در بین این دره سراشیب میشود و در امتداد خط سیر خود از آب چشمه سارها قوة گرفته و تمام دره سرغیلان از آب آن استفاده میکنند و در حصه (شش پل) بهارك دریای (کوکچه) را تشکیل میدهد. طول این رودخانه تخمینا سی کیلومتر بوده و دو نهر بزرگ از ان جدا میشود، یکی نهر (سرشهر) که تقریبا ده هزار جریب را آبیاری میکند و دیگر نهر بهارك که تقریبا هفت هزار جریب از آب آن کشت و زرع میگردد.

سرك عمومی موتر رو درین حصه نیست مگر راه‌های پیاده رو که بطرف زیباك، وردوش شغنان و در خلال دره‌های سر غیلان میرود موجود است. و هم یك مدرسه خانگی در مرکز (پنجن گو) برای تعلیم اطفال اهالی دایر است.

پنجوائی: حکومت درجه ۳ است که مستقیما مربوط بولایت قندهار بوده دارای ۳۳ قریه میباشد از مرکز قندهار تقریبا ۲۷ کیلومتر مسافه دارد دریای ارغنداب از حصه شرقی محال مذکور شروع شده و از گوشه شمالی آن عبور نموده بسمت جنوب جریان دارد و دریای (دوری) بسمت مغرب جریان داشته و اکثر حصص اراضی آنرا آبیاری مینماید در پنجوائی حبوباتی از قبیل گندم، جو، جواری، و حتی شالی زرع میشود انواع سبزیجات کار آمد اهالی نیز در خود منطقه کاشته میشود، باغهای میوه مانند انار، انگور، سیب، ناك، زردالو، انجیر، شکر پاره، و شفتالو در ان کثرت داشته و انگور در جمله اقلام صادراتی بحساب میرود آلوبالو، شلیل، و آلوبخارا نیز موجود است ولی تجارت ندارد حیوانات اهلی آن بطور عموم اسپ، گاو، بز، گوسفند، خر میباشد که برای کار و بار زراعت تربیه میشوند. در علاقه پنجوائی کوه بزرگی وجود ندارد، تنها دو کوه بچه موجود است که یکی بنام (مارکوه) و دیگری بنام (خیبر) موسوم است. در کوه بچه (مارکوه) مغازه معروفی بنام (شمشیر غار) موجود است که مردم برای دیدن آن میروند. بعضی روایات افسانوی نسبت باین غار بین اهالی متداول است. در حکومت پنجوائی سه باب مکتب ابتدائی افتتاح شده که یکی بنام (پنجوئی) و دیگری باسم (خواجه احمد میمندی) وسوم بنام (سلیمان ماکو) یاد میشوند.

مالیات حوزه حکومت پنجوائی سالانه در حدود (۱۲۴۳۵۲) افغانی میباشد مزارات مشهور این علاقه عبارة از مزار شیخ قلندر علیه الرحمه و مزار حاجی گلون بابادر قریه سفید روان،

است. هکذا مزار ملاحسن آخندزاده در قریهٔ تولوکان مشهور میباشد مرکز حکومت پنجوائی بصورت یك شهر عصری اعمار شده و دکان‌هائی زیبائی دران آباد گردیده است. عمارت مکتب ابتدائی این حکومت که از سنگ و سمنت تعمیر شده قابل تعریف و بطور عصری میباشد.

قلم دیگر صادرات پنجوائی میوه آبجوش است که بخارج میرود. این شهر کوچك که روی همرفته بزیبائی خود افزوده میرود، درپای یک تپه کم ارتفاع و کوچکی واقع شده است. درین جا یك باغ عمومی بساحه ۲ جریب تحت عمران است هکذا یک عده اپارتمان تعمیر گردیده، برای شعبات مالیه و مقام حکومتی نیز عماراتی آباد شده است یك باغ ذخیره هم درین جا احداث گردیده. ازبین پنجوائی یك نهر هم میگذرد، چون برای آب کافی گنجایش نداشت لذا در سنه ۱۳۳۰ توسعه داده شد.

پنجه: قریه ایست بفاصله ۷۷ کیلومتر در شمال اسمار متصل دریای لندی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنجه: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب قریه اچین متصل دره پیچ مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پنجه: قلعه ایست در علاقه واخان مربوط زیباك حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پندگرام: قریه ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در علاقه برکی راجان مربوط چرخ لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنش مودك: خرابه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه السراج در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۱۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنگنی: قریه ایست بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پنگی: قریه ایست بفاصله ۳۶کیلومتر در جنوب شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوجاوه: قریه ایست بفاصله ۲۵،۵۴ کیلومتر در شمال شرق رخه در حکومت پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پورانر: نهریست بفاصله ۵۴،۵کیلومتر در جنوب قریه وازه در علاقه جدران ولایت جنوبی که بین ۱۹ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و نهر مذکور از کوه اوغار سرچشمه گرفته بطرف شرق جریان دارد.

پوری قلعه: قلعه ایست بفاصله ۸کیلومتر در جنوب شرقی شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد و ۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پوز زرد: موضعیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پوزکم: کوهیست در جنوب غرب جوین بارتفاع تخمین ۵۷۵ متر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوزمیر آباد: کوهیست در شمال غرب چاربرجك مربوط چغانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوزه لچ: قریه ایست بفاصله ۶کیلومتر در شرق کانی متصل سرکیسکه بطرف دولت یار میرود در علاقه چخچران مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوزه لنگر: قریه ایست بفاصله ۵۶کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوزه محمد اسمعیل خان: چاهیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه شیر بخش در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول البد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پوستین: قریه ایست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شرق هرات متصل نهر سبزوار مربوط ولایت هرات که بین ۱۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پولین ناور: آب دندیست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شرق قریه تخت دختران در علاقهٔ چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پونیک زائی: قریه ایست متعلق حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی مسافه از مرکز حکومتی تخمینا ۳ کیلومتر میباشد.

پهره: قریه ایست بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب غرب هرات مربوط حکومت گذره ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پهزك: قریه ایست مربوط حکومت درجه اول مرغاب در حوزهٔ حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات.

پیاواش: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب رخه در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیای دین: قریه ایست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق اورگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پی تازدم: کوهیست در شمال شرق اسمار ولایت مشرقی بارتفاع ۳۲۰۱ متر که بین ۷۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پیتاو: موضعیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتاو: موضعیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب مرکز کنسر مربوط حکومتکلان کنسرها ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پیتاو: قریه ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتاوپیر: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب غزه در علاقه کهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتاو دره: نهریست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شرق قریه دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته و نهر مذکور به رود (هاروت) میریزد.

پیتلو قول: قولیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شرق سلطان رباط در علاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتلوه عربان: قرایست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۹ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتری: قریه ایست بفاصله ۲۳،۸۱ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال آباد که نهر کمبوخوار از نردیکی آن می‌گذرد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیچ پای: قریه ئیست مربوط حکومت درجه ۴ شورابك متعلق ولایت قندهار.

پیراخ: دره ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر بطرف شمال شرقی دوشی مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیران قامه: قلعه بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت حنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرانو کلی: قلعه ایست بفاصله ۱۲،۴۱ کیلومتر در شمال علی خیل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیراور: قریه ایست بفاصله ۸ کیلومتر درجنوب شرق قریه بهسود خاص مربوط حکومت سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرحسین: قریه ایست در حوزه علاقه داری حصه ۲ بهسود متعلق حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل فاصله از مرکز علاقه داری ۹ کیلومتر میباشد.

پیر خان: قریه ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشك در علاقه نهر سراج مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیر دل خان: قریه ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشك در علاقه نهر سراج مربوط ولایت قندهار که بین ۱۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض البدل شمالی واقعست.

پیردنباله: قریه ایست بفاصله ۳۷ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرزاده: قریه ایست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنوب شهر غزنین متصل دریای غزنین که بین ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرسبز: قریه ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرسرخ: زیارتیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

پیر شاه باز: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب ابراهیم رائی متصل دریای غزنی

در علاقه شل گر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شرقی واقعست.

پیرك: خرابه ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرکلی: قلعه ایست در شمال چمکنی مربوط جاجی و چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پیر کندل: قریه ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال جوین مربوط حکومت اعلی قراه که بین ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیر محمد: قریه ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه حمید خان در شورابك مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیر محمد: قریه ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیر محمد خان: قریه ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال قریه سربولی نجراب و تگاب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیرو: قریه ایست بفاصله ۸۱ کیلومتر در جنوب شرق خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیره: قریه ایست بفاصله ۱۸،۲۴ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیری: قریه ایست بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط

حکومتکلان سمنگان (ولایت مزار شریف) که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیری تاور: دندابیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شرق قریه خرمنك در علاقه گرمسیر ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پی‌ستر: قریه ایست مربوط علاقه داری راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان.

پی‌سی: موضعیست بفاصله ۸۴،۵ کیلومتر در جنوب چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیشر: قریه ایست بفاصله ۸۲ کیلومتر در جنوب شهر خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیشه: قریه ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب چغه سرای متصل سرك در پیچ دره اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پی‌غویه: قریه ایست بفاصله ۳۵ کیلومتر در جنوب غرب سر پل در علاقه بلخاب مربوط سنگچارك ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیکاکی: کوتلیست بفاصله ۸۹ کیلومتر در غرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیك کوتل: کوتلیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه بارتفاع تخمین ۱۲۴۷ متر که بین ۶۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیکم دره: قریه ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال قریه بوک نقره متصل سرك مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پی کوتنگی: کوتلیست بفاصله ۷کیلومتر در شمال شرق بهسود بارتفاع تخمین ۴۷ متر مربوط سرخرود ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیتاکی: قلعه ایست در جنوب غرب قلعه غلام حیدر در علاقه مه می مربوط وازه خوا ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

پینی مور: قریه ایست در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۹ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پینی مور: قریه ایست بفاصله ۱ کیلومتر در غرب قریهٔ رود یخ در علاقه راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پینی هام: قریه ایست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه خرمنك در علاقه گرم سیر مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیو: کوتلیست بفاصله ۱۰۰ کیلومتر در جنوب شرقی مرکز تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۷۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیوار: کوتلیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال شرق علی خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پیوار: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۴ قادس متعلق حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

پیوك: قریه ایست بفاصله ۷کیلومتر در شمال شرق قریه باشیر در علاقه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشك که بین ۶۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

پی هو: قریه ایست بفاصله ۳۹کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ت

تابتاش: قریه‌ایست مربوط بحکومت درجه ۲ رستاق تعلق حکومتکلان تالقان در حوزه ولایت قطغن.

تابوت: موضعیست بفاصله ۹۳،۵ کیلومتر در شرق چکمک در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت (کابل) که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تابین: موضعیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاتاری: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در شمال شرق متون در علاقه خوست مربوط ولایت (جنوبی) که بین ۷۰ درجه - ۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاتاریز: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتر در جنوب غرب چهل خانه نزدیک دریای ارغنداب در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاتکرام: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ دره پیچ متعلق حکومتکلان کنرها در حوزه ولایت مشرقی.

تاجک: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر در جنوب غرب فراه مربوط حکومت اعلی (فراه) که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاجکان: قلعه‌ایست بفاصلهٔ ۳۴ کیلومتر در شرق بنو در علاقه اندراب مربوط ولایت (قطغن) که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تاجکان: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تاجک بلوچ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاج‌کوه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در جنوب قلعه مشک متصل رود هلمند مربوط حکومتکلان دایزنکی ولایت (کابل) که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاجکه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاج محمد: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر در شمال قلات غلزائی مربوط ولایت (قندهار) که بین ۶۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاج محمد: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاج محمد: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی در چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاج چی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قبعه تکزار متصل دره کرم خواجه در علاقه سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاخم: نهریست بفاصلهٔ ۶۶،۵ کیلومتر در غرب علاقه غلزائی که بدریای ارغنداب میریزد مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۷ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاخم‌خواجه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۰کیلومتر در جنوب شرق قریه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تادیولی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوبب قلعه مشک در علاقه دایزنکی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاربولاق: موضعیست بفاصلهٔ ۳۹کیلومتر در جنوب یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنکی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تارخانان: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹کیلومتر در شرق شهرگردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۵۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاروستی منگل: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۵کیلومتر در جنوب قریه علی خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاری‌رئی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۱کیلومتر در شمال شرق قلعه متون مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاریک دره: دره‌ایست بفاصلهٔ ۹۴،۵کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه سنگ چارک مربوط حکوما کلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاز: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۵کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تازگی: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۸۲کیلومتر در غرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تازی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در شمال شرق قریه قلات غلزائی متصل دریای ترتک ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاس‌تره: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۴۱،۵ کیلومتر در شمال شرق بوزای گنبد در علاقه پامیر مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاس‌تره بیت: مقبره‌ایست بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در شمال شرق بوزای گنبد متصل سرک در علاقه واخان پامیر مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۴ درجه - ۲۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاسنگ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاش بل: موضعیست بفاصلهٔ ۵۱ کیلومتر در جنوب شرق مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاش‌بلاق: قریه‌ایست در دره نمک‌آب مربوط حکومتکلان تالقان متغلق ولایت قطغن.

تاش‌تپه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در شمال مرکز سمنگان متصل سرک مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاش‌حوض: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاشقرغان: کوهیست در شمال قریه شیخ راضی در علاقه قرقین مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاشقرغان (خلم): در تشکیلات دولتی حکومت درجه مربوط حکومتکلان ایبک (سمنگان) بوده از سطح بحر (۴۵۴) متر ارتفاع دارد و به طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه

- ۲۲ ثانیه و ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه و ۳۶درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه واقعست حدود اربعه آن شرقا به (ایرگنک) قطغن غربا (ابدوکوتل) مزارشریف شمالا علاقه‌داری (کلدار) جنوبا (غزبیگک) متعلق علاقه داری حضرت سلطان متصل میباشد. مسافه آن از مرکز حکومتی کلان تقریباً (۶۴) کیلومتر و از مرکز نائب الحکومگی مراز شریف که در شرق آن واقعست (۵۸) کیلومتر و از مرکز کابل بفاصلهٔ ۵۶۳ کیلومتر واقعست، و دارای یک علاقه داری درجه ۳ (کلدار) میباشد.

الف ـ خلم و موقعیت طبیعی آن:

خلم شهر زیبا و سرسبزیست از مربوطات ولایت مزار شریف این شهر در دامنه کوه تکه زار و کوه کنج یا (تنج) واقعست کوه تنج از تنگی تاشقرغان به سلسله غرب در جنوب مزار و بلخ الی آقچه و کوه تکه زار از تنگی مذکور جانب شرق تا نواحی بغلان امتداد دارد.

یک بریدگی طبیعی و حیرت انگیزی که جز دست قدرت و صنعت الهی دیگر هر صنعت و قدرتی از تصنیع آن عاجز است تقریباً در فاصله چهل الی هشتاد متر این دو کوه بزرگ و مرتفع را از هم شق نموده و بنام تنگی تاشقرغان موسوم است که شاهراه عمومی کابل و مزار شریف از آن می‌گذرد مدخل آب رود بارخلم نیز میباشد آبادی خلم از مخرج شمال تنگی مذکور بلافاصله از یک دره کوچک و قشنگ آغاز شده تقریباً در فاصله ۳ الی ۴ کیلومتر جانب شمال پیش میرود و کم کم دامنه آن وسیع شده اخیراً به وسعت شهر منتهی میگردد.

منظره بدیع این دره زیبا و مسیر رودخانه تند ولی کوچک آن مخصوصاً در موسم بهار و ایام شکوفه برای عابرین کیف غریب و نشه آوری دارد مساحت عمومی این شهر که صورت یک حدیقه و احد و مثلث نمای را تشکیل داده و از مواقع حاکمه مانند یک باغ وسیع در نظر جلوه میکند تخمین به اندازه ده یا دوازده هزار متر مربع بالغ خواهد شد دامنه شمال آن را یک سلسله اراضی مزروع و پس از آن صحرای وسیع و ریگستان عظیمی احتوا کرده که بفاصلهٔ تخمین شصت الی هشتاد کیلومتر به ساحل دریای آمو خاتمه میابد از طرف شرق سرک عمومی ولایت قطغن از قندز به مسافه (۱۱۶) و از جانب غرب شوسه عمومی مزار شریف به مسافه (۵۸) کیلومتر بدان توصل میکند گویا خلم منطقه‌ئیست که مرکز مواصلت و نقاط شاهراه سه ولایت بوده و از هر حیث اهمیت بسزا را حائز میباشد.

شهر موجوده خلم قبلاً بنام (تاشقرغان) مسما بود، مگر در سال ۱۳۲۵ آوانیکه اعلی حضرت معظم همایونی برای اولین ار از خطه باستانی ولایت مزار شریف دیدن فرمودند

حینیکه در باغ جهان نمای خلم تشریف داشتند نام اصلی و تاریخی آنجا را که هنوز یک قریه کوچک در شمال شهر موجود به نام (کهنه خلم) وجود دارد دوباره زنده ساخت که از ان به بعد نام تاشقرغان بخلم مبدل گشت.

ب ـ تعداد نفوس خلم و وضعیت اقتصادی آن:

نفوس داخل احصائیه خلم با مربوطات آن زائد از شانزده هزار نفر خواهد بود که تخمین دوازده هزار آنرا ساکنین مرکز شهر و مابقی را اهالی قراه و قصبات مربوطه آن تشکیل میدهد رویهمرفته تعداد عمومی ذکور و اناث آن متجاوز از (۲۵) هزار تخمین شده میتواند قبل از سی سال خلم یک شهر بزرگ تجارتی بود و گمرک آن تشکیل وسیعی داشت تقریباً تمام مال التجاره وارداتی و صادراتی مزار شریف در گمرک مذکور محصول یا به اصطلاح آن وقت (چهل یک) می‌شد یعنی از هر حیث چلند بازارش خوب بود و مردم وضع راحتی داشتند لهذا پیشه و صنعت هم درین جا ترقی داشت چنانچه هنوز هم روح صنعت در آنجا از هر حیث باقی است و صنایع دستی با وجود ضعف و عدم چلش رونق خود را از دست نداده پیشه‌وران بعنعنه وتوراتث بکار خود ادامه داده‌اند.

ج ـ انواع پیشه و خواص طبیعی مردم: مردم خلم بالطبع سخاوت پسند، مهمان نواز، زحمت‌کش و حساس‌اند اندوختن را کمتر یاد دارند زیرا عاید قابل اندوختن ندارند چون ثروت کم است ذوق تعمیر هم در آنها کمتر سراغ میشود خانه‌ها و منازل بالعموم گنبدی و گلی است منازلشان اگر چه غریبانه و بی‌سلیقه میباشد اما نظافت و طهارت در خانه و لباس و خوارک‌شان نهایت مرعی دیده میشود بازار کهنه و مخروبه دارد که از هر حیث قابل اصلاح است این مردم بیشتر به زراعت مایل‌اند لهذا طبقه زارع و کشاورز تقریباً در صف اول آنها قرار دارد مدارس متعدد و علمای متبحریکه در گذشته و حال در آنجا موجود بوده و هستند از علم دوستی و استعداد فطری آنها نمایندگی میکند. صنایع دستی از قبیل بافندگی، دباغی، معماری، نجاری، آهنگری، مسگری ،کف‌دوزی در آنجا به پیمانه وسیعی وجود دارد که هر صنف آنها از قبیل نجار و مسگر و آهنگر و چرمگر و غیره در بازار یک رسته یا سلسله مطولی را تشکیل داده‌اند خصوصاً صنعت دباغی در آن محیط حائز اهمیت بسزای میباشد که در صورت اعانت و اصلاحات فنی قابل هرگونه پیشرفت به نظر می‌آید چنانچه فعلاً پیمانه زیادی محصولات پخته آن در مرکز کابل وارد و به استهلاک میرسد. هکذا صنعت بافندگی طبقه غربا و کشاورزان اکثراً پوشاکه آنها از پیراهن تا کفن و از چوش پای (یک نوع موزه کلفتی است که دهاقین و چوپانها

استعمال میکنند) تا لنگی سر از محصول کار و زحمت خودشان تهیه میشود دیگر صنایع خلم را هم از حیث نفاست و استحکام و دوام مردم می‌خرند و در داخل بنام تجارت و تعارف انتقال میدهند (مانند اشیای مصنوعه آهن باب و مس باب) تربیه مواشی هم تقریباً از ممیزات آنهاست بالخاصه گاوهای شیری و نسل‌های بهترین اسب در انجا خوب تربیه میشود گوسفد عربی و قره‌قلی را هم برخی بای‌های افاغنه و مردم بادیه نشین تربیت میکنند چنانچه یکی از منابع بزرگ محصول قره‌قل و پشم دشت خیرآباد که در بین راه قندز و خلم واقع است میباشد دشت مذکور که در موسم تول (زای گوسفند) چراگاه عمومی مردم مالدار وطنی و قندهاری است از نقطه نظر اقتصادی اهمیت خاصی دارد که قابل توجه مزید است.

د ـ **محصولات کشاورزی و استعداد طبیعي آن:** ساحه و رقبه زمین‌های قابل زرع در خلم نهایت وسیع اما نظر به قلت آب زمین تحت زراعت بسیار قلیل و ناچیز است که آنهم همواره به قلت آب مواجه بوده تنها و فقط مساعدت فصول و بارندگی‌های موسمی به آن کمک مینماید یعنی زراعت خلم را باران‌های نافع و ورود سیلاب‌های موسمی که در برج حمل و ثور از منابع دور دست سرازیر میشود به حاصل می‌رساند، آنهم در صورتیکه ورود سیلاب‌ها منظم و متوازن باشد و الا در بعضی سالها که آب به حالت طغیان و طوفان در آمده از وضع طبیعی خارج میشود عوض فایده نقص وارد میکند.

خاک آن نهایت عمیق و مستعد هر نوع زراعت است مگر به اصطلاح (زردگل) و بسیار آب طلب می‌باشد یعنی اگر آب رود در مواقع معین به آن نرسد سریعاً خشکیده و سخت میشود و حاصل زرع را هر چه هست می‌سوزاند و هم هرگاه آب به اندازه کافی به آن برسد باشد حاصل را هم فوق‌العاده خوب و خاطر خواه بار می‌آید.

محصولات زراعتی در آنجا عبارة اند از گندم، جو، ارزن، جوار، کنجد، زغر، فالیز (اراضی که در ان خربوزه و تربوز می‌کارند) ماش، نخود، مشنک و غیره.

زردک، شلغم و پیاز که نسبتاً آب کافی لازم دارد به قدر کفایت خود شهر در باغها زرع میشود و در صورت تربیه فوق العاده حاصل خوبی میدهد ازین جهت در موقع وفور آب ممکن است بهترین و شیرین‌ترین نوع لبلبو را نیز از زراعت آنجا بدست آورد.

زرع کچالو در خلم چندان عمومیت ندارد البته یا خوب حاصل نمیشود و یا غالباً مردم بطریقه زراعت و استحصال آن بلد نیستند.

حاصل پنبه نیز در خلم نوعیت و مزیت خاصی دارد لکن از قلت آب زراعت آن بسیار وسیع

نیست. دیگر از محصولات مهم و جالب توجهی که بخشی از صادرات تجارتی ما را تشکیل داده (بادام) است که بهترین نوع آن از خلم به بازار عرضه میشود و ممکن است سالانه پیش از یک هزار خروار محصول آن خواهد بود هرگاه درین باره توجه و در تکثیر اشجار بادام اقدامات مؤثری بعمل آید یعنی منابع آب‌های جدیدی برای توسیع زراعت خلم کشف و باغهای تازه احداث گردد البته به محصولات آن افزایش بعمل آمده و بنیه اقتصادی عمومی را تقویه خواهد کرد. هکذا محصول میوه‌جات از قبیل انگور، خربوزه، ناک، زردآلو، شفتالو، انار، انجیر و غیره هم در محیط خلم و مربوطات آن قابل هرگونه تعریف است که می‌توان در اثر توسعه باغ‌ها و تحت شرایط لازمه برای صادرات از ان استفاده نمود.

خلاصه خلم که از هر جهت یک مرز مساعد برای توسیع زراعت است در صورت رسیدن بموقعیت حقیقی خودش شک نیست محصولات آن بـه مـراتب بـلندتر رفته حـصه بـزرگ از احتیاجات عمومی مملکت را فراهم و نفوس کثیری را در دامان بسیط خویش پرورش خواهد داد.

هـ ـ **محصولات طبیعی:** از محصولات طبیعی خلم پسته و هنگ است که هر ساله به مقدار زیادی مردم از کوها. جنگلات آن جمع‌آوری نموده به بازار عرضه می‌دارند و این هـم بـخش بزرگی از صادرات مملکت میباشد (بیخ چوکری) نیز که دباغان برای پخت چرم بکار می‌برند در موقعش یک وسیله خوبی برای اعاشه مردم غریب کار و زحمت‌کش است که از کوها حصول مینمایند (هرگاه بصورت فنی مطالعه و تدقیقات راجع به آن به عمل آید شاید برای رنگ دادن هرگونه چرم و دیگر اشیا نیز استعمال شده بتواند) منجمله از همه اولتر ترتیب استحصال پسته و مراقبت جنگلات آن دقیقاً قابل توجه و اصلاحات است کـه بـایست از خـرابـی و بـربادی آن جلوگیری بعمل آید بلکه در توسعه آن تدابیر لازمه بخرج داده شود و استحصال محصول آن را که مرم در اثر پیشدستی و بی انتظامی اکثراً خام می‌چینند و بازار خارجی آن را هم به این صورت خراب می‌سارند از دست بردها و خسارت‌ها وقایه و محافظه کنند.

و ـ **معادن در خلم:**

۱ ـ یک سلسله چاه‌های معدن نمک شوره بفاصلهٔ تخمین ۲۱ کیلومتر جانب شمال غرب خلم در وسط ریگستان ساحل آمو واقعست که هر ساله به پیمانه معتنابهی از آن نمک استخراج مینمایند اهالی اطراف چاه‌های مذکور از همان گل خود معدن می‌آلایند که نهایت سخت شده از خرابی چاه‌ها در برابر اب و باران و غیره تا حد ممکن جلوگیری میکند.

۲ ـ یک نوع سنگ سوخت به استثنای سنگ زغال در سلسله کوه تکه‌زار و کوه سنج متصل تنکی مشهور تاشقرغچان یافت میشود. که اگر قدری از روی خاک عمیق‌تر گرفته شود بسیار خوب و بادوام می‌سوزد ولی بوی تند و زننده دارد.

۳ ـ در داخل تنگی تاشقرغان یعنی مدخل جنوبی آن یک خاک سرخی موجود است که بعضی اشخاص معمر و موسفیدان خلم می‌گویند در زمانه سابق مسگرها به وسیله کوره و دیگر اسباب و ادوات معموله از خاک‌های مذکور (مس) استحصال می‌کردند اما چون هزینه مصارف آن بر محصولش غالب آمد لهذا از ان دست کشیدند.

علاوتا حکایت میکنند که در سال ۱۳۰۱ شمسی زمانیکه مرحوم محمد ابراهیم خان وزیر عدلیه رئیس تنظیمه آنولا بودند چند نفر زرگرها را جمع و در حالیکه میرزا محمد قاسم خان مرحوم و برخی دیگر از معاریف خلم حضور داشتند بوسائل معموله خاک مذکوره را تحت تجزیه و تجربه قرار دادند در نتیجه ثابت شد که خاک مذکور دارای (مس) بوده و هر قدر عمیق‌تر از سطح زمین گرفته شود محصول آن هم بیشتر است.

ز ـ امکان توسیع زراعت و انکشاف منابع جدید آب در خلم:

قبل از اینکه بدادن معلومات منابع آبهای جدی در خلم پرداخته شود لازم است راجع به ساحت اراضی لم‌یزرع آن محیط معلومات مختصری تقدیم گردد:

سواحل دریای آمو (حصه خاک افغانستان) از نواحی حضرت امام صاحب قطغن الی (خم آب) و پس از آن متصل بسر حدات خشکه افغانی با خاک شوروی الی اندخوی میمنه دشت عظیم و پهناوری در مرز مملوکه افغانستان وجود دارد که به استثنای حصص ریگستانی آن باقی کاملاً محتاج آب و مستعد زراعت میباشد ولی فعلاً راجع بیک حصه آن که منطقه خلم بدان مشرف است بحث میشود.

درین ناحیه از شرق کوتل (ابدو) الی غرب کوتل (شباغلی) بفاصلهٔ تخمین شصت کیلومتر و از خط امتداد سرک قطغن و مزار شریف بدامنه شمال شهر الی حصص ریگستان ساحل آمو بفاصلهٔ تخمین ۳۰ کیلومتر یک قطعه اراضی مسطح و هموار وجود دارد که در صورت وجود آب از هر حیث قبابل زرع دیده میشود از جمله این ساحت وسیع تقریباً به تعدد سیصد و پنجاه پیکال (یک پیکال ۳۲ جریب) مزروعی به نواحی اطراف شهر وجود دارد، که آنها هم آب کافی نداشته و طوری که قبلاً تذکر دادیم زراعین و مالکین پیکال‌های مذکور همواره به مشکلات قلت آب دچار میباشند.

از ملاحظه آثار باستانی و خرابه‌ها و ابنیه تاریخی آن معلوم میشود که در قدیم الایام این نواحی کاملاً معمور و مسکون بوده و یک نهر بزرگی از دریای قندز این مناطق را آبیاری می‌کرده است.

چنانچه از سلسله خرابه‌های ممتد و آثار نهر کهنه که در حصص مختلف آن موجود است معلوم میشود که از حدود قلعه زال قطغن الی کهنه شهرک سیاه گرد مزار شریف که تقریباً ۱۱۶ کیلومکتر از هم مسافه دارد یک سلسله آبادی‌های بوده که در اطراف یک نهر بزرگ علائم زیست و زندگانی را نشان میدهد و اکنون هم چند اثر تاریخی آن در نواحی شمال خلم و در سطح اراضی مذکور وجود دارد ازین قرارند:

(شهربانو) تخمین بفاصلهٔ هجده یا بیست کیلومتر درست به استقامت شمال خلم یک سلسله خرابه‌های افتاده است که آثار مجد و تمدن مردم آن سامان را در عصر خودشان نماینده‌گی میکند چنانچه در فصل بهار (برج حمل و ثور) که باران‌های بهاری قشر زمین را می‌شوید کسانیکه برای تماشا و غیره بدانجا میروند بعضاً دانه‌های قیمتی را از قبیل فیروزه و یاقوت و عقیق و امثالهم در اثر درخشندگی که پرتو خورشید به آنها می‌بخشد بدست می‌آورند و هم بعضی مسکوکات قدیمه و مجسمه‌های کوچک تاریخی نیز دستیاب مینمایند اما مردم چنین روایت میکنند که آبادی‌های مذکور معاصر بلخ قدیم یا (باختر) بوده و این شهر بنام زنی که مؤسس و ملکه آن بوده است مسمی گردیده، درین اواخر در موضع مذکور حفریاتی هم از طرف هیئت باستان‌شناسی دولت بعمل آمده و آثاری کشف گردیده.

چترآباد. (بکسرچ و ت وسکون ر) قلعه مخروبه ایست بشمال شرق شهر موجوده خلم تخمین بفاصلهٔ سی کیلومتر این قلعه در وسط راه (غیرموتررو) بین خلم و قلعه زال واقع گردیده که آثار قلعه و ابنیه‌های ما حول آن به خوبی مشاهده میشود. همچنان با اثار دیگری از بناهای قدیمه در نواحی مختلفه این دشت وجود دارد که نام و نشان آنهابکلی از خاطره‌ها محو شده جز توده‌های خاک و دیوارهای بهم افتاده از آنهاچیزی باقی نیست.

نهر چترآباد. مجرای نهر وسیعی که اصلاً از دریای قندز منبع می‌گیرد بفاصلهٔ تخمین ۳۰ کیلومتر جانب شمال شهر خلم از استقامت شرق بغرب می‌گذرد که اکثر حصص آن را در اثر طوفان‌های باد ریگ احتواکرده ولی با وجود آن آثار نهر مذکور جسته جسته در حدود چترآباد و غیره مواضع مختلف الی (کهنه شهرک) مزار شریف درست مشاهده می‌شود حتی آثار این نهر تا نواحی شمال اند خوی نیز امتداد دارد از علائم نهر مذکور که به نام (ظلم آباد) نیز یاد میشود

یکی این است که نهر مذکور از حصه قلعه زال یک سر جانب غرب میلان داشته از شمال دشت خیرآباد و آبدان میرعلم و خلم و نواحی سیاه گرد خط سیر خود را ادامه داده بیشتر به حصص ریگستان هم داخل است چنانچه در بعضی حصه‌ای ریگ علایم تذر یا تونل‌های خشت پخته هم به نظر میرسد بنابران اگر آب آن مجدداً هم جاری شود اراضی سواحل جنوب خود راا در نواحی خلم که زمین‌های قابل زراعت زیاد میباشند کاملاً مستفید و سیر اب ساخته نخواهد توانست.

سطح زیر اراضی طرف جنوب که بدامنه کوه مشرف است سطح آن طبعاً نسبت به سطح نهر مذکور بلندتر بوده و ممکن است در حدود خلم قسمتی از سواحل نزدیک نهر مذکور از آب آن مزروع شده بتواند. اما این نهر دشت‌های شمال مزار شریف و به خصوص اراضی لم یزرع سیاه گرد و کهنه شهرک را کاملاً آبیاری خواهد کرد..

سرچشمه آب موجوده خلم و انکشاف منابع جدید آن : برای افزایش آب موجوده خلم و مزروع ساختن تقریباً تمام ساحت اراضی لم‌یزرع آن که قبلاً تعریف آن گذشت منابع جدید دیگری هم موجود است که میتوان به آسانی آب‌های مذکور را نیز شامل نهر خلم و سمنگان نمود.

آب‌های موجوده خلم و سمنگان که از حصص سرخ قلعه مربوط علاقه داری روئی و دو آب سرچشمه میگیرد پس از سیر آب ساختن زراعت آبی (روئی و دو آب) و اراضی زراعتی سمنگان و علاقه سرقیه (بیرون تنگی تاشقرغان) اخیراً به خلم وارد و بزراعت آنجا منتهی می‌شود این آب هم بین خلم و سمنگان به نوبت تقسیم شده و طبق قرارداد و مقرراتیکه بین آنهاقائم است باید هیچ کدام به حق آبه دیگری تشبث و دست درازی نکند لهذا در مواقعی که نوبت حقابه سمنگان میباشد کاملاً آب رودخانه را از آنجا خشک می‌سازند و درین اوقات از آب مذکور محروم بوده تنها چند چشمه ایست که در بیرون تنگی خلم واقع و بخوارک آبه و زراعت خلم کمک شایانی مینماید گویا مردم سمنگان هم از نقطه نظر سر آب بودن‌شان و هم از حیث محدودیت و تنگی ساحت اراضی آنقدر به زیادت آب احتیاج حس نمیکنند.

تاش‌کوتل: کوتلیست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاش گذر: گذر آبیست فاصله ۱۶ کیلومتر در غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاش لک: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۲۴ کیلومتر در شمال زیارت بادام مزار در علاقه بغنی باغران مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست آب شیله مذکور به رود خاش می‌ریزد.

تاغروری سنگ: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ کهمرد منعلق حکومت اعلی پروان.

تاغ قزل کوچه: کوهیست در جنوب غرب حضرت امام مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاغمان کوه: کوهیست در جنوب قریه کوغان در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاغمه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵۴ کیلومتر در شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاق چشمه: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۵۵ کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه سنگ چارک مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاک: دریائیست بفاصلهٔ ۸۷ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات که برود گز میریزد در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاکک: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ قادس حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

تاگ رجرود: رودیست بفاصلهٔ ۴۶،۵ کیلومتر در شمال قریه گنبد سوریز در علاقه پشت رود مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالاب اشکمش: تالابیست در ۶۰ کیلومتری جنوب خان آباد مربوط ولایت قطغن محیط آن ۱۵ کیلومتر عمق آن از یک تا سه متر بوده شرقاً و غرباً ممتد است. اطراف آن چمن‌زار و دارای طیور آبی میباشد.

تالاب بغلان: تالابیست در ۹۰ کیلومتری جنوب غرب قندز مربوط ولایت قطغن واقع بوده

محیط آن ۸ کیلومتر و عمق آن از ۲ تا ۳ متر و آب آن خوش‌مزه و اطراف آن نیزار و چمن است طیور آبی در آن زیاد است.

تالاب غور: تالابیست بفاصلهٔ تقریباً ۶ کیلومتر در شرق مجرای علیای خاش رود متعلق حکومت اعلی فراه به طول ۷ و عرض ۵ کیلومتر وقوعدارد اطراف آن چمنزار و سرسبز و دارای مرغابی‌های متنوعه میباشد.

تالاب غوری: تالابیست در حوزه ولایت قطغن در ۳۰ کیلومتری غرب بغلان بکنار چپ غوری از شمال به جنوب به طول ۷ کیلومتر ممتد است عرض آن از یک و نیم تا دو کیلومتری می‌رسد در شمال آن جنگل انبوی وجود داشت طیور مختلفه و گرازهای وحشی شکار میشود.

تالاب محمد: دند آبیست بفاصلهٔ ۳۱ کیلومتر در شمال قریه شیخ بابر در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالاب ناهور: تالابیست در شمال دشت هموار ناهور بفاصلهٔ ۴۵ کیلومتر در غرب غزنی واقع، از آبها تشکل میشود و طول آن ۱۰ و عرض آن ۲ الی ۴ کیلومتر و عمق بین آن ۳ متر است. در اطراف آن سبزه تا یک متر قد میکشد آبش سیاه با لوش مخلوط و طیور آبی از قبیل قو، قاز، کلنگ و مرغابی در ان موجود میباشد از اجتماع آبهاکوهای طرف شمال و جنوب آن پیدا شده.

تالاب (جهیل) نور: تالابیست در غرب قره باغ در علاقه حکومت اعلی غزنی در دامنه گل کوه در ۶۰ کیلومتری شهر غزنی از آبهای محیط آن بیش از ۱۰ کیلومتر و دارای ۳ متر عمق بوده سبزهای زیاد در ان می‌روید و طیور متنوعه از آشکار میشود.

تالاب هستی: موضعیست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر در جنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالابی: قریه ایست در حوزه حکومت درجه ۳ تین متعلق ولایت قندهار.

تال پیچ: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۸،۵ کیلومتر درشمال شرق قلعه شین پاتخت در علاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تال پیچ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین پاتخت در علاقه دای کندی

مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین تخمین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تال خاک تگلو: نهریست به فاصله ۳۶کیلومتر درشمال شرق قلعه شین پاتخت در علاقه دایث کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین تخمین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست آب نهر مذکور به آب بغل کندی میریزد.

تالقان: حوزه حکومتی کلان است که موقعیت جغرافیایی آن بین خطوط ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴ ثانیه و ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه - ۳۶ درجه ۱۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی بوده و از سطح بحر (۵۲۰۳) متر ارتفاع دارد این منطقه در تشکیلات ملکیه حکومتکلان بوده و مربوط ولایت قطغن میباشد حکومت مذکور در حوزه خودداری حکومات و علاقه داریها و شامل یکعده قراء و قصبات ذیل است:

الف ـ قراء مشهور تالقان با تعداد خانواده طور تخمین عبارةست از قریهٔ (مهتر) مرکز تالقان ۱۴۷ خانه، قریهٔ بهاک ۴۵۰ خانه، قریهٔ آهندره ۲۶۹ خانه، قریهٔ سرای‌سنگ ۲۸۵ خانه، قریهٔ قلبرس ۲۶۲ خانه، قریهٔ قره بائی ۲۲۴ خانه، قریهٔ شوشدره ۲۲۶ خانه، قریهٔ نهرچمن و نهر سعید ۱۹۱ خانه، قریهٔ بادام‌دره ۱۳۹ خانه، قریه خطایان ۱۹۲ خانه، قریهٔ پس‌مغل ۱۱۰ خانه، قریهٔ شوراب ۱۹۱ خانه، قریهٔ پشت رود تربز ۱۶۴ خانه، قریهٔ پرچاب ۱۱۳ خانه، قریهٔ سورتو ۱۸۵ خانه، قریهٔ هزار شمع ۱۱۸ خانه، قریهٔ چشمه‌شیر ۱۷۸ خانه، قریهٔ چهار باغرای ۵۷ خانه، قریهٔ شوره شو ۱۸۵ خانه، علاوتایکعده قریه جاتیکه در حصص شمال و جنوب دریای تالقان و درهٔ نمک آب وقوعدارد ۷۶ قریه و حاوی ۳۴۵۶ خانه میباشد.

ب ـ جومت درجه ۲ رستاق که مشتمل بر ۱۲ قریه مشهور و حاوی ۱۲۱۲ خانه است رویهمرفته با ۶۷ قریهٔ خورد و بزرگ دیگر جمله ۱۹۱۲ خانوار میباشد.

ج ـ حکومت درجه ۴ اشکمش دارای یک علاقه‌داری درجه ۲ چال و یک علاقه‌داری درجه ۳ بنگی وسیاب میباشد که اولی حاوی ۱۶ قریه و تعداد خانوار آن تخمین ۱۳۴۰ خانه و دومی دارای ۴ قریه مشهور و حاوی ۳۶۰ خانه و با یکعده قرای دیگر جمله ۵۱۰ خانه است.

د- حکومت درجه ۴ چاه آب (جیاب) تقریبا حاوی ۴۶ قریه و تعداد تخمینی خانوار آن ۳۵۰۰ خانه میباشد.

هـ ـ حکومت درجه ۴ ینگی قلعه شامل یک علاقه‌داری درجه اول در قدو حاوی ۳۸۴ خانه است.

و ـ حکومت درجه ۴ فرخاز شامل علاقه‌داری درجه ۳ کلفگان دارای یکعده قراء خورد و بزرگ حاوی ۹۵۴ خانه و شامل علاقه‌داری درجه ۳ ورسج که نیز شامل قریه‌جات پرنفوس میباشد.

ز ـ حکومت درجه ۴ خوست و فرنگ دارای ۱۰ قریهٔ مشهور و حاوی ۱۶۱۰ خانه با دیگر قرای خورد و بزرگ که جمله حاوی تخمین ۲۵۱۰ خانه است.

ح ـ علاقه‌داری درجه اول خواجه غار دارای چهار قراء مشهور: هزار باغ، مامه‌ئی، دشت ارچی، خوشکلانی، میانه بوده و بالجمله حاوی تخمین ۱۱۰۰ خانوار‌اند.

این منطقه از طرف شمال‌شرق به علاقه‌داری درجه ۳ کلفگان و از سمت جنوب‌غرب به علاقه‌داری درجه ۳ بنگی وسیاب و از سمت شمال به علاقه‌داری درجه اول خواجه‌غار و از ناحیهٔ جنوب به علاقه‌داری درجه ۲ چال محاط بوده و فاصلهٔ آن از بغلان مرکز ولایت قطغن ۱۰۹ کیلومتر و از کابل الی تالقان ۵۵۰ کیلومتر میباشد. کوهای تالقان عبارة از عنبرکوه، لته‌بند، نمک‌آب و نیزه‌کوتل بوده و دریای آن که مسمی بدریای تالقان است از طرف فرخار بخط پل‌تنگ وارد مرکز تالقان شده اراضی مجاور آنرا مشروب میسازد و سپس از وسط شهر عبور نموده در غرب آن بحصهٔ چوغه مربوط علاقه‌داری بنگی بدریای بنگی سرازیر میشود، ازین دریا چندین نهر مشهور منشعب گردیده است که یک نهر آن در حدود آهن‌دره از دریای مذکور جدا و اراضی سمت شمال دریا و قسمت‌های علاقه‌داری خواجه‌غار را آبیاری میکند و دیگر انهاریکه بنامهای نهرچمن، نهر سعید، نهر زرگر، نهر کجل باغ شهرت دارد اراضی سمت جنوب دریا را سیراب میسازد. بعضی حصص که للمه کاری است به آب انهار احتیاجی ندارد.

در تالقان درهٔ کوچکی بنام دره نمک‌آب وجود دارد که آب‌های آن از مجرای غربی کوههای فرخار سرچشمه گرفته و از آنجا بجنوب تالقان از راه شوراب و سربند نهر شهروان مستقیماً بدریای تالقان میریزد درین دره دو معدن نمک نیز موجود است. یکی در غرب رودخانه و دامنهٔ تپه واقعست و دیگر آن در گوشهٔ شمال شرقی تالقان کائن بوده بنام (معدن قرلق) یاد میشود. و علاوه بر درهٔ مذکور بعضی چشمه‌سارها نیز بنام زمچ آب و گوگرد آب و غیره آبهائیکه از مواد معدنی مرکب بوده برای امراض جلدی مفیداند موجود است در اکثر قریه‌جات متعلق تالقان باغهای سرسبز و خرمی وجود دارد که دارای اشجار مثمر و غیرمثمراند تپه‌ها و اراضی آبی و للمی که به دو طرف آنها واقع‌اند موقعیت زراعتی آن‌جا را تشکیل میدهند. پیداوار زراعتی آن‌که بصورت آبی و للمی بدست می‌آید عبارة است از گندم، جو، جورای، زغر، کنجد، شرشف،

شالی، رشقه، خربوزه، و تربوز و از همه بیشتر برنج باریک و برنج لک آن نواحی شهرت دارد میوه‌جاتیکه در مرکز تالقان و دره نمک‌آب پیدایش دارد عبارت از انگور، سیب، شفتالو، ناک، بهی، زردآلو، آلوبالو، آلوچه، آلوبخارا، گیلاس، بادام، قره‌آلو، چارمغز توت، سنجد میباشد. در حصص للمی کاری آن درخت پسته، زیره، شیرخشت، آلوبالوی کوهی، بادام تلخ و دیگر نباتات طبی و قابل استفاده نیز پیدا میشود.

آب و هوای مرکز تالقان و برخی قصبات آن از قبیل باغ میری، خواجه چنگال چین‌زائی به سبب وقوع تپه‌ها در سمت شمال و وسعت اراضی مرطوب و شوره‌زار و شالی‌کاری‌ها چندان مساعد نیست تنها دره نمک‌آب و تپه‌های مجاور و دامنه‌های (عنبرکوه) خیلی سرسبز و شاداب و دارای چشمه‌سار است و ساکنین آن از این مواهب طبیعی استفاده نموده مواشی خویش را از چشمه‌ها و قدق‌های آن سیراب می‌سازند و این ناحیه از هر حیث خوشگوار و قابل تعریف میباشند.

در جلگه‌ها و مراتع دره نمک‌آب، حیوانات گاو، گوسفند، اسپ، مرکب زیاد تربیه میشود و مردم (چین‌زئی) اشتر زیاد نگهداشته کار حمل و نقل را توسط آن اجرا میکنند.

در تالقان و مربوطات آن حیوانات وحشی از قبیل پلنگ، گرگ، شغال، آهو، روباه، خرگوش وجود داشته طیور اهلی و وحشی آن عبارة از مرغ خانگی، مرغ آبی، مرغ دشتی، فاخته و جیره است. بر علاوه ساکنین آنجا در درهٔ نمک‌آب عدهٔ محدودی اهل هنود نیز سکونت دارند.

مکاتب ابتدائیه که در مرکز و مربوطات حکومتکلان تالقان دائر میباشد حسب ذیل است:

۱ـ یکباب مکتب ابتدائیه در مرکز تالقان

۲ـ یکباب مکتب ابتدائیه در سرای سنگ

۳ـ یکباب مکتب ابتدائیه در مرکز حکومت درجه ۲ رستاق

۴ـ یکباب مکتب ابتدائیه در مرکز جکومت درجه ۴ فرخار

۵ـ یکباب مکتب ابتدائیه در مرکز حکومت درجه ۴ ینگی‌قلعه

۶ـ یکباب مکتب ابتدائیه در مرکز حکومت درجه ۴ خوست و فرنگ

۷ـ در حکومت تالقان یک شعبه صحیه و یک محکمه عدلیه نیز دائر است.

تالقان: قریه‌ایست مرکز حکوکت کلان تالقان متصل سرک مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالقان: دریائیست بفاصلهٔ ۳۹۶کیلومتر در جنوب تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تال قشلاق: قریه‌ایست بفاصله ۷،۵کیلومتر در شمال غرب مرکزسمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالک: قریه‌ئیست مربوط حکومت درجه ۲ رستاق متعلق حکومتکلان تالقان در حوزه ولایت قطغن.

تاله و برفک: علاقه‌داری ایست در حوزه حکومت درجه ۲ دوشی متعلق حکومتکلان پلخمری در حوزه ولایت قطغن بین معبر عمومی کابل و قطغن مخصوصاً بین دوشی و دو آب میخ زرین بجانب جنوب غرب حکومتی محلی دوشی واقع گردیده و طرف جنوب غرب آن دو آب میخ زرین کائن است. مسافه آن از دوشی ۷۱کیلومتر و از پلخمری مرکز حکومتکلان ۱۱۹ کیلومتر میباشد و از کابل ۲۸۵کیلومتر مسافه دارد و همچنین مسافه بین تاله و برفک و دو آب میخ زرین ۲۹کیلومتر میباشد در تاله و برفک چندین دکان برای صرف چای و یک مرکز تیلفون موجود بوده و از اینجا سرکی جدا شده که به موضع (ایش پشته) بمعدن زغال سنگ میرود.

تالی مارکست: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۳کیلومتر درشمال شرق بنو در اندراب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تالی میرغازی: قریه‌ایست در شمال شرق بنو در اندراب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تانه سبزچوب: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۶۷کیلومتر در شمال سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تانه میدان: قریه‌ایست بفاصله ۵۳کیلو متر در جنوب قریه سنگ ماشه جا غوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تانی: موضعیت بفاصله ۱۹ کیلو متر در جنوب غرب قریه اتمان در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۴۱ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تاواخ: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان.

تاواکوش: کوتلی است بفاصله ۴،۵ کیلومتر بطرف گرداب در علاقه دوآب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۳۲ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۱۵ درجه – ۱۰ دقیقه – ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاورشاه: کوتلیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال مرکز نهرین مربوط پلخمری ولایت قطغی که بین ۶۹ درجه – ۴ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۷ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تاوه چی: قریه‌ایست بفاصله ۷ کیلو متر در شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه – ۱۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تائی ده: قریه‌ایست مربوط حکومتکلان خوست متعلق ولایت جنوبی.

تای: قریه‌ایست بفاصله ۳۸ کیلو متر در جنوب غربی زرنی در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تای توب: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلو متر در جنوب غرب قریه جمعه علی در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایرنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۱ دقیقه – ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تبای کداو: کوتلیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۵۶ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تبخ دره: دره ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال شرق ناورک در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۴۷ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تبرغانک خواجه علی: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ جا غوری متعلق حکومت اعلی

غزنی، مسافه آن از مرکز حکومتی تخمین ۷۰کیلومتر میباشد.**تبک سار**: موضعیت بفاصله ۴۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تبک سر: قریه‌ایست در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تبلغو: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه اول خوگیایی متعلق ولایت مشرقی.

تبه کن: قریه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلو متر در شمال مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطعن که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تبی کوتل: کوتلی است بفاصله ۲۶،۵کیلومتر در جنوب باسول بارتفاع ۲۱۴۲ متر در علاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیک: قریه‌ایست بفاصله ۴۹ کیلو متر در شمال غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپوراب: نهریست در جنوب غرب قلعه تیواره مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه: قریه‌ایست بفاصله ۷،۵کیلو متر در جنوب شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست

تپه تاج بیگ: تپه کوچکی است بفاصله تخمین یازده کیلومتر در سمت جنوب شهر کابل که تقریبا به اندازه یک کیلومتر از قصر بزرگ دارالفنون بطرف جنوب در دامنه کوه کرخ واقع شده است بالای این تپه یک قصر بسیار باشکوه‌یی در عصر امانی آباده است که هنوز هم آثار عظمت ازان هویداست و به سبب همین قصر تپه تاج بیگ شهرت یافته است اطراف این قصر بصورت

یک پارک ساخته شده و نواحی خود تپه تماما منجر و سر سبز میباشد، لهذا از بالای تپه بهرطرف چشم انداز دل آویزی دارد.

تپه تیلی: تپه‌ایست در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی مربوط چخانسو حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه جوت: تپه‌ایست در شمال کند در علاقه شورا بک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه خاک بلخ: تپه کوچکی است بفاصله تخمینا سه کیلومتر در شرق شهرکابل در حوزه بلدیه که در منطقه کارته شاه شهید علیه الرحمه واقع گردیده است سرک بین کابل و ولایت مشرقی ازپای این تپه میگذرد. در اطراف آن تماما منازل و تعمیرات اهالی قرار گرفته است. فولکوری (افسانه) هم راجع به این تپه وجود دارد که میگوید باری بین یکی از پادشاهان کابل و پادشاه بلخ جنگی واقع گردید، در نتیجه بلخ فتح شد و بامر پادشاه فاتح عساکر یک یک تو بره خاک از شهر بلخ با خود برداشته آوردند و در همین موضع انباشتند که تپه موجوده را تشکیل داد لهذا تپه بنام «تپه خاک بلخ» نامزد گردید.

تپه خزان: تپه‌ایست در جنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه خزینه: تپه خزینه در پوزه غربی شهر فراز قلعه هزاره‌های چند اول شهر کابل واقعست از گوشه غربی حصار کوهستانی تپه آثاری معبد کشف شده که باعث رونق اطاق آثار کابل گردیده. این معبد قراریکه از حفرات آن معلوم شده است تا هنگام ورود مسلمین معمور بوده و بدست آنها آتش زده شده چنانچه تمام مجسمه‌های آنجا که از مواردگلی میباشند به اثر آتش به تیکر پخته تبدیل شده و حتی بعضی را دود حریق سیاه هم نموده است این آثار امروز بصورت سرهای کوچک و اشکال مرغها به تعداد تقریباً (۵۰) عدد در اطاق دوم آثار کابل چیده شده و تاریخ ساختمان آنها را می‌توان بین قرن ۴ و ۵ مسیحی قرار داد.

تپه زکزک: قریه‌ایست بفاصله ۲۷ کیلو متر در غرب وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه سیاه: تپه‌ایست در شمال قلعه کنج در علاقه نادعلی مربوط چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه شاعره کی: تپه‌ایست در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی بارتفاع تخمین ۴۸۹ متر مربوط چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه شاگلک: تپه‌ایست در جنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه شور: تپه‌ایست در غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه صالحان: تپه‌ایست در جنوب غرب گلاب ناور در علاقه گرم سیر مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۹ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه لوی ناب: تپه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شهر مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه ماران: تپه بسیار کوچکی است در منطقه و قریه شهر آرا که در حوزه بلدیه کابل تخمینا در یکنیم کیلومتری غرب شهر واقع میباشد.

هنگامیکه افغانستان در دوره فتور بوده و عساکر انگلیس در جنگ دوم افغان و انگلیس بر شهر کابل قبضه کرده بودند امیر عبد الرحمن خان از خارج بوطن مراجعه نموده و با انگلیسها در همین تپه معاهده‌ئی عقد نمود که بموجب آن عبد الرحمن خان پادشاه و عساکر انگلیس از افغانستان خارج شدند این تپه کوچک تا آنوقت بنام تپه ماران معروف بود، بعد بیاد گار این رویداد بالای این تپه عمارتی آباد و در کنار آن برجی بنا یافت که بنام «برج شهر آرا» تسمیه گردید. آثار مخروبه برج مذکور هنوز موجود است (شهر آرا دیده شود.)

تپه مرنجان: یک رشته تپه ئی است که بفاصله تقریبا ۳ کیلومتر در حاشیه شرقی شهر کابل واقع میباشد دامنه جنوب شرقی این تپه بنام سیاه سنگ مشهور است که در سابق میله گاه اهالی در آغاز هر سال بود و بنام جبه معروف بود. ولی اکنون متروک شده.

تپه مرنجان بطرف شمال امتداد یافته و سلسله آن به یک دهکدهٔ که بنام (ده خدیداد) شهرت دارد میرسد، و شعبه دیگر این تپه بجانب شرق رفته و بقریه قلعه احمد خان میرسد که کنار جنوبی تپه مذکور بنام کوتل یک لنگه مشهور شده و سرک عمومی بین کابل و ولایت مشرقی ازین جا عبور میکند. و در کنار شمالی آن قریه قلعه احمد خان واقع گردیده است و از دامنه شرقی آن جلگه هموار بگرامی آغاز میابد. در گوشه جنوبی این تپه مقبره اعلیحضرت شهید واقعست.

ازین لحاظ آنرا تپه (مرنجان) گویند که به اساس داستانهای فولکوری مرنجان جادوگری بوده و پول و ثروت سرشاری داشت و چون طلسم او شکست دارائی افسانه ئی او مبدل به تپه خاک شد. باستان شناسان که یگانه کلید این گونه معماهای فو کلورانند در اطراف این تپه و خاطرات مربوطه آن موفق به کشف یک سلسله حقائق شده‌اند که دانستن آن از نقطه نظر مراتب تاریخی پای تخت مملکت خالی از دلچسپی نیست چندین سال در دامنه‌های غربی تپه مرنجان در محو طه ئی که روزهای جشن استقلال مبدل به کول آب میشود حین عملیات تسطیح اراضی و ساختن پل‌های کوچک یک دیگ گلی پیدا شد که از مسکوک نقره ئی و بعضی پارچه‌های ذوب شده نقره مملو بوده و بوجود یک دکان زرگری شهادت میداد این کولکسیون که امروز در موزه کابل بنام خزانه (کول چمن حضوری) شهرت دارد و عبارت از سکه‌های بسیار زیبا و نفیس و بزرگ زیرزمینی است که وزن بعضی ازان از ۵ گرام تجاوز میکند از نقطه نظر سکه‌شناسی آنها را مسکوکات یونانی (انسک) گویند که در حوالی قرن ۵ و ۶ ق . م در یونان ضرب زده شده و بر روی یک دسته آن شکل بوم و در روی دیگر صورت اتنا یا آتنه دختر زوس رب النوع اندیشه و تفکر که بحیث حامی شهر آتن تلقی میشد بضرب رسیده است. قرار تحقیقات اخیره این مسکو کات در عصر هخامنشی از طرف شاهان این دودمان در اقطار امپراطوری مورد استعمال داشت زیرا سکه‌های ضرب خودشان هنوز آنقدر انبساط نیافته بود و مجبور بودند مسکو کات یونانی مقدم تراز خود را معمول و متداول سازند. چیزیکه این نظریه را تقویت میکند یک پارچه بسیار کوچک نقره است که روی آن بعضی حروف میخی دیده میشود بناءً علیه این مسکوکات حتما در اثر مبادلات تجاری پیش از فتوحات اسکندر در زمان نفوذ هخامنشی‌ها از سواحل مدی ترانه به کابل رسیده است. در ماه جون سال ۱۹۳۳ م مطابق جوزا ۱۳۱۲ بالای تپه مرنجان در حصه که مشرف به سرک کابل و جلال آباد میباشد در دو نقطه که بفاصله تقریبا دو صد متر از هم فاصله دارند در معبد بودائی مکشوف شد که شاید اصل بنا در قرن ۳ مسیحی در عصر کوشانیهای بزرگ آباد شده باشد ولی جریان حفریات ثابت ساخت که معبد در دوره اخیر تر طی

قرون ۴ و ۵ مرمت کاریهای زیادی دیده چنانچه بهمین علت از میان دو دیوار از تحت رواق مجسمه بزرگ بودیس اتوا کشف شد که از نقطه نظر هیکل تراشی کمال اهمیت دارد و مراتب معلومات فنی استاد هیکل ساز کابل را نشان میدهد این مجسمه کلان‌ترین هیکل موزه کابل است ناگفته نماند که در اثر آخرین تغیراتی که به این معبد وارد شده بود شکل آن به اندازه‌ئی تغییر کرده که می‌توان گفت بعد از اواخر قرن ۵ م شکل یک نوع قلعه را بخود گرفته بود. از گوشه دیوار متصل به زینه که بمنزل اول رهنمونی میکرد در حدود (۳۷۳) سکه نقره‌ئی ساسانی و ۱۲ عدد سکه‌های بزرگ محدب و مقعر طلائی کوشانو ساسانی بدست آمد که بنام خزانه تپه مرنجان در اطاق مسکوکات موزه کابل موجود است. قسم اعظم مسکوکات ساسانی مربوط به شاپور دوم ۳۱۰ ـ ۳۷۹ م و یک عده هم به اردشیر دوم و شاپور سوم تعلق دارد و سکه‌های طلا از طرف بهرام و قباد به ضرب رسیده است و فقط در افغانستان از شمال و جنوب هندوکش پیدا میشود و محصول نیمه دوم قرن چهارم مسیحی است که دولت کوشانی‌های کوچک زیر نفوذ ساسانی آمده بودند. این مسکوکات حتما بحیث ثروت درین‌جا مخفی ساخته شده و در حفاظت مسکوکات طلائی طوری مواظبت به خرج داده شده بود که میان دوره‌های آن یک پارچه دو دو تکه قرار داده شده بود.

تپه مسجدک: تپه‌ایست در جنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۳۰ دقیقه – ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۲۴ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه موچی: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلو متر در جنوب قریه وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۵۵ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۵ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تپه میرزاعلی: کوتلیست بفاصله ۱۲ کیلو متر در شمال قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۹ دقیقه – ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تتک پیچ: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان.

تتم دره: قریه‌ایست بفاصله ۲،۵ کیلو متر در جنوب جبل السراج متصل سرک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۱۲ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۶ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

درین جا بر دریای غور بند یک پل آهنی در زمان امیر حبیب الله خان شهید آباد گردیده که بنام پل متک یاد میشود، ولی حوزهٔ که پل دران اعمار شده و هر دو ساحل دریا را «متک» می نامند.

تتمدره سر پشته واقع شده که بر وادی دریای غور بند حاکم است. این منطقه سرسبز و شاداب بوده هر نوع زراعت از قبیل گندم، جو، جواری باقلی، پنبه، ارزن، نسک، رشقه و شبدر رائج است این منطقه کاملا مشجر و انواع درخت میوه و غیر میوه وجود دارد. نسبت به تمام مناطق حوزه کوهستان درین منطقه توت اول‌تر پخته میشود. فاصله تتمدره از مرکز چاریکار تخمینا ۱۰ کیلومتر و از کابل ۷۶کیلومتر میباشد.

تشنک: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه اول خوگیانی متعلق ولایت مشرقی.

تتنگ: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلو متر در شمال قریه باولی در علاقه سر خرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۱۵ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۵ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تتنگ وزیر: قلعه ایست بفاصله ۲۱۵ کیلو متر در جنوب قریه باولی در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تج: کوهیست در شمال غرب بازارک در علاقه دره صوف متعلق حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه – ۳۲ دقیقه طول طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۳ دقیقه ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی و نیز بین ۶۶ درجه– ۵۹ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تجاو: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلو متر در جنوب غرب قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۱۹ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۲ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تجوین: دریاایست بفاصله ۶۸ کیلو متر در جنوب شرق پر جمان در علاقه‌گلستان مربوط حکومت بکواه در حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه – ۱۶ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۵۷ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تجوین: قریه ایست بفاصله ۴۸ کیلو متر در جنوب شرق پر جمان در علاقه‌گلستان مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه – ۱۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۵۹ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخاره: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلو متر در جنوب شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخاره ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۱۷ کیلو متر در جنوب شرق بلچراغ متصل یخ دره در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلو متر در جنوب قریه وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت: قریه ایست بفاصله ۳۹ کیلو متر در جنوب غرب مرکز فراه متصل سرک که بطرف فراه میرود مربوط حکومت اعلی (فراه) که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت: کوهیست در شمال غرب قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار بارتفاع تخمین ۱۶۱۵ متر بین ۶۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

تخت ترای: کوهیست در شمال قریه جوی نو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت ترکمن: کوتلیست در علاقه سرخ و پارسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت خاتون: چشمه ایست بفاصله ۴۷۵ کیلومتر در شرق بالا مرغاب مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت خان: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلو متر در شرق قریه شوربولاق کوهستانی در علاقه چهار گنبد مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت خاتم: کوهیست در شمال غرب جوی نو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت خراسان زیارت: قریه‌ایست بفاصله ۴۷کیلومتر در غرب ده تیتان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت خورد: کوهیست در غرب قریه گلران مربوط حکومتکلان باد غیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت دختران: قریه‌ایست در علاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۱۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت دره: دره‌ایست بفاصله ۵۵کیلومتر درشمال غرب قلعه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت رستم: کوهیست در جنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه بارتفاع تخمین ۸۲۴ متر بین ۶۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت رستم: قریه‌ایست بفاصله ۱۴۵ کیلومتر در جنوب مرکز سمنگان متصل سرک مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت رستم آبده بودائی ایبک (سمنگان): اولین کس از مسافران اروپائی که شرحی را به معبد و استوبه بودائی ایبک نوشته (میجریات) انگلیس است که تحقیقات خویش را در ۱۸۸۸ درکتابی بنام افغانستان شمالی نشر کرده است و بار اول به اسناد عرف عوام استوپه آنجارا به نام (تخت رستم) یاد کرده است بی شبهه عامل مهمی که جلب نظر پیرون بودائی را نموده شکل طبیعی اراضی است. چنانچه در بامیان وهمچنین در هندوستان مثل (احانتا) شکل طبیعی جدارهای کوه سبب شده است که هیکل تراشان بودائی معابد و استوپه خویش را در آنجاها

بسازند پیروان بودائی به تقلید از مغاره‌های قبل التاریخ بفکر افتادند تا در برخی نقاط معابد خود را در داخل بدنه‌های دیوارهای کوه نقر کنند و در ایبک هم این کار را کردند همانطور که برای ساختن معابد از کندن سموچ‌ها در داخل کوه‌ها و تپه‌ها استفاده کرده‌اند برای شکل دادن استوپه‌ها بعضی اوقات از تراشیدن بعضی برجستگی‌های سنگی کار گرفته‌اند و استوپه بودائی معروف به (تخت‌رستم) ایبک یکی از این برجستگی‌های طبیعی و قدرتی است که اطراف آن را تراشیده و آن را شکل استوپه داده‌اند. استوپه تخت رستم ۸۵ متر احاطه دارد.

چون معمولاً در داخل استوپه بعضی یادگارهای از قبیل مسکوکات وچیزهای دیگر می‌گذاشتند در تخت رستم که استوپه از بدنه سنگی تشکیل شده است برای نهادن ودیعه یادگار اطاق کوچکی از خود سنگ استوپه فراز تخت تراشیده‌اند که شکل اطاق کوچک هنوز هم موجود است و بداخل آن رخ آن بطرف شرق قرار گرفته. موسیو فوشه باستان شناس فرانسوی به این عقیده است که بعد از تراشیدن اطاق کوچک کار ساختمان استوپه بعلت نامعلومی متوقف شده و به پایان نرسیده است، لکن وقفه آن را به ظهور یفتلی‌ها در ۴۲۵ مسیحی نسبت میدهد ولی این نظریه چندان صحیح به نظر نمی‌خورد زیرا با وجودیکه یفتلی هم در اوائل مخالف آئین بودائی بودند بعدتر خود به آئین مذکور گرائیده‌اند متصل استوپه تخت رستم تپه کوچکی افتاده و بودا پرستان در داخل آن یک سلسله سموچ‌های خورد و بزرگ دهلیز وسیعی حفر کرده‌اند که روی یک خط از غرب بشرق افتاده و مدخل‌های آنها بطرف جنوب دریای تپه کشیده شده است.

تعداد مجموعی سموچ‌های داخل تپه به پنج میرسد و سموچ پنجمی نا مکمل است چون تپه از احجار آهکی تشکیل نموده چندان مقاومت ندارد به مروز زمان صفحات داخل سموچ‌ها ریخته و پاشیده و رنگ ریزی داخل آن عموماً از میان رفته شبهه نیست که در دهلیز وسیعی که ذکر گردید و همچنین در داخل چهار سموچ اولی جای نصب بعضی مجسمه‌ها دیده میشود که در زمان تهاجمات در خرابی آنها بی دخیل نیست.

سموچ اولی اطاقی بوده مدور که قطر آن در روی زمین به ۱/۷۵ متر میرسد سقف سموچ با برگ‌های گل نیلوفر زینت یافته بود در مدخل اطاق در طاقی بارتفاع ۳/۶۰ متر مجسمه بزرگی نهاده شده بود که از کلکین مقابل روشنی بدان تابش می‌کرد. اطاق دومی هم سموچ بوده مدور و اصلا از دو دهلیز تشکل نموده بود که دران ۳ حجره حفر شده بود و در اوقات اخیر مردم حجره‌های مذکور را دکان ساخته بودند.

اطاق سومی از نظر وسعت و شکل و شباهت به اطاق اولی دارد ولی دارای چهار طاق بوده

پیشتر ازین اطاق مربع دیگر قرار دارد و این دو اطاق را دهلیز بطول ده متر بهم وصل میکند.

اطاق چهارم که مدخل مستقل دارد از ۵ متر حجره تشکیل شده است ومردم محلی آن را حمام می‌خوانند.

احتمال میرود مفکوره تراش و حفر آنها در قرن چهارم مسیحی پیدا شده باشد سیاح چینی (هیوان تسنگ) در امتداد (بلخ آب) و (دره گز) آنها را بنام (کی پخه) خوانده از ده معبد بودائی یادآورد میکند که معبد ایبک و استوپه سنگی آن نیز لابد در جمله معابد مذکور می‌آید.

تخت سلطان: رباطیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۵دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت سلیمان: کوهیست در جنوب غرب مرکز کشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت شیرک: کوهیست در غرب قریه گل ران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات بارتفاع تخمین ۸۰۰ متر بین ۶۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت صفر: باغ و تفرجگاهی است بطرف شمال پارک عمومی شهر هرات که بفاصله تخمینا ۴ کیلومتر از شهردرپای کوه بچه که بهمین نام معروف گردیده است واقع و بر فراز پشته مرتفعی قرار گرفته است. این موضع بر دور نمای خرم و شاداب جلگه حوالی شهر هرات حاکم بوده وچشم انداز بسیار دلچسب و فرحت انگیزی را برای تماشاچی عرضه میکند. باغ با خیابانهای منظم ترتیب یافته و اشجار این باغ را غالباً درخت‌های زیبای ناجو و ارغوان زردواکاسی تشکیل میدهد.

این باغ در وقت نائب الحکومگی محمد قاسم خان پیش تر مورد اعتنا قرار گرفته و دو عمارت زیبائی دران تعمیر شد که یکی آن به حیث کافی میباشد. در وقت عبدالله خان نائب الحکومه یک حوض آبیازی نیز دران احداث شد اهالی شهر هرات بروزهای تعطیل مخصوصا هنگام میله‌های موسمی که در برج حوت و اوائل سال صورت میگیرد به تحت صفر رفته باگر مجوشی روز خود را بسر می‌برند و از منظره قشنگ این باغ و دورنمای دلفریب جلگه خرم و سرسبز وادی شهر هرات محفوظ میشوند.

تخت غال: شیله ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. آب شیله مذکور به تگاب غور میریزد.

تخت قاس: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ قادس در حوزه حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات.

تخت قروغ: کوهیست بفاصله ۲۹۶۵ متر در جنوب بالا ارغنده در علاقه پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت گل: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در شمال مشرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۷۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت مرغاب: قریه‌ایست در حوزه حکومتکلان با دغیسات متعلق ولایت هرات.

تخت میرزا: کوهیست در جنوب مرکز سر پل بارتفاع ۲۸۵۶ متر مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخت نور: نهریست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال قریه دولت آباد در علافه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.نهر مذکور برود فراه میریزد.

تخته پل: موضعیت که بفاصله ۸۵ کیلومتر در غرب شهر مزار شریف بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخته پل: قریه ایخت که بفاصله ۵۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه عبدالرحمن در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار بین ۶۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخته گرد: قریه‌ایست بفاصله ۱۸۵ کیلومتر درجنوب غرب دهانه کاشان در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخسنه: قریه‌ایست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شمال غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار

که بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخم دره: دره‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب بالا مرغاب مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخن آباد: قریه‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب قریه چاه آب متصل سرک در علاقه ینگی قلعه مربوط تالقان ولایت قطفن که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تخوه: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پرون.

تراگر: کوهیست در جنوب شرق چار باغ بارتفاع ۱۱۴۳ متر در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تربت: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال مرکز جرم در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تربت: قریه‌ایست بفاصله یک کیلومتر در جنوب قلعه اشکاشم مربوط حکومتی اشکاشم در حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تربک شم: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق حضرت امام متصل سرک در ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۷ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تربولک: تنگی‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تربولک: قریه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه پای کوتل متصل سرکیکه بطرف قلعه لعل میرود در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترپ گال: کوتلیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب ده تیتان در علاقه غورات مربوط ولایت

هرات بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترتته: قریه‌ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال شهر قندهار نزدیک دریای ارغنداب مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترخه: نهریست بفاصله ۷۰ کیلومتر در جنوب مشرق قریه شین کی مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.و آب نهر مذکور بدریای کند میریزد.

ترخه: قریه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب باسول مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترخه اوبه: نهریست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق اتمان در کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترخه زاور: نهریست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد در علاقه کتوار مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترخه نری: نهریست بفاصله ۲۳،۵ کیلو متر در غرب قلعه دوست محمد در علاقۀ کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترخینه سیر: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب سردار خان کلی در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترش بهی: قریه‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترغان: کوتلیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در علاقه فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که

بین ۷۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترک آباد و رباط آخند: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ اوبه متعلق ولایت هرات.

ترک زئی: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترک زنی: قریه‌ایست بفاصله ۳۳کیلومتر در جنوب قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت هندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترک کچ: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب سرپل بعلاقه بلخاب مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترک گرگان: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترکمان: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ بگرام متعلق حکومت اعلی پروان که فاصله آن از مرکز حکومتی تخمین ۶کیلومتر میباشد.

ترکی: قریه‌ایست مربوط علاقه داری چپرهار متعلق حکومت درجه ۲ رودات در حوزه حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی .

ترکی: کوتلیست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در غرب انار قلعه در علاق شنوار بارتفاع تخمین ۴۴۱۵ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترگنک: دره‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال مشرق قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترگی: قریه‌ایست بفاصله ۳کیلومتر در جنوب قریه دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترگینی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب مشرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترلی: قریه‌ایست بفاصله ۳۵کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترمز: نهریست در شمال تاشقرغان (خلم) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترمو: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵کیلومتر در جنوب غرب نمله در علاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترن: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترنک: دریائیست درجنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.آب دریای مذکور بدریای دوری میریزد.

ترنک وجلدک: حکومتی‌ایست درجه ۴ مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. ترنک بجانب جنوب غربی قلات بین معبر عمومی کابل و قندهار موقعیت دارد.

ترنگ: قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق خیر آباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترنی بالا: قریه‌ایست بفاصله ۵۹کیلومتر در جنوب شرق قلعه یون کوهستانی در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترنی کوتل: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق قریه گذرباش در علاقه دایکندی مربوط

حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترودنین کول: جهیلیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال مشرق بزی گنبد در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۴ درجه - ۲۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تروه: نهریست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. دریای مذکور بدریای ترنک میریزد.

تره باز: موضع چاه داریست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه سیف الله ریگستانی در علاقه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره خون: تپه‌ایست در غرب قلعه چار برجک مربوط حکومت چخانسور حکومت اعلی فراه بارتفاع ۵۵۰ متر بین ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: قریه‌ایست بفاصله ۷۹ کیلومتر در شمال غرب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: کوتلیست بفاصله ۵۲ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: موضعیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب شیرزاد مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: قریه‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: قریه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه یروش در علاقه شورابک

مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شرق شهر قندهار متصل سر کیکه بطرف قلات غلزائی میرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: موضعیست بفاصله ۷۸ کیلومتر در شمال شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۷۳ دقیقه - ۲۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی: دریائیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به زمبار دریا میریزد.

تره کی: کوتلیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تره کی سفرهٔ: قریه‌ایست بفاصله ۱۴۵ کیلومتر بطرف شرق جگدلک در سرخ رود مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترهنگ: قریه‌ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه چوکی مربوط حکومتکلان اسمار و ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تری: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه چهل خانه مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تریاک: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تریخ جری: نهریست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد در علاقه کتواز

مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تری زائی: علاقه داری‌ایست متعلق حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی، این علاقه داری بطرف شمال شرقی مرکز حکومتکلان خوست واقع و جانب شمال آن حوزه حکومتی جاجی میدان و جانب شرق آن به حاشیه سرحدی منتهی می‌شود. پیدا وار زراعتی آن از قبیل گندم، جو، جواری، ماش، شالی، شبدر، نی شکر، ارزن، خربوزه، تربوز، کنجد، کدو اشجار مثمر، سیب، ناک، زردآلو، شفتالو، آلوچه، توت، سنجد، اشجار غیر مثمر بید، پنجه، چنار، ارچه، حیوانات اهلی اشتر، گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب، قاطر، حیوانات وحشی روبا، شغال، خرگوش، خرس، طیور، کبک، مرغ آبی، مرغ خانگی، ساج، کبوتر، قاز یافت میشود.

تری غار: تپه‌ایست در شمال غرب قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترین: حکومت درجه ۳ و مربوط ولایت قندهار است حوزه ترین سرسبز و شاداب و دارای هرگونه اشجار مثمر و غیر مثمر بوده و حدود آن از طرف شمال بحکومت گیزاب و از طرف شرق بحکومتکلان ارزگان و از جانب مغرب بحکومت محلی ده را هرد و از سمت جنوب بعلاقه داری (نیش) مربوط حکومت خاکریز محدود میباشد این علاقه آب و هوای مساعد داشته در زمستان قدری سرد و در تابستان معتدل و خوشگوار است، نهرترین از بین آن میگذرد و از آن جویها جدا شده و تمام علاقه مربوط را آبیاری مینماید خاک آن برای هرگونه زراعت مساعد بوده و باغهای زیادی دارد که دران اشجار وفواکه از قبیل شکر پاره، بادام، زردالو، اقسام قیسی، چارمغز، انار، بهی، انجیر، آلوبالو، شفتالو، انگور، توت زیاد میباشد خربوزه و تربوز بسیار اعلی در انجا کاشته میشود اقسام غله مانند گندم، جو، جواری، شالی، برنج لک، باریک و انواع سبزیجات مانند پالک، گندنا، بادنجان سیاه و رومی، کدو، و خیار پیدا میشود. بادام و شکرپاره آن بخارج نیز صادرات دارد حیوانات آن عبارة از گاو، اسپ، قاطر، گوسفند، بز میباشد از جنس طیور، بلبل، کبک، بودنه، مرغ خانگی بکثرت پیدا میشود، در صحرا گوسفندهای کوهی و آهو نیز وجود دارد. ترین علاوه بر دریائیکه ذریعه آن آبیاری میشود بعضی چشمه‌ها نیز دارد و ازان استفاده میشود مشهورترین آنها عبارت از چشمه سرآب، چشمه میران، و چشمه گرماب است. مخصوصا چشمه گرماب مهم بوده آب آن بسیار گرم است و مردم برای غسل در آنجا می‌روند و برخی امراض جلدی را از قبیل بشور رفع مینماید علاوتا کاریز زیاد نیز وجود

دارد که در آبیاری کمک مینماید کوهای‌ترین نهایت خویش منظر بوده در بهار سماروغ، روش، چکری دران می‌روید مردم عموماً زراعت پیشه وباغدار میباشند در حکومت‌ترین یک باب مکتب ابتدائی افتتاح شده که بنام مکتب (سیدال خان) معروف است.

ترین: نهریست در جنوب غرب هزار قدم مربوط ولایت قندهار که به نهر هلمند میریزد و بین ۶۶ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ترینی: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق قریه گذرباش در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت (کابل) که بین ۶۵ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۴ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تریو: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه بارینجه در علاقه شیوه مربوط حکومتکلان اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۲۸ دقیقه – ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۳۵ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تسپلی کنداو: کوتلیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شرق قلعه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه – ۱۸ دقیقه – ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۴ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تستای کوه: کوهیست در جنوب شرق قریه وازه بارتفاع ۳۰۶۶ متر در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۲ دقیقه – ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تست سوپ کوتل: کوتلیست بفاصله ۹۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۳۰ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۴ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تست صوبی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قریه در بند متصل سرک در علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تست صبوبی: کوتلیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب قریه دربند بارتفاع تخمین ۱۳۱۶ متر د علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۲ دقیقه – ۱۱ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

تسرای کج: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه علی خیل مربوط ولایت

جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تسرغی: قلعه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان عورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تسگی: چشمه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تسه پری: قریه‌ایست بفاصله ۳۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه شرتان کوهستانی در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تسه گی: قریه‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تشخرک: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق خواجه امام سید متصل سرک در علاقه حضرت امام مربوط ولایت قطعن که بین ۶۹ درجه - ۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تش گان: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در غرب مرکز درایم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۱ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تشنگ: قریه‌ایست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغار: قریه‌ایست بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب غرب شیرزاد مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغر (یا قلعه نو): قلعه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق حصارک در علاقه لوگر

مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغس: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در غرب قریه گل آب در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغلمه: موضعیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه- ۵۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغن چی: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال شرق قریه و بوینقره متصل نهر اغارسی مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تغنی: دریائیست بفاصله ۹۱ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تک: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب قریه جبرئل مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تک: قریه‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب تولک متصل سرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ ذرجه - ۲۵ دقیقه - ۵۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکانه: کوتلیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب غرب سر پل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکانه: قریه ئیست مربوط علاقه داری درجه ۳ جلریز متعلق حکومت درجه ۲ میدان در حوزه ولایت کابل. درین قریه از مزروعات گندم، جو، جواری، ارزن، باقلی، ماش و عدس، مشنسک، مسور، تربک، شرشم زراعت میشود رشقه و شبدر نیز برای علوفه حیوانات میکارند.

از انواع سر درختی زردالو، سیب، سنجد، وجود دارد.

اهالی تکانه غالباً دهقان، مالدار و غریب کار میباشند.

چون مردم این قریه و قریه همجوار آن جلریز بکابل رفت و آمد داشته به شغل خیاطی و آرد فروشی می‌پردازند لهذا هر دو قریه مشهور میباشند.

تکچی: قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شرق دهانه کاشان در علاقه یکلاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکزار: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه اول سنگچارک متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف.

تک لاغر: تپه‌ایست در جنوب غرب قلعه خانجک مانه در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکو: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه چهار آسیا، مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکه باغر: موضعیست در شمال قلعه نکشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکه بلوچ: کوتلیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گر زوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکی: موضعیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکیر: قریه‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تکیه: موضعیست بین معبر عمومی کابل و غزنی بین سید آباد و شش گاو در حوزه حکومت

اعلی غزنی.

تکیه میانه: قریه‌ایست بفاصله ۶کیلومتر در شمال غرب شهر مزار شریف مربوط بولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگ: قریه‌ایست بفاصله ۶۴کیلومتر در جنوب قریه سنگ ماشه در جا غوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۲۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگ: دره‌ایست بفاصله ۱۱کیلومتر در شمال قریه نیازی خیل در علاقه الینگار لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب: حکومتیست درجه ۲ متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان است، مسافه تکاب از کابل تخمینا ۱۲۰کیلومتر و از چاریکار مرکز حکومت اعلی تخمین ۶۶کیلومتر میباشد تگاب در بین یک رشته کوهائی قرار یافته که اصلا از شاخه‌های هندوکش بوده و بنام کوهای تگاب و نجراب معروف است راه نسبتا عمده‌ئی از کوتل سولانک و تگاب گذشته در حصه سروبی با سرک (ورینبمین) ملحق میشود و مورد عبور و مرور میباشد.

دره اله سای ودره بدراو در تگاب معروف است. ارتفاع تگاب از سطح بحر ۲۹۵۳ متر تخمین شده.

قراء مشهور: قریه‌ها و قصبات معروف تکاب قرار ذیل است:

قریه کوره، قریه لندر خیل، قریه جالو خیل، قریه جویبار، قریه قلعه، قریه صالح، قریه صدیق خیل، قریه سین زائی، قریه انار جوی، قریه تترخیل، قریه میره خیل، قریه شکوت، قریه ملایان، قریه ادی زئی، قریه غنی خیل، قریه کرم خیل، قریه محب خیل، قریه مشوانی، قریه سه پدر، قریه شاهی خیل، قریه پشه کری، قریه جنگلی، قریه نوروز خیل، قریه عمر خیل، قریه پاینده خیل، قریه میاخیل، قریه اسکین، قریه اشپی و قریه کچا.

تگاب در حوزه خود دارای یک علاقه داری است که بنام علاقه داری «اله سای» یاد میشود و مقر آن دره اله سای میباشد در بین اهالی تگاب زبان‌های پشتو، پشه‌ئی و فارسی متداول است. در کوه‌های آن جنگل‌های جلغوزه و بلوط بکثرت وجود دارد که از میوه و چوب آن استفاده میشود.

حیوانات: همچنین در کوهای تگاب آهو، کبک، سی سی، وجود دارد. از حیوانات درنده:

پلنگ، گرگ، خرس، روباه پیدا میشود. مردم بصورت عموم به تربیه حیوانات خانگی از قبیل گاو، بز، گوسفند، اشتر، اسپ مرکب و گدی می‌پردازند.

شغل و پیشه: مردم غالباً به تجارت انار اشتغال دارند و محصول انار یک قلم عمده صادراتی تگاب را تشکیل میدهد. انار هم دانه دار و هم بی دانه میباشد و از هر دو نوع مذکور هم ترش و هم شیرین است و بعضاً می‌خوش نیز میباشد.

فواکه: علاوه بر انار که فوقا ذکر شد دیگر انواع میوه نیز در تگاب وجود دارد و عبارت از ناک، سیب، انجیر، توت، چارمغز، جلغوزه، بادام، بهی، آلوچه، هملک، زردآلو، آلوبالو، آلو بخارا و شفتالو است. اما این فواکه صادرات نداشته و بمصرف اهالی میرسد. انگور تگاب هم انواع مختلف دارد از قبیل کشمشی، حسینی، سیاه قندهاری، منقه، آبجوش و کته دانه اما صادرات ندارد.

زراعت: زراعت تگاب را کشت گندم، جو، جواری، شالی، شاخل، پنبه و ماش تشکیل میدهد و زرع‌ترکاری باب از قبیل بادنجان سیاه و بادنجان رومی، پالک پیاز، شلغم ترائی، بامیا، کدو، زردک و کچالو نیز رواج دارد.

اقلیم: هوای مرکز تگاب در تابستان گرم و در زمستان سرد است، اما در دره‌ها هنگام تابستان هوای گوارا میباشد. زمین تگاب در زمستان برفگیر است. در تگاب یک دریاچه نیز جاریست که به اثر تجمع آب‌های دره‌های پچغان، اله سای، جراب و بدرآب بوجود می‌آید. این دریاچه در حصه کج کاشف بدریای کابل میریزد.

معابر: بین لقمان و تگاب را پیاده رو از طریق میاخیل و اسکین موجود بوده و مورد عبور و مرور است به تگاب از راه کوه صافی به ده سبز کابل هم راه میباشد از چاریکار هم سرکی بطرف گلبهار، کوهستان و نجراب و تگاب امتداد دارد و تا خود تگاب موتر حرکت میکند.

بقعات متبرکه: در تکاب زیارات مشهوری وجود دارد که از جمله زیارت آخندزاده صاحب تگاب، زیارت یاینده خان غازی، زیارت میاصاحب و زیارت خواجه بلند ولی میباشد آخندزاده صاحب تگاب در بدرا و یک باب مسجد جامع بنا کرده ایشان یکی از روحانیون بزرگوار این خطه بودند در قریه بدرآب تگاب نیز یک مدرسه علمی بنام مدرسه حمیدیه دائر است، این مدرسه را هم آخندزاده مرحوم تاسیس کرده بود مدارس رسمی تگاب حسب آتی است:

الف: یکباب مکتب ابتدائیه در خود تگاب.

ب: یکباب مکتب ابتدائیه دهاتی در قریه اشکوت.

۱ ـ یکباب مکتب ابتدائیه دهاتی در قریه میل

۲ ـ یکباب مکتب ابتدائیه دهاتی در قریه احمدزائی.

۳ ـ یکباب مکتب ابتدائیه‌دهاتی در قریه پاینده خیل.

تگاب یک نفر نمائنده در شورای ملی کابل و یک نفر نمائنده در مجلس مشوره حکومتکلان کاپیسا می فرستد. تعداد خانوار این منطقه ده هزار خوانوار تخمین شده.

تگاب اختم: نهریست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق قریه گذر پام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۴۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۹ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به نهر تربولک میریزد.

تگاب ارت: نهریست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در قریه اشلان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۵ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۶ دقیقه – ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و به نهر هفت قلعه میریزد.

تگاب ارخ: نهریست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به تگاب توله میریزد.

تگاب اروج: نهریست در شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۹ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به هریرود میریزد.

تگاب اروزک: شیله‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۹ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست وآب آن به نهر اشلان میریزد.

تگاب اسپ سوات: شیله ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال غرب، قریه اشلان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۹ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به نهر اشلان میریزد.

تگاب اشلان: نهریست که بفاصله ۸۸،۵ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط ولایت هرات که آب آن به تگاب هفت قلعه میریزد و بین ۶۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۶ دقیقه – ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب اشلان: نهریست بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب قریه اشلان در علاقه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و

۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب آقسو: نهریست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب غرب خواجه قلعه در علاقه سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب اله میلر: نهریست بفاصله ۱۸ کیلومتر در غرب قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب امه خی: نهریست بفاصله ۶۸ کیلومتر در غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست. و نهر مذکور بدریای قیصار میریزد.

تگاب اوجوش: شیله‌ایست بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال شرق نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب اوشلوج: شیله‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در شمال غرب قریه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب ایل بزان: دره‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب بادباز: کوهیست در شمال غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب بالود: نهریست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه اشلان در علاقه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به نهر اشلان میریزد.

تگاب برگ: شیله‌ایست بفاصله ۶۹ کیلومتر در غرب قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب پلواری: نهریست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق (اوبه) مربوط ولایت هرات که به هریرود میریزد و بین ۶۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب تاچک: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب تربولک: نهریست بفاصله، ۳۸،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه گذرپام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴۱ دقه - ۳۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقه - ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

تگاب تسرغی: نهریست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن بدریای هریرود میریزد.

تگاب تمازن: نهریست در علاقه داری کندی که به دهانه قول میریزد در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب تیمور: نهریست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورت ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست، و بدریای هریرود میریزد.

تگاب جناور: نهریست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال شرق قریه اوبه و به هریرود میریزد مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب جنگل: شیله‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه مرغه که آب آن به هریرود میریزد در علاقه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب جنگل باز: شیله ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال شرق قریه اوبه مربوط ولایت

هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب مذکور به تگاب یاری میریزد.

تگاب جورا: شیله‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به نهر اشلان میریزد.

تگاب جوی میرهزار: نهریست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب غرب دولت یار در علاقه چخچران مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب چبری: نهریست بفاصله ۶۳ کیلومتر در جنوب غرب دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به نهر تگاب تسرغی میریزد.

تگاب چشت: دریائیست بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال شرق دهانه چشت در علاقه یکا و لنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و بدریای غوربند میریزد.

تگاب چشت: نهریست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال غرب قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب چشمه دراز: نهریست بفاصله ۸۰،۵ کیلومتر در غرب شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب چوی تک: نهریست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب چهارراه: نهریست بفاصلهٔ ۷۰ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶

دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و آب آن به تگاب گزک میریزد.

تگاب حوت: شیله ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق قریه ذریام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب حوض: نهریست بفاصله ۳۰ کیلومتر در شمال شرق چمن بید در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب خارستان: نهریست بفاصله ۳۶ کیلو متر در جنوب قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و بدریای کرمک میریزد.

تگاب خرس خانه: نهریست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب خواجه: نهریست در جنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سنگ چارک مربوط حکومتکلان شیر غان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب خواجه: نهریست در شمال شرق سوزمه قلعه در علاقه سر پل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر شوراب میریزد.

تگاب خواجه هروی: شیله‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال غرب قریه اشلان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و به نهر اشلان میریزد.

تگاب خوش مرگ: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب خیاکاک: شیله‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد

شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب دای: نهریست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال غرب قریه اشلان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و نهر مذکور به نهر اشلان میریزد.

تگاب دران: نهریست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به هریرود میریزد.

تگاب دربند سفید: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب دره نی: شیله‌ایست بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۹ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به نهر اشلان میریزد.

تگاب دوتای: نهریست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به نهر تگاب تسرغی میریزد.

تگاب دوکی: نهریست بفاصله ۵۴ کیلومتر در شمال غرب قریه شهر خلیل و بدریای کشک میریزد مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب دیک: شیله ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به نهر اشلان میریزد.

تگاب ذره‌دن: شیله‌ایست بفاصله ۷۳ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۳ درجه - ۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به تگاب گزک میریزد.

تگاب رباط: قریه‌ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه جوینو متصل نهر سبحان

مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب زران: نهریست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به هریرود میریزد.

تگاب زرگی: شیله‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شرق اشلان در علاقه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سبزک: شیله‌ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب ست سیان: نهریست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در غرب دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سرتر: نهریست بفاصله ۹۰ کیلومتر در غرب قریه گاوار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سفک: نهریست بفاصله ۱۴ کیلومتر در غرب قلعه کانی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و بدریای هریرود میریزد.

تگاب سنگ سوخته: شیله‌ایست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سنی: شیله‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر در شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سوخته: نهریست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه دای کندی مربوط

حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست نهر مذکور ازتگاب سر بولک سرچشمه گرفته و بدریای کوخراب میریزد.

تگاب سور: شیله‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سیاه دره: دره‌ایست بفاصله ۶۲ کیلومتر در جنوب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۳ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سیدآباد: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب سیزار: شیله‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۲۵ درجه - ۲ دقیقه - ۳۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب شترراه: شیله‌ایست بفاصله ۸۰،۵ کیلومتر در غرب شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب شرشر: نهریست بفاصله ۲۵ کیلومتر در غرب قلعه دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۵ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و نهر مذکور به هریرود میریزد.

تگاب شمرک: نهریست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه گاوار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب شور: قریه‌ئیست مربوط حکومت درجه ۳ اوبه متعلق ولایت هرات که مسافه آن از مرکز حکومتی تخمین ۹ کیلومتر میباشد.

تگاب شهرک: نهریست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان

غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب شیبار: شیله‌ایست بفاصله ۳۷کیلومتر در شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر کرغان میریزد.

تگاب شیخ امان: نهریست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شرق کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۳ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به هریرود میریزد.

تگاب شیتا: نهریست بفاصله ۳۲کیلومتر در جنوب غرب دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده وآب آن بدریای سر جنگل میریزد.

تگاب صباراز: شیله‌ایست بفاصله ۳۹کیلومتر در شرق اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۱۳ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب علم: قریه‌ئیست مربوط حکومت درجه اول مرغاب متعلق حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات.

تگاب علم: نهریست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در شمال شاه شهید مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته و بدریای مرغاب میریزد.

تگاب غوربند: نهریست در شمال غرب دهانه چشت در علاقه یکاولنگ مربوط حکومت دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به رود بند امیر میریزد.

تگاب قره غشتو: شیله‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب قلعه نو مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به نهر خارستان میریزد.

تگاب کابولک: نهریست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در غرب قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۳۲ثانیه طول‌البلد

شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و به هریرود میریزد.

تگاب کانسی: نهریست بفاصله ۷کیلومتر در شمال قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به هریرود میریزد.

تگاپ کتس: دره‌ایست بفاصله ۸،۵کیلومتر در شمال شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۹ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تگاب کرغان: نهریست بفاصله ۷۹کیلومتر در شرق قلعه منشی مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب کرمان: شیله‌ایست بفاصله ۸۶،۵کیلومتر در غرب شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب کزه: شیله‌ایست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر بشرق اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۰ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب کلجنک: شیله‌ایست بفاصله ۳۴کیلومتر در شمال شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع بوده و آب آن به شیله سبز جوی میریزد.

تگاب کنده سوخته: شیله‌ایست بفاصله ۳۱کیلومتر در شمال شرق نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب کندی بال: نهریست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه- ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و به هریرود میریزد.

تگاب کنک: نهریست بفاصله ۸۱کیلومتر در شمال قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۵۵ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب کی چک: شیله‌ایست بفاصله ۳۱،۵کیلومتر در جنوب شرق قلعه کانسی در علاقه

چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر تگاب تسرغی میریزد.

تگاب گاوزان: دره‌ایست بفاصله ۳۶،۵کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست

تگاب گاو کش: نهریست بفاصله ۴۸ کیلومتر در غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و به تگاب اشلان میریزد.

تگاب گرخک: شیله ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال قلعه سیاه چوب در علاقه غـزاو مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البـلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب گرمابه بالا: شیله‌ایست بفاصله ۲۱ کـیلومتر در جـنوب شـرق دولت یـار در عـلاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجـه - ۵۶ دقـیقه - ۶ ثـانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب گزک: نهریست بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر در غرب قـریه شـهرک مـربوط حکـومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر اشلان میریزد.

تگاب گزگ: نهریست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شـرق قـریه کـوغان مـربوط حکـومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و به نهر هفت قلعه میریزد.

تگاب گنجک: شیله‌ایست بفاصله ۵۳،۵کیلومتر در شمال شرق نگشی در علاقه غـورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به شیله تگاب دوتای میریزد.

تگاب گنداو: نهریست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب غرب دولت یار در علاقه چـخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲ ثـانیه طـول‌البـلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به هری رود میریزد.

تگاب گوباتک: شیله‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال شرق قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاب لامان: نهریست در جنوب قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر کرمک میریزد.

تگاب لشکرراه: نهریست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر سر جنگل میریزد.

تگاب لشوه: شیله‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به نهر اشلان میریزد.

تگاب لعل: شیله‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای لعل میریزد.

تگاب مچ: شیله‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

تگاب محمدجان: شیله‌ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال شرق قریه جونیز مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تگاب معلومه: شیله‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته و آب آن برود معلومه میریزد.

تگاب منجان: قریه‌ایست مربوط علاقه ذاری کران منجان متعلق حکومت درجه ۲ جرم در حوزه حکومت اعلی بدخشان.

تگاب موشان: شیله‌ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فرسی در علاقه سه

درخت مربوط حکومت شین دند ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای سه درخت میریزد.

تگاب نارین: نهریست بفاصله ۷۴ کیلومتر در جنوب غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای قیصار میریزد.

تگاب نخچیرستان: نهریست بفاصله ۳۱ کیلومتر در غرب قریه اشلان مربوط حکومت غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به نهر هفت قلعه میریزد.

تگاب نهاله: شیله‌ایست بفاصله ۷۲،۵ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به تگاب گزک میریزد.

تگاب نیک: نهریست بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعیت دارد.

تگاب نیک: نهریست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به تگاب لامان میریزد.

تگاب وردوج: از علاقه‌های حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان بوده شرقاً غرباً بشکل دور افتاده که از بهارک تا زیباک بدرازی ۸۱ کیلومتر امتداد دارد. در عرض دره تقریباً یکنیم کیلومتر میباشد.

جو، گندم، باقلی، ارزن، مشنگ، کلول در حمل و ثور زرع و در سنبله درو میشوند. از پشم گوسفند پلاس چکمن جراب می‌سازند.

تگاب وردوج بدو قسمت منقسم گردیده کهٔ یکی آن رباط چاکران که ارتفاع آن از سطح بحر ۲۰۳۳ متر و دیگری رباط سفید دره که از سطح بحر ۲۵۶۶ متر بلندی دارد.

تگاب هفت قلعه: نهریست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه اشلان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به هریرود میریزد.

تگاب هنود: نهریست بفاصله ۱۱۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه فرسی در علاقه سه درخت مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی جریان داشته و بدریای ادرسکن میریزد.

تگاب یاری: نهریست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شرق قریه اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تگاب یوسف: موضعیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاوخورل: شیله‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به شیله آق زرت میریزد.

تگاوسفیده: قریه‌ایست بفاصله ۱۰۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه چیرس در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به قسمت علیای دریای مرغاب میریزد.

تگاوله: نهریست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگاوملنگ: دره‌ایست بفاصله ۷۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه جبرئیل مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تگری بترگرهی: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعة السراج متصل سر کیکه بطرف جلال آباد میرود در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تگگ: کوتلیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال غرب قریه خوگیانی بارتفاع ۱۴۸۲ متر در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و

۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تگنک: کوهیست در غرب صیالیان کاریز بارتفاع ۱۷۱۳ متر در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلاو: قریه‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلخ آب: موضع چاه داریست بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در شمال شرق صالیان کاریز در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلخ آب: قریه ایست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر در شمال غرب سیستانی چاه در علاقه پشت رود مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

تلخ آب کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه شهرک بارتفاع تخمین ۲۵۲۵ متر مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تل فیج: دره‌ایست بفاصله ۳۰،۴ کیلومتر در جنوب غرب دهانه کاشان در علاقه یکاولنگ به امتداد طرف شمال مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلکان: قریه‌ایست بفاصله ۵۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سر کاری معروف مربوط ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تل موکی: قریه‌ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه السراج متصل سرک در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلوان: قریه‌ایست مربوط علاقه داری شهر بزرگ متعلق حکومت اعلی بدخشان.

تله تو: موضعیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در غرب قریه سرما قول در علاقه گرم آب مربوط

حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تله توکوتل: کوتلیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه سرما قول بارتفاع ۵۶۳ متر در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۶ ثانیه دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلیره کاریز: کاریزیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق صمد خان کلی در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تلی گگ: قریه‌ایست از مربوطات حکومت درجه ۲ دولت آباد که متعلق حکومتکلان بلخ و در حوزه ولایت مزار شریف بوده در شمال غرب مرکز حکومتی مذکور به مسافه تخمین ۵ کیلومتر وقوعدارد حدود آن شرقا به اراضی چهار باغ سیدان وبعضاً بقریه جوی عرب، غربا بزمین‌های دهنو و حیاتا شمالا بقریه قرشی گگ، جنوبا به قلعه بربر و بعضاً به حیاتان ملحق میباشد.

هوای آن در تابستان گرم و در زمستان بسبب وزیدن بادها سرد است فصول بهار و ایام خزان این قریه اعتدال داشته بارندگی از برج جدی تقریبا الی اخیر ثور صورت میگیرد، مقدار ضخامت برف در سطح اراضی تخمینا ۴۵ سانتی بوده سردی طور متوسط دو درجهٔ تحت صفر تخمین میشود اراضی آن هموار بوده منطقه کوهی ندارد، خاک آن مستعد و حاصل خیز میباشد زمین‌های قابل زراعت درین‌جا (۷۱۲۱) جریب تخمین میشود. پیدا وار زراعتی آن گندم، جو، کنجد و پنبه میباشد، گندم و پنبه آن که حاصل زیاد میدهد اضافه از احتیاج آن صادر هم میشود، خربوزه و تربوز نیز کشت میشود اما مردم به باغهای انگوری ذوق زیاد دارند، حاصل انگور اینجا بیش از دیگر فواکه است علاوتا توت، زردآلو بادام، سیب بعضاً انجیر، آلوبالو، شفتالو نیز در باغهای آن پیدا میشود یک اندازه نباتات قابل استعمال مردم اینجا در گرد و نواح باغها و دشت‌های آن پیدایش دارد. حیوانات اهلی آن عبارة از گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب، اشتر میباشد مردم اینجا اشتر را برای بارکشی و حمل و نقل غله و اسپ را برای دو مقصد یکی برای بزکشی و دیگر جهت قلبه تربیه میکنند علاوه بر گوسفندهای گوشتی جنس گوسفند قره قلی نیز درین‌جا نگاهداشته و تحت تربیه گرفته میشود و از فروش پشم و پوست که با نقد و جنس مبادله میگردد منفعت زیاد حاصل میکنند حیوانات وحشی آن عبارةست از گرگ، شغال، آهو،

خرگوش و روباه، مردم اینقریه که اکثر بازی و سگ‌های شکاری دارند به شکار آهو، روباه و خرگوش می‌پردازند. طیور اهلی آن منحصر به مرغ خانگی، کبوتر و بودنه بوده یک اندازه طیور وحشی مانند مرغ دشتی، مرغ آبی، کلنگ، مینا موسیچه اکک، عقعق، هدهد، باز، شاهین، کرکس، غال موش پیدا میشود. مردان اینقریه غالباً بزراعت و مالداری و دکانداری می‌پردازند بعضاً بشغل آهنگری و جولائی اشتغال دارند، بافتن الاچه، کرباس و گلیم که صنعت دستی را تشکیل میدهد مخصوص اناثیه آنجا است که به مهارت انجام میدهند. یکباب مسجد جامع و چندین مسجد وقتی وجود دارد که در بعضی آن اطفال بتعلیم خصوصی می‌پردازند. آبخوره اراضی زراعتی این قریه از نهر دولت آباد و یک حصه نهر ارغنداب میباشد نهرهای مذکور از دریای چشمه شفا جدا شده است. علاوه بر راه خصوصی که از مرکز حکومت دولت آباد باینقریه وصل شده یک راه دیگر هم بطرف حکومت کشنده تمدید گردیده است که مورد تردد اهالی واقع میباشد.

تلی یک: دندابیست بفاصله ۱۳،۶۸ کیلو متر در جنوب شرق قریه خان آباد در علاقه دولت آباد مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تمرغ: قریه‌ایست مربوط علاقه داری شهر بزرگ متعلق حکومت اعلی بدخشان.

تمکی: موضع‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در غرب علاقه قره باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تن انداز: کوهیست در غرب بالا ارغنده در علاقه پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنبینه: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان.

تنج: علاقه ایست در شمال غرب بازارک در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندان: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب اسپین قلعه مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندره: دره‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانه غوری مربوط ولایت قطعن که بین ۶۸ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تند ششنک: قریه‌ایست بفاصله ۷۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه میدان خوله در علاقه منسگل مربوط چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندورک: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه شور بولاق مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۶ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندوکی گاریز: کاریزیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه سپین بولدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندی چینه: چشمه‌ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب قریه در بند علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵ دقیقه ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تندی کلی: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه ۲ وردک متعلق حکومتکلان لوکر ولایت کابل.

تنزیل: قریه‌ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب سوزمه قلعه در علاقه سر پل مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنکشو: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان.

تنگ: قریه‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگاه: قریه‌ایست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب شرق اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگای: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگ ریز: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب زیارت شاه مقصود در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگ سار: شیله‌ایست بفاصله ۲۷،۷۱ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگ غارو: تنگه‌ایست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال شرق کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

که از حصه دهانه ماهیپر آغاز می‌یابد جبال دو طرفه این دره خیلی بلند افتاده راهیکه بین دره از پهلوی دریا می‌گذرد تا یک حد بطرف راست امتداد یافته و بالاخره از پلیکه بالای دریا بنا یافته میگذرد و بطرف چپ ممتد و تا جائیکه امتداد یافته است ذریعه سرنک پرانی و خورد کردن صخرها صورت گرفته و سرک وسیعی را تشکیل داده است سرک تنک غارو بمقصد کوتاه کردن مسافرت و سهولت حمل و نقل بین ولایت مشرقی و کابل کشیده شده و بنابر اینکه از نقاط غیر برف گیر عبور میکند احتمال دارد در تمام طول سال آمد و شد مسافرین مال التجاره بین کابل و مشرقی معطلی روی ندهد. طول این سرک از ابتدا تا انتها ۱۵۵ کیلومتر بوده و در حصص مختلف تونل‌های کشیده شده که ذریعه ماشین‌ها، سنگهای سخت و صخره‌ئی را درهم شکسته ومعبری را برای عبور عراده‌ها و لاری‌ها باز نموده است که قرار ذیل است.

۱ـ تونل وریشمین بطول ده متر.

۲ـ تونل ماهیپر بطول ۳۴ متر.

۳ـ تونل دوم ماهیپر بطول ۱۸ ونیم متر.

۴ـ تونل دره، انتهائی گولائی ماهیپر ۳۵ ـ ۴۰ متر.

این سرک حاضرا برای عبور و مرور آماده شده و برخی موتوهای تیز رفتار و سرویس‌ها رفت و آمد مینماید الی بصورت رسمی عبور و مرور از آن هنوز افتتاح نگردیده و شاید بزودی

مفتوح شود این سرک فقط در خود سروبی جائیکه موسسه فابریکه برق تاسیس شده است با سرک قدیمی که از لته بند میگذرد یکجا میشود.

تنگک: دره ایست بفاصله ۳۶،۵کیلومتر در جنوب مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگ نخی: قریه‌ایست بفاصله ۳۳،۵کیلومتر در شمال شرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگه خوله: کوتلیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه دوست محمد در کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: قریه‌ایست بفاصله ۳کیلومتر در غرب قلعه ده بالا مربوط رودات ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق مرکز رستاق مربوط حکومتکلان تا لقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: منطقه‌ایست در حوزه حکومتی درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این منطقه زمین ریگستان بوده و نفوس آن بسیار کم است زیرا مردم آن مالدار و بادیه نشین بوده و حاصلات زراعتی آن قلیل است ساکنین دایمی درین جا نمیباشد اهالی کوچکی آن به نگهداری وتربیه بز،گوسفند و اشتر می‌پردازند.

تنگی: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب غرب نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: قریه‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب چهل خانه مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۱ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: قریه‌ایست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق نمله مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: موضعیست بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب قریه و ازه در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی: تنگی‌ایست بطرف شمال شرق قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی آب غواص: نهریست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی آرزو: تنگی‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی آغوجان: تنگی‌ایست بطرف جنوب غرب زائدآباد در لهوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی آق سی عرب: شیله‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب آن بدریای قیصار میریزد.

تنگی اخته خانه: شیله‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن بدریای هریرود میریزد.

تنگی استی میدان: شیله‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب دهانه کاشان در علاقه

یکاولنگ در حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن برود بند امیر میریزد.

تنگی الکزار: نهریست بفاصله ۵۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه هزار ارقدم در علاقه ارزگان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. و آب آن به نهر چله خور میریزد.

تنگی اوتاه له: تنگی ایست بفاصله ۷۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه سنگ ماشه در جا غوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی باروبی: شیله‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر اشلان میریزد.

تنگی باغ الک: دره‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در علاقه نیک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی بانشوی: تنگه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی برک: شیله ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی برک: تنگی ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب پنج در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی برنجی: شیله‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه کدنام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست و آب آن به نهر سربولک میریزد.

تنگی بکک: شیله‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ

مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به بند امیر میریزد.

تنگی بلوچ: موضعیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه فتح مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی بینی گو: نهریست بفاصله ۳۵۵ کیلومتر در جنوب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر پنج‌آب میریزد.

تنگی پای دلدل: شیله‌ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه تکزار در علاقه سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی پنجاب: نهریست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب شرق پای کوتل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی تاجرمن: تنگی‌است بفاصله ۴۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی تاشقرغان: تنگی‌ایست در چوزه حکومت درجه ۲ خلم در حوزه حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که سرک عمومی مزار شریف کابل در حوزه خلم از همین تنگی عبور مینماید. طول تنگی از صیاد الی خلم ۳ کیلومتر بوده پنجصد متر اخیر آن بدرجه ضیق وجدار عمودی سنگی بهم نزدیک شده که تنها سرک و مجرای آبی که باندازه یک سرک موقع را اشتغال نموده ازان عبور کرده میتواند و بس.

تنگی تدوگل: قریه‌ایست بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی تره پای: تنگی‌ایست بفاصله ۷۳ کیلومتر در غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی

مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی تله تو: شیله ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در غرب قریه سرما قول در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی تنورتک لورک: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قریه دولت یار در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قلعه ده بالا مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی جدره: شیله‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال دهانه کاشان در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی جنگو: تنگی‌ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شرق قلعه شین یا تخت درعلاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی جوی مائل: تنگی‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شرق قریه دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی چاشت: شیله‌ایست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای غوربند میریزد.

تنگی چاهک: کوتلیست بفاصله ۷ کیلومتر در شمال قلعه تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی چپه جیچل: تنگی‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب سر پل در علاقه بلخاب

مربوط سنگ چارک ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی حسنی: تنگی‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی حوض‌نو: شیله‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال شرق قریه گذرپام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب آن به نهر تربولک میریزد.

تنگی حوض مرغان: شیله‌ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب آن به شیله سبز جوی میریزد.

تنگی خشکک: شیله‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای فراه میریزد.

تنگی خواجه: شیله‌ایست بفاصله ۷۸،۵ کیلومتر در غرب قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر اشلان میریزد.

تنگی خوردک تخته: دره‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی دولانه: تنگی‌ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی دیلی: نهریست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب قریه فتح در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده وبرود فراه میریزد.

تنگی دیوار یارخان: شیله‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه نگشی در علاقه

غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر کرغان میریزد.

تنگی رابدی: تنگی‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی راجان: تنگی‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب تیزین مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی رافول: تنگی‌ایست بفاصله ۲۷۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی رباط: قریه ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شرق فیض آباد متصل سرک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی زردسنگ: تنگی‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شرق قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست

تنگی زرلوچ: شیله‌ایست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به بند امیر میریزد.

تنگی سبز جوی: شیله‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر کرغان میریزد.

تنگی ستاره: دره‌ایست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی سرحوض: شیله‌ایست بفاصه ۴ کیلومتر در شمال شرق قریه گذرپام در علاقه غورات

مربوط ولایت که بین ۶۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر تگاب تر بولک میریزد.

تنگی سرخ جوی: تنگی‌ایست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی سفلی: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی سقاوه: شیله‌ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای لعل میریزد.

تنگی سوخته قول: تنگی‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در غرب سلطان رباط در علاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی سیاه خاک: شیله‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی سیدان: قریه‌ایست سرسبز و شاداب در علاقه چهارآسیاب متعلق حکومت درجه ۲ چهار دهی در حوزه ولایت کابل.

تنگی شادبان: تنگی‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شهر مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی شادیان: تنگی‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب غرب سر پل در علاقه بلخاب مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی شورک: شیله‌ایست بفاصله ۴۴ کیلومتر در شمال غرب شهرک مربوط ولایت هرات

بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و آب آن به هریرود میریزد.

تنگی غلام پرند: شیله‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شرق قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی فرخار: تنگی‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز حکومت فرخار مربوط حکومت تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی فقیرآباد: شیله‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شرق قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی قبرستان: تنگی‌ایست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی قلاچه: تنگی‌ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در غرب قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی قلعه چشمه: شیله‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی قلعه قصاب: تنگی‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی کاریز: شیله‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در غرب قلعه شهرک مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به نهر ارسلان میریزد.

تنگی کانک: تنگی‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه نیک در علاقه

یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی کرخ: تنگی‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی کرسنک: شیله‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال سر پل در بلخاب مربوط سنگچارک ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن برود بند امیر میریزد.

تنگی کشک: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب قلعه ریخته در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی کلاغا: کوتلیست بفاصله ۶۸ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گذر: تنگی‌ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گرمابه پایان: شیله‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب شرق دولت یار در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گل بره: تنگی‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه شین یا تخت در علاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۶ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گنداب: تنگی‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شرق شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گنداو: دره‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی

مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی گنده سنک: شیله‌ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه نگشی مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای فراه میریزد.

تنگی لش: قریه‌ایست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب غرب جلریز نزدیک سرک که بطرف دایزنگی میرود مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی لعل: دره‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی لوله: شیله‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شرق سر پل در علاقه بلخاب مربوط سنگ چارک ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن برود بند امیر میریزد.

تنگی مار: تنگی‌ایست بفاصله ۶۲ کیلومتر در غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی محمد اشرف: شیله‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی مرغ: قریه‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شمال غرب مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی مرغ: کوتلیست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز نهرین در کوه حسن تال مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی مرغ: دره‌ایست بفاصله ۵۷،۶۷ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ

مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی مینار: تنگی‌ایست بفاصله ۷کیلومتر در جنوب شرق قلعه لعل در علاقه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی ناوه دره: دره‌ایست بفاصله ۴۳کیلومتر در شمال غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی ننگیس: قریه ایست بفاصله ۱۵،۲۰کیلومتر در شرق قریه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنگی نیتی: تنگی‌ایست بفاصله ۴۴کیلومتر در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنور: موضعیست بفاصله ۹۴کیلومتر در شرق چکمک در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنور سنگی: شیله‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال بالا مرغاب مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنوره کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۶کیلومتر در جنوب شرق تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنه چوی: دشتیست بفاصله ۳۳کیلومتر در شمال غرب چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهارکه بین ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنه چوی: قریه‌ایست در شمال غرب چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین

۶۶ درجه -۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تنی: حکومتی است درجه ۳ متعلق حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که دارای قریه‌های متعدد بوده و عمده‌ترین آنها قرار ذیل است:

قریه ده‌رگی، قریه گوخه، قریه لغوری پیران، قریه حصارک، قریه خندکی، قریه طور حل، قرنه روشان، قریه بندر خیل، قریه کوچان، قریه سورکوبت، قریه تریزی، قریه سنه کی، قریه رطمان، که هر کدام آنها از یک دیگر بفاصله کم یا زیادی واقعست در سمت مشرق و جنوب تنی کوهای بلندی واقعست که بنام چیته، پشرلی یاد میشود از نقاط بلند کوهای مذکور یک رود سرازیر گردیده و از بین قریه‌های تنی عبور نموده که از آن نهرها کشیده شده و اراضی قریه‌ها را آبیاری مینماید نباتاتیکه درین منطقه میروید عبارة از گندم، جو، جواری، ماش، ارزن، و دیگر حبوبات بوده اشجاریکه درین جا پیدا میشود صرف توت و سنجد میباشد میوه‌جات کمتر پیدا میشود.

حیوانات مشهور این منطقه گاو، بز، گوسفند، اشتر، خر، و اسپ بوده و در کوهای آن حیوانات وحشی نیز پیدا میشود.

این حکومتی تحت اثر خود یک علاقه داری دارد که بنام علاقه داری گربزیاد میشود.

در تنی یک مکتب ابتدائی موجود است که در قریه ده‌رگی واقع بوده و دران متعلمین مشغول تعلیم میباشند از طرف این حکومتی بشورای ملی یک نفر نماینده نیز موجود است. در کوهای آن جنگل بلوط، زیتون، و معدن گوگرد، موجود است که از جنگل‌های آن استفاده کرده میشود در تنی صنعت سنگ تراشی برای آسیا رواج زیادی دارد و مردم درین کار مهارت کاملی دارند.

توبی‌نک: قریه‌ایست بفاصله ۱۰۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه یون در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپ: قریه‌ایست بفاصله ۴۹ کیلومتر در غرب شاه‌جوی کوهستانی دردای چوپان مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپ: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب سبزاو در بهسود مربوط حکومتکلان

دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۶ دقیقه – ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۲ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپچی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۵۶ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۸ دقیقه – ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپخانه: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سیگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۲۰ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپخانه قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قلعه دولت آباد در علاقه شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۲۳ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توپ دره: قریه‌ایست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. توپ دره از جائیکه در حوزه کاپیسایکی از نقطه نظرآبدات بودائی (مخصوصاً آبدات کنیشکای کبیر) قابل ملاحظه است. توپ دره میباشد بقایای استوپه معروفی که کنیشکا به مشکلات زیاد آباد نموده بود درینجا موجود است. مشکلاتی که امپراطور بزرگ کوشانی در آبادی این استوپه و معبد مربوط بان برخورده بود در داستانهای محله انعکاس افکنده و خاطرات آن تا قرن ۷ مسیحی باقی بود و هیوان تسنگ آنرا دربگرام شنیده بود. بهرحال بقایای این استوپه بزرگ کنیشکا هنوز موجود و قسمت استوانه‌ئی بدن آن ۷۵ متر احاطه دارد و طوریکه موسیو فوشه باستان شناس فرانسوی مطالعه کرده است دورادور آنرا یک قطار کمان‌ها و پایه‌ها به سبک (هندوکورنت) و (هندو فارس) احاطه کرده است. این استوپه اوستوپه‌های که در حوالی پشاوربود دو یادگار بزرگ امپراطور کنیشکا است که از جوار دوپای تخت تابستانی و زمستانی خاطرات عمرانی آن دوره درخشان را ثابت میسازد.

در توپ دره نزدیک قریه موجوده بقایای در معبد کامل دیگر بصورت تپه‌های مربع شکل باقی مانده است.

توپه قلعه: موضعیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در غرب چار برجک مربوط حکومت اعلی فراه

که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توت: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک نزدیک دریای ترنک در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توت خطی: چشمه‌ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توت دره: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توت شاه: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه واشیر مربوط حکومت نوزاد ولایت قندهار که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توتک: دره‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توتک: قریه‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توت کسرمان: چشمه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قلعه چارراه در علاقه بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توتک شور: نهریست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه چهارشنبه در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که تخمین بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر چیچکتو شور میریزد.

توت کلی: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت

قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توته چی: قریه‌ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال غرب کاریز آفتاب در علاقه کشک و قره تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توخا: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ اوبه متعلق ولایت هرات.

توخه: قریه‌ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال غرب رستاق مربوط تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توده تخت: موضعیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه آق گنبد در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توده چشمه: چشمه‌ایست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق اتمان مربوط کتواز حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توده چینه: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب باسول در علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توده چینه: چشمه‌ایست بطرف جنوب شرق قریه جکدلک در سر خرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توران: قریه‌ایست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توراوبه (وریزکلی): قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شرق قلعه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توربخش: موضعیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال غرب مرکز حکومت قندوز مربوط

ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توربرغی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق غفور کلی در علاقه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توربلدک: کوهیست در شمال غفور کلی سپین بولدک مربوط ولایت قندهار بارتفاع ۱۳۲۷ متر تخمین بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورخم: تهانه و منطقه‌ایست در ۹،۵ کیلومتری جنوب شرق سرحد داری دکه و بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال قریه دربند بدامن کوه معروف شمشاد در علاقه و حکومت درجه ۳ مهمندره در حوزه حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. مسافه تورخم از جلال آباد مرکز ولایت مشرقی ۷۸ کیلومتر و از کابل ۲۶۲ کیلومتر میباشد. تورخم یک دره مشهوریست که تماماً صفحات آن از خون‌های پاک شهدای معوکه استقلال لاله‌زار بوده مزارات متبرکه این شهدا در هر حصه بهر یک فرد افغانی در حین عبور و مرور از دره مذکور درس جانبازی و حفاظه ناموس و وطن داده است دره تورخم از حدود خوکی غندی شروع شده به امتداد ۶،۵ کیلومتر هر دو طرف دره را کوهای شامخی مثل دیوار تشکیل نموده و در انتهای ۶،۵ کیلومتر طرف جنوب دره مذکور یک باغ سرسبز و عمارات متعدد احداث و اعمار شده و عمارات مذکور عبارة از اداره تلگراف پوسته و ماموریت ویزه و پاسپورت و شعبه کشتم گمرکی و بارک‌های محافظین حدودی که بصورت عصری تعمیر شده باغ مذکور دارای اشجار مثمر و غیر مثمر از قبیل نارنج، چکوتره، لکات، توت، شیشم، چنار، بید و غیره میباشد.

تورسر: کوهیست در جنوب شرق قریه در بند بارتفاع تخمین ۱۸۰۴ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورسر: تهانه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قریه دربند در علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورسر: کوهیست در شمال شرق قلعه حمید خان در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار

که بین ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورشیخ: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال زیارت بابا ولی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغار: کوهیست در شمال قریه لوی دکه در علاقه کامه بارتفاع تخمین ۱۳۸۳ متر مربوط ولایت مشرقی که تخمین بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغار: کوهیست در شرق قلعه دوچینه بارتفاع ۲۵۵۰ متر در کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۳و۱ دقیقه - ۲و۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱و۴۸ دقیقه - ۲۴و۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

تورغر: کوهیست در شمال قلعه سپین بولدک بارتفاع ۱۷۳۴ متر مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغندی: موضعیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شمال قریه شهر خلیل در علاقه کشک و قره تپه مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغندی کوتل: کوتلیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغی تپه: کوهیست در جنوب غرب قریه چاه آب مربوط تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورکاچ: قلعه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سر کی خان متصل نهرالاجرغه در علاقه معروف مربوط ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورکاریز: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه سیف الله در علاقه سپین بولدک

مربوط ولایت فندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورک کاریز: قلعه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقه مه می مربوط وازه خواه حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورکوتل: کوتلیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال قریه عبدالرحمن در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورمانده: قریه‌ایست بفاصله ۵۵ کیلومتر در جنوب قریه وازه در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورمه: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال شرق گرشک متصل سرک در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توروام: موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه دوست محمد در علاقه کنواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توره تیکه کنداو: کوتلیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب انار قلعه مربوط شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توره خواه: کوهیست در جنوب غرب جمروخیل در علاقه لغمان بارتفاع تخمنین ۱۲۷۶ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توره شاه: موضعیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقه مه می مربوط وازه خواه حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توره غندی: تپه‌ایست در غرب قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه -

۱۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تورغندی (قره تپه): بندر سرحدیست در علاقه حکومت درجه ۲ کشک در حوزه حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات.

ازین بندر اموال وارداتی و صادراتی که از راه هرات بین افغانستان و دولت روسیه از راه خشکه صورت می‌گیرد فاصله آن از مرکز ولایت هرات ۱۲۰ کیلومتر و از کابل ۱۲۸۲ کیلومتر فاصله دارد.

توری بانده: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توری کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توس خیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه جوز خیل در علاقه خروار مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توشی: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توغچی: قریه‌ئیست مربوط حکومت درجه ۳ بگرام متعلق حکومت اعلی پروان که فاصله آن از مرکز حکومتی تخمین ۳کیلومتر میباشد.

توغه کف: قریه‌ایست بفاصله ۹کیلومتر در شمال مرکز منجان متصل دریای منجان در علاقه منجان مربوط حکومت جرم (بدخشان) که بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توغی: موضعیست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه شحبان در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توکاله: قریه‌ایست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که

بین ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توکل: قریه‌ایست بفاصله ۸کیلومتر در شرق قریه برکی راجان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توکل: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف شمال شرق شیرزاد مربوط خوگیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توگاک: کوتلیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه نمازگاه در علاقه میمنه مربوط حومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تول بار: قریه‌ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه علی خیل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تول پوست: قریه‌ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق فیض آباد متصل دریای کوکچه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تولک: قلعه‌ایست بفاصله ۳۵ کیلومتر در شمال غرب تیتان در علاقه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تولک: قریه‌ایست بفاصله ۶کیلومتر در غرب قریه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تولک: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال رستاق مربوط تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تولک: حکومتیست درجه ۳ متعلق حکومتکلان غورات در حوزه ولایت هرات که در گوشه

جنوب غرب شهرک مرکز حکومتکلان غورات که بین ۶۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و بجنوب غربی آن علاقه داری فرسی که مربوط بحکومتی تولک میباشد کائن بوده و جانب شمال آن علاقه داری چشت شریف در حوزه حکومتی اوبه وقوعدارد. از طرف تولک یک نماینده در شورای ملی میباشد.

تولک تگاب: نهریست بفاصله ۵۳کیلومتر در غرب قلعه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به بگاب بلواه میریزد.

تولک سندا: کوتلیست بفاصله ۱۳کیلومتر در غرب قریه پستی گرام در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان بالای سلسله هندوکش بین ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تومانکی: قریه‌ایست بفاصله ۷۶کیلومتر در جنوب شرق انمان مربوط کتواز حکومت اعلی غزنی بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تولی کوتل: کوتلیست بفاصله ۷کیلومتر در شمال غرب قریه علی خیل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۳ ثانیع عرض البلد شمالی واقع است.

تومای: قریه‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تونگه: خرابه‌ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق باسول در علاقه مهمندره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تونیان: قریه‌ایست بفاصله ۲۹کیلومتر در شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توی آب: قریه‌ایست بفاصله ۳۱،۵کیلومتر در شمال غرب فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۴

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توی سبز: کوهیست در جنوب قلعه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقعست.

توی مست: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۱۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تویمه: ایست بفاصله ۷۱،۵ کیلومتر در شرق شهر میمنه نزدیک نهر شرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

ته‌ته ونه: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تهی بل: شیله‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق سوزمه در علاقه سر پل مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیر: کوتلیست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق قلعه شرتان در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرانداز: کوهیست بطرف شمال مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرانداز مینار: قریه‌ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه بلوک متصل سرک که بطرف قندهار میرود در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیراه: دره‌ایست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب اسپین قلعه مربوط حکومت اعلی

غزنی که بین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرپل: موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق کهسان در علاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرک: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرکشت: میدانیست در غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرگوان: قریه‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق بنو در علاقه اندراب متصل دریای تگنک مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیرگوان: قریه ایست بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

تیروا: دریائیست بفاصله ۷۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دوست محمد در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بطرف جنوب جریان دارد.

تیرواچینه: چشمه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دوست محمد در کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیره گاه: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قریه شور بولاق در علاقه چهار کند مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیزاو: شیله‌ایست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴

درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به بند امیر میریزد.

تیزک: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب قریه سبزاو در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیزین: علاقه‌ایست در غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیشک: موضعیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق سوزمه قلعه در علاقه سر پل مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۹ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیشه: قلعه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه چغه شرای متصل سرک در پیچ دره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیک: قلعه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب زیارت شاه مقصود در علاقه خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیگر منسودوان: قلعه‌ایست بفاصله ۸۸ کیلومتر در شرق بزی گنبد در علاقه واخان بارتفاع تخمین ۵۵۰۳ متر مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیگوز: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق سنگ ماشه در جا غوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیل: قریه‌ایست بفاصله ۵۶ کیلومتر در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی بروان که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیلان: موضعیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه بارتفاع ۲۰۵۸ متر مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیلان چی: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق چهاریکار مربوط حکومت

اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیموران: کوهیست در علاقه دای کندی بارتفاع ۴۱۴۰ متر مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیمور سرای: قریه‌ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب وزیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیمورک: قریه‌ایست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در غرب قریه وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیموریان: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیوار: قریه‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه اشلان در علاقه تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

تیواره: قلعه‌ایست بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال شرق پرچمان در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

(ج)

جابه: قریه‌ایست که بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب شهر جلال آباد متصل سرک مربوط ولایت مشرقی موقعیت داشته و بخط ۷۰ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جاجی: حکومتیست درجه ۲ مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه- ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. جاجی در قسمت جنوبی سپین غر که یکی از کوههای مشهور افغانستان است موقعیت دارد که حدود آن شرقاً به علاقه کرم (پاره چنار) پنبتونستان وسطی غرباً به مچلغری احمدزائی، طوطاخیل، میرز که منگل مربوط حکومت محلی سید کرم و قسماً منطقه لوگر ولایت کابل شمالاسپین غر، کوه تختکی مربوط حکومت محلی ازرو، جنوباً اقوام منگل و چمکنی میباشد. حکومت محلی جاحی از مرکز گردیز تقریباً ۳۶ کیلومتر فاصله دارد که در وسط واقعست.

و قریه‌جات مربوطه آن عبارهٔ از عمر خیل، احمد خیل، سور گل، گل غندی، کوتکی شریف کلی، بلوط، پطله، علی سنگی، بیانخیل، غندی احمدخیل، بیدن، استیاخوله میباشد. پیدا وار زراعتی آن گندم، جو، جواری، برنج لک، ماش، لوبیا و از سبزیجات زردک، شلغم، کچالو، و بعضی اقسام دیگرتر کاری پیدا میشود اشجار میوه دار مانند توت، زردآلو، آلو، انگور، شلیل، شفتالو، ناک، سیب، سنجد، چارمغز، بادام و غیره پیدا میشود. در کوههای آن جنگلات ارچه، چلغوزه، بلوط، شنگ، نشتر، ناجو، غورشتی، غواشنه، غونحه، تاغه، نباتاتیکه بصورت خودروی درینجا نشو و نما مینماید عبارهٔ از زیره، رواش، سیچ، گندوله پیازکی، زملی، مامیره، سپاندی، غوجیره، ترخه، کرشیه، مروخه، بنیره، سپینی گاکو، گل بخور.

کوها:

در منطقه جاجی اغلباً کوههای زیادی میباشد که عمده‌ترین آنها قرار ذیل است:

۱ـ سپین غر، از بزرگترین کوههای این منطقه بوده و از جمله کوههای مشهور افغانستان حساب میشود این کوه حوزه ولایت مشرقی را از حوزه ولایت جنوبی مجزی میسازد. و در فارسی بنام «سفیدکوه» معروف است.

۲ـکو مندائر که دارای درختهای متنوعه جنگلهای غلو بوده و از حیث پیدا وار بزرگترین کوهای افغانستان بحساب میرود.

۳ـکوه منگیار که خط فاصل بین جاجی و چمکنی میباشد.

۴ـکوه کته سنگ که بطرف غرب و شمال غرب جاجی واقع و منطقه لوگر را از ولایت جنوبی مجزا میسازد و بر علاوه کوههای دیگری هم میباشد که بنامهای کوه شورت کرکین، بجوالگده، حسن خیل و غیره یاد میشود.

دریاها:

۱ـرود ستور گل که از دامنه کوه سپین غر منبع گرفته و با آبیکه از کوتل پیوار سرازیر میشود یکجا شده بطرف غرب حرکت میکند و همچنان رود دیگری بنام لولی دار که آنهم از سپین غر سرچشمه میگیرد و با دو رود فوق الذکر یکجا شده بطرف غرب جریان دارد و درینجا با رود سوا گل پیوست گردیده و به سمت مرکز جاجی سرازیر میگردد. که حکومت محلی و مراکز عسکری و اراضی گرد و نواح آنها سیراب میگردد.

درین منطقه مواضع تاریخی زیادی وجود ندارد تنها در حصه احمد خیل کلی در یک موضع که آن را احمد بزغندی میگویند بعضی آثار قدیمه بمشاهده میرسد چنانچه باثر کندن بعضی از حصه اراضی خشتهای پخته یافت شده که بضخامت ۵۰×۵۰×۵۰ سانتی متر میباشد ولی این که آیا از کدام زمان است معلوماتی در دست نیست موضع دیگری که بنام خرخی و لو یاد میشود قرارگاهی است که مردمان جاجی در آن جمع شده عهدو پیمان مینمایند و جرگه‌های قوی و معاهدات اولسی در همین جا صورت می‌گیرد.

حیوانات و طیور:

حیوانات اهلی این منطقه عبارة از گوسفند، گاو، بز، اسپ، خر قاطر میباشد و در کوهای آن آهو، گرگ، روبا، خرگوش، جیره و غیره پیدا میشود.

طیوریکه از گوشت آن استفاده میشود کبک، کبوتر، مرغابی، مرغ خانگی، مرغ دشتی، گنجشک و غیره و طیوریکه خورده نمیشود کل مرغ، زاغ، قجیر، شینه، از با که و غیره میباشد بحکومت جاجی دو علاقه داری مربوط است که یکی علاقه داری دری در نگ و دیگر علاقه داری حسن خیل یا احمد خیل نام دارد.

مسافه جاجی از کابل ۲۹۱ کیلومتر و ارتفاع آن از سطح بحر تخمین ۴۰۵۹ متر میباشد در جاجی دو باب مکتب ابتدائی که یکی باسم مکتب ابتدائی جاجی و دیگر باسم مکتب ابتدائی

قلعه شریف جاجی مسمی است دائر میباشد همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی جاجی مانند سائر حکومتی‌های ولایات انتخاب و بمجلس شورای ملی فرستاده میشود.

جاجی میدان: حکومتیست درجه ۴ مربوط حکومت کلان خوست متعلق ولایت جنوبی که بخط ۷۰ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد. و حدود آن شرقاً به تهانه لکه تکه برج خرابه کوه چشن شویه، غرباً به غندی منگل، سروی پان صبری، شمالاً به سرحد خرئی کند و بعضی به تپه کوه لند غری جنوباً بقریه خبسات و بعضی آن ملحق بجونه غند زرخرید خوست که طول آن تخمیناً ۲۷ کیلومتر و عرض آن ۱۸ کیلومتر میباشد اراضی آن بعضاً تپه، کوه و بلندی بوده و برخی هموار و زمین زراعتی میباشد هوای آن در تابستان گرم و در زمستان خیلی سرد بوده در بهار و خزان معتدل میباشد در زمستان برفباری زیادی داشته و به همین واسطه سردی شدیدی محسوس میگردد.

کوهها و دریاها:

کوهائیکه ازین منطقه میگذرد یکی کوه الکده مسمی به شرپری کوه است که از قریه متصل گذشته و تا موضع قریه اسکندره امتداد دارد. دوم کوه کلان سویه میباشد که از قریه‌های جاجی میدان گذشته تا خونه کوی، سرحد تریزائی امتداد یافته است دریاهائیکه درین منطقه میباشد یکی نهراسکندره است که ازکوی شیر پری جدا شده و قریه اسکندره الماکهول و باک را آبیاری نموده اخیراً به علاقه لندر و صادق مربوط علاقه داری تریزائی میرود. ۲ـ رود کوه خرام که از علاقه جاجی میدان گذشته و به علاقه کرم میرود آب رودهای مذکور در ماهای حمل و ثور زیاد بوده و در تابستان خیلی کم میشود.

نباتات و حیوانات:

زمین جاجی میدان اکثراً کوهستانی و برخی هموار و قابل زراعت است با اینهم گرچه زمین کمی برای زراعت دارند مگر در اثر زحمت کشی و فعالیت مردم مقدار زیادی گندم، جو، جواری، ماش، شالی، جودر، و غیره کاشته میشود و در بعضی جاها پالک، ترب، پیاز، گندنا، و غیره نیز زرع میشود. درختهای میوه دار از قبیل زردآلو، شفتالو، انار، چهارمغز، انگور، سیب، توت، در باغهای آن زیاد دیده میشود حیوانات اهلی آن عبارة از اسپ، خر، قاطر، گاو، بز، گوسفند و اشتر بوده و درکوهای آن حیوانات وحشی زیاد دیده میشود. درکوهای آن جنگل گر گر، بلوط، زیتون، یک قسم علف موسوم به سرگری یافت میشود سنگ این کوه برای ساختن سنگ آسیاب شهرت زیادی دارد و اهالی به ساختن آن مهارت کافی دارند. و بر علاوه صنعت

بوریابافی و ریسمان سازی درینجا زیاد رواج دارد مال التجاره خود را بالای کوچی‌ها بفروش می‌رسانند و دیگر نوع صنعت در آنجا دیده نمیشود مردم غلبابه زراعت مشغولیت دارند. یکنفر وکیل نیز از طرف اهالی حکومت جاجی میدان در شورای ملی فرستاده میشود.

جادوناور: دندابیست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب قریه تنگی در علاقه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین خط ۶۵ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه – ۴۷ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جاده: کوتلی است بفاصله ۴ کیلومتر در شمال شرق قریه آرامتل در حکومت درجه ۴ نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین خط ۷۰ درجه – ۵۸ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه – ۱۵ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جار ترکمن: قریه‌ئیست بفاصله ۷کیلومتر در شمال غرب شبرغان نزدیک نهر سفید مربوط ولایت مزار شریف که بین خط ۶۵ درجه – ۴۰ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و بخط ۳۶ درجه – ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جارکش: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴کیلومتر در شرق قلعه خواجه امام سید در علاقه حضرت امام مربوط ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه – ۱۹ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه – ۶ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جاروکی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط ۶۱ درجه – ۵۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه – ۵۷ دقیقه – ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جاش‌لی: قریه‌ئیست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه شهبان مربوط ولایت قندهار واقع و بخط ۶۴ درجه – ۵۳ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه – ۶ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جاغوری: حکومتی است درجه ۱ مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۶ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است. و حدود آن از طرف مشرق متصل است به کوی پهن، کوه تاهور، کوه داغ و طرف شمال شرق آن کوه تاوه سنگ واقع و از طرف شمال به کوه کوتل خون که سلسلتاً الی حدود زرنگ متصل و کوه خواجه عمران علاقه پشه ئی و سرداغ و از سمت غرب بکوه مردچی و از طرف جنوب به کوه رسته و کوه، ماگو واقعست این حوزه که بصورت مجموعی به یک

سلسله کوها و کوه بچه‌ها محاط است تماماً صورت یک کوه بند یا کوهستان حقیقی را تشکیل میدهد. کوهای مشهوریکه مربوط این علاقه است بنام کوه ماگو، کوه چهارگ، کوه هود که بعضی کهن سالان آن را بنام صمد کوه یاد میکنند کوه قیلوتو کوه دقعده کوه اخته، کوه نکل، کوه خاک ریز، کوه هود، کوه ماکو، از جمله کوهای بزرگ آن میباشد.

رودهای جاغوری:

۱ـ رود سنگ ماشه که ابتدای آن از آبشارهای طبیعی دره‌ها و چشمه سارهای اجرستان معروف به (دایه) سرچشمه گرفته واز دره قوسانگ عبور و بخاک مالستان داخل میشود. و رود دیگری که از دره سنگ توی پشت بوم و دره سبز تاله شش پر آغاز و بدره مشعله با رود اولی یکجا شده و به اندازه سه کیلومتر رو بجنوب رفته بالاخره خاک جاغوری را عبور مینماید کذا رود کوچکتر دیگری که از قریه الیادپشه‌ئی و قریه سرداغ سرچشمه گرفته و هر دو قریه را آبیاری نموده از جاغوری میگذرد و در حدود قریه غوغه خارج منطقهٔ جاغوری با رود کلان سنگ ماشه ملحق و بسمت قندهار میرود.

هوای جاغوری: هوای قریه جات سرحد مالستان پشه ئی و سر داغ و باقی قراء سر سبز جاغوری در زمستان بسیار سرد و بارد بوده و در تابستان نسبتاً معتدل میباشد تنها چند قریه پایان جاغوری که به نسبت پستی هوای آن نسبتاً مرطوب و در ایام تابستان مسبب تبهای موسمی بوده و خیلی گرم میباشد.

زراعت و نباتات: طوریکه دیده شده در منطقه جاغوری و مالستان نباتات زراعتی مانند گندم، جو، باقلا، مشنگ و غیره زیاد دیده شده و خاک آن برای زرع هرگونه نباتات مساعد است و اشجار مثمر از قبیل زردآلو، توت، سیب، بادام، و در نقاط گرمسیر آن انگور، سنجد، آلو، چارمغز دیده میشود و درین اواخر خربوزه، تربوز، کدو، بادرنگ، پیاز، گندنا، شلغم، بادنجان رومی، بادنجان سیاه زیاد دیده شده و از گلها پتونی، گلاب، و بعضی گلهای دیگری نیز درین تازه گی‌ها رواج یافته است.

راه ها و معبرها: یک راه پیاده رو کلان در زمان حکومت امیر عبدالرحمن خان از طرف غزنی تجدید و از سمت قریه نمکی بکوتل لومان جاغوری و اصل و از آنجا به قریه شش برجه سنگ ماشه که از یادگارهای تاریخی سردار شیرعلی خان مرحوم است و تا کنون موضع نشیمن حکومت محلی میباشد وصل گردیده است و در داخل جاغوری راه‌های دیگری هم موجود است که بداخل قریه‌های مربوطه بوده و آمد و شد بین قراء و قصبات از همین راه میباشد. ولی

بطور عموم این راهها موتر رو نبوده بسواری اسب و خر و پیاده رو عبور و مرور شده میتواند.

قلاع جاغوری: در جاغوری و مالستان قلعه‌ها و قصبه هائیکه از زمانهای قدیم به یادگار باقی مانده اشد موجود نیست. تنها آثاریکه در کمتر از یک قرن بدین طرف بظهور پیوسته و باقی مانده عبارت اند از ۱ – قلعه شش برجه سردار شیرعلی خان هزاره که در زمان امیر دوست محمد خان بصورت عصری آن وقته بدرجه عالی تعمیر شده بود فعلاً خرابه‌های آن دیده میشود.

۲ـ قلعه سه برجه بنیادخان مالستانی که تا اکنون موضع سکونت میباشد.

۳ـ قریه چهار برجه میرقربان بیک که از بین رفته است اما آثار برج و باره آن تا اکنون موجود است.

۴ـ قلاع چهار برجه ترکی سلطان در قریه بوسعید و قلعه میرزا محمد بیک خان در حدود عجوز خدا دره و قلعه خداینظر خان مالستانی در قریه خوردک که هر کدام آنها در وقت و زمان خود از بهترین آثار تاریخی بوده و امروز قسمتی از آن از بین رفته است.

حیوانات جاغوری مانند حیوانات دیگر مناطق افغانستان عبارة از گاو، بز، گوسفند، اسپ، خر بوده عموماً برای استفاده از شیر، پشم، پوست آن تربیه کرده میشود. همچنان در امور کشت وکار و قلبه رانی نیز از حیوانات مذکور کار گرفته میشود. در کوهای آن آهو، گرگ، شغال، زیاد پیدا میشود.

صنائع و تجارت: در جاغوری صنعت بافنده‌گی برک، گلیم، جوال در بین زنها رواج داشته و این صنعت ترقی زیادی نموده که محصولات آن بدیگر نقاط افغانستان صادر میشود کذا چون مالداری زیادی دارند تجارت روغن و قزوت نیز رواج داشته و برای فروش بدیگر نقاط افغانستان فرستاده میشود.

در جاغوری انواع سنگ مرمر خیلی خوب پیدا میشود که فعلاً ذریعه فابریکه حجاری و نجاری کامل این مرمرها تحت عملیات برش و صیقل قرار گرفته است و بقیمت خوب فروش میگردد.

یک باب مکتب ابتدائی در سنگ ماشه مربوط حکومت جاغوری دائر میباشد. یک علاقه داری که مالستان نامیده میشود نیز بحکومت جاغوری مربوط است، علاوتاً یک نفر وکیل از طرف اهالی حکومت جاغوری به شورای ملی فرستاده میشود.

جاکن: قریه‌ئیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب غرب جلدک در علاقه حکومت درجه ۴

ترنک و جلدک (مربوط ولایت قندهار) که بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه واقع گردیده است.

جاکن: کوهی است در جنوب غرب قریه بلوک بارتفاع تخمین ۲۰۷۰ متر در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جادو کوتل: کوتلی است بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب غرب باره خیل در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط طول‌البلدشرقی ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جام: کوهی است در جنوب غرب قلعه زرنی در حکومت درجه ۲ بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بارتفاع تخمین ۴۱۷۸ متر کائن و بین خط ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جام قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب زرنی در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه واقع شده است.

جامن: قریه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال قندهار مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جامو: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق گرشک مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه واقع شده است.

جامی تنگی: تنگی‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب صاحب‌زاده قلعه در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جانسن خان: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال شرق مندل در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه - ۵۷ دقیقه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه واقع گردیده است.

جان می: کوهی است در شمال شرق قلعه نو در حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بخط ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

جانی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب حکومتکلان اور گون مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جانی خیل: علاقه داری‌یست درجه اول که بفاصله تخمین ۲۸ کیلومتر در شمال شرق ادین خیل متعلق حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی بین ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست. جانی خیل بسمت جنوب غرب زرغون شهر مرکز حکومتکلان کتواز، بشرق آن حوزه علاقه داری اومنه، بجنوب غرب آن منطقه علاقه داری ناوه از مربوطات حکومتکلان کتواز، بجانب غرب آن حوزه علاقه داری آب بند مربوط حکومت مقر موقعیت دارد.

جانی خیل منگل: حکومتیست درجه ۲ متعلق ولایت جنوبی، جانب شمال آن حکومتی چمکنی و بسمت شرقی گردیز مرکز ولایت جنوبی موقعیت دارد. از طرف اهالی جانی خیل یکنفر وکیل در شورای ملی نیز فرستاده میشود.

جاه شهرک: قریه‌ایست که بفاصله ۴۲ کیلومتر در شمال مشرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه کائن و بین خط ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جای بر: قریه‌ایست بفاصله ۳کیلومتر بطرف جنوب موسی خان در علاقه کوه صافی مربوط ولایت شرقی که بخط ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

جای حوض: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال غرب پنجا و متصل سرک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل کائن بوده و بین خط ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جای درگ: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعه داری درجه اول جوین مربوط حکومت اعلی فراه واقع و بخط ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جبار دره: دره‌ایست که بفاصله ۱۰۳ کیلومتر در غرب میدان خوله در علاقهٔ منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی کائن و بخط طول البلد مشرقی ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جبار قلعه: قلعه ایست که بفاصله ۶ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جبار منگل: موضعی است که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی واقع و بخط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جبجه: شیله‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که به تگاب غورات میریزد و موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جبر: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر بشمال غرب پلمخری مربوط قطغن که بخط ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جبر داغ تگاب: نهریست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز حکومت درجه ۳ نهرین (نارین) مربوط حکومتکلان پلمخری ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جبره‌تگاب: نهریست درغرب قریه پرجمان در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که در رود فراه میریزد محل وقوع آن بین خط ۶۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالی می‌باشد.

جبرئیل: قریه‌ایست که بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جبل السراج: جبل السراج درتشکیلات اداری حکومت درجه ۴ و مربوط بحکومت اعلی پروان است و در حدود بیست هزار خانه تخمین میشود. یک علاقه داری نیز در حوزه خود دارد

که مرکز آن گل بهار است. موقعیت جغرافیائی آن بین خط ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

حوزه حکومت جبل السراج از طرف شمال و غرب بکوه هندوکش، از سمت جنوب بدریای غوربند، از جانب شرق بدریای پنجشیر محدود میباشد. اسم قدیم جبل السراج «پروان» است که امروز بر تمام حوزه حکومت اعلی شمالی کابل اطلاق شده.

امیر حبیب الله خان شهید ملقب به «سراج الملة و الدین» تخمیناً شش سال بعد از جلوس خود درین منطقه از یکطرف اساس یک فابریکه برق را گذاشت که ذریعه یکنفر انجنیر امریکائی اکمال شد و از طرف دیگر یک حصار مستحکمی را بنا نمود که بنام «ارگ جبل السراج» معروف است این ارگ در حاشیه سطح بلندی بنا یافته که بروادی و مسیر دریای جبل السرج حاکم است و دارای برجها و باروها بوده دیوارهای مرتفعی دارد، و در ضلع جنوبی آن‌که مشرف بر وادی بستر دریا میباشد، عمارت باشکوهی اعمار گردیده است. این ارگ علاوه بر دیوارهای بلند که اضلاع اساسی آن میباشد، با یک دیوار برج و باره دار دیگریکه پست بوده و شکل سنگر دفاعی را دارد احاطه گردیده است. ازین وقت است که امیر موصوف نام قدیمی و تاریخی آن «پروان» را متروک ساخته و به اسم «جبل السراج» تسمیه نمود که معنی «کوه چراغ» را افاده میکند. مراد از لفظ «جبل» همان رشته کوهی است که این منطقه در دامن آن واقع شده و لفظ «سراج» از لقب امیر موصوف «سراج الملة و الدین» ماخوذ است.

یگانه چیزیکه سبب دلچسبی و علاقه‌مندی امیر موصوف شد، آب و هوای گوارا و موقعیت زیبا و نظر ربای آن است که در دامان مرتفع هندوکش قرار گرفته و دورنمای دلفریبی دارد که تا حدود ده سبز کابل هم چشم انداز آن میرسد.

فابریکه‌های جبل السراج:

الف ـ فابریکه برق: طوریکه گفته شد در جبل السراج یک فابریکه برق دائر است که تقریباً از سی سال است شهر کابل را تنویر و ماشین خانه کابل را بکار انداخته، و اکنون هم قسمتی از شهر کابل، جبل السراج و چاریکار را تنویر نموده و همچنان فابریکه نساجی کابل را بکار می‌اندازد.

ب ـ فابریکه نساجی: فابریکه دیگر فابریکه نساجی میباشد که در عصر حاضر تاسیس گردیده و به پیمانه بزرگی از قبیل صحن سفید ورنگه، کشمیره‌های نخی، دستمال و غیره قماشهای نخی تولید میکند و به استهلاک میرسد.

ج ـ فابریکه سمنت سازی: تخمیناً در برج سرطان ۱۳۳۳ ش هـ تهداب یک فابریکه سمنت

هم در جبل السراج بدامنه کوه بچه که بنام «کوه غار» معروف است گذاشته شد، ریاست این فابریکه را حاضراً محمد حکیم نوری به عهده دارد.

مقدار تولید سالانه این فابریکه ۳۶ هزار تن سمنت تخمین شده است از جمله ۲۵ عمارت نشیمن مامورین که زیر نظر است تاکنون ۱۰ عمارت آن از سنگ و سمنت ساخته و آماده شده است که خیلی زیبا و با لوازم عصری مجهز میباشد.

(۱)یکی از ده عمارتیکه برای اقامت متخصصین خارجی و مامورین موسسه در سال ۱۳۳۳ ساخته شده

(۲) یکی از عمارات اقامتگاه مامورین

تعمیر خود فابریکه ورک شاپ، لابراتوار، گراج‌ها و غیره هنوز تحت کار بوده و روزانه تخمین ۴۵۰ نفر عمله تحت نظر ده نفر متخصصین و انجنیر خارجی مصروف کار میباشد.

(۳) عمارت بزرگ ورکشاب و دورنمای گراج ها که متصل آن

(۴) عمارت دو طبقه‌ای لابراتوار

برخی ازین عمارات به پوشش نزدیک است.

حجم «ورک شاب» ۷۲/۵۰ متر طول ۱۵/۷۰ متر عرض و ۱۰/۷۵ متر ارتفاع، تخمین شده. حجم «گراج» برای (۱۱) موتر لاری ظرفیت دارد حجم لابراتوار به ۲۸/۱۰ طول ۱۲/۶ عرض میرسد.

یک پل آهنی هم در زمان امر حبیب الله خان هنگامیکه کار ساختمان بند برق و ارگ آن جاری شد بر دریای جبل السراج بنا یافت که تا اکنون ثابت میباشد در دو انجام بدوطرف سرک دو رشته دو کانهای گلی تعمیر گردیده که بازار خرید و فروش اهالی میباشد.

دریای جبل السراج که از دره سالنگ می‌آید در حدود ۳کیلومتر مستقیما بطرف جنوب در بین وادی عمیقی جریان دارد سپس یک قوس تشکیل داده در حدود یک کیلومتر به سمت غرب جاری و در حصه که بنام «سعد الله» معروف است بدریای غور بند میریزد در حصه سعدالله یک پل آهنی بر دریای غوربند تعمیر شده که بنام پل سعدالله مشهور است این پل نیز در وقت امیر حبیب الله خان شهید بنا یافت.

وادی یعنی زمین بستر دریا از سطح هموار جلگه جبل السراج تخمیناً در حدود پنجاه متر عمق داشته و اراضی دو طرفه دریا کاملاً مزروع، شاداب و سرسبز میباشد، دو رشته خمیده گی پشته که فی الواقع دو ضلع وادی را تشکیل میدهد عموماً مشجر بوده و اشجار آن هم غالباً

باغهای توت میباشد، باین صورت دریای پرشور و خروشان جبل السراج که در بین این وادی خرم جریان میابد، منظره بس قشنگ و شاعرانه را ایجاد نموده و بیننده را ساعت‌های متوالی مشغول و دچار بهت ساخته و از خود می‌برد.

قراء مشهور حوزه خود جبل السراج عبارتست از: ده بالا، میرخان، میانه گذر، تاجکان شنرت، مناره بالا، مناره پایان، سبسی، عشق آباد، مدد خیل، چنکی، بینی اشترکر. علاقه‌های مشهوریکه بحکومت محلی جبل السراج ارتباط دارد عبارةست از: سید خیل، گلبهار، شتل و سالنگ.

شتل و سالنگ دو دره زیبا و قشنگی است که هر کدام بین دو رشته کوه واقع شده است. مدخل دره سالنگ قریه تاجکان جبل السراج بوده و دره ازین جا آغاز میابد. نخستین قریه سالنگ بنام «باغ لالا» مشهور است.

دریای جبل السراج از هولنگ و چشمه سارهای آن نواحی سرچشمه گرفته تجمع آبها بشکل دریا درآمده و دره سالنگ را عبور کرده به جلگه هموار جبل السراج بر می‌آید آب این دریا خیلی گوارا و سرد است.

اقلیم: جبل السراج گرچه در زمستان برفگیر میباشد اما بسیار سرد نبوده و نسبتاً ملایم است لکن بعضاً بادهای شدیدی میوزد که برف را برداشته از یکجا بدیگر جا انتقال میدهد. این انقلاب جوئی در زبان اهالۀ آنجا بنام «بادکویه» معروف است.

در تابستان باد خیلی شدید موسمی دارد که در حدود سه ماه دوام میکند (سرطان، اسد، سنبله) ازین لحاظ اشجار آن منطقه عموماً بیکطرف خمیده‌اند.

چون دریای جبل السراج دائماً پرآب است و هم تمام اراضی آن مزروع و مشجر میباشد لذا هوای این حوزه مرطوب است.

در تابستان گرمای شدیدی نیز دارد، ولی تنها وقتی این گرمی محسوس میگردد که باد تند آن موقتاً خاموش میشود.

زراعت: گرچه اراضی جبل السراج طوریکه شاید قوی نیست معذالک انواع حبوب از قبیل گندم، جو، جواری، ماش، ارزن، باقلی، نک، تربک، شرشم، برنج لک، مشنگ و پنبه زرع میشود، هکذا شبدر و رشقه نیز برای خوراکه بهائم کاشته میشود. این مزروعات تماماً بمصرف خود اهالی میرسد.

اشجار و خوراکه: از نوع اشجار میوه، زردالو، سیب، آلوبالو، انگور، شفتالو، انار، بادام،

توت، بهی و سنجد درین منطقه وجود دارد، اما حاصل آن به پمانهٔی نیست که صادرات داشته باشد. درخت توت از همه بیشتر است و از طرف زمستان توت خشک و یاتلخان که آرد توت میباشد تقریباً غذای اکثریت مردم را تشکیل میدهد زیرا غله بمقدار کافی نمیباشد.

پیشه اهالی: مردم جبل السراج غالباً زراعت پیشه و زمینداراند. عدهٔی هم به غریب کاری و دهقانی ملاکین می‌پردازند اما حرفهٔ که بیشتر قابل توجه و تذکر است این است که یک عده مردم از سالیان قدیم به صنعت نساجی و بافندگی اشتغال داشته و دارند. این مردم بنام «جولا» مشوراند و هر کدام از خود یک دستگاه کوچک بافندگی داشته کرباس، صحن دستمال‌های دست یکنوع شال سر شانه که بنام «کیش» معروف است، و تکه‌های سندی می‌بافند این نساجان انفرادی حتی کشمیره‌های پشمی و نخی هم بافته میتوانند که در نفاست هم مرغوب است. از وقتیکه فابریکه نساجی جبل السراج بنا گردیده برای این طائفه کمک شایانی بعمل آمده و اکثر نفری در فابریکه مذکور کار میکنند.

حیوانات : حیوانات آن عبارةست از گاو، گوسفند مرکب و اسب.

طیور:

طیور عبارةست از مرغ اهلی، مرغابی، کبوتر، فاخته، گنجشک، بغره قره، قره قوش، لک لک، پتول، کبک و بودنه شکار در بین مردم جبل السراج بسیار رواج دارد خصوصاً وقت شکار از ماه حوت شروع و تا اواخر ثور دوام میکند ،وسائل شکار زیاد است اما تفنگ زدن و دام شانی عمومیت دارد.

در جبل السراج یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر میباشد.

معدن:

یک معدن در ۶ میلی شمال شهر صنعتی جبل السراج واقعست معدن مذکور تقریباً ۲۰ متر عمق ۵۰ متر عرض و ۶۰ تا ۷۰متر طول دارد و آهن را از ترکیب «همیتایت» استخراج کرده‌اند که در حدود (۶۰۰۰۰) متر مکعب و وزن آن بحدود (۴۸۰۰۰) تن متریک تخمین شده است.

ساختمان جیالوجی:

این معدن در بین رگ‌های همیتایت که از حصه حاجی گک بهسود هزاره جات در غرب تا کوتل خاواک در شمال دره پنجشیر بطول چندصد میل و بضخامت بیش از پنجاه متر امتداد دارد، واقع است. به عصر دیفونیان جیالوجی مربوط میباشد جنسیت آن هماتیت است و مرکبات لیموبیت و زید ریت نیز در آن دیده میشود تاریخ استخراج معدن آن خیلی قدیمی بوده

و تخمین در حدود دو هزار سال قبل نیز شهرت داشته است چنانچه هیوان تسانگ زائر چینی از (۶۲۹ - ۶۴۵) میلادی هنگام زیارت و سیاحت اماکن بودائی افغانستان و عبور از ام البلاد بلخ بسوی کاپیسا ازین معدن دیدن نموده و در کتاب سیاحت خود ذکر نموده و نوشته است که اهالی کاپیسا ازین معدن مقدار زیادی آهن استحصال کرده اسلحه و غیره‌افزار آهنی می‌ساخته‌اند، بعد ازان در سال ۱۶۰۲ الی ۱۶۰۳ سیاح عیسوی بنام (بینی دیکت کیوز) هم این معدن را دیده و نسبت به استخراج آهن ازان سخن رانده است همچنان ابن بطوطه و یاقوت حموی نیز در قرن چهارده عیسوی افغانستان را سیاحت و همگان ازین معدن نام برده‌اند حفریات خیلی وسیع درین معدن دیده میشود که کارکردگی‌های سابقه را اثبات مینماید اهالی چهار یکار که در چاقو سازی و آهنگری وافزار آهنی بیل و کلند و غیره شهرهٔ زیادی دارند تا اکنون ازین معدن استفاده مینمایند.

انهار مشهور: از فابریکه برق جبل السراج تخمیناً بفاصله دو کیلومتر در داخل دره که به سالنگ امتداد میابد و نسبت به سطح جلگه جبل السراج بلند است جهت بکار انداختن فابریکه برق همان وقتی که کار تعمیر این فابریکه جریان داشت ذریعه یک قطعه معابر که بنام «سفرمین‌ها» معروف بود و هکذا بوسیله یک عده نفری بیگاری مردم سالنگ و جبل السراج از دریای جبل السراج یک نهر بزرگی کشیده شد این نهر در حاشیه پشته که بروادی دریا مشرف است احداث و تا پشت ارگ موضعیکه در زیر پشته یعنی در خود وادی فابریکه بنا یافته است امتداد گردیده فابریکه را بکار می‌اندازد و آب فضله آن در مجری خود ارگ را بشکل نیم دایره دور زده در زیر برج جنوبی ارگ بفاصله تخمیناً پنجاه متر بوادی سرازیر شده و بدریا میریزد. این آب در آبیاری مقدار زیادی اراضی که در سابق آب نداشت کمک نمود.

علاوه برین نهر دو نهر دیگر هم جلگه جبل السراج را آبیاری مینماید که یکی بنام نهر بخشی و دیگر بنام نهر کلان معروف میباشد.

راهای مواصلات:

جبل السراج از کابل (۹۲) کیلومتر و از چاریکار مرکز حکومت اعلی پروان (۱۷) کیلومتر فاصله دارد جبل السراج باچاریکاری ذریعه دو سرک وصل گردیده است یک سرک همان است که از مرکز چاریکار بطرف تتمدره ممتد و از پل متک گذشته بدو شعبه منشعب میگردد که یکی بطرف دره غوربند متوجه و به سمت ولایات قطغن و مزار میرود و دیگر مستقیماً بطرف جبل السراج امتداد یافته بمرکز حکومتی آنجا یعنی ارگ منتهی میشود.

سرک دیگر از مرکز چاریکار بطرف شرق ممتد و از بسا قراء و قصبات و بالاخره از پل سعد الله گذشته به سید خیل میرسد و اخیراً به گلبهار و ریزه کوهستان امتداد میابد. از حصه سید خیل در وقت حبیب الله خان سرک دیگری مستقیماً به جبل السراج احداث شده که بدروازه بزرگ سمت جنوبی ارگ انتها میابد.

از جبل السراج بطرف گل بهار یکی همین سرک است و دیگر یک راه در دامنه سلسله کوهیکه از جبل السراج تا گل بهار ممتد و فقط ذریعه دره پنجشیر و شتل قطع میشود رفته است که فی الواقع پیاده رو میباشد ولی گاری نیز حرکت میتواند.

مزارات: در جبل السراج مزارهای متعددی موجود است که نزد اهالی متبرک میباشد مشهورترین این مزارات عبارة است از: زیارت صوجی نزدیک ارگ به سمت شمال متصل به قلعهٔ مشهور محمد سرور خان پروانی، مزار میرمیران صاحب در پای برج جنوبی ارگ بین احاطه خود ارگ، زیارت سید زیور شاه و زیارت خواجه شیر خور علیه الرحمه .قرار نظریه تاریخی، اسکندر کبیر درین منطقه قلعه‌ئی بنا نهاد که بنام اسکندریه کاپیسا شهرت یافت. در جبل السراج یک باب مکتب ابتدائی دائر بوده و نیز یکنفر نماینده در شواری ملی از طرف اهالی آنجا انتخاب و فرستاده میشود.

جبه: قریه‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه سرپل در علاقه بلخاب مربوط حکومت درجه اول سنگچارک در حکومتکلان شیرغان ولایت مزار شریف که موقعیت آن بین خط ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جبه: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شهر قندهار واقع و بخط ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جبهه‌دار: قریه‌ایست که بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خوگیانی در حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار کائن و بخط طول البلد مشرقی ۲۶ درجه - ۵ دقیقه و خط عرض البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵ ثانیه واقعست.

جتی: موضع چاه‌داریست که بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال غرب شاه‌کرم در علاقه شورا بک مربوط ولایت قندهار کائن و بخط ۶۵ درجه - ۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۲۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

ججی: کوهی است در علاقه شین دند مربوط کلان غوریان ولایت هرات که بین ۶۲ درجه -

۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جدان: قریه ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال غرب نیک متصل بند امیر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جدران: حکومت‌ایست درجه (۳) مربوط ولایت جنوبی دارای زمین کوهستانی و بلند که اکثر حصه‌های آن خاک زراعتی و حاصلخیز داشته و در سال دو فصل حاصل میدهد اما بعضی نقاط آن دشت لامزروع میباشد هوای آن در تابستان گرم و در زمستان سرد و در بهار و خزان معتدل میباشد برف باری آن در زمستان خیلی شدید بوده و در بهار که باران می‌بارد برفها را ذوب نموده و آب آن از دره‌ها سرازیر میشود. نباتات این منطقه عبارة از گندم، جو، جواری، ماش، مشنگ، شالی، سبزیجات رشقه و غیره میباشد در باغهای آن سیب، زردآلو، چهارمغز، شفتالو، توت، انگور، زیاد است درختهای بی میوه بید، سفیدار نیز فراوان است.

جدران از حیث اینکه کوهستانی است کوهای بلندو حاصل خیزی دارد که برف دائمی نیز در کوهای آن دیده میشود و بر علاوه جنگلات انبوه از قبیل ارچه، جلغوزه، نشتر، بلوط، زیاد پیدا میشود که مردمان آن علی العموم تجارت چوب را مینمایند. حیوانات اهلی آن عبارت از اسپ، قاطر، خر، بز، گوسفند، گاو، بوده و حیوانات وحشی آن، آهو، خرگوش میباشد گاهی پلنگ هم درکوهای آن دیده شده است. ذخایر سنگ ریشه (سبست) در جدران پیدایش داردکه به سبب قلت مقدار ذخایر آن (طبق تحقیقات متخصصین معدن) مورد توجه واقع نگردیده است. ارتفاع جدران از سطح بحر تخمین ۳۷۲۵ متر بوده و یکنفر وکیل از طرف اهالی جدران بشورای ملی فرستاده میشود.

جر: موضعی است بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بخط طول البلد مشرقی ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه واقع میباشد.

جربشی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر که در شمال غرب حکومت درجه ۴ چاه آب مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جرس: قریه‌ایست که بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف

حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف کائن و بخط طول البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جرسر: کوهی است که در شمال شرق قلعه حمیدخان بارتفاع تخمین ۱۸۳۲ متر در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جرغان: قریه‌ایست بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در غرب تکزار در علاقه سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بخط طول‌البلد مشرقی ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه واقع شده است.

جرقلعه: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه در علاقه سرپل متصل نهر تگاب خواجه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بخط ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جرک: دندابیست که بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه قلندر نادر در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک کائن و بخط ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

جرگ: قریه‌ایست که بفاصله ۷۶ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه واقع و بخط ۶۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جرم: قریه ایست بمرکز حکومت درجه ۲ جرم متصل سرک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱ ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد.

جرم: حکومت درجه ۲ مربوط حکومت اعلی بدخشان بوده بین خط ۷۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است و بارتفاع تخمین (۱۵۳۹) متر از سطح بحر واقع و از فیض آباد مرکز حکومت اعلی بدخشان تقریباً ۳۹،۵ کیلومتر و از کابل (۷۹۷) کیلومتر مسافه دارد، حدود آن از طرف شمال و یک قسمت شرق به علاقه داری درجه ۳ بهارک و از سمت شرق بحکومت درجه ۳ اشکاشم و از حصه غرب

بحکومت درجه ۳کشم و از ناحیه جنوب شرق به علاقه داری درجه ۲ زیباک و از سمت جنوب به علاقه داری درجه ۳کران و منجان محدود میباشد حکومت جرم حاوی دو علاقه داری درجه ۳که بنام‌های علاقه داری بهارک و علاقه داری کران و منجان موسوم است میباشد، قریه‌های مربوط جرم عبارةست از: مرکز جرم خاش دره، یمگان فرغا میرو، کهیب، کتیب، لاریب، خوستک، دره بزرگ، جوخوان حضرت سعید، یرغسک، روشنگان، غرمی سینه، سوچ ریباب، جنگ بالاچنک پایان،خرنداب، دشتک، ده سنگان، اصل جرم، حصارک، قلعه گنبد، نوجرم، سرحوض، دو باب، مکتب ابتدائی یکی در مرکز حکومتی جرم و دیگری در قریه (شهران خاش) مربوط جرم تاسیس گردیده که اطفال دران تربیه میشوند در جرم مزارات متعددی وجود دارد که مشهور آن‌ها مزار خواجه ابدال در پایان شهر جرم، مزار خواجه انان در موضع سرپل سوچ، مزار شاه ناصر خسرو در قریه حضرت سعید، مزار چهل تن درکوه هزاره، مزار حضرت خلیفه خان در مرکز جرم، مزار خواجه قوام الدین در بهارک، مزار خواجه حمیدالدین حریری که یکعالم متبحر در علم عقائد میباشند در قریه سرغیلان، مزار سید فقیر الله پسر حضرت میر غیاث الدین در مرکز جرم، قدم جای میر سید علی همدائی در جرم میباشد. منطقهٔ جرم تماماً کوهستانی بوده و اراضی هموار آن نسبتاً کمتر است چون از سه طرف بین دره‌های وردوج، زردیو و سرغیلان که دو طرف دریای کوکچه واقعست احاطه شده شامل چندین قراء دیگر و یمکقدار اراضی زراعتی است که اراضی مذکور اوسط بوده آنقدر حاصل خیز نمیباشد، هوای آن در زمستان سرد نبوده در تابستان نیز زیاد گرم نیست در جاهای سردسیر و منطقه‌های کوهی ضخامت طبقه برف باندازه نیم متر تخمین شده تا اواخر جوزا برف آن ذوب نمیگردد از حمل تا ثور موقع باریدن باران است هوای جرم چون مناسب و خوشگوار است، هر نوع طیور از قبیل بلبل، کبک، کبک زری، کبوتر خانگی و وحشی، مرغ آبی، سیسی، باز، باشه، گرگس، عقاب، زاغ، بوم وجود دارد خاصتا از حیث بلبل‌های هزارداستان این وادی خرم مشهور است. پیدا وار زراعتی آن عبارة از گندم، جو، شالی، برنج لک، ارزن، زغر، جواری، مشنگ، باقلی، پیاز، کچالو، بادنجان، بادرنگ و خربوزه میباشد، تریاک نیز در سابق کاشته می‌شد ولی پس از اینکه صادرات آن ممنوع قرار داده شد کشت آن هم منع گردید. باغ و جنگل درین‌جا کمتر دیده میشود با آنهم اهالی که غالباً دهقان و مالدار بوده برای احداث باغها ذوق دارند اشجار مثمر و غیر مثمر از قبیل: توت، زردآلو، سیب، ناک، گیلاس، بادام، شفتالو، چارمغز، انگور، بید، چنار و غیره در بعضی جاها تربیه میشود و از گلها گل گلاب و پتونی و بعضاً نباتات طبی نیز پیدایش دارد صنائع

دستی اهالی عبارة از برک بدخشی جراب پشمی و نخی و بنیان پشمی، گلیم و غیره است که عموماً، بذریعه نسوان صورت میگیرد. حنوانات اهلی آن عباره از اسپ، گاو، گوسفند و بز بوده حیوانات وحشی آن از قبیل: آهو، بزکوهی، روباه، خرگوش، شغال، گرگ، پلنگ، خرس، خفک، سیاه‌گوش و خشگاو است. دو سلسله کوهای مشهوریکه در شرق و غرب منطقه جرم واقع و از کوه هندوکش و کوه زیباک منشعب گردیده بنامهای کوه دره وردوج، کوه زردیو، کوه سرغیلام، کوه سرخ، کوه کسانک، کوه کرگسی، کوه پیازی، کوه چهل تن، کوه کهیب، کوه ختک‌ها و کوه خنجان یاد میشود ارتفاع کوهای مذکور از سطح پامیرات پست و از دیگر حصص ولایت قطغن بلندتر میباشد، در علاقه کران مربوط جرم یکمعدن سنگ لاجورد و چندین معادن خاک سفید، خاک سرخ، خاک سیاه که کارآمد تعمیر میباشد موجود است و معدن یکنوع سنگ دیگر در قریه آستانه که به (حضرت سعید) شهرت دارد کشف شده و از آن تسبیح و بعضاً مهرهای کارآمد ساخته میشود. در جرم چندین دریا وجود دارد که مشهور آنها (کوکچه) میباشد این دریا از کوتل انجمن مربوط کران و منجان و چندین دره‌ها و آبهای ذوب شدۀ برف که از کوهای مجاور سرازیر میشود سرچشمه گرفته بطرف قریه سفید و بهارک جریان میابد. اما نظر به عمیق بودن در جرم از ان استفاده نشده صرف در حصه دشت قلعه مربوط ینگی قلعه اراضی قلیلی را آبیاری نموده سپس بدریای آمو میریزد و طول این دریا الی دشت قلعه که محل انصباب آن بدریای آمو است تقریباً (۲۹۰) کیلومتر است، دریای وردوج نیز که از حصه سنگلیج مربوط زیباک منبع گرفته از آنجا بطرف دودوج و بهارک میرود کذا دریای دیگری که موسوم بدریای سر غیلام است از کوتل آغرده که در شرق جرم وقوع یافته منبع گرفته بطرف بهارک جاری میگردد. این دو دریای اخیر الذکر اندک اراضی را در ساحل خود سیراب نموده بعداً بدریای کوکچه داخل میشود. سرک عمومی و موتررو اینمنطقه همان سر کیست که از مرکز جرم الی سرک داخله حکومت اعلی بدخشان تمدید و وصل گردیده علاوه بران چندین راهای خصوصی موجود است که علاقه جرم را با قریه‌های مربوط و حکومات مجاور آن اتصال می‌بخشد. از طرف اهالی جرم یکنفر وکیل نیز انتخاب و به مجلس شورای ملی فرستاده میشود.

جزغره: دریائیست که بفاصله ۸۲،۵ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط حکومتکلان غوریان متعلق ولایت هرات وقوعداشته و بین خط ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جسر: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شرق گرشک در علاقه نهر سراج مربوط

حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جعفرخیل (سرکی قلعه): قلعه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه رسول خان متصل سرک در علاقه کامرانی مربوط حکومتکلان کتواز حکومت اعلی غزنی موقعیت داشته و بخط ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جعفرقلی: قلعه‌ایست که بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه نو متصل نهر آب شور مه در علاقهٔ بادغیسات مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۳ درجه ۱۶ دقیقه و ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جعفر کوتل: کوتلی است بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه رسول خان مربوط حکومتکلان کتواز حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جغتو: منطقه جغتو در تشکیلات اداری حکومت درجه ۳ مربوط حکومت اعلی غزنی میباشد حدود اربعه آن از طرف شمال متصل است به (جغتوی) وردک و (دایمیرداد) وردک، و طرف جنوب آن حکومت درجه ۳ قره باغ، طرف جنوب شرق آن علاقه داری واغظ طرف جنوب غرب آن علاقه داری درجه اول مالستان وقوعدارد. طرف شمال آن حکومتکلان دایزنگی و طرف شمال شرق آن علاقه داری خواجه عمری واقعست. از سمت شرق بحکومت اعلی غزنی، و از طرف مغرب ملحق است به قریه جات (قرناله) بهسود و (کوره له) بهسود و (داله کندی) مالستان. فاصله آن از مرکز حکومت اعلی غزنی تقریباً (۲۷) کیلومتر می‌آید. کوهای بزرگ و کوچک بشکل متوازی از شرق بغرب و از شمال بجنوب، دره‌های این منطقه را از هم مجزا ساخته و به هفت دره منقسم کرده است. زمین آن ناهموار بوده ولی حاصل خیز است. آب و هوای آن در زمستان سرد و در تابستان معتدل میباشد. زراعت آن عبارت از گندم، جو، جواری، باقلا، شرشم، تربک، شبدر، و غیره بوده و اهالی به تربیه گوسفند و بز وگاو توجه دارند و از روغن و پشم آن استفاده میکنند. از نباتات طبی، بوی مادران، کرم بته، زیره، بارتنگ، گربه خورک و غیره در کوهای آن می‌روید، از حیوانات اهلی اسپ، گاو، بز، گوسفند، مرکب و از طیور اهلی مرغ خانگی و کبوتر زیاد است. از حیوانات وحشی آهو، روبا، گرگ و خرگوش پیدا میشود و طیور وحشی آن مرغابی، کبک، قازه، بودنه و غیره است. کوها درین منطقه از شرق

بغرب و از شمال بجنوب امتداد یافته، سلسله کوهای که از شرق بغرب رفته است از کوه‌های مالستان و بهسود جدا شده در بعضی جاها بصورت متوازی و در برخی حصص بصورت غیر متوازی واقع بوده و در حصه شهر غزنی خاتمه می‌پذیرد و کوهای که از طرف جنوب بطرف شمال امتداد یافته سلسله کوه (گل کوه) را با (کوه بابا) وصل میکند این کوه دارای معادن آهن، مس و سرب بوده و هم سنگ مرمر در آن وجود دارد. درین منطقه دریای بزرگی وجود نداشته و زراعت آن از آب چشمه سارها آبیاری میگردد. در خود این علاقه بنا بر این که کوهستانی است سرک عمومی امتداد نیافته، مگر دو سرک موتر رو ازحصه غزنی جدا شده، یکی آن از دره (قیاق) و (جرم تو) و (سراب) عبور نموده به (ناور) منتهی میگردد، و دیگر آن بدره (گل بوری) امتداد میابد. یک مکتب ابتدائی بنام مکتب جغتو درین جا تاسیس یافته است که اطفال دران مشغول تحصیل میباشند. دره‌های مشهور این منطقه عبارة است از دره قیاق، دره جرم تو، دره سر آب، دره ناور، دره علو دانی دره قریه یوسف، دره گل بوری. وجه تسمیه جغتو قرار روایت اهالی آن این است که در ایام قدیم یکی از سر کردگان این منطقه بر سر خود جغه می‌زد و مردم آن جا شخص جغه دار و یا (جغه بسر) را (جغه تو) یاد میکنند، مثلاً شخص کلاه دار را (کلاه تو) میگویند، رئیس خود را نیز که جغه دار بود (جغه تو) یاد میکردند، و بدان سبب این منطقه بنام منطقه (جغه دار) و یا (جعه تو) مسمی گردیده است. دره (قیاق) بین دو کوه تقریباً در (۹) کیلومتری شهر غزنی واقع بوده و کوه‌های دو طرفه آن از مشرق بطرف مغرب بصورت متوازی امتداد یافته و بکوه دره (جرم تو) وصل میشود. دره (جرم تو) متصل بجنوب غرب دره (قیاق) بوده و کوهای مذکور از شمال غرب بجنوب غرب بصورت متوازی ممتد است. طول این دره که از دره (قیاق) شروع و بدره کوتل (کبک پران) ختم میشود تقریباً ۶/۵ کیلومتر می‌آید، وجه تسمیه آن طبق روایت اهالی آن چنین است که چون شخص کلان و مالک این حصه لباس چرمه را دربر میکرد مردم آن را (چرمه تو) میگفتند و بدان سبب این منطقه بنام دره (چرمه تو) مسمی شده و بمرور زمان (چ) آن به (ج) تبدیل و (ه) آن حذف گردیده و اکنون آن را (جرم تو) می‌گویند. درین حصه گنبدی بنام گنبد (بیگم) وجود دارد و مردم می‌گویند در زمان سلطان محمود غزنوی، روزی شخص سلطان‌از این دره می‌گذشت، و خیلی تشنه و خسته شده بود، در کنار این چشمه زنی را دید که مشغول رخت شوئی بود، و از وی آب خواست تا رفع عطش نماید زن جامی را در دست داشت بدون اعتنا در آب فرو برده و از آب گل آلوده به سلطان پیش کرد ـ سلطان آب را نگرفته و گفت قدری آب پاک بده، بار دیگر زن مذکور آب گل آلود بسلطان

تقدیم کرد، این مرتبه نیز سلطان آب را مسترد نموده گفت از چشمه، آب پاک بیار نه آب گل آلود ـ این مرتبه زن مذکور آب پاک آورده و به بسیار احترام بسلطان تقدیم کرد و گفت: چون شما خیلی مانده و خسته بودید و از سیمای شما خستگی هویدا بود، اگر من بمجرد رسیدن شما آب می‌دادم احتمال مریضی میرفت، لذا اهمال کردم تا کمی خستگی رفع گردد ـ اینک که اندکی استراحت نمودید آب نوش فرمائید. سلطان را سخن وی خوش آمد و هدایت داد تا مبلغی و یک اندازه زمین بوی اعطا شود و هم بعد از مرگ بقبر وی گنبدی بنا کنند. امر سلطان عملی شد و گنبد مذکور بنام گنبد (بیگم) معروف گردید. دره (سرآب) از جمله وسیع‌ترین دره‌های جغتو بحساب رفته و سلسله کوهای خورد و بزرگ اطراف آنرا بصورت غیر منظم احاطه کرده است و کوه (گل کوه) در سمت جنوب غربی آن واقعست، طول این دره از شمال بجنوب تقریباً (۸۱) کیلومتر و عرض آن از شمال بغرب تقریباً نیم کیلومتر می‌آید. این دره دارای چشمه سارهای زیاد بوده و آب وافری از هر گوشه و کنار آن جاریست، زراعت آن عموماً در دامنه (دره گل کوه) بعمل آمده و از للمی آن حاصل خوبی میگیرند فاصله آن از مرکز حکومت تخمین ۱۴ کیلومتر است و بدان سبب سرآب گفته میشود که آب از این منطقه بجانب شهر غزنی می‌آید. دره ناور، بطرف غرب منطقه سرآب واقع گردیده و طول آن از جنوب بشمال تقریباً ۵۵ کیلومتر میباشد و از دامنه گل کوه شروع گردیده و بسلسله کوه بابا ختم میگردد و عرض آن تخمین ۱۵ کیلومتر می‌آید و از چهارطرف کوهای خورد و بزرگ آن را احاطه کرده سطح آن مرتفع است، آب و هوای آن در زمستان خیلی سرد و در تابستان گوارا است زمین این منطقه جبه زار بوده و در اوایل بهار تمام این منطقه را آب فرا می‌گیرد و شکل یک جهیل را اختیار میکند و جز چار اطراف دامنه کوه مابقی تماماً پر آب میشود و تا ماه ثور آب آن دوام مینماید. این منطقه کاملاً علف زار بوده و چراگاه خوبی برای مواشی است، و مالداران زیاد کوچی جهت چرای مواشی خویش به این جا رجوع میکنند. طیور وحشی زیادی جهت شکار دارد، می‌گویند در قدیم شهزادگان خراسان برای شکار درین جا می‌آمدند و آثار و علایم زیاد قدیمه در آنجا یافت میشود، شاید این حصه را (ناور) ازان گویند که تالاب بوده و موقعیت شکار دارد (دره علودانی) از حصه جنوب شرقی دره (ناور) بصورت نیم دایره و یا قوسی شکل جانب جغتوی وردک امتداد دارد و در همین حدود یک دره خیلی باریک بصورت یک شاخه ازین دره جدا شده و بطرف شمال تا حصه (دایمیرداد) وردک پیش میرود وجه تسمیه آن قراریکه اهالی روایت میکنند این است چون در زمان قدیم اسم رئیس این دره (علاو الدین) بود لذا دره مذکور بنام (علاوالدانی) یعنی جای

علاو الدین یاد میشد. طول آن از جنوب بشمال شرق تقریباً ۱۴ کیلومتر میباشد. دره (قریه یوسف) از شمال جغتوی وردک شروع شده و طرف جنوب تا منطقه دره سر آب امتداد میابد و بدو طرف آن کوه‌های خورد و بزرگ بصورت متوازی واقع شده است، طول این دره تقریباً ۸ کیلومتر و عرض آن ¼ کیلومتر تخمین شده. دره (گل بوری) بفاصله تقریباً ۴ کیلومتر از طرف غرب شهر غزنی شروع شده و بطول تقریباً ۱۶ کیلومتر بکوهای سرآب ختم میگردد و عرض آن ¼ کیلومتر است. جغتو دارای یک علاقه داری که باسم واعظ شهرت داشت بود ولی در نصف اول ۱۳۳۴ علاقه داری مذکور در اثر صوابدید وزارت داخله لغو شد. در جغتو یک باب مکتب ابتدائی مسمی به مکتب ابتدائی قیاق و یک مکتب دهاتی نیز درین منطقه دایر است. همچنین از طرف اهالی جغتو یکنفر وکیل به شورای ملی فرستاده میشود.

جغتو: علاقه داری است درجه ۲ در حکومت درجه ۲ وردک از متعلقات حکومتکلان لوگر که مربوط ولایت کابل میباشد حدود آن قرار ذیل است:

طرف شرق آن علاقه داری چرخ، غرب آن حوزه حکومتکلان دایزنگی، شمال شرق آن سید آباد، جنوب آن علاقه داری خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی میباشد. جغتو بکنار راست جاده عمومی که از کابل به غزنی میرود موقعیت دارد.

جفت سرد: قریه‌ایست که در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک واقع بوده و بین خط ۶۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جفت سرد محمد اکبر: دندابیست که در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۵ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جگدلک: قریه‌ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب حکومت درجه ۴ سر و بی مربوط ولایت کابل که بخط ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلاد: قریه‌ایست که بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب خوگیانی در علاقه ارغستان (مربوط ولایت قندهار) واقع و بخط ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلال: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قدهار

کائن و بین خط ۶۶ درجه – ۲۷ دقیقه – ۵۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه – ۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

جلال آباد: مرکز ولایت مشرقی که از کابل به مسافه تقریباً (۱۸۲) کیلومتر بر سر راه کابل و پشاور بکنار دریای بهسور که آن را دریای کابل هم می‌نامند واقع و بین خط ۷۰ درجه – ۲۷ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۲۶ دقیقه – ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد و از مواضع زیبای شتائیه افغانستان بشمار میرود منطقه ئیست که در موسم زمستان سرسبز بوده برف گیر نمیباشد آب و هوای آن در تابستان بسیار گرم و در زمستان معتدل و خوش گوار است ندراً یخ بندی خفیفی هم بمشاهده میرسد در زمستان بادهای سرد و در تابستان بادهای گرم از سمت جنوب و مغرب از دامنه کوه سفید برخواسته و از اراضی شنزار و میادین خشک و لا مزروع جبهه جنوب و جنوب غربی گذشته ریگ‌های زیادی را بهر طرف منتشر می‌گرداند و ازین لحاظ که میدانهای وسیع و بی آب در حواشی و متصل این وادی واقعست سموم جنوب غربی تا جلال آباد نمیرسد. در تابستان باران ندارد زمستان و اوائل بهار موسم بارانی است. چون سطح جلال آباد پست بوده آب‌های رود بار کابل و معاونین آن از قبیل آبهای غوربند، پنجشیر، لوگر، تگاب، الیشنگ، الینگار سرخاب، کنر و غیره به این منطقه واصل میشود و از آبهای فراوان و دائمی رودخانه‌های متذکره استفاده میشود. اراضی جلال آباد از حاصل خیزترین و معمورترین علاقه‌های افغانستان بشمار رفته سالانه بمقدار زیادی غله باب خصوصاً برنج باریک و لک گر، شکر (یکنوع گرمیده است نه پوره) به پیمانه وسیع از ین منطقه به کابل و دیگر مناطق مملکت صادر میشود و اراضی جلال آباد دو فصل حاصل میدهد در زمستان هم نباتات از نشو و نمای خود باز نمی‌ماند به این سبب در جلال آباد باغ‌های مشهوریکه از حیث قشنگی و سرسبزی نظیر ندارد احداث گردیده درختان سرو و غیره اشجار مثمر و غیر مثمر مخصوص مناطق گرم سیر رونق و زیبائی منطقه را دو بالا گردانیده است هر رقم میوه مثل نارنج، مالته، مته، سنتره، لیمو، خرما، و غیره بر علاوه برنج، نیشکر و پنبه از حاصلات عمده این منطقه بشمار میرود.

شهر قدیم جلال آباد دارای فصیل بوده خانه‌های داخلی آن غالباً دو منزله و از خشت و گل بصورت خامه آباد گردیده است کوچه‌های آن بی انتظام مانند شهر کهنه کابل و آبادی‌های شهر توسط دو سرک و بازار که یکدیگر را عموداً قطع مینماید به چهار حصه تقسیم و انجام هر یک بازارهای مذکور بیکی از چهار دروازه فصیل متهی میشود طرف شمال را دروازه بهسود، جنوب

را درروازه هده، شرق را دروازه پشاوری و مغرب را دروازه کابلی می‌نامند در خارج شهر به سه طرف شرق، شمال، و غرب باغ‌های متعدد و عمارات دولتی که در بین باغها تعمیر گردیده جالب دقت است که از جمله باغ کوکب و باغ سراج العمارت و باغ شاهی مشهور است بر علاوه آن اساس یک شهر جدیدی بطرف غرب شهر (یعنی خارج دروازه) کابلی زیر نظر است.

شهر قدیم آن بین دیوارهای محصور و تجار و کسبه در داخل شهر اند در خارج شهر عمارات باغ‌ها، بستانها و جاهای تفریح قرار گرفته است که برای تماشا خیلی موزون میباشد. در جلال آباد یک هوتل عصری بنا یافته بود تا مسافرین در آنجا راحت نماید لکن اخیراً بکثرت و ازدحام مراجعین ایجاب نموده که یک هوتل وسیعتر مجهزتری تحت تعمیر گرفته شود اکنون کار آن جاری و نزدیک بختم است. برای تفریح شهر جلال آباد و اطراف آن از قبیل لغمان، سرخرود، کامه بهسود و غیره از اوائل ماه عقرب اواخر حوت بهترین و خوشترین موقعی بوده اشجار سرسبز، گلها، ریاحین در آنجا بوفرت تربیه میگردد. چیزیکه برای تماشا بیشتر موزون است آثار تاریخی هده در بیست کیلومتری جلال آباد است که تمدن قدیم بودائی را در آنجا نمایندگی میکند، در جلال آباد از نماینده‌های خارجی تنها قونسلگری دولتین پاکستان و هندوستان موجود میباشد، مسافرینیکه از جلال آباد قصد سفر کابل را مینمایند نخستین منزل و هوتلیکه دران استراحت کنند یا شب بگذرانند باغ نمله بود. در سابق نمله بین معبر عمومی سابق کابل و جلال آباد واقع بود باغ نمله در ۳۶کیلومتری جلال آباد بطرف کابل واقعست درین باغ نیز هوتلی با لوازم بنا یافته بود موقعیت جغرافیائی جلال آباد بین ۷۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد و از سطح بحر تقریباً (۶۰۰) متر ارتفاع دارد. در جلال آباد یک باب مکتب لیسه بنام لیسه تنکرهار در مرکز و یک باب مکتب مسلکی بنام (نجم المدارس) مشرقی دائر است. شهر جلال آباد یک نفر وکیل به شورای ملی می‌فرستد مرقد امیر حبیب الله خان شهید در شهر جلال آباد واقعست باغ سراج العمارت که در حین انقلاب داخلی ۱۳۰۷ شمسی به دست اشرار آتش زده شد تنها اسکلت آن باقی مانده است. به دو طرف راهیکه از جلال آباد بطرف پای تخت میرود درخت‌های بلند سرو غرس شده و جاده را از شعاع گرم آفتاب محافظه مینماید جلال آباد چندین بار خراب و دوباره آباد شده است. اصلاً جلال آباد از طرف بابر شاه بنا یافته اما جلال آباد کنونی در زمان اکبر شاهنشاه هند تعمیر گردید و اسم جلال الدین را بخود گرفت (سال ۱۵۰۷). در سال ۱۸۳۴ از طرق اعلیحضرت امیر دوست محمد خان اشغال گردید بعد ازان در جنگ اول افغان و انگلیس

صدمه دید و در جنگ دوم انگلیس و افغان از طرف قوای انگلیس اشغال شد در سال ۱۸۴۲ زلزله شدید نیمه زیاد آن را خراب و تباه ساخت از زمان تعمیر مجدد تا امروز خیلی کم تغییر شکل داده است امیر حبیب الله خان شهید به شتائیه جلال آباد علاقه‌مندی زیادی داشته اخیراً مواسم زمستان را در جلال آباد سپری می‌ساخت لکن بعد از مرگ امیر حبیب الله خان جلال آباد نیز اهمیت سابق خود را از دست داد. جلال آباد نه تنها به تجارت ترانزیت شهرت دارد بلکه از مواد زراعتی اطراف آن صدها تن میوه خشک بادام، سنتره، مالنه، نارنج، لیمو و غیره به دیگر شهرهای افغانستان خصوصاً کابل صادر میشود. اهالی مرکز کابل از برنج جلال آباد استفاده زیاد میکند صنائع دستی آن حتی به هرات و میمنه نیز میرسد در بین صنائع دستی خصوصاً لنگی آن که از نخ و ابریشم ساخته میشود خیلی شهرت دارد و هم چنین کارهای دستی خیلی نازک آن از سنگ‌های نیمه قیمتی و چوب نیز مقام بلندی را دارا میباشد استاسیون برق آبی که قوه آن (۳۰) کیلوات میباشد درین شهر موجود است تعمیر فابریکه قند سازی آغاز گردیده است که عنقریب تولید شکر شروع خواهد گردید به سمت جنوب شهر دشت ریگزاری واقعست که بنام «ریگ شاه مردخان» معروف میباشد، این ریگ بسیار میده و سرمه ریگ میباشد، در انتهای این ریگزار مخزن آب نیز احداث شده و چشمه آب و درختی چند نیز در آنجا قرار گرفته است. بطرف شمال غرب شهر نیزاری واقع شده که طبعاً منشاء ملاریا و جایگاه شغال‌ها میباشد و صحت عامه را تحت تأثیر می‌گیرد. اراضی هموار جلال آباد دارای آب و هوای تحت منطقه حاره بوده هوای مرطوب‌تری دارد. درجه حرارت در تابستان تا ۴۵ درجه سانتی گراد و در زمستان در حدود ۲۰ درجه میباشد. هوای این منطقه از بادهای مرطوب و بحری که از هند می‌وزد تا حدی مرطوب میگردد و امکانات توسعه زرع نباتات منطقه حاره (لیمو، مالته، مته) را زیادتر میسازد حصص شرقی جلال آباد میدان وسیع و لا مزروع است. که ارتفاع وسطی آن ۶۰۰ متر میباشد بطرف غرب ارتفاع بیشتر میشود و دارای نقاط سبز و خرم است از قبیل نمله فتح آباد، سرخ پل و غیره. هر قدر بطرف شمال مشرق شهر برویم ارتفاع زیادتر میشود وضعیت جغرافیائی شکل کوهستانی را می‌گیرد و نیز هر قدر بلند برویم آثار جنگلات طبیعی زیاد میشود. حصص مرتفع گرد و نواح جلال آباد مثل چپریار، ماماخیل، خوگیانی، کنرها آب و هوای سردتری دارند، در چیر یار و کجه خوگیانی و ماماخیل درخت توت فراوان و تربیه کرم پیله معمول است.

جلال آباد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق غان مربوط ولایت مزار

شریف متصل سرکیکه بطرف شبرغان میرود واقع شده و بین خط ۶۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جلال تنگی: شیلهٔ آب است که بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق قریه گذر بام در علاقه غورات مربوط ولایت هرات وقوع یافته و آب آن بدریای‌تر بولک میریزد. موقعیت این شیله بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جلال خان ناور: دندابیست که بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگی در علاقه گرم سیر گرشک مربوط حکومت اعلی گرشک کائن و بین خط ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جلال خیل: موضعی است در علاقه سلیمان خیل مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جلال زئی: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قریه جانی خیل مربوط حکومت درجه اول کتواز از ملحقات حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

جلال زئی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خدر خیل در علاقه سلیمان خیل مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بخط ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

جلاله: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قریه اسمار بین سرک و دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که موقعیت آن بین خط ۷۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جلجل: موضع چاه‌داری است که بفاصله ۴۶ کیلومتر در جنوب غرب سالیان کاریز در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک وقوعداشته و موقعیت آن بین خط ۶۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۲۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جلجی: قریه‌ایست که بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلجی ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط طول البلد مشرقی ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض البلد شمالی ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جلجی ثالث: قریه ایست بفاصله ۱۰ کیلومتردر جنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد.

جدک: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلات غلزائی در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک متعلق حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین خط ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

و از سطح بحر تخمین ۱۴۷۲ متر ارتفاع دارد. در زمستان هوای معتدل دارد و برف باری زیاد واقع میشود لکن در تابستان هوای آن خیلی گرم است. حبوب این منطقه عبارت از گندم، جو، جواری میباشد میوه سر درختی آن انگور و بادام است و بعضاً توت هم تربیه میشود. جز بادام دیگر میوه جات آن صادرات ندارد حیوانات اهلی عبارة از بز، گوسفند، اسپ، گاو، خر میباشد. آهو نیز در کوهای آن زیاد بوده و شکار میشود. اهالی تماماً زراعت پیشه و مالدارند صنعت درین جا رواج ندارد. زراعت جلدک غالباً ذریعه کاریز و آب چشمه سار آبیاری میشود. رود ترنک که ازین منطقه میگذرد در بهار آب فراوان داشته اما در تابستان خشک میشود. پیداوار آب و هوای جلدک عیناً شبیه به ترنک میباشد.

جلد خان: کوهی است که در جنوب غرب قلعه غلزائی بارتفاع تخمین ۱۷۳۳ متر مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بین خط ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلریز: علاقه داریست درجه ۳ که بفاصله ۶۳ کیلومتر در غرب کابل در حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل کائن و بخط ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

طول علاقه داری شرقاً و غرباً ۹ کیلومتر و عرض آن را شمالاً و جنوباً سه کیلومتر تخمین نموده‌اند. زمین آن بعضاً کوهستانی و قسمتی هموار است که زراعت در همین حصه‌ها کرده میشود خاک آن حاصل خیز است.

کوهاو دریاها:

کوهیکه بنام البند یاد میشود در شرق جلریز واقع و از سلسله کوه پغمان جدا شده و بطرف غرب امتداد یافته است که به حصه کوتل اونی ملحق میشود دریاهائیکه ازین منطقه میگذرد مشهور برود سنگلاخ ورود سرچشمه است که از کوه پغمان منبع میگیرد پس ازینکه هرکدام آن این منطقه را جداگانه آبیاری مینماید در حصه زیرین قریه جلریز با هم یکجا شده بطرف کابل سرازیر میشود و زمین‌های چهار دهی کابل نیز از همین دریا آبیاری میشود.

نباتات و حیوانات:

نباتات زراعتی این منطقه گندم، جو، جواری، باقلی و دیگر حبوبات است اشجار مثمر آن عبارة از سیب، زرد الو، توت، چهار مغز میباشد. اشجار غیر مثمر مانند بید و چنار نیز بکثرت پیدا میشود حیوانات اهلی آن عبارة از گوسفند، بز، گاو، خر، اسپ، اشتر میباشد مرغ و کبوتر خانگی نیز زیاد است در جلریز یک معدن ابرک در حصه تکانه سفلی کشف شده که از چندیست بکار افتاده و از ان استفاده میشود.

جلک: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در غرب قلعه کرخ مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جلگه: دریای کوچکی است که بفاصله ۱۱۵ کیلومتر در شمال غرب اندر که بدریای غزنی میریزد مربوط ولایت کابل بوده موقعیت آن بین خط ۶۸ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جلگه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال غرب چاه آب متصل سرک در علاقه ینگی قلعه در حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جلگه: چشمه‌ایست که بفاصلهٔ ۵،۵ کیلومتر در غرب قلعه آق کپروک مربوط حکومت درجه ۳ کشنده در علاقه بلخ ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جلگه: دریائیست که بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر در شمال غرب حکومت درجه ۴ چاه آب در علاقه حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن و بدریای آمو میریزد، محل وقع آن بین خط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقي و خط ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جلگه قلعه: قلعه‌ایست که بفاصله ۷،۵کیلومتر در جنوب شهر هرات مربوط ولایت هرات کائن و بخط ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جلگه میرزا: قریه ایست بفاصله ۵،۵کیلومتر در جنوب غرب قریه آق گنبد در علاقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات ولایت هرات که بین خط ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۴دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع میباشد.

جلگه میرزا: موضعی است که بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه آق گنبد در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات واقع و بخط ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلمش: قریه‌ایست که بفاصله ۸،۵کیلومتر بطرف جنوب غرب گرداب متصل سرکولایت قطغن که بخط ۶۸ درجه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جل منگ قلعه: قریه‌ایست که بفاصله ۸کیلومتر در جنوب شرق سرزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلوگیر: پلی است که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلوگیر: قریه‌ایست که بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قریه دولت آباد نزدیک نهر رامگل تگاب در علاقه شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جلوگیرک: کوتلی است که بفاصله ۳۹کیلومتر در جنوب غرب آق گنبد در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات واقع و بین خط ۶۴ درجه -.۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جلوگیرک: دریائی است که بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شرق شهر خلیان مربوط کشک و قره تپه ولایت هرات که بدریای شور اریا میریزد و موقعیت آن بین خط ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸

ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۴ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جله ول: قریه‌ایست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در غرب فیض آباد متصل دریای کوکچه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۰ درجه – ۱۵ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه – ۱۱ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جمات چشمه: قریه‌ایست که بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال قریه چهارشنبه کوهستانی در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه کائن و بین خط ۶۳ درجه – ۵۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۴۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جمات گگ خی: موضعی ایست که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد کوهستانی مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی واقع و بخط ۹ درجه – ۵۱ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه – ۴ دقیقه – ۵۴ ثانیه عرض البلد شمالی کائن میباشد.

جمال آغاء: قریه و منطقه‌ئیست مرکز حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان، پیداوار زراعتی آن: توت اعلی، زرد آلو، سیب، ناک کمتر، تربوز، خربوزه، گندم، جو، جواری، باقلی، مشنگ، پنبه بوده مردم آن زراعت پیشه و اهل کسب تجاری، گلکاری میباشد انهار معروف آن، نهر محمود عراقی، نهر افغان بوده فاصلهٔ آن از چاریکار مرکز حکومت اعلی تخمین ۱۸ کیومتر بوده و یک باب مسجد جامع نیز در مرکز جمال آغه وجود دارد. آب و هوای آن مانند دیگر مناطق کوهستان از قبیل اشترگرام، محمود عراقی و غیر هم میباشد.

جمال خان: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق شاه جوی مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۷ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه – ۲۹ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جمال الدین کاریز: کاریزی است که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق گنبد سوریز در علاقه داری درجه اول پشت رود و زمینداور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۲ درجه – ۴۱ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه – ۲۰ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جمال زئی: قریه ایست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین خط طول البلد مشرقی ۶۶ درجه – ۳۶ دقیقه – ۵ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه – ۳۰ دقیقه – ۵۱ ثانیه موقعیت دارد.

جمال غازی: کوهی است در جنوب غرب قلعهٔ مندل بارتفاع تخمین ۱۸۸۴متر در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات واقع که بخط ۶۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جمال غازی: موضع چاه داریست که بفاصله ۴۰کیلومتر در جنوب غرب اوکل مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جمبران: قریه ایست بفاصلهٔ ۲۱کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ شین دند مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی وقوع دارد.

جمبه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه ادین خیل در علاقه قیصر خیل متعلق حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بخط ۶۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جمجمه: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب جانی خیل در حکومت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض البلد شمالی واقع گردیده است.

جمرج: قریه‌ایست بفاصله ۵۴کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم متصل سرک در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط طول البلد مشرقی ۷۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه کائن میباشد.

جمرود: قریه‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جمعه: قریه‌ایست که بفاصله ۲ کیلومتر در شمال شرق قریه علی مردان در علاقه صد مرده مربوط ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جمعه خان: قریه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جمعه قلعه: قلعه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قلعه دولت آباد در علاقه شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین خط ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جمعیت: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷ کیلومتر در غرب قریهٔ باره خیل متصل سرک در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جناور: قریه‌ایست که بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شرق قریه اوبه متصل سرکیکه بطرف شهر میرود مربوط ولایت هرات واقع بوده و بین خط ۶۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جنایکه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴ کیلومتر بطرف شرق شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و بین خط ۶۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - و ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جن دره: دره‌ایست که بفاصله ۳۹ کیلومتر در شرق سمنگان مربوط ولایت مزار شریف بین خط ۶۸ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جنده: قلعه‌ایست بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع و بخط ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جنده‌خان: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در شرق شهرهرات مربوط ولایت هرات متصل سرکیکه بطرف او به میرود واقع و بین خط ۶۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جن غغلی: شیله‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر بطرف شمال غرب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بخط ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جنگل: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین خط ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جنگلک: نهریست در جنوب غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که از گل کوه سرچشمه می‌گیرد.

جنگلک: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در شرق قلعه سیغان سرایک متصل آب سیغان مربوط حکومت اعلی پروان کاتن و بین خط ۶۷ درجه – ۴۳ دقیقه – ۱۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه – ۱۱ دقیقه – ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جنگلک: قریه‌ایست که در غرب کابل مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل واقع شده است منطقه خرم و شاداب و مزروع و مشجر میباشد که دریای کابل از حاشیه غربی آن می‌گذرد چون شرکت نساجی نظر به توسع فابریکات و تعمیرات و شعبات کار خود بیک قسمت زیاد ساختمان سامان شفالتو کلکین، دروازه، میز، چوکی و غیره ضرورت داشته و علاوتا به تهیه کانکریت و برای ترمیم موترهایش بیک ورکشاپ احتیاج داشته لهذا فابریکه در جنگلک نیز سال ۱۳۳۳ اساس گذاشته که حاوی شعبات ذیل میباشد.

۱ـ شعبه فلزسازی و ریخته گری ۲ـ نجاری و دستگاه اره کشی ۳ـ ورکشاب ترمیم موتر و بادی سازی ۴ـ ورکشاب ترمیم سامان ۵ـ دستگاه تهیه کانکریت. تعمیرات این فابریکه در هر شق از ۶۰ تا ۹۰ فیصد تکمیل گردیده و عنقریب برای استفاده بصورت مکمل آماده خواهد شد و علاوه بر آن یک تعمیر ترمیم موتر و تعمیر دفتر وهم اکمال تعمیر نیم کاره یک عمارت فابریکه صورت گرفته و دستگاه نجاری و ماشینهای مربوطه آن نصب و برای ترمیم پرزه جات فابریکه پل خمری و جبل السراج و تهیه کلکین و دروازه و موبل ضروریات نساجی بکار آغاز نموده است با تمکیل فابریکه جنگلک (۵۰۰) تا (۵۵۰) نفر دران داخل کار خواهند گردید و تولیدات شعبات کار مربوطه آن قرار ذیل تخمین میشود.

۱ـ تولیدات شعبه ریخته گری سالیانه (۷۰۰) تا (۸۰۰)تن چودن خواهد بود.

۲ ـ شعبه فلز سالیانه (۱۵۰۰) تن فلز را برای تهیه برزه جات و سامان تولید خواهد کرد.

۳ـ ورکشاب ترمیم موتر سالیانه قدرت ترمیم (۷۵۰) تا(۱۰۰۰) عراده جات مختلف را خواهد داشت.

۴ـ در شعبه نجاری دستگاه اره کشی تا(۸۰۰۰۰) متر مکعب چوب و دستگاه تجاری تا(۲۲۰۰) متر مکعب چوب را سالانه برای تکمیل سامان تولید خواهد نمود علاوه بران شعبه تجاری تا(۸۰۰) متر مکعب چوب فشار داده شده (شپرهوس) را تهیه خواهد کرد و در حال حاضر یک دستگاه تجاری بظرفیت (۲۲۵) قوه اسپ نصب و بکار شروع نموده است. هنوز

فابریکه جنگلک به پایه تکمیل نرسیده و در آینده قریب کارآن خاتمه خواهد یافت.

جنگل مرده: موضعی است که بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال قلعه مشک کوهستانی در حکومتکلان دایزنگی مربوط ولابت کابل واقع و بخط ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائی میباشد.

جنگلی: قریه‌است که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال قریه بوینقره (شولگره) متصل دره بلند بابه مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۲۶ درجه - ۲۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جنگو: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق مرکز حکومتکلان غوریان مربوط ولابت هرات واقع و بخط ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائی میباشد.

جنگی خیل: قریه‌است که بفاصله ۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب سرای خواجه نزدیک سرک در حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل واقع و بین بخط ۶۹ درجه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائی میباشد.

جنوبی: در تشکیلات اداری کشور عبارة از یک ولایت است که بنام «ولایت جنوبی» یاد میشود. مرکز این ولایت شهر گردیز میباشد که از مرکز شهر کابل بفاصله (۱۲۲) کیلومتر به سمت جنوب مملکت واقع شده و ذریعه یک سرک عمومی که درپای بالاحصار کابل از قسمت جنوبی شهر جدا گردیده است با کابل مرکز و پایتخت افغانستان اتصال دارد. (تحت عنوان افغانستان بماده «راه‌ها» رجوع شود)

صورت تشکیل:

ولایت جنوبی در حوزه خود حکومات و علاقه داری‌های ذیل را شامل است. بدین قرار:

الف: حکومات کلان:

۱ـ حکومتکلان ارگون.

۲ـ حکومتکلان خوست.

ب ـ حکومات درجه ۲

۱ـ حکومت درجه ۲ جاجی مستقیماً مربوط ولایت جنوبی

۲ـ حکومت درجه ۲ جانی خیل منگل مستقیماً مربوط ولایت جنوبی

ج ـ حکومات درجه ۳

۱ـ حکومت درجه ۳ سپره مربوط حکومتکلان ارگون.
۲ـ حکومت درجه ۳ تنی مربوط حکومتکلان خوست.
۳ـ حکومت درجه ۳ موسی خیل مربوط حکومتکلان خوست.
۴ـ حکومت درجه ۳ جدران مستقیماً مربوط ولایت.
۵ـ حکومت درجه ۳ چکمنی مستقیماً مربوط ولایت.
۶ـ حکومت درجه ۳ زرمت مستقیماً مربوط ولایت.
۷ـ حکومت درجه ۳ سید کرم مستقیماً مربوط ولایت.
دـ حکومات درجه ۴
۱ـ حکومت درجه ۴ ازرو مستقیماً مربوط ولایت.
۲ـ حکومت درجه ۴ جاجی مربوط حکومتکلان خوست.
هـ علاقه داری‌ها
الف: علاقه داری‌های درجه اول:
۱ـ علاقه داری درجه اول سروبی مربوط حکومتکلان ارگون.
۲ـ علاقه داری درجه اول برمل مربوط حکومتکلان ارگون.
۳ـ علاقه داری اول گیان مربوط حکومت درجه ۲ سپیره متعلق حکومتکلان ارگون.
۴ـ علاقه داری درجه اول سبری مربوط حکومتکلان خوست.
ب: علاقه داری‌های درجه ۲
۱ـ علاقه داری درجه ۲ ریروک مربوط حکومت درجه ۳ سپیره متعلق حکومتکلان ارگون.
۲ ـ علاقه داری درجه ۲ میر نادر شاه کوت مربوط حکومت درجه ۳ تنی متعلق حکومتکلان خوست.
۳ ـ علاقه درجه ۲تری زائی راسا مربوط حکومتکلان خوست.
۴ ـ علاقه داری درجه ۲ مندوزائی راسا مربوط حکومتکلان خوست.
۵ ـ علاقه داری درجه ۲ نیکه متعلق حکومت درجه ۳ جدران.
۶ ـ علاقه داری درجه ۲ دندپتان متعلق حکومت درجه ۳ چمکنی.
۷ ـ علاقه داری درجه ۲ متاخان مربوط حکومت درجه ۳ زرمت .
ج ـ علاقه داری‌های درجه ۳
۱ ـ علاقه داری درجه ۳گومل مربوط حکومتکلان ارگون.

۲ ـ علاقه داری درجه ۳ سر روضه مربوط حکومتکلان ارگون.

۳ ـ علاقه داری درجه ۳ گربز مربوط حکومت درجه ۳ تنی مربوط حکومتکلان خوست.

۴ـ علاقه داری درجه ۳ قلندر مربوط حکومت درجه ۳ موسی خیل متعلق حکومتکلان خوست.

۵ ـ علاقه داری درجه ۳ باک مربوط حکومت درجه ۴ جاجی میدان متعلق حکومتکلان خوست.

۶ ـ علاقه داری درجه ۳ لجه منگل مربوط حکومت درجه ۲ جانی خیل منگل.

۷ ـ علاقه داری درجه ۳ وری درنگ مربوط حکومت درجه ۲ جاجی.

۸ ـ علاقه داری درجه ۳ حسن خیل یااحمد خیل مربوط حکومت درجه ۲ جاجی.

۹ـ علاقه داری درجه ۳ شواک مربوط حکومت درجه ۳ جدران.

۱۰ـ علاقه داری درجه ۳ شمل مربوط حکومت درجه ۳ جدران.

۱۱ـ علاقه داری درجه ۳ اورمه مربوط حکومت درجه ۳ زرمت.

این ولایت ۱۵ نفر نماینده انتخابی برای ریاست شورای ملی می‌فرستد.

اوضاع جوی: قراریکه شعبه مترو لوجی وضعیت اقلیمی سال ۱۳۳۱ شهر گردیز، مرکز ولایت جنوبی را خبر داده است، حسب ذیل میباشد.

آب و هوای این منطقه نسبت به بعضی مناطق افغانستان، در تابستان خوب و در زمستان خیلی سرد میباشد، حداکثر یعنی بلندترین درجه حرارت در تابستان ۳۵ درجه سلیوس مشاهده گردیده است. و حداقل یعنی پست‌ترین درجه برودت ۳۳درجه تحت صفر دیده شده با دگرچه درین سال سمت مستقیم نداشته معذالک قراریکه حداکثر آن ملاحظه شده، از سمت جنوب مشرق بوده و حد نهائی سرعت آن فی ثانیه ۹ متر به نظر رسیده است. رطوبت نسبتی بالغ بر ۹۸ فیصد شده، و بمقدار مجموعی بارندگی به ۲۳۹ میلیمتر اندازه شده است.

صنعت و حرفت: درین ولایت صنعت و حرفت عمده که قابل اعتنا باشد وجود ندارد، لکن معهذا برخی چیزها ساخته میشود از همه بهتر و جالب‌تر یکنوع چین نیم تنه است که از پشم ساخته و با ابریشم‌های رنگه گلدوزی و بعضاً هم آینه کاری میگردد، این لباس با وضعیت خاصی که دارد بسیار زیبا و مخصوص در بدن خود اهالی آن ولایت خیلی خوشنما میباشد. دیگر از صنائع متداوله بسیار معمول این سمت همانا بوریا بافیست که به پیمانه زیادی تولید و از قدیم تا کنون بکابل وارد میگردد.

زراعت پیشه: گرچه ولایت جنوبی غالباً کوهسار بوده قسمت و بیش‌تر اهالی نیز در کوها زندگانی دارند معذالک اراضی زراعتی نیز زیاد بوده و یک عده اهالی بامور زراعت می‌پردازند از قبیل گندم، جو، جواری، ماش و غیره سبزیکاری از قبیل تربوز، پیاز، کدو شلغم و زردک هم رواج دارد لکن بمقدار قلیل میباشد یک عده دیگر اهالی به تجارت اشتغال دارند که از جمله مواد تجارتی این ولایت چوب ارچه بصورت چهارپهلو که بنام «چهار تراش» شهرت دارد قلم برجسته میباشد، و اکثراً بکابل وارد گردیده به استهلاک میرسد و در تعمیرات شخصی و مؤسسات ملی و دولتی مصرف میشود مردم به تربیه اشتر، قاطر، بز و گوسفند نیز می‌پردازند علاوتاً تربیه زنبور عسل نیز در بین اهالی رواج داشته و به پیمانه زیادی ازان شهد میگیرند.

مواصلات: مرکز ولایت جنوبی ذریعه سرک‌های موتر رو با شهر کابل غزنی، میرز که وخوست وصل گردیده است هکذامرکز ولایت با تمام حکومات و علاقه داری‌های مربوطه خود ذریعه لین تیلفون مربوط گردیده است همچنین در گر دیز مرکز ولایت یک دستگاه تیلگراف سیمدار و در حکومتکلان خوست یک دستگاه تیلگراف بی‌سیم قائم میباشد.

اراضی جنگل‌ها، میدان‌ها، تپه‌ها و کوهها: قسمت جنوبی افغانستان نسبتاً کمتر آبهای رودخانه دارد. جنوب افغانستان دارای تپه هاو کوههای جنگل داراست. در سفید کوه (سپین غر) اشجار صنوبر، کاج، ناجو، جلغوزه،نشتر، بجور و بلوط وجود دارد که در ارتفاع ۶۰۰۰ الی ۱۰۰۰۰ فت میباشد علاوه بر اشجار فوق الذکر اشجار یو Yeue و فندق Hazel جونیپر Juniper و چار مغز شفتالوی خودرو و بادام هم میباشد و تحت اشجار مذکور بته‌های گلاب انیسگل، انگور زمینی، تاک وحشی و بارتفاع پایان ترتوسکا Alnus Glu Tinosa و شنگ و درخت نیل و زیتون وحشی و اکاسیا و میموزا و غیره وجود دارد.

در اکثر نقاط جنوبی یته ترخ پیدا میشود درخوست بنابر حرارت و رطوبت هوا زراعت نارنج، مته لیمو و حتی کیله نتیجه اطمینان بخش میدهد.

در اصول استفاده از جنگلات تناقض زیادی است درخت بلوط را جابجا برای حصول ذغال آتش زده زمین جنگل را عقیم می‌سازند. چوب‌های بزرگ از یک نقطه به نقطه حصول لولانیده و در حین لولانیدن بهزارها نهال خورد را صدمه می‌زنند.

در نقاطیکه از نموی تخم‌های جنگل نهالهای نورس می‌برآیند حیوانات را سر میدهند تا شاخه‌ها و نهالچه‌های نازک را بخورند. بالاخره ولایت جنوبی که از تپه‌ها و حصص میدانی تشکیل یافته است از نقطه نظر حرارت ما بین مناطق سرد وگرم بوده نسبت به اینکه اکثر حصص

آن را جنگلات فرا گرفته است شدت حرارت در آن دیده نمیشود و هم تغییرات فوق العاده حرارت در آن کمتر است نقاط کوهی و مرتفع که بنام سفید کوه یاد میشود در حصص بلند خود از برف مستور بوده و اشجار جنگلی زیادی در آن موجود است.

رویهمرفته نقاط بلند سردتر بوده حرارت تابستانی آن ۳۰ درجه و نقاط میدانی گرم‌تر و حرارت تابستانی اش ۳۵ درجه میباشد. خوست نسبتاً گرم‌تر و مرطوب‌تر بوده زرع نارنج و مالته در آن نیز ممکن است.

معدن: ذخائر سنگ ریشه (سبست) در جدران پیدایش دارد که به سبب قلت ذخائر آن (نظر به تحقیقات اهل فن) مورد توجه قرار نگردیده.

مکاتب: تعلیم و تربیه رسمی نیز درین ولایت رو به انکشاف است و فعلاً در حوزه این ولایت (۲۱) مکتب ابتدائیه و یک مکتب متوسطه در مرکز ولایت تاسیس گردیده و اطفال تحت تعلیم و تربیه گرفته شده‌اند.

بعضی عرف و عادات: اقوام معروف ولایت جنوبی عبارةست از قوم جاجی، جدران احمد زائی، منگل، تنی، سبری، اسماعیل، مندوزائی، مموزائی، توتاخیل، تنی و گربز مردم ولایت جنوبی، نهایت دلاور و متهور میباشند. دربین این مردم عداوت‌های قبیلوی و شخصی زیاد حاکمیت دارد. از این حیث نسبت به هر چیز اول‌تر برای خود اسلحه تهیه میکنند و فرزندان خود را تزویج نمیکنند تا اول‌تر برایشان اسلحه ضروری از قبیل تفنگ و پیش قبض (کارد مخصوص) و غیره آماده نه‌نمایند. اما هنگامیکه از طرف یک دشمن اجنبی، وطن و شئون ملی آنها مورد خطر قرار گیرد، یک قلم خصومات و اختلافات قبیلوی و انفرادی خویش را گذاشته با هم متحد میگردند و مجتمعاً بدفع خطر میکوشند مردم جنوبی از همه زیادتر بدین دارای خود پابند و متمسک اند لهذا ملاها و روحانیون در بین این مردم نسبت به تمام اقوام و مردم دیگر ولایات افغانستان بیش‌تر نفوذ دارند. قضایای ذات البینی خویش را غالباً ذریعه جرگه‌های قومی خود حل و فصل مینمایند. حوزه حکومات، علاقه داری‌ها، قراء و قصبات هر کدام بزیر نام خودش تذکر و شرح داده میشود.

جنور: قریه‌ایست که بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال قریه دروج در علاقه در واز مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جنی خیل: موضعی است که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب میدان خوله در علاقه منگل

مربوط حکومتکلان خوست ولایت جنوبی وقوعداشته و بین خط ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوادیو: کوتلی است که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کف در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۰ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوار جیرک: قریه‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط ۶۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جواره‌مینه: کوتلی است که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در شمال قریهٔ باولی بارتفاع ۱۴۷۱ متر در علاقه سرخرود مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جوال: قریه‌ایست که بفاصله ۴۰/۵ کیلومتر در شمال قریه جوی نو مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جوال خیل: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقه مه‌می مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده.

جوپلال: قریه‌ایست که بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک متصل سرک دایزنکی مربوط ولایت کابل کائن و بین خط ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جود: ناحیه وسیعی مربوط ولایت هرات بوده وضعیت کوهستانی دارد، شمالاً تا شهرک ۵۴ کیلومتر جنوباً تا بمیمنه ۴۸ کیلومتر و غرباً تا قادس ۳۶کیلومتر و شرقاً تا میمنه ۲۷ کیلومتر را فرا گرفته است.

جوز: شیله‌ایست بفاصلهٔ ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق تیواره مربوط ولایت هرات که آب آن به نهر پش دره میریزد. موقعیت این شیله بخط ۶۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جوزاد: موضعی است بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی

میمنه متصل سرکیکه بطرف شهر میمنه میرود واقع شده و موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جوزان: نهریست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بطرف جنوب جریان دارد محل وقوع آن بخط ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جوزری: قریه‌ایست که بفاصله ۹،۵کیلومتر در شمال مشرق قریه سرپل در علاقه بلخاب در حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان در حوزهٔ ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جوزری تگاپ: نهریست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در شمال قریه پرجمان در علاقه غورات مربوط ولایت هرات واقع و به نهر پرجمان میریزد. محل وقوع آن بخط ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جوزسرتو: کوهی است در شمال قریه چاه، آب در علاقه حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بین خطوط ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه و ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲ ثانیه و خط ۳۷ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوزه: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کرخ مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوزه: کوهی است که در جنوب شرق قلعه کرخ ولایت هرات بارتفاع تخمین ۲۹۹۸ متر واقع بوده و بخط ۶۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جوزی خیل: قریه ایست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در شمال غرب گردیز مربوط ولایت جنوبی کائن و بین خط ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جوشان: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۹۸ کیلومتر در غرب غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی واقع

و بخط ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوقول: قریه ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق گردن دیوار در علاقهٔ بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل کائن و بخط ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض البلد شمالی واقع شده است.

جوقول: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل متصل سرکیکه بطرف دایزنگی واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوقول ثانی: قریه‌ایست که بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در غرب جلریز در علاقه میدان مربوط حکومتکلان اوگر متعلق ولایت کابل وقوعداشته وبخط طول البلد مشرقی ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۹ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه کائن میباشد.

جوکن: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳ کیلومتر بطرف جنوب شیرزاد مربوط حکومت درجه اول گیانی ولایت مشرقی که بین خط ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوکن خاوره: شیله‌ایست که بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر بطرف جنوب شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی در ولایت مشرقی کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوگرم: موضعی است که بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق میان پشته در علاقه پشت رود وز مینداور ولایت قندهار واقع و بخط ۶۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جوگه: قریه‌ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شرق قلعه اندر متصل سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جولیا: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب چاه آب در علاقه حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن واقع و بر خط ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

جومرج: قریه‌ایست که بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جو مرده: قریه‌ایست که بفاصله ۳۱/۵ کیلومتر در شمال غرب جمرود در حکومت درجه ۳ قره باغ مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بخط ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جوند: حکومت درجه ۴ مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات بوده دارای قریه‌های متعددی میباشد که عمده‌ترین آنها قرار ذیل است: قریه جوند، قریه جلائی قریه پراچی و قریه لالابای، علاقه جوند تماماً کوهستانی بوده و برف زیادی میبارد ازین حیث زمستان آن خیلی سرد بوده و سه ماه برف باری دارد و تابستان آن معتدل است زراعت گندم و جو بطور للمی صورت می‌گیرد ولی چون زمین آن اغلباً کوهستانی است زراعت آن قلیل بوده حاجت اهالی را که کفایت نمیکند: اهالی اکثر مواد خوراکه خود را از دیگر جا تهیه مینمایند، در جوند بعضی باغها وجود دارد که درختان توت، زرد آلو و جوز دران تربیه میشود و در بعضی تپه‌های خاکی آن درخت پسته و زیره نیز به وفرت دیده میشود که وقت پخته شدن زیره اواخر جوزا است ولی اهالی چندان بان اهمیت نداده و حیوانات خود را می‌گذارند آن را بخورد و پامال کند حیوانات اهلی آن عبارة از اسپ، خر، بز، گوسفند و گاو بوده و از حیوانات وحشی گرگ و آهو زیاد درین جا پیدا میشود دریای مرغاب که از میان جوند می‌گذرد از طرف شرق داخل علاقه گردیده از حصه قریه تگاب بطرف مرغابجریان میابد و دریاچه که بنام قریه نیتا یاد میشود هم از بین قریه گذشته و بعضی باغهای توت را آبیاری نموده و بدریای مرغاب میریزد دریاچه‌های دیگر عبارة است از دریاچه جوند، دریاچه سمبه کج دریاچه لالابای، دریاچه سرتور و پراچی که هر کدام قریه مربوط خودرا آب‌یاری مینماید علاوتاً یک آب ایستاده نیز در قریه نیتا موجود و مشهور به (آب پوده) میباشد و از مرکز حکومت به اندازه ۱۱ کیلومتر دور است. در طرف جنوب و شمال آن کوهای بلندی واقعست این کول آب تقریباً ۱۵ کیلومتر طول و در حدود یکنیم کیلومتر عرض دارد و آب دریاچه نیتا در آن میریزد و یک آبشار سنگی را تشکیل میدهد که به اندازه ۱۰۰متر بلندی داشته و بقدر دو آسیاآب از ان خارج گردیده و بدریاچه مرغاب میریزد و برای ساختن بند برق مساعد است در جوند یک باب مکتب دهاتی واقع لالابای نیز دائر است. همچنین از طرف اهالی حکومت جوند یکنفر وکیل در شورای ملی فرستاده میشود.

جوی اتیشان: جوئیست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه مربوط اوبولایت هرات واقع و بخط ۶۳ درجه - ۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوی بار: قریه‌ایست که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب سرایخواجه در علاقه کوهدامن مربوط ولایت کابل کائن و بخط ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جویباری: قریه‌ایست که بفاصله ۳/۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۳ نهرین در علاقه حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۴ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوی بوری: دره‌ایست بفاصله ۲۳/۵ کیلومتر در غرب توکزار در علاقه سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوی جاجی خان: قریه‌ایست که بفاصله ۷/۵ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقه داری درجه اول و رمه می مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه متعلق حکومت اعلی غزنی کائن و بخط ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۲۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جوی دختر: نهریست که بفاصله ۳۰/۵ کیلومتر بطرف شمال مرکز حکومت درجه ۳ غوربند مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بدریای غوربند میریزد محل وقوع آن بین خط ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جوی دختر: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰/۵ کیلومتر بطرف شمال مرکز حکومت درجه ۳ غوربند مربوط حکومت درجه اعلی پروان واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جویدر: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۳/۵ کیلومتر بطرف جنوب خنجان مربوط ولایت قطغن کائن و بخط ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جوی زندان: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب مرکز سمنگان مربوط ولایت

مزار شریف کائن و بخط ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد و یکباب مکتب ابتدائی بنام مکتب نمره (۲) سمنگان یاجوی زندان واقع قاضی کوت بحکومت سمنگان دائر میباشد.

جوی سرخ: قلعه‌ایست که بفاصلهٔ ۳کیلومتر در غرب قلعه دولت یار در علاقهٔ چقچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات کائن و بخط ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعست.

جوی سرکار: قلعه‌ایست که بفاصلهٔ ۳کیلومتر در جنوب غرب گرشک درعلاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع کائن میباشد.

جوی شیر: نهری است وسیع که از دریای کابل جدا شده و در بین ده افغانان جاری و بسا زمین‌ها را آبیاری میکند. این نهر از پای مینار (علم وجهل) در حصه دهمزنک از دریا منبع گرفته و تاحصه ده افعانان در شهر کابل سمت جریان آن از غرب بشرق میباشد، لکن در ده افغانان سمت شمالی را اختیار کرده در حصص، ده افغانان، باغ ولایت کابل باغ جرمگری (فعلاً ریاست قبائل) باغ شهر آراء گذشته بطرف بره کی میرود اما تنها از منبع خود تا ده افغانان بنام جوی شیر یاد میشود.

جوی غازی: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۳،۵کیلومتر در شمال قلعه شین دنند مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع کائن میباشد.

جوی کلان ثانی: قریه‌ایست که بفاصله ۵،۵کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۳ نهرین حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جوی لاهور: جوئیست در شمال غرب قندهار که مربوط ولایت قندهار بوده و بین خط ۶۵ درجه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جوی محمدیار: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل کائن و بین خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۸ ثانیه واقع میباشد.

جوی محمد یار: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۳ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل در علاقه

دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۴۰ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جوی مهمند: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب گرشک در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

جوین (لاش و جوین): علاقه داریست راسا مربوط حکومت اعلی فراه. مقدسی جوین را بنام کوین یا گوین که دارای حصار محکمی هم بوده نوشته است به قول مقدسی از حیث مواد ارتزاقی خیلی‌ها توانگر و حاصلخیز بوده است. شهر عمده آن عبارهٔ از آزادوار بوده بشمال آن علاقه اسفراین و در سمت غربی آن علاقه ارغیان واقع بوده و به قول یاقوت شهر آزادوار پرجمعیت و دارای مسجد نفیسی بوده است و در خارج دروازه آن کاروانسرای بزرگی هم وجود داشته و ملحقات آن به دو صد قریه بالغ می‌گردید. باغهای قراء و نواحی آن سرتاسر جلگه مذکور را فراگرفته و آبیاری آنها بذریعه کاریزها صورت می‌گرفت قراریکه مستوفی بیان کرده است در قرن ۸ هجری پایتخت علاقه جوین به فریومد Fariyumad که چند میل بطرف جنوب آزادوار وقوع داشت تبدیل شد - خداشه که یک منزل بشرق آزادوار در کنار سرک کاروان رو واقع بوده است موقع با اهمیتی بود و طوریکه علی یزدی در تاریخ خود نوشته است این همان جائی است که حاجی برلاس کاکای تیمور بقتل رسید و نیز قلعه‌ئی درین حوزه وجود دارد که باسم جوین معروف و بفاصلهٔ ۹۲ کیلومتر در جنوب غرب فراه در علاقه لاش و جوین مربوط حکومت اعلی فراه کائن و بین خط ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد، یکباب مکتب ابتدائی نیز در علاقه جوین دائر میباشد.

جوینو: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در غرب پل خمری نزدکی سرک مربوط ولایت قطغن که بخط ۶۸ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

جوینو: حوزه سرسبزیست در شرق شهر هرات متعلق ولایت هرات که بین خط ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه و خط ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۹ ثانیه و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. جوینو در تشکیلات سابق حکومت جداگانه بود از چندیست لغو گردیده و فعلاً حوزه مذکور بحکومتی کرخ متعلق شده.

جوینو: نهریست که بفاصلهٔ ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات واقع و آب آن به هریرود میریزد محل وقوع آن تخمین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جوینو: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵۹ کیلومتر در شمال مشرق مرکز هرات متعلق حکومت کرخ مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جوی یال: نهریست که بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تولک به تگاب باغان ریخته و بحکومتکلان غورات ولایت هرات ارتباط دارد. محل وقوع آن بخط ۶۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جهازی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بخط ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جهان گیر: دندابیست که بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال غرب قلندرنادر در گرم‌سیر گرشک مربوط حکومت اعلی گرشک کائن و موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه - ۱۷ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلدشمالی میباشد.

جهنم دشت: دشت وسیعی است در شمال شرق قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین خط ۶۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه و خط ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد مشرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه و ۳۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

جهیل خونار قلعه: موضعی است که بفاصلهٔ ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ اشکاشم مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباکِ حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط ۷۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جی: قریه‌ایست که بفاصله ۵۵ کیلومتر در غرب سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان کائن و بخط ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جیب: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷،۵ کیلومتر در شرق قریه برکی را جان در علاقه لوگر مربوط ولایت کابل واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۱ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جی ثانی: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در شمال سرخ شهر در علاقهٔ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان واقع و موقعیت آن بین خط ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جیجه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵۵،۵ کیلومتر در شمال شهر فراه نزدیک نهر ادرس کن مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۲ درجه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

جیربو: دریائیست که بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه حوض شاه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بدریای آمو میریزد. و موقعیت آن تخمین بین خط ۷۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جیرو: قریه‌ایست که بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال غرب حوض شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت عالی بدخشان کائن و موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

جیره خانه: موضعی است که بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ سرکاری بامیان کوهستانی مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

جی کان: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۳۹،۵ کیلومتر در شمال شرق چخانسور متصل سرک مربوط حکومت اعلی فراه کائن و بخط ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جیلانی: قریه‌ایست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در غرب قریهٔ جلدک در علاقهٔ ترنگ و جلدک مربوط ولایت قندهار کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

جیون: نهریست بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر در شرق مزار تپه در علاقهٔ واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بدریای پامیر میریزید. محل وقوع آن بخط ۷۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

ضمائم

الف: ضمیمه عنوان «بدخشان»

۱ ـ لست مکاتب دهاتی حکومت اعلی بدخشان:

شماره	اسم مکاتب	محل وقوع	تاریخ تاسیس
۱	مکتب دهاتی آهنگیر ده‌اشکاشم	اشکاشم	۳۱/۶/۳۰
۲	مکتب دهاتی رباک	علاقه‌داری	۳۱/۴/۲۰
۳	مکتب دهاتی خنرودواخان	واخان	۳۱/۴/۲۵
۴	مکتب دهاتی پنجه	واخان	٠
۵	مکتب دهاتی کوف	سوفی دروازه	٠
۶	مکتب دهاتی ماه نو	دروازه	٠
۷	مکتب دهاتی غومی سفلی	دروازه	٠
۸	مکتب دهاتی قریه سبز	دروازه	٠
۹	مکتب دهاتی شهران میخان	میخان	۲۰میزان ۳۱
۱۰	مکتب دهاتی تکیه کشم	تکیه کشم	۳۱/۳/۱۲
۱۱	مکتب دهاتی روشان شغنان	شغنان	۳۱/۳/۸
۱۲	مکتب دهاتی خواهان	علاقه داری خواهان	۳۱/۷/۲۷
۱۳	مکتب دهاتی وخنی دیو	راغ	۳۱/۷/۲۷
۱۴	مکتب دهاتی بزرگ	علاقه داری	۳۱/۶/۱
۱۵	مکتب دهاتی لنگر دارهم	دارهم	۳۱/۸/۲
۱۶	مکتب دهاتی حافظ مغل ارگو	ارگو	۳۱/۸/۳
۱۷	مکتب دهاتی نسی سفلی	دروازه	۱۳/۶/۱
۱۸	مکتب دهاتی شیرچنگ یفتل	شیرچنگ	۳۱/۱۰/۵
۱۹	مکتب دهاتی پچوچ زردیو	علاقه داری زیباک	۳۱/۹/۲۲

۲۰	مکتب دهاتی حوض شاه دروازه	علاقه داری خواخان	۳۱/۸/۴
۲۱	مکتب دهاتی بلوچ کشم	حکومت کشم	۳۲/۸/۱۸
۲۲	مکتب دهاتی راغ		۳۱/۸/۲۷
۲۳	مکتب دهاتی میروکان یفتل		۳۳/۱۰/۹
۲۴	مکتب دهاتی خوستک جرم		۳۲/۱۱/۸
۲۵	مکتب دهاتی خشکه دره	حکومتی کشم	۳۱/۱۱/۱۵
۲۶	مکتب دهاتی آب گنده شهر بزرگ	علاقه داری شهربزرگ	۳۲/۱۱/۳۳
۲۷	مکتب دهاتی وندیان شهر بزرگ	علاقه داری شهربزرگ	۳۲/۱۱/۳۳
۲۸	مکتب دهاتی تژموک	حکومتی دروازه	۳۲/۱۱/۳۳
۲۹	مکتب دهاتی کشم و نمازگاه	په‌گلی	۳۴/۱۱/۱۵
۳۰	مکتب دهاتی مرچ بادان	علاقه‌داری راغ	۳۴/۱/۱

۲ ـ وکلاء حکومت اعلی بدخشان در شوری ملی و مجلس مشورتی

مرکز حکومت اعلی: الف در شوری ملی .... ۱ نفر

ب ـ در مجلس مشوره ولایتی .... ۱ نفر

حکومتی دروازه در شوری ملی .... ۱ نفر

حکومتی جرم در شوری ملی .... ۱ نفر

حکومتی کشم در شوری ملی .... ۱ نفر

حکومتی واخان در شوری ملی .... ۱ نفر

حکومتی اشکاشم در شوری ملی .... ۱ نفر

مجموع .... ۷ نفر

ب: ضمیمه عنوان «پروان»

۱ ـ لست مکاتب دهاتی حکومت اعلی پروان:

شماره	اسم مکاتب	محل وقوع	تاریخ تاسیس
۱	مکتب دهاتی افغانیه	حیدر خیل	۳۱/۱/۱

۲	مکتب دهاتی پچغان	ابراهیم خیل	۱۳۳۱
۳	مکتب دهاتی دره کلان	شیغری	۱۳۳۱
۴	مکتب دهاتی دره فرخشا خیل	فرخشا خیل	۱۳۳۱
۵	مکتب دهاتی غاشور خیل		۱۳۳۱
۶	مکتب دهاتی جمال آغه	مسجد جامع	۱۳۳۰
۷	مکتب دهاتی بوله غین		۱۳۳۱
۸	مکتب دهاتی سنجن	مسجد جامع	۱۳۳۱
۹	مکتب دهاتی آنابه پنجشیر	آنابه	۱۳۳۱
۱۰	مکتب دهاتی سنگانه پنجشیر	آستانه	۱۳۳۱
۱۱	مکتب دهاتی چارقریه پنجشیر	چارقریه	۱۳۳۱
۱۲	مکتب دهاتی کرمان پنجشیر	کرمان	۱۳۳۱
۱۳	مکتب دهاتی سنگی خان پنجشیر	هزاره سنگی	۱۳۳۱

قاموس

جغرافیائی

افغانستان

جلد دوم

انجمن آریانا دائرة المعارف
مهتمم: محمد حکیم ناهض

دیباچه

جلد اول قاموس جغرافیائی افغانستان در برج حمل ۱۳۳۵ هجری شمسی از انجمن آریانا دائرة المعارف تدوین، طبع و نشر شد و با وجود اینکه همچو کتب علمی در سرزمین‌های نیمه روشن چندان طرف علاقه‌مندی و دلچسبی ذوق‌های که هنوز به کیف لذت علمی آشنایی کامل پیدا نکرده‌اند واقع نمیشود، بسیار جالب توجه شد و اقدام ما به این خدمت فرهنگی مورد پسند و تحسین قرار گرفت چنانچه مجلدات ان به سرعت فروخته و مستهلک شد. در پهلوی ان زمزمه‌ئی هم شنیده شد که پاره‌ای اشتباهات نیز درین اثر به نگاه ژرف برخی علاقه‌مندان رسیده است. استقبال نیک و خوش‌بینی طبعاً ما را تشویق نمود و قوت بخشید تا به ادامهٔ کار خود بپردازیم و در تدوین و طبع جلد دوم این قاموس زحمت بیشتری متحمل شویم و بوسائل زیادتری متوسل گردیم که حتی‌الوسع معلومات جامع، ثقه و مفیدتری دربارهٔ هر ده، قریه، قصبه، کوه، دریا، حوزه‌های ولایات، حکومات، علاقه داری‌ها و اهالی هر منطقه گرد آوریم تا اثر نسبتاً کامل و سودمندتری بوجود آید، اما زمزمهٔ انتقاد ما را برین واداشت که پیش از آغاز تدوین جلد دوم، چه طور خوصی و چه ذریعهٔ روزنامه، از اهل نظر و ارباب خبرت احتراماً خواهش نمائیم که جلد اول این قاموس را به نگاه دقیق مطالعه کرده نه تنها این انجمن را به سهو و اشتباهاتش ملتفت سازند بلکه چارهٔ اصلاح را با نظریات علمی و مفکوره‌های خویش در کمال صراحت بنویسند و کارکنان این مؤسسه را کمک و راهنمائی فرمایند، چه کسانیکه کار میکنند بسائقهٔ عجز بشری لابد در خدمات خود (خصوصاً خدمات قلمی) می‌لغزند و مرتکب سهو و اشتباهات میشوند. اگر باریک بینی‌های هل نظر، بنابر حس علاقه‌مندی و ارتباط به ثقافت کشور، به کمک و نصرت ان‌ها نرسد و خود را بی‌غرض پندارند، بدیهی است همچو لغزش‌ها و اشتباهات واقعه هرگز اصلاح و ابداً جلوگیری نمیتوان شد، لیک سؤال ما را جز عدهٔ معدودی پاسخ قبول نداند، خاصتاً از ذواتیکه بیشتر صلاحیت داشته و می‌توانستند بازوی ما را

بگیرند و مساعدت کنند، لبیک شنیده نشد، لهذا در تدوین و طبع این جلد براه افتادیم و بقدر توان مالی و فکری خود کوشیدیدم و بعد از مرور یک سال اینک موفق شدیم که جلد دوم قاموس را نیز به همین کم و کیف در ظرف (۵۰۳) صفحه و حاوی (۳۱۵۰) عنوان بدست‌رس علاقه‌مندان ثقافت و افراد وطن بگذاریم. این جلد اگر به نظر دقیق دیده و محتویات ان با جلد اول که آغاز کار بود مقایسه شود بوضاحت معلوم میگردد که از حیث کیفیت تفاوت بارزی دارد، زیرا درین جلد توانستیم در خصوص بسا مناطق، خصوصاً حوزه‌های حکومات و علاقه‌داری‌ها معلومات ثقه و جامعی بدست آریم که معاونت و همکاری مدیریت‌های معارف ولایات و حکومات اعلی درین قسمت تا اندازهٔ زیادی مؤثر و قابل تذکر و تشکر میباشد. در پایان این چند سخن از جدیت، اهتمام و زحمت‌کشی جوان روشن‌فکر محمد حکیم ناهض عضو انجمن دائرةالمعارف که مستقیماً در تدوین و ترتیب مواد این اثر اشتغال ورزیده، و همچنان از دیگر اعضاء برجستهٔ این مؤسسه که از همکاری خود دریغ نفرموده‌اند به حیث رئیس این مؤسسه اظهار ممنونیت و شکران می‌کنم. بنده امیدوار است بشرط مساعدت وقت و موقع بتواند در اثر جدیت و زحمت‌کشی اعضاء این انجمن و به همکاری اشخاص لایق و راهنمائی اهل بصیرت، به تدوین، طبع و نشر دیگر جلدهای این قاموس هم موفق گردد.

سید احمدشاه هاشمی

اینک فهرست نویسندگانیکه درین جلد همکاری کرده‌اند با ذکر آرتیکل‌های که نوشته‌اند:

فاضل عبدالحلیم خان معلم «پنجشیری»:

چاریکار مرکز حکومت پروان - چارده غوربند قریه - در غوربند - چار قریه، علاقه‌داری در پنجشیر - چیلان، قریه در غوربند، چمال ورده قریه در پنجشیر، حصارک قریه در پنجشیر، خواجه غار قریه در چارده غوربند، خواجه غار موضع در پنجشیر، خان چار باغ علاقه‌داری در اندخوی میمنه، خاواک موضع در پنجشیر، خانز موضع در پنجشیر، خواجه موضع در پنجشیر، خواجه دو برادر موضع در باد غیسات هرات، خنج قریه در پنجشیر، خارو قریه در پنجشیر، خانقاه قریه در میمنه، خیژ قریه در غوربند، دربند موضع در پنجشیر، در خیل موضع در پنجشیر، درهٔهزاره علاقه‌داری پنجشیر، دشتک موضع در پنجشیر، دو آب موضع در پنجشیر، دو لانه قریه در چاریکار، دولت شاهی قریه در چاریکار، راغک موضع در پنجشیر، رامک قریه در غزنی، رنگا قریه در غوربند، رخه قریه در پنجشیر، روضه قریه در غزنی، ریگا موضع در

غوربند، ریمان موضع در غوربند، ریوک موضع در پنجشیر، زاغ اویدان موضع در پنجشیر، زمان کور قریه در پنجشیر، زنه قریه در پنجشیر، سرخاب قریه در لوگر، سفید چهر قریه در پنجشیر، سنگین موضع در پنجشیر، سنگنه موضع در پنجشیر، سید خیل قریه در پروان، سیاگرد قریه در غوربند، شنواری قریه در غوربند، شیرین تگاب حکومت در میمنه.

عبدالحمید خان نحیف:

چخانسور حکومت، چخانسور (اصل چخانسور) علاقه‌داری، چار برجک، خاک سفید در قد علاقه‌داری، دندپتان علاقه‌داری دهک علاقه‌داری، دیشو علاقه‌داری، دیله علاقه‌داری، ریگ علاقه‌داری، ریگستان علاقه‌داری

آقای نوایی:

خمچان: موضعی در بدخشان، خم زرگر قریه، خم روباه قریه، خروتی قریه، خیبرک قریه، در نامه علاقه‌داری، دره اشرف، دره شکاری، درهٔ نو، دری درنگ علاقه‌داری، روئی دو آب، ریگ روان، زمه، زیروک علاقه‌داری

آقای عبدالصمد خان وداد:

درهٔ الیشنگ، دشت ناهور، دووادی، دوگلان، سالنگ، سنگی خان،

آقای همایون خان:

چکری قریه، خاشرود دریا، خاکریز، خرمالق قریه، یک قسمت از مضمون خواجه غار، یک قسمت از مضمون خوست، خوست و فرنگ، سپین بولدک، سفیدکوه، سلیمان (کوه).

چ

چابک: قریه‌ایست به فاصله ۴۵ کیلومتر در جنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه- ۱۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاپی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قریه سدی گل متصل دریای مدد یاباش گال در نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین خط ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۳۵ - دقیقه ۵۴ - ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چا جوزن: موضعیست بفاصله ۳۰۵ کیلومتر در جنوب شرق فراه که بین خطوط ۶۲ درجه - ۲۰ دقیقه- ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه ۲۳ - ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاچه: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال قریه حیدر باجی در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خطوط ۶۵ درجه - ۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چادر تپه: کوهست در شمال غرب بوی بقره (شولگره) مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین خطوط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چادر تپه: کوهیست در شمال غرب شهر میمنه بارتفاع تخمین ۹۷۶ متر مربوط حکومت اعلی میمنه که بین خطوط ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار: دریائیست بفاصله ۶۱۵ کیلومتر در شمال غرب گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار (چهار): قریه‌ایست بفاصله ۶۳۵ کیلومتر در جنوب هرات بین ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه -

۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار (چهار): علاقه‌ایست در جنوب غرب چیرس در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین تخمین ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۳ و ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ و ۱۱ دقیقه - ۲۴ و ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار آسمان: کوتلیست بفاصله ۸۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار آسیاب: موقعیت، حدود و مساحهٔ ان: چهار آسیاب حوزه‌ایست کوچک بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شهر کابل مربوط حکومت درجه ۲ چاردهی ولایت کابل که بین ۶۹ - درجه ۸ - دقیقه ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است از سمت جنوب به سلسله کوها و تپه‌های کوچک دشت علم و از جنوب به کوه سنگ نوشته و از سمت غرب به کوه چهار آسیاب و از مشرق به سلسله کوه شاخ برنتی و سلسله گک خیرآباد و دریای لوگر محاط است. طول ان از شمال به جنوب به هشت کیلومتر و عرض ان دو نیم کیلومتر بوده مساحهٔ سطحیهٔ ان بیست کیلومتر مربع است.

کیفیت سطحی: چون اطراف این منطقه را سلسله کوهای کوچک گرفته است اراضی ان مائل و متموج بوده و ارتفاع ان از سطح بحر ۱۷۹۰ متر است اراضی ان که از اثر اتکال و تراکم سلسله کوهای اطراف ان بوجود آمده است مرکب از گل و ریگ و غیره بوده خیلی حاصلخیر و یک قطعه باغ مائل و سرسبز به نظر جلوه میکند و از سلسله کوه سمت مغربی ان قول‌های طولانی نشیب دار که میل خفیف را حائزاند آمده دامنهٔ خود را از پشته‌های متعدد و مرتب تشکیل نموده است.

کوه و رودها: در نفس این وادی کوه منفرد تنها یک سلسله گک خیرآباد گفته میشود که از سمت شمال استقامت جنوب راگرفته و با سلسله شاخ برنتی موازی بوده از وسط هر دو دریای مشهور لوگر عبور میکند. و تا لوگر دوام می‌نماید.

۱ - سلسله گک کوه‌سنگ نوشته است که انتهای سلسله گک تخت زنبورک تا به اینجا رسیده و تقریباً در اینجا یک انحنای کوچک پیدا کرده و یک گردنه که چندان حائز اهمیت نیست ان را تشکیل و در مقابل شاخ برنتی یک قله گک را به نام کوه خیرآباد تشکیل داده ختم میشود و از دامنهٔ مشرقی ان دریای لوگر عبور و در دامنهٔ جنوبی ان یک چمن کوچک را که لوخ‌زار است و

مساحهٔ ان تقریباً پنجصد متر مربع میباشد به نام چمن خیرآباد تشکیل داده منتهی میشود.
۲ - سلسله گک خیرآباد، باز در پایان چمن که بخط شمال و جنوب مستقیم میباشد تکرار شروع و ان هم دره‌های خورد خورد و چند قریه کوچک را دردامنهٔ خود تشکیل داده و تقریبا یک کوه منفرد بحساب رفته و ارتفاع ان از سطح این وادی از صد متر تجاوز نمیکند.
۳ - سلسله مغربی ان قدری وسعت و امتداد داشته خط فاصل بین این وادی و ریشخور و تنگی سیدان و علاقه للندر میباشد که بنام کوه چهار آسیاب مشهور است ارتفاع ان از سطح بحر ۲۱۰۰ متر و دارای چند قله گک بوده چندان حایز اهمیت نیستند. و از سمت شمال به استقامت جنوب تقریبا مستقیم افتاده است.
۴ - قسمت جنوبی ان را بعضی تپه گک‌ها و یک دشت کوچک تشکیل میدهد که آب رودخانه و غیره نداشته و فائده‌ئی از ان جز للمی کاری گرفته نمیشود.
۵ - بعضی اقسام این سطح مائل از جوی‌هائیکه از دریای لوگر کشیده شده آبیاری میشود و قسمت اعظم آب ان کاریزی بوده و منطقه را شاداب میسازد.

راه‌ها: تقریباً از وسط این وادی شهراه عمومی بین کابل و سمت جنوبی افغانستان گذشته و یک سرک دیگر که از حوزه چاردهی آمده و پل ریشخور را عبور نموده از بین تقریباً یک کوتل که به نظر گویا یک دره میباشد و فقط یک گردنه گک داشته آب‌های خود را یکی از ریشخور بدریای کابل ودیگر بحوزه چهار آسیاب رسانیده سرک مذکور نیز با نشیب و فرازهای کمی به شهراه بزرگ ملحق میشود دیگر درین نواحی سرک بزرگ غیر از راه‌های متعدد پیاده‌رو معمولی وجود ندارد.

آب و هوا: این وادی وسعت کافی ندارد اما از حیث اینکه قریه جات عمدهٔ ان در دامنهٔ مشرقی کوه چهار آسیاب واقع است و سه ربع روز آفتاب خوبی می‌گیرد هوای ان معتدل و نظر به شهر کابل سردتر بوده قدری برفگیر میباشد و گرمی بطور وسط در زمستان تحت الصفر چهارده سانتیگراد و در تابستان تقریباً به بیست و پنج سانتیگراد می‌رسد و از شمال‌های شدید عاری میباشد.

نباتات و زراعت: باغ‌های متعدد درین وادی وجود داشته اشجار میوه‌جات از قبیل سیب ناک، زردآلو، توت، قیسی، آلو، سنجد، انگور، بهی و غیره بکثرت یافت میشود و به دکان‌های کابل وارد میگردد. درین وادی چنار و عرعر بیشتر غرس و وجود داشته بدهاقین و مالیکن خود کمک خوبی می‌رساند و هر سال غرس گشته ساحه را خیلی مقبولی و طراوت می‌بخشد.

به سببیکه خاک این سرزمین منبت است حاصلات زراعتی ان خیلی خوب بوده گندم، جو، جواری، برنج، باقلا، شبدر، رشقه و از سبزیجات پیاز، پالک، سیر، گندنه، کچالو و غیره بصورت فراوان زرع شده و حاصل خوب میدهد بطور عموم پانزده کیلومتر مربع مساحه زمین زراعتی این وادی میباشد و اهالی ان اکثراً بزراعت و تربیه و نگاهداری مواشی از قبیل گاو، گوسفند، بز، اسپ، مشغول بوده از حاصلات ان فائدهٔ زیاد می‌گیرند.

بناها و مکاتب: درین وادی سرسبز و زیبا که از حیث مناظر خیلی خوش‌آیند است عمارات بشکل‌های مختلف یعنی منفرد و انبوه و قلعه‌داری ساخته شده و برج‌های بلند بلند داشته و بصورت قدمه‌داری بطرف سطح مائل ساخته شده است و بطور معمولی میباشد.

نفوس و حکومت: این منطقه دارای هفت قریه است که مجموع خانه‌های ان (۱۴۴۵) خانه تخمین میشود و نظر به وسعت ان یک علاقه‌داری به نام علاقه‌داری چهار آسیاب تشکیل شده و علاقه‌دار مذکور مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی میباشد. قریه‌جات مشهور ان قرار ذیل است:

۱ - قریه چهار آسیاب که مرکز علاقه‌داری بوده و دارای تقریباً سه صدخانه میباشد.

۲ - قریهٔ تنگی سیدان که در چهار کیلومتری ان واقع است.

۳ - قریه خیرآباد که در یکنیم کیلومتری ان واقع است.

۴ - قلعه لقمان که در ۲ کیلومتری ان واقع است.

۵ - قریه نونیاز که در ۶ کیلومتری ان واقع است.

۶ - قریه للندر که در ده کیلومتری ان واقع است.

۷ - قریه موسهی که در $17\frac{1}{2}$ کیلومتری ان واقع است.

معادن: معادن ذیل درین منطقه وجود دارد:

۱ - معدن آهن در تنگی للندر.

۲ - معدن مس قسم کاپر پیریت در خود چهار آسیاب.

۳ - معدن مس قسم کاپراور در کوه خیرآباد.

۴ - معدن مس قسم کاپر پیریت و ملاخیت در تنگی للندر.

۵ - سنگ گچ که بزبان کیمیاوی کلسیو سولفات آبدار نامیده میشود در سمت غربی قصبه.

۶ - ترکیبات آلومی نیوم نیز درین منطقه موجود است.

۷ - معدن نمک در موضع شاتوتو تنگی سیدان نیز موجود میباشد.

علاوه بر معادن مذکور در همین سلسله شاخ برنتی معادن زیاد و مفید دیگر موجود است در

چهار آسیاب یک باب مکتب ابتدائی در بالا قلعه و یک باب مکتب دهاتی در قریهٔ للندر علاوه بر مدارس خصوصی و مساجد از طرف وزارت معارف دائر گردیده.

چارانگور: قریه‌ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشک در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار اولیا: زیارتیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار اولیا: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگنان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در جنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در غرب شهر جلال آباد متصل سرکیکه بطرف کابل میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب شمال غرب قریه سید غلام در علاقه باریک آب مربوط حکومت اعلی عزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ: قریه‌ایست مرکز علاقه‌داری درجه ۲کج عزیز خان بفاصله ۲۲،۵کیلومتر در شمال غرب شهر جلال آباد، علاقه‌داری مذکور متعلق حکومت درجه ۲ قرغه‌ئی مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی است که بین ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه- ۳۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ سیدان: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵کیلومتر در جنوب غرب دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ گلشن: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه ۴۸ دقیقه ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه ۴۵ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار باغ نمک: قریه‌ایست بفاصله ۲۶،۵کیلومتر در جنوب شرق آقچه مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک: علاقه‌داری ایست مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین تخمین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است این علاقه شامل ۹ قصبه و قریه کلان و چندین قریه خورد دیگر است که این قراء کوچک از لواحق قراه و قصبات کلان بوده از خود نامی ندارند. اگرچه از نفوس ان احصائیه صحیحی گرفته نشده و به علت پارهٔ اشکالاتی که دارد درین زودی‌ها شده هم نمیتواند از روی خانواری‌هایکه در قراء و قصبات ان تخمین میشود نفوس ان از ده هزار متجاوز است.

حدود اربعه: این علاقه‌داری که در قسمت جنوبی حکومت چخانسور وقوع دارد در دو ساحل دریای هرمند واقع و یک ساحهٔ وسیعی را احتوا نموده. از ناحیهٔ شمال ملحق است بقراء و اراضی مربوط علاقه‌داری نادعلی و نهرشاهی و از جانب غرب به قراء سرحدی (زابل و زاهدان در خاک ایران) از طرف جنوب لاحق است به خاک بلوچستان و از قسمت شرقی مربوط است بعلاقهٔ گرمسیر حکومت اعلی گرشک.

قراء و قصبات بزرگ:

۱ - قریه ۴ برجک که مرکز علاقه‌داری را تشکیل میدهد در شمال دریا در نقطهٔ بین قریه ده و بندر واقع است.

۲ - قریه ده که غرب چاو برجک و در شمال دریا افتاده است.

۳ - قریه بندر، در غرب ده و جنوب دریا افتاده است .

۴ - قریه وکدیله است که در برابر قلعه فتح در غرب دریا افتاده.

۵ - قلعه فتح که یکی از قصبات کلانترین ان بوده تایکنیم هزار خانواردران تخمین میشود در قسمت شمال‌ترین علاقه‌مندی مذکور دور شرق دریا واقع است.

۶ - قریه میراباد است که در بین قریه قلعه فتح و ده در شرق دریا افتاده است.

۷ - قریه رودبار است که در شرق ۴ برجک و شمال دریا افتاده.

۸ - قصبهٔ اشکنک است که در شرق رودبار و غرب خجو و همچنان در شمال دریا کاین است.

۹ - قریهٔ خجو که در شرقی‌ترین قسمت علاقه‌داری و در شمال دریا با علاقه‌داری ده شوی گرمسیر همجوار میباشد. این قراء و قصبات که هر کدام از خود قراء کوچک دیگری به حیث لاحقه دارد از چارصد تا پانزده صد خانوار سکنه دارد که تعداد نفوس مجموعی ان را می‌توان از ده هزار متجاوز تصور کرد چون این علاقه‌داری یک ساحهٔ فراخی را که خصوصاً از نادعلی حکومت چخانسور تا آخرین نقطه سرحد ما در جنوب امتداد دارد نفوس ان نسبت بوسعت ساحه محدود بوده و تقریباً بیک کیلومتر مربع ان بیش از دو نفر اصابت نمیکند زیرا در اینجا بجز از سواحل قریهٔ دریا که اکثراً عرض ان از چارده یا پانزده کیلومتر تجاوز نمیکند سائر حصص ان را صحاری خاره و بی آب و علفی احتوا نموده است این اراضی وسیعه من حیث الاکثر اراضی بسیار مساعدی است که اگر روزی بر دریا در حدود رودبار که جای بند قدیمهٔ ان است بندی احداث میگردد و آب دریا زیر کنترول می‌آید تقریباً بیش از ثلث چخانسور امروزه زمین‌ها زیر آب و آبادی می‌آید که شواهد تاریخی از قبیل خطوط انهار سابقه و قلعه‌های مخروبه که در ان موجود است، برای عدم استعداد ان هیچ شبهه وجود ندارد.

نوع اراضی: چون اراضی زیر استفادهٔ و موجودیت علاقه‌داری عبارت از همان اراضی است که در دو ساحل دریا واقع و از طبقات متعدد ان گل‌های مستعد و قابل استفاده‌ایکه در مرورشان سیلاب‌ها آورده به دور زمین دو طرفه دریا پخش کرده متشکل است لهذا برای زراعت هرگونه حبوب و نبات مساعد میباشد.

طرز آبیاری: چون اراضی مذکور در سواحل دریای فیاض هیرمند واقع است آب ان تماماً از دریای مذکور بقدر و وافر بوده از خشکسالی متأثر نمیشوند.

محصولات زراعتی: در اینجا گندم، جو، جواری، کنجد، ذرت، زیره، عدس، مشنگ، لوبیا،

لبلبو، پیاز، شلغم، زردک، ماش و پنبه حاضراً مورد زرع و استفاده بوده و محصولات خیلی بیش از اندازه احتیاج اهالی اینجا میدهد، برنج، نی‌شکر، گل آفتاب‌پرست، بیدانجیر، فاصولیه، شاهدانه، شرشم نیز چون تجربه شده محصول قابل اعتنایی میدهد.

پیشهٔ اهالی: مردان این ناحیه من حیث العموم بزراعت و تربیه حیوانات مشغول بوده به تجارهٔ کمتر مشغول میشوند. پای‌پوش خود را از پوست آهوی کوهی و دشتی بدست خود میسازند طبقه مستورات به پشم ریشی و بافت گلیم و قالین و بعضاً یکنوع دوختی از ابریشم که بدوخت اشکنکی مشهور بوده و خیلی نفیس و مقبول است مشغولیت دارند. خصوصاً پشم‌ریشی و بافت گلیم و قالین ان‌قدر عمومیت دارد که می‌توان گفت همه زنان انجا ازین صنعت بهرهٔ کافی دارند. پشم را ذریعه آله‌ایکه ان را اصطلاحاً چلک می‌نامند می‌ریشند رنگ‌آمیزی نخ و پشم را، ذریعه روین، زمچ؛ کاه زیره؛ و یکدو نوع مادهٔ معدنی که یکی را مک و دیگرش را پلمک می‌نامند، مینمایند. از موی بز پلاسی میسازند که خانهٔ نشیمن اهالی کوچی ان بنام غژدی از همین پلاس‌هاست.

پیداوار این منطقه: پیداوار زراعتی ان محدوده بوده قالین و گلیم‌شان چون ببازارهای خارج از ساحه خود منطقه برده نمیشود قابل ذکر نیست از پیداوار زراعتی ان هم تنها زیره که درین علاقه نسبت بسائر نقاط حکومتی چخانسور بیشتر و بهتر حاصل میدهد عمدهٔ اقلام صادراتی ان بوده در خارج بازار گرمی دارد، از پیداوار معدنی ان نمک که از یک معدنی در جوار کوه سلطان استخراج میشود قابل ذکر است مگر این نمک احتیاج خود علاقه را تکافو میکند و خارج از حوزهٔ خود علاقه نمیرود پوست و پشم حیوانات اینجا نیز از قلمات پیداوار ان بوده صادرات دارد.

حیوانات این منطقه:

۱ – حیوانات اهلی: حیوانات اهلی اینجا عبارت از اشتر، گوسفند، بز، الاغ، اسپ و گاو است در اشتران این جا علاوه بر اشترباری دو نوع اشتر سواری که یکی را سندی و دیگرش را رودباری می‌گویند نیز وجود دارد. اشتر سندی سیاه رنگ و قوی‌الجثه و رودباری ان سرخ رنگ و کم جثه‌تر بوده دم کوتاه وگوش‌های خورد دارد این دو نوع اشتر که در بین سائر انواع اشتران‌سواری ممتازاند خیلی تندرو و خوش‌رفتار بوده گردش بسیار نرم و هموار دارند. همچنان در الاغ ان نیز خاصیت مخصوصی وجود دارد یعنی این الاغ‌ها که بعضی جنسا مکرانی و برخی هم رگی از مکرانی دارند ان‌قدر تیز و تندرو و مالک اعصاب قوی و خوشرفتار میباشند

که در اراضی دشت و خشکه نسبت باسپ هم برای سواری مساعدتراند. گوسفندان هم که به گوسفند بلوچی مشهوراند پشم بسیار پیچیده و مجعد و ملائمی دارنـد الیـاف پشـم ان دراز و نفیس میباشد. می‌گویند اگر باقره قلی جفت شوند نسلی دوم و سوم ان قره قلی مـی بـرآیـد. گوشت بسیار نازک و شیرینی دارند سبب شیرینی گوشت ان شاید شوری گیاه‌های ان منطقه باشد که چون در اینجا باران کمتر می‌بارد گیاه‌های ان که این حیوانات از ان تغذیه میکنند عموماً شور میباشد. اسپان این منطقه چون جنس خاصی ندارند قابل وصف نمیباشند.

حیوانات وحشی: در دشت‌های هموار و ریگزار ان آهوی دشتی و خرگوش دور کوهسار ان که قسمت جنوبی منطقه را تشکیل داده است آهوی کوهی کثرت دارد، از سباع در جنگل‌های ساحلی خوک، شغال، گرگ، روباه و در کوهسار پلنگ و کفتار زیاد دارد. در دریا بعضاً سگ آبی نیز دیده میشود.

طیور وحشی: در حصص دریا مرغابی‌ها که عدد انواع ان از سی هم تجاوز میکند در بهار و زمستان فراوان موجود بوده و در جنگلات سواحل دریا دراج که جسماً از کبک کلانتر و نر ان با نر طاووس خیلی شباهت دارد بسیار است و این جانور گوشت بسـیار لذیـذ و مـطبوعی دارد شکار ان هم چه ذریعه تفنگ و چه بوسایل دیگری آسان است. توغ دری نیز که از بط چیزی کم جثه‌تر است در اراضی مزروعی ان یافت میشود. در کوهسار و دشت‌های ان کبک تـیهو و در مزارع ان بودنه و در موسم زمستان بقره قره و یکنوع دیگری که از بقره قره خـوردتر و چـون کتوکتو آواز میدهد اهالی ان را بهمین نام می‌خوانند گویا از همین جنس بقره قره بوده و وقت آمدن ان هم با بقره قره در یک موقع است. بقره قره و کتورا ذریعه تور و تفنگ بدو صروت شکار میکنند.

مزارات: مزاراتی که شهرهٔ تاریخی داشته باشد در اینجا نیست دو زیارت در نزد یکی کوه سلطان بداخل خاک ما یکی بنام شاه اسمعیل و دیگرش بنام شیخ حسن بلانوش در بین اهالی معتقد علیهما بوده مردم بروحانیت‌شان عقاید بسیار راسخی دارند حتی با ولاده شیخ حسن رحمه‌الله که به شیخ کروه شهرت دارند زن و مرد و خورد و کلان غریب و معتبر طور مطیع و منقاداند که در تعمیل اوامر و بجا آوردن خواهشات‌شان از جان و دل فرمان مـی‌برند و اسـترضای‌شان را موجب سعادت دنیا و آخرت می‌دانند.

می‌گویند شیخ حسن پسر ولی اکملی بنام اکرم بلانوش که حالا مزارش در خاک بلوچستان و در جنوب کوه سلطان موجود است میباشد و شاه اسمعیل هم خسر بره شیخ اکرم بوده هر دو از

سلسله سادات و از جمله فاتحین عرب میباشند که وقتی بلوچستان زیر تسخیر اعراب آمده شیخ اکرم اینجا را مسکن خود قبول و شاه اسمعیل هم که از اولیای غزنی بوده او نیز باینجا آمده خواهر خود را بزنی برای شیخ اکرم داده و با هم طرح دوستی ریخته او هم در اینجا مسکن گزید. تا هر دو در همین جا فوت و یکی در خاک امروزه بلوچستان مدفون و شاه اسمعیل که محل سکونت او هم همین جا بود د راینجا مدفون گردیده ولی هر دوی‌شان صاحب طریقه و ولایت بوده چه درحیاة و چه در ممات پیروان و معتقدین بسیاری داشته‌اند و اکنون هم دارند.

میوه‌جات: کلیه میوه‌جاتیکه در مناطق حاره و غیرمرطوب یافت میشود در اینجا حاصل خوبی دارند انگور، انار، سیب، زردآلو، شفتالو، شلیل، انجیر، توت، خربوزه، تربوز در اینجا بسیار محصول میدهد، خصوصاً انگور ان خیلی شرین و نازک است، انجیر و انار ان نیز قابل وصف میباشد.

اشجا وحشی یعنی خودرو: در سواحل دریا جنگلات گز و بته بکثرت موجود و اهالی برای تعمیر و سوخت از ان استفادهٔ خوبی میکنند خصوصاً بته که هم برای پوشش و هم برای دروازه و کلکین نیز از ان کار گرفته میشود استفادهٔ خوبی از ان شده می‌تواند.

ممیزات عنعنوی: مردم اینجا خیلی مهمان‌دوست بوده بعضاً در بین‌شان اشخاصی پیدا میشوند که همه چیز خود را وقف مهمان‌نوازی و نان‌دادن بمسافرین نموده این کار را برای خود شغل خاصی قرار میدهند و از انجام این وظیفه حظ می‌برند حتی اولاد خود را گرسنه گذاشته مهمان را نان میدهند.

عرف و عادات: وقتی دختر خود را بکسی نامزد کردند داماد را تا وقتی بخانهٔ خود راه نمیدهند که عروسی نکرده حتی اگر قبل از عروسی داماد بخانه‌اش می‌آید ان را برای خود و فامیل خود یک نوع سرشکسته‌گی غیر قابل جبرانی تلقی و بعضاً به پیش‌آمد نامطبوعی که بکشت و خون منجر میگردد مقابله میکنند.

اگر دشمنی برای عذر بخانهٔ‌شان میرود اگر پدرش را هم کشته باشد او را عفو میکند و باز احیاناً هرگاه دشمن‌شان از دست دشمن دیگری موقتاً به اوشان پناهنده شود او را می‌پذیرند و تا از منزل و سرزمین‌شان کناره و مأمون نشود جز وی اذیتی را هم باو عار خود می‌دانند.

آثار عتیقه: از آثار عتیقه قلعه و عماراتی در اطراف و حوالی این علاقه دیده میشوند که از دیدن ان به آبادی و عظمت و ترقی گذشتهٔ ان می‌توان پی برد در قلعه فتح گنبدی دیده میشود که از خشت ان مردم قلعه فتح یک قلعه دیگری آباد کرده‌اند مسجد و مهمان خانه‌ایکه هر کدام

دارای چندین طاق و رواق و هر کدام از سی متر طویل‌تر است فقط از خشت پخته همین گنبد ساخته شده. عماراتی در نزدیکی همین کنبلد بنام ارگ دیده میشود که سلیقه و انتظام کار و خوش‌گذرانی مردم سابق ان سرزمین را نشان میدهد.

معادن: در کوه سلطان که اکثر حصص ان در خاک بلوچستان و قسمتی از ان بداخل خاک ماست معدن گوگرد، سرب نیل، و دو نوع مادهٔ دیگر معدنی‌ایکه که یکی را مک و دیگرش را پلمک می‌گویند در حصهٔ بلوچستان بکار افتاده و در حصهٔ خاک ما نیز بدشت‌ها معادن مذکور وجود دارد.[۱]

چار برجک: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک: قلعه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال شرق پای کوتل متصل سرکیکه بطرف میدان پای کوتل میرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق شین‌دند متصل در پای همش مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک: قلعه‌ئیست در علاقه چهار برجک متصل سرک مربوط حکومت درجه اول چخانسور حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه- ۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک: قریه‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال شرق فراه که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار برجک ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۴ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۲۱ دقیقه ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار بند: کوتلیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال پروش در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۸

۱ـ مضمون چار برجک ذریعهٔ عبدالحمید خان نحیف غندمشر پیاده نوشته شده.

دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار بند کوتل: کوتلیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب تیزین در علاقه حکومت درجه ۳ حصارک غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاربولاق: نهریست بفاصله ۵،۵۰ کیلومتر در غرب وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاربولاق: قریه‌ایست بفاصله ۵،۲۰ کیلومتر در غرب وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاربید: موضعیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شمال شرقی بل چراغ در علاقه درزاب و گرزیوان نزدیک سرکیکه بطرف سرپل میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارپای ریگ: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارتک: دره‌ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری علاقه حکومت درجه ۲ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارتو: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه متصل سرک که بطرف شهر میمنه میرود بین ۶۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارتوت: قریه‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف مشرق تیزین در علاقه حکومت درجه ۳ حصارک غلزایی متصل رودسرخ آب مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارتوت: قریه‌ایست بفاصله ۳۶ کیلومتر در جنوب شهر میمنه نزدیک دره آغه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارتوی دره: دره‌ایست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری امتداد شمال شرق در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار چشمه: قریه‌ایست بفاصله ۷۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار چشمه: کوهیست در جنوب غرب سمنگان به ارتفاع ۳۵۱۴ متر مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۴۰ و ۴۴ دقیقه - ۳۶ و ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۶ و ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار چشمه: قریه‌ایست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار چشمه: کوتلیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار حیات: قریه‌ایست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دباگ: موضع‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دباگ: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب قلعه کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاردر: موضعیست بفاصله ۳۶،۵کیلومتر بطرف جنوب غرب دوشی به ارتفاع ۲۰۳۰ متر مربوط ولایت قطغن.

چاردر تپه: قریه‌ایست بفاصله ۸،۵کیلومتر در جنوب شرقی سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاردر تگاب: نهریست بفاصله ۳۴کیلومتر در جنوب شرق تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت داشته و آب ان به تکاب غور می‌ریزد.

چاردرکوتل:کوتلیست بفاصله ۳۴کیلومتر بطرف شمال غوربند به ارتفاع تخمین ۴۲۷۷ متر مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دره: علاقه‌داری درجه اول متعلق حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن است که مسافه ان از مرکز حکومتکلان قندوز تقریباً شش کیلومتر میباشد و تعداد قریه‌های مربوط ان عبارت از ۲۴ قریه بوده و عمده‌ترین انها قرار ذیل است:

قریه لاله میدان، قریه میر شیخ، قریه قصاب، قریه شغال تپه، قریه‌جات قره خانی حاجی امان الله عیسی خیل، غردق قشلاق، تال گذر، دورمن، دوار رباط، نهر صوفی، رخشاخ آق سرای، خطای باسوس، قوش تپه، بازقم و غیره این قریه‌ها عموماً از یک دیگر بفاصله کم و زیادی دور افتاده‌اند که تماماً ذریعه علاقه‌داری مربوط اداره میشوند.

نباتات: نباتاتی که درین منطقه می‌روید عبارت از گندم، جو، جواری، مشنگ، پنبه، خربوزه و تربوز میباشد و میوه‌جاتیکه درینجا پرورش میشود بادام، انار، ناک، بهی، توت، زردآلو، آلو، سیب، انگور است.

حیوانات: حیوانات اهلی و وحشی که درین منطقه تربیه میشود عبارت از اسپ، خر، اشتر، گاو، بز و گوسفند میباشد. که عموماً در امور زراعت و حمل و نقل و استحصال گوشت و شیر و غیره از انها استفاده میشود و همچنین گوسفند قره‌قلی نیز درین منطقه زیاد تربیه شده و نیز پشم گوسفندی و شتری مقدار کافی حاصل می‌آید که برای صادرات ذریعه تجار داخلی خریداری کرده میشود.

صنائع: صنعت قالین‌بافی گلیم‌بافی رقم ترکمنی و نمدرقم ترکمنی و قندهاری، زین اسپ

رقم ترکمنی، چموس، بوت دوزی، الهچه‌بافی نخی و پشمی زیاد رواج دارد.

مزارات: در چاردره مزارات متبرکه زیاد وجود ندارد تنها مقبره بابه کفتر درین جا مشهور است که در پیرامون ان فولکلوری در بین مردم محله متداول است بدین قرار که مشارالیه از جمله معاصرین شاه جهان مغلی بوده در عنفوان جوانی پیشه چوپانی داشت و در بلخ سکونت می‌کرد. نامبرده گاوهای خود را از بلخ بهوا پرانده درینجا برای چرانیدن می آورد و بروی تپه که تقریباً بارتفاع صدمتر میباشد پیاده می‌کرد ونماز شام انها را دوباره در هوا پرواز داده و به بلخ می‌رسانید این وضعیت از طرف بعضی برای مرشدش رسانیده شد مرشد در حق او دعای بدی نموده و گاوها از پریدن بازماندند یک روایت فولکاوری می‌گویند نامبرده کبوترهای زیادی داشت که بانها در حیات خود الفت می‌ورزید و به همین سبب بنام با به کفتر یاد میشود ولی فعلاً کبوتری هم درینجا دیده نمیشود و تاریخ وفات ان نیز معلوم نیست. در چار دره یک مکتب ابتدائی نیز موجود است که متعلمین در انجا مشغول تعلیم و تربیه میباشند.

چار دره: قریه‌ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۲۱ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۴ دقیقه – ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دره: نهریست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ چهل خانه در علاقهٔ حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۷ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای ارغنداب می‌ریزد.

چار دره: موضعیست بفاصله ۵۹ کیلومتر در شمال غرب قلعه گاوهار کوهستانی در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۳۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دره: دره‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال غرب کشک در علاقهٔ حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۵ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار دریا: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۴۴ دقیقه ۳۱ – ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۴ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در شمال غرب سرخ‌شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۱۳ دقیقه – ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۴۶ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۹ دقیقه – ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۴۸ دقیقه – ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده:قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – دقیقه ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۱ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده: موضعیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خوگیانی در علاقهٔ حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۶۳ دقیقه – ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۸ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعة السراج در علاقهٔ حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۱۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول لبلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده بهبود: موضعیت بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب‌اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۷ دقیقه – ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارده غوربند: قریه ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۴۴ دقیقه – ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. مسافه ان از کابل ۱۲۴ کیلومتر است این قریه چنانکه از اسم ان مفهوم میشود از چارده مرکب میباشد که اسمای هر کدام را شرحا نوشته میکنیم:

۱– قریه لج که تقریبا بجانب شمال مغرب سرکی که از وسط ان گذشته است و بسمت قطغن مزار و میمنه میرود واقع گردیده است. این ده به حصه تقسیم میشود که هر حصه بنام قلعهٔ یاد

میگردد (قلعهٔ بالا، قلعهٔ میانه و قلعهٔ پایان) به سمت مشرق رو به نشیب چند خانهٔ دیگری است که مسمی به ریگا میباشد. و در انتهای غربی این ده چند خانهٔ دیگری موجود است که ایمان نام دارد و بطور مجموعی تعداد خانه‌وار این ده تخمیناً به (۲۰۰) خانه بالغ میشود. و بجانب شمال شرق ان خرابه‌هایی دیده میشود که بنام ده‌سرخ یاد میشود، باشندگان ان تقریباً ۴۰ سال پیشتر از اینجا کوچ کرده و باوطان مختلفه رفته‌اند، چنانچه مسجد ان محله تا امروز بحال اولی خود باقی مانده است، می‌گویند در محلهٔ مذکور تخیمناً صد خانه‌وار ساکن بوده‌اند، به جانب شرق لج بالای سطح مرتفع همان قریه زیارتی است که بنام سید علی مرزا (رح) یاد میشود که مزار او بصورت دخمه بوده با اولاد و اطفال و عیال خود در انجا مودوع میباشد. در باب شهادت این مرد بزرگ حکایت بسی عجیبی در زبان‌ها جاری است که ایراد ان درین مختصر خالی از تطویل نمیباشد. قریهٔ لج سطح مرتفعی بوده که اگر راهروی از سرک که راه عام است باین ده نظر اندازد گمان خواهد کرد که بالای ان جز کوه و تپهٔ ریگزار چیز دیگری نخواهد بود اما چون از تپه بالا شود یک قطعه خانه و باغها و زمین‌های سرسبزی به نظرش می‌خورد که خیلی‌ها برتعجب او می‌افزاید. بطرف شرق قریهٔ لج در حد ملتقای لج و تهٔ لر یک کوه بچهٔ سنگی کائن است که در ان آثار آب دزد، دیده میشود گمان میرود که در قدیم انجا خانه‌های بسیاری بوده است از آب دور و در عین حال علامهٔ خانه جنگی و دشمنی نیز ظاهر میشود که مردم انجا آب را بطور دزدی از زیر ببالا می‌آورده‌اند از اینجا باندازهٔ (۵۰) قدم بجانب شمال چنار کهن‌سال و بزرگی است که بنام چهل تن شهرت دارد و مردم جهال ان را متبرک دانسته در امور ازو استمداد می‌جویند و بنام او نذر و نیاز میکنند، اما امروز از برکت علم و دانش روزافزون این روش رو به تقلیل گذاشته؛ بطرف شمال این قریه چند خانه موجود است که بنام قلعه‌چه یاد میشود و بطرف شمال قلعه‌چه چند خانهٔ دیگری در یک بلندی وقوع یافته که ان را بغندی می‌گویند راهی از جانب شمال غربی لج به قول لج میرود که ساکنین انجا همه قوم هزاره هستند و از لج یک کروه راه فاصله دارد.

۲ - سقا: این ده نیز در یک سطح مرتفع واقع گردیده و مرکب از دو قوم میباشد که یکی را زی منصور می‌گویند و دیگری را زی بهادر. تعداد خانوار انها تخمیناً به (۲۰۰) خانه می‌رسد؛ بطرف جنوب ان از سطح مرتفع سقا پایان‌تر چشمه‌ایست که آب ان نهایت شور و رنگ ان سرخ وگرم میباشد و بنام (گرمک چشمه) مشهور است. خانه‌هائی که درین موضع وجود دارد نیز بنام گرمک چشمه خوانده میشود. بطرف غرب این ناحیه ده کوچکی است که ان را باغ خم می‌گویند و از ان بفاصله چند متر بالاتر بجانب شرق دریای غوربند ده دیگری وجود دارد که مسمی به

«دهن پارسا» میباشد. مجرای آب سقاکه از طرف غرب به شرق است باندازهٔ (۲۰۰) متر از بین کوه جاری میشود که مردم زحمت‌کش بین کوه را شکافته و آب را از تاریکی‌ها جریان داده به سقا رسانیده‌اند. در حدیکه کوه شگافته میشود یعنی در مبداء جریان آب دالهٔ کلانی است که چکایش و ریزش بعضی از آب در انجا از بالا به پایان بیننده را به تعجب می‌اندازد و منظرهٔ عجیبی را تشکیل میدهد. در بین سقا و لج دره‌ئی است که آب کوچک چارده که از دره‌های قول لج منبع می‌گیرد در بین ان جاری است چنان معلوم میگردد که زمانی لج و سقا به هم متصل بوده و این دریای کوچک زمین‌های انها را آبیاری می‌کرده است و بمرور زمان مجرای خود را چقر کرده و بواسطهٔ باران‌ها و سیلاب‌ها این دره چقرتر و وسیع‌تر شده لج را از سقا جدا ساخته است.

۳ -گلیان: این ده نیز در یک سطح بلند واقع گردیده و مرکب از دو قوم میباشد که یکی را قوم ملک می‌گویند و دیگری را قوم منصور و تعداد ان تقریباً به (۶۰) خانه بالغ میشود.

۴ - تهٔ لر: این ده که بنام چارباغ نیز شهرت دارد، بسر راه سرک عام واقع گردیده، دکان‌ها و هوتلها در همین جا واقع شده است تعداد خانه‌واری ان (۱۵۰) خانه می‌رسد، در اینجا در پهلوی سرک مسجد کلانی آباد شده که نمازهای جمعه در انجا خوانده میشود یک مکتب رسمی نیز در همین جا واقع گردیده که در سال ۱۳۰۰ دائر گردیده است. بحد شمال شرقی ان بفاصله تخمین دو کیلومتر ده دیگری است که بنام جوی دختر یاد میشود (ده مذکور غیر از چارده است) و تعداد ان به (۱۵۰) خانه می‌رسد. مابین چارده و جوی دختر سطح مرتفعی است کوچک که بنام طبقی موسوم است بجنوب طبقی بحد پایان باندازهٔ تقریباً (۳۰۰) جریب زمین جنگلی واقع است که در ان درخت چنار غرس گردیده، چون جنگل مذکور به توجه حکومت احداث یافته همه مال حکومت محسوب میشود. چون سرک از بین چارده عبور کرده و سر راه قطغن، بدخشان، مزار شریف و میمنه و حتی هرات واقع گردیده لذا از لحاظ تجارت و خرید و فروش موقعیت بسیار خوبی را احراز نموده است و هم در انکشاف این مردم روز بروز افزوده میرود. دریای غوربند از طرف غرب بشرق جریان و از کنار جنوبی این منطقه می‌گذرد، بعضی دهات کوچک که بجنوب این دریا واقع گردیده بنام گذاره یاد میشود. ناگفته نماند که دریای مذکور برای آبیاری مردم چارده هیچ یک فائدهٔ نمی‌رساند، سال بسال اطراف خود را سائیده خسارهٔ زیادی بمردم عائد میکند. در ده تهٔ لر یک زیارتی وجود دارد که بنام سید جعفر یاد میشود، می‌گویند این شخص بزرگوار از اولاد سیدعلی یخ سوز است که مرقد ان در بامیان

میباشد. زیارت دیگری در سقا موجود است که ان را سید جلال می‌گویند.

قومیت، مذهب و زبان: این مردم بعضی تاجک و بعضی افغان وعدهٔ کمی هزاره میباشند، اما تعداد تاجک ان از همه افزون و اکثریت دارد.

زبان باشندگان همه فارسی است؛ کسانیکه افغان هم میباشند بمرور زمان زبان مادری خود را فراموش کرده‌اند. مذهب این مردم سنی و حنفی است اما شیعه مذهبان نیز به تعداد قلیلی در اینجا پیدا میشوند.

حاصلات زمینی: گندم، جو و باقلی در اینجا کاشته میشود، رواج کاشتن جواری کمتر است، شرشو نیز می‌کارند رشقه و شفتل هم کاریده میشود. کاشتن کچالو درین اواخر رواج خوب پیدا کرده.

حاصلات سردرختی: بادام، چارمغز، توت، انگور، زردالو، شفتالو، سیب، انار، بهی، ناک، آلوچه، آلوبالو، ارغنجال از حاصلات سردرختی این قریه است، رواج بادام در اینجا زیاد است ازین جهة تجارت بادام ان شهرت پیدا کرده، انگور، شفتالو، بهی و توت خشک ان در بامیان و شیخ علی و سرخ و پارسا بذریعهٔ مرکب رفته در عوض، گندم، جو و باقلی دستیاب میشود.

حیوانات اهلی: گاو، خر، مرغان خانگی درینجا تربیه میشود، مردم از خر اضافه‌تر کار می‌گیرند.

حیوانات وحشی: از حیوانات وحشی درینجا گرگ و شغور پیدا میشود، از پرندگان بودنه، قره‌قوش، کبوتر و باشه، پیدا میشود و مردم در شکار بودنه باشه را استعمال میکنند.

نباتات طبی: بادیان، جوانی، کنوچه، زرد سرک، اسپند، حنظل، کرمک بته بطور خودروی در اینجا بسیار پیدا میشود و مردم از ان کار می‌گیرند.(۱)

چاردهی: موقعیت حدود و مساحهٔ ان: چاردهی منطقه‌ایست وسیع که در جانب غرب و جنوب غرب شهر کابل و در ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است، از طرف شرق به سلسله کوه‌های کوچک کوه‌شیر دروازه تخت زنبورک، و کوه سنگ آسیا در سمت جنوب به سلسله کوه متوسط قرغ و در سمت غرب به سلسله گک کوه خواجه دریا باز و از جانب شمال به سلسله کوه افشار محاط بوده و از شهر کابل توسط دامنه‌های کوه‌شیر دروازه و آسمانی منفک گردیده است طول ان از

۱ـ مضمون چارده غوربند ذریعهٔ شاغلی عبدالحلیم معلم نوشته شده که ؟؟؟؟؟؟؟؟

شمال غرب به جنوب مشرق بیست کیلومتر و عرضش دوازده کیلومتر و مساحهٔ ان دوصد و چهل کیلومتر مربع است.

کیف سطحی: چون اطراف این منطقه را قرار فوق سلسله‌های کوچک کوها احاطه نموده است ازین رو اراضی دامنه‌های ان طبعاً مائل ولی حوضهٔ ان بحیث عمومی تقریباً هموار و ارتفاع ان از سطح بحر (۱۷۷۵) متر بوده اراضی ان که از اتکال و تراکم سلسله کوهای اطراف بوجود آمده است. مرکب از گل زرد، ریگ و چونه و آهک بوده از یک طبقهٔ ضخیم خاک مملو و خیلی حاصل‌خیز و سراسر سبز و شاداب میباشد.

کوه و رودها: در نفس این وادی کوه منفرد و جداگانهٔ وجود نداشته طوریکه ذکر گردید سلسله‌های کوچک اطراف ان را احاطه نموده که ما به ترتیب کیفیت و صورت وقوع انها را ذکر می‌کنیم.

۱ - سلسله‌های کوچک شیر دروازه، تخت زنبورک و سنگ آسیا که از حصهٔ قلهٔ شیر دروازهٔ شروع و الی چهار آسیاب امتداد داشته طول انها پانزده کیلومتر و این سلسله‌ها از امتزاج سنگ‌های مختلف معدنیات تشکل نموده قسما نرم و قسما سخت و قسما ریگ‌آمیز میباشد و در روی ان از نباتات غیر از بته‌های عادی خار چیز دیگری از قبیل درخت و غیره نمیباشد و در بعضی زمستان‌ها تا به اواسط برج حمل که ابتدای اول بهار کابل است به زیر برف مستور میباشد و در دامنه‌های ان چندین قریه وجود دارد و بعضی دماغه گک‌ها و وادی‌های کوچک و قول‌ها و غیره را هم افراز میکند که از یک جناح موجودیت تمام قریه‌جات مذکور غیرمرئی میباشد و مهم‌ترین دماغه‌های ان یکی قصر و باغ بابر و دیگری قصر و باغ چهل ستون است و سلسله گک از سمت شمال بصوب جنوب در این وادی بزرگ افتاده است این وادی توسط جوی‌های بزرگ متعدد که از دریای کابل و دریای چمچه مست که منابع خود را از کوه‌های پغمان و ارغنده می‌گیرد و دیگر قول‌های چشمه‌سار مانند چشمه‌های مشهور چنغور که در بین قلعه قاضی و ارغنده واقع است با کاریزهای شاداب آبیاری گردیده و دریای مشهور کابل که از قصبهٔ سرچشمهٔ متعلق علاقهٔ میدان منبع می‌گیرد از قسمت اراضی شرقی ان عبور و بعد از تبدیل استقامت در محل گذره‌گاه بشهر کابل داخل میشود و طول دریای مذکور درین وادی چهارده کیلومتر بوده کنارهای ان پر از اشجار و درین حوضه سه پل در بالای ان موجود میباشد که یکی را پل گذرگاه و دیگر را پل چهل ستون و سومین را پل ریشخور می‌گویند. فعلاً در قسمت شمال غرب این وادی در پانزده کیلومتری شهر کابل بند بزرگی بنام بندقرغه تحت تعمیر که ارتفاع ان

تقریباً از سطح این حوضه و کابل یکصد و پنجاه متر میباشد در آینده ذخیرهٔ آب ان که از دره‌های شاداب و چشمه‌سارهای پغمان جمع میشوند مساحهٔ بزرگی را به اندازه ۲۵ هزار جریب زمین را آبیاری نموده حتی دامنه‌های مرتفع را نیز سرسبز و شاداب خواهد نمود متأسفانه کار ان بدون انکه بکدام نتیجه برسد معطل است.

راه‌ها: در هر جانب این وادی جاده و راه‌های متعدد وجود داشته اول ان جادهٔ وسیعی است که بنام شاهرای غزنی، مقر، قلات و قندهار موسوم است، دوم جاده‌های مستقیم و عریضی است که از شهر کابل الی دارالامان و ریشخور و چهار آسیاب رفته با شاهرای سمت جنوبی در ان محله ملحق میشود و مانند این راهای عریض و مستقیمی دیگری زیاد به این حوضه وجود دارد که شرح ان طولانی میشود.

آب و هوا: چون این وادی وسعت و امتداد کافی دارد لهذا اقلیمش آفتابی و هوایش معتدل است مقدار برف و بارش ان در زمستان تقریباً بطور وسط و درجه حرارت به ۱۲ سانتیگراد تحت صفر و در تابستان بطور وسط الی ۲۵ سانتیگراد می‌رسد و بارش‌های ان در وقت فصل بیشتر باریده و تابستان تقریباً بدون بارش می‌گذرد.

نباتات و زراعت: باغ‌های متعدد درین حوضه وجود داشته اشجار میوه‌دار از قبیل سیب ناک، زردالو، توت، آلو، سنجد و غیره بکثرت یافت میشود که حاصلات ان زینت بخش دکان‌های بازار کابل گردیده است و در باغ‌های گل‌های رقم، رقم از قبیل درختی و زینتی کاشته و غرس میشود، درین وادی چیزی که بیشتر بمشاهده می‌رسد درخت چنار عرعر، ریمه و نیله چنار بوده و چنار عرعر ان از حیث متانت بهترین نوع خود است و به تعداد زیاد غرس گردیده، حاصلات ان بدهاقین خدمت شایانی می‌نماید، به سببی که خاک ان منبت و علاوتا از طرف دهاقین تربیهٔ خوب میشود حاصلات زراعتی ان خیلی خوب بوده هر نوع گندم، جو، جواری، باقلا، برنج، شبدر، رشقه و از سبزیجات پیاز، پالک، سیر، شلغم، گندنه، کاهو، کچالو، بادنجان، کرم، کدو، خیار و حتی در بعضی حصص تربوز خوب هم بصورت فراوان کاشته شده و حاصل خوب میدهد، مخصوصاً درین سال‌های اخیر کشت کچالو بیش از پیش دوام یافت و بطور عموم مساحهٔ زمین زراعتی این وادی تقریباً ۱۹۰ کیلومتر مربع است و اهالی ان اکثراً بزراعت و تربیه و نگهداری مواشی از قبیل گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرغ، مشغول بوده از حاصلات ان فائدهٔ زیادی می‌گیرند و نسبت به اهالی دیگر حصص همجوار کابل غنی‌تر میباشند و اکثر عملهٔ ماشین خانه و فابریکه‌ها و صاحب صناعت از قبیل گلکار و نجار و غیرهٔ کابل را نیز انها تشکیل

میدهند.

معدنیات: معدن آهن در کوه آسمانی موجود میباشد که از ان کار گرفته نشده و نیز معدن مس در موضع چهل ستون و معدن مس قسم کاپر پریت و ملاچت در کوه و اصل آباد موجود است که دارای اجزای آهن نیز میباشد.

معدن مس در کوه قرغ و تنگی للندر نیز موجود است و در آسیاب هم میباشد.

معدن گرافیت و معدن مرمر آهکی و معدن سنگ چونه در کوه قرغ موجود است.

معدن سنگ چونه در نزدیکی قریه قرغه نیز میباشد.

معدن کوارتز که ان را به فارسی بلور شیشه‌ئی و یا یخک می‌گویند و در کوه آغاعلی شمس سنگ آسیا موجود میباشد معدن سنگ آسیا که از ان سنگ آسیا و خشت‌های عمارات وزینه‌ها وکناره ساخته میشود نیز در کوه مذکور وجود دارد معدن رنگ سرخ معدنی و رنگ زردسیاه در کوه قریب دارالفنون موجود است، معادن مذکور تا الحال بغیر از معدن سنگ چونه و سنگ خشتی بکار نه افتاده است.

بناها و مکاتب: درین وادی سبز و زیبا که از حیث مناظر دلکش خود یکی از بهترین وادی‌های ولایت کابل شمرده میشود و بنای شهر جدید پایتخت افغانستان نیز در ان‌جا گذاشته شده است قصور و ابنیهٔ عالی ذیل وجود دارد:

۱ - قصر دارالفنون در سمت جنوبی این وادی بالای تپه‌ئی بطرز جدید ساخته شده و یکی از بزرگترین قصرهای کابل است در اطراف ان جاده‌های وسیع و باغ‌های پر از گل و اشجار ساخته شده که در ایام تابستان اهالی کابل جهت هواخوری و تفریح دسته دسته به ان‌جا می‌روند این قصر بزرگ در عصر امانیه بنا یافت.

۲ - رفقی سناتوریم در منطقهٔ علی آباد بدامنهٔ کوه علی آباد و سمت شمالی وادی چهارده که بتاریخ ۱۴ سنبله ۱۳۱۲ کار ان به پایهٔ تکمیل رسیده و از طرف اعلی‌حضرت محمد نادرشاه جهت معالجه مسلولین بنا و افتتاح شده و تمام سامان و لوازم یک سناتوریم عصری را بطور اروپائی دارا است و متخصصین زیاد در انجا مصروف معالجهٔ مریض‌ها میباشند و یک عمارت با شکوه قشنگ و بزرگ است.

۳ - شفاخانه‌های عمومی امراض عقلیه و عصبیه که در ۱۳۱۷ کار ان به پایهٔ تکمیل رسیده و افتتاح شده است و متصل سناتوریم میباشد.

۴ - عمارت ادارهٔ نسلگیری که ان هم در سناتوریم جنوب شرقی میباشد.

۵ - باغ و قصر چهل ستون که یک قصر قشنگ بوده در بالای یک دماغه بزیر کوه سنگ آسیا

واقع میباشد و از قشنگترین باغ‌های کابل است و در عصر اعلی‌حضرت امیر حبیب الله خان پادشاه افغانستان ساخته شده است.

۶ - باغ بابر شاه که در زمان بابر شاه پادشاه افغانستان و هندوستان نیاز شده و در دامنهٔ شمالی کوه‌شیر دروازه واقع و قبر پادشاه مذکور در قسمت شرقی باغ مذکور که مرتفع و مرتبه‌دار میباشد و امروز یک تفرج گاه اهالی کابل بوده و از جملهٔ قشنگترین باغ‌های کابل بحساب میرود قرار گرفته است. (گرچه بابر شاه در هندوستان وفات یافته بود اما بواسطهٔ که شوق و علاقهٔ مفرطی به افغانستان و کابل داشت در زمان وفات خود توصیه کرد تا جنازهٔ او را بکابل انتقال و درین جا دفن کنند لذا جنازهٔ ان را از هندوستان آورده در باغ مشهور به بابر دفن کردند).

۷ - موزیم قیمتدار افغانستان...

۸ - فابریکه‌های نجاری و حجاری و گوگردسازی و غیره...

۹ - بطرف جنوب غرب قصر بزرگ دارالامان قصر مهم و زیبای دیگری بفاصله تخمین یکنیم کیلومتر بالای یک تپه کوچک که بنام «تپهٔ تاج‌بیگ» معروف میباشد واقع است، هکذا عمارات دیگر از قبیل عمارهٔ وزارت اقتصاد، اتاق تجارت، عمارهٔ مجادله ملاریا و غیره وجود دارد.

نفوس و حکومت: این منطقه وسیع بطور مجموعی حاوی سی و هشت قریه خورد و بزرگ بوده نظر بوسعت ان یک حکومت درجه ۲ را بنام حکومت چهار دهی تشکیل داده و رأساً بمرکز ولایت کابل مربوط میباشد و یک علاقه‌داری بنام علاقه‌داری چهار آسیاب به ان مربوط است مرکز حکومت مذکور در محله گذرگاه پهلوی باغ بابر شاه در کنار دریای کابل واقع و قریه‌جات ان قرار ذیل است:

۱ - قریه چهل ستون که در دامنه کوه سنگ آسیاب واقع و دارای تخمین چهارصد خانه میباشد.

۲ - قلعه سرخ و قلعه خواجه فیض و افشار و سر آسیاب که دارای ۳۶۰ خانه است.

۳ - نوآباد قلعه حاجی یوسف دارای ۲۴۰ خانه.

۴ - ده مبارک و علاالدین و خواجه ملا دارای ۴۱۰ خانه.

۵ - قلعه قاضی ۴۰۰ خانه‌وار تقریباً.

۶ - قریه گذرگاه دارای تخمین ۴۰۰ خانه.

۷ - ده بوری و قلعه چه سر پل و قلعه حسن‌خان که دارای ۱۳۵ خانه بوده در $\frac{1}{2}$۷ کیلومتری ان واقع است.

۸ - چهار قلعه و قلعه بهادر خان که دارای تخمیناً ۹۰ خانه است.

۹ - قلعه آخندزاده، ده نو، ده مبارک و قلعه نوروز که تخمین دارای شصت خانه میباشد.

۱۰ - چهار قلعه که دارای یکصد و نود خانه میباشد.

۱۱ - قلعه فتوح که دارای هشتاد و پنج خانه است.

۱۲ - ده داناکه تخمین دارای هشتاد خانه است.

۱۳ - قلعه سرخ و قلعهٔ خواجه فیض و افشار و سر آسیاب و قلعهٔ علم که دارای تخمین سه صد و شصت خانه میباشند.

۱۴ - قلعهٔ فراش و قلعهٔ جبارخان و قلعهٔ الف که دارای یکصد و بیست خانه است.

۱۵ - موسی قلعه، قلعهٔ خواجه ملا، قلعهٔ سردار شکرالله خان که دارای هشتاد خانه است.

۱۶ - قلعهٔ خان بیگ که دارای سه صد خانه است.

۱۷ - ده مرادخان که دارای شصت و پنج خانه است.

۱۸ - قریه باغبانان که دارای صد خانه میباشد.

۱۹ - افشار نانک‌چی، قلعهٔ ملک، قلعهٔ قاضی لنگ، نوآباد که دارای تخمین یکصد و ده خانه میباشد.

۲۰ - قلعهٔ وزیر شاه که دارای شصت خانه است.

۲۱ - چهار قلعه و قلعهٔ صابر که دارای صد خانه است.

۲۲ - انچی دلیر محبوب که دارای هفتاد خانه است.

۲۳ - قریه جنگلک که در پنج صدمتری حکومت چهاردهی واقع و دارای چهل خانه میباشد.

۲۴ - قلعهٔ علیمردان که دارای سی خانه بوده و تخمین در چهار کیلومتری ان واقع میباشد.

۲۵ - قلعهٔ بختیار که دارای هشتاد خانه است.

۲۶ - قریهٔ ریشخور که دارای صد خانه بوده و تخمین در ده کیلومتری حکومت واقع است.

۲۷ - قلعه ناظر که دارای سی خانه بوده و تخمین در پنج کیلومتری ان واقع است.

۲۸ - قریهٔ گلخانه که دارای دو صد خانه است.

۲۹ - قلعهٔ قاضی که دارای چهار صد خانه بوده و تخمیناً در پانزده کیلومتری حکومت

چهاردهی واقع است.

۳۰ – قریه سه‌بنگی که دارای سی و پنج خانه بوده تخمین در پنج کیلومتری حکومتی واقع است.

۳۱ – قلعهٔ کاشف که دارای هفتاد خانه بوده و تخمین در هفت کیلومتری ان واقع است.

۳۲ – قریه مرغگیران که دارای بیست خانه بوده و تخمین در ۹ کیلومتری ان در دامنهٔ کوه قرغ واقع است.

۳۳ – ده قلندر که در کنار سرک عمومی واقع بوده و دارای دو صد خانه و در دو کیلومتری حکومت واقع است.

۳۴ – قریه گذرگاه که خود ان مرکز حکومت بوده و در کنار دریای کابل واقع و دارای سه صدخانه میباشد و از شهر کابل تخمین یکنیم کیلومتر فاصله دارد.

۳۵ – نوآباد که دارای یکصد و ده خانه بوده و از مرکز حکومت پنج صدمتر مسافه دارد.

۳۶ – قلعهٔ غیبی که درایا شصت خانه بوده و در سه کیلومتری ان واقع است.

۳۷ – قریه آغاعلی شمس که دارای هشتاد خانه بوده و تخمین در سه کیلومتری ان واقع است.

۳۸ – قلعه بی بی شمسی جان که دارای بیست خانه بوده و در سه و نیم کیلومتری ان واقع است.

در مربوطات حکومت چهاردهی فاکولته‌ها و مکاتب ذیل دایر است بدین قرار:

الف: فاکولته‌ها:

۱ – فاکولته طب در علی‌آباد.

۲ – فاکولته ساینس در علی‌آباد.

ب: لیسه‌ها و مسلکی

۱ – لیسه زراعت در کارته ۴

۲ – لیسه نوی کابل در دارالامان

۳ – لیسه غازی در دارالامان

۴ – دارالمعلمین در جمال مینه

۵ – مکتب تخنیک ثانوی

ج: مکاتب متوسطه

۱ – مکتب متوسطه رحمان بابا در خواجه ملا

۲ - مکتب متوسطه خوشحال خان در باغ بابر
۳ - مکتب متوسطه نسوان بنام رابعه بلخی
۴ - مکتب متوسطه نسوان درکوته سنگی بنام زینب هوتکی در ده بوری
۵ - مکتب متوسطه ابن سینا در جمال مینه
د: مکاتب ابتدائی:
۱ - مکتب ابتدائی چهار آسیاب واقع بالا قلعه در علاقه‌داری چهار آسیاب مربوط چهاردهی
۲ - مکتب ابتدائی تنگی سیدان واقع قلعه جانخان
۳ - مکتب ابتدائی چهل ستون واقع ده قلندر
۴ - مکتب ابتدائی چهار قلعه واقع چهار قلعه
۵ - مکتب ابتدائی قلعهٔ قاضی واقع قلعهٔ قاضی
۶ - مکتب محمود شونحی در میرویس میدان
۷ - مکتب سید جمال الدین در کارته ۴
۸ - مکتب ابتدائی سپین کلی واقع سپین کلی (افشار)
۹ - مکتب ابتدائی واقع علاءالدین
و نیز یکنفر نماینده از طرف اهالی چهاردهی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

چاردیوال: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب قلعه نگشی در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۳۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارراه: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شمال دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارسنگ: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۸۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارسنگ: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشاخه: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشکلک: خرابه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشنبه: قریه‌ایست بفاصله ۷۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه در علاقه حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشنبه: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شرق شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشنبه: قریه‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارشنگو: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در غرب شیخ راضی در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارصده: موضع‌ایست در شمال شرق چخچران متعلق حکومتکلان غورات ولایت هرات و از ان ۲۹ کیلومتر فاصله دارد هوایش معتدل است و قلعهٔ بنام قلعه گوهر در ان‌جاست که از بقایای عمارات دورهٔ غوریان است یک عده باغها هم در چار صده موجود میباشد گندم و جو در ان‌جا خوب می‌روید و مردمش فیروزکوهیست قلعه گوهر اکنون بصورت یک قشله عسکری در آمده است.

چارقریه: علاقه‌داری است درجه ۲ متعلق حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان است.

چارقریه: علاقه‌داری درجه ۲ ایست مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی

پروان که بفاصله ۴کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه پنجشیر بین ۶۹ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. که شمالا جنوبا از کوتل خاواک تا سنگله امتداد دارد و دریای پنجشیر بهمین امتداد از وسط ان را عبور کرده انرا بدو حصه شرقی و غربی تقسیم می‌نماید دو شاخ هندوکش نیز شمالاً و جنوبا از بین ان می‌گذرد که رویهمرفته یک وادی را تشکیل میدهد و اکثر آبادی و قراء در میان همین وادی واقع شده‌اند راهی از وسط ان باندراب و قطغن میرود و کوتل خاواک که حد فاصل بین قطغن و پنجشیر است بسیار سرد و در اکثر اوقات سال از برف پوشیده میباشد حتی در زمستان راه عبور و مرور مردم مسدود میگردد گرچه این علاقه بنام چار قریه مشهور است ولی منحصر به چهار قریه نیست بلکه از قریه‌های متعددی تشکیل یافته است که اجمالاً نام انها درینجا ذکر میشود چون دریای پنجشیر این منطقه را بدو حصه شرقی و غربی تقسیم میکند بعضی آبادی بطرف شرق دریا و برخی به سوی غرب ان واقع شده‌اند و آبادی زیاد ان به جانب غرب قرار گرفته مرکز این علاقه که مقر علاقه‌داری است «امرز» میباشد علاقه‌داری مذکور را حصهٔ اول علاقه‌داری پنجشیر می‌گویند، امرز بطرف شمال رخه که مرکز حکومت محلی پنجشیر است واقع و از ان تخميناً ۲۳کیلومتر دور افتاده است قریه‌جاتیکه بجنوب امرز واقع شده‌اند بهارک و دو آب و «ارو» میباشد، دو قریهٔ بهارک و دو آب بطرف مغرب دریا و قریهٔ ارو بجانب شرق ان واقع شده است دریائیکه از دره پنجشیر سرازیر میشود و بنام دریای دره شهرت دارد در علاقهٔ دو آب به هم ملاقی میشوند، ازین جهة قریه مذکور بنام دو آب مسمی گردیده و ان دریا یکی از معاونین بزرگ دریای پنجشیر محسوب است قریه‌هائیکه بجانب شمال امرز وقوع یافته عبارت است از زینه، پجغور، خارو، خنج، برجمن، متا سفید چهر، غنچو، دشت ریوک، پریان، تل و خاواک که بعضی از مرکز علاقه‌داری دور وعدهٔ نزدیک میباشد.

قومیت نفوس و مذهب: تمام این مردم تاجک بوده بزبان فارسی تکلم میکنند تعداد نفوس‌شان تقریباً به پنج هزار نفر بالغ میشود، مذب‌شان حنفی است.

پیشه و کسب: پیشهٔ این مردم زراعت و اندکی مالداری و تجارت میباشد؛ تجارت‌شان اکثراً بسمت قطغن جاری است خصوصاً تجارت گندم ذریعهٔ اسپان در بین‌شان رواج دارد که از راه کوتل خاواک گندم را نقل داده در بازار رخه، گلبهار و چاریکار بفروش می‌رسانند، یکنوع گوسفند را که بجثه خورد میباشد و بنام گدی یاد میشود تربیه کرده از شیر و پشم و گوشت و روغن ان استفاده میکنند، چپن‌های پشمی که بنام چکمن یاد میشود هم درینجا ساخته میشود.

یکنوع شلوار که از پشم سیاه ساخته میشود و برای دفع برودت بسیار مفید است و ان را برزو می‌گویند نیز از صنعت مخصوص همین مردم است.

آب و هوای مساعد، این مردم را ذکی، جسور و علم‌دوست و مهمان‌نواز تربیه کرده، بالخصوص جنبه علم دوستی ان‌ها قابل تقدیر است علمای جید و متبحری از میان ان‌ها قد علم کرده‌اند مکتب رسمی در اینجا تأسیس نیافته مگر یک باب مکتب دهاتی دائر است.

حاصلات زمینی: در اینجا گندم، جو، جواری، مشنگ، باقلی و ارزن کاشته میشود و زمین ان برای هر نوع این حاصلات مستعد است، شرشم و ماش نیز به خوبی می‌روید.

حاصلات سردرختی: توت، زردالو، چار مغز و انگور درینجا خوب میشود، اما توت از حاصلات سردرختی مهم ان‌ها است.

نباتات طبی: بعضی نباتات طبی از قبیل درونه، زرد سرک، کنوچه، شبت، سوهان درین منطقه می‌روید، اما مردم کمتر از ان استفاده میکنند.

حیوانات اهلی: گاو، اسپ، خر، گدی، بز، مرغ خاگی درین ناحیه تربیه میشود.

حیوانات وحشی: مرغابی و بودنه ندرهٔ دیده میشود، اقسام گنجشک مثل قره‌قوش زرد چه هم کم‌کم دیده میشود.[1]

چار قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۹۶ کیلومتر در غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار قلعه: قصبه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب شهر کابل مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارک بالا: قریه‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال غرب تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چار کریمک: شیله‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب گرداب در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

۱- مضمون چار قریه ذریعهٔ بناغلی عبدالحلیم معلم نوشته شده که از اهالی پنجشیر میباشد.

چار کنت: علاقه‌داری ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۲ نهر شاهی مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۳۷ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۲۹ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

این علاقه‌داری یکی از علاقه‌داری‌های دو گانه حکومت نهر شاهی بوده بجانب غرب علاقه‌داری دهدادی و مرکز مزار شریف و بطرف شرق حکومت نهر شاهی کائن است.

چارگو چشمه: چشمه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب قریه علی مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۱۲ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۴ دقیقه – ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارگور: قریه‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال غرب جوین در علاقهٔ علاقه‌داری درجه اول لاش وجوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۳۶ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۴۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارگوش: اسم چهار قریه است در حوزهٔ حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات.

چارگوشه: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شما شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۸ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۲ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارمحله: قریه‌ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب شهر مزارشریف مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۱۰ دقیقه – ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۰ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارمغزا: چشمه‌ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خشک آب در علاقه خنجان در حوزهٔ حکومت درجه ۲ دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین تخمین ۶۹ درجه – ۶ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۹ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارو: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۲۵ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۰ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاروزئی کوتل: کوتلیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چارولنک: شیله‌ایست بفاصله ۴۷ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاریارم: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ شیوهٔ کوهستانی در علاقهٔ حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۲۷ دقیقه ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۳۷ دقیقه ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاریکار: چاریکار مرکز حکومت اعلای پروان و در ۶۴ کیلومتری شمال کابل بین تخمین ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی در دامنهٔ کوهی واقع است که اصلاً از شاخه‌های هندوکش بوده و بطرف استالف، و پغمان امتداد می‌یابد، این کوه را در حصهٔ چهاریکار کوه چاریکار، در حصهٔ استالف کوه استالف و در حصهٔ پغمان کوه پغمان می‌خوانند.

حدود اربعه چاریکار عبارت است از: شرقا حکومت بگرام و قراء مربوطهٔ ان غربا برج گل جان شمالا دریاچهٔ غوربند و جنوبا علاقه‌داری قره‌باغ و دهات ان. چاریکار از سطح بحر (۱۶۰۳) متر ارتفاع داشته هوای ان در زمستان سرد و برفگیر و در بهار و تابستان ملائم و گوارا است.

گرچه از مطالعات تاریخی چنین استنباط میشود که چاریکار در عهد سلطنت پادشاهان یونانو باختری موقعیکه اوپیان موجوده یک شهر بزرگ و وسیعی بود، درگوشهٔ از ان شهر و یا در حوالی قریب ان واقع بوده، اما تا حال در اوپیان و چاریکار کشفیات و حفریاتی به عمل نیامده است.

وجه تسمیه: چاریکار را مخفف (چاریکه کار) می‌گویند وجه تسمیهٔ ان حسب بیان موسفیدان ان دیار این است که در زمان سابق یکی از میرهای اوپیان نهر بزرگ موجودهٔ چاریکار را که از بین شهر می‌گذرد حفر نموده پارهٔ از آب دریای غوربند را از بالای متک و پایان عشقابه (آشوه) در ان جاری ساخت و زمین‌های چاریکار را که قبل بران یک میدان لامزروع و دشت بی‌آب بود بواسطهٔ این نهر قابل زراعت و کشت گردانید، و حاصل ان را از روی (چاریکه) از زارعین اخذ می‌نمود، بطوریکه سه حصه برای زارع و یک حصه بمیر موصوف داده می‌شد. از

ان وقت به بعد این سرزمین به لفظ (چاریکه کار) یعنی زمینی که بقسم چاریکه کشته میشود شهرت یافت و به همان نام مسمی گردید و به مرور زمان و سهولت در لسان «ک» و «ه» ان حذف شده (چاریکار) گردید و تا امروز بهمین اسم باقی ماند.

انهار: چاریکار ذریعهٔ چهار نهر ذیل آبیاری میشود:

۱ - نهرازین: که از همه بالاتر واقع و سربند ان از دریای غوربند در پایان پل آشوه است ولی بعلت اینکه نسبتاً کوچک میباشد تنها زمین‌های تتمدرهٔ علیا را آبیاری میکند و قبل از رسیدن به شهر استهلاک میگردد.

۲ - نهر چاریکا: سربند این نهراز نهر ازین پایان تر و به دریاچهٔ غوربند میباشد این نهر که نزد اهالی بنام «جوی بالاغیل» معروف است. بزرگ بوده و از بین شهر چاریکار می‌گذرد و اراضی و باغ‌های زیادی را آب یاری کرده در حصص چیکل و رباط (تخمین در ۱۰ کیلومتری جنوب چاریکار) به انجام می‌رسد.

۳ - نهر خواجه یاا جمیر: سربند این نهر از نهر بالاغیل پایان‌تر بر دریای غوربند است، اراضی و باغ‌های تتمدرهٔ سفلی و بعضی حصص قریهٔ سعدالله را آبیاری میکند و بطرف جنوب سیر کرده و قریهٔ بایان، ده ملا یوسف، قریه دو لانه، قلعچه، پشیان و میان شاخ را در حوالی چاریکار آب میدهد و اخیراً در حصهٔ دولت شاهی قریهٔ غلام علی، ده‌ملا، قلعهٔ خواجه و قلعهٔ بازید راکه از مربوطات حکومت بکرام است آبیاری میکند.

۴ - نهر ماهیگیر: سربند این نهر چند متر بالاتر از پل متک است و قراء سعدالله، عبدی‌بای، ده قاضی و بایان سفلی را در مربوطات چاریکار آبیاری میکند و سپس داخل منطقهٔ بگرام میشود.

معابر: دو سرک از بین چاریکار گذشته یکی سرکیکه از کابل آمده به جانب غوربند و قطغن میرود، این سرک چاریکار را شمالا جنوبا قطع می‌نماید و سرک دیگری در مرکز از موضع ایستگاه پولیس ازین سرک جدا گردیده بطرف گلبهار، پنجشیر، جمال آقا، تکاب و نجراب رفته است. این سرک شهر چاریکار شرقا غربا قطع کرده است. یک سرک کوتاه از حد بازار چاریکار شروع شده به نزدیکی گل غندی منتهی میگرددگل غندی عمارت کوچکی است بر فراز تپه‌ئی در انتهای غربی چاریکار که از لحاظ بلندی بر تمام حصص چاریکار و کوهستان حاکمیت دارد در موسم بهار هنگامیکه گل‌های ارغوان اطرافش شروع به شگفتن می‌نماید منظرهٔ قشنگ و زیبائی را به روی کار می‌آورد، اهالی چاریکار درین فصل، هر جمعه میلهٔ برپا کرده تمام اشیای

خوردنی و نمایشی خود را در انجا حاضر مینمایند، بقدر صد متر پایان بجانب غرب گل غندی در یک میدان وسیع سینمای پیروان واقع گردیده، این سینما در سال ۱۳۳۳ از طرف ریاست شاروالی پروان بنا یافته که نمونهٔ خوبی از پیشرفت تمدن ان دیار محسوب شده می‌تواند، چاریکار با شمول مربوطات ان از قبیل اوپیان، توپدره، تتمدره، بایان، ده ملایوسف، دولانه، میان شاخ، دولت شاهی، پشیان، ده خواجه، غلام علی وبگرام، خواجه سیاران، لغمانی، چیکل، ده مسکین، استرغچ و قره‌باغ حوزهٔ وسیعی را حاوی میباشد که ما مختصراً حالات بعضی از انها را درینجا تذکر می‌دهیم، از فیضان نهرها و استعداد طبیعی خاک ان، چاریکار حاصل‌خیزترین مناطق شمالی است هر نوع غله و اشجار مناطق معتدله در اینجا به خوبی نمو کرده می‌تواند، مخصوصاً انگور ان اهمیت خاصی را حائز گردیده، اقسام انگور این منطقه عبارت است از کشمشی، حسینی سایبی، قندهاری، چشم گاو، منقه و آبجوش، اما زیادترین و پر منفعت‌ترین ان انگور کشمشی است که هم تازه و هم خشک ان بمقدار زیادی بخارج فرستاده میشود و یکی از اقلام بزرگ صادراتی مملکت ما را تشکیل میدهد تنها از منطقه چاریکار و بگرام و قره‌باغ تخمین ده لک‌سیر کشمش سبز و سرخ بخارج میرود. دو نوع کشمش در اینجا پیدا میشود، یکی کشمش سایگی و دیگری کشمش آفتابی، توت و زردالو نیز در باغ‌ها یافت میشود اکثراً بصورت تازه از ان استفاده میگردد، در اوپیان، توپدره و لغمانی توت را خشک کرده در زمستان بطور غذا از ان کار می‌گیرند، در بعضی جاها ان را آرد کرده بنام تلخان از ان استفاده میکنند.

حاصلات زمینی: گندم، جو، جواری، ارزن، ماش، شالی، پنبه، شرشم، شفتل، رشقه، خربزه، تربز، کدو، خیار، تره، ملی، گندنا، پیاز، سیر، گشنیز، لبلو، زردک، شلغم، پالک،کچالو، بادنجان رومی و بانجان سوسنی و مرچ سرخ در اینجا بوفوت پیدا میشود که بر علاوهٔ خوراک مردم بدیگر مناطق مملکت نیز بفروش می‌رسد. خصوصاً مرچ سرخ چاریکار مشهور است.

صنائع و پیشهٔ چاریکار: چاریکار چون بسر راه کابل، قطغن، بدخشان، مزار و میمنه واقع گردیده ازین جهت در تمدن پیشرفت کرده، مردم این سرزمین در تجارت و صنعت ذوق سرشاری دارند، صنعت چاقوسازی و پایزاردوزی ان ترقی خاصی نموده، نساجان ده مسکین در بافتن پتو مهارت خوبی از خود نشان میدهند. در اینجا چرم خوب پخته و آش داده میشود. آهنگری، مسگری و نجاری ان ترقی خوبی نموده، در او پیان کرباس اعلی بافته میشود، دکان‌های مزین چاریکار که بدو طرف سرک واقع گردیده خیلی‌ها جالب نظر است.

صنائع: چاقوسازی، چرم‌گری، آهنگری، زرگری، پیزاردوزی، کلالی‌سازی، پتوبافی هم زیاد معمول است خصوصاً صنعت چاقوسازی طوری پیش رفته که یک قبضه چاقوی خوب ساخت چاریکار تا (۲۰۰) افغانی هم‌ارزش می‌یابد. هکذا یک دانه پتوی ده مسکین تا (۱۰۰۰) افغانی خرید و فروش میشود. همچنان چرم‌های پخته از چاریکار بکابل و دیگر نقاط صادر میگردد. ارباب پیشه این شهر از قبیل زرگر، مسگر و پیزار دوز بازارهای جداگانه دارند و صنائع ایشان بنقاط دوردستی مثل کابل و جلال آباد می‌رسد.

قومیت و زبان: عموم این مردم تاجک‌اند و بزبان فارسی تکلم میکنند، در قره‌باغ و چیکل و بعضی حصص بگرام از قوم افغان نیز خال خال پیدا میشود و بزبان فارسی و پښتو متکلم میباشند، ولی با برادران تاجک خود در کمال محبت و علاقه برادرانه بسر برده در غم و شادی شریک‌اند.

حیوانات اهلی: حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند، مرکب و بز در اینجا تربیه میشود در قره‌باغ شتر را برای بارکشی استعمال میکنند، اسپ نیز برای سواری و کش کردن عراده‌های گادی مستعمل است، در قره‌باغ مادیان را برای سواری و نسل‌گیری تربیه میکنند. تربیهٔ قوچ‌ها برای جنگ انداختن در میله‌ها نیز رواج دارد.

دوائر حکومتی: در مرکز چاریکار حاکم اعلی، مستوفی، قوماندان امنیه قرار دارند. مدیریت‌هائیکه شعبات مختلفه را اداره میکنند عبارت‌اند از شعبات مرکزی حکومتی اعلی مانند مدیریت تحریرات، مدیریت محاسبه و نمایندگی‌های وزارات مانند مدیریت گمرک، مدیریت معارف، مدیریت فوائد عامه، مدیریت صحیه، مدیریت مکلفیت عسگری، مدیریت مخابرات، مدیریت مطبوعات، مدیریت برق، مدیریت زراعت، مدیریت بانک، مدیریت اطاق تجارت، محاکم عدلیه (ابتدائیه و مرافعه) اداره حمل و نقل، ادارهٔ انحصارات دولتی. درین شهر یک دستگاه آخذه رادیو، یک شفاخانه یک دستگاه تیلفون و تیلگراف یک مخزن پترول و یک استیشن برق وجود دارد که منازل را تنویر میکند هکذا ریاست به نارواالی که در هر چار سال از طرف اهالی انتخاب میشود، وکلای مشوره از طرف پروان در مرکز اجتماع میکنند، شهر چاریکار یکنفر وکیل در شوری ملی و یکنفر وکیل در شوری ایالتی خود انتخاب و می‌فرستد یک روزنامه در اینجا نشر میشود که موسوم بروزنامهٔ (پروان) است، این روزنامه در انکشاف روحی مردم تأثیر بزرگی انداخته است.

مکاتب: در چاریکار و مربوطات ان مکاتب ذیل تأسیس گردیده:

مکتب لیسه: این مکتب در مرکز چاریکار است در اول یک مکتب ابتدائی بوده در سنه ۱۲۹۹ تأسیس گردیده بود، سپس وسعت یافته صورت مکتب متوسطه را بخود گرفت و به ان اسم یاد می‌شد صنوف ان تا به (۷) می‌رسید، بعد از زمانی چون خوبتر توسعه پیدا کرد و صنوف ان متقاضی بلندتر از ان گردید، از متوسطه به لیسه تبدیل یافت، عمارت این مکتب به ساختمان عصری بنا شده در همین عمارت یک مکتب ابتدائی نیز وجود دارد که شاگردان ان از مرکز چاریکار، اوپیان، توپدره و خواجه سیاران میباشند. مکتب تتمدره، مکتب ابتدائی شاگردان این مکتب از تتمدرهٔ علیا و سفلی و پایان میباشد.

مکتب میان شاخ نیز ابتدائی بوده و شاگردان این مکتب از میان‌شاخ، لغمانی، دولت شاهی و پشیان میباشد، مکتب بگرام، ابتدائی است شاگردان ان از بگرام، قریهٔ غلام‌علی، قلعهٔ هزاره و ده خواجه میباشند.

یک مکتب دهاتی نیز در استرغچ تأسیس یافته.

زیارتها: زیارت خلیفه میرجان و سید جعفر مجرد در اوپیان است،کسانی راکه سگ دیوانه گزیده باشد در زیارت سیدجعفر مجرد آمده از زنجیر ان می‌گذرند، ازکرامت این مرد بزرگ به زودی شفا حاصل میکنند، زیارت صادقی علیه‌الرحمه در مرکز چاریکار در موضعی که بنام چرمگری یاد میشود موجود است. از آثار قدیمه در بگرام که مرکز شهنشاهان بزرگ کوشانی‌های افغانستان بوده است بسیار دیده میشود، بعضی اماکن ان حفریات گردیده و برخی بحال خود باقی مانده است. یک برج توپ در توپدره وجود دارد که تخمیناً دارای (۵۰) متر ارتفاع میباشد.

مذهب و دیانت: مردم چاریکار سنی و به مذهب حنفی میباشند، در هر محله یک مسجد آباد است، در بعضی از مساجد مدرسین علوم دینی موجود بوده، شاگردان برای فراگرفتن علوم به اطراف انها جمع میشوند.[۱]

چازان: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب او به مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاشنگ: موضعیست کوهستانی بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب غرب پرجمان در علاقه

۱ـ مضمون چاریکار ذریعهٔ بناغلی عبدالحلیم معلم مکتب نوشته شده که از اهالی پنجشیر میباشد.

حکومت درجه ۲ بگواه و خاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاغورای: قلعه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه عبدالرحمن نزدیک دریای دری در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاغوری غار: کوهیست در جنوب قریه عبدالرحمن بارتفاع تخمین (۱۴۲۲) متر در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاغی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب جوزخیل در علاقهٔ خروار مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاقول: موضع چاه‌داریست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال غرب گلاب ناور در علاقهٔ حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاک: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جوی نو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاکران و ردوج: قریهٔ پر نفوسی است بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در حوزهٔ علاقه‌داری بهارک مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

موقعیت چاکران بسمت مشرقی بهارک بین دو دره واقع بوده طول ان تخمین سه کیلومتر و عرض ان ۴،۵ کیلومتر میباشد. فاصله ان از مرکز بهارک ۱۵ - ۱۶ کیلومتر بوده و سرای سرکاری نیز در ان آباد است باغها و تفرجگاه مشهور و کلان در نفس چاکران بسیار بوده حاصلات مهم زراعتی ان گندم، جو، زغر، پتک و ارزن میباشد، از میوه باب توت ان مشهور است اقلیم ان در زمستان سرد و در تابستان معتدل ولی برف زیاد می‌بارد که از ماه قوس شروع تا ۱۵ حمل دوام میکند. اندازه برف بعضی سال‌ها به یک و نیم متر می‌رسد، زمین ان کمی هموار ولی بیشتر

کوهستانیست با ان هم زراعت ان حاصل خوب میدهد.

چاه‌کش: قریه‌ایست بفاصله ۲۱۵ کیلومتر در شرق آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاکه‌سروان: موضعیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شرق قریه شهبان در علاقهٔ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاگزک: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب حوض میرداؤد در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هارت که بین ۶۲ درجه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چال: علاقه‌داری ایست درجه ۲ متعلق حکومت درجه ۴ اشکمس مربوط حکومتکلان تالقان در حوزهٔ ولایت قطغن، علاقه‌داری چال بطرف شمال شرقی اشکمش و بجنوب تالقان مرکز حکومتکلان واقع گردیده است.

چاوت: نهریست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب غرب صمدخان کلی در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که تخمین بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی ۲۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب ان به دریار کره وی کج می‌ریزد.

چاودان: شیله‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در غرب آق کپروک مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاورچی: موضعیست بفاصله ۷۳ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاول: تپه‌ایست در شمال قلعه حمیدخان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه آب: حکومتیست درجه ۴ متعلق حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹

درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. چاه آب بطرف شرق حکومت ینگی قلعه و به حوزهٔ سرحدی شمال افغانستان در ولایت قطغن و در منطقهٔ حکومتکلان تالقان وقوع داشته و طرف مشرق چاه آب حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان موقعیت دارد. در چاه آب یک باب مکتب ابتدائی نیز دایر است.

چاه انجیر: موضعیست که بفاصله ۳۵کیلومتری غرب گرشک در نزدیکی نادعلی حکومت اعلی گرشک قرار دارد، و یکی از قرارگاه کمپنی موریسن است که برای عملیات ساختمانی نهر بغرا و پروژهٔ نادعلی ساخته شده و دارای عمارات سکونت، ورک شاپ‌های ترمیم و تحویلخانه‌ها میباشد که بعد از انتقال دستگاه کار کمپنی مورسین به کمپ خارجه، فعلاً کمپ مذکور با ایزاد ساختمان‌های جدید، مرکز دستگاه ساختمانی افغانی است.

چاه باراب: موضع چاه‌داریست بفاصله ۸۱کیلومتر در شمال غرب قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه بلبل: چشمه‌ایست بفاصله ۶۴،۵کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه بلگی: نهریست بفاصله ۲۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه حوض میرداود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر سفید بلک می‌ریزد.

چاه بلگی رود: رودیست بفاصله ۴۸،۵کیلومتر در جنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه واقع و آب ان به هامون یوزک می‌ریزد.

چاه پلوسی: چاهیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال غرب قریه شیربخش در علاقه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه تاغ (چشمه حکمی): چشمه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه گاودر در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه توربر: چشمه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه تیرکوه: چاهیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در غرب فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه -۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه جهان: قریه‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه خرما: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه گه بین ۶۱ درجه - ۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه خلگشی: چاهیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق شیربخش در علاقهٔ حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه خاجه محمد خاشائی: چشمه‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب هرات که بین ۶۱ درجه- ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه دلرمو: چاهیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه دهانه: چاهیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه روسی: چاهیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در غرب انار دره در علاقه حکومت درجه ۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲

درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه ریگ: رودیست بفاصله ۶۹ کیلومتر در شمال غرب جوین در علاقه فراه که بین ۶۱ درجه - ۳ دقیقه- ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه زرد: چشمه‌ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب غرب گاو دره در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه زیرک: چاهیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه سرخ: کوتلیست بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه سلیمان: موضع چاه داریست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه سنگک: چاهیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب قریه گاودره در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

چاه سید: موضعیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در شمال ناورک در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه سید خان: قریه‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه شور: رودیست در شمال غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع

است.

چاه شور: کوهیست در غرب جوین به ارتفاع تخمین ۱۱۳۳ متر مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه شور: قریه‌ایست بفاصله ۹۴ کیلومتر در جنوب غرب قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه غیرا: چشمه‌ایست بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاهک: کوتلیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه کربه: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر در شمال غرب سیستالی چاه مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه کفتری: چاهیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در جنوب گاو دره در علاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه گاودره: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قریه گاو دره مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه گزی: چاهیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شمال شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه گمبد: چشمه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب کهسان در علاقهٔ حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴

دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه گی: کوهیست در جنوب گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین خطوط ۶۴ درجه - ۵ و ۳۶ دقیقه - ۱۲ و ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۶ و ۴۰ دقیقه - و ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه گی: کوهیست در شرق گلاب ناور به ارتفاع تخمین یک هزار و پنجصد و پنجاه و پنج متر در علاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه ۵۰ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه ۴۰ دقیقه ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه مزار: چشمه‌ایست بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه مشکری: کوهیست در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار به ارتفاع تخمین ۳۰۷۵ متر که بین ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه میلک: چاهیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعچه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه نائب: چشمه‌ایست بفاصله ۴۴ کیلومتر در شمال شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه نکاس: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه نواب خان: موضع چاه‌داریست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در شمال مشرق گلاب ناور در ریگستان در علاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه نیلغان: چاهیست بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه نیلگون: چاهیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه ولی‌خان: موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق قریه علی مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چاه یالکی: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چای شیرین: قریه‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شرق سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چای کهنه: چاهیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چای لگو: چاهیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چبو: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه سدی گل متصل دریای مددیاباش گال در علاقه حکومتکلان لغمان نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپ: چشمه‌ایست بفاصله ۵۰ کیلومتر در شرق بل چراغ در علاقه درزاب وگرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپ ان: کوتلیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب شرق اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۰

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپاو: قریه‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپاو قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپچل: خرابه‌ئیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در شمال غرب خولگرهٔ بوینه قره مربوط حکومتکلان بلخ در حوزه ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپر: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب نمله متصل نهر مرغی خیل در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپر: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق مرکز فیض‌آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

چپرهار: علاقه‌داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق حکومتکلان شنوار در حوزهٔ ولایت مشرقی میباشد که دارای قریه‌جات متعدد و پرنفوس بوده و مشهورترین انها قرار ذیل است: قریه بانو، قریه سولانه، قریه بانده، قریه لونگ‌پور، قریه کندباغ، قلعه شیخ، قلعه‌سرخ حافظان، قریه دولت زائی، قریه ده کر، قریه ترکی،

قریه تریخا، این قریه‌ها بطور عموم بفاصله کم یا زیادی از یکدیگر واقع‌اند و ذریعه این علاقه‌داری اداره کرده میشوند این سرزمین کوهستانی نبوده زمین هموار و زراعتی زیادی دارد و نباتات زیادی مانند گندم، جو، جواری، شالی، مشنگ، عدس، برنج، نیشکر، زیاد کاشته میشود، میوه‌های سر درختی ان زردآلو، سیب، ناک، بهی، آلو، شفتالو، لکات، انجیر، توت و غیره زیاد پیدا میشود در خت‌های سایه‌دار و بی‌میوه مانند چنار، سفیدار، بید زیاد دارد.

خربوزه، تربوز، بادرنگ، بادنجان رومی، بادنجان سیاه، زردک، زیاد کاشته میشود این مناطق علی‌العموم ذریعه آب نهرها آبیاری کرده میشود.

هوای این منطقه بطور عموم در تابستان گرم و در زمستان سرد و در بهار و خزان معتدل

میباشد برفباری در زمستان زیاد دارد مگر در اثر باران‌های بهاری ذوب شده و بجوی‌ها سرازیر میشود حیوانات اهلی ان اسپ، خر، گاو، گاومیش، بز و گوسفند میباشد و اهالی ان زراعت پیشه و مالداراند. موقعیت جغرافیائی چپرهار ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی است. در چپرهار یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر است.

چپرهار: دریائیست بفاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و دریای مذکور به دریای کابل یکجا میشود.

چپری: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعه علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپری: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قلعه تیزین در علاقه حکومت درجه ۳ حصارک غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپری قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپری قول: خرابه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در غرب قریه سرماقول در علاقه گرم‌آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقهٔ - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقعه است.

چپش: موضعیست بفاصله ۳۵ کیلومتر در شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپش: قریه ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپ قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در غرب مرکز رستاق متصل دریای آمو مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷

درجه - ۹ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپک‌سرای: قریه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال دولت‌آباد متصل نهر رامکل در علاقه حکومت درجه ۲ شرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپک گذار: قریه‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در شمال قریه دولت‌آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شرین تکاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپوناور: دند آبیست بفاصله ۶۸ کیلومتر در جنوب غرب غفور کلی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپه خان: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال مرکز رستاق متصل سرک مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چپه دره: علاقه‌داری ایست درجه اول متعلق حکومت درجه ۴ درهٔ پیچ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی، چپه دره عبارت است از درهٔ که بطرف شمال شرق درهٔ پیچ کنرها واقع بوده و بصورت طولانی به استقامت شمال شرق شروع شده بطرف شمال غرب پیش میرود و توسط انحناهای خفیف محدود گردیده است. مسافه کوه‌های دوجانبه ان از یک دیگر (۵۰۰) الی (۶۰۰) متر بوده و از نقطه‌نظر ساکنین و اقوام به دو حصه منقسم میشود:

۱ - اقوام صافی.

۲ - اقوام جدید.

قوم صافی: عبارت است از قومی که در چپه دره ساکن میباشند این مردم در جنگ‌جوئی و شجاعت مشهورند و دارای هیکل‌های قوی بوده مردم تنومندی میباشند.

صاقی - کریز - مسعود - خاد خیل پنبتون‌اند رسم و رواج کلتور و عادات این مردم با سائر افغان‌ها یکسان است.

چپه دره شمالا متصل است به دره‌نو، لغمان، دیوه گل، و جنوبا متصل است به نشی واکیل شرقا به دره پیچ و غربا به اقوام جدیدی.

پیداوار زراعتی این ناحیه عبارت از بلوط، ارچه، چارمغز، انگور، زردالو و غیره و پیداوار

حیوانی ان عبارت از گاو، گوسفند، بز است.

چپه دره منطقه‌ایست سرسبز و شاداب که کوهای ان با جنگل‌های طبیعی مستور شده، جو، گندم، جواری و شالی هم درین ناحیه کشت میشود. اراضی ان منطقه تقریباً (۱۰۰۰) متر از سطح بلند است. نفوس ان تخمیناً به (۶۰۰۰) نفر بالغ میشود.

جهة حمل و نقل سرکی نیز تا حصص بدکاو کوسلک امتداد یافته است که حیوانات باری و همچنان موتر و عراده‌ها در ان عبور و مرور می‌توانند.

مردم این ناحیه زیرک و تیزهوش‌اند. کار بیشتر را طبقه زنان به دوش دارند حصص صافی‌نشین چپه دره از لحاظ قریه‌ها بصورت ذیل تقسیم شده است:

کندی، ماشوره، هندواک، سورماره، کرشه لام، ورسک، گوتکی، هزار یر، سرطورکتاک، زمیاکی، سیدخیل، بدگاه، چمبرک، غندی، قلعه، بسطله، گوسلک، وطله، گرنکل، دیگل و ساریگل.

اقوام جدید: این اقوام عبارت‌اند از ساکنین فراز کوها و مردمی‌اند سرشار، تندرست خوش‌اندام و قوی‌هیکل عادات و کلتورایشان با اقوام صافی فرقی بزرگی دارد. ناحیهٔ ایشان شمالا متصل است به کامدیش و بدخشان، جنوبا به صافی شرقا به دره واکیل و غربا به لغمان. اقوام متذکره به پنج دسته منقسم میشوند که در رسم و رواج و همچنان عادات و کلتور با هم دگر موافق بوده اما در لسان با هم فرقی دارند و ان پنج دسته این است: (۱) اکوردره (۲) ارچنو (۳) داماء (۴) کانتیوا (۵) پارون.

اول: کوردر: دره‌ئیست سرسبز و آبدار که تماماً با جنگلات و علف‌زارها مستور بوده کشت‌زارهای خوبی نیز دارد، فراخی این دره در بعضی حصص به ۳۰۰ الی ۴۰۰ متر می‌رسد. این ناحیه از پل مرمچل در حدود سه ساعت راه دور افتاده است. دره کوردر شمالا متصل است به پاردیس لغمان، جنوبا به دریای پارون، شرقا به پریکل و غربا به کولم لغمان. حیواناتیکه درین ناحیه پیدا میشود عبارت از گاو و بز و نباتات طبیعی ان عبارت از ارچه، بلوط، زیره، چار مغز، عناب و غیره میباشد. نفوس ان تخمیناً بالغ به سه صد نفر میشود و زراعت این کتله عبارت است از جواری، گندم، کرس، باجره، کدن و غیره. کور دره منطقهٔ زیبا و قشنگی است آب و هوای ان معتدل و در زمستان سرد است که جنگلات ان در ان موسم با برف پوشیده میشود، این ناحیه در فصل بهار مناظر دیدنی و شادابی دارد. موضع دیگر بنام سپر کیل است و از لحاظ نباتات، حیوانات و زراعت خود شبیه ایالات کوهستانی میباشد.

ارچنو: از پل ارجنو به مسافه یکنیم ساعت راه فاصله دارد ارچنو دره کم عرض است که

دهکده‌ئی به این نام هم در ان واقع است. و مسافهٔ کوه‌های ان بسیار کم میباشد، زمین‌های زراعتی اهالی نیز بین همین دو کوه به نظر می‌خورد. این دره شمالا متصل است به پاردیس لغمان، جنوبا بدریای که در کنار ان جریان دارد شرقا بدریای داما. زبان ایشان و زبان باشندگان داما و پاردیس یکیست.

پیداوار طبیعی: حیواناتیکه درین منطقه یافت میشود از قبیل گاو، بز و غیره است. نباتات زراعتی ان عبارت است از جواری، گندم، باجره، ارزن، کدن و غیره. کلتور، رسم و رواج ایشان با اهالی دیگر کوهستانات یکسان است کار زیاد بالای طبقه اناثیه است مردها در بهار حیوانات خود را در باندها نگاه می‌دارند و در زمستان به شکار و غیره مشغول میشوند، زنها در بین باشندگان کوهستانات رول بزرگی را بازی میکنند.

اقلیم: در تابستان آب و هوای ان معتدل اما در زمستان خیلی سرد بوده دارای برف زیادی میباشد و راهای عبور و مرور بواسطه برف مستور میگردد.

داما: موقعیت جغرافیائی از پل ارچنوالی پل داماء یک ساعت راه مسافه بوده بعد به قریه داما که از سطح دریای پارون تقریباً ۴۰۰ متر ارتفاع دارد و اصل میشود.

حدود اربعه: داماء شمالا متصل است به پاردیس لغمان، جنوبا به دریا و راه عام شرقا به ناو کندکیل غربا به ارچنو. زبان این کتله شباهت به ارچنو و پاردیس دارد آب و هوای ان جا در تابستان معتدل اما در زمستان خیلی سرد بوده و برف زیادی می‌بارد. نفوس ان بالغ به ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفر است. عادات این کتله با سائر کوهستانات یکسان است.

پیداوار طبیعی: پیداوار حیوانی ان غالباً عبارت است از گاو، بز و پیدار نباتی این علاقه عبارت است از انگور، چار مغز، بلوط، عناب و انار. زراعت این حوزه عبارت است از کرس، باجره، کدن و ارزن. از پل داماء راه پیاده رو امتداد داشته و بعد از طی فاصله ۴ ساعت به (پل کانتیوا) واصل میشود.

کانتیوا: موقعیت جغرافیائی: کانتیوا ناحیه‌ئیست که در فراز کوه بلندی واقع بوده و با جنگلات طبیعی پوشیده شده است.

حدود اربعه: شمالا متصل است به بدخشان و پارون جنوبا به راه و دریا، شرقا به یک حصه پارون و غربا به پوشال لغمان. نفوس این منطقه تخمین به ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفر بالغ میشود پیداوار حیوانی این علاقه عبارت است از گاو، بز گوسفند و غیره و نباتات طبیعی ان عبارت است از بلوط، ارچه، انگور، زردآلو و غیره. زراعت این جا را جواری، گندم، جو، کدن، کرس و غیره تشکیل میدهد.

اقلیم: آب و هوای این ناحیه در تابستان معتدل و در زمستان خیلی سرد بوده برف باری نیز دارد راه‌ها و جنگلات ذریعه برف پوشیده میشود اهالی تا رسیدن ایام بهار در منازل خود بسر می‌برند این طائفه مردم نشیط جنگجو سپورتی بوده و شب و روز به دهقانی و زراعت مشغول‌اند کار زیاد بالای طبقه اناثیه ایشان است.

پارون: وضعیت جغرافیائی: نظر به دیگر علاقه‌ها منطقهٔ پارون خیلی وسیع و تماماً علفزاره بوده و سرسبز میباشد آب و هوای ان در تابستان معتدل اما در زمستان خیلی سرد بوده برف هم می‌بارد این ناحیه به پنج ده منقسم است. پشکی، کشتکی، دیوه، پرنس، اشتوی، این دهات به اندازهٔ یک الی یکنیم ساعت راه از همدیگر بعیداند. در بهار پارون از حیث آب و هوا خیلی زیاد خوشگوار است اما در زمستان خیلی سرد و برفگیر است اهالی ان همیشه در خوف برف کوچ بوده و اکثر زمین‌ها ذریعهٔ برف کوچ خراب میشود.

الف – پشگی: موقعیت جغرافیائی ناحیه پشگی خیلی وسیع و علف‌زار است –کوهای این علاقه با درخت‌های بادام و جنگلات کوهی مستور شده است نفوس این ناحیه تقریباً به ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفر بالغ میشود پیداوار حیوانی ان عبارت است از گاو، بز، گدی و غیره. نباتات ان عبارت است از بادام کوهی، زردآلو، جلغوزه، بلوط، ارچه و غیره.

ب – دیوه: ناحیهٔ دیوه در کنار دریا موقعیت داشته هوای ان مرطوب است نظر بوقوع برف کوچ کوهای ان چندان چنگل ندارد زراعت و علفزار این ناحیه با سائر دهات پارون یکسان است. نفوس ان تخمیناً به ۲۰۰ الی ۳۰۰ نفر بالغ میشود.

ج – پرنس: این ناحیه تماماً دلدلزار هوای ان مرطوب و از حیث پیداوار حیوانی خود شباهت با سائر مناطق پارون است. نظر بوقوع برف کوچ درخت درین منطقه یافت نمیشود نفوس این ناحیه تخمیناً بالغ بر ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر میشود.

د – اشتوی: این ناحیه از قریهٔ پرنس به مسافهٔ یکساعت راه واقع بوده و هوای ان مرطوب است نظر بوقوع برف کوچ‌ها علاقه ان از جنگل خالی میباشد ممیزات اهالی ان شباهت به ساکنین پارون دارد و تخمیناً ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفوس را دارا است.

اقلیم ان در بهار از حیث آب و هوا معتدل اما در زمستان خیلی سرد میباشد. زبان، کلتور و نژاد اهالی با دیگر باشندگان کوهستانات فرق دارد اهالی این ناحیه خون‌سرد میباشند واقعاتی چون دزدی جنگ و غیر قطعاً در بین این مردم دیده نمیشود خوراک ایشان قروت، شیر و غیره لبنیات میباشد. صنعت ایشان عبارت از یک رقم تکه میباشد که از پشم می‌بافند و زنها و

مردهای ایشان از ان برای خود پوشاکه تهیه میکنند کار زیاد بدوش زنها است در بهار از صبح الی عصر به درویدن علف مشغول میباشند در زمستان جهت پوشاکه خود تکه می‌بافند زراعت ایشان عبارت است از گندم، جو، جواری، کدن، ارزن و باجره که در اول بهار کشت و در ماه میزان ان را می‌درووند.

هـ -کشتکی: این علاقه خیلی خوب بوده در پیداوار حیوانی و نباتی مانند قریه پشکی است. نفوس ان تخمیناً بالغ بر ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر میشود در دیگر ممیزات خود با سائر قریه‌های مربوطهٔ پارون مشابه بوده آب و هوای ان خوشگوار میباشد. در چپه دره یک باب مکتب دهاتی نیز دائر است.

چت رباط: خرابه‌ئیست بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۵۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چت رباط: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال مشرق مرکز خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چتک: موضع چاه‌داریست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال غرب چاه باراپ در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چچکتو شور: نهریست در شمال بالا مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که تخمین بین ۶۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب ان به دریای مرغاب می‌ریزد.

چخانسور: مرکز سیستان قدیم: این سرزمین باستانی که امروز در تشکیلات دولتی یک حکومت درجه اول مربوط حکومت اعلی فراه و شامل چهار علاقه‌داری بوده نیمی از ان در زیر آب نیمهٔ دیگر ان معروض خشک‌سالی است یک وقتی مدنیتی داشته که محسود سرزمین‌های اطراف خود بوده چون آبریزهٔ سه چهار دریا را تشکیل میدهد آب وافری دارد هوای ان برای انواع زراعت مساعد و آفتاب ان درخشان و فیض بخش است قلاع و آبادی‌های نیمه مخروبه‌ایکه سرتاسر ان را فراگرفته و تا هنوز هم برای اینکه جلال و بهت زمان گذشتهٔ خود را بچشم هر بیننده بکشد در طول صدها سال و در برابر تمام حوادث و عوارض جوی کوه‌اسا

پابرجا مانده و از جلال گذشتهٔ خود شهادت و بیننده را قناعت میدهد و باز اگر صفحات تاریخ را ورق بزنیم از خلال اوراق ان در می‌یابیم که درین گوشه زمین باستانی دوازده قرن قبل شهر مهم و تاریخی زرنج و مرکز سیستان باستان که در ان ایام مدنیت ان رشک‌انگیز جهانیان بوده وجود داشته که شواهد بیشمار از ان هنوز موجود و بر عظمت و جلال ان گواهی میدهد، این منطقه در گوشهٔ غربی مملکت عزیز ما افغانستان بین خطوط ۶۱ و ۶۲ درجه - ۳۲ و ۳۹ دقیقه - ۱۵ و ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ و ۳۱ درجه - ۲۷ و ۳۲ دقیقه - ۱ و ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. از ناحیهٔ شمال دشت‌های لم یزرع و قریباً مرتفع که از شرق بغرب افتاده و علاقه‌داری جوین سرحد ان را از فراه جدا میسازد و همچنان جهت غربی ان قسمتی به آمون صابری و باقی ان با سیستان دولت‌دوست و همجوار ما ایران تماس دارد، جنوب ان به ریگ‌زارهای بلوچستان (پشتونستان) محاط بوده در شرق ان علاقهٔ خاشرود و دشتها تاگرشک واقع گردیده‌اند.

اراضی ان بصورت عمومی مرکب از نوع یک گل سیاه چمنی و آمیخته باریک دریائی از سرتاسر قریباً یک سطح همواری را تشکیل داده است معذا لک چون از یک سو درینجا باران کمتر می‌بارد شبنمی که در بهاران نزول میکند آزوت ان بر تمام نباتات جابرجا باقی می‌ماند و از جانبی هم چون نسبت به اراضی اطراف خود پست‌تر واقع گردیده و در بهار برای آبریزه دشت‌های اطراف خود صورت (کولی) را تشکیل میدهد چون طبعاً آب‌های مذکور مرکبات آزوتی دشت‌ها را نیز با خود نقل میدهد در بعضی حصص شوره‌های بزرگی را بوجود می‌آورد،از همین جهت اول تمام اراضی ان طوری از آزوت غنی است که بحال موجود محتاج هیچگونه کودوپاروئی نیست اکثر زمین‌های ان اگر همه ساله و بدون دادن پاروکشت شود حاصل قابل قناعتی از ان بدست می‌آید. گوشت حیوانات ان که در برخی از مواسم سالم ازین علف‌های شور تعلیف میشوند بحدی شیرین و مطبوع است که نظیر ان در دیگر حصص مملکت کمتر سراغ شده می‌تواند.

نهرهائیکه از آخرین بقایای هلمند و خاشرود متشکل و از همین اراضی گذشته در موقع مدوطغیان گل سیاه آمیخته باریکی را در اراضی اطراف خود بسط و ذخیره میدهد که باز چون دریابه حال جزر بر میگردد شمال‌های صد و بیست روزه هرات که مستقیماً این گوشهٔ خاک را عبور میکند و قریباً سه چهار ماه متمادی در وزش است گل و ریگ را به اراضی هم جوار ان نقل داده طوری ان را قوی میسازد که برای سالها نه کودی بکار دارد و نه در زراعت ان ضعف و وهنی حس میشود بل برخی ازین اراضی بحدی قوی میشود که وقتی یک سال زراعت شوند

سه چهار سال دیگر طور خودرو و بدون تکرار زرع جو و گندم که سال بسال قسمت بیشتر ان جو میباشد حاصل میدهد. بته پنبه طوریکه دیده شده چون حاصل یک سال ان را برداشته‌اند در سال آینده باز از بیخ جوش بتهٔ پارینهٔ ان نوده‌های تازه سر زده و ارتفاع ان از یک متز هم متجاوز و در نتیجه حاصل مناسب‌ی هم داده است.

چون اقلیم انجا گرم و آفتاب ان سوزان است برای قوی گردانیدن زمین ان این هم عامل مهمی به شمار میرود. جو، گندم، جواری، کنجد، ذرت، لوبیا، ماش، زیره، تربوز، تنباکو، شلغم، زدرک، پیاز، لبلو و کوکسار را به اندازهٔ قابل وصفی حاصل میدهد خربوزه هم در اینجا میشود ولی چون اول در جاهای محدود آن و ثانی بعلت گرمی اقلیم کم دوام است در جمله حاصلات توصیف ان آورده شده نمیتواند. جهیل آمون صابری راکه اکثر ان در خاک ایران واقع شده و از آب‌های دریاهای مایعنی دریای هلمند، خاشرود، فرارود و هاروت بوجود آمده، چون مصب این دریاها در داخل خاک ما و اطراف ان چمن‌های بسیاری را بوجود آورده این چمن‌ها مراتع مفید و مهمی را برای تربیهٔ حیوانات طور علی‌العموم و برای تربیه گاو و گوسفند علی‌الخصوص تشکیل داده شغل فلاحت را درین جا مساعد ساخته است، مگر بدبختانه چه از علت رطوبت برخی از اراضی اطراف مراتع که محل رهایش حیوانات است و چه از علت گرمی هوا و چه از درک گرمی که در بین آب‌های راکد سالمانده بنام (مارک) پیدا و حیوانات خصوصاً گاو آنرا با علف و آب چمن می‌بلعد تولید مرض حیوانی میگردد و هم از خوردن یک نوع علفی که آنرا دوباره خوار می‌گویند امراض پیدا میشود که باعث ضیاع و اتلاف هزاران گاو و گوسفند میگردد. اگرچه این امراض ساری نیستند مگر چون همه اطراف این مراتع و تمام علف‌های این چمن‌زار خصوصاً وقتیکه آب ان مثل این سالهای اخیر یک ساله و دو ساله در چمن‌ها راکد مانده، مصدر امراض مذکور است سالهایی که شیوع میکند صورت استیلائی به خود میگیرد و چون از رهگذر حفظ الصحه حیوانی در اینجا دستگاهی بوجود نیامده و ترتیباتی گرفته نشده صدها فامیل راکه وسیلهٔ معیشت ان فلاحت است به خاک سیاه می‌شاند، موسم زراعت سفید برک این سرزمین ایام اواخر تیر ماه و زمستان بوده فصل جو و گندم و زیرهٔ ان تا اواخر ثور رسیده خشک و قابل درویدن میشود، در ان جا ضرب‌المثلی است که می‌گویند: در یکم نی بدریا خشک میشود (و مراد از یکم حلول برج جوزا است) همینکه اول جوزا شد کشتی که تا دیروز سبز و خرم بوده امروز بیک بارگی یک قلم خشک و زعفرانی میگردد سائر حبوب را در ماه حمل زرع میکنند تخم تنباکو و بادنجان راکه از بزق ان استفاده میشود در برج دلو بذر میکنند.

جواری اگرچه حاصل قابل وصفی میدهد چون درینجا بجز صورت بریان کردن بطریق دیگری خوردن آن معمول نیست چندان کشت نمیشود.

چخانسور از نقطهٔ نظر تشکیلات اداری مملکت حکومت درجه اول و مربوط حکومت اعلی فراه بوده، ارتفاع ان از سطح بحر تخمین ۴۹۹ متر و مسافهٔ ان از کابل ۱۰۶۸ کیلومتر و از فراه مرکز حکومت اعلی ۱۷۶ کیلومتر میباشد. علاقه‌داری‌های چهارگانه مربوط چخانسور که در بالا ذکری از آن رفته عبارت است از:

۱ – علاقه‌داری چاربرجک

۲ – علاقه‌داری میل کرکی

۳ – علاقه داری ناد علی

۴ – علاقه‌داری اصل چخانسور

در چخانسور یک باب مکتب ابتدائی و سه باب مکتب دهاتی موجود است اسمای آنها مکتب دهاتی خوابگاه، مکتب دهاتی نادعلی و مکتب دهاتی نهرشاهی میباشد و مکتب اخیرالذکر در نادعلی چخانسور وقوع دارد و برای تدریس دائر گردیده. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی حکومتی چخانسور انتخاب و بشوری ملی فرستاده میشود.

چخانسور: (اصل چخانسور) در تشکیلات دولتی علاقه‌داری است که تحت عنوان «اصل چخانسور» هم چند سطری قید شده است.

این علاقه‌داری بحکومت درجه اول چخانسور مربوط است و قسمت شرقی ان حکومتی را تشکیل میدهد.

از ناحیه شمال بدشتهای خشک و بائریکه بین اراضی مرکز حکومت اعلی فراه و حکومت چخانسور واقع است مربوط و از طرف غرب و در قسمت جنوب غربی با قریه تیرآباد علاقه‌داری نادعلی ارتباط دارد. از سمت جنوب به علاقه‌داری چهار برجک و گرمسیر و از طرف شرق بعلاقه‌داری خاشرود پیوست است.

قراء مشهور این علاقه‌داری از این قراراند:

۱ـ کده ۲ـ خواجه سراج‌الدین ۳ـ گهکن ۴ـ کلوخی ۵ـ ایرانداز «قریه ایرانداز» ۶ـ هلیلی «قریه هلیلی» ۷ـ قلعه‌چه ۸ـ سرکنگ ۹ـ سرگز. قراء خوردو کلان دیگری نیز دارد که تعداد مجموعی آن بصورت تخمینی بیکصد میرسد.

تعداد صحیح نفوس این قریه‌ها هنوز بدست نیامده ولی بطور تخمین در حدود چهلهزار نفر

بالغ خواهد بود.

پیداوار زراعتی: پیداوار زراعتی درین منطقه بصورة عمومی گندم، جو، ذرت، جواری، کل جو، پنبه، کنجد، ماش، مشنگ، عدس، زیره، لوبیا، بیدانجیر، گل‌آفتاب‌پرست، ارزن، کدو، خربزه، تربوز میباشد. این منطقه حاضراً حاصلات قابل وصف دارد اگرچه برای زرع نیشکر، لبلبو، زردک، شلغم و سائر بقولات اراضی ان استعداد خوب دارد مگر به سبب قلت آب ازین ترکاری‌ها که از مزروعات تیر ماهی‌اند حاصل بدست آمده نمیتواند.

این علاقه دارای اراضی مستعدی دارد که محصولات ان شگفت‌انگیز است، حاصلات گندم و جو آنکه در برج حوت زرع و در آخر ثور و اول جوزا درو میشود قابل وصف است. با اینکه درین علاقه تنها در زمستان دو سه مرتبه در طول سال باران می‌بارد مگر پنبه ان در اکثر حصص آن تأثیر ماه بهمان آبی که در اول بهار نصیب ان میشود حاصل میدهد. زیره و کنجد ان که آب بسیاری کار ندارد حاصلات مفصلی دارد. کنجد برای روغن‌کشی در داخل مملکت و زیره در خارج بازار بسیار گرمی دارد.

نوع اراضی ان: چون نظر به نوع گل زمین این منطقه هم یکوقتی جزء همین کول نیزار موجوده‌ایکه در بین علاقه‌داری مذکور و مرکز موجود است بوده ولی در مرور زمان ذریعه گل و لای‌ایکه توسط همین دریای خاشرود و سیلاب‌هائیکه از دشت‌های اطراف ان سرازیر می‌شد پر و سطح همواری را تشکیل داده، این اراضی از دو نوع گل، سیاه‌چمنی و گل، آمیخته بوده برای نموی هر نوع مزارع مساعدة خاصی دارد.

این اراضی بکود و شو دیار احتیاجی نداشته لهذا کار کوددادن و شودیارکردن درین علاقه‌داری رواج ندارد. گندم و جو با وجودیکه عمر ان خیلی کوتاه است از ده تا بیست تخم حاصل میدهد.

پیشه اهالی: طبقه ذکور این ناحیه تماماً بزراعت و تربیه حیوانات مصروف بوده کمتر به تجارت مشغول میشوند. چون آخرین غلهٔ زراعت‌شان تا اواخر اسد جمع میشود همگان براز مزدوری و کار بمناطق هم‌جوار مراجعه میکنند. طبقه اناث بصورت عمومی به پشم‌ریشی و پنبه‌ریشی، بافت گلیم و قالین شغل دارند. در بین زنان این علاقه رشتن پشم و بعضاً پنبه و گلم‌بافی و قالین‌سازی بسیار عمومیت دارد طوریکه اکثر اهالی ازین شغل بهره دارند. مگر با وصف این چون گلیم و قالین را خیلی کم عرض و خورد میسازند به همین جهة در خارج منطقه بازاری ندارد.

مزارات: در این علاقه دو زیارت مشهور مورد اعتقاد و احترام اهالی میباشد یکی زیارت خواجه سراج‌الدین است که در قریه خواجه سراج‌الدین واقع و قریه مذکور بنام خود زیارت شهرت یافته است دیگرش زیارت خواجه سیاه‌پوش است که در شمال علاقه‌داری در دشت غیرمسکونی افتاده تاریخ صحیح انها بدست نیست.

طرز آبیاری: این منطقه مسطح که در محیط زراعتی ان کوه و تپۀالی وجود ندارد تماماً ذریعۀ دریای خاشرود آبیاری میشود. چون این دریا که در بعضی سال‌ها بکلی خشک میماند به جز دو سه ماه آب ندارد. بناء علیه این علاقه داری بنام خشکابه شناخته میشود و واقعاً خشکا به هم است. در سالیانیکه آب ان می‌آید هم بجز از اواخر و یا اوایل حوت تا آخر ثور آب ندارد. اگر روزی بر دریای خاشرود در حدود دلارام که گنجایش خوبی دارد بند ذخرۀ تاسیس شود این منطقه یکی از حاصل‌خیزترین مناطق مملکت گردیده و خصوصاً از نی شکر و لبلبو و پنبه حاصلات عمده‌ئی خواهد داد.

هوای این علاقه‌داری مثل سائر حصص حکومتی چخانسور گرم بوده شمال‌های صد و بیست روز هرات برین علاقه نیز گذر دارد ولی منتهی نسبت بمرکز حکومتی خفیف‌تر است چون ان علاقه‌داری شب بادۀ مخصوصی دارد چه در لطیف‌ساختن هوای شب اینجا و چه در شیرین‌ساختن خربزه و تربوز ان تأثیر خاصی دارد اگر وقتی در اینجا سیستم آبیاری درست شود و باغ‌های انگوری ساخته شود اغلباً انگور ان باید خیلی لطیف نازک و شرین باشد.

حیوانات:

الف ـ حیوانات اهلی: حیوانات اهلی در این جا عبارت از گاو، گوسفند، بز، اشتر، الاغ و اسب میباشد. تربیه حیوانات در این علاقه‌داری چه بنا بر کثرت مواد تعلیف و چه به سبب مساعدت نسبتی بهتر صورت میگیرد، چون اراضی مرکز و علاقه‌داری نادعلی و میل کرکی نسبت باینجا پست‌تر و مرطوب است و شب باده ندارد حیوانات بامراضی مواجه میگردند که تلفات ان تاسف‌آور است ولی در این علاقه‌داری از ان امراض چیزی نیست.

ب ـ حیوانات وحشی: در دشتهای این علاقه‌داری آهو و خرگوش فراوان بوده و حیوانات درنده ان گرگ، کفتار، شغال و روباه میباشد.

طیور: از طیور وحشی در زمستان همینکه آب خاشرود می‌آید انواع مرغابی و بط انقدر وافر میباشد که حدی برای ان قیاس شده نمیتواند همچنان در زمستان بقره قره و کتو بکثرت در اینجا آمده اهالی ذریعه تور و تفنگ شکار میکنند. در بته‌زارهای اراضی مزروعی ان در اج و

ترغدری و بود نه هم بسیار است. دراج یکنوع مرغی است که گوشت بسیار لذیذ و مطبوعی دارد.

واردات و صادرات: تمام مواد محتاج بها و آلات زراعتی کارآمد خود را از خارج و چای و بوره و تیل خاک کارآمد خود را از ولایات داخل مملکت وارد میکنند، صادرات‌شان فقط دو قلم مواد زراعتی یعنی زیره و کنجد میباشد تربوز هم تا مرکز حکومتی اعلی فراه صادر مینمایند کنجد به ولایات داخله و زیره به خارج صادر میشود.[۱]

چهانسورک: خرابه‌ای است بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب قلعه چخانسورک مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چخچران: حکومت درجه ۲ مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات میباشد که بین خطوط تخمین ۶۴ و ۶۶ درجه - ۱۱ و ۵ دقیقه - ۱۸ و ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ و ۳۵ درجه - ۲۰ و ۲۶ دقیقه - ۴۷ و ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. هوای ان در زمستان به سبب بارندگی شدید برف نهایت سرد است و برف بازی‌های این منطقه بعد از هزاره‌جات بدرجهٔ دوم میباشد و حتی بنا بر اینکه کوهای ان برف دائمی دارد در تابستان نیز خیلی سرد بوده و فقط در ماهای اسد و سنبله نسبتاً معتدل میباشد و برف‌باری ان عموماص از اول عقرب الی اخیر حوت بوده و در ماهای حمل و ثور باران شروع میشود سردی زمستان باندازهٔ شدید است که ساکنین یک قریه به دیگر قریه کمتر رفت‌وآمد مینمایند بعضاً راه عبور و مرور مسدود میگردد اراضی چخچران اکثراً هموار و فوق‌العاده حاصلخیز است ولی بعضاً کوهستانی هم بوده قطعاً زراعت کرده نمیشود. زراعت ان عموماً للمی‌کاری بوده و عبارت از گندم و جو که به مقدار زیاد کاشته شده نه تنها مصارف اهالی را کفایت میکند بلکه در ایام تابستان که مردمان مالدار برای چرانیدن گله و رمه‌های خود بطرف سردسیر و منطقه علف‌چر عزیمت مینمایند غله‌خورا که خود را از همین جا خریداری مینمایند که قیمت ان نسبتاً مناسب و ارزان میباشد. قسمت زارعت آبی ان نیز بنا و فرت آب فوق‌العاده حاصل‌خیز است. در چخچران بته‌های کتیرا هم بکثرت می‌روید، ولی استفاده از کتیرا طور ناقص است. حکومت چخچران در حوزه خود علاقه‌داری نداشته و تمام قراء و قصبات ان مستقیماً تحت اثر خود حکومتی اداره میشود.

۱ـ مضمون چخانسور ذریعهٔ عبدالحمید نجف غندمشر پیاده نوشته شده.

محال چخچران شرقاً محدود است بحکومت لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی غرباً بحکومت شهرک مربوط حکومتکلان غورات هرات و بعضی علاقه‌جوند. شمالاً به علاقه میمنه و سر پل مزراشریف و جنوباً بحکومت شهرک مربوط حکومتکلان غورات در اکثر مناطق چخچران باغهای میوه و اشجار مثمر دیده نمیشود تنها در حصه ۴ صده و مرغابی که در شمال علاقه واقع و نسبتاً به میمنه همجوار است درخت زردآلو، توت، چهارمغز یافت میشود. و هکذا درین منطقه اشجار غیرمثمر مانند بید چنار و سفیدار زیاد تربیه میشود. و در کوهای آن اشجار بادام، ارچه و زیره زیاد یافت میشود. اهالی برای سوخت و فروش از ان استفاده مینمایند.

از چخچران دو دریای بزرگ می‌گذرد که یکی بنام هری‌رود و دیگری بنام دریای مرغاب یاد میشود که اولی از علاقه سر جنگل و دومی از حصه پنجاب هزاره‌جات منبع می‌گیرد لکن ازدریاهای مذکور در خود چخچران استفاده نمیشود موقع آبخیزی دریاهای مذکور ماهای حمل و ثور میباشد که برفها آب شده طغیان دریاها شروع میشود معهذا برای آبیاری چخچران نهر و یا جوی از ان جدا نشده است. راههای چخچران عموماً کوهستانی بوده تنها سر کیکه از بین چخچران بصورت خامه گذشته و بسمت هرات امتداد دارد مورد استفاده میباشد و باقی راه‌های ان اساسی نبوده صرف پیاده و سواره می‌توانند از ان راه‌ها عبور و مرور نمایند.

اهالی عموماً بکارهای زراعت و مالداری مشغول بوده و زنان‌شان ببافتن گلیم چپک، برک، جل‌اسپ و غیره از پشم گوسفند اشتغال می‌ورزند.

قریه‌ها و قصبات چخچران از یکدیگر خیلی دور واقع‌اند. در چخچران یک باب مکتب دهاتی باسم مکتب دهاتی لکه‌مزار دائر و یک نفر وکیل از طرف اهالی انجا انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود. خرابه قلعه آهنگران که باری این قلعه مرکز شاهی حکومت غور بوده و از مشهورترین مناطق غور و مرکز سلاله سوری‌ها شمرده می‌شد و اکنون بحالت خرابه باقیمانده است در ۲۰ کیلومتری جنوب غرب قلعه کانسی یعنی مرکز حکومتی چخچران میباشد.

چدرود: نهریست بفاصله ۳۴ کیلومتر در غرب تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چراغ‌دان: دره‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شرق قلعه سیغان سر ایک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه -

۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرپک: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرچگی: کوتلیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه نو بارتفاع تخمین ۹۳۸ متر در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرچول (لغمانی): قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخ: علاقه‌داری درجه ۲ مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل میباشد تخمین بین ۶۸ و ۶۹ درجه - ۵ و ۴۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ و ۵۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. هوای ان در زمستان سرد و در بهار معتدل است بارندگی آن در زمستان از برج قوس شروع و تا آخر حمل دوام میکند. خاک چرخ برای زراعت هر گونه نباتات مساعد بوده گندم، جو، جواری، نخود کاشته میشود. خربوزه، تربوز، بادنجان، کدو، زردک، لبلبو، ترب، کچالو، بسیار زرع میشود در باغ‌های ان زردآلو، سیب، ناک، شفتالو توت و غیره فراوان است.

مردم ان عموماً زراعت‌پیشه بوده دیگر نوع صنعت و تجارت در ان‌جا کرده نمیشود.

حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، خر، گاو، گوسفند، بز بوده و از حیوانات وحشی گرگ، آهو، پیدا میشود.

اطراف چرخ راکوههای زیادی احاطه نموده که بنام کوه کلان (مشهور بسفیدکوه) وکوه قرین وکوه هوکام وکوه کوتل وکوه خرپچک، وکوتل مولینا وکوه کبوترخانه شهره دارند. در چرخ تنها یک نهر است که از کوتل مولینا منبع گرفته و منطقه چرخ و اطراف ان را آبیاری نموده برود لوگر می‌ریزد.

در چرخ یک قلعه بنام قلعه نو مشهور است که از بناهای بسیار قدیم بوده و آبادی ان را در حدود چهارصد سال قبل تخمین نموده‌اند. مقبره مولینا یعقوب چرخی و زیارت عاشقان و عارفان (رح) در چرخ میباشد، در چرخ یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر است.

چرخ آب: کوتلیست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در شرق منجان بارتفاع تخمین ۵۰۱۶ متر مربوط

حکومت درجه ۲ جرم در حکومت اعلی بدخشان که بین ۱۷ درجه – ۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخ بی‌تل: قریه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۸ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه– ۴۵ دقیقه – ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخه نه: چاهیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شمال غرب قریه شیربخش در علاقه حکومت درجه اول شین دتد مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه – ۴۳ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۲ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخی: نهریست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه – ۱ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۸ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر بطرف شمال بتخاک متصل دریای کابل که بین ۶۹ درجه – ۲۰ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۲ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرخی (پسته افغان): قریه‌ایست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۸ دقیقه – ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۹ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرسل: نهریست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر در شمال غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۴۷ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب مذکور برود موسی قلعه میریزد.

چرخ آب گل: نهریست بفاصله ۶۶ کیلومتر در شرق منجان مربوط حکومت درجهٔ جرم حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۹ دقیقه – ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱۳ دقیقه – ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب ان به دریای سنگ لوچ میریزد.

چرگی: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال غرب چاردهی در علاقه حکومت درجه ۳ قره‌باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۳ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرمستان: قریه‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ شهیدان در علاقه حکومت

درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرم‌گرها: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب هرات در علاقهٔ حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۵۶ دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۱ دقیقه ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چرن‌دره: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال قریه چاه‌آب در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجهٔ ۵۰ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۵ دقیقه ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چروزی: قریه‌ایست بفاصله ۸/۵ کیلومتر در شمال غرب ده بالا در علاقه حکومت درجهٔ ۲ رودات مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۲۵ دقیقه ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۹ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چره: قریه‌ایست بفاصله ۴۰/۵ کیلومتر در شمال شرق خواجه خضر در علاقهٔ حکومت درجهٔ ۴ اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۲۴ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۱۴ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چری‌تنگ: کوهیست در جنوب مشرق قلعه حمیدخان بارتفاع تخمین ۱۹۱۴ متر در علاقه حکومت درجهٔ ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه ۱۲ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجهٔ ۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چسن: قریه‌ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال مشرق قریه خنگ در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۳۳ دقیقه ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چسند: قریه‌ایست بفاصله ۲۵/۵ کیلومتر در شمال بارپنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه ۳۰ دقیقه ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۴۶ دقیقه ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشت: قریه‌ایست بفاصله ۵۱ کیلومتر در شرق میرداود در علاقهٔ حکومت درجهٔ ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۹ دقیقه ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۸ دقیقه ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشت شریف: علاقه‌داری درجهٔ ۳ و مربوط حکومت درجهٔ ۳ او به ولایت هرات است و از

مرکز حکومت او به تقریباً چهل کیلومتر فاصله دارد، چشت شریف دارای قریه زیادی میباشد و مشهورترین ان عبارت است از واچه، غواجه، کرکی، اسفرز، شوره، زو، اروج، سونی، تگاب غزه، ده سرخ، چثوی، کفترخان، چشت شریف، سنجتک، خیارک، پشه، ده زبر، سلمه، ده خان، شیرخان، دهن هموار کوتاه، مرغه، ده‌ران، سنگ دو رو به غال سقاء واله، خواجه‌مردان، رباطک، درهٔ تخت، دره گک، سفید الک، سرزمین ان کوهی و بعضاً هموار و برخی مرتفع بوده و در طرف شمالی و جنوبی ان را (کوه دوتدر) و (سیاه‌کوه) احاطه نموده است و قسمت اراضی هموار ان نسبتاً حاصل‌خیز و برای هرن وع زراعت صلاحیت دارد. منطقهٔ چشت شریف برف‌گیر نیست و برفی که در زمستان می‌بارد، به زودی آب میشود. در موسم بهار باران زیاد می‌بارد. هوای ان در زمستان سرد نبوده و در تابستان معتدل است، در هر طرف ان چشمه‌سارهای زیادی وجود دارد مخصوصاً در قریه اسفرز که از علاقه‌داری بفاصله تقریباً ۸ کیلومتر بعید است چشمه‌های متعددی وجود دارد، آب این چشمه‌ها در زمستان گرم و در ان انواع ماهی سبز، سرخ و خالدار وجود داشته و شکار ان‌ها ممنوع است. موقعیت جغرافیائی چشت شریف بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی در شمال او به کائن میباشد.

سرزمین چشت شریف برای زراعت گندم، جو آبی و للی مساعد است. در بعضی سواحل دریای هریرود شالی‌کاری هم میشود. اشجاری که در باغ‌ها و قریه‌های چشت شریف تربیه میشود عبارت از چارمغز، زردآلو، شفتالو، سیب، بهی، و سائر میوه‌جات سر درختی میباشد و در بعضی قریه‌جات ان باغ انگور نیز دیده میشود، دریای هریرود از بین منطقهٔ چشت می‌گذرد و اکثر اراضی این منطقه را آبیاری می‌نماید. علاوه بر ان از آب چشمه‌سارها نیز برای زراعت استفاده میشود و بعضی حصه‌های ان آب ایستاده نیز دارد. سرکیکه از هرات بطرف چشت شریف امتداد یافته است. موتر رو بوده و به سمت شهرک و چخچران منتهی میگردد، دره‌های زیادی هم دارد که از بین ان به سمت شمال راه‌های پیاده‌رو بطرف باغیسات و به سمت جنوب طرف تولک غورات رفت‌وآمد میشود، در بین این دره‌ها اکثراً حیوانات وحشی از قبیل خرس، خنزیر، گرگ، روباه، آهو، نخجیر و خرگوش پیدا میشود. حیوانات اهلی این منطقه عبارت از گاو، بز، گوسفند، اسپ و خر میباشد. در کوهسارهای ان بلبل، عندلیب کبوتر زیاد پیدا میشود. مکتب رسمی هنوز در این منطقه تأسیس نیافته است لکن در برخی مساجد بعضاً اطفال بصورت خصوصی مقدمات علوم دینی را می آموزند.

از او به بعد سرک خطر سیر دریا را تعقیب نموده بطرف شرق پیش میرود و هم‌عرض سرک مندرجاً کم شده پس از طی ۴۵ کیلومتری بموضع خواجه چشت (رح) مواصلت می‌نماید. موضع خواجه چشت (رح) یک درهٔ باطراوت خوش‌آب و هوائی است که دارای آبادی‌های زیاد بناهای تاریخی و پرمیوه بوده. آرمگاه حضرت سلطان مودود چشتی (رح) هم در انجا میباشد که در ان اواخر از طرف نائب‌الحکومکی هرات یعنی بین سنوات ۱۳۲۲ ـ ۲۶ ذریعه مهندسین و استادان فن وطن طور خیلی مرغوب کاشی‌کاری و سنگ‌کاری ان به سبک استادان عصر سلطان حین مرزا بعمل آمده.

چشمه: چشمه‌ای است بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب مرکز خان‌آباد مربوط حکومتکلان قندوزولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۷ دقیقه – ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۵ دقیقه – ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیولمتر در جنوب خوگیانی نزدیک رود کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۱ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه: موضعیست بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۳۴ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه آچک: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۱۱ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه ازبکی: ناموضعیست بفاصله ۶۴ کیلومتر در شمال قلعه شین دند مروبط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۰ دقیقه – ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه اسعر: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در شمال غرب خاش در علاقه حکومت درجهٔ ۲ بسکوا مربوط حکومت العی فراه که بین ۶۲ درجه – ۳۷ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۵ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه امروتک: چشمه‌ای است بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه – ۲۸ دقیقه – ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۸ دقیقه – ۳۱ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه لوبه: چشمۀ آب گرم است که بفاصله ۶کیلومتری شمال غربی حکومتی درجه ۲ اوبه مربوط ولایت هرات در یک درۀ قشنگ و خوش‌منظری وجود دارد، این موضع قابل دید و کافی زیبای ان از واردین پذیرائی نموده و محل استراحت انها میباشد. باغ عمومی ان که دارای صفه‌های مرتبه‌دار است بر فرحت ناظرین می‌افزاید. آب چشمۀ مذکور برای مریضانی که مبتلا به امراض جلدی میباشند مفید ثابت میشود و برای این مقصد غسل‌خانه‌های متعددی باطراف چشمه آباد گردیده است تا مریضان بتوانند بصورت اصولی از آب مذکور استفاده نمایند. این چشمه فی‌الواقع بشکل یک حمام عصری درآورده شده و آب گوارا دارد. علاوتاً شکارگاه خوبی بوده در کوهای مجاور این منطقه به تعداد زیادی کبک و انواع پرندگان دیده میشود. روبا نیز بکثرت وجود دارد. راه چشمه او به از معبر عمومی هرات، اوبه، غورات و بالاخره دایزنگی و کابل جدا میگردد، و چشمه مذکور بجانب شمال جاده متذکره با استقامت سیر هرات و او به موقعیت دارد سرکیکه از جاده عمومی جدا و بطرف چشمه او به میرود. تقریباً ۹کیلومتر طول داشته خم و پیچ‌های متعدد و مناظر شاعرانه دارد. مرکز حکومت او به که از محل این چشمه (۱۲) کیلومتر فاصله دارد. از شهر هرات بفاصله (۹۶) کیلومتر و از مرکز کابل بفاصله (۱۲۵۸) کیلومتر واقع است.

چشمه اورک: قریه‌ایست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در شمال غرب خاش رود در علاقه حکومت درجه ۲ بسکوا مربوط حکومت العی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه باغ تگاب: نهریست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان فورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر شهرک می‌ریزد.

چشمه بای‌سکی: چشمه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه پتی: چشمه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در غرب خان جک ماته در علاقه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه پروان: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه بنو در علاقه اندواب متصل دره کاشان مربوط حکومتکلان یلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه پشپلاق: قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال غرب میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۹ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه میشک: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در شمال شرق جوین مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه پوزه‌غش: چشمه‌ایست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه توت: چشمه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب خاشرود و در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراء که بین ۶۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه جدری: شیله‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک و قره‌تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه جنگلک: چشمه‌ایست بفاصله ۷۱ کیلومتر در غرب غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه چاکو: چشمه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ جوین مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه چاه‌غاز: چشمه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب خاشرود و در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه خاواک: چشمه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر مزارشریف که بین

۶۷ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشــمه خــواجــه: چشـمه‌ایست بـفاصله ۹ کـیلومتر در جـنوب خـواجـه قـلعه در عـلاقه حکومتکلان سمنگان مـربوط ولایت مـزارشـریف کـه بـین ۶۸ درجـه - ۶ دقـیقه - ۵۹ ثـانثه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه خواجه‌بگر: چشمه‌ایست بفاصله ۷ کـیلومتر در شـمال غـرب گـنده لک در عـلاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه خونی: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب میرداود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه خونی قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب میرداود در جنوب غرب گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه ریگ: قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در غرب قریه فرسی در علاقه سه درخت مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سبز سنگ: چشمه‌ایست بفاصله ۷۴ کیلومتر در غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سرخ: چشمه‌ایست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق غـوریان مـربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سرخ‌آب: چشمه‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در غرب گلران مـربوط حکـومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سرخک: چشمه‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کـیلومتر در غـرب گـلران در عـلاقه حکـومت

درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیستان ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سنگ نوشته: چشمه‌ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در غرب گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سوار: چاهیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب گاودره در علاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه سول: چشمه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه آق کپروک مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه شغال: چشمه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال (شولگره) بوینه‌قره مربوط ولایت مزارشریفت که بین ۶۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه شفا: چشمه‌ایست معدنی و بسیار گرم که بطرف جنوب مغرب شهر مزارشریف در حوزه حکومتکلان بلخ واقع است. مردمان که بمرض جلدی مبتلا باشد درین چشمه غسل نموده و برایشان مفید ثابت میشود. گرچه بعضی روایات و اظهارات فولکلوری نسبت به تاثیر چشمه مزبور در بین بعضی مردم مزارشریف وجود دارد. بهر صورة دریائی در نزدیکی چشمه مذکور وجود دارد که ده نهر از ان اشتقاق می‌پذیرد که مدعا از نهر شاهی، نهر سیاگرد، نهر دولت‌آباد، نهر عرداله، نهر اصفهان، نهر شرشرک، نهر فیض‌آباد، نهر چمتال، نهر امام، نهر مشتاق، نهر حیدرآباد، نهر چاربولک، نهر آقچه، نهر بلخ، نهر ارغنداب و غیره است و ولایت مزارشریف از ان آبیاری میشود.

چشمه شمس‌الدین: چشمه‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب ارگون مربوک ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه شیخ جلال: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه شیر: چشمه‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب بغلان مربوط ولایت قطغن متصل سرک که بین ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه غورمشی: موضعیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک و قره تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمهٔ کرخ: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه گذار: چشمه‌ایست بفاصله ۶۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق شیرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه گرم‌گر: قریه‌ایست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در شمال مرکز میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه گل: قریه‌ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه لشی: قریه‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه نو در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه مروک زرد: چشمه‌ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال غرب قدیه مندل در علاقهٔ حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه ملا: چشمه‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب قریه گاو دره مربوط حکومتکلان

غوریان ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه منو: چشمه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب قریه گاو دره مربوط حکومتکلان غوریان ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چشمه میران: نهریست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب مذکور به ده‌تی تگاب میریزد.

چشمه نجمان: چشمه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت العی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چغان: قریه‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب قریه اشلان در علاقهٔ حکومت درجه ۳ تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چغل: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز سمنگان متصل سرک مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چغوردی: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شمال شرق صالحان کاریز متصل دریای نلپ در علاقهٔ حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چغه‌سرای: موضعیست که سرسبز و خوش‌آب و هوا بوده مرکز حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی میباشد. در جوار عمارت حکومتی دکاکین چندی‌آباد و هوتلی هم بنا گردیده بکنار دریای باغ عمومی میباشد. از چغه‌سرای بفاصله ۲ کیلومتر بالا در قسمت تگنای دره بروی دریای پیچ پلی اعمار و سرکی از ان بطرف اسمار گذشته به جانب شرق امتداد یافته است تا اسمار تقریباً (۹) کیلومتر مسافه است و اگر سرک از پل دریای پیچ بطرف اسمار نگذشته خط

سیر خود را بهمان سمت تعقیب نماید. بعد از طی مسافهٔ تخمیناً (۵۴) کیلومتر بموضع بریکوت مواصلت می‌نماید. مسافرین در اثنای سیر و عبور از درهٔ کنر بدو طرف خود بر فراز کوه‌ها و داخل دره‌ها جنگل‌های بزرگ و وسیعی را مشاهده میکنند که در بعضی حصص غلو و در بعضی مواضع تنگ میباشد. هکذا اقسام گل‌های خودرو و بته‌های خوش‌بو اشجار مثمر و غیرمثمر از قبیل نشتر، بلوط، جلغوزه، بادام، جوز، بهی و انگور کوهی و غیره وجود دارد. در بین این جنگلها حیوانات وحشی از قبیل خرس، پلنگ، و بوزینه بکثرت دیده میشود که اهالی انها را شکار و پوست‌های انها را بفروش رسانیده و یکی از منابع مهم صادراتی این منطقه را فروش چوب‌های عمارتی این منطقه تشکیل میدهد که همه ساله بصدها هزار درخت قطع و توسط آب دریا بداخل و خارج برای تجارت برده میشود. پرورش زنبور عسل (بحال طبیعی و مصنوعی ان) بکثرت وجود دارد که سالانه یک مقدار زیاد عسل ازین منطقه بداخل و خارج برای تجارهٔ صادر میگردد. اقوامی که در بین دره و کوهستانات این علاقه سکنی پذیراند پیشهٔ عموم‌شان غالباً مالداری و تربیهٔ زنبور عسل بوده بز، گوسفند و گاو به پیمانهٔ وسیع در انجا تربیه میشود. زمین زراعتی در منطقه مذکور بواسطهٔ که وسعت کافی ندارد حاصلات ان رفع ضروریات اهالی ان را نمیتواند اهالی انجا غالباً قسمت اعظم مواد خوراکه خود را از دیگر جاها وارد میکنند. درین منطقه امور زمین‌داری و غیره را عموماً زنها متکفل بوده و مردها صرف در هنگام رفع حاصلات کمک جزئی مینمایند و بس، زنها توسط تیشه‌های مخصوص زمین را حفر و قلبه نموده پس از پاشیدن تخم و آبیاری حین رسیدن حاصلات همهٔ ان را درو و بصورت دسته‌ها و پشتارها آنرا در پشت خود بخرمن جای می‌برند که بعد از تهیه حاصلات بصورت خرمن همه‌گان زن، مرد، صغیر و کبیر پهاوی هم صف‌بسته دور یک محور بالای خرمن گردش و آنرا با پای خود عوض جغل میده میکنند و در اثنای کار و بار زمین‌داری و غیره اطفال شیرخوار خود را زنان در بین یک کجاوه که از سر دوز موی بز میسازند بر دوش خود آویزان مینمایند، چوب و هیزم از جنگل و آب از چشمه‌ها آوردن برای رفع حوائج روزمره نیز توسط زنها و یا اطفال خوردسال بعمل می‌آید و برای مردها کدام ضرورتی بکارکردن نمی‌افتد.

پوشاکهٔ اهالی از کرباش وطنی است که رنگ داده عوض کرتی و بالاپوش استعمال و صیقل عربا پوست‌های بز را دربر مینمایند و هم بعضاً اطفال صغیرشان تنها به پوشیدن پوست بز اکتفا و از پوشیدن پیراهن و زیر جامه خودداری مینمایند. لباس طائفه نسوان از تکهٔ چیت و یا کرباس رنگه بوده در پاهای خود پای پیچ در کمر خود یک نوار پهن را می‌بندند. زیورات‌شان عبارهٔ از

گوشواره‌های بزرگ آهنی و یا جستی بوده در پیشانی خود یک قسم حلقه‌های زنگوله‌دار را که باصطلاح انها (مانتیکه) می‌گویند می آویزند. شیر، ماست، دوغ، برنج و نان ارزن خوراکهٔ روزمرهٔشان و پنیر شوریکی از بهترین طعام‌های این طبقه میباشد، در عروسی‌ها اکثر پنیر را برای مهمانان خود تقدیم مینمایند. خرید و فروش اجناس با پول کمتر رواج دارد و اکثراً به تبادله گاو، گوسفند و بز صورت می‌گیرد.

اهالی این منطقه عادات و رواج‌های عجیبی دارند، ازجمله یکی این است که در هر سال به مواقع مخصوص بغرض مشق و تمرین مقابله با دشمنان و آموختن اصول تعرض و مدافعه کمک و همراهی ذات‌البینی، توسط تیر و کمان و فلاخن جنگ مصنوعی ترتیب و اهالی بدو دسته مخالف هم تفریق گردیده هر جنبه برای تعرض و مدافعه پلانی ترتیب و بعد بداخل پلان مطروحهٔخود به تعرض بر علیه یک دیگر آغاز نموده شبخون می‌برند، خان‌های یکدیگر را طعمه آتش و مال یکدیگر را به غنیمت برده فلاخن جنگی، تیر و کمان در بین‌شان رد و بدل شده اگر کدام یک از انها جراحت می‌بردارد و یا کشته میشود باصولیکه باید در مواقع خطر بحال‌شان وارسی نمایند وارسی بعمل می‌آید. درین مواقع زنها هم کمک نموده در سنگرها برایشان نان و آذوقه می‌رسانند و این جنگ غالباً سه شبانه‌روز دوام میکند و احتمال جرح و قتل هم میرود درنتیجه از رشادت و غالبیت خود حظ و ذوق می‌برند. خانه‌های اهالی عموماً از سنگ و چوب ساخته شده بیار متین و مضبوط میباشد، بعضاً در لاشه‌های کوه خانهٔ خود را آباد و بواسطه زینه چوبی به انجا بالا و پائین شده بوقت شب زینه را برمی‌دارند، تا از دشمنان خود با من بمانند. در داخل خانه‌های خود عموماً بالای چوکی‌های چار نوک که از ریسمان و منج یا لخ و یا پت بز بافته شده است می‌نشینند و طعام را بصورت انفرادی بالای میزهای خورد چوبی که خودشان تهیه مینمایند می‌خورند، صنائع این منطقه که شهرت تجارتی را به خود دارد کلاه، چکمن یشمی و شال‌های یشمی است.

موقعیت جغرافیائی این منطقه تخمین بین خط ۷۰ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی و ارتفاع ان از سطح بحر تقریباً ۲۷۲۲ متر میباشد، علاوه بر مدارس خصوصی یک باب مکتب ابتدائی و مساجد از طرف مدیریت معارف واقع ده ملکی دائره گردیده.

چغه‌من: قریه‌ایست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال زیارت بادام مزار در علاقه باغنی باغران مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۳۴ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳

درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چغه‌من تگاب: نهریست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در شمال زیارت بادام مزار در علاقه باغنی باغران مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به رود خاش می‌ریزد.

چغه‌مق: کوهیست در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲۴ و ۲۹ دقیقه - ۱۸ و ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ و ۵۹ دقیقه - ۲۴ و ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکازئی: موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکاو: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه دلارام نزدیک رود خاش مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکاو: شیله‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قلعه زرنی مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن به تکاب علیا میریزد.

چک تو: موضعیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شرق قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکرناور: دند آبیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال مشرق ولی چاه در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکری: دهی است در حدود تخمین ۱۳ کیلومتری جنوب شرق خورد کابل مربوط حکومت درجه ۴ بگرامی در حوزه ولایت کابل بین خط ۶۹ درجه - ۲۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی زراعت ان عبارت از گندم، جو، جواری، و فالیز خربوزه و تربوز است منار چکری که از بقایای دوره بودائی است درکوه شاخ برنتی تاکنون دیده میشود شکار کبک در دامنه‌های آن بوفرت دست میدهد و معدن مس هم در ان یافت شده خر

کارها از دامنه‌های آن مجسمه‌ها، آثار و بقایای تمدن بودائی را بدست می‌آورند.

چکری‌دره: دره‌ایست در شرق سرخ شهر امتداد طرف جنوب در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ - دقیقه ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چک‌سک: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکل: چشمه‌ای است بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در شمال غرب صالحان کاریز در علاقه حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکمان: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شرق شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۶۱ دقیقه - ۵۶ ثانیه طو و البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکمش: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکمک شیخ: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر بطرف جنوب دوشی متصل سرک مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکن ابهی‌خانه: قریه‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب قریه حصارک در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چک‌ناور: قریه‌ایست بفاصله ۲ کیلومتر در غرب قریه شاه کوت در علاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چک‌نری: قریه‌ایست بفاصله ۵۰ کیلومتر در غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱

درجه - ۳۰ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چک‌وردک: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال غرب شیخ‌آباد متصل رود خاوات در علاقه حکومت درجه ۲ وردک متعلق حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

کار تعمیر دستگاه تولید انرژی برق چک‌وردک که در هشتاد کیلومتری جنوب غرب کابل واقع گردیده است در سال ۱۳۱۶ شمسی آغاز و در سال ۱۳۲۰ اختتام یافته و بکار انداخته شد، دران وقت مدیریت برق بوزارت فوائد عامه تعلق داشت. در کار تعمیر دستگاه وردک از کمپنی‌های خارجی کمک گرفته نشده، تنها آقای (ابرلین Eberlein) آلمانی بحیث سر مهندس تحت اثر بناغلی غلام‌محمدخان فرهاد آمر آنوقتهٔ مدیریت برق مشغول بوده است. فعالیتیکه در آنوقت از طرف مدیریت برق در تعمیر دستگاه وردک بعمل آمده است قابل توجه میباشد، چه بدون همکاری کمپنی‌های خارجی با وسائل و وسائط خیلی ساده و نارسا اکمال تعمیر دستگاه وردک کار مشکل بود از سال ۱۳۱۹ ببعد دستگاه تولید انرژی برق چک وردک به دبر نبنالوی شرکت تعلق گرفت.

ممیزات فنی دستگاه تولید انرژی برق چک وردک:

۱ـ ۳ـ پایه جنریتر هر کدام آن بطاقت ۱۴۰۰ کیلو لت امپیر یا ۱۱۲۰ کیلو وات ساخت کمپنی زیمنس شوکرت آلمانی.

۲ـ۳ـ پایه توربین هر کدام بطاقت ۱۰۰۰ هارس پاور ساخت کمپنی فوئیت Voith آلمانی.

۳ـ۳ـ پایه ترانسفارموتوری فیس $\frac{۲۳۰۰}{۴۴۰۰}$ ولت هر کدام آن بطاقت ۱۴۰۰ کیلو لت امپیر ساخت کمپنی زیمنس شوکرت آلمانی. به اساس اعداد فوق قوهٔ نهائی تولیدات دستگاه تولید انرژی برق چک وردک عبارت است از ۴۲۰۰ کیلو ات امپیر یا ۳۳۶۰ کیلو ات.

بند برق: چون بند دستگاه تولید انرژی برق وردک تعمیر شده لهذا طول و عرض بند بطور معین معلوم شده نتوانست، اما کاسه‌بند به اندازه (۳۰۰) جریب زمین را اشغال کرده است. عمق بند در حدود یک متر بوده و ظرفیت پنج صد هزار متر مکعب آب را دارد.

چکول: موضعیست چاه‌دار بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق قریه گنبد سوریز در علاقه پشت رود زمین داور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چکه: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در غرب هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چگر: قریه‌ایست بفاصله ۴۸،۵ کیلومتر درج نوب شهر کابل مربوط ولایت کابل که در بین ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چگنی: موضعیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب گرشک در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چل: قریه‌ایست بفاصله ۸۹ کیلومتر در جنوب غرب سمنگان در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چل: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه ارامتل در علاقه حکومت درجه ۴ لرستان در حوزهٔ حکومت کلات لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چل یا دره اچنی: دره‌ایست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غربه قریه‌آرا مثل در علاقه حکومت درجه ۴ نوررستان در حوزه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که تخمین بین ۷۰ درجه - ۴۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلاس: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب چوکی متصل دره چوکی مربوط حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلاغ خواجه: قریه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال غرب میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چل پاوی: موضعیست در علاقه‌داری حصه دوم پنجشیر مربوط حکومت اعلی‌پروان.

چلپ‌دالان: کوهیست در شمال قلعه تیواره بارتفاع تخمین ۳۸۹۹ متر در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلک: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قریه غورک مربوط حکومت درجه ۳

خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چل کر: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلک زردآب: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شیخ راضی در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلم گرزال: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلنگ: قلعه‌ای است بفاصله ۱۵ کیلومتر دو غرب خواجه علی متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلنگی: قریه‌ایست بفاصله ۶۴،۵ کیلومتر در غرب چهار برجک مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چله‌خور: نهریست بفاصله ۶۶ کیلومتر در شمال میدان در علاقه‌داری چوپان مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که تخمین بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به نهر ارغنداب میریزد.

چله‌خیل: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در قریه جوزخیل در علاقه حکومتکلان لوگر متصل سرک مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چله‌نک: موضعیست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قله‌نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چلیم: دره‌ایست بفاصله ۳۲کیلومتر در شمال شرق ناورک به امتداد طرف ضشرق در علاقه حکومت درجه ۳کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجـه - ۴۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چمال‌ورده: قریه‌ایست کوچک که بطرف مغرب رخه که مرکز حکومت محلی پنجشیر است وقوع دارد. این قریهٔ کوچک که تقریباً به (۶۰) خانه بالغ میشود دارای آب و هوای سرد است. در اینجا گندم، جو و جواری کاشته میشود پیشهٔ مردم مالداری است که از تربیهٔ گوسفندهای گدی و گاو، شیر و ماست و روغن و پشم حاصل کرده گزارهٔ خود را مینمایند. در موسم تابستان بجاهای بلند و علف‌زار رفته در انجا برای خود ییلاق‌ها آباد میکنند، این عمل در تربیهٔ مواشی و تهیه روغن و قروت خیلی‌ها برای‌شان مفید ثابت گردیده حاصلات سردرختی انها بطور عـمومی توت است. زردالو، چارمغز، بادام، و انگور نیز در اینجا پیدا میشود.

چمبال: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب چوکی در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چمتال: علاقه‌داری درجه اول و مستقیماً بـحکومت‌کلان بـلخ مـربوط بـوده مـتعلق ولایت مزارشریف میباشد و تخمین بر خط طول‌البلد مشرقی ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه واقع است.

موقعیت و حدود اربعه: این علاقه در ۱۱ کیلومتری شمال غرب و طرف شمال معبر عمومی مزارشریف و میمنه موقعیت داشته حدود ان از سمت شمال مشرق بـحکومت دولت‌آباد، از طرف غرب بحکومت آقچه و بعضاً بمربوطات حکـومتکلان شـبرغان و از حـصهٔ جـنوب بـه علاقه‌داری شولگره محدود است، این منطقه در سابق بنام آهن قلعه و (نهر چمتال) یاد شده بعداً نظر بوسعت و موقعیت ان علاقه‌داری تشکیل شد.

قـراء و قـصبات: قـریه‌های عـمدهٔ ایـن عـلاقه‌داری حسب آتـی است: آهـن قـلعه مـرکز عـلاقه‌داری، جـرقلعه، عـلی‌زائـی، نـوشهر، هـوتکی، تـرکی و تـوخی، ناقلین و تـیمورکی، عرب‌مزاری، پشمک قلعه، ترکی امام صاحب، تراکمهٔ تکابی و کمیساری امام صاحب، آسیاب شراف‌بای، تیمور فولادهٔ خلجی، اوراض گـانی، لولک کـوه، گـزه، چـقناق، بکـرویه، کـورچـه، فمثلی، چشمهٔ توت، مجلدی و یا درچی و قزل قدق، گل بلاق و تخدان علی، میرقاسم، پل امام

بکری، سرآسیاب و ذولی فانو و تعداد خانوار ان تخمین (۴۰۰۰ خانه میباشد.

اراضی و محصول زراعتی: زمین این علاقه اکثراً هموار بوده فقط حصهٔ جنوبی ان کوهی و دارای پستی و بلندی زیادیست و تپه‌های خاکی نیز در این قسمت بیشتر است، چون خاک ان برای زراعت مساعد میباشد کشت آبی و دیمه (للمی) به احسن وجه صورت میگیرد، اندازهٔ زمین قابل زراعت ان تخمین (۱۱۴۶۸۶) جریب میباشد محصول زراعتی ان عبارت است از: گندم، جو، کنجد، زغر، ماش و نخود، جواری و پنبه و سبزیجات آن پالک، گندنا، شلغم، ملی، نعناع، پیاز، سیر، زردک، بادنجان سیاه و بادنجان رومی، محصول مهم ان کنجد و پنبه است که در بازارهای بلخ و مزارشریف برای فروش عرضه میشود.

درخت‌های میوه‌دار و بدون میوه: در باغهای اینجا درخت‌های زردآلو، شفتالو، بادام، توت، سنجد، انگور و انار، بید و سفیدار غرس میشود و از اقسام گلها، گل گلاب، گل روسی، پتونی، بربینه، حناء، تاج‌خروس، مرجان، خس گل، خوشه‌گل، صد برگ، آفتاب‌پرست تربیه میکنند و از نباتات طبی نیز مانند کاسنی، خاکشیر، زوف، جوانی، بادیان، اسفند، خطمی، شاتره، سگ انگورک، پنیرک، بوی مادران و غیره پیدایش دارد و مردم اینجا برای رفع مریضی و کسالت از انها استفاده مینمایند.

پیشه عمومی اهالی: مردم این علاقه اکثراً پشتون و بعضی ازان تاجک، عرب و هزاره است، پیشهٔ عمومی انها زراعت و مالداری بوده و یک اندازه مردم عرب و هزاره ان صنعت کار میباشند، پیدا وار صنعتی انها عبارت از بافت و تهیهٔ گلیم و شال‌های پشمی جل و جوال میباشد، اشیای مذکور در بازارها عرضه گردیده در عوض برک و دیگر انواع رخت باب و مواد ارتزاقی وارد میشود.

وضعیت آب و هوا: هوای اینمنطقه در تابستان گرم و در زمستان سرد بوده در بهار و تیرماه کسب اعتدال میک ند، از برج قوس تا دلو باریدن باران و برفباری شدت دارد برف در مناطق کوهی ان دوام می‌نماید، درجه سردی ان از ۱۰ الی ۱۵ درجه سانتیگرید تخمین میشود.

حیوانات و طیور: حیوان اهلی ان از قبیل: اسپ، اشتر، گاو، گوسفند، بز، مرکب بوده، حیوانات وحشی ان عبارت از آهو، خرگوش، روباه، گرگ و پلنگ میباشد، طیور خانگی و غیراهلی ان عبارت است از مرغ خانگی، کبوتر، مرغ آبی، قاز، مرغ دشتی، فاخته، موسیچه، مینا، سیسی، باز، باشه، شاهین، کل مرغ و غال مردم اینجا چون بشکار شوق دارند برای و شکار آهو، روباه خرگوش، تازی (یک نوع سگ شکاری) و برای شکار طیور وحشی، باز، باشه و

شاهین را تربیه مینمایند.

کوه و اشجار جنگلی: کوه بزرگی که در سمت جنوب اینعلاقه و قوعدارد از قسمت شرق ولایت مزارشریف الی منتهای غرب ان ممتد میباشد کوهیست که بنام (البرز) در تاریخ مشهور میباشد از روایات تاریخی شاه‌نامه‌ها مستفاد میشود: وقتی که رستم زابلی در سیستان با اسفندیار (روین‌تن) پسر کشتاسپ پادشاه بلخ مصاف داده زخم زیادی برداشت و تاب و توانی در برابر او نداشت با ستشارهٔ (سیمرغ مربی زال) رستم عجالتاً باین سرزمین مراجعه و از درهٔ گز که در دامان البرز کوه واقع است دو شاخه چوب گز را قطع و با خود برده در مقابل اسفندیار استعمال نمود و او را بزخم تیر گزین کور گردانید، و علاوه بر این می‌گویند که شاهان قدیم باختر بالای این کوه قصور عالیهٔ سلطنتی و قلاع مستحکم عسگری تعمیر نموده بودند طوریکه معروف و زبانزد عامه بوده و یک ضرب‌المثل مشهور است (سه صد گله خر هر گلهٔ سه صد خر) همیشه برای بردن آب از دریای درهٔ گز و مصالح تعمیراتی در بالای البرز کوه گماشته شده بودند که تا اکنون بعضاً آثار خرابه‌های ان در بالای کوه جلب‌نظر میکند و یکی از شواهدیست که تاریخ نیز تائید ان را می‌نماید. این کوه دارای احجار چونه‌ئی و آهکی است در بعضاً قسمت اشجار پسته و بادام کوهی وجود دارد و در اوائل بهار مردم ان‌جا چکری و رواش نیز استحصال نموده برای فروش ببازار می‌آرند و در یک حصهٔ این کوه موسوم به (شوراب) معادن ز مچ و گوگرد توسط متخصصین کشف گردیده است، سلسلهٔ کوه مذکور از تیربند ترکستان میباشد.

دریا و انهار: دریای مشهور چشمهٔ شفاء که بدریای درهٔ گز و دریای کشنده نیز شهرت دارد در سابق بنام دریای بلخ (بلخاب) یاد می‌شد، از حصص بند امیر و بامیان منبع گرفته بعد از اختلاط با آب‌های دره‌ها و چشمه‌سارهای کشنده در حدود تنگی چشمهٔ شفاء دریای بزرگی را تشکیل میدهد پس از عبور از شمال و شرق علاقهٔ چمتال به هجده نهر منشعب و تمام مربوطات ولایت مزار شریف را آبیاری میکند و در حصهٔ غرب حکومتی درهٔ صوف و مربوطات آقچه ختم و منتهی میگردد. دریای مذکور از اوائل حمل تا اخیر جوزا طغیان داشته بعد از ان متدرجاً بحالت اصلی برمیگردد.

چشمه‌ها: در ۸ کیلومتری علاقه‌داری چمتال و کنار دریای دره‌گز چشمهٔ موجود است که بنام (چشمهٔ شفا) معروف میباشد، این چشمه چون از اعماق صخره‌های البرز کوه نبعان نموده بدریای مذکور سرازیر میگردد، از نقطهٔ نظر اینکه آب ان مرکب از مواد مفیدهٔ معدنی بوده گرم و نهایت گوار است لهذا چشمهٔ مذکور بصورت یک حوضچهٔ مربعی در بین یک خانهٔ مسقف و

زیبائی که با سنگ و چونه ساخته شده است احاطه گردیده و مانند یک حمام طبیعی است که همیشه برای غسل مهیا میباشد، در عقب اینخانه، خانهٔ دیگری بنا گردیده که مخصوص زنها است هر کدام خانه‌ها دروازه‌های علیحده و محافظین دارند که عندالضرورت برای مراجعین باز کرده میشود. چشمهٔ مذکور چون در کنار دریا بوده از چهار طرف با دیوارهای کوه و تپه‌ها محاط میباشد و یک منظرهٔ کوهستانی دارد بناء طرف توجه واقع شده در اطراف ان اطاق‌های زیبای دو منزله احداث و دکان سماواری هم موجود است چون آب این چشمه برای صحت و رفع امراض جلدی مفید واقع شده و نظر بموقعیت کوهستانی و مناظر زیبای طبیعی خود نهایت دلکش و فرحت‌انگیز است مخصوصاً در اوائل بهار و تیرماه که گل‌های متروعه در کوه‌ها و تپه‌های قرب و جوار ان می‌روید اینمنطقه را معطر و خوشبو و زیبا میسازد ازین حیث یک صیفیه نیز شمرده شده، مامورین و اهالی اهل کسبه همیشه برای تماشا و تفریح و استفادهٔ ان دسته دسته و بعضاً با عائله آمده برای یک شب و یا دو شب میباشند، در حصه شمال چشمهٔ مذکور مسجد پخته و سفیده‌کاری نیز میباشد، مراجعین در ایام تفریح از صید ماهی و شکار طیور کوهی نیز استفاده مینمایند و بعد از فراغ تماشا و میله مراجعت و دسته‌های دیگر متناوباً می‌آیند و می‌روند، روایات فکلوی می‌گوید که حضرت ایوب صابر (ع) هنگام مریضی در همین چشمه غسل نموده و صحتیاب شده‌اند لذا این چشمه به چشمهٔ (حضرت ایوب) نیز یاد میشود.

چشمهٔ دیگری که آب شیرین و خوشگوار دارد در قریهٔ (قبرغه) در عقب البرز کوه واقع میباشد هکذا چشمهٔ در دامنهٔ کوه مذکور واقع است که آب ان تلخ و شور بوده قابل شرب و استعمال نیست.

مزارها و عتبات: در مرکز و مربوطات علاقه‌داری چمتال مزارها و عتبات متبرکه زیاد میباشد مشهورترین انها عبارتست از: (۱) قدمگاه حضرت ایوب علیه‌السلام که در سمت شمال چشمه شفاء واقع شده که بین یک خانه با علائم طوغ و چراغدان میباشد، (۲) مزار امام زین‌العابدین بیمار ابن امام حسین رضی‌اللّه عنه در چمتال واقع است، (۳) مزار حضرت میرحاتم در چمتال، (۴) مزار با به سقا و (۵) مزار ترک و طوغان (۶) مزار میرقاسم در قریه پل امام بکری در ۱۱ کیلومتری شمال غرب علاقه‌داری چمتال (۷) مزار خواجه قشقار ولی در قریهٔ آهن قلعه مرکز چمتال، مزارهای مذکور که اکثراً در مرکز و بعضاً در مربوطات علاقه‌داری مذکور واقع میباشند تماماً دارای خانه و عمارات پخته‌کاری طوغ و چراغدان است و از تاریخ بناء بعضی از این مزارها تا ۴۰۰ الی ۵۰۰ سال می‌گذرد.

سرک‌ها و معابر: سرک عمومی که از مرکز بلخ الی دهدادی تمدید گردیده در حصهٔ پل امام بکری مربوط چمتال‌ازان دو سرک جدا شده یک سرک بطرف جنوب الی چشمهٔ شفاء و پس از عبور ازینموضع بمرکز علاقه‌اری شولگره مربوط کشنده میرود و سرک دیگر از حدود پل مذکور بطرف دشت (امام صاحب چمتال) که آخرین منطقه علاقه‌داریست ممتد گردیده، از حصه پل امام بکری الی دهدادی و بلخ برای عبور و مرور نقلیه خیلی مساعد است اما سرکیکه تا چشمهٔ شفاء و شولگره رفته است نسبت بوقوع تپه‌ها و کوهی‌بودن اینمنطقه تا اندازهٔ غیر مساعد و دشوارگزار است. در چمتال یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر است.

چمتله: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۹ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چمتواله: کوتلیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خواجه مسافر در علاقه حکومت درجه ۲ یغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۳ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۳ دقیقه – ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

جم قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه خواجه امام سید متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان قندوز ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۱۲ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۴ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چم‌قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب مرکز بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۴۴ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چمکنی:حکومت درجه ۳ مربوط ولایت جنوبی بوده که بین ۶۹ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است چمکنی دارای زمین هموار و حاصل‌خیزی میباشد که بعضی دشت و سنگی است کوهی که بشمال اینمنطقه واقع است بنام مندهر و کوهیکه بغرب ان افتاده بنام بکیار شهرت دارد و از شاخ کوه سلیمان میباشد درین کوها جنگلهای ارچه، جلغوزه، نشتر، بلوط و زیتون فراوان است نهرهائیکه این منطقه را آبیاری می‌نماید بنام دریای کرایه و دریای گبر یاد میشود که اولی از سرحدات جاجی و دومی از سرحدات منگل شروع شده و هر دو بطرف مشرق جاری میشود در موسم بهار باثر با ران‌ها طغیانی بوده اما در تابستان آب ان قلیل میباشد نباتات این منطقه

عبارت از گندم، جو، جواری، ماش، نخود و شالی بوده و ـر باغ‌های ان سیب، انار، شفتالو، توت زیاد است. حیوانات اهلی ان گاو، گوسفند، بز، اسپ، خر و قاطر بوده از حیوانات وحشی که در کوه‌های آن پیدا میشود گرگ، آهو و شغال است در زمستان به کثرت دیده میشود مردم ان بعضاً دهقانی مینمایند و اهالی اکثراً شغل تجارت چوب را دارند که ان را در بازارهـای کـابل آورده بفروش میرسانند.

در چمکنی یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر بوده و یک نفر وکیل از طرف اهالی انتخاب و بشواری ملی فرستاده میشود یک علاقه‌داری درجه ۲ که مسمی به دندپتان میباشد نیز مربوط حکومت چمکنی میباشد.

دریای چمکنی از کوتل شتر گردن برخواسته در حدود جاجی به آب گل غندی به جـانب جنوب جریان می‌نماید بعد در میرز که کمی بجانب شرق رخ میکند و به علاقه چمکنی داخل میشود. درین جا اراضی زراعتی را سیرآبا می‌نماید طول دریای چمکنی سی و پنج کیلومتر است و موجب سرسبزی باغ‌های ا-گـر، چارمغز، اراضی زراعتی جاجی، احمد خیل و چمکنی میگردد.

چمکنی (خمکنی): دره‌ایست بفاصله ۸کیلومتر در جنوب قلعه چمکنی امتداد طرف شمال مربوط چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چمن بید: قریه‌ایست بفاصله ۴۴،۵کیلومتر در شرق شاه شهید در علاقه بادعیات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چن: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵کیلومتر در شمال میرغلام مربوط ولایت مشرقی که بـین ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عـرض‌البـلد شمالی واقع است.

چنار: قریه‌ایست بفاصله ۳۱،۵کیلومتر در شمال شرق قلعه عبدالرحمن در علاقه حکومت درجه ۲ ده راود مربوط ولایت قندهار که بنی ۶۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: قریه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب زیارت شاه‌مقصود متصل سر کیکه بطرف شهر قندهار میرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طـول‌البـلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: موضعیست دارای آبادی مختصر در حوزهٔ حکومت درجه ۳کشم متعلق حکومت اعلی بدخشان.

چنار: قریه‌ایست بفاصله ۲۳کیلومتر در جنوب نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه - ۵دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: قریه‌ایست بفاصله ۲۳کیلومتر در جنوب غرب شرتان در علاقه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: موضعیست بفاصله ۱۹کیلومتر در شمال غرب قریه شیوه کوهستانی در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰درجه - ۲۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: موضعیست بفاصله ۴۴،۵کیلومتر در شمال غرب قریه چهل‌خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: موضعیست بفاصله ۱۲کیلومتر در شرق قریه سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۵کیلومتر در جنوب شرق قریه باسول در علاقه حکومت درجه ۳ مهمندره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بن ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنارتت: قریه‌ایست بفاصله ۶۹،۵کیلومتر در جنوب شرق دولت بیک در علاقه حکومت درجه ۴گزاب مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار تو: دریاییست بفاصله ۳۶،۵کیلومتر در شمال غرب چهل خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به دریای ارغنداب میریزد.

چنارتو: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵کیلومتر در غرب چهل‌خانه در علاقه حکومت درجه ۴

دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۱۲ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۸ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چناردیول: قریه‌ایست بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه – ۴۰ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۴ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار کوی: قریه‌ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۱ دقیقه – ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنار گنجشکان: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب مرکز کشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۹ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۸ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنارگی: قریه‌ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق علی‌خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۱ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۹ دقیقه – ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چناری: قریه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف شرق بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۲۸ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چناکی: موضعیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق جبل‌الراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۱۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنجران: دشتی‌ایست در شمال غرب چهار یک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین خطوط ۶۱ درجه – ۵۴ و ۵۸ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۲۴ دقیقه – ۶ و ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنجی‌زامه: نهریست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه غلام حیدر در علاقه دورمه‌می مربوط حکومت درجه ۳ و ازه‌خواه متعلق حکومتکلان کتواز در حوزه حکومت اعلی غزنی که تخمین بین ۶۸ درجه – ۴۲ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چندخ: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال شرق چمکنی مربوط حکومت درجه ۳ چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنه دال: موضعیست در درهٔ الیشنگ مربوط قریهٔ فراجغان در شمال غرب قلعهٔ سراج در حوزهٔ علاقه‌داری الیشنگ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی.

چندغندی: موضعیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگی در علاقهٔ حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت العی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چندل‌بائی: محله‌ای است تقریباً دارای دو صد و هشتاد خانه که در نیم کیلومتری مرکز حکومت درجه ۲ پغمان متعلق ولایت کابل واقع است، این منطقه نیز مانند سائر مناطق کاملاً از اشجار مختلف ثمردار از قبیل چارمغز، آلوبالو، توت و گیلاس مستور و مشجر است، یک رشته بازار و دکان‌ها نیز درین جا وجود دارد که محل خرید و فروش و داد و ستد اهالی میباشد. طاق ظفری که بمناسبت استقلال افغانستان در وقت حکومت امانیه بنا گردیده است هم در حصهٔ چندل‌بائی پغمان واقع میباشد، دریای پغمان نیز از این حصه میگذرد، و پلی که بر سر این دریا در چندل بائی تعمیر شده است و سرک از بالای ان بطرف بیگتوت جدا گردیده است بنام «پل حلیمه خانم» یاد میشود. یک سرای موترخانه و چندین عمارت عصری نیز در حوزهٔ چندل‌بائی واقع است.

چزود: قریه‌ایست بفاصله ۱۱۳،۵ کیلومتر در شمال شرق و دونچ متصل سرک در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنغر: کوهیست در جنوب شرق سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنغر: موضعیست بین قلعه قاضی و چوکی ارغنده کنار راست جادهٔ عمومی کابل، غزنی در حوزهٔ حکومتی درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل درین موضع یک عده مردم نیز آباد بوده علاو تا چشمه‌هائی وجود دارد که آب ان برای نوشیدن خیلی گوارا بوده و بنار والی کابل درنظر دارد آب چشمه‌های مذکور را ذریعهٔ نل به شهر کابل مخصوصاً برای ناحیهٔ کارته ۴ بیاورد.

چنک سید: موضعیست بفاصله ۷۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ جوین مربوط حکومت

العی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگ چرمی: موضعیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قلعه‌کنج در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور بحکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگ خرگنکی: قریه‌ایست بفاصله ۴۳کیلومتر درج نوب جوین مربوط حکومت العی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگ شاه‌مردان: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب ثیواره در علاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگ مرغان: موضعیست بفاصله ۴۹ کیلومتر در غرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگن: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال مشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگو: موضع چاه‌داری است بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب پروش در علاقهٔ حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگولک: موضعیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنگیزکوه: کوهیست در جنوب سمنگان بارتفاع ۳۳۹۶ متر در علاقهٔ روئی مربوط حکومت العی پروان که تخمین بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنه‌خاوه: قریه‌ایست بفاصله ۷۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ وازه در علاقهٔ حکومت

درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چنه‌خواره: موضعیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چو: قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق سنگ ماشه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جاغورز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چواله: کوهیست در جنوب قلعهٔ سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوان‌چشمه: چشمه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوب: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق سنگ ماشه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوباش: موضعیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال شرق شورتپه در علاقهٔ حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوبکی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قلعهٔ سرکاری در علاقهٔ حکوت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوپان: موضعیست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوچه: قریه‌ایست بفاصله ۸۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۶

دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چورک تپه: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شرق شیخ راضی در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوره: علاقه‌داری درجه اول چوره متعلق حکومتکلان ارزگان مربوط ولایت قندهار میباشد. این علاقه‌داری به جانب جنوب غرب ارزگان واقع بوده طرف شرق ان حوزهٔ حکومتی اجرستان، غرب ان حوزهٔ حکومتی اعلی گرشک و شمال ان حوزهٔ حکومتی گزاب موقعیت دارد.

چوغر رباط: موضعیست بفاصله ۳۶کیلومتر در شمال مرکز هرات در علاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوغر رباط: رودیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال مرکز هرات در علاقهٔ حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که تخمین بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوغک: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب قدیهٔ محمپهٔ رضا نزدیک دریای المش در علاقهٔ حکومت درجه ۴ دهله مربوط والیت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوغک: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوکی: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال اشکاشم مربوط علاقه‌داری درجه ۲ زیباک حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوکی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوکی: قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال مرکز کنر در علاقهٔ حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوکی: حکومتی است درجه ۴ متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی این حکومت بجانب جنوب غرب چغه‌سرای مرکز حکومتکلان کنرها واقع و بطرف شرق آن حوزهٔ حکومتی سرکانی و جانب جنوب شرق و جنوب غرب ان حوزه‌های حکومتی‌های خاص کنر و کوز کنر موقعیت دارد. یک سرک از اسلام‌پور بفاصله تقریباً (۹) کیلومتر از بین آبادی‌های دهن (درهٔ مزار) موسوم به (نور گل) گذشته پس از طی تقریباً (۱۸) کیلومتر مسافه دیگر بدهن درهٔ (دیوه گل) بموضع چوکی مقر حکومتی محلی مواصلت میکند و حین عبور از انورگل تا چوکی به آنطرف دریا اراضی سرسبز و شاداب مردمان کنرخاص مناظر قشنگ و دلفریب را بجلو چشم ناظرین تشکیل میدهد. یکنفر وکیل نیز از طرف اهالی این حکومتی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود، همچنین یک باب مکتب ابتدائی از طرف وزارت معارف دائر گردیده است.

چوکی: (چوکی ارغنده) قریه‌ایست بفاصله تقریباً ۲۷ کیلومتر در غرب شهر کابل متعلق حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل، چوکی بین معبر عمومی کابل و غزنی، قندهار واقع گردیده، درینجا چند عدد دکان، ادارهٔ گمرکی، و مرکز تیلفون وجود دارد، گرچه کدام هوتل و یا کافی عصری وجود ندارد ولی دکاکین مذکور، چای و طعام برای مسافرین در صورت لزوم تهیه می‌نماید.

چوگی دره: دره‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال غرب چوکی به امتداد طرف جنوب شرق مربوط حکومتکلان کنرها ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوگرناله: قریه‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوگه‌چی: قریه‌ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال مشرق مرکز خان‌آباد مربوط حکومتکلان قندوز ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چولی‌خان: کوهیست در شمال سرخ شهر بارتفاع تخمین ۳۹۸۹ متر در علاقه حکومت

درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه – ۳۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوند دشت: دشتیست در جنوب شرق قلعه حمیدخان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که تخمین بین ۶۶ درجه – ۱۶ و ۱۸ دقیقه – ۸ و ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱ دقیقه – ۳۲ و ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چون ریگ: وضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق چاه‌باراب در علاقهٔ حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۱۹ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوید: قریه‌ایست بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال غرب بارپنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۲۰ دقیقه – ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۵۴ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چوی‌مات: قریه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۳۳ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۱ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهاپ چوت: خرابه‌ئیست بفاصله ۸۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۱۱ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهرگو: قریه‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در غرب چمکنی مربوط حکومت درجه ۳ چمکنی ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۳۷ دقیقه – ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چه گه تی: قریه‌ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۴۴ دقیقه – ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۸ دقیقه – ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل آب خورک: جهیل بسیار کوچک است که تقریباً به پیمانهٔ (۳) آسیاب آب دارد و یک موضع است از مربوطات علاقه‌داری روئی و دوآب (درین اواخر مربوط حکومت کهمرد حکومت اعلی پروان شده قبلاً به سمنگان مربوط بود) تخمین به تعداد سی یا چهل خانه اقوام هزاره به نواحی ان سکونت دارد ساکنین موضع مذکور جلوآب مذکور راگشتانده و از جریان ان بطرف رودخانه بغرض اینکه آب مذکور را بدشت‌ها جهت استفاده از علف ان سر میدهند مانع

میشوند و یک مقداریکه از استفادهٔ انها اضافه می‌ماند ان هم در بین سنگلاخ‌ها مفقود و نابود میشود.

چهل بچه گان: قریه‌ایست بفاصله ۷،۵کیلومتر در جنوب غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌ال لبد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل برج: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۸،۵کیلومتر در شمال غرب قریه نیک متصل رود بند امیر در علاقهٔ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل برج در قریه سوختگی بالای کوه بچه‌ئی در ارتفاع صد متر، تعمیر فرسودهٔ بزرگی دیده میشود که دارای صد برج است اما بنام چهل برج یاد میشود. در نزدیکی این تعمیر بر روی یک سنگ طبیعی نبشته موجود است از پای این عمارت دریای میگذرد و مردم میگویند از ان عمارت راه بدریا رفته بوده که امروز مسدود شده و گمان غالب آنست که این عمارت در تهاجمات چنگیز از بین رفته.

چهل برج قلعه: خرابه‌ئیست بفاصله ۳۹،۵کیلومتر در جنوب شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل تن: کوهیست در جنوب شرق قلعه خم در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۵ و ۱۰ دقیقه - ۴۸ و ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۹ و ۱۰ دقیقه - ۱۳ و ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل‌تن: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب گرداب نزدیک سرک دو آب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل تن: قریه‌ایست بفاصله ۳کیلومتر در جنوب شرق قریه خواجه مسافر در علاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در چهل تن زیارت بنام (چهل تن) که زیارتگاه اهالی است نیز موجود است.

چهل تن: قریه‌ایست بفاصله ۳۹کیلومتر در جنوب غرب سرخ‌شهر در علاقه حکومت درجه ۴کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و

۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در قریهٔ مذکور زیارتی هم بنام چهل تن وجود دارد.

چهل حیوان: قریه‌ایست بفاصله ۳۸کیلومتر در شرق شهر مزارشریف متصل سرک مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل خانه: قریه‌ایست بفاصله ۹۸،۵کیلومتر در شمال شرق شهر قندهار در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل خر: قریه‌ایست که تخمین در ۶کیلومتری غرب مرکز حکومت خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع میباشد.

چهل دختر: کوهیست در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۲۳ و ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ و ۴۴ دقیقه - ۳۶ و ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: کوهیست در جنوب غرب قلعه انتر در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: در شمال ولایت هرات و در بین خط ۶۲ درجه - ۲۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: قریه‌ایست بفاصله ۳کیلومتر بطرف جنوب غرب چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی متعلق ولایت کابل و تقریباً در ۲۰ کیلومتری جنوب شهر کابل بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. طرف مشرق موضع مذکور سرک عمومی لوگر و طرف غرب ان شاتوت (نام قریه است) طرف جنوبش نونیاز (نام قریه است) و طرف شمال ان ریشخور و قلعه لقمان واقع است.

زمین چهل دختران به زراعت بسیار مساعد و آب و هوای خوبی را دارا است. زراعت عمومی ان گندم جو جواری میباشد. محصولات شالی ان خیلی خوب است مگر به نسبت کمی آب زراعت آن از طرف حکومت مانع قرار داده شده. جوی عمومی آن از دریای کابل نزدیک

لندریا الندر سرچشمه می‌گیرد که زمین‌های چهل‌دختران، لیاسخیل، قلعهٔ عطا و قلعه سفید را آبیاری میکند.

چهل‌دختران: موضعیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: قریه‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب بلچراغ متصل دره بلده در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: کوهیست در جنوب غرب انتر در حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: زیارتی است بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قلعه پروش در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: خرابه‌ای است بفاصله ۳کیلومتر در شرق قلعه شاه شهید در علاقه بادغیستان مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل دختران: قلعه‌ئیست در حوزهٔ قندز مربوط ولایت قطغن این قلعه بر قراز تپه که در ان پستی و بلندی‌های زیادی دیده میشود واقع بوده به اطراف ان باغ‌ها و مزارع و دورتر از ان تپه‌های خاکی اطراف و جوانب قلعه چهل دختران را احاطه کرده مناظر خیلی زیبا و قشنگ را تشکیل میدهد طرف شرق بالاحصار و شهر کهنه قندز به سمت غرب منازل و خانه‌های اهالی آبادی‌های قراول تپه درخت‌ها و بته‌های پنبه، جوار و غیره اشجار و نباتات باغ چهل دختران به نظر می‌آید در این تپه بقایای عمرانی معلوم میشود و قابل حفریات میباشد.

چهل زینه: از جملهٔ مواضع قابل دید قندهار است که در سه کیلومتری سمت جنوب غربی شهر قندهار در حوزهٔ حکومت درجه اول دند بر فراز کوه بچه در خود کوه بصورت رواقی حجاری شده در جدارهای داخلی و خارجی این رواق تاریخچه فتوحات خاندان بابری‌ها حک گردیده.

ایوان سنگی عمارت چهل زینه قندهار: در این ایوان سنگی که متصل شهر و در آغاز کوه مشهور به «سرپوزه» واقع است بیننده به حیرت می‌افتد که چطور سنگی را دست قدرت چنان مناسپ آفرید، از پایان تا بالا چهل و دو پته زینه بلندی تشکیل و در فوق ان خانهٔ مناسپ و مسطح ساخته شده است.

مفکوره‌بانی این ایوان نیز قابل تحسین میباشد که از دیدن ان سنگ تهیه چنین ایوان را سنجیده و امر بساختن آن فرموده هکذا کارکنان و هنرمندان و حکاکان که از عهده این کار بطور شایسته برآمده‌اند قابل آفرین‌اند بانی این بنا ظهیرالدین بابر است که سال ولادتش را محرم ۸۸۸ و سال رحلتش را (۹۳۷) دانسته‌اند و در سنه ۹۲۸ هـ به ساختن ان امر داده است و باهتمام فرزند همایونش محمد کامران بهادر در سنه ۹۳۲ انجام یافت.

این ایوان که از یک قطعه سنگ سیاه سخت از پائین تا بالا صورت گرفته بسیار مشهور است.

۳۲ سال قبل در دورهٔ امانی دو طرفه زینه ان کتاره سیمی ساخته شد بدیهی است این کتاره بالا و پائین‌شدن را بر زینه سهل ساخته است.

چهل ستون (هندکی): قریه‌ایست بفاصله ۸،۵کیلومتر در جنوب شهر کابل مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در این قریه باغ عمومی که به اسم قریه مسمی است نیز برای صیفیه و تماشاگای اهالی موجود است. چهل ستون ازجمله مواضع قابل دید کابل بشمار میرود. چهل‌ستون! از بابر بطرف جنوب بفاصله (۴) کیلومتر به خط مستقیم سرک همواری از بین آبادی‌های سرسبز و معمور گذشته و به انجام این سرک بر فراز یک پوزه کوهی عمارت عالی و قشنگی در بین یک باغ زیبا جلب‌نظر می‌نماید این باغ و عمارت در دامنه غربی کوه زنبورک که قلعه ان بنام «تخت زنبورک» معروف است واقع شده، در دامنه غربی این کوه به سمت جنوب کابل قرار گرفته قبرستانی واقع که بنام شهداء صالحین یاد میشود و با بالاحصار کابل پیوسته میباشد. موضع چهل ستون هم مانند باغ بابر منظره دلفریبی داشته انسان می‌تواند که ازین جا تمام موقعیت‌های مهم و قابل دید حوزه چهاردهی را مشاهده کند این باغ از قدیم بنام باغ چهل ستون مشهور و تفرجگاه اهالی کابل و نواحی همان منطقه میباشد. اشجار هر نوع میوه درین باغ بصورت چمن‌های علیحدهٔ غرس شد، دراین جا کافی خوبی نیز وجود دارد که برای دعوت‌های عصریه مراجعین را می‌پذیرد. اخیراً عمارهٔ قدیم باغ چهل ستون تخریب و تعمیر یک عمارت جدید و عصری و زیباتری روی دست گرفته شده و هنوز کار ان جاریست

خصوصاً هنگام تابستان بسا افراد زنده‌دل کابل شب‌های مهتاب را در باغ چهل‌ستون سپری میسازند.

چهل غازی: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل غوز: نهریست در شمال غرب قریه گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب ان به هری‌رود میریزد.

چهل کاوه: چشمه‌ایست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل کند: قلعه‌ای است بفاصله ۴ کیلومتر در شمال غرب سرحد واخان متصل راه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۳۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل گزی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شرق دوشه متصل، سرک در علاقه چپرهار مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل گزی: قریه‌ایست بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل گزی: نهریست بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب مذکور به دریای کدنی میریزد.

چهل مرد: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شرق شبرغان متصل آب سیاه مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل مرد: قریه‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه تکزار در علاقه حکومت درجه

اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهل مریض: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه چهار برجک متصل سرک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چهلن: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیچال: قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال غرب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیکچتو: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۳ قیصار در حوزه حکومت اعلی میمنه قسمت غربی وادی قیصار بیک تنگی منتهی و این تنگی که از ۹کیلومتری قیصار شروع میشود عرض ان در بعضی حصص یک کیلومتر و در برخی حصص تا ۳کیلومتر فراخی دارد بهر دو طرف ان بفاصله‌های متناسب آبادی‌ها و منازل اهالی بصورهٔ انبوهی و تنگ دیده میشود. در حصهٔ وسطی این دره رباط سرکاری و بازار مختصری هم دیده میشود که این دره را چیچکتو نامیده میشود آب و هوای بسیار سالم و خوشگوار دارد. بر علاوه رود باریکه از بین دره می‌گذرد از جناحین چپ و راست این دره دره‌های خور دو بزرگ متعددی که انها را تگاب میگویند بحیث معاون به این رود آب میرسانند و هم آبادیهای زیادی بداخل این تگاب‌ها دیده میشود. از رباط چیچکتو بفاصله ۶کیلومتری دره وسعت را به خود اختیار و بطرف جنوب ۲ کیلومتر دور از سرک بر دامنه کوهی زیارتی وجود دارد که به زیارت اصحاب کهف (رح) شهرت دارد که زائرین همه ساله از جاهای بسیار دور باینجا آمده در مواسم بهار به جوار این زیارت میله‌ها و خوشگذرانی‌ها مینمایند.

چیخچی: قریه‌ایست بفاصله ۲۳کیلومتر در شمال شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیرس: قلعه‌ئیست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در شمال دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳

چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیری قلعه: قلعه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیغه غندی: قلعه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قلعه چغه‌سرای متصل سرک در علاقهٔ دره پیچ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیگراک: قریه‌ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیگنی: ق ‌ه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۲ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چی گیتی: خرابه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چیلان: قصبهٔ کوچکی است در غوربند که در جنوب چهاردهٔ غوربند وقوع دارد و بواسطه یکی از شاخهای کوه هندوکش از ان جدا میشود تعداد خانه‌وار ان تخمیناً به (۱۵۰) خانه بالغ میگردد، مردم ان تاجک و افغان میباشد و بدو زبان فارسی و افغانی سخن میزنند. حاصلات زمینی ان گندم، جو و باقلی است، بادام، انگور و زردالو در انجا زیاد غرس و تربیه میشود، تربیهٔ درخت توت هم رواج زیاد دارد. گاو و گوسفند و خر را تربیه کرده و برای بارکشی و حمل‌ونقل انگور و زردآلو در بامیان و غیره جاها کار میگیرند و از شیر و پشم و گوشت گاو و گوسفند استفاده مینمایند. پیشه آنها دهقانی و خرکاری است. از نباتات طبی کرمک بته در انجا بسیار پیدا میشود. چون سنگ سرمه در ان سرزمین موجود است، مردم سرمه را سائیده به دهات برده به توت، گندم، جو و پول نقد میدهند، دره‌ای که از چارده بآنجا راه دارد بنام درهٔ ناز و یاد میشود.

چین: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲

درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین‌گک: قریه‌ایست بفاصله ۶۷،۵ کیلومتر در شمال غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین گورک کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در جنوب غرب زیارت بابولی در علاقۀ حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین‌گی: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر بطرف غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی متعلق ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چین‌گی: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه چهار آسیا مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینه: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شوقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینه: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق زیارت شاه‌مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینه: قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینی: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

چینی: قریه‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال سمنگان (ایبک) مربوط ولایت مزار شریف

که بین ۶۸ درجه - ۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

(ح)

حاجی: قریه‌ایست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در شمال قریه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی آباد رباط: قریه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی اغه محمد: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی باغ تگاب: نهریست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که تخمین بین ۶۳ درجه - ۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به تگاب آخ تاش میریزد.

حاجی بچه: شیله‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرا تکه بین ۶۴ درجه - ۳۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب ان به تگاب غور میریزد.

حاجی خدای‌داد: موضعیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شمال قلعه پروش در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی سرور: قریه‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی سکون: قلعه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی صاحب میرخان: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در غرب قریه چهارشنبه در علاقه حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی عزیز: قریه‌ایست بفاصله ۷ کیلومتر در شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی علم: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه غور دنک در علاقه نیش در حوزهٔ حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی‌علی: قریه‌ایست بفاصله تخمین ۷ کیلومتری شرق خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

حاجی قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال غرب چهل خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۷۱ کیلومتر در غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی کلی: قلعه‌ای است بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۴ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی کوتل: قریه‌ایست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال غرب اسد در علاقه حکومت درجه ۳

خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۲۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۶ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی لعل‌بیگ: قریه‌ایست بفاصله ۷۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۴۴ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی‌محمد: قریه‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۳۷ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۸ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاجی‌محمدخان: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۲۴ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۹ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاسی: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف شمال غوربند متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حاکمی قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب دهانه کاشان در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۹ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حبیب‌اللّه: قریه‌ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی متصل دریای‌مانده مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه – ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۶ دقیقه – ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن تال: کوهیست در شمال غرب نارین (نهرین) مربوط ولایت قطغن که بین خطوط ۶۸ درجه – ۵۳ و ۵۷ دقیقه – ۱ و ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱۳ و ۱۹ دقیقه – ۳۶ و ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن تال: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق بغلان متصل سرک مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۵۱ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱۵ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن خان: قریه‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب چهل‌خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن‌خیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال شرق چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن خیل (یا احمدخیل): علاقه‌داری‌ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی بفاصله تحمین ۹ کیلومتر در جنوب علی خیل علاقهٔ جاجی که شمالاً جنوباً بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع و طول آن را ۲۰ کیلومتر و عرض ان را ۳ کیلومتر تخمین نموده‌اند زمین مذکور کوهستانی بوده و بعضاً خاک ان برای زراعت مساعد است که در آن هر گونه نباتات مانند گندم، جو، جواری میروید اشجاری که در این منطقه تربیت میشود سیب، بادام، زردالو و از سبزیجات و میوه‌جات در بعضی جاها انگور، خربوزه، تربوز، بادرنگ و زردک هم دیده شده.

قریه‌جات متعلقه این علاقه‌داری بفاصله کم و زیاد از یکدیگر واقع است مردم آن عموماً بزراعت و مالداری مصروف بوده و امرار حیات مینمایند. حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، خر، گاو، بز، گوسفند بوده و از حیوانات وحشی گرگ، شغال، روبا و آهو هم یافت میشود.

کوهای ان تا یک اندازه بلندی دارد که بعضی حصص ان را تا دو هزار متر تخمین نموده‌اند در انجا جنگلات ارچه، تاخم، جلغوزه وجود دارد که مردم چوب ان را اره نموده و چارتراش‌ها ساخته در خارج و داخل بفروش میرسانند.

حسن خیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر بطرف شمال شرق سربولی متصل دره‌پچی‌گان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن‌زئی: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن زئی: قریه‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن زئی: قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در فرب متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن زئی کانال: نهریست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه سیف الله در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسن قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب قریه شین کی مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسین: قریه‌ایست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حسین خیل: قریه‌ایست فاصله ۳،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه زاهدآباد در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل.

حسین خیل: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۴ بگرامی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است باشندگان ان غالباً از قوم ترکی و اندراند مردم ان زراعت پیشه‌اند و زراعت للمی و آبی دارد آبی ان گندم، جو، جواری، و حبوبات است خربوزه، تربوز، بادرنگ، تره هم کشت میشود میوه ان زردالو، سنجد به مقدار کم اما سیب بقدار زیادتر است.

آبیاری توسط کاریز و ضمناً جوئیکه از قریه کمری شرقاً جریان دارد و از حسین خیل میگذرد صورت میگیرد.

حیوانات ان گاو، خر، گوسفند و بز است و حدود شمالی ان را چمن نیزار بگرامی فرا گرفته که این نیزار باعث تولید پشه زهرناک گردیده و هوای ان در تابستان گرم و در زمستان سرد است.

حسین کوت: دهکده و حوزه بسیار خرم و سرسبزی است که از قلعه مرادبیک نخستین قریه کوهدامن سمت شمالی تقریباً ۳ کیلومتر بطرف سرایخواجه واقع است این حوزه کاملاً مشجر و مزروع بوده و حاوی انواع اشجار مثمر و غیر مثمر و دارای هرگونه میوه از قبیل انگور، سیب، آلوبالو، زردالو، آلوبخارا، چهارمغز و غیره میباشد. قریه بر سر جادهٔ عمومی بین کابل و چاریکار

واقع و در کنار سرک چندین دکان نیز وجود دارد که عارین هنگام رفت و آمد برای چند دقیقه ئی فرود آمده بصرف چای و میوه می‌پردازند. در سمت شرقی سرک تخمین بفاصلهٔ نیم کیلو متر قرارگاه عسکری واقع شده که یک لواء از قوای مرکز در ان‌جا مستقر میباشد. این موضع در زمان حکومت امیر حبیب الله خان شهید مسکن شخصی میرزا محمد حسین مستوفی آن زمان بودکه بعد از اعدام مشارالیهه در وقت امانیه ضبط گردید و هنگامیکه محمدگل مهمند در سال ۱۳۰۹ بحیث رئیس تنظیمه در کوهدامن کار میکرد این موضع را بنام میرزا محمد حسین مذکور «حسین کوت» تسمیه کرد و بعداً بحیث اردوگاه قرار گرفت. درین حوزه درخت چنار خیلی زیاد و نظر رباست. این موضع از حیث ارتباط بحکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل بوده و از کابل در حدود ۲۵ کیلومتر مسافه دارد.

حصارپل: پلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطعن.

حصارعبدالرزاق مندی: قریه‌ایست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب گردیز متصل سرک مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حصارغلامان: تپه‌ایست در شمال شرق هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حصارک: قریه‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در شمال گردیز مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حصارک: قریه‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال چمکنی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حصارک: حکومتی‌ایست درجه ۳ متعلق ولایت مشرقی که بفاصله تخمین ۳۹ کیلومتر در جنوب شهر جلال آباد بین ۷۰ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

پیداوار زراعتی آن عبارة از انگور که بشتر ان حسینی است انار، چارمغز، بادام، توت، خربوزه، هندوانه، خیار، چمبر خیار بوده در کوهای آن چوب ارچه، بلوط، جلغوزه که از چوب ارچه ان چهار تراش ساخته و در کابل بمصرف نجاری می‌رسد.

هوای آن در زمستان سرد و در تابستان معتدل میباشد آبیاری اراضی ان توسط رودبار و چشمه سار بوده گندم، جو، جواری، ماش، رشقه و شبدر بکثرت زرع میشود. کشت سبزیجات مخصوصاً ترائی هم رواج دارد. در نواحی دو نوع بته کوهی که هوما و سوما نام دارد نیز بکثرت میروید.

از طرف اهالی حکومتی حصارک و مربوطات ان یکنفر وکیل انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود همچنین یک باب مکتب ابتدائی علاوه بر مدارس خصوصی از طرف وزارت معارف دائر گردیده و غیر از مکتب ابتدائیه دو باب مکتب دهاتی که یکی آن واقع جوکان حصارک و دیگران واقع لاجگر حصارک دائر گردیده نیز وجود دارد.

حصارک در تاریخ افغانستان موازی گندمک ذکر میشود و در غرب گندمک واقع شده و در همین جا است که امیر محمد یعقوب خان در ۱۸۸۱ با انگلیس‌ها معاهده مشهور گندمک را عقد کرد دریای سرخ آب از بین هر دو مایلا میگذرند.

حصارک: رودیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای کابل یکجا میشود.

حصارک: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب‌غرب و زیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۴۱ درجه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حصارک: قریه کوچکی است در حصه شرقی رخه پیجشیر که از انجا تقریباً هفت نیم کیلومتر فاصله دارد در یک سطح مرتفع واقع گردیده است، یک دریای کوچک از بین ان می‌گذرد که بنام دریای حصارک مشهور است در وقت آب خیزی این دریا اب فراوان داشته عابرین به بسیار تکلیف ازان می‌گذرند. زمین ان بزراعت جواری بسیار مساعد است توت از حاصلات مهم ان میباشد. پیشه مردم آن زراعت و مالداری است در موسم تابستان مواشی خود را در جاهای بلند و علف زار برده برای خود ییلاقها آباد میکنند و در انجا هم مواشی تربیه و چاق میشود و هم روغن و قروت زیاد جمع آوری میکنند از حیوانات وحشی گرگ بکثرت وجود دارد که گاه گاه بطور ناگهانی بمواشی حمله کرده عدهٔ از آنهارا هلاک مینمایند پلنگ هم ندرة دیده میشود و سبب هلاکت گاوها و گوسفندها میگردد. مردم این سرزمین تاجک میباشد نباتات طبی در ونه و زرد سرک در اینجا بطور خودروی زیاد پیدا میشود بعضی‌ها در انبان‌ها و

جوال‌ها جمع کرده بدهات می‌برند و در عوض توت و غله بدست می‌آورند راهی از بین ان بدرهٔ پنجشیر و از انجا به نجراب رفته است اما این راه پیاده‌رو بوده اسپ و مرکب بـه آسـانی رفـته نمیتواند. گونه‌های مردم ان به سبب خوبی آب و هوا سرخ میباشد آثار ذکاوت در ناحیه مردم هویداست.

حضرت سلطان: علاقه داری درجه ۳ و مستقیماً بحکومت‌کلان سـمنگان مـربوط بـوده و متعلق ولایت مزار شریف میباشد و بر خط طول‌البلد مشرقی ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه - ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ و خط عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه و خط ۳۶ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه واقع شده است، اینمنطقه در گوشهٔ شمال غرب سمنگان و بروی معبر عمومی کابل و ولایت مزار شریف کائن بوده حدود ان از طرف شمال غرب بحکومت خلم و از سمت شمال شرق به سمنگان، از حصهٔ شرق و غرب بقراء مربوط حکومتکلان سمنگان و بعضاً به ملحقات ولایت قطغن متصل و محدود میباشد قریه‌های مشهور اینعلاقه داری قرار ذیل است: حضرت سلطان مرکز علاقه داری سقوخانه، شهرک یار، آسیاباد، بادآسیا، قـوش بـره، کوک بلاق، الالته، دولت آبادقدوق، غزنی گگ و شلگتو، سرقیه، کوکجر، ارلمش اوته کی، قره غاچ و سرخ کوچه، تعداد خانوار ان در حدود ۱۹۰۰ خانه تخمین میشود مردم اینعلاقه مرکب از پشتون، اوزبک و عرب میباشند، قریه‌های مربوطهٔ اینعلاقه چون متفرق و بـمسافه دور از هـم دیگر واقع شده و از طرف دیگر اکثر اهالی زراعت کار و مال داراند لهذا در یکوضع تقرر نداشته بادیه نشین و صحرا نورد هستند و بغرض تفحص مراتع و علف زارها برای چرانیدن رمه‌ها وگله هایشان در تردد میباشند. منطقهٔ علاقه داری حضرت سلطان چون کوهیست از چهار طرف بین کوهستانات و تپه‌های بلند خاکی و سنگلاخ‌ها احاطه شده است بعضاً فاصله‌های هموار هم در اطراف ان الی مرکز علاقه داری وجود دارد که قابلیت زراعت آبی را داشته اکثر بالای تپه‌ها و دامنهٔ کوهای مجاور کشت للمی نیز صورت میگیرد،گندم مناطق للمی ان خیلی مشهور میباشد، علاقه داری مذکور از مرکز حکومتکلان سمنگان تخمنین ۲۰ کیلومتر مسافه دارد.

آب و هوا: علاقهٔ مذکور از نقطه نظر آب و هوا بچندین منطقهٔ مختلفه منقسم میگردد قسمت شمالی ان به نسبتی که جبه زار و باطلاقیست پشه و حشرات مضره بیشتر داشته هـوای ان در تابستان بسیار گرم و خراب و غیر صحی میباشد در زمستان برف کمتر می‌بارد و باریدن باران در اینمنطقه در برج حمل و ثور آغاز میشود حصهٔ جنوبی ان در تابستان هوای خوشگوار و صحت بخش دارد، در زمستان و بهار نیز هوای ان معتدلست، هوای حصهٔ شرقی در موسم تـابستان

بسیار گرم و قلت آب نیز محسوس میباشد اما در زمستان برف زیاد باریده برج حمل و ثور موقع بارندگی میباشد. حصهٔ غربی اینعلاقه در تابستان کم آب بوده ولی هوای معتدلی دارد زمستان آن نهایت سردبوده برف‌باری آن از برج قوس الی جوزا دوام میکند و برف در مناطق کوهی آن از یکسال تا سال دیگر ذخیره میماند، باران از ثور تا سرطان می‌بارد در اینحصه نسبت بوفور بارندگی بالای تپه‌ها و دره‌ها و دامان کهسار از گلهای شقائق، لاله و دیگر اقسام گلهای کوهی مزین گردیده مناظر زیبا فرحت‌انگیز را تشکیل میدهد، اما نباتات طبی در اینجا پیدایش ندارد.

اشجار و محصول زراعتی: در باغهای محدود اینعلاقه اشجار مثمر و غیر مثمر از قبیل: زردالو، بادام، توت، سنجد، پنجه چنار، پشه خانه، سفیدار، بید و سیاه بید تربیه میشود و هکذا در مناطق آبی و للمی اینحصه گندم، جو، جواری، ارزن، خربوزه و تربوز زرع شده محاصیل خوبی ازان گرفته میشود از انجمله خربوزه، گندم، جو، جواری یکمقدار برای فروش در بازارهای سمنگان و خلم صادر میگردد یک اندازه مواد خوراکه ورخت باب مورد ضرورت وارد میشود زمین‌های زراعتی آبی و للمی ان تخمین (۳۹۰۵۱) جریب میباشد.

حیوانات و طور: حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، گوسفند، اسپ، اشتر و مرکب بوده، گرگ و پلنگ اینجا بسیار قوی و جسور و درنده است حتی بعضی اوقات در داخل قریه‌ها و خانه‌ها بالای مواشی و اشخاص حمله میکنند لهذا اهالی مالدار برای رفع خطر انهاتلک های آهنی قوی در راه‌های عبور و مرورشان نهاده علاوه بران سگ های قوی نیز نگهمیدارند، طیور اهلی و غیر اهلی آن منحصر به مرغ خانگی، کبک، مرغ آبی و قاز میباشد و بعضا در زمستان از شکار انهااستفاده میشود.

رودخانه وانهار: دریای کوچکی که بنام (دریای سمنگان) یاد میشود از چشمه سارها و درهٔ کوهای انجا منبع گرفته پس از آبیاری اراضی زراعتی سمنگان از بین منطقهٔ علاقه داری حضرت سلطان عبور و بطرف خلم میرود چون آب دریای مذکور کافی نیست قرار تجویز و موافقهٔ که بعمل آمده است آب این دریا یک هفته برای آبیاری اراضی سمنگان و هفته دیگر بمصرف آبیاری زمین‌های مزروعی حکومت خلم میرسد، از برج ثور تا اوائل سرطان آب دریای سمنگان نسبتاً زیاد بوده سپس قلت وکمی آب رخ میدهد، و سه نهر بنام‌های نهر سرقیه، نهر کوکجر و نهر غزنی گگ در حدود علاقه داری مذکور از دریا جدا شده بمصرف آبیاری قریه‌ها میرسد.

چشمه سار و جبال: در اینمنطقه چندین چشمه سار وجود دارد که بنامهای ذیل یاد میشود:

چشمهٔ قریه گاکره، چشمه قریهٔ دولت آباد، چشمهٔ قریهٔ خواجه پریشان. چشمهٔ قریهٔ شلکتو، چشمه کوکه بلاق، چشمه‌های مذکور که از دره‌ها و کوه‌ها سرازیر میشود بمصرف آبیاری زمین‌های زراعتی و خوراکه اهالی و مواشی انجا میرسد سه کوه که یکی ان باسم کوه خواجه بغلانک موسوم است از قریهٔ غزنی گگ الی قریه الاشه امتداد یافته و کوه دیگر که کوه آق گنبد نامیده میشود از حصهٔ قریهٔ قوش بره الی اخیر ان ممتد گردیده است کوه دیگری نیز موجود است که بنام (اتم کوه) موسوم و کوتلی نیز میباشد که به (اوغری کوتل) یاد میشود.

معابر عمومی: یک راه عمومی از طرف جنوب علاقه داری بطرف شمال ان کشیده شده و راه عمومی دیگر از حصهٔ شرق علاقه داری تا حصهٔ حدبخشی حکومت قندز تمدید و قسمت دیگر از حصه غرب آن الی حصص مربوط حکومت دره صوف، کشنده و علاقهٔ حکومت نهر شاهی امتداد یافته است، بعضاً قسمت این راه‌ها برای عبور و مرور موتر و قافلهٔ مساعد بوده و در برخی حصص غربی ان تپه و کوتل واقع شده که یک اندازه مشکلات تولید میکند.

مزارات و مساجد: در اینعلاقه مزاری بنام مزار(سلطان بایزید) میباشد که علاقهٔ مذکور تیمنا به آن مسمی گردیده است. در حضرت سلطان یک باب مکتب دهاتی ۸ میزان ۱۳۳۱ برای تربیه اطفال تاسیس گردیده است.

حضرت شاه: قریه‌ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال مرکز رستاق مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حکی خیل: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دولت خان در علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حلقه جر: قریه‌ایست در حوزه علاقه داری شولگره متعلق حکومت درجه ۳ کشنده‌در حکومتکلان بلخ ولایت مذار شریف فاصله این قریه تخمین از مرکز علاق داری ۱۱،۵ کیلومتر و از مرکز حکومت کشنده (۲۳) کیلو متر و از بلخ مرکز حکومتکلان ۴۰،۵ کیلومتر و از مزار شریف ۴۶،۵ کیلومتر میباشد.

حمیدخان: قلعه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال شرق جت پوتی در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض: قلعه‌ئیست بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلندر ناور در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض: موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شرق شهر هرات متصل سر کیکه بطرف اوبه میرود مربوط ولایت قرات که بین ۶۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق کهسان متصل سر کیکه بطرف غوریان میرود در علاقه غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض بایر: کوتلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سر کاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض بهانگی: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق شهرک نزدیک سرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض خاص: حوضیست مشهور در سر کوه پغمان بطرف غرب شکد دره در علاقه سرخ پارسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض خاص: حوضیست بفاصله ۲۵ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض خان: قریه‌ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شمال سپین بولدک مربوط ولایت قندهارکه بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض خور: قریه‌ایست بفاصله ۸۵کیلومتر در شمال غرب قلعه‌گاو هار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض درویش: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض دشت: دشتی‌ایست در شمال شین دند مربوط ولایت هرات که بین خطوط ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۲۳ دقیقه - ۴و۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ و ۲۹ دقیقه - ۳۰ و ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض دق: چاهیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض رندان: قریه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض سیاه: موضعیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال قریه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض شاه: قریه‌ایست در حوزهٔ حکومتی درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. حوض شاه از قریه جرو تقریباً ۳۵کیلومتر فاصله دارد و از طرف شمال به تپه سیاه خانک و از طرف جنوب به تپهٔ بند راغ و کوتل راغ (حد بخشی) بین راغ و درواز محاط میباشد بغیر از گندم و جو دیگر حبوبات درینجا زراعت نمیشود از اشجار مثمر و

غیر مثمر جز درخت بید دیگر اشجار وجود ندارد چون اهالی ان به توت احتیاج دارند بنابران برای توت چینی بعلاقهٔ راغ میروند و هر قدر توتیکه می‌چینند بامالک درخت توت نصف میکنند و یا اینکه یک درخت توت را اجاره میگیرند، از بین قشلاق حوض شاه یک نهر جریان دارد و در دامنه تپهٔ بند راغ یک حوض آب سرد وجود دارد که آن را حوض شاه خاموش میگویند و در اطراف آن چند درخت بید موجود است اهالی این قشلاک آب ان را شفأ مریض میدانند و تقریباً چهل خانه وار درین جا سکونت دارد صنعت کرباس بافی هم درینجا مروج است، از حوض شاه تانوآباد زول آزماه تخمین ۳۵کیلومتر فاصله است که حکام سابق جهت رفاهیت مسافرین چند خانه وار را از سردشت آورده و اییجا را آباد نموده‌اند «زول آزماه» از طرف شمال به تپه کج دره و از طرف جنوب به تپهٔ پشت باستان و از طرف مشرق به تپه تا جوش و از طرف غرب به تپه چوکس محدود است و تعلق به علاقه داری راغ دارد، از زول آزماه تا سردشت نیز تقریباً ۳۵ کیلومتر فاصله است سردشت به کنار دریای روی واقع است و تقریباً بیست خانه در ان‌جا سکونت دارد و بعد از سردشت تا کلات تخمین ۳۶کیلومتر راه است کلات از طرف شمال به تپه روی آبکلان و از طرف جنوب بدره جو و از طرف مشرق به تپهٔ و از طرف مغرب به تپه خرپسته متصل است و تقریباً چهل خانه دارد از کلات تا درهٔ جو تخمیناً ۱۴ کیلومتر فاصله است بطرف شمال دره جو دره بید، طرف جنوب آن درهٔ کنگاو طرف مشرق ان تپه و طرف مغرب ان تپه کلات واقع است و بعد از ان یک دره خیلی طولانی دیگر می‌آید و بنام دره سیب خره موسوم میباشد حینیکه این دره تمام میشود بفاصله کمی ده بالا که بعضی ان راده ویران هم می‌گویند و از کلات تقریباً ۲۴ کیلومتر فاصله دارد واقع است بفاصله تقریباً ۳کیلومتر قریه و آب علیا قرار دارد از دوآب مذکور تا قریه لای آبه تخمین ۱۵کیلومتر و از لای آبه تا شهر فیض آباد و مرکز حکومتی درواز که نسی گفته میشود برفتار پیاده تقریباً هفت روزه راه تخمین شده.

حوض عنبرشاه: چشمه‌ایست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه جونیو متصل سر کیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۳۲ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض کرباس: قریه‌ایست بفاصله ۳۳کیلومتر در شمال غرب شهر هرات که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی

واقع است.

حوض ماهی‌ها: قریه‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان در حوزه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه طول‌البلد شرقی - ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض مدد: قریه و نام رباط سرکاری است بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این موضع از کشکنخود ۲۰۸ کیلومتر فاصله داشته و رباط دوم بین معبر عمومی قندهار و گرشک میباشد و از گرشک بطرف قندهار رباط چهارم میباشد.

حوض مدر: قریه‌ایست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در شمال غرب گرشک در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشگ که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض ملاخواجه: قریه‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب شهر هرات متصل سریک بطرف کهان میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض میرداود: قریه‌ایست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب مرکز هرات متصل سر کیکه بطرف شین دند میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. میرداود یک موضع بافضا و مدخل وادی هرات بوده و از میدان طیاره هرات ۱۶ کیلومتر بطرف جنوب واقع گردیده و از سمت هرات اولین رباط سرکاری بین هرات و فراه نیز درین موضع آباد گردیده و هم اخیراً روی یک تپه، هوتل عصری ساخته شده و زیارتی هم تهمین اسم درین محل وجود دارد، این منطقه در حوزه حکومت درجه ۳ گذره بوده و از شهر هرات تا هوتل میرداود دو طرفه درخت‌های تاجو غرس شده است.

حوض نمک: حوضیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه خانجک مانه در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض نمک: حوضیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق گلران مربوط حکومتکلان

بادغیسات ولایت هرات که تخمین بین ۶۱ درجه – ۴۹و ۵۰ دقیقه – ۱و۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۳ و۲۴ دقیقه – ۱۸و۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حوض نو: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال غرب پنج آب متصل سرک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۵۸ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۱ دقیقه – ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خیاتان: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه ۲ دولت‌آباد مربوط حکومتکلان بلخ که متعلق ولایت مزار شریف بوده از مرکز حکومت مذکور تقریباً ۵کیلومتر بطرف غرب مسافه دارد شرقاً بزمین‌های قریه چهار باغ سیدان، غرباً به پیکال‌های قریهٔ صدرآباد شمالا بقریهٔ فرخ آباد جنوباً باراضی قریه بید و ملحق میباشد. اینقریهٔ سطح هموار دارد، اراضی زراعتی آن تقریباً ۸۶۸۹ جریب تخمین شده و در ان غله باب و سبزیجات و هر نوع اشجار مثمر و غیر مثمر مانند دیگر قرا حکومت مذکور بعمل می‌آید، گندم، جو و پنبه که از محاصیل مهم اینقریه میباشد در بعضی جاها برای فروش برده میشود، خربوزه و تربوز در زمین‌های فالیزی ان کشت و تربیه میشود، علاوه بران نباتات مفید طبی نیز پیدایش دارد. انار و انجیر بسیار کم میباشد، اشجار غیر مثمر آن متنوع بوده غالباً بمصرف محروقات میرسد.

حیوانات اهلی ان اسپ، مرکب، گاو، گوسفند، بز میباشد. حیوانات غیر اهلی ان عبارت از گرک، شغال، خرگوش، روباه، است، طیور اهلی و غیر اهلی ان عبارتست از مرغ خانگی، بودنه، کبوتر مرغ دشتی و آبی، عقعق، هدهد، زاغ، مینا، موسیچه، باز و شاهین.

پیشهٔ اهالی اغلباً زراعت مالداری و قسماً صنعت کاری بوده صنعت دستی ان را کرباس الاچه وگلیم تشکیل میدهد تعداد خانوار ان (۴۳۰) خانه تخمین میشود صادرات ان منحصر به پوست قره قلی و پشم میباشد که در بدل پول نقد و جنس مبادله میشود زمین‌های زراعتی اینقریه از نهر دولت آباد و نهر ارغنداب آبیاری میشود از مرکز حکومتی یک راه بطرف غرب تمدید شده و بقریه حیاتان وصل میشود و از ان جا عبور نموده بسرک کلفت که از مرکز حکومتکلان بلخ کشیده شده امتداد پیدا می‌یابد در اینقریه یکباب مسجد جامع و دو باب مسجد محلی موجود است که دران یکعده اطفال به اخذ تعالیم دینی اشتغال دارند.

حیانان: دندآیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خان آباد در علاقه دولت آباد متعلق حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۴۵ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیات چاه: موضعیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق نواب خان چاه در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر ریگستان مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدر: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدرآباد: قریه‌ایست تخمین به ۳ کیلومتری مرکز علاقه داری فیض آباد متعلق حکومت درجه اول آقچه در حوزه حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف و از مرکز ولایت مزار شریف تخمین ۵۵ کیلومتر فاصله دارد.

حیدرآباد: نام موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال شرق گرشک نزدیک دریای هیرمند در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدرخیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه سلطانخیل متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدرخیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در غرب متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدرفرادی: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حیدرکودک: خرابه‌ئیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در شمال غرب بوی نقره (شولگره) مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

(خ)

خاتون قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین خط ۶۵ درجه ۵۱ دقیقه – ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه – ۴۲ دقیقه – ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خاتون قلعه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خواجه امام سید متصل سرک در علاقهٔ حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان قندوز در ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه – ۴ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۸ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خادان: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار واقع و محل وقوع ان بین خط ۶۵ درجه – ۳۸ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه – ۳۰ دقیقه ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خادل: کوتلی‌است که بفاصلهٔ ۷۸،۵ کیلومتر در شمال غرب حکومت درجه ۳ اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع بوده و بین خط ۷۱ درجه – ۲۱ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه – ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خادل پاس: کوتلیست که بفاصلهٔ ۲۵،۵ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومتکلان پروان کائن و بین خط ۶۸ درجه – ۴۷ دقیقه – ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۶ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خادیال: قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و بخط ۶۹ درجه – ۴۴ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خار: نهریست در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بدریای کدنی سرازیر شده و بین خط ۶۶ درجه – ۳۸ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱۶ دقیقه – ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خار: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب سلطان خیل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل وقوعداشته و بین خط ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خاراتیگه: موضعی‌است که بفاصله ۶۲ کیلومتر در غرب قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاراقلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر در شمال قریهٔ گنبد سوریز در علاقه پشت رود زمین داور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه در حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خارالگد: نهریست بطرف جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بدریای مستوی میریزد و محل وقوع آن بخط ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاران: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال شرق چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین خط ۶۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاربندان: نهریست بفاصله ۱۵۲ کیلومتر در جنوب شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بدریای فراه میریزد موقعیت آن بین خط ۶۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاربوکی: کوهی‌است که در جنوب غرب قلعه دوست محمد بارتفاع تخمین ۲۳۸۰ متر در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی و بین خط ۶۸ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارپشته: قریه‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب در حوزهٔ حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین خط ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خارتهانه: قریه‌ایست که بفاصله ۳۸ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک متصل نهر خار

مربوط ولایت قندهار واقع و بخط ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارتیزک: قریه‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب سنگ ماشه متصل دریای ارغنداب در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خارجن: موضعی‌است بفاصله ۶۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقهٔ حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که موقعیت آن بین خط ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خارجن: دره‌ایست که بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر ممتد در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان وقوعدشته و بین خط ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارزار: موضعی‌است بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال غرب گردن دیوال در علاقه حکومت درجه اول بهبود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خارسین: قریه‌ایست که بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب شرق متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی واقع و بین خط ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارسین توی: نهری‌است بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب شرق متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی کائن و موقعیت ان بین خط ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خارکسال: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در غرب سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که محل وقوع ان بین خط ۷۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خارکش: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب سنگ ماشه در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و بین خط ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خارکش: قریه‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بین خط ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خارکوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه بای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خار کوه: قریه‌ایست که بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه هزار جفت در علاقه پشت و رود و زمینداور در حوزه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و موقعیت ان بین خط ۶۴ درجه - ۶ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خارکوه: قریه‌ایست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال قریه هزار جفت در علاقه پشت رود زمینداور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه در حوزه حکومت اعلی گرشک که بین خط ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارکی: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در غرب چمکنی نزدیک دریای کرم مربوط حکومت درجه ۲ جاجی ولایت جنوبی واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خارننه: قریه‌ایست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین خط ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خارو: قریه‌ایست در پنجشیر مربوط علاقه داری چار قریه که از مرکز علاقه داری (امرز) تقریباً چهار کیلومتر فاصله دارد این قریه بطرف مغرب دریای پنجشیر واقع است و مرکب از سه قریهٔ کوچک میباشد که قرا مذکور عبارت از خارو، پخ و جرنگسی است و تخمین (۲۰۰) خانه وار درینجا ساکن میباشد، پیشه مردم مالداری، زراعت و تجارت گندم است گندم قسم آبی درینجا خوب میشود جودرو باقلی هم کاشته میشود، از حاصلات سر درختی این منطقه تنها توت است که خشک ان در آسیا میده شده بصورت تلخان استعمال میگردد گندم را مردم از اندراب، بنو، ده صلاح نهرین و غیره مواضع قطغن ذریعه اسپان حمل نموده در بازار رخه،

گلبهار و چاریکار بفروش میرسانند گرچه قریب کوتل خاواک وقوع دارد اما از سببیکه در دامنه و بغل کوه واقع گردیده در زمستان هوای ان چندان سرد نیست و مردم این سرزمین تاجک بوده بزبان فارسی تکلم مینمایند.

خاری: دندآبیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعه بست در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت ان بین خط ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاش: ریگسانیست در شمال شرق علاقه داری درجه اول لاش جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه واقع شده است.

خاش: قریه‌ایست که بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال غرب قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بخط ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خاشاب: شیله‌ایست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک و قره تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات کائن و برود کشک میریزد و بخط ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاش خان: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شرق اشکاشم مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک متعلق حکومت درجه ۳ اشکاشم در حکومت اعلی بدخشان وقوعداشته و بین خط ۷۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاش دره: دره‌ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان کائن و بخط ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خاشرود: علاقه داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه ۲ بکوا در حوزه حکومت اعلی فراه میباشد. این علاقه داری شمالا محدود است به بکوا و غربابه علاقه داری اصل چخانسور و جنوباً به ریگستان تا گرشک و حکومت گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک و شرقاً به مرجه و شورابک و دل آرام ساحهٔ این علاقه داری تخمیناً ۱۲۰۰ کیلومتر مربع و تفوس مجموعی ان در حدود دوازده هزار نفر تخمین میگردد. مرکز علاقه داری ان قریه لوخی است.

قراء و قصبات مشهور آن ازین قرار است:

۱ـ قریه لوخی که مرکز علاقه داری است. ۲ـ قریه خاش که یکی از قصبات بزرگ بوده و تعداد خانوار ان در حدود هفت صد تخمین میگردد. ۳ـ قریه گرو ۴ـ قریه رزی قرار روایت باری درین حوزه باغهای بسیار وسیع انگوری وجود داشته است علت تسمیه ان هم شاید همین باشد یعنی به «رز» که تاک است منسوب باشد ۵ـ قریه دیوالک ۶ـ قریه کشت گندمی ۷ـ قریه برج ۸ـ قریه قلعه نو ۹ـ قریه شش آیه ۱۰ـ قریه لندی ۱۱ـ قریه منار ۱۲ـ قریه کوهتلک ۱۳ـ قریه راکن ۱۴ـ ده مزنگ ۱۵ـ قریه استوی ۱۶ـ قریه گاومشی ۱۷ـ قریه پشته حسن

ذرائع آبیاری: علی الاکثر رود آب میباشد، سه چارقریهٔ آن از قبیل خاش، کوهتلک، لندی، و گاومیشی چشمهٔ آب دارد که آب انها دائمی میباشد. در آبیاری سائر حصص ان از آب دریای خاشرود استفاده میکنند. چون این دریا در طول سال بیش از دو سه ماه آب ندارد لذا این قراء در جمله قراء خشکابه محسوب بوده بجز حاصلات سفید برگ بهاری دیگر محصولی ازان برنمیدارند تنها قراء چندی که از چشمه سار داخل دریا آبیاری میشوند از هر نوع مزارع و محصولات بهاری و تیر ماهی مستفیداند.

پیداوار زراعتی: حاصلات مزروعی عبارتست از گندم، جو، جواری، کل جو، ماش، مشنگ، عدس، باقلی، لوبیا، ارزن، شلغم، زردک، تربوز، خربزه، شبدر، رشقه، کوکنار، گل آفتاب پرست، بیدانجیر، بادنجان، لکن گندم، جو، کل جو، جواری، عدس، مشنگ، ارزن، تربوز، و خربوزه و گل آفتاب پرست که از جمله محصولات بهاری است در تمام حصص ان و دیگر حبوب تنها دران قسمتهائیکه آب دائمی دارد خاصل میدهد.

نوع اراضی: چون این علاقه داری در طول دریای خاشرود بدوطرفهٔ دریا افتاده است اراضی ان متشکل از گل رسوبی است که به مرور زمان سیلاب آورده و باطراف دریا پخش کرده لذا خیلی قوی و حاصل خیز میباشد اگر بر این دریا بندی تعمیر و آب ذخیره گردد و سیستم آبیاری آن درست شود یک منطقهٔ حاصل خیز و سرسبزی میشود.

حیوانات:

الف ـ حیوانات اهلی: گوسفند و بز، اشتر، گاو است. چون این منطقه یک حصهٔ ریگستان را تا گرشک در بر گرفته است و ریگزار مذکور بصورت عمومی برای اشتر، بز و گوسفند(خصوصاً برای اشتر) گیاهای قابل استفادهٔ دارد لهذا تربیه اشتر در اینجا خیلی رواج داشته برخی اشخاص هر یک به تنهائی صدها اشتر تربیه میکنند.

ب ـ حیوانات وحشی اینجا اهوی دشتی، آهوی کوهی و خرگوش است، سباع ان گرگ، پلنگ، شغال، روباه و کفتار است.

طیور وحشی: طیور وحشی اینجا دراج، توغدری، بقره قره، کتو، جل، اگن، کبک و تیهو است. پیشهٔ اهالی: مردان اینجا تماماً به زراعت و تربیه حیوانات و بعضی به تجارت مشغول‌اند در قبصات خاش و قلعه نو و لوخی برخی افراد پیشهٔ جولاهی نیز دارند زنان اینجا بصورت عمومی به پشم ریشی و بافت قالینچه وگلیم و چرخه ریشی اشتغال می‌ورزند اهالی کوچی آن پای پوش خود را خود از پوست آهو میسازند.

سخاوت: نان دادن و خدمت مسافرین هم یکی از خواص اهالی اینجا است، حتی در اینجا کسانی یافت میشوند که این نان دهی را بنام سخی برای خود شغل مخصوصی قرار داده شب و روز خود را وقف این کار مینمایند و از خدمت مهمان حظ می‌برند.

نباتات مفیده:

الف ـ درین علاقه داری بته ئی بنام بارک بکثرت دارد که برای دباغی و رنگ‌آمیزی تار پشم ازان استفاده میکنند چون برگ و شاخ این بته رابرگ و شاخ سگسول که در اراضی ریگزار بصورت وحشی بسیار است بطرز مخصوص می‌سوزانند عصارهٔ آن اشقار(کاستیک) میگردد که اهالی انرا برای تجارت بمرکز ولایت و یا گرشک و قندهار می‌برند و در انجا در صابون سازی ازان کار میگرند.

ب ـ بیخ گیاه دیگری بنام (کرمسک) در ریگزارهای آن جا بدست می‌اید که آنهم برای دباغی بکار میرود.

ج ـ تربوز ابوجهل که هسته ان را برای مسهل بکار می‌برند نیز در اینجا وافر است. اگر مقداری ازآن را با گل مخلوط و به کاه گل خانه بکار برند کیک و غیره حشرات موذیه که در مناطق گرمسیر به کثرت وجود دارد ناپدید میشوند.

مزارات: در کوهی که سنگ هایش سیاه و ورق ورق بوده و بفاصله تخمین ۲۴ کیلومتر از قریه «کشت» در گوشهٔ جنوب شرقی علاقهٔ مذکور در یک دشت واقع است مزاری بنام امیر پروین وجود دارد، راجع به این مزار تاریخ و اسم و رسم دیگری در دست نیست، اهالی این قدر میگویند که وی برادر امیر بلند است که مزار او در قریه درویشان گرمسیر میباشد، اهالی به این مزار عقیدهٔ راسخی دارند. مجاورین او یک عدهٔ از سادات میباشند.

وجه تسمیه خاشود: اهالی میگویند اصلاً دریای خاشرودرا خشک رود میگفته‌اند و به

مرور زمان خشک زودرا بخاشرود مبدل کرده‌اند. چون واقعاً دریای مذکور کم آب بوده و در طول سال بیش از دو سه ماه آب ندارد، لذا می‌تواند قابل قبول شود که در اول خشک رود بوده است و بعد خاشرود شده است.

آثار قدیمه: چون این علاقه داری یکی از مضافات سیستان است لذا آثار قدیمهٔ از قبیل قلعه خرابهٔ خاش که اکنون هم مورد استفاده میباشد و خرابه ئیکه در شمال قریهٔ رزی افتاده خطوط انهار متروکه درین حصص دیده میشود.

واردات و صادرات: اهالی اینجا اجناس ضروریه و کارآمد خود را از قبیل ملبوسات، تیل خاک، چای و بوره و غیره از مرکز ولایت وارد میکنند و صادرات شان، زیره، پشم، پوست، حیوانات اشقار است که بمرکز ولایت می‌برند.

خاشرود (دریا): دریائی است که از نشیب جنوب سیاه کوه سرچشمه گرفته و بسوی جنوب جریان دارد. بعد از آبیاری اراضی اطراف گلستان ودلا رام و فراه یک مقدار ان به غدیرمراد میرسد اسم ان از نام یک قریه ماخوذ است. در تابستان عبور کردن از ان سهل است، ولی در حین آب خیزی ممکن نیست، عرض این دریا در فراه در حدود یک صد و هشت متر میرسد و از دریای ارغنداب بزرگتر است.این دریا در حوزه حکومت اعلی فراه کائن است.

خاص کنر: حکومتی درجه(۳) مربوط حکومتکلان کنر های ولایت مشرقی و دارای آب و هوای معتدل است در زمستان ندرتا برف باری دارد، اما باران بسیار میبارد، تابستان نیز گرمی شدید ندارد، زمین ان برای زراعت هرگونه نبات و اشجار مساعد است، گندم، جو، جواری، برنج باریک و لک، پنبه، عدس، نیشکر، شبدر، رشقه، پیاز، شلغم، ترب، زردک، بادنجان سیاه و رومی، خربوزه، تربوز، بادرنگ، زیاد کاشته میشود در باغ‌های ان توت، انگور، زردالو، شفتالو و بهی نیز به پیمانه کم پیدا میشود. صنعت خیاطی، مسگری، آهنگری، نجاری، زرگری، و غیره هم به پیمانه قلیل دیده میشود از نیشکر قند سیاه میسازند که بنام (گر) یاد میشود و به کابل نیز میرسد و سالانه مقدار هنگفتی ازین قند سیاه چه در ولایت مشرقی و چه در کابل و سائر شهرها بمصرف میرسد. حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، بز، گوسفند، گاومیش و مرکب است. در جبال ان آهو و گرگ وجود دارد، از طیور اهلی مرغ، کبوتر، مرغابی و از طیور وحشی کبک و بودنه برای شکار وجود دارد. درین جا یک مکتب ابتدائی نیز تاسیس شده که اطفال مشغول تحصیل میباشند همچنین از طرف اهالی مربوطات حکومت خاص کنر یک نفر وکیل انتخابی در شورای ملی فرستاده میشود.

خاصه چشمه: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر که در شمال قریه چاه آب کوهستانی در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاصه دارتهانه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰۱ کیلومتر که در شمال شرق انار قلعه در علاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی واقع و بین خط ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاطف: قریه‌ایست بفاصله ۳۵ کیلومتر که در جنوب شرق تیوارهٔ کوهستانی در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که موقعیت ان بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاف: قریه‌ایست که بفاصله ۵/، کیلومتر در جنوب شرق کشک در علاقه کشک و قریهٔ تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات متصل سرکیکه بطرف قلعه نو میرورد واقع بوده دارای خط تیلفون نیز میباشد محل وقوع ان بین خط ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی است.

خاک امبو: قریه‌ایست که بفاصله ۵۹کیلومتر در جنوب غرب کابل مربوط ولایت کابل کائن و بین خط ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خاک تیرک: قریه‌ایست که بفاصله ۵، ۸۰کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقهٔ حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات وقوعداشته و محل وقوع ان خط ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاک جات: شیلهٔاست بفاصله ۳۶کیلومتر در شمال قلعهٔ نو و به نهر شور در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات میریزد، موقعیت ان بین خط ۶۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاک جبار: علاقه داری درجه ۲ بفاصله ۴۰ کیلومتر که بطرف جنوب غرب قریهٔ سرو بی متعلق حکومت درجه ۴ بگرامی مربوط ولایت کال واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد، سرک بین کابل و ولایت مشرقی قبلا از خاک جبار بطرف مشرقی میگذشت. لین تلگراف که نخستین بار از هند

بافغانستان تمدید یافت از همین راه تمدید گردیده بود، در خاک جبار یک کاروان سرای با چند دکان و یک هوتل رسمی از طرف حکومت برای استراحت مسافرین نیز اعـمار گـردیده و تـا وقتیکه سرک مذکور مورد عبور و مرور قرار داشت هوتل و سرای مذکور طرف استفاده بود، خاک جبار در زمستان شدیداً سرد بوده و خیلی برفگیر میباشد، اما در تابستان هوایش نسبتاً معتدل است و بعضاً بادهم می‌وزد. در دو کیلومتری علاقه داری مذکور مکتب ابتدائی در قریهٔ که باسمی قریه ملنگ شهرة دارد نیز دائر است. حیوانات اهلی از قبیل نر گاو، مادگاو، مرکب، قاطر، شتر، بز و گوسفند و غیر اهلی مثل گرگ، روباه، خرگوش، آهو است. نباتات مفیده مثل گندم، جوار، جو، ارزن و شاخل است. اشجار مثمر از قسم توت، زردالو، سیب و چار مغز است. اشجار غیر مثمر از قبیل بید، چنار و سنجد میباشد نهرهای بزرگ ندارد و چشمه‌ها و قنات‌ها دارد که اهتالی در زراعت از ان استفاده میکنند.

طیور اهلی مانند مرغهای خانگی و کبوتر بوده و غیر اهلی مانند کبک میباشد و گنجشک و زاغ و عقعق میباشد. مزارات معروف مانند خواجه رشنائی که در بین قریه ملنگ و خورد کابل واقع است و مزار خواجه خلیل که در شرق قریه چکری موقعیت دارد و قبر جبار در شرق قریهٔ کروخیل و مسجد جامع در قریه چکری واقع است.

شغل و پیشه اهالی و طرز زنده گانی از حیث لوازم معیشت ور فـاهیت، زراعت و تـجارت است. تعداد خانه وار بیکهزار و شصت خانه بالغ است.

خاک چوپان: رباط سر کاری بین معبر عمومی گرشک و قندهار در علاقه حکومت اعلی گرشک میباشد.

خاک چوپان: کوتلی است که بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق گرشک در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار کائن و بین خط ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۷ ثـانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خاک خانی: قریه‌ایست که بفاصله ۴ کیلومتر در غرب حکومتکلان قندز متصل سرک مربوط ولایت قطغن واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاک درویش: کوتلی است که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در غرب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاک دو: قریه‌ایست که بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق جعفر کوهستانی در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل کائن و بین خط ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خاکریز: حکومتی است درجه ۳ که بولایت قندهار ارتباط داشته و بین خط ۶۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه و ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه - ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

این حکومت شامل دو علاقه داری بوده که یکی ان باسم علاقه داری غورک و دیگر ان مسمی بعلاقه داری نیش میباشد و همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی این حکومتی انتخاب و بمجلس شورای ملی ارسال میشود حکومت خاکریز دره‌ایست که از شمال شرق بجانب جنوب غرب بین کوهای شاه مقصود و سلسله که در جنوب ان افتاده و در انجام جنوبی ان دره میوند مایلا افتاده است ازین دره دریای کشک نخود عبور و ان را شاداب میکند، مربوطات حکومت خاکریز قریه غورک ۱۷ کیلومتر از مرکز فاصله دارد و قریه المه و انجهٔ تاج محمد خان که ۱۳ کیلومتر در شمال قریه غورک واقع شده و بعضی قراء و قصبات دیگر نیز میباشد در سال ۱۳۳۵ حفریات در حکومت خاکریز بعمل آمده و هیئت حفریات موزه کابل این حفریات را ازین لحاظ که بر دوره بودائی افغانستان روشنی زیادی می‌افگند خیلی مهم خوانده‌اند.

خاکسترپل: موضعی‌است که بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه -۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاکسترده: دره‌است که بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بطرف شمال امتداد داشته موقعیت ان بین خط ۶۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاک سفید: علاقه داری‌ایست متعلق حکومت درجه ۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه این علاقه داری در قسمت شمالی این حکومتی واقع و از طرف شمال متصل است بحکومت شین دند هرات که وسیله اتصال ان باحکومتی مذکور در واجی، و یک حصهٔ دریاچه هاروت و غرب ان بدشت بابوس مربوط حکومتی انار دره و علاقه داری قلعه کاه در جنوب آن بقراء

دهشک و ساج مربوط مرکز. و شرق آن بقراء پیهود پساو، دشت نصرالله، علاقه داری بالابلوک ارتباط دارد.

مساحهٔ سطحیهٔ آن تقریباً ۳۹ جمع ۴۸ مساوی ۱۷۲۸ کیلومتر مربع و نفوس مجموعی انپنجهزار نفر تخمین میگردد.

قراء و قصبات: ۱ـقریه خاک سفید که مرکز علاقه داری میباشد ۲ـقریه خشکابه ۳ـرنج ۴ـقورچی ۵ـدیوار سرخ ۶ـقناة شهنواز خان ۷ـنهنگ آباد ۸ـاسلام آباد ۹ـهفتاددر ۱۰ـخوسف ۱۱ـجیجه.

پیداوار: الفـ پیداوار زراعتی: گندم، جو، جودر، جواری، ماش، مشنگ، عدس، زردک، شلغم، تنباکو، خربزه، تربوز، شفتل، رشقه، کنجد.

بـ میوه جات: توت، انگور، سیب، زردآلو، آلوچه.

جـ میوه جات کوهی: انجیر کوهی، خنجک، کسور، کرور، ژرگه، خنجک و کسور میوه جاتی اند که روغن وافری داشته بدون بکار بردن وسائل فنی روغنی که از ان استخراج میشود روغن بسیار خوشگواری بوده خیلی کم از روغن حیوانی فرق میشود و ۶۰٪ ان روغن خالص است اگر اشجار ان پیوند و بدرستی تربیه شود حاصل قابل اعتناء دارد. کروروژرگه که هسته‌ای باندازه بادام تلخک دارد وقتی هسته انراجوش بدهند مغز ان برای خوردن مساعد میگردد.

دـ نباتات و گیاه‌های قابل استفاده: اسفرزه، ترخ کوهی که برای علاج تب‌های موسمی و معده دردی ازان استفاده میکنند. مخلصه که برای دفع سم بکار میرود و زیره سیاه.

هـ مواد معدنی: مومیائی، یکنوع خاکهٔ سنگی در کوه خوسف که خاصیت احتراق دارد سرب و گوگرد.

طرز آبیاری: این منطقه من حیث الاکثر از دریا آبیاری و بعضاً مثلاً در قریه اسلام آباد سه کاریز و در هفتاد در دو کاریز و در خاک سفید سه کاریز آباد و مورد استفاده موجود بوده قنوات مخروبه‌ای هم دارد که بمصرف کمی برای استفاده مساعد میگردند ولی چون درین پنج، شش سال اخیر وضع اقتصادی اهالی این منطقه خیلی خراب شده خود اهالی از آباد ساختن قنوات مذکور عاجزاند.

پیشه اهالی: اهالی اینجا بصورت عمومی بدهقانی و تربیهٔ حیوانات مشغول میباشند. در طبقه نسوان بافت گلیم و قالین و بعضاً دوخت ابریشم مروج است.

حیوانات اهلی: بز، گوسفند، اشتر، گاو، الاغ و اسپ بوده تربیه بز و گوسفند، در اینجا

مساعدتر و نسبتاً قابل اعتنا و از اشتر بدرجهٔ دوم است، گوسفندان از نوع کاکری یعنی قندهاری بوده قد کوتاه و دنبه نسبتاً کشال و کلان دارد پشم ان کمی درشت ولی الیافی دراز دارد.

حیوانات وحشی: آهوی کوهی، آهوی دشتی و خرگوش.

سباع و درندگان: پلنگ، گرگ، کفتار، شغال، و روباه.

طیور وحشی: کبک، تیهو، دراج، توغدری، بقره قره، کتو، جل، اگن.

مزارات: ۱ـ نزدیک خاک سفید مزاری بنام خواجه بیدار علیه الرحمه است که کسی از تاریخ و نام و نشان اصلی ان بیش ازین اطلاعی ندارد مگر اهالی انقدر بروحانیت وی معتقداند که از ده‌ها کیلومتر راه، زن و مرد و خورد و کلان بمزارشان رو آورده شبها به پای مزارشان از خداوند طلب حاجت میکنند. ۲ـ در قریه اسلام آباد مزار سید سعدالدین پاچاکه شخص روحانی و مسعودی بوده از سادات قریه اسلام آباد و صاحب طریقت قادریه شریفه بوده تا اوائل قرن بیست حیات داشته احفاد و پیروان او حال نیز طریقه او را پیروی میکنند، اهالی اطراف و نواحی باو اعتماد و اعنماد غیر قابل تذبذبی دارند از اولاد او احترام و درپای مزار او از خداوند جلت عظمته طلب حاجت میکنند.

واردات و صادرات: اهالی اینجا همه مواد محتاج الیهای خودها را از قبیل رخت باب، چای و قند و تیل خاک و سائر مواد کار امد آلات زراعتی علی الاکثر از ولایات هرات و مرکز ولایت فراه وارد و هوای صادرات بجز پشم گوسفندو بز، زیره کوهی، پوست بزی و گوسفندی چیزی ندارند.

وجه تسمیهٔ آن: چون خاک تپه ایکه نزدیک خاک سفید واقع است نسبتاً سفید میباشد از همین جهت به خاک سفید تسمیه گردیده است.

هوا: هوای این منطقه هم مثل سائر نقاط فراه گرم بوده تنها همان حصهٔ آن که با بالابلوک تماس دارد هوای آن معتدل‌تر است سائر حصص آن گرم و چون نسبتاً خشکابه است گرما یکی دو فی صد نسبت بمرکز فراه در تموز بلندتر و همچنان خنک ان بیشتر است علاوتاً در حصهٔ شرقی علاقه داری مذکور دو قلعهٔ کهنه که بنام قلعه تاجکان یاد میشود از بناهای قدیم میباشد که بعد از سقوط صفوی‌ها اهالی ان بطرف ایران مراجعت و اراضی شان بدست اوغانها باقی ماند که امروز قلعه‌های‌شان ویران دیده میشود. بطرف غرب علاقه داری مذکور بمسافهٔ تقریباً ۱۱ کیلومتر در قدیم رباطی از خشت پخته ساخته شده بود که حالا به خرابه تبدیل گردیده است و دو رباط دیگر بسمت شمال و جنوب ان دیده میشود که هر یک به مسافه تقریباً ۱۵ کیلومتر

میباشد. در حصه دهانهٔ غرغش در اراضی راه فراه و شین دند حوضی از خشت پخته ساخته شده که تاکنون آباد و بنام حوض ملا شهرت دارد. کوهای علاقه داری خاک سفید که از آب خرما شروع شده و بغرب امتداد دارد عبارت از سلسله دو کوهیست که پهلوی هم واقعست اولا کوه شمالی که در بین حکومت اعلی فراه و حکومت شین دند واقع و از آب خرما الی جیجه امتداد و در حدود رباط جیجه ختم میشود، درین کوه معبری غیر از گردنه هیشل که راه پیاده رو بین خوسف و شین دند میباشد راه دیگری نیست، در پهلوی این کوه بطرف جنوب ان کوه دیگری واقعست مسمی به جلوکه، که از دهنه آب خرما الی آخرین حصهٔ علاقه داری خاک سفید قریب ۱۲ کیلومتری جنوبی انار دره به پوزه میل کوه ختم میشود، در بین دو کوه درهٔ خشکی واقعست که راه عبور و مرور مالدار کوچی میباشد که بطرف غورات آمدو شد مینمایند در بین این سلسله کوه معبرهای ذیل وجود دارد (۱) دهنه شیر سرخ (۲) دهنه خوسف که سرک از بین ان گذشته بهرات وصل شده (۳) دهنه منگینه (۴) گردنه زنبور که در بین جیجه و علاقه داری خاک سفید واقعست.

خاک سفید: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر که در جنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف متصل سرک واقع گردیده موقعیت آن بین خط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاک سنگ: قریه‌ایست که بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان وقوعداشته وبین خط ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خاکشاه گر: قریه‌ایست بفاصله ۵، ۳۰ کیلومتر در جنوب قلعه جعفر در علاقه حکومت درجه ۴ یکالنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین خط ۶۷ درجه - ۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خاک کرمچن: کوهی‌است در جنوب غرب بالا مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بخط ۶۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خاک هزاره: قریه‌ایست که بفاصله ۴ کیلومتر در شمال سپین قلعه مربوط ولایت جنوبی کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خاک یارک: قلعه‌ئیست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قلعه نگشی در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خاکی کوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۳۲ کیلومتر در غرب قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات واقع و بین خط ۶۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خالداری: قریه‌ایست که در حدود چهار صد خانه بوده و در پنج کیلومتری مرکز حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل واقع است.

خالق داد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین خط ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خالواتی: دره‌ایست که بفاصله ۳۰ کیلومتر در غرب قریهٔ متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی کائن و طرف جنوب امتداد داشته وبین خط ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خاله بچگان: قریه‌ایست سرسبز و مشجر در ۵۴ کیلومتری مزار شریف در عرض راه مزار شریف و کلفت (منطقه سر حدی افغانستان و اتحاد شوروی کنار دریای آمو) در علاقه حکومت درجه ۲ دولت آباد در حوزه حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف.

خاله بزغار: قریه‌ایست که بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال غرب وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خالی: قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خالی جبه چی: قریه‌ایست تقریباً در ۷ کیلومتری علاقه داری منگه جک متعلق حکومت درجه اول آقچه در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف.

خالی ساه: قریه‌ایست که بفاصله ۵،۵ کیلومتر در غرب قریه متون در علاقه حکومتکلان

خوست مربوط ولایت جنوبی واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۳ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه – ۲۰ دقیقه – ۴۷ ثانیه کائن میباشد.

خام: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال ده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکومتکلان شنوار متعلق ولایت مشرقی وقوعداشته و بین ۷۰ درجه – ۲۷ دقیقه – ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه – ۱۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خام پیچ: شیله‌ایست که بفاصله ۳۳ کیلومتر بطرف شمال غوربند مربوط حکومت اعلی پروان واقع وبین خط ۶۸ درجه – ۳۷ دقیقه – ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه – ۱۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خامستان: قریه‌ایست که بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل واقع گردیده بین خط ۶۶ درجه – ۵۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه – ۴۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خامنک: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه پریان در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان کائن وبین خط ۷۰ درجه – ۶ دقیقه – ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خان آباد: حکومتی است درجه ۲ که مربوط حکمت کلان قندز و در حوزهٔ ولایت قطغن کائن بوده و تخمین بین خطوط ۶۸و ۶۹ درجه – ۲۶و۵۲ دقیقه – ۳و۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه – ۲۷و۵۱ دقیقه – ۲۴و۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است. شهر خان آباد در یک وادی شاداب ولی بسیار پست بفاصلهٔ ۲۵ کیلومتری شرق قندوز واقع شده بذریعه دریای پر آبی که از اجتماع دریای فرخار و خوست تشکیل شده اراضی گردو نواح ان مشروب میشود بواسته پستی سطح و آب وافریکه بهر طرف ان در جریان است اراضی گرد و نواحی شهر تماماً شالی کاری شده و از طرف دیگر چون تهداب‌های عمارات سنگ ندارد (بنابه بعد مواضع سنگ) خانها نم و شوره بالاکرده و طبقه اول منازل غالباً برای بود و باش مساعد نبوده مضر صحت واقع میشود و خانهای شهر بداخل احاطه وسیع کوچه‌ها و باغها واقع بوده هر یک بداخل حویلی خود و یا به اطراف عمارت خود باغ و باغچه ترتیب و اشجار میوه دار و سایه دار در بین انها غرس نموده. در اکثر خانها آب جاری جریان می‌نماید. بازارهای خان آباد از نقطهٔ نظر ساختمان بدو دسته تقسیم شده میتواند. قسمت اول بازار سابقهٔ آن که عبارت از دو رسته

بازار بوده یکدیگر را طور عمودی قطع نموده در بین انها چهار سوقی تشکیل یافته است دکان‌های این بازار برنده دار و تنگ و بی رونق میباشد. دوم بازار جدید بطرف شرق بازار سابقه بدو طرف جادهٔ عریض که کنار ان بااشجار مزین گردیده دکاکین پخته کاری به شکل مرغوبی آباد گردیده. درین بازار دکان‌های عمده فروشی بصورت رسته بندی جا داده شده و خوش منظر میباشد بر علاوه درین قسمت بازار یک تعداد سرای‌های تجارتی، گاراج‌ها، و هوتل‌های عمومی و غیره منازل برای بودو باش مسافرین به طرز و سلیقهٔ موزونی مانند سائر مراکز ولایات آباد گردیده است بر علاوه به آبادی‌های چندی عمارات دولتی و مؤسسات تجارتی عمارت بلدیه مسجد جامع و احداث باغ عمومی و تفریحی به تجمل این موضع افزوده‌اند. زراعت خان آباد گندم، کنجد، جو، پنبه، تنباکو، زغر، جواری و غیره حبوب است اما برنج آن بسیار خوب و مشهور میباشد، خربوزه و تربوز هم دارد. خربوزه ابی و للمی این منطقه معروف است. این شهر مرکز تجارت ولایت قطغن و بدخشان بوده در نفس خود گمرک و فرودگاهای اموال تجارتی داشته موتر همیشه بغرض حمل و نقل اموال وارداتی و صادراتی تردد داشته به مراکز عمده که مسافرین خیال مسافرت را داشته باشند توسط عراده‌ها به سهولت و همه وقت مسافرت کرده می‌توانند درخان آباد یک هوتل عصری نیز برای پذیرائی مسافرین وجود دارد. جادهٔ عمومی که از قندر بطرف بدخشان میرود نیز از شهر خان آباد می‌گذرد. در خان آباد یک باب مکتب ابتدائی نیز باسم مکتب ابتدائی آق تاش برای تعلیم اطفال دائر است فاصله خان آباد از کابل ۵۱۸ کیلومتر میباشد و از تالقان ۳۲ کیلومتر فاصله داشته ارتفاع ان از سطح بحر تخمین ۱۲۶۰ متر است. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی این حکومت انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود. این شهر زیبا و پر نفوس از سالهای دور و درازی مرکز ولایت قطغن شمرده میشد. در ابتدا آب و هوای خان آباد خیلی خراب بود و جز یک منطقهٔ ملاریائی چیز دیگری محسوب شده نمی‌توانست اما در اثر توجه حکومت و بالنتیجه یک سلسله مجاهدات فنی در مقابل مکروب‌های ملاریائی این منطقه موقعیت خوبی را حاصل نمود و هم ذوق ساکنین انرا نسبت به آبادی شهرشان تحریک نمود و در همان آوان ذریعهٔ یک نفر مهندس امور شهری خارجی نقشه این شهر ترتیب و در ساحهٔ اجرا گذاشته شد و بفرصت کم خان آباد به شکل یک شهر مختصر و مقبولی درآمد. مردمان این ناحیه عموماً زراعت پیشه میباشند این شهر در زمان بناغلی محمد گل مهمند مرکزیت خود را به بغلان گذاشت بغلان مرکز قطغن شد ولی مردمان خوش ذوق خان آباد علاقهٔ خود را نسبت به شهرشان قطع نکرده و باروی کار ساختن یک بنا

روال ملی روز بروز در تزئین آن کوشیدند خان آباد منطقه وسیع و از شهرهای بزرگ ولایت قطغن محسوب میگردد.

خان آباد: قریه‌ایست در مرکز حکومت خان آباد متصل سرک مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن که موقعیت ان بین خط ۶۹ درجه – ۵ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه – ۴۱ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خان آباد: قریه‌ایست که در علاقه حکومت درجه ۲ دولت آباد متعلق حکومتکلان لخ مربوط ولایت مزار شریف متصل سرک واقع و بخط بین ۶۶ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه – ۴ دقیقه – ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خان آباد(دریا): دریائیست در غرب مرکز خان آباد مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

خان آخه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قلعه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه وقوعداشته و بین خط ۶۵ درجه – ۲۴ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه – ۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خانار قلعه: قریه‌ایست که بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ شیوه نزدیک دریای کنر در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی واقع و موقعیت ان بین خط ۷۰ درجه – ۳۴ دقیقه – ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خانان: قریه‌ایست که بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار واقع وبین خط ۶۵ درجه – ۴۷ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه – ۴۰ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خانان قلعه: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار بین خط ۶۶ درجه – ۵۲ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه – ۲ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خان تپه: قریه‌ایست که بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال غرب زیارت خواجه سالار در علاقه خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع و موقعیت آن بین خط ۶۶ درجه – ۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه – ۲۵ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خان تپهٔ ثانی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در شمال غرب زیارت خواجه سالار در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین خط ۶۶ درجه - ۲۳ طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خان تخت: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۲ کیلومتر در شمال علاقه داری درجه اول دولت آباد متصل نهر رامگل در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خان تختی: کوهی‌است در جنوب شرق اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بارتفاع تخمین ۴۳۹ متر از سطح بحر واقع و موقعیت آن بین خط ۶۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خانجه کاک: موضعی‌است که بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار وقوعداشته وبین خط ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خان چارباغ: علاقه داری است درجه اول مربوط حکومت درجه اول اندخوی متعلق حکومت اعلی میمنه. مردم این علاقه همه ازبک و تورکمن بوده بزبان ازبکی و ترکمنی تکلم مینمایند، و پیشهٔ آنها مالداری و تجارت پوست گوسفند، قره قلی، پشم، نمد قالین و گلیم میباشد. گوسفندهای دنبه دار و قره قلی درینجا به کثرت تربیه میشوند، بالخصوص تربیهٔ گوسفند قره قلی رونق و رواج زیاد دارد، به سبب کمی آب زراعت کمتر میشود، زراعت ان منحصر به گندم و فالیز است اما بصورت اندک گندم برنج، جو و غیره اشیای خوردنی را از مزار شریف و قطغن ذریعهٔ شتر و اسپان و موتر وارد میکنند، به همین سبب شتر و اسپ را به کثرت حفاظه و تربیه مینمایند. اسپ را بر علاوه بارکشی و سواری در بز کشی نیز استعمال میکنند، مردم این ناحیه در بز کشی شهرت خوبی دارند، شتر را نه تنها برای کشیدن بار بکار می‌برند بلکه در ایام عید، جشن، عروسی‌ها و اوائل بهار که زمان سرور و نشاط و بهجت است در کشتی انداختن استعمال مینمایند، و کشتی گرفتن شتران در میدان پهلوانی نمایش خوبی دارد، گوئی دو پهلوان قوی هیکل در میدان داخل شده با شطارت و فنون پهلوانی که در ین خود انها مروج است بایکدیگر در مبارزهٔ می‌افتند، اگر یکی ازین دو شتران در میدان پهلوانی که در بین خود

انها مروج است با یکدیگر در مبارزه می‌افتند، اگر یکی ازین دو شتر غالب میشود میخواهد که شتر مغلوب را هلاک سازد، ولی برای جلوگیری از هلاک ان سواران ماهر با قمچین‌ها آماده هستند. شتر غالب در حالی که شتر مغلوب را خوابانده وزیر گرفته و در صدد هلاک ان است. سواران بضرب قمچین‌ها او را از بالای شتر مغلوب دور مینمایند، با اینهم شتر غالب دنبالهٔ شتر مغلوب را گرفته تا حدآخرین آمادهٔ کشتن و هلاکت او میباشد، اما سواران به بسیار زحمت و کوشش شترها را از هم جدا مینمایند. از حاصلات سر درختی تنها انگور به نظر میرسد و بس و آنهم به مقدار اندک. صادرات این منطقه همانا پوست قره قلی پشم و پوست گوسفند است. در هفتهٔ دو روز، روز بازار ان میباشد که مردم از قراء و ده‌های مختلف در انجا با اموال خود آمده مال التجارهٔ خود را بفروش میرسانند. در اینجا تخمین یکنیم هزار خانه وار آباداند. این علاقه داری طرف شمال شرق اند خوی واقع و قریه جات ذیل مربوط آن است: عربشاه پایان، عربشاه طوره خان، کهنه قلعه، عربشاه بالا، اوچ تپه، چکمی علیا، چکمی سفلی و گنج خانه. درینجا یک مکتب ابتدائی دائر است.

خاندکی: قریه‌ایست که بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز علاقه داری درجه ۲ بوینقره (شولگره) مربوط حکومت درجه ۳ کشنده در حوزه حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خان دولت: قریه ایست که بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ پنجه، نزدیک سرک مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک حکومت درجه ۳ اشکاشم در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خان رباط: قریه‌ایست که بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شبرغان ولایت مزار شریف واقع و بین خط ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خان زئی: قریه‌ایست که بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین خط ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خانقاه: علاقه داری درجه اول مربوط حکومت درجه اول آقچه متعلق حکومتکلان شبرغان بوده و در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع است، اینعلاقه در ۱۱ کیلومتری جنوب قلعهٔ قدیمه و شمال غربی آقچه قرار داشته و بر خط ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد حدود آن شمالا بعلاقه داری مردیان، جنوباً بمربوطات حکومتکلان شبرغان، در شمال شرق بعلاقه داری منگه جک و از جنوب شرق بحکومت آقچه، غرباً بعلاقهٔ حکومت اعلی میمنه ملحق است. علاقه داری خانقاه در حوزهٔ خود حاوی قراء و قصبات زیاد بوده و عمده‌ترین آن از اینقرار است: بیش کپهٔ وطنی،بیش کپهٔ سرخ، قلیچ آباد، کلته شاخ، اوگم فرک، بکاول، ینگی قلعه، علیلی مهاجر، چوب باش، تازه نهر، کفگیر، علیلی وطنی، خان آباد، ایلک رباط، قره بوین علیا، خانقاه، قره بوین وسطی، قره بوین سفلی، سالتق، کومک عمرخان، کومک حکیم، چکش سربند بتی و کومک منصور، ساکنین اینمنطقه مرکب از اوزبک، افغان، عرب، ترکمن و تاجک بوده تعداد خانوار ان (۵۰۰۰) خانه تخمین میشود. پیشهٔ عمومی اهالی اینمنطقه زراعت، مالداری و بعضاً دکانداری و تجارتست. صنائع دستی اینجا را قالین، گلیم، نمد، الاچه، کرباس، لنگی‌های الاچه ئی مخصوصی تشکیل میدهد، در بازار ان برخی دکاکین زرگری، مسگری، نجاری، آهنگری، و غیره رواج دارد. مردم بآنچنین صنائع اهمیت داده در ترقی و رونق ان میکوشند. در قریه اوگم فرک و قریهٔ کفگیر بهترین و نفیس‌ترین قالین‌ها ساخته میشود که از حیث خوبی رنگ و قشنگی بافت و نقوش خیلی مطبوع بوده در بازارهای آقچه و ولایت مزار شریف در ردیف قالین‌های درجه اول قرار دارد. قالین‌های اینجا بیشتر صادرات داشته در اثر بشویق نمونه‌های خوبتری بعمل آورده میشود. و هم در این دو قریه خرگاه‌های خیلی مقبول از چوب بید ساخته شده داخل و خارج انها را از قالین‌های اعلی و نمدهای کلفت و بادوام تزئین نموده این خرگله‌ها را برای بود و باش فامیلی خود بصورت مجموعی در هر حصه بیابانها و دشت‌های وسیع اینمنطقه استاده مینمایند، خرگله‌های مذکور که اکثراً متعلق بایها و رمه دارها و زراعت کاران میباشد در مقابل گرما و سرما مقاومت داشته مانند قشله‌ها و دهکده‌های ییلاقی جلب نظر میکند. در قریهٔ چکش سربند نمدهای سفید ورنگهٔ خیلی کلفت و بادوام و اعلی ساخته میشود که برای فرش زمستانی مهم و کارآمد است عرب‌های اینجا ببافتن شالها و خوانچه‌های رنگهٔ پشمی مهارت بسزا دارند. اشیاء و اجناس پشمی اینجا در آقچه و دیگر علاقه‌های حکومتکلان شبرغان فروش شده رخت و غیره مواد خوراکه وارد میشود. قسمت جنوب و جنوب شرق اینمنطقه نسبتاً مرتفع

بوده سپس متدرجاً پست شده میرود نهری هم که بنام (نهر خانقاه) شهرت دارد از شرق بغرب جریان داشته بعضاً زمین‌های رزاعتی اهالی که در اطراف نهر و جنوب ان واقع است بعلت بلند بودن سطح ان خشک و لامزروع مانده از نهر مذکور استفاده نمیتواند. کشت للمی در مواقع سیلاب و بارندگی‌ها تا اندازۀ صورت میگیرد، نظر بقلت آب در اینجا باغهای مشجر وجود نداشته فقط در قریۀ خانقاه و بیش کپۀ سرخ بعضاً باغهای انگوری و در برخی قریه‌ها درخت زردالو، بهی، شفتالو و توت پیدا میشود، یک باغ عمومی در غرب علاقۀ خانقاه که دارای اشجار مثمر و غیر مثمر میباشد احداث شده و تفرجگاه اهالی نیز شمرده میشود. هوای اینمنطقه بسبب نبودن کوه و تماس بریگستان اندخوی در تابستان گرم و خشک و در زمستان خیلی سرد است ضخامت برف بروی سطح اراضی بعضاً به(۴۵) سانتی متر میرسد و اکثر سالها بدون باریدن برف سپری میگردد، پیداوار مهم زراعتی و فالیزی ان عبارت از خربوزه، تربوز، کنجد و ماش میباشد که طور للمی بعمل می‌آید خربوزه للمی اینجاکه در موسم سنبله و میزان میرسد از حیث شیرینی و لطافت شهرت دارد، در سالهائیکه نسبت به عدم برف محصولات للمی بعمل نمی‌آید مردم بمشکلات مالی دچار میشوند و مواضع للمی کاری خود را ترک داده بدیگر جا نقل مکان مینمایند. گندم، جو، جواری سفید (یکنوع جواری ترکمنی)، ماش، زغر، لوبیا، نخود، عدس و مشنگ نیز در بعضی جاها زرع و تربیه شده و بقدر کفاف اهالی انجا بعمل می‌آید. حیوانات اهلی آن: اسپ، اشتر، گاو، گوسفند، خروسگ است، اسپ‌های اینجا عادی بوده انقدر قابل وصف نیستند اما یکنوع سگ‌های بزرگ و قوی که بنام سگ‌های رمه ئی یاد شده برای محافظۀ رمه‌های گوسفند نگاهداشته میشوند اکثر باگرگ و پلنگ مقابله و جنگ میکنند و برای پیاده و سوارهائیکه درگرد و نواح رمه تردد میکنند خطرناک میباشند، حیواتات غیر اهلی ان عبارتست ازگرگ خوک، روباه، شغال، خرگوش، طیور اهلی و وحشی ان از قبیل مرغ خانگی و بعضاً فیل مرغ، نیله زاغ، ساج و غچی است آب ایستادۀکه به (کول گدک) مشهور است در ۱۱ کیلومتری اینمنطقه واقع و مرغ آبی و ماهی زیادی داردکه بعضی از اهالی بشکار ان می‌پردازند. در اینمنطقه کوه وجود ندارد اما چندین تپه کوچکی بنام (بانیغور) در انجا مشهور است و بطرف شرق ان (چشمه علی مغل) جاری میباشد اما آب ان قابل شرب نبوده بمصرف آبیاری میرسد. صحراهای وسیع و ریگزاری بسمت جنوب ان واقع شده که مشهور ان باسم قوروغ شاهمزار، دشت علی مغل، چشمۀ گزدار، اوگم سای، قراول تپه و جرقاق یاد میشود از اینجمله فقط دشت علی مغل ذریعۀ چشمۀ علی مغل آبیاری شده دیگر ان بائر و لامزروعست یکباب مکتب

ابتدائی در علاقه داری خانقاه تاسیس و اطفال انجا تحت تعلیم و تربیه گرفته شـده‌انـد، یک مسجد جامع تاریخی تقریباً در (۳) کیلومتری جنوب شرق عـلاقه داری واقـع و عـلاقه داری خانقاه تیمناً بهمین اسم نامیده شده اینمسجد خیلی بزرگ بوده دارای چهل باب حجره میباشد که دران طلاب بصورت خصوصی باخذ تعالیم دینی اشتغال دارند، بنای این مسجد تاریخی رابه سید شاه محمد بلخی مشهور به (شیخ آق) کـه در سـال ۱۰۱۱ عـصر سـلطان حسـین بـایقرا میزیست نسبت میدهند مقبره شیخ مذکور هم باقبور جمعی از اولادش در حصهٔ شمالی مسجد مذکور واقع شده است، قراریکه میگویند یکعده اشخاص از سلالهٔ (شیخ آق) موصوف تااکنون هم در قریهٔ خانقاه سکونت دارند و هکذا در قرب و جوار این مسجد آثار مخروبه عمارات که در سابق دهکده‌های آبادی بوده و بمرور ایام منهدم گردیده نیز بنظر میرسد در قریه خانقاه عده از سادات که سلسلهٔ نسب شان به (شیخ عبدالقادر جیلانی) می‌رسد در نزدیکی مسجد خانقاه آقچه سکونت اختیار نموده‌اند. نهر خانقاه که بمصرف آبیاری اراضی زراعتی انجا مـیرسد از حصهٔ شرق یعنی از دریای بلخ منبع گرفته. و سپس بـقریهٔ (چکش سـربند) داخـل مـیشود در قسمت جنوب شرق ان بمسافه صد متر (بندآب) مهمی است که ۸ متر ارتفاع و ۲۵ متر طول و ۴ متر عرض داشته و در عصر امیر عبدالرحمن خان آباد شده قریه مذکور به اسم ایـن بـند یـاد میشود از علاقه داری تخمین (۴) کیلومتر فاصله دارد از بندآب مذکور سه نهر بزرگ منشعب میگردد، نهریکه بطرف شمال جریان دارد بنام نهر باجگیر و یا نهر مردیان، نهریکه بجانب شمال غرب جاریست باسم نهر یا دریای آقچه و هکذا نهریکه بسمت غرب میرود بنام نـهر خـانقاه موسوم میباشد، بااینهم انیمنطقه کم آب بوده تنها در قریه خانقاه آب مورد ضرورت را توسط ارت به اصطلاح انجا (جقر) و ناوه‌های چوبی بمزارع میرسانند در قریهٔ خانقاه با اینهمه قلت آب پنبه و تمباکو زرع شده تمباکو اینجا خیلی معروف است و بهر جا برای فروش برده میشود.

خانقاه: قریه کوچکی است در پنبتون کوت میمنه، مردم آن به قوم از بک و بعضاً سادات بوده بزبان ازبکی تکلم میکنند، در اینجا تقریباً (۵۰) خانه آباد است، زراعت ان للمی بوده، گندم، خربزه و تربز در انجا حاصل خوب میدهد، حاصلات سر درختی ان انگور، توت، انار، بهی، ناک و انجیر است،کدو هم نشو و نمای خوب میکند، بهی ان شهرت بسزائی دارد، انگور، ناک و بهی رابدون اینکه کدام تعییری دران پیدا شود تا ماه ثور حفاظه میکنند. حیوانات اهلی ان گاو، گوسفند، اسپ و مرکب میباشد. مرکب را زین کرده مانند اسپ سواری استعمال میکنند اسپ را برای سواری و بز کشی بکار می‌برند، در اینجا یک مسجد جامع آباد است که دران نـمازهای

جمعه خوانده میشود، قبل از ینکه تعمیری برای مکتب رسمی پنبتون کوت بنا شود. شاگردان مکتب همین جا تحصیل می‌کردند. زمین ان برفگیری کم دارد، هر قدر برفباری کند به مجردیکه هوا صاف و آفتاب نمایان شود اثری از برف دیده نمیشود، چون خاک زمین آن للمی است سالی که باران زیاد می‌بارد، از سبب اینکه دانه‌های گندم در وقت کاه گل کردن با کاه یک جا در گل بام مخلوط شده است در بامها گندم سبز میکند و در آخر خوشه گرفته و پخته شده مردم گندم را از بامهای خود درو و جمع میکنند در وقتیکه گندمهای سبز در بامها میباشد، یگان گلهای سرخ نیز در بین ان بطور خودرو می‌روید زیبائی و نمایش گندمهارا دو بالا ساخته منظره خوبی را بروی کار می‌آورد.

خانقاه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۳ کیلومتر در جنوب مرکز حکومت درجه ۲ خان آباد مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خانقاه: قریه‌ایست که بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ شور بلاق در علاقه داری درجه ۳ چهار کنت مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی ولایت مزار شریف واقع و موقعیت بین خط ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خانقاه: قریه‌ایست که بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب غرب تکزار نزدیک درهٔ جوی بوری در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف بین خط ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانقاه: قریه‌ایست که بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خان قل: شیله‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که آب ان بدریای سر جنگل میریزد موقعیت ان بین خط ۶۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خان کلی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق فیض آباد مربوط حکومت

اعلی بدخشان متصل سرک کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خانگ: قریه‌ایست که بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب قریه وازه نزدیک دریای کلتویا شامل در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانگل خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۵۹،۵کیلومتر در جنوب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات در ولایت قندهار کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانگی کوتل: کوتلی‌است بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سرکاری علاقه داری درجه اول معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان در ولایت قندهار که موقعیت ان بین خط ۶۷ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خان محمد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار کائن و بخط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خانم سه لک: قریه‌ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق قریهٔ خواجه امام سید در علاقه حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن وقوعداشته و بین خط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خانمی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع و موقعیت آن بین خط ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خان نشین: قلعه‌ئیست که بفاصله ۳،۵کیلومتر در شمال غرب قریهٔ گل آباد در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت آن بین خط ۶۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خان نشین کوه: کوهی‌است که در جنوب غرب قریهٔ گل آباد بارتفاع تخمین ۱۳۸۴ متر در علاقه حکومت درجه ۲ گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک کائن بوده و بین خط ۶۳ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط عرض البلد شمالی ۳۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه موقعیت دارد.

خانه: موضعی‌است که بفاصله ۹ کیلومتر بطرف جنوب علاقهٔ شیرزاد کوهستانی مربوط حکومت درجه اول خوگیانی در ولایت مشرقی کائن و بخط ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۱۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷کیلومتر در غرب حکومت درجه ۴ کرخ مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خانه قلعه خانه: قلعه‌ئیست که بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در غرب قلعه رزنی متصل نهر آب جوش در علاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه کائن و بین خط ۶۴ درجه - ۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانه گرداب: موضعی‌است که بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شمال شهر قندهار که موقعیت ان بین خط ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خانه گل: قریه‌ایست که بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار کائن و بین خط ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خانی خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ السراج در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خانیز: موضع کوچکی است واقع در بازارک پنجشیر، مربوط درجه ۳ پنجشیر بجانب مغرب دریای کلان پنجشیر وقوع یافته سرک موتر رواز بین ان می‌گذرد، تخمیناً دارای (۵۰) خانه وار میباشد پیداوار سر درختی ان توت و انگور است، گندم، جو، باقلی، جواری و ارزن درینجا بخوبی حاصل میدهد، مواشی گاو بز و گدی بصورت قلیل در ینجا تربیه میشود مردم ان تاجک بوده بزبان فارسی تکلم میکنند.

خاوات: رودیست که بفاصله ۱۳۵،۵ کیلومتر در جنوب سبزوار در علاقه درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۲ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خاواک: موضع‌ایست که بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال مشرق قریهٔ رخهٔ متعلق علاقه داری چار قریه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان واقع بین خط ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است این موضع حد فاصل بین پنجشیر و اندراب قطغن واقع گردیده. موضع مذکور در سه فصل یعنی زمستان، خزان و اوائل بهار نهایت سرد و خنک میباشد. در موسم زمستان به سبب کثرت برف و شدت سردی و خنک راه عبور و مرور مسدود میگردد بعضی اوقات از باعث شورش ناگهانی ان سبب هلاک عابرین و مواشی انها میشود، برف ان مدتهای زیاد دوام میکند این کوتل گرچه بصورت یک تپه خاک است و از زمین انجا چندان بلندتر واقع نشده مگر از سطح بحر تخمیناً (۳۶۰۰) متر ارتفاع دارد. تابستان ان معتدل بوده خرم و سرسبز میباشد. باطراف ان زمین‌های مزروعی و مراتع زیاد دیده میشود، علاوه بر اینکه گیاه و علف آن خوراکهٔ مواشی باشندگان ان سرزمین را کفایت میکند، مردمان کوچی و خانه بدوش نیز درین موسم با گله‌ها و مواشی خود درینجا آمده مدتی سکونت اختیار میکنند، از علف و گیاه ان در تربیهٔ مواشی استفاده خوب مینمایند. ساکنین خاواک در بدل ان از کوچ نشینان پول، روغن و گوسفند می‌ستانند: درین کوتل عجائبی بمشاهده میرسد که چون یکطرف ان سرد و شورش‌انگیز باشد جانب دیگر ان گرم و معتدل میباشد در جانبی که مربوط به پنجشیر است (۶۰) خانه وار سکونت دارد که همه تاجک بوده بزبان فارسی متکلم میباشند قریهٔ که بدو طرف ان واقع گردیده بنام تل یاد میشود کوتل خاواک تل را بدو حصه تقسیم میکند حصهٔ که بجانب پنجشیر واقع شده تل پنجشیر، و حصهٔ که بطرف قطغن وقوع دارد تل قطغن یا اندراب گفته میشود، درینجا گندم و جو بخوبی نشو و نما میکند، باقلی و مشنگ نیز کشته میشود پیشهٔ مردم ان تجارت غله جات است که ذریعهٔ اسپ‌ان از مواضع مختلفهٔ قطغن گندم، برنج باریک و لک جو و نمک خریداری و حمل نموده در بازار رخه، گلبهار و چاریکار بفروش میرسانند.مردم تل که بدو طرف کوتل جا دارند قوم تاجک و بعضاً هزاره میباشند و حاصلات سر درختی انها توت است.

خاوال: قریه‌ایست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب سنگ ماشه در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که موقعیت ان بین خط ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاور: رودیست که بفاصلهٔ ۶۶ کیلومتر در شمال قلعه چهار راه در علاقه حکومت درجه ۲ بکواو خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که برود فراه میریزد. موقعیت ان بین خط ۶۳ درجه - ۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاوره کوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال مشرق قلعهٔ نو در علاقهٔ بادغیسات مربوط ولایت هرات بارتفاع تخمین ۹۸۵ متر بین خط ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خاورین: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق برکی راجان در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل متصل دریای سیاب واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خاول: کوتلی‌است بفاصله ۴۹ کیلومتر در شرق خیرآباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت ان بین خط ۷۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خاوندی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریهٔ سروبی مربوط ولایت کابل کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خاهاک: قریه‌ایست که بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر در شمال غرب خاش در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه واقع و موقعیت ان بین خط ۶۲ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خای کوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۶۲ کیلومتر در شرق قریه خدر خیل در علاقهٔ سلیمان خیل مربوط حکومتکلان کتواز در حوزه حکومت اعلی غزنی کائن و بین خط ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

خای لای تخن: موضعی‌است که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در جنوب غرب کشک در علاقهٔ حکومت درجه ۲ کشک و قره تپه مربوط حکومتکلان بادغیشات ولایت هرات واقع و بین خط ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خبرتوت: موضعی‌است که بفاصلهٔ ۱۶،۵ کیلومتر در شمال قریه مقر در علاقه حکومت درجه ۴ دهله در ولایت قندهار وقوعداشته و بین خط ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خت کندی: چشمه‌ایست که بفاصلهٔ ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق دو چینه متصل دریای کندی در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی کائن و موقعیت آن بین خط ۶۹ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

ختم بولاق شور: نهری‌است که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ چهارشنبه در علاقه حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و به نهر چچکتو میریزد و محل وقوع ان بین خط ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

ختن زه ان: کوتلی‌است که بفاصلهٔ ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق علاقه داری درجه ۲ زیباک مربوط حکومت درجه ۳ اشکاشم در حکومت اعلی بدخشان بارتفاع تخمین ۴۹۲۷ متر واقع و بین خط ۷۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

ختن مست: قریه‌ایست که بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در شرق تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

ختی: قریه‌ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بر خط ۶۴ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خجوه: قریه‌ایست که بفاصله ۳۴،۵کیلومتر در جنوب شرق خم در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بر خط ۷۱ درجه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خداخوندوایا: کوتلیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب انار قلعه در علاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین خط ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه

طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خدانظر خان: قریه‌ایست که بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ سلطانخیل متصل دریـای غـزنی در عـلاقه حکـومت درجـه ۲ وردک مـربوط حکـومتکلان لوگـر ولایت کـابل وقوعداشته موقیعت آن بین خط ۶۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خدای نظر: قریه‌ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب بتخاک مربوط ولایت کابل واقع و بخط ۶۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خدرجک: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال شرق خنگ در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت آن بین خط ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خدرجک ثانی: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۸۵ کیلومتر در جـنوب شـرق یـون در عـلاقهٔ شـیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان وقـوعداشـته و بـین خـط ۷۱ درجـه - ۱۴ دقـیقه - ۴۸ ثـانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خدرچاه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ دوست مـحمد خـان در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه کائن میباشد.

خدرخوانی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در شمال مشرق قریهٔ دوشه در عـلاقهٔ چـپرهار مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین خط ۷۰ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۲ دقـیقه - ۶ ثـانیه عـرض‌البـلد شمالی موقعیت دارد.

خدرخیل: قریه‌ایست که بفاصله ۵۸ کیلومتر در شمال قلعهٔ دوست محمد خـان در عـلاقه حکومت درجه ۳ وازه خواه مربوط حکومتکلان کتواز در حوزه حکومت اعلی غزنی که بـین خط ۶۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خدرو: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۴۶ کیلومتر در شمال قلعه سر کاری معروف مـتصل دریـای سرخ آب در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار کائن و بـخط طـول‌البـلد

شرقی و خط ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه موقعیت دارد.

خراباد: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط ۶۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خرابه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خرابه: قریه‌ایست که بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بین خط ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خرات: قریه‌ایست که بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه پنجه مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک در حکومت درجه ۳ اشکاشم در حوزه حکومت اعلی بدخشان واقع و موقعیت آن بین خط ۷۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرات: کوتلی‌است بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شرق قلعهٔ دو چند در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خراسان گذر: گذرگاه آبیست که بفاصله ۳۴ کیلومتر در غرب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خراسک: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شرق تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف وقوعداشته وبین خط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خران: قریهٔایست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در جنوب نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی متصل رواشکی مربوط ولایت مشرقی واقع وبین خط ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه

طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خربید: دریائیست که بفاصله ۷۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات واقع و برود گز در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات میریزدو بین خط ۶۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد موقعیت دارد.

خرپران: کوتلی‌است که بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال غرب تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات وقوعداشته و بین خط ۶۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خرچ گیر: قلعه‌ئیست که بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب مشرق قلعهٔ علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خردل: قریه‌ایست که بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال غرب باولی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ سرخ رود مربوط ولایت مشرقی واقع و بین خط ۷۰ درجه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خرستین: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال مشرق قریه آب گرم در علاقهٔ اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان در ولایت قندهار کائن و بین خط طول‌البلد شرقی و خط ۶۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه موقعیت دارد.

خرشاتل: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی واقع و موقعیت آن بین خط ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرقول: کوتلی‌است که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب قلعهٔ مشک در حوزهٔ حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که موقعیت ان بین خط ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرکت: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شمال قریه خجوه در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت ان بین خط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه میباشد.

خرکنی: قریه‌ایست که بفاصله ۸ کیلومتر در غرب قریهٔ شاه کوت در علاقهٔ حکومت درجه

اول کامه مربوط ولایت مشرقی کائن و بین خط ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خــرم: مــوضعیست که بـفاصلهٔ ۳۸،۵ کـیلومتر در جـنوب غـرب شـهر سـمنگان مـتعلق حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه کائن میباشد. خرم یکی از حوزه‌های حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف میباشد، این منطقه بصورت یک درهٔ تنگ است و حدود اربعه ان قرار ذیل است: از طرف شمال متصل است به سار باغ و از طرف جنوب به روئی از طرف مشرق به قی نرو جوپلال و از طرف غرب به دامنهٔ کوه قـره سـیت پـیوست گردیده است، این منطقه حاوی چندین قشلاق (قریه) میباشد و قشلاقهای ان عبارت است از کلور، ده اصل حبش، عبدالملک، ارغیبان، و شهر نو میباشد. یک باب مکتب ابتدائیه خرم هم در قشلاق ده اصل دائر است. منطقه مذکور از حیث آب و هوا خـیلی خـوب و خـوشگوار و موزون است. منطقه خرم از حکومتکلان سمنگان تقریباً بفاصله ۵۲ کیلومتر بعید افتاده است.

حیواتات اهلی و غیر اهلی: چونکه منطقهٔ موصوف کـوهستانی و دارای مـالچرهای زیـاد میباشد بنابراین درین منطقه حیوانات زیاد تریه میشود و حیوانات اهلی ان از قبیل گاو، گوسفند، بز، اسپ و مرکب میباشد و حیوانات غیر اهلی ان آهو، خرگوش، روبا، شغال و حیوانات درنده از قبیل گرگ، پلنگ و غیره میباشد و از خزندگان اقسام مار، گژدم، غندل و غیره هم درین منطقه زیاد است.

نباتات: درین منطقه هر قسم زراعت خوب میشود، از قبیل گندم، جو، جواری، لکن گندم للمی نسبت به گندم آبی زیادتر کشت میشود و بعضی حبوباتیکه از آن تیل می‌کشند مثل شرشم، کنجد، تربک و غیره نیز زرع میگردد. برخی بته‌های طبی نیز درین منطقه پیدا میشود از قبیل هنگ، زیره، سپند درونه که اهالی این منطقه انرا بنام (ترک بته) یاد میکنند. انواع سبزیجات از قبیل پیاز، مرچ، کچالو، بانجان رومی سوسنی و غیره کشت میشود.

درختان مثمرو غیر مثمر: درین منطقه اشجار مثمرو غیر مـثمر هـم زیـاد پـیدا مـیشود کـه درختان مثمر ان عبارت است از چارمغز، زردآلو، توت، سنجد، بادام، آلو، شفتالو، سیب، ناک، انگور، آلوبالو و غیره، اشجار غیر مثمر ان از قبیل چنار، بید، سفیدار، و پشه خـانه مـیباشد و جنگل طبی ان عبارت است از ارچه، بلگ، سیاچوب، هفت پوست و غیره که خودرو بوده و در کوه‌ها می‌رویند.

نهرها: چون این منطقه بمثل یک دره تنگ بوده و بین دوکوه واقع گردیده از بین ان دریائی که از سرخ قلعه سرچشمه گرفته عبور میکند سنت جریان این دریا از طرف جنوب بطرف شمال بوده از منطقهٔ سار باغ و درهٔ زندان گذشته حوزهٔ سمنگان را سیرآب میسازد، این دریا در اوائل بهار آب خیزی زیاد می‌نماید اما در ایام تابستان آبش کم میشود بر علاوه درین منطقه چشمه‌های زیادی وجود دارد که آب ان از حیث شفافی و صفائی خیلی قابل وصف است و نیز از نقطهٔ نظر آبیاری رول عمده را بازی میکند و اهالی منطقهٔ خرم نسبت به دریا از آب این چشمه‌ها استفادهٔ شایانی مینمایند.

کوبچه‌ها، تپه‌ها، و مالچرها: چون این منطقه کوهستانی است کوها و تپه‌های زیادی دور و جوانب انرا احاطه نموده است بنابرین مالچرهای زیادی دارد چنانچه در ایام تابستان برای سپری نمودن چند ماه اهالی این منطقه در ییلاقها می‌روند، رمه‌های خود را در آنجا بصورت بهتر تربیه مینمایند و تپه‌های مشهور این منطقه عبارت است از تپهٔ اسپک که بطرف جنوب شرق خرم و تپه ریگک که در شمال شرق خرم بعقب قشلاق حبش میباشد و تپهٔ کلوان در حصهٔ غرب خرم بعقب قشلاق کلور واقع گردیده است و هم چنین تپه‌های دیگر از قبیل تپهٔ خواجه روشنائی و غیره درین منطقه وجود دارد و کوهائیکه منطقه خرم را شمالا و جنوباً احاطه کرده عبارت است از کوه موشک که بطرف شرق خرم است و کوه میرخانی که بطرف غرب خرم و موازی کوه موشک واقع گردیده است و بطور عموم کوهای این منطقه از شاخهای کوه هندوکش و تیربند ترکستان میباشد.

طیور اهلی و غیر اهلی: درین منطقه طیور اهلی بجز از مرغ خانگی که عبارت از ماکیان و خروس میباشد دیگر طیور تربیه نمیشود. طیور غیر اهلی درین منطقه خیلی زیاد است و عبارت است از کبک، کبوتر، صلصل، سیسی. از جملهٔ پرندگان خوش الحان بالخصوص عندلیب درین منطقه خیلی زیاد است و این پرنده در دو قشلاق این منطقه که عبارت از قشلاق ده اصل و کلور میباشد بصورت زیاد دیده میشود.

مزارات معروف: ۱ـ خواجه سینا واقع جنوب غرب درهٔ خرم.

۲ـ خواجه حیات مشهور از تابعین بوده‌اند که در زمان تسلط اعراب گماشتهٔ قطیبهٔ رضی الله عنه جهت تعلیم اسلام بوده تا آخر عمر بتعلیم اسلام مصروف بودند در حصهٔ دهنهٔ جنوبی دره که طرف شرق سرک واقع است مدفون شده‌اند و فعلاً ان موضع از آبادی دور است.

۳ـ خواجه اصیل الدین: نیز از تابعین بوده در قریه که فعلاً بنام ده اصیل خرم معروف و مقام مرکزیت خرم رانائل است مدفون و با خواجه حیات هم عصراند.

۴ـ خاجه بدیع الدین نواسهٔ سوم میر سید علی همدانی که در زمان شارخ مرزای تیموری وارد خرم گردیده و تا حال اولادهٔ ان نسل بعد نسل مقیم قریهٔ خرم بوده بنام پیر صاحبان، ایشانان و میر صاحبان زیست می‌دارند و در قریهٔ ده اصیل مدفون‌اند.

۵ ـ خواجه عبدالله پسر حضرت خواجه بدیع الدین است که مرقدشان در قریهٔ عبدالملک خرم میباشد خواجه بزرگ که اسمشان خواجه عمران در تخمین ۱۲ کیلومتری غربی خرم بموضع خواجه بزراغ مدفون‌اند.

۶ ـ خواجه مرادبخش: که اسمشان محمد و از ولایت فرغانه آمده در زمان مغولی در خرم زیست نموه در قریهٔ غازی مرغ مدفون و گنبدی بالای مرقدشان ساخته شده.

۷ ـ خواجه محمد سبز پوش: که حالات ان بزرگوار به قسم صحیح معلوم نیست. در قریهٔ ارغینان خرم مدفون‌اند.

مساجد جامع: یک مسجد جامع در ده اصل خرم وجود دارد که نماز عیدین و نماز جمعه و نماز پنج وقت در ان خوانده میشود اما مساجد صغیر بسیار است که تقریباً عمارات بصرت عصری بوده عموماً رنگ آمیزی و نقاشی شده‌اند.

اهالی این منطقه مال دار و زراعت پیشه‌اند، چونکه این منطقه کوهستانی است و از عبور و مرور عراده‌ها عاری میباشد بنابراین تجارت درینجا ترقی نکرده است لکن موتر از حصهٔ ده اصل پیشرفته نمیتواند طرز زندگی اهالی این منطقه خیلی ساده بوده و خانهای شان بحال سابق باقی است و عمارات عصری در هیچ حصه این منطقه وجود ندارد وهم چنین طرز معیشت شان بسیار ساده بوده ایام تابستان را در باغهای خیوش سپری مینمایند اما وقت سرما واپس عودت نموده در عمارات قدیمهٔ خود که در مواضع دامنه‌های کوه میباشد سکونت اختیار میکنند.

انواع صنائع: درین منطقه صنائع پشمینه بافی از قبیل گلیم، قاتمه، سفره، نمد و غیره ساخته میشود لکن بصورت عموم از جنب طبقهٔ اناث اجناس فوق ساخته میشود.

تعداد خانواده: درین منطقه تعداد خانواده بصورت تخمین به (۶۰۰) خانه وار بالغ میگردد.

مواضع تاریخی: درین منطقه در چندین جا در مغاره‌های کوه و غیره حصص این منطقه دیده میشود و برخی ازان که در مغاره‌های کوه واقع است قرار آتی میباشد:

۱ـ در کوه زرد کمر لخشانک واقع آقسو که بطرف شرق خرم موقعیت دارد بعضی خانه‌های سنگی دیده میشود که خیلی حیرت آور میباشد.

۲ـ در کوه بابه مشتاق در قشلاق حبش که بطرف شمال شرق خرم واقع است بعضی

گهواره‌های سنگی و سنگ‌های تراش شده‌گی دیده میشود و همچنین برج قلعهٔ ویرانه در حصهٔ کلور که بطرف جنوب غرب خرم واقع است یکی از آثار تاریخی این منطقه به شمار میرود. و هم در سمت جنوب همین قریه مغارهٔ بی راه در کمر کوه بنام خوناوغل موجود است که ذریعهٔ نردبان سه متره به ان می‌توان رسید در بین ان بنور چراغ الکتریکی (برق) عبور کرده میشود و از عجائب ان مغاره اینکه سنگهای یخک منجمد بطول دو متر و ضخامت پنج سانتی مکعب و منشور دیده شده از ان پایه میز چهارپائی و غیره ساخته میشود بعضی اشیای چوبی و فلزی از بین ان از زمان عباسیان یافت شده.

خرمالق: قریه‌ایست مربوط حکومت اعلی فراه بر سراه دلارام و شهر فراه در بین خط ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. چند دکان سماوار و غیره دارد که مسافرین احتیاجات خود را ازان رفع میکنند، بر علاوه اطاق‌های معابر در نزدیکی دکانها است. مسافه این قریه از شهر فراه تقریباً ۳۶ کیلومتر میباشد و در ۱۱ کیلومتری این قریه و در ۴۷ کیلومتری شهر فراه بین معبر عمومی کوتلی نیز بهمین اسم وجود دارد.

خرمان: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات وقوع‌داشته و موقعیت ان بین خط ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرم رباط: قریه‌ایست که بفاصله ۵،۲۰ کیلومتر در غرب خواجه قلعه در علاقه حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزار شریف کائن و بین خط ۶۸ درجه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خرمرده: قریه‌ایست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ مشک در حوزهٔ حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که محل وقوع ان بین خط ۶۷ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرمنک: قریه‌ایست بفاصله ۱۲۳ کیلومتر در شمال قلندر ناور در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خرمنک ناور: دندابیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ خرمنک در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر در ریگستان مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت آن بین خط ۶۴ درجه

- ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرمنگ: قریه‌ایست بفاصله ۷۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ محمد امین خان که در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک واقع شده و بخط ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خروار: علاقه‌ایست مربوط حکومتکلان لوگر در ولایت کابل که موقعیت ان بین خط ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خرواری: قریه‌ایست که بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک وقوع داشته و بین خط ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خروتی: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که موقعیت آن بین خط ۶۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خروتی: در دامان کوه شکر دره دهاقریهٔ آباد و معمور و پرمیوه است که دران جمله قریه خروتی نیز میباشد. شمال قریه خروتی به قصبات گذر و صوفیان جنوبابه سه آب قلی و قلعه مرادبیگ و شرقاً به قلعهٔ التفات و مارکوه مربوط است. خروتی ما بین دو تپه خیلی عریض و طویل واقع است و از سطح سرک عمومی و قلعه مرادبیگ خیلی پائین افتاده و بشکل یک درهٔ شاداب و سرسبز را آمده است و دها آسیاب آبی دارد و یک نهر سرشاری ازان عبور میکند و زمین ان عموماً چمن و سبزه زار است مردم ان بزبان پشتو و فارسی تکلم میکنند. یک کوه بلند در شرق ان افتاده است در قله ان مزاری وجود دارد که مرجع خاص و عام میباشد و نام این بزرگوار سلطان پیر پخته است. هر قسم اشجار و نباتات درین دره زیبا پیدا میشود و از نواحی کوهدامن مربوط ولایت کابل میباشد این دره اگرچه از دور بنظر نمی‌آید و یک دره خیلی زیبا و شاداب است مردم ان در دامان کوه مار کوه و اطراف ان للمی کاری دارند دیگر حبوب هم در این جا کشت میشود مردم آن عموماً غریب کار و زمین دار اند صحت سالم داشته و به تربیه حیوانات گاو و خر و گوسفند اشتغال دارند.

خروتی: موضعیست بفاصله ۵۱،۵کیلومتر در جنوب قریهٔ وازه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که محل وقوع آن بین خط ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خروح: قریه‌ایست که بفاصله ۶۶ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خری تاسنگ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در جنوب شیخ آباد در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط ولایت کابل که موقعیت ان بین خط ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خز: قریه‌ایست که بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب بار پنجه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بین خط ۷۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خزان: موضعیست که بفاصله ۶ کیلومتر در شمال ناورک در علاقه حکومت درجه ۳کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف کائن و موقعیت ان بین خط ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خزانه: قریه‌ایست بفاصله ۳۰کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ جلدک در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که موقعیت ان بین خط ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خزانه غوند: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقهٔ وورمه می مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه متعلق حکومت اعلی غزنی که بین خط ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خزگت: قریه‌ایست بفاصله ۳۵کیلومتر در جنوب مشرق قلعهٔ پنجه مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک در حکومت درجه ۳ اشکاشم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خزنیچه: قریه‌ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب مشرق مرکز خلم (تاشقرغان) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بخط ۶۷ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خس پاس: قریه‌ایست که بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب قریهٔ وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خس پس رود: رودیست در غرب خاش در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین خط ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خسپک: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شرق مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خسپک: نهریست که بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در غرب قریهٔ وزیر آباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزارشریف واقع و بین خط ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خستک: دره‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب مرکز جرم در علاقهٔ حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خسرآباد: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب قلعه بست در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک متصل سرکیکه بطرف چخانسور میرود و بین خط ۶۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خسرت: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال قریهٔ چاه آب نزدیک سرک در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خسرکم: کوتلی است که بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب روونچ در علاقه راغ مربوط

حکومت اعلی بدخشان وقوعداشته و موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۶ ثـانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خسرلک ریک: ریگستانیست در شمال غرب ولی چاه در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و خط ۲۹ درجهٔ عرض البلد شمالی واقع گردیده است.

خسرو: موضعیست که بفاصله ۱۸ کیلومتر در شـمال غـرب شـهر قـندهار مـربوط ولایت قندهار کائن و بخط ۶۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده.

خسیار: کوه خسیار که امروز قلعه خسیار یا جهان قلعه خوانده میشود در غور مربوط ولایت هرات است قلعه خسیار در روی یکی از پوزه‌های ان آباد شده و از روی بقایای ان معلوم میشود که روزی فوق العاده مستحکم و حصین بوده چنانکه سیفی هروی از متانت ان به اندازه بحث نموده می‌گوید: چون چنگیز از استواری ان آگاه شد نقاشان و رسامان خود را فرستاد تا تصویر ان را بخودش بیاورند، چون چنگیز تصویر را دید گفت مثل این جای و این مکان سـدید کس ندیده است و کس نخواهد دید. این کوه که قلعهٔ بالای ان را قـلعه خسـیار مـی‌نامند اسـاساً از حصص غربی (زرنی) در حوالی کوه پنج شاخ شروع شده دیوار شمالی درهٔ طولانی و زیبائی را تشکیل میدهد و تا علاقه بروند بطرف غرب ادامه دارد. قلعه خسیار در دامنه‌های غربی کـوه خسیار روی یکی از پوزه‌های کوه که چهارصد متر از زمین هموار مجاور ارتفاع دارد آباد گردیده است.

خشت: قریه‌ایست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب تبکسر در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه و خاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خشت: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق خاش در علاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت آن بین خـط ۶۲ درجـه - ۵۹ دقـیقه - ۲۸ ثـانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خشت تپه: تپه‌ئیست بفاصله ۴۶ کیلومتر در شمال شرق خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بخط ۶۸ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خشک آب: قریه‌ایست که بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر در علاقه خنجان در جنوب شرق دوشی مربوط ولایت قطغن واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خشک اوبه: قریه‌ئیست که بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب غرب اسمار متصل دریای کنر در حوزه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی واقع و بین خط ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خشک اوبی: دریائی است که بفاصله ۷۲ کیلومتر در شمال غرب سپین بولدک مربوط ولایت قندهار واقع و بدریای کدنی می‌ریزد و محل وقوع آن بین خط ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خشک بهار: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در غرب قریهٔ دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران نزدیک دریای سرجنگل مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بخط ۶۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خشک خاک: قریه‌ایست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سرایخواجه در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل کائن و بخط ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خشک خاک: قریه‌ایست که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ زرنی در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه وقوعداشته و بخط ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱ دقیقه - ۴۰ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خشک خال: موضعی‌است بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقهٔ حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین خط ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خشک دره: دره‌ایست در شمال قلعهٔ سرکاری که بطرف علاقهٔ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف ممتد بوده و بخط ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۶۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خشک رود: نهریست بفاصله ۱۲۱،۵ کیلومتر در شمال قلعهٔ جوین مربوط حکومت اعلی

فراه که موقعیت آن بین خط ۶۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خشک رود: موضعی‌است که بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در شمال جوین متصل دریای خشک رود مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خشک رود: دشتی‌است در شمال جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه و خط ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خشک رود: دریائی‌است بفاصلهٔ تخمین ۱۱۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ جلدک که بدریای ارغستان در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار سرزیر گردیده و بین خط ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خشکک: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۶ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ خواجه غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری در حوزهٔ ولایت قطغن که بین خط ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خشکک: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب ریخته در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خشکک: قریه‌ایست که بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان کائن بوده و بین خط ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خشک کوه: کوهی‌است که در غرب دارو بارتفاع تخمین ۲۸۴۲ متر در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل واقع و بین خط ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خشکه کوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان بارتفاع ۲۴۸۲ متر واقع و بخط ۶۸ درجه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خشکی: موضعی‌است بفاصلهٔ ۵۷ کیلومتر در جنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین خط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه -۰۰ - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خصم آباد: موضعی‌است که بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده.

خضر: نهریست که بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب قریه ده کندی در علاقه حکومت درجه ۳ دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل واقع و بدریای کوه خراب میریزد محل وقوع ان بین خط ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خضری: قلعه‌ئیست که بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در مشرق پای کوتل کوهستانی نزدیک سر کیکه بطرف میدان پای کوتل میرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع شده و بین خط ۶۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خطای: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار در حوزه حکومت اعلی میمنه.

خطب: قریه‌ایست متعلق به علاقه داری منگه جک مربوط حکومت درجه اول آقچه در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف فاصله ان از مرکز علاقه داری تقریباً ۹ کیلومتر میباشد.

خط سنگش: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۶۲ کیلومتر در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خککشی: دشتی‌است که در شمال قریه شیر بخش در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خگ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۱ کیلومتر در شمال قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهارکه بین خط ۶۵ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خگش: دریائیست بفاصلهٔ ۷۴،۵ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات که

بدریای همش میریزد و محل وقوع آن بین خط ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خلاچ: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۷کیلومتر در شمال شرق معین قلعه در علاقه پشت رود زمینداور در حوزه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خلم: حکومت درجه ۲ متعلق حکومتکلان سمنگان بربوط ولایت مزار شریف است (تاشقرغان دیده شود).

خلم: خرابه‌ئیست که بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال تاشقرغان (خلم حالیه) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف وقوعداشته و بین خط ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خلوزخانه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۹،۵ کیلومتر در غرب قریه چهارشنبه متصل سر کیکه بطرف میمنه میرود در علاقهٔ حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع شده و بین ۵۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خلوکور: قریه‌ایست که بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز کنر متصل سرک مربوط حکومتکلان کنرها که در حوزه ولایت مشرقی واقع شده و بخط ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خلیل: شهر خلیل موضعی‌است که در بین خط ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است در منطقه کشک هرات بقایای شهر کهنه موسوم بشهر خلیل دیده میشود که پایانتر از چار دره و چهل دختران بطرف شرق سرک واقع است این محل در قرب موضعی واقع گردیده که رود «یکه درخت» به رود کشک میریزد.

خلیل آخند: قریه‌ایست که بفاصله ۵۶ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ جلدک در علاقهٔ حکومت درجه ۴ ترنک و جلدت مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار واقع و بر خط طول‌البلد شرقی و خط ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه کائن میباشد.

خلیل ناور: دندآبیست که بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بخط ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۷

ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خلیلی: قریه‌ایست در حوزه علاقه داری شولگره متعلق حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف فاصله این قریه از مرکز علاقه داری تخمین یک کیلومتر و از مرکز حکومتی ۱۷،۵ کیلومتر و از مرکز حکومتکلان ۴۰،۵ کیلومتر و از مرکز ولایت مزار شریف ۴۶،۵ کیلومتر میباشد.

خم: کوتلیست که بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ سرکاری بامیان بارتفاع تخمین ۳۵۸۸ متر واقع و بین خط ۶۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خم: دشتیست که بفاصله ۴۸ کیلومتر در غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان واقع گردیده و موقعیت آن بین خط ۶۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خم: قریه‌ایست که بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب مشرق مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۰ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خم اروسی: قریه‌ایست که بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خجوه در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۰ درجه - ۶۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خم بوکوتل: کوتلی‌است که بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در غرب گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات بارتفاع تخمین ۱۰۶۸ متر واقع و بخط ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خم پیتاوه: قریه‌ایست که بفاصله ۷۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات وقوعداشته و بین خط ۶۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خم تسکن: دریائیست که بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ کف در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بدریای آمو میریزد و موقعیت آن بین خط ۷۰ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۱۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خمچان: یکی از وادی‌های معروف بدخشان است اطراف آنرا یک سلسله کوه‌های مرتفع و دریای سرشار کوکچه و باغ شاه احاطه کرده است. نام اصلی ان خمتان بود و در قدیم الایام آبادیها و قصبات زیادی داشت و مردم دران دیار زندگی میکردند از حصه پل خشتی فیض آباد نهر بزرگی کشیده شده بود و خمچان باخمتان را سرسبز و شاداب میکرد و خمتان از دریای کوکچه بالا افتاده است اگر چه در ساحل کوکچه واقع است. خمتان در دامن کوه مشهور جلغر واقع است. کوه جلغر در وقت میران بدخشان مرکز امرا بود و میران بدخشانی در قلهٔ جلغر حکومت میکردند، اکثراً که مجرمین را جزای سنگین میدادند مجرم را در کجاوه نشانده از کوه اول میدادند و بالاخره مجرم بدریای کوکچه سقوط میکرد و جان را بجان آفرین می‌سپرد. دامان کوه جلغر سابق ازین کاملاً مشجر بود و درختان ارغوان در دامان کوه جلوه نمائی میکرد و میران بدخشان چهل روز در دامان این کوه جشن نوروزی میکردند و این جشن نوروزی تا حال در دشت مهر واقع خمچان معمول است. از خمچان مسکوکات و تیکر و خشت‌های پخته بدست آمده است. در وقت مرحوم شیرخان نائب‌الحکومهٔ اسپ‌ق قطغن و بدخشان دشت خمچان زیر نظر بود که بصورت شهر دراید زیرا فیض آباد که مرکز حالیهٔ بدخشان است در تنگنا واقع است و نفوس ان خیلی زیاد است و دشت خمچان برای شهر خیلی مساعد بود چون شیرخان وفات کرد دشت مذکور تا حال متروک مانده است. ازین دشت سرک عمومی گذشته است و خیلی موقعیت خوبی دارد اگر شهرآباد نمیشود جوئی که بکشند هزاران جریب زمین زیرآب درمی‌اید.

خم روباه: قریه‌ایست در حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان. شمال ان به اشترگرام و خم زرگز جنوباً ده بالی و نو آباد شرقاً ریگ روان و غرباً به سرک شاهی مربوط است و یکی از قراء مشهور حکومت محلی کوهستان است. به قوم تاجک اند و به تاجکی حرف میزنند دکان‌های بقالی هم موجود است. توت و سیب هم پیدا میشود، یک مسجد جامع هم دارد تدریس علوم دینی هم درین مسجد میشود گاو و گوسفند و مرکب هم وجود دارد و بیش از دو صد خانه است. شالی کاری، گندم، جو و جوار هم دران میشود و مردم ان عموماً غریب کار بوده و از مزد دست خود استفاده میکند و این قریه هم مربوط حکومت کوهستان میباشد و یکی از قصبات معروف کوهستان گفته میشود.

خمری: قریه‌ایست که بفاصله ۲ کیلومتر بطرف شمال غرب پلخمری متصل دریای سرخ آب مربوط ولایت قطغن واقع گردیده و بین خط ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خم زرگر: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق ولایت کابل. شمال ان بفابریکهٔ نساجی گلبهار و جوی نوآباد جنوب آن به اشترگرام و شرقاً به سنجن و در نامه و غرباً به سرک شاهی مربوط است. و یک قریهٔ معروف حکومت محلی کوهستان است. بیش از چار صد خانه دارد مردم ان بفارسی تکلم میکنند. زیاده از ده دستگاه جولائی کرباس بافی دارد. یک جوی پرآب و سرشار که اطراف خود را سیراب و شاداب میکند و بنام جوی نوآباد شهرت دارد درین جا جاری است.

حبوب: درخم زرگر شالی کاری زیاد است جو، جواری، گندم و ماش هم کاشته میشود ذریعهٔ پایکوب شالی خود را میکوبند.

اقسام توت: سه قسم توت ان خیلی مشهور است. بیدانه، کبودگ، خودی، یانخودی زردالو و سیب هم یافت میشود این قریه یک قریهٔ پرآب و دانه است و مردم ان به سبب پشه به نسبت شالی کاری دچار تکلیف میباشند. باشندگان این قریه عموماً غریب کارانند. گاو و گوسفند و مرکب هم موجود میباشد.

خم شده والت: موضعی‌است که بفاصله ۶۶،۵ کیلومتر در شمال قلعهٔ چارراه در علاقهٔ حکومت درجه ۲ بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه واقع شده است.

خمیاب: علاقه داری درجه ۳ مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان و در حوزه ولایت مزار شریف واقع بوده و بین خط ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد. و از سطح بحر تخمین ۴۴۷ متر مرتفعست. منطقهٔ خمیاب در ۲۳ کیلومتری شمال غرب قرقین و تقریباً در ۹۳ کیلومتری اندخوی موقعیت داشته از سمت جنوب به علاقه داری مردیان، از طرف جنوب شرق بحکومت قرقین و از حصهٔ شمال و غرب بخط سر حدی ملحق میگردد.

قراء مربوطه: قراء عمده و مشهور علاقه داری مذکور حسب آتی است. سرای، خان تپه، شورتپه، خان تپه دوم، یکه یز اول، یکه یز دوم، خان تپه سوم، یوزاریق، خان تپه چارم، اتباش، بازار، واناجی، کوین لی تپه چغلی، عبدالله خان، چکش اریق چغلی، گل اریق، بازار ثانی، دالی، اسلام، یوزاریق ثانی، قرقین، دینار، خان تپه و خواجه سالار. تعلیم اطفال در مساجد بصورت خصوصی میباشد.

اهالی و تعداد خانواری: ساکنین اینمنطقه اکثر ترکمن و برخی هم اوزبک و عرب میباشند و تعداد خانوار ان تخمین ۸۰۰ خانه است، پیشهٔ عمومی انها دهقانی، اشترکاری و بعضاً تجارت

و دکانداری است. پیداوار صنعتی آنجا عبارت از قالین، گلیم، الاچه مله ئی و پیله کشی و تهیهٔ ابریشم میباشد که توسط اثاثیه انها صورت گرفته تا اندازه این مصنوعات به آقچه و شبرغان ثادر و در عوض ان صحن سفید، چیت، ململ، تول، صحن کوره، کشمیره، سندوف و سائر رخت باب چای، قند، گوگرد، تیل خاک و یکمقدار مواد خوراکه وارد میشود اهالی خمیاب در ایام سرما در خانه‌ها و محلات نزدیک شهر بوده و در تابستان برای پرورش رمه‌ها در خرگاها و دشت‌های انجا میبرایند.

زمین و مقدارجریبی: زمین خمیاب هموار و قابل زراعت بوده مقدار جریبی ان در حدود ۲۰۰۰ جریب تخمین میشود قسمت‌های شرقی ان الی قرقین که یک ساحه تخمین (۵) کیلومتری را در بر میگیرد تماماً متشکل از جنگل و تپه‌های ریگی بوده و حصهٔ جنوبی آن که بعلاقهٔ منگه جک مربوط اقچه تماس دارد یک سلسله ریگستان غیر مزروع را تشکیل داده است.

آب و هوا: اینمنطقه چون مانند قرقین در نزدیک ساحل دریای آمو واقع شده و همیشه بادهای موسمی از روی دریا میوزد هوای ان در زمستان و تابستان معتدل بوده گرمی و سردی شدیدی ندارد از برج قوس الی ۱۵ جدی باریدن باران و از اوائل جدی تا اخیر دلو و بعضاً تا ۱۵ حوت برف باری بعمل می‌آید یا اینکه مقدار ضخامت برف بر روی سطح اراضی تا ۲۵ سانتی تخمین میشود اما بادوام نیست و زود ذوب میگردد.

اشجار و محصول زراعتی: در خمیاب باغهای مشجر وجود ندارد اما اهالی یک اندازه اشجار از قبیل توت، زردالو، شفتالو، انار، انگور، سنجد و انجیر، بید، سفیددار و پشه خانه و بعضاً گل گلاب و پتونی را در حویلی‌ها و احاطه‌ها و نزدیک زمین‌های زراعتی غرس و بتربیهٔ آنها کوشش مینمایند و در مزارع ان غله و سبزیجات که بعمل می‌آید عبارتست از گندم، جو، جوند سفید، لوبیا، ماش، جواری، زردک، کدو، بادنجان، پیاز و رشقه، حاصلات مهم اینجا جوند یکنوع جواری سفید میباشد که برای فروش به آقچه شبرغان و اندخوی برده میشود.

حیوانات و طیور: حیوانات اهلی ان منحصر به گاو، گوسفند، بز، اشتر، اسپ و مرکب بوده و طیور اهلی و وحشی ان عبارتست از مرغ خانگی، کبوتر، مرغ دشتی، مرغ آبی، بودنه، باز، باشه، غال، کرگس.

انهار و آبیاری زمین‌ها: منطقه خمیاب نهر مخصوص و علیحده از دریای چشمهٔ شفا ندارد فقط در موقع آبخیزی دریای آمو سه جوی (نهر) جدا شده زمین‌های اینحصه را آبیاری میکند

در دیگر مواقع آب مذکور توسط ارهت و ناوه‌های چوبی کشیده شده و بمصرف زراعت رسانیده میشود لهذا اکثراً در مزارع آن قلت آب محسوس میباشد و کاریزی هم بنام لژیق وجود دارد که یکمقدار آب ازان خارج میشود.

راه‌ها: گرچه راه عمومی در منطقه خمیاب موجود نیست اما از اینجا یک راه مستقیماً بسرک عمومی آقچه و شبرغان اتصال یافته و راه دیگر بطرف قرقین، آقچه، کلفت و شور تپه میرود که برای عبور و مرور موانع زیاد ایجاد نمیکند.

آثار تاریخی: در ۲ کیلومتری علاقه داری خمیاب بالای دیوقلعه عمارهٔ قدیمهٔ بنظر میرسد که ساحهٔ آن طولاً و عرضاً ۸۰ × ۸۰ متر تخمین شده چون این تعمیر قدیمه تماماً از سنگ و چونه ساخته شده بعضاً آثار بروج و فصیل انها تا اکنون بجا مانده است و بر قدامت تاریخی ان دلالت میکند میگویند این عمارت قدیمه بصورت یک قشلهٔ عسگری بنا گردیده و شاید از بناهای اسکندر مقدونی و یا تیمور باشد در حصهٔ شرق دیو قلعه یک کوه بچه ریگی بارتفاع تخمین ۲۰۰ متر وقوع دارد که به چاچ بابا مشهور است، بالای آن یک قطعه سنگ باندازه ۱،۵ متر موجود میباشد، در فول کلور میگویند این سنگ ایستاده، خود چاچ بابای دهقان و کوه بچهٔ ریگی خرمن غلهٔ اوست که به دعای بد حضرت علی رض بصورت سنگ و ریگ تبدیل شده است.

کوه و تپه: در اینمنطقه کوه بزرگ وجود ندارد فقط دو کوه بچه موجود است که بنام کوه بچهٔ دیو قلعه و کوه بچهٔ چاچ بابا مشهور است و یک تپه هم باسم دینار تپه موجود میباشد در کوه و تپه مذکور اشجار و نبات پیدا نمیشود.

مواضع چاه دار: علاوه ر قریه‌ها بعضاً مواضعی بنام‌های چالی، بل جوی، محمد کچان کوک اباغلان، قاق هنلش، قاق تالی و قره تپهٔ کلان وجود دارد که دارای چاهای آب میباشد اما آب اکثر ان شور بوده قابل استفاده نیست.

مزارات: در خمیاب دو زیارت موجود است یکی ان بنام خواجه سالار میباشد و دومی شهرت زیادی ندارد.

خمی ده: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شرق قلعهٔ شهر در علاقهٔ فوغان‌در حوزه علاقه داری در زاب وگرزیوان متعلق حکومت‌اعلی میمنه که بخط ۶۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خنج: قریه‌ایست که بفاصله ۳۷کیلومتر در شمال مشرق قریهٔ رخه ممتد بطرف جنوب و در

علاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان بوده و بین بخط ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۶۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خنجان: کوتلی‌است که بفاصله ۴۱/۵ کیلومتر در شمال غرب جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان بارتفاع تخمین ۳۷۸۴ متر در هندوکش واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خنجان: علاقه داری متعلق حکومت درجه ۲ دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن است علاقه داری تخمناً بین ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی و ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه و ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه طول‌البلد شرقی در دامنهٔ شمالی هندو کش و طرف شرق دوشی و جنوب غرب اندراب واقع است زمین ان کوهستانی و رشته‌های کوه خنجان و باجگاه و دره‌های بسیار دران بوجود آورده است. کوهای شرقی ان تا ۴۹۲۳ متر ارتفاع دارد. آبی که از دو کوه مذکور پیدا میشود دره و وادیهای انرا آبیاری میکند به سبب ارتفاع بسیار زراعت ان کم بوده صرف جو و به مقدار کم گندم حاصل میدهد، راهی که از کوتل سالنگ ۳۶۹۲ متر و کوتل خنجان ۳۴۱۵ متر عبور نموده و بطرف اندراب و دوشی میرود ازین علاقه میگذرد. قسمت مهم علاقه خنجان عبارت از وادی است که درکنار دریای باجگاه واقع است و دریای مذکور که از کوتل باجگاه ۳۷۸۵ متر پیدا شده طرف شمال جاری و بدریای اندراب میریزد قراء متعدد و سرسبز درکنار و اطراف آن موجود است وانهار متعدد کوچک از دره‌های دو طرف ان نیز به ان وصل میشود قریه خوشاب ان از دوشی تقریباً ۴۲ کیلو متر فاصله دارد. مرکز ان خنجان در جنوب دریای اندراب تخمیناً در ۱۹ کیلو متری شرق دوشی در دهنه خنجان دره واقع شده.

خنجر: قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر بطرف شمال غرب علاقهٔ شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی متعلق ولایت مشرقی کائن و بخط ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خنجک: موضعیست که بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک کائن و بین خط ۶۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خنجک مزار: دشتیست در شمال غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط

۶۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خنجک مزار: قریه‌ایست که بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال مشرق قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت ان بین بخط ۶۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خنجی کوتل: کوتلیست که بفاصله ۵۴ کیلومتر در غرب ده تیتان در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات واقع و بر خط طول‌البلد شرقی و خط ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه موقعیت دارد.

خنج: قریه‌ایست واقع در علاقه داری چار قریه پنجشیر از مرکز علاقه داری (امرز) تخمیناً ۱۰ کیلومتر فاصله دارد بجانب مغرب دریای بزرگ پنجشیر واقع گردیده است. سر کیکه از پنجشیر به قطغن میرود از بین ان می‌گذرد این قریه بسه قریهٔ کوچک تقسیم گردیده است. که عبارت از خنج، برجمن و متامی باشد و بطور کلی در هر سه قریه تخمین (۶۰۰) خانه وار آباد است دو دریا ازینجا سرازیر میشود که در آخر بدریای کلان پنجشیر ملحق گردیده از معاونین آن به حساب میروند یک جوی از سطح خنج بصورت مارپیچ پایان شده منظره زیبائی را نمایش میدهد و از بس آب آن سفید است بجوی سفید مسمی گردیده، دو زیارت در اینجا وجود دارد که یکی بنام خواجه کلان و دیگری بنام خواجه فرهاد یاد میشوند پیداوار سر درختی آن توت است، گندم، جو، باقلی، مشنگ و جواری از حاصلات زمینی آن میباشد، مواشی، گاو، بزو گدی دراینجا تربیه میشود، صنعت مردم زراعت و تجارت میباشد و بطور عموم تجارت این مردم بجانب قطغن است اهالی ان تاجک بوده بزبان فارسی متکلم میباشند.

خندان: کوتلی است بفاصله ۵۴ کیلومتر در غرب ده تیتان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین خط ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه - طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خندان: قریه‌ایست که بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب غرب تکزاز بر علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خندخیل: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر گردیز متصل سرک مربوط ولایت جنوبی کائن و بخط ۶۹ درجه - ۲۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خندنری: موضعیست که بفاصلهٔ ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق اتمان مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی وقوعداشته و بین بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه کائن میباشد.

خنگ: قلعه‌ئیست که بفاصله ۶۷،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که موقعیت آن بین بخط ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خنگل کوه: کوهی است در جنوب شرق ده سبز مربوط ولایت کابل که تخمین بین بخط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خنگل کوتل: کوتلی است بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شرق علاقه حکومت درجه ۴ ده سبز مربوط ولایت کابل که موقعیت ان بین تخمین خط ۶۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خوابگاه: قریه‌ایست که بفاصله ۵۶ کیلومتر در جنوب غرب چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه واقع شده و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه کائن میباشد.

خوات: قریه سرسبزی است در علاقه حکومت درجه ۲ وردک متعلق حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل بوده دریای لوگر از جنوب این قریه می‌گذرد مزارع تاکستانی نیز درین قریه بکثرت دیده میشود.

خواتین قلعه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷ کیلومتر در شرق قریه خواجه امام سید در علاقه حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان قندز متعلق ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجک: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر متصل سرک قریهٔ سروبی مربوط ولایت کابل کائن و بخط ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه: قریه‌ایست که بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریهٔ رخه نزدیک دریای پنجشیر در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بین خط ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۳۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه واقع و بین خط ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب قریه چاه آب در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه: کوتلی‌است که بفاصلهٔ ۱۵ کیلومتر در غرب قریه روان در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه آقچه: قریه‌ایست که بفاصله ۵۲ کیلومتر در شرق اند خوی مربوط حکومت اعلی میمنه کائن و بین بخط ۶۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه ارباب شور: شیله‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال بالا مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع و آب ان در نهر چچکتو شور میریزد. محل وقوع ان بین خط ۳۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه ارنان: قریه‌ایست که بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شرق شین دند مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۲ درجه - ۹ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه استق بلان: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

خواجه اسدالله: قریه‌ایست که بفاصله ۲۰ کیلومتر بطرف قریهٔ زاهد آباد در علاقه

حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل واقع و موقعیت آن بین خط ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه اسمعیل پاخه: قریه‌ایست که بفاصله ۳ کیلومتر در شمال مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه امام سید: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ حضرت امام مربوط ولایت قطغن متصل سرک واقع و بین بخط ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه انگور: نهریست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ جوزخیل در علاقهٔ خروار مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل واقع و بدریای سیاب می‌ریزد و بخط ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه باغ آور: قریه‌ایست بفاصله ۲۹ کیلومتر در غرب قریهٔ چاه آب متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه بجه: نهریست که بفاصله ۵۲ کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات کائن و بین خط ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خواجه بچاقلی: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار در حوزه حکومت اعلی میمنه.

خواجه برات: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال قلعهٔ عبدالرحمن در علاقه حکومت درجه ۲ دهر اوْد مربوط ولایت قندهار واقع و بخط ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه بلند: قریه‌ایست که بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سنمنگان ولایت مزار شریف کائن و موقعیت آن بین بخط ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه بولاند: موضعیست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب آق کپروک مربوط حکومت درجه ۳ کشنده در علاقهٔ حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف وقوعداشته و بخط ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۶ درجه - ۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه پاکسار: قریه‌ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع بوده و بین خط ۶۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه پرواز: کوتلی است که بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بین خط ۷۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه پسته: کوتلی است بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال غرب گلران مربوط حکومتکلان باد غیسات متعلق ولایت هرات که بخط ۶۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

خواجه تاج الدین: کوتلی است بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر که در جنوب شرق سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بخط ۶۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه تاغ: کوهیست که در جنوب شرق قریهٔ خواجه امام سید در علاقهٔ حکومت درجه اول حضرت امام مربوط حکومتکلان قندز ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه تاولیان: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ خواجه غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط ولایت قطغن کائن و بین خط ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه تگاب: نهریست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق قریه گلران قشلان در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین خط ۶۳ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه تلباق: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

خواجه ثانی: قریه‌ایست که بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب چخاسور نزدیک سرک

مربوط حکومت اعلی فراه وقوعداشته و بین خط ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه جاه: کوهیست در جنوب چیرس در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین خط ۶۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه جرگه تن: قریه‌ایست که بفاصله ۷کیلومتر در جنوب قریهٔ چاه آب متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه جنگل: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در غرب مرکز حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه جوش: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱ کیلومتر در غرب قریه سرماقول در علاقهٔ گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل واقع و بخط ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه جوی: رودیست که بفاصله ۴۳ کیلومتر در شمال شرق هرات مربوط ولایت هرات واقع بوده و آب ان به هریرود در علاقهٔ هرات میریزد محل وقوع ان بخط ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه جوی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال غرب کرخ مربوط ولایت هرات واقع و بین خط ۶۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه چارشنبه: قریه‌ئیست که بفاصله ۸کیلومتر در شرق قریه جوینو مربوط ولایت هرات متصل سرکیکه بطرف هرات میرود واقع و بین خط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه کائن میباشد.

خواجه چاشت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سرایخواجه در حوزه حکومت درجه اول کواهدامن مربوط ولایت کابل که بین خط ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه چشت: قریه‌ئیست که بفاصله ۵۲ کیلومتر در شرق اوبه مربوط ولایت هرات کائن و بخط ۶۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه حتیان: قریه‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین خط ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه حصار تگاب: شیله‌ایست که بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال قریهٔ جوی نو مربوط ولایت هرات واقع و بین خط ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه خان: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه خضر: قریه‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در شمال فراه متعلق حکومت اعلی فراه که موقعیت ان بین خط ۶۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه خضر: کوهیست بطرف جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه خضر: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن وقوعداشته و بین خط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه خضر خلگار: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب قریهٔ سربولی مربوط حکومت اعلی پروان متصل سرک واقع و بخط ۶۹ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه داد: موضعیست که بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بین خط ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه دو برادر: قریه‌ایست در بادغیسات هرات مربوط حکومتکلان قلعهٔ نو هرات این موضع در یک وادی سرسبز واقع گردیده تقریباً (صد) خانه وار در اینجا آباد میباشند حاصلات زمینی ان گندم است. رشقه و شبدر نیز کشته میشود، مواشی از قبیل گوسفند و گاو بکثرت حفاظه و تربیه میشود، مردم ان به قوم هزاره بود میباشند. زمستان انجا نهایت سرد است و تابستان ان معتدل میباشد، این مردم سگها را برای پاسپانی گوسفندان نیز حفاظه و تربیه میکنند.

خواجه دو برادر: قریه‌ایست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شمال غرب هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل واقع و بر خط ۶۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه دو کوه: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف متصل سرک وقوعداشته و بین خط ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه ران: قریه‌ایست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر بطرف شمال سرایخواجه مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه و بر خط ۶۱ درجه ۵۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه ۱۱ دقیقه ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه رباط: کوهیست در شمال کنج در علاقهٔ نادعلی متصل نهر کمیدان مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه و بر خط ۶۱ درجه ۵۴ دقیقه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه رواش: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۷ کیلومتر بطرف شمال شرق شهر کابل در حوزهٔ حکومت درجه ۴ ده سبز واقع و بر خط ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد. در شمال ان تپه‌های وزیر آباد که در جنوب این تپه و شمال غرب خواجه رواش یک کول آب وجود دارد که شکارگاهای خوبی برای شکار مرغابی و پرندگان آبی برای اهالی شمرده میشود و چمنی هم در اینجا وجود دارد که بچمن خواجه رواش معروف است و میدان هوائی کابل نیز در همین محل واقع گردیده که قبل از ان در جنوب تپهٔ بی بی مهرو بود.

خواجه روشنی: کوهیست که در جنوب غرب ناورک در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف کائن بوده و بر خط ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

خواجه زائد خان: قریه ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

خواجه زائی: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۱۴ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه زائی: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۸۰ کیلومتر در شمال غرب سمنگان که در علاقه روئی مربوط حکومتکلان سمنگان در حوزهٔ ولایت مزار شریف وقوع داشته و بر خط ۶۷ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه زئی: قریه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ محمد رضا متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بر خط ۶۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه زئی: قریه‌ایست که بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال شرق شهر قندهار کائن بوده و موقعیت جغرافیائی آن بر خط ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه زئی: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بر خط ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه زیارت: قریه‌ایست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال شرق چخانسوز مربوط حکومت اعلی فراه که بر خط ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه سالار: علاقه‌ایست که بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال شیخ راضی در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع و بر خط ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه سبزپوش: کوهیست که بطرف جنوب شرق پلخمری مربوط ولایت قطغن

وقوعداشته و بر خط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه ستار: شیله‌ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق پلخمری مربوط ولایت قطغن که آب ان بدرهٔ لار خو می‌ریزد و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه سربر: کوهیست در جنوب شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه سرخ: قریه‌ایست متعلق حکومت در جه اول سنگچارک در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف.

خواجه سرخ: قریه‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه در علاقه حکومت درجه ۲ سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بر خط ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه سرخ: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومت درجه ۲ رستاق مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن که موقعیت جغرافی آن بین خط ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه سرخوان: قریه‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بر خط ۶۴ درجه - ۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه سلطان: قریه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال شرق قریه گل آباد در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک و بر خط ۶۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه سنجد: قریه‌ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شرق جوی نو مربوط ولایت هرات و بر خط ۶۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه سیاران: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۴ کیلومتر در جنوب چهار یکار مربوط حکومت اعلی پروان که بر خط ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد. این منطقه در دامن کوهیکه از سلسله هندوکش بوده و بصورت نیم دائره از شمال به سمت غرب و از غرب بطرف جنوب تا حوزهٔ پغمان امتداد داشته و حوزهٔ کوهدامن را احاطه کرده است. واقع میباشد. ساحه خواجه سیاران از اشجار ارغوان مملو بوده و در موسم شکوفه ارغوان تماشاگه زیبائی را تشکیل میدهد، و اهالی چاریکار درین وقت چند روز به میله می‌پردازند و از تمام اطراف و نواحی چاریکار اهالی درین میلهٔ ارغوان شرکت میکنند.

خواجه سیاه پوش: دشتی است در شمال قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که موقعیت جغرافی آن بین خطوط ۶۲ درجه - ۲ دقیقه - ۲۷ و ثانیه ۶۲ - درجه ۱۶ - دقیقه ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه سیاه پوش: کوتلی است بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال چخانسور حکومت اعلی فراه که بر خط ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه شهاب: قریه‌ایست بفاصله ۵۸ کیلومتر در شمال غرب قریه جوی نو مربوط ولایت هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه صفا: این محل زیبا و تفرجگاه نزهت افزا که در سوط کوه شیر دروازه بارتفاع ۲۶۰ - ۲۷۰ متر از سطح کابل واقع است مدفن یکی از بزرگانی است که بهمین اسم شهرت دارد و راجع باحوال ان چیزی بدست نیامده است تنها مختصر تذکری در تزک بابر دیده شده. جمعی عقیده دارند خواجه صفا و خواجه وفا که حالا بخواجه روشنائی مشهور است تخمیناً دو صدمتر از مدفن یکدیگر دورتر واقعند مدفن خواجه وفا پائین‌تر و بدامنه کوه زیر یک گنبد خورد و سنگ پوش بدون لوحه دیده میشود و این منطقه چشمه آب جاری هم دارد این شخص از جمله صحابه میباشد که حین فتح کابل بشهادت رسیده‌اند. بعضی میگویند خواجه صفا خاک روب و خواجه روشنایی چراغدار و یاطباخ همان فوج اسلامی بوده‌اند عده‌ئی معتقدند که هر دو پسر حضرت شیخ عبدالله انصاری میباشند، بهر صورت این نظریات غیر مستند بوده بیش‌تر جنبه

افسانوی دارد. این مقام دلکش و زیبا در سابق نیز عمارت مختصر عالی داشته و سرک‌های مارپیچ ان که بعد از هشت دوره باصل عمارت میرسد در عهد امیر حبیب الله خان شهید تعمیر شده و تاریخ آن را در سال ۱۳۲۳ هجری قمری قید کرده‌اند. خواجه صفا نظرگاهیست با نزهت که در زمان سلف چنانچه شاید در آبادی و تعمیر ان پرداخته نشده تنها چند حجره که از سنگ و گل ساخته شده بود انهم مخالف اسلوب هندسی بوده و بمرور زمان از بین رفته بود و تعمیریکه در عصر امیر حبیب الله خان شهید بنا یافته حاوی ۴ مرتبه میباشد. از طرف علیا بحصه شمال مرتبه اول یک اطاق کلان بسمت مشرق دارای یک ارسی، دروازه و دو کلکین و طرف شمال یک دروازه در آمد دارد و نه اطاق خورد یک دروازه‌ئی پهلوی همدیگر افتاده که تماماً تکمیل و آباد و در حصه آخر ان مسجدی بنا یافته است. در مرتبه دوم ان بطرف حصه آخر حظیره خواجه صفا است که در بین یک اطاق آمده و دروازه هم دارد. و در مجاورت ان اطاق باغبانها و مجاورین می‌باشد، در مرتبه سوم محل چشمه آب واقع است که در اوائل بهار پانزده سانتی و در باقی اوقات تقریباً پنج سانتی آب ازان میریزد. در مرتبه چهارم آن صفه‌ئی است طبقه دار دارای اشجار و کردهای گل، پیش روی صفحه کتاره چوبی آباد شده است و سه مرتبهٔ علیا یک بدیگری راه دارد اما مرتبه چهارم در چهار راهی است که سرک ادخال نیز به ان وصل میشود. در خواجه صفا اشجار ارغوان بکثرت دیده میشود که به صورت طبیعی روئیده است. علاوتاً بعضی نهال‌های بادام نیز در ین جا روئیده است. در سمت شرقی بمسافه تقریباً یکصد و پنجاه متر بالاتریک کبوتر خانه ساخته شده که در انجا کبوتران صحرائی مأوی کرده بودند ولی فعلا کبوتری در انجا دیده نمیشود. میله خواجه صفا همه ساله از اوائل حمل الی اخیر جوزا که موسم گل ارغوان است، دوام دارد و در هر گوشه و کنار ان در تحت درختان ارغوان دکان‌های چای دائر بوده و تا حدود زیارت خواجه روشنائی که بشمال غرب درهمان دره واقع است و پائین‌تر از ان دکانها بر پا میباشد. انواع نمایش و بازی‌های اطفال بعمل آمده موجب مسرت و تفریح تماشاچیان قرار می‌یابد، در پایان دامنه کوه خواجه صفا کاریزی موجود است که آب ان در تمام سال جریان داشته و در زمان سابق که آب نل پغمان بشهر کابل توزیع نگردیده بود اهالی منطقه عاشقان و عارفان از آب ان استفاده می‌نمودند، فعلا هم اهالی نزدیک ان آب نوشیدن خود را از همین کاریز میگیرند. در حصه پائین پوزه کوه مزار صوفی شیر محمد مرحوم مشهور به پیر اکرم خان که پیر طریقت سردار محمد اکرم خان پسر اعلیحضرت امیر دوست محمد خان بود واقع است که ان گنبد پخته کاری و منقسم بدو حصه بنا یافته است یک حصه ان مسجد و

حصه دیگر قبر صوفی موصوف است اما بروی قبر مذکور لوحه ئی موجود نیست تنها چند بیتی که بر روی سنگ حک و بر فراز محراب مسجد نصب شده قرار ذیل است:

این روضه منور پر نور با صفاست — وین منزل شریف نظرگاه اولیاست
این مسجدیست سجده گه اهل معرفت — ملحق بان مقریکی مرد پارساست
صوفی صاف شیر محمد ولی حق — کز ماسوا بریده و پیوسته با خداست
او صاف او نه حد زبان بشر بود — زیرا که او ز جمله خاصان کبریاست
بانی این بنا ز سر صدق و مهر و فضل — سردار محمد اکرم با جود با سخاست
جستم ز عقل رخصت تاریخ این بنا — گفتا بکن که مرقد صوفی باصفاست

خواجه عباس: شیله‌ایست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه انتر در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بر خط ۲۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه عرب: قریه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بر خط ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوعدارد.

خواجه عرب ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۳۲کیلومتر در شمال شرق بلچراغ در علاقه درازب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه عریا: (خواجه اوریا) رباطی است در ۲۴ کیلومتری شمال شین دند متعلق ولایت هرات بین معبر عمومی هرات، فراه و قندهار. این رباط در کنار چپ جاده عمومی (از استقامت هرات به فراه) و مسافه آن از میدان هوائی هرات تقریباً ۸۷ کیلومتر میباشد.

خواجه عزیز گنبد: زیارتیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق اشکاشم مربوط علاقه داری درجه ۲ زیباک در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان متصل سرک که بر خط ۷۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه عطا: کوهیست در جنوب غرب خاش تخمین بارتفاع ۱۰۲۴ متر در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بر خط ۶۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه و ۶۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه علی: موضعیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار که بر خط ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه علی بالا: خرابه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه خوگی در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بر خط ۶۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه علی پائین: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه خوگی در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که موقعیت جغرافیائی آن بر خط ۶۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۹ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه عمری: علاقه داری درجه ۳ مستقیماً مربوط بمرکز حکومت اعلی غزنی است و تخمین در ۱۲ کیلومتری شهر غزنی واقع است نباتات مهم این منطقه گندم، جو، جواری، شبدر، رشقه و مهمترین حاصلات ان کچالو و شالی است. سبزیجات که درین منطقه پیدا میشود پیاز، گندنه و سیر میباشد. درختهای با ثمر آن زردالو، سیب، آلوبالو، آلو بخارا و انگور میباشد. اشجار غیر مثمر ان بید و چنار است. حیوانات اهلی این منطقه عبارت از گاو، گوسفند، بز، اسپ و مرکب میباشد. این منطقه یک دره خورد بوده در ما بین دو شاخه کوه که کوهای مذکور از شاخهٔ سلسله کوه پغمان جدا شده است احاطه گردیده در شمال این منطقه بند سلطان واقع و این دره را آبیاری و اکثر جاهای مذکور بواسطهٔ بعضی کاریز و چشمه‌های خورد آبیاری میشود بر علاوه این منطقه سرسبز و شاداب بوده بعضی مناظر طبیعی بسیار خوب دارد، دشت لامزروع درین منطقه دیده نمیشود. انواع طیور اهلی عبارت از مرغ‌های خانگی، فیل مرغ، مرغ آبی و طیور وحشی عبارت از گنجشگ، کبوتر، بودنه، ،قمری فاخته و غیره میباشد. مزار معروف عبارت از زیارت سبزپوشان علیه الرحمه است.

اوضاع اقتصادی این منطقه نسبت به کثرت نفوس و قلت زمین ضعیف بوده و کسب و کار این مردم بطور عموم دهقانی است. یک باب مکتب ابتدائی نیز درین علاقه داری دائر میباشد.

خواجه غار: علاقه‌داری است درجه اول بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در غرب مرکز حکومت درجه ۲ رستاق مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن و بر خط ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه -

۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۸ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است. این علاقه داری از کابل ۵۷۴ کیلومتر فاصله داشته و پیوسته به دریای کوکچه است که اکثراً اراضی هموار داشته و برخی تپه‌ها نیز دارد مسافهٔ این علاقه داری از مرکز حکومتکلان تقریباً ۳۶ کیلومتر میباشد. زمین ان حاصل‌خیز بوده و برای کشت هر نوع نباتات مناسب است مانند گندم، جو، جواری، زغر، ارزن، کنجد، پنبه، نخود، مشنگ، ماش و غیره. میوه‌جات ان زردآلو، جوز، توت، سیب، سنجد، تربوز، خربوزه میباشد که دو قلم اخیر آن خیلی فراوان است، حیوانات اهلی ان اشتر، گاو، اسپ، خر، گوسفند قره کلی، ترکی، بز و از حیوانات وحشی گرگ، روباه و خرگوش بکثرت پیدا میشود. کلنگ مرغابی: کبک و باشه نیز زیاد است. در خواجه غار یک باب مکتب دهاتی از سال ۱۳۳۱ برای تعلیم اطفال دائر گردیده. قراء مشهور آن هزار باغ، مامه ئی، دشت ارچی، خوشکلانی و میانه است که مجموعاً در حدود یک هزار خانه وار میباشد از شمال و شمال شرق به دریای آمو و علاقه داری درجه ۳ گلفگان، از شرق برستاق و از جنوب غرب به علاقه داری درجه ۳ بنگی و سیاب و از جنوب به علاقه داری درجه ۲ چال محدود میباشد. از بغلان یکصد و نه کیلومتر فاصله دارد زراعت مهم ان پنبه است.

خواجه غار: قریه‌ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال بنو در علاقهٔ حکومت درجه ۳ نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بر خط ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه غار: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب هرات که موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه غار: چشمه‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان که بر خط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۷ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۵ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه موقعیت دارد.

خواجه غار: دره‌ایست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان و بر خط ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه غار: موضعیست که بطرف شمال غرب چارده غوربند واقع شده و ازان پنج کیلومتر

فاصله دارد. در اینجا گندم رشقه و شفتل بخوبی نشو و نما کرده و حاصل خوب میدهد. از حاصلات سر درختی بادام، انگور و شفتالو در انجا خوب میشود. بادام ان بخارج فرستاده شده اسپاب تجارت اهالی انجا را فراهم میسازد، مردم ان به قوم هزاره میباشند. تقریباً (۸۰) خانه وار در اینجا آباد هستند، پیشهٔ مردم ان زراعت و غریب کاری است در اینجا مزاری است که بنام خواجه غار مشهور است.

خواجه غار: موضعیست در درهٔ جیر علی هزاره مربوط حکومتی درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان این دره ما بین دو کوه واقع شده و در انجا مزاری است موسوم به خواجه غار، که مورد احترام اهالی است، مردم ان جا به قوم هزاره هستند و بزبان فارسی تکلم مینمایند و بمذهب مهذب حنفی متدین میباشند.

خواجه غار دره: درهایست که بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ در علاقهٔ درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه و بطرف شمال ممتد بوده و بر خط ۶۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه غار منزل: قریه‌ایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه غنده دره: درهایست بفاصله ۳۵ کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بطرف شمال ممتد بوده و بر خط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه - ۵ دقیقه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه واقع شده است.

خواجه قاسم (زیارت): قریه‌ایست که بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات واقع و بر خط ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه قل: قریه‌ایست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال غرب میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه که بر خط ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال شرق دو آب در علاقه شاه پسند مربوط حکومت اعلی پروان که بر خط ۶۸ درجه - ۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه قلندر: قریه‌ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ کشک متصل رود کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه کادشاه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۱۰ کیلومتر در شمال غرب دهانه چاشت در علاقع حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه کرم‌دره: دره‌ایست که بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ تکزار بطرف شمال در علاقه حکومت درجه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان که در حوزهٔ ولایت مزار شریف وقوعداشته و بر خط ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه کشمیر: چشمه‌ایست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان که بر خط ۶۷ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه کلان: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطانخیل در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل واقع و بر خط ۶۸ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه کمال: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۳ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ خواجه مسافر در علاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل کائن و بر خط ۲۹ درجه - ۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه کنتی: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیسار در حوزه حکومت اعلی میمنه.

خواجه کنقو: قریه‌ایست که بفاصلهٔ ۴۷ کیلومتر در جنوب قریهٔ چهارشنبه در علاقه حکومت

درجه ۳ قیسار مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه کومراتی: قریه‌ایست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف کائن و بر خط ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

خواجه کی: موضعی‌است بفاصله ۴۵ کیلومتر بطرف جنوب قریهٔ ارگون مربوط ولایت جنوبی که بر خط ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه کیجال: شیله‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که آب ان به تگاب غور میریزد، موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار گرفته است.

خواجه گال تگاب: نهریست که بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شمال قریه گذرپام در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات به نهر اوشان می‌ریزد. محل وقوع آن تخمین بر خط ۶۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی میباشد.

خواجه گان: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان و بر خط ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه گان ناور: دندآبیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب قریهٔ تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که در ریگستان واقع و بر خط ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه گچی: قریه‌ایست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال غرب میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه گک تگاب: نهریست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قریه فرسی در علاقهٔ سه درخت متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خواجه گل سوار: موضعیست که بفاصله ۷۵،۵ کیلومتر در شمال خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع و بر خط ۶۷ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه گل صاف: کوهیست در جنوب تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که موقعیت جغرافی آن بر خط ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه و ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار گرفته است.

خواجه گنج: قریه‌ایست که بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ سرکاری در علاقه درهٔ صوف مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف واقع و بر خط ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه گنج: کوهیست که در جنوب شرق قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف کائن و بر خط ۶۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه گنج: چشمه‌ایست که بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در غرب قلعه سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان واقع و بر خط ۶۷ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه گو گردک: کوهیست در شمال شرق بالا مرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بر خط ۶۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه گوگردک: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب شبرغان متعلق ولایت مزار شریف و بر خط طول البلد مشرقی ۶۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه واقع شده است.

خواجه گوهر: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در غرب شهر میمنه که بر خط طول البلد مشرقی ۶۴ درجه- ۱۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط عرض البلد ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه شمالی واقع میباشد.

خواجه لعل: قریه‌ایست که بفاصله ۶ کیلومتر در غرب مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن کائن و بر خط ۶۹ درجه - ۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خواجه لغمان: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۴ اشکمش مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن متصل سرک واقع و بر خط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه لکن: قریه‌ایست که تقریباً دارای صدخانه بوده و در دو نیم کیلومتری پغمان مربوط ولایت کابل واقع میباشد یک باب مکتب ابتدائی نیز باسم خواجه لکن واقع بیک توت پغمان دائر است.

حیوانات اهلی ان گاو، گوسفند، بز، خر، قاطر، اسپ، اشتر و غیره و حیوانات وحشی مانند گرگ، روبا، خرگوش، آهو، پلنگ بوده و خرس کمتر دیده میشود. نباتات ان گندم، جو، جواری، کچالو، باقلی، مشنگ، نسک، شلغم، پیاز، اقسام بادنجان، اشجار مثمر از قبیل انگور، سیب، ناک، آلوبالو، زردآلو، گیلاس، چارمغز، سنجد، بهی، توت، شفتالو، بادام و غیره میباشد. اشجار غیر مثمر مانند بید، دولانه، اقسام چنار، پشه خانه میباشد. کوبچه‌های ان عبارت است از سرخ بینی واقع در قلعهٔ میربیکتوت کوبچه سنگ شاه و عروس. کو بچه بالای ده اوریا خیل. طیور اهلی: مثل مرغ خانگی، کبوتر، مرغابی و طیور وحشی ان کبک، مرغ زری، زاغ، گنجشک، باشه، بلبل، غچی، بودنه، قره قش، و غیره است. مساجد جامع ان مسجد سه گنبد، مسجد خواجه لکن علیه السلام، مسجد اوریاخیل است. پیشه اکثر مردم زراعت، گلکاری، نجاری، آهنگری، خیاطی بوده و طرز معیشت طور وسط است. صنائع دستی از قبیل جراب و بنیان بافی و غیره به پیمانهٔ کم رائج است.

زیارتی هم باسم خواجه لکن علیه السلام درین قریه وجود دارد نام این قریه نیز از اسم همین زیارت متبرک مأخوذ است.

خواجه لمتو: قریه‌ایست که بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق مرکز تالقان مربوط ولایت

قطغن نزدیک سرک واقع و بر خط ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه لنگرشور: شیله‌ایست که بفاصله ۴۷ کیلومتر در شرق قلعه بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع و آب ان به نهر «چچکتو شور» میریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه و خط عرض البلد شمالی ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه واقع است.

خواجه محمد: قریه‌ایست که بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال سپین بولدک مربوط ولایت قندهار متصل سرک واقع و بر خط ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه محمد استاد: قریه‌ایست که بفاصله ۷۲ کیلومتر در شرق شهر هرات واقع و بر خط ۶۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه محمد خان: جهیل نمکیست در شمال شرق قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بر خط ۶۵ درجه - ۲۴ ثانیه و ۶۵ درجه - ۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه و خط ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خواجه محمد شوراب «زیارت»: خرابه‌ئیست که بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات واقع و بر خط ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه محمد قلعه: قلعه‌ئیست که بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب دوست محمد کلی نزدیک سرک در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی و بر خط ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه محمد کلکی: چشمه‌ایست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قلعه خان جک مانه در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بر خط ۶۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه مدومان: کوهیست در شمال شرق قلعه خنگ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی

بدخشان که بر خط ۷۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه مسافر: قریه‌ایست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب پغمان متعلق حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین خط ۶۹ درجه - ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی در کنار راست جاده جدیدی که از کابل به پغمان امتداد یافته واقع گردیده، اساساً نام این قریه از اسم شخصی ماخوذ است که زیارتش در آنجا واقع است، میگویند اگر پارچه از خشت زیارت خواجه مسافر را گرفته همرای ان به روی زمین خط بکشیم خزندگان زهردار خاصتاً کژدم نمیتواند از بالای ان خط عبور کند ازین جهت خاک ان متبرک است و عوام برای این مقصد از ان استفاده میکنند زیارت شاه نعمت الله ولی هم در خواجه مسافر علیه الرحمه است. دریای پغمان بعد از آنکه از کوهای پغمان سرچشمه گرفته بسوی کابل سرازیر میشود خواجه مسافر را عبور و سپس در حصه چاردهی بدریای چمچه مست واصل گردیده به دریای کابل الحاق میگردد. رودیشه‌ئی هم بالاخره در حصه خواجه مسافر به دریای پغمان یکجا شده همچنان بدریای کابل میریزد. خواجه مسافر یک باب مکتب ابتدائی هم دارد.

خواجه معروف: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه انتر مربوط هرات و دارای آب قوی بوده و بر خط ۶۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواجه مکاره: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب قلعه دولت خان در علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که بر خط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه موقعیت دارد.

خواجه ملا: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی که از منار عبدالوکیل خان در امتداد جاده دارالامان در حدود یکنیم کیلومتر فاصله دارد و در کنار راست سرک واقع شده اسم قریه خواجه ملا اساساً از نام شخصی بزرگوار ماخوذ است که مقبره‌اش در کنار سرک مذکور واقع است. مردم خواجه ملا زراعت پیشه‌اند و مخصولات زراعتی آن همان است که در غالب نقاط چهاردهی حاصل میدهد، فابریکه حجاری و نجاری و زمین‌های زراعتی مربوط مکتب زراعت در خواجه ملا واقع شده است.

خواجه ملا: قریه‌ایست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه ملک: قریه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال شهر قندهار که بر خط ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه نخجیر: قریه‌ایست بفاصله ۳۷کیلومتر در شرق کرخ مربوط ولایت هرات که بر خط ۶۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه نوح: قریه‌ایست که بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق شین دند مربوط ولایت هرات نزدیک سرک واقع و بر خط ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خواجه نهنگ: کوهیست واقع در جنوب شرق ریخته در علاقه حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات که بر خط ۶۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد.

خواجه‌های شلکنو: قریه‌ایست متعلق حکومت درجه ۳ قیصار در حوزه حکومت اعلی میمنه.

خواجه هجران: قریه‌ایست که بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومت درجه ۳ نهرین متصل سرک مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن کائن و بر خط ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خواجه یخدان: کوهیست واقع در جنوب شرق حکومت درجه اول بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بر خط ۶۳ درجه ۳۳ دقیقه ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه ۲۶ دقیقه ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خواری: تپه‌ایست که در غرب ولی چاه در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بر خط ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و خط ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خوارید: قریه‌ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال سرخ قلعه در علاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکمومت کلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بر خط ۶۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خوازئی: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شاکوت در علاقه

حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی واقع گردیده و بر خط ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خوازی خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی کائن و بر خط ۷۰ درجه - ۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع گردیده است.

خوال: قریه‌ایست که بفاصله ۴۹ کیلومتر در شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع گردیده و بر خط ۶۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خوال چارمغز: قریه‌ایست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بر خط ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خوال خوب: قریه‌ایست که بفاصله ۷۷ کیلومتر در شمال غرب سرخ شهر در علاقهٔ حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان واقع گردیده و بخط ۶۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خوال فراد: قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع گردیده و طول‌البلد شرقی بخط ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه موقعیت دارد.

خواهان: علاقه داری درجه اول مربوط حکومت درجه ۲ درواز متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین خط ۷۰ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. این علاقه دارای ۳۹ قریه میباشد و طرف جنوب و شرق ان دشت سرسبزی واقع است که برای علف چر نهایت مفید و سودمند است تعداد خانه واری قراء مذکور عبارت از ۶۲۰ خانه وار بوده آب دشت ایش که از آب برف و چشمه میباشد مرکز علاقه داری و قراء مربوط را سیرآب ساخته و برای کشت و کار از همین منبع استفاده میشود. نباتات این منطقه عبارت از گندم، جو، مشنگ، لوبیا، باقلی بوده و دیگر نباتات نیز درین جا زیاد

کاشته میشود. حیوانات اهلی ان اسپ، خر، گاو، گوسفند و بز بوده و در کوهای ان حیوانات وحشی نیز یافت میشود. مزارات ده ملاغیس، خواجه محراب، خواجه الماس، دو برادران، خواجه شیر، خواجه شاه، خواجه اعظم، درینجا مشهور است اما راجع بچگونگی مزارات مذکور اطلاع صحیح در دست نیست.

خوای خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب شرق قریهٔ وازه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی بخط ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خوبی: قریه‌ایست که بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه- ۳۸ دقیقه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۱ ثانیه کائن میباشد.

خوتهری: قریه‌ایست که بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب شهر میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه واقع و بر خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خوجل خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطان خیل در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل به امتداد سرک واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه کائن میباشد.

خوجه: موضعیست در قریهٔ رخه پنجشیر و محدود است باین حدود طرف شرق و جنوب ان را زمینهای مزروعی و دریای پنجشیر احاطه نموده، جانب مغرب ان سرک عام و قریه کوچک آبدوه واقع گردیده، گوشه شمالی آن به قریهٔ قابضان اتصال دارد. تعداد خانه وار آن تخمیناً به ۵۰ خانه بالغ میشود، این قطعهٔ کوچک خرم و سرسبز بوده دارای باغها و زمینهای مزروعی میباشد حاصلات مهم سردرختی ان توت است، اشجار انگور و ارغنجال نیز در ینجا غرس میشود پیشهٔ اهالی ان دهقانی و کلالی است حاصلات زمینی ان گندم، جو، جواری، شرشم و شبدر میباشد گاو، گوسفند و گدی بصورت اندک در ینجا پرورش می‌یابد مردم آن تاجک‌اند.

خود: موضعیست که بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع گردیده و بر خط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه موقعیت دارد.

خودل: دشتی است که در شمال قلعهٔ نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت

هرات کائن و بر خط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه - ۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه واقع است.

خود و چمن: قریه‌ایست که بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار بر خط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه واقع است.

خوده رحیم: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ سیف الله در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه کائن است.

خور: دریائیست که بفاصله ۱۵۷ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ محمد خان در علاقه حکومت درجه اول قلعه موسی مربوط حکومت اعلی گرشک واقع گردیده و بدریای هیرمند می‌ریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه موقعیت دارد.

خورد کابل: قریه و علاقه‌ایست که بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق بت خاک و ۲۰ کیلومتری بگرامی مربوط حکومت درجه ۴ بگرامی متعلق ولایت کابل متصل سرک واقع شده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۸ ثانیه موقعیت دارد.

خورد کابل قبلاً بین معبر عمومی کابل و ولایت مشرقی بود اما از چند سال به این طرف سرک قدیم موترو که از خورد کابل میگذشت متروک گردیده است. بند غازی که در حدود ۱۲ ملیون متر مکعب آب می‌گیرد و تقریباً دوهزار جریب زمین را آبیاری میکند نیز در دهنهٔ تنگی خوردکابل تخمین بفاصله ۹کیلومتری بتخاک و ۲۷ کیلومتری کابل واقع گردیده و حوزه بدخاک از همین بند آبیاری میشود. خورد کابل از نگاه حادثات تاریخی کشور قابل تذکر است زیرا بعد از وارد شدن شاه شجاع به حمایه انگلیس ها (که در حقیقت شاه شجاع صرف بهانه و آله دست انگلیس ها بود) گویا از طرف قوای متجاوز انگلیس در عصر امیر دوست محمدخان در سال ۱۹۳۸ عیسوی کابل اشغال و حتی غزنی و بعضی مناطق دیگر کشور هم اشغال گردید، اولین اقدام دلاورانه و شجیعانه برای نجات کشور و سرکوبی دشمن ان سرکوبی که در تاریخ استعماری دشمن بزرگترین نقطه سیاه و تاریک بشمار میرود. بصورت اختشاش در نزد قبائل غلجایی که کوچی‌های دلیر، جنگجو و درکوه پیمائی ممتاز بودند ظاهر گردید و خورد کابل را

تصرف و ارتباط دشمن را با کابل و جلال آباد یعنی راه ادخال مسدود ساخت با وجودیکه جنرال الفنستون یک دسته از عصاکر خویش را مأمور میسازد که مواصلت کابل و جلال آباد را دوباره وصل نماید اما مساعی انها به ناکامی منجر میشود در خورد کابل این قیام بزرگ ملی در تحت سرکردگی عبدالله خان اچکزائی و امان الله خان که از مجاهدین بزرگ ملی محسوب میگردند در میگیرد. بالاخره همین اختشاش بود که از جمله هفده هزار سرباز انگلیس صرف یکنفر (داکتر برایدن) توانست جان به سلامت برد اما دشمن در خورد کابل حین بازگشت نیز تلافات سنگین دید در اینجا «آیر» از بی نظمی عساکر انگلیس و جنگ شدیدی در کتاب خود صبحت می‌نماید. در این دره کشتار فوق العاده زیادی واقع شد زیرا افغان‌ها دو تپه بلند سنگر را اشعال نموده بودند و تنها آنهاییکه پیشقدم بودند توانستند جان بسلامت برند. اکبرخان کوشش زیاد نمود تا آتش جنگ غلجائی‌ها را فرو نشاند لاکن فرونشاندن آتش غضب افغانها ان هم در مقابل آتش ناموس وطن شان کار آسانی نبود بالاخره انگلیس ها بعد از تلافات سه هزار نفر هنگام شب دره خورد کابل را عبور نمودند در چهاونی واقع دهن خورد کابل رسیدند در این منزل نیز برف شدیدی باریدن گرفت و برای انگلیس ها از تمام دارائی شان محض و فقط سه خیمه باقی مانده بود که دوی آن را برای زنها و اطفال و سومی را برای زخمی‌ها تخصیص دادند آنشب را انگلیس ها یکی از خوف ناکترین شبهای که انگلیس ها بسر بردند شمار مینمایند بنابر همچه وقائع خورد کابل در تاریخ کشور اهمیت زیادی دارد. در قریه خورد کابل یک بار مکتب دهاتی نیز بتاریخ ۲۱ حمل سنه ۱۳۳۰ از طرف وزارت معارف تاسیس گردید تا اولاد این منطقه تحت تعلیم و تربیه گرفته شوند.

خورغال: شیله‌ایست که بفاصله ۵،۱۵/۵ کیلومتر در غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل واقع و آب ان بشیله آق زرمت می‌ریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه کائن است.

خوره برت: کوتلیست که بفاصله ۸۴ کیلومتر در جنوب مشرق بسر حد حکومت درجه ۴ واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان و بخط طول‌البلد شرقی ۷۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه واقع شده است.

خوره پیشه‌ئی: منطقه‌ایست متعلق حکومت درجه ۴ اندراب در حوزهٔ حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن این منطقه بطرف شرق مرکز حکومتی واقع و شامل سه دره و سه کوتل میباشد.

۱ ـ خورک که تخمین در $۳\frac{۱}{۲}$ کیلومتری در شرق این دره مواقع بوده و از مرکز حکومتی تخمین بفاصله ۵۴ کیلومتر واقع است.

۲ ـ حوزه پارندی که تخمین در ۵ کیلومتری جنوب این دره واقع بوده و از مرکز حکومتی تخمین ۴۳کیلومتر بعید است.

۳ ـ شهابه، نیز قدری دورتر نسبت به حوزه پارندی بجنوب دره مذکور واقع است.

بی مورد نیست بگوئیم حکومت اندراب شامل چهار قسمت عمده میباشد که یک قسمت ان حوزه پیشه ئی میباشد. از نقطه نظر عمومی این منطقه در قسمت شمالی وسط کوه هندوکش واقع و سرسبزی و شادابی آن شهره کافی دارد.

این منطقه از نقطه نظر آب و هوا و موقعیت جغرافیائی برای پرورش حیوانات خیلی مساعد است بناء اهالی به تربیه مواشی بیشتر علاقه داشته و حیوانات اهلی عبارت است از گوسفند ترکی، گاو، اسپ، شتر، بز، مرکب و حیوانات وحشی عبارة است از گرگ، خرس، خفک، آهو، روبا، پلنگ و خرگوش که اهالی حیوانات مذکور را شکار کرده و برای فروش در بازارهای داخلی عرضه می‌دارند. حاصلات عمده زراعتی عبارة از گندم، برنج، جو، زغر، جواری، تمباکو، فالیز کاری و غیره بوده وزیره هم پیدا میشود. اشجار مثمر عبارة است از توت، سیب، ناک، انگور چارمغز، زردالو، اقسام آلو بوده و در کوههای مجاور ان پسته، سیاه چوب، دولانه، ارچه نیز پیدا میشود و اهالی از ان استفاده مینمایند از اشجار غیر مثمر بید، سفیددار، عرعر نیز غرس و پرورش میشود.

طیور: بیشتر طیور اهلی این منطقه مرغ خانگی و کبوتر بوده طیور غیر اهلی از قبیل مرغ آبی، کبک، کبوتر صحرائی، کبک زری نیز پیدا میشود.

خوری: موضع چاه داریست که بفاصله ۳۳کیلومتر در شرق کند در علاقه حکومت درجه ۴ شورا بک مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۲۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴ ثانیه قرار دارد.

خوست: حکومتکلانی است مربوط ولایت جنوبی که بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است، در ین موضع بازار جدیدی باصول امروزی و پخته کاری بدو طرف سرک احداث و بعضی عمارات دولتی و رعیتی و یک مسجد بزرگ جامع هم به سلسله و عقب دکاکین آباد گردیده، برای رهایش مسافرین هوتل‌های رعیتی و اطاقهای کرائی موجود بوده، انواع خوارکه و

غیره اموال تجارتی که از هند از طریق وزیرستان باین منطقه وارد میشود و بیشتر در محیط طرف استعمال است دستیاب میگردد، در جملهٔ عمارات مهمه این عمارات عمارت حکومتی، مکتب، مسجد جامع، شفا خانه ملکی و عسکری و قشلهٔ عسکری میباشد. چون به نسبت شالی کاری آب رودخانه آنجا فاسد گردیده هر ساله یک تعداد کثیر اهالی ازین رهگذر مریض می شد بنابران درین اواخر بواسطه لوله‌های فلزی از موضع متون آب چشمه خوش ذائقه را بقشله عسکری و بازار خوست آورده بعلاج اساسی ان پرداخته و مردم را از شر این بلیهٔ بزرگ نجات داده‌اند و چون خوست در سر راه عبور و مرور مردمان کوچی و تجارت پیشه واقع بوده آمد و شد مردمان از هر قوم و قبیله بیشتر درین سرزمین صورت می‌گیرد عرف و عادات و اخلاق خوبی را از مردمانیکه به انها تماس دارند کسب نموده در اصلاح و وضع خوراکه و پوشاکه خود پرداخته، بعلم و عرفان هم علاقه‌مندی نشان میدهند از این جهة در بین اقوام اشخاص فهمیده و هوشیار و مصلح بیشتر دیده میشود، اطفال شان هم ذکی و زود فهم بوده استعداد تعلیم در انها بدرجهٔ که لازم است دیده میشود حکومت هم نسبت به ذوق انها مکاتب متعددی را بدسترسشان افتتاح و اعتبارات کافی را برای تعلیم و معارف این منطقه منظور فرموده است خوست قبل از ۱۳۱۸ ش حکومت درجه اول بود اما درین تاریخ بحکومتکلان ارتقاء یافت حکومتکلان خوست شهر سرحدی و قبل از گردیز مرکز ولایت جنوبی بود، از کابل بمسافهٔ ۲۳۸ کیلومتر بجنوب واقع است. و از گردیز مرکز ولایت جنوبیِ ۱۱۶ کیلومتر فاصله دارد. دستگاه تیلگرام بیسیم و تیلفون و میدان طیاره دارد وسعت ان کم ولی خاک آن زرخیز است. هوایش در زمستان معتدل اما در تابستان بسیار گرم است، ادارات حکومتی در زمستان از مرکز گردیز که بسیار سرد است غالباً بخوست انتقال میکند. در تابستان خوست بسیار باران دارد و این باران‌ها تا اندازه ئی از شدت گرمی می‌کاهد، کوههای مجاور ان از جنگلهای که مخصوص کوهستان‌های ولایت جنوبی است مملو میباشد. میوه‌اش توت، زردآلو، لیمو، نارنج، مته، کیله و غیره است. زراعت گندم و جو هم در تابستان تا اندازه‌ئی صورت می‌گیرد اهالی این منطقه بسیار شجیع اند و در جنگ‌های افغان و انگلیس خاصتاً در جنگ سوم سهم بارزی داشته‌اند، پیداوار خوست عبارت از گندم بمقدار کافی، جو و جواری در تمام حصص ان، انار خوب، توت و دیگر میوه‌های سردرختی در علاقه اسمعیل خیل، مندوزائی، المره، جدران، نریز و اورژل، نارنج در علی شیرتوت، خوب در جاجی میدان و علاقه سبری وجود دارد، حکومات و علاقه داری‌های ذیل بحکومتکلان خوست مربوط میباشد:

۱ ـ حکومت درجه ۳ تنی که علاقه‌داری درجه ۲ میر نادرشاه کوت و علاقه‌داری درجه ۳ گر بز با آن مربوط است.

۲ـ حکومت درجه ۳ موسی خیل که علاقه داری درجه ۳ قلندر مربوط انست.

۳ـ حکومت درجه ۴ جاجی میدان که علاقه داری درجه ۳ باک بآن مربوط است.

۴ـ علاقه داری درجه اول سبری.

۵ـ علاقه داری درجه ۲ تریزائی.

۶ـ علاقه داری درجه ۲ مندوزائی.

در حکومتکلان خوست ۶ باب مکتب ابتدائی در نقاط ذیل تاسیس گردیده:

۱ـ مکتب ابتدائی لکن واقع خوست.

۲ـ« « مرکز خوست.

۳ـ« « اسمعیل خیل واقع اسمعیل خیل خوست.

۴ـ« « تریزائی واقع ابوخانه در علاقه داری تریزائی.

۵ـ« « تنی واقع دیرگی حکومت تنی و یک باب مکتب دهاتی نیز در قریه اتمان مربوط حکومت تنی دائر گردیده.

۶ـ مکتب ابتدائی میر نادر شاه کوت واقع علاقه داری میر نادرشاه کوت.

از مربوطات حکومتکلان خوست چهار نفر وکیل انتخاب و بشورای ملی ارسال میشود که یکنفر از مرکز خوست، یکنفر از حکومتی تنی، یکنفر از حکومتی موسی خیل و یکنفر از حکومتی جاجی میدان میباشد.

خوست: رباط سر کاری ایست در ۸۳ کیلومتری شین دند و تخمین ۷۰ کیلومتری شهر فراه در حوزهٔ حکومت اعلی فراه که به کنار معبر عمومی هرات و فراه واقع است، متصل این رباط رودیست کوچک که حتی در ماه جوز اهم آب دارد ولی انقدر بزرگ نیست که قابل بستن پل باشد بعد از طی دو کیلومتر (از سمت شین دند بطرف فراه) بدشت وسیع حوزه فراه داخل میگردد.

خوست و فرنگ: حکومتیست درجه ۴ مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن چنانکه از نام این حکومت پیداست از دو حصه خوست و فرنگ تشکیل شده. مربوطات خوست عبارت است از علاقه‌های فرغام، بول، خوش دره، چرخ فلک، دوآبی، اولنگ، زرده، بازار، تگاب دهنه فارزو و دامنه خوست باید دانست که خوست بصورت یک دره است که خاک ان فوق العاده زرخیز و زراعت ان عبارت است از گندم، جو، جواری، پنبه، ارزن، زغرو نخود، و

میوه‌های ان عبارت است از ناک، سیب، انگور، بهی، توت، رزدآلو، بادام، گیلاس، آلوبالو، ارغنجال، کوک سلطان، خربوزه، تربوز، و علاقه فرنگ هم بصورت یک دره افتاده لکن نسبت بدره خوست خوردتر میباشد، دریاهای خوست فرنگ ازان دره عبور میکند و باعث شادابی آنها میشود. مربوطات فرنگ عبارت است از چار قریه سودک، مراد شهر و یارنداو. زراعت و میوه‌های فرنگ همان است که در علاقه خوست بدست می‌آید. حیوانات خوست و فرنگ عبارت است از اسپ، گاو، خر، بز، گوسفند و گدی که نوعی از گوسفند میباشد دریاهای خان آباد و دریای بنگی مرهون دریای خوست و فرنگ میباشد. دریای خوست پس از انکه از دوآبی عبور میکند و (اولنگ ازده) و دهنه خوست را سیراب می‌نماید در جنوب علاقه خانقاه بادریای فرنگ الحاق می‌یابد و بعد ازان از دره طولانی خیلاب گذشته به علاقه یهوا، شیره و ماندره رسیده بعداً بادریای خان آباد یکجا میشود. حکومت درجه ۴ خوست و فرنگ دارای ده قریه مشور است که حاوی ۱۶۱۰ خانه با دیگر قراء خورد بزرگ که جمله حاوی دوهزار و پنجصدو ده خانه است میباشد. خوست و فرنگ از جانب شمال شرق و شمال محدود است به ورسج، تالقان، فرخار، و از جایت شرق و غرب محدود است به سلسه کوهای که مشرف به دره‌های مذکور میباشد و از سمت جنوب محدود است به حوزه اندراب. مسافه خوست و فرنگ از بغلان در حدود ۱۴۵ کیلومتر و از خان آباد تقریباً ۱۱۶ کیلومتر و از تالقان هم تقریباً ۱۱۶ کیلومتر میباشد. یکنفر وکیل از طرف اهالی خوست و فرنگ انتخاب و بشورای ملی ارسال میگردد، همچنین دو باب مکتب ابتدائی که یکی مکتب ابتدائی خوست واقع دوآبی و یک باب دیگر ان مسمی به مکتب ابتدائی فرنگ واقع چارقریه فرنگ دائر میباشد.

خوش آب: موضعی‌است که بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن میباشد.

خوش آب: قریه‌ایست که بفاصله ۶۶ کیلومتر بطرف غرب قریه سر بولی مربوط حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومت اعلی پروان متصل سرک واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن میباشد.

خوش آباد: قریه‌ایست که بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب علاقه داری درجه اول جوین مربوط حکومت اعلی فراه بخط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه واقع است.

خوش آب اوبه: نهریست که بفاصله ۴۴کیلومتر در شمال شرتان در علاقه حکومت درجه ۳ برکنر (اسمار) متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بخط طول‌البلد شرقی ۷۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه کائن میباشد.

خوش آسیا: شیله‌ایست که بفاصله ۲ کیلومتر در غرب کشک در علاقه حکومت درجه ۲ کشک مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات واقع و آب ان برود کشک میریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه قرار دارد.

خوش بائی: قریه‌ایست متعلق علاقه داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون‌کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

خوش پاس: قریه‌ایست که بفاصله ۶۶کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه بخط ۶۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

خوش پامی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب قریه مرغه در علاقه شهرک حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات بخط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه واقع است.

خوش پن: قریه‌ایست که بفاصله ۳۵ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان بخط طول‌البلد شرقی ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه واقع میباشد.

خوشتال: قریه‌ایست که بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۶ ثانیه کائن میباشد.

خوش تپه: شیله‌ایست که بفاصله ۳۹کیلومتر در جنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف واقع گردیده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه کائن است.

خوش تک دره: دره‌ایست که بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال شرق بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه واقع گردیده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه کائن میباشد.

خوشتگال کوتل: کوتلیست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب شرق بهراب چاه در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۲۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه واقع شده است.

خوشتوت: قریه‌ایست بفاصله تخمین ۲۶ کیلومتری جنوب شرق خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

خوش توت دره: دره‌ایست که بفاصله ۳۸کیلومتر در جنوب شرق حکومت درجه ۲ خلم مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع و بخط طول‌البلد ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه شرقی عرض‌البلد ۳۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه شمالی کائن میباشد.

خوشحال آباد: قریه‌ایست که بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه ۲ دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع و بخط ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خوشحال خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۶ کیلومتر بطرف جنوب قریه پیر محمد خان متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ تگاب مربوط حکومتکلان کاپیسا در حوزهٔ حکومت اعلی پروان واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه موقعیت دارد.

خوش دره: قریه‌ایست که بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان بخط ۷۱ درجه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خوش رباط: موضعی‌است که بفاصله ۳۸کیلومتر در شمال مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات بخط ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خوش رباط: قریه‌ایست که بفاصله ۴۲کیلومتر در شرق شهر مزار شریف متصل سرک واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه موقعیت دارد.

خوش لک ورلک: موضعی‌است که بفاصله ۷۴کیلومتر در جنوب شرق مرکز حکومتکلان تالقان مربوط ولایت قطغن کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه واقع است.

خوش‌منـد: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق علاقه داری درجه اول دیله در علاقه ادین خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی واقع و بخط ۶۸ درجه – ۱۵ دقیقه– ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۱ دقیقه – ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خوشناک: قریه‌ایست که بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب اشکاشم در علاقهٔ زیباک مربوط حکومت درجه ۳ اشکاشم در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۷۱ درجه – ۳۲ دقیقه – ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه – ۳۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه قرار دارد.

خوشی: علاقه داری‌ایست راساً مربوط بحکومتکلان لوگر ولایت کابل که مشتمل بر چندین قریه بوده و به سه حصه: (ده بالا، ده پایان و ده میانه) تقسیم شده و تمام ان‌هابنام خوشی یاد میشود، بعضاً ابتدای ان را اوتک و آخر ان را اندر هوتک مینامند و قریه جات مشهور ان عبارت است از زایرک، دوبندی، چناری، بریم، کندو، درخ، میتی ناصری، کاریز دریاخان، کاریز مرچتال، کاریز گل محمد خیل، کاریز فتح علی خیل، کاریز سلطان خیل و سرغندی میباشد. حدود اربعه علاقه داری خوشی از طرف شمال زرغون شهر و سرخ آب مربوط علاقه داری محمد آغه، غرباً پادخواب شانه مربوط علاقه داری پل علم، جنوباً آبچکان مربوط علاقه داری پل علم، شرقاً بحوزهٔ ولایت جنوبی پیوست میباشد. قریه دو بندی از مرکز علاقه داری خوشی تخمیناً ۴ کیلومتر مسافه دارد. مردم تجارت پیشه و زمین دار میباشند. آب و هاوی ان در زمستان سرد و در تابستان معتدل میباشد. زمین ان برای زراعت گندم و جواری مساعد است. اشجار مثمر ان از قبیل زردآلو، توت، شفتالو، چهار مغز بوده بمقدار کمی انگور هم دارد. کوه مشهور ان اشتر گردن و نور دره میباشد و همیشه برف گیر است. قریه چناری، بریم، کندو و درخ، از مرکز علاقه داری خوشی تخمیناً به اندازه پنج کیلومتر مسافه دارد و مردم ایشان تجارت پیشه و زمین دار میباشند. اشجار مثمر آن توت و زردآلو است. اشجار غیر مثمر آن بید و چنار بوده و کوه مشهور آن عبارت از کوه کنداب است. قریه متی ناصری از مرکز علاقه داری خوشی تخمیاً ۷ کیلومتر مسافه دارد، مردم آن مالدار و غریب کار میباشند. آب و هوای ان در زمستان سرد و در بهار معتدل است و زمین ان برای للمی کاری مساعد است اشجار مثمر ان‌توت، زردآلو، بهی، شفتالو، وکمی انگور میباشد وکوه ان عبارت از کوه سلطان سید احمد کبیر علیه الرحمه میباشد که برف همیشگی دارد و حیوانات وحشی از قبیل روباگرگ، خفک دران زندگانی مینمایند. این کوه دامنه‌های علف زار داشته و مردم میتی و قریه برک و درخ و گدری با غژدی‌ها و مال و مواشی خود در ان‌جا رفته ایام تابستان را سپری مینمایند.

قریه برک از مرکز علاقه داری تخمیناً هفتنیم کیلومتر فاصله دارد و اهالی ان غریب کار و کمی زمین دار میباشند و زمین انجا لجن زار و اکثر لامزروع میباشد قریه کاریز از مرکز علاقه داری تخمیناً دو نیم کیلومتر دور افتیده و مردم ان زمین دار و مالدار میباشند و زمین انهابرای زراعت گندم و جواری مساعد است. چون آب آنها کم است و برای زراعت کفایت نمیکند ازان رویک اندازه زمین ان لامزروع مانده و آب و هوای ان در زمستان سرد و در تابستان معتدل میباشد. اشجار مثمر در تمام حصص ان دیده میشود و آب و هوای ان خوب و صحت بخش است. سرغندی از مرکز علاقه داری تخمیناً به اندازه سه کیلومتر مسافه دارد و از آب قنات برای زمینداری استفاده مینمایند اما بمقدار کافی دیده نمیشود. به عقیده اهالی قریه مذکور به این سبب خوشی نامیده شده که وقتی انسان از علاقه‌های دشوارگذار هریاب و هزار درخت گذشته به این موضع زیبا میرسد خوش و مسرور میشود. مزارات متبرکه که در علاقه خوشی موجود و مورد احترام اهالی میباشد عبارتاند از سلطان سید احمد کبیر علیه الرحمه، خواجه حسن علیه الرحمه، خواجه پاینده علیه الرحمه، خواجه علی علیه الرحمه، خواجه غنی علیه الرحمه، شاه سید محمد علیه الرحمه، شاه مرد علیه الرحمه، نظر جای دوازده امام، میر شاه حسین علیه الرحمه و میر سید علی شیرزای. مزارات فوق بدون عمارتند. در خوشی یک باب مکتب ابتدائی نیز برای اطفال تاسیس گردیده است.

خوک آباد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در شرق علاقه حکومت درجه اول سر پل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه – ۲۰ دقیقه – ۲۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه – ۴ دقیقه – ۴۸ ثانیه واقع شده است.

خوک سریون: قریه‌ایست که بفاصله ۱ کیلومتر در شمال روونچ در حوزه علاقه داری درجه ۲ راغ مربوط حکومت عالی بدخشان واقع و بخط ۷۰ درجه – ۲۲ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه – ۳۲ دقیقه – ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد.

خوگر: قریه‌ایست که بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه واقع و بخط ۶۱ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه – ۴۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن میباشد

خوگنی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی متصل سرک واقع و بخط ۶۸ درجه – ۱۹ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلدشمالی کائن است.

خوگی: قریه‌ایست که بفاصله ۶۱،۵کیلومتر در جنوب غرب قریه گل آباد در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بخط ۶۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خوگی: قریه‌ایست که بفاصله ۴۵کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی کائن و بخط ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خوگیانی: قریه‌ایست که بفاصله ۹۴کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار متصل سر کیکه بطرف قندهار میرود واقع و بخط ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۶۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خوگیانی: حکومتی است درجه اول مربوط ولایت مشرقی که تخمین بخط ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی بارتفاع ۴۷۵۵ متر از سطح واقع و در تمام طول سال هوای ان معتدل بوده و مخصوصاً در تابستان به سبب اعتدال هوا صفیه دار الحکومگی ان ولاشناخته میشود، سفید کوه که از غزنی شروع و بجانب شرق امتدادیافته، در ولایت مشرقی بدو حصه تقسیم میشود، در قسمت غربی ان حکومت خوگیانی و در حصه شرقی ان حکومتکلان شنوار واقع است. قسمت شمالی این کوه را سپینه خوله میگویند در حصص قلل سفید کوه برف دائمی و در بلندترین حصهٔ قله یک حوض سنگی موجود است در دامنه‌های قریب ان برف دائمی وجود داشته و در بعضی حصص شمالی این حکومت ندرتاً برف میبارد اما در سائر حصص ان در زمستان بطور دائم و در بهار بیشتر باران میبارد. زمین خوگیانی پستی‌ها و بلندیهای زیادی داشته اراضی ان زیادتر سنگ زار و ریگ زار میباشد. اما رویهمرفته اراضی لامزروع ان نسبت به مزروعی و کشمندی ان نسبت به باغی افرون‌تر دیده میشود، چون ماهیت اراضی ان خوب نیست نسبت به تمام علاقه جات مشرقی کم حاصل‌تر میباشد. عمده‌ترین حبوبات ان: گندم، جو، جوار و کنجد است، درختهای سرو سهی، پنجه چنار و بید در زمین‌های معموره و درختهای ارچه، جلغوزه نشتر بلوت و سائر اشجار غیر مثمر در کوهای ان دیده میشود. اشجار مثمر ان عبارت است از انار، بادام، زردآلو، شفتالو، ناک، سیب، انگور، آلوبالو، انجیر، و در کنار جوی‌ها و چشمه سارها بلکه اکثر جایهای ان درخت‌های توت نیز دیده میشود، باید گفت که: بهترین توت دارد. چار مغز، املوک، جلغوزه،

بلوت نیز در کوهای ان بوفرت دیده میشود. انار از جمله پیداوار عمده ان بشمار میرود که بیشتر بخارج صادرات دارد. اقسام سبزیجات مانند ترب، شلغم، کچالو، پیاز، کدو، برائی، بادنجان سیاه و سرخ، خرفه، بادرنگ، سیر، گشنیز و عدس نیز زرع میشود. همچنین از طرف اهالی مربوط حکومت خوگیانی یکنفر وکیل انتخاب و بشورای ملی فرستاده شود. در سابق مردم خوگیانی به تربیت اسپ چندان علاقه نداشتند ولی درین اواخر به تربیه اسپ‌های سواری و مرکب بیشتر توجه مینمایند، همچنان تربیه گوسفند، گاوهای شیری، قلبه ئی، بز، قاتر، بیشتر رواج دارد، کذا تربیه مرغ خانگی نیز مروج است. صنعت در خوگیانی تا یک اندازه رائج است و ارباب صنائع از قبیل آهنگر، مسگر، نجار، نداف، حلاج و غیره غالباً در قراء بزرگ سکونت دارند و صنعت منسوجات ابریشمی و تربیه کرم پیله نیز رواج داشته دستگاهای برای بافتن دستمال، لنگی سر، لنگی شانه (ابریشمی و غیر ابریشمی) چادر و غیره موجود است و علاوتاً دستگاهای کرباس بافی وجود دارد، سائر طبقات اهالی زراعت پیشه و مالدار میباشند در خوگیانی اشیای ذیل مانند جلغوزه، چارمغز، انار، پوست خام گاوی، بزی، گوسفندی، انارپوست، چوب پوشش، زغال، ابریشم، و از مصنوعات قناویز، لنگی، دستمال، چیت‌های کرباسی برای تجارت صادر میشود، واردات اهالی غالباً ظروف مسی، پوشاکه باب، روغن خوراکه، برنج و ادویه یونانی و غیره میباشد. از جنس معادن در سفید کوه سنگ سیاه و سنگ سلیت بوده و سنگ مرکی خیل بسیار شهرت دارد، در سیاه کوه سنگ مرمر کشف و استخراج شده و میشود و صادرات نیز دارد. از کوه جگدلک یاقوت نیز کشیده میشود.

دریاها: سفید کوه در انتهای حدود ولایت کابل، خاک سرخ پیدا میکند و از ان‌جا دو رودخانه برمیآید.

۱ـ دریای سرخاب که جانب لوگر کابل جریان دارد.

۲ـ دریای سرخاب حصارک که جانب مشرقی میرود. و پس ازینکه حصارک را سیراب نمود نزدیک قریه نظرآباد به دریای کابل میریزد.

۳ـ رود جوکان که پایان‌تر از سرخاب از سفید کوه منبع گرفته آخرین حصه علاقه داری حصارک را سیراب میکند و نزدیک باغ اسپان برود سرخاب میریزد.

۴ـ رود(توتو) است که از سفید کوه منبع گرفته در حدود گندمک بدریای نویان میریزد.

۵ـ رود نویان که از سفید کوه منبع گرفته جانب شمال جریان دارد.

۶ـ رود(کرسو) که از سفید کوه برامده از وسط منطقه مرکزی حکومت خوگیانی گذشته و در

حدود بالاباغ سرخ رود برود سرخاب میریزد، علاوتاً رودهای دیگری بنام کمبو، اگام، رودنمله، هزار ناو، پچیر، نیز موجود است که از سفید کوه برامده اکثر مناطق را سیراب میکند و بدریای کابل منتهی میگردد. در خوگیانی مزارات زیادی وجود دارد که بنام خواجه گان یاد میشود. از قبیل خواجه ملکیار، خواجه سرپوش، خواجه حیدر، خواجه عسکری، و خواجه لکان. مردم قریه میگویند این‌ها برادرانی که در آغاز اسلام در اینجا آمده شهید شده‌اند، ایشان را اولاد حضرت صدیق (رض) میپندارند و بر علاوهٔ این‌ها دیگر مزارات نیز در اینجا موجود است که شهرت زیادی ندارد، حکومت خوگیانی در حوزهٔ اداری خود دو علاقه داری را شامل میباشد که عبارت است از علاقه داری درجه ۲ پچیر و آگام و علاقه داری درجه ۳ شیرزاد. در حوزه حکومتی خوگیانی (۲) باب مکتب ابتدائی تاسیس یافته است که یکی در کجه و دیگری در توتو واقع است.

خوگیانی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ سر کاری معروف در علاقهٔ حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۷ ثانیه کائن میباشد.

خوگیانی ثانی: قریه‌ایست که بفاصله ۳۵کیلومتر در غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار وقوعداشته و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه کائن میباشد.

خولج رود: رودیست که بفاصله ۶۸ کیلومتر در شمال قریهٔ شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و به رود موسی قلعه میریزد و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۴۲ دقیقه - ۸ ثانیه کائن میباشد.

خولدرچت: موضعی‌است که بفاصله ۶۳ کیلومتر در شرق سرحد حکومت درجه ۴ واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۷۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه کائن میباشد

خوله راش: موضعی‌است که بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب قریه آق گنبد در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه موقعیت دارد.

خولی طاهر: کوهی‌است در جنوب شرق گاو دره در علاقهٔ حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بخط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه واقع شده است.

خولی کزه کی: دندآبیست که بفاصله ۶۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه سیف الله در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه کائن میباشد.

خولی مرغ: کوهی‌است در شمال مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بخط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن میباشد.

خونت: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در غرب قریهٔ روان در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع گردیده و بخط ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خون زار: قریه‌ایست که بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال غرب حکومت درجه ۳ قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه واقع شده است.

خون سنگ: قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق شین دند بقرب دریای ادرسکن مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه ۲۴ - ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خونی: چشمه‌ایست که بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات واقع و بخط ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خونی: کوتلیست که بفاصله ۲۵ کیلومتر در شرق قریه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه کائن میباشد.

خونی جام شیله: شیله‌ایست که بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ دو چینه در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خویش: قریه‌ایست که بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال گردن دیوال در علاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی در ولایت کابل واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن میباشد

خیبرک: سرزمین جنگجویان و سلحشوران شمالی است این سرزمین از صدها تپه و مزارع للمی و آبی متشکل است بهترین و لذیذترین حاصلات ان خربوزه و انگور است اطراف انرا کوه بچه شیخوهٔ قریهٔ شیخو، زمه، آق سرای، قلعهٔ پایان، بوینه قره و جویبار بوینه قره احاطه کرده است. از ما بین خیبرک راهی که کابل، پایمنار، جویبار و قلع حاجی صاحب را به بگرام وصل میکند گذشته و این راه را مردم راه پادشاهی میگویند چندین سال پیشتر که عبور و مرور موتر کمتر بود قافله اشتر و اسپ و قاطر و مرکب از همین راه بطرف کابل رفت و آمد داشت در وسط خیبرک قلعه ایست که آنرا مرزا عبدالقیوم خان مرحوم پسر احمد علی خان وزیر خزائن امیر شیر علی خان برای آسایش مسافرین و تامین راه عمومی تعمیر کرده بود و کاروانسرای خوبی بود اکنون با وجود حوادث روزگار این قلعه تاریخی پابرجاست، اگر سرک عمومی و شاهی ازان جا میگذرد نزدیکترین داهی است که کابل و کاپیسارا بهم وصل میکند، چون درین ساحه جنگهای خونینی میان اهالی سمت شمالی و انگلیس‌ها بوقوع پیوسته لهذا ان سرزمین پر ماجرا را خیبرک میگویند.

خیدی کنداد: کوتلی‌است که بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه کائن است.

خیر: قریه‌ایست که بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قلعه کف در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۸ درجه - ۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه باولی در علاقه حکومت درجه ۴ سرخ رود متعلق ولایت مشرقی کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه واقع است.

خیرآباد: دهی‌است در شمال شرق علاقه داری چهار آسیاب مربوط حکومت چهار دهی که در بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و خط ۳۴ - درجه ۲۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع و دریای لوگر از شرق ان میگذرد.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب حکومت درجه اول آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف واقع و بخط ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خیرآباد: قریه‌ایست بطرف شرق شهر خلم بفاصله تقریباً ۳۵کیلومتر که متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف میباشد.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال مرکز جرم متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۳کیلومتر در شمال شهر قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه کائن میباشد.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه و عرض البلد شمالی ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه واقع شده است.

خیرآباد: قریه‌ایست که بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه بخط ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع شده است.

خیرآباد: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۷کیلومتر در شمال غرب حکومت درجه ۲ انار دره مربوط حکومت اعلی فراه که بخط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه و خط عرض البلدشمالی ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه واقع شده است.

خیرآباد: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه ۲ دولت آباد که از ملحقات حکومتکلان بلخ و متعلق ولایت مزار شریف بوده تخمین در (۱۵) کیلومتری سمت شرق دولت‌آباد واقع میباشد، شرقاً متصل است بقریهٔ سیاه گرد مربوط حکومت نهر شاهی، غرباً میرسد بزمین‌های قره غجله، شمالاً پیوسته است بریگستان، جنوباً ملحق میباشد باراضی مجاور مزار اصفهان مربوط حکومت نهر شاهی، هوای ان در تابستان گرم و در زمستان بعلت وزیدن بادهای دائمی از سمت شمال سردی شدیدی دارد، اندازه سردی در اینجا بطور متوسط دو درجه تحت صفر تخمین میشود، زمین قابل زراعت اینقریه تخمیناً در حدود (۱۹۵۱۵) جریب میباشد گرچه اراضی ان

هموار بوده صالح الزراعه میباشد اما به سبب قلت آب، باغهای انگوری و غیره میوه‌ها وجود نداشته با انهم بعضاً فواکه از قبیل توت، زردآلو، بادام، سنجد، بهی، سبزیجات و اشجار غیر مثمر پیدا میشود، حاصلات مهمه این ناحیه خربوزه تربوزه، گندم، جو و غوزه (پنبه) میباشد که در بعضی جاها جهت فروش عرضه میشود تعداد خانوار اینقریه تخمین (۳۴۰) بوده پیشهٔ آنها زراعت، مالداری و شترکاری است، بعضاً گل کار و نجار هم میباشند، قالین، الچه، کرباس توسط اناث بافته و تهیه میگردد، قالین، پشم و پوست قره قل صادرات اینجا را تشکیل میدهد. در قریه مذکور یکباب مسجد جامع و دو باب مسجد کوچک وجود داشته و اطفال دران تحت تعلیم خصوصی گرفته میشوند. از قریهٔ خیرآباد یک راه خصوصی و پیاده رو بطول تخمین ۱۵ کیلومتر ممتد میباشد که دران تردد موتر و گادی امکان‌پذیر نیست کذا از حصهٔ مشرقی قریهٔ مذکور بطول تقریباً ۳ کیلومتر راه خصوصی دیگری بسرکیکه اساساً از مرکز ولایت مزار شریف الی بندر پته کیسر کشیده شده است متصل و منتهی میگردد.

خیرآبادبرج: موضعی‌است که بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خیرآبادسرای: نهریست که بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب علاقه داری درجه اول دولت آباد بقرب حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۴ درجه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه کائن میباشد.

خیرات خانه: قریه‌ایست که بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق گلران در حوزهٔ حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه کائن میباشد.

خیر باغ: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف واقع و موقعیت ان بخط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳۳ ثانیه میباشد.

خیرخانه: کوتلی‌است که بطرف شمال شهر کابل واقع و سرک بین کابل و چاریکار الی قطغن و مزار از گردنه ان میگذرد. قسمت شرقی این کوتل بنام (کوه هزاره بغل) یاد میشود اما تیغه شمالی ان گردنه ئی را تشکیل میدهد که بنام کوتل خیر خانه معروف است. در این کوتل که تخمین در ۱۶ کیلومتری کابل واقع گردیده در ازمنه قبل از اسلام معبد (سوریا) یا معبد آفتاب

پرستی بوده و اولین معبد برهمنها است که مجسمه‌های بسیار زیبا و جالب توجهی از رب النوع آفتاب و مصاجین آن از سنگ مرمر اعلی بدست آمده است که نام باستانی آن (رب‌النوع آفتاب) بوده و در سرودهای و یدی و اوستائی مفصل ذکر شده است. این کوتل با داشتن سوابق تاریخی تااکنون معبری عمومی بین کابل و سمت شمالی بوده و مال التجارهٔ حوزهٔ کوهستان و حتی قطغن و مزار شریف و میمنه از قبیل غله جات، میوه‌جات و سائر مواد کار آمد از همین راه وارد کابل میشود و به خارج صادر میگردد. در پای این کوتل قریهٔ کوچکی قرار دارد که بنام ده کپک مشهور میباشد و باقی اراضی که بین شهر نو کابل و این کوتل واقع است غلباً چمن زار بوده هنگام زمستان که آب برمی آید بشکل کول درآمده و شکار مرغ آبی دران صورت میگیرد ولی در بهار وقتیکه آب چمن فرو مینشیند صورت یک مرتع وسیعی را اتخاذ می‌نماید که حیوانات و بهائم دران میچرند لکن این چمن زار همینکه به شهر نو وکلوله پشته نزدیک میشود اراضی ان زراعتی شده و حاصلات هنگفتی بار میدهد. پهنای این چمن زار غرباً (از پای کوتل خیرخانه) شرقاً تا پای منار که یک معبر دیگری بین حوزهٔ کابل و وادی کوهدامن میباشد در حدود ۶ کیلومتر تخمین میگردد. دامن شمالی کوتل خیرخانه بساحهٔ تخمین ۵۶ کیلومتر مربع عبارت از دشتی است ممتوج که سطح ان بعضاً فرو رفته و بعضاً برازنده میباشد این دشت بنام چمتله معروف است و غالباً للمی کاری میشود اخیراً در برخی حصص ان که قابل آبیاری بود اشجار بید و چنار و درخت‌های میوده نیز غرس گردیده است. موقعیت جغرافیائی کوتل خیر خانه در بین خط ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی در شمال غرب کابل و کوهدامن واقع گردیده و ارتفاع بلندترین نقطه مجاور ان تخمین ۲۲۷۰ متر از سطح بحر است.

خیرخانه: موضعی‌است که بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۷ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه کائن میباشد.

خیردره: دره‌ایست که بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب غرب خجوه در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۲ ثانیه و خط ۳۸ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن میباشد.

خیرز: قریه‌ایست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قریه نوری در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی است.

خیرکوت: قلعه‌ئیست که بفاصله ۳کیلومتر در جنوب زرغون شهر مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی کائن و بخط طول‌البلد شرقی و خط ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۶ ثانیه واقع است.

خیرکوت خورد: قلعه‌ئیست که بفاصله ۴ کیلومتر در شرق زرغون شهر در علاقه حکمت کلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه کائن میباشد.

خیرکوت کلان: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال زرغون شهر در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی واقع و بخط ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض البلد شمالی موقعیت دارد.

خیرملک: قریه‌ایست که بفاصله ۷۱کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه متصل سرکیکه بطرف دلارام میرود واقع بوده و بخط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه موقعیت دارد.

خیروتهانه: قریه‌ایست که بفاصله ۵ کیلومتر در شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۰ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه واقع است.

خیروخیل: قریه‌ایست که بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قلعة السراج در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی متصل سرکیکه بطرف کابل میرود واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه کائن است.

خیره: قریه‌ایست که بفاصله ۲۹ کیلومتر در شرق بلچراغ در علاقه درزاب وگرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه متصل سرکیکه بطرف بلچراغ میرود واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه کائن میباشد.

خیرین: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال قلعهٔ عبدالرحمن در علاقه دهراود مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۶ ثانیه و خط عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه کائن است.

خیزاب: قریه‌ایست که بفاصله ۹۲ کیلومتر در شمال شرق روونچ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خیز: درهٔایست در غوربند متعلق حکومت اعلی پروان و از حکومتی غوربند (سیاه گرد) ۵ کیلومتر فاصله دارد این قطعه زمین سرتاسر خرم و شاداب است، زمین‌های مزروعی و باغ‌های متعددی دیده میشود، حاصلات زمینی ان گندم، جو، باقلی، شـرشم، شـبدر، و رشـقه است، حاصلات سر درختی ان توت، بادام، انگور، شفتالو، ناک، سیب، زردآلو، آلوبالو، بهی و چارمغز میباشد، بادام ان بخارج فرستاده شده از صادرات مهم وطن ما محسوب میشود، انگور ان در بازار چاریکار، بامیان، شیخ علی و شبر بفروش میرسد، دو نوع توت دیده میشود که یکـی را کبود می‌گویند و دیگری راکوک پیوند، نباتات طبی از قبیل اژدم،کرمک بته، خمظل، زردسرک، کنوچه، کاسنی و اسپند بطور خودرو دیده میشود از نباتاتیکه در محروقات بکار میرود مانند سیاه چوب، گزک پرکندول، بوتی سرخ ساج و کمال در کوهای جـوار ان بکـثرت وجـود دارد حیوانات اهلی مانندگاو، گوسفند، اشتر، مرکب و اسپ در انجا زیاد تـربیه میشود حیـوانـات وحشی از قبیل گرگ، روباه و خرگوش درکوهای نزدیک ان بوفرت موجود است این سرزمین پر نفوس‌ترین مواضع غوربند است و تخمین چار هزار خانه وار دراینجا سکونت دارند پیشهٔ اهالی زراعت تربیه اشجار تجارت گندم، بادام و انگور است.

خشکی: موضعیست که بفاصله ۹کیلومتر در شمال شهر قندهار بخط طول‌البلد شرقی ۶۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲ ثانیه واقع است.

خیفان: قریه‌ایست که بفاصله ۵کیلومتر در جنوب غرب شین دند مربوط ولایت هرات کائن و بخط طول‌البلد شرقی ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شـمالی ۳۳ درجـه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه واقع است.

خیل: قریه‌ایست که بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ گدام در علاقه حکـومت درجـه ۳ترین مربوط ولایت قندهار واقع و بخط ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

خیل او: دره‌ایست که در علاقه حکومت درجه ۴ خوست و فـرنگ مـربوط حکـومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه و خط ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

خیل مخال: موضعی‌است که بفاصله ۷کیلومتر در شمال غرب قریهٔ سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار واقع و بخط طول‌البلد شرقی و خط ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه کائن میباشد.

خیلی نیک: موضعی‌است که بفاصله ۳۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ کوهستانی در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات وقوعداشته و بخط طول‌البلد شرقی و خط ۶۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه کائن میباشد.

خیمک کستان: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شرق حکومتی درجه ۴ چاه آب مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن واقع و بخط ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

خیمه دوزان: قریه‌ایست در شرق شهر هرات. این قریه در ۲ کیلومتری هوتل پارک نزدیک سرک عمومی هرات و اوبه واقع میباشد.

خیمه نادار: موضعی‌است که بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق غوریان مربوط ولایت هرات واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۶۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه کائن میباشد.

خیوچ: قریه‌ایست که بفاصله ۴ کیلومتر در شمال غرب خنجوه در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان واقع و بخط طول‌البلد شرقی ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۹ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۷ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه موقعیت دارد.

داب: موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی متصل سرک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داب سرای: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۳ ثاینه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داب قیله: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال اسمار متصل سرک مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داتو: قریه‌ایست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قریه گرم آب در علاقه اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دادخدا: موضعی‌است بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب شاه کرم در علاقه حکومت

درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دادمحمد: قریه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دادمحمد: قریه‌ایست بفاصله ۸۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دادناور: دندآبیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دادوخیل: قریه‌ایست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال برکی راجان در علاقه حکومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دادوزئی: قریه‌ایست بفاصله ۱۱ کیلومتر درشمال شرق قریه سپین بولدک مربوط ولابت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داده شاه: قریه‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قریه نیک متصل رودبند امیر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶.درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دارآباد: منطقه‌ایست متعلق حکومت اعلی فراه این منطقه شامل دو قریه میباشد. دارآباد علیا و درآبا سفلی که اول الذکر ۱۰ کیلومتر و دومی در ۸ کیلومتری جنوب غرب شهر فراه موقعیت دارد. حیوانات اهلی این منطقه گاو، گوسفند، بز، بوده اسپ، مرکب و اشتر هم به تعداد کم تربیه میشود، حیوانات وحشی از قبیل گرگ، شغال، خرس، کفتار بوده که حیوان اخیرالذکر برای فالیز کاری این منطقه خیلی خساره عاید میکند. این منطقه نسبت باکثر حوزه‌های مربوط

فراه آب وافر دارد بنابراین تجمع نفوس درین منطقه بملاحظه میرسد. این منطقه من حیث نبات و اشجار مستغنی است. اشجار غیر مثمر مانند بید، چنار و کوره گز که یکی از اشجار مثمر آن سیب، زردالو، توت، امرد، تاک و انار اس. انارآن شهرت خوبی دارد. اشجار مناطق شور مزار است میباشد. سبزیجات مثل شلغم،کدو، بادنجان، خربوزه، تربوز، سیر، رشقه و شبدر میروید. این منطقه ذریعهٔ دو نهر آبیاری میشود: یکی نهر قمر و دیگر ان به نهر کوشان شهرت داردکه هر دوی ان از فراه رود جدامی شود. این حوزه مالچرهای خوبی برای تربیهٔ حیوانات دارد و از ریشه یک نوع گیاه این منطقه در صنعت رنگریزی استفادهٔ خوبی مینمایند. طیور اهلی این منطقه مرغ خانگی، فیل مرغ، مرغابی و کبوتر بوده طیور وحشی ان دراج، جل، فاخته یاکریم و غچی میباشد. صنعت این منطقه عبارت از بافت گلیم، کرباس، قالین و بوریا میباشد. درین منطقه یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر گردیده و یک باب مسجد جامع که بنام مسجد حاجی محمد عمر خان موسوم است در دارآباد سفلی موقعیت دارد.

دارالامان: موضع عالی‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوی غرب شهر کابل در حوزه حکومت چهار دهی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۶ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۸ دقیقه – ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. در ده مزنگ از نقطه ئی که در وسط جاده کابل و قندهار میناری بنام جنرال عبدالوکیل خان بنا یافته است یک سرک عریضی بطول ۶ کیلومتر جداگردیده و مستقیماً به قصر و منطقهٔ دارالامان منتهی میشود و یکی از جاده‌های بسیار خوب است گرچه تاکنون اسفالت نگردیده است. این منطقه پیش از حکومت امانیه بنام «افشارتیپه» مشهور بود اعلیحضرت امان الله خان اراضی و منازل اهالی را به سبب موقعیت خوب و آب و هوای گوارای ان خریداری کرده و بنائی را گذاشت که تا آخر دوره حکومتش به تکمیل رسید و کارهای جزئی باقی مانده بود و این قصر را دارالامان نام گذاشت مواضع عمارات قشنگ و زیبای شخصی و دولتی از حصه ده مزنگ تا خود دارالامان براست و چپ سرک دارالامان جلب نظر می‌نماید. قصر دارالامان یکی از قصور عالی شان و بزرگ پای تخت است. در زمان سقوی این قصر را دارالحبیب نامیدند و چندی به دارالفنون شهرت یافت اما اخیراً نام‌گذاری که از طرف هیئت شاروالی کابل در سال ۱۳۳۳ بالای جاده‌ها و ماضع کابل به عمل آمد دوباره به اسم سابقه خود یعنی (دارالامان) مسمی گردید، در سال ۱۳۲۵ بعضی وزارت خانه‌ها به قصر دارالامان نقل مکان نمودند فعلاً وزارت مالیه و فوائد عامه به قصر دارالامان رفته و وزارت اقتصاد ملی نیز در حوزه دارالامان به نزدیکی قصر در عمارت علیحده

قرار دارد همچنین یک باب لیسه مسمی به لیسه نوی کابل و مکتب عالی مالی در دارالامان دائر است سرک کابل و چهار آسیاب نیز غیر از دو راه دیگر از دارالامان می‌گذرد. آمدو رفت توسط سرویس‌های شهری صورت می‌گیرد. عمارت موزیم کابل نیز در جاده متصل باغ قصر وجود دارد. دریای کابل از حدود شرقی ان عبور میکند. اطاق بسیار بزرگ و عالی شانی برای نمایندگان ملت در گوشه از قصر دار الامان تعیین شده است.

دار خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دارمودرآب: کوتلیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داره: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داره: موضع است بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب ولی چاه ریگستان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقع است.

داره گی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه متون در علاقه خوست متصل سرک مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داری خیل: موضعیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب شرق قریه وازه در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داشک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۶ کیلومتر در شمال شرق قلعهٔ شین دند متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داغیردره: دره‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در غرب جلریز در علاقهٔ میدان مربوط

حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که تخمین بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ علی خیل در علاقهٔ حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داکتخ: قریه‌ئیست فاصله ۳۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه ۱۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داگونه: دندابیست بفاصله ۸۰ کیلومتر در شمال غرب قریهٔ خانان در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دالان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سر کاری نزدیک سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دالان: قریه‌ایست متعلق علاقه داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

دالان دره: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر در جنوب غرب شهر فیض آباد متصل دریای کوکچه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دالان کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در شرق بوی نقره شولکره مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دال چو: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شرق اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دالک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال قلعهٔ کنج در علاقهٔ نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دالگـــان: خـرابـه‌ئیست بـفاصله ۶ کـیلومتر بـطرف جـنوب غـرب مـرکز خـنجان مـربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داله نور: قریه‌ایست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ گدام در علاقهٔ‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دالی: قریه‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق خمیاب در علاقه حکومت درجه ۳ خمیاب مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دالی: قریه‌ایست مربوط حکومت درجه ۲ دولت آباد متعلق حکومتکلان بلخ که بمسافه ۱۴ کیلومتری غرب حکومت محلی در حوزه ولایت مزار شریف موقعیت دارد، حدود آن از طرف شرق بقریهٔ قزان مربوط شیخشرک و از طرف غرب بقریهٔ قزان مـربوط نـهر چـهار بـولک و از سمت شمال بریگستان و از حصهٔ جنوب به اراضی قریهٔ لندی ملحق میباشد. اراضی ان هموار و کاملاً دشت بوده خاک صالح الزراعه دارد و یکقسمت ان که بزمین‌های ریگ تماس میکند بائر و لامزروع است.

هوای ان مانند دیگر قرا دولت آباد در تابستان گرم و در زمستان به سـبب وزیـدن بـادهای دائمی بسیار سرد است، موسم بارندگی برف و باران از برج جدی الی اواخر حوت بوده بعضاً الی حمل و ثور هم باران بوقفه می‌بارد، باریدن برف و باران بموقع در زمین‌های زراعتی خدمت شایانی مینماید ضخامت برف بر روی سطح زمین به حدود (۴۵) سانتی تخمین میشود و سردی طور متوسط تقریباً دو درجه تخت صف میباشد باغهای انگوری در این قریه احداث نشده دیگر میوه‌ها از قبیل توت، سنجد، زردآلو، بادام نیز به پیمانه زیادی پیدایش ندارد، چون نسبت بـه قلت آب اشجار مثمر و غیر مثمر در اینجا نشو و نما کرده نمیتواند مردم بـه بـاغداری رغبت ندارند. اندازه زمین‌های زراعتی اینحصه به حـدود (۶۱۹۷) جـریب تـخمین مـیشود، پیداوار زراعتی ان منحصر به گندم، جو بعضاً غوزه (پنبه) و خربوزه است که بمصرف خود قریه رسیده صادراتی ندارد دیگر مواد خوراکه و رخت باب مورد ضرورت از دولت آباد و غیره وارد میشود. مردم اینقریه اسپ، مرکب، گاو، گوسفند، بز را نگهداشته و تربیه میکنند، برخی حـیوانـات و طیور وحشی هم در دشت‌های اینجا پیدا میشود، پیشهٔ مردم اینجا زراعت و مالداری است بعضاً شتر کار و کراه کش میباشند صنعت نجاری و آهنگری نیز کمتر رواج دارد. تمام مردم دالی از

طوائف ترکمان بوده صنف اناثیه آنها قالین باف میباشند، قالین و قالینچهٔ که در قریهٔ دالی مربوط دولت آباد بافته میشود خیلی نفیس بوده از حیث پخته گی ریگ و دوام معروف و در ردیف قالین‌های درجه اول ولایت مزار شریف قرار دارد، قالین‌های دالی صادرات تجارتی داشته، پشم و پوست قره قل انهم مهم بوده در هر جابازار دارد. تعداد خانوار ان تخمین ۳۰۰ خانه است. یک راه از مرکز حکومتی دولت آباد که تقریباً ۱۲ کیلومتر طول دارد بطرف غرب امتداد و از بین قریه حیاتان عبور نموده بسرک عمومی و اساسی کلفت وصل میگردد و سپس بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در قریه دالی و از انجا مستقیماً به علاقه داری مردیان مربوط آقچه منتهی میگردد. در این ناحیه نهر علیحده وجود نداشته به کم آبی دچار میباشد، بعضاً قسمت‌ها از نهر دولت آباد و پایان آب نهرار غنداب[1] آبیاری میشود. در اینقریه سه باب مسجد وجود داشته اطفال آنجا طور خصوصی در این مساجد تعلیم داده میشوند.

داما: قریه‌ایست بفاصله ۲۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه آرامتل نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دامان: علاقه داری ایست درجه ۲ متعلق حکومت درجه اول دند مربوط ولایت قندهار این علاقه داری بطرف جنوب شرقی شهر قندهار قریب معبر عمومی قندهار و سپین بولدک واقع گردیده.

دامبر: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دامنه ترکمن: نهریست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دامنیک کنداو: کوتلیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال شرق اسمار مربوط ولاین مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه -۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

۱ـ نهر از غنداب یکی از هژده نهرمشهور ولایت مزارشریف میباشد. بین این نهر مزار شریف و نهر ارغنداب ولایت قندهار نباید اشتباه کرد.

داناجی: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شرق خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دان گام: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دانگی: قریه‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریهٔ سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دانی: قریه‌ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال شرق قلعه متون متصل سرک در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داوتم: قریه‌ایست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داوتی: قریه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در غرب قلعهٔ بنو در علاقهٔ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داودزائی: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر بطرف شمال شرق سرای خواجه مربوط حکومت درجه اول کوهدامن متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داودکانال: نهریست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه کنج و بدریای سکسر میریزد. در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور در حوزه حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داورای: شیله‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱

درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داونگ: قریه‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال غرب شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داوه: قریه‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در شمال غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

داوه نزبان: قریه‌ایست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب قریه باسول در علاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

داهه: قریه‌ایست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در شرق سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۹ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دای چوپان (ده چوپان): حکومتیست درجه ۳ مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین تخمین ۶۶ و ۶۷ درجه - ۱۲ و ۳۸ دقیقه - ۱۶ و ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ و ۴۹ دقیقه - ۳۶ و ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. آب و هوای دایه چوپان نسبتاً معتدل بوده در زمستان سردی زیاد ندارد ولی در تابستان خیلی گرم است. نباتات این منطقه عبارت از گندم، جو، جواری، شبدر، رشقه میباشد و میوهٔ آن زردآلو، توت، بادام است بید و چنار نیز وجود دارد. درینجا رودخانه ئی وجود ندارد کشت و زراعت ان بهاری است اگر چه رود ازغنداب از کنار ان گذشته بعضی حصه‌های آنرا آبیاری مینماید معهذا آب کافی برای اراضی ازان برنمی خیزد و ازین حیث زراعت ان ترقی ندارد. حیوانات اهلی آن اسپ، خر، گاو، بز و گوسفند بوده و حیوانات وحشی ان عبارت از گرگ، روبا، بعضاً خرس و پلنگ نیز دیده شده. یکنفر وکیل از طرف اهالی حکومتی دایه چوپان بصورت انتخابی بشورای ملی فرستاده میشود.

دایزنگی: در تشکیلات اداری کشور حکومتی کلان مربوط ولایت کابل میباشد دارای قریه‌های متعدد و مشهور بوده و عمده‌ترین انها قرار ذیل است: سرخکبوم، باریکک، پایدالی، کته قلعه، کتوک، کتار، کاریز، غوچ قول، اهنگرانی، پائین شهر، کتوک شهر، ینگه، چای اسپ، سرخ جوی، تاله، سبزک، تلخک، سرشتر مرده، گلیم باف، بالا گلیم باف، سوخته جنگل،

بولاقره، ترغه، گاو مرده، حصارک، قرغه، باریکاب راقول، سرخ جوی، جبگینه، سنگ الماس، تاله، سیاه سنگ، جوقول، دهن دم بولاق، بند سنگ قفک، بالادامن، پائین دامن، دهن بورخسان، خواجه روشن، سینه، بندآبداره، دهن جگنه قوره، خواجه زنگی، جوکار، آغه جم، سیاه زمین، بلند قاش، کشکک، خال محمد، جوکار، و ته پور و غیره که تماماً ذریعهٔ حکومتکلان دایزنگی و حکومات مربوطهٔ آن اداره میشود. این منطقه اغلباً کوهستانی بوده و قسمتی از اراضی زراعتی ان برای کشت و کار هرگونه نباتات مساعد و موزون بوده و دران گندم، جو، جواری، ماش، شالی، عدس و نخود کاشته میشود، درین منطقه درختهای میوه کمتر وجود دارد تنها درخت زردآلو فراوان است درین تازگی‌ها مردم میکوشند تا هرگونه اشجار را دران غرس نمایند کوهای ان علی العموم بلند و مرتفع و برفگیر بوده و اکثر منابع دریاهای افغانستان از همین کوهای هزاره جات میباشد که بنام هلمند، هریرود، خاشرود و غیره یاد میشود. حیوانات اهلی دایزنگی عبارت از گوسفند، بز، گاو، خر، اسپ بوده مخصوصاً گوسفند و گاو زیاد تربیه میشود که تجارت و صادرات داخلی نیز دارد. صنعت گلیم، جوال، برک بافی در تمام نقاط ان معمول بوده و به تجارت آن پرداخته میشود. دو باب مکتب ابتدائی در علاقه دایزنگی و بهسود تأسیس گردیده و متعلمین در ان مشغول درس و تعلیم میباشند، پنجاب، مرکز حکومتکلان دایزنگی میباشد. حکومات محلی و علاقه داریهای ذیل بحکومتکلان دایزنگی مربوط میباشد:

۱ـ حکومت درجه اول بهسود دارای ۲ علاقه داری که مسمی بعلاقه داری حصهٔ اول و علاقه داری حصهٔ دوم بهسود ولی در سال ۱۳۳۴ علاقه داری حصهٔ دوم ان لغو گردید.

۲ـ حکومت درجه ۳ دایکندی.

۳ـ حکومت درجه ۳ لعل و سر جنگل.

۴ـ حکومت درجه ۴ یکاولنگ.

۵ـ حکومت درجه ۴ شهرستان.

۶ نفر وکیل که یکی از طرف اهالی دایزنگی مرکز حکومتکلان و پنج نفر از پنج حکومت مربوطهٔ آن انتخاب و بشورای ملی ارسال میشود. چهار باب مکتب ابتدائی نیز در دایزنگی و مربوطات ان دائر است که یک باب ان در پنجاب مرکز حکومتکلان دایزنگی و یک باب در قلعه دامن واقع بهسود یک باب ان در نیک بحکومتی یکاولنگ و یک باب در حکومتی لعل و سر جنگل واقع است. دایزنگی بین معبر عمومی کابل و هرات براه هزاره جات واقع است. علاوه بر مکاتب ابتدائی یک تعداد مکاتب دهاتی نیز در مربوطات حکومتکلان دایزنگی دائر میباشد.

راه بین کابل و دایزنگی: سرک بین کابل و قندهار تعقیب شده حینیکه از کوتل تخت پائین و به وادی میدان میرسد یک سرک کوچکی بطرف دست راست به نظر میرسد این سرک راه سرچشمه و بهسود هزاره جات است که تا یک حصه بطرف شمال سیر نموده بطرف دست چپ وادی سرسبز و شاداب میدان انظار عابرین را جلب و بعد از طی مسافه (۷) کیلومتر منزل کوتهٔ عشر و مقر حکومتی میدان که بازار مختصری هم دارد میرسد درین جا یک تعداد کافی دکان موجود بوده هر نوع مواد خوراکه و غیره حوائج مسافرین دستیاب میشود ازین نقطه بعد سرک سمت حرکت خود را از شمال بغرب تغییر داده کنار راست وادی را عبور و بموضع جلریز که مقر علاقه داری میباشد مواصلت نموده بازار نسبتاً وسیع‌تری عرض وجود می‌نماید. این شهر کوچک در ملتقای دو آبیکه یکی از درهٔ سنگلاخ جانب شمال و دیگری از درهٔ اونی سرچشمه میگیرد واقع گردیده منظرهٔ خوبی را داراست. از جلزیز به بعد عرض دره کم شده سرک بطرف غرب کنار معبر آبیکه از سرچشمه می‌آید بسیر خود ادامه و باغات با مناظر قشنگی در موضع مرتفع دو طرفهٔ دره که در بین ان عمارت اهالی مردم تکانه آباد گردیده است توجه ناظرین را بخود جلب و از جلریز بفاصله ۱۰ کیلومتری موضع سرچشمه واقع میباشد که اینها دارای بازار مختصری و آخرین موقع وادی میدان بوده عمارات و منازل اهالی بالای تپه‌های بلندی بفاصله‌های از هم متفاوت تعمیر و سمت راست شمالی بازار بفاصلهٔ تقریباً ۴۶ متر سرچشمه بزرگ دیده میشود که این چشمه منبع دریای کابل بوده در بین ان ماهی‌های زیادی موجود میباشد.

راه پیاده رو بین دایزنگی و دولت آباد: (حد فاصل بین ولایت هرات و کابل) از پنجاب سرک بداخل وادی تنگی که عرض ان یکصد الی دو صد متر تخمین گردیده است بمقابل عمارت حکومتی به استقامت غرب امتداد و بسیر خود دوام میدهد که در طول این دره بفاصله‌های بسیار کمی آبادیهای متعددی را یکی بعد دیگری گذشته بعد از طی ۶ کیلومتر یک کوتل مختصر و کم ارتفاعی را عبور و به آنطرف کوتل درهٔ دیگری را بهمین وضعیت تصادف نموده خط سیرآب باریکی را تعقب می‌نماید که در عرض راه بجانب‌های چپ و راست دره‌ها و قول‌های خورد و بزرگی که در بین آنها مسکن اهالی کم و بیش وجود دارد بملاحظه میرسد تا اینکه پس از طی ۱۵ کیلومتر مسافه از دایزنگی بموضع (اغفرات) که اولین موضع منزل بین دایزنگی و هرات میباشد مواصلت و در اینجا یک رباط سر کاری که در بین ان دکان سماواری برای نوشیدن چای و رفع خستگی وجود دارد مسافر می‌تواند چند دقیقه را براحت بگذراند، از

اغفرات یک سرک بطرف دست چپ (یعنی جنوب) جداگردیده بداخل درهٔ سرسبز مشجری موسوم به (خوردک تخته) که سابقاً مرکز حکومتکلان دایزنگی بود داخل، و از انجا به شهرستان ودای کندی میرود. اما سرک اصلی بطرف غرب بسیر خود دوام داده پس از طی دو کیلومتر در حصهٔ فراخنای دره بسمت چپ بفاصلهٔ دورتر از سرک عمومی آبادی مقبول و مناسبی که بیکی از سیدهای معروف و صاحب نفوذ این منطقه مربوط است و به (شاه موسی آقا) موسوم است جلب توجه می‌نماید. اطاق تلفونی، نماینده پست و دکانی چند هم در جوار قلعه وجود داشته مهمان خانه‌های این سید نیز برای قبول مسافرین دائماً مفتوح و از مسافرین پذیرایی خوبی می‌نماید. ازین جا به بعد پس از طی یک سلسله آبادیهای خورد و بزرگ، دره باختمام رسیده سلاسل جبال شامخ وکوتل‌ها عرض اندام می‌نماید که سرک این کوتل‌ها را بخط معوج و مارپیچی عبور و انطرف نزول نموده به آبادیهای مختصری بر خورده دوباره به کوتل کرمان مصادف و دو بر جستگی بزرگی را یکی بعد دیگر پیموده مسافرین به ان طرف کوتل مراتع و علف چرهای وسیع و همواری را در جلو خط سیر خود مشاهده مینمایند، سطح این مراتع که اکثراً جبه زار و دلدل بوده بداخل ان آبادی وجود ندارد، سرک هم در اکثر حصص بداخل زمین‌های خامه و نم داری تمدید یافته است که مسافرین دائماً دچار مشکلات میشوند. علاوتاً در فراز بعضی تپه‌ها علائم و آثار قلعه‌های مستحکم و بداخل بعضی مغازه‌ها آثار مدنیت‌های اعصار گذشته هم دیده میشود، در حصه و سطی این جلگه آبادی چندی بنظر می‌رسد، غژدیهای کوچی‌ها هم در اطراف و جوانب ان میباشد، ازین جا به بعد بعد از آنکه یک دریاچهٔ پرآبی را عبور نموده بطرف لعل پیش میرود و بفاصله چهار کیلومتری کرمان داخل تپه‌های کم ارتفاعی گردیده فراز و نشیب چندی را قطع و پس از طی مسافهٔ ده کیلومتر داخل وادی لعل میگردد. لعل منزل سوم بین دایزنگی و هرات بوده یک وادی سرسبز و طولانی میباشد که دریای هریرود اینجا به دریای لعل موسوم و از بین ان می‌گذرد. این موضع نسبت بمناطق دیگر پرجمعیت بوده قریه‌جات متعددی بهر دو طرف دریا موجود و مقر حکومتی محلی بوده دارای مکتب و برای رفع حوائج مسافرین چند دکانی هم به قرب عمارت حکومتی تعمیر گردیده است که مسافرین می‌توانند از تیلفون هم استفاده و برای چند مدت اگر خواسته باشند راحت نمایند. ازین جا به بعد سرک بسمت راست و حاشیه شمال وادی بدامنهٔ کوهی تمدید یافته بعد از تقرباً ۱۵ کیلومتر مسافه بموضع (قرل گرم آب) می‌رسد. اطراف این موضع هم دارای مراتع و علف چرهای وسیعی بوده مردمان کوچی و مالدار زیادی در هر حصهٔ ان

خیمه‌ها و غژدی‌ها دارند و اطراف این مراتع را آبادی‌های متعددی از ساکنین اصلی و دائمی اینجا تشکیل داده است. ازین موضع به بعد ۱۸ کیلومتر راه دیگری بداخل تپه‌های خورد و بزرگ که نشیب و فراز دارد، موضع دولت یار که اولین علاقهٔ ولایت هرات بشمار میرود مواصلت می‌نماید.

دایک: قریه‌ایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شهر جبل السراج متصل ده ایجه مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دای کندی: حکومت درجه (۳) است مربوط حکومتکلان دایزنگی معتلق ولایت کابل که بین خطوط ۶۵ و ۶۷ درجه - ۲۹ و ۴۳ دقیقه - ۳۰ و ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۳ و ۳۴ درجه - ۲۳ و ۴۹ دقیقه - ۲ و ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. ارتفاع ان از سطح بحر تخمین ۴۰۱۸ متر و زمین ان کوهستانی بوده اراضی قابل زراعت کمتر دارد اطراف ان را کوهای بلند احاطه نموده که همواره برفگیر است نهرهائی که ازین کوه سرچشمه میگیرد بالاخره بدریای هیرمند و هریرود میریزد، و در خود محیط دایکندی از انها استفاده نمیشود، هوای ان در تابستان معتدل و در زمستان خیلی سرد است.

نباتات: زراعت ان عبارت از گندم، جو، جواری مشنگ، و باقلی میباشد درخت‌های توت، آلو، چارمغز، سیب، وکمی انگور پیدا میشود.

حیوانات اهلی ان گاو، گوسفند، بز، اسپ و خر بوده درکوهای ان انواع حیوانات وحشی پیدا میشود. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی مربوطهٔ این حکومتی انتخاب و به مجلس شورای ملی فرستاده میشود و یک باب مکتب دهاتی از طرف وزارت معارف علاوه بر مدارس خصوصی دائر گردیده است.

دایکندی: قریه‌ایست در حوزه حکومت درجه ۳ دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دایمیرداد: علاقه داری است درجه اول مربوط حکومت درجه ۲ وردک که در حوزه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل میباشد. این علاقه داری بجانب شمال غرب سید آباد مرکز حکومتی وردک و از طرف غرب آخرین منطقه حکومتکلان لوگر میباشد، زیرا بجانب غرب حوزهٔ علاقه داری دایمیرداد منطقهٔ حکومتی بهسود در حوزه حکومتکلان دایزنگی واقع

است، اراضی ان اکثراً کوهستانی بوده و زمین هموار زراعتی نیز دارد، هوای ان در ایام زمستان بواسطه زیادتی برف خیلی سرد و بارد است و در تابستان معتدل میباشد ازین حیث دراینجا هر نوع غله و حبوبات کاشته میشود محصولات ان عبارت ازگندم، جو، جواری، شرشم، تنباکو، و شالی میباشد، فالیز خربوزه، تربوز خیار، تره زیاد دیده میشود، در باغهای آن زردآلو، توت، سیب و اشجار غیرمثمر مانند بید و چنار فراوان است. حیوانات اهلی آن عبارت از اسپ، خر، گاو، بز، گوسفند، بوده و در کوهای ان حیوانات وحشی مانند گرگ، روبا، خرگوش، آهو زیاد است کوه مشهور این منطقه عبارت ازکوه خواجه حیات بابا میباشد که از شاخ کوه بابا جدا شده و بزرگترین کوهای این منطقه بشمار میرود و بر علاوه کوهای کوچک دیگری نیز دارد درکوهای مذکور بته‌های سوخت و خار و علف مواشی زیاد میروید نهرهای این منطقه تماماً از کوهای هزاره جات منبع گرفته پس ازینکه این علاقه را آبیاری می‌نماید بالاخره به حوزه وردک میرسد، آبهای چک وردک نیز از همین آبهاست موقع آبخیزی ماهای حمل و ثور میباشد در موقع تابستان آب ان کم میشود. درین منطقه راهای موتر رو وجود ندارد راه‌های پیاده رو ان صعب المرور بوده و در زمستان برفگیر میباشد که آمد و شد را مشکل میسازد در حصه قلعهٔ الیشنگ زیارتی موجود است که بنام زیارت خواجه بابا شهرت دارد و مردم به ان اخلاص واردات زیادی دارند در علاقه داری دایمیرداد یک مکتب ابتدائی موجود است.

دتوغندی: تپه‌ئیست در شمال شرق صمد خان کلی بارتفاع تخمین ۱۸۴۸ متر از سطح بحر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دجداه: کوتلیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در غرب قریهٔ پستی گرم در بالای سلسله هندوکش در علاقهٔ منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۵ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۶ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دجه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه حوض شاه در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۲۴ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دخترنوشیروان: بین دهکدهٔ (روئی) و (موئی) در جدار بلند کوهی شواهد بقایای تصاویر رنگه و صحنهٔ مشاهده میشود که معمولاً در زبان زد عوام محلی بنام دختر نو شیروان شهرت دارد. وروئی در حوزهٔ کهمرد، که مربوط پروان است واقع میباشد.

ددمنگل: موضعی‌ایست دارای قراء متعدد، متعلق حکومت درجه ۳ چمکنی مربوط ولایت جنوبی که دارای زمین هموار و زراعتی بوده و بعضی جاهای ان کوه و لم یزرع میباشد نباتات این منطقه عبارت از گندم، جواری، ماش، شالی میباشد، درختهای زردآلو، سنجد، آلوچه، و بید، نیز در باغهای ان‌ها زیاد است، نهرهائیکه ازین منطقه میگذرد موسوم به «پکرایه» است که عموماً اهالی برای زراعت ازان استفاده مینمایند، بر علاوهٔ آب نهر، کاریزهای متعدد نیز دارد که برای زراعت و آب یاری زمین‌ها بخوبی از ان استفاده میشود، کوهائیکه درین منطقه وجود دارد بین جاجی و منگل مشترک است و از حاصلات ان هر دو بخوبی استفاده مینمایند، در کوهای ان جنگلات انبوه دیده میشود که همواره اهالی ازان استفاده مینمایند. حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، گاو، خر، بز، قاطر، گوسفند بوده و از حیوانات وحشی مانند گرگ، آهو، شغال، زیاد دارد.

درآباد: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مراز شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درازقول: قولیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درافتی: قریه‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درافشان: دریاایست بفاصله تخمین ۵،/۱۲۵ کیلومتر در شمال قلعه گدام در علاقه اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار و به دریای‌ترین میریزد که بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درامیان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درانی: موضعیست در علاقه حکومت درجه ۲ میدان متعلق ولایت کابل بین معبر عمومی کابل و غزنی.

درانی کوت: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر بطرف شرقی قلعه تیزین در علاقه غلزائی متصل رود سرخ آب مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد

شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دراوریگ: موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درای: قریه‌ایست بفاصله ۱۶/۵ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درایم: علاقه‌ئیست مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. بتاریخ ۱۶ قوس ۱۳۳۵ یک باب مکتب اساسی در قریه درایم افتتاح شد.

درایم: قریه‌ایست در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درایم: دریائیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال غرب مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. و آب ان به نهر کوکچه می‌ریزد.

دربابا: علاقه داری درجه اول وراساً مربوط بمرکز حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی میباشد. این علاقه داری بجانب شرق شنوار و بلکه در آخرین حصهٔ شرقی منطقه شنوار واقع گردیده، بجانب جنوب غرب ان علاقه داری نازیان و بطرف شرق ان منطقه پنبتونستان کائن است. درین علاقه داری یک باب مکتب دهاتی نیز دائر گردیده است.

دربابه دره: دره قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب مشرق باسول که بطرف شمال در علاقه حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی امتداد یافته بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند: موضعی‌است در پنجشیر، و از رخه که مرکز حکومتی است تخمیناً ۸ کیلومتر فاصله داشته و بجانب شرق دریای کلان پنجشیر واقع گردیده و با کوهای بلند محاط میباشد، کوهای ان از اشجار بلوط، خنجک، سیاه چوب، گزک، بشال، بلک، بوتی و بته مملو میباشد، بلوط ان

وافر بوده محروقات اهالی راتکافو نموده مقدار زیاد ان به نقاط مختلفهٔ رخه و گلبهار ذریعهٔ مرکب حمل نقل شده بفروش رسانیده میشود. و یک مقدار ان زغال شده در بازار چاریکار، گلبهار و رخه بغرض فروش برده میشود درین اواخر بمقصد اینکه نسل بلوط ان بکلی از بین نرود حکومت برای جلوگیری از قطع ان مراقبت زیاد مینماید، تقریباً صد خانه درینجا آباد میباشد، پیشهٔ مردم دهقانی است گندم، جو، جواری، ارزن و ماش درینجا حاصل خوب میدهد، حاصلات سر درختی ان توت، انگور و زردآلو است، بادام کوهی درینجا نیز پیدا میشود که روغن انرا استخراج کرده در طعام و ادویه استعمال میکنند، گاو، گدی، بز و مرکب درینجا تربیه میشود از حیوانات وحشی مانند گرگ، روباه، و خرگوش در کوهای جوار ان زیاده دیده میشود، مرغ خانگی نیز تربیه میگردد و تخم ان بمقدار فراوان در بازار بفروش میرسد. در کوهای ان بر علاوه چوب محروقات سماروق، سوهان، سبزی سیاه، شری، پیازکوهی، سیرک بکثرت وجود دارد، راهی ازینجا بطرف گلبهار و کوهستان رفته است و یکی از پیران پنجشیر که موسوم به خواجه ابراهیم در بندی علیه الرحمه میباشد درینجا مدفون است.

دربند: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند: قریه‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند: قریه‌ایست کوهستانی در علاقه مهمند دره متعلق حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند: قریه‌ایست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند ثانی: قریه‌ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربندجوکار: موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب قلعه بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۰ دقیقه – ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند سفید کوتل: کوتلیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۸ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دربند عرب: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب سنگر در علاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درپ گی: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال شرق ده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳۳ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درجت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه بار پنجه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۲۷ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۲۴ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درجی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۴۸ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درجی: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال قریه خواجه غار در علاقه حکومت درجه ۳ نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۱۳ دقیقه – ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درخت توت: کوهیست در شمال قریه شهر خلیل در علاقه کشک و قره تپه مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۲۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درخیل: موضعی‌است در رخهٔ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان، حدود ان از طرف شمال به غجی و دریای کلان پنجشیر و از مشرق بمرشتان و کوه عروس سنگ، راهی که

بحصارک میرود و از جانب جنوب بکوه عروس سنگ و دریای کلان پنجشیر و راهی که بآبدره میرود، از طرف مغرب بدریای پنجشیر محدود میباشد. این ده از خانه‌های متعدد و درخت‌های توت مملو میباشد تعداد خانوار ان تقریباً به ۱۵۰ خانه بالغ میشود، درینجا چشمه‌ایست که آب ان در تابستان بسیار سرد و هاضم طعام است در موسم توت مردم از هر گوشه با سبدهای توت درینجا آمده توت را با لذت و اشتها تناول میکنند، بجانب غرب ان پلی است که بر روی دریای پنجشیر کشیده شده. کسب و پیشهٔ اهالی ان نساجی و بافتن کرباس، زراعت و مالداری است، پیداوار زمینی ان گندم، جو، جواری، شرشم و شبدر میباشد، حاصلات سر درختی ان منحصر به توت است، حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند(گدی) دراینجا تربیه میشود، از حیوانات وحشی گرگه کثرت وجود دارد که بارها طور ناگهانی به گوسفند و گاو حمله کرده سبب هلاک انها میگردد، از طیور اهلی تنها مرغ خانگی درانجا دیده شده. نباتات طبی و خودروئی از قبیل سبزی سیاه، پیاز کوهی، سیرک، سوهان، درونه، سرش کمال، سماروق و چکری در کوهای جوار ان بکثرت دیده شده، نباتاتیکه در محروقات ازان کار می‌گیرند مانند بوتی، بته، سرخ ساج، بلک، پرکندول، خنجک، سیاه چوب، بشال و کمال در کوهای دور و نزدیک ان زیاد بمشاهده رسیده.

در درخت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیر آباد متصل سرک در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درد کهل: جیهلیست در شرق حضرت امام مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۸ و ۴۹ دقیقه - ۱۲ و ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۱ و ۱۳ دقیقه - ۵۱ و ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دردن (آب شور): موضعیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب شرق زیارت شاه مردان در علاقه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دردیک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درزاب و گرزیوان: علاقه داری درجه اول است بفاصلهٔ ۲۲،۵ کیلومتر در شمال شرق

بلچراغ مربوط حکومت درجه ۲ بلچراغ متعلق حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین بین ۶۵ درجه - ۶ دقیقه طول البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. حدود آن قرار ذیل است:

طرف شرق ان علاقه حکومتکلان شبرغان، طرف جنوب غرب ان شهر میمنه، جانب شمال غرب ان حکومت شرین تگاب، بفاصله نسبتاً دورتر، طرف جنوب ان حکومت بلچراغ واقع است.

خواص طبیعی: جلگه درزاب بسیار کم عرض و دو طرف ان تپه‌های خاکی و به اندازهٔ یک اسیاب آب دارد که از حصهٔ چشمه سار سر دره جریان می‌پذیرد، قریهٔ سر دره، دهقانی و مغل و گرد بقلعه را الی موضع قریه شیر بیک که بطول ۹ کیلومتر هست آبیاری و در قسمت قریه جات پایان آب نرسیده و کفایت نمیکند در موضع شیر بیک الی جرقد وق که تقریباً ۱۸ کیلومتر فاصله دارد جلگهٔ درزاب درین حصه وسعت پیدا میکند آب بصورت قطعی نرسیده و اراضی آن سیلابی است در وقت باران از سیلاب استفاده مینمایند ورنه برای آبیاری زمین کدام وسیلهٔ ندارند و در بعضی حصص درزاب که آب چشمه‌های سر دره می‌رسد درخت چنار و بید و توت و زردآلو غرس و بصورت متفرق دیده میشود، از حصهٔ شیربیک به پایان اشجار بکلی وجود ندارد و دشت ان سیلابی و آب خوراکهٔ انسانی و حیوانی شان از آب چاه است مگر زمین پایانی دشت که مسمی به جرقدوق است نهایت حاصل خیز و اگر آب سیلاب می‌رسد خاصل خوبی ازان بدست می‌آید، درین دشت گندم، جو، تربوز، زیادتر کشت میشود، تربوز جرقدوق مشهورترین تربوز اینولا حتی باندازهٔ زمین ان مساعد است که یکدانه تربوز بوزن ۴ الی ۵ سیر هم دیده و شنیده شده، اهالی ان از زراعت دیگر حبوب و غرس اشجار بواسطهٔ نبودن آب محروم مانده‌اند که ازین حیث در تربیهٔ دیگر چیزها شهرت نداشته و ندارد، در درزاب زیارتی هم بنام خواجه عبدالله بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در شمال مشرق بلچراغ متصل سر کیکه بطرف کابل میرود وجود دارد، همچنین یک باب مکتب ابتدائی در موضع پتو در علاقه داری درزاب دائر گردیده است.

درزئی ناور: موضعیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب غفور کلی در علاقه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درغول: قریه‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درقد: علاقه داری درجه اول است مربوط حکومت درجه ۳ ینگی قلعه متعلق حکومتکلان تالقان ولایت قطغن، این علاقه داری در یکی از جزایر دریای پنج و در یک ساحه قریباً ۶۶ × ۱۸ کیلومتر کائن است حدود اربعه درقد قرار ذیل میباشد: شرقاً بدریای آمووینگی قلعه وکفتر علی و خواجه بهاءالدین، غرباً بدریای سرخ آب که از فرخار دولت شوروی می‌آید و بدریای آمو وصل میشود، ناگفته نماند که این فرخار بغیر فرخار ماست و این فرخار مربوط شوروی است، شمالاً بحد بخشی افغان و شوروی و جنوباً بدریای آمو و قریهٔ کاکل مربوط است، زیارت معروف ان حضرت بوستان است که فعلاً در جوار ان تهانه ژاندارم قرار دارد، مردم باین زیارت اخلاص دارند آثار و علامهٔ دیگری ندارد، این حوزه چار نوع اراضی مزروعی: چمن زار، نیزار، و جنگل زار دارد، قسمت نیزار ان وسعت بیشتری دارد، اراضی مزروعی ان خیلی مساعد است. جنگلات ان مرکب از درخت گز، پسته، سنجد وحشی و چمن زار ان مراتع مساعدی برای چریدن انواع حیوانات میباشد. اهالی اینجا مرکب از تاجک، ازبک، و بعضاً قزاق و بلوچ بوده تعداد مجموعی ان تخمین به سه هزار نفوس می‌رسد این اهالی که عبارت از ساکنین دائمی جزیره مذکور میباشند در زیر کپه‌های مخصوصه ئیکه ذریعه نمد پوشانیده شده به سر می‌برند. در زمستان که آب شاخ غربی دریا که این جزیره ذریعهٔ ان احاطه شده کم و قابل عبور میباشد، مالدار قند هاری برای گذشتاندن زمستان و تعلیف حیوانات خود بآنجا روی آورده بر تعداد ساکنین آن می‌افزایند. چون از یک سو هوای این ناحیه در زمستان گرم و از جانبی هم علوفه حیوانات شان در اینجاکثرت دارد برای گذشتاندن زمستان کوچی مساعد است.

قراء این جزیره: ۱ـ قشلاق قل آباد ۲ـ قشلاق درقد ۳ـ قشلاق قره تپه ۴ـ قشلاق بشقاب ۵ـ قشلاق حضرت بوستان. این جزیره که از درک علوفه حیوانات بکلی غنی و مستعد است چون آب و هوای معتدلی دارد خصوصاً برای تربیهٔ حیوانات استعداد خاصی دارد در اینجا انواع حیوانات گاو، گوسفند، بز، اشتر، الاغ، اسپ، قره‌گل بخوبی تربیه و تکثر میکند. دریا جائیکه از شمال بطرف غرب جزیره دور خورده بجز در مواسم آبخیزی در سائر فصول آب ان کم بوده بدون وسیله یعنی کشتی گذر میدهد. شاخی از دریای پنج بنام دریای (قره سو) جزیره را دو نصف کرده حصه نیز ار جزیره را بوجود می‌آورد. و آبیاری قسمت وسطی جزیره از همین دریا صورت میگیرد. درین جزیره تیلفون و جاده تا حال راه نیافته، رفت و آمد بین درقدوینگی قلعه در زمان آب خیزی از دو راه یکی از طرف شرق جزیره ذریعه جاله و تل، و دیگری از طرف غرب جزیره در حصه کاکل بواسطه کشتی چوبی و کینه صورت میگیرد در مقابل این جزیره

شهر ساحلی فرخار حکومت شوروی واقع است.

پیداوار زراعتی: گندم، جو، جواری، برنج، پنبه، ماش، مشنگ، تربوز، خربوزه، بادنجان رومی، بادنجان سیاه، شلغم، زردک و لوبیا است.

پیداوار صنعتی: قالین، الچه، کرباس، گلیم، جوال، نمد، طلا نیز ذریعه زرشوئی بدست می آید.

پیشه اهالی: مردان اینجا عموماً بکار زراعت، تربیه حیواتات، زرشوئی و بافندگی مشغول بوده زنان اینجا علاوه بر تربیه اولاد و تنظیم منزل به بافت و ساخت الچه، گلیم، جوال و قالین مشغول میباشد.

۱ـ حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز، اسپ، اشتر، الاغ.

۲ـ حیوانات وحشی و سباع: گوزن، خرگوش، گرگ، روباه، شغال، و نادراً شیر است.

طیور: انواع مرغابی‌ها، قاز، قو، کتان (قتان)، مرغ دشتی، سارک، در اینجا کثرت داشته صید وافری در اینجا یافت میشود، ماهی خالدار نیز از دریا بدست می‌آید. معمورات بجز عمارت علاقه داری و یا بعضی بناهای محدود حکومتی که از گل و خشت اعمار گردیده مساکن خود اهالی عبارت از کپه‌های مخصوصهٔ نمدی بوده بهار و زمستان را در زیر ان بسر می‌برند.

رسومات: مراسم ازدواج بانتخاب خود پسر و دختر صورت نگرفته مربوط بانتخاب و مرضای والدین است وقتی بخواهند پسر خود را تاهل بخشند دختری را در قوم واقان خود انتخاب کرده از پدر و مادر او خواست گاری و بعد از موافقت ذریعهٔ هیئتی مرکب از ریش سفیدان و ملا امام رسماً این خواست گاری را صورت داده بعد از تعین و قبولی و لور طویانه و دعا و فاتحه مراسم نامزدی صورت میگیرد در عوض پول و لور همه چیز از نقد و جنس گاو، گوسفند، اسپ، اشتر، الاغ، اسلحه و یراق قبول شده می‌تواند ولی از انچه قرار شد که باید بدهد حبه و دیناری را هم فرو گذاشت نمیکنند پول و لور انقدر گزاف نیست علی قدر استطاعت از یکنیم تا ده هزار افغانی مروج است. حتماً پول و لور را قبل از عروسی کردن باید بپردازد اگر قلیلی باقی بماند که داماد قبل از طوی داده نتواند تا ششماه یا یکسال دیگر هم باو اعتماد میکنند ولی هرگاه در وقت موعود ادا نکرد پدر دختر حق دارد دختر خود را واپس از خانهٔ داماد بیاورد و لو خانهٔ او اولاد هم شده باشد. ازدواج شان نظر به دارندگی و نام و نشان داماد فرق دارد کسانیکه سطح حیات اقتصادی بلندتری را حائز اند مصارف زیادتر و مراسم بیشتری در عروسی شان صورت میگیرد. مصارف طویانه را داماد قبل از وقت بخانه خسر

ارسال و بعد با جمع غفیری از زن و مرد، سوار و پیاده با دف و سازیکه معمول شان است بخانه خسر رفته مراسم ضیافت و جشن و ساعت تیری برپا و شب را بخوشی و خواندن و نواختن بسر برده و عقد نکاح تحت مراسم مذهبی نیز در این شب صورت میگیرد، فردا عروس را بر اسپ و یا اشتری که با وسایل معموله تزئین گردیده سوار و بخانه داماد می‌برند. در انجا جشن مفصلی که روزها را در برمی گیرد گرفته میشود. کش‌های معروف و ماهر از هرگوشه وکنار و حتی نقاط دور دست دعوت گردیده چاپ اندازی شروع و دادن جوائز بقهرمانان و برنده‌های بازی باطمطراق و معمولات مرسومه صورت میگیرد و این جشن بعضاً هفته‌ها را در برمیگیرد و داماد بقدر استعداد و دسترس مصارف مفصلی را متحمل میشود. دادن جهیز از قبیل موبل و اثاثه از طرف پدر بدختر معمول بوده در بین این جهیز دادن یک باب کپهٔ نمدی که اولین نشانه بوجود آمدن یک فامیل است نیز از طرف پدر دختر داده میشود. زیارت معروف ان حضرت بوستان است که فعلاً در جوار ان تهانهٔ ژراندارم است و اهالی باین زیارت اخلاص زیاد دارند.

آب و هوا: هوای اینجا گرم بوده برفی که در زمستان فرود می‌آید بزودی ذوب گردیده از بین میرود لهذا در زمستان گرم بوده و از همین جهتهٔ کوچی‌ها برای بود و باش شتائیه خود بدینجا رجوع میکنند در بهار باران در اینجا بقدر کافی باریده موجب تصعید محصولات زراعتی میشود. از میوه جات بجز تربوز و خربزه چیزی یافت نمیشود.

نوع اراضی: اراضی اینجا که از گل سیلاب آورده گی بوجود آمده برای هر نوع زراعت استعداد خوبی دارد. اراضی زراعتی ان در سواحل واقع و قسمت وسطی انرا نیزار و جنگل احاطه کرده.

واردات و صادرات: صادرات قالین، پشم، پوست و پوست قره گل است که به ینگی قلعه صادر میشود و واردات شان هر نوع ملبوس، پای پوش، چای، بوره و آلات وافزار کار بوده از مرکز حکومتکلان و یاینگی قلعه وارد مینمایند.

درک: قلعه‌ئیست که بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درکت: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق حضرت امام مربوط حکومتکلان قندز متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درگواز: قریه‌ئیست که بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال قلعه اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درگوک: قریه‌ایست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قلعه‌کف در علاقه حکومت درجه ۳ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درگی: قریه‌ایست که بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درگی: موضعیست در ۱۷ کیلومتری سرکند او بابا و ۶۵ کیلومتری جلال‌آباد بین معبر عمومی جدی کابل و جلال آباد در تنگی ابریشم که در حوزه حکومت درجه ۴ سروبی مربوط ولایت کابل واقع است، این محل از مرکز حکومت سروبی (هوتل) ۱۵ کیلومتر مسافه دارد درین موضع بکنار جاده تهاته عسکری نیز اباد گردیده و شیلهٔ نیز وجود دارد که آب دیرگی نامیده شده و آب ان بدریای کابل میریزد این موضع نیز بکنار راست دریای کابل وقوع دارد.

درمن: قریه‌ئیست که بفاصله ۸۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه روان در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درمندی بل خیل: قریه‌ئیست که بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درنده پوست: قلعه‌ئیست که بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درنرخ: قریه‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درنگک: دره‌ایست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه عرض‌البلد

شمالی واقع است.

درنامه: علاقه داری ایست درجه ۳ در حوزۀ حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسادر حکومت اعلی پروان. در نامه شمالاً به بولغین جنوباً به کوه عاشقان، شرقاً به کوه در نامه و غرباً به نوآباد علاقه داری کوهستان محاط است، قصبات مربوطه ان که شهرت دارد عبارت از سنجن و در نامه و بولغین است. در کوهای آن بلوط و زیره یافت میشود. آهو و کبک هم دارد. علاقه‌داری آن قریۀ بولغین میباشد در سر کوه عاشقان زیارتی است بنام خواجه سبزپوش ولی که مردم در انجا رجوع میکنند کارگاهای کرباس بافی هم موجود است. بیش از هزار خانه دارد توت و چار مغز هم زیاد است. چشمه سارها هم خیلی زیاد دارد زیارت معروف ان خواجه خان سعید میباشد و مرجع خاص و عام است و این زیارت در قریه ملک واقع است و یک دره زیبا و شاداب است مردم ان خیلی با شهامت و شجاع میباشند مردم در نامه بزبان فارسی و پراچی تکلم میکنند در علاقه داری ان تلفون و سرک هم رفته است.

درواجی: رباط سر کاری و قریه‌ایست در ۲۴ کیلومتری جنوب شین دند بین معبر عمومی هرات و قندهار درین موضع گندم اشجار توت و شنگ دیده میشود.

درواز: حوزه‌ایست که در تشکیلات اداری کشور حکومت درجه ۲ بوده و مستقیماً بحکومت اعلی بدخشان ارتباط دارد. این حکومتی در حوزۀ خود شامل یک علاقه داری درجه اول میباشد که بنام (علاقه داری خواهان) معروف است. موقعیت جغرافی درواز بخط ۷۰ درجه طول‌البلد شرقی و خط ۳۷ درجه عرض‌البلد شمالی قرارگرفته است از طرف مشرق به شغنان و از طرف غرب بدشت ایش و کوه عرب و شمالاً بدریای آمو و جنوباً بکوهای مسلسل مربوط علاقه داری خود (خواهان) محدود میباشد درواز در یک درۀ تنگ بر لب دریای پنج واقع شده، تپه‌ها و اراضی مرتفع دارد. راهای درواز علی الاکثر صعب المرور است. در موسم زمستان بنابر شدت برفباری راه دشت مسدود میگردد لهذا عبور و مرور از راه علاقه داری خواهان صورت میگیرد در حوزۀ درواز بحدود ۵۶ قریه وجود دارد حسب ذیل:

نسی، ماه نو، ده خوا، زنگریها، غومی پایان، شکی، ارزشک، روانک شهر سبز، روبغن، کوف، نشر، نوآبادایش، جرو، حوض شاه، ورقد، جامرچ علیا، جامرچ سفلی، خادره، خواهان، مای می‌ءبرم، روبغن سفلی، غومی بالا، خوند، غومی سفلی، روزدیک، زینف، آسرن، سدودگ، ورد، تنگ شیو، مدود، کی، بادیگ، ماگی، کجدره، خوورج، خجوند، خرکت، بادرد، باشار، آردرد، درو، و جم بالا، و جم پایان، پار خیج، راوند، قوغز، زعز، شاخ دره، آرخد، مانی

خر و، زیر پل، درجوی، سرجوی. قراء متذکره فوق درینجا محض بنام یادآوری شد، لکن هر کدام در ردیف خودش جداگانه هم قید و حتی الوسع دربارهٔ آنها معلوماتی داده خواهد شد، لذا بردیف هر یک رجوع شود.

در منطقه درواز یک کمیساری و یک باب مکتب ابتدائی واقع مالمی و پنج باب مکتب دهاتی تأسیس شده است زرشویان این سرزمین از دریای پنج براده و خاکهٔ طلا، استخراج میکنند. نسبت بدیگر اهالی سر حدی بدخشان وضعیت زندگانی مردم درواز بهتر معلوم میشود زنهای درواز غالباً در پیشه کلالی مهارت دارند و ظروف کارآمد خانه خود را خود میسازند. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی درواز انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

کوها: کوهای این علاقه بنامهای مختلف در بین اهالی شهرت دارد مانند کوراک کوه، کوه ارغه، کوه باز ایران، کوه خواجه، کوه صنوبر و غیره. این کوها مخصوصاً در تابستان از برف مستور میباشد.

اوضاع اجتماعی: خانه‌های درواز عموماً سنگی میباشند، باین سبب که چون منطقهٔ کوهستانی است غیر از سنگ و ریگ، خاک کمتر یافت میشود بنابر ان خانه‌های خود را از سنگ پارچه آباد میکنند. خانه‌های زمستانی انها عموماً سیاه و تاریک بوده و این نوع خانه‌ها را (سیاه خانه) گویند خانه‌های بهاری نیز دارند، خانه‌های بهاری اکثراً دو دروازه میداشته باشد و در بین خانه عموماً بادپکه ساخت وطنی موجود میباشد، طریق ساختمان بادپکهٔ انها چنین است که در بین خانه یک ناوه (مثل ناوهٔ آسیاب) از چوب چرخ ساخته شده و این چرخ ذریعه آب حرکت می‌یابد. بالای این چرخ مذکور یک شطرنجی رایغذریعهٔ دو چوب عموما نسب میکنند وحینکه چرخ مذکور را آب به حرکت می‌آورد این شطرنجی مانند آسیاب بحرکت می‌آید و باد تولید شده هوای خانه را سرد میسازد، در سقف خانه یک روزنه بشکل مربع موجود میباشد. در اکثر خانه‌ها برای گذاشتن قاشق، چینی و چاینک، چینی خانه هم موجود میباشد. خانه‌ها را اکثراً ذریعهٔ گلهای رنگهٔ زرد و سرخ رنگ مینمایند پیش روی خانه عموماً یک برنده موجود میباشد.

۲ـ طعام: غذای اهالی درواز را اکثراً شیر و روغن حیوانات تشکیل میدهد و عموماً به خوردن آش ورتاله و باقلی و مشنگ عادت دارند. بعضی اوقات در شب‌های جمعه نان گندم و جو نیز میخورند. طعام عروسی و غیره مواقع غیر عادی آنها عموماً شوربا و نان گندم میباشد.

۳ـ لباس مردم درواز عموماً از صنعت خودشان میباشد که از کرباس و برک و غیره میسازند معذالک این لباس بد شکل نمیباشد چکمن می‌پوشند و عمامه بر سر می‌نهند و چموس درپای

میکنند و بعضاً کفش‌های چوبی درپای مینمایند. و با این کفش‌های چوبی منازل درازی را می‌پیمایند.
اهالی عموماً بشکار آهو می‌پردازند. تفریحگاهای ایشان عبارة از باغها و دامنه‌ها و کهسارهای طبیعی است. در بین زنان دروازهم برای تفریح دف زدن و رقص کردن رواج دارد.
۴ـ اوضاع اقتصادی: درواز ملک زراعتی است و گذارهٔ بیشتر اهالی توسط زراعت میباشد زراعت عموماً بطرز قدیم اجرا میشود اگرچه در زراعت بسیار فعال اند خصوصاً زنها در زراعت پنبه محنتی زیاد میکشند، ولی چون آلات و ادوات مناسب ندارند فایدهٔ زیادی از زراعت خویش بر داشته نمیتوانند. زراعت انها عموماً للمی بوده و زراعت آبی کمتر رواج دارد.
۵ـ صنعت و حرفت: اهالی درواز تقریباً ۹۵ فیصد زراعت پیشه میباشند لذا صنعت و حرفت درین جا چندان ترقی نکرده است مگر مردم روز بروز توجه بیشتری به ترقی ان دارند و صنعت برک بافی، جراب بافی، گلیم بافی، کرباس بافی، الچه بافی، آهنگری، کفش دوزی، چموس دوزی، چکمن دوزی رواج دارد، الچه را عموماً زنها و برک را عموماً مردها می‌بافند اما ریشتن پشم و پنبه وظیفهٔ زنها میباشد.
۶ـ میوه جات: توت، گیلاس، شاه توت، زردآلو، آلوبالو، سیب، ناک، شفتالو، انگور، خربوزه، تربوز، انجیر، انار، بهی، ناک کوهی، پسته، بادام، سنجد، و زرشک میباشد.
۷ـ اشجار: ارچه، بید، پنجه چنار، پشه خانه، دولانه و سائیر بوته‌های خاردار.
۸ـ نباتات طبی: سفأ، خاک شیر، اسفرزه، کاسنی، بارشک، گاوزبان، کور، بوی مادران، پرشیان وسان، بادیان، شبت، آزریون، (آفتاب پرست) بید انجیر، سگ انگورک، بقم، ممیره، حرم طوطی، نعناع، اسپند و غیره.

حیوانات:

۱ـ حیوانات اهلی: گاو، اسپ، خر، بز، سگ شکاری، گدک، و غیره پیدا میشود.
۲ـ حیوانات وحشی: گرگ، خوگ، خرس، پتنگ، خرگوش، روباه، وندک، خفک و آهو در کوهسار ان پیدا میشود.
۳ـ حشرات الارض: مار، شلند، چلپاسه، سوس مار، وجود دارد.
۴ـ حیوانات آبی ماهی، سگ ماهی، مرغ آبی، خرچنگ، بقه سگ ماهی در آبهای انجا دیده میشود.
۵ـ طیور: کبک، کبوتر، مرغ خانگی، مرغ آبی، و غیره یافت میشود، باز، شاهین، کرکس، عقاب، بودنه، چوچلی، اوتوتک، شانه سرک، گل سر، نیله زاغ، گنجشک نیز وجود دارد.

انواع گل: گل‌های طبیعی در درواز بکثرت میروید مشهورترین آنها قرار ذیل است: شبوی کوهی، زنبق کوهی، فلاکس کوهی، ارغوان، لاله، همیشه بهار، بنفشه، انتری، پتونی، زرد سرک و غیره. آب و هوای درواز: درواز آب و هوای خوشگوار دارد اما از حیث اینکه کوهستانی میباشد بعضی نقاط بلند ان سرد و بعضی نقاط پائین ازان معتدل و نقاط سواحل دریای پنج در تابستان قدری گرم میباشد. بین جامرس علیا و زنیف از زمان‌های خیلی قدیم یک غار موجود است در وسط این غار چندین ستون وجود دارد و از هر ستون سنگی یک راه بطرف غار دیگری رفته است و هر راه ان دارای چندین ستون زاویه مختلف میباشد تا الکنون هیچکس درین غار داخل نشده و معلوماتی بدست نیاورده است بین مردم عوام شهرت دارد که در بین این غار معدن نقره میباشد.

درواز دوان: کوتلیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال سر حد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازگو(سراشیب): سراشیب موضع نشیب داریست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق گنبد سوریز در علاقهٔ زمینداور مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازوان: کوتلیست بفاصلهٔ ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب سر حد واخان بارتفاع تخمین ۳۹۱۷ مترمربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه: قریه‌ایست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر در جنوب قلعهٔ سرکاری در علاقهٔ درهٔ صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه: چشمه‌ئیست که بفاصله ۸۰ کیلومتر در جنوب قریه باره خیل متصل سرک در علاقهٔ کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه امام: زیارت قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در غرب خاش در علاقه بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۲

دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه کوتل: کوتلیست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در جنوب قریه واشیر مربوط حکومت درجه ۲ نوزاد متعلق حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه گی: قریه‌ئیست بفاصله ۷۹،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ باره خیل متصل سرک در علاقهٔ حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروازه گی: قریه‌ئیست که بفاصلهٔ ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب قریهٔ گل آباد در علاقهٔ گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروجنه: موضعیست بفاصلهٔ ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شین دند متصل سرکیکه بطرف فراه میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروجی ثانی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب شین دند متصل سر کیکه بطرف فراه میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروچ: قریه‌ایست که بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب قریه تنور در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درودی: قریه‌ایست که بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه فرسی متصل سر کیکه بطرف شین دند میرود در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دروزآب: کوتلیست که بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درونته: موضعیست در ۱۲ کیلومتری غرب جلال آباد کنار دریای کابل، درین حصه درهٔ

بسیار تنگی تشکیل شده جادهٔ عمومی جدید کابل و مشرقی که از راه تنگی غارو و تنگی ابریشم کشیده شده از همین حصه تنگی می‌گذرد و در ختم این تنگنا که مسافه ان بیک کیلومتر هم نمی‌رسد در زمان مرحوم اعلیحضرت امیرحبیب الله خان شهید پلی از سیم، چوب ساخته شده که دو انجام ان بدو کوه پایه دره محکم شده است و در وسط دریا کدام پایه ندارد، این پل جلال آباد و کابل را با علاقه کنرها، لغمان مربوط میسازد، در حین عبور از این پل بار عراده‌ها فرود آورد میشود.بطرف راست دریا مقابل پل در لوحه سنگی از خود کوه عبارت ذیل حک گردیده:«چون اعلیحضرت سراج الملة والدین امیر حبیب الله خان درانی بارکزائی محمد زائی درین موضع که موسوم است به درونته بر ساختن این پل حکم فرمودند لهذا در سنه یکهزاروسه صدوبیست وهفت هجری قمری حسبالمر همایونی به مهندسی مسترجی ـ آرهلیدی انگلیس صورة اختتام پذیرفت». باید گفت که این محل از نگاه سوق الجیشی اهمیت بسزائی دارد. درین اواخر حکومت در نظر دارد درین موضع بندی بسته و ذریعه کانال یا نهر بزرگی یک قسمت از آب اضافی دریا را به اراضی بائر و لامزروع برساند که درین صورت به سرسبزی و شادابی ولایت مشرقی اثر بارزی خواهد افگند.

دروه: قریه‌ئیست که بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه روان در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرضالبد شمالی واقه است.

درویشان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه هزار جفت متصل سر کیکه بطرف سید گل شاه میرود در علاقه زمینداور از تواله حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درویشان: قریه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درویشان بالا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال‌شرق میان پشته در حوزه حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درویشان پائین: قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر در شمال شرق میان پشته در حوزه حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۳ دقیقه -

۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز متصل سرک مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره آهنگران: دره‌ئیست بفاصله ۷۹ کیلومتر در بطرف جنوب غرب گردال مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره آهنگران: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سر کاری بامیان به امتداد طرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره اچنی: دره‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه ارامتل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اربی شاه: دره‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شرق قلعه بنو در علاقه اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ارت‌کل: دره‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ارتی: دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال غرب جبل‌السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اریو: دره‌ئیست که بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب قریه پریان در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ استرشهر: دره‌ایست که بفاصله ۲۹ کیلومتر در شرق مرکز غوربند امتداد بطرف شمال مرلوط حکومت الی پروان که بین تخمین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴

درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ استمه: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف شمال گرداب امتداد بطرف شرق در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۸ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ استمه: دره‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در غرب مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اشپشته: دره‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر بطرف غرب گرداب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اشرف: درهٔ زیبائیکه تفرجگاه معروف و دلچسب صفحات شمال است و باین حدود محدود میباشد. شرقاًبه «کوه مینه خزک» غرباً به «ترناوه» شمالابه «کوه آسمان سرای» جنوباً به «حوض سبز گل».

کوهای مشهور: عبارتست از کوه آسمان سرای و کوه تلتلنک.

چشمه‌های مشهور: چشمه ماهان و چشمه قوناق است.

نهرهای مشهور: نهر پژک و نهر بلندی میباشد.

حیوانات اهلی: عبارتست از: اسپ، گاو، مرکب، بز، گوسفند و غیره.

حیوانات وحشی: پلنگ، آهو، خفک، خرگوش، سگ آبی، گرگ، روباه و برخی دیگر،

دره اشرف متعلق علاقه داری تاله و برفک مربوط حکومت دوشی ولایت قطغن میباشد سرکی از سرک عمومی (کابل، قطغن و مزار) از حصه شهیدان بطرف دره اشرف تمدید یافته است. یک لین تیلفون هم از تیلفون عمومی از علاقه داری تاله و برفک جداشده و بدرهٔ اشرف تمدید یافته است.

طیور اهلی: مرغ خانگی و مرغابی وجود دارد.

طیور وحشی: کبک دری، عقاب، شاهین، باز، کبوتر کوهی، کبک، سی سی و غیره است.

مزارات: مزارهای معروف ان عبارتست از: مزار شاه مردان، خواجه بهاءالدین نظر گاه سید کائنات مردم باین مزارات ارادتمند میباشند درین جا آثار و خرابهٔ یک تخت بنام «تخت ماهان» و خرابهٔ یک قلعه بنام قلعهٔ پژک وجود دارد و حوض سبز گل یک حوض کلان و تاریخی است، که

بسیار بزرگ و دارای یک دروازه بوده اطرافش چمن سرسبز و پرگل است و قابل مشاهده و حیرت است، دیگر خرابه‌ها و آثار قدیمی نیز زیاد است.

پیداوار زراعتی: عبارت است از گندم، جو، جواری، ماش، برنج، و برخی حبوب دیگر، قسمت شرقی درهٔ اشرف بکوهی ختم میشود که بنابه نبودن راه عبور و مرور، عابرین بر روی سینه خزیده میروند و به ان نسبت کوه مذکور را سینه خزک میگویند دریائیکه درهٔ اشرف را سیراب و شاداب میکند و بالاخره بدریای سر خاب میریزد، آب صاف نقره گون دارد، ماهیان از قبیل خالدار و غیره پیدا میشود و شکار میکنند. خصوصیت دیگر کوهای دره اشرف این است که میدانهای وسیع در قلل جبال موجود است کوهای درهٔ اشرف اکثراً سرسبز و شاداب میباشد و در هر چند قدمی انسان با یک چشمه تصادف میکند. کوهای درهٔ اشرف مشجر بوده بید کوهی و دیگر نباتات طبی دارد.

درهٔ اشکار: دره‌ایست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق گرداب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اعظم: دره‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اله سای: دره‌ایست بفاصلهٔ ۲۰ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریهٔ سربولی در حوزه حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ الیشنگ: درهٔ سرسبز است مربوط علاقه داری الیشنگ متعلق حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی بالای کوها درختان بلوط و جلغوزه روئیده مردمان ان به لسان محلی پشه ئی نیز سخن میگویند. در وقت تابستان پشه‌های وجود دارد که ان انسان را میگزند. آب و هوای ان برای زرع برنج موافق است، چنانچه مردمان انجا زرع مینمایند، قریه‌های مشهور ان عبارتند از فراج غان، دولت شاه، شمشه خیل، نجیل و غیره. دره میا صاحب و غازی آباد نیز در انجا میباشد، در حصه‌های آبادی درختان توت و چار مغز زیادتر موجود است. موقعیت این دره در شمال غرب و جنوب شرق تقاطع خط طول‌البلد ۷۰ درجه مشرقی و خط عرض‌البلد ۳۵ درجه شمالی میباشد.

درهٔ امنگ: دره‌ایست بفاصله ۱۸ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط ولایت قطغن که

بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ اندراب: دره‌ایست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر بطرف جنوب شرق دوشی امتداد بطرف غرب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اوریش: دره‌ایست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب قریهٔ پریان بطرف شرق پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ اوکورک: دره‌ایست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن امتدان ان بطرف شمال که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ایجه: دره‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ باج گاه: دره‌ایست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق خشک آب در علاقه خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ باز: موضعیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال ناورک در علاقه کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ بدرو: دره‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سربولی در علاقهٔ حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ برجستان: دره‌ایست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شرق گردن دیوال در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ پارسا: دره‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در مرکز غوربند امتداد بطرف شمال مربوط

حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پچگان: دره‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف شرق قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پخه: دره‌ایست در غرب انار قلعه در علاقه شنوار امتداد بطرف جنوب مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پراج: دره‌ایست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پرندیو: دره‌ایست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پری: دره‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پریان: دره‌ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پریشان: دره‌ایست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق گرداب امتداد ان طرف شمال در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پشی: دره‌ایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شرق قلعه بنو در علاقه اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پلانده: دره‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه گرداب در علاقه دو آب

مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ پیچ: حکومت درجه ۴ مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی بوده بین خطوط ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه و ۷۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد و از سطح بحر به اندازه تخمین (۴۲۶۷) متر ارتفاع دارد، دارای یک علاقه داری درجه اول بنام (چپه دره) و شامل تقریباً ۷۲ قریه میباشد اما اکثر این قریه‌ها از یکدیگر دور افتاده‌اند قریه‌های مشهور ان قرار ذیل است:

لوته لام، تاتگرام، هشتنگر، ددکرام، علی خیل، قندهاری، وره دیش، گرو، مانوکی، کندر، دانت، قلعه گل، کندکلی، مندیش، ارنس، تشه ئی، حمیا، امسوز، واگل علیا، ننگه لام، دری شهر، شموند، سندری، کندگل، ازمندی، کولک، بارکندی علیا، بارکندی سفلی، کورباغ، گرنگل، لچه لام، خالق لام، اروک، کلموی، شین زائی، سیدور، کندی، قلعه، بسطله، گوسلک، وطله، مورچل، کوردر، ارچنی، واما، کاتیتوا، ماشوره، چومبرک، هندروک، کوشه لام و سرد ماره. زمین ان کوهستانی است در زمستان برف و در بهار باران میبارد سردی زمستان درین منطقه شدید نبوده و در بعضی حصه‌های ان که برف میبارد بزودی آب میشود اما در مناطق سردسیر تا ماه ثور و جوزا برف دوام میکند موقع آبخیزی ان اغلباً در برج جوزا و سرطان میباشد سپس آهسته آهسته برف آب شده بنهرها میریزد. زراعت این منطقه عبارت از گندم، جو، جواری، ماش، مشنگ، لوبیا، پیاز و عدس بوده و سبزیجات کچالو، تراتیزک، پالک، خرفه، کدو، ترب، بادنجان سیاه، بادنجان رومی میباشد و از میوه‌جات خربوزه، تربوز، بادرنگ و تره درین منطقه کاشته میشود. در باغهای آن انواع درختهای میوه دار مانند چهارمغز، توت، انگور، زردآلو، شفتالو پیدا میشود و درکوهای آن بلوط، بید، بادام کوهی و غیره یافت میشود. حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، اسپ، بز، گوسفند، مرغ، کبوتر، مرغابی، و از حیوانات و طیور وحشی خرگوش، آهو، کبک، طوطی، لک لک، گنجشک، زاغ و غیره پیدا میشود. سرزمین دره پیچ همواری نداشته و سطح مرتفع و کوهای بلند دران زیاده دیده میشود. آبهائیکه از کوهای برف دار دره پیچ سرازیر میشود نهرهای خورد و بزرگ تشکیل داده و هر کدام ان قسمت‌های زیادی اراضی قراء و قصبات دور و نزدیک را آبیاری مینمایند و بر علاوه در بعضی حصص دور دست از آب کاریزها و چشمه‌ها برای زراعت استفاده کرده میشود خانه‌های اهالی اکثراً دو منزله و سه

منزله بوده و این ساختمان انها از سنگ و خشت خام میباشد که سقف هایشان از چوب عرعر و سفیدار بطور ساده پوشیده شده، هر قریه که در ناحیه کدام کوه واقع است بنام کوه یاکند مسمی است و یک بدیگر بطرز سلسله جبال واقع شده که بنام (کند کوکلی) (کند وایکل) (کندپارون) (کند کاتیوا) (کند کچر) (کند لندلام) (کند کوگل) یاد میشود. درین منطقه یک باب مکتب ابتدائی نیز تاسیس شده و اطفال در ان تربیه میشوند همچنین از طرف اهالی مربوط این حکومتی یکنفر وکیل انتخاب و بمجلس شورای ملی فرستاده میشود.

درهٔ تاوری: درهایست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند امتداد طرف جنوب شرق مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۱ درجه – ۳۲ دقیقه – ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تخ: کوتلیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال قریه دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه – ۴۶ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تخت: درهایست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه شهرک در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۲ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۰ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ترمس: درهایست بفاصله ۵۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانه غوری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۰ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تگاب: درهایست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف شمال قریه پیر محمد در علاقه حکومت درجه ۴ نجراب مربوط حکومتکلان کاپیسا متعلق حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۴۰ دقیقه – ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۶ دقیقه – ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ تگسنک: درهایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق قلعه بنو امتداد طرف شمال در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۲۸ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تگه ویر: درهایست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال مشرق قریه رخه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۵۴ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد

شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تلخان: دره‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تلخان: دره‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تنگک: دره‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب مرکز(خلم) تاشقرغان مربوط حکومتکلان سمنگان (ایبک) ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ توپالی: دره‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر بطرف مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تیزبایک: دره‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ تیزین: دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جارف: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جارویش: دره‌ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه امتداد طرف جنوب در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جبی: دره‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شمال قریه دروج در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه -

۱۴ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جلگه: دره‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جلوگیر: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قریه خواجه غار در علاقه نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جنگلک: دره‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جنگل کلان: دره‌ئیست بفاصله ۱۰۶،۵ کیلومتر در شمال قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جنگی خروتو: دره‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جوان: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال غرب قریه آق گنبد در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جوزاری: دره‌ئیست در غرب سرخ در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره جوقل: دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل امتداد بطرف شمال در علاقه حکومت درجه ۳ لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جولا: دره‌ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت

اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ جیرعلی: دره‌ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ چندران: دره‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ چنگی: دره‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال ناورک در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ حصار: دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ حصار: دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ حنین: دره‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب شیخ آباد در علاقه حکومت درجه ۳ وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خاکشیرک: دره‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه نیازخان در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خرس خانه: دره‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خم: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب قریه کوغان در علاقه گذره مربوط

ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خنجان: دره‌ئیست بفاصله یک کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان و بدره اندراب وصل میشود مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خوات: دره‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب قلعه هشت در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خواجه باک: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خواجه زاهد: دره‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری که تخمین بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خواجه مشهد: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین تخمین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ خیز: دره‌ئیست بفاصله ۵، ۲۰ کیلومتر بطرف شمال گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ دایک: دره‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین تهمین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره‌دل: دره‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه آق کپروک مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره‌دل: دره‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه سر کاری در علاقه درهٔ صوف

مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۷ دقیقه – ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۸ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره دراز: دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق دوشی متصل سرک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ درام: دره‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب گردیز مربوط ولایت جنوبی که تخمین بین ۶۹ درجه – ۲ دقیقه – ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ درختان: کوهیست در جنوب شرق پای کوتل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که تخمین بین ۶۶ درجه – ۵۲ و ۵۹ دقیقه – ۳۱ و ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۷ و ۲۰ دقیقه – ۲۸ و ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ درخنج: دره‌ئیست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در شمال شرق رخه در علاقهٔ حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۴۶ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۶ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ درم درم: دره‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ موسی خان در علاقه کوه صافی مربوط حکومت اعلی پروان امتداد طرف جنوب غرب که بین ۶۹ درجه – ۴۰ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ درنامه: دره‌ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ دروازه: دره‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۳۱ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ دلاندر: دره‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۵۰ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۹ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ دوگی: دره‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال قریه شیوه در علاقه کنر مربوط ولایت

مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ دولی: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال شرق اسمار در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که تخمین بین ۷۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ده تنگ: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ دیوگی: دره‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه چوکی مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ رباط: دره‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

درهٔ ریوات: دره‌ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره زالی کن: دره‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زردسپان: دره‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه خواجه غار در علاقه نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد.

دره زردک: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زرغس: دره‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز جرم مربوط حکومت اعلی

بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زریا: دره‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال شرق دره رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زری یا: دره‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زمستان: دره‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در شمال غرب جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ زنگ (دره زن): دره‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. این دره از مناظر شگفت آور گرزیوان میمنه بوده دره زنگ هم نظیر درهٔ شاخ است (دره شاخ در ردیف خودش دیده شود) اما دره شاخ نسبتاً خرم و سرسبزتر ولی امتداد درهٔ زنگ از درهٔ شاخ بیشتر بوده انتهای ان به کوهستانات مربوط حکومت پشتون کوت وصل میشود در حصهٔ وسطی دره بقدر دو آسیاب آب از سوراخیکه تخمیناً ۲۵ متر از سطح دره ارتفاع دارد بیک جوش و خروش سرازیر میشود، نوحه و زاری این آبشار انسان را زیر تاثیر می‌آورد، ذرات آب که از شدت بزمین خوردن آب بالا میشود مانع پیشرفت به نزدیک شرشر میگردد یک اندازه آب از یک غار تاریک از جوف کوه فوران میکند معلوم نمیشود که منبع آب در کجا بوده و بچه طرز سرچشمه میگیرد، یک اندازه آب دیگر از قسمت انتهائی دره از بیخ کوهای سنگی برآمده بعد از کمی فاصله با آب شرشر یکجا و در یک گذرگاه جاری میشوند. کبوترهای صحرائی، زاغچه‌های نول سرخ و پاسرخ، عندلیب‌های خوش الحان که ترانه‌های دلکش می‌سرایند از مرغان این دره بحساب می‌روند. اقسام اشجار جنگلی بر فراز کوه و پیاز کوهی، زیره و نباتات کیمیاوی زیاد دیده میشود، درختان چهار مغز هم از پیداوار مهم این سامان است. خلاصه موضع درهٔ زنگ از شاهکاری‌ها و بدایع دست قدرت بشمار میرود.

دره زیگی: دره‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت

درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سای: دره‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سبزک: دره‌ئیست بفاصله ۳۴کیلومتر بطرف غرب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که تخمین بین ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سبزواری: دره‌ئیست بفاصله ۳۹،۵کیلومتر در شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین تخمین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سراو: دره‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب قلعه گدام در علاقهٔ حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سرای: دره‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سرچشمه: دره‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سرخ شال: دره‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه پریان در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سرخک: دره‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال گردن دیوال در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سرکند: دره‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز کنر امتداد ان بطرف

جنوب و مربوط حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سفید پارسیلاو: دره‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف شرق گرداب امتداد ان طرف شمال در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سکی چل: دره‌ئیست بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال مشرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سگپار: دره‌ئیست بفاصله ۳۵ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پرون که بین ۶۸ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سنگلاخ: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در غرب بالا ارغنده مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سنگنداو: دره‌ئیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سنلاب: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شرق مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سیاه گل: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر بطرف شمال گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سیاه‌مند: دره‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر بطرف شرق گرداب امتداد ان طرف غرب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سیدان: دره‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق مرکز غوربند مربوط حکومت

اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سیدبابه: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب قلعه سیغان سرایک امتداد ان طرف شرق مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ سیلاله: دره‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب مرکز کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره سیناوی: دره‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر بطرف جنوب قریه غاز در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شاپری: دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه غاز در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ شاخ: دره‌ئیست در علاقه گرزیوان متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه، درهٔ شاخ گرزیوان یک درهٔ قابل وصف مملکت عزیز ماست، این دره بحدی شاداب و سرسبز است که روح بیننده را تازه گی و چشم تماشا کننده را رنگین ساخته مینای قلبش را پر از بادهٔ طرب میگرداند آبیکه از اعماق کوها جوشیده از درزهای سنگ سرچشمه میگیرد، در ابتدا دره از سه آبشار قدرتی سرازیر شده با آهنگ و شیون مخصوصی سربسنگ کوبیده سرتاسر دره را می‌پیماید، این آب بر روی سبزه‌ها غطیده پهلوی لطیف خود را به سنگ ریزه‌های درشت سائیده زمزه‌های نازک و ملائم را به سامعه اهدا میدارد، در شفافی سرشک مقطر و طوری به نظر میرسد که شاید سنگ ریزه‌ها بر روی آب ایستاده میباشد، زمین دره از حیث پرروئیدن سبزه و اقسام گیاها مانند یک قطعه زمرد به نظر میخورد. درختان چهار مغز که از حاصلات زیاد و با برکت این قطعه بوده خیلی متصل و یکی بعد دیگری واقع شده مانند این است که چادر سبز خود را در سرتاسر دره گسترده باشد. در بعض حصص این درختان سبز و خرم را تاک‌های خود رو چیله قرار داده پنجه‌های مقبول خود را بهر طرف که میلش بوده دوانیده، خوش نمودی و زیبائی دره را دو بالا میسازد، روشنی آفتاب همچو پاره‌های ابر بهاری

که در آسمان دیده میشود از خلال درختان گذشته بزمین مینائی این قطعه می‌افتد، کوهای دو طرف دره که ارتفاع زیادی دارد در هیچ جا سلسلهٔ امتداد انها انقدر از هم دور نگردیده که در وضعیت ارضی دره تغییری پیش شده و یا کدام میدانی تشکیل نموده باشد، کبوترهای صحرائی، زاغچه‌های نول سرخ و پا سرخ، عندلیب‌های خوش الحان که ترانه‌های دلکش می‌سرایند از مرغان این دره بحساب میروند، این مرغان فرد فرد. جوره جوره، جمع جمع، خیل خیل، از یکطرف بدیگر طرف پرواز دارند، بروی دیوارها و رواق‌های سنگی که یک تخته سنگ بوده گیاهائی عجیبی روئیده است، تماشای این مناظر انسان را به عالم معنی و حیرت می‌برد. می‌گویند این دره در زمان جمشید شاه معمور بوده و حصار بزرگی هم داشته که فعلاً نیز بعضی آثار مخروبه حصار مذکور در بین تپه ئی هویدا میشود و گاه گاهی بعضی سنگ‌های قیمتدار از بین خاکهای این دره پیدا شده و معموری انرا تائید مینماید، بعضاً مسکوکاتی هم ازین حصه بدست آمده که نقش گاووفیل داشته است.

درهٔ شاخانه: دره‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت درجه ۲ دوشی متعلق حکومتکلان پلخمری در ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شاشان: دره‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق قریه خواجه غار در علاقه نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شاه روز: دره‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال شرق پریان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شتفی: دره‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر بطرف شمال قریه آرام تل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ شتل: دره‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. (شتل دیده شود)

دره شخ: دره‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که

بین ۶۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شک: دره‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شرق چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره شکاری: دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر بطرف مشرق قریه غندک امتداد ان طرف شمال غرب در علاقه سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. سرک عمومی کابل و مزار شریف و قطغن از همین دره می‌گذرد. دره شکاری در بین یک سلسله کوهای بلندی واقع است این کوها جائی پست و جائی خیلی بلند میشوند. این کوهای بلند و شامخ که بدون مبالغه اگر از پای انها ببالا نظر انداخته شود کلاه انسان پس می‌افتد یک قسمت صفحات شمال را تشکیل داده است. جائی مانند سنگر و جائی مثل قلاع حصین بنظر می‌خورد این کوهای مسلسل و مرتفع چشمه‌ها و آبشارها در قلل و دامان خود دارند و حصص زیاد ان بی نفوس است. درهٔ شکاری از مدخل سرک بامیان شروع گردیده و به دوآب میخ زرین خاتمه می‌یابد. کار سرک شاهی دره شکاری در سال ۱۳۱۲ آغاز و در سنه ۱۳۱۷ ختم گردیده است. پیش ازین این راه خیلی صعب المرور و مشکل گزار بود بجز قافلهٔ شتر و اسپ عرادها قطعاً رفت و آمد کرده نمی‌توانستند و شبانه حیوانات وحشی سر راه را قافله را میگرفت و عابرین خیلی ازین درک دچار مشکلات بودند نهریکه قطغن را شاداب میسازد از شبر و کوهای اطراف درهٔ شکاری سرچشمه می‌گیرد و از بین دره میگذرد. باشندگان این دره شاداب و پرآب اکثراً اقوام هزاره و تاجک اند بعضی در قات کوها و بعضی در قلل کوه بچه‌ها و دامان کوهسار و سواحل نهر عمر بسر می‌برند. یک منبع آب درهٔ شکاری بندامیر می‌باشد و با نهرهای سیغان و کهمردنهر درهٔ شکاری یکجا شده بدوآب بصورت یک نهر بزرگ بطرف پلخمری سرازیر میشوند. قصبات و قرای مشهور درهٔ شکاری قرار ذیل است:

قریهٔ آهنگران، رشقه آب، زردسنگ، محمد کیچه، قریه غندک و جلمش. قسمت شرقی درهٔ شکاری بکوه بابا مربوط میباشد یک سلسله کوه هندوکش هم این دره را فرا گرفته است دو کوه مشهور دیگر ان یکی بنام زردسنگ و کوه محمد کیچه یاد میشود. در بالای نهر دره شکاری شش پل پخته و آهنی تعمیر شده که موتر ازان میگذرد این یک حصه راه که ذریعه کوها مسدود شده بود بوسیله این پلها وصل شده است چشمه‌های مشهور آن که معاونین نهر خروشان درهٔ

شکاری گفته میشوند: چشمۀ آهنگران، چشمۀ فولادی، چشمه رشقه آب، چشمه زلال و چشمه باغک میباشد و بعضی چشمه سارها در هر گوشه درۀ شکاری موجود است.

پیداوار نباتی: گندم، جو، باقلا، مشنگ، شاخل، ارزن، و غیره است. حیوانات وحشی: پلنگ، خفک، آهو، کفتار، شغال، روباه و گرگ میباشد پرندگان کوهی عبارت از کبوتر، کبک و غیره است. زبان مردم فارسی است پیشۀ شان مالداری است و اکثراً مغازه نشین اند و رسوم و عادات شان خیلی قدیمی است در فراز بعضی کوهای نزدیک سرک قلعه‌ها و دیوارهای مخروبه که بصدها سال عمر شانرا تخمین میکنند دیده میشود ولی حفریات و کنجکاوی نه شده است تاریخ و جغرافیۀ این قلعه‌ها معلوم نیست. انار کوهی، بیدکوهی وگز و دیگر نباتات خود روی در درۀ شکاری خیلی زیاد دیده میشود بعضی گلهای وحشی هم درین کوها یافت میشود.

درۀ شماهت: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال غرب علاقه داری الیشنگ در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۷ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۳ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شمبل: دره‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب غوربندمربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۱۰ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شنگرین: دره‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شودجاه: دره‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ۶۹ درجه – ۴ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۵ درجه – ۱۷ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شورآب: دره‌ئیست بفاصله ۷۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز حکومت درجه ۴ اشکمش مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۲ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۴ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شهرین: دره‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شرق مرکز منجان در علاقه منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۵۴ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ شیر: دره‌ئیست بفاصله ۹۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه رودوپنج نزدیک دریای شیوه

در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۵۸ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۵۸ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ شیرکورین: دره‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند متصل سرکیکه بطرف شرق میرود مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۳۴ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ عبدالله خیل: دره‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۴۰ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۲ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ صوف: حکومتیست درجه ۲ که مربوط حکومتکلان سمنگان و متعلق ولایت مزار شریف بوده و بین ۶۶ درجه – ۵۶ دقیقه – ۷ ثانیه و ۶۷ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و خط ۳۵ درجه – ۲۲ دقیقه – ۳۱ ثانیه و ۳۶ درجه – ۱۱ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد اینمنطقه درگوشهٔ جنوب غرب سمنگان وقوعداشته از طرف شمال شرق به سمنگان و از طرف جنوب شرق به روئی و دوآب متعلق کهمرد و برخی بعلاقهٔ حضرت سلطان و از ناحیهٔ شمال و شمال غرب بحکومت کشنده و بعضاً به علاقه بلخاب مربوط حکومت سنگچارک متعلق است، مسافهٔ آن از مرکز حکومتکلان سمنگان تخمیناً (۴۶) کیلومتر میباشد، درهٔ صوف علاقه داری مربوط نداشته حاوی (۳۰) قریه بوده و تعداد خانوار ان تخمیناً (۱۰۰۰) خانه است: قراء مشهور آن حسب آتی است. قریه نوآباد، قریه شخیه، قریه مشک‌ها، قریه حسن، قریه نوزئی، قریه خواجه بلند، قریه بنوباش، قریه بغک، قریه قرمی، قریه راپه قول، قریه زیرگی، قریه اینگران، قریه تیموری، قریه قرعلی، قریه ازغ، قریه چکاپی، قریه نی ککر، قریه تیخک، قریه چول قار، قریه محمدی‌ها، قریه نواباد، قریه بلغی، قریه بلوچ، قریه اپی، قریه لیله، قریه سربوم، قریه اشک. مردم درهٔ صوف غالباً مالدار و زارع بوده صنائع دستی انها منحصر ببافتن گلیم، جل و جوال و دیگر منسوجات پشمی است، منطقهٔ دره صوف کوهی بوده زمین هموار و قابل زراعت در ان کمتر است، در بعضی قسمت‌های اراضی و دامنهٔ کوه‌ها گندم، جو، جواری، زغر و شرشم کاشته میشود، خربوزه و تربوز للمی نیز به پیمانهٔ زیادی بعمل می‌آید، موسم برفباری درینجا از برج قوس الی اخیر حوت و بعضاً تا حمل بوده ضخامت طبقه برف تا ۵۰ سانتی و در کوهستان‌ها الی یکمتر تخمین میشود باران اکثراً تا حمل و ثور می‌بارد اشجار مثمر از قبیل توت، زردآلو، شفتالو، بادام در باغهای محدود ان بمقدار کم تربیه میشود، در تپه‌ها و دامنه‌های جبال اینحصه مراتع و وادیهای سرسبز طبیعی بیشتر است، گاو، گوسفند،

بز، اسپ، مرکب و اشتر نگاه میدارند، اسپ‌های درهٔ صوف گرچه انقدر تنومند و قوی نیست اما از حیث دویدن و بزکشی شهرت بسزائی دارند مردم اینجا هم بسوارکاری و بزکشی مهارت تامه داشته اسپ‌های کوچک و دوندهٔ خود را طوری تربیه میکنند که در بالای تپه‌ها حتی کمر کوها که کاملاً سنگلاخ و دارای پستی و بلندی زیاد است میدوند و بز میکشند، اینوضع اسپ‌اب شگفت تماشاچیان میگردد. در کوه‌های درهٔ صوف حیوانات وحشی مانند: آهو، پلنگ و گرگ پیدا شده و در دشت‌های ان خرگوش، روباه و خفک موجود است ، آهوی کوهی اینجا بسیار قوی و دارای شاخهای بلند و پر پیچ است که شکار نمودن ان خیلی مهارت بکار دارد. طیور وحشی آن عبارتست از: کبک، کبک دری، سیسی، کبوتر، کلنگ و عقاب. میرگن‌ها (شکاریها) بشکار آهو، خرگوش و روباه و اقسام طیور وحشی میل و شوق زیاد دارند. سرک عمومی اینحصه عبارت از سر کیست که از مرکز ولایت مزار شریف الی حکومت کشنده تمدید و به درهٔ صوف وصل شده و از انجا مستقیماً به قره کوتل مربوط حکومت کهمرد میرسد، راهای فرعی متعدد دیگری نیز وجود دارد که از درهٔ صوف بسمت هزاره جات و علاقهٔ بلخاب متعلق حکومت سنگچارک و مرکز حکومتکلان سمنگان پیوسته است. روغن، پشم گوسفندو شتر، قروت، خربزهٔ تازه و خربزهٔ خشک گلیم، جل و جوال از دره صوف در بازارهای حکومتکلان سمنگان و ولایت مزار شریف بغرض فروش برده شده در عوض ان دیگر مواد خوراکه و رخت باب قابل ضرورت وارد کرده میشود. دریای اینجا که به (دریای درهٔ صوف) شهرت دارد از حدود درهٔ قاسین بلاق و درهٔ تره بلاق و قریهٔ دایمیرداد متعلق درهٔ صوف منبع گرفته پس از عبور از تگاب درهٔ صوف و آبیاری اراضی کشنده علیا و سفلی به دریای بزرگ شولگره (دریای درهٔ گز) میریزد. آبخیزی این دریا غالباً در موسم بارندگی بوده سپس بحالت اصلی خود بر میگیردد. کوه‌های اینمنطقه که بسلاسل کوه‌های بزرگ بلخاب و سمنگان اتصال دارد شاخهای متعددی که ازان جدا میشود در هر جا نامهای علیحده بخود میگیرد و در بعضی حصص این کوه‌ها جنگلات از قبیل ارچه و پسته و از نباتات زیره و غیره پیدا میشود. در درهٔ صوف یک باب مکتب دهاتی نیز دائر بوده یکنفر وکیل از طرف اهالی انجا انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

درهٔ عدل خیل: دره‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه اچین امتداد ان طرف شمال در علاقه شینوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ عراق: دره‌ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در شمال ۶ برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۱ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۰ دقیقه –

۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ عطاکند: دره‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب قریه ارامتل نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ علی: دره‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جعفر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ غمبر: دره‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر بطرف شمال گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ غوزه: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال مشرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ غین: دره‌ئیست بفاصله شش کیلومتر بطرف شمال شرق قریه سر بولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان امتداد ان طرف شمال شرق که بین ۶۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ فرزه: دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف شمال سرای خواجه مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. (فرزه دیده شود)

درهٔ فرنجل: دره‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره فندقستان: دره‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ فولادی: دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط

حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ قازه گل: دره‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر بطرف غرب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ قاسین بلاق: دره‌ئیست در علاقه درهٔ صوف متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

درهٔ قره تاغ: دره‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ قلات: قریه‌ایست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در غرب قلعه بنو امتداد طرف جنوب در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره قول: شیله‌ایست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فرسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که آب ان بدریای سه درخت میریزد و بین ۶۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کارنامه: دره‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه غندی در علاقه سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ ثانیهٔ عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کاریک: دره‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کاسان: دره‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کاسپ: دره‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه خواجه غار در علاقهٔ نهرین

مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کاشان: دره‌ئیست بفاصله نیم کیلومتر در جنوب دهانه کوشان در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کچن: دره‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شرق ایبک (سمنگان) مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کر: موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شرق قریه حیدر باجی در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کرد: دره‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کردار: دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب قریه میر غلام در علاقه حکومت درجه ۴ نورستان متعلق حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین تخمین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کشی: دره‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در غرب آرامتل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره ککشال: دره‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کلان: دره‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف جنووب دهانه غوری متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کلان: دره‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در غرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف

که بین ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کلان: دره‌ئیست بفاصله ۴۶ کیلومتر در غرب مرکز سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کلان: دره‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جنوب غرب قلعه جعفر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کل کیامبه: دره‌ئیست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در شمال قریه چشمه در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کمر: دره‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه پریان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کمنی: دره‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره کنجگان: دره‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه شرتان در علاقه اسمار مربوط حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که آب درهٔ مذکور بدریای کنر میریزد و بین ۷۱ درجه - ۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کنده: قریه‌ایست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در جنوب قلعة السراج در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کنی گاو: دره‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر بطرف شمال مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کوچنغی: دره‌ئیست بفاصله ۴۶ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی

پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کیان: دره‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ کیشان آباد: دره‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گرد: قریه‌ایست بفاصله ۲۰ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گرزیوان: دره‌ئیست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گرسوخته: دره‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گرگرای: دره‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه غندی در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گگچ: دره‌ئیست بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۸ درجه - ۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ گوسفند: کوتل‌است بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ لارخو: دره‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق پلخمری مربوط ولایت

قطغن که بین ۶۸ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۳ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ لالمک: دره‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق قریه دوآب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۵ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ لوبیا: دره‌ئیست بطرف شمال گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه ۲۰ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۰ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مارستان: دره‌ئیست بفاصله یک کیلومتر در جنوب قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۲۷ دقیقه – ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۶ دقیقه – ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مازنا: دره‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۳۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مالاخان: دره‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه – ۵۵ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۷ دقیقه – ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مرتک: دره‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب قریه نمازگاه در علاقه میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۹ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مرو: دره‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۴۰ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۴ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مزارونورگل: علاقه داری ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۴ چوکی در حوزهٔ حکومتکلان کنرها در ولایت مشرقی.

حدود اربعه: بطرف شرق و جنوب ان دریای کنر و بجانب غرب ان اسلام پور و بسوی شمال آن کوه کوند واقع میباشد.

قریه جات: این علاقه داری قریه جات بسیاری دارد، اکثر قراء ان در کوهسارها واقع است. چون این منطقه عموماً کوهستانی میباشد. لذا بعضی دهکده‌های خورد ان که در دره‌ها واقع و نفوس ان بقراء بزرگ مربوط است، قابل الذکر نمیباشند، قریه‌های عمده ان‌را ذیلاً نام می‌بریم: برنورگل، کوزنورگل، توره تیبزه، سین زائی، کرچندو، وربنه، لودلام، غازی آباد شماش‌آریت، شورآباد، کربوری، خنگلیان، میاء قلعه، پتن، ببله.

پیداوار: چون این منطقه تماماً کوهستانی و زمین زراعتی ان کم است بنابراین در سال‌های که باران بکثرت می‌بارد و آب رود فراوان میگردد، حاصلات ان از قبیل گندم، جواری، جو و ماش نیز بیشتر میشود و در سالیکه باران به قلت میبارد ورود خشک باشد حاصلات نیز کمتر میشود. در کوهستانات این منطقه عسل، روغن زرد و پنیر بکثرت پیدا میشود.

جنگلات: این منطقه سراسر کوهسار است. و در کوهای ان درختان نشتر، بلوط، زیتون و جوز زیاد وجود دارد در بعضی کوها درختان گورگور نیز پیدا میشود.

طیور اهلی: طیور اهلی از قبیل مرغ خانگی، هیلی و قاز وجود دارد.

طیور غیر اهلی: مثل زاغ، گنجشک، مینا، طوطی، شاهین، قچور و غیره نیز کم کم پیدا میشود.

حیوانات اهلی: حیوانات اهلی از قبیل گاو، خر، بز و گوسفند بکثرت تربیه میشود.

حیوانات غیر اهلی: مثل پلنگ، گرگ، روباه، خرس، خرگوش، کفتار و آهو زیاد پیدا میشود.

میوه‌جات: جوز، گورگور، مانی، پیرگی، شنی و در بعضی جاها انگور، توت، انار و زردآلو هم پیدا میگردد.

برنورگل: این قریه در قسمت شرق علاقه داری نور گل بکنار سرک عمومی واقع است. این قریه تخمیناً ۹۰ خانوار دارد و فاصله ان از مرکز ولایت تقریباً ۴۶ کیلومتر و از علاقه داری تخمیناً یک کیلومتر میباشد. مردم ان تاجک و زبان ان پشه ئی و نفوس ان تخمیناً (۵۰۰) نفر میباشد. پیشهٔ اهالی این قریه اکثراً زراعت و بعضاً بافندگیست و کارگاه‌های کرباس بافی دارند.

کوزنورگل: این قریه در جنوب علاقه داری بساحل دریای کنر واقع است مسافه ان از علاقه داری تخمین (۵۰۰) متر و از مرکز ولایت تخمین ۴۶ کیلومتر میباشد، مردم این قریه نیز تاجک و زبان شان پشه ئیست و به پنبتو هم تکلم میکنند. این مردم تماماً زراعت پیشه‌اند که به زرع گندم، جو، جواری و کوکنار بیشتر میلان دارند. تعداد خانواری این قریه در حدود(۱۰۰) خانه و نفوس ان تخمین (۶۰۰) نفر میباشند.

توره تیبزه: این قریه در غرب علاقه داری قریب دریا واقع است. چون این حصه بـه دریـا نزدیک است، لذا اکثر مردم درهٔ مزار در موسم تابستان باینجا می‌آیند و سه ماه تابستان را در همینجا میگذرانند و حینیکه هوا معتدل میگردد بمساکن اصلی خود مراجعت میکنند. دریـن حصه گندم، جو، جواری و ماش بسیار کشت میشود. این زمین در مواسم خشک توسط آب دریا آبیاری میشود و در سال‌های بارانی آب رود هم برایش میرسد. سرک عمومی از میان این زمین تمدید شده است. اهالی ان صافی و پنبتو زبان اند. تعداد خانواری ان تخمیناً به (۲۱) و نفوس آن به پنجاه نفر میرسد.

سین زائی: این قریه در شمال علاقه داری نورگل واقع میباشد که شرقاً و غرباً توسط کوها احاطه گردیده است. و از علاقه داری تقریباً ۳۲ کیلومتر و از مرکز ولایت تـقریباً ۴۹ کـیلومتر فاصله دارد. اینجا گندم، جو، جواری و شالی بسیار کشت میشود. اراضی توسط چشمه سارها آبیاری میشود. میوه ندارد و نفوس ان کم است مگر زمین ان حاصل فراوان مـیدهد. مـردم ان صافی و پنبتو زبان و نفوس ان تخمین (۳۰۰) نفر میباشند.

کرچند: این قریه نیز در شمال علاقه داری نورگل تخمیناً بفاصله ۶ کیلومتر واقع است. اهالی این قریه همه صافی و زبان انها پنبتو میباشد و به تعداد(۳۳) خانوار تخمین میشود نفوس ان تخمیناً به (۹۵) نفر میرسد. این قریه برود نزدیک است. حاصلات مهم ان گندم، جو و جوری میباشد. پنیر هم کم کم درینجا پیدا میشود.

ورینه: این قریه در شمال علاقه داری بکنار رود افتاده است. مردم آن صافی و پنبتو زبان و حاصلات مهم ان گندم، جو، جواری و شالی میباشد.

لودلام: این قریه نیز در شمال علاقه داری نورگل واقع و مسافه ان از علاقه داری تخمیناً ۶ کیلومتر و از مرکز ولایت تخمیناً ۵۲ کیلومتر میباشد. این منطقه تماماً کوهستانی است. پـیشهٔ مردم ان بیشتر مالداری میباشد پنیر و عسل درنجا پیدا میشود. دیگر حاصلات مهم ان گـندم، جواری، روغن زرد، عناب، املوک و جوز میباشد.

غازی آباد: این قریه در شمال علاقه داری نورگل تقریباً ۹ کیلومتر دور واقع است. این منطقه عموماً کوهستانی و حاصلات مهم ان گندم، جواری، پنیر، روغن زرد، عسل، جوز، عناب، انار، شنی گورگری و ممانی میباشد. حیوانات اهلی از قبیل بز و گوسفند درینجا بیشتر تربیه میشود. این قریه به تعداد تخمین (۱۲۰۰) خانوار دارد. نفوس ان تخمین (۳۰۰۰) نفر و مردم آن صافی و پنبتو زبان میباشند.

شماش: قریه شماش در شمال قریهٔ غازی آباد نزدیک کوه کوند واقع است. تعداد خانواری این قریه تخمیناً (۱۵۰۰) خانه و نفوس ان (۴۰۰۰) نفر میباشد. اهالی اینجا همه مالداراند که بز، گوسفند وگاو را بیشتر تربیه میکنند. حاصلات مهم ان گندم، جواری، پنیر، عسل وکلول میباشد.
کلول املوک، شنی، شفتالو، انار، جوز، توت و دیگر میوه جات دراینجا پیدا میشود. رود درهٔ مزار از کوه همین قریه چشمه میگیرد معاون دیگر این رود از کوه آریت سرازیر و در قسمت علیای قریه غازی آباد به همراه ان ملحق میگردد و بعد ازان یک رود واحد را تشکیل میدهد و از میان درهٔ مزار میگذرد. قراء و اراضی اطراف خود را آبیاری میکند و سپس به دریای کنر می ریزد.

آریت: آریت در شمال علاقه داری نورگل و غرب قریه شماش بفاصلهٔ تخمین ۲۳ کیلومتر واقع و به کوند نزدیک است. مردم این حصه تماماً مالدار میباشند. بز، گوسفند و گاو درینجا بیشتر تربیه میشود، حاصلات مهم ان گندم، جواری، پنیرعسل وکلول است. همان میوه جاتیکه در قریه شماش پیدا میشود درینجا نیز موجود است. یک معاون رود درهٔ مزار و نورگل از همین جا سرچشمه می‌گیرد که اخیراً به همراه رود درهٔ مزار در حصهٔ غازی آباد، چنانچه بیشتر گفتیم، ملحق میگردد.

شورآباد: این قریه از شرق سین زائی و شمال علاقه داری تقریباً ۳کیلومتر دور افتاده است. این حصه بیشتر خیلی آباد و زمین ان قابل هرگونه زراعت بود در سال ۱۳۲۹ یک سیلاب بزرگی در رود مزار سرازیر گردید که در اثر ان تمام قریه را آب شست و اکنون جائیکه سابق قریه بود به مسیر رود تبدیل گشته است.

کربوری: قریه کربوری از شمال علاقه داری نورگل تخمیناً ۴ کیلومتر دور واقع است درین منطقه گندم، جوار، شالی و پنبه بخوبی حاصل میدهد مردم ان صافی و پنبتو زبان و تعداد خانواری ان تخمیناً ۴۸ و نفوس ان ۱۲۰ نفر میباشد بطرف مشرق این قریه کوه و بجانب مغرب ان قریه کرچندو و بسمت جنوب ان علاقه داری نورگل واقع است.

خنگلیان: قریه خنگلیان تماماً بصورت قلعه‌های متفرق میباشد که تعداد مجموعی ان به (۱۶) قلعه میرسد این قلعه‌ها بکنار رود مزار واقع است که بطرف شمال ان کوه میباشد ازین کوه هیچ حاصل نماید درینجا گندم، جو، جواری و پنبه کشته میشود. اهالیآن صافی و زبان‌شان پنبتو است.

میاه قلعه: این قلعه در شرق علاقه‌داری نورگل بساحل دریای کنر واقع است اراضی آن توسط دریای کنرآبیاری میشود اینجا گندم، جواری و پنبه زرع میگردد، مردم ان بعضاً صافی و

برخی تاجک و زبان ان‌ها پنبتو میباشد سرک عمومی در شمال این قلعه میگذرد. درینجا بادنجان سیاه، بادنجان رومی و مرچ کشت میشود.

پتن: پتن در مشرق علاقه داری نورگل نزدیک ساحل دریا واقع است زمین این حقه در سابق خیلی زیاد بود. اخیراً این زمین را تماماً دریای کنر برده اکنون زمین زراعتی خیلی کم مانده است که در ان گندم، جواری و پنبه کشت میشود مردم ان صافی و پنبتو زبان میباشد. سرک عمومی در قسمت شمالی این حصه تمدید گردیده است بطرف شمال سرک عمومی کوه و بسوی جنوب ان پتن واقع است درینجا بادنجان سیاه، بادنجان رومی، ملی، شلغم و پاللک نیز کشت میشود.

بیله: قریه بیله در جنوب نورگل بساحل دریای کنر واقع است درینجا گندم، جو و جواری کشت میشود. این حصه عموماً باغستان است و هرگونه میوه جات مثل بهی، انار، شفتالو، زردآلو، توت و انگور دران پیدا میشود این قریه دو دهکده دارد که یکی را «سربند» و دیگری را «بیله» گویند تخمیناً به تعداد(۱۹۰) خانوار دارد. نفوس ان تخمیناً به (۷۰۰) نفر میرسد مردم ان مهمند و زبان شان پنبتو میباشد. اهالی این جا عموماً مرکب تربیه میکنند و درحمل و نقل اموال ان را بکار می‌برند در درهٔ نور علاوه بر مدارس خصوصی یک مکتب ابتدائی نیز از طرف وزارت معارف دائر گردیده است.

درهٔ مزینه: دره‌ئیست در غرب انار قلعه در علاقه شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۲۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مشک: دره‌ئیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۱۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۳ دقیقه – ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ منگل: دره‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۴۵ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۱ دقیقه – ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ مهمند: دره‌ئیست در غرب انار قلعه در علاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه ۴۲ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۲ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ میخک: دره‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در غرب بنو در علاقهٔ حکومت درجه ۴

اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دره نالر: دره‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نجراب: دره‌ئیست بفاصله ۵۰ کیلومتر بطرف شمال قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نرخ: دره‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۵۶ درجه - ۲۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نرمک: دره‌ئیست بفاصله ۷۸،۵ کیلومتر در غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نشه گام: قریه‌ایست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نور: علاقه داری ایست درجه ۳ مربوط حکومت درجه ۴ کوزکنر متعلق ولایت مشرقی این دره سرسبز و ریگزار است چشمه سارهای زیادی دارد اطراف انرا کاملاً یک سلسه کوها احاطه کرده است باشنده‌گان سرتاسر دره نور که طرف شرق ان کوهای درهٔ مزار و نورگل و سمت غربش بکوهای درهٔ لغمان و شمالش بسطوح مرتفع کوه هندوکش محاط و جنوب ان بسرک عمومی حکومت شیوه و علاقه داری مزار نورگل پیوسته است بوسیلهٔ یک علاقه داری اداره میشود مردم درهٔ نورشجاع، زحمت کش و مهمان نواز میباشند درکوهای شامخ و سربفلک کشیدهٔ حصص علیای این دره میمون، بز، قوچ، و آهوی کوهی، طاؤس، کبک و سیسی و غیره مرغان کم و بیش وجود دارد و از جملهٔ حیوانات اهلی این دره‌بز، گاو، گوسفند، خروس و ماکیان بشمار میرود. و مهمترین حاصلات زمینی ان عبارت است از جو، جواری و گندم و فالیزباب و از حبوبات از قبیل کلول، لوبیا، و غیره نیز درین دره حاصل گرفته میشود قصبات مشهور ان قرار

ذیل است: بدیالی، سرچ، رمله، قلعۀ شاهی، شوکیالی، وایگل، مچ گندول، تنگرا، تلکی، سوتن، برکوت، بمبه کوت. باستثنای بدیالی و سرچ دیگر قصبات درۀ نور کاملاً به زبان محلی پشه‌ای تکلم میکنند اهالی مردم درۀ نور خوش صورت و خوش صحبت میباشند. درکوها و اطراف درۀ نور اشجار کوهی و خودرو خیلی زیاد است. چارمغز، عناب، توت، انجیر، انگور، انار، املوک، گرگره، ممانه، شنی، تیتاکه، پرگی و غیره درین دره یافت میشود. و مردم ازان بمیل و اشتهای تمام میخورند. عسل، پنیر هم درین دره بقدر احتیاج یافت میشود در درۀ نو مینا و طوطی هم زیاد است. در قریه بدیالی که مدخل دره است مردمان صافی زندگی میکنند. کاریز و چشمه‌های صاف و شفافی دارد. خینه بدیال خیلی در مشرقی شهرت دارد قریه دوم که بعد بدیالی می آید سرچ است اهالی قریه سرچ صافی و پنبتو زبانند در قریه رمله یک باب مکتب دائر است مردم درۀ وایگل نسبت بدیگر قصبات در حسن شهرت دارند درۀ وایگل قصص و افسانه‌های دلچسبی دارد، وایگل بزبان پشه ئی بعنی «پری و گل» است چون زیبائی زیاد است، آنجارا سرزمین گل و پری می‌گویند و درۀ نور هم درۀ پرنور و بر حسن است یکی از رسوم عجیب مردم وایگل این است که بغیر مردم وایگل بدیگر کس دختر خود را نیمدهند، تا یک حصۀ درۀ نور سرک شاهی میباشد و موتر رفت وآمد کرده میتواندچند سال پیش سیلاب مدهشی از کوهای درۀ نور پایان شده چند چشمه سار انرا کور نموده و مردم ان دوچار مشکلات شده بودند و از انجا یک قسمت مردم بدیگر دره‌ها پراکنده شدند. اگر در کوها باران و برف شود طبعاً درۀ نور پرآب و شاداب میگردد اگر کم بارانی و خشک سالی بیاید چشمه سارها کم آب میشود. شغل مردم ان غریب کاری است اکثراً زنهای ان از کوها چوب می‌آورند و غریب کاری مکنند: از حیوانات اسپ، مرکب، گاو، گوسفند و بز تربیه میشود اما بصورت کم. در درۀ نور علاوه بر مدارس خصوصی و دروسی که در مساجد داده میشود یک باب مکتب ابتدائی نیز از طرف وزارت معارف دائر گردیده است.

درۀ نورک: دره‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قلعۀ نیازخان در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درۀ نیازی: دره‌ئیست بفاصلۀ نیم کیلومتر در شمال شرق قلعۀ نیازی خیل امتداد بطرف غرب در علاقه الینگار در حوزه حکومت درجه ۴ نورستان مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ نیاک: دره‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ وازغار: دره‌ئیست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر بطرف شمال مشرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ودو: دره‌ئیست بفاصله ۶۲ کیلومتر بطرف جنوب غرب دهانهٔ غوری متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ورسنده: دره‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف مشرق گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ وغر: قریه‌ایست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ولای: دره‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب مرکز کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ولیان: دره‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر بطرف جنوب مرنجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ ویران: دره‌ئیست بفاصله ۳۹ کیلومتر در جنوب قریه غاز در علاقهٔ منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هزار چشمه: دره‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰

ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هزار کج: دره‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب دوشی متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هزاره: دره‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هزاره (دره پنجشیر): علاقه داری درجه ۳ مربوط حکومت درجه ۳ پنجشیر و متعلق حکومت اعلی پروان میباشد و از رخه مرکز حکومت پنجشیر تخمیناً ۱۵ کیلومتر فاصله دارد و از دره‌های متعددی از قبیل درهٔ عبدالله خیل، درهٔ جیر علی و سنگی خان که بنام درهٔ هزاره موسوم اند، درهٔ تنبینه، ملیمه، کرامان، پوجاوه و پسکران مرکب میباشد، بزرگترین این دره‌ها دره عبدالله خیل و درهٔ جیر علی است و بطور عمومی تمام این دره‌ها تخمین دارای چهار هزار خانه وار میباشد، و مرکز علاقه داری قلعه اسفندیار نام دارد. سه دریا ازین دره‌ها سرازیر میشود که یکی از بین درهٔ عبدالله خیل و دیگری از درهٔ هزاره و دریای سوم از کرامان پایان شده در موضع قلعهٔ که مرکز علاقه داری است بهم یک جا شده و بجانب مغرب بجریان خود دوام داده بالاخره در موضع دوآب با دریای کلان پنجشیر یک جا میشود و یکی از معاونین بزرگ دریای پنجشیر را تشکیل میدهد. موضع تلاقی این دو دریا بنام دوآب یاد میشود. در موضعی که هر دو دریا بهم یک جا میشوند کوتلی است که بنام کوتل الله اکبر یاد میشود، از این کوتل راهی بطرف درهٔ مذکور رفته است راه دیگری از راه حصارک بدرهٔ مذکور میرود. یک کوه بلند در درهٔ عبدالله خیل است که بنام کوه شمیانه یاد میشود.

پیداوار: پیداوار زمینی این دره‌ها گندم، کل جو، مشنگ، باقلی، شرشم، جواری و کچالو است، سر درختی ان توت و انگور میباشد، مواشی از قبیل گاو، گدی، مرکب و اسپ زیاد تربیه میشود، خصوصاً گدی به تعداد زیاد تربیه میشود و از پشم ان چکمن و برزو میسازند، روغن و قروت هم زیاد تهیه میکنند و قروت درهٔ هزاره در خوبی و مزهٔ خود شهرت بسزائی دارد.

پیشه: پیشهٔ اهالی زراعت و مالداری است، در درهٔ هزاره گلیم‌های خوب از پشم بز و گوسفند بافته میشود.

حیوانات وحشی: از حیوانات وحشی دراینجا گرگ و روباه به کثرت پیدا میشود، گرگ‌ها

گاهی حملهٔ ناگهانی نموده بز و یا گوسفند و گدی را با خود می‌برند، آهو به ندرت دیده میشود.

نباتات طبی: نباتات طبی در اینجا درونه، زردسرک، سرش کمال بوفرت پیدا میشود، و نباتاتیکه بطور خودرو، روئیده و مردم ازان استفاده میکنند عبارت از زیره، سوهان، سمارق، چکری، کمال، سبزی سیاه، سیرک، پیاز کوهی که در کوها در موسم بهار و تابستان به کثرت موجود میباشد، در کوهای دره‌های پنجشیر هر نوع بته‌ها و چوب‌های خورو از قبیل بلک، گزک، سیاه چوب، بشال، خنجک، پرکندول، بادام کوهی پیدا میشود که مردم انجا در محروقات ازان کار می‌گیرند. راهی از درهٔ پنجشیر به نجراب رفته است، این راه از راه عبدالله خیل تا نجراب تخمیناً (۶) کیلومتر فاصله دارد، یک مکتب دهاتی جدیداً از طرف وزارت معارف در انجا دائر شده است، مردم این سرزمین باستثنای درهٔ هزاره به قوم تاجک و بزبان فارسی متکلم میباشند اهالی این منطقه در موسم تابستان در مقامات بلندکوه با مواشی خودها رفته در انجا برای خود ییلاغها آباد کرده ایام گرما را بسر می‌برند، این ییلاغها را بنام اغیل یاد میکنند، این عمل از یک طرف در تربیه و فربه شدن مواشی انها موثر واقع میشود و از طرف دیگر از جمع کردن قروت و روغن فراوان استفادهٔ خوبی بعمل می‌آید، استعمال فلاخن که از بازیهای ملی و اسلحه خطرناک و موثر میباشد در بین آنها جاری است خصوصاً در فصل زمستان و موسم برف که ایام بیکاری انها است این بازی زیادتر رواج پیدا میکند، بدین طریق که عدهٔ یکطرف وعدهٔ بجانب دیگر ایستاد شده با چکمن هائیکه از پشم گوسفندهای گدی ساخته میشود با یکدیگر مبارزه مینمایند برف را با دو دست خود سخت فشار داده در کاسهٔ فلاخن می‌نهند. فلاخن را بشدت تمام دور داده بجانب اشخاص مقابل پرتاب میکنند و اشخاص مقابل برف راکه بنام (پندی) یاد میشود با چکمن دفع میکنند، گویا چکن مذکور بمثابهٔ سپری است که در قدیم الایام در تیر بارانی‌ها استعمال می‌شد، گاهی چنین میشود که پندی فلاخن سپر چکمن را دریده باعث اذیت و جراحت شخص میشود و گاهی هم اتفاق افتاده که از اثر زخم پلغمان دست‌ها و پاها شکسته و چشم‌ها کور گردیده است، اگر عوض پندی برف، سنگ استعمال گردد خطر ان زیادتر است و سبب هلاک شخص میگردد، استعمال فلاخن مخصوص اهالی پنجشیر است ازین حیث انها در جنگجوئی و سلحشوری سرآمد میباشند، دیگر از خصوصیات ملی این مردم این است که در موسم زمستان، یا در تابه خانه‌های مسجد و یا بنوبت در خانه‌ها هر شب اجتماع کرده کتابهای رزمی و سلحشوری از قبیل شاهنامهٔ فردوسی، اسکندر نامهٔ نظامی، امیر حمزه و خواهر نامه را به لهجه‌های بسیار شیرین و پر حرارت میخوانند، و مستمعین را به هیجان و شور

غریبی در می‌آورند، این روش احساسات شجاعت و تهور را در نهاد انها زنده میسازد، درین اواخر کتابهای حدیث و تصوف نیز در مجالس انها خوانده میشود که این عمل اخلاق نیک، شهامت و مهمان نواری را در قلوب هر فرد انها تقویه میکند، چون آب و هوای این سرزمین خیلی‌ها خوب است از انرو مردم این ناحیه طبعاً ذکی و سالم الوجود میباشند. در جیر علی هزاره زیارتی است که بنام خواجهٔ غار علیه الرحمه یاد میشود، گرچه از تاریخ این بزرگوار و اینکه از کجا آمده است کدام معلوماتی در دست نیست.

درهٔ هزاک: دره‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق میمنه، امتداد بطرف غرب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هفت تنور: دره‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در شمال غرب شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ هیچ: دره‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب قلعه سیغان سرایک امتداد بطرف جنوب شرق مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یازغلام: دره‌ئیست بفاصله ۸۶ کیلومتر در شرق قلعه رونچ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یخ: دره‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یخیار: دره‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب بنو در علاقه انداراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه -۳۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یکاولنگ: دره‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر بطرف مرکز خنجان مربوط حکومت کالن پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یوسف: دره‌ئیست بفاصله ۱۲/۵ کیلومتر در شمال قلعه سرکاری امتداد بطرف شمال در

علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان (ایبک) ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

درهٔ یوک: کوتلی‌است بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دری: قلعه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه اسمار متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دریاخان: موضعی‌است بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال شرق ولی چاه در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دری درنگ: علاقه داری درجه ۳ است مربوط حکومت درجه ۲ جاجی در حوزهٔ ولایت جنوبی حدود اربعهٔ درهٔ ارنگ: شرقاً متصل است به لورگی کرم پنبتونستان غرباً بکوهای بزرگ و جنگل‌های‌مند شیر و شمالاً بکوه مذکور و برخی بحکومت جاجی و جنوباً بعلاقه داری دنده پتان مربوط حکومت چمکنی.

پیداوار: چارمغز، زردآلو، پیرگی، عسل، چارتراش، گندم، جو، جواری، ماش، شالی.

مالداری: گاو، اشتر، مرکب.

کوههای مشهور ان: منده اسیر، وقنمی، سر و تور کندو نام دارد.

طیور: کبک، سیسی و کبوتر است. مردم دری درنگ عموماً پنبتو زبان بوده و از اقوام منگل، خروتی و توری میباشند. قصبات معروف ان عبارت اند از قتمی، میرحسن، بنارکی، غندی، خروتی. مرکز علاقه داری دری درنگ بقریه غندی دری درنگ است. در کوهای ان ارچه، بیجور، جلغوزه، بلوط، نشتر، اوشبته، و سرپ میباشد. در کوهای ان حیوانات وحشی از قبیل شیر، خرس و شادی پیدا میشود.

دری سار: قلعه‌ئیست در شمال شرق قلعه متون در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دری سر: قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر بطرف جنوبی سروبی متصل دره تیزین مربوط

ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دریگام: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعهٔ شرتان در علاقه اسمار متعلق حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دریو: قریه‌ئیست بفاصله ۵۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعهٔ ابراهیم زئی متصل سرک در علاقه شیگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دزد: کوهیست در شمال غرب خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دزدان: چشمه‌ایست بفاصلهٔ ۸۷ کیلومتر در غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دزد دره: کوتلی‌ایست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قریهٔ حوض شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دزد غوری: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شهبان در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۱ ثانه عرض‌البلد شمالی است.

دشت ارجنه: دشت‌ایست در جنوب آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت اسک: دشتی‌ایست در جنوب شرق جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین تخمین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت ایش: دشتی است در حوزهٔ حکومت درجه ۲ درواز که مربوط حکومت اعلی

بدخشان میباشد و ازکوتل نشریه علاقه داری درجه اول خواهان مربوط است دشت ایش در ماه سرطان کاملاً خرم و سبز میباشد و در حصهٔ آن جوی‌های از آب برف جاری است بعضی تپه‌های این دشت تا ماه سرطان هم برف دارد قبائل کوچی درین دشت گله و رمه خود را برای چرا می‌آرند هوای این دشت خیلی گوارا است طوریکه حتی در ماه سرطان هم درین دشت اگر راه گذر لباس بهاری داشته باشد به لباس کلفت‌تری احتیاج حس میکند زیرا هوای ان تا یک اندازه سرد میباشد درین دشت یک نوع حیوانی که ان را دندک می‌گویند موجود میباشد و همینکه شخص راه گذر را می‌بیند به لانهٔ زیرزمینی خود پنهان میشود این حیوان را شکار مینمایند و گوشت انرا برای مرض سل مفید می‌دانند و از پوست ان دستکش و وازکت میسازند و دشت ایش تقریباً پنجماه خانه وار برای رفاهیت مسافرین جدیداً آباد شده که از قشلاق کوف و قشلاق نژیک یک خانه وار نقل داده شده، به تپه‌های این دشت گندم زرع میشود. اگرچه دشت ایش خیلی وسیع است چون هنوز تقسیمات مالچر صورت نگرفته لهذا بین افغانهای کوچی بعضاً مناقشه واقع میشود خلاصه نشر تاج که دشت ایش گفته میشود مناظر خیلی قشنگ دارد خصوصاً آبهای جاری درخم و پیچ و سبزه زارها و تپه‌های خاکی که سبز پسته ئی میباشد زیبائی مخصوصی دارد ولی از ماه عقرب تا ماه جوزا این دشت زیر برف میباشد.

دشت باغ عالم: دشتی‌ئیست در شمال قره باغ در علاقه کوهستان مربوط حکومت اعلی پروان که سرک قره باغ و چهاریکار از بین ان عبور نموده: یک سرک ازان بطرف بگرام میرود، موقعیت ان بین ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت تپه: تپه‌ئیست بفاصله ۴۱کیلومتر در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت تتارین زر: دشتی‌ایست بطرف غرب قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت توپ: دشتی است در حوزهٔ حکومت وردک متعلق حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل بین معبر عمومی کابل و غزنی.

دشت جوی دراز: دشت‌ایست در جنوب شرق شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی

قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که تخمین بین ۶۴ درجه - ۴۵ و ۵۷ دقیقه - ۳۵ و ۳۶ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ و ۲۹ دقیقه - ۳۷ و ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت چنار: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز رستاق مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت چنگیز: دشتی‌ایست در جنوب قلعه ایبک (سمنگان) در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت خارلچ: دشتی‌ئیست در شرق شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت خان: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال شرق زیباک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت خواجه الوان: دشتی‌ئیست در جنوب غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت خیرآباد: دشتی است سرسبز در ۳۰ کیلومتری غرب قندز متعلق ولایت قطغن بوده سرسبزی این دشت از لحاظ چراگاه و مالچر بوده تمام اکناف و اطراف ان حتی بعضاً تپه‌های خاکی که در بعضی قسمت‌های ان دیده میشود سبز و خرم است و یک فضای نشاط‌انگیز را دارا میباشد درین دشت غزالها بصورت گله دیده شده و شکار گاه خوبی است مخصوصاً تعقیب غزالها درین دشت به نسبت هموارى و پهنائی که دارد توسط موتر کیفیت مخصوصی در شکاری تولید می‌نماید. سرک عمومی قندز و مزار شریف نیز از بین این دشت می‌گذرد.

دشت دیوان بست: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب قلعه جعفر متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت ریوات (ریوک): دشت‌ایست در شمال و شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳

پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه طول‌البلد شرقی و ۵۰ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است. و قریه‌ئیست در علاقه داری حصهٔ اول پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان، از مرکز علاقه داری تخمیناً ۹ کیلومتر فاصله دارد. سرکیکه بطرف قطغن میرود از بین ان می‌گذرد، دریای کلان پنجشیر بطرف شرق ان جریان دارد تخمیناً صد خانه وار مردم درینجا ساکن میباشند پیشهٔ اهالی تجارت غله باب و زراعت و مالداری است گاو، اسپ گدی و بز دراینجا تربیه میشود تجارت انها گندم، جو، برنج و نمک است که از مواضع مختلفه قطغن خریداری کرده ذریعه اسپان در بازار رخه، گلبهار و چاریکار بفروش میرسانند حاصلات زمینی این سرزمین گندم، جو، باقلی، مشنگ و جواری است حاصلات سر درختی ان توت و زردآلو و اندکی انگور میباشد، این مردم به قوم تاجک بوده بزبان فارسی تکلم میکنند.

دشت زیارت: دشتیست در جنوب غرب قلعة السراج در علاقه لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سالار: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سرخ آب: دشت‌ایست بطرف جنوب زاهد آباد در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سرکار: دشتی‌است در جنوب قلعه سر کاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین تخمین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سفید: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهرد متصل دریای سرخ آب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سقا: دشتی‌ایست بطرف جنوب قریه چهار آسیاب متعلق حکومت درجه ۲ چهار دهی که سرک لوگر و کابل از بین آن کشیده شده و بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت سنگری: دشتی‌است در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان.

دشت سوزآب: دشتی‌ایست در جنوب مرکز خان آباد مربوط حکومتکلان قندوز ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت شوباغلی: دشتیست در ۶۰کیلومتری غرب قندز در حوزهٔ حکومتکلان قندز مربوط ولایت قطغن. این دشت خشک و کم آب بوده بعد از عبور از دشت خیرآباد بین معبر عمومی قندز و مزار شریف عرض اندام میکند، این دشت نیز برای آهو شکارگاه خوبی بشمار میرود.

دشت عراق: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال مرکز جرم متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت غابر: دشتی‌ایست بطرف شرق گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت فراخ: دشتی‌ایست در شمال مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت قزل چنگ: دشتی‌ایست در شمال شرق دولت آباد در علاقه شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت قلعه: قریه‌ایست بفاصله ۳۷کیلومتر در غرب مرکز رستاق مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت قورغاز: قریه‌ایست بفاصله ۷۷،۵کیلومتر در جنوب شرق قلعه متون در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشتک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق مرکز رستاق مربوط حکومتکلان

تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشتک: موضعیست در رخهٔ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان از طرف شمال و شرق بدریای کلان پنجشیر و از سمت جنوب و غرب بسرک عمومی محاط میباشد از لحاظ طراوت و خوبی آب و هوا و منظره دلکش بهترین جائی است خصوصاً در موسم بهار و تابستان برای تفریح و آسایش جای مناسپ‌ی است حاصلات زمینی ان گندم، جو، جواری، باقلی و مشنگ است، حاصلات سر درختی ان توت، انگور، زردآلو و شفتالو می‌باشد ازاینجا یک پل بر دریای پنجشیر کشیده شده که آبدرهٔ پنجشیر را با رخه ملحق میسازد دراینجا دو زیارت که یکی بنام خواجه فراز و دیگری بنام حضرت بی بی مسمی است وجود دارد یک شاخ کوه هندوکش بجانب غرب ان واقع شده که بجز بوتی و بته از دیگر نباتات عاری است. دراینجا بجز چند خانهٔ معدودی دیگر خانه بمشاهده نمیرسد بجانب شرقی ان انسوی دریا الوک نام دارد که تخمیناً (۶۰) خانه وار مردم دران سکونت دارند و از درختان توت مملو دیده میشود در انجا چشمهٔاست که آب ان بسیار گوارا و در تابستان سرد می‌باشد، انواع ماهی در ان دیده میشود.

دشت کاریز: دشتی‌ئیست در شمال غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت کچرو: دشتی‌ئیست در جنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت کده: دشتی‌ئیست در غرب خاش در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشتک قریه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه زاهد آباد در علاقهٔ حکومتکلان لوگر متصل سرک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت گل: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب شرق دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۸ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت گوار: دشتی‌ئیست در جنوب غرب مرکز حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت له له بی: دشتی‌ایست در جنوب شرق شاه شهید در علاقه بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت مزار: دشتی‌ایست در جنوب قلعه بنو در علاقهٔ حکومت درجه ۴ اندراب متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت مزک: کوتلی‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت ناهور: دشت ناهور در ۷۵ کیلومتری شمال غرب شهر غزنی واقع و متعلق حکومت محلی ناهور است و به خط ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه طول‌البلد مشرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد محیط دشت ناهور تقریباً ۱۰۰ کیلومتر است که به شکل بیضوی میباشد و از شمال شرق به جنوب غرب امتداد دارد. اطراف دشت ناهور را کوها احاطه نموده که بغیر از دامنه‌های کوه‌ها در وسط دشت ناهور آب و جبه زار موجود است، و در اوائل بهار آبهای اطراف از کوه‌ها جمع شده و مقدار ان زیاد میشود بعداً وقتی میرسد که علف زیاد روئیده و مالداران کوچی با حیوانات اهلی خود از قبیل گوسفند و غیره به این دشت می‌آیند که تعداد زیاد گوسفندان و غژدی چادر نشینان منظرهٔ دلچسب را تشکیل میکند اکثراً انعکاسات شعاعی از نقطه نظر فزیک (اوپتیک) درین جا به خوبی دیده میشود چنانچه از مسافه دور اجسام حیوانات اشکال مختلف را به خود میگیرد. و یا در حصه‌های خشکه گمان وجود آب میرود که به اصطلاح سرآب گویند. در دشت ناهور پرندگان زیاد هم یافت میشود از کوه‌های مشهور ان‌جا یکی گل کوه است که در جنوب دشت ناهور باشکل مخصوص خود موقعیت گرفته. در شمال الی غرب این دشت قریه‌های مشهور ذیل میباشد: نوه ده، سرخ ده، چهارتخته و بخارای ناهور. در اطراف شمال و غرب چون بعضی قریه‌ها موجود است لهذا به سبب موجودیت چشمه‌ها و

آب‌های جاری گندم و جواری و غیره زرع میشود.

دشت نمدی: دشتی‌است در شمال موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین تخمین ۶۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت نو: دشتی‌است در غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین تخمین ۶۱ درجه - ۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشت یرغان چکل: دشتی‌است در شمال شرق قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشو: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خوگی در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشور: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه حوض شاه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشور: قریه‌ئیست فاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال قلعهٔ بارینجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دشوران: خرابه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دقوی تندی: دشتی‌است در شمال غرب امام زاهد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دک: هامون است در غرب انار دره در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع

است.

دک ابداه: کوتلی است بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق منجان بارتفاع تخمین ۴۹۴۳ متر مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دک تیرا: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دک درواز: کوهیست در شمال غرب صالحان کاریز در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دک ده: کوهیست در جنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دک ناور: دندآبیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال قلعه حمیدخان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۶ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دکو پائین: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب سرای خواجه در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دکهه: قریه‌ئیست در ۵ کیلومتری سروبی متعلق حکومت درجه ۴ سروبی در حوزه ولایت کابل.

دکی ده: تپه‌ایست در شمال غرب قلعه چهار برجه در علاقه حکومت درجه اول چخاسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دگرگون: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال مرکز غوریان متصل هریرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دگماست: قریه‌ئیست کوهستانی بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب قیصار مربوط حکومت اعلی

میمنه که بین ۶۴ درجه – ۱۰ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دل: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال قریه سرکاری متصل دره یوسف در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومت اعلی ایبک (سمنگان) ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۱۴ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۷ دقیقه – ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلارام: موضعیست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در غرب قریه واشیر متصل سرکیکه بطرف شهر فراه میرود و مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه – ۲۴ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۰ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین موضع قلعه نیز بهمین نام وجود دارد که برای عبور و مرور مسافرین هرات، فراه و قندهار مهمانخانه و محل شب باش و استراحت خوبی بوده و در بین ان دکان چای و سائر مواد خوراکه انسانی و حیوانی پیدا میشود و در عصر سلطنت اعلیحضرت امیر حبیب الله خان شهید اعمار گردیده و فعلاً نیز مسافرین در صورت لزوم از ان جا استفاده مینمایند، در نزدیکی این قلعه هوتل خیلی عصری درین اواخر بنا گردیده که برای استراحت مسافرین سهولت زیادی فراهم میسازد این محل از گرشک ۱۲۲ کیلومتر و از فراه ۱۳۳ کیلومتر و از قندهار ۲۴۴ کیلومتر و از کابل ۷۵۹ کیلومتر و از هرات ۴۰۳ کیلومتر فاصله دارد. دریای خاشرود نیز از یک کیلومتری هوتل دلارام می‌گذرد.

دلانتو: کوتلی است بفاصله ۳۰ کیلومتر در شمال غرب جوی نو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۴۸ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلاور: چشمه‌ایست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب غرب ده تیتان مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۴ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلاورخان: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه زاهد آباد در علاقه لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۸ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۲ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلبر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۳۰ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد

شمالی واقع است.

دلخاک: چشمه‌ایست بفاصله ۸۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه واشیر مربوط حکومت درجه ۲ نوزاد متعلق حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلدارخان: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه عبرالدحمن در علاقه دهرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلدخه: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر بطرف غرب شهر کابل متصل سرک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۶۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلسوز: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب غازه در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلن تو: کوتلی است بفاصله ۳۰ کیلومتر در شمال غرب قریه جوینو مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلندی: کوهیست در جنوب شرق قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دل واردی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در غرب شهر میمنه متصل نهر (تگاب امه خی) مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دل وخ: قریه‌ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دل ورجن: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیرآباد متصل نهر چهاربولاق مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی

و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دله‌نتو: قریه‌ئیست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلهو: قریه‌ئیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سنگ ماشه در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۵۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دلیار: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال مرکز حکومت درجه ۴ نجراب در حوزه حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان.

دم: موضعیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم (پیری): قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم اشتر کوتل: کوتلیست بفاصله ۹۶ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمبوله: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در غرب مرکز کشم متصل سرک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم خاکی کوتل: کوتلی است بفاصله ۸۶ کیلومتر در غرب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمد: قریه‌ئیست بفاصله ۴۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمدم: کوهیست در غرب امام زاهد در علاقه حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۰ درجه – ۵۶ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۲ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمرده: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگچارگ مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب بلچرداغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۹ درجه – ۹ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۰ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در غرب قلعه میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۳۳ دقیقه – ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دم کلان: موضعیست بفاصله ۸۰ کیلومتر در جنوب قلعه چهانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۳۴ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمکلی: قریه‌ئیست مرکز حکومتکلان کنرها بوده متعلق ولایت مشرقی میباشد.

دم گاکوتل: کوتلی‌است بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه چپرس در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۶ درجه – ۱ دقیقه – ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۳ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دمیانک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۹ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دن خانه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهارکه بین ۶۶ درجه – ۳۲ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دند: موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال قریه زرغون شهر در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۲۳ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۵۷ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دند: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مقرمربوط حکومت اعلی

غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دند: حکومتی است درجه اول مربوط ولایت قندهار که شامل یک علاقه داری درجه ۲ مسمی به دامان بوده و بسمت جنوب مرکز ولایت قندهار واقع و بطرف جنوب ان منطقه حکومتی درجه ۳ پنجوائی و بجانب غرب ان حکومتی درجه ۴ کشکنخود موقعیت دارد. حوزهٔ حکومتی دند مانند حکومتی چهار دهی ولایت کابل بشهر قندهار اتصال و نزدیکی زیادی دارد. سرک عمومی قندهار و گرشک و هرات از بین منطقه حکومتی دند می‌گذرد. در حکومتی دند چهار باب مکتب ابتدائی که مسمی به مکتب ابتدائی فاضل قندهاری، مکتب ابتدائی شاه محمود، مکتب ابتدائی حاجی جمال و مکتب ابتدائی سردار پاینده خان اند دائر میباشد. همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی مربوطهٔ حکومتی پنجوائی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشوند.

دندان شکن: کوتلی‌ایست بفاصلهٔ ۸۲،۵ کیلومتر در غرب سرخ شهر متصل کوه کمر زرد در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دندان شکن ثانی: کوتلی‌ایست بفاصلهٔ ۳۳ کیلومتر در جنوب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دند پتان: علاقه داری درجه ۳ مربوط حکومت چمکنی میباشد این علاقه داری که در قسمت جنوب شرقی حکومتی مذکور واقع است شمالاً به کوهای حکومت جاجی و از ناحیه غرب سلسله کوهای خود حکومتی و از طرف جنوب به مقبل حکومتی خوست و شرق ان بخط سر حد ما و پنبتو نستان متصل میباشد نفوس ان به هزار تخمن میگردد.

قراء و قصبات این علاقه داری: دند که شامل قلعه‌های متعددی بوده هر قلعه بنام بانی و مالک و یا نام فامیل مالک ان مشهور است. پتان، خپری، ستیا و مقبل، قسمتی از مقبل مربوط است به علاقه داری و باقی ان بحکومت‌ی خوست متعلق است.

پیداوار: پیداوار زراعتی گندم، جو، جواری، برنج لک، شلغم، کچالو، الو که نوعی از کچالو میباشد، ماش، مشنگ، شاخل، زردک، لوبیا، عدس (نسک) گل آفتاب پرست، بیدانجیر، شبدر، رشقه، تنباکو، کدو، بادنجان سوسنی، بادرنگ، بره و تربوز میباشد.

ب - نباتات: زیره سیاه که طور خودرو در کوهسار به کثرت می‌روید.

ج ـ جنگلات و اشجار در ساحات کوهستانی: ارچه، جلغوزه، بلوط، نشتر، اوبـنبت یـعنی ارچه بدل، شنگ، غاشنی، خه و نه، زیتون، بادام تلخک، توت، چارمغز(جوز)

میوه جات: توت، ناک، سیب، انگور، شفتالو، زردآلو، الوچه، سنجد، امرد، شلیل نوعی از شفتالو، اغنجا.

پیداوار صنعتی: عسل، چکمن ابریشم دوزی.

پیداوار معدنی: از معادن تا حال دراینجا کشف نشده تنها مومیائی در کوها یافت میشود.

پیشه مردم: چون این منطقه نسبت بدیگر نقاط جنوبی گرم و هموارتر است بـرای زراعت استعداد بیشتری دارد لهذا اهالی ان الثراً بامور زراعت و باقی ان به تجارت ارچه و جلغوزه و یاتربیه گاومیش و سائر حیوانات اشتغال دارند. زنان دراینجا عموماً به تنظیم منزل و تربیه اطفال و بعضاً بساخت و دوخت چکمن مشغول و بعضی بامردان در کار دهقانی معاونت مینماید.

الف ـ حیوانات اهلی: گاو، گاومیش، بز، اشتر، اسپ، قاطر، مرکب.

ب ـ حیوانات وحشی: آهوی کوهی، آهوی دشتی، خرگوش، پلنگ، گرگ، خرس، خوک و روباه نیز یافت میشود.

طیور: کبک، تیهو، کبوتر، کبوتر زری، بودنه، جل، زاغچه، اگن، سارک.

نوع اراضی: اراضی این علاقه داری که اکثر در مـنطقه حـاره و هـمواره واقـع است بـرای زراعت خاک مساعدی دارد. در اینجا باران بکثرت می‌بارد فصل سفید برگ ان در برج جـوزا برداشته میشود، حاصلات جو و گندم ان از جمله سفید بـرگ قـابل وصـف است. حـاصلات تیرماهی ان نیز تا برج عقرب برداشته میشود.

طرز آبیاری: آب یاری این حصه هم از آبهائیکه بصورت دریاچه از کوهها سرازیر میگردد صورت میگیرد آب ان وافر است.

رسوم و عنعنات: اهالی اینجا نیز مثل سائر اقوام جنوبی در مهمان نوازی و سلحشوری قابل وصف میباشند. مهمان به هر خانه‌ایکه وارد شد مهمان همان خانه است میزبان علاوه بر بجا آوردن مراسم ضیافت و مهمان نوازی او خود را در برابر صیانت و حمایت او نیز مسئول میداند حتی نه تنها تا وقتی که در خانهٔ اوست اگر از طرف هر دشمنی هم تعقیب گردد ذریعهٔ همین مهمان دار حمایت و صیانت میشود بل تمام الوس مربوط به مهمان دار خود را در مقابل وظیفهٔ حمایهٔ مهمان مکلف و باز نه تنها تا زمانیکه در خانه و قریه‌شان است حمایت او را وظیفه خود میدانند بل تا زمانیکه در سرزمین‌شان است و از حوزهٔ سرزمین‌شان خارج نگردیده است وظیفه را بر خود فرض می‌دانند. بدی داری و دشمنی نیز قوم به قوم و یا احیاناً بـعضاً در بـین ذوی

الاعمام بمیان می‌آید مگر این دشمنی و بدی داری‌ها را بعضاً موقتاً وقتی که خطری را از بین علیه قوم و یا فامیل خود حس کردند کنار می‌گذارند و بمقابل خطر بیرون یکدست و یکدل میشوند. دیده میشود دو دشمنی که برای خون همدیگرش تشنه بودند وقتی در بین سنگی گذاشته و قرار دادند که بدی‌شان تا زمان رفع خطر بیرونی کنار گذاشته خواهد بود شانه بشانه ایستاده و می‌جنگندند و بیک دیگر خود ضرر نمی‌رسانند تا وقتیکه خطر خارجی رفع شود. همینکه خطر مذکور مرفوع گردید میگویند سنگ برداشته شد یعنی دشمنی‌شان مجدداً آغاز میشود. پناه دادن و پناه بردن در هنگام ضرورت یعنی وقتیکه شخصی خود را مورد ظلم کسی واقع دید و فهمید که خود از عهده مدافعهٔ خود برامده نمیتواند به شخصی که او را مرد میدان این معامله میداند پناه می‌برد و از استعانت و پناه خواهی میکند این پناه خواستن بدو نوع صورت می‌گیرد:

۱ـگوسفند و یا بزی را حلال و ان را بخانهٔ شخصی که می‌خواهد ذریعهٔ او حمایه شود میبرد که این نوع حمایه خواهی را پسه میگویند، شخصی که باین صورت ازو استعانت شد حمایت شخصی راکه باو پناه برده است بر خود فرض عیان میداند و بهر نوع آرزوی او تن در میدهد و به انجام ان خود را مکلف می‌داند اگر این حادثه با سرنوشت بر بادی او و خاندانش منتهی میگردد هم مجبور است ان را متحمل شود.

۲ ـ زنی را تعلیم داده بخانه شخصی که ازو حمایه می‌خواهد میفرستد زن مذکور بخانهٔ شخص مطمح نظر رفته گوشه چادر زن صاحبخانه را گره میزند. وقتی این عمل را انجام داد صاحبخانه حقیقت حال را ازو پرسان میکند و او برایش می‌گوید از فلان دشمن زور آور با چه سرنوشتی روبرو میباشم، حمایه شما را می‌خواهم زن صاحبخانه ماجرا را بشوهر و کسان خود می‌رساند. وقتی انها برین مسئله واقف گردیدند بعین صورتی که در بالا ذکر شد خود را در برابر حمایهٔ ملتجی مکلف و ناگزیر دیده حمایهٔ او را بهر قیمتی که باشد بر خود حتم میکنند.

مراسم نکاح و ازدواج: در مراسم نکاح نیز علاوه بر بجا آوردن مرسومات مذهبی بعضی رواج‌های عنعنوی هم دارند که قابل تعریف و شنیدن است مثلاً:

۱ ـ ذریعه و فدیکه از طرف پسر خیل مامور گردیده‌اند پس از اخذ موافقه از پدر دختر، مهریکه بنام ولور باید از طرف داماد پرداخته شود معین و این ولور بدو قسط که یک قسط ان در حفله اولیکه بحضور پنج نفر ریش سفید و وابستگان طرفین و یکنفر ملا منعقد و باصطلاح از طرف دختر خیل شرینی و تاروسوزن داده میشود باید نقد پرداخته شود.

۲ ـ تا زمانیکه عروسی نشود به داماد اجازهٔ ورود بخانهٔ خسر داده نمیشود که این قضیه خیلی

هم شدید ممنوع و حتی با دشمنی مقابله میشود.

۳ـ دختر خیل برای دیرماندن دخترشان در خانهٔ شان نارضایتی شان نشان میدهند هر وقت ولور را می‌پردازد و عروسی میکند ورود داماد مجاز است، مانعی برای معطلی در بین نیست حتی اگر از طرف داماد تعللی حس میشود از طرف دختر خیل استحصال ولور تقاضا میشود. ولی از انچه بنام ولور تثبیت گردیده حبه و دیناری هم مساهله و فروگذاشت نمیشود.

۴ ـ مراسم نکاح در خانه پدر دختر صورت نمی‌گیرد، دختر را بی نکاح بخانه داماد برده و در انجا نکاح میکنند.

۵ ـ داماد علاوه بر مقداریکه بنام ولور بروگذاشته شده، وقتی که بخواهد عروسی کند بدادن مصارف مختلف دیگری که از اصل تو یانه متجاوز است نیز مکلف است:

الف ـ دختر هر تعداد کاکا داشته باشد بهر کدام از پنجصد تا یکهزار افغانی باید بدهد.

ب ـ هر تعداد ماما که داشته باشد نیز بهر کدام تا دو هزار افغانی دادن دارد.

ج ـ بملک قریه نیز از یک تا دو هزار افغانی بنام قبا و خلعت لازم است به پردازد.

د ـ برای دلاک قریه نیز تا حدود یکهزار افغانی باید بدهد.

هـ ـ هر تعداد دختر دوشیزه‌ایکه ازین قریه در مراسم جشن عروسی مذکور حصه گرفته‌اند فی نفر پنجاه افغانی بنام تیکری حق دریافت دارند.

۶ ـ قبل از انکه داماد می‌خواهد پول ولور را پرداخته و عروسی کند هیئتی برای تعیین کردن مقدار مصارف خرج عروسی بخانه پدر دختر میفرستد این هیئت بعد از شور و مذاکره مقدار مصارفی را که پدر دختر براوشان تحمیل میکند معین و برگشته مصارف مذکو را کـه مـقداری برنج، روغن، گوسفند، آرد و چوب و مصالح است بخانه پدر دختر ارسال و شب عـروسی را معین نموده همان شب باعدهٔ خویش و قوم بخانه پدر دختر میروند و چون او هم الوس خود را جمع آوری نموده ان شب را بشمول کسان داماد بساز و صحبت و جشن و خوشی سپری و فردا دختر را به سواری اسپ و یا اشتری بخانه داماد می‌برند.

۷ ـ از طرف پدر دختر جهیز قابل اعتنای به دختر داده نـمیشود تـنها یک دو دست رخت معمولی و مقداری زیورات نقره‌ئی از قبیل کره و گلوبند، انگشتر و مسکوک فلزی بـند زده از طرف پدر و مادر بدخترشان داده میشود.

۸ ـ وقتی دختر را داماد بخانه خود برد یکی از اقارب داماد بحیث پدر وکیل انتخاب و دختر را نکاح میکنند، مهر موجل شان فقط سیزده افغانی و طور قطعی است از ان بیش و یا کم نمیشود

وقتی دختر مذکوره صاحب اولین طفلی شد پدر وکیل مجبور است او را مهمان ساخته و یکدست رخت به‌پوشاند.

مراسم مرده‌داری: در مسئله مرده داری کدام مرسوم علیحده که قابل ذکر باشد وجود ندارد، وقتی در خانه کسی مرده واقع شد خویش و قوم و قارب مرده دار از دور و نزدیک جمع شده بعد از تدفین مرده دار مراجعه و مراسم فاتحه‌گیری آغاز و تا سه روز دوام میکند نان از خانه مرده دار نمی‌خورند اقوام و اقارب مرده‌دار مصارف مرده داری را بعهده می‌گیرند، یعنی هرکسی بقدر توان خود بخانه مرده دار، گوسفند، برنج، روغن و آرد می‌فرستد حتی در سه شب مرده داری اهل خانه مرده‌دار برای خود هم نان نمیکنند، نان‌شان از خانه اقارب‌شان تهیه میشود، در روزهای فاتحه داری نانی که داده میشود همان نانی است که بحیث معاونت از طرف اقارب‌شان تهیه شده، در شب جمعه چندنفر ملا و قران خوان را جمع کرده ختم قران میکنند و این نان را با نان شب چهل مرده‌دار از خود تهیه میکند.

واردات و صادرات: اهالی اینجا اسپ‌اب و مواد ضرورت خود را از هر قبیل، لباس، سامان زراعتی، چای، بوره،افزار چار تراش سازی، تیل خاک همه را از مرکز ولایت و یا مرکز مملکت وارد میکند صادرات شان که برخی بداخل و قسما بخارج صادر میشود، عبارت است از چارتراش، عسل مومیائی، قاطر و اشتر.

آب و هوا: هوای این علاقه داری نسبتاً گرم است در برج جوزا و بعد از ان تا تیر ماه باران‌های تابستانی بکثرت در اینجا می‌بارد که بعضاً موجب سرازیر شدن سیلاب‌های مدهشی میشود و موجب خسارات بسیاری میگردد.

معارف: دراینجا یک باب مکتب ابتدائی موجود بوده و مشمولین ان از صنف ششم فارغ التحصیل میشوند.

دندک: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب سلطان خیل در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لهوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دندک: موضعیست بفاصلهٔ ۷۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دولت خان در علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دندک خرابه: دندیست بفاصلهٔ ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب قلعهٔ ابراهیم زئی در علاقه شلگر

متصل سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دند کوتل: کوتلی است بفاصلهٔ ۲۶،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه زرغون شهر در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دندله: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۶،۵ کیلومتر در جنوب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنده: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال شرق منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنک: کوهیست در شمال شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگال: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه اسمار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگال: نهریست بفاصلهٔ ۲۸ کیلومتر بطرف جنوب شرق قریه گیان جدران که بدریای مستوی می‌ریزد و مربوط ولایت جنوبی میباشد که تخمین بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگک: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸۲،۵ کیلومتر در غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاو لنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگک دره: دره‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه لعل در علاقه حکومت درجه ۳ لعل و سر جنگل امتداد طرف جنوب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگک کوتل (کاشان) کوتل: کوتلی است بفاصلهٔ ۹۰ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در

علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنگه نه: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنیال: قریه‌ئیست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطانخیل متصل دریای غزنی در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لهوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنی کوت گورج: موضعیست بفاصلهٔ ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دنی ناری: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: موضعیست بفاصلهٔ ۵ کیلومتر در شرق قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۶ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: علاقه داری است درجه ۳ در حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ و ۶۸ درجه - ۴۲ و ۵۴ دقیقه - ۱۶ و ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ و ۳۷ دقیقه - ۳۰ و ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: موضعیست بفاصلهٔ ۹ کیلومتر در جنوب بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۷،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد مربوط حکومت

اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۵۷ دقیقه – ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۱۸ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱،۵ کیلومتر در جنوب مرکز منجان در علاقه متجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱ دقیقه – ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۳۳ دقیقه – ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۷ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب: موضعی‌است در پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان وجه تسمیه ان این است که دریائی که از درهٔ پنجشیر سرازیر میشود و در مقام کوتل الله اکبر با دریای کلان پنجشیر ملحق میگردد، محل التقای این دو دریا بنام دوآب یاد میشود، این دو آب متعلق به علاقه داری حصهٔ ۲ پنجشیر است و از بهارک تا امرز شمالاً جنوباً ممتد میباشد، دریای کلان پنجشیر از کنار شرقی ان سرکیکه به قطغن رفته است از بین ان می‌گذرد، از سرک مذکور موتر عبور کرده نمیتواند، راه اسپ، مرکب و پیاده است، یک شاخ کوه هندوکش بجانب غربی ان واقع گردیده، حاصلات زمینی ان گندم، جو، باقلی، ارزن و جواری است حاصلات سر درختی ان توت، انگور و زردآلو میباشد حیوانات از قبیل گاو، گدی، بز و مرکب دراینجا تربیه میشود، تخمیناً (۵۰) خانه وار در ان سکونت‌پذیر هستند مردم ان بقوم تاجک میباشند، یک زیارت دراینجا وجود دارد که بنام خواجه صفا یاد میشود، پیشهٔ مردم زراعت و مالداری است یک پل از اینجا بر دریای پنجشیر کشیده شده که درهٔ پنجشیر را با دیگر نقاط پنجشیر ملحق میسازد.

دوآب تیل: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۴۸ کیلومتر در شرق قلعهٔ بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومت پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۴۳ دقیقه – ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب شاه پسند: قلعه‌ئیست بفاصلهٔ ۷۵کیلومتر در جنوب قلعه ایبک (سمنگان) در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۳ دقیقه – ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآب میخ زرین: موضعیست بین معبر عمومی ولایت قطغن و مزار شریف و حکومت اعلی پروان و کابل در حوزهٔ حکومت درجه ۴ کهمرد متعلق حکومت اعلی پروان. درین موضع

اکثر موترها در اثنای سفر شب را توقف مینماید غیر از دکانها و هوتل‌های معموله یک هوتل عصری نیز در انجا برای پذیرائی مسافرین وجود دارد. فاصلهٔ آن از کابل ۲۵۶ کیلومتر و از بغلان مرکز ولایت قطغن ۱۸۵ کیلومتر میباشد موقعیت جغرافیائی ان بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآبه: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شهر جبل السراج متصل سرک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآبه: موضعیست بفاصله ۶کیلومتر در جنوب شرق قریه ده سبز مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه شمالی وواقع است.

دوآبه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآبی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب مرکز نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآبی: قریه‌ئیست بفاصله ۷۱،۵ کیلومتر در شمال غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآبی: قریه‌ئیست در علاقه حکومت درجه ۴ خوست و فرنگ مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآن: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه گرم آب در علاقه حکومت درجه ۴ اجرستان مربوط حکومتکلان ارزگان متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوآو: موضعیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر جبل السراج مربوط حکومت

اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دواوی (دوآبـــی): مــوضعیست در دره الیشــنگ مــربوط عــلاقه داری الیشــنگ مـتعلق حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که آب دره الیشنگ از کوتل فرج غان می‌آید و با آب در شمال شرق ان یک جا میشود و بین خط طول‌البلد ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه شرقی و عرض‌البلد ۳۵ درجه - ۷ دقیقه شمالی کائن است.

دوباره: کوهیست در غرب انار دره در علاقه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوباری: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر بطرف شمال سرای خواجه متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوبرار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه انتر در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوبندی: قریه‌ئیست بفاصله ۷۹ کیلومتر در غرب علی خیل در عـلاقه حکـومت درجـه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شـرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوتای قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه کاسی در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوجاب داگال: شیله‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال قریه پستی گرم در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دو چاه ابراهیم: چاهیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب قـریه گـاو دره در عـلاقه غـوران مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوچاهی: چشمه‌ئیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوریان مربوط ولایت

هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوچینه: نهریست بفاصله ۶۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه غلام حیدر در علاقه حکومت درجه ۳ وازه خواه مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و آب آن بدریای کندل میریزد.

دوچینه: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق قلعه غلام حیدر در علاقه دو رمه می مربوط حکومت درجه ۳ وازه خواه متصل سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دودرگدر: شیله‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال قلعه خواجه در علاقه سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوده مست: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال قریه خواجه مسافر در علاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دودیخه: قریه‌ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه کف در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوران: قریه‌ئیست بفاصله ۳/،۵ کیلومتر بطرف شمال قریه موسی خان متصل سرک در علاقه کوه صافی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوراه آن: کوتلی‌ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال شرق مرکز منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوراهه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد

شمالی واقع است.

دوراهی: موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شرق قلعه لعل و سر جنگل متعلق حکومت درجه ۳ لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوربی خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب قریه متون متصل دریای شامیل در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دورخ: کوتلی‌ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب غرب کف در علاقه حکومت درجه ۲ دواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوردامه: نهریست بفاصله ۳۸ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۲ کوهستان متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بدریای پنجشیر میریزد و بین ۶۹ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دورمندی: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دورو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوره: موضعیست بفاصلهٔ ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوری: دریائی‌است در جنوب شهر قندهار وکه بدریای ارغستان میریزد و مربوط ولایت قندهار بوده بین ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوزخ چشمه: چشمه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵

درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوزخ دره: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فرسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوزخ دره شور: دره‌ئیست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق شاه شهید در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوزخ دره شور: دره‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در شمال شاه شهید در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب قریه چهل خانه نزدیک دریای باغتو در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۸۳ کیلومتر در غرب مرکز فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست دار: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب مشرق قریه شش برجه نزدیک شاخه هلمند در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست علی: موضعیست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد: موضعیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال غرب غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۶۲ کیلومتر در غرب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد خان: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب خواجه علی در علاقه حکومت درجه اول گمسیرمربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمد خان: موضعیست دارای چاه بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شمال غرب شیخ بابر در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمدخان: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب چهل خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمدقلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب خواجه علی متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوست محمدکلی: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در شمال قریه عبدالرحمن در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوسر: موضعیست بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه قلات غلزائی در حوزه حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوسنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۷ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشاخ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق قلعه جعفر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشاخ: کوهیست در جنوب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشاخ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب مرکز خنجان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشاخ: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۸ کیلومتر در جنوب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشاخیل: قریه‌ئیست در حوزه مرکز حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی.

دوشان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشه: قریه‌ئیسب بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق ده بالا در علاقه چپرها مربوط حکومت درجه ۲ رودات ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشی: حکومتیست درجه ۲ مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که با علاقه داری مربوط تاله و برفک و خنجان رویهمرفته کوهستانی گفته میشود. بعد مسافه حکومتی محلی الی علاقه داری تاله و برفک تقریباً ۵۴ کیلومتر و از علاقه داری خنجان ۲۱ کیلومتر و از مرکز حکومتکلان پلخمری ۳۶ کیلومتر و از بغلان مرکز ولایت قطغن ۸۵ کیلومتر و از کابل ۳۵۶ کیلومتر میباشد قریه‌های مربوطه این حکومتی با علاقه داری‌های ان عبارت اند از قریه باکس، قریه سه قوم، قریه کیان، قریه مرو، قریه کرد، قریه خاجه زید، قریه دوشی، قریه چهل غوری، قریه ذوالفقار، قریه آهنگران، قریه افغان دوستی، قریه قره دکه، قریه سید خیل، قریه چهل کپه، قریه سنگ سوراخ، قریه دلیان، قریه دوآب، قریه گزان، قریه چندران، قریه دست امرد، قریه

دولت، قریه مرغ، قریه اشرف و غیره میباشد که تماماً ذریعه حکومتی محلی و علاقه داری‌های مربوطه آن اداره میشود. دریاهائیکه از منطقه دوشی میگذرد یکی از علاقه تاله و برفک و دیگری از علاقه خنجان عبور و در منطقه دوشی باهم یکجا شده و پس از آبیاری بطرف پلخمری سرازیر میشود. پیداوار زراعتی ان گندم، جو، جواری و دیگر حبوبات میباشند و در کوهای ان ارچه، پسته، هنگ، زیره، و غیره پیدا میشود و از حیوانات وحشی گرگ، روباه، شغال، آهوی وحشی، پلنگ هم دیده شده. حیوانات اهلی گاو، گوسفند، بز، خر، اسپ و صنایع پشمی یک باب مکتب ابتدائی واقع چهل غوری دائر میباشد همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی دوشی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود موقعیت جغرافیائی آن بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه ۳۷ - ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشی: قریه‌ئیست در علاقه حکومت درجه ۲ دوشی متصل سرک متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوشیخ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز تالقان متصل سرک مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوعا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوکن: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوکه لی پوتای: ریگستانیست در شمال غرب قلعه پروش در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوگل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در غرب انار دره مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوگلان: قریه‌ئیست در جنوب غرب مرکز بهاری نورستان مربوط ولایت مشرقی اما موقعیت

ان در یکی از دره‌های منشعب شدهٔ شرقی دره علیشنگ حکومتکلان مشرقی میباشد قریه دو گلان که مربوط حکومت نورستان است در پای کوتل واقع شده که بعد از طی مسافه یک روزه را پیاده مسافرین از حصه لغمان به مرکز بهاری حکومت نورستان میرساند ارتفاع این کوتل به اندازه ۳۴۷۰ متر میباشد.

دوگوری: قریه‌ئیست در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه – ۵ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۴۲ دقیقه – ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوگی: قریه‌ئیست بفاصله ۸۰ کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۵ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوگی ثانی: قریه‌ئیست بفاصله ۸۱ کیلومتر در جنوب شرق شهر فراه متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه – ۵۵ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۵ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولانه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه اول مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه – ۴۶ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۵۷ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولانه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه – ۲۵ دقیقه – ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولانه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک متصل سرک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۳۲ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۱ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولانه: قریه ایست بطرف جنوب چاریکار (مرکز حکومت اعلی پروان) این قریه سرتاسر آباد و سرسبز میباشد زمین‌های مزروعی و باغات متعددی در ان جادیده میشود حاصلات زمینی آن گندم، جو، جواری، شالی، پنبه، شبدر، رشقه، شرشم، کچالو، شلغم، زردک، ملی، مرچ سرخ، پیاز، سیر، گشنیز، بادنجان سوسنی، بانجان رومی، بادرنگ، تربز، خربزه، کدو و لبلبو میباشد که بعضی از سبزیجات در بازار چاریکار بفروش می‌رسد و برخی ذرریعهٔ مرکب‌ها

به نقاط مختلفه پروان برده شده در بدل ان غله جات و توت و تلخان بدست می‌آودرند، حاصلات سر درختی ان انگور، توت، زردآلو، شفتالو، سیب، ناک، آلو بالو، آلوچه، شاه آلو میباشد، انگور کشمشی تازه و خشک ان بخارج میرود، مرغ خانگی را نیز مردم نگاه میکنند، از طیور وحشی بودنه بو فرت دیده میشود که بذریعهٔ تورهائی که مخصوص صید بودنه است بدست آورده میشود اقسام گنجشک مانند جل و غیره نیز در قفس دیده میشود کبک و بودنه از طرف مردم تربیه میشود، اهالی بزبان فارسی تکلم میکنند.

دولت آباد: حکومت درجه ۲ مربوط حکومتکلان بلخ است که در حوزهٔ ولایت مزار شریف واقع شده و تخمین (۵۱۴) متر از سطح بحر ارتفاع دارد، فاصلهٔ ان از مرکز بلخ (۲۴۴) کیلومتر و از ولایت مزار شریف ۲۶۶ کیلومتر بوده بین خطوط ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲ ثانیه و ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی موقعیت دارد. حدود این حکومتی از طرف شمال بحکومت شورتپه و از طرف جنوب بحکومت‌کلان بلخ و از حصه جنوب غرب به علاقه داری چمتال و از قسمت شرق به قریهٔ سیاه گرد مربوط حکومت نهر شاهی متعلق مرکز ولایت مزار شریف محدود میباشد. حکومت دولت آباد در تشکیل خود علاقه داری مروطه ندارد قراء عمده و مشهور آن عباتست از: قریهٔ دولت آباد مرکز حکومتی، قریه قره غجله، قریه خیر آباد، قریهٔ دار آد، قریهٔ قرشی گک، قریهٔ سرده، قریهٔ تلی گگ، قریهٔ پای مشهد، قریهٔ حیدر آباد، قریهٔ یخدان، قریهٔ فرخ آباد، قریهٔ هاشم آباد، قریه دالی، قریهٔ دقشتان، قریه حیاتان، قریه قزان، قریه شخشیرک، قریه قلطاق، قریه خوشحال آباد ،قریه سیونچی خواجه، قریه چهار باغ سیدان، تعداد خانوار ان تقریبا (۷۵۶۶) خانه است.

اهالی دولت آباد مرکب از ترکمان، اوزبک و هزاره بوده پیشهٔ عمومی مردان را تجارت و دکانداری و غیره مشاغل آزاد تشکیل میدهد، صنائع دستی انجا که عبارت از بافت قالین، گیل، جل، جوال، الچه، کرباس و بعضا پارچه‌های سندی و نخی است، توسط نسوان صورت میگیرد، اقلام مهم صادراتی آن قالین، پشم و پوست قره قلی است که برای تجارت در بازارهای داخلی و خارجی عرضه گردیده، رخت باب نخی و ابریشمی، قند، چای، بوره، کشمش، برنج و غیره از ولایات مزار شریف و قطغن وارد کرده میشود. هوای آن در زمستان باثر وزیدن بادهای دائمی خیلی سرد و در تابستان گرم است، بارندگی برف و باران از اوائل جدی آغاز و در برج ثور خاتمه می‌یابد، برفهای مدهش و دامنه داری که با بادهای شدید و پر تلاطم بعضی روزها و شب‌ها یکجا شروع بباریدن میکند به اصطلاح انجا (چبقون) نامیده شده که برای انسان و حیوان

خطرناک است حتی رمه‌ها و گله‌ها و دیگر مواشی را در قوتن‌ها(پناه گاه و محل بود و باش زمستانی) هلاک میسازد، اندازهٔ برف در این منطقه تخمین به ۴۵ سانتی میرسد. این منطقه کوهی نبوده اراضی همواره دارد، خاک ان مستعد و حاصل خیز است، قسمت شمال انرا که ریگستان احاطه نموده بکلی بائر و لامزروع میباشد، باغهای انگوری در سرتاسر این حکومتی عمومیت داشته مخصوصا انگورهای حسینی، شورتاک و کشمشی که بیشتر از دیگر اقسام تولیدات دارد به بلخ و دیگر حصص ولایت بغرض فروش برده میشود، دیگر فواکه از قبیل: توت زردآلو، سیب، شفتالو، آلوبالو، سنجد، بادام و بعضاً انار و انجیر و از اشجار غیر مثمر چنار،سفیدار، بید و شنگ نیز پیدا میشود، اراضی زراعتی تقریباًدر حدود (۳۱۵۳۹۳) جریب بوده و یک باغ ذخیره که دارای اشجار زیادیست احداث گردیده است. پیدا وار غله ان عبارت است از: گندم، جو، جوند(جواری سفید ترکمانی) جوقاش، زغر، کنجد و پنبه. سبزیجات آن منحصر به بادنجان، پیاز و گندنا است. از نباتات فالیزی بادرنگ، خربوزه، ارکانی(خربوزهٔ ترکمانی)، گرگک، و خربوزهٔبوری، کله سی و تربوز به پیمانه وسیعی کاشته و تربیه میشود، بیشتر از همه خربوزهٔ ارکانی که پوست کلفت داشته و بادام است تا بهار سال دیگر هم محفوظ میماند.

گندم، جو، پنبه و خربوزهٔ ارکانی که پیداوار مهم این حصه است در بازارهای شورتپه، قرقین، آقچه و دیگر مربوطات ولایت برای فروش عرضه میشود، دردشتهای اینجا یک مقدار نباتات طبی نیز میروید حیوانات اهلی ان عبارت از اشتر، اسپ، مرکب، گاو، گوسفند و بز بوده و حیوانات وحشی ان: آهو، گرگ، خرگوش، شغال، روباه و خوک میباشد. طیور اهلی و وحشی ان عبارتست از: مرغ خانگی، کبوتر، فیل مرغ، بودنه، موسیچه،عکه(عقعق)،زاغ، مرغ آبی، مرغ دشتی، قاز، باز، شاهین، چرخ و بغره قره. نهرهایی که از دریای چشمه شفا مشهور به دریای(درهٔگز) منشعب و پس از آبیاری اراضی متعلق بلخ، از دولت آباد عبور و زمین‌های مزروعی آنرا نیز سیراب مینماید موسوم است به: نهر دولت آباد، نهرعبدالله، نه ارغنداب، نهر شیخشرک، نهر چهار بولک. یک باب مکتب ابتدائی در مرکز حکومت دولت آباد، یکبابمکتب ابتدائی در قریهٔ قرشی گگ و یک باب مکتب ابتدائی در قریهٔ لندی مربوط دولت آباد تاسیس و اطفال اینجا تحت تعلیم و تربیه گرفته شده‌اند هکذا پنج باب مسجد جامع در مرکز حکومت و چندین مساجد وقتی در مربوطات ان وجود دارد که بعضی طلاب طور خصوصی باکتساب علوم دینی می‌پردازند. در دولت آباد بعضی اثار تاریخی نیز بنظر میرسد که از انجمله زیارت

مشهوریست که در شش کیلومتری شرق حکومتی در قریهٔ زادیان واقع و دارای یک خانه گنبدی و بیرق و چراغدان بوده بین یک باغچهٔ مشجرو سایه داری احاطه شده، این زیارت قرار زبانزد عام بقدم جای حضرت صالح علیه السلام شهرت داشته ولی در بعضی آثار و تذکره‌ها بنام زیارت (خواجه صالح) قید گردیده است، منارهٔ تاریخی ضخیم و رفیعی هم که از یکنوع سنگ و خشت با مهارت کامله و خیلی زیبا ساخته شده در احاطهٔ این زیارت وجود دارد، وضعیت تعمیر و اشکال و نقوشی که در آن بکار برده شده بسیار دلچسب است از نوشته‌های دور را دور این مناره که بخط کوفی از طرف خارج تحریر و بین نقوش آن خوانده میشود مفهوم میگردد که این مناره از اسلوب معماری تقریبا هزار سال قبل است که در عصر شهزادگی و امارت محمود زابلی و آوانیکه شاهنشاه افغانستان از طرف خلفای عباسی لقب یمین الدوله داشته است بناء گردیده و عین این مضمون که بعربی تحریر یافته از ان مستفاد میگردد و یک قلعه مهم تاریخی نیز بفاصلهٔ ۴ کیلومتری غرب مرکز حکومت دولت آباد در قریه حیاتان وقوع یافته که تقریباً رقبهٔ آن (۲۰۰) متر بوده و خندق عمیقی هم دورادور ان حفر گردیده خندق و بعضی آثار و جدار ریخته و پاشیدهٔ آن باقیست، این آثار نشان میدهد که قلعهٔ مذکور قبل از اسلام آباد و یک قلعهٔ مهم و مستحکمی بوده است .در دولت آباد چون کاشت پنبه به پیمانه کافی بعمل می‌آید در سال ۱۳۱۶ فابدیکهٔ که دارای سه تراکتور پخته کشی است در دولت آباد از طرف شرکت پنبه دائر و مقدار تولیدات پنبه اینجا پس از تصفیه و سورت و عدل بندی بطرف خارج صادر میگردد. یک سرک عمومی تقریبا بمسافهٔ ۲۵ کیلومتر از دولت آباد بطرف جنوب مرکز بلخ تمدید و از مرکز حکومت تخمین بفاصلهٔ ۱۲ کیلومتر سرک دیگر بسرک کلفت که در سال ۱۳۱۴ از مرکز حکومتکلان بلخ طور اساسی کشیده شده از بین قراء دولت آباد عبور و به بندر کلفت اتصال میابد، در قسمت ریگستان و متصل بندر کلفت حوض فراخ ووسیعی بعمق هشت متر وجود دارد که سقف ان تخمین بارتفاع چهل متر از یکنوع سنگ و آجر خیلی متین و پخته طور گنبد پوشانیده شده، از آبهای باران و برفهای ذوب شده پرو مملو گردیده، آب ان از یکسال بدیگر سال خیلی سرد و خوشگواز باقیمانده بمصرف شراب اهالی و مواشی انجا که همیشه در دشت‌های گرم و سوزان تردد دارند میرسد، اینحوض بنام (پارک سردابه) شهرت دارد بملحوظ اینکه حوض مذکور همیشه طرف استفاده میباشد در سال ۱۳۱۶ درآن ترمیماتی نیز بعمل آمده است. در نزدیکی (پارک سردابه) تعمیری برای پوسته خانه ساخته شده و در هر حصهٔ ریگستان قودق‌ها (کنده‌های) متعددی حفر گردیده است و یکمقدار تخم سگساول که چوب آن بمصرف

محروقات زمستان اهالی ولایت میرسد، کاشته شده و محافظینی هم برای محافظهٔ جنگل‌های انجا تعیین یافته، محافظین جنگل‌ها و پوسته رسانها و غیره عابرین از آب این قودق‌ها استفاده مینمایند همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی مربوط این حکومتی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

دولت آباد: قریه ایست مربوط حکومت درجه ۲ دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت آباد: نهریست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ بطرف جنوب جریان دارد مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت آباد: علاقه‌داری‌ایست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب اندخوی متعلق حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی در نزدیک دریای تگاب واقع است. حدود اربعه دولت آباد شرقاً به دشت حکومتکلان شبرغان، غرباً به سر حد شور وی، شمالاً به جلوگیر حد بخش دولت آباد و علاقه داری قرمقول، جنوباً بحکومت تگا بشرین پیوسته است قریه‌های دولت آباد عبارت است از بازار قلعه، کوکچه قلعه، توپخانه قلعه، تورت عطا قوزی، با یقلعه قریش، چهارشنو، تخته و شیخان بوده و قریه‌های مذکور آباد و مردم ان اکثراً به صنعت قالین بافی، نمد مالی و تربیه مواشی مصروف میباشند. طرف شرق و غرب دولت آباد با تپه‌های خاکی احاطه شده، تپه‌های شرقی آن تا نزدیکی شبرغان میرسد و طرف غرب آن به سر حد شوروی اختتام میابد. در بین این تپه‌ها چراگاه‌های زیاد موجود است خصوصاً گوسفند درین نواحی به تعداد زیاد پرورش میشود مشهورترین انها بنام‌های مختلف مانند قره قدوغ و دشت لیلی و اوزون قدوغ و دشت‌های شور دریا و غیره یاد یشود، میوه جات و پیداوار زراعتی دولت آباد، از قبیل توت، زردآلو، بادام، سیب، انگور، گندم، جو، خربوزه، تربوز و غیره میباشد: سبزیجات زردک و شلغم، پیاز، بادنجان رومی و ترائی در زمین‌های چشمه آب قریهٔ بازار قلعه، بکثرت بدست میاید صنعت قالین بافی در دولت آباد بسیار مشهور و زبانزد خاص و عام میباشد، قالین در قریه‌های ذیل بافته میشود: قریه قریش، قریهٔ چارشنغو، قریهٔ تخته چارشنغو، قریهٔ تخته پلور دی و قریهٔ تخته سارلی. الاچه بافی و کرباس بافی در

قریه‌های ذیل صورت میگیرد، قریه بازار قلعه، قریه توپخانه قلعه، قریه تورت عطا، قوزی بای قلعه و جر قلعه. حیوانات خانگی دولت آباد از قبیل اسپ، اشتر، گاو، مرکب و گوسفند بوده اکثر مردم مالدار میباشند به تربیه گوسفند شوق زیاد دارند و هم بزکشی در دولت آباد رواج زیاد دارد، مردمان دولت آباد به تربیه اسپ‌ان بزکشی مهارت دارند. حیوانات وحشی از قبیل شغال و روباه، و گرگ، قرساق و غیره بکثرت پیدا میشود و آهو هم در موضع قره قدوق و دشت لیلی و بعضی حصه‌های شور دریا پیدا میشود بازار دولت آباد یکی از بازارهای نو آباد اطراف میمنه گفته میشود، روزهای بازار ان یکشنبه و ۴ شنبه میباشد. در بازار دولت آباد خرید و فروش آرد و گندم و جو بسیار میشود و گرمترین بازار صحرائی گفته میشود. درجنوب بازار دولت آبادقلعهٔ فسوده میباشد که آن را «قلعه جمجمه» می‌نامند، قرار فالکلور این قلعه از شاه سلطان جمجمه بوده است در دولت آباد یک باب مکتب ابتدائی نیز از طرف وزارهٔ معارف علاوه بر مدارس خصوصی و تدریس در مساجد دائر گردیده است. مزارات دولت آباد عبارت از مقبرهٔ قره تپه بابا و آقجربابا و چوپان بابا و عطا بابا است. مقبرهٔ قریه تپه بابا در حد شمال قریهٔ شیخان بالای تپه خاکی نزدیک سرک عمومی واقع است، مقبرهٔ آقچر بابا در حد پشم شوئی طرف غرب سرک عمومی بالای تپه خاکی واقع است، چوپان عطا بابا در موضع اولیا سامی طرف شرق قریهٔ چارشنغو و شمال قریهٔ قریش بالای تپه خاکی واقع است. زیارت گاه شاه همسر دان جان در موضع کرکلی سامی بالای تپه خاکی واقع است. اهالی دولت آباد انرا قدم گاه شاهمردان میگویند.

دولت آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق تاشقرغان (خلم) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت آباد: قریه ایست بفاصله ۷۲ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه نزدیک رود فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت بیگ: قریه ایست در علاقه حکومت درجه ۴ گیزاب مربوط حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت زائی: قریه‌ئیست بفاصله تخمین ۳ کیلومتر که بطرف شمال شرق حکومت درجه ۲ خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف واقع است.

دولت زائی: قریه‌ئیست در ۷،۵کیلومتری سروبی در حوزه حکومت درجه ۴ سروبی متعلق ولایت کابل.

دولت زائی: قریه ایست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شرق قریه ده سبز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت زائی: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵کیلومتر در شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت زائی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر جلال آباد متصل سر کیکه بطرف جلال آباد میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت زائی ثانی: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز متصل سرک متصل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت شاه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب فراجغان در علاقه نورستان مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولت شاهی: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۲ کیلومتر در شرق مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه ۱۱ دقیقه ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این سرزمین از برکت نهر بزرگ چاریکار سرسبز و شاداب بوده دارای باغهای انگور و غیره میوه‌جات میباشد، سه نوع انگور ان که عبارت از کشمشی، حسینی و غوله دانی است مشهور میباشد انگور کشمشی آن هم تازه و هم خشک بخارج میرود و صادرات بزرگ وطن را تشکیل میدهد، انگور حسینی و غوله دانی ان در بازار چاریکار بفروش میرسد، میوه جات دیگر ان از قبیل توت، زردآلو، شفتالو، شاه آلو، آلوبالو، آلوچه، گیلاس، سیب و ناک نیز در اینجا بوفرت وجود دارد، حاصلات زمینی ان گندم، جو، جواری، شبدر، رشقه، تربک، شرشم، کچالو، مرچ سرخ، سیر، پیاز، بادنجان رومی، بادنجان سوسنی، گشنیز، زردک، ملی، شلغم، پالک کاهو، کرم، بادرنگ، تره، تربوز، خربوزه و لبلبو میباشد اکثر

سبزیجات انرا مردم غریب کار بمرکب‌ها حمل نموده به قطعات مختلفه پروان بغرض فروش می‌برند و در عوض غله جات، توت و تلخان بدست می‌آورند، تخمیناً صد خانه وار مردم دراینجا آباد میباشند پیشهٔ اهالی زراعت و باغداری است از حیوانات اهلی مانند گاو، گوسفند، مرکب و مرغ خانگی در اینجا یاد تربیه میشود، مردم ان بزبان فارسی تکلم میکنند.

دولت یار: قریه‌ئیست در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران متصل سرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دولرگ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوله رود: رودیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شمال غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است و آب رود مذکور به رود فراه می‌ریزد.

دوله گال: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قریه سدی گل در علاقه نورستان مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوملی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دومندی: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه رسول خان متصل سرک در علاقه حکومتکلان ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دومندی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه متون متصل سرک در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دونگ: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق شاه دره در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دونگ قلعه: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

دونی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شرق کنر متصل سرک مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دووارتو: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب قلعه علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوه گمال دریا: دریائیست بفاصله ۱۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه اومنه مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی و به دریای گومل می‌ریزد که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دوه‌لن: موضعیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب قلعه خانچک مانه در علاقه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال قریه هزار جفت در علاقه زمین داور مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده آخ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق قلعه بنو نزدیک دریاپشی در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده آخری: قریه‌ئیست بفاصله ۶۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب ده تیتان مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ادو: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۶ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ارباب (ده عربان): قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز مزار شریف

مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۲ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۳ دقیقه – ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ازان: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شرق شهر میمنه نزدیک سرک مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۴۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۴ دقیقه – ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ازبک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در غرب مرکز هرات که بین ۶۱ درجه – ۵۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۱ دقیقه – ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده اشقان: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق قریه دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۵۴ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۸ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده اغه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق شین دند متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۴ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۰ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده‌اغه جان: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قلعه کنج در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده‌اغه دره: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه نزدیک دره آغه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۱۴ درجه – ۵۳ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۹ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده‌امان: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در غرب سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۳۷ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۱ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده امنی: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب مرکز منجان در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۵۳ دقیقه – ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۱ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهان کاری: موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال غرب جوینو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۳۸ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۳ دقیقه – ۱۴ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه: موضعیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه آخک: شیله‌ایست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شرق کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه اسکار: دهانه‌ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه پشته: موضعیست بفاصله ۷۷ کیلومتر در شرق مرکز شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه پشته‌تر: موضعیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قریه دولت یار در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه تک تکه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه تور: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قریه علی مردان در علاقه صدمردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه جلمش: دهانه‌ایست بفاصله ۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب غندک در علاقه سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه چاشت: قریه‌ئیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در شمال قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاو لنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه

- ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه خواجه زاهد: دهانه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب دوشی مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه خورمه تخت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال شرق دهانه کاشان متصل رود بند امیر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه -۳۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهان خون بسته: دهانه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال غرب شهرک در علاقه حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه دربت: کوهیست در غرب جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه دره: شیله‌ایست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه دنگل: کوهیست در شمال غرب گلران مربوط حکومتکلان باد غیسات متعلق ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه دو آب: موضعیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه رشک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک متصل سرک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه سرکی: شیله‌ئیست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در شرق کهسان در علاقه حکومتکلان

غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه – ۳۶ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۴ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه سکندر: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸،۵کیلومتر در جنوب شرق شش برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۱۱ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۹ دقیقه – ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه سلاکی: دهانه‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در غرب قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۳۰ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۲۶ دقیقه – ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه سلیم: دریائیست بفاصله ۷۳،۵کیلومتر در شمال شرق گلران مربوط حکومتکلان باغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه – ۴۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۲۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه شور: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳۵ کیلومتر در شمال شرق قریه چاه آب متصل سرک در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه – ۴۶ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۳۰ دقیقه – ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه شور: شیله‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب مرکز لعل در علاقه حکومت درجه ۳ لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که آب ان بدریای لعل می‌ریزد و بین ۶۶ درجه – ۱۱ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۷ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه شور قل: موضعیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در غرب سرماقول در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۳۱ دقیقه – ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۶ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه شین مقبول: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال قریه گذرباش در علاقه حکومت درجه ۳ دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۵ درجه – ۴۷ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه عثمان: موضعیست بفاصله ۳۲،۵کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه – ۲۵ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه غار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در غرب قریه جوینو که آب ان برود کرخ مربوط

ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه غال کشته: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پای کوتل در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه غوری (غوری): علاقه داری است درجه ۲ مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. تابستان آن خیلی گرم و زمستان آن معتدل و خشگوار است، ارتفاع ان از سطح بحر تقریباً ۷۶۹ متر میباشد اراضی ان عموماً زراعتی بوده گندم، جو، ارزن، باقلی، مشنگ، شاخل، پنبه، برنج لک، باریک و غیره میروید. میوه جات ان انگور، سیب، توت، ناک، شفتالی، تربوز و خربوزه بوده پسته و بزغنج و هنگ نیز در انجا پیدا میشود. اهالی عموماً زراعت پیشه و مالدار بوده و بعضاً بتجارت نیز مشغولیت دارند از مواشی مخصوصاً اسپ درینجا زیاد تربیه میشود چون پشه زیاد دارد در تابستان خون انها را مکیده ضعیف و لاغر میسازد. در غوری یک مکتب ابتدائی نیز دائر میباشد که اطفال دران مشغول تعلیم میباشند.

دهانه کاریز: قریه‌ئیست بفاصله ۶۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کشک: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه ریخته مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کلانی: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل در علاقه حکومت درجه ۳ لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کنک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کوچه قم: موضع چاهداریست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در شمال تاشقرغان (خلم)

مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کوشان: دهانه‌ایست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب جبل السراج متصل دریای غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کیان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸،۵کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری متصل دریای کیان مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه کی ون: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قریه چاه آب متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه گزرا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در غر پای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه مزار: دهانه‌ایست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه نورک: موضعی‌ایست بفاصله ۳۱،۵کیلومتر در شمال شرق قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه واری برگچ: شیله‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه شین یا تخت در علاقه حکومت درجه ۳ دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه ولیان: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵کیلومتر بطرف جنوب غرب مرکز خنجان متصل سرک مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد

شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهانه هموار: موضعیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بابه: موضعیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بازار: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب مرکز درایم درعلاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بالا: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال شرق قریه باولی در علاقه حکومت درجه ۲ سرخ رود مربوط ولایت مشرقی نزدیک سرکیکه بطرف شهر جلال آباد میرود که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بالا: علاقه داری درجه اول متعلق حکومت درجه ۲ رودات مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی است که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این علاقه داری در قسمت جنوب غربی سرزمین شنوار واقع و بجانب شمال با علاقه داری چپرهار و بطرف جنوب غرب با علاقه داری اگام و پچیرها همحدود میباشد. این منطقه در دامنه‌ها و دره‌های سپین غر موقعیت و امتداد دارد و آب هائیکه ازین کوهسار بصورت رودبار و چشمه سار سرازیر میگردد انرا آبیاری می‌نماید آب و هوای ان در تابستان معتدل بوده و بدین سبب یک صیفیه خوشگوار منطقه شنوار شمرده میشود. کوهستان این منطقه جنگلات و مناظر زیبا و دلربای طبیعی دارد. درین علاقه داری بر علاوه چند باب مکتب ابتدائی یک قشله عسکری هم میباشد. پیشه اهالی ان زراعت جواری و گندم و تربیه بز، گوسفند، گاو، اشتر، قاطر، زنبورعسل، جنگلداری و غیره میباشد درکوه شابی سپین غر، که مربوط باین منطقه است سنگ آسیای اعلی ساخته میشود دیگر پیداوار ان عسل، چوب چار تراش و روغن زرد و غیره میباشد. در علاقه داری ده بالا دو باب مکتب ابتدائی دائر میباشد که یکی ان به مکتب ابتدائی اشپوله واقع یاغی بند و دیگر ان به مکتب ابتدائی پایین

مسمی میباشد. و همچنین یک باب مکتب دهاتی نیز درین علاقه داری دائر میباشد.

دهبال زئی: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه نادعلی متصل سرک بطرف کنج میرود مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بچی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در شمال شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بچی: موضعیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بدئی: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده برات: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب پنج آب متصل سرکیکه بطرف پنج آب میرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده برنج قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بزی (بارحسن خیل): قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب قلعه علی خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بقیرآباد: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بلچ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه چاه آب در علاقه حکومت

درجه ۴ ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بلوچ: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در غرب قلعه دلارام در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بوکان: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطان خیل متصل دریای غزنی در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه- ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بهلول: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال غرب قلعه‌کنج در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چهانسور متعلق حکومت اعلی فراه‌که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده بی بی: قریه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال قریه وزیر آباد در حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پایان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان متصل دره سیدان که بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پد: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در غرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پولاد: علاقه‌ایست در شمال شرق خواجه خضر در علاقه ارزگان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پوین: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پهلوان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات

که بین ۶۲ درجه - ۱۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده پیرخشت: قریه‌ئیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک متصل سرک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ترکان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه پرجمان در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تنگ بالا: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر بطرف شمال مرکز غوربند متصل دره ده تنگ مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تنگ پایان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف شمال مشرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تورک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال شهر قندهار نزدیک سبرکیکه بطرف باغتو میرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق قندهار متصل سرکیکه بطرف چمن میرود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان

غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۱۸ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۳ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تی: موضعیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال قلعه تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۵ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تیتان: قریه‌ئیست در علاقه غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۵۰ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۲ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده تی تگاب: نهریست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال غرب قلعه تیوراه که به تگاب غور می‌ریزد و در علاقه غورات مربوط ولایت هرات واقع بوده که بین ۶۴ درجه – ۱۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۳ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن است.

ده جمعه خان: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده جوز: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه – ۲۱ دقیقه – ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۸ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده چنگر (چنغر): قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۵ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده چهل برج: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شمال غرب قریه نیبک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۳۳ دقیقه – ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حاجی: قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شمال قلعه کانسی در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه – ۱۰ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حاجی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار مربوط ولاتی قندهار که بین ۶۵ درجه – ۵۳ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۲۴ دقیقه – ۵۹ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حاجی ثانی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار مربوط ولاتی قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حاجی کوتل: کوتلیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال قلعه کانیس در علاقه حکومت درجه ۳ چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حسن: قریه‌ئیست بفاصله تخمین ۷،۵ کیلومتری شمال حکومت درجه ۲ خم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف و نزدیک ده ورده واقع میباشد که بین ۶۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حضرت خان: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حوض: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه سرماقول در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خادان: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خار: قریه‌ئیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خارنه: نهریست بفاصله ۶۴،۵ کیلومتر در شرق قلعه شین دند و بدریای همش می‌ریزد و مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خاواک: قریه‌ئیست بفاصله ۶۷ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد

شرقی و ۳۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خجو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب مشرق قلعه چهار برجک بین سرک و دریای هلمند مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خچک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ۶۸ درجه - ۴۹ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خداداد: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب شهر غزنی متصل سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خدیداد: قریه‌ئیست در حنوب دریای کابل مربوط حکومت درجه ۴ ده سبز متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی به شرق کابل واقع گردیده. در جنوب شرق ان چمن ده خدیداد واقع است. جانب دیگر این چمن به قلعه احمدخان میرسد، مردم ده خدیداد زراعت پیشه و مال دارند، زراعت آبی ان، گندم، جو، جواری، شبدر، رشقه و اقسام‌ترکاری است. در ده خدیداد یک باب مکتب ابتدائی وجود دارد که مربوط معارف ولایت کابل میباشد. عمارت این مکتب پخته و ساختمان ان بصورت اساسی و عصری است. یک جوی که منبع ان دریای کابل است و تمام اراضی قریه از ان آبیاری میشود موسوم بجوی ده خدیداد است. از انواع طیور اهلی قریه مرغ خانگی و کبوتر به کثرت دیده میشود. از انواع طیور غیر اهلی زاغ، کل مرغ، تپوس و غیره بوده در موسم بهار مرغابی، چوروکه، جل، گنجشک، بودنه، غچی و قرچه بکثرت دیده میشود مزارات معروف قریه، خواجه سبزپوش، خواجه بلغار، مردان غیب، شیخ سعدالدین و شاه مردان در بین قریه مشهور و معروف‌اند. اما چگونگی آن معلوم نیست. از صنائع محلی قریه به تعداد قلیل گلیم‌بافی و جوال بافی رواج داشته و تعداد خانوار تقریباً پنجصد خانه میباشد.

ده خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم در علاقه درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب قلعه تولک مربوط حکومتکلان

غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شرق قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده حواه: قریه‌ئیست از قراء درواز حکومت اعلی بدخشان این قریه از قریه ماه نو تقریباً ۱۸ کیلومتر فاصله دارد از طرف مشرق متصل است بکوه باد رس از طرف غربی بدریای پنج از طرف شمال بکوه وغچمه از طرف جنوب بکوه سفید دره، از سمت شرق از دره خواه یک نهر آب صاف و نقره مانندی جاریست که بدون کدام استفادهٔ زراعتی بدریای پنج میریزد لکن استفاده از ان در زراعت امکان دارد. تعداد خانه وار مردم (ده خواه) تقریباً چهل خانه است اهالی ان عموماً زراعت پیشه و زراعت انها عموماً گندم، پنبه و جو میباشد و از درخت میوه غیر از توت و انگور چیزی وجود ندارد.

ده دادخدا: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قلعه کنج متصل سرکیکه بطرف قلعه جوین میرود در علاقه نادلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهدادی: علاقه‌داری درجه ۲ و مرکز قشله عسکری است بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب شهر مزار شریف متصل سرک مربوط حکومت درجه ۲ نهر شاهی ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

حدود اربعه دهدادی: از طرف مشرق به راه عام، از طرف غرب نیز به راه عام، از طرف شمال به نهر شاهی و از طرف جنوب به میدان تعلیم‌گاه قدیم اتصال دارد. حیوانات اهلی اینجا، گاو، بز، گوسفند، اسپ، شتر و خر است. سگ‌های شکاری خیلی زیاد تربیه میشود حیوانات وحشی گرگ، روباه، خفک، آهو، بزکوهی‌اند که در دامنه‌ها و دشت‌ها وجود دارد. نباتاتیکه زیادتر درین جا زرع میشود عبارت از جو، گندم، جواری، نخود، ماش و ارزن و درختان انار، توت، انگور، بادام، زردآلو، شفتالو، اقسام آلوها، چنار، بید، سفیدار، شنگ، زاک و سیب میباشد اما درخت انار و سیب بکثرت تربیه میشود. نهر مشهوریکه اراضی این ناحیه را آبیاری

می‌نماید نهر شاهی است که از دریای بلخ جدا شده و تا قریهٔ گور مار که تقریباً ۳۶کیلومتر طول دارد ممتد میباشد. اراضی این منطقه بصورت عموم هموار و از تپه‌ها عاری است کوه البرز که بنام تیر بند ترکستان یاد شده در هر حصه بنام قریه‌ها مشهور و دامنهٔ آن تپه‌های مزروع را تشکیل داده تا حصص زیاد شکل اراضی هموار و دشت وسیع شادیان را میسازد، این دشت در اوائل بهار از برای مالدارن منطقه چراگاه خوبی است اما در دیگر فصول سال خشک و غیر قابل سکونت میباشد طیور اهلی مرغ خانگی و کبوتر تربیه میشود، طیور وحشی مانند قره قش، مرغابی، فاخته، کبوتر، گنجشک و مینا نیز وجود داشته مرغان گوشتخوار از قبیل کل مرغ، باشه و باز نیز پیدا میشود. مزارات معروف این منطقه اولا خواجه سبزپوش ولی است که تاریخ تولد و وفات شان معلوم نبوده تنها طوریکه از زبانها شنیده میشود وی از جمله چهل خواجه گان میباشد که در عصر خود مصدر کرامات زیاد بوده و در برج قلعهٔ جنگی عسکری در فراز تپه آرام گاه شان واقع میباشد. دوم زیارت خلیفه عصمت الله است که یکی از متصوفین وقت خود بوده و کراماتشان برای مردمان این منطقه ظاهر گردیده و تقریباً ۵۰ سال قبل به عمر ۶۰ سالگی وفات نمود و در جوار خانقاه خورد مدفون اند از مساجد جامع و جاهای تاریخی درین منطقه ۳ مسجد جامع وجود دارد که یکی در وسط قریه بنام خانقاه بزرگ و از طرف یکی از مشائخ منطقه که فعلاً زیارت مذکور هم در جوار مسجد مذکور بنا یافته واقع است، دوم مسجد جامع پل بابو، سوم مسجد جامع خانقاه خورد است موضع تاریخی ان عبارت از قلعهٔ جنگی عسکری است که در فراز تپهٔ شمال شرقی قریه آباد گردیده است. افسانه وفولکوری که در مورد این موضع از زبانها شنیده میشود چنین است که می‌گویند در ازمنهٔ قدیم سلطانی، دیوی را درین جا محبوس نموده بود چون این منطقه دارای تمام خرابی‌ها بوده دیو مذکور ازین خرابی‌ها به داد و فغان آمده و این قریه بنام دیو دادی موسوم و بالاخره بدهدادی تبدیل شده است. همچنین یک باب مکتب ابتدائی نیز در وسط قریه دهدادی برای تعلیم و تربیه اطفال دائر میباشد.

دهدادی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دراز: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵کیلومتر در شمال غرب قریه وزیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده درویش خان: قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه کنج متصل سرکیکه بطرف قلعه نادعلی میرود مربوط حکومت درجه اول چخاسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دره زن: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در جنوب بلچراغ در علاقه درزاب و گرزیوان متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دلز: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق خیر آباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دوست محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی متصل سرک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دوست محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۷۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعه چخاسور متصل سرک مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده دولت: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه سید غلام متصل سرک در علاقه باریک آب مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده راضی: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب وزیرآباد در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده راود: حکومت درجه ۲ مربوط ولایت قندهار بوده که بین ۶۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. زمین این منطقه غالباً کوهی و بلند است گرچه بعضی حصه‌های برف گیر نیز دارد اما علی الاکثر در انجا باران می‌بارد، هوای آن در زمستان بسیار سرد و در تابستان خیلی گرم میباشد. دریای

هلمند اکثر حصه‌های ان را سیراب می‌نماید و حصص باقیمانده ان بذریعه چشمه‌ها و کاریزها سیراب میگردد. زراعت ان عبارت از گندم، جو، جواری، ماش، نخود، برنج باریک و برنج لک میباشد، اکثر سبزیجات مانند پیاز، زردک، گندنا، نیز بوفرت کشت میشود که مصارف اهالی را بخوبی تکافو می‌نماید. اشجار مثمر و غیر مثمر از قبیل سیب، ناک، شفتالو، آلوچه، آلوبخارا، انجیز، شکر پاره و بادام نیز درین جا زیاد پرورش میشود. و از اشجار غیر مثمر بید سفیدار بکثرت پیدا میشود، اما چنار خیلی کم است حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، بز، گوسفند و اشتر میباشد و در کوههای ان گرگ، روباه، آهو، گوسفندکوهی و پلنگ هم پیدا میشود. مردم ان عموماً زراعت پیشه‌اند و بعضاً صنعت گلیم بافی و قالی بافی نیز بمقدار قلیل دیده میشود. در کوه‌های ان بعضاً خنجک، قرغنه «یکنوع بته برای سوخت» و بادام کوهی پیدا میشود. در دهراود یک باب مکتب ابتدائی مسمی به مکتب ملا احمد نیز برای تعلیم و تربیه اطفال دائر بوده و همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی این حکومتی انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

ده رجب: موضعیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهرک کاریز: کاریزی است بفاصله ۶۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهری: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهری میلا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زک: قریه‌ئیسبت بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال شرق قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهزک: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهزک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زوار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب قریه مرغه نزدیک هریرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زوارکوتل: کوتل است بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در غرب قریه مرغه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زور: قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زور ثانی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده زیارت: قریه‌ئیست سرسبز و مشجر بفاصله ۲،۵ کیلومتر در غرب قلعه السراج و ۱۶ کیلومتری حکومت درجه ۲ قرغه ئی متعلق حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین قریه زیارت حضرت مهمتر لام صاحب که نظر بروایات یکی از انبیاء عظام (ع) میباشد واقع برده و شاید قریه بزیارت مذکور منسوب باشد.

ده زیرک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سارگامج: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز چاریکار مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سبز: حکومتی است درجه ۴ مربوط ولایت کابل که بین تخمین ۶۹ درجه - ۲۲ و ۴۲ دقیقه - ۱۲ و ۵۶ ثانیه و طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ و ۳۹ دقیقه - ۳۶ و ۴۸ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است. مرکز این حکومتی در قریه بی‌بی مهرو واقع میباشد.

موقعیت، حدود مساحهٔ آن: ده سبز در مسافه ۲۳ کیلومتری شهر کابل واقع است. از سمت مشرق به سلسله کوهای ده سبز یعنی یک حصه از کوه صافی و از سمت مغرب به سلسله‌های کوچک ده کپک و برخی زمه و از سمت جنوب بدریای کابل و از سمت شامال به اراضی علاقه قریه زمه کوهدامن محاط است.

کیف سطحی: چون اطراف این منطقعه را عوارض مختلف احاطه کرده است ازین رو اراضی آن نیز مختلف الشکل بوده و ارتفاع وسطی ان از سطح بحر ۱۷۸۰ متر میباشد یک قسمت عمدهٔ آن را چمن‌ها تشکیل داده است و اراضی مزروعی ان تاحدیکه چمن‌ها دوام میکند در کنار چمن‌ها واقع است، این اراضی نیز در سابق چمن زار بوده ولی رفته رفته ذریعه دهاقین بزمین مزروعی تبدیل شده و فعلا خیلی منبت و حاصل خیز است. و اقسام اراضی که در دامنهٔ کوه ده سبز واقع میباشد گرچه مانند زمین‌های علاقه قابل بای وزیر آباد و کلوله پشته حاصل خیز نیست اما طبعاً متموج و گل ضخیم را دارا است.

کوه و رودها: سلسله کوه خواجه بغرا که در حوزهٔ حکومت ده سبز از قلهٔ افشار و ده کپک جدا شده و خط شرق غرب را تقریباً الی پای منار به طول یازده کیلومتر بطور مستقیم دوام میکند و پس از ان کوتلک و کوه پای منار را تشکیل میدهد و ازین قله بدو شاخ جدا شده یکی تا مسافه دو کیلومتر همان استقامت را تعقیب و سپس ختم میشود و دوم ازین قله بطرف جنوب دور خورده و تا یکنیم کیلومتر همین سمت راگرفته و بعد از آن سمت حرکت خود را باز بطرف شرق تبدیل داده با کوه بچه گک‌های خورد و ریزه که ارتفاع انها به اندازهٔ یک پشته بوده و از حیث جنسیت سنگ بوده و الی پل چرخی همین طور دوام و در انجا یک کوه متوسط را بنام «غریب غندی» تشکیل داده و ارضی مذکور را بیشتر متموج ساخته و تپه‌های گک‌های تقریباً سلسله داری را به اشکال مختلف بوجود می‌آورد در اطراف این سلسله کوه علاقه‌های آتی قرار دارد:

۱ ـ در دامنهٔ جنوبی کوه ده کپک قریه خواجه بغرا و چمن وزیرآباد و در سمت شمالی ان حوزه قره دشمن و الغوئی واقع است.

۲ ـ کوه مذکور تا کوتل پای منار هم چنین دوام کرده و در این حصه به دامنهٔ شمالی ان علاقه پای منار و ده یحیی و در دامنهٔ جنوبی ان چمن خواجه رواش و نواحی ان قرار دارد.

۳ ـ در حصهٔ که دو شق میشود در شرق جنوبی ان یک وادی گک نشیب و فراز دار را تشکیل میدهد که در بین ان علاقهٔ تره خیل واقع است در عقب ان علاقه او دخیل کائن میباشد. این وادی

در بعضی حصص بتوسط جوی‌های متعدد که از دریای کابل کشیده شده و علاوه بران قسمت بیشتر زمین‌های زراعتی ان بذریعه کاریزها آبیاری میگردد.

۴ ـ سلسله کوه صافی یا کوه ده سبز که استقامت شمال جنوب را تعقیب و بطول ۲۸ کیلومتر چهار قلهٔ را تشکیل میدهد که سه قله ان بنام کوه صافی و یکی بنام کوه دیکچه موسوم است و قله که در راس شرق جنوبی این قصبه میباشد ارتفاع ان ۳۲۰۰ متر است و قله‌های دیگر ان به ریزه کوهستان مربوط است.

آب و هوا: چون این وادی وسعت کافی دارد لهذا اقلیمش آفتابی بوده هوایش معتدل است. مقدار برف و بارش ان در زمستان مانند کابل و درگرد و نواحی قصبهٔ ده سبز بواسطهٔ دامنهٔ کوه صافی برف قدری بیشتر بارید ه و تا اواخر برج حمل باقی می‌ماند، درجه حرارت در زمستان بطور وسط تقریباً تحت الصفر تا ۱۴ الی ۱۵ سانتیگراد و در تابستان به (۳۰) سانتیگراد رسیده مقدار بارش در یک سال متجاوز از یک متر میباشد و تابستان تقریبا بدون بارش می‌گذرد و فصلین ان منظم است.

نباتات و زراعت: باغ‌های متعدد در ین وادی وجود داشته اشجار میوه دار از قبیل سیب، ناک، زردالو، توت، قیسی، آلو، سنجد، انگور و غیره یافت میشود و چیز بیشتر درین وادی انگور است که در پای منار و ده یحیی و خواجه چاشت و برکی و نانک چی و باغ بالا می‌رسد و حاصلات ان بدهاقین خود خدمت و کمک خوبی میکند چون خاک ان منبت و علاوتا از طرف دهاقین خوب تربیه میشود حاصلات زراعتی ان خیلی خوب بوده گندم، جو، جواری، باقلی، مشنگ، رشقه، شبدر، برنج، خربوزه، تربوز و از سبزیجات پیاز، پالک، سیر، گندنه، کاهو، کچالو، بادنجان رومی و سوسنی، کرم، کدو، شلغم، لبلبو، خیار و غیره بصورت فراوان زرع میشود و حاصلات زمینی ان در حصص ده سبز بیشتر تربوز و خربوزهٔ متنوع از قبیل گرمه، سرده، سبز مغز، طلا قابل و ترکستانی میباشد که دهاقین به تربیهٔ آن دانسته هزاراها جیب زمین راکشت و زراعت میکنند و علاوه از مصارف داخله شهر کابل به خارج فرستاده میشود و اهالی ده سبز از این رهگذر استفاده خوب مینمایند.

راه‌ها: هر طرف این وادی با سرک‌های متعدد موتررو مربوط میباشد و حاصلات زراعتی ان‌ها بتوسط این سرکها بدون مشکلات بهر طرف نقل داده میشود و علاوه بر سرک‌های موتررو راه‌های گادی رو و پیاده رو معمولی نیز در بین قرا و قصبات ان وجود دارد و فعلا یک شهراه جدید بنام سرک تنگ غار و نیز درکنار دریای کابل که حدود جنوبی این منطقه را تشکیل میدهد

تمدید شده و کوتاه‌ترین راه بین کابل و جلال آباد است. (تنگ غارو دیده شود)

معدنیات: در حوزه این علاقه معادن زیادی وجود دارد:

۱ ـ معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه خاک لمبه در ده سبز که دارای ۷۲ فیصد آهن خالص میباشد.

۲ ـ آیرن پریت، در کوه خاک لمبطرف مشرقی حوض خاص.

۳ ـ معدن سنگ مرمر آهکی که در ساختمان ظروف و مجسمه سازی بکار میرود. در کوه هزاره بغل.

۴ ـ معدن سنگ مرمر سبزی دار در موضع خواجه بغرا.

۵ ـ معدن چرنهٔ در دامنهٔ ده سبز نزدیک حوض خاص.

۶ ـ معدن ابرک در کوتل خیر خانه.

ولی این معدنیات تا الحال بکار نه افتاده است.

نفوس و حکومت: این منطقه وسیع بطور مجموعی دارای ۲۲ قریه و تخمین چهار هزار و بیست خانه بوده نظر بوسعت ان یک حکومت درجه ۳ را بنام حکومت ده سبز تشکیل داده و راسا بمرکز ولایت کابل مربوط میباشد مرکز حکومت مذکور بدو کیلومتری شهر کابل در قریه بی‌بی مهرو میباشد چون این حکومت تقریبا بشکل مستطیل افتاده است ازین رو بی بی مهرو که تقریبا در وسط قریه جات مربوطهٔ آن واقع میباشد مرکز حکومت محلی قرار گرفته است ولی حکومتی بنام مقر سابقه ان «ده سبز» یاد میشود قریه جات مشهور و مربوطهٔ آن قرار ذیل است:

۱ ـ قریه بی بی مهرو که مرکز حکومت است.

۲ ـ قریه ده خدیدا در شش کیلومتری ان واقع است.

۳ ـ زنده بانان که تخمین در یک کیلومتری ان واقع است.

۴ ـ قریه قابل بای که تخمین در یک کیلومتری واقع است.

۵ ـ قریه خواجه چاشت که تخمین در پنج کیلومتری ان واقع است.

۶ ـ قریه اودخیل که تخمین در شش کیلومتری ان واقع است.

۷ ـ تره خیل که تخمین در چهار کیلومتری ان واقع است.

۸ ـ چهار قلعه وزیر آباد که تخمین در $1\frac{1}{2}$ کیلومتری ان واقع است.

۹ ـ وزیر آباد که تخمین در یک کیلومتری ان واقع است.

۱۰ ـ قریه برکی که در $3\frac{1}{2}$ کیلومتری ان واقع است.

۱۱ ـ قریه هزاره بغل که تخمین در هفت کیلومتری ان واقع است.

۱۲ ـ قریه ده کپک که تخمین در شش کیلومتری ان واقع است.

۱۳ ـ قریه کلوله پشته که در سه کیومتری ان واقع میباشد.

۱۴ ـ قلعه فتح الله خان که در دو کیلومتری ان واقع میباشد.

۱۵ ـ خود قریه ده سبز که تقریبا در بیست کیلومتری ان واقع و دارای تخمین هشت صدخانه میباشد.

۱۶ ـ قریه بختیاران که در ده کیلومتری ان واقع است.

۱۷ ـ قریه ده یحیی که تخمین دارای یکصد وب یست خانه بوده و در پنج کیلومتری ان واقع است.

۱۸ ـ قریه پای منار که در پنج کیلومتری ان واقع و دارای تخمین صدخانه میباشد.

۱۹ ـ قلعه حاجی صاحب که در هفت کیلومتری ان واقع میباشد.

۲۰ ـ قریه بابه قشقار که تقریباً در بیست و یک کیلومتری ان واقع میباشد.

۲۱ ـ قریه کته خیل که در چهارده کیلومتری ان واقع میباشد.

۲۲ ـ قریه پل چرخی که در دوازده کیلومتری ان واقع است.

در قریه بی‌بی مهرو یک باب مکتب ابتدائی که مرکز حکومتی ده سبز است و یک مکتب ابتدائی در قریه ده خدیداد و یک باب در قریه ده یحیی مربوط حکومتی ده سبز دائر است، باقی اطفال انها در تمام مکاتب شهر کابل شمولیت دارند. یک نفر وکیل انتخابی نیز از طرف اهالی حکومتی ده سبز انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

ده سبز: قریه‌ئیست متعلق علاقه داری درجه اول اسمار مربوط حکومت درجه اول پنبتون کوت در حوزه حکومت اعلی میمنه

ده سبز: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق شهر کابل که بین ۶۹ درجه – ۲۳ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۸ دقیقه – ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سبز زئی: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال شرق قلعه نادعلی در حکومت درجه اول چخاسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۲ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱ دقیقه – ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در غرب قریه نییک متصل رود بند امیر در علاقه

حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی که بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سرخنی: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سرک: قریه‌ئیست که نزدیک کهی شینوار ولایت مشرقی واقع است. سابق در کهی متصل این قریه یک قشله عسکری و یکباب مکتب ابتدائیه وجود داشت و مرکز حکومت کلان شینوار نیز در آنجا بود. بالاخره که مرکز حکومتکلان به غنی خیل انتقال گردید قریه ده سرک بحکومت محلی اچین مربوط شد.

ده سوزی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب یوسف خیل در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده سیدان: قریه‌ئیست در حوزهٔ حکومت درجه اول پنبتون کوت متعلق حکومت اعلی میمنه.

ده سیدان: قریه‌ئیست در قسمت وسطی جلگه شهر میمنه در حوزه حکومت اعلی میمنه.

ده شاباز: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخاسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شاه‌گل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال قلعه کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شفیع: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیخ (دریا): دریای است بفاصله ۸۱ کیلومتر در جنوب مرکز هرات در علاقه گذره

مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیخ: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیخان: قریه‌ئیست بفاصله ۵۰ کیلومتر بطرف جنوب قریه ارگون متصل سرک ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیخ محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال غرب قلعه‌کنج در علاقه نادعلی در حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیر: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب ده تی‌تان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیر دل خان: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال قلعه نادعلی در حوزهٔ حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده شیرین عالم: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده صالح (ده صلاح): قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق قلعه بنو متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده طاوس: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه‌کنج در علاقه نادعلی در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده عامل: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ در حوزه حکومت اعلی میمنه.

ده عزیزان: قریه‌ئیست از قریه‌های جلگه حکومت اعلی میمنه.

ده علی بیک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند در حوزه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده علی جنگی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غازی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب سنگر در علاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غازی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق شین دند در حوزه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غازی: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب علاقه داری الیشنگ متصل سرکیکه بطرف جلال آباد میرود در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غلام خان: موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غلام شاه: قریه‌ئیست بفاصله ۷۳ کیلومتر در شمال غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده غنی خان: قریه‌ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده فتح محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه کنج در علاقه نادعلی در

حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده قادر: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده قاضی: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه- ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده قاضی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند در حوزه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده قاضی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال قریه باره خیل در حوزه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده قاضی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال قلعه نادعلی در حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهک: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه دوست آباد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهک: علاقه داری است درجه ۳ و مربوط حکومت اعلی غزنی، این علاقه داری یک ساحه تخمین ۲۴×۳۰کیلومتر را حاوی و در جنوب شرقی حکومت مذکور واقع شده از حصص سرسبز و آبادترین حکومتی بوده، اراضی ان اکثر هموار و حاصل خیز است. از طرف شمال مربوط است به بعضی حصص حکومت لوگر و برخی بعلاقه داری زنه خان و نواحی قریه روضه و قلعه سردار مربوط مرکز حکومتی و از طرف غرب پیوسته است به تپه‌های نواحی قلعه جوز و سرکی

که از غزنی بکتواز رفته، غندی مرسل، بند سرده، و از ناحیه جنوب لاحق است به توابع حکومت شرن و بعضا مربوطات حکومت محلی زرمت و غندی مرسل و بند سرده، و از جانب شرق به بند دولت خان و کلالگو و غیره مربوطات حکومت زرمت، نفوس مجموعی ان از بیستهزار نفر تجاور میکند.

قراء و قصبات مربوطه: قریه دهک که در قلب علاقه داری و در یک نقطه سرسبز و خوش آب و هوا افتاده و در عین حال مرکز علاقه داری است، قریه خشک، قریه فجک، قریه لغ آباد، قریه سنگر، قریه قلعه علم، قریه قلعه ملا، قریه اولنگر، قریه شاه خواک، قلعه علی، قلعه مستاجر، قریه ابراهیم زائی، قلعه عثمان، قلعه طره باز، قریه چهاردیوارها، قریه جهان آباد، قریه گنبد، قریه سلمان زائی، قریه بالائی، قریه سوکو، قریه تپور، قریه مهتر، قریه کندر، قریه پای لچ، قلعه لالا، قلعه شادی، رباط، رامک، تاسن، قلعه ذاکر، قریه هاره، سترتی از قراء مشهور ان است. اهالی اینجا عموما پنبتون بوده قسم کلی انرا، غلجائی، گل خیل، مسعود، خروتی، رعناخیل، جلال زائی و سهاک تشکیل میدهد و معدودی وزیری و سید نیز در تاسن ورامک بسر می‌برند. تکاثف اهالی در قراء رباط، رامک، تاسن و دهک حس میگردد.

پیداوار:

الف ـ پیداوار زراعتی: گندم ابی و للمی، جو، جواری، ارزن، نخود، ماش، مشنگ، لوبیا، نسک، شلغم، زردک، شرشم، شاخل، کچالو، گل آفتاب پرست، بیدا انجیر، شبدر، رشقه، تنباکو، کدو، بادنجان سوسنی، بادنجان رومی، بادرنگ، تره، تربوز و خربزه میباشد.

ب ـ پیداوار معدنی: اگر چه تا حال در انجا معدنی بکار نیفتاده مگر سنگ مرمر، انواع گل‌های معدنی برنگ‌های مختلف در تپه‌های خاکی و کوههای این منطقه کثرت دارد که اهالی در تزئین و رنگ‌آمیز عمارات خود بکار می‌برند.

ج ـ پیدا وار صنعتی: گلیم، نمد، ظروف سفالین، انواع خامک دوزی و گل دوزی ابریشم و گلابتون کاری است.

د ـ میوه‌جات: انگور، توت، سیب، زردآلو، ناک، جوز، آلوبالو، آلو بخارا، سنجد، امرد و شفتالو میباشد.

جاده‌ها: سرک عمومی ایکه از مرکز غزنی آغاز می‌یابد وقتی که از کوه بار می‌گذرد و بقریه ارز و نزدیک میشود یک شاخ ان بطرف شرق شمالی دور خورده بگردیز میرود، شاخ دوم ان که بطرف کتواز میرود از بین علاقه داری مذکور و حکومتی میری گذشته بالای سلطان باغ بند

سرده را عبور و باز قبل از اینکه بحکومت‌ی شرن برسد باز هم بدو شاخ از هم جدا و یکشاخ ان بمرکز شرن و از ان‌جا بداخل کتواز و شاخ دیگر ان بارگون میرود.

پیشهٔ اهالی: مردان این نواحی بصورت عمومی به امور زراعت و باغداری و تربیه حیوانات و بعضا به تجارت مشغول بوده برخی اهالی ایام زمستان را که بیکار می‌مانند بخارج و یا مناطق دیگر مملکت برای کسب معیشت و غریبی می‌روند، طبقه نسوان عموما به تربیه اولاد و تنظیم منزل و بافت و دوخت مشغول بوده بعضا بامردان در امور زراعت نیز معاونت و همکاری میکنند.

مزارات: مزارات معروف و متبرک ان قرار آتی است:

۱ ـ مزار سلطان شهاب الدین غوری در قریه دهک.

۲ ـ مزار حضرت امام سید حاجی در قریه رامک

۳ ـ مزار بابا عبدل در شمال قریه دهک.

۴ ـ مزار هفت منصور در قریه تاسن.

علاوه بر مزارات مذکور یک تعداد مزارات دیگری در بعضی قراء ان نیز مورد اعتماد و اعتقاد اهالی بوده بنام‌های مختلف تعریف و اهالی در هنگام طبل حاجات به مزارشان مراجعه و باستشفاع از روحانیت شان از خداوند جلت عظمته طلب حاجت میکنند.

آثار عتیقه: در قریه تاسن تپه ایکه فهمیده میشود بقایای عمارت مخروبه‌ای است بنام کشک سلطان معروف و می‌گویند یکوقتی تفرجگاه سلطانی بوده حفریاتی تا حال در اینجا صورت نه‌گرفته در غرب قریه فجک دشت وسیعی است که در ان آثار عمارات مخروبه‌ای بنام تپه‌های خاکی موجود و آنرا باغ آرام می‌نامند و مشهور است که وقتی تمام این دشت باغ واحدی بوده و تپه‌های مذکور آثار و خرابه‌های عماراتی است که در باغ مذکور ساخته شده بود.

عنعنات و رسوم ملی: اهالی اینجا که بمساعدت حسن آب و هوا بنیه‌های قوی و سالمی دارند عموما گندم رنگ و خوش قواره، چشم و موی سیاه، ریش‌های انبوه و ابروان تندی دارند. اطفال ذکورشان تا رسیدن بسر حد بلوغ، پیراهنی دراز در بر و کلاهی بر سر و چپلی به پا داشته سر را می‌تراشند ولی هیمن که بسن بلوغ رسیدند موی سر را گذاشته بنام پیچه عقب گوش تاب میدهند و دستار رنگه می‌بندند. جوانان ریش را تراشیده و سبیل میگذارند، ریش سفیدان و معمرین طبقه روحانی و علماء ریش درازی گذاشته عمائم سفید استعمال میکنند بعلماء و روحانیون قدر و قیمت قابل وصفی قائل میشوند، طبقه اناث در دوران دوشیزگی پیراهن بلند و

رنگه و تنبان سفید، کلان و نیلی و بعد از انکه عروسی شدند پیاراهن بسیار دراز و چین دار، مرکب از تکه‌های سیاه و سرخ، و تنبانی رنگه که از زانو پایان به پا چسبیده و قسمت بالایی ان فراخ و کلان است استعمال میکنند، از پای پوش بصورت عمومی پیزار و چپلی می‌پوشند پوشیدن پیزار قرس و استعمال انواع زیورات فلزی از قبیل گلوبند و باز و بند و گل پیشانی و میخک بینی و گوشواره نیز استعمال مینمایند. در ستر و حمایه نسوان اهتمام کاملی بخرج میدهند حوادث بسیاری هم بنام ناموس داری درین نواحی بروز میکند.

مرده داری: اگر مرده صغیر باشد از طرف اولیاء مرده، اقارب و خویشاوندان مطلع و مرده را بعد از مراسم تکفین و تجهیز دفن و سه روز فاتحه داری نموده بعد از سه روز مراسم عزا و فاتحه داری را خاتمه میدهند. تعزیه مردانه در مسجد و زنانه در خانه مرده دار صورت می‌گیرد. و اگر مرده کبیر باشد باز هم علاوه بر اقارب و خویشاوندان، الس و اقوام دور دست را نیز بر حادثه مطلع گردانیده و خلق بسیاری خصوصا علماء و شاگردان شان جمع گردیده مرده را با مراسم مخصوصه مذهبی بخاک می‌سپارند، بالای خاک مرده از طرف علماء مواعظ موثری ایراد و بعد از ن بخانه مرده دار مراجعه و پس از ایراد دعا و اتحاف رحمت و مغفرت بر روح مرده جماعت پراگنده و سر از فردای ان سه روز کامل فاتحه داری از مردان در مسجد و زنانه در خانه مرده دار بر پا بوده خلق دسته دسته از دور و نزدیک آمده فاتحه میدهند و به کسانیکه از دورتر آمده‌اند نان و به باقی هر قدر که می‌آیند چای داده میشود. در دادن اسقاط نیز افراط کاری میکنند اکثر کسانیکه اقتصادیات شان خوب نه‌باشد در مرده داری شدیدا خساره‌مند میشوند. در شب اول مقدرای حلوا که ان‌هم مصارف گزافی را استلزام میکند از خانه مرده دار به مساجد ده و مساکین داده میشود در جمع اول خیرات زیادی که مصرف چندین گوسفند و مقدار قابل اعتنای برنج و روغن را احتوا میکند نیز از طرف ولی متوفی صورت می‌گیرد همچنان شب چهل و باز شب سال گره و شب‌های ۷ و ۹ عید قربان و ۲۷ و ۲۹ رمضان سال اول دادن همچه خیرات‌ها معمول است. در روز اول عید گرفتن فاتحه نیز رائج است درین روز فقط اقوام و اقارب مرده بخانه مرده دار آمده مراسم تعزیت و تسلی را ایفا می‌دارند.

مراسم عید: در عید فطر همین که نماز صبح خوانده شد از هر خانه بقدر استطاعت پلو، شوربا، قورمه، چای و غیره بمسجد می‌آورند و ناشتای مفصلی میکنند و در همین جا صدقه فطر را در حضور همه بملا امام خود می‌پردازند و باز بعد از فراغ بصورت دسته جمعی بمنازل همدیگر عید مبارکی می‌روند و اگر مرده داری در بین باشد اولتر بخانه مرده دار و الا اول بخانه کلان و ریش

سفید قوم و سپس بخانه‌های دیگر می‌روند بعد از ان جوانان قریه‌های مختلف در نقطه معینی جمع گردیده سه روز را بجشن و اسپ دوانی و نشان و نیزه زدن و اتن و ساعت تیری می‌گذرانند.

ازدواج: وقتی پدر و یا ولی و وارثی می‌خواهد پسر خود را نامزد کند و بعد از جستجو و پرس و پال دختری راکه مورد پسندشان واقع شود یافتند، هیئتی از ریش سفیدان و روحانیون را بنام (مرده ره) یعنی محرکه بخانه پدر دختر میفرستند زمانیکه این وفد نزد پدر و یا ولی دختر مذکوره رفتند بعد از صرف چای اظهار مطلب میکنند، پدر خیل دختر در جلسه اول جواب نفی و یا مثبت نمیدهند، دادن جواب را بعد از استشاره اقارب و وابسته گان خود وعده میدهند، این وفد مراجعه میکنند و بمصلحت می‌پردازند وفد مذکور بعد از مرور ایامیکه پدر دختر اسمهال کرده بود مجددا مراجعه و درین بار چون پدر دختر مصلحت خود را هم تمام کرده میباشد جواب منفی و یا مثبتی میگرند. هرگاه نتیجه مثبت بود مقدار مهر یعنی تویانه که اقل ان دوازه هزار افغانی و اکثر ان از شصت و هفتاد هزار تجاوز میکند باندازهٔ رخت به انواع مختلف، مقداری برنج، روغن، گوسفند و ولووریکه در وقت توی متحمل خواهد شد تمام ان را مفصل تعیین و بعد از طرف پدر دختر شیرینی داده شده دعا و فاتحه صورت می‌گیرد. وقتی بخانه پدر پسر آمدند و شیرینی را آوردند در خانه پسر این موفقیت ذریعه چند فیر تفنگ و تقسیم مقداری شیرینی اعلام میگردد تا مردم دور و نزدیک نیز مطلع شوند. بعد چند روز پس از اخذ ترتیبات لازمه نصف مقدار ولور را با مقداری زیورات و چند جوره رخت و یک مقدار برنج و گوسفند و روغن و شیرینی از طرف پدر خیل پسر با داماد بخانه پدر دختر برده باصطلاح پای وازی میکنند در مقابل از پدر دختر دستمال دریافت می‌دارند و وقتی پس بخانه آمدند باز هم بفیرهای تفنگ و دادن شیرینی و اجتماع زنان و سرودن آواز و نواختن دائره (دف) جشن مختصری بر پا میکنند وقتی داماد باقیمانده ولور و مقدار مصارفی راکه باید در انجام توی متحمل شود اکمال و برای عروسی کردن مستعد شد، از پدر خیل دختر وقت گرفته قبل از شب توی چند نفر زن را بنام تنگر بخانه پدر دختر ارسال و بعد از سه روز داماد خیلی طور دسته جمعی از زن و مرد با روحانیون و ریش سفیدان و جوانان قریه، با بدرقه فیرهای تفنگ و نواختن دهل و اسپ دوانی و اتن، بخانه پدر دختر مراجعه و در آنجا هم، چون اقارب پدر دختر جمع آوری و برای مهمانداری ذریعه همان مصارفی که از داماد گرفته‌اند ترتیبات مفصلی گرفته میباشد، از مهمانان پذیرائی و بعد از ان مراسم نکاح و تعیین مهر موجل و تریتب نکاح نامه صورت گرفته و فردا دختر را بر گادی و یا اسپ و اشتری سوار و باز هم با نواختن دهل و اتن و اسپ دوانی و نیزه

بازی و هلهله و همهمهٔ زیادی بخانه داماد می‌آرند. در اینجا ینز از یک تا سه شب دیگر مراسم میله و ساعت تیری از طرف جوانان اقارب و اهل قریه برپا میباشد بعد از ان هم مراسم دیگری راکه مقدرای مخارج و مصارف را استلزام میکند ایجاب می‌نماید وقتی این همه مراسم و معمولات گذشت داماد و یا پدر او حساب خود را می‌داند که ان زن در برابر چه مصرفی بخانه او آمده، حالا حساب و پول و قرضی راکه بر اقتصادشان تحمیل شده متحسس و تمام ان شرینی هائیکه ازین زن آورده‌اند و جشن و شادی چشیده‌اند بیکبارگی در کام شان تلخ میگردد، خلاصه در پایان کار هر قدر هم سطح اقتصادشان بلند باشد ورشکست شده و خواه مخواه زمین و یا باغ کاریزی را باید گرو داده باشند.

مراسم تولدی: وقتی در خانهٔ کسی پسری تولد شد دراول تولدی چند فیر تفنگ صورت می‌گیرد و مقداری میوه تقسیم و جشن مختصری برپا میشود ولی در روز سوم با تحمل مصارف گزافی که از سه چار گوسفند و پانزده سیر برنج و روغن تشکیل می‌یابد ضیافتی از طرف پدر مولود ترتیب و تمام روحانیون و علماء و موی سفیدان دور و نزدیک را جمع نموده بعد از صرف نان مراسم اسم گذاری طفل با دعا و فاتحه صورت می‌گیرد. در اینجا تقسیم مقداری شیرینی معمول است بعد از انجام مراسم مذکور علماء و ریش سفیدان مرخص ولی جشن و شادی جوانان و زنان تا یکی دو روز دیگر بر پا بوده نواختن دهل و اسپ دوانی و نیزه زدن و اتن‌های زنانه و مردانه دوام دارد که در اینجا نیز مقدار مصرف قابل اعتنا میباشد.

مراسم مهمانداری: اهالی اینجا نیز مثل سائر اقوام پنبتون مهمان نواز بوده مهمانان ناشناس را در مسجد می‌پذیرند و خیلی با پیشانی باز از ایشان حسن استقبال میکنند.

اختلافات ذات‌البینی: چون اهالی اینجا بعلماء و روحانیون و ریش سفیدان خود عزت و احترام قابل وصفی قائل میباشند اختلافات و دعاوی معضل و مشکل ذات البینی را ذریعه جرگه های قومی والسی که مرکب از ذوات طبقه فوق میباشد حل میکنند. قراری راکه این طور جرگه‌ها در موضوعی عقد کنند مدعی و مدعی علیه مجبور اند بان اکتفاکنند، اگر در بین دو کس کشیدگی واقع گردد وقتی حادثه مرده داری در بین آمد ان راکنار گذاشته بامرده دار در مراسم تعزیت و تسلی شرکت میکنند ولی چون مراسم مرده داری خاتمه یافت خفقان خود را از سر میگرند و اگر احیاناً در بین دو کس معرکه‌ای حادث و سر بحکمیت حکومت بکشد باز هم فیصله‌ایکه حکومت بکند در بین شان قاطع و قابل رعایت نبوده و جداگانه ذریعهٔ جرگهٔ قومی باید در بین‌شان حکمیت و قضاوت شود. قضاوت جرگه غیر قابل تردید است و طرفین

متخاصمین با ذعان مجبوراند.

سپورت و تربیه بدنی: در ماهای حمل و ثور طبقهٔ جوان این عمل را ذریعهٔ اسپ دوانی، نیزه زدن، کشتی‌گیری، خیز زدن از بالای اسپ، دویدن و خزیدن دراز صورت میدهند، در ایام زمستان به سیر و شکار در کوهها، صید خرگوش و روباه و شکار کبک عمل سپورت را بجا می‌آرند، در اعیاد و میله‌ها در انداخت با تفنگ و تیرهای مخصوصیکه میسازند و نیزه زدن از پشت اسپ مهارت خاصی نشان میدهند.

مراسم اجتماعی: اهالی اینجا زن و مرد نوع دوست بوده ترجم بر ضعفاء، دستگیری از مساکین، دلجوئی ایتام و بینوایان، احترام و حرمت بزرگان و شفقت برخوردان و عیادت مریضان از ملکات مخصوصهٔ مردان این سرزمین است. در مسائل شجاعت و سخاء و جوان مردی باهم رقابت میکنند.

معارف: اگرچه این علاقه داری متناسب با وضع جغرافیائی خود گنجایش مکاتب زیادی دارد مگر تنها یک مکتب ابتدائی در قریه رامک در سال ۱۳۱۶ تاسیس گردیده که اطفال قریه مذکور و بعضی قراء نزدیک ان دران تدریس میشوند، مکتب دهاتی در ین اواخر در قریهٔ رباط اساس گذارده شده. اهالی اینجا با علم و معارف علاقه دارند از همین جاست که در هر قریهٔ آن مدرسهٔ مذهبی به معملی مولویان مساجد قراء بزرگ دائر و چندین نفر دران مشغول درس میباشند برای تحصیلات عالی به دیار دوردست می‌روند. اهالی اطفال ذکور و اناث خود را در نزد ملای مسجد شاگرد می‌شانند. دختران تاسنین دوازده و پسران تا زمانیکه وضع حیات اقتصادی برایشان مساعد باشد به تحصیل علوم مذهبی می‌پردازند مراتب ذکاء اطفال این منطقه بلند بوده وقتی که فارغ التحصیلان مکتب ابتدائی مذکور بمکاتب عالی می‌آیند غالباً گوی سبقت را می‌ربایند.

نوع اراضی: اراضی این منطقه که در بین یک وادی وسیعی کائن است علی الاکثر هموار و برای زراعت استعداد خاصی دارد، قسم جزوی ان که در نزدیکی تپه‌ها واقع است ناهمواری داشته و قسما ریگزار و برای زراعت کم استعداد است.

طرز آبیاری: آبیاری اینجا بالعموم ذریعهٔ کاریزهائیکه از دامنهٔ تپه‌ها کشیده شده وم از دو صدو پنجاه تا سه صد و پنجاه چاه تا سه صد و پنجاه چاه دارد صورت می‌گیرد، این کاریزها که در اول هر کدام مصارف گزافی را به صاحبان خود تحمیل کرده، اگر احیانا باثر حادثه خرابی پیدا میکند چون درین اواخر به سبب بحران اقتصادی، سطح حیات اکثر دهاقین خیلی منحط

گردیده، بعضا سالها متروک و مخروبه میمانند. چاهای این کاریزها در نزدکی تپه‌ها از ۵۰ متر تا ۹۰ متر عمق داشته هرچه پایان‌تر می‌آید عمق کم‌تر میشود و علی الاکثر طول هر یک از این کاریزها به ده الی دوازه کیلومتر بالغ بوده و در تمام این طول در زیر زمین و از یک چاه بچاه دیگر آب ان جریان می‌یابد. خلاصه آبی که از زیر زمین برای این اراضی بدست می‌آید خیلی پر مصرف بوده و معذالک برای اراضی وسیع ان مساعد و مکفی نیست. امید است باثر بند هائیکه درین اواخر بنام بند زنخان سرده زیر نظر است مقداری از حوائج آبیاری این منطقه خوش آب و هوا مرفوع و اهالی ان مرفه شوند.

آب و هوا: این منطقه هم مثل سائر حصص غزنی برف گیر بوده در سه ماه زمستان زیر برف مستور و در بهار باران وافری باریده اراضی راکه آب کاریزها برای مشروب گردانیدن ان کفایت نمیکند برای للمی کاری مساعد میسازد. در بهار، باران‌های زیادی در اینجا می‌بارد، آب خیزی کاریزها مربوط بکثرت و قلت برف و باران زمستان و بهار ان است، اگر بارندگی وفرت داشته باشد آب کاریزها نیز وافر والاعلاوه بر اینکه آب کاریزها کسر می‌نماید للمی کاری هم نمیشود و یا خوب حاصل نمیدهد چون این منطقه باد ندارد در زمستان با وجود کثرت برف هوای ان معتدل است.

حیوانات اهلی: اسپ، شتر، گاو، گوسفند، بز، و الاغ اند. اسپان اینجا که از جنس اسپان وزیری اند سر کوچک و گوشهای بلند و چنگ و جثهٔ متسوط دارند و تند رواند خصوصا متحمل و قابل وصف میباشند چون این منطقه باکهسار اطراف تماس دارد لذا دارای علوفهٔ وافری برای اشتر، گوسفند، و بز بوده برخی اهالی به تربیه حیوانات مشغول میشوند.

حیوانات وحشی: آهوی دشتی، آهوی کوهی، خرگوش و از سباع گرگ، رباه و دلخفک در نواحی ان یافت میشود.

طیور: کبوتر خانگی، کبوتر صحرائی، کبک، تیهو، بودنه، سارک، فاخته، قمری، گل سر، ساره، جل، اگن، مرغابی، قاز، کلنگ، باز و باشه درین منطقه بعضا مربوط بیکی از مواسم و برخی هم از حیوانات دائمی ان میباشند.

صادرات و واردات: اهالی اینجا مواد محتاج الیهای خود را از قبیل رخت باب، تیل خاک، چای و بوره و مواد کارآمدافزار زراعتی خود را از مرکز غزنی و یا مرکز مملکت وارد میکنند.

صادارت شان بمرکز حکومت اعلی غزنی عبارت از چارمغز، تربوز، خربزه، پشم و سائر میوه جات بوده، گندم، و حبوب دیگری نیز از قبیل ماش، مشنگ، و جواری برای فروش بمرکز

حکومت اعلی می‌رسانند. اهالی اینجا در تجارة نیز سلیقهٔ خوبی دارند، گاو، گوسفند، روغن و قروت بگردیز وکتواز و برخی میوه باب و تربوز را تا مرکز مملکت نیز برای تجارة می‌برند.

وجه تسمیه: چون دهک مصغر ده و شاید در اول وهله قریه دهک که امروز قریهٔ کـلان و مرکز علاقه داری را تشکیل داده، قریهٔ کوچکی بوده است، لذا دهک تسمیه و بهمین اسم باقی مانده و حالا هم بهمین نام یاد میشود.

ده کپک: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر بطرف شمال غرب شهر کابل متصل سرک مربوط حکومت درجه ۴ ده سبز متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۷ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۳ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.این قریه در ۶ کیلومتری مرکز حکومتی ده سبز واقع است. سرک عمومی کابل ـ چاریکار از جنب این قریه میگذرد، قریه مذکور در دامن کوتل خیر خانه واقع و اراضی ان قابل الزراعت میباشد.

ده کج: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعـلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۲۷ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۱ دقیقه – ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کدی: قریه‌ئیست بفاصله ۵۴کیلومتر در غرب قلعه غوریان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه – ۵۴ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۰ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کراونا: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سیغان سـرایک، مـتصل دره کراونامربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۳۸ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱۰ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کره: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق بلچراغ مـربوط حکـومت اعـلی میمنه که بین ۶۵ درجه – ۱۶ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۱ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کشک: قریه‌ئیست بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در شرق قریه حوض میرداود، در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۴۱ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۹ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کنار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شهر هرات متصل نهر جوینو مـربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۲۱ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۷ دقیقه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده کوچی: موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار در حوزه ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده گرد: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر بطرف مشرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده گل: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق اوبه مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده گل محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال قلعه نادعلی در علاقه حکومت چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده گنی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده لانجاچی: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده لنگران: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در غرب ارغنده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهله: حکومتی است درجه ۴ مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و از سطح بحر تخمین ۲۵۰۲ متر ارتفاع دارد این حکومت دارای ۲۳ قریه خورد و بزرگ میباشد، آب و هوای ان در زمستان معتدل و در تابستان گرم میباشد گرچه در زمستان بعضی اوقات برف هم میبارد ولی بزودی ذوب میگردد اما در زمستان اکثراً باران زیاد میبارد، رود ارغنداب در حدود(گیچ) قریه

(کروی) به منطقه دهله داخل و به حدود قریه (ده بوجی) از نقاط دهله گذشته و اکثر حصص را آبیاری مینماید ولی با اینهم از آب دریای مذکور باندازه کافی درین منطقه استفاده نمیشود مردم غالباً کشت و زراعت خود را ذریعهٔ آب باران که از شیله‌ها سرازیر میشود آبیاری مینمایند. زراعت ان عموماً از نوع گندم، جو و جواری میباشد و بعضاً شالی کاری نیز دارد، در باغهای ان اکثراً اشجار شکرپاره، انجیر و بمقدار قلیل توت هم پیدا میشود. حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، شتر، مرکب، گاو، بز، گوسفند است و از حیوانات وحشی در کوهای ان آهو، خرگوش، روباه، گرگ وجود دارد، در دهله یک قلعه قدیمی بنام قلعه (شاه ولیخان) مشهور است که آثار برج و باره ان تا اکنون باقیمانده، شاه ولیخان از قوم فوفلزائی و وزیر اعلیحضرت احمد شاه بابای درائی بوده همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی دهله انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

دهله: قریه‌ئیست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر قندهار متصل سرکیکه بطرف باغتو میرود و بین ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهله: قریه‌ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهلیز کوتل: کوتلی‌ایست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب شرق سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مامانور: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب قلعه کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مایون (همایون): قریه‌ئیست بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده محمدرحیم: قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال شرق نادعلی در علاقه ححکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده محمود: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ در حوزه حکومت اعلی میمنه.

ده مرادخان: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه کنج در علاقه نادعلی در حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مرادخان: قریه‌ئیست در حوزه حکومت درجه ۲ چهاردهی مربوط ولایت کابل این منطقه مانند سائر نقاط چهار دهی خرم و شاداب بوده انواع غله باب از قبیل: گندم، جو، جواری، شرشم و هکذا سبزیکاری مانند گندنا، بادنجان رومی و سوسنی، کچالو، ترب، خیار و شلغم کشت میشود. از اشجار درخت چنار، بید و تایک اندازه توت هم غرس و تربیه میگردد. مردم ان غالباً زراعت پیشه‌اند، بعضاً در مرکز کابل بماموریت و خدمت دولت هم مصروف اند.

ده مزنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر بطرف غرب شهر کابل که بکنار چپ دریای کابل (باعتبارسمت جریان) متصل سرک کابل و شیر شاه مینه افتاده است و بخط طول‌البلد شرقی ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه و عرض‌البلد شمالی ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه واقع میباشد. ده مزنگ حاضراً در حوزه بلدیه کابل میباشد. دارای مساجد متعدد، حمام و دکاکین بوده و بطرف شرق ان محبس عمومی ده مزنگ واقعست، در گوشه شمال شرقی ان گدامهای متعددی در دامان کوه آسمائی از سنگ ساخته شده و بنام (گدامهای ده مزنگ) معروف است. در شمال قریه مذکور سرکی در دامنه آسمائی شرقاً و غرباً امتداد دارد که بزیارتی مشهور بنام (زیارت شاه مردان) انتها می‌یابد. طبق روایت سراج التواریخ (ج ۱) هنگامیکه خرقه مبارکه حضرت رسول مقبول صلعم از بدخشان بقندرهار نقل داده میشد از قریه دهمزنگ عبور نموده و چند روزی در موضع زیارت مذکور توقف کرده بودند. منار علم و جهل نیز در بالاکوه دهمزنگ بر کنار سرک عمومی کابل و شیر شاه مینه بر فراز تپه گکی قرار یافته است، این منار در زمان امان الله خان به اثر پیروزی که در خاموش ساختن غائله سمت جنوبی نصیب حکومت شده بود بنا گردید. زیرا حکومت میدانست که در احداث غائله مذکور دست دشمنان خارجی دخیل است این حادثه در لوحه منار بقلم درشت حک شده است و هکذا منار دیگری بفاصله تخمین یکصد متر در نقطهٔ تقاطع سرک دار الامان و سرک کابل ـ شیر شاه مینه، بنام عبدالوکیل نائب سالار که در جنگ با یکدسته دزدان در کوهدامن در ۱۳۰۹ شمسی کشته شد بنا یافته است.

ده مستان: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۳

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده معصومه: قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چهانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مغل: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مغل (محله): قریه‌ئیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ملادان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ملاغنی: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ملایان: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ملیان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغسان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده منی: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در قلعه چهار برجک متصل سرک در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده میان: دریائیست بفاصله ۸۰ کیلومتر در شمال شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد

شمالی واقع است. و بدریای اولانگ وزمی ریزد.

ده میرزاقاسم: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه شین دند در حوزه حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده میری: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده مینار: قریه‌ئیست بفاصله ۶۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نامه کوتل: کوتلی‌ایست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب مرکز تاشقرغان (خلم) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نائب: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در غرب قلعه چار برجک در علاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهن دره: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۳ بلچراغ در حوزه حکومت اعلی میمنه.

دهن قول: قریه‌ئیست در ۱۷ کیلومتری سروبی در حوزه حکومت درجه ۴ سروبی مربوط ولایت کابل.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب تاشقرغان (خلم) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در شمال داؤد خیل متصل سرکیکه بطرف کلنگار میرود مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق مرکز فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۱

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه زاهدآباد متصل دریای لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: موضعیست بفاصله ۳کیلومتر در شمال مشرق شهر میمنه متعلق حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۹کیلومتر بطرف غرب سرای خواجه واقع گلدره متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۲ شیرین تگاب در حوزه حکومت اعلی میمنه.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب قریه زاهدآباد نزدیک دریای لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شرق قلعه آقچه مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نو: محله جدید الاحداث‌ئیست در غرب شهر کابل مربوط ناحیه ۵ بلدیه کابل دارای عمارت و سرک‌های عصری.

ده نورک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نورمحمد: قریه‌ئیست بفاصله ۵۱ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده نوروز: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دهنه غوری: علاقه داری است درجه ۲ مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که دارای اراضی زراعتی بوده و حبوبات آن گندم، جو، جواری، کنجد، شرشم، زغر، ارزن، ماش و غیره میباشد درخت‌های میوه دار مانند انگور، زردآلو، آلوبالو، سیب، بادام، توت و غیره زیاد پیدا میشود. از سبزیجات پیاز، گندنا، پالک، لبلبو و از میوه جات خربوزه، تربوز فراوان است کوه مشهوریکه درین منطقه دیده میشود بنام کوه چنغار شهرت دارد که از دامنهٔ آن چشمه‌های جاری در هر گوشه و کنار دیده میشود و مردم قریه‌ها از آب ان استفاده مینمایند، در دهنه غوری دریا وجود ندارد تنها آب چشمه هاست که برای زراعت نیز ازان استفاده میشود، قریه‌های مشهور دهنهٔ غوری عبارتند: از نیلان، آبخورک، پشه قول، خواجه پاک، صیاد و خشک، شککتو، دشتک، بیخ، حولی، دره کلان، قلعه مراد، عزیزان، دهنه چشمه خبگان، پشیماندره، جنگ علی، بکلاب، توخته خول، قشلاق کپه، سیر میرگی، گاوی، اورته بلاتی، خروتی، سنگک تپه و غیره. هر کدام این قراء از مرکز علاقه داری بفاصلهٔ کم و زیادی واقع اند. در دهنهٔ غوری یک مکتب ابتدائی نیز موجود است.

ده ورده: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق حکومت درجه ۲ خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

ده ولی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در شمال قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده ولی محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی در حوزه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده هزاره: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه -۱۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه

عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده هش: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شهر فراه متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده یارمحمد: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه‌کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده یحیی: قریه‌ئیست که تقریباً بفاصله ۱۰ کیلومتر بشمال شهر کابل واقع و بحکومت درجه ۴ ده سبز مربوط میباشد. از طرف شمال به قلعه افضل خان، از طرف شمال شرق به قریهٔ خواجه چاشت، از طرف جنوب به کوه دره یحثی از طرف شرق به بختیاران، از طرف غرب به قریه پایمنار و از طرف جنوب شرق به تره خیل محدود است. این قریه مولد «شیخ سعدالدین انصاری» مشهور به «شورعشق» و مدفن «یحیی صاحب» است که بقریهٔ مذکور اسم بخشیده. ده یحیی مشتمل است تقریباً بر سه صد خانه اهالی عموماً زراعت پیشه و لسان آنها فارسی است. یحیی موقعیت مرکزی دارد. دهات مهم دیگر مانند تره خیل، بختیاران، خواجه چاشت، قره دشمن، الغوئی، پایمنار بفاصله‌های بالنسبه قریبی از قریهٔ مذکور واقعند، و از همین جهت است که یک باب مکتب ابتدائی از ابتدای حصول استقلال کشور در این قریه تاسیس و بعلاوهٔ اطفال محلی، اطفال دیگر از تره خیل، بختیاران، خواجه چاشت، و پای منار دران شامل شده درس میخوانند. ده یحیی یک مسجد جامع نیز دارد زمین ده یحیی خیلی حاصل خیز، هوای ان گوارا و افق ان وسیع است ولی از لحاظ آب فقیر است، در دو سه ماه بهار از دریای کابل و در تیر ماه از راه جوی پل مستان از دریای لوگر آب میگیرد. اما تموزرا کاملاً با خشک آبی سپری میسازد همین قلت آب است که زراعت را در ده یحیی به گندم و جو محدود ساخته معهذا زمین ده یحیی برای تربیه تاک انگور خیلی موافق و مساعد افتاده. و باغهای حاصلخیزش توجه تجار انگور را بخود جلب کرده، درخت توت و سنجد در دره یحیی خوب نشو و نما میکند اما اشجار دیگر به سبب کم آبی مساعدت قلیلی دارد. اگر آب کافی موجود باشد، زمین ده یحیی برای تربز و خربزه خیلی مساعد است. حیوانات وحشی ده یحیی عبارتند از گرگ، روباه، خرگوش، خارپشت، لاک پشت (کشف) و مار. طیور اهلی: مرغ خانگی و طیور غیر اهلی کبک و سیسی است مزارات متبرکه ده یحیی عبارت است از مزار یحیی صاحب، مزار صوفی صاحب، مزار

مولانا عبدالغفار پدر شیخ سعدالدین انصاری، مزار خواجه صاحب، مزار شیخ زیورالدین مشهور به پاچا صاحب در پایمنار بفاصله تقریباً ۲،۵ کیلومتر بغرب ده یحیی و مرقد شیخ سعدالدین انصاری در قلعه حاجی صاحب بفاصله تقریباً ۹ کیلومتر بشمال غرب ده یحیی و مزار خواجه چاشت ولی در خواجه چاشت بفاصله ۶کیلومتر بشمال شرق ده یحیی واقع است.

ده یعقوب: قریه‌ئیست بفاصله ۷کیلومتر در شمال شرق چهل ستون که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. دریای لوگر از بین این قریه میگذرد. این قریه در غرب شیوکی و ۷کیلومتری بگرامی واقع میباشد مزارات متبرکه آن خواجه پادشاه صاحب و سید عبدالله صاحب میباشد، پیشهٔ مردم این منطقه زراعت و مالداری است اشجار مثمر ان زردآلو، سنجد، توت، شفتالو، آلو، انگور، بهی و غیره میباشد و اشجار غیرمثمر ان بید، چنار وگز است. یک مسجد جامع هم دارد که بنام جامع شیوکی یاد میشود.

ده یعقوب: قریه‌ئیست که بفاصله یک کیلومتر بطرف شمال غرب مرکز علاقه داری شکر دره واقع است درختان انبوه و باغستانهای سرسبز دارد. موقعیت ان نزدیک کوه و تپه میباشد. زیبائی مناظر طبیعی آن توجه بیننده را جلب میکند. پیشه اهالی ان بافندگی، باغداری و زراعت میباشد.

ده یگان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق شهر گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده یوت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قریه وزیر آباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ده یوسف: موضعیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیپای قدق: موضعیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال غرب آقچه در ریگستان مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیدر: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه کشکنخود

مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیران: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق قریه مرغه در علاقه شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیرستان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیرک: چشمه‌ایست بفاصله ۴۸ کیلومتر در غرب قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دی رو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر بطرف جنوب شرق زاهدآباد مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه- ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیشو(ده شو): دیشو(ده شو) علاقه داری ایست درجه اول مربوط حکومت درجه اول گرمسیر در حوزه حکومت اعلی گرشک، این علاقه داری که قسمت غربی حکومتی گرمسیر را در بردارد از طرف شمال مربوط است بدشتهای مارگو(مربوط حکومتی چخانسور) و ریگزارها تا گرشک و از جانب غرب به علاقه داری چهار برجک چخانسور و از ناحیه جنوبی به علاقه داری دیگر همین حکومتی و در قسمت شرقی به قلعه نو مربوط خود حکومتی گرم سیر.

قراء و قصبات مربوط: قریه خیرآباد، قریه تاغذ، ملخان، ده شو که در عین حال مرکز علاقه داری میباشد. خواجه علی علیا، خواجه علی سفلی، پلالک، و لندی.

مزارات مشهور: در قریه ملخان مقبرهٔ از شهداء مشهور است که میگویند از شهدای دورهٔ قتل عام چنگیزیان است در قریه ده شو مزاری بنام چهل گزی باباست که از نام و نشان او کسی سراغ نمیدهد، اهالی بروحانیت او عقیدهٔ دارند و در قریه پلالک مزار سخی دوست محمد است این شخص تا اوایل قرن گذشته در قید حیات بوده، از سخای او افسانه‌های بسیاری روایت میکنند.

آثار عتیقه: در قریه تاغذ بر فراز کوهی قلعه خرابه ایکه انرا از بقایای معمورات دوره نهوض

سیستان میگویند وجود داشته، عمارات مختصری در اطراف خود دارد که همه خرابه و ویرانه شده، حفریاتی تا حال در انجا صورت نگرفته.

پیداوار زراعتی: گندم، جو، زیره سفید، کل جو، جواری، کوکنار، پنبه، ماش، مشنگ، عدس، لوبیا، شبدر، رشقه، تنباکو، گل آفتاب پرست، بید انجیر، ارزن، زردک، شلغم، کدو، بادنجان سوسنی، بادنجان رومی، و از میوه جات، انگور، انار، سیب، انجیر، زردآلو، آلوچه، توت، تربز، و خربزه پیدا میشود.

پیداوار صنعتی: گلیم، قالینچه، و نوعی از عرقچین‌های گلابتون دوزی و ابریشم دوزی دراینجا ساخته میشود چون از اندازه رفع ضرورت خود اهالی اضافگی نمیکند در تجارهٔ ازان استفاده شده نمیتواند.

نباتات قابل استفاده (خودرو):

۱ـ زردک ریگی، نوعی از زردک است که بصورهٔ خودرو در ریگزارها می‌روید.

۲ـ بارک، گیاهی است که برای دباغت ازان استفاده خوبی میشود.

۳ـ تربز ابوجهل «حنظل» دانهٔ آنرا اهالی برای مسهل بکار می‌برند اگر با کاه گل مخلوط و سقف خانه ذریعهٔ ان کاه گل شود، خانه از شر حشرات موذیه از قبیل، مورچه، کیک، موش، و گژدم مصون میماند.

۴ـ کرمسک، نیز گیاهی است که در ریگزارها می‌روید و برای دباغت چرم و مشک آب استفاده خوبی ازان میشود. و هم برای رفع پیچش انرا استعمال مینمایند.

حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز، اشتر و مرکب اند، اشتر و مرکب اینجا که مربوط بلوچستان است اوصاف و خصوصیات قابل تعریفی دارد. الاغ اینجا که بنام مگرانی شناخته میشود در جثه از سائر الاغ‌ها خوردتر ولی بسیار تند و خوشرفتار بوده اعضای قوی و تحمل فوق العاده دارد، نه تنها در رفتار اکثراً از اسپ هم‌گوی سبقت را ربوده است بل در قوه تحملیه و مقاومت در برابر گرمی و سردی و تشگنی و دوام در حرکت نیز از اسپ تقریباً برتری دارد. اشتر سواری ان نیز از دو جنس، یکی رودباری که جثهٔ نسبتاً خوردتر، ولی کوتاه و گوش‌های تیز دارد، در رفتار سریع و هموار بوده کمی وحشی طبع و رمندهٔ است، زود متمرد و سرکش میشود بعض اوقات اگر رم کند بزحمت رام و بدست می‌آید. نوع دیگری که به سندی مشهور است قوی جثه و رنگ ان مائل به سیاهی بوده در سرعت از رود باری بدرجه دوم ولی در راه واری و قوه تحمل بر رودباری رجحان دارد.

حیوانات وحشی: آهوی دشتی و خرگوش، و از سباع، گرگ، روباه، خوک وحشی، کفتار، شغال و سگ آبی پیدا میشود.

طیور: مرغابی، کبک، دراج، تیهو، توغدری، بقره قره، کتو، لنده قاز، قتان، جل، اگن بودنه بمشاهده می‌رسد.

نوع اراضی: اراضی اینجا که در دو ساحل جنوب و شمال دریای هرمند واقع است چون خاک آن عموماً محصول سیلاب‌های بهاری دریا است فوق العاده حاصل خیز و قوی بوده خصوصاً برای گندم، زیره و پنبه استعداد خاصی دارد. زرع نیشکر و برنج نظربه تجربه محصول قابل اعتنای دارد مگر تاحال زرع ان رواج پیدا نکرده.

طرز آبیاری: اراضی ان عموماً رودآبی بوده هرگاه بندی که در حصه رودبار چهار برجک چهانسور پیش بینی شده تعمیر گردد، اراضی زیادی که امروز به علت بلندی از آب در شمال و جنوب دریا خاره مانده است زیر آب آمده بر وسعت علاقه داری مذکور دو سه چند نسبت به رقبه امروزه می‌افزاید.

هوا: این منطقه گرمسیر است هوای گرم دانسته چون شب با ده دارد و علاوتاً آب هیرمند هم تا اینجا در ریگزارها می‌رسد تصفیه گردیده سلامت وجود اهالی را مستوجب میگردد اهالی اینجا بر خلاف مردم هیرمند تندرست و تنومند میباشند.

واردات و صادرات: اهالی وسائل کارآمد زراعتی، پشم، چینی، لباس، چای، بوره، تیل خاک کارآمد خود را از مرکز حکومت اعلی گرشک و یا ولایت قندهار وارد میکنند صادرات ان زیره، پشم، گندم، پوست حیوانات اهلی و وحشی و اشتر است که بمرکز گرشک و یا مرکز ولایت قندهار برایفروش برده میشود. گوسفند اینجا از نوع گوسفند بلوچی است و پشم ان خیلی نفیس و مرغوب میباشد و در خارج بازار خوبی دارد.

پیشه اهالی: مردان اینجا عموماً بزراعت و تربیه گوسفند و اشتر مشغول بوده عدهٔ قلیلی هم تجارة میکنند. طبقهٔ نسوان علی العموم علاوه بر عهدهٔ انتظام منزل و تربیه اولاد به پشم ریشی و گلیم و قالینچه بافی و بعضاً دوخت گلابتون و ابریشم شغل دارند.

دیک انی: کوتلی‌است بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه کف در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه ۲۳ دقیقه ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه ۵۲ دقیقه ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیگان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در غرب قریه متون متصل سرک در علاقه خوست

مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۲ دقیقه – ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیگان قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۳۵ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۷ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیگن: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب قریه متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۳ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیله: علاقه داری است درجه اول مربوط حکومتکلان کتواز متعلق بحکومت اعلی غزنی این علاقه داری که یک حوزه قریباً جبه زاری را در بر دارد و طول ان از شمال بجنوب افتاده است از طرف شمال به آب بند و عسکر کوت حکومتی مقرو از ناحیه جنوب به سلسله کوه شمال وازه خواه و از جانب غرب باب استاده و کرودین و از طرف شرق بساحات مربوط مرکز حکومتی کلان ارتباط دارد.

وجه تسمیه: چون یکنوع گیاهی که خصوصاً در آب نمو میکند(غیرازنی) انرا باصطلاح افغانی دیله می‌گویند. این علاقه داری هم بهمان نام مسمی شده است، زیرا موضع تجمع آب بوده از گیاه مذکور دران بکثرت می‌روید.

قراء: این علاقه داری عبارت است از: قریه خوش آمد، ملک دین بالا، ملک دین پایان، مناری، مردان، چنارگی.

پیداوار زراعتی: پیداور زراعتی عبارت است از گندم، جو، جواری، تنباکو، تربز، خربزه، ماش، مشنگ و بادرنگ. این سرزمین اکثراً محل رکود آب‌های فضولی است که در بهاران ذریعه بقایای دریای غزنی و دریائیکه از ارگون آمده با دریای غزنی یکجا میشود باینجا می‌ریزد. این حوزه برای هرگونه زراعت مساعد است مگر چون اهالی اینجا چندان بزراعت دل بستگی ندارند بجز جو و گندم و بصورت محدودی از دیگر حبوبات چیزی کشت نمیکنند، حاضراً زراعت ان در مواد مذکور محدود و منحصر است.

پیداوار معدنی: یکنوع گل سفید و مائل به آبی یافت میشود که اهالی آنجا خانه‌های خود را ذریعۀ آن سفید میکنند و از گلی که بنام (گل ایرانی) در کابل خانه‌ها را توسط ان سفید میکنند بمراتب بهتر است چه گل ایرانی بدون سرش کاهی چسبندگی ندارد ولی گل انجا از خود

یکنوع چسبناکی مخصوص دارد که به سرش احتیاجی ندارد.

گیاه‌های مفیده: در کوهای سمت شمال شرقی ان گیاهی یافت میشود که اهالی در مواقع قلت چای ان را آورده جوش میدهند و در عوض چای سبز می‌نوشند در طعم و بوی خود هم با چای سبز چندان فرق نمیشود. گیاه دیگری تقریباً مشابه با برگ‌های جوانهٔ پیاز بکثرت یافت میشود که در برج جوزا و سرطان یکنوع گل سوسنی رنگی دارد و گل ان خشکانده و میده میشود و در غذا استعمال میگردد طعم و بوی ان با سیر مشابه است و میگویند نسبت به سیر در خاصیت خود برتری دارد

پیشهٔ اهالی: از مردان اینجا عدهٔ قلیلی بزراعت می‌پردازند باقیمانده بدو قسمت جدا میشوند، قسم عمدهٔ آن به تربیهٔ حیوانات مشغول اند. این طایفه مردم کوچی اند. قسمت دیگر ان که ده نشین میباشند در زمستان برای مشاغل مختلفی از قبیل تجارت و غیره به خارج هم رفت و آمد دارند. از طبقه نسوان بعضاً بابریشم دوزی نیز مشغول میشوند.

رسوم عنعنوی: اهالی اینجا سلحشور بوده اکثراً در بین خود خصومت دارند که غالباً ذریعه جرگه‌های قومی حل میشود.

حیوانات اهلی: اشتر، گوسفند، بز، اسپ و گاو میباشد. چون قسمت عمدهٔ این علاقه داری را اراضی چمن زار تشکیل میدهد خصوصاً برای گاو و گوسفند مراتع خوبی دارد.

حیوانات وحشی: آهوی دشتی، خرگوش، و از سباع گرگ، روباه، کفتار نیز در اینجا یافت میشود.

طیور: از طیور، انوع مرغابی، قاز، قتان، بقره قره، کبوتر، سارک، جل، اگن، بودنه درین ناحیه کثرت دارد.

نوع اراضی: اراضی اطراف این ناحیه باستثنای قسمت هائیکه مجمع آبهای فاضلهٔ دریای غزنی و غیره است دشتی و ریگذار بوده برای زراعت جو و گندم استعداد خاصی دارد، تربز، خصوصاً بصورت للمی دراینجا کشت میشود، خربوزهٔ ان چندان قابل تعریف نیست اما وفرت دارد.

طرزآبیاری: سائر حصص علاقه داری مذکور ذریعهٔ کاریز هائیکه از دامنه کوه کشیده شده است. آبیاری میگردد. چاهای اول کاریز در حدود بیست متر و یا عمیق‌تر بوده هرچه پایان می آید عمق ان هم کمتر شده میرود.

میوه جات و اشجار: از میوه جات درین علاقه داری چیزی سراغ نی‌مشود بعضاً چنار و بید و توت تربیه میکنند درخت گز بصورت خودرو درین جای می‌روید.

راهها: یک سرک موتررو از مقرو دیگری از زرغون شهر کتواز باین علاقه داری کشیده شده است. این منطقه به آب استاده ارتباط دارد.

هوا: اینجا هم مثل سائر نقاط غزنی و مقر برف گیر بوده ولی چون در قسمت جنوب افتاده و بسرحد و منطقهٔ حاره نزدیک‌تر است برف ان زودتر ذوب و در تابستان گرم‌تر میباشد. گاه گاه باران‌های مدهش نیز در اینجا باریده و سیلاب‌های خطرناکی بوجود می‌آورد ولی چون مردم، پیش بین بوده و مجرای ان را باز میگذارند ضروری تولید نمیکند.

دیله: قریه‌ئیست بفاصلهٔ ۳۵،۵ کیلومتردر جنوب شرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۳۵ دقیقه – ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیمیرداد: قریه‌ئیست متعلق حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف.

دینار: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه – ۷ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۲۶ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دینار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه جوزخیل در علاقه خروار مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۵۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دینارتپه: تپه‌ایست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق خمیاب مربوط حکومت درجه ۳ قرقین در حوزهٔ حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه – ۵۶ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دینان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۷ دقیقه – ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دین محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در غرب قلعه کنج در علاقه نادعلی متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۶ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دین محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه

حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۳۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۴۴ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دین محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شمال قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۷ دقیقه – ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دین محمد: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه محمد رضا در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۵۸ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوارخاره: شیله‌ایست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در غرب قلعه اسمار در حوزه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۴ دقیقه – ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۱ دقیقه – ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوارخیل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعه دوست محمدخات در علاقه زرمت مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه – ۵۶ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیواری: قریه‌ئیست بفاصله ۵۶ کیلومتر در شمال مشرق مرغاب متصل سرکیکه بطرف مرغاب میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۵۱ دقیقه – ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۴۴ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیواز: شیله‌ایست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه چغه سرای در علاقه پیچ دره مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۵ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق شش برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۵ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۹ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال بست: قریه‌ئیست بفاصله ۷۶ کیلومتر در جنوب قلعه چخانسور متصل سرک مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۱ دقیقه – ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۳۵ دقیقه – ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال بستی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی

فراه که بین ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب شهر گردیز متصل سرک مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوال قول: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال خاش متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ بکواه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در شرق قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۹ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: موضعیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شرق قریه گل آباد در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال قلعه نادعلی درعلاقه حکومت درجه اول چهانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوالی چاه: موضعی‌ایست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شرق قریه کمتد در علاقه پشت رود و

زمیندار مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوانه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه در حوزه حکومت درجه اول پشتون کوت متغلق حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوانه براتی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوانه خانه: قریه‌ئیست در حوزه علاقه داری درجه اول المار متعلق حکومت درجه اول پنبتون کوت مربوط حکومت اعلی میمنه.

دیوانه خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوخانه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال غرب پنج او(پنج آب) متصل سرکیکه بطرف پنج اومیرود در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیورگرم: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال قریه آرام تل در علاقه حکومت درجه ۴ نورستان در حوزه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوری: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب غرب مرکز فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوگلی داغ: کوهیست در شمال غرب گلران در علاقه حکومت درجه ۲ گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوگی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال شرق چوکی متصل دره دیوگی در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

دیوه: قریه‌ئیست در حوزه ولایت مشرقی درین قریه یک باب مکتب دهاتی نیز برای تعلیم اطفال دائر گردیده است.

(ذ)

ذوالفقار: موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب چاه بار آب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ذوالفقار: برجیست بفاصله ۷۱،۵ کیلومتر در شمال غرب گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ذهب: قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

(ر)

رابدی: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب مشک در حوزه حکومتکلان دایزنگی متصل سرک مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راین: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در شمال شرق خنگ در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راجان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب غرب مرکز تیزین در حوزه حکومت درجه ۳ حصارک غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راجان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در غرب بالا ارغنده در علاقه حکومت درجه ۲ پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راج ورد: قریه‌ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال مرکز بار پنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راحق: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق قریه نیازی خیل در علاقه الینگار مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راراچینه: نهریست بفاصله ۵۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه غلام حیدر در علاقه و ورمه می در حوزه حکومت درجه ۳ وازه خواه متعلق حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رازدان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رازنی: موضعیست بفاصله ۷۴،۵ کیلومتر در شمال مشرق گلاب ناور ریگستانی در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رازنی: چشمه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال مشرق گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رازنی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب خاش نزدیک رود شش آب در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راس: دریاایست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شمال غرب قریه خجوه در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راسانه: قریه‌ئیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب قریه سنگ ماشه در علاقه حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راشاک: قریه‌ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال غرب شاه جوی مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راش کان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز ناوک کوهستانی در علاقه حکومت درجه ۳ کشنده مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راشو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب سرحد واخان نزدیک دریای واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راغ: علاقه داری درجه ۱۹ و راسا بحکومت اعلی بدخشان مربوط بوده بخط ۷۰ درجه ۷ دقیقه ۲۸ ثانیه - ۴۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد مشرقی و خط ۳۷ درجه - ۲۸ دقیقه و ۳۷ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی کائن در ۲۷ کیلومتری گوشه غربی فیض آباد مرکز حکومت اعلی بدخشان واقع شده است حدود ان از طرف شرق بدشت شیوه و از حصهٔ جنوب غرب به علاقه داری شهر بزرگ و از سمت شمال بدشت یش (ایش) محدود و متصل میباشد. علاقه داری مذکور حاوی (۲۲) قریه و قراء مهم ان عبارتست از قریهٔ راغ، قریه رخال، سده، شغنی بزکش، پس پل، سمچور، درنگ، شنگان سفلی، شنگان علیا، یا صف، خلدسک، پتامه، زو، قریه بندبالا، قریه طلاجات، قریهٔ سبز بالا، قریهٔ احمدر، قریهٔ کار، قریهٔ رونج، قریهٔ پنگان، قریهٔ شره، قریهٔ چاکر، قریهٔ پیتر. تعداد تخمینی خانوار ان در حدود ۷۰۰۰ خانه میباشد، آب و هوای اینمنطقه در زمستان سرد و در تابستان نسبتاً گرم بوده برف و باران در اوقات معین می‌بارد، مردم انجا زراعت پیشه و بعضاً مالدار میباشند، در مناطق کوهستانی ان که دارای تپه‌های خاکیست محصولات للمی بیشتر بعمل می‌آید، پیداوار زراعتی اینحصه منحصر به گندم، جو، زغر و شاخل بوده دیگر غله جات کمتر میروید. از انواع میوها توت، زردآلو و سیب پیدا میشود، حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، گاو، گوسفند و مرکب بوده و حیوانات وحشی ان امثال: گرگ، روباه، دله خفک و سگ آبی است. صنائع ان عبارت است از نمد، کرباس، چکمن و غیره که تقریباً در اکثر نقاط ان رواج دارد. رودخانه‌های مشهور ایمنطقه که بنام‌های دریای رخال، دریای سیاب، دریای رونج موسوم است از کوهای متعلق راغ منبع گرفته پس از آبیاری اراضی اینحصه به دریای (پنج) میریزد، طول انها تقریباً از $43\frac{1}{2}$ الی $72\frac{1}{2}$ کیلومتر و عرض انها از ۱۰ الی ۱۵ کیلومتر تخمین میشود، موقع آبخیزی انها در ثور و سرطان بوده بعداً روبقلت میگذارد کوهای مشهور علاقه راغ عبارت از کوه خواجه غلام، کوه مزارجانان، کوه مزار بزکش و کوه حضرت سلطان بوده و درین کوها بعضی نباتات از قبیل ترخه، واغنه و غیره میروید.

راغک: موضعی‌است مربوط به علاقه داری حصهٔ اول پنجشیر در حوزه حکومت درجه ۳ پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان، دریای کلان پنجشیر از حد غربی ان می‌گذرد، و از رخهٔ پنجشیر که مرکز حکومت پنجشیر است تخمین ۱۵ کیلومتری فاصله دارد، و بواسطهٔ یک پل باریک که در نزدیکی دوآب بروی دریاکشیده شده از رخه و بازارک و سائر حصص علاقه داری باینجا رفت و آمد میشود پیداوار زراعتی ان گندم، جو، باقلی، ارزن و جواری میباشد، جواری و جو نسبت به گندم درینجا خوبتر میشود، پیداوار زمینی ان منحصر به توت است، انگور و زردآلو

هم ندرتاً دیده میشود، گاو، گوسفند و بز درینجا تربیه میشود، گوسفند ان از نوع گدی میباشد، مرغ خانگی هم تربیه میگردد، حیوانات وحشی از قبیل گرگ، روباه، خرگوش و جیره در کوهای نزدیک ان وجود دارد، طیور وحشی که عبارت از مرغابی، قره قوش، خرکفتر بودنه و اقسام گنجشک است درینجا دیده میشود، مردم این ناحیه به شکار ماهی عادت دارند، اکثراً ماهی این ولا ذریعه تجار ماهی فروش در بازار کابل برده و بفروش رسانیده میشود، در کوهای جوار ان سماروق، رواش، سبزی سیاه، شری، سوهان، سانزی، زیره، پیاز کوهی، سیرک، درونه پیدا میشود، بته، بوتی، پرکندول سرخ، ساج و بعضی چوبهائیکه برای محروقات بکار میرود درینجا یافت میشود.

راغه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب قریه شاه کوت در علاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راقول: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک در حوزه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۱ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین قریه یک باب مکتب ابتدائی نیز از طرف وزارت معارف دائر گردیده که علاوه بر اطفال قریه راقول اطفال قریه‌های دامن، سرآب، بهادرته و تالرده برای اخذ تعلیم مکتب مزبور می‌روند، فاصله این قریه از مرکز حکومت بهسود تخمین ۹ کیلومتر بوده، دشت وسیعی نیز بغرب این قریه واقع است که بنام دشت راقول یاد میشود.

راکوت: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در غرب سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راکی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رامک: موضعیست متعلق علاقه داری دهک مربوط حکومت اعلی غزنی و ازان جا تخمیناً ۱۳ کیلومتر فاصله دارد و مرکز علاقه داری بنام (دهک) یاد میشود علاقه هائیکه مربوط رامک است عبارت است از رامک، تاسن، پای لچ، رباط، کندر، پچک، خشک. و بطور مجموعی تمام

قراء مذکور دارای تخمین دو هزارو پنجصد خانه میباشد، حاصلات زمینی انجا گندم، شبدر رشقه و گندنا میباشد حاصلات سر درختی انجا توت، انگور، زردآلو، سیب و چارمغز است، زمین‌ها و اشجار ان بواسطه کاریزها سیراب میشوند، حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند، مرکب درانجا تربیه میشود پیشهٔ مردم دهقانی میباشد. یک مکتب رسمی ابتدائی در رامک دائر است، این مکتب در مرکز علاقه داری که دهک نام دارد متمرکز میباشد. پایه‌های تیلفون که از غزنی به گردیز رفته از بین رامک می‌گذرد و این پایه‌ها از حصهٔ جنوب غزنی جدا شده دهک را قطع کرده به گردیز میرسد، سرک مذکور موترور میباشد، در رامک زیارتی موسوم به سید حاجی و زیارت دیگری مسمی به سلطان شهاب الدین است. مردم بهرد و زیارت ارادت و اخلاص دارند.

رام گل: کوتل‌ایست بفاصله ۵۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه غار در سلسله هندوکش مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رام گل: دریایست بفاصله ۱۳۵،۵ کیلومتر بطرف جنوب نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این دریا از سلسه هندوکش سرچشمه گرفته و بدریای الینگار میریزد.

رام گل تگاب: نهریست در شمال قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راناخیل: موضعیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه سپندی در علاقه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه- ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راناخیل: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه اسپندی در علاقه خواجه عمری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رانده: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رانری خیل: قلعه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در غرب میدان قلعه در علاقه حکومت درجه ۴ جاجی میدان مربوط حکومتکلان خوست در حوزه ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ران ریز زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعه حمید خان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ران گل: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال قریه سدی گل در علاقه نورستان متصل سرک دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رانگوناری: کوتل‌ایست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب شرق قلعه متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راوت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب شرق چهار باغ در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راهان: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال علاقه داری الیشنگ نزدیک سرکیکه بطرف جلال آباد میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه خار: موضعیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه خشک تگاب: نهریست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب تولک و به تگاب تولک میریزد مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین تخمین ۶۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه ریگ: قریه‌ئیست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب خنجان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه ریگ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه کول: کوهیست در جنوب مرکز پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

راه ملا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رایان: دریایست بفاصله ۵، ۳۱ کیلومتر در شمال مشرق گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلای گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان متصل سرک دریای بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب قریه ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۵۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: رباطیست بفاصله ۵۳ کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست خوش آب و هوا در حوزه علاقه داری ده یک مربوط حکومت اعلی غزنی این قریه در شرق شهر غزنی وقوع داشته و آبیاری ان از چشمه زار بوده میوه‌های ان توت، زردآلو، بادام، سیب، انگور، خربزه، تربز دارد حیوانات ان گوسفند، گاو، خر، اسپ میباشد.

رباط: رباطیست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال فیض آباد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: خرابه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق جوینو مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: خرابه‌ئیست بفاصله ۲۸/۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۱۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۶ دقیقه ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه ۴۸ دقیقه ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۳ دقیقه ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵/۵ کیلومتر در جنوب قریه پرجمان در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه ۴۷ دقیقه ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۶۹/۵ کیلومتر در شمال مشرق شین دند متصل دریای اولانگ وز مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۳۵ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۱ دقیقه ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۵۴/۵ کیلومتر در شمال شین دند متصل نهر میرالله مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه ۱۴ دقیقه ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۴۷ دقیقه ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب غرب قریه قادش در علاقه حکومتکلان بادغیست ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹ کیلومتر در شمال شین دند متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه- ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب مرکز سمنگان متصل سرک مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۹ درجه - ۳ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال متجان در علاقه منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال مرکز جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۵۱ کیلومتر در شمال غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق ایبک (سمنگان) مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز خلم متصل سرک مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال شرق بارپنجه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شرق شهر مزار شریف مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شمال منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط ادهم: قریه‌ئیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط اودان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شرق قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط باتون: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط پی: زیارتی‌ایست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین حصه یک نوع سنگ‌های خورد پیدا میشود که مانند پرنده بال، نول، چشم و غیره دارد و قدرتی است نه صنعی.

رباط ترک: چشمه‌ایست بفاصله ۴۲ کیلومتر در غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط ترکان: رودیست بفاصله ۶۶ کیلومتر در شرق قریه دولت آباد و به رود فراه میریزد در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا و خاش رود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه- ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط تگان: نهریست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه پرجمان جریان داشته به نهر

پرجمان میریزد در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه – ۵۷ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۹ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط تگی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال غرب قریه اشلان در علاقه حکومت درجه ۳ تولک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۲۹ دقیقه – ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۳ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط چرخر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال شرق مرکز غوریان متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه – ۳۷ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۶ دقیقه – ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط چشمه: چشمه‌ایست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال قلعه للی رباط در علاقه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه – ۵۷ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۵۰ دقیقه – ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط چهل تن: قریه‌ئیست بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۱۲ دقیقه – ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۴ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط خواجه دره: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه – ۳۳ دقیقه – ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۰ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط دیوال بولک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۱۳ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط ساری: موضعیست دارای حوض بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز آقچه در ریگستان مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه – ۴۸ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سبچه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه حوض میر داود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۷ دقیقه – ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۷ دقیقه – ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۲ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶کیلومتر در شمال غرب مرکز فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سرگردان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶کیلومتر در جنوب غرب کاریز آفتاب در علاقه حکومت درجه ۲کشک و قره تپه مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سلطان: موضعیست بفاصله ۳۳کیلومتر در شمال شهر اندخوی متصل سرکیکه بطرف شهر اندخوی میرود در ریگستان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط سنگی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸کیلومتر در جنوب غرب کشک و قره تپه متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط شاه بید: خرابه‌ئیست بفاصله ۴۵کیلومتر در جنوب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه ۳گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط شاه بلوچ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات در علاقه حکومتکلان غوریان که بین ۶۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط علی افغان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات متصل سرکیکه بطرف اوبه میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط غری: قریه‌ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط غوری: رباطیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۱کیلومتر در شمال قلعه سرکاری بامیان متصل سرک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباطک: کوتلیست در حوزهٔ حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین جاده عمومی کابل و مزار شریف موقعیت دارد. سرک از چشمه شیر در ۱۵ کیلومتری پلخمری سمت خود را بطرف غرب تغییر داده از دشت هموار می‌گذرد و به (رباطک) واصل میشود، دریـنجا یک رباط و چند دکان وجود دارد، لین تیلفون هم باین جا تمدید شده است، ازینجا به بعد در فراز و نشیب تپه‌ها ئیکه بعضاً جنگل‌های پسته میباشد سیر میکند و بالاخره در حاشیه وادی ایبک (سمنگان) از دریای خلم گذشته به اراضی سرسبز و شاداب ایبک (سمنگان) داخل میشود.

رباطک: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵کیلومتر در شمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط کترخان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال شرق قریه شیخ راضی در علاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط مدودی: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵کیلومتر در غرب کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط میرداود: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵کیلومتر در جنوب قریه حوض میرداود متصل سرکیکه بطرف شین دند میرود در علاقه حکومت درجه ۳گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط میرزا: قریه‌ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در شمال مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل متصل سرکیکه بطرف کشک میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط میرقاسم: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت

هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط نجک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط نو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات متصل سرکیکه بطرف او به میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رباط یتی‌قل: موضعیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شمال غرب مرکز آقچه مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریو: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رت: کوهیست در جنوب غرب بزی گنبد در علاقه پامیر مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رجن: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال مشرق شین‌دند متعلق حکومت درجه اول شین‌دند متصل دریای همش مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رجی: قریه‌ئیست بفاصله ۷۲ کیلومتر در شمال مشرق شین‌دند متعلق حکومت درجه اول شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحمت‌آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در غرب قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحمت‌الله‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال لنگر در علاقه جلال‌آباد مربوط

ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحمک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحوانی: موضعیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحیم: قریه‌ئیست بفاصله ۷۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه جلدک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رحیم‌خان: قلعه‌ای است بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شمال چخانسور متعلق حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رخنات: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق شهر هرات متصل سرکیکه بطرف او به میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رخورود: نهریست بفاصله ۸۷،۵ کیلومتر در غرب مرکز ممنجان که از کوه خواجه سرچشمه می‌گیرد مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۳۵ دقیقه- ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رخه: قریه‌ایست در پنجشیر متعلق حکومت اعلی‌پروان و مرکز حکومت درجه (۳) پنجشیر میباشد، این قریه بصورت وادی در بین دو شاخ کوه هندوکش واقع شده و دریای کلان پنجشیر از بین ان می‌گذرد و سمت جریان ان از شمال بجنوب است و رخه را دریای مزبور شرقاً غرباً بدو حصه تقسیم میکند، بعضی قصبات و صوبه‌جات رخه بجانب غرب و برخی بطرف شرق دریا واقع گردیده و قرا و قصباتیکه بجانب شرق واقع‌اند نسبت به قرائیکه بجانب غرب وقوع دارد، کمتر میباشد. قرا و دهاتی که بطرف شرق دریا واقع شده است، عبارت از: درخیل،

مرشتان، غجی، نولاوه حصارک، اسپیانا، الوک و استایچه. قرائیکه بجانب غرب وقوع دارد عبارتند از قابضان، بخشی خیل شست، شیخان، فتح‌الله، شغه، پیاوشت، بحرام خیل، گلستان خوجه، آبدوه، کنده، گوت، کرباشی و چمال ورده که خصوصیات برخی از ان‌ها در ذیل مرقوم خواهد گردید. قراء شرقی و غربی را دو پل بهم مربوط میسازد. یکی پلی که از سمت شمال شرقی بهادرخیل به قریهٔ درخیل میرود بنا شده است و دیگر پلی میباشد که از موضع دشتک بالوک کشیده شده است این دو پل بر علاوهٔ اینکه قراء شرقی و غربی رخه را بهم وصل میکند، رخه را با آبدوه (هزارخانه پایان) نیز مربوط میسازد. برخی از این قریه‌ها بسیار کلان و پرنفوس میباشد و بعضی کوچک، مهم‌ترین وکلانترین تمام ان‌ها سه قریه است: قابضان. شست و بخشی خیل.قابضان بذات خود دارای نه قصبهٔ کوچک میباشد که عبارت است از حد بالا، درویش خیل، قابض خیل، افغان بیگ‌خیل، پیره‌خیل، بر مزید، تراسان، شیشکان و پایچنار، و تعداد نفوس ان تخمین به نهصد نفر می‌رسد، چند سال قبل مقر حکومت محلی همین جا بود، و دریای کلان پنجشیر از جانب شرق ان عبور میکند، بطرف شرق دریا کوهیست که بنام کوه عروس سنگ و للم گوان یاد میشود و کمر این کوه را بر سنگ غیل می‌گویند و راهی از دامنهٔ این کوه به آبدوه (هزارخانه پایان) میرود. به جانب جنوب کوه مذکور از یک قول، آبی سرازیر میشود که بنام (آب بارزم) یاد میشود، آب مذکور در تمام فصول سال جاری میباشد، اما در بهار زیادتر و در دیگر فصول نسبتاً کمتر میباشد، به مسافه ۲۵ متر از آب مذکور دورتر بطرف جنوب آب بارزم چشمهٔ دیگری از یک قول پایان میشود که آب (کدو) نام دارد، از آب مذکور به قدر پنجاه متر بطرف جنوب تپه‌ئی است بصورت صفه که ان را صفه (بانگلا) می‌گویند، از بالای این صفه راهی به آبدوه رفته است. یک نهر از درهٔ پیا و شت سرازیر شده زمین‌های پیاوشت، پایچنار، گلستان، شیخان، خوجه، قابضان، بخشی خیل و آبدره را آبیاری میکند، در هنگام فراوانی آب از طرف شمال قابضان عبور کرده بدریای می‌ریزد، و مجرای ان قابضان و بخشی خیل را از هم جدا میسازد، در حین عبور آسیاب‌های متعددی را بچرخ می‌آورد، در رخه دکان‌های زیادی به معبر عمومی واقع گردیده و اکثر دکان‌ها در قابضان، بخشی خیل و شست میباشد، بطرف شرق دکان‌های قابضان مسجد جامع و مدرسه است که همه ساله شاگردانی چند ازین مدرسه تحصیلات علوم دینی را تکمیل نموده به اصطلاح دستاربندی کرده بمساکن خود مراجعت میکنند، بنای این مسجد از طرف عارف کامل حمیدالله صاحب تگاب نهاده شده، چندین سال بصورت انفرادی یک نفر مدرس متکفل تدریس علوم دینی و خطابت مسجد

موصوف بود، در سال ۱۳۳۰ به اتفاق علمای پنجشیر، مدرسهٔ مذکور هم در وسعت و تعداد اطاق‌های مدرسین افزود و هم در عدهٔ علما و مدرسین افزونی بعمل آمد و هم شاگردان ان تکثر حاصل کرد، در سالی چندین نفر شاگردان ازین مدرسه فارغ‌التحصیل میشوند. یک مکتب رسمی در رخه وجود دارد، مکتب موصوف در قلعهٔ وقوع دارد که مسمی به قلعهٔ سرکاری میباشد و در بین قابضان و بهادر خیل که موضع کوچکی است وقوع دارد و در شرق معبر عام واقع گردیده و از ان به اندازهٔ دو صد متر فاصله دارد. این قلعه از زمان‌های بسیار قدیم بوده تاریخ تعمیر ان بطور صحیح بکس معلوم نیست، اما قرار عنعنات می‌گویند که حاکمی موسوم به قلی نام ان را بنا نموده است. از آب‌دزدی که در بین ان بنا گردیده چنین معلوم میشود که زمانی در ان‌جا با عمله خود حصاری بوده و راه آب به رویش مسدودگردیده بود، حاکم محلی پنجشیر در قلعهٔ سکونت دارد که بنام رباط سر کاری یاد میشود، این رباط در زمان سلطنت سراج‌الملة والدین امیر حبیب‌اللّه‌خان بنا یافته تا سال‌های پیشتر سرای‌بانی نیز از طرف حکومت مقرر شده، از عابرین و مسافرینیکه شب را در ان‌جا می‌گذشتاندند کرایه اخذ می‌نمود.و بعد این عمل متروک شد، حکومت محلی در آبادی ان افزوده برای مقر خود ان‌جا را انتخاب نمود، رباط مذکور در موضع شست که پرنفوس‌ترین مواضع رخه میباشد واقع گردیده قریهٔ شست که به جانب شمال رخه واقع شده عبارت از سه طائفهٔ میباشد ملک داد خیل، داؤد خیل، گذاره، بواسطه آبی که از درهٔ کنده و گوت پایان میشود سیراب میگردد اما این نهر در موسم تابستان رو به تقلیل گذاشته سبب کم‌آبی و نقصان زراعت آن مردم میشود. بعد از شست و قابضان از لحاظ وسعت و نفوس و آبادی (بخشی خیل) میباشد این قریه بسه حصه تقسیم میشود: بخشی خیل بالا، بخشی خیل پائین و بخشی خیل میانه، بخشی خیل پایان و میانه از دریائیکه از درهٔ پیاوشت سرازیر میگردد آبیاری میشود، بخشی بالا از دریای گوت سیراب میگردد، درین اواخر جوئی از نزدیک پاراخ در دامنه کوه حفر شده، یک حصهٔ آب را از زمین‌های محمد صدیق خیل عبور داده به ان‌جا آورده‌اند. اما این آب جز حصهٔ کمی دیگر حصص ان‌جا را سیراب کرده نمیتواند، بطورکلی نفوس بخشی خیل تخمینا به یکصدوبیست خانه‌وار بالغ میگردد، بصورت مجموعی نفوس تمام قریهٔ رخه به یک هزار و پنج صد خانه می‌رسد. پیداوار زمینی رخه عبارت است از گندم، جو، باقلی، جواری، شرشم، شبدر، زردک، و شلغم، بیشتر حاصلات زمینی جو، باقلی و جواری است، در نولاوه خوب‌ترین شلغم بعمل می‌آید. درین اواخر کشتن کچالو نیز رواج پیدا کرده است، حاصلات مهم سردرختی رخه توت است، انگور، سیب، زردآلو، آلوچه و آلوبالو

هم ندرتاً پیدا میشود، توت را در موسم زمستان در آسیاب آرد کرده ان را تلخان نام میگذارند، تلخان بزرگ‌ترین غذای این مردم است که دائماً عوض نان چاشت صرف میگردد، تلخان بر علاوهٔ اینکه غذای خود اهالی را تکافو می‌نماید، اهالی کوهستان و کوهدامن نیز مقدار کثیری از ان را به مساکن خود می‌برند، مردم رخه صنائع مختلفه دارند، برخی زراعت پیشه‌اند وعدهٔ اهل کسب میباشند از قبیل درایوری، نساجی و غیره، در درخیل و قابضین صنعت کرباس بافی رواج خوبی دارد که باصطلاح مردم جولائی گفته میشود و دستهٔ از مردم، دکاندار و تجارت‌پیشه هستند. حیوانات اهلی ازقبیل گاو، خر، گدی و بز در این جا تربیه میشود، دستهٔ از این مردم مواشی خود را در کوهای بلند و مواضع سرد در موسم تابستان برده ان جا را بنام (اغیل) یاد میکنند مواشی مذکور فربه‌شده و هم از شیر ان قروت و روغن فراوان بدست می‌آورند، و از پشم گدی برای خود یک نوع جامه که بنام چکمن موسوم است میسازند و برزو را نیز از همین نوع پشم تیار مینمایند که چکمن و برزوی گرم کار پوستین را میدهد، آب و هوای رخه در تابستان نسبتاً گرم و در زمستان سرد میباشد، رخه مناظر دلفریب و زیبای فراوانی دارد، مزارات رخه عبارت است از مزار شیخان شاه ولی که در موضع شیخان در جانب یک تپه واقع گردیده، مزار پیرزاده که در موضع خواجه مدفون گردیده، شیخ بابا حاجی که قریب فتح‌اللّه مدفون است، صوفی شیربیگ که در موضع شغه مدفون میباشد، خواجهٔ سبزپوش که در قریه قابضان مدفون است، حضرت بی‌بی که در معبر عام بین آبدوه و دشتک واقع گردیه. کوهای مشهور رخه عبارت از کوه عروس سنگ، للم گوان، کوه کنده و گوت و کوه پیاوشت است که تمام این‌ها دو شاخ کوه هندوکش بوده بنام‌های مختلف موسوم شده‌اند. در کوه‌های مذکور بته، بوتی، پرکندول پیدا میشود که در محروقات از ان کار میگرند. درین کوه‌ها سماروق، چکری و انواع نباتات خوردنی و طبی دیگری ازقبیل شری، سیرک، سوهان، سانزی، زیره، پیاز کوهی پیدا میشود که بعضی از این نباتات تازه و برخی پخته و عده‌ای را خشک کرده تناول مینمایند، نباتات متذکره بصورت خودرو و طبیعی میباشد.

حیوانات وحشی: از قبیل گرگ، روباه، خرگوش، دله خفک و شغور، در این کوه‌ها زیاد وجود دارد. کبک نیز در چشمه‌سارهای ان بوفرت دیده شده، شغور، (جیره) اکثراً بزمین‌ها آمده سبب خرابی زراعت میشود، خصوصاً در زراعت جواری خرابی زیادی وارد می‌آورد. دله خفک حیوانی است که پوست ان دارای قیمت زیاد است، دریای پنجشیر ماهیان کلان و شیرین دارد، پیشهٔ ماهی‌گیری در بین مردم مروج است، و یک مقدار کافی ان را تاجران ماهی‌فروش از

ماهی‌گیران خریده در چاریکار و کابل بغرض فروختن می‌آورند، یک سرک موتررو از بین رخه گذشته و تا چنگرم که نزدیک آستانه است امتداد یافته. بازی‌های ملی این مردم استعمال فلاخن و فتنگ‌بازی بوده و در استعمال فلاخن و مدافعه از ان به ذریعهٔ سپرهای چکمنی مهارت نشان میدهند از ساعت تیرهای دیگر این مردم یکی بزکشی است که گاهی گاهی صورت می‌گیرد. وضع معیشت مردم رخه نسبت سائر نقاط پنجشیر خوب‌تر و بهتر است، مردم کارکن، زحمت‌کش و فعال بار آمده‌اند و نیز کثرت نفوس و تنگی ملک مردم را بکارکردن و زحمت‌کشیدن مجبور ساخته است، تمام این مردم صاحب پیشه و کاراند. مرغ خانگی در رخه زیاد تربیه میگردد، تخم ان را بر علاوه مصرف خود در بازار هم به معرض فروش میگذارند. شکار مرغابی، خر کفتر و قره قوش دیده میشود، تربیه قوچ‌های جنگی و جنگانیدن انها نیز مروج است، قوچ اکثراً از نوع (گدی) که قسمی از گوسفند است میباشد، این نوع قوچ گرچه جثهٔ خورد دارد، ولی خیلی‌ها جنگی میباشد، رخه صادرات عمدهٔ ندارد، مردم اکثر اشیا را از خارج مسکن خود وارد مینمایند، چون زراعت پنبه بصورت ندرت دیده میشود، پنبه را از کوهستان، سیدخیل و چاریکار وارد میکنند و ان را در چرخه‌ها رشته در بافتن کرباس بکار می‌برند و رشتن تار و استعمال چرخه مخصوص زنها است، از تار مذکور بر علاوه بافتن کرباس در کارگاه مخصوص ازار بند نیز استعمال میشود، بافتن ازار بند هم منحصر به زنها میباشد.

رزر: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز منجان در علاقه منجان متعلق حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رزر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال مرکز منجان متصل دریای منجان در حوزه علاقه‌داری منجان مربوط حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رزکان: دریائیست بفاصله ۷۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع دارد.

رستاق: حکومت درجه ۲ مربوط حکومتکلان تالقان متعلق ولایت قطغن بوده یک منطقه کوهستانی است که از چهار سمت بکوهای بلند محدود گردیده است کوه مشهور ان بنام خواجه

سرخ یاد میشود. رستاق از سطح بحر باندازه (۱۴۶۸) متر ارتفاع دارد. حرارت تابستانی ان اغلباً باندازه ۹۵ فارن هیت است در رستاق اراضی للمی کاری خیلی زیاد است و محصولات ان گندم، جو، زغر و پنبه بوده و میوه‌جات ان توت، خربزه، تربز، زردآلو، گیلاس، آلوچه، آلوبالو، سیب، ناک، انگور و غیره میباشد و مخصوصاً ناک ان خیلی شهرت دارد. دریای مشهوریکه از اینجا می‌گذرد بنام کوکچه یاد میشود که از جرم بدخشان سرچشمه گرفته و منطقه رستاق را عبور نموده و بدریای آمو منتهی میشود و بخود علاقه داری رستاق از آب دریای مذکور استفاده کرده نمیشود. در رستاق چشمه‌سارهای زیادی است که اکثر باغات انها را ذریعه ان آبیاری میشود. نباتات کوهی ان عبارت از پسته و زیره میباشد که به خارج صادرات دارد.

حیوانات، ان عبارت از اسپ، خر، گاو، بز و گوسفند بوده طیور خانگی مانند مرغ، کبوتر و غیره نیز زیاد پیدا میشود، یک نوع حیوان که بنام جیره مشهور است در اینجا زیاد وجود دارد حیوان مذکور به رنگ ابلق باندازه پشک بوده در پشت خود تیرهای نوک‌تیزی دارد اگر انسان به ان نزدیک شود تیرهای خود را با منقار کنده و بطرف هدف پرتاب و اذیت می‌رساند. خوراک این حیوان ریشه‌های نباتات است در رستاق یک مکتب ابتدائی و یک باب مکتب دهاتی دائر گردیده که متعلمین در ان مشغول تعلیم میباشند. همچنین یکنفر وکیل از تمام حوزه حکومتی رستاق انتخاب و بشورای ملی در مرکز فرستاده میشود.

رستم: چاهیست بفاصله ۸۵،۵ کیلومتر در غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه – ۵۵ دقیقه – ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۳۱ دقیقه – ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رستم‌خان: موضعیست بفاصله ۵، ۴۰ کیلومتر در جنوب شرق چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۲۷ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱ دقیقه – ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رستم خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۴۶ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۷ دقیقه – ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رسول: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب قریه جلدک نزدیک رود خشک در علاقه حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۴۳ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۴۴ دقثقه – ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رسول‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۵کیلومتر در جنوب غرب قلعه‌کنج در علاقه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رسول‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال سپین بولدک متصل سر کیکه بطرف قندهار میرود در حوزهٔ ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رشنی‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شرق قلعه اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رشید قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۶۹،۵کیلومتر در جنوب قریه شین کی متصل سرک مربوط حکومتکلان قلات غلزائی ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رشید کافر: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹کیلومتر در جنوب غرب قریه سلطانخیل در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رشیدی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان‌پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقیو ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رکالام: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال غرب برچغه‌سرای در علاقه حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رم: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵کیلومتر در شمال غرب قریه علی‌مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رماغ آب: نهریست در غرب منجان در علاقه انجمن مربوط حکومت درجه ۲ جرم در حوزهٔ حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رمباسی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رموجک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه مارپنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شمالی واقع است.

رنگا: موضعیست در غوربند مربوط حکومت اعلی پروان و از چارده غوربند دو کیلومتر فاصله دارد، دریای غوربند و سرک موتر رو از بین ان می‌گذرد. پل جدید و مستحکمی بروی دریا کشیده شده، این قریه کاملاً سرسبز بوده، باغات انگور، بادام، شفتالو، ناک، سیب، زردآلو، بهی، آلوبالو، آلوچه، چارمغز، توت بکثرت در ینجا وجود دارد، زمین‌های سرسبز گندم، جو، باقلی فراوان دیده میشود، بادام ان بمقدار فراوان بوده بفروش رسانیده میشود و یکی از صادات بزرگ وطن را تشکیل میدهد، دو نوع بادام دیده میشود یکی بادام کاغذی دیگری بادام کورکی، و دو نوع چارمغز نیز دارد، انگور سه قسم موجود است، حسینی، کشمشی، و صاحبی، هر سه نوع ان در بامیان، شیخ علی و سرخ و پارسا ذریعهٔ مرکب‌ها برده شده در عوض گندم، جو، باقلی بدست می‌آورند. شفتالو، ناک، سیب، بهی، و زردآلوی ان نیز بصورت تازه در مواضع فوق فروخته شده در بدل ان غله‌جات بدست می‌آورند، دو نوع توت دیده میشود: یکی کوک پیوند و دیگری بیدانهٔ کبود، هر دو نوع توت مقبول بوده در خوراکهٔ خود عوض نان استعمال میکنند، برخی را خشک نموده در بامیان، و شیخ علی بغرض فروش می‌برند. و بعضی از میوه‌جات فوق را در چاریکار نیز برده بفروش می‌رسانند، پیداوار زراعتی کفاف اهالی را نمیکند و خوراکهٔ خود را بصورت مبادله از میوه‌جات تهیه میکنند، چارمغز از صادرات مهم ان جا میباشد. زرع کچالو نیز درینجا مروج است، کچالو را در نقاط مختلفه ذریعهٔ مرکب‌ها برده در بدل ان غله‌جات بدست می‌آورند بادنجان رومی، بادنجان سوسنی، مرچ سرخ، پیاز هم درینجا کشته میشود، مرچ سرخ را نیز در بازارهای مختلف به غرض فروش می‌برند، مرچ سرخ اینجا شهرت خوبی دارد. حیوانات اهلی مثل گاو، گوسفند و مرکب درینجا تربیه میشود، مرغ خانگی را نیز تربیه میکنند و تخم ان را در بازار چارده و غوربند بفروش می‌رسانند، حیوانات وحشی از قبیل گرگ، روباه، شغال و جیره درینجا پیدا میشود، طیور از قسم کبوتر، باشه، مرغابی، بودنه، پتول، در اینجا پیدا میشود و مردم ان‌ها را آشکار مینمایند، بجانب مغرب رنگا جنگل بزرگی از چنار است

که تقریباً دو کیلومتر مربع رقبهٔ ان میباشد، در بین ان سرکهای وسیع و مزین آباد شده که برای تفرج بموتر و پیاده خیلی موزون است، این جنگل در دامنهٔ کوه بچه و زیر سرک عمومی واقع گردیده است، بالای سرک در قلهٔ کوه‌بچه زمین هموار و سطح مرتفعی است که بنام طبقی یاد میشود، زمین مذکور قابل زراعت بوده، هر نوع حبوبات در ان کاشته میشود، آب ان از پای نونهر جوی دختر می‌آید. در رنگایک دریای خورد جاری است که بعد از سیراب‌کردن بعضی حصص رنگا بدریای کلانه غوربند ملحق میشود، آب ان خیلی شیرین و گوارا است، در موسم تابستان رو به تقلیل می‌گذارد، گرچه دریای کلان غوربند از وسط (رنگـا) مـی‌گذرد، ولی اهـالی از ان استفاده کرده نمی‌توانند و بر علاوه در هنگام آب‌خیزی و سیلاب از دریای مذکور خرابی‌های زیادی بمردم عائد شده، گرچه در رنگا مکتب رسمی دائـر نـیست، امـا اطـفال‌شان راه دور و درازی را طی کرده در مکتب چارده می‌روند و در ان‌جا کسب علوم مینمایند، چندین مسـجد خورد و بزرگ در اینجا موجود است که اطفال در ان جا تحصیل میکنند اکثراً این مردم زمیندار، باغدار و مرکب‌کار میباشند. کوه‌های نزدیک عاری از هر نوع چوب سوخت میباشد. مردم برای محروقات خود مجبوراند از کوهای دوردست ذریعهٔ مرکب‌ها بوتی، بته، پرکندول و غیره نباتات قابل سوخت را تهیه کنند و یا همه ساله درخت توت و درخت بادام‌های کهن سال را قطع نمایند، ولی از این عمل مردم دچار ضرر زیاد خواهند شد، در یک جانب رنگا چشمهٔ است که اهـل هنود ان چشمه را تبرک دانسته، عدهٔ زیادی از ان‌ها بآنجا می‌آیند، بعد از غسل و شست و شوی خود واپس به مساکن خود می‌روند، تخمین دوصد خانه در اینجا آباد میباشد.

روان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲کیولمتر در شرق خم در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال چرند در علاقهٔ شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بنی ۷۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۳ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روانک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال قلعهٔ کف در علاقهٔ حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومتکلان بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلـد شـمالی واقـع است. ایـن قـریه تـقریباً ۹ کـیلومتر از (ارزشک) فاصله دارد و از طرف شمال متصل است بکوه اورنگ و از طرف جنوب بکوه قلعه و

از طرف مغرب بدریای پنج و از طرف مشرق بکوه خرمن. اهالی ان اغلب زراعت‌پیشه میباشند و زراعت انها عموماً گندم، جو و پنبه میباشد و از اشجار مثمر سیب، انگور و توت یافت میشود و از غیرمثمر بید و چنار دارد.

روچ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال شرق مرکز غوریان متصل سرکیکه بطرف هرات میرود مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روح آباد: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روح‌الدین: موضعی‌است بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال غرب چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روخه: قریه‌ئیست بفاصله ۶۶ کیلومتر در شمال مشرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رودات: حکومتی است درجه ۲ مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. رودات دارای قریه‌های متعدد بوده و این قریه‌ها بفاصله کم یا زیادی از یکدیگر دورتر واقع‌اند و علاقه‌داری چپرهار مربوط این حکومت میباشد. قریه‌های مشهور ان عبارت از قریه حصارک، مرچی، قریه کهان قطرعی، قریه روغنی می باشد، اراضی این منطقه هموار و دشت میباشد که حاصلخیز بوده و نباتات ان گندم، جو، جواری، ماش، پیاز، بادنجان رومی، بادنجان سیاه، ترائی، کدو، بادرنگ، تربز، خربزه میباشد. اشجار ان عبارت از توت، انگور، انجیر، بید و چنار میباشد هوای ان در تابستان گرم و در زمستان سرد است. اراضی ان اغلباً ذریعه آب رود و در بعضی جاها از آب کاریزها و چشمه‌ها آبیاری میشود. حیوانات اهلی ان اسپ، خر، گاو، گاومیش، قاطر، و از حیوانات وحشی آهو، خرگوش، شغال در بعضی دشت‌های ان دیده میشود. اهالی ان زراعت‌پیشه بوده در بعضی قریه‌های انها مردم به نساجی مصروفیت دارند. در حکومت رودات علاوه بر مدارس خصوصی و تعالیمی که در مساجد داده

میشود ۶ باب مکتب ابتدائی از طرف وزارت معارف دائر گردیده که اسمای انها قرار ذیل است: ۱ـ مکتب ابتدائی حصار شاهی ۲ـ مکتب ابتدائی برو ۳ـ مکتب ابدائی کوت واقع ماترانی ۴ـ مکتب ابتدائی حصارک مزینه واقع قلعه آخند ۵ـ مکتب ابتدائی چپرهار ۶ـ مکتب ابتدائی اشپوله واقع یاغی‌بند شنوار بعلاقه‌داری ده بالا میباشد و همچنین یکنفر وکیل از طرف اهالی حکومتی رودات انتخاب و بشواری ملی فرستاده میشود.

رودبار: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در غرب خواجه‌علی در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه – ۳۶ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۹ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رودبند امیر: رودیست بفاصله ۲۲۱،۵ کیلومتر در جنوب قلعه ناورک در علاۀ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۴۸ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود بیابان: رودی است بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۳ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱۹ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود پاشتان: رودیست در ۲۲ کیلومتری پارک شهر هرات بین معبر عمومی هرات و او به در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات. این رود مانند رود جنده‌خان چندین رود خشک را تشکیل داده غالباً در موقع بهار آب‌های سیلابی از بین ان می‌گذرد و در موسم تابستان آب ان بسیار کم میشود. سمت جریان این رود از شمال بجنوب بوده در نزدیک مجرای رود قریه سرسبزی نیز به همین اسم وجود دارد.

رود تک‌رود: نهریست بفاصله ۴۲ کیلومتر در شرق شهر هرات که به رود هریرود می‌ریزد و تخمین بین ۶۲ درجه – ۳۱ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۸ دقیقه – ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود تگ نمدی: رودیست بفاصله ۱۵۰ کیلومتر در غرب انار دره در علاقه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین تخمین ۶۰ درجه – ۵۱ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۲۹ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی وقوع داشته و آب ان برود شاه‌ولی می‌ریزد.

رود جیجه: رودیست در ۵۷ کیلومتری شین‌دند مربوط حکومت اعلی‌فراه، این رود اصلاً رود گز و بالاخره دریای شین‌دند است که در حصه جیجه نام رود جیجه را بخود می‌گیرد، این

رود در بعض سالها باعث انهدام پل پخته‌شده در ترافیک هرات و قندهار سکته‌گی را سبب میشود. در یک کیلومتری رود جیجه کنار جادهٔ عمومی رباط سرکاری دیده میشود که به رباط جیجه شهرت دارد، دشتی نیز بهمین اسم در این ناحیه وجود دارد.

روده چاه‌راه: رودی است بفاصله ۹۲،۵کیلومتر در شمال غرب قلعه دلارام و بطرف جنوب غرب جریان داشته در علاقه حکومت اعلی فراه که تخمین بین ۶۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیهٔ طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود چاه‌ریگ: رودی است بفاصله ۹۶کیلومتر در غرب جوین در علاقهٔ حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رودخار چشمه: قریه‌ئیست بفاصله ۷۹کیلومتر در غرب خاش در علاقهٔ حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود خاره: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵کیلومتر در شمال غرب ده بالا در علاقه حکومت درجه ۲ رودات متعلق حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رودخانه: رودیست بفاصله ۸۱کیلومتر در جنوب شرق جوین مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روددرکتو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴کیلومتر در شمال غرب کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود دزد: رودیست بفاصله ۴۷کیلومتر در شمال غرب قلعه چارراه که به رود فراه می‌ریزد در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی‌فراه که تخمین بین ۶۳ درجه - ۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روددوبندی: رودیست بفاصله ۵۵،۵کیلومتر بطرف جنوب قریه زاهدآباد در علاقهٔ حکومتکلان لوگر که بطرف غرب جریان دارد مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود زیارت: نهریست بفاصله ۶۱ کیلومتر در جنوب غرب ده‌تیتان که به رود فراه می‌ریزد در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات و بین ۶۳ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود سیاه‌کوهی: رودیست بفاصله ۱۰۹ کیلومتر در غرب اناردره مربوط حکومت اعلی‌فراه که تخمین بین ۶۰ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به رود تگ‌نمدی می‌ریزد.

رود شاه‌ولی: رودیست بفاصله ۱۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب اناردره مربوط حکومت اعلی فراه در قسمت علیای رود تگ نمدی که بین ۶۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود شمبل: رودیست بفاصله ۹۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان و به دریای شکاری می‌ریزد که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود غازین: رودیست بفاصله ۶۱ کیلومتر بطرف جنوب غرب علاقهٔ شیرزاد که به دریای سرخ آب می‌ریزد در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی و بین ۶۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود غور: رودیست در جنوب غرب ده تیتان که برود فراه می‌ریزد در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود قره‌باغ: رودیست بفاصله ۴۷ کیلومتر از سرای خواجه کوهدامن و از کوه پغمان سرچشمه گرفته به دریای شکر دره می‌ریزد و مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود کشک: رودیست بفاصله ۸۶ کیلومتر در جنوب غرب چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و و ۲۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود گز: نهریست بفاصله ۱۱۵ کیلومتر در شمال شین‌دند که بدریای ادرسکن می‌ریزد و در حوزه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه

طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است این رود در ۱۰ کیلومتر میرآله در علاقهٔ ادرسکن متعلق حکومت درجه اول شین‌دند بین معبر عمومی هرات و قندهار واقع است، پلی هم بالای ان آباد است از شرق به مغرب جریان دارد. بالاخره در حصهٔ شین‌دند از پوزهٔ کوه که قلعه و دیوار تاریخی (قلعه‌دختر) کائن است، دور خورده بطرف جیجه میرود و باسم رود شین‌دند و بعد به رود جیجه مسمی میگردد.

رود مرجه: رودی است در جنوب مشرقی قریهٔ گنبد در علاقهٔ پشت رود مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود معلومه: رودیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب قریهٔ جوی نو و به رود کرخ می‌ریزد مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رود میان: رودیست بفاصله ۶۱ کیلومتر بطرف جنوب شرق علاقه شیرزاد و به دریای سرخ آب می‌ریزد و مربوط ولایت مشرقی بوده بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رودین: موضعیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در غرب قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رورنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در غرب سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روزآباد: قلعه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال قریه باولی در علاقه سرخ رود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد مشالی واقع است.

روزن‌آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روزه‌خورک: قلعه‌ئیست در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقهٔ حکومت درجه ۳ وازه‌خواه در

حوزهٔ حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روشانو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روشن: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب گرشک در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روشن آباد: موضعیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شرق قلعه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روشن آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روشنی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳کیلومتر بطرف شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روضه: محله‌ایست در شرق شهر قدیم غزنی، مربوط حکومت اعلی غزنی و از ان جا تخمیناً سه کیلومتر فاصله دارد، این محله کاملاً آباد و سرسبز بوده دارای باغ‌های میوه و زمین‌های مزروعی میباشد. در زمان سلطنت غزنویان اینجا شهر باشکوه و مجللی بود، اما در زمان علا والدین جهان‌سوز که یکی از پادشاهان غور میباشد این شهر مجلل بتودهٔ خاکستر مبدل شد از آثار بزرگ ان جز خرابه‌ها چیزی باقی نمانده است. مدفن سلطان محمود، سلطان مسعود، سلطان ابراهیم، به همان ابهت و جلال سابقه خود باقی است، در باغ‌های ان اقسام میوه از قبیل آلو بخارا، انگور، زردآلو، سیب و ناک بکثرت تشکیل میدهد. حاصلات زمینی ان گندم، جو، رشقه، شبدر و گندنا میباشد، چچ‌زدن گندم در بین این مردم رواج نیست، هنگامیکه خواسته باشند گندم را آرد کنند خود گندم را یک یک دانه‌چیده از ریگ و خاشاک کناره میکنند، این عمل تکلیف زیادی بمردم عائد میکند، کشتن شرشم نیز در اینجا مروج است، بعضی اهالی روضه به تجارت، برخی بدهقانی و تربیهٔ اشجار وعدهٔ به دوختن پوستین مصروف میباشند. گاو، گوسفند

و مرکب در اینجا تربیه میشود، قبلاً یک مکتب رسمی در اینجا دائر بود، چون تعداد نفوس و خوردی رقبه تقاضای مکتب را نمی‌کرد و سال بسال در تعداد طلبه نقصان بعمل می‌آمد. مکتب مذکور از طرف وزارت معارف لغو قرار داده شد و چنین تجویز شد که اطفال روضه در مکتب لیسهٔ غزنی آمده تحصیلات خود را به اتمام برسانند. گرچه در روضه زیارت‌های بسیار است مگر مشهور ان زیارت خواجه بلغار میباشد و از پهلوی این زیارت چشمهٔ شیرینی جاری است که آب ان گوارا و شیرین میباشد، اما مقدار آب مذکور کم است، می‌گویند این آب برای اکثر امراض جلدی مفید میباشد و مردم باین غرض در چشمه مذکور غسل مینمایند. قبر سلطان محمود غازی در بین یک کوشک زیبائی واقع شده، به قدر دو صد متر بجانب مغرب روشه در دامنهٔ کوه مدفن سبکتگین پدر سلطان محمود موجود است که ریک بلندی و نمایشگاه خوبی واقع شده است، طرف جنوب مقبرهٔ ان بدون دیوار بوده و از سه جانب دیگر با دیوارهای مزین محاط میباشد و سقف ان گنبدی است عالی که علامهٔ شاهکاری معماری‌های قدیم میباشد بطرف جنوب زمین‌های سرسبز و خرم و مناظر زیبا و دلکشائی بنظر می‌خورد، خصوصاً در موسم بهار و تابستان که زمین‌های مزروع همه سبز و باطراوت میباشد. با اینکه روضه یک موضع تاریخی است کدام بازار قابل ذکری ندارد بجز چند دکان محدود که اشیای معمولی کارآمد روزمرهٔ مردم مثل تیل، گوگرد، تار، سوزن و غیره در انها میباشد متاع دیگری در انجا دیده نمیشود. اکثر اشیای خریدنی و فروختنی خود را از بازار غزنی تهیه میکنند. در کوه‌های نزدیک ان بجز بته‌های معمولی چوب قابل سوختنی دیده نمیشود، چند منار که بجانب غرب روضه وقوع دارد، نشان میدهد که وقتی اینجا بسیار تمدن عالی داشته است، آثار شاهکاریها و خورده‌کاریهای زمان سلطنت غزنویان و ارتقای انها در صنعت معماری از این منارها ظاهر میشود، تقریباً سه صد خانه در اینجا آباد میباشد، اقلیم روضه در تابستان معتدل و در زمستان سرد میباشد، زمین ان برفگیری زیاد دارد، طوریکه در بعضی زمستان سطح برف با سطح بام یک منزله برابر میشود.

روضه باغ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر درج نوب شهر هرات متصل سرکی که بطرف شین‌دند میرود در حوزهٔ حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در این قریه جنگلی که بیشتر ان را اشجار غیرمثمر تشکیل میدهد از طرف حکومت غرس گردیده و استفاده لازمه از ان میشود.

روغاخانه: خرابه‌ایست بفاصله ۹،۵ کیلومتر بطرف جنوب قریه گیان جدران مربوط ولایت

جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی، واقع است.

روغنی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در جنوب شهر جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روغنی (تپه): بنام ایراغلی نیز یاد میشود در حوالی شبرغان واقع بوده و ازجمله تپه‌های تاریخی بشمار میرود بالای این تپله قلعهٔ که به ارگ شهرت داشت تعمیر شده بود، حفریات به تاریخ این سرزمین روشنی انداخته میتواند.

روغنی گردن: کوتلی است بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه نییک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روکشان: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد متصل دریای وردوج در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رون: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه روان در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روونج: قلعه‌ایست در علاقه راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روونج آب: نهریست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه روونج در حوزه علاقه‌داری درجه ۲ راغ که به دریای آمو می‌ریزد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روئی: قریه‌ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سمنگان در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

روئی دوآب: علاقه‌داری است درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است‌و و یک منطقهٔ خیلی وسیع و پراگنده میباشد. شرقاً مربوط خالک، مهرنگار، دوآب شاه‌پسند. سرخ قلعه، آبخوره سفلی و علیا، تاتار، تل مزار موهد میباشد. غرباً بدرهٔ حوض (که قریب دره صوف است) قبر افغان، چارچشمه، قشقه، ایماق، علاوالدین، سرآسیاب و شمال ان به حبش، نوروزا، دره کلی و جنوب ان به مدیرک، چارمغزسای، قره کوتل، کوتل سبزک ارتباط دارد. بعضی قصبات معروف ان بنام هزار سم و مجموعاً بنام حبش و تاتار هم یاد میشود.

پیداوار نباتی: گندم، للمی و آبی، جو، جواری، اشجار: سیاه‌بید. چنار.

طیور: کبک‌دری: در کوها آهو بکثرت و حتی بطورگله دیده میشود و شکار میکند.

مزارات: بنام خواجه زاهد زیارتی وجود دارد که قریه مربوطه هم بآن مسمی شده است.

کوه‌های مشهور: کوه چنگیز، در قله ان بیابان وسیع است که علف‌چر حیوانات میباشد و چشمه‌سارها دارد. کوه چولی‌خان، بلندترین کوهیست که تمام‌کوهای دیگر روئی دوآب نسبت به ان مثل کوه بچه معلوم میگردد و در ان بته‌های طبی از قبیل ممیره، هژدم، سرخال خاصیت طبی ان مسهل است. قره کوتل که سیغان و کهمرد را از روئی دو آب جدا میکند، کوتل سبزک.

چشمه سارها: چهل آبخورک، چارچشمه.

قصبات مشهور: سرخ قلعه، پای تنگی، دوآب شاه‌پسند، مدیرک، نوروزا، بیگش، خالک، جوپلان صبحت، کهتر، نیمال، قشقه و ایماق، بلغلی، سرآسیاب، علاوالدین، پیچگاه، تل مزار، هزار سم، آبخورک علیا، آبخورک سفلی، چارمغزسای و خواجه زاهد. مرکز علاقه‌داری در روئی میباشد.

حیوانات اهلی: اسپ، ذات گرگ در ان‌جا تربیه میشود، گاو، مرکب، گوسفند ترکی و بز نیز یافت میشود.

پیشه‌زنها: بهترین گلیم قاشقاری و جل اسپ، قاقمه‌های کمپل نما برنگهای مختلف می‌بافند و کارگاهای دستی ذریعه نسوان می‌چرخد.

پیشه‌مردها: دهقانی و زراعت للم‌کاری و تربیه حیوانات میباشد.

رویز بالا: قریه‌ئیست متعلق علاقه‌داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

رویز پایان: قریه‌ئیست متعلق علاقه‌داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه:

روی سنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر متصل دریای سرخ آب در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رئیس بابا: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب قریه پریان در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ری‌ابدال: قریه‌ئیست متعلق علاقه‌داری درجه اول المار مربوط حکومت درجه اول پشتون کوت در حوزهٔ حکومت اعلی میمنه.

ریخته قلعه: قلعه‌ای است بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریرک: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه بار پنجه در علاقه شیوه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریش رم ناری: کوتلیست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شرق متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریشک سر: قلعه‌ایست در جنوب غرب جلال‌آباد در علاقه حکومت درجه اول خوگیانی بارتفاع تخمین (۴۴۰۵) متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳ درجه - ۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ: قریه‌ئیست بفاصله ۶۶ کیلومتر در شمال غرب قریه خانان در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ شورابک: علاقه‌داری است درجه ۲ مربوط حکومت درجه (۴) شورابک در حوزه ولایت قندهار. این علاقه‌داری که ساحه جنوب غربی شورابک را احاطه کرده منطقه‌ایست

وسیع و سراسر ریگزار. و مسکن مردم منگل براهوئی که شاخی است از زهری و مردم بریچی و غیره عشایر براهوئی بلوچ.

حدود اربعه: از طرف شمال و شمال شرقی مربوط بنواحی خود حکومت شورابک بوده از جانب غرب بریگستان مربوط حکومت گرمسیر و از طرف جنوب تماماً بسرحد افغانی و بلوچستان تماس دارد. ساحاتیکه این علاقه‌داری احاطه کرده عموماً ریگزار بوده در قسمت جنوب و جنوب شرقی حائز میادین نسبتاً هموار و مستعد زراعت است. ولی زراعاتی که در این نواحی میشود عموماً للمی‌کاری بوده قسماً از آب فضولی که بعضاً در فصل بهار از دریای لوری که از علاقه به‌شین می‌آید هم استفاده میکنند. این دریا قبل از اینکه در علاقه پشین‌بندی بسته گردد علاقه شورابک را عموماً مشروب می‌ساخت ولی از وقتی که این بند در ان‌جا بر ان بسته شده به جز آب فضولی که بعد از بند مذکور از کوها و دره‌ها در هنگام بارندگی جمع میشود و یا از بند سرریزه میکند و باین جا می‌رسد از بالاتر آبی نمی‌آید. اهالی اینجا که قسم اکثر آنرا مردم منگل تشکیل میدهد سلحشور و جنگجو بوده مردمان سرسخت و متحمل میباشند. وجه معیشت‌شان تربیه حیوانات، خصوصاً اشتر بوده و غله خورا که خود را از حاصلات زراعتی بهمین منطقه تهیه مینمایند. در مقابل این منطقه علاقه نوشکی بوچستان که در ان‌جا هم از همین قوم و مردم رخشانی بلوچ زندگی میکنند واقع است. علاقه‌خاران که ریاست علیحده است نیز با همین منطقه هم سرحد بوده نوشکی هم جزء ایالت مذکور و خط‌آهن نیز به نوشکی آمده. نفوس این علاقه‌داری که عموماً در زیر غژدی و چپری‌های قابل انتقال و بصورت سیار بسر می‌برند بیست هزار نفر تخمین میشود. جاده و عمارتی در این علاقه‌داری وجود نداشته علاقه‌داری آنهم مقر معینی ندراد زیرا سیر و مسکن ان تابع تحولات جوی و گردش فصول سال بوده در هر فصل جای علیحده‌ایرا برای گذشتاندن انتخاب و اختیار میکند. آب جاری و نهر و دریا در این علاقه‌داری وجود نداشته آب مشروب خود اهالی و حیوانات‌شان در زمستان و اوایل بهار از آب‌های باران که ان را در جاهای معینی بند و ذخیره مینمایند بوده در سایر مواسم سال از چاهای عمیقی که ذریعه اشتر از ان آب بیرون کشیده میشود بدست می‌آرند. این چاها هر قدر بشرق و جنوب نزدیک میشوند در عمق ان افزوده بعضاً به صد متر هم می‌رسد. این چاها را در بین اراضی ریگزار بطرز مخصوصی حفر میکنند و اشخاص معینی می‌توانند این چاها را حفر کنند. کندن هر چاه از ده تا پانزده هزار افغانی مصرف دارد. چاه را بصورتی حفر میکنند که از آغاز کار ذریعه شاخ و چوب سگسول که در زیر ریگ مقاومت فوق‌العاده‌ای دارد

اطراف حفره را طوری بافت و ساخت میکنند که ریگ اطراف در ان فرو نریزد و موازی با کار حفر چاه این ترتیب را نیز به ان دوام میدهند. هر عشیره و قبیله برای خود چاه معینی دارد که دیگری ان را تصرف کرده نمیتواند بعضی چاهای مشهور این‌ها است:

۱ـ چاه گله دنگ که در جنوب شرقی علاقه‌داری مذکور و از مردم منگل است عمق آنرا در حدود نود متر می‌گویند، آب ان ذریعه اشتر بیرون کشیده شده می‌تواند و غیر از این ممکن نیست.

۲ـ چاه چبولی این چاه در قسمت شرق شمالی علاقه‌داری مذکور و نزدیک مرکز حکومت شورابک وجود دارد و تعلق بعشیرهٔ براهوئی دارد و ان را ۶۰ متر عمیق می‌گویند.

۳ـ مروچ در وسط منطقه مذکور بوده عمق ان را در حدود یک صد متر می‌گویند.

۴ـ چاهیکه بنام بدنگ و در حصهٔ شمال شرقی علاقه‌داری مذکور وجود دارد عمق ان ۸۵ متر تخمین میشود.

۵ـ هکذا چاهی بنام سیرو در قسمت شرقی علاقه دیده میشود که عمق ان را بیش از هشتاد متر می‌گویند.

۶ـ چاه دیگری را بنام کخه که در قسمت غربی علاقه‌داری وجود دارد پنجاه متر عمیق تخمین میکنند.

پیداوار زراعتی: گندم، جو، تربز، خربزه.

پیداوار صنعتی: گلیم، قالین‌چه، نمد، اشقار (کاستک) پوست آش دادهٔ آهو.

گیاهای مفید و سایر پیداوار تجارتی:

۱ـ کرمسک، یک نوع گیاهی در بین ریگ می‌روید که ان را برای دباغی بکار می‌برند برعلاوه ان راکوفته سفوف ان را در بین قروت برای دفع دیزانتری و پیچ بکار می‌برند.

۲ـ بارک، گیاه دیگری بین ریگزار مذکور می‌روید که برگ و شاخ ان را بطرز مخصوص بین حفره‌ای با برگ و شاخ درخت سکسول سوختانده اشقار از ان بدست می‌آرند و بصورت جداگانه در دباغی از ان کار میگرند.

۳ـ درخت سکسول که برای وسخت اهمیت خاصی دارد برای حصول اشقار از سوختاندن شاخ وبرگ ان نیز کار گرفته میشود.

۴ـ تربوز ابوجهل که بطرزهای مختلفی برای اسهال استعمال میشود یعنی به حیث مسهل از ان کار میگرند نیز در اینجا کثرت دارد.

۵ـ پشم و موی گوسفند و بز و پشم اشتر.
۶ـ پوست خام گوسفندی و دباغی شدهٔ آهو.
۷ـ اشنان که اهالی رخت‌شوئی خود را ذریعهٔ ان صورت میدهند و هکذا در اشقارساختن از سوختاندن ان کار میگرند.

پیشهٔ مردم: اهالی اینجا عموماً به تربیه حیوانات مشغول بوده در موسم تیرماه بعضاً به زرع گندم در زمین خشک مشغول میشوند و باز در وقت فصل بدرو و جمع‌آوری ان کار میکنند گندم را طوری کشت میکنند که زمین هنوز خشک است و بارانی در ان نباریده، همین که باران بر ان نازل شد گندم سبز ود ر برج ثور رسیده و درو میشود. تربز و خربزه را در اواخر حوت و اوایل حمل در مناطق مخصوصی که آب باران مدتی در ان استاده شده، زراعت میکنند. نسبت به ان نوع زراعتی که بعد از نمناک‌شدن زمین زرع میکنند این نوع زراعت محصول قابل وصفی میدهد. طبقه نسوان در اینجا بصورت عمومی علاوه بر تنظیم منزل و تربیه اطفال بدون فرق و امتیاز به پشم‌ریشی و گلیم و قالین‌بافی سر و کار دارند و علاوتاً یک نوع ابریشم‌دوزی نیز بین‌شان رایج، است ریشت و بافت پیشهٔ است که هیچ زنی یافت نمیشود که از ان بی‌بهره باشد. تربیه زنبور عسل نیز بعضاً بین‌شان رایج است.

رسومات عنعنوی: اهالی اینجا علاوه بر ممیزهٔ سلحشوری در رسم مهمانداری و مسافرنوازی نیز قابل توصیف میباشند و در مراسم مهمانداری، دارنده و نادار، معتبر و غریب علی‌قدر قدرة و توان یکسان علاقه نشان میدهند حتی کسانی پیدا میشوند که این کار را برای خود پیشه و صنعتی اختیار میکنند. کشیده‌گی‌های ذات‌البینی را بحکومت نمی‌رسانند. ذریعه‌گرفتن انتقام و یا بمیانجی‌گری سادات و علماء و ریش‌سفیدان بمصالحه حل میکنند. فقط اموری را که بمشکل از راه صلح جبیره میکنند همانا مسئله تجاوز بناموس است که آن را بجز کشتن متجاوز چیز دیگری در نزدشان جبیره کرده نمیتواند و در درجه دوم قتل نفس است.

مراسم ازدواج: موضوع ازدواج مربوط برضا و پسند دختر و پسر نیست اختیار در دست والدین‌شان است هر وقت مادر و پدر بخواهند پسر جوان‌شان را متاهل سازند دختری را که در بین قبیله لایق و سزاوار پسر خود پسند کردند اول ان را بطور خصوصی خواستگاری میکنند و همین که موافقت گرفتند هیئتی را بنام معرکه از ریش سفید و ملا و روشناس بخانه پدر دختر فرستاده علناً طلبگاری و بعد از ان که پدر دختر در محضر مجلس رضا داد دعا و فاتحه و فیرهای تفنگ و تقسیم مقداری شیرینی صورت گرفته و مهری که پدر پسر به پدر دختر باید

بپردازد تعیین میگردد. عقد نامزدی از همین لحظه موکد گردیده فسخ شده نمیتوانند ولی تا زمانیکه داماد پول و لور را نداده و عروسی نکرده باشد قطعاً حق رفتن را بخانه خسر ندارد و حتی رفتن داماد بخانه خسر قبل از عروسی و نکاح ننگ و عار مهمی برای خسر خیل بار آورده به دشمنی مقابله میشود. وقتی مهر را که اکثراً تعدادی اشتر و گوسفند است اداکرد عروسی میکند، مصارف ضیافت عروسی را که قبلاً داماد بخانه پدر دختر فرستاده، در خانه پدر دختر تهیه و در شبی که موعود است کسان هر دو طرف زن و مرد با دهل و سرنا جمع گردیده و از یک تا سه شب را به جشن و خورد و نوش گذرانیده شب سوم و یا احیاناً در همان شب اول نکاح در تحت مراسم مذهبی براساس مذهب مهذب حنفی صورت گرفته فردا دختر را بر اشتری که با انواع تجهیزات مخصوص زمان عروسی تزئین میگردد سوار و ان را به خانه داماد می‌رسانند و پول جهیز مفصل از گلیم، قالین، بستر و اثاثه از طرف پدر دختر برای دخترشان داده میشود. در مرده‌داری مراسمی بیش از آنچه سایر مسلمانان بادیه‌نشین معمول دارند صورت نمیدهند. توزیع اسقاط و دادن خیرات‌های شام اول. سه روز گلیم‌داری و شب جمعه اول و روز چهل از طرف ورثه مرده باندازهٔ قدرت مالی‌شان معمول است.

حیوانات اهلی: اشتر، اسپ، الاغ، گوسفند و بز است اشتر و الاغ ان خیلی‌ها قابل وصف است زیرا در بین الاغ ان از جنس الاغ مکرانی بعضاً الاغ‌هایی پیدا میشود که چه از نقطه نظر قدرهٔ تحمل و چه از درک سرعت و همواری سیر بر اسپ خیلی رجحان دارند اشترسواری ان هم که یکی از جنس رودباری و دیگرش سندی است خیلی برای سواری مساعد و تعریف دارند. اشتر رودباری ان که از نوع اشتران گرمسیر است جثهٔ نسبتاً خورد، گوش‌های خورد و تیز و دمی کوتاه داشته خیلی سریع و وحشی‌طبع بوده زود عصبانی و سرکش میشوند. ولی نوع سندی ان رنگ مائل به سیاهی و جثهٔ کلان و گوش‌های کشیده و دمی نسبتاً درازتر داشته نسبت به رودباری در سرعت سیر کمتر ولی در راهواری بر ان رجحان دارند طبعی نسبتاً حلیم و تحمل بیشتر دارند.

حیوانات وحشی: آهوی دشتی، خرگوش.

سباع و درندگان: گرگ، شغال، روباه، پلنگ.

طیور: کبک، تیهیو، جل، بودنه، بقره قره، کتو نوعی از بقره قره.

نوع اراضی: اراضی اینجا بصورت عمومی ریگزار بوده قسمت شرقی ان که نسبتاً کوهستانی است بلندتر و دشتی که بطرف جنوب و غرب و جنوب غرب مائل میگردد تماماً ریگزار و ضمناً

ساحه‌های وسیعی برای زراعت للمی داشته و این نوع زراعت ان محصولات قابل اعتنای دارد. هر چه به سرحد نزدیک و بطرف غرب و شمال غرب ممتد میشود اراضی پست‌تر و هموارتر گردیده خصوصاً در قسمت جنوبی همواری‌های ان بیشتر میشود.

طرز آبیاری: در این علاقه‌داری که سرزمینی است وسیع و پهناور نهر و دریائی وجود ندارد، آب جاری‌ایکه در فصل بهار یا زمستان در اینجا ندرتاً پیدا شود همان آب باران و خصوصاً مقدار محدودی ان آبی است که از سر ریزهٔ بند دریاچه لوری تا اینجا می‌رسد. زراعت سبز برگ و سفید برگ‌شان که للمی‌کاری است ذریعه آب باران مشروب میگردد.

آب و هوا: این منطقه که گرمسیر است تموز سوزانی دارد خاصه که آب و سایه هم در آن سراغ نمیشود از همین جا ساکنین اینجا سبزینه و کم‌گوشت و عصبی مزاج میباشند. اهالی ان اکثراً به شیر اشتر تغذی میکنند با وجود ظاهراً کم‌گوشتی صحت اهالی بصورت عمومی قابل وصف بوده حتی اشخاصی بین‌شان یافت میشود که خرگوش را در تموز بدست خود شکار و دهاکروه راه را با سرعتی که برفتار اشتر و اسپ نسبت داده میشود بیکدم می‌پیمایند. اشخاص بسیاری در بین‌شان پیدا میشوند که تا یکصد و بیست سال هم عمر میکنند. اسپ‌های شورابکی با سرهای کوچک و گوش‌های چنگ و دهن‌های تنگ خود در تندروی و راه‌واری و سخت‌سری مشهور بوده سگ شکاری ان نیز موجب وصف است.

واردات و صادرات: برای صادرات، مردم اینجا پشم، پوست حیوانات، عسل، اشقار (کاستک)، اشتر و بعضاً گلیم و قالینچه دارند. ولی برای رفع احتیاجات خود به تورید هر نوع مواد محتاج الیهای حیاتی از قبیل ملبوسات، اثاث‌البیت، چای، بوره، تیل‌خاک،افزار، پشم، چینی و بافت ضرورت دارند که علی‌الاکثر از نوشکی وارد میکنند.

وجه تسمه: چون سرزمین ریگستان است از همین جهة بعلاقه‌داری ریگ تسمیه شده.

ریگ (ریگستان): علاقه‌داری درجه ۲ ریگستان مربوط حکومت درجه اول گرمسیر در حوزهٔ حکومت اعلی گرشک میباشد. این علاقه‌داری همان طوریکه از نام ان حس میشود. محوط قسمت ریگستان جنوبی این حکومتی بوده مأمن مردمان کوچی بلوچی و علف چر حیوانات‌شان است از طرف شمال مربوط بخواجه علی و مربوطات مرکز حکومتی و غرب ان ریگستان‌های مربوط علاقه‌داری چار برجک چخانسور و جنوب ان خط حدودی افغان و بلوچستان است و شرق ان حکومتی شورابک و قلعه بست میباشد در این علاقه‌داری قریه و قصبه‌ای وجود ندارد اهالی ان کوچی و سیار بوده در نقطه معینی پابند نیستند ولی اکثراً چاهای

زمستانی و بهاری‌شان معین بوده بنام هر قبیله و عشیره یاد و برای همان قبیله محفوظ است. عشائیری که در اینجا بسر می‌برند از قبیلهٔ براهوئی و معروف به امام حسنی بوده بدو عشیره، و ارزائی و شاک‌زائی جدا میشوند، عشیره وارزائی را تخمین چار هزار نفوس و شاک‌زائی را سه هزار خانوار می‌گویند.

پیداوار زراعتی: چون این منطقه اراضی زراعتی و نهر و کاریزی ندارد پیداوار زراعتی هم ندارد اهالی قلعه خوراکهٔ خود را از مرکز حکومتی و علاقه‌داری‌های ده شور و چار برجک تهیه میکنند.

معادن: معدن سنگ رخامی در نزدیکی چاه سکالک موجود است این سنگ‌ها بصورت عمومی رنگ حلوائی داشته در بعضی خطوط منظم سبز، آبی، سرخ و زرد دیده میشود که خیلی دیدنی و قابل وصف است، این منطقه عموماً ریگزار و مسکن هزاران نفوس کوچی تبعهٔ ما میباشد موجب سکونت‌شان در اینجا دو چیز است اول آب‌های تحت‌الارضی ان‌که اکثراً از سطح زمین بدست می‌آید و ثانی مراتع قابل استفادهٔ ان‌که آتیا هر دو موضع فوق شرح داده میشود:

۱ـ مراتع: آبادی مراتع و چراگاهای اینجا مربوط بقلت و کثرت باران و خصوصاً باران‌های زمستانی و بهاری بوده هرگاه باران‌های اواخر تیرماه و زمستان در موقع و کافی نازل شود چراگاهای سودمندی تشکیل میگردد حتی در بین زمستان هم چون هوای این منطقه گرم است اکثراً نباتات قابل استفاده حیوانات و گیاهان سرزده مراتع قابل وصفی را تشکیل میدهد، و چون درخت سکسول در سرتاسر این ریگزارها و فرت دارد خصوصاً برگ و شاخ ان برای اشتر علوفه قابل استفاده‌ای بوده بز و گوسفند نیز از ان تعلیف میشوند.

چاهای آب: چون این خطه سراسر ریگزار و نهر و دریائی در اینجا وجود ندارد لذا همین چاهای ان است که اسپ‌اب مسکون‌گردیدن و قابل استفادهٔ شدن ان شده است. بناء علیه راجع به چاهای اینجا بحث و مفصل‌تری لازم میگردد. چاهای اینجا عموماً کم‌عمق و بعضی هم حتی در سطح زمین بوده برخی بصورت فرداً و دسته‌ای بصورت مجموعی به خود نام گرفته بعضی برای استفادهٔ عموم و برخی هم مخصوص قوم و قبیله‌ای بوده بصورت عمومی محل بود و باش همان قوم و در موسم مخصوص سال است.

۱ـ چاه سکالک: (این چاه در سطح و بصورت چشمه مورد استفاده است) این چاه در نزدیکی کوه سلطان و بفاصله تخمین بیست کیلومتر از سرحد دور بوده آب شیرینی داشته مالک معینی ندارد.

۲ـ چاه جلی جل: این چاه متصل سرحد و بمقابل تهانه پستک بلوچستان و مورد استفادهٔ تهانه‌داران افغانی است تقریباً در حدود سه متر عمیق و آب شیرینی دارد.

۳ـ چاه سالیان این چاه بصورت چشمه و بر روی سطح زمین بوده متصل سرحد و در برابر تهانه سالیان بلوچستان واقع و آب گوارای دارد تهانه ژاندارم حدودی ما نیز در اینجا بوده از همین چاه استفاده میکند.

۴ـ چاه رباط: این چاه صورت چشمهٔ داشته بفاصله تخمین بیست کیلومتر در شمال چاه سالیان واقع و آب شیرینی دارد. مرکز علاقه‌داری و یک پسته ژاندارم حدودی نیز در همین جا قرار دارد.

۵ـ چاهای قموجان است: این چاها که در یک اراضی منحط و جبه‌زاری افتاده آبی وافر دارند این‌ها چندین چاه بوده عمق بسیار کمی دارند که آب برداشتن از انها محتاج دلو و ریسمانی نیست بدست هم از ان آب گرفته میشود از سرحد تقریباً هفده یا هجده کیلومتر دور و مرکز یک پسته ژاندارم حدودی است.

۶ـ بهرام چاه: این چاه متصل سرحد و در برابر تهانه‌ایکه بعین‌نام در بلوچستان است واقع بوده مرکز یک پستهٔ ژاندارم حدودی افغانی است عمقی در حدود چهار متر و آب شرینی دارد.

۷ـ چاه بولو: این چاه که قریباً بفاصله سه هزار متر نزدیک سرحد و در برابر تهانه کله کورد بلوچستان کائن است عمق ان تقریباً چارمتر و آب گوارای داشته مرکز یک پسته ژاندارم حدودی ماست.

۸ـ چاه معین: این چاه هم که بصورت یک چشمه و در سطح زمین وجود دارد آب شیرینی داشته ان را آبگاه سالیان هم می‌گویند مرکز پستهٔ ژاندارم و بنام تهانه معین شناخته میشود از سرحد تقریباً بیست کیلومتر دور است.

۹ـ چاه شاه اسمعیل علیه‌الرحمه: این چاه که در جوار مزار شاه مذکور واقع است تقریباً پنج متر عمیق و آب گوارایی دارد. در سائر فصول سال زائرین و در بهار سال مردم کوچی هم که در اطراف ان سکونت میگرند از ان استفاده میکنند. در برابر این چاه، علاقه چاه‌گی بلوچستان واقع بوده از ان سو هم زائرین بسیاری بان مراجعه میکنند.

۱۰ـ آبگاه کاروان راه: این آبگاه که صورت چشمه دارد بجز برای نوشیدن آب بیشتری از ان بدست نمی‌آید مرکز یک پسته ملیشه و تقریباً هفده یا هجده کیلومتر از سرحد دور بوده در برابر ان تهانه (خپر) بلوچستان واقع است.

۱۱ـ چاه نل آب: این چاه تقریباً چار متر عمق داشته آب خوشگواری دارد. این چاه که متصل سرحد واقع است مرکز یک پسته ملیشه ما بوده در برابر تهانه (تل آب) بلوچستان واقع است.

۱۲ـ چاهای کانی: این چاها از بیست تا پانزده عده بوده اعماقی کم و آبی وافر و شیرین دارند دز نزدیکی سرحد واقع میباشند.

۱۳ـ چاه سید محمود: این چاه نیز تقریباً چار متر عمق داشته آب شرینی دارد. در نزدیکی سرحد بوده. بلوچستان در برابر ان تهانه ملیشه بنام زیرو و چاه آبی هم بهمین نام دارند.

۱۴ـ چاه‌های دیگری هم از قبیل چاه اصغر. چاه ملک، چاه مزار در داخل و اعماق ریگزار به قرب و جوار علاقه‌داری وجود داشته عشیره لوارزائی از ان استفاده میکنند.

۱۵ـ تنها یک کاریز کم آبی بنام کاریز بی‌بی‌جان در نزدیکی شاه‌اسمعیل در تمام این ریگستان هست که برای زراعت مختصری از ان استفاده میکنند ولی آب ان خیلی محدود و حاصلی هم که از ان بدست می‌آید ناچیز و غیرقابل ذکر است.

وضع راها: درین منطقه راهی که عراده از ان استفاده کرده بتواند نه موازی با سرحد و نه باستقامت سرحد وجود دارد بلکه بوجودآوردن ان هم خالی از اشکال نیست زیرا منطقه عموماً ریگزار بوده قسمتی هم که کهسار است حدود معینی داشته در سائر قسمت‌های ان کشیدن و تسطیح جاده را ریگ‌های روان متعسر و دشوار می‌گرداند. فقط وسیله‌ای که می‌توان از ان برای سیر و سفر و حمل و نقل از ان استفاده کرد اشتر است و بس، اشتران اینجا دو جنس معین دارند یکی باری و دیگرش سواری و اشترسواری ان نیزد و گونه است که یکی دو نوع رودباری و دیگری سندی میباشد. رودباری ان جثهٔ نسبتاً خوردورنگ زرد، گوش‌های کوچک و تیز داشته دمی کوتاه دارد خیلی سریع‌السیر و قریباً وحشی است وقتی رم کند و فرار نماید خیلی به سختی رام میگردد. و اشتر سندی در جثه قوی و رنگ ان سیاه بوده نسبت به رودباری در سرعت بطی و لی از رودباری در گشت و گذار هموارتر و قدرپر حمل ان بیشتر است.

حیوانات: حیوانات اهلی ان اشتر و بز و گوسفند و الاغ بوده گاو و اسپ در اینجا تربیه شده نمیتواند. ولی هرگاه در حدود رودباربندی بر دریای هیرمند تعمیر گردد و آب فضول ان را که امروز موجب خرابی اکثر حصص چخانسور میشود برگردانند و در نیلوکی که یک سرزمین شوره‌زار و وسیعی است راه دهند چون یک گوشهٔ ان در این علاقه‌داری واقع میشود از یک سو علف‌چر وسیعی برای گاو اسپ و غیره تشکیل و از جانب دیگر در اطراف ان اراضی مزروعی نیز بوجود آمده این علاقه‌داری را که امروز تماماً بجز ریگ‌زار لم‌یزرعی نیست معمور و سرسبز می‌گرداند.

حیوانات وحشی: در ریگزار ان آهوی دشتی و خرگوش و در کهسار ان آهوی کوهی کثرت داشته از سباع در کوها پلنگ و در همواری گرگ، روباه و شغال یافت میشود.

طیور: کبک و تیهو در همه فصول سال و بقره قره (بغل قره) در تیرماه و زمستان به‌کثرت در اینجا دیده میشود.

پیشه اهالی: اهالی این منطقه عموماً شغل تربیه حیوانات را داشته در بین زنان رشتن و تابیدن پشم و موی حیوانات عمومیت دارد بافت گلیم و قالینچه و پلاس نیز در بین‌شان عام و بدون فرق و امتیاز هر یک از زنان اینجا به این شغل مهارت دارند. نان‌دادن و مهمان‌نوازی در بین اهالی اینجا بصورت یک عنعنهٔ مروج میباشد اهالی پاپوش خودها را از پوست آهوی کوهی بدست خود تهیه میکنند.

تجارة: اهالی مواد محتاج‌الیهای لباس خودها را علی‌الاکثر از قندهار و گرشک و برخی را هم از خارج وارد و پوست و پشم حیوانات خود را بعد از انچه خود مصرف میکنند بر تجار مرکز حکومتی سودا میکنند چون در اینجا اشتر بیشتر تربیه میشود فروش اشتر هم یکی از قلمات پیداوار صادراتی اینجا بشمار میرود.

هوا: هوای اینجا هم مثل سایر حصص گرمسیر در تابستان خیلی گرم و زمستان هم بعضی وقت سردی شدیدی دارد. در زمستان بعضی اوقات در این منطقه بادی از ناحیه جنوب شرق می‌وزد که ان را باد حاران می‌گویند این باد در هر موسمی که بوزد گرم بوده عادتاً بدنبال ان باران می‌بارد.

عرف و عادات: وقتی دختر خود را به‌کسی نامزد کردند داماد تا وقتی که عروسی نکرده حق ندارد بخانه خسر بیاید و این آمدن سخت ممنوع بوده حتی با دشمنی مقابله میشود. گرفتن طویانه و دادن جهیز از طرف دختر در بین‌شان رواج دارد. گشیده‌گی و نقاضت‌های ذات‌البینی ذریعه روحانیون و بزرگان قوم مرفوع و حل میگردد.

ریگ: جاهیست بفاصله ۷۸ کیلومتر در غرب اناردره متصل رود تک نمدی مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه – ۵۳ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۹ دقیقه – ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگا: موضعیست بطرف شمال غرب لج چارده غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان، این قطعهٔ کوچک باستثنای سمت غربی ان کاملاً سرسبز و آباد میباشد هر طرف باغ‌های میوه و زمین‌های مزروعی دیده میشود چون زمین و خاک ان ریگزار است. مردم زحمت‌کش این ناحیه،

ان را به قوهٔ انبار و بیل و قلبه بحاصل می‌آورند. گندم، جو، شبدر و رشقه در ینجا کاشته میشود. کچالو، مرچ، پیاز، بادنجان رومی و سوسنی هم حاصل میدهد، میوه‌جات از قبیل: انگور، بادام، توت، شفتالو، زردآلو و آلوبالو در اینجا خوب میشود، بادام ان به قیمت گزافی به فروش می‌رسد، انگور، زردآلو و شفتالوی ان ذریعهٔ مرکب‌ها در بامیان، شیخ علی و سرخ پارسا برده میشود و در عوض اقسام غله‌جات بدست آورده میشود. گاو، گوسفند، بز، مرکب و مرغ خانگی در اینجا تربیه میشود، حیوانات وحشی مانند: گرگ، روباه و خرگوش در این ناحیه وجود دارد، طیور وحشی مثل: بودنه، باشه و پتول در اینجا پیدا میشود و بسمت جنوب ان در یک سطح مرتفع زیارتی است که بنام سید میرزا علی‌بابا مشهور است، بطرف شمال ان یک سطح مرتفع بصورت تپه است که بنام دشت کلان یاد میشود، این دشت از سبب کمی آب لامزروع افتاده، مگر در این اواخر یگان یگان از مردم چارده غوربند در انجا خانه‌آباد کرده‌اند و بعضی زمین‌های لامزروع را بزارعت آورده، نهال‌های بادام، انگور و توت در اینجا غرس کرده‌اند. و ان را به زحمت بسیار آبیاری نموده‌اند شبدر و رشقه نیز کشته‌اند. در ریگا تخمیناً (۴۰) خانه‌وار آباد است و پیشهٔ مردم زراعت و باغداری و مرکب‌کاری میباشد.

ریگ بولک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز ایبک (سمنگان) در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ چاه: موضعیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در غرب قریه اناردره مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. چاهی نیز در اینجا وجود دارد.

ریگ خار: ریگستانی است در شمال پروش در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ دروازو: موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ روان: کوتلی است بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق پرچمان در علاقه گلستان در حکومت درجه ۲ بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ روان: قریه‌ئیست بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب شرق پرجمان کوهستانی در علاقه گلستان مربوط حکومت درجه ۲ بکوا حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ روان: قریه‌ئیست مربوط حکومت درجه ۲ کوهستان در حوزهٔ حکومتکلان کاپیسا متعلق حکومت اعلی پروان شمال ان به خم روباه و جنوب ان به دشت نوآباد شرق ان به کوه ریگ روان و غرب ان به دشت وسیع نوآباد مربوط است. جوی شاداب و سرشار ان ریگ روان است. دستگاه نساجی بسیطی در اینجا موجود است و اهالی ان غریب کار و پیشه‌وراند. اهالی ان بزبان پراچی، پنبتو و پارسی تکلم میکنند، دکان بقالی هم دارد. درخت توت و چار مغز در اینجا زیاد بوده شالی‌کاری هم میشود ماش و جواری و جو هم کاشته میشود یک تعداد اهل هنوو هم در اینجا زندگی میکنند. ریک کوه مذکور شهرت زیادی دارد زیارت مشهور ان که بنام امام حنیفه صاحب میباشد مرجع عام و خاص است و دربارهٔ ان افسانها می‌گویند. و پیش از دو صد خانه وار درینجاآباد است چون نزدیک گلبهار واقع شده است آینده خوبی دارد.

ریگ سرخ: موضعیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب شرق چاه باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شرابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۸ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگک: قلعه‌ای است بفاصله ۲۶ کیلومتر در غرب خواجه علی در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۲ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ کوتل: کوتل‌ای است بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب سرخ‌شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ گردشیرخان: موضعیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب چاه‌باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شرابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ دجره - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگ مهماسی‌لت: موضعیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال چاه‌باراب در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقیو ۳۰ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگوه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شهر قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شرق قریه اناردره مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگی: موضعیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریگینه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در مشرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریمان: موضعیست در انتهای غربی لج واقع در چارده غوربند مربوط ولایت پروان این موضع کاملاً سرسبز بوده دارای زمین‌های مزروعی و باغات میوه میباشد، طرف غرب و جنوب ان پرتگاه بزرگی است که در اثر جریان آب دریای قولج یا چارده بوجود آمده بنحوی که دریای مذکور ساحل و مجرای خود را سائیده وگل ان را با خود برده و سیلاب‌های مدهشی که از قولج در مجرای این دریا بعمل آمده پیدا شده است. طرف غرب دریا بفاصله کمی در یک بلندی دالهٔ است که از بالای ان جوی سقا در جریان میباشد، ریزش قطرات آب در زیر داله و منظرهٔ طبیعی خود داله توجه بیننده را بخود جلب می‌نماید، حاصلات زمینی اینجا گندم، جو، شرشم، کچالو، مرچ، پیاز بادنجان سوسنی و بادنجان رومی است، حاصلات سردرختی ان بادام، انگور، توت، چارمغز، زردالی، شفتالو، آلوبالو، ناک، سیب و بهی میباشد، بادام درینجا بحد وفرت بوده سالانه مقدار زیاد ان بفروش می‌رسد، انگور، بهی، شفتالو و زردالوی ان ذریعهٔ مرکب‌ها در بامیان شیخ علی، ترکمن و سرخ و پارسا حمل و نقل شده در عوض گندم، جو، باقلی بدست آورده میشود. چارمغز ان در بازار چارده بفروش می‌رسد و دو نوع چارمغز وجود دارد، یکی چارمغز معمولی و دیگری چارمغز انگریزی، توت ان بصورت خشک هم خوراک اهالی را تکافو می‌نماید و در بازارهای بامیان و شیخ علی و غیره نقاط پروان برده بفروش رسانیده میشود، مردم ریمان مانند سایر اهالی غوربند بزراعت و آبادکردن زمین شوق سرشاری داشته زمین را لامزروع و بائر نمیگذارند، پیشهٔ عمدهٔ مردم دهقانی، آبادکردن زمین‌های زراعتی و

باغات و مرکب‌کاری میباشد. حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند و مرکب در ینجا تربیه میشود، مرغ خانگی نیز حفاظه و تربیه میگردد، حیوانات وحشی مانند گرگ، روباه و شغال در ینجا پیدا میشود، طیور وحشی عبارت از باشه، بودنه، پتول و مادهٔ باشه است، باشه را طوری بدست می‌آرند که در وقت شب حینیکه باشه بالای درخت می‌نشیند چراغی روشن کرده در زیر درخت می‌برند و چراغ را به چشم‌های باشه روبرو مینمایند، چشم باشه بچراغ متوجه شده کاملاً خود را در چراغ خیره میسازد، بعد حلقهٔ راکه در نوک خاده بسته است به‌گلوی او می‌برند و ان را از بالا بپایان کش میکنند و میگرند، یا طور دیگر که با پفک‌ها ان را بچنگ می‌آورند. زمین ریمان مانند زمین دیگر مواضع غوربند ریگزار بوده حاصل خوب نمیدهد، مگر مردم زحمت‌کش زمین را چند مرتبه قلبه کرده، بعد از ان انبار فراوان می‌اندازند و در اثر کوشش زیاد از زمین حاصل می‌بردارند اما با وصف کوشش، زمین از یک مرتبه سالانه زیاد حاصل نمیدهد. در ریمان بر علاوهٔ اشجار مثمر فوق‌الذکر، بعضی اشجار غیرمثمر نیز از قبیل بید، چنار و شنگ بسیار پیدا میشود که در عمارات و سوختاندن بکار می‌برند، اشجار مذکور عموماً در کنار جویبارها و ساحل دریا مغروس میباشد. هوای اینجا از سبب کثرت آب و فراوانی اشجار و اینکه نزدیک کوتل واقع شده در تابستان خیلی معتدل و گوارا است یک راه از پهلوی ریمان به قولج میرود، راه مذکور پیاده‌رو بوده، مرکب و اسپ هم به سختی رفته می‌تواند.

ری من: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در غرب روونچ در حوزه علاقه‌داری درجه ۲ راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۱۰ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۲۲ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رینه: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در شمال قریه لوید که در علاقه حکومت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه – ۶ دقیقه – ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۵ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ریوک: دره‌ئیست بجانب شرق دریای کلان پنجشیر مربوط علاقه‌داری حصهٔ اول پنجشیر متعلق حکومت اعلی پروان. این سرزمین کاملاً سرسبز و خرم است، زمین‌های زراعتی بسیار دارد، اما عاری از هر نوع درخت میباشد، یک دریا از بین ان می‌گذرد زمین‌های این ناحیه را سیراب کرده بدریای کلان پنجشیر ملحق میگردد و یکی از معاونین ان دریا محسوب میشود این دریا در بهار آب فراوان دارد، در دیگر فصول رو به تقیل می‌گذارد، پیداوار زمینی ان، گندم، جو و جواری میباشد، باقلی و مشنک هم حاصل خوب میدهد، حیوانات اهلی از قبیل گاو، گوسفند و

بز در اینجا تربیه میشود، در کوهای نزدیک ان بلک، بشال، سیاه‌چوب، گـزک، بـادام کـوهی، خنجک، بوتی پر کندول، سرخ ساج و کمال پیدا میشود که در محروقات بکـار بـرده مـیشود، نباتات طبی این سرزمین عبارت از درونه اسپند و کور میباشد، نباتاتی که در خوردن از ان کار گرفته میشود عبارت است از سوهان، سانزی، سیرک، پیاز کوهی، شری و سبزی سیاه، سماروق و چکری نیز در ماه ثور و جوزا بکثرت پیدا میشود، در کوهای ان علف‌زارهای فراوان وجـود دارد که برای تربیهٔ حیوانات بسیار مساعد میباشد، پیشهٔ این مردم زارعت و مالداری میباشد.

(ز)

زارع: نهریست بفاصله ۸۰ کیلومتر در شمال قلعه چارراه در علاقه حکومت درجه ۲ بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه و به رود فراه می‌ریزد که تخمین بین ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زارغار: دره‌ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق گرداب امتداد دارد در علاقه دو آب مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زارقلعه: قلعه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب بل چراغ در علاقه درزاب و گرزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاغ اویدان: موضع کوچکی است در حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان و از رخه که مرکز حکومت پنجشیر میباشد تخمیناً ده کیلومتر فاصله دارد، این موضع در معبر عمومی بین گلبهار و پنجشیر واقع گردیده و از گلبهار در حدود ۴،۵ کیلومتر مسافه دارد موضع مذکور بنا بر آب قلیلی که از دامنهٔ کوه بصورت چشمه سرازیر میشود «بنام زاغ اویدان» شهرت یافته، بجانب غرب ان کوه و بطرف شرق ان دریای پنجشیر واقع شده، این کوه از درختان بلوت مملو میباشد، اما از جهت اینکه هر روز درختان مذکور از بیخ قلع گردیده و به حیث محروقات استعمال میگردد اشجار رو به تقلیل گذاشته است. یک راه از پهلوی ان به جانب شتل میرود.

زاکو: کوتلی است بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان و لایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاکوخیل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شرق قلعه متون نزدیک دریای کیتو در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ دجره - ۱۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زال: کوهیست در جنوب غرب حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۲۵ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۲۹ دقیقه – ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زال رکای: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب شرق مقر در علاقه پاینده خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۴۳ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۰ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زال قلعه: قلعه‌ای است بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه – ۱۸ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاندوناور: دند آبی است بفاصله ۷۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خرمنک در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۲۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۴۷ دقیقه – ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زانو کرم: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال جلدک متعلق حکومت درجه ۴ ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۴۹ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاور: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۲۰ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۲ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاوه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب نمله مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۵ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زاهد آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر طرف جنوب شهر کابل مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۷ دقیقه – ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۶ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زایمانی: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب شرق جلریز واقع حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۴۰ دقیقه – ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۸ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زبردست: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب قلعه حمیدخان در علاقه حکومت

درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زبرک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲،۵ کیلومتر در شمال خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۶ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زبره: کوهیست در جنوب غرب گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زبیر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زبیر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در علاقه حکومتکلان قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرتک: دریائیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب صالحان کاریز و به دریای عربان می‌ریزد در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرتلی: موضعیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال غرب نگشی در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرجان: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب تکزار در علاقه حکومت درجه اول سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرجاوه: دریائیست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند و به دریای ادرسکن می‌ریزد مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرجاوه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که

بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرخار: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در شرق گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرخان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردآلو: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب غرب جمرود در علاقه قره‌باغ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردآلوک: دریائیست بفاصله ۸۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز هرات و به رود گز می‌ریزد در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردآلوگک: موضعیست بفاصله ۲۳ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند نزدیک قلعه چکمک مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۶۵ درجه - ۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردآلو گک: دره‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب غرب سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردار: نهریست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان و از کوه لعل سرچشمه گرفته و بدریای وردج می‌ریزد و بین ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردسنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردسنگ: کوهیست در شمال غرب پای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوک ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردسنگ: دره‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در شرق سیغان مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرد کوتل: کوتلی است بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند مربوط والیت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع.

زرد نو: موضعیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در غرب شهرک متعلق حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردی گاو: کوتلی است بفاصله ۹۴ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زردیو: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲،۵ کیلومتر در شمال خیرآباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرشان رده: دره‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز تاشقرغان (خلم) مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرشو: قریه‌ئیست بفاصله یک کیلومتر در جنوب قریه سربولی در علاقه حکومت درجه ۴ کوهستان در حوزه حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرشوی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب شهر میمنه مربوطح کومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرشوی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب شرق مرکز میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه – ۴ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۳ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرغس: دره‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب مرکز بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۵۱ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۰ دقیقه – ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرغون شهر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیولمتر در شمال قریه جانی خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۲۵ دقیقه – ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۵۱ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرغون شهر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب زاهدآباد متصل سرک در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرکان: دریائیست بفاصله ۷۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه و به دریای هیرمند می‌ریزد و بین ۶۱ درجه – ۴۸ دقیقه – ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۳۶ دقیقه – ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرکن: نهریست بفاصله ۱۰۹ کیلومتر در جنوب مرکز چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه آب مذکور به خاشرود می‌ریزد و بین ۶۲ درجه – ۷ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگاو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال قلعه جعفر در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۹ دقیقه – ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگر: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شرق گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۷ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگر: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیولمتر در جنوب غرب شهر غزنی متصل سرک مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه – ۲۱ دقیقه – ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۳۰ دقیقه – ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگر: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت

اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگران: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال مرکز اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگرک‌ده: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگر ناور: دند آبی است بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار در رگستان که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرگری: قریه‌ئیست تخمین در ۴ نیم کیلومتری شرق شهر تالقان بین معبر عمومی تالقان و بدخشان. از حیث آب و هوا و میوه‌جات و باغها موقعیت خوبی دارد، باشندگان ان بیشتر بزبان ازبکی و فارسی تکلم مینمایند پیشه اکثر اهالی ان زراعت و دهقانی است نهر شهر روان از بین ان عبور می نماید.

زرگین: کوتلی است بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه حکومت درجه اول موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرمت: حکومتی است درجه ۳ بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرمت: حکومتی است درجه ۳ بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

مربوطات آن علاقه‌داری درجه ۲ (متاخان) و علاقه‌داری درجه ۳ (اورمه) میباشد. آب و هوای ان در تابستان گرم و در زمستان سرد است در غرب ان در دامنه کوه زیارت روحانی که از بزرگواران ان علاقه است وجود دارد. در انجا چشمه‌های آب سرد و درتان زیباست که بهترین

موضع برای تفریح بشمار میرود. در موسم بهار میله درین جا صورت می‌گیرد که معروف به میله روحانی است و مردم از غالب نقاط ولایت جنوبی در انجا گرد می‌آیند و به تفریح و میله و دادوستد اشیای گوناگون و ازجمله سلاح، مانند تفنگ، تفنگچه و کارتوس و غیره می‌پردازند این میله بعضاً منجر به واقعات سو و ناگواری میشود که از ان جهة غالباً از طرف حکومت معانت و یا بازرسی بعمل می‌آید. پیداوار زراعتی ان عبارت است از جو، گندم، جواری، شبدر، رشقه، آلوبالو و بعضی حبوبات دیگر مردم ان زارعت پیشه‌اند، آبیاری توسط کاریز صورت می‌گیرد. زرمت بسه حصه تقسیم شده: علاقه‌داری حصه ۱ زرمت که اراضی ان عموماً زراعتی بوده و برای زرع هر گونه نباتات مانند گندم، جو، جواری، شالی، نخود، و غیره مساعد میباشد فالیز خربزه، تربز، فراوان است تاک انگور و درخت سفیدار سنجد و بید نیز پرورش می‌یابد اما دیگر نوع میوه در انجا وجود ندارد. حیوانات اهلی ان گاو، اشتر، و قاطر، بوده بز و گوسفند کمتر پیدا میشود. در کوهای ان آهو، گرگ، خرگوش، روباه، کبک، نیز پیدا میشود. رودیکه ازین منطقه میگذرد منبع ان از کوهای مچلغو بوده و پس از اینکه این علاقه را آبیاری می‌نماید سیلاب آب که بطور وافر جریان می‌یابد در بین آب ایستاده مقر می‌ریزد. علاقه‌داری حصه ۲ زرمت که دارای قریه‌های متعدد بوده و عمده‌ترین قراه انها قرار ذیل میباشد. قریه فقیر، قریه سیدو، قریه فولادخیل، قریه گنبد، قریه شنکی، قریه ابراهیم، قریه لاغر، قریه شورکجه، قریه میناخان و غیره میباشد که هر کدام انها بفاصله کم و زیادی از یکدیگر واقع‌اند حدود این علاقه‌داری از جنوب متصل است بحکومت شرن و از طرف شمال به علاقه‌داری حصه ۲ دوزرمت و از مشرق بعضی به علاقه‌داری حصه ۳ و بعضی به حصه الف زرمت و از طرف غرب به علاقه غزنی و کوه عامه پیوستگی دارد که طول ان شمالاً و جنوباً تخمین ۱۸ کیلومتر و عرض ان شرقاً و غرباً تخمیناً ۱۲ کیلومتر میباشد که عموماً ذریعه این علاقه‌داری اداره میشود. حصه ۳ زرمت اکثراً هموار بوده اما بسیاری از قسمت‌های ان ریگزار میباشد که قابل زراعت نمیباشد. نباتات که در این منطقه کاشته میشود عبارت از گندم، جو، جواری، رشقه، و غیره میباشد. اشجار میوه‌دار درین منطقه کاشته میشود عبارت ازگندم، جو، جواری، رشقه، و غیره میباشد اشجار میوه‌دار درین جا وجود ندارد از حیث اینکه زمین ان شوره‌زار و ریگ‌زار است اشجار در انجا نشو و نما نمی‌نماید. هوای این علاقه‌داری در زمستان سرد و برف زیاد می‌بارد رودیکه از این منطقه می‌گذرد از علاقه‌داری حصه اول شامل حصه ۳ از طرف شمال شرق بطرف جنوب غرب جریان دارد پس از آبیاری از حصه قریه‌جات شورکجه بکوه داخل شده و بعلاقه شلگر میرود. هکذا رود دیگری از علاقه

شرن به این منطقه داخل و آنهم از حدود شورکجه برود فوق داخل میشود. این رودها تماماً در موسم بهار آب داشته هنگام سیلاب بهار آب فراوانی دارد. در دیگر مواقع سال طغیان نداشته خموشانه سیر خود را تکمیل می‌نماید. حیوانات این منطقه عبارت از خر، گاو، بز، اشتر، قاطر و گوسفند میباشد. در زرمت و مربوطات ان مکاتب آتی از طرف وزارت معارف دائر گردیده:

۱ـ مکتب ابتدائی کتی خیل واقع کتی خیل حکومتی زرمت

۲ـ مکتب حصه اول زرمت واقع حصهٔ اول حکومتی زرمت

۳ـ مکتب حصه دوم زرمت واقع گل‌داد خیل بعلاقه‌داری حصه دوم زرمت

۴ـ مکتب حصه سوم زرمت واقع متاخان بعلاقه‌داری حصه سوم حکومت زرمت

۵ـ مکتب سهاک واقع حکومت زرمت

همچنین یک نفر وکیل از طرف اهالی زرمت انتخاب و بشورای ملی بمرکز فرستاده میشود.

زرمت: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرمردان: قریه‌ئیست بفاصله ۷۳ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرمست: کوتلی است بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه جوینو مربوط والیت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرنان: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شرق قلعه گدام متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.»

زرنی: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب قلعه تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این قصبه در زمان سلطنت غوریان حیثیت پایتخت را داشته آثار مخروبه ان هنوز برجاست، نهر آب جوش از غرب ان عبور میکند و به دریای تگاب زرنی مربوط علاقه بکواه حکومت اعلی فراه میریزد.

زرنی تگاب: نهریست بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و آب ان به تگاب انه می‌ریزد.

زرنی قلعه: قلعه‌ایست در علاقه حکومت درجه به کواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زر و بید: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب تیواره مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۸ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زروک: قریه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب وزی در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط والیت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زره: موضعیست دارای چاهای آب شور بفاصله ۱۳ کیلومتر درج نوب شرق زیارت شاه‌مردان متصل دریای شیلاغ در علاقه حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زره‌تهانه: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب شرق جلال‌آباد متصل سرکیکه بطرف لوی‌د که میرود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زره‌دشت: دشت وسیعی است در جنوب غرب قلعه چار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۰ و ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳ و ۶ دقیقه - ۳۴ و ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زره‌قلعه: قلعه‌ایست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه‌دوست محمد در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زری: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زربا کوتل: کوتلی است بفاصله ۵،۵۵ کیلومتر در جنوب شرق بنو در علاقه حکومت درجه ۴ اندراب مربوط حکومتکلان پل خمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زری‌بابا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال شرق شیوه در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زری‌تگاب: نهریست بفاصله ۳۲ کیلومتر درج نوب غرب قریه فتح در قسمت علیای تگاب ناوه در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زری‌خاندی کنداو: قلعه‌ایست بطرف جنوب علاقه شیرزاد در حکومت درجه اول خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زری‌دره: موضعیست بفاصله ۵۴ کیلومتر در شمال غرب شهرک مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۱ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرین: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در غرب قلعه ابراهیم‌زئی متصل سرک در علاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرین خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در جنوب شرق حصارک در علاقه حکمومت کلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌فالبلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرین‌خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب باره خیل متصل سرک در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زریند‌اب: نهریست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در غرب قریه حوض شاه در علاقه شیوه که به دریای گلزاری می‌ریزد مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرین قلعه: قلعه‌ایست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب مرکز چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زرناور: دندآبی است بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه تنگی درع لاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زغره قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب شهر شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زقن: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق دولت‌آباد در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زکاون: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال شرق غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زلکدر: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر درج نوب‌گیان جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زلمی کوت: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات و ۳ کیلومتری هتل پارک شهر هرات متصل سرکیکه بطرف او به میرود مربوط حکومت درجه اول انجیل متعلق ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در زلمی کوت قرارگاه فرقه عسکری ولایت هرات واقع است. در این قرارگاه عمارات عصری و محکم برای مقام فرقه و سائر صاحب‌منصبان اعمار گردیده و حوزه بشکل یک باغ میباشد که با انواع درختان مشجر و خرم گردیده و دل‌آویزی فوق‌العاده‌ئی دارد، تماماً ساحه ان با خیابان‌های نظیف مشبک شده و بذریعه احداث چمن‌ها و کردهای گل مزین گردیده است.

زلیخا: خرابه‌ایست بفاصله ۴۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعه چار برجک در علاقه حکومت

درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زلینچه تگاب: شیله‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب قلعه تولک که آب ان به تگاب ارخ می‌ریزد مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمان‌آباد: قلعه‌ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در شرق مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمان‌آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شرق شهر هرات در حوزهٔ حکومت درجه ۲ پشتون زرغون مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی بین معبر عمومی هرات و او به واقع است.

زمان خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر بطرف شمال غرب پلخمری متصل دریای سرخ آب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمان قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۳/۵، کیلومتر در شمال شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمان کور: قریه‌ئیست در حکومت درجه (۳) پنجشیر متعلق حکومت اعلی‌پروان و از رخه ۸ کیلومتر فاصله دارد، موقعیت جغرافی ان بین ۶۹ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی قرار دارد. این موضع در معبر عمویم بین رخه و گلبهار واقع گردیده، به موازی بین دریای پنجشیر و یک شاخ کوه هندوکش شمالاً جنوباً ممتد شده و عبارت از سه قریه میباشد که باین اسماء یاد میشود، زمان کور اول (قلعهٔ میرانشاه) زمان کورمیانه، زمان کور آخر.

بیداوار زراعتی: در پنجا گندم، جو، جواری، باقلی، ارزن، شرشم و شبدر به خوبی نشو و نما میکند.

اشجار: مهم‌ترین اشجار ان توت است که ثمر ان هم بصورت تازه و هم خشک و هم بصورت تلخان خورده میشود، اشجار انگور، زردآلو و آلوچه هم پیدا میشود، درختان بید و

چنار نیز در اینجا دیده میشود، کوهای ان از درختان بلوط و انواع بته‌ها مملو میباشد، چوب‌های سوخت دیگری از قبیل سیاه‌چوب، خنجک، بشال، گزک، بادام کوهی و کمال نیز در کوه‌های مذکور وجود دارد که مردم در محروقات از ان استفاده مینمایند.

نباتات طبی و غیره: سوهان، سانزی، سیرک، پیاز کوهی، درونه، زردسرک، شری و سبزی سیاه در کوهای ان پیدا میشود که بعضی بصورت غذا و برخی بطور دوا استعمال میشود، درونه برای درد معده و زردسرک برای درد معده و تب استعمال میگردد، از صمغ کمال نیز برای درد قلنج و معده کار میگرند ازمستار که یک نوع نبات طبی است و در کوهای ان پیدا میشود نیز در بسا امراض از قبیل قلنج، درد معده، تب و غیره کار گرفته میشود.

حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز و مرکب درینجا تربیه میشود، در کوهای ان چراگاهای وسیع و خوبی وجود دارد، مواشی خود را در ان‌جا برای چرانیدن می‌برند. گوسفند بالعموم از نوع گدی میباشد از شیر، گوشت و پشم ان استفادهٔ بسزائی مینمایند، مرغ خانگی هم در اینجا تربیه میشود.

حیوانات وحشی: گرگ، روباه و شغور در کوهای ان دیده میشود، که گاهی گرگ بصورت ناگهانی بالای گاو و گوسفند حمله کردهٔ بعضی را می‌دراند و برخی را با خود برده می‌خورد.

نوع زمین: زمین مزروعی این موضع کم و نوع خاک ان ریگی و سنگ است، مردم بواسطهٔ استعمال انبار زیاد و کثرت بیل و قلبه از زمین‌ها حاصل خوب میگرند.

پیشهٔ اهالی: پیشهٔ این مردم دهقانی، تربیهٔ حیوانات و ماهی‌گیری است، و بعضاً چوب سوخت را بالای مرکب‌ها حمل نموده برای فروش به گلبهار می‌برند و از این رهگذر معیشت خود را تأمین مینمایند.

آب و هوا: آب و هوای این ناحیه به سبب نزدیکی دریا و کثرت اشجار در تابستان معتدل است و در زمستان برودت زیاد ندارد.

مزارها: یک مزار در زمان کور میانه موجود است که بنام ملا خداداد یاد میشود و مردم ان‌جا بآن ارادت کامل دارند.

زمبار: دریائیست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق قلعه متون در علاقه حکومتکلان خوست که به دریای شمل می‌ریزد مربوط ولایت جنوبی که بین تخمین ۷۰ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمبار زمبور: دره‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال شرق مرکز بوینقره (شولگره) ممتد

بطرف غرب مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه – ۴ دقیقه – ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۲۱ دقیقه – ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمبورک (زنبورک): قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال قلعه اسد مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۱ دقیقه – ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمبورک (زنبورک): کوتلی است بفاصله ۳۶کیلومتر در شمال شرق سلطان خیل در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه – ۴۶ دقیقه – ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۵۹ دقیقه – ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمچی: دره‌ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سنگچارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه – ۱۰ دقیقه – ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمران صاحب: دریائی است بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۱۸ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۴۶ دقیقه – ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب شرق‌سرای خواجه متعلق حکومت درجه اول کوه‌دامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۱۰ دقیقه – ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۳ دقیقه – ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این قریه کاملاً در پای کوه بچه‌ئی قرار داشته و بیش از ششصد خانه دارد. اراضی ان برای انگور و خربزه خیلی مساعد است. در زمه عموماً پنبتو زبان‌ها زندگی میکنند قسمت جنوب زمه را کاملاً یک سلسله کوها و جویبارها احاطه کرده است طرف شمال ان تپه‌های لامزروع میباشد پیداوار مهم ان خربزه، تربز و انگور است.

چشمه‌ها: یک چشمه مشهور ان بنام چشمه سرفراز معروف است یک کاریز و یک جوی هم دارد که منبع ان قلعه حاجی صاحب و قلعه التفات‌خان میباشد. زیارت مشهور ان خواجه یارولی است. دو مسجد جامع دارد که در ان تدریس علوم دینی میشود قصباتی که در جانب شرقی و شمالی ان واقع است عبارت از جویبار، شیخو، آق‌سرای، صوفیان، خیبرک و زمین واغر است. کوهای ان عاری از درخت است اسپ و خر، وگوسفند تربیه میشود مردم ان عموماً غریب کار و زمین‌دار میباشند، چون باغ‌های انگور درین حوزه زیاد است لذا برخی باغداران کشمش‌های

خود را صادر نیز میکنند، اگر زمه آب وافر داشته باشد اراضی زیادیکه اکنون خاره و لامزروع افتاده است قابل زراعت میشود. راه نوی که از قسمت شرقی می‌گذرد و می‌گویند به بگرام وصل میشود نزدیک‌ترین راه میباشد، سرک شاهی از جوار زمه گذشته است.

زمی: موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمین توی: شیله‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب قریه درمندی در علاقه حکومتکلان ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه ۵۶ دقیقه ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زمین داور: علاقه‌داری درجه اول است که مربوط حکومت درجه اول موسی قلعه متعلق حکومت اعلی گرشک میباشد و حدود ان از طرف شرق بعلاقه‌داری ده راهود و از طرف غرب بحکومت موسی قلعه و شمالاً بعلاقه‌داری بغنی بغرا و جنوباً برود هلمند (هیرمند) تماس دارد. این علاقه که سمت شمال ان کوها واقع است برف‌گیر بوده و در خود زمین داور برف کمتر ولی باران زیاد می‌بارد. زمین مذکور هموار است و در عین حال بعضی شیله‌ها دارد که بنام ناوه یاد میشود اراضی مذکور تماماً از رود هیرمند آبیاری میشود و بعضی چشمه سارها نیز وجود دارد که در آبیاری از انها استفاده میشود. زراعت ان عبارت از گندم، جو، جواری، شرشم، شبدر، و رشقه میباشد و بعضاً تمباکو، پیاز، بادنجان سیاه و رومی نیز کاشته میشود. از اشجار میوه تنها درخت انگور، زردالو و توت وجود داشته مخصوصاً انگور درینجا زیاد میباشد. پیشه اهالی عموماً زراعت و مالداری است. حیوانات اهلی ان منحصر به اسپ، خر، گاو، گوسفند و بز میباشد، صنعت بافندگی مانند دسترخان دستمال، کوخی، نمد و گلیم درین جا رائج است اما بیشتر از ضرورت اهالی تولید نمیشود لهذا تجارت ندارد. در زمینداور یک باب مکتب ابتدائی افتتاح شده که بنام مکتب ابتدائیه (داور) معروف و در قریه تاجوی واقع است. مزارات معروف این علاقه مزار امام یحیی صاحب، شهر کهنه، ملاگلاب نیکه، آخند صاحب، ملاسکندر نیکه، ملاجانو نیکه، خواجه روشنائی، خواجه پاکسار، سید گلزار شاه آغا، خواجه خالد، خواجه غریب، سید شیربابا، سید میر قندشاه اغا، آخندزاده صاحب کشمشخان و زیارت خواجه غیب که در جنوب قریه میان پشته واقع است میباشد تعداد خانه‌واری علاقه‌داری زمینه داور تخمیناً (۵۰۰۰) خانه است.

زن‌آباد: قریه‌ئیست در ۷کیلومتر بگرامی متعلق حکومت درجه ۴ به‌گرامی در حوزهٔ ولایت کابل.

زن‌آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸کیلومتر در شمال شرق شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنجن: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زند: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳،۵کیلومتر در شرق قلعه خم در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۶ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زندان: قریه‌ئیست بفاصله ۴کیلومتر در جنوب مرکز حکومتکلان سمنگان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زندان: قریه‌ئیست در ۳۰کیلومتری سروبی متعلق حکومت درجه ۳ سروبی مربوط ولایت کابل.

زندرو نوکلی: قلعه‌ای است بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قلعه علی‌خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنده: قریه‌ئیست بفاصله ۵کیلومتر در جنوب تیزبن در علاقه غلزائی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنده‌جان: حکومتی است درجه ۴ بفاصله ۲۴،۵ کیلومتر در شرق مرکز غوریان مربوط حکومت غورات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه- ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. نام قدیمی ان فوشنج است قرار معرلوم نام فوشنج درقرن نهم هجری بآن اطلاق می‌شد زیرا در روضة‌الصفاء خوند میرنام ان فوشنج ذکر یافته است.

وضع زراعتی زنده‌جان: هری‌رود به اساس آب‌خیزی که دارد بزنده‌جان رسیده و مردم ان جا از زمانه‌های قدیم از دریا نهرها جدا نموده‌اند که این قصبه را خوب سرسبز و شاداب ساخته است، خانه‌های‌شان در باغهاست این قصبه کوچک بسیار انبوه و جمع افتاده است در اینجا باد بسیار می‌وزد و آسیاهای بادی بکار می‌افتد، باد طوری شدید است که درکوچه باغ‌های ان خاک را جمع میکند و کوچه‌ها را پر میسازد، هر قسم میوه ازقبیل سیب، ناک، انگور، انجیر، آلوچه، توت و غیره در باغ‌ها موجود است ولی انار ان از همه فراوان‌تر و خوب‌تر است. جو و گندم بوفرت کاشته میشود جواری و ماش، ارزن، شالی کمتر بذر میشود. مالداری در زنده‌جان بشکل معمولی است وهمان چمن‌زارهای سواحل هری‌رود که سرسبزی خود را در طول سال حفظ میکند برای چریدن گاو و گوسفند، بز و سائر حیوانات به حیث مراتع مستعد میباشد و در ان خوب تربیه و فربه میشوند.

صنعت و کارهای دستی زنده‌جان: خصوصیت بارزیکه این منطقه دارد تربیه کرم پیله است که به پیمانهٔ زیادی در اینجا صورت گرفته و از ان حاصل و نتیجه گرفته میشود حتی تخم پیله را هم میگرند از ابریشم پیله چادرشب می‌بافند بافندگی این قصبه بالخصوص کرباس شهرت خوبی دارد، کرم پیله را زیادتر بشهر هرات آورده میفروشند. تجارت مردم زنده‌جان بیشتر درخصوص کرم پیله، کرباس، پشم و گوسفند میباشد زیرا در تربیه انها سعی و اهتمام نموده و در بازار شهر هرات یا مرکز غوریان عرضه میکنند.

حیات اجتماعی: زندگانی مردم بشکل دهاتی بوده و در شب‌های زمستان در اطراف صندلی عائله‌ها جمع شده به افسانه گوئی‌ها می‌پردازند و در بعضی خانه‌ها شاه‌نامه فردوس خوانده میشود که در عین حال در لهجه‌های خماسی مراعات میگردد. در اینجا دو تار بسیار رواج دارد و در اکثر خانه‌ها با دو بیتی‌های محلی نواخته میشود. زنهاکار بافندگی را اجراء نموده و علاوه بر امور منزل شیرگاو می‌دوشند و با مردها هم‌آهنگی میکنند. یک باب مکتب ابتدائی در این قصبه دائر میباشد که تا یک اندازه اطفال این خطه را بخط و کتابت آشنا میسازد ازجمله مزارات متبرکه مشهور زنده جان مقبرهٔ خواجه محمّد غازی میباشد. در این قصبه مسجدی وجود دارد که مردم این مسجد را مسجد حضرت اسمعیل می‌گویند حتی می‌گویند حضرت بی‌بی فاطمه رضی‌اللّه عنها در اینجا آمده است، از این رو این مسجد را خیلی گرامی و مقدس می‌شمارند. از زنده‌جان یک نفر وکیل هم انتخاب و بریاست شواری ملی در مرکز فرستاده میشود.

زنده قول: موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال شرق سرخ‌شهر در علاقه درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنده هاشم: شیله‌ایست بفاصله ۴۶ کیلومتر در جنوب غرب قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنرک خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال قریه حیدرخیل در علاقه حکومت درجه ۳ وازه‌خوا مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگاله کوتل: کوتلی است بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه جوز خیل در علاقه حکومت درجه ۳ وازه خوا مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگتان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شمال شرق قریه مقر در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگرک‌رهی: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض‌آباد مربوط حکومت اعلی‌بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البید شمالی واقع است.

زنگریها زنگریو: قریه‌ئیست در شمال قلعه‌کف بفاصله ۴۳ کیلومتر در علاقه حکومت درجه ۲ درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۸۰ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگل: موضعیست بفاصله ۵۶ کیلومتر بطرف شمال شرق مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگو: خرابه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شرق قلعه چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخاسنور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگه له: موضعیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق باره خیل در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگی‌آباد: موضعیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگی شابه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگیلک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه نمازگاه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنگی لوره: موضعیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در جنوب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زنه: قریه‌ئیست در علاقه‌داری درجه ۲ چار قریه حصه اول پنجشیر مربوط حکومت درجه ۳ محلی و متعلق حکومت اعلی‌پروان و از رخه تخمیناً (۱۱) کیلومتر فاصله دارد، دریای کلان پنجشیر از جانب شرق ان می‌گذرد، پیداوار زراعتی ان گندم، جو، جواری، باقلی، مشنگ، عدس، ارزن، شرشم و شبدر میباشد، پیداوار سردرختی ان توت، انگور، زردآلو و آلوچه است. از اشجار غیرمثمر بید و سفیدار نیز غرس میشود، حیوانات اهلی ان گاو، گوسفند، مرکب، بز و اسپ میباشد، حیوانات وحشی ان گرگ، روباه، خرگوش و دله خفک است، در کوهای جوار ان اقسام بته، بشال و سیاه‌چوب پیدا میشود که در محروقات از ان‌ها کار گرفته میشود، غوغن که یکنوع علف میباشد نیز در انجا پیدا شده و خوراک مهم زمستانی گوسفندان است و در تربیه ان‌ها تاثیر زیادی دارد نباتات طبی از قبیل درونه و صمغ کمال در کوها بکثرت وجود دارد، سبزیجات خوردنی از نوع زیره، شری، پیاز کوهی، سیرک، سوهان، سانزی و سبزی سیاه در ان‌جا پیدایش دارد.

پیشهٔ اهالی: اهالی اینجا به تجارت، زراعت و مالداری مصروف میباشند، تجارت‌شان

بالعموم به قطغن میباشد که ذریعه اسپان گندم، برنج و نمک را از انجا آورده در نقاط مختلفهٔ پنجشیر و گلبهار و چاریکار بفروش می‌رسانند.

زنه‌خان: علاقه‌داری درجه ۳ مربوط حکومت اعلی غزنی میباشد که دارای تقریباً ۳۴ قریه خورد و بزرگ بوده و عموماً بطرف شرق مرکز حکومت اعلی غزنی واقع است وضعیت اراضی طولانی و دورادور ان تپه‌ها و کوها قرار گرفته و خود زنه‌خان در بین واقع است که طرف جنوب ان یک کوه کلان مشهور به کوه بابا ابدال واقع و از پای این کوه کاریزهای پرآب جریان دارد که باعث سرسبزی اراضی و قریه‌ها میشود. نباتات این منطقه عبارت است از گندم و جو که بصورت آبی و للمی کاشته میشود، درخت‌های توت بید و چنار در این منطقه زیاد است اما سائر درخت‌های میوه‌دار کمتر دیده میشود. قراء مشهور زنه‌جان عبارت‌اند از بیانی، باشه‌گی، سید خیل، امان خیل، سنگ‌آب، عوض‌خان، قلعه سرخ، شیخان، ملایان،پاینده خیل، علم خیل، راحت خیل، خواجه خیل، هیبت خیل، یاسین خیل، سرقول، قلعه‌حسن، قلعه فقیر، خوش‌ابدال، داود، زرک، گوکر و غیره. مردم ان عموماً زراعت‌پیشه و غریب‌کاراند. و در تابستان برای غریب‌کاری در کابل و نقاط نزدیک رفته گلکاری و دیگر نوع غریبی مینمایند. حیوانات اهلی ان عبارت از اسپ، خر، گاو، بز و گوسفند بوده و برای استحصال پشم، پوست، گوشت، شیر، باربری، سواری و قلبه از انها استفاده کرده میشود. در زنه‌خان بندی نیز وجود دارد، این بند تخمین در ۲۱ کیلومتری شرق شهر غزنی واقع بوده در تحت ان دشت‌های بی‌آب و قابل زراعت که می‌گویند وقتی تمام انها باغها و بوستانهای سرسبز و شاداب بوده است وقوع دارد. بند مذکور در عهد غزنویان آباد و بعد خراب شد اما در سنوات ۱۳۳۴ ـ ۱۳۳۵ مجدداً بند مذکور تحت تعمیر گرفته شده و یک اندازه کار هم شد ولی در اثر اختلاف نظریات فنی باز هم کار ان معطل گردید. توام با اکمال بند سراج وزارت فوائد عامه متوجه این بند گردیده بعد از اکمال پروگرام و برآورد ابتدائی کارهای باقی‌مانده را اکمال و بند مذکور را در حالی که ۱۸ و ۱۹ یال معطل بود شروع نمود و در ماه جدی سال ۱۳۳۴ کار ان بپایه تکمیل رسیده و برای استفاده اهالی حاضر و آماده شد ظرفیت کاسه‌بند تقریباً یک میلیون و دو صد هزار متر مکعب وانمود گردیده و تار و هزار جریب زمین را آبیاری می‌نماید.

زو: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب مشرق خیرآباد در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه – ۲ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴۸ دقیقه – ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زوار کدو: کوتلیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال علی‌خیل در علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زوال: موضعیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زوج آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زورآب: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف جنوب پل خمری نزدیک دریای سرخ آب مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زورس: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال معین قلعه متصل سرک که بطرف چخانسور میرود مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زورومندی: موضعیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قریه دومندی در علاقه حکومتکلان ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زول: کوهیست در جنوب شرق ده‌تی تان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۹ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زوور: دره‌ئیست بفاصله ۸۳ کیلومتر در شمال اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۸ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زوی‌نری: کوتلی است بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زهاک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب جوین متصل سرکیکه بطرف فراه میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زهرا: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در جنوب غرب قریه علی‌مردان در علاقه صد مردان مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۴ دقیقه طول‌البلد شرقی ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیابت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر در غرب دلارام مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۳ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیادی: موضعیست بفاصله ۸۶ کیلومتر در شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارانی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب قلعةالسراج مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: کوتلی است بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۹ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه وزیرآباد متصل سرک در علاقه، حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کمیلومتر در غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال قلعه عبدالرحمن در علاقه حکومت درجه ۲ دهراود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال شرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بنی ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۹۰ کیلومتر در شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق باسول واقع شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیسبت بفاصله ۸۵،۵ کیلومتر در غرب چهار برجک چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: موضعیست بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق سوزمه قلعه در علاقه حکومت درجه ۲ سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۶ درجه - ۲ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب غرب قریه خان‌آباد در علاقه حکومت درجه ۲ دولت‌آباد مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف تکه بین ۶۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت: قریه‌ئیست تخمین در ۲ کیلومتر علاقه‌داری کوه صافی متعلق حکومت درجه ۳ بگرام در حوزه حکومت اعلی‌پروان.

زیارت ادرونگ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق مقر در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بنی ۶۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت اسحاق بولاق: کوهیست در شمال غرب قریه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت با به فرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب گلران مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت بابه کشکا: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت بابه کهنه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قریه وزیرآباد در علاقه حکومتکلان بلخ مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت بی‌بی‌گل: قریه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر بطرف شمال شرق گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت پیرچکسان: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه مندل در علاقه حکومت درجه اول شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت حاجی‌محمد: موضع بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال غرب شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت حضرت سید شاه نصیر پیر: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب مرکز جرم

در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خسراب‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر دتر شرق قریه حوض میرداود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خطر: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر بطرف شمال گرداب در علاقه دوآب مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه انگور: کوهیست در جنوب شرق شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه پاک: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر بطرف جنوب دهانه غوری در علاقه حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه پسته: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه سکندر: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال قریه بوی نقره (شولگره) متصل بند بابه مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه کتمبه: کوهیست در شمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه کوتل: کوهیست در جنوب شهر اندخوی مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت خواجه‌مندی: قریه‌ئیست بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر در شرق مرکز بوی نقره (شولگره)

مربوط حکومتکلان بلخ ولایت مزارشریف که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت‌زار خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه آقچه در حوزهٔ حکومت درجه اول آقچه متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت سرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب شرق حوض میرداود در علاقه حکومت درجه ۳ گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت سید اقبال: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت شادی‌خان: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شرق قلعه دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت شاه مقصود: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت شیخ الاسلام: قریه‌ئیست بفاصله ۱،۵ کیلومتر در شمال قلعه کرخ مربوط ملایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت فقیر: موضعیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت قره‌تپه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال دولت‌آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب متصل سرکیکه بطرف اندخوی میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد واقع است.

زیارت‌گاه: موضعیست بفاصله ۲۱/۵، کیلومتر در جنوب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت‌گاه: قریه‌ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت گرم: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت معین‌الدین «خان»: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب قریه نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت ملا رحم دل خلیفه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در غرب دلارام متصل سر کسیکه بطرف شهر فراه میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیارت نواب تکیه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در غرب قلعه دلارام متصل سرکیکه بطرف شهر فراه میرود مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۳ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این محل دارای خط تیلفون نیز میباشد.

زیاری‌سر: موضعیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب غرب سروبی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیبا: شیله‌ایست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال شین‌دند که آب ان به رود گز می‌ریزد مربوط ولایت هرات و بین ۶۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیباک: قریه‌ئیست مرکز علاقه‌داری زیباک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیباک: علاقه‌داری است درجه ۲ متعلق حکومت درجه ۳ اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این علاقه‌داری بشمال شرق افغانستان واقع و از مرکزبدخشان الی زیباک بفاصله تخمین ۱۸ کیلومتر به سواری اسپ میباشد علاقه‌داری مذکور در سال ۲۶ بنام حکومتی درجه ۴ تشکیل شد که حکومتی اشکاشم هم مربوط این حکومت بود و در سال ۱۳۲۷ زیباک از اشکاشم منفک و بحیث علاقه‌داری درجه ۴ تشکیل و حکومتی اشکاشم جداگانه بنام حکومت تشکیل گردید این علاقه‌دارای دارای ۱۵ قریه میباشد ولی در رسمیات پنج قریه یاد میشود قریه سنگلیچ و داخل زیباک زرخان، نوآباد ریدخور، شنگوک، کزوان، راز ارک، غاری، گل‌خانه، کلاءلا، ویگل، اسکتول، خلخان و غیره قریه‌های کوچک مربوط به پنج قریه موصوف است قریه سنگلیچ از زیباک الی آخر قریه سر خط مقابل چترال موضع تهانه ژاندارمه واقع است، سرحددار و ماموریت گمرک هم موجود است در قریه مذکور معدن سنگ گوگرد و موم‌لائی هم پیدایش دارد حاصلات زراعتی از قبیل گندم، جو، باقلی، مشنگ، شاخل پیدا میشود، مواشی و بز، گوسفند گاو، مرکب، اسپ و صادرات بوده روغن قروت برک چکمن جراب پیداوار ان میباشد درخت میوه‌جات از حیث سردی و شدت بادهای ضررناک که سنگ ریزه‌ها را بر هوا میبردارد نمی‌روید حیوانات، مواشی ان در جاهائی که خود اوشان در خانه‌های بزرگ امرار حیات میکنند در همانجا نگاه میدارند در کوهای مذکور شکار آهو روباه و غیره حیوانات وحشی دیده میشود دیگر نباتات و جنگلات در کوهای مذکور دیده نمیشود اهالی زیباک غریبکار میباشند دریای امکان از ۴۳ کیلومتری جنوب غرب مرکز علاقه‌داری زیباک عبور میکند و بدریای سنگ لوچ می‌ریزد و از مربوطات ان زرخان اشکمش و پنجه قلعه میباشد. زیباک بطرف جنوب شرقی فیض‌آباد بفاصله ۱۲۰ کیلومتر واقع و تخمین ۲۶۹۴ متر ارتفاع داشته عبارت است از یک دره باستقامت شمالی و جنوبی اراضی چمن‌زار وسیع بوده هوای ان نهایت سرد میباشد و در زمستان و تابستان باد شدید از ۱۲ بجه روز الی ۱۲ بجه شب می‌وزد و غالباً اکثر اوقات فصل‌هایشان را سردی خراب می‌نماید به سبب سردی هوا وقلت علوفه برای ایام زمستان پرورش مواشی هم در ان‌جا متعسر دانسته میشود فصل این حصه در آخر سنبله و میزان پخته میشود. اهالی این منطقه از حیث زراعت هم کم بهره بوده از هرگذر خوراک و پوشاک خوار و پریشان میباشند پیداوار غله‌جات این منطقه باقلی، شاخل، کلول، جواری و مقدار کمی گندم میباشد. از مواشی یک قسم گوسفند گدی و خشگا وو بز پتدار تربیه

میشود از زیباک راهای متعددی به چترال رفته است، سوداگرها برای حمل و نقل مال‌التجاره مردم زیباک را اجیر میکنند و انها بارهای‌شان را اکثر در پشت خودها بار کرده به چترال که دو منزل مسافه ان تخمین میشود می‌رسانند. زنهای‌شان پشم گدی را چرخه ریشی میکنند و مردهای‌شان چکمن و جراب و غیره میسازند. از پوست گاو و آهو چموس وسکلی ساخته زن و مرد ان را به پای میکنند، سکلی عبارت از پاپوشی است که اهالی کوه‌بند از پوست خام ساخته می‌پوشند. این مردم مهذب بوده جنگ و دعوی، دست‌درازی به مال غیر، دزدی و عذر و فریب در بینشان دیده نمیشود، از اجناس و اموال خود همه ساله عشر ان را جدا نموده به عنوان نذر تحویل خلیفهٔ مینمایند که از جانب پیرشان مقرر است. باستثنای بعضی خواص، مردم عوامل باصول و مقررات مذهبی هم اطلاع درست ندارند طوریکه معلوم است در بعضی حصص بدخشان تریاک و غمزه رواج دارد در برخی قراء زیباک مردم معتاد میباشند. خان‌های‌شان سنگی و ریگی است چشمه‌سار داشته ولی اشجار بخوبی نشو و نما نمیکند زیرا بادهای سرد و سخت میوزد، بداخل یک خانه چهار پنج عایله برادرها، عموزاده‌ها که غالباً از یک پدر کلان و نیکه متشکل میباشند یک جا سکونت میکنند، ظروف و سامان نان‌خوری‌شان عبارت از یک طبق چوبی و چندین عدد چمچه و قاشق چوبی میباشد در زیباک یک باب مکتبی دهاتی که بنام «بیچوچ» یاد میشود بتاریخ ۲۲ قوس ۱۳۱۳ دائر گردیده است.

زیدانه: نهریست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در جنوب غربه قریه معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بدریای سالی سون می‌ریزد و بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیر کنداو: موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب شیرزاد خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیروک (زیروک): علاقه‌داری درجه ۲ متعلق حکومت درجه ۳ سپره مربوط حکومتکلان ارگون در حوزه ولایت جنوبی است. حدود اربعه ان قرار ذیل است: شمالاً بشواک و جنوباً به ارگون و شرقاً به جدران و غرباً به زرمت محدود است. این حوزه ذریعه یک سلسله کوها احاطه شده که جنگل‌های طبیعی از اشجار ارچه و جلغوزه و بلوط دارد و بصورت چار تراش بکابل آورده شده و در نجاری عمارات بکار میرود چوب بلوط را برای سوخت هم بکابل می‌آرند هوای ان سرد و صحی میباشد حیوانات عبارة از گاو، گوسفند، اشتر و مرکب بوده در جنگل‌های کوهی ان بعضاً حیوانات وحشی هم پیدا میشود.

زیره‌زرو: تپه‌ئیست در شمال قلعه دیله در علاقه ادین خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بنی ۶۸ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیره‌سر: قریه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب قلعه غلام حیدر در علاقه و ورمه‌می متعلق حکومت درجه ۳ وازه‌خواه مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیره گی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیقل: قریه‌ئیست در حوزهٔ حکومت درجه... بلچراغ متعلق حکومت اعلی میمنه.

زینال: دریائیست بفاصله ۷۳،۵ کیلومتر در غرب قلعه فارسی در علاقه سر درخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و به دریای سه درخت می‌ریزد.

زینور کوتل: کوتلیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شرق سدی گل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیولات: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیوه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شرق قریه مقر در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

زیوه: تپه‌ایست در شرق مقر در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

(س)

سابل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال مشرق مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساچ سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال شرق قراه متصل سرکیکه بطرف شین‌دند میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساحه: دریائیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتر در شمال صالحان کاریز در علاقه حکومت درجه اول گرم‌سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساخ سلمان: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادات: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادات قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال شرق قریه شیوه در علاقه کنرها متصل دریای میرزا مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سادو تنگی: شیله‌ایست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط

حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین خط ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده: قریه‌ئیست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال غرب سنگر در علاقه جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده: قریه‌ئیست بفاصله ۷۲ کیلومتر در جنوب غرب قلعه چیرس در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساده: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه لوی‌د که در علاقه حکوت درجه اول کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساربان قلعه: در تشکیل اداری علاقه‌داری درجه ۲ است که تابع حکومت درجه ۲ نهر سارج مربوط حکومت اعلی گرشک بوده و دارای تقریباً شش قریه پرنفوس میباشد که تماماً تحت اثر یک علاقه‌داری اداره میشوند اهالی ان عموماً زراعت‌پیشه میباشند حاصلات ان عبارت از گندم، جواری، جو، و میوه ان غالباً انار، زردالو، سیب و انگور میباشد. حیوانات اهلی ان اسپ، اشتر، گاو، بز، و گوسفند است منطقه مذکور برفگیرنبوده باران میبارد زمین ان اکثراً میدان هموار بوده بعضاً تپه‌زار میباشد که کوهای بلند ندارد رود هلمند از کنار این علاقه گذشته و تمام اراضی را آبیاری مینماید در قریه سنگین مربوط این علاقه‌داری یک باب مکتب ابتدائی نیز تاسیس و بنام (مکتب هاشم سیروانی) تسمیه شده است.

ساردر: دره‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب حوض خاص در علاقه حکومت درجه ۴ سرخ پاسا مربوط حکومت اعلی پروان که تخمین بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سارن: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساروان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب متون در علاقه خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساروای تنگی: موضعیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه چمکنی مربوط حکومت درجه ۳ چمکنی متعلق ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساروتی: قریه‌ئیست بفاصله ۸۲،۵ کیلومتر در غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساروتی کوتل: کوتلی است بفاصله ۸۷ کیلومتر در غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سارون خیل: علاقه‌ائیست مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سارون خیل: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در غرب علی‌خیل مربوط حکومت درجه ۲ جاجی متعلق ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساره غاره: قریه‌ئیست بفاصله ۶۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه‌وازه در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساری‌سن: موضعیست بفاصله ۵۹ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساغر: ساغر یا ساخر علاقه‌داری درجه ۲ مربوط حکومت درجه ۲ غور متعلق حکومتکلان غورات ولایت هرات است. حدود ان از طرف مشرق به پرچملان و از طرف غرب و جنوب به علاقه پرچمن و از طرف شمال به پائین حصار مربوط حکومتکلان غورات متصل میباشد. اقلیم ان در زمستان بواسطه شدت برف که بعضاً باندازه دو متر میرسد خیلی سرد بوده و تمام راهائیکه از اطراف و حواشی بان وصل میشود کاملاً مسدود و آمد و شد ناممکن میگردد و در بهار باران زیاد میبارد تابستان ان فوق‌العاده معتدل و فرحت‌بخش است اراضی ان بعضاً سنگلاخ

و اکثراً قابل زراعت بوده و مخصوصاً برای زراعت للمی گندم و جو نهایت موزون و مناسب است و اغلباً همین حبوب عمومیت دارد. در باغهای ان درخت‌های میوه از قبیل زردآلو، شفتالو، بهی، سیب، ناک و آلوی سیاه (آلو بخارا) بکثرت وجود دارد.

در ساغر کوهای بزرگی موجود نیست تنها یک کوهی که از حصه آخرین این منطقه میگذرد بنام کوه (واله) یاد میشود ان هم بعضی سنگلاخ و بعضی تپه‌های خاکی میباشد و بعضاً جنگل خنجک و سیاه چوب و غیره در ان دیده میشود، در سالهایی که باران زیاد باشد در دشت‌های ان زیره و شیر خشت بصورت خودروی می‌روید و مردم ان را جمع نموده بفروش می‌رسانند. در ساغر دریاهای بزرگ وجود ندارد تنها یک دریای کوچک از شمال ساغر (جنیت خواجه) در اثر ذوبان برف و نزول باران بوجود آمده و بالاخره بدریای فراه می‌ریزد و در خود منطقه از ان استفاده نمیشود، زراعت این منطقه تماماً ذریعه آب چشمه سارها آبیاری میشود و اهالی عموماً به زارعت و مالداری شغل دارند.

در ساغر یک مکتب ابتدائی نیز تاسیس شده که در ان اطفال مشغول تعلیم میباشند.

ساق‌زی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال شرق قریه عبدالرحمن در علاقه حکومت درجه ۲ ده راؤد مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساکی قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق مرکز پغمان مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالاتی کوتل: کوتلی است بفاصله ۲۶ کیلومتر در شرق قلعه سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالار: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال سلطان خیل نزدیک سرک در علاقه حکومت درجه ۲ وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالار دره: دره‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شرق قلعه شهر در علاقه فوغان در حوزهٔ درزاب گرزیوان که بطرف غرب بین ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالارزئی: علاقه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه شرتان در علاقه اسمار مربوط حکومتکلان کنرهای ولایت مشرقی که بین تخمین ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالت‌بری: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در شمال مشرق بزی‌گنبد در علاقه پامیر خورد مربوط حکومت بدخشان که بین ۷۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سال مران: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالن: دریائی بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در شمال کهسان در علاقه حکومتکلان غوریان مربوط ولایت هرات که بین تخمین ۶۱ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالن دره: دره‌ئیست بفاصله ۵۵/،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه بالا مرغاب که بطرف جنوب امتداد یافته بحکومت‌کلان بادغیسات ولایت هرات مربوط است موقعیت ان بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالنگ: دره‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شمال غرب جبل‌السراج متصل سرک مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این دره باندازه ۵۵ کیلومتر طول دارد و به کوتل سالنگ انجام یافته که آنطرف کوتل متعلق به خنجان میباشد، دره عورتی هم یکی از دره‌های منشعب شدهٔ درهٔ سالنگ است، آب دریای بین درهٔ سالنگ از جبل‌السراج گذشته و بالاخره با آب درهٔ شتل و پنجشیر یکجا میگردد اکثراً مسافرین از اندر آب دوشی و خنجان از راه دره سالنگ گذشته به جبل‌السراج و بالاخره به چاریکار می‌آیند و هم‌چنین برعکس ان. چونکه این راه کوتاه‌تر از راه موتررو دوشی میباشد در این دره بقیه سرک قدیم در بعضی حصه‌ها دیده میشود فعلاً راه پیاده‌رو در کمرهای کوه موجود است که مسافرین از ان میگذرند و در زمستان بواسطه سردی و شمال زیاد و مقدار برف که بنام شورش یاد میشود گذشتن از کوتل مخصوصاً توسط اسپ و مرکب غیر قابل عبور است در ابتدای بهار از سبب زیادتی آب اسپ نیز بمشکل

تیر شده میتواند سیاحین خارجی نیز بعضاً از این دره عبور مینمایند وزش باد این دره شدید میباشد اگرچه در ابتدای دره زمین‌های مزروعی کمتر دیده میشود با ان هم آب و هوا و علف حصهٔ اخیر این دره ان قدر بالای حیوانات اهلی تاثیر انداخته که قیماق خشک پنیر خام و قروت سالنگی در وطن عزیز ما شهرت کاملی دارد درختان توت مواد غذائی تمام موسم سال انها را تشکیل میدهد چونکه در بهار از تازهٔ ان استفاده نموده و در زمستان خشک ان را میده کرده بعضاً با چهار مغز یکجا نموده بنام تلخان و چکیده تغذیه مینمایند که از نقطه نظر غذائی با دوغ تقریباً مواد غذائی کامل‌شان بشمار میرود گندم و جواری نیز زرع میشود.

احجار آن متشکل از تالک است مرمر ان نیز از قسم خوب میباشد معدن آهن جبل‌السراج در شروع این دره نیز امتداد یافته که دارای اهمیت است اکثر خانه‌های در کمرهای کوه از دیوارهای سنگی بالای صخره‌ها ساخته شده، مردمان این دره طبعاً در کوه گردی مانند دیگر مردمان وطن ما از کوه گردی بی‌بهره نیستند ارتفاع کوتل سالنگ از سطح بحر ۳۷۰۰ متر میباشد. حکومت متبوعه در سال ۱۳۳۱ ترتیب ساختن سرک از جبل‌السراج خنجان و در سال ۱۳۳۴ ترتیب لین هوائی موضع فوق را سردست گرفته بود.

سالو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب ابراهیم‌زئی در علاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد واقع است.

سالو ناور: وادی است بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه‌تنگی در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالیان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین متصل سرکیکه بطرف فراه میرود از مربوطات حکومت اعلی‌فراه بوده بین ۶۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالی سومند: شیله‌ایست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالی سون: دریائیست بفاصله ۷۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه معروف که بدریای ارغستان ریخته مربوط ولایت قندهار میباشد و بین ۶۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالی سون: قریه‌ئیست بفاصله ۳۲کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سالی کی قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مقر نزدیک سرک عمومی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سام کرم‌علی: کوهیست در غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بنی ۶۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سام ناری: کوتلی است بفاصله ۴۸کیلومتر در شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد واقع است.

سامه (سرای امان): قریه‌ئیست بفاصله ۳۵کیلومتر در شرق قریه او به مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سانرو: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰کیلومتر در جنوب سدی گل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساودره: دره‌ئیست بفاصله ۳،۵کیلومتر در شرق نیاز خیل در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساون کانری: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵کیلومتر در شمال شرق کنر در حوزه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساوه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که به خط ۶۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساه‌چک: دره‌ئیست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه‌نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که به خط ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساهلاو: موضعئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در شمال غرب علاقه‌داری درجه اول الیشنگ مربوط حکومتکلان لغمان ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۴ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سایگی: قریه‌ئیست بفاصله یک کیلومتر در جنوب قریه شاه جوی مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که به خط ۶۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۲ عرض‌البلد شمالی واقع است.

سای من: موضعئیست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ۴ شورآبک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سایند: شیله‌ایست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که به خط ۶۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ساینور: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵ کیلومتر در جنوب مرکز یغمان مربوط ولایت کابل که به خط ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبتیخ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در شمال تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که به خط ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبحان: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در غرب چهل‌خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبز: قریه‌ئیست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب شرق شین‌دند مربوطولایت هرات که به خط ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزاب: قریه‌ئیست بفاصله ۲۸،۱۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان متعلق حکومت اعلی پروان که به خط ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزاب: موضعیست بفاصله ۹۷،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبز بهار: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در غرب شهر فیض‌آباد متصل سرک مربوط حکومت اعلی بدخشان که به خط ۷۰ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبز درخت: قریه‌ئیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شرق قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبز دره: دره‌ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در علاقه حکومت درجه ۴ یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که به خط ۶۶ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبز قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال غرب قریه گل‌آباد در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که به خط ۶۳ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزک: موضعیست بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه چهل خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزک کوتل: کوتلی است بفاصله ۹۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه چهل‌خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزک: کوتلیست در حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات این کوتل بین معبر عمومی هرات و میمنه واقع است.

سبز کوه: کوهیست در شمال شرق قریه چار راه در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت

اعلی فراه که بخط ۶۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزل: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزی کلان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در شمال شرق سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که به خط ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبزی لک: کوهیست در جنوب شرق گلاب ناور در علاقه حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که به خط ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبستی: موضعیست بفاصله ۶۵ کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که به خط ۶۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبک: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که به خط ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبلکی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۴ کشکنخود مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سبیله: دریائیست بفاصله ۶۱ کیلومتر در شمال غرب قلعه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین‌دند ولایت هرات که به خط ۶۲ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپار: شیله‌ایست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که به خط ۶۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپاشان: کوتلیست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم مربوط حکومت درجه ۲

درواز در حوزه حکومت اعلی بدخشان که به خط ۷۱ درجه - ۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپاهی: قریه‌ئیست بفاصله ۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ میدان مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بخط ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپاهی‌سته: کوتلیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شرق خدر خیل در علاقه سلیمان خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپجمی: قریه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب مرکز جرم در علاقه حکومت درجه ۲ جرم متعلق حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپروان: تپه‌ای است تاریخی در حوزهٔ حکومتی درجه ۳ پنجوائی متعلق ولایت قندهار در شمال این تپهٔ تاریخی کوه قاسم رباط و جانب غرب ان کوه زنگی‌آباد، بسمت شرق رود ارغنداب و جنوب ان قریه سفید روان منظرهٔ خیلی زیبائی را تشکیل میدهد. این تپه از نگاه‌ار کیولوجی قابل تفحص است، در پای این تپه درخت شین‌غژی دیده میشود، اهالی این سرزمین این درخت را بالای مردگان اشراف غرس میکنند، در سایه این اشجار قبری که بنام غیبا نه در بین باشند گان این منطقه شهره دارد و اخلاص زیادی بروحانیت ان دارند وجود دارد و در روزهای عید میله جای طبقه اناث انجا میباشد.

سپروان: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه کشک نخود مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپری منگل: کوهیست در جنوب علی خیل بارتفاع تخمین ۲۷۹۳ متر در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که به خط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه- ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپری‌منگل: کوهیست در جنوب علی خیل بارتفاع تخمین ۲۷۹۳ متر در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که به خط ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپشت‌لاری: کوهیست بطرف جنوب شرق ارگون بارتفاع تخمین ۲۳۱۴ متر مربوط ولایت جنوبی که به خط ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپل دری: نهریست در شمال شرق قلعه‌دوست در علاقه کتواز و بدریای کج خاور میریزد مربوط حکومت اعلی غزنی که به خط ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپلگن: دریائیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق قریه وازه در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد واقع است.

سپل‌گن ناری: کوتلیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه‌وازه در علاقه حکومت درجه ۳جدران مربوط و لاین جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپل‌وای: نهریست در شمال شرق قلعه‌دوست محمّد در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین تخمین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و بدریای کچ خاور میریزد.

سپنج: موضعیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در غرب ده تیتان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپه‌وس رود: رودیست بفاصله ۶۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق پرچمان در علاقه گلستان مربوط حکومت اعلی فراه که به خاشرود میریزد و بخط ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپیدر: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب قریه خدر خیل در علاقه سلیمان خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که به خط ۶۷ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپیدزری: کوتلیست بفاصله ۲۴ کیلومتر بطرف جنوب غرب ارگون مربوط ولایت جنوبی که به خط ۶۹ درجه - ۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپیرغر: کوهیست رد شرق سلیمان خیل مربوط حکومتکلان ارگون ولایت جنوبی که به خط تخمین ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌اللمبد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپیره: به ضمائم این جلد مراجعه شود.

سپی غل: موضعیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب شرق نوزاد مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپی‌گاه: دریائیست بفاصله ۴۷ کیلومتر در شمال گر دیز مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۴ - دقیقه ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین بولدک: قلعه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین بولدک: قلعه‌ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق شهر قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین بولدک: حکومت درجه اول است که مربوط ولایت قندهار بوده در بین ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع میباشد. این منطقه در خط سرحدی افغانستان قرار دارد و ذریعه سرک پخته با قندهار وصل شده. بین سپین بولدک و چمن (در عقب سرحدی افغانستان) تقریباً سه کیلومتر است مربوطات ان عبارت از تنگی همای، کاریز، لوی کاریز، قلعه جدید، قلعه عمر، غفور، میل کاریز، بدل‌زائی، خانان و بعضی نقاط دیگر است. از قندهار تا سپین بولدک یکصد و یک کیلومتر مسافت میباشد و ارتفاع ان از سطح بحر در حدود (۳۰۰۰ فوت = ۹۴۰۰) متر میباشد. سپین بولدک دارای آپارتمان و عمارات مقر حکومتی، شعبه گمرک، تانک و شعبهٔ مالیه میباشد، هکذا یک هوتل نیز دارد. تعداد خانه وار ان از روی تخمین ۱۲ هزار و اقوام نورزائی واچکزائی‌اند، این مردم عموماً مالدار و زراعت پیشه میباشند. زراعت ان اکثراً للمی بوده و عموماً گندم است یک باب مکتب دهاتی نیز در مرکز حکومتی تاسیس شده که اطفال در انجا تربیه میشوند. در مرکز حکومتی سپین بودلک نزدیک

سرک قلعه خیلی بزرگ جنگی و وسیع موجود است که یک غند عسکر در ان قرار دارد، درین قلعه یک هزار پنجصد نفر عسکر افغانی در زمان محاربه استقال به مقابل پانزده هزار عسکر انگلیس مجهز با اسلحه کامل مقابله کرد و تا آخرین نفر به قتل رسیدند، در عقب این قلعه باغچه میوهئی احداث شده و خرم و سبز میباشد. شهداء استقلال کاملاً در این باغ مدفون شده‌اند (۳۴) قبر بصورت مثال و یادگار این شهدا بطرز زیبا از سنگ و گچ سرخرنگ پخته‌کاری شده است و مزار اهالی اینجا میباشد، مسجد هم درین باغ موجود است همچنین یک نفر وکیل از طرف اهالی مربوطهٔ سپین بولدک انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

سپین تک: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال قریه باره خیل متصل سرک در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که به خط ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین جماد: قریه‌ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب شیرزاد در علاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که به خط ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین خاک: کوهیست در شمال قلعه اسد بارتفاع ۲۰۲۸ متر در علاقه خاک‌ریز مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین خاک: قریه‌ئیست بفاصله ۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب زیارت شاه مقصود در علاقه خاک‌ریز مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین خاور: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب غرب سردار کلی در علافه خوست مربوط ولایت جنوبی که به خط ۶۹ درجه - ۵۲ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۴۴ یانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین خوله: کوهیست در شمال شرق قلعه حمیدخان در علافه شورابک مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین دو: کوهیست در شمال دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که به خط ۶۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین راغی: موضعیست بفاصله ۷۱،۵کیلومتر در جنوب غرب جلال‌آباد در علاقه خوگیانی مربوط ولیات مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین زیارت: زیارتی است بفاصله ۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه عبدالرحمن نزدیک دریای دری در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین شاک: کوهیست در جنوب ابراهیم زئی در علاقه شلگر مربوط حکومت اعلی غزنی که به خط ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین شپلی‌مانده: قولیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شرق قلعه دوچینه کوهستان در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی ولایت کابل که بخط ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین غندی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعل غزمی که به خط ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین کی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین کلی لیگی: کوتلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه‌زاده در علاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۳ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین گره: تپه‌ئیست در شمال شرق قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین گی: قریه‌ئیست بفاصله ۶۶کیلومتر در جنوب شرق قریه شین‌کی مربوط حکومتکلان قلات غلزائی ولایت قندهار که به خط ۶۷ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپین‌واری: موضعیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب قریه شنی کی متصل سرک مربوط حکومتکلان قلات غلزائی ولایت قندهار که به خط ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپینه: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب چهار آسیاب مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که به خط ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌اللبلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپینه‌تسوکه: کوتلیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شرق قلعه کنر بارتفاع تخمین (۱۶۳۱) متر در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که به خط ۶۱ درجه - ۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌اللبلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سپینه‌تنگی: کوهیست درج نوب نمله در علاقه خوگیانی مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه ۱ دقیقه و ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۵ دقیقه ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ستاره: قریه‌ئیست بفاصله ۶۵ کیلومتر در جنوب قریه جلدک در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که به خط ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

رست سمروم: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال قریه آرامتل در نورستان مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ست مسیل: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب شاه‌کوت در علاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ستنلن: قریه‌ئیست به فاصله ۱۳ کیلومتر در شمال قریه شیوه متصل دره نور در علاقه کنر مربوط ولایت مشرقی که به خط ۷۰ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

ستوپا: قریه‌ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۸ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۵ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سته کندو (خته کندو): کوتلیست بین گردیز و خوست که اطراف ان را اشجار ارچه و جلغوزه و سائر درختان کوهی پوشانده و به ان جا زیبائی خاصی اعطا کرده است مخصوصاً چشم‌انداز جنوبی این کوتل یعنی دره‌های که بطرف جنوب سته کندو قرار دارد بسیار زیبا و شاعرانه است.

سجاون: کوتلیست به فاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال شرق سلطان خیل در علاقه وردک میربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که به خط ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سجاوند: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب برکی راجان در علاقه لوگر مربوطولایت کابل که بخط ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سجه: قریه‌ئیست بفاصله ۶۹،۵ کیلومتر در شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که به خط ۶۲ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سج: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر درج نوب مرکز جرم در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۰ درجه - ۵۲ دقیقه زول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سچل پل: پلی است به فاصله ۹ کیلومتر درج نوب مرکز جرم در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که به خط ۷۰ درجه - ۵۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سچ کوی: موضعیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق خمیاب در علاقه قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بخط ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است درین موضع یک چاه آب نیز وجود دارد.

سختک: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قلعه نو در غلافه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بخط ۶۳ درجه - ۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سختک شور: نهریست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب قریه چهارشنبه و به نهر چچکتو

شور میریزد در علاقه قیصار مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است:

سخر: قریه‌ئیست بفاصله ۷کیلومتر در شمال قریه گرم آب در علاقه اجرستان مربوط ولایت قندهار که به خط ۶۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سخلان: قریه‌ئیست بفاصله ۲کیلومتر در شمال غرب قلعه مشک در علاقه دایزنگی مربوط ولایت کابل که بخط ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سخندان: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در غرب مرکز درایم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۰ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سخه‌چنگی: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق باسول در علاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سخی: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳کیلومتر در شمال غرب دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بخط ۶۳ درجه - ۴ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سخی کوتل: کوتلیست بفاصله ۳۲،۵کیلومتر در جنوب غرب شهر میمنه بارتفاع تخمین ۸۴۶ متر مربوط حکومت اعلی میمنه که به خط ۶۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سد اشتراغ: کوتلیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه اشکاشم بارتفاع ۵۰۰۲ متر در علاقه زیباک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سد راش: دریائی است بفاصله ۹۱کیلومتر در جنوب شرق خیرآباد در علاقه جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بخط ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سدری نیدا: کوتلیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در غرب سدی گل در علاقه نورستان مربوط

ولایت مشرقی که بخط ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سدوزئی کانال: نهریست بفاصله ۴۱ کیلومتر در غرب سپین بولدک و بدریای دهوری می‌ریزد مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سدی گل: قریه‌ئیست رد علاقه نورستان متصل دریای کنر مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۱ درجه - ۲۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرا: شیله‌ایست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری مربوط حکومت درجه ۴ ارغستان متعلق حکومتکلان ارزگان ولایت قندهار که بخط ۳۱ درجه - ۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرآب: دره‌ئیست که در ۵۰ کیلومتر شمال غرب شهر غزنی واقع و ارسبب علف‌های خوب این دره برای حیوانات اهلی مانند گوسفند و گاو چراگاه خوب بوده و شیر زیاد میدهد که از ان ماست و مسکه خوب بدست می‌آید آب‌های جاری این دره بطرف شهر غزنی روان میگردد.

سرآب: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر در شرق قریه بنو در علاقه اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرآب: موضعیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرآب چشمه: چشمه‌ایست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال غرب قریه چهارشنبه در علاقه قیصابر مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۳ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراپرده: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شرق او به مربوط ولایت هرات که بخط ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراج: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر بطرف شمال شرق سربولی مربوط حکومت

اعلی‌پروان که بخط ۶۹ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراسپ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی متصل دریای ترنگ مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بخط ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراسیاه: موضعیست بفاصله ۱۸ کیلومتر درکنوب شهر مزار شریف که بخط ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراسیاه: قریه‌ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر طرف جنوب غرب‌هندکی (چهل ستون) مربوط حکومت درجه ۲ چهاردهی ولایت کابل که بخط ۶۹ درجه - ۶ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این قریه از دارالامان بفاصله تخمیناً نیم کیلومتر بطرف جنوب واقع شده و راهی که از دارالامان میگذرد به سرآسیاه منتهی میشود درین قریه یک درخت خیلی بزرگ پنجه چنار و چند باب دکان وجود دارد، زیارتی هم در آنجا موجود میباشد که بنام «دوازده امام» مشهور است. قریه سراسیا مانند دیگر قراء حوزهٔ چهاردهی بسیار شاداب مشجر و خرم میباشد اراضی ان کاملاً مزروعی بوده و انواع حبوب از قبیل گندم، جو، جواری، کچالو، بادنجان سوسنی، بادنجان رومی، مرچ سرخ، شلغم زرع میشود. از میوه باب انگور بمقدار کم، سیب، زردالو، آلوچه، آلوبالو و توت بکثرت وجود داشته و از این فوا که باغهای متعدد احداث گردیده است .فاصله ان از شهر کابل در حدود ده کیلومتر تخمین میشود. اهالی سرآسیاب مردم زراعت‌پیشه و باغدار بوده و بعضاً در دوایر و مؤسسات و فابریکات شهر کابل مامور، مستخدم و کارگر نیز میباشند. هوای سرآسیاه کاملاً صحی و گوارا بوده و ساکنین ان قوی و کارکن و زحمت‌کش میباشند.

سرآسیاه: قریه‌ئیست بفاصله ۹۷ کیلومتر در جنوب غرب قعله‌ایبک در علاقه روئی مربوط حکومت اعلی‌پروان که بخط ۶۷ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرآسیاه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه او به مربوط ولاتی هرات که بخط ۶۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرافسر: قریه‌ئیست بفاصله ۳۴/۵ کیلومتر در شمال یوسف خیل در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرافسر: کوهیست در شمال شرق کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۹ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراقلعه: قلعه‌ایست بفاصله ۷۶،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه علی‌خیل در علاقه جاجی مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراگای: قریه‌ئیست بفاصله ۴۸،۵ کیلومتر در جنوب قلعه دوست محمد در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بخط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرامرگی: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب علاقه شیرزاد مربوط حکومت درجه اول خوگیانی ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراندیا: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال شرق چهار توت در علاقه حصارک مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرانه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب تیواره در علاقه حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراو: قریه‌ئیست بفاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بخط ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراوچی: موضعیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تکزار در علاقه سنگ چهارک مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سراه کوه: کوهیست در غرب قلعه اوکل در علاقه‌شین دند بارتفاع ۹۹۵ متر مربوط ولایت

هرات که بین ۶۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قلعه‌ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال شرق قلعه بالامرغاب متصل سرکی که بطرف میمنه میرود مربوط حکومتکلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: موضعیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال چارراه در علاقه بکواه و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: موضعیسنت بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در شمال شین‌دند مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه - ۵ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شرق زیارت خواجه سالار در علاقه خمیاب متعلق حکومت درجه ۳ قرقین در حوزه حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بخط ۶۶ دره - ۵ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قلعه‌ئیست بفاصله ۷۶ کیلومتر در شمال قریه نیک متصل رودبند امیر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۵۸ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شمال غرب شبرغان متصل سرک شبرغان مربوط ولایت مزارشریف که بخط ۶۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در غرب قریه وزیرآباد متصل سرک در علاقه بلخ مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب مشرق قلعه لعل و سر جنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: خرابه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه لعل نزدکی سرکی که بطرف دولت یار میرود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: خرابه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه لعل نزدیک سرک در علاقه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال غرب فرخار مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در جنوب قریه جلدک متصل سر کیکه بطرف قندهار میرود در علاقه ترنک و جلدک مربوط حکومتکلان فلات ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست به فاصله ۲۰،۵ کیلومتر در شمال غرب شهرک در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بخط ۶۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در جنوب مشرق قلعه آقچه متصل سرک مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال غرب هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: موضعیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شرق قلعه کانسی در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: موضعیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر گرشک در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: خرابه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال قریه لعل در علاقه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: خرابه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر درج نوب شرق قلعه کانسی نزدیک سرکیکه بطرف قلعه شهرک میرود در علاقه چخچران مربوط حخکومت کلان غورات ولایت هرات که بخط ۶۵ درجه - ۲ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای: قریه‌ئیست بفاصله ۷۶ کیلومتر در شمال تالقان مربوط ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای خرابه: قریه‌ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شرق قلعه کانسی متصل سکریکه بطرف دولت یار میرود در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات ولایت هرات که بخط ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای خواجه: قریه‌ئیست مرکز حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که در جنوب چاریکار به مسافه تخمین ۳۱ کیلومتر و در شمال شهر کابل بمسافه تخمین ۳۳،۵ کیلومتر بین خطوط ۶۹ درجه - ۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. در این قریه بر سرک عمومی کابل و چاریکار بازاری تشکیل یافته که گرچه دکان‌های ان کاملاً گلی و چوب پوش است ولی هر نوع جنس مورد ضرورت اهالی در ان یافت می‌توان شد. مردم سرای خواجه نیز مانند سائر اهالی کوهدامن، تن درست، قوی، باشهامت، شجاع و بل متهور میباشند، کشت و خون هم دائماً وقوع می‌یابد.

زراعت و نباتات: حوزهٔ سرای خواجه چون دیگر حصص حوزه کوهدامن خیلی شاداب، خرم و سرسبز میباشد. در این حوزه باغ‌های زیادی از قبیل باغ توت، باغ انگور، زدرآلو و سیب وجود دارد. در این باغ‌ها انواع اشجار میوه مانند سیب، ناک، انگور، زردالو، توت، چهارمغز،

آلوبخارا، شفتالو، گیلاس، آلوبالو و غیره بکثرت وجود دارد، لکن از همه بیشتر باغ‌ها و تاک‌های انگور تربیه و احداث گردیده است. انگورسرای خواجه هم‌چون دیگر مناطق کوهدامن مشهور بوده و یک قلم عمده صادرات ان خطه را تشکیل میدهد که یک مقداری در بازار محلی فروخته میشود و مقدار زیادتر به کابل آورده میشود و به پیمانهٔ بسیار زیاد آن بخارج کشور یعنی هند و پاکستان صادر میگردد. آلوبخارا نیز صادرات دارد. قلم دوم صادرات را کشمش سبز و سرخ که عبارت از انگور خشک است، تشیکل میدهد خاک این منطقه همچو سائر حصص و ساحه زرخیز سست شمالی، فوق‌العاده منبت و حاصل‌خیز میباشد. حاصلات زراعتی ان هم بسیار خوب بوده گندم، جو، جواری، باقلا، برنج، شبدر، رشقه و از سبزیجات پیاز، مرچ، کچالو، بادنجان سوسنی، خیار، تربز، به پیمانهٔ وافر زرع و حاصل می‌آید. اهالی سرای خواجه غالباً باغدار و زراعت‌پیشه میباشند و به تربهی مواشی ازقبیل گوا، گوسفند، بز، مرکب و اشتر، نیز می‌پردازند. شوق شکار در بین اهالی اینجا زیاد است در سرای خواجه یک باب مکتب ابتدائی نیز دائر گردیده است. عمارت این مکتب در جوار سرک عمومی واقع و خیلی زیبا و عصری بنا یافته است.

سرای قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۰۱۸کیلومتر در شمال شرق میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بخط ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرایک: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال شرق شین‌دند مربوط ولایت هرات که بخط ۶۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای کاریز: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب قلعه دوست محمد در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرای نو: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب شهر هرات که بخط ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرباغ: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرباغ: نهریست بفاصله ۱۰۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق خلم و بدریای تاشقرغان (خلم) می‌ریزد مربوط ولایت مزارشریف که بخط ۶۸ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرباغ: شیله‌ایست بفاصله ۶ کیلومتر در شمال غرب خواجه قلعه در علاقه سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۸ درجه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرباغ: موضعیست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سمنگان مربوط حکومتکلان سمنگان ولایت مزرا شریف که بخط ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرباغ: موضعیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب غرب خواجه قلعه در علاقه سمنگان مربوط ولایت مزار شریف که بخط ۶۸ درجه - ۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربالا: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق نمله در علاقه خوگیانی متصل سرکیکه بطرف جلال‌آباد میرود مربوط ولایت مشرقی که بخط ۷۰ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربخشی: قریه‌ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در شمال غرب قلعه شین‌دند در علاقه حکومت درجه اول شین‌دنمد مربوط ولایت هرات که بخط ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربرشو: موضعیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب قریه نمازگاه در علاقه حکمومت اعلی میمنه که بخط ۶۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربلند: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شرق قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربلند: قریه‌ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بخط ۶۷ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربلند: چاهیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب غرب قلعه خانجک مانه در علاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بخط ۶۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربلند: کوتلیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در شمال قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بخط ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولاخان: قریه‌ئیست بفاصله ۸۱،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی که بخط ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه- ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولاق: دره‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بخط ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولاق: موضعیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوبولان: قریه‌ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال غرب میمنه که بخط ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولان: قریه‌ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بخط ۶۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولک: شیله‌ایست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه نیک در علاقه یکا و لنگ مربوط حکومت دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربولی: قریه‌ئیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر در کوهستان در جنوب شرق چهاریکار مربوط حکومت اعلی‌پروان متعلق ولایت کابل که بخط ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربوم: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شرق قلعه لعل در علاقه لعل و سرجنگل مربوط

حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بخط ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربوم: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب قریه علی‌مردان در علاقه صد مردا مربوط حکومت اعلی‌پروان که بخط ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربوم بالاقلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال غرب سرخ‌شهر در علاقه کهمرد مربوطه حکومت اعلی‌پروان که بخط ۶۷ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربیشه: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سربیشه یا کج‌شربت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بخط ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سر پل: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه بنو در علاقه اندراب مربوط حکومتکلان پلخمری ولایت قطغن که بخط ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرپل: حکومتی است درجه اول مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزارشریف که بخط ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع بوده و از سطح بحر تخمیناً (۶۲۲) متر ارتفاع دارد، سر پل به مسافهٔ ۶۸،۵۰ کیلومتر از طرف شمال و جنوب بمرکز حکومتکلان شبرغان اتصال داشته و از سمت جنوب شرق بعلاقه بلخاب مربوط حکومت سنگ چهارک و از حصهٔ شرق بحکومت‌کلان بلخ و از قسمت غرب بعلاقه بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه محدود است. اینمنطقه بر یک سطح مرتفعی واقع گردیده کوهای بلند و تپه‌های بزرگ خاکی اطراف آنرا احاطه نموده است، دریای که بنام دریای سر پل شهرت دارد از بین شهر عبور نموده در تصفیه و اعتدال هوای ان عامل خوبی بشمار میرود یک سلسله دکاکین و بازار جدیدیکه محل داد و ستد و عرضهٔ اموال و اشیا است در دو طرف این دریا وقوع یافته موقعیت شهر را در انظار خیلی زیبا جلوه میدهد، بالاحصار

قدیمی نیز در مرکز سرپل وجود دارد که در سابق اطاقهای برای محل حکومت و عمله‌خانه و غیره لوازم احداث گردیده و باقی عمارات تاریخی مذکور بنام (ذوالفقارخان) موسوم است، مشارالیه تقریباً چهل سال در این جا حکومت نموده بعداً حکومت مدتی هم باولاداد انتقال کرده بود، تاریخ عمارت مذکور در حود یکصد و پنجاه سال تخمین میشود، در پای بالا حصار مذکور مسجد جامع پخته و متینی که طرز ساختمان و نقوش بدیعهٔ ان خیلی قشنگ و زیبا است تقریباً هفتاد سال قبلبرین از طرف محمّدخان ملقب به (بیگ‌لربیگی) پسر ذوالفقارخان مذکور بنا گردیده که تاکنون پابرجا مانده است، اما در این سال‌های اخیر عمارات قدیمهٔ بالاحصار مذکور به کلی تخریب شده و یک سلسله اطاق‌های موزون عصری قرار نقشه برای حکومت و دوائر مامورین و قواماندانی اعمار و طرف استفاده واقع میباشد. حکومت سر پل حاوی یک علاقه‌داری درجه ۲ بنام (کوهستانات) و ۹۵ گذر و قریه‌های بزرگ و کوچک بوده تعداد خانوار ان در حدود (۴۵۰۰) خانه تخمین میشود، قریه‌های مهمهٔ ان حسب آتی است: قریهٔ امام جعفر، سیدآباد هزاره، مین‌غور، دره‌بند، خواجه یگانه، زیارت خواجه بلند، اجرم دواقاسی، کنده، قره‌خوال، کراغی، پسته‌مزار، صیاد، کلجرود که، خواجه بنلد عرب، میان‌دره، بلک نار، کنجک، جوی و رضی، قاضی کتنی، آسیاباد، انگشکه، سرکک کوتبرمه، قراغور، کورک خرابه، ترک چینی، بلغلی، ابکه‌زال، ادانک، علف سفید، شور قدق، لغمان، خواجه التمو، سید سه‌توت، قلعه سوخته، مجر، کتکور، یمچی، میرزا ولنگ، سرچشمه تل بلاق، القانی، قشلاق، کل قشلاق، کورک، توغن، بلند غار، اپارده، الاتو و زیارت. یکباب مکتب ابتدائی در قریه دهقانی واقع مرکز سر پل وی یک باب مکتب دهاتی در صیاد سر پل برای تعلیم و تربیه اطفال اینجا تاسیس و در مرکز و قرأ مربوطه سر پل چندین مساجد جامع و مدارس موجود است که یک تعداد طلبه در آنها برای اخذ تعالیم علمی و دینی مصروف میباشند. مزارهائی در سر پل وجود دارد که اهالی از روی اخلاص بزیارت انها می‌روند: اول زیارتگاه مهمی که در یک کیلومتری مرکز سر پل و.اقع شده از لوحه و کتیبهٔ داخل مزار مذکور استنباط گردیده که این مزار به امام یحیی شهیدابن امام زید شهید، ابن امام زین‌العابدین ابن حسین ابن علی کرم‌اللّه وجه منسوب میباشد که اوشان در سال ۱۲۳۸ هـ در عهد خلافت ولَید اموی بدرجهٔ شهادت رسیده‌اند، دوم مزار امام یحیی ابن‌امام محمّد باقر میباشد که در یک کیلومتری سمت شرق سرپل واقع شده، سوم مزار امام جعفر صادق که زیارت ان در ۱۷ کیلومتری مرکز سرپل واقع گردیده است این دو مزار اخیرالذکر لوحه و کتیبهٔ ندارد.

آب و هوای: سر پل در زمستان و تابستان بحد اعتدال بوده در علاقه کوهستانات درجه برودت بیشتر حس میشود اما برودت ان مانند دیگر مناطق دشتی ولایت مزار شریف خطرناک نیست، از طرف بهار در بعضی حصص اینجا ژاله هم می‌بارد مقدار ضخامت برف در سطح زمین ۲۰ سانتی و در مناطق کوهی از ۸۰ سانتی الی یک متر تخمین شده است در کوهستان سر پل برف از یک سال به دیگر سال باقیمانده و در موقع گرمای شدید بعضاً ذوب گردیده بصورت چشمه‌سار بدره‌ها سرازیر میشود و اراضی للمی گرد و نواح را آبیاری مینماید.

پیداوار: مردم سرپل برای احداث باغهای مثمر و پرگل ذوق زیاد داشته اشجار مثمر و غیرمثمر را زیاد تربیه میکنند، درخت‌هائیکه در باغهای ان بوجود می‌آید عبارت است از: توت، زردالو، سیب، شفتالو، بهی، بادام، ناک، انگور، انار، کوک سلطان، چهارمغز، سنجد، سفیدار، پنجه چنار، بید، پشه‌خانه و از اقسام گل‌ها: گلاب، پتونی شقائق، زمبق، حنا کشمیری، داودی، اباسی، مرجان، میخک، عنطری صدبرگ روسی و غیره. گرچه پیشهٔ عمومی اهالی را دهقانی و باغداری تشکیل میدهد. بعضاً صنائع دستی نیز رواج دارد، پیداوار صنعتی انها الاچه، کرباس، قالین، گلیم، نمد، جل و جوال بوده و بیش از همه قالین و گلیم ترکمانی والاچه در انجا تهیه و برای فروش بولایت مزار شریف و قطغن عرضه میشود. طیور خانگی ان منحصر به مرغ خانگی، کبک، بودنه، کبوتر بوده حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب و اشتر میباشد. از جنس حیوانات اهلی اسپ سرپل در دویدن و بزکشی شهرت دارد یکنوع اسپ نه نژاد (موی تن) مشهور است. چوچه‌ها و کره‌های این نوع اسپ از نقطه‌نظر اصیل‌بودن و خانه‌زادی بپول‌های گزاف خرید و فروش میشود، اراضی آبی و للمی ان به حدود تخمیناً (۱۴۳۴۲۱) جریب بالغ میگردد، گندم، جو، جواری، زغر، ماش، ارزن، نخود و لوبیا زراعت شده از نباتات فالیزی و سبزیجات پالک، بادنجان تربز، خربزه، بادرنگ، کج خیار بوجود می‌آید، خربزه و تربز، سرپل از حیث شیرینی و خوشگواری مشهور بوده در شبرغان و غیره مربوطات ان به پیمانهٔ زیادی به غرض فروش فرستاده میشود. در دامنه‌های کهسار و تپه‌های حدود قریه‌های متذکرهٔ ذیل از قبیل سه توت، پسته مزار، قره‌خوان، لغمان، علف سفید، خواجه التمو، آقسو، قره‌غاچ، قلعه خاتون، میرزا ولنگ جنگل‌های پسته و ارچه بکثرت وجود داشته حصص جنگل‌زار و بیشه‌های اینجا همیشه از طرف یک دسته محافظین محافظه شده و تحت مراقبت میباشد در این حصص نباتات طبی مانند، خاکشیر، شاتره، زوف، خرفه، خطمی، کاکتی، کاسنی، سپرک می‌روید.

کوها: کوه بزرگ و بلندی بنام (کوه میرزاولنگ و تخت میرزا) موسوم است و کوتلی هم باسم (کوتل میرزا ولنگ) شهرت دارد، این کوه بمسافه تخمین (۲۰) کیلومتر در سمت جنوب سر پل واقع شده شرقاً بمربوطات حکومت سنگچهارک و غرباً بحصص بلچراغ مربوط حکومت اعلی میمنه متصل میگردد، طول آن (۴۳) کیلومتر تخمین شده است، در این کوه حیوانات وحشی از قبیل آهو، گرگ، پلنگ، روباه و خرگوش پیدا میشود. بعضی گیاه‌ها و نباتات نیز پیدایش دارد که تجربتاً برای امراض قولنج، ملیریا و رفع اسهال و غیره مفید ثابت شده است. از دامنهٔ کوه مذکور چشمه‌های متعددی سرازیر شده بمصرف کشت اهالی میرسد، دو دریاچه نیز که از قریه‌های کچن مربوط کوهستانات سرپل متصل حدود سنگچهارک و دیگر دره‌ها منبع می‌گیرد پس از طی یکمقدار مسافه بمصرف آبیاری زمین‌های قابل زراعت سرپل می‌رسد.

راها: سرک عمومی اساسی و موتر رو از مرکز حکومتکلان شبرغان الی سرپل تمدید و از سرپل مستقیماً بطرف سنگچهارک میرود، سرک دیگر که طور خامه میباشد از قریهٔ صیاد که در غرب مرکز سرپل واقع است الی کوتل میرزاولنگ کشیده شده که برای عبور و مرور مساعد است. علاوتاً راهای پیاده‌رو متعدد نیز وجود دارد که قریه‌های مربوط را بمرکز حکومت سرپل ربط داده است. چون سرپل برکنار دریا است و از لحاظ اینکه پلی بر روی دریای مذکور بسته بودند آنرا بنام سرپل موسوم ساختند. علاوتاً یکنفر وکیل شورا نیز از طرف اهالی مربوط حکومت سرپل انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

سرپل: قریه‌ئیست در حوزه علاقه‌داری درجه ۳ بلخاب مربوط حکومت درجه اول سنگچهارک متعلق حکومتکلان شبرخان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۴۲دقیقه – ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه ۲۹ دقیقه ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرپل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب قلعه مشک متصل دریای هلمند در علاقه حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۴۴ دقیقه – ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۴ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرپوش: قریه‌ئیست بفاصله یک کیلومتر در غرب زیارت شاه مقصود در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۲۷ دقیقه – ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۹ دقیقه – ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتاس: نهریست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۴۳ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۲۹ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرترنی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتمبه: شیله‌ئیست به فاصله ۴۲ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتنگی: تنگئیست بطرف شمال قریه زاهدآباد در علاقه حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۰ یانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتوپ: کوهیست در شمال شیخ‌آباد بارتفاع (۲۶۱۷) متر در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتور: قریه‌ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شرق قریه علی مردان کوهستانی در علاقه صد مردا متعلق حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتیژه: کوهیست در جنوب شرق قلعه دوچینه بارتفاع تخمین (۶۲۸۱) متر در علاقه حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرتیله: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال غرب اودلیه کوهستانی در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرج: موضعیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پرورش در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرجبی: قریه‌ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شمال قریه دروج در علاقه درواز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرجنگل: دریائیست بفاصله ۸۶ کیلومتر در شرق دولت یار در علاقه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرجنگل: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در جنوب قریه غفار در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرجو قول: موضعیست بفاصله ۱۱۵ کیلومتری چکمک در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرجولای بنو: موضعیست بفاصله ۱۱۲ کیلومتر در شرق چکمک در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچ: قریه‌ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال قریه شیوه در علاقه حکومتکلان کنرها متلعق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض شمالی واقع است.

سرچشمه: دره‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب خلم مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچشمه: چشمه‌ئیست بفاصله ۱ کیلومتر در شمال شهر خلیل در علاقه حکومت درجه ۲ کشک و قریه تپه متعلق حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچشمه: قریه‌ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در شمال قلعه هشت در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۹ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچشمه: قریه‌ئیست بفاصله نیست ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچشمه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه حکومت درجه ۲ بارتفاع تخمین ۲۴۶۲ متر مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۸ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچکان: قریه‌ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در جنوب پل چراغ در علاقه‌داری درجه اول در زاب گزیوان مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۱۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۹۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچل: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه شش برجه در علاقه بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که ۶۸ درجه - ۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرچه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۵۲ ثانیه طوالبلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرحد درخان: قریه‌ئیست در علاقه پامیر کلان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سر حسن خواجه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شهر هرات نزدیک هری‌رود که بین ۶۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سر حوض: موضعیست بفاصله ۴۶،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرحوض: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال مرکز جرم متصل سرک در علاقه حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ: قریه‌ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در غرب هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌آب: قریه‌ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ‌آب: دریائیست که از بین سرخ‌رود می‌گذرد و بدریای کابل یکجا میشود مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخاب: قریه‌ایست در حوزهٔ علاقه‌داری درجه ۲ محمد آغه مربوط حکومت درجه ۲ کلنگار متعلق حکومتکلان لوگر و از محمد آغه تخمیناً ۶ کیلومتر فاصله دارد، و طرف شرق ان واقع گردیده است.

حاصلات زراعتی: خاک ان حاصل‌خیز بوده گندم، جون، جواری، شالی، شبدر، رشقه، و شرشم در ان‌جا حاصل خوب میدهد.

حاصلات سردرختی: حاصل سردرختی ان انگور، توت، زردالو، شفتالو، آلوبالو، سیب و ناک میباشد.

حیوانات اهلی: حیوانات ان گاو، گوسفند و مرکب میباشد.

دهات: قریهٔ سرخاب از دهات ذیل ترکیب یافته، مزدگین، قلعهٔ کندل خان، قلعه پادشاه‌خان، قلعه خاتول‌خان، قلعهٔ کوهند، دره، شاکوت، ققک، قلعهٔ انار، درو، سرچشمه، عوچی و الیشه می‌شد.

کوها: کوهای ان عبارت از کوه سرخ، کوه سفید و کوه سلطان سید احمد کبیر میباشد.

دریاها: یک دریا دارد که بنام دریای سرخاب یاد میشود و از کوه سلطان سید احمد سرچشمه گرفته سمت جریان ان از مشرق بجانب مغرب میباشد.

پیشه اهالی: این ناحیه اکثراً زارع میباشند و از حاصلات زراعتی و تربیهٔ اشجار تأمین حیات مینمایند. مزارات متبرکه این موضع عبارت است از زیارت سلطان سید احمد کبیر (رح) و مزار مرحوم امام احمد مشهور به گل آخندزاده، مدرس مدرسهٔ شاهی عصر امیر حبیب‌اللّه خان شهید. در این جا یک مسجد جامع و یک باب مکتب دهاتی نیز وجود دارد. درین قریه بندی نیز آباد است که به بند سرخاب شهرت دارد. ارتفاع این بند تخمیناً ۸۰ متر و طول ان تقریباً یکصد و بیست میباشد، ولی متاسفانه آب در ان ذخیره نمیشود فرضاً اگر آب در ان ذخیره شود تقریباً سی هزار جریب زمین بائر را که تحت ان است بخوبی آبیاری میکند قرار معلومات ارباب فن میگویند که کاسه بند مذکور سنگلاخ است و آب را نگه داشته نمیتواند اگر کاسه ان کانکرت

شود امکان میرود که آب را ذخیره کند اساس بند مذکور را اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید گذاشته و ختم ان در عصر اعلیحضرت محمّد ظاهرشاه در مدت سه سال به صرف تقریباً ۱۳ لک افغانی انجام شد بند مذکور خیلی قشنگ میباشد.

سرخ آباد: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب زاهد آباد در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ آباد: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب قلعه مشکل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ آب دریا: دریائیست در جنوب شرق سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ آبی: قریه‌ئیست بفاصله ۴کیلومتر در غرب شهر میمنه متصل سرک مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخار: قریه‌ئیست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخار ثانی: قریه‌ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب قلعه اسد در علاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بنی ۶۵ درجه - ۲۸ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخاک: کوتلیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قلعه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخاک بوم: شیله‌ئیست بفاصله ۹۵،۵کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخاوری: کوتلیست بفاصله ۸۰ کیلومتر در غرب میدان خوله در علاقه منگل مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض البلدشمالی واقع است.

سرخ آهن: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی از توابع ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ باده: قریه‌ئیست بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب مرکز کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ باز: کوهیست در جنوب سرخ به شهر ارتفاع تخمین ۳۲۵۲ متر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بام: تنگی‌ئیست بفاصله ۳۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه پای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولاتی کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بام: قریه‌ئیست بفاصله ۷۲،۵ کیلومتر در شمال غرب پای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۳۳ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بید: موضعیست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب قریه سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه ۲۵ دقیقه ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بید: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه غوردنگ در علاقه نیش مربوط حکومت درجه ۳ خاکریز متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بید: قریه‌ئیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بیدک: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ بید کوتل: کوتلیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه سوزل مانده در علاقه حکومی درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ پارسا: حکومت درجه ۴ مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این حکومت در بین غوربند و بامیان قسماً بطرف جنوب سرک عمومی و رودخانه در بین سلسله کوهای هندوکش و قسماً در امتداد سرک عمومی تا قریب کوتل شبر امتداد دارد. سرک سرخ و پارسا در حصه معروف به (دو آب سرخ و پارسا) از سرک عمومی مجزا و بفاصله تخمیناً ۶ کیلومتر سمت جنوب بقریه (لولنج) مرکز حکومتی می‌پیوندد، مسافه لولنج از چاریکار مرکز حکومت اعلی پروان تخمیناً ۶۶ کیلومتر و از کابل ۱۲۰ کیلومتر است. سرخ و پارسا متشکل از چار درهٔ بزرگ است: اول درهٔ شیخعلی که عبارت از همین معبر عمومی است. از حد بخش حکومت غوربند تا حد بخشی علاقه‌داری شبر مربوط حکومت بامیان که این دره از دره‌های مهم حکومت سرخ و پارسا بشمار رفته ذریعهٔ یک علاقه‌داری بنام شیخعلی اداره میشود. دوم درهٔ ترکمن که منتهاالیه ان بعلاقه‌داری حصه اول بهسود هزاره‌جات مربوط ولایت کابل می‌رسد. سوم درهٔ سرخ که دارای دو درهٔ دیگر میباشد: درهٔ اول ان به علاقه‌داری جلریز میدان مربوط ولایت کابل می‌انجامد، درهٔ دوم ان از قریه قطندر عبور کرده به پغمان اتصال می‌یابد. چهارم درهٔ پارسا است که بحصهٔ گل درهٔ کوه‌دامن مربوط ولایت کابل منتهی میشود و همین دو درهٔ خیرالذکراند که وجه تسمیه حکمومت سرخ و پارسا گردیده. راهی که بطرف پغمان و گلدره رفته تا حد زیادی هموار و با اندک اصلاحات و ترمیم قابل تردد موترهای جیپ است، اما قسمت‌های کوه ان صعب‌المرور میباشد. قریه‌های مهم ان قرار آتی است: لولنج، دلوت خانی، علیخانی، دسترزن، خضری، قطندر، غمجور، قره‌اق، نرخ، شنگریان، جرف، پاواز، بوطیان، بید و سرخ و پارسا طوریکه پیشتر هم ذکر رفت از چهار طرف با سلسله کوهای هندوکش محاط است و ساحات زراعتی مانند غوربند در انجا هم که میباشد. چنانچه مجموع مزارع ان به ۱۲۰۰۰ الی ۱۵۰۰۰ جریب زمین تخمین میشود و حاصلات زراعتی ان عبارت از گندم، جو،

جواری، باقلی، شاخل وکلول است. حاصلات گندم در سرخ و پارسا خیلی رضایت‌بخش بوده حاصل ان از قرار فی جریب یک خروار و بیشتر از ان نیز امکان‌پذیر است. از حاصلات سردرختی در سرخ و پارسا بدرجه اول بادام سپس سیب، سنجد، زردالو و توت است. بعضی میوه‌های دیگر ماند: آلوبالو، آلو بخارا و غیره نیز پیدایش دارد، چون سرخ و پارسا بتمام معنی یکی محیط کوهستانی است وکار وکسب در ان کمتر میسر است لهذا یک عده مردم ان جا سیار بوده در کابل، چاریکار، غوربند و دیگر مناطق میروند و کسب معیشت مینمایند، عدهٔ در کابل بامور ترمیم فروش پرزه‌های موتر می‌پردازند و بعضی هم ازین جمله دارای بس‌ها و موترهای شخصی هستند و عدهٔ در حصه موسوم به لب دریای مرادخانی کابل به پیشه‌های بوت‌دوزی، چپلی‌دوزی کلوش و سلیپردوزی و غیره اشتغال دارند و چون وسائل پیشرفت بدسترس انها کمتر است از همان حالات اولیه در صنعت خویش قدمی فراتر نگذاشته‌اند در کوهای سرخ و پارسا بز و گوسفند را بکثرت تربیه میکنند روغن و قروت از پیداوار مهم ان جا بحساب میرود پشمیکه از حیوانات مذکور بدست می‌آید قسمتی از ان را بفروش می‌رسانند و قسمتی دیگر ان را توسط دستگاهای صنائع دستی، گلیم، گلیمچه و برک می‌بافند، چنانچه این صنعت در شیخعلی و ترکمن بیشتر مروج است تا جائیکه معلومات حاصل شده اگر وسائل فراهم باشد ممکن به قالین‌بافی نیز اقدام و از ان نتیجه خوبی حاصل شده بتواند در کوهای سرخ و پارسا جنگل‌های کوهی نیست اهالی حوائج محروقاتی خود را از بته‌های کوهی حاصل میکنند. خصوصاً در زمستان بالعموم تاوه خانه‌ها و تنورخانه‌ها را ذریعه بته‌های مذکور گرم میکنند، تنها یک جنگل چنار و عرعر در حصهٔ شیخعلی وجود دارد که ان هم چندی قبل ذریعه اهالی احادث گردیده. اوضاع طبقات الارضی سرخ و پارسا نشان میدهد که معادن زیادی ازقبیل رنگ‌های معدنی و غیره در بین ان نهفته باشد چنانچه در سال ۱۳۳۳ یک معدن زغال در قریه دسته‌زن کشف گردیده و مقداری از ان ذریعه وزارت معادن و مؤسسه سمنت‌سازی جبل‌السراج تحت تجزیه گرفته شده اما درنتیجه معلوم گردید که معدن مذکور هنوز خام بوده و قوه احتراقیه ان کم است، سرخ و پارسا یک دریا نیز دارد که موسوم بدریای سرخ و پارسا بوده و آب ان در حصهٔ دو آب سرخ و پارسا به دریائی که از کوتل شبر سرچشمه می‌گیرد و تا این حصه بنام شیخعلی و بعد از این بنام دریای غوربند یاد میشود می‌ریزد روی دریای مذکور پل چوبین ساخته شده که سرک سرخ و پارسا روی ان می‌گذرد سرک مذکور صرف برای تردد مواشی و پیاده‌روها است و عراده باستثناء جیپ و تیز رفتار از ان عبور نمیتواند دریای سرخ و پارسا از آبهائیکه از دره‌های سرخ

پارسا ترکمن و شیخعلی تجمع مینمایند متشکل میگردد: برعلاوه بعضی چشمه نیز در بعضی نقاط وجود دارد که مردم از آب انها در زراعت خود استفاده میکنند. سرخ و پارسا در زمستان بالعموم سرد و برفگیر است موسم بارانی ان از حمل الی جوزا بوده و در تابستان هوای معتدل دارد دره‌های ان همه شخ، سرسبز و شاداب و در تابستان قابل تفرج و تماشا است. در اکثر دره‌های مذکور شکار آهو، کبک و سی‌سی دستگیری میکند. و در کوهای ان پلنگ، ببر، گرگ، خرس، شغال و روباه وجود دارد. حفریات باستانی در سرخ و پارسا قطعاً بعمل نیامده و ظاهراً هم هیچ یک اثر تاریخی در آنجا بنظر نمیرسد صرف در قسمت مغربی قریه لولنج در پای کوه پایا و یک عده‌ئی سموچها و مغازه‌ها وجود دارند که بگمان غالب ساکنین قدیمی این منطقه در انها سکونت می‌کردند. با این هم چون سرخ و پارسا در بین بامیان و غوربند یا بایمان و به گرام دو مرکز مهم بودیزم وقوعداشته شاید روزگار طویلی در بودیزم بسر برده باشد. مردم سرخ و پارسا اغلب بفارسی تکلم میکنند. در سرخ و پارسا چند باب مکتب دهاتی برای تعلیم و تربیهٔ این منطقه تاسیس گردیده مردم این منطقه نیز یک نفر نماینده در شورای ملی و یک نفر نماینده در مجلس مشورهٔ حکومت اعلی پروان دارند. مزارهای شاه دلیر در قریهٔ لولنج و قره‌اق بابا، در شیخعلی و خواجه طهارت طرف اکرام و احترام مردم هستند. موسیقی این منطقه عبارت از خواندن چار بیتی به لهجه مخصوص هزاره‌گی است که با نواختن دمبوره خوانده میشود.

سرخ‌جوی: موضعیست بفاصله ۹۳،۵ کیلومتر در شرق چکمک در علاقه اجرستان مربوط حکومت درجه ۳ دای کندی متعلق حکومت دایزنگی و لایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۱۴ دقیقه – ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۴۷ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سرخ جوی: قریه‌ئیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال قلعه سنگ باشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه – ۱ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۵ دقیقه – ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ در: قریه‌ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب قلعه سرکاری بامیان متصل دریای بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۴۴ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۱ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دره: دره‌ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب مرکز غور بند ممتد بطرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه – ۴۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۴۷ دقیقه – ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دره: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در جنوب غرب اشکاشم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دز: قریه‌ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب معین قلعه در زمین داور مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دوبه: قریه‌ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب شرق قریه سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ ده: قریه‌ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه علی‌مردان در علاقه صدمردا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دیوار: قریه‌ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی‌فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دیوال: شیله‌ایست بفاصله ۵۴،۵کیلومتر در جنوب شرق تیواره در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بنی ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۵ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دیوال: موضعیست بفاصله ۹۰،۵ کیلومتر در شمال غرب شهر غزنی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دیوال: کوهیست در جنوب شرق جلال‌آباد بارتفاع تخمین ۹۸۳ متر مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ دیوال: قریه‌ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شرق جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ رباط: قریه‌ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر در شمال شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۱ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ رود: حکومت درجه ۲ راسا مربوط ولایت مشرقی بوده تخمین بخط ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد مشرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقهٔ عرض‌البلد شمالی واقع است آب و هوای ان در سرتاسر محیط نسبتاً یک سانست دریای لغمان که بسمت شرق جریان دارد از کنار ان میگذرد طول این منطقه ۱۸ و عرض ان ۳ کیلومتر تخمین گردیده است زمین ان در تمام نقاط هموار و خاک ان زراعتی و خیلی حاصل خیز است هوای ان در تابستان نهایت گرم ولی در زمستان بسیار معتدل است این منطقه برف‌گیر نبوده و اگر برف هم ببارد به زودی آب میشود اما در موسم بهار باران زیادی میبارد. نباتات زراعتی ان عبارت از گندم، جو، جواری، شالی، ماش، لوبیا و نخود بوده و سبزیجات تازه مانند شلغم، زردک، ترب، کرم زیاد کاشته میشود. در سرخرود نیشکر مقدار زیادی زرع میشود که حاصلات ان صادر میشود سردرختی ان عبارت از آلوچه، انار، بهی، انگور، نارنج شیرین، نارنج ترش، مته، مالته، سنگتره، چکو تره، توت، لوکات و شفتالو میباشد و اشجار غیرمثمر مانند بید و چنار، سرو، گز، زیتون، بلوت، پی‌پل که به پنجه چنار شباهت دارد و از گلها گلاب، پتونی، شبو، نرگس، شبوی نوری، بکثرت پیدا میشود و در کنار دریا جنگل لخ بصورت طبیعی دیده میشود. حیوانات اهلی ان عبارت از گاو، گوسفند، بز، گاومیش، اسپ، مرکب و اشتر میباشد و حیوانات وحشی خرگوش، شغال، خرس و گرگ در کوهای ان دیده میشود. طیور وحشی از قبیل گنجشک، شاهین، قاز کبوتر و غیره نیز پیدا میشود. نباتات طبی که در بین اهالی به صفت ادویه استعمال میگردد عبارت از خاکشیر، بادیان، جوانی، بارتنگ، گل گاوزبان، اسفرزه، کاسنی، تخم ریحان ختمی و بنفشه میباشد. در این حکومتی در حصص مختلف و پرنفوس ان پنج مکتب ابتدائی موجود است که متعلمین مشغول تعلیم میباشند یک باب ان واقع سلطانپور سفلی، دیگر ان در سلطان پور علیا، سومین در بالا باغ و یک باب در چهارباغ صفا، پنجم ان واقع بلند غر بهسود بوده و علاوتاً یک مکتب دهاتی واقع هده شریف دائر گردیده است، همچنین نجم‌المدارس در هده شریف از طرف وزارت معارف مانند سائر مکاتب مسلکی دائر شده که در ان علاوه بر علوم جدید علوم دینی هم تدریس میگردد. حکومت سر خرود حاوی یک علاقه‌داری درجه ۲ بنام بهسود و تقریباً ۶۳ قریه‌های بزرگ و کوچک میباشد قراء مشهور ان عبارت است از قریه سمر خیل، قریه سراچه علی‌خان،

قریه هده شریف، قریه مقام‌خان و کاریز شاهمردان، قریه نهر شاهی، قریه عرب‌ها، قریه ارباب‌ها، قریه بابری، قریه زبراتی، قریه نموچک، قریه بالاده، قریه بختال، قریه کند چشمه، قریه باغ صفا، قریه مکرالی، قریه سبزآباد، قریه لغرک، قریه احمدزائی، قریه سعیدان فولادی سلطان‌پور علیا، قریه سلطان‌پور سفلی، قریه شمشیرپور، قریه کهته‌پور، قریه سیدان عربی، قریه خیرآباد، قریه فتح‌آباد، قریه ده ولید، قریه سرتگک شاهی، قریه امیر خیل، قریه نظرآباد، قریه قاسم‌آباد، قریه ترمائی، قریه بهسود خاص، قریه دویله علیا و سفلی، قریه دلاتی، قریه اخلاص‌آباد، قریه جمالی، قریه چیمار، قریه کاکمران، قریه بلند غلی، قریه شتری، قریه پران، قریه سربدالی، قریه پنی‌گاه، قریه زنگوی مرکز حکومتی، قریه سلطان‌پور سفلی که رد ۱۳ کیلومتری جلال‌آباد واقع است و بین معبر عمومی سابق جلال‌آباد و کابل کائن است. راه سابق عبارت از نمله، جگدلک، گندمک میباشد که فعلاً این راه متروک گردیده علاوتاً یکنفر وکیل از طرف باشندگان حکومتی سرخ رود انتخاب و بشورای ملی ارسال میشود.

سرخ سنگ: قریه‌ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قلعه هشت در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ شهر: شهریست در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ قلعه: قریه‌ئیست بفاصله ۳۷،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خوگیانی متصل سرکیکه بطرف قندهار میرود در علاقه درجه ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ قلعه: قلعه‌ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در شمال شرق سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی‌پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ قلعه: ناحیه‌ایست که منابع ابتدای ان موجوده خلم و سمنگان را تشکیل میدهد این موضع مربوط حکومت درجه ۲ خلم متعلق حکومتکلان سمنگان ولایت مزار شریف میباشد.

سرخ قلعه: موضعیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه شیر بخش در علاقه شین‌دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخک: قریه‌ئیست بفاصله ۳،۵کیلومتر در شمال مشرق قریه سرماقول درع لاقه گرم آب مربوط، حکومتکلان دایزنکی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخک: کوتلیست بفاصله ۴۲،۵کیلومتر در شمال گردن دیوال در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخکان: موضعیست در ۳۳کیلومتر جلال‌آباد بین معبر عمومی جدید کابل و جلال‌آباد (راه تنگی ابریشم) در حوزه علاقه‌داری کج عزیزخان مربوط ولایت مشرقی درین محله دکانهای چندی برای رفع ضرورهٔ مسافرین وجود دارد، موضع مذکور درکنار راست دریای کابل که به استقامت جلال‌آباد می‌ورد کائن است، بیشتر درین حصه چوب و زغال جمع شده و برای فروش ذریعه موترها بکابل نقل داده میشود.

سرخ کوتل: کوتلی است بفاصله ۳۸کیلومتر در شمال شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ کوتل: کوتلیست در ۱۵ کیلومتر پل خمری در کنار سرکیکه از اینجا بطرف ایبک (سمنگان) مربوط ولایت مزار شریف میرود. درین محل از چشمهٔ شیر که آب صاف و فراوان داشته سرراه پلخمری و سمنگان قرار گرفته و یکی از توقف‌گاه مسافرین بحساب می‌آید، چندان فاصله ندارد، چون کوتل مذکور در این موضع برای عبور و مرور لاری‌ها موانع ایجاد می‌کرد و درنظر بود سرک مذکور اصلاح شده مشکلات بنحوی رفع گردد تا از جناح راست که مانند تپهٔ پیش برامده و بر جلگهٔ دهنه غوری حاکم است سرک نوی کشیده شود بدین ترتیب حین کار عمله و مزدورکاران در حوالی سال (۱۹۵۱) برج حصاری پیدا شدکه دیوار ان از خشت خام و تهداب ان سنگ‌های بزرگ و یک عده سنگ‌های کتیبه‌ئی برسم‌الخط یونانی نمودار گردید، در اثر دو مرحله حفریات در سال‌های بعدی و نتیجه پنج ماهه کار، عمارت مرکزی فوقانی و تحتانی با ملحقات و حصار مربع شکل بزرگی کاملاً آشکار و از زیر خاک کشیده شد. مواد مصالح خشت خام و در ان شمع‌های چوبی و در بعضی حصص سنگ‌های تراشیده بکار رفته، این عمارت بشکل یک معبد بزرگی بروی صفهٔ بنا یافته در روی عمارت که تقریباً (۳۵) متر طول دارد در سه جا سه دروازه کشیده شده رخ بطرف شرق، چون دروازه‌ها مشرف بطرف

تپه بوده که از ان دورنمای وسیع و قشنگ جلگه و دهکده و مزارع در افق این حصه به خوبی نمایان می‌شد. تماماً اطاق‌های مرکز و دهلیزهای معبد و ماحول جدار ان کاملاً از چوب پوشانیده شده و احاطهٔ ان (۱۰۰) متر طول و (۷۰) متر عرض داشت که تمام سطح هموار تپه و یک حصهٔ دامنهٔ شرقی ان را اشغال کرده بود. مسقف‌بودن ما حول جدار سرخ کوتل برای ان بود تا پیروان معبد از حرارت آفتاب و رطوبت باران برکنار باشند. عمارت مرکزی که از زیر تراکم خاک برآمده و بعضاً اطاقهای کوچک فرعی حلقهٔ گلی با قسمت فرو رفتهٔ اجاق و جدارهای آتش‌خورده مملو از خاکستر نرم ظاهر ساخت که این موضع آتشکده از بقایای آتش دائمی مو بدان آئین (مزدیسنا) بوده این آتشکده نمونهٔ باختری از آتشکده‌هائیست که دو تن از مؤلفین کلاسیک (استرابون) و (پوزانیاس) از روی شکل آنرا (پرسیک) خواندند. بعد از یک سلسله تحقیقات معلوم شد که آغاز بناء این آتشکده به اوائل عصر کوشانی تعلق می‌گیرد، تاریخ آتش سوزی که باعث انهدام عمارت آتشکدهٔ سرخ کوتل شده به سقوط خاندان کوشانی، فتوحات اردشیر باتبکان مؤسس سلالهٔ ساسانی در باختر در حوالی (۲۴۰) عهدمسیحی ارتباط پیدا میکند. عمارات بالائی در دو جناح نهائی خود دو مجسمهٔ بزرگی داشت که در منتهاالیه برنده نصب شده بودند و از احتمال بعید نیست که کوشانی‌ها مانند اغلب پادشاهان ادوار باستانی برای عظمت دودمان خود مفکورهٔ تقدیس خانوادگی را بمیان آورده باشند. معبد کوچک الحاقی در سرخ کوتل اهمیت بسزائی دارد، زیرا وجود ان سب شد تا بطور قطع اظهار شود که آبادیهای سرخ کوتل مربوط به آتشکده بوده و پیروان آتش‌پرستی در اینجا زندگانی داشتند، مبرهن است که معبد اصلی و بزرگ کانون اساسی این دیانت بود و در ما حول ان آتشکدهٔ بزرگ مرکزی آتشکده‌های کوچک فرعی و مربوطات ان وجود داشت که مؤید این مدعا میباشد. اخیراً بروز ۱۷ ثور سال ۱۳۳۶ شمسی کتیبهٔ مفصل و مهمی در سرخ‌کوتل کشف شد که نام کنیشکا و اسم قدیم بغلان بصورت (بغولانگو) در ان صریحاً خوانده میشود این کتیبه حاوی ۳۵ سطر است.

سرخ کوتل: کوتلیسست بفاصله ۱۸ کیلومتر بطرف جنوب غرب سرای خواجه مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ کوتل: کوتلیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شرق قلعه لعل در علاقه لعل و سرجنگل بارتفاع تخمین ۲۹۳۸ متر مربوط حکومتکلان دایزنگی ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ گل: قریه‌ئیست بفاصله ۷ کیلومتر در جنوب غرب قلعه غازه در علاقه کوه‌دامن حکومت درجه اول مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخ گمبز (گنبد): قریه‌ئیست بفاصله ۸۳ کیولمتر در جنوب قلعه چخانسور متصل سرک مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخم: دریائیست بفاصله ۶۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب گدام که بدریای‌ترین میریزد مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخنگ چهات: قله‌ئیست در جنوب سرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سر خواجه مومن: موضعیست بفاصله ۸۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخوار: کوهیست در جنوب غرب قلعه دوست‌محمود بارتفاع تخمین (۷۷۴۰) متر در علاقه کتواز مربوط حکومت اعلی‌غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخودت: قریه‌ئیست بفاصله ۱۵ کیولمتر در جنوب شرق قلعهٔ هست متصل دره خوات در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخوشک: از دهن دره‌شکاری بفاصله تقریباً بیست کیلومتر به ساحل چپ رودخانه بامیان بالای پوزهٔ سنگی حصار طولانی دیده میشود اصول آبادی ان حکم قطعی میکند که معاصر شهر غلغله آباد شده و مقصد از تعمیر ان حفاظه و دیدبانی از شهر غلغله و شهر ضحاک و سائر شهرهای بامیان و غوربند بوده است در این صورت البته مقارن تخریبات و قتل‌عامهای به‌چنگیز از بین رفته و خراب شده است.

سرخه: قریه‌ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر بطرف جنوب شرق زاهدآباد در علاقه حکومتکلان

لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه – ۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳ دقیقه – ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرخی: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه – ۶ دقیقه – ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۹ دقیقه – ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سرداب: کوتلیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر در جنوب غرب اشکاشم مربوط حکومت اعلی دخشان بارتفاع تخمین (۲۹۲۳) متر که بین ۷۱ درجه – ۳۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۳۹ دقیقه – ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سردابه: قریه‌ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب حضرت امام متعلق حکومتکلان قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۵۰ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵۸ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سردار: قریه‌ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال شرق گرشک در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکوت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۴۱ دقیقه – ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سردارخان کلی: قلعه‌ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوب که بین ۶۹ درجه – ۵۸ دقیقه – ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۸ دقیقه – ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سردار ناور: داندابیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در شرق قریه تخت دختران در علاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه – ۳۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه – ۵۹ دقیقه – ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سردار نصرالله‌خان: قلعه‌ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال غرب قریه سنگر در علاقه جلال‌آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳۲ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۶ درجه – ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمتک زنگلاو (سمتک خنکلاو): کوهیست درجنوب غرریان مربوط ولایت هرات که بین ۶۰ درجه – ۵۲ دقیقه – ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۶ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سم دره: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فیض آباد در علاقه حکومت

اعلی بدخشان که بین ۷۰درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۹ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سم دلدل: موضعیست به فاصله ۱۰،۵ کیلومتر بطرف جنوب آسیاه درعلاقه حکومت درجه ۲ چهاردهی مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمرچاک: قریه ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر درشمال غرب شاه جوی نزدیک پای ارغنداب کوهستانی در علاقه حکومت درجه ۳ دای چوپان مربوط حکومت کلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمرقند یان: قلعه ئیست به فاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قریه وزیرآباد در علاقه حکومت کلان بلخ مربوط ولایت مزار شریفکه بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی ۳۶ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمره دره: دره ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری بامیان امتداد آن طرف شمال مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سم زئی: قریه ئیست بفاصله ۳۰ کیلومتر در جنوب غرب قلعه حمیدخان درعلاقه شورابک ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمغانی: کوتلیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر درجنوب شرق باسول به ارتفاع تخمین ۵۲۳ متر در علاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمک: قریه ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در شمال قریه دولت یار در علتقه چخچران مربوط حکومت کلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سم کوه: کوهیست در شمال غرب گلران به ارتفاع تخمین ۱۲۸۵ متر مربوط حکومت کلان بادغیسات ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمنان: قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمنچی: قریه ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در شمال غرب قریه شهبان در علاقه حکومت درجه ۲ نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - یک ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمندان: قریه ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در شرق قلعه نو درعلاقه اندراب امتداد آن طرف غرب مربوط حکومت کلان پلخمری ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمندان قلعه: قریه ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در شرق بنو متصل دریای سمندان مربوط حکومت کلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمند خان: قریه ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در جنوب قلعه حمیدخان در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۴ عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمنگان (ایبک): حکومت کلانی است مربوط ولایت مزار شریف. سمنگان از نقطهٔ نظر موقعیت طبیعی کنار مجرای وسطی رودخانه (خلم در شمال تیغه عمومی هندوکش و در میان شاخه‌های فرعی کوهای محلی بین ۶۸ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی افتاده است بعبارت دیگر ایبک نه در منطقه دشوارگذار کهستانی و نه در جلگه هموار باختر بلکه در وسط هر دو واقع است مسافه کابل الی سمنگان ۴۹۹ کیلومتر بوده و سمنگان از مرکز ولایت مزار شریف ۱۲۲ کیلومتر فاصله دارد و ازین رهگذر از نقطهٔ نظر آب وهوا و نباتات ممیزات هر دو را واجد است بواسطه موقعیت مساعد جغرافیائی خود چه در زمان حال و چه در دوره‌های مختلف تاریخ همیشه روی یکی از راهای مهم بلخ واقع شده است. سد هندوکش رخ بطرف شمال یک عده تنگی هائی دارد مانند تنگی تاشقرغان تنگی شادیان و تنگی بلخ آب که هرکدام به مثابه دروازه جلگهٔ باختر تلقی شده میتواند (چنانچه در طی قرن گذشته هنوز هم در دهن تنگی تاشقرغان دروازه ئی نصب بود) تنگی تاشقرغان که عبارت از تنگی (خلم) میباشد ذریعهٔ آب رودخانه خلم ایجاد شده که از تنگی زندان برآمده از ایبک

میگذرد به این ترتیب یک شاخهٔ (راه کلان) بامیان از طریق (روئی) و (موئی) و (ایبک) و (خلم) به صفحات باختر منتهی میشود باظهور سرک جدید شکاری سمنگان اهمیت خود را از دست نداد بلکه بیشتر کسب شهرت کرده است سرک موتررو شکاری بعد از پل خمری و دهنه غوری و رباطک به ایبک منتهی میشود و از اینجا به بعد خط راه قدیمی را تعقیب نموده به تنگی خلم منتهی میگردد، هستهٔ مرکزی ایبک تا بیست سال قبل عبارت از دهکده بزرگی بود با حصار خرابه و کاروان سرای که روی آن یادگار عمرانی یک دو قرن قبل بشمار میرفت و بازار نسبتاً پرجوشی داشت و یکی از منازل عمده کابل - مزار شریف از طریق بامیان - تاشقرغان بشمار میرفت. طرح سرک شکاری و مفکورهٔ عمرانی، مرکز ایبک را چند کیلومتر تغییر محل داده و ایبک جدید در دوکیلومتری شمال آبدات قدیمهٔ بودائی این ناحیه واقع شده است. ارتفاع ایبک از سطح بحر بیش از هزار متر است آب و هوای آن در تابستان نسبت به زمستان به سبب حرارت شدید باختر معتدل و در نقاط منجمد هندوکش ملایم‌تر میباشد ایبک خیلی حاصل خیز است حبوبات و میوهٔ فراوانی دارد و مخصوصاً شفتالوی آن قابل تعریف است آنچه اسباب شهرت ایبک از نقطه نظر سیاحت و جهانگردی شده مسئله آبدات قدیمهٔ بودائی آنست که در عرف عوام بنام (تخت رستم) یاد شده و از مرکز حکومت ایبک ۱۵۰۰ قدم مسافه دارد. و این جا کمی بشرح آن میپردازیم: قراریکه پیشتر ذکر شد ایبک (سمنگان) چه در زمان قدیم و چه امروز روی یکی از راهای باختر اخذ موقع نموده و بر علاوه موقعیت جغرافیائی مانند بامیان ساختمان طبقات الارضی هم سبب شده است که پیروان بودائی این ناحیه آبداتی در انجا تعمیر کنند. آبده مخصوص و ممیزهٔ ایبک عبارت از یک استوپهٔ بزرگی است که از یک پارچه سنگ تراشیده شده و در نوعیت و تناسب و بزرگی خود مانند هیکل عظیم بامیان در عالم بودائی بی نظیر است بعقیدهٔ مؤسیو فوشه مفکورهٔ تراش استوپه‌ها در سنگ هر چند رواج داشته و تازگی ندارد ولی استوپه‌های هندی همه خورد و کوچک بوده و معمولاً درمیان دیوارهای معبدی محصور میباشد یعنی وقتیکه مهندسین میخواستند معبد در دل‌سنگ تراش کنند از احجار وسط معبد استفاده کرده و آنرا بصورت استوپه درمی آوردند ولی استوپه ایبک عکس این قضیه است و تپهٔ سنگی از چهار دور خود بواسطه جری تراش خورده و شکل استوپه بخود گرفته و آن جربه دهلیز طواف مبدل گردیده است احاطه استوپه سنگی ایبک (۸۰) متر و ارتفاع آن بیش از ده متر است و بالای آن از همان سنگ کوه اطاق کوچکی برای راهب منزوی تراشیده‌اند. کمی پایان‌تر بطرف شمال استوپه در داخل تپهٔ دیگری که شرقاً غرباً افتاده یک سلسله اطاق‌ها که مربوطات

معبدی میباشد کنده شده و دهلیز طولانی همه را بهم وصل میکند و اینمحل تا سال‌های اخیر بصورت گدام گندم و طویله و حتی بازار استعمال میشد این سموچ‌ها به شکل و تناسب مختلف عموماً مدور کنده شده‌اند و این اولین سموچ و رسته مذکور بشکل مدور بوده و گنبد بیضوی شکل دارد که طول محوطه آن به ۱۰،۷۵ متر میرسد و در وسط سقف آن گل نیلوفر بزرگ (هزار برگه) رخ بطرف زمین باز شده است و از آن عده زیادی نیلوفری کوچک دیگر پراگنده میباشد در مقابل مدخل معبد در طاقی که ۳،۶۰ متر ارتفاع و ۳،۲۰ متر عرض و ۹۵ سانتی متر عمیق دارد هیکل بزرگ نشستهٔ بودا تعبیه شده بود که امروز از بین رفته است. سموچ دوم هم مدور و سموچ چهارمی که به تناسب اولی میباشد مربع است و بعد از آن دسته ئی مرکب از پنج سموچ دیگر آغاز میشود که کدام دارای طاق‌ها و رواق‌ها و هیکلهای مختلفی بوده که به مرور زمان همه‌اش ناپدید شده است روی همرفته میتوان گفت که درایبک مفکوره عمران و تاسیس یک مرکز بودائی عرض راه سبب این همه آبادی‌های درون کوه شده بود. تپه ئی که شرح دادیم باسموچ‌های داخلی آن بصورت اصل معبد و استوپه بزرگ سنگی استوپه آن بشمار میرفته ولی قرار عقیده موسیو فوشه این همه نقشه‌های آبادی بعللی که چندان روشن نیست به پایه تکمیل نرسیده است و دانشمند فرانسوی در میان علت‌ها که پدید شدن شقی در استوپه و مردن اعانه دهنده را هم تذکار میدهد ظهور یفتلی‌ها را قطعی‌تر تلقی میکند و به این حساب میتوان تخمین نمود که مسئله عمرانات بودائی ایبک در نیمه اول قرن پنج مسیحی متوقف گردیده است. غیر از آبدات بودائی مرکز ایبک در گرد ونواح و مربوطات آن شواهد دیگری هم است که چیزی بصورت سموچ‌ها و چیزی هم بصورت تپه‌ها که هر دو شواهد و بقایای آبادی‌های قدیمه پیش از اسلام است دیده میشود یکی از این جاها امروز بنام (دره گز) یاد میشود که طرف شمال غرب ایبک نزدیک مجرای علیای بلخاب افتاده و (هبوان تسنگ) زائر چینی حین عبور از درهٔ بلخاب از محلی بنام (کی تچه Kie Tehe) یاد کرده است که فعلاً همین درهٔ گز میباشد و ده معبد بودائی را به آن جا نسبت داده است. محل دیگر عبارت از رباطک میباشد که بین دهن غوری و ایبک واقع شده و ۴۹ کیلومتر از اولی و ۳۶ کیلومتر از دومی فاصله دارد در رباطک بقایای تپه هائیست که واضحاً به آبادی‌های قدیمهٔ این قطعه دلالت میکند و مسکوکات کوشانی از آنجا پیدا شده و میشود و از عمرانات امیر عبدالرحمن خان هم بقایای قلعه و حصاری تا حال باقی مانده است در (انجیر دره) که به ۳ کیلومتری شمال غرب رباطک واقع است هم آثار قلعه و آبادی پیش از اسلام مشهور است در (سار باغ) و کوهی موسوم به (شاخ سفید) قلعه‌های کافری موجود است

در (روئی و موئی) که از (ملا و دو آب شاه پسند) از طریق خرم و سار باغ و درهٔ رندان به ایبک راهی رفته بقایای تصاویر منقوش ساسانی موجود است که بنام (دختر نوشیروان) شهرت دارد. پس باین ترتیب واضحاً معلوم میشود که ایبک در دوره‌های بودائی تاریخ افغانستان از نقطهٔ نظر آئین و صنعت مقام مهمی داشته از یکطرف از جلگه باختر و از جانب دیگر از دره‌های هندوکش راهائی بدان منتهی روی همرفته ایبک مانند بامیان در دو طرف تودهٔ عظیم هندوکش نقطع ئی بود مهم و روی راه باختر و گندها را که آئین و ذوق صنعتی از آنجاها بـه دو طـرف هـندوکش پراکنده میشد. ناگفته نماند که ایبک را بعضی مدققین اسلامی به اسم (سمنگان) هم یاد کرده‌اند یا بعبارت دیگر بعضی از مدققین سمنگان را ایبک تعبیر کرده‌اند.

حیوانات اهلی این منطقه ازین قبیل است: شتر، اسپ، خر، گاو، بز، گوسفند، و حیوانات وحشی آن پلنگ، گرگ، آهو، روباه، شغال، خرگوش، خرس و خوک در بیشه‌ها وکوها موجود است.

نباتات مفیده: از قبیل هنگ، زیره، سرش، بادیان، جوانی، زوف، و غیره بصورت خودرو پیدا میشود، پیداوار زراعتی این حکومت کلان گندم، جو، جواری، پنبه، ارزن، مـاش، نـخود، لوبیا، مشنگ، لبلبو، زغر، شرشم، کنجد و غیره مثل خربوزه، تربزه پالک، شلغم، زردک، کچالو، نیز یافت میشود اشجار مثمر آن ازقبیل بادام، پسته، زردآلو، انگور، شفتالو، گیلاس، آلو بخارا و انجیر می‌باشد. اشجار غیر مثمر مثل ارچه، سفیدار، بید، بلوط، سیاه چوب، چنار، پشه خانه و شنگ و غیره است.

نهرهای بزرگ و مشهور این منطقه: جوی کاریز، جوی کهنه سمنگان، جوی ظهرابی، جوی مرغان، جوی کاروانسرای، جوی چوغی و جوی دلخکی می‌باشد که این نـهرها تـمام مـنطقه وسطی مربوط مرکز حکومت کلان را آبیاری مینماید. حوزه سمنگان شرقاً و غرباًبین دو کـوه بشکل مستطیل واقع شده که بطرف شمال آن کوه «چغت» موازی بحوزهٔ سمنگان امتداد دارد و بطرف غرب آن کوه دلخکی واقع است کوه دلخکی چون دارای چشمه سارهای زیاد است بنا بران بیشتر قسمت آن للمی کاری شده حاصل خیز میباشد یک قسمت دیگر آن مالچر بوده بز و گوسفند و غیره در آن تربیه میشود این کوه شاخه ئی از تیربند ترکستان گفته میشود بر علاوه للمی کاری جنگلات طبیعی از قـبیل پسـته و ارچـه و بـلوط زیـاد دارد کـه تـخمیناً ۸۰ فـیصد محروقات منطقه از جنگلات طبیعی وغیر مثمر آن حاصل میشود.

طیور اهلی از قبیل: مرغ، مرغابی، طاؤس، کـوتر، و فیل مرغ بوده طیور وحشی آن مثل کبک، کبوتر، سی سی، کرگس، زاغ، عندلیب، بودنه و غیره اقسام گنجشکها یافت میشود.

مزرات متبرکه: یکی بنام حضرت سلطان علیه الرحمه مشهور است که بفاصله تخمین ۱۶ کیلومتر بطرف شمال مغرب سمنگان واقع ومرکز علاقهٔ آنجا می‌باشد زبان زدعام آنرا سلطان بایزید بستامی علیه الرحمه می‌خوانند لیکن تمسک تاریخی مثبت بدست نیست. زیارت بابه قمبر علیه الرحمه بسمت جنوب غرب بفاصله تخمیناً ۱۹ کیلومتر ازمرکز واقع بوده و درناحیه قریبی آن یک مکتب دهاتی باسم بابه قمبر علیه الرحمه موجود میباشد. خواجه اسمعیل علیه الرحمه بسمت مشرقی شهرجدید سمنگان واقع است. زیارت خواجه برهان علیه الرحمه بفاصله تخمیناً یک کیلومتر بطرف مغرب شهر جدید واقع است. همچنان دیگر زیارات مثل خواجه سنگور علیه الرحمه، ایبک نوجوان علیه الرحمه خواجه تومتی علیه الرحمه، خواجه نعلک علیه الرحمه و غیره میباشد.

مساجد جامع: یکی مسجد جامع شهر جدید سمنگان که در وسط شهر واقع و در سال ۱۳۱۵ بناء شده ودر سال ۱۳۳۴ بد و جانب آن الحاقیه ضم شده است، دیگر مسجد جامع شهرقدیم است که بفاصله تخمین ۳ کیلومتر بطرف جنوب شرق شهر جدید واقع است. سوم مسجد جامع کهنه سمنگان بطرف شمال غرب شهر جدید بفاصله تخمین ۵ کیلومتر از شهر جدید بطرف مشرق واقع است و چهارم مسجد جامع چرمگری و پنجم مسجد جامع ظهرابی که بسمت شمال شهر واقع اند موجود است.

روایات فوکلوری: یکی از افسانه‌های مروجه مخصوص این مردم قصه دیو زندان است. دیوزندان یک غاری است که بطرف مغرب شهر بفاصله ۳ کیلومتر واقع شده و دهانهٔاین غار بشکل دائیره بوده و قطردائیره آن تخمیناً به ده متر می‌رسد عمق آنرا تا بحال کسی بصورت صحیح معلوم نکرده است صحن داخلی آن بخوبی مشاهده شده نمیتواند. قصه می‌کنندکه در ازمنهٔ قدیم در بین این غار دیوی بوده محبوس و به نواحی قریب غار مذکور هیچ کس تردد کرده نمیتوانست واز آن سبب آنرا دیوزندان می‌گویند کدام ثبوت بدلیل وبرهان ندارد.

قصه دوم :اسم یک قریه سمنگان ظهرابی است در بین مردم قصه معروف و حتی اکثریه بطور یقین اظهار عقیده می‌کنند که رستم پسر زال در همین سمنگان آمده ودختر شاه سمنجان (سمنگانرا) عروسی کرده (چنانچه تخت رستم را نیز از جملهٔ شاهکاریهای مذکور میشمارند) و از ازدواج آنها پسری تولد شد که نام او سهراب و یا (صهراب) بوده وبه مرور زمان چون سهراب مذکور یک شخص قوی الجثه و نامور شد همان قریه را صهرابی گذاشتند لیکن بمرور زمان صهرابی تغییر شکل نموده و با فزودی یک سرکش ظهرابی خوانده شد که امروز بهمین اسم یاد میشود و بر این قصه تقریباً همه مردم متفق الرای اند.

صنائع معروف محلی: که در بین مردم بیشتر مروج است قاقمه بافی، گلیم بافی، کرباس بافی، خامک دوزی، و غیره وظیفهٔ طبقهٔ اناث است در طبقه ذکور باندازهٔ کفایت کار محلی خویش نجاری، معماری، مسگری، دنبوره سازی، رواج دارد، از چدن دیگ، فال، هاون و سنگهای وزنی ریختانده میشود.

حکومت کلان سمنگان شامل حکومت و علاقه داری‌های ذیل است:

۱ - حکومت درجه ۲ خلم که علاقه داری درجه ۳ کلدار بآن مربوط است.

۲ - علاقه داری حضرت سلطان.

۳ - حکومت درجه ۲ دره صوف.

حکومتکلان سمنگان دارای مکاتب آتی میباشد.

الف - مکاتب ابتدائی:

۱ - مکتب ابتدائی سمنگان واقع شهر جدید سمنگان.

۲ - مکتب ابتدائی نمره ۲ سمنگان یاجویزندان واقع قاضی کوت سمنگان.

۳ -مکتب دهاتی خلم واقع حکومت خلم سمنگان .

۴ -مکتب دهاتی خرم واقع ده اهل قریه خرم سمنگان.

ب - مکاتب دهاتی:

۱ -مکتب دهاتی سارباغ

۲ - مکتب دهاتی مرکز دره صوف.

۳ - مکتب ابتدائی صیاد خلم.

۴ - مکتب ابتدائی بابه قمبر.

۵ - مکتب دهاتی حضرت سلطان .

همچنین از مربوطات حکومتکلان سمنگان سه نفر وکیل انتخاب و بمجلس شورای ملی فرستاده میشود که یکنفر وکیل سمنگان دومی وکیل حکومتی خلم و سومی وکیل اهالی حکومتی دره صوف میباشد.

سمورثانی: قریه ئیست بفاصله ۹کیلومتر در غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمولی: موضعی است بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق صالحان کاریز در علاقه

حکومت درجه اول گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است درین موضع یک چاه آب نیز موجود است.

سمنگیرو (زیدک): کوتلی است بفاصله ۳۳ کیلومتر در شمال غرب سدی گل به ارتفاع تخمین ۱۵۰۲ متر در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سموچ ملاعمر: کوهیست بطرف شمال غرب بتخاک به ارتفاع ۲۶۷۰ متر مربوط حکومت درجه ۴ بگرامی ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سموچ ملاعمر: قریه ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر بطرف جنوب شرق بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمور: قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در جنوب غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمولی: موضعی است بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب شرق صالحان کاریز درعلاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین موضع یک چاه آب هم موجود است.

سمولی: کوهیست در جنوب شرق صالحان کاریز به ارتفاع تخمین ۲۲۷۸ متر در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمه ته: قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال غرب فیض آباد متصل دریای کوکچه در علاقه حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۲۵ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سمی گل گری: تپه ئیست در جنوب غرب قلعه جوین به ارتفاع تخمین ۷۷۲ متر مربوط اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنبولاق: قریه ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب قلعه مشک درعلاقه حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجان: قریه ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شرق شهر جبل السراج مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنج او: دریائیست بفاصله ۶۴،۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و آب دریای مذکور به هری رود میریزد.

سنجت: دریائیست بفاصله ۱۰۴ کیلومتر در شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۱ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. و آب آن بدریای نبایانک میریزد.

سنجت: قریه ئیست بفاصله ۸۰،۵ کیلومتر در شرق شیندند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجت: دریائیست بفاصله ۸۳،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه فرسی که بدریای سه درخت میریزد مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجت: چشمه ئیست بفاصله ۵۴،۵ کیلومتر در شرق قلعه بالامرغاب مربوط حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتک: قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در غرب غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتک: قریه ئیست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتک تگاو: خرابه ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در شرق قلعه نو در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتک دره: دره ئیست بفاصله ۲۲ کیلومتر در جنوب شرق سرخ شهر امتداد آن طرف شمال شرق در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۴ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجتی: قریه ئیست بفاصله ۵۹ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجد دره: دره ئیست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر بطرف شمال غرب سربولی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجدی: موضعیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در شمال مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجر: موضعیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در جنوب ده تیتان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجر تکاب: نهریست بفاصله ۲۶ کیلومتر در جنوب غرب ده تیتان و به رود فراه میریزد در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنجروال: موضع است بفاصله ۱۶ کیلومتر در غرب شاه کرم در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین موضع یک چاه آب هم وجود دارد.

سنجری: قریه ئیست بفاصله ۱۵ کیلومتر در غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنداله: قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال سنگر در علاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندوار: قریه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب سلطان خیل در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندراکیج: قریه ئیست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب خداخیل در علاقه سارون خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندروار: قریه ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال قریه نیازی خیل در علاقه الینگار متعلق حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سند زئی: قریه ئیست بفاصله ۲ کیلومتر در غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندک لی: قریه ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتری شیخ راضی متصل سرک درجه ۳ قرقین متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۴ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندک: قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شمال قریه چین در علاقه حکومتکلان شنوار مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۶ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سندله: موضعیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در جنوب موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنزعلی کلی: قلعه ئیست بفاصله ۵۹ کیلومتر در جنوب شرق دو چینه در علاقه حکومت کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۳ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنزله: نهریست بفاصله ۷۱ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنس: قریه ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب مشرق قلعه آقچه متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ: قلعه ئیست بفاصله ۴۴ کیلومتر در شمال غرب پای کوتل در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه ۳۸ دقیقه ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه ۲۸ دقیقه ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ: قریه ئیست بفاصله ۴۱،۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه لغدر در علاقه حکومت درجه ۲ زمین داور مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۷۰ درجه - ۳۶ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ آسمان: کوهیست در جنوب غرب پرجمان در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۳۴ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ اجل: کوهیست در جنوب شرق کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگال: قریه ئیست در حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۱ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگال کوه: کوهیست در شرق تیواره بارتفاع تخمین ۳۹۶۰ متر در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگبر: قریه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال انار دره متصل سرکیکه بطرف فراه میرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگبر: قریه ئیست بفاصله ۲۸ کیلومتر در جنوب شرق گرشک در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگبر: قریه ئیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال غرب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگبران: قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه بنو در علاقه اندراب متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۹ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ بست: قریه ئیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در غرب مرکز هرات مربوط ولایت هرات که بین ۵۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ توپ: چشمه ئیست بفاصله ۷۲کیلومتر در غرب سرخ شهر در علاقه حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ تی: قریه ئیست بفاصله ۲۴ کیلومتر در شمال چاه آب در علاقه ینگی قلعه مربوط حکومتکلان تالقان ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ تیور:قریه ئست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در غرب قریه شاه جوی درعلاقه حکومت درجه ۳ دای چوپان متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگچارک: حکومت درجه اول مربوط حکومتکلان شبرغان و متعلق ولایت مزار شریف بوده تخمین بین خطوط ۶۵ و ۶۶ درجه - ۳۱ و ۴۶ دقیقه - ۳۴ و ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی، ۳۵ و ۳۶ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است حوزه این حکومتی سنگچها رک بسمت جنوب و بعضاً شرق حکومتکلان شبرغان کائن و حدود آن شمالاً به علاقه داری بلخاب و جنوباً بعلاقه کوهستانات سرپل شرقاً بمربوطات حکومتکلان بلخ و غرباً بعلاقه‌های مربوطهٔ حکومت اعلی میمنه ملحق و محدود است. اینمنطقه تماماًکوهستانی بوده زمین هموار

در آن کمتر است، دامان جبال و تپه‌های مجاور آن برای کشت للمی استعداد خوبی داشته کشاورزان در مواقع وفور بارندگی مخصوصاً از زراعت للمی اینحصه محصول کافی برمیدارند. آب وهوای ساحهٔ سنگچهارک معتدل بوده در مرکز وتگاب‌های آن از برج عقرب تاجواز باران می‌بارد و از قوس الی حمل در مواضع کوهی آن برفباری ادامه دارد. درجهٔ حرارت دربرج جوزا الی اسد از طرف روز بین ۱۸ - ۲۰ درجه سانتیگرید و برودت در بروج جدی ودلو از ۳۰ الی ۳۵ درجهٔ سانتیگرید تخمین میشود. باد شدید وجود نداشته هوای آن بکلی نرم و خوشگوار میباشد. تکزار مرکز حکومت سنگچهارک که از حکومتکلان شبرغان (۶۹) کیلومتر مسافه دارد حاوی یک علاقه داری درجه ۳ بلخاب و (۷۶) قریه است که تخمیناً شامل (۷۶۸۴) خانوار میباشد، قراء عمدهٔ آن حسب ذیل است:

قریهٔ تکزار، قریهٔ بهارک، قریهٔ شنو کند، قریهٔ شنو کند، قریهٔ قلماقی، قریه فرشقان کلان، قریهٔ فرشقان میانه، قریهٔ فرشقان پشمک، قریهٔ لنگر رضوانقل، قریه آق پی، قریهٔ چهل مرد، قریهٔ چهار روح، قریهٔ پاله، قریهٔ اسماعیل و شاهمرد، قریهٔ بولدیان، قریهٔ میر ملک، قریهٔ ملکان، قریهٔ اولمه، قریهٔ خاسار، قریهٔ اوزن سقال، قریهٔ غوربچی، قریهٔ کران، قریهٔ کوران، قریهٔ قلعه چه، قریهٔ آبخور، قریه صیاد، قریهٔ آبدره، قریهٔ کاریز، قریهٔ قطن مست، قریهٔ یولتراب، قریهٔ آلتی بای، قریهٔ الله غن، قریهٔ شیرک یار، قریهٔ آق گنبد، قریهٔ لرک ایشانها، قریهٔ قلعهٔ کرنیل تاتار، قریهٔ جپان، قریهٔ چغدان، قریهٔ عرب بائی، قریهٔ ارچه تو، قربه خواجه سرخ، قریهٔ تاتار، قریه دوآبه، قریه لنگر باباقوزی، قریهٔ جلمان قلعه، قریهٔ باغ اسحاق، قریهٔ سزای کلان، قریهٔ مردار قاق، قریهٔ لرک خوب آباد، قریهٔ سوزمه، قلعه قریهٔ سوزمه قلعهٔ ازبیگی، قریهٔ گورکاب بالا، قریهٔ گور کاب پایان، قریهٔ تنزیل، قریهٔ چهاریک، قریهٔ چهار کنت، قریهٔ لنگر شاه عبدالله، قریهٔ قزاق، قریهٔ درهٔ زمچی، قریهٔ دهک، قریهٔ اوقاف، قریهٔ تغایخواجه، قریهٔ تبر، قریهٔ دوتم، قریهٔ وردک ریکلان، قریهٔ هزاره ریکلان، قریهٔ بلوچ، سوزمه قلعه، قریه ده مرده، قریهٔ مسجد سبز، قریهٔ توبخانه، قریهٔ زنجان، قریه گجوأ، قریهٔ متفرقه قریهٔ لوک خوب آباد مهاجر، قریهٔ وردک‌های گذر، قریهٔ متفرقه، در قریهٔ تکزار یکباب مکتب بنام ابتدائیه سنگچهارک، تاسیس و اطفال تحت تعلیم و تربیه گرفته شده‌اند مردم اینجا اوزبک، تاجک، افغان و هزاره میباشند، پیشهٔ عمومی غالباً دهقانی و باغداری بوده مالدار در آنحصه کمتر است، پیداوار صنعتی آنها منحصر ببافت و تهیه برک، جل، جوال و گلیم هزارگی است، و کمی ازین قبیل چیزها را از دایزنگی و هزاره جات دریافت نموده دیگر نوع رخت باب و مواد خوراکه و قابل احتیاج را از ولایت مزار شریف و قطغن وارد مینماید. منطقه

سنگچهارک چون برای نشو و نمای تاک و اشجار بادام و چار مغز خیلی مساعد است لذا باغهای انگوری و نخلستان چار مغز و بادام در هر جا عمومیت داشته باغداران بیشتر از دیگر فواکه انگور را زیاد تربیه مینماید و از محصول اضافهٔ آن کشمش سبز و کشمش سرخ به پیمانهٔ زیاد تهیه و بایکمقدار بادام و چارمغز در ولایت شمال و حتی مرکز کابل بغرض تجارت میفرستند. دیگر میوه‌ها از قبیل: توت، زردآلو، قره آلو، سیب و ناک هم پیدایش دارد که صادرات آنها مهم نیست. خاک اینجا قابلیت تربیه انواع گلها و نباتات را دارد اما به نسبت قلت آب تنها گلهای پتونی و ببرینه در بعضی جاها تربیه میشود و هم بعضی نباتات که خواص طبی دارد در برخی از مواضع میروید. اراضی آن بدو حصهٔ آبی و للمی منقسم میگردد، حصهٔ آبی آن تقریباً درحدود چهل و دو هزار جریب است که یکمقدار آن برای ترتیب باغهای انگوری و فواکه تخصیص یافته و حصهٔ دیگر که جهت زراعت للمی است در حدود (۱۶۰۰۰۰۰) یک ملیون وششصد هزار جریب تخمین میشود که زمین‌های زراعتی علاقه داری بلخاب ازین ارقام مستثنا است. پیداوار زراعتی اینجا منحصر به گندم، جو، زغر و کنجد میباشد که یکمقدار زغر و کنجد آن برای فروش به دیگر جاها انتقال داده میشود در سنگچهارک دوکوه بزرگ بنام (کوه خواجه کوه یصاف و کوه خواجه کل صاف) وجود دارد که خیلی بلند و برفگیر بوده دامنه آن بسلاسل کوهای بلخاب، کشنده و کوهستانی‌های سرپل امتداد می‌یابد، ازین دو کوه بزرگ کوه‌های متعدد دیگر منشعب گردیده که مشهور آن بنامهای ذیل یاد میشود: کوه دهک در موضع قریهٔ دهک، کوه قریهٔ اوقاف، کوه ده مردهٔ کوهی و غیره، کوه قریهٔ شبوکند و غیره، کوه چهار روح و سراب، کوه پاله کوهی، کوه اولمه، کوه خاسار و خاک دره کوه نو و بخ مر، کوه قریهٔ ملک در موضع مورک، کوه آبدره. درین کوه‌ها اکثراً جنگل‌های انبوه پسته وارچه بنظر میرسد و تخمین از یکهزار الی ده هزار جریب زمین کوهی آنرا از یکهزار اصله تایک و نیم ملیون اصله درخت پسته وارچه اشغال کرده است، جنگل‌های مذکور اگر چه تحت انحصار دولت میباشد اما به نسبتی که اشجار آن بلند نبوده و از آن کار پوشش خانه و غیره گرفته نمیشود و از طرفی محافظت درست بعمل نمی‌آید غالباً بمصرف محروقات اهالی میرسد. در کوهای مذکره علاوه بر جنگل‌ها و نباتات طبی یکمقدار چکری، رواش و سمارق پیدا میشود که بعد از جمع و ذخیرهٔ آن در بازار برای فروش می‌آرند. حیوانات وحشی که درین کوها پیدا میشود عبارتست از: آهو، گرگ، پلنگ، خرگوش، روباه، شغال، پشک، کوهی و غیره حیوانات اهلی آن از قبیل، اسپ، گاو، گوسفند، بز، اشتر، و مرکب میباشد، طیور اهلی تنها مرغ خانگی است. کوه خواجه کویصاف از بزرگترین و بلندترین

کوهای ولایت مزار شریف شمرده میشود و مزاری هم بنام مزار (خواجه کویصاف) در فراز کوه مذکور وجود دارد که اطراف آنرا درخت‌های پسته وارچه و دیگر اشجار و گلهای رنگا رنگ کوهی احاطه نموده و چشمهٔ بزرگی که آب سرد و خوشگواری دارد از بین سنگ‌های نزدیک زیارت خارج وبدره‌های آنجا سرازیر میشود، و یک منظرهٔ زیبای کوهستانی را تشکیل میدهد، در تابستان که موسم سرسبزی و خرمی این بیشهٔ طبیعی است اهالی سنگچارک و دیگر مناطق دوردست بمقصد زیارت و ضمناً مشاهدهٔ آفتاب که از عقب کوه مذکور بایک وضع دل آویز و تعجب آوری طلوع میکند درین موضع آمده بسواری اسپ‌های کوچک و کوه گرد خود در ظرف چندین ساعت به کوه بالا شده شب در آنجا می‌نماید، درپایان که نزدیک طلوع میباشد مردم آنجا از ذکور و اناث وضو ساخته بعجز و زاری متوجه این منظره می‌شوند، در اینوقت آفتاب بصورت یک قوس بسیار بزرگ و درخشان طلوع نموده اشعهٔ زرین و لرزان خود را در صخره‌های این کوه نثار میکند، در سنگ چهارک برای تفریح و تفرج اهالی یک باغ عمومی احداث گردیده علاوه بر ان چون این منطقهٔ کوهستانی است دارای تپه‌ها و دره‌های خرم و شادابی بوده در ایام بهار تماماً بقطعات پرگل و سرسبز و فرحت انگیزی تبدیل شده و مردم از تماشای این مناظر مستفید و بهره اندوز می‌گردند. هکذا در (۱۱) کیلومتری مرکز سنگچهارک موضعی است که به (انگشت شاه) شهرت دارد، اینموضع بصورت یکدرهٔ قشنگ طبیعی از سنگلاخ‌های کوه بوجود آمده و از دو سوراخ سنگی که چندین متر ارتفاع دارد بقدر دو آسیا آب مانند آبشاری بدامان این درهٔ سنگی بشدت ریخته قطرات صاف و مروارید آسای آن هر طرف پاشان و نثار میگردد، این نزهتگاه که محل تفریح و میله جای و یک صیفیهٔ زیبای اهالی را تشکیل میدهد طرف توجه قرار گرفته از مرکز سنگچهارک سرک اساسی الی موضع (انگشت شاه) تمدید و جاهای مناسبی بود و باش اهالی و مأمورین تعمیر شده است که در تابستان همه روزه بالخاصه روزهای جمعه اکثر مردم در تماشای این صیفیه زیبا اشتراک مینماید.

چشمه سارهای دیگری که بعضاً اراضی مزروعی اینجا را آبیاری مینماید. عبارتست از: (۱) چشمهٔ انگشت شاه از کوه شبو کند، (۲) چشمهٔ خواجه سراب (۳) چشمهٔ خواجه نهان (۴) چشمه لنگر شاه عبدالله (۵) چشمهٔ ریکلان (۶) چشمهٔ کبود آب ویولتردی (۷) چشمهٔ گرم آب (۸) چشمهٔ خواجه کو یصاف علاوتاً دریای کوچکی موسوم به دریای (کچن) از علاقهٔ کوهستانات سرپل دراینمنطقه جریان یافته قریه‌های جوی بهار، تل گور کاب، تنزیل و سوزمه قلعه متعلق سنگچهارک را آبیاری نموده پس از طی یک مسافه بدریای سرپل می‌ریزد. مردم

سنگچارک و علاقه داری بلخاب اکثر خوش قریحه و زنده دل بوده و به سرودن اشعار و ادبیات ملی علاقه دارند و از مناظر و نزهتگاهای طبیعی محظوظ شده بمیلهٔ و تفریح می‌پردازند، میله‌های ملی و همیشه گی آنها را دو نوع ورزش تشکیل میدهد: اول اسپ دوانی و بزکشی که در فراز و نشیب تپه‌ها و دره‌ها صورت میگیرد، دوم قشتی‌گیری و پهلوانی است که باوضع مخصوص همانجا اجرا میشود، زیارتهای مشهوری هم در این منطقه موجود است که اهالی بآنها اخلاص و ارادت زیادی دارند و بنامهای ذیل موسوم میباشند: قدم جای حضرت شاه اولیا موسوم به (انگشت شاه) در کوه قریه شبو کند، مزار خواجه ابو عبیدهٔ جراح در مرکز حکومت سنگچهارک، مزار میر هاشم در قریهٔ لنگر رضوا نقل، مزار شاه عبدالله در قریهٔ لنگر شاه عبدالله، مزار بابه دوست محمد در قریه ارچه تو، مزار خواجه عبدالجبار در قریه فرشقان، مزار خواجه یوسف مهروی مشهور به (خواجه مراد بخش) در قریهٔ تگزار، مزار قزل اولیا در حصهٔ گزستان واقع در قریهٔ گور کاب بالای تپهٔ سرخ خاکی. از آثار تاریخی تنها در قریهٔ قطن مست قلعه ایست که بنام (قلعهٔ قهقه) شهرت دارد و از آن جز بعضی آثار ریخته و پاشیدهٔ خشت پخته و سنگ‌های تهداب چیزی برجانمانده است، از وضع بناو پخته گی آن معلوم میشود که این قلعه در قدیم خیلی متین و مستحکم بوده است. از مرکز حکومت سنگچهارک چندین سرک موتور و بطرف کشنده و انگشت شاه، تیر تغایخواجه و قریهٔ قطن مست کشیده شده، علاوه برین راه‌های متعدد خصوصی و پیاده رو نیز موجود است که در تابستان بطرف علاقهٔ بلخاب و دیگر قریه‌ها و حکومات مجاور عبور و مرور ممکن بوده و در ایام زمستان و بارندگی این راها مسدود و تردد معطل میگردد. در سنگچهارک علاوه بر مدارس خصوصی یک باب مکتب ابتدائی و یکباب مکتب دهاتی از طرف وزارت معارف دائر گردیده است. یکنفر وکیل نیز از طرف اهالی سنگچارک انتخاب و بشورای ملی فرستاده میشود.

سنگ حصار: موضعیست بفاصله ۳۳ کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه کشکنخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ خان: قریه ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در شرق قریه رخه در علاقه حکومت درجه ۳ پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ دختر: قریه ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در غرب مرکز غوریان مربوط ولایت هرات که

بین ۶۱ درجه - ۲ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ دختر: کوهیست در شمال مرکز غوریان به ارتفاع تخمین ۱۳۶۶ متر مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ در: تنگی ئیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب قلعه پای کوتل درعلاقه حکومت دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ در: قریه ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب جوزخیل در علاقه خروار مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگر: قریه ئیست بفاصله ۳۰،۵ کیلومتر در علاقه جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگر: قریه ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر درغرب شاه جوی مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگر: کوهیست در جنوب غورک در علاقه نهرسراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگر: قریه ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در شمال شرق حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگر: چاهیست بفاصله ۷۸ کیلومتر در شمال غرب امام زاهد مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلدشمالی واقع است.

سنگرتپه: تپه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در غرب قلعه دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲

شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگرجاه: ریگستانیست در شمال غرب شاه کرم در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگرخیل: قریه ئیست بفاصله یک کیلومتر بطرف شرق قریه زاهد آباد در لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگردشت: دشتی است در جنوب شرق چهار برجک مربوط حکومت درجه اول چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی ۳۲ درجه - ۷ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگرای: قریه ئیست مرکز حکومت درجه اول کامه ولایت مشرقی. از قلعهٔ حکومتی تخمیناً یک کیلومتر بعد مسافه دارد.

حیوانات اهلی و غیره اهلی: حیوانات اهلی این منطقه گاو، گوسفند، بز، اسپ، مرکب، گاو میش، و غیره می‌باشد و از جمله حیوانات غیر اهلی شغال به کثرت وجود داشته گرگ و خرس ندرتاً دیده میشود.

انواع نباتات: نباتات مفیده این منطقه عبارت از اسفرزه، بارتنگ، خاکشیر، نعنا، بادیان جوانی و غیره می‌باشد که بطور دوا برای مریضان داده میشود.

پیداوار زراعتی: گندم، جو، جواری، برنج، نیشکر، عدس، ماش پخته، کنجد، کلول، هرهر، ارزن و غیره است که از جمله گر و برنج بدیگر ولایات ازین منطقه صادر میشود.

سبزیجات: از جمله سبزیجات مهم بادنجان رومی، سوسنی، شلغم، پالک پیاز، سیر، کدو، ترائی خرفه، و غیره می‌باشد.

اشجارمیوه دارد: عبارت از درخت توت، تاک، انگور، لوکات، زردالو، شفتالو، الوچه، بهی، انار، نارنج، انجیر، سنجد، سیب نشپاتی و غیره می‌باشد.

اشجار غیر مثمر: عبارت از درخت بید، شیشم، چنار، گز و غیره می‌باشد.

نهرهای بزرگ معروف: منطقه کامه ذریعه یک نهر بزرگ که در حصه شمال غربی از دریائی کنر ذریعه یک بند بزرگ جدا شده و بنام سربند شهرت دارد آبیاری میشود آب این نهر کلان تامسافه یکنیم هزار متر جریان داشته بنام چاردهی یاد میشود بعد از ان به ۹ جوی بزرگ منقسم

و از هر جوی آن شاخهای متعددی جدا شده تمام منطقه کامه را آب کافی میدهد، هیچ وقت درین منطقه قحطی وکم آبی دیده نمیشود. این خطه به نسبت اینکه آب فراوان دارد دشت‌های لا مزروع نداشته جلگه‌ها و زمین‌های لخزار به کثرت دیده میشود، معروف‌ترین آن جنگل لخ شیلام رعیتی است که از قریه لنده بوچ شروع شده وتا آخرین حصه قریه گهیک طوالت دارد و جنگل لخ میرزا خیل نیز مشهورترین جنگلات لخی کامه میباشد علاوه بر آن جنگلهای لخی دیگر نیز درین منطقه وجود دارد که مال و مواشی در آن می‌چرند.

طیور اهلی و غیر اهلی: طیور اهلی این منطقه عبارت از مرغ، فیل مرغ، کیکر، قاز و مرغابی بوده و به کثرت وجود دارد. مرغابی غیر اهلی هم وجود دارد و مردم ان را شکار می‌کنند.

مزارات معروف: مزار حاجی بابا که مرقد آن در قریه مرز اخیل واقع می‌باشد مزار تور آخند بابا که مرقد آن در قریه مربوط بازدید خیل به کناردشت کوع واقعه است، مزار غاری یادشاه که مرقد آن در قریه کامهٔ خاص میباشد، مزار لاس پلاس بابا و پیر اخلاص بابا که مرقد آن‌ها در قریه میرزا خیل وقوع دارند.

مساجد معروف: از جمله مساجد جامع و معروف مسجد جامع سرای میباشد که طلاب مکتب سنگر سرای در آن تدریس می‌شوند.

اوضاع اقتصادی و اجتماعی: پیشه اهالی این منطقه طور عموم زمین داری بوده خوراکه و پوشاکه بسیط بوده معذالک مهمان نوازاند و با مسافرین معاونت زیاد می‌کنند اشخاص بی وطن و مسافر به جای و حجره هر کسیکه برخورده داخل شود نان و بستره طور مفت و رایگان از طرف صاحب حجره و قلعه برایشان داده میشود. عدهٔ کمی از اهالی به دوکانداری و تجارت و برخی به کسب بافنده گی مشغولیت دارند چنانچه بافت تکه ولنگی نخی و سندی قریه ناله وسنگر سرای تایک اندازه شهرت دارد تعداد مردم تجار نسبت به وسعت این محیط خیلی کم است اما در موسم خزان و زمستان مردم دهات منطقه کامه به تجارت قند سیاه می‌پردازند. درین موضع علاوه بر مدارس خصوصی یک باب مکتب ابتدائی نیز دایر است.

مرده داری: وقتیکه یکنفر می‌میرد خواه مرد باشد و یا زن، صغیر باشد یا کبیر به خویش و قوم، دوست و رفیق اهالی قرب و جوار اطلاع میدهند، مردم بسیاری زن و مرد در مرده خانه جمع شده به صیغه خیرات گاو و گوسفند ذبح نموده به مردم نان میدهند. تعداد خانه‌های حوزه سنگر سرای طور تخمینی به سه هزار میرسد.

سنگ رو: موضعیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت

هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ رو: قریه ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتر در غرب هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگره: قریه ئیست بفاصله ۵۳،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه خوگیانی در علاقه کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ زرد: قریه ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر درشمالغرب قلعه اهلدر علاقه لعل سرجنگل مربوطحکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ زرد: قریه ئیت بفاصله ۴۰،۵ کیلومتر درجنوب شهر میمنه متصل سرکیکه بطرف شهر میمنه میرود مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۶ دقیقه - یک ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ زرد تگاب: شیله ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در شمال قریه فارسی وبه نهر کج میریزد در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ زئی: قریه ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه خوگیانی در علاقه ارغستان مروط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگستان: قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر درجنوب شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه - ۱۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ سلخ: قریه ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب قلعه سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۹ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ سوراخ:قریه ئیست بفاصله ۵۶ کیلومتر در شرق قریه حوض میر داود در علاقه گذره مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ سوراخ: قریه ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر بطرف جنوب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ سوراخ: موضعیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در شرق تیواره درعلاقه حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طولالبلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه عر البلد شمالی واقع است.

سنگ شانده: موضعیست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر درجنوب قلعه مشک مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ شبر: کوتلی است بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب غرب مرکز غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۹ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ غلطان: موضعیست بفاصله ۳۹کیلومتر در شرق شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ کوتل: کوتلیست بفاصله ۵۵ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات به ارتفاع تخمین ۱۵۷۵ متر در علاقه حکومت درجه اول انجیل ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ کوتل: کوتلیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در شمال غرب مرکز هرات در علاقه حکومت درجه اول انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۷ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ گده گردن: کوهیست در جنوب شهر میمنه مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۲۵ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگلاخ: کوهیست در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه - ۱۲ عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگلاخ: موضعیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال خلم مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۵۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۳ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگ لچ:کوتلیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در شمال قریه دروچ بارتفاع تخمین ۴۰۰۰ متر در علاقه حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ لچ: قریه ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب زیباک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۸ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ لچ: دریائیست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در جنوب غرب زیباک مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقه است.

سنگ لچ: نهریست بفاصله ۲۳،۵ کیلومتر در شمال شرق منجمان متعلق حکومت درجه ۲ جرم مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ لشم: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر بطرف جنوب خنجان متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ ماشه: قریه ئیست مرکز حکومت درجه ۳ جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۷ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. پیداوار زراعتی سنگ ماشه عبارة است از: گندم، جومشنگ، باقله بمقدار کم، نخود، شاخل اشجار بی ثمر آن عبارة از چنار، بید، و اشجار مثمر آن درخت زردالو، درخت آلو، درخت شفتالو، درخت سیب (به تعداد کم) درخت بادام و درخت توت است. صنائع مروجه این قریه بافت جوراب مردانه، جاکت، بنیان، برک و شال بوده صنعت نقره

کاری و سواد کاری هم رائج است، بیل، کدال، تبر، داس و غیره‌افزار دهقانی را هم میسازند. پیشه مردم غالباً بزراعت و بعضاً دکانداری میباشند. از حیوانات، گاو، گوسفند، مرکب، بز، و به تعداد قلیلی اسپ وجود دارد از طیور، کبک، مرغابی خانگی یافت میشود، اهالی سنگ ماشه، هزاره میباشد. یکباب مکتب ابتدائی رسمی هم درین جا دائر گردیده است. علاوه برین در مساجد نیز تعلیم کتب متداوله و آموختن خط و کتابت معمول است.

سنگ مزار: قریه ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب زرنی کوهستانی در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۸ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ نگاه: موضعیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال غرب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ نوشت: راهیست در شمال غرب قریه گلران که بطرف چشمه سنگ نوشته میرود در حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات که بین ۶۱ درجه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ نوشته: موضعی است بر سر راه جاده عمومی کابل و لوگر و ولایت جنوبی که در جنوب شهرکابل بفاصله تقریباً (۱۳) کیلومتربین قریه بینی حصارو چهار آسیاب واقع است. موضع مذکور در میان دره‌ئی کنار دریای لوگر قرار گرفته و رو بطرف لوگر در سمت چپ این موضع بدیگر ساحل دریا کوه بلندی بنام «کوه شاخ برنتی» کائن میباشد وجه تسمیه آن فو لکلوری است که تا اکنون سرزبان اهالی کابل متداول میباشد. میگویند درین موضع بر روی خرسنگ بزرگی نوشته شده بود که: (ما مردانی هستیم که فی روپیه دوازده سیر گندم است و مازن‌های خود را نگهداشتیم) ولی اکنون ازین نوشته اثری نیست. بالفرض وجود این نوشته حقیقت داشته و باری موجود است ، گویا قیمتی زیادی را نشان میدهد. درگردو و نواحی این موضع بخط اصل دور و نزدیک قریهٔ ولایتی قریه ساکها و قریه چهار آسیاب واقع میباشد.

سنگنه: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه رخه متصل دریای پنجشیر مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۳۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این قریه در حکومت درجه (۳) پنجشیر واقع گردیده، سرک پیاده رویکه بجانب قطغن می‌رود از بین آن می‌گذرد، دریای کلان

پنجشیر از ناحیهٔ شرقی آن عبور میکند، پیداوار سردرختی آن توت، زردالو، سیب و انگور می‌باشد. پیداوار زمینی آن گندم، جو، جواری، باقلی، ماش، شرشم و شبدر می‌باشد، حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند (گدی) بز، مرکب، و اسپ است، پیشهٔ این مردم، زراعت، مالداری، و تجارت می‌باشد، آب و هوای آن در تابستان و بهار معتدل و در زمستان سرد می‌باشد.

سنگو: قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر بطرف جنوب شرق سرای خواجه در حوزه حکومتکلان کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگو خیل: موضعیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب قریه باسول در علاقه مهمند دره مربوط حکومتکلان شنوار متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگه بر: قریه ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر در غرب قلعه کانسی نزدیک دریای هریرود در علاقه چخچران مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۵ درجه - ۵ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شملی واقع است.

سنگ هیبت: کوتلیست بفاصله ۳ کیلومتر در شرق نهرین متعلق حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگی: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در جنوب قلعه اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگ یخ: کوهیست در غرب سلطان رباط در علاقه دای کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگیر: قریه ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر درجنوب زیارت شاه مقصود درعلاقه حکومت درجه ۳ خاکریز مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۶ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنگین: قریهٔ کوچکی است به سمت جنوب مشرق رخه درجه (۳) پنجشیر می‌باشد، اطراف آن را کوه احاطه کرده، کوهای آن از بلوت و دیگر اقسام نباتات و اشجار کوهی مملو

است که در محروقات از انها کار گرفته میشود، پیشه مردم آن اکثراً تجارت چوب کوهی و زغال است که ذریعه مرکب‌ها حمل نموده در بازار رخه بفروش میرسانند، حاصلات سر درختی آن توت، زردآلو، انگور وچار مغز است. حاصلات زمینی آن گندم، جو، جواری،باقلی و شبدر می‌باشد حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند (گدی) بز و مرکب میباشد، حیوانات وحشی آن گرگ وروباه میباشد سبزیجات کوهی از قبیل شری، سوهان، زیره و پیاز کوهی در کوهای آن پیدا میشود. نباتات طبی از نوع درونه، کنوچه، زردک سرک هم در کوهای آن موجود است که در ادویه وطنی از آنها کار می‌گیرند.

سنگین: موضعیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه شهبان در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳ دقیقه - ۲۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنگینک: رودیست بفاصله ۴۸ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که تخمین بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع و آب رود مذکر به رود موسی قلعه میریزد.

سنگینه: قریه ئیست بفاصله ۳۷ کیلومتر درجنوب جلال آباد مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سن لاب: قریه ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر درشرق نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنو گان: خرابه ئیست بفاصله ۱۴ کیلومتر درجنوب قلعه شیندند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۲ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سنی پنج: قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در غرب قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سنین: قریه ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر درسرحد واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که

بین ۷۳ درجه - ۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سواد خیل: قریه ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سواد خیل: قریه ئیست بفاصله ۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق قریه شاه جری مربوط حکومتکلان قلات ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوار غار: کوهیست درجنوب قریه باره به ارتفاع تخمین۲۵۱۴ متر درعلاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومتکلان‌غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوباغ: قریه ئیست بفاصله ۳۲کیلومتری میمنه مربوط حکومتاعلی میمنه که بین ۶۴درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوبه قلعه: قریهئیست بفاصله ۱۲ کیلومتری در شمال شبرغان مربوط مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۲ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوجه تنگی: قریه ئیست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب شرق کنر مربوط حکومتکلان کنرها متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۵ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوجه کوتل: قریه ئیست بفاصله ۹کیلومتر در جنوب مشرق ده تیتان در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوخته: قریه ئیست بفاصله ۲۹ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوخته تگاب: نهریست بفاصله ۱۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه آق گنبد در علاقه

چخچران مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۸ دقیقه - ۴۱ ثانیه شمالی واقع است.

سوخته ثانی: قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوخته چنار: قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سیغان سرآ یک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمال واقع است.

سوخته قلعه: خرابه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب سوزمه قلعه در علاقه سرپل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳ دقیقه - ۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوخته قلعه: قریه ئیست بفاصله یک کیلومتر در غرب رستاق مربوط حکومت کلاتالقان متعلق ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه - ۵ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوختگی: قریه ئیست بفاصله ۴۹ کیلومتر در شمال غرب نیک در علاقهٔ یکاولنگ مربوط حکومت دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سودنی: نهریست بفاصله ۴۷ کیلومتر در غرب قریه خوگیانی و بدریای ارغستان میریزد مربوط ولاین قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور: قریه ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در شمال شرق شهر فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سور: قریه ئیست بفاصله ۵۸،۵ کیلومتر در شمال شهر فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور: قریه ئیست بفاصله ۳۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پنجه در علاقه واخان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۵ دقیقه - ۴۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوراخ: قریه ئیست بفاصله یک کیلومتر در شمال سپین قلعه در حکومت اعلی غزنی که بین ۶۹ درجه - ۱۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوراغه: قریه ئیست بفاصله ۲۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب باسول در علاقه حکومت درجه ۳ مهمند دره مربوط حکومت شنوار متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوراغه: شیله ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوراغه: قریه ئیست بفاصله ۶۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه سرکاری معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۷ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۰ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورتر کچی: نهریست بفاصله ۴۱ کیلومتر در جنوب غرب دولت آباد در علاقه حکومت درجه ۲ شیرین تگاب مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوردغل: موضعیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در غرب قلعه جوین مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۹ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوردک: موضعیست بفاصله ۲ کیلومتر در شرق قلعه نادعلی مربوط حکومت درجه اول چخانسور متعلق حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورغار: کوهیست در شمال شرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین خطوط ۶۷ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین بین ۶۷ درجه - ۳۶ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور قلعه: قلعه ئیست بفاصله ۹۲ کیلومتر در غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور کانده: شیله ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه دوست محمد در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۴۲ دقیقه - ۳۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور کانری:نهریست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب خدر خیل در علاقه ساروان خیل مربوط حکومتکلان کتواز متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سور کوت الکد: شیله ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب قریه وازه در علاقه حکومت درجه ۳ جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۲ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۰ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورکوکنداو: کوتلیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه دوست محمد در علاقه حکومتکلان کتواز مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۹ دقیقه - ۵۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورکو کنداو:قریه ئیست بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی متعلق حکومتکلان قلات مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورکی لیزی: قریه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شمال شرق سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است:

سور گل قلعه: قلعه ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شمال قریه چهل خانه در علاقه دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورناک: خرابه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در جنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورن قلات:خرابه ئیست بفاصله ۳۶ کیلومتر در جنوب شرق قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۳۶ درجه - ۱۱ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واع است.

سورنگ: نهریست بفاصله ۱۵ کیلومتر در شمال شرق علی خیل دو علاقه حکومت درجه ۲ جاجی مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سورو: موضع ایست بفاصله ۸۱،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خرمنک در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است. درین موضع یک چاه آب هم موجود است.

سوری: قریه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال قریه لوی دکه در علاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوری کنداو: کوتلی است بفاصله ۲۱ کیلومتری لوی دکه در علاقه کامه مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۷ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوری لعل: قریه ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۸ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲ درجه - یک دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزال: قریه ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق قلعه جعفر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزک: قریه ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب قلعه سرکاری بامیان کوهستانی مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزک: کوتلی است بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب غرب دوشی در علاقه حکومتکلان پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه -۲۷ دقیقه ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزک: موضعیست بفاصله ۹۱ کیلومتر در شرق چکمک در علاقه داری کندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۰ دقیقه - ۴۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزل کوتل: کوتلی است بفاصله ۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه سوزل مانده در علاقه حکومت درجه ۳ در علاقه‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزل مانده: قریه ئیست بفاصله ۲۷ کیلومتر در جنوب شرق قلعه‌گدام در علاقه‌ترین مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزمه قلعه: حوزه ئیست در غرب تکزار در علاقه سنگ چارک مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۶ دقیقه - ۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی و همچنین ۶۶ درجه - ۱۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزمه قلعه: قلعه ئیست در علاقه سرپل متصل مربوط حکومتکلان شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۳ طول‌البلد شرقی و۳۶ درجه - ۵ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزنی: دریائیست بفاصله ۶۵کیلومتر در شمال قندهار و بدریای اندر می‌ریزدکه بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزنی: قریه ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر درشمال شهر قندهار سرکیکه بطرف باغتو میرود و بین ۶۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سوزه: قریه ئیست بفاصله۱۴ کیلومتر در شمال شرق شاه جوی مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۱۵ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سوسنگ: قلعه ئیست به فا صله ۱۱کیلومتر در شرق سرای خواجه متصل سرک در علاقه حکومت درجه اول کوهدامن مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۴درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است.

سوسنگ: قریه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شرق قلعه سنگ ماشه در علاقه جاغوری مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و۳۳ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوغه: قریه ئیست بفاصله ۸کیلومتر در شمال شرق خان آباد متعلق قندوز مربوط ولایت قطغن که بین ۶۹ درجه - ۹ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سولانک: قریه ئیست بفاصله ۷کیلومتر بطرف شمال غرب قریه سربولی در علاقهحکومت درجه ۲ کوهستانی متعلق حکومتکلان کاپیسا مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۲۹ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. از درهٔسولانک بطرف ولایت مشرقی نیز راه رفته است .

سولای: موضعیست بفاصله ۷۶،۵کیلومتر درشرق چکمک در علاقه خارستان مربوط حکومت درجه ۳ دایکندی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سول خیل: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال شرق سرکاری مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۵ درجه - ۵۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سولک: چشمه ئیست بفاصله ۹۵کیلومتر درجنوب غرب سرخ شهر درعلاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۶ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سولی منجی کی ناری:کوتلیست بفاصله ۳۶،۵کیلومتر در جنوب متون به ارتفاع تخمین ۱۶۱۵ متر درعلاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۵۶ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سویچ خواجه: قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر درجنوب قریه دولت آباد مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۹ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سوی گال: شیله ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال قریه پستی گرام در علاقه منجان مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۲ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سویه: قلعه ئیست بفاصله ۳۸کیلومتر درجنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه پواز: قریه ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر درجنوب غرب قلعه زرنی درعلاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۱۲ دقیقه - ۵۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه پی: قریه ئیست بفاصله ۳کیلومتر در جنوب غرب قریه درشه مربوط حکومت درجه ۲ رودات متعلق حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۳۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۸ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه توت: قریه ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب بغلان مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۳۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سه چاهی: قلعه ئیست بفاصله ۵۷ کیلومتر در شمال غرب دوست آباد در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه درخت: کوهیست درشمال غرب قریه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۱ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه درخت: دریائیستبفاصله ۷۶ کیلومتر در غرب قلعه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند متعلق ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است .

سه درخت: حوزه ئیست مربوط حکومت درجه اول شین دندمتعلق ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سه دره: دره ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در شرق بوی نقره شولگره مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۵ دقیقه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است .

سه سرک: قریه ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در غرب قریه اودیله کوهستانی در علاقه حکومت دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه شنبه: قریه ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر درجنوب شبرغان متصل نهرسفید مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه - ۴۶ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سه غله: قریه ئیست بفاصله ۵، ۳۰ کیلومتر در شمال غرب دلارام مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه قلعه: قریه ئیست در درهٔ قیاق حکومت محلی جغتوی گل باوری مربوط حکومت اعلی غزنی و در ۲۰ کیلومتری شهر غزنی واقع شده است.

سهکه: شیله ئیست بفاصله ۱۸،۵ کیلومتر در شرق قلعه ریخته در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۳۷ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۷ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه گانه: قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در شمال مشرق قریه زرغون شهر متصل سرک در علاقه حکومتکلان کتواز متعلق حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۳۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۴ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سه گنبد: قریه ئیست در حوزهٔ حکومت درجه ۲ پغمان متعلق ولایت کابل که از مرکز پغمان بفاصله تخمین ۳کیلومتر بطرف غرب واقع شده است .در بازار چندل بائی پغمان از موضعی که یک پل سنگی خیلی مستحکم بنام «پل حلیمه خانم» در زمان حکومت امان الله خان بر دریای پغمان تعمیر گردیده، یک سرک فرعی دیگر از جاده عمومی کابل - پغمان منشعب و به سمت غرب امتداد یافته است که مرکز پغمان را با بیگتوت، سه گنبد و برخی دیگر قراء و قصبات این حوزه وصل میکند. سه گنبد مانند سائر مناطق شاداب صیفیهٔ پغمان یک منطقهٔ بسیار خرم و سرسبز بوده اراضی آن کاملاً مزروعی و تماماً مشجر میباشد و هرنوع پیداوار زراعتی و میوه باب که در دیگر حصص پغمان تربیه و زرع میشود، از قبیل گندم، جواری، شبدر، رشقه، اشجار توت، چارمغز، گیلاس، آلو بالو، زردالو و بادام در سه گنبد هم وجود دارد که بمصرف خود اهالی میرسد سه گنبد در دامن یک رشته کوه بچه ئی که از شاخهٔ کوه پغمان است واقع گردیده و از سه گنبد یک راه پیاده روبطرف ارغنده رفته است که از گردنه و تپه ئی گذشته به قریه ارغنده میرسد مردم ارغنده تماماً از همین راه به پغمان رفت و آمد می‌کنند سه گنبد از شهر کابل بفاصله تخمیناً سی کیلومتر به سمت غرب واقع است.

سهل آباد: قریه ئیست بفاصله ۲۰،۵ کیلومتر در جنوب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۲ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سه لاله سر:کوتلی است بفاصله ۴۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه کنر در علاقه حکومتکلان کنرها مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۱ درجه - ۱ دقیقه - ۲۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۴۳ ثانیه عرضض البلد شمالی واقع است .

سه نی: قریه ئیست بفاصله ۵۲ کیلومتر در جنوب شرق قلعه انتر در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۰ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سه وک: قریه ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال شرق قریه شین یاتخت در علاقه دایکندی متعلق حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه آب «او»: قریه ئیست بفاصله ۵۸ کیلومتر در جنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۴۲ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه آب : موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در شمال غرب شهان در علاقه نهر سراج مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۶ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه آب : رودیست بفاصله ۸۹ کیلومتر در شمال شرق مرکز هرات در علاقه انجیل مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بند: کوهیست در جنوب شرق پرجمان در علاقه بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۴ درجه - ۳۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۸ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بند کوه: کوهیست در شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۵۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بنیاد: قریه ئیست بفاصله تقریباً یک کیلومتر درشمال قریه نیک در علاقه یکاولنک

متصل رود بند امیر مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۵۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بولک: کوهیست در شمال غرب گلران در علاقه حکومتکلان بادغیسات متعلق ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۲۸ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بولک: کوهیست در شمال شرق کهستان به ارتفاع تخمین ۱۸۵۲ متر در علاقه حکومتکلان غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۱ درجه - ۴۰ دقیقه - ۵۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۰ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه بومک: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه جعفر در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۱۲ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه جنگل: قریه ئیست بفاصله ۵۲،۵ کیلومتر در شمال فراه نزدیک رود فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه جنگل: کوتلی است بفاصله ۸ کیلومتر در غرب شین یاتخت در علاقه دایکندی متعلق حکومت دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲ دقیقه - ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چشمه: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شمال قریه شین یاتخت در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۲۳ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چشمه: قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در شرق قلعه لعل در علاقه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چشمه: چشمه ئیست بفاصله ۱۰،۵ کیلومتر در شمال قریه سرما قول در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۴۳ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چوب: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر در شرق قریه دوشنبه مربوط ولایت مشرقی

که بین ۷۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چوب: قریه ئیست بفاصله ۴۵ کیلومتر در شرق قریه خوگیانی در علاقه کشک نخود مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۲۳ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۱ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چوب: قریه ئیست بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر شرق موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه چوبک: کوتلیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق کرخ مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه خار: قریه ئیست بفاصله ۱۶ کیلومتر در جنوب شرققریه مشک در حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۳ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه خارک:کوتلیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال شرق شین یاتخت در علاقه دایکندی مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۹ دقیقه - ۳۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۶ دقیقه عرض‌البلد شمالی و اقع است.

سیاه خاک: قریه ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در جنوب غرب جلریز در علاقه میدان نزدیک سرکیکه بطرف دایزنگی میرود متعلق حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی و اقع است.

سیاه خاکی: قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب غرب قریه سرما قول در علاقه گرم آب مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه - ۳۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه خانه:قریه ئیست بفاصله ۳۶کیلومتر در شمال شرق قریه فارس در علاقه حکومتکلان بادغیسات مربوط ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه خوال کوتل: کوتلیست بفاصله ۸۱ کیلومتر در جنوب غرب سرخ شهر در علاقه کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه – ۶ دقیقه – ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه – ۹ دقیقه – ۴۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه خوله: شیله ئیست بفاصله ۱۴،۵ کیلومتر در شمال قلعه لعل در علاقه لعل و سرجنگل مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۱۳ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۳ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه خوله: قریه ئیست بفاصله ۱۷ کیلومتر در شمال قریه شهیدان در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه – ۴۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۴۰ دقیقه – ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه دره :دره ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر در شرق قریه سرما قول در علاقه گرم آب ممتد به طرف شمال مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۵۳ دقیقه – ۳۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۳۷ دقیقه – ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه دره: دره ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر در شمال غرب قریه نیک در علاقه یکاولنگ مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۶ درجه – ۳۰ دقیقه – ۲۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۵۸ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه دره: قریه ئیست بفاصله ۴۴،۵ کیلومتر در جنوب قلعه مشک در علاقه حکومت دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه – ۱۳ دقیقه – ۵۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۲۱ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه دشت: قریه ئیست بفاصله ۲۶ کیلومتر در شرق رو ویج در علاقه راغ مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه – ۳۱ دقیقه – ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۳۱ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه ده: قریه ئیست بفاصله ۸۷ کیلومتر در جنوب غرب شهر غزنی متصل نهر بلوچ مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه – ۵۵ دقیقه – ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۲۰ دقیقه – ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه دیگ: خرابه ئیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه – ۵۳ دقیقه – ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۴۸ دقیقه – ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه ریگ: ریگستانیست در شمال شرق قلعه جمعه علی در علاقه بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۱۱ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه ریگ: ریگستانیست در جنوب زیارت شاه مردان در علاقه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه زرد: دریائیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر در جنوب شرق صالحان کاریز در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۳ درجه - ۵۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۲۷ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه سنگ: کوتلیست بفاصله ۳۲ کیلومتر در شمال غرب شهر قندهار که بخط ۶۵ درجه - ۳۵ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه سنگ: تپهٔ سنگی و دهی است کوچک بفاصله تخمین چهار کیلومتر بطرف شمال شرق شهر کابل که بین ۶۹ درجه - ۱۳ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۱ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد.شمالی واقع است. سرک عمومی کابل - مشرقی ازین محله میگذرد در پای این تپه سنگی یک تعداد منازل و خانه‌های گلی قرار گرفته و ده کوچکی را تشکیل داده است، چند باب دکان نیز سرسرک دائر است. اراضی سمت جنوبی این محله که زیر سرک واقع شده قابل الزراعت بوده و غالباً گندم، زرع میشود ولی اکنون رفته رفته منازل سکونت آباد شده میرود و به کارته شاه شهید علیه الرحمه پیوست شد نیست. در سمت غرب که سلسله همین تپه سنگی میباشد مقبرهٔ محمد نادرشاه شهید قرار گرفته که بشکل یک بستان بس قشنگ ساخته شده. سمت شمال تپه مذکور ممتد بوده به تپه‌های دیگری متفرع میشود که هرکدام از قبیل تپه مرنجان تپهٔ ده خدیداد، تپهٔ قلعه احمد خان، کوتل یک لنگه نام‌های جداگانه دارند و دامان این تپه بنام «دامنه سیاه سنگ» یاد میشود که در عصر حکومت امیر حبیب الله خان شهید آغاز هر سال یعنی از نخستین جمعه برج حمل تا مدت یکماه هر روز جمعه درین دامنه جشن مجللی بر پا می‌گردید و بنام «جبه» یاد میشود. اهالی کابل طفل، پیر، جوان، زن و مرد درین جشن اشتراک میکردند، پادشاه وقت و شاهزادگان و اهل دربار کاملاً حاضر میشدند و روزهای جمعه را بخوشی و شادمانی میگذشتاند و برای ورزشکاران انعام میدادند. اکنون درین محله یک تانک تیل، یک مخزن تیل، و یک فابریکه قیریزی تعمیر گردیده است. در این محله روبه انکشاف میباشد.

سیاه سنگ: قریه ئیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه تولک مربوط حکومتکلان غورات متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۹ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه سنگ: کوهیست در جنوب شرق قلعه پروش بارتفاع تخمین ۹۹۱ متر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۶ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه سنگ: شیله ئیست بفاصله ۵۹،۵ کیلومتر در شمال شین دند مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۴ دقیقه - ۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۸ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه سنگ تگاب: نهریست بفاصله ۲۴ کیلومتر در غرب قریه پرجمان در علاقه بکوا مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۲۶ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۷ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه کولان: قریه ئیست بفاصله ۳۱ کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۰ دقیقه - ۳۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه کوه (نار آهو دوه): کوهیست در غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه ۵۱ دقیقه - ۳۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۹ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این کوه از گوشه غربی کوه بابا شروع شده تا جنوب غرب هرات امتداد دارد دریاهای خاشرود و فراه رود از همین کوه سرچشمه میگیرد طول آن در حدود سه صد میل و ارتفاع وسطی آن از سطح بحر ۶۰۰۰ تا ۷۰۰۰ فت است.

سیاه کوه: قریه ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال برکی راجان در علاقه حکومتکلان لوگر سیاه کوه مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۷ دقیقه - ۱۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سیاه کوه: کوهیست درشمال غرب قریه باولی به ارتفاع تخمین ۲۱۴۳ متر در علاقه حکومت درجه ۲ سرخ رود مربوط ولایت مشرقی که بین تخمین ۷۰ درجه - ۱۰ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۶ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه کوه: کوهیست بطرف جنوب شرق جگدلک با رتفاع تخمین ۲۳۶۲ متر ارمربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۵۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۶

ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. این کوه از خورد کابل شروع شده و بعد از حدود جگدلک عبور نموده به پل درونته امتداد می‌یابد. کوه مذکور از مواد مختلفه گنایز Geneis و سنگ سلیت وغیره ساخته شده، زمرد ویاقوت همدرین کوه یافت میشود بلندترین قله آن دو هزار یکصد و بیست و هشت متر از سطح بحر ارتفاع دارد، در حدود تتنگ رگها و طبقات آن شکل افقی را اختیار کرده و درحصص مختلف از مواد سنگ چونه وسنگ سلیت ترکیب گردیده. ممکن است تکوین این علاقه درعهد کاربن صورت گرفته باشد و از لحاظ علم طبقات الارضی چنین می‌نماید که جمیع طبقات سلسله سیاه کوه از حدود کابل شروع و تا حدود کوهای گز امتداد دارد و از آنجا به سلسله هندوکش وصل میشود حصص غربی این کوه بدون شک با وادی لوگر تعلق زیادی دارد.

سیاه گرد: قریه ئیست در غوربند که مرکز حکومت درجه ۳ غوربند بوده و مستقیماً به حکومت اعلی پروان مربوط است و از مرکز حکومت اعلی تخمیناً ۳۸کیلومتر فاصله دارد و بین ۳۸ درجه - ۵۲ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۵۹ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. دریای غوربند و سرک موتررو که کابل را با قطغن، بدخشان مزار شریف، شبرغان، اندخوی و میمنه وصل میکند از بین آن می‌گذرد، دکانهای زیادی در اینجا موجود است که اشیاء مختلفه در آن‌جا فروخته میشود خصوصاً هوتل‌ها و تجارت بادام آن قابل اهمیت می‌باشد پیداوار زراعتی آن، گندم، جو، باقلی شرشم و شبدر و کچالو می‌باشد. پیداوار سردرختی آن توت، انگور، بادام، زردالو، شفتالو، آلبالو، سیب، ناک، آلوچه، آلو بالو، چارمغز و انار است، انگور آن در بامیان شیخ علی و سرخ پارسا ذریعه مرکب‌ها حمل وبفروش رسانیده میشود، بادام آن توسط تجار کابل خریداری شده به ممالک خارج برده میشود و یکی از اقلام صادراتی افغانستان محسوب میگردد. حیوانات اهلی آن گاو، گوسفند، اشتر، اسپ و مرکب است، مرغ خانگی به تعداد زیاد تربیه میشود از حیوانات وحشی درکوهای دور و نزدیک آن گرگ، شغال و روباه زیاد وجود دارد. صادرات آن انگور و بادام است واردات آن، مواد خوراکه و پوشاکه می‌باشد که غالباً از مرکز کابل و بعضاً از چاریکار صورت میگیرد مردم این منطقه پیشه‌های مختلفه دارند، بعضی به شغل زمین داری و باغبانی مصروف می‌باشند و برخی پیشهٔ دکانداری و عدهٔ مرکب کار واشتر کار می‌باشند، در قمچاق که از توابع سیاه گرد است صنعت کرباس بافی مروج است. یک باب مکتب ابتدائی در ینجا دائر می‌باشد و دو مکتب دهاتی هم جدیداً دائر گردیده است.

سیاه گرد: قریه ئیست بفاصله ۲۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق دولت آباد مربوط حکومتکلان

بلخ متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۶ دقیقه - ۲۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه گک: قریه ئیست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در علاقه موسی قلعه مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۴ دقیقه - ۱۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۸ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه لاخ: قریه ئیست بفاصله ۴۳کیلومتر در شمال غرب قلعه فارسی در علاقه سه درخت مربوط حکومت درجه اول شین دند متعلق ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۰ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه نورد امان: قریه ئیست بفاصله ۲۰ کیلومتر در جنوب شرق قلعه مشک در علاقه حکومتکلان دایزنگی مربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۴۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه و شان: قریه ئیست سرسبز و مشجر بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر هرات مربوط ولایت هرات که بین ۶۲ درجه - ۱۶ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۳ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیاه یاتنگ: کوهیست در شمال شرق قلعه حمیدخان در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۱۹ دقیقه - ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیبک: موضعیست بفاصله ۵، ۳۰کیلومتر در جنوب غرب پرجمان در علاقه بکوا و خاشرود مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۳ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیبک: قریه ئیست بفاصله ۴۰ کیلومتر در جنوب شرق قلعه تیواره در علاقه حکومت غورات مربوط ولایت هرات که بین ۶۴ درجه - ۳۹ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۹ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی پامک: قریه ئیست بفاصله ۷۳کیلومتر در جنوب شرق قلعه خم در علاقه دروازه مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۱ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۲ ثانیه طول البلد شرقی و ۳۸ درجه - ۷ دقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی پای: قریه ئیست بفاصله یک کیلومتر در شمال دوشه در علاقه چپرهار مربوط

حکومتکلان شنوار ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه – ۳۷ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه – ۱۰ دقیقه – ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی جی: قریه ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب غرب متون در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه – ۱۸ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیخ سر: موضع چاه داریست بفاصله ۱۳،۵ کیلومتر در جنوب غرب کریم خان چاه در علاقه شورابک در ریگستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۴ درجه – ۵۲ دقیقه – ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه – ۱۰ دقیقه – ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید: قریه ئیست بفاصله ۱۸ کیلومتر در جنوب غرب سرپل متعلق حکومتکلان شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۵ درجه – ۴۷ دقیقه – ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۵ دقیقه – ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید: قریه ئیست بفاصله ۵۳ کیلومتر در شمال شرق قریه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه – ۱۹ دقیقه – ۳۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه – ۱۶ دقیقه – ۳۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید: قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در غرب نهرین مربوط حکومتکلان پلخمری متعلق ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه – ۵۹ دقیقه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه – ۴ دقیقه – ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید: قریه ئیست بفاصله ۳۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه جلدک مربوط حکومتکلان قلات متعلق ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه – ۲۲ دقیقه – ۴۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۵۰ دقیقه – ۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید: قریه ئیست بفاصله ۱۲،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه سیف الله در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه – ۵۴ دقیقه – ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه – ۱۹ دقیقه – ۲۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید آباد: قریه ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر در شمال غرب شیخ راضی درعلاقه حکومت درجه ۳ قرقین مربوط حکومتکلان شبرغان ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه – ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۷ درجه – ۳ دقیقه – ۴۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید آباد: قریه ئیست بفاصله ۴۳ کیلومتر در جنوب شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که

بین ۶۵ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۴۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید آباد: قریه ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب غرب شیخ آباد در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۴۳ دقیقه - ۴۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱ دقیقه - ۵۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید آباد: قریه ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر بطرف شمال سرای خواجه مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید آباد کمال: کانالیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در شمال غرب قلعه آقچه متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۷ دقیقه - ۲۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۵۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیداحمد: قریه ئیست بفاصله ۳۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۱ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدال: قریه ئیست بفاصله ۵۰،۵ کیلومتردرشمال غرب سلطان خیل در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۲۴ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۱ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است.

سیدال: قریه ئیست بفاصله ۳۴،۵ کیلومتر در جنوب شرق فراه مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۲ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدان: چشمه ئیست بفاصله ۳۸،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه سیغان سرایک مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۵۱ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدان: قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در شمال قلعه سپین بولدک متصل دریای خشک اوبی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدان: قریه ئیست بفاصله یک کیلومتر درجنوب گردیز مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹

درجه - ۶ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۳۵ دقیقه - ۳۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدبابه: قریه ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در غرب قلعه سیغان سرایک متصل دره سید بابه مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۱ دقیقه - ۲۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدباقی قلعه: قلعه ئیست بفاصله ۹۴،۵کیلومتر در غرب شهر غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷ درجه - ۳۸ دقیقه - ۴۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدبال: قریه ئیست بفاصله ۲۸،۵ کیلومتر در شمال قریه آرامتل در علاقه نورستان مربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۱ دقیقه - ۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدبچه: قریه ئیست بفاصله ۴۹،۵کیلومتر در جنوب غرب قلعه مشک درعلاقه حکومت دایزنگی متصل سرکمربوط ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۸ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۵ ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است.

سیدبس: قریه ئیست بفاصله ۲،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلعه پروش در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهارکه بین ۶۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۵۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدبس: موضعیست بفاصله ۷،۵کیلومتر در جنوب غرب قلعه پروش در علاقه شورابک مربوط ولایت قندهارکه بین ۶۵ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۴ثانیه طول‌البلد شرقی و ۲۹ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدجان: قریه ئیست بفاصله ۴۳،۵کیلومتر در جنوب غرب قلعه چخانسور مربوط حکومت اعلی فراه که بین ۶۱ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۵۲ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدجان محمد: قریه ئیست بفاصله ۵۳کیلومتر در جنوب شرق قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۳کشک نخود مربوطولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۱۸ دقیقه - ۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۷ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید حسن: قریه ئیست بفاصله ۶کیلومتر درجنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه

۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۵ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۰ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدحیدر: موضعیست بفاصله ۹ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومتکلان سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۱۶ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۹ دقیقه - ۱۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدخیل: قریه ئیست بفاصله ۱۷،۵ کیلومتر بطرف جنوب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۷ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۵ درجه - ۴۷ دقیقه - ۲۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدخیل: قریه ئیست بفاصله ۱۳ کیلومتر درجنوب شرق قریه وازه متصل سرک در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و۳۳درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه عرضالبلد شمالی واقع است.

سیدخیل: حوزه وقریه ئیست سرسبز بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب شهر جبل السراج متصل سرکیکه بطرف گل بهار میرود مربوط حکومت درجه ۴ جبل السراج متعلق حکومت اعلی پروان که بین ۶۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

واز چاریکار که مرکز حکومت اعلی پروان است تخمیناده کیلومتر فاصله دارد، و بجانب شرق آن واقع گردیده است، سرکیکه گلبهار و چاریکار را بهم وصل میکند از بین آن می‌گذرد، دریای غوربند از سمت غربی آن عبور میکند وپل آهنی مستحکمی در عصر امیر حبیب الله خان شهید بروی این دریا بنا شده است و در موضع سعد الله که از توابع سید خیل است وقوع یافته و بنام پل سعدالله معروف است حوزه سیدخیل خرم و شاداب وکاملاً مزروعی می‌باشد.

پیداوار سردرختی: توت، زردالو، انگور، آلو بالو و آلوچه است.

پیداوار زمینی: گندم، جو، جواری، مشنگ، شالی پنبه، شرشم، مرچ سرخ، شبدر، رشقه، تربز، خربزه، خیار و تره می‌باشد.

حیوانات اهلی: گاو، گوسفند، بز، مرکب اشتر و اسپ می‌باشد.

طیور اهلی آن مرغ خانگی ومرغابی است طیور وحشی آن از قبیل بودنه، مرغابی، گنجشک‌ها می‌باشد، مرغابی را ذریعه تالاب هائیکه می‌سازند بتوسط تفنگ شکار می‌کنند

کلنگ نیز در اوائل بهار دراینجا می‌آید و آنرا در هوا شکار می‌نمایند وشکارهائی خود را در بازار چاریکار آورده بفروش میرسانند.

صادرات: صادرات آن انگور و پنبه است که ذریعهٔ تجارها خریداری شده باطراف وطن و گاهی بخارج وطن بفروش رسانیده میشود.

پیشهٔ اهالی: پیشه اهالی زراعت است و بعضاً گادی رانی و دیگر امور غریبی نیز مشغولیت دارند زمین و خاک آن هم حاصل خیزی خوب دارد. خصوصاً پنبه اینجا حاصل خوب میدهد. آب و هوای آن در تابستان اندک گرم، در زمستان کمی سرد و در بهار وخزان معتدل است یک باب مکتب ابتدائی در اینجا دائر است.

سید دادمیر گند: قریه ئیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب قلعه سرکاری در علاقه حکومت درجه ۲ دره صوف مربوط حکومت سمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۲۲ دقیقه - ۱۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدرسول: قریه ئیست بفاصله ۶،۵ کیلومتر در غرب چهل خانه در علاقه حکومت درجه ۴ دهله مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱۲ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۸ دقیقه - ۵۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدزیارت: زیارتی است بفاصله ۱۱،۵ کیلومتر در جنوب قریه میان پشته در علاقه حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۴ دقیقه - ۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدصاحب زاده: مزاریست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب قریه میان پشته در علاقه حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۲ دقیقه - ۵۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۴۸ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدغلام: قریه ئیست بفاصله ۲۵ کیلومتر در شمال غزنی مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۲۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدفیض: قریه ئیست بفاصله ۵۱،۵ کیلومتر در جنوب غرب شهر قندهار مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۵ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدل تگاب: شیله ئیست بفاصله ۱۶،۵ کیلومتر در شمال قریه فارسی در علاقه سردرخت مربوط حکومت درجه اول شین دند متعلق ولایت هرات که بین ۶۳ درجه - ۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید کرم: حکومتیست درجه ۳ مربوط ولایت جنوبی که دارای قریه‌های منکل، میرزکه، کاریزکی، سنجتک آخندخیل، غندی، عثمان خیل، رود احمد زائی و غیره می‌باشد منطقه سید کرم باتمام قریه‌های آن از کوها احاطه شده که بطور عموم کوهستانی گفته میشود اما با اینهمه زمین هموار و حاصل خیز نیز دارد که در آن گندم، جو، جواری، مشنگ، و دیگر حبوبات نیز کاشته میشود. حیوانات اهلی آن اشتر، اسپ، خر، گاو، بز، وگوسفند می‌باشد مرغهای خانگی نیز تربیه کرده میشود حیوانات وحشی مانند آهو، گرگ، روباه، شغال، در کوهای آن دیده میشود. حکومتی مذکور تحت اثر خود علاقه داری نداشته و مسافه آن از مرکز ولایت جنوبی تقریباً ۱۸ کیلومتر می‌باشد در سید کرم علاوه بر مدارس خصوصی و تعالیم که در مساجد داده میشود سه باب مکتب ابتدائی نیز از طرف وزارة معارف دائر گردیده است که مسمی به مکتب ابتدائی رود احمد زائی، مکتب ابتدائی کندر خیل، مکتب ابتدائی مچلغومیباشد علاوتاً یکنفر وکیل نیز از طرف اهالی این حکومتی انتخاب و به شورای ملی فرستاده میشود.

سیدکوت: قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر بطرف جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۷ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۱۱ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است.

سیدگل کشته: قریه ئیست بفاصله ۶۸،۵ کیلومتر در جنوب غرب قلع سرکاری بامیان مربوط ولایت حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۶ دقیقه - ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدگی: قریه ئیست بفاصله ۳۶،۵ کیلومتر بطرف جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۵۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید محمد: قریه ئیست بفاصله ۲۳ کیلومتر در جنوب قریه سیف الله درعلاقه حکومت درجه اول سپینبولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۹ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۶ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدمحمد: قریه ئیست بفاصله ۱۲ کیلومتر در جنوب قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت

قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۰ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید محمد: قریه ئیست بفاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵ دقیقه - ۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۲۴ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیدنور محمد: قریه ئیست بفاصله ۴۹،۵ کیلومتر در شمال غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۱ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیده: قریه ئیست بفاصله ۴ کیلومتر در شمال سلطان خیل در علاقه وردک مربوط حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه ۳۸ دقیقه ۲۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه ۵۵ دقیقه ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید هارون: قریه ئیست بفاصله ۱۷۵ کیلومتر در شمال شرق قلعه سپین بولدک متصل نهر کنجو سو مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۳۴ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۳ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید هملتس: قریه ئیست بفاصله ۶ کیلومتر بطرف شمال شرق صاحبزاده قلعه در علاقه حکومتکلان لغمان مربوط ولایت مشرقی که بین ۶۹ درجه - ۱ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سید یحیی: قریه ئیست بفاصله ۹ کیلومتر در شمال قریه شیخ بابر در علاقه حکومت درجه ۴ شورابک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۶ دقیقه - ۵۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیرآب: موضعیست بفاصله ۴ کیلومتر در شرق قلعه (هشت در) در علاقه حکومت درجه اول بهسود مربوط حکومتکلان دایزنگی متعلق ولایت کابل که بین ۶۷ درجه - ۵۳ دقیقه - ۱۳ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۹ دقیقه - ۲۳ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیرک: موضعی است بفاصله ۴۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه خرمنک در علاقه گرم سیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴ درجه - ۴۵ دقیقه - ۳۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه ۱۲ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیرک: قریه ئیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال سلطان خیل در علاقه وردک مربوط

حکومتکلان لوگر متعلق ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیرو: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در جنوب اندر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۸ درجه - ۱۶ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴ دقیقه - ۴۲ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی صد مش: نهریست بفاصله ۶۴ کیلومتر در شمال غرب بوینه قره (شولگره) مربوط حکومتکلان بلخ متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۰ دقیقه - ۳ عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیغان: علاقه داری ایست درجه ۳ متعلق حکومت درجه ۴ کهمرد مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۲۳ دقیقه - ۴۷ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۳ دقیقه - ۲۹ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است. سیغان منطقه ایست که شرق ابدو آب و سرک دره شکاری و آخرین حصه سنگ دو شاخ (مربوط حکومت یکاولنگ) و از طرف غرب بـه کـوتل آق ربـاط مربوط بوده شمال آن گنبد آبدان و دشت گزک و جنوباً به آخرین نقطه شمال غرب ولایت کابل محدود است، سرزمین سیغان بعضاً کوهستانی بوده و در زمستان برفباری زیادی دارد اما بعضی نقاط آن میدانی هموار بوده برف دائمی ندارد، رودهائیکه این منطقه را آبیاری می‌نماید عبارت از سه رود است که یکی از حدود کوه دو شاخ و دوم و سوم از حدود قریه غورات منبع گرفته و هر سه آب با هم یکجا شده بدریای بامیان میریزد که بالاخره بدو آب میخ زرین وصل میشود. نباتات این سرزمین عبارت از گندم، جو، جواری، باقلا، و دیگر حبوبات بوده و حاصلات آنها به پیمانه وسیع‌تری می‌باشد. اشجار میوه دار مانند زردآلو، سنجد، و درخت سایه دار مثل بید و چنار زیاد می‌باشد حیواناتیکه به مقصد استفاده گوشت، پشم، پوست شیر و ماست، سواری، قلبه و غیره تربیه میشود عبارت از گوسفند، بز، گاو، اسپ وخر بوده و حیوانات وحشی که در کوهای آن پیدا می‌شوند آهو، گرگ، روباه، شغال می‌باشند، اهالی آن عموماً زراعت پیشه و مال دار بوده و بعضاً بطور مختصر گوسفند روغن و غیره را نیز می‌نمایند، صنعت برک گلیم و جوال بافی در بین زنها رواج داشته و احتیاجات داخلی خود را از همین ناحیه تکافو می‌نمایند.

سیغان چی: موضعیست بفاصله ۸ کیلومتر در جنوب خلم مربوط حکـومتکلان سـمنگان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۷ درجه - ۴۱ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۷ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیغان سرایک: قلعه ئیست در علاقه سیغان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۷ درجه - ۴۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۱۲ دقیقه - ۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیف الله: قریه ئیست بفاصله ۷،۵ کیلومتر در جنوب شرق قریه عبدالرحمن متصل سرکیکه بطرف چمن میرود در علاقه حکومت درجه اول سپین بولدک مربوط ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۸ دقیقه - ۳۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۷ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیف الله: قریه ئیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در غرب قریه خوگیانی در علاقه حکومت درجه ۲ ارغستان مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۲۲ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱درجه - ۳۴ دقیقه - ۳۲ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است.

سیف الله خان ناور: دند آبیست بفاصله ۲۷،۵ کیلومتر در غرب قریه خرمنک در علاقه گرمسیر مربوط حکومت اعلی گرشک که بین ۶۴درجه - ۳ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۰ درجه - ۲۴ دقیقه - ۳۸ ثانیه عرض‌البلد شمالیواقع است.

سیف الدین: موضعیست بفاصله ۱۹ کیلومتر در جنوب قریه سیف الله مربوط حکومت درجه اول سپین بولدک متعلق ولایت قندهار که بین ۶۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۰ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض البلد شمالی واقع است.

سیف علی: موضعیست بفاصله ۳۴ کیلومتر در جنوب ارگون مربوط ولایت جنوبی که بین ۵۹ درجه - ۱۴ دقیقه - ۱۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۴۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی گانسای: قریه ئیست بفاصله ۱۵،۵ کیلومتر در شمال قریه سرکاری در علاقه حکومت درجه اول مقر مربوط حکومت اعلی غزنی که بین ۶۷درجه - ۴۷ دقیقه - ۴۷ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی گدهار: شیله ئیست بفاصله ۵۶،۵ کیلومتر درجنوب شرق قلعه شبرغان مربوط ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۱۹ دقیقه - ۱۲ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۶ درجه - ۳۸ دقیقه - ۱۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی گل: موضعیست بفاصله ۲۵،۵ کیلومتر در شمال غرب علاقه داری درجه اول الشینگ مربوط حکومتکلان لغمان متعلق ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۲ دقیقه - ۱۰ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۴ درجه - ۵۴ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی لاله سر: کوهیست درجنوب شرق کنرمربوط ولایت مشرقی که بین ۷۰ درجه - ۵۶ دقیقه - ۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۳دقیقه - ۳۰ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیل دره: دره ئیست بفاصله ۴۸ کیلومتر در جنوب شرق میمنه امتداد آن طرف شمال شرق مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۵ درجه - ۳ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلدشرقی و ۳۵ درجه - ۴۱ دقیقه - ۳۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیل دره: دره ئیست بفاصله ۱۹،۵ کیلومتر در جنوب شرق شهر میمنه و امتداد به طرف شمال مربوط حکومت اعلی میمنه که بین ۶۴ درجه - ۵۲ دقیقه - ۵۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۴۵ دقیقه - ۴۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیلگن: دریائیست بفاصله ۵۰ کیلومتر در جنوب شرق وازه خواه در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۴۰ دقیقه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۱۸ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیل گی ناری: کوتلیست بفاصله ۵۵،۵ کیلومتر درجنوب شرق درواز در علاقه جدران مربوط ولایت جنوبی که بخط ۶۹ درجه - ۳۴ دقیقه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۶ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیمارک: قریه ئیست بفاصله ۱۰ کیلومتر در جنوب پلخمری در جنوب پلخمری مربوط ولایت قطغن که بین ۶۸ درجه - ۴۵ دقیقه - ۲۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۳ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سی مزار: دره ئیست بفاصله ۵، ۴۴ کیلومتر در غرب قلعه تکزار امتداد آن به طرف غرب در علاقه سنگ چارک مربوط حکومت اعلی شبرغان متعلق ولایت مزار شریف که بین ۶۶ درجه - ۵۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۷ دقیقه - ۳۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سینان کاریز: موضعیست بفاصله ۵ کیلومتر در شمال قلعه ملا سرکی خان در علاقه معروف مربوط حکومت درجه ۲ ارغستان متعلق ولایت قندهار که بین ۶۷ درجه - ۳۷ دقیقه - ۱۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۱۹ دقیقه - ۵۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیناوی: دره ئیست بفاصله ۳۸ کیلومتر در جنوب غرب قریه غاز مربوط حکومت اعلی بدخشان که بین ۷۰ درجه - ۴۵ دقیقه - ۱۴ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۳۹ دقیقه - ۴۴ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سین خیل: قریه ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر در شمال شرق قلعه قلات غلزائی مربوط ولایت قندهار که بین ۶۶ درجه - ۵۹ دقیقه - ۲۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۲ درجه - ۱۰ دقیقه - ۲۸ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سینکی: قریه ئیست بفاصله ۳ کیلومتر در جنوب اتمان در علاقه حکومتکلان خوست مربوط ولایت جنوبی که بین ۶۹ درجه - ۴۴ دقیقه - ۵۱ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۸ دقیقه - ۳۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سینورکاریز: قریه ئیست بفاصله ۱۱ کیلومتر بطرف جنوب بتخاک مربوط ولایت کابل که بین ۶۹ درجه - ۲۰ دقیقه - ۴۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۲۵ دقیقه عرض‌البلد شمالی واقع است .

سینی: قریه ئیست بفاصله ۴،۵ کیلومتر در جنوب مشرق قریه شش برجه در علاقه داری بامیان مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۲ دقیقه - ۸ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۴ درجه - ۳۸ دقیقه - یک ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیوا: قریه ئیست بفاصله ۲۶،۵ کیلومتر بطرف شمال‌شرق غوربند مربوط حکومت اعلی پروان که بین ۶۸ درجه - ۵۷ دقیقه - ۵۹ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۵ درجه - ۵۶ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیو چو: قریه ئیست بفاصله ۲۱ کیلومتر درجنوب سلطان خیل در علاقه حکومتکلان لوگر مربوط ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۳۶ دقیقه - ۵ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۴۳ دقیقه - ۵۵ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.

سیوخانه: قریه ئیست بفاصله ۸ کیلومتر در شرق برکی راجان در علاقه حکومتکلان لوگر ولایت کابل که بین ۶۸ درجه - ۵۸ دقیقه - ۵۰ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۳ درجه - ۵۵ دقیقه - ۲۴ ثانیه عرض البلد شمالیواقع است.

سیوری تپه: کوتلیست بفاصله ۹۷،۵ کیلومتر در غرب جوین در علاقه حکومت اعلی فراه که بین ۶۰ درجه - ۵۰ دقیقه - ۱۶ ثانیه طول‌البلد شرقی و ۳۱ درجه - ۵۶ دقیقه - ۱ ثانیه عرض‌البلد شمالی واقع است.